

СЛОВАРЬ
УКРАИНСКАГО ЯЗЫКА

ТОМЪ III.

СЛОВАРЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗІБРАЛА

РЕДАКЦІЯ ЖУРНАЛА „КІЄВСКАЯ СТАРИНА“

Упорядкував, з додатком власного матеріалу,

Борис Грінченко

Т О М Ъ ІІІ.

О — П.

У КИЇВІ, 1909.

СЛОВАРЬ УКРАИНСКАГО ЯЗЫКА

СОБРАННЫЙ

РЕДАКЦИЕЙ ЖУРНАЛА „КИЕВСКАЯ СТАРИНА“

Редактировалъ, съ добавленіемъ собственныхъ матеріаловъ.

Б. Д. Гринченко.

Россійской Императорской Академіей Наукъ удостоенъ второй преміи Н. И Костомарова.

Т О М III

О—П

КІЕВЪ, -1909.

Надруковано з видання 1907—1909 рр фотомеханічним способом

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК
УКРАЇНСЬКОЇ РСР
КИЇВ — 1959

О, меж. 1) О! О друже мій добрий, друже незабутний! Шевч. 2) Вотъ. О! о! дивись, як хороше!

О, пред. 1) Съ винительнымъ падежемъ: а) = Об 1 (рѣдко и лишь въ литературн. языкѣ). О мур старою головою ударилась і трупом пала. Шевч. 614; б) при обозначеніи времени: въ. О той час; о сю пору. Желех.; в) при обозначеніи мѣры: на. О еден сажень довший. Желех. О два роки молодший. Желех.; г) обозначаетъ пѣль, въ которой направлено дѣйствіе: о, за. Боротися, дбати о що. Желех. Тяжко о хліб. См. Про. 2) Съ мѣстнымъ или дательнымъ падеж. а) = Об 2а. Ой сподівайся мене тоді в гості, як будуть о Петрі бистрій ріки-озера замерзати, об Різді камина в музі провітати. ЗОЮР. I. 26 3) = Об 2б. О шести ногах.

Обвіс, су, м. Оазъ. Мов оазіс, в чис-тій полі село зеленіє. Шевч.

Об, пред. Если стоящее предъ об слово оканчивается гласной (особенно: а, о, у), то о часто выпадаетъ. ЗЮЗО. II. 128. Ударив рукою 'б лавку. 1) Съ винит. падежемъ: при обозначеніи предмета, на который направлено дѣйствіе: о, обь. Ой піду я утоплюся, чи об камінь розіб'юся. Чуб. V. 229. 2) Съ мѣстнымъ или дательнымъ падеж.: а) при обозначеніи времени дѣйствія: на, обь, въ, около. Об Різді. ЗОЮР. I. 26. Крий, Боже, народу якого там зібралось! Як об Іллі в Ромні. Греб. 372. Об Миколі продасть кобилу. О. 1862. IX. 7. Вітерець схопивсь об обідній порі. О. 1862. IX. 60. Жду, не діждусь, як об вескі ластівки. Г. Барв. 119; б) при обозначеніи количества, мѣры и принадлежности опредѣляемаго предмета: о, об. Летів птах об восьми ногах. Ном., стр 295,

№ 147. Купи черевички малі невеличкі і об нозі. Грин. III. 172.

Оба, обі, чис. = Обов, обидва, обидві. Оба хороші, оба богацкі сини. Федьк.

Обабитися, блюся, бишся, ил. Оба-битися, изнѣжиться. Обабивсь ляхівкою окалякний. К. ЦН. 303.

Обабіч, нар. По обабіч. Съ обѣихъ сторонъ, съ каждой стороны. На підмурку по краях, саме де гранки сходяться, по обабіч помуровані стовпи—всіх шість нар. Св. Л. 26.

Обабоек, бѣа, м. Раст. Boletus Scaber Bull. ЗЮЗО. I. 114.

Обава, ви, ж. Замедленіе, медленность.

Обавити, влю, виш, ил. = Вибавити.

Я тобі воші обавила. Борз. у.

Обавлятися, ляюся, ешся, ил. = Варитися, гаятися. Вх. Зн. 42.

Обагрянок, неу, м. = Обгаринок. Ум. Обагряночок. Пішов милий на ярмарок, та й на ярморочок,—принесе мі сорок яблук та й обагряночок. Гол. II. 431.

Обамбурити, рю, риш, ил. Ошеломить, огорошить. Часом засяде хто небудь та з-за дуба булавою як обамбурить по спині, то й пролежиш який час. Брацл. у.

Обапол, ла, м. = Обаполок.

Обаполи, нар. 1) По обѣимъ сторонамъ. 2) Вокругъ, во всѣ стороны. Упаде на мошлу, туже, розливається, аж обаполи луна розляється. Волч. у.

Обаполок, лѣа, м. 1) Горбыль, крайняя доска при распилкѣ бревна. 2) Окрина. Кий там чорт у Харькові городи! хиба по обапільках города. Лебед. у.

Обапольний, а, е. О доскѣ: отрѣзанная отъ края бревна.

Обаранити, ню, ниш, ил. Окружить со всѣхъ сторонъ, напасть со всѣхъ сторонъ. Діти обаранили мене за гостинцями. Рк.

Левиц. *Обараними колісничку. одна в одну цюку цілує, друга—в другу.* Мир. Пов. II. 70. *Собаки його обаранили.* Грин. II. 204. *Бджоли як обаранили його.* Мнж. 113.

Обараніти, нію, еш, г. Растеряться

Обарінок, нка, м. Крендель, баранка
Ум. **Обаріночок.** *Як я їла винні ятка, ще її обаріночки.* Грин III. 255.

Обарянець, нця, м. = **Обаринок.** Вх. Лем. 415.

Обаряти, ряю, еш, г. = **Варитися.** Мил. 221. *Та прибувайте, таточку, за мною не обаряйте.* Мил. 186.

Обарятися, ряюся, ешся, г. = **Обаряти.** *Ой іди ж ти, мій миленький, та не обаряйся.* Чуб. V. 1196.

Обахта, ти, ж. Гауптвахта.

Обатбритися, обатуритися, рюся, ршся, г. Опомниться, прийти вь себя. Вх. Лем. 440.

Обачити, чу, чш, г. 1) Увидѣть *Та скажи ми, чи обачу миленького очі.* Год. 769. 2) Замѣтити. *М'я з другою в любові обачила.* Чуб. V. 376.

Обачитися, чуся, чшся, г. Выздорѣть. Вх. Лем. 440.

Обачіння, ня, с. Вниманіе. **Мати обачіння на кого.** Обращать вниманіе на кого, присматривать, заботиться о комь. *Знайшла мене ой смертонька в чужій стороні,—май же, сестро, обачіння на діти мої.* Год. III. 70.

Обачний, а, е. Осмотрительный, осторожный, внимательный. *Гей,—каже,—ти, шинкарко молода, ти, Насте кабашина! Ти,—каже,—до сіх бідних козаків-нетяя хоч злая, да й обачна.* ЗОЮР. I. 203.

Обачність, ности, ж. Осмотрительность, осторожность, внимательность.

Обачно, нар. Осмотрительно, осторожно, внимательно.

Обашлувати, лую, еш, г. Пообѣщать, дать обѣтъ. *Батько обашлував синові теля на господарство.* Рк. Левиц. *Я обашлував на церкву хоругов зробити.*

Обашморити, рю, рш, г. = **Обашпорити.** *Обашморив другий грукт недалеко од Триполля.* О. 1862. V. 9. (Варф. Шевч.).

Обашморитися, рюся, ршся, г. Привыкнуть, освоиться. *Деякі запорожці таки згодом обашморились, а деякі знов покрилися в дичу (=у дикий степ).* Вас. 213.

Обашпорити, рю, рш, г. Нашупать, отыскать.

Обаясник, ка, м. Злой духъ, летающий къ женщинѣ по ночамъ,—часто это

умерший мужъ, если жена о немъ сильно горюеть. КС. 1890. X. 59. См. Перелесник.

Оббанити, ню, ниш, г. Обмытъ. *Треба тебе (людину) оббакити.* Мнж. 48. *А діжу, як спече хліба, то не вискрѣмаде, не оббане.* Мнж. 99.

Оббанитися, нюся, нишся, г. Обмыться. *Грій, каже, казан молока! Вона зірїла; він пірнув у його, оббанився.* Мнж. 16. *Побіжу.. та оббанюсь.* Мнж. 128.

Оббивальник, ка, м. У мастеровъ, изготовляющихъ курительныя трубки: молотокъ для чистой отдѣлки и насѣчки зубьевъ металлической крышки. Вас. 149.

Оббивати, ваю, еш, сов. в. оббіти, обіб'ю, еш, г. Обивать, обить, сбить, стряхивать, стряхнуть. *Зіма була і цвіт оббила.* Мет. 36. *Пороги оббивати.* Ном. № 11913. *Ой не оббивай ранньої роси, нехай обіб'є матінка моя.* Мет. 245. 2) Бить, побить, отбить. *За скоки обіб'ю і цюки.* Ном. № 12479.

Оббиватися, ваюся, ешся, сов. в. оббітися, обіб'юся, ешся, г. Обиваться, обиться. *Оббивсь як билина.* Ном. № 1852. *Пролившись і як крем'як той оббившись.* К. МБ. X. 3. *Оббилася балачка.* Разговоръ стихъ, смолкъ. *Оббилася балачка, тїм і не чутио стало.* Новомоск. у.

Оббіръканий, а, е = **Забръоханий.** *Сидить у шинку раз-у-раз оббіръканий.* Г Барв. 290.

Оббіти, ся. См. **Оббивати, ся.**

Оббігати, гаю, еш, сов. в. оббігти, біжү, жіш, г. 1) Обѣгать, обѣжать. *Переймає мене і оббігти не пускає.* МВ. (О. 1862. III. 61). *Андрійко село оббіжить, вернеться червоний, сміючись, пустуючи.* МВ. II. 88. 2) Стекать, стечь, сбѣжать. *Вибїгла хату,—доц пішов, вона й оббігла, і вп'ять руда.* 3) Обходить, обойти, избѣгать. *Тебе лихі сусїде оббігали.* К. МХ. 14. *Люде (його) оббігали.* Г. Барв. 516.

Оббігати, гаю, еш, г. Оббѣгать. *Усіх подруг сьогодні оббігала,—започі хотїла позичити.* Харьк.

Оббіліти, лю, лиш, г. Оббѣлить, сдѣлать бѣлымъ. *Біленькая черемшина чи всі луи оббілила:* Нп. Васильк у.

Оббілувати, лую, еш, г. Снять шкуру. *Іван царевич узав того зайця, оббілував.* Рудч. Ск. II. 106.

Оббірати, ряю, еш, сов. в. обібрати, обберү, рѣш, г. 1) Обирать, обобратить. 2) Оббѣдать, оббѣсть, обглядывать, обглодать. *Сидить хлопєць коло стола, курча оббірає.*

Чуб. V. 653. *Тоді вовці-сірохманні находили і орли-чорнокрильці налітали, в юловках сідали, біле тіло коло жовтої кости оббірали.* АД. I. 118. 3) Избирать, избрать, выбрать. *Собі місця не обібрав.* Чуб. V. 1014. *Ні читати, ні писати, а хотять за короля обібрати.* Ном. № 7908. *Обібрали одною з себе і послали до його баби.* Мнж. 87. *Ой дівчино любя, мила... ти ж то мене обібрала і одного в світі похала.* Грин. III. 161.

Оббіратися, раюся, ешся, сов. в. обібрятися, оберуся, рещся, *г.* 1) Набираться, набратися, набрать много. *Не обірайся ваи, бо дорога грузька.* Полт. 2) Набирать, набрать на себя, убраться. *Свиня в реп'яхи обібралася.* 3) Находиться, найтись, выскатись. К. (О. 1862. III. 23). *Обібрався такий то хазяїн...* Драг. 3. *Оттоді ж то не могли обібратись, за віру християнську одностайно стати,—тільки обібрався Барабаш та Хмельницький.* АД. II. 3. *У мене обереться старійший козак на долині Черкень погуляти.* Лукаш. 41. 4) Дѣлать, сдѣлать себя. *Обібрався грибом, то ліз в борщ.* Чуб. I. 243.

Оббресті, дү, деш, *г.* Обойти вь бродь.

Оббрехати. См. Оббріхувати.

Оббріз(ь)кати. См. Оббріз(ь)кувати.

Оббріз(ь)кувати, кую, еш, сов. в. оббріз(ь)кати, каю, еш, *г.* Обрызгивать, обрызгать.

Оббріхувати, хую, еш, сов. в. оббрехати, шү, шеш, *г.* Лгать, налгать на кого, оболгать, оклеветать кого. *Оббрехала його.* Константиногр. у. *Юж мя оббрехали оловецьки баби.* Гол.

Оббудувати, вую, еш, сов. в. оббудувати, дую, еш, *г.* Обстраивать, обстроить.

Оббурдїюжитися, жуся, жишся, *г.* Упасть съ высоты. *Оббурдюжився, аж земля репнула.* Черном.

Оббу́тися, б́дуся, дешся, *г.* Привыкнуть, освоиться. *Оббулась у хаті.* Рк. Левиц.

Обважити, ся. См. Обважувати, ся.

Обважнити, ню, ниш, *г.* Отяготять. *Коли б часом не обважнити та не росердити людей (більшою платою за треби).* Левиц. ПЙО. II. 299.

Обважніти, нію, еш, *г.* Отяжелѣть. *І нощ й руки так обважніли, що й лихо.* Васильє. у.

Обважувати, жую, еш, сов. в. обва-

жити, жу, жиш, *г.* Отягощать, отяготить, обременять, обременить. *Да не обважуй їх: бики третяки.* Борз. у.

Обважуватися, жуюся, ешся, сов. в. обважитися, жуся, жишся, *г.* Набирать, набрать много тяжести на возъ. *Як їхали звідтіл та обважились, а вісь уломила.* Канев. у.

Обваліти, ся. См. Обвалювати, ся.

Обвалькувати, кую, еш, *г.* Облѣпить глиной.

Обва́лювання, ня, с. Обваливаніе.

Обва́лювати, люю, еш, сов. в. обваліти, лю, лиш и обвалѣти, ляю, еш, *г.* 1) Обваливать, обвалить, отвалить. 2) Валять, свалять (сукно).

Обва́люватися, лююся, ешся, сов. в. обвалітисся, люся, лишся и обвалѣтисся, ляюся, ешся, *г.* 1) Обваливаться, обвалиться. 2) Сваливаться, сваляться (о сукнѣ).

Обварітисся, ся. См. Обварювати, ся.

Обвару́дкатисся, каюся, ешся, *г.* Испачкаться вь грязи. Вх. Зн. 42.

Обва́рювати, рюю, еш, сов. в. обваріти, рю, риш, *г.* Обваривать, обварить, облить кипяткомъ. *Бідна дитина зовсім руку обварила.* Васильє. у.

Обва́рюватися, рююся, ешся, сов. в. обварітисся, рюся, ришся, *г.* Обвариваться, обвариться.

Обвезті, ся. См. Обвозити, ся.

Обверну́ти, ся. См. Обвертати, ся.

Обверта́ти, таю, еш, сов. в. обверну́ти, ну, неш, *г.* =Обгортати, обгорнути.

Обверта́тисся, таюся, ешся, сов. в. обверну́тисся, нуся, нешся, *г.* 1) =Обгортатисся, обгорнутисся. *Плащем з клеїонки обвернувся.* Котл. Ен. 2) =Обернутисся. *Чом до мене білим лицем не обернешся.* Чуб. V. 680.

Обвертіти, ся. См. Обвірчувати, ся.

Обвеселіти, лю, лиш, *г.* Развеселить.

Обвеселіти, лію, еш, *г.* Повеселѣть.

Обвеснітисся, нюся, нишся, *г.* Закончить весення полевья работы. Вх. Зн. 42.

Обвесті. См. Обводити.

Обвечеріти, ріє, *г.* безл. Повечерѣть.

Обвивати, ваю, еш, сов. в. обвіти, обів'ю, обів'еш и обвину́ти, ну неш, *г.* Обвивать, обвить, обматывать, обмотать. *Чорним шовком обвила і в китайку сповила (сина).* Чуб. V. 888. *Теплими обвинути хустками.*

Обвива́тисся, ваюся, ешся, сов. в. обвітисся, обів'юся, обів'ешся и обвину́тисся, нуся, нешся. Обвиваться, обвиться, об-

матываться, обмотаться. *Довга коса чорна, як іадюка, так і обвивається круг тонкою стану.* Стор. I. 101.

Обв'їдніти, *ніє, м. безл.* Посв'їтл'їть (обв' утр'ї). *Як обвидніло трохи на дворі, зараз зібралися... люде.* Кв. I. 108.

Обв'їкати, *к'яю, еш, сов. в. обв'їкнупи, ну, неш, м.* Осваиваться, освоиться, привыкать, привыкнуть. *Як кіт у хаті обв'їкне, то не втіє.* Лебед. у. *Попервах лякались, а там, як обв'їкли, то ше сами налякають.* Драг. 62. *Втікає молода жінка од свекрухи до матері, поки обв'їкне в чоловіка.* Г. Барв. 319.

Обвинувати. См. **Обвинувачувати.**

Обвинувачувати, *чую, еш, сов. в. обвинувати, чу, тиш, м.* Обвинять, обвинить. *Ном. № 13545. Нікою не обвинувачуйте криво.* Єв. Л. III. 14. *Назирали, чи сїмить у суботу, щоб обвинувати його.* Єв. Мр. III. 2.

Обвинути, *ся.* См. **Обвивати, ся.**

Обв'їняний, *а, е.* Обвитый, обмотанный. *Свїчка у свїтїлки у руках, обв'їняна хусткою.* Мет. 186.

Обв'їсати, *с'яю, єш, сов. в. обв'їснути, ну, неш, м.* Повиснуть. *Сидів горобець на вишні, в його крильця обв'їсли.* Грин. III. 663. *Повна рожка на тину обвисла.* Чуб. V. 398.

Обв'їти, *ся.* См. **Обвивати, ся.**

Обв'їхнутися, *н'їся, н'їшся, м.* Обв'їтяться. *Та срібная серезка—Марусенька, золотий перстенек—Василечко та й обв'їхнувся коло ручки, коло її русої кісочки.* Мил 134.

Обв'ївати, *в'яю, еш, сов. в. обв'їяти, в'їю, еш, м.* Обв'ївять, обв'їять. *Теплий вітрець... обв'ївав її свїже рум'яне лице.* Левиц. I. 81.

Обв'їватися, *в'яюся, ешся, сов. в. обв'їятися, в'їюся, ешся, м.* Обв'їв'їваться, обв'їят'їться, быть обв'їваему, обв'їянному; быть оббитому в'їтромъ. *Весна раз красна... обв'їялись мої квіточки... залюбки вітрець обшморав—замість іграшки.* Г. Барв. 128.

Обв'їд, *в'їду, м.* Контуръ. *Обв'їд повного кругуватого лица.* Левиц. I. 232.

Обв'їдка, *кн, ж.* Ободокъ, каемка (на узорахъ). Харьк.

Обв'їдмитися, *м'люся, м'їшся, м.* Сд'їлаться в'їдьмой, колдуномъ.

Обв'їрчувати, *чую, еш, сов. в. обв'їртіти, ч'ї, т'їш, м.* Обв'їрачивать, обв'їрочувати, обв'їрочувати, обв'їрочувати, обв'їрочувати. *Треба обв'їртіти*

голову хусткою. Васильк. у. *Було (її) обв'їртіти в подрану ряднину.* Мет. 268.

Обв'їрчуватися, *чуюся, ешся, сов. в. обв'їртітися, ч'їся, т'їшся, м.* Обвиватися, обв'їтяться, завернутися.

Обв'їстіти. См. **Обв'їщати.**

Обв'їтріти, *р'їю, еш, м.* Быть обв'їяннымъ в'їтромъ.

Обв'їтря, *ря, с.* Воздухъ, атмосфера. См. **Повітря.** *Чорний ворон коли не коли скрикував над головою, прорізаючи... обв'їтря своїм дужим крилом.* Мир. ХРВ. 70.

Обв'їтряний, *а, е.* Обв'їянный в'їтромъ. *Осмалений сонцем та обв'їтряний здавався він ще похмурніший, ніж був.* МВ. II. 148.

Обв'їшати. См. **Обв'їшувати.**

Обв'їшувати, *ш'юю, еш, сов. в. обв'їшати, ш'яю, еш, м.* Обв'їшивать, обв'їшувать, ув'їшивать, ув'їсать. *Торбинками обв'їшаний його повозжаний.* Шевч. 89.

Обв'їщати, *щ'яю, еш, сов. в. обв'їстіти, щ'ї, ст'їш, м.* = **Оповіщати, оповістити.** *Поки що, а я панові йду обв'їстити.* МВ. (О. 1862. I. 103).

Обв'їяти, *ся.* См. **Обв'ївати, ся.**

Обв'їдити, *д'жу, д'їш, сов. в. обв'їдїти, вед'ї, д'їш, м.* Обв'їдывать, обв'їдывать. *Обв'ї його круг хати.*

Обв'їзити, *ж'ю, з'їш, сов. в. обв'їзїти, з'ї, з'їш, м.* Обв'їзывать, обв'їзывать.

Обв'їзитися, *ж'юся, з'їшся, сов. в. обв'їзїтися, з'їся, з'їшся, м.* Обв'їзяться, обв'їзяться.

Обв'їкати, *к'яю, еш, сов. в. обв'їлок'їти, л'юч'ї, ч'їш, м.* 1) Обв'їлакивать, обв'їлачить. 2) Покривать, покрыть, обкладывать, обложить. *Кладуть із мертвих тїл костри. Соломою їх обв'їкають, олію з дьогтем поливають на всякий зруб разів по три.* Котл. Ен. VI. 50.

Обв'їрочувати, *р'ю, р'їш, м.* Огородить вор'ям. См. **Вор'я.**

Обв'їрочуватися, *р'юся, р'їшся, м.* Огородить свою усадьбу вор'ям.

Обв'їрочувати. См. **Обв'їрочувати.**

Обв'їрочувати, *ж'юю, еш, сов. в. обв'їрочувати, ж'ї, ж'їш, м.* Обв'їрочувать, обв'їрочувать, околдовать, очаровувать, очаровывать. *Обв'їрочував людей і бувало так, що занастить чоловіка на весь вік.* Грин. I. 42. *Але часом, кажуть, неначе хто чоловіка об'їде або обв'їрочить.* Левиц. Пов. 26.

Обв'їзати, *ся.* См. **Обв'їзувати, ся.**

Обв'їзувати, *з'юю, еш, сов. в. обв'їзати, ж'ї, ж'їш, м.* = **Обв'їзувати, обв'їзати.**

Обв'язуватися, зуюся, ешея, сов. в. обв'язатися, жўся, жешся, *гл.*—Обв'язуватися, об'язатися.

Обганя́ти, няю, еш, сов. в. обігна́ти, обжену́, неш, *гл.* 1) Отгонять, отогнать. *Любистком мухи обганяв.* Котл. Ен. Злодійв обганяй та швайка на звірюку. Г.-Арт. (О. 1861. III. 84). 2) Обгонять, обогнать (вокругъ чего) *Не позволю волів поганяти! —Позволь, мати, хоч раз обігнати.* Чуб. V. 218.

Обгепати, паю, еш, *гл.* Обшлепать? *Пицура (пика), решетом не накриєш, за три дні не обгепаш.* Пом. № 13950.

Обгї́дитися, джуся, дишся, *гл.* Испачкаться, огадиться. *Юшкою його обмочать, чоловік обгїдитися.* О. 1862. VI. 98.

Обгина́лки, лок, *ж. мн.* Бока плоскодонной лодки. Вас. 151.

Обгина́ти, няю, еш, сов. в. обігну́ти, ну́, обігнеш, *гл.* Огибать, обогнуть.

Обгї́н, гбну, *м.* 1) Свозка и стягиваніе срубленныхъ деревьевъ въ кучи. Шух. I. 178. 2) У гуцульскихъ пастуховъ: ворота въ помѣщеніи, хлѣвъ для скота. Шух. I. 186.

Обглі́жувати, жуку, еш, *гл.*—Обглядати. *Пішов обгліжувати.* Волчан. у.

Обглядати, даю, еш, сов. в. обглі́дити, джу, диш, *гл.* Осматривать, осмотрѣть.

Обговорі́ти. См. Обговорювати.

Обговору́вати, рюю, еш, сов. в. обговору́ти, рю, риш, *гл.* Обговаривать, обговорить, клеветать, оклеветать. *Та нас же осудять, обговорять кругом.* Левиц. I. 177.

Обговта́ти, ся. См. Обговтувати, ся.

Обговту́вати, тую, еш, сов. в. обговта́ти, таю, еш, *гл.* Приучать, приучить, осваивать, освоить *Кїнь иноді який дикий, а обовтують.* О. 1862. VII. 37.

Обговту́ватися, туюся, ешея, сов. в. обговта́тися, таюся, ешея, *гл.* Осваиваться, осваиваться, привыкать, привыкнуть.

Обгодбу́вати, вую, еш, сов. в. обгодувати, дую, еш, *гл.* Окармливать, окормить. *Обгодував і упоїв, так що вовк не видержав.* Рудч. Ск. I. 12.

Обголі́ти, ся. См. Обголювати, ся.

Обголі́ти, лію, еш, *гл.* Обнажиться. *Обголіли дерева в-осени.* 2) Обѣднѣть, обнищать.

Обгольня́, ні, *ж.* Дубовая колода, обрѣзанная въ формѣ дуги, на которую пригоняють распаренное дерево для дуги. Кролев. у. Слов. Д. Эварн.

Обголю́вати. люю, еш, сов. в. обголю́ти, лію, лиш, *гл.* 1) Обнажать, обнажить. 2) Обривать, обрить. *Взяли його у світлоньку, обголюли головуньку.* Чуб. V. 983. 3) Забирать, забрать все, обогреть. *Більше за всіх нас прикащик Сухоперний обголюв.* Г. Барв. 470.

Обголю́ватися, лююся, ешея, сов. в. обголю́тися, люся, лишся, *гл.* 1) Обнажаться, обнажиться. 2) Обриваться, обряться. *Вибачайте, що не обголювся, бо тепер гаряча пора, саме жнива.* Левиц. Пов. 205.

Обголя́ти, ляю, еш, *гл.*—Обголювати. *Щоб голови всі обголяли.* Котл. Ен. IV. 54.

Обго́нити, ню, ниш, *гл.*—Обганяти. Обгорі́лий, а, е. Обгорѣ́лий. *Стоїть обгорілий пеньок.* Рудч. Ск. II. 108.

Обгорі́ти. См. Обгоряти.

Обгорі́тися, рюся, рішся, *гл.* Разгорѣться, начать хорошо горѣть. *Обгорітися дайте гнотові.* Константиногр. у.

Обгорну́ти, ся. См. Обгортати, ся.

Обгорба́да, ди, *ж.* Ограда, палисадъ. *Обгороди да шакиї робили.* Макс.

Обгороді́ти. См. Обгороджувати.

Обгороджу́вати, джую, еш, сов. в. обгороді́ти, джу́, диш, *гл.* Огороживать, огородить, загороживать, загородить, обвести, окружить. *Чоловік виноградник обгородив тином.* Ев. Мр. XII. 1. *Двір дошками обгороджений.* Рудч. Ск. *Мати Марусеньку родила, місяцем обгородила.* Лукаш. 97.

Обгороді́тися, джу́ся, дишся, *гл.* 1) Окружить плетнемъ, заборомъ свой дворъ, огородъ. 2) О лунѣ, солнцѣ: быть окруженнымъ туманнымъ сіяніемъ. *Зійшов місяць із зорею та й обгородився.* Мет. 329. *Як місяць або сонце обгороджено кругом,— буде лютий мороз, а влітку вітер.* Грин I. 254.

Обгорта́ти, таю, еш, сов. в. обгорну́ти, ну́, неш, *гл.* 1) Обворачивать, обвертывать, обернуть, обматывать, обмотать, укрыть кругомъ. *Обгорнув його плащаницею.* Ев. Мр. XV. 46. *Обгорнула дитину ряденцем.* 2) Окучивать, окучить (растение). *3 неділі треба картоплю обортати.* Харьк. 3) Обкладывать, обложить, окружать, окружить, облегать, облечь, обнять. *Обгорни горщик жаром.* Черниг. *Небо хмари обгорнули.* *Обгорнуто таборами Єрусалим.* Ев. Л. XXI. 20. *Обгорнули наливаїців леєстровиками.* К. Досв. 8. *Ще більший жалъ обгорнув його.* НВолын. у. *Сміх мене обгор-*

тає. Ном. № 12297. *І обгорнули мене думки та гадки.* Федьк.

Обгортатися, таяся, епся, сов. в. обгорнутися, нўся, нешся, м. 1) Обертываться, обворачиваться, обернуться, закутываться, закутаться. *Обгорнулася хустиною.* Левиц. I. 27. *І встає перед його очима розніваний Бог, обгорнувшись чорними хмарами.* Мир. ХРВ. 32. 2) Сплошь покрываться, покрыться. *Хмарами небо обгорнулося.*

Обгортка, ки, ж. 1) Одежда, носимая в части Галиции женщинами вместо юбки: кусок шерстяной материи, тканой полосами (поперемѣнно черной и темнокрасной), которой обертывается женщина по рубашкѣ на мѣстѣ юбки, подвязывая ее в поясицѣ кромкой. Гол. Од. 71. Kolb. I. 40. 2) Обложка книги. *Перегорнув обгортку.* Св. Л. 42.

Обгоряти, ряю, еш, сов. в. обгоріти, рю, рїш, м. 1) Обгорать, обгорѣть. 2) Загорать, загорѣть. *Ти, дівчино чорнявая, ти, дівчино біла, ти у полі не робила, то й не обгоріла.* Чуб. V. 173.

Обгравати, граю, єш, сов. в. обіграти, граю, еш, м. Обыгрывать, обыграть. *Одразу Бабич програвсь, а далі як почав він обгравати тою майора.* Грин. II. 291.

Обгребті, ся. См. Обгрібати, ся.

Обгризати, заю, еш, сов. в. обгрізти, зў, зѣш, м. Обгрызать, обгрызть, отгрызать, отгрызть. *Така проклята з'їжа, що швидко поїсть воли, обгризе мені вуха.* Левиц. I. 521.

Обгрібати, баю, еш, сов. в. обгребті, бў, бѣш, м. Огребать, огресть.

Обгрібатися, баюся, епся, сов. в. обгребтіся, бўся, бѣшся, м. 1) Огребать, огресть съ себя. 2) Гресть (весломъ).

Обгрузити, жў, зїш, м. Размѣсить грязь вокругъ.

Обгубитися, блюся, бишся, м. Растерять все. *На дорозі я зовсім обгубився.* Зміев. у.

Обгуджувати, джую, еш, сов. в. обгудити, джу, диш, м. Оговаривать, оговорить, очернить.

Обгулятися, ляюся, епся, м. Програться. *Вирала вона в його всі гроші... Вийшов він тоді з хати та й каже: „От, от як раз обгулявся.* Грин. II. 251.

Обгуржати, каю, еш, м. Обвалить, оббить, производя ударами сотрясеніе. *Та ще тут буде роботи (стіни обмазувати) скрізь, бо як почнуть бляхарі свою роботу, то*

геть обгуржують не то в середині—і з окола. Могил. у.

Обдальний, а, е. Болѣе далекій, нѣсколько дальше находящійся. *Од ближніх сусід і обдальних.* Вх. Лем. 441.

Обдарити. См. Обдаряти.

Обдаровувати, вую, еш, сов. в. обдарувати, рую, еш, м. Одарять, одарить. *Се він мене обдарував.* МВ. (О. 1862. I. 48).

Обдаряти, ряю, еш, сов. в. обдаріти, рю, рїш, м.—Обдаровувати, обдарувати. Левиц. I. 44. *Ой підіте, скриню одімкніте, подарочки та й заберіте, усіх бояр та й обдаріте.* Грин. III. 482.

Обдати, дам, дасї, м. Дать всѣмъ.

Обдѣмкуватий, а, е. Полный.

Обдѣмок, мка, м. Человѣкъ обѣвшійся, со вспученнымъ животомъ (преимуществ. о дѣтихъ). Харьк.

Обдѣржини, жин, ж. мн. Счесываемая съ овчины шерсть. *Моток нарядений з обдѣржин.*

Обдѣрти, ся. См. Обдирати, ся.

Обдѣртус, са, м. Оборвышъ, сорванецъ. *Мене все село і вся околиця зове майстром над майстрами, а ви, обдѣртуси, зовете тільки майстром.* Чуб. I. 154.

Обджервати, каю, еш, м.—Обскубти. *На батькові чисто чуб обджеркали, що не зосталось і одной волосики—до решти обірвали.* Грин. II. 340.

Обдзюбати, обдзюбати. См. Обдзюбувати.

Обдзюбувати, бую, еш, сов. в. обдзюбати и обдзюбати, баю, еш, м. Обклеивать, обклевать. *Ой надлетіли райські пташечки, та обдзюбали винограденько.* Гол. *Всі люди на вишні обдзюбали.* Греб. 368.

Обдивитися. См. Обдивлятися.

Обдивлятися, ляюся, епся, сов. в. обдивитися, влюся, вишся, м. Осматривать, осмѣтрѣть. *Обзоде хату очима... обдививсь, устав.* Мнж. 130. *Батько заплакав і пішов до комори обдивитися що вкрали.* Рудч. Ск. I. 204. *Ходім, каже, жінко, обдивимось: я тобі скажу, де на цибулю, де на моркву, де на петрушку.* Рудч. Ск. I. 183.

Обдимати, маю, еш, сов. в. обдўти, дўю, еш, м. Пучить, вспучивать, вспучить, вздувать, вздуть. *Живіт обдима.* О. 1861. V. 73.

Обдирати, раю, еш, сов. в. обдѣрти и обдирати, дерў, рѣш, м. 1) Обдирать, ободирать. 2) Грабить, ограбить. *Мужика вдень обдери, а вночі обросте.* Ном. № 1256.

Церкву обдирає, а корчму латає. Ном. № 11723.

Обдиратися, р'яюся, вшся, сов. в. обдиратися и обдертися, обдеруся, р'ешся, м. 1) Обдираться, ободраться. 2) Обрываться, оборваться (о платъѣ), обнашиваться, обноситься. *Чи бачиши, як ми обдиралась.* Котл. Ен. I.

Обділяти. См. Обділяти.

Обділяти, ляю, вш, сов. в. обділяти, лю, лиш, м. Надѣлять, надѣлить всѣхъ, раздѣливъ, дати всѣмъ. *Батюшка вийшов на царські врата да почав проскурою народ обділяти.* Г. Барв 255. *Як таки можна таким маленьким кусочком вареника та всю вашу громаду обділити.* Кв. I 256. *Куплю в'язку бубликів, то й буде чим обділити дітей.* Грин. III. 248. *Чи час дари роздавати, короваєм обділяти?* О. 1862. IV 33.

Обдр'япати. См. Обдр'япувати.

Обдр'япувати, пую, вш, сов. в. обдр'япати, паю, вш, м. Оцарапувать, оцарапать; обдирать, ободрать. Харьк. у.

Обдурити. См. Обдурювати.

Обдур'я, рі, ж. Обманъ. *Обдур'ю ти зо мною жила і на мої літа не олянулась.* Г. Барв. 87.

Обдурювати, рюю, вш, сов. в. обдурити, рю, рш, м. Обманывать, обмануть. *Обдурювати якось ніяково та ще й гріх.* Левиц. I. 108.

Обд'юти. См. Обдимати.

Обд'ютися, д'ююся, вшся, м. 1) Распугнуть, раздуться. *Увесь обд'ювся як барило.* Котл. Ен. *Він од ирїлки ввесь обд'ювся.* Котл. Ен. II. 22. 2) Опиться. *Обд'ювся води, аж боки розперло.*

Обезв'ичити, чу, чиш, м. Изув'ичить. *Лютий, дуже лютий був... безневинно чоловіка було обезв'ичить.* О. 1862. V. 107.

Обезг'л'удити, джу, диш, м. Лишить разсудка. *Який вас обезг'л'удив кат?* Котл. Ен. IV. 50.

Обезг'л'удити, дію, вш, м. Потерять разсудокъ, ошалѣть, рехнутъся. *Наталка так обезг'л'удила, що любить запропастившася Петра.* Котл. НП. 374.

Обезголовити, влю, виш, м. Обезглавить. Только у Стороженка: *Разом з обезголовеним трупом звалився з дуба чоловік.* Стор. МПр. 107.

Обеззубити, бію, вш, м. Лишиться зубовъ.

Обезлюдити, джу, диш, м. Обезлюдитъ.

Обезлюдити, дію, вш, м. Обезлюдитъ. **Обезчестити, шу, стиш, м.** Обезчестить. *Лайдак!.. Пропив усе добро, а тепер обезчестив мене.* Левиц. I. 529.

Обб'лець, льця, м. 1) Тонкій берестовый стволъ, цѣликомъ употребляемый на ободъ колеса. Сумск. у. 2) Верхній тонкій кінець деревнаго ствола. *Поїхав по обельці. Хата з обельців.* Лебед. у.

Обельцяний, в, в. Сдѣланный изъ обельців. *Обельцяне колесо.* Сумск. у.

Обемб'ерити, обенб'ерити, рю, рш, м. Бросить оземь съ силой, сильно ударить. *Як обенбере ж він його (з себе)!* Мнж. 95.

Обенб'еритися, рюся, ршся, м. Шлепнуться наземь, тяжело упасть. Мнж. 187.

Оберб'енитися, нюся, нишся и оберб'еритися, рюся, ршся, м. = **Обенб'еритися.** *Сидів-сидів, та мов не свіжий, оберб'енився шкереберть додолю.* Полт. у.

Обербен'юти, н'ю, неш, м. = **Обемб'ерити.** Тавр. г

Оберб'еритися. См. Обербенитися.

Обер'єга, ги, ж. 1) Предохраненіе. *Це найкраща обер'єга від худоби.* 2) Предосторожность.

Обер'єгати, г'аю, вш, сов. в. обер'єгати, реж'ю, ж'єш, м. Обер'єгать, обер'єчь, сохранять, сохранить. *Писано, що ангелам на-каже обер'єгати тебе.* Єв. Л. IV. 10.

Обер'єгатися, г'аюся, ешся, сов. в. обер'єгатися, ж'юся, ж'єшся, м. Быть осторожнымъ, беречься. *Ти й зарюзилась у бакаї. Той хазяїн аж плаче та того хлопця лає, що не обер'єся.* Мнж. 9.

Обер'єжний, в, в. Осторожный.

Обер'єжність, ности, ж. Осторожность. *А Петра взяли тихою ступою з обер'єжністю.* К. ЧР. 177.

Обер'єжно, нар. Осторожно. МВ. (О. 1862. I. 81).

Обер'єм, му, м. = **Оберемок.** Павлогр. у.

Обер'емок, м'єа, м. 1) Охапка; вязанка. *Оберемок дров.* 2) Взяти на обер'емок. Взяти въ охапку, на руки, взвалить на плечи. *К старій з поклоном приступивши, на оберемок ухвативши, в землянку з валу потаскав.* Котл. Ен. V. 62. *Візьміть її на оберемок да й неситъ.*

Об'єрка, єи, ж. Значекъ для отмѣтки своей овцы предъ выгономъ въ полонину—дыра въ ух'ѣ овцы. Шух. I. 195.

Обери'юти, с'я. См. Обертати, с'я.

Оберт'ак, ка, м. = **Обертас** 2. Вх. Зн. 42.

Обертання, ня, с. 1) Поворачиваніє, оборачиваніє. 2) Превращеніє. 3) Превращеніє (именованныхъ чисель). Кон. Ар. 2, 17.

Обертас, су, м. 1) Оборотъ, поворотъ. (Рак) з вовком закладавсь, хто швидче добіжить до якогось там місця. От вовк біжить, а рак і причепився до вовчого хвоста. Той прибіг до ґраніци та й каже: обертас!—А я давно жду вас. Г. Барв. 325. 2) Танецъ въ родѣ вальса. Подольск. г.

Обертати, тая, еш, сов. в. обернути, ну, неш, гл. 1) Поворачивать, повернуть, оборачивать, оборотить. Треба обернути тоншим боком. Уман. и Гайсин. уу. 2)—на що. а) Употреблять, употребить на что, для чего. Обертати на користь собі всяку тварь. Дещо. Твоє святе слово на святе діло обернуть. К. (О. 1861. VI. 33). А добро, що наздирали з убогого меду, на потреби військовій обернене буде. К. Досв. 219. б)—у що. в)—на свій обичай. Повернуть по своєму. Як тиеї води ніхто не може обернути на свій обичай, так щоб мої бжолы жадний уречи не мог. Чуб. I. 73. 3)—у що. Превращать, превратить во что. Князьку будівлю обернули в хлів. К. ПС. 63. Обернути в ніщо. Обратить въ ничто. Обертаючи в ніщо слово Боже переказом вашим. Єв. Мр. VII. 13. Также въ арифметикѣ: превращать, превратить (именов. числа). 17216 вершків обернути у верстви. Кон. Ар. 17.

Обертатися, таяся, ешся, сов. в. обернутися, нуся, нешся, гл. 1) Обращаться, обратиться (вокругъ), поворачиваться, повернуться. Обертайся коло мене, як торбинка коло боку. Грин. III. 651. 2) Оборачиваться, обернуться, оглянуться. А ти, Єво, не смутися і до мене обернися. Чуб. I. 147. Обертается й озирается Марина. Левиц. I. 83. Куди іду, обернуся, назад себе оглянуся. Чуб. V. 264. Обернімось трошки на себе та поміркуймо, чи не ми сами винні. О. 1862. III. 32. 3)—до кого, чоґо. Обращаться, обратиться къ кому, чему. На Обрїтення обертаяться птици до мїзда, хлїбороби до плугів. Ном. № 523. 4)—з ним. Только не сов. в. Обращаться съ кѣмъ. Тепер вони будуть знати, як з людьми ся обертати. Грин. III. 641. 5) Возвращаться, возвратиться, успѣть отправиться и возвратиться назадъ. Тебе б по смерть посилати, то б нажився чоловік....—А мені здається, що господа наче на крилах обернулись. МВ. (КС. 1902. X.

144). Тричи обернувся з снопами до обїд. 6) Находиться гдѣ-либо, проживать. Ти Бі знає, де ся моя рибочка оберта'т. Гол. IV. 494. 7) Обойтись, извернуться. Ще хоч би не тровив торік сіна,—було б чим обернутися. Кобел. у. 8)—чим, у що. Обращаться, обратиться, превращаться, превратиться во что. Обернутись зозулюю. Мет. 257. Обернися порося на карася. Ном. № 119. В сумне стогання обертались, речі. К. XII. 52.

Обертнем, нар.=Обертом. Усе пішло обертнем. Все закружилось, пошло кругомъ. МВ. (КС. 1902. X. 155).

Обертом, нар. 1) Круговращательно, кругомъ. 2) Голова обертом іде. Голова кружиться, идетъ кругомъ. Голова обертотом іде і у п'ятих раз-по-раз—шпи-шпи. Лебед. у.

Обжалуватися, луюся, ешся, гл. На-жаловаться, пожаловаться. Се. бачу, вони вам і обжалувались. Кв.

Обжарити, рю, риш, гл. Обжечь. Чистоті всі плечі обжарив. Рудч. Ск. II. 166.

Обжати, ся. См. Обжинати, ся.

Обжера, ри, об.=Обжир.

Обжерливий, а, е. Прожорливый. Вх. Лем. 441.

Обжерти, ся. См. Обжирати, ся.

Обживатися, ваюся, ешся, сов. в. обжитися, живуся, вешся, гл. Обживать-ся, обжиться. устроиться живя гдѣ-либо.

Обжидати, даю, еш, гл. Поджидать. То тоді будеш мене... в гості обжидати. КС. 1882. XII. 491.

Обжинати, наю, еш, сов. в. обжати, обіжну, неш, гл. 1) Обжинать, обжать, сжать вокругъ чего. Птениченьку жну, а кукіль обжинаю. Чуб. V. 859. Де-де на стерні і будяк стояв сиротою; обжали бідолаху. Св. Л. 45. 2) Обгонять, обогнать, работая серпомъ. Вона не хутко жне. Ми як удвох жали, так я її на вісім снопів за день обжинала. Черниг. у.

Обжинатися, наюся, ешся, сов. в. обжатися, обіжнуся, нешся, гл. Оканчивать, окончить жатву. Ой жніте, женчики, обжинайтеся. АД. I. 79.

Обжинки, ків, м. мн. Окончаніє жатвы и празднество по этому случаю. Чуб. III. 226. Ум. Обжиночки. Ой чий же то челядин обжиночки нарядив? Чуб. III. 229.

Обжир, ри, об.=Обжор.

Обжирати, раю, еш, сов. в. обжерти, жеру, рєш, гл. Обжирать, обжирать, обжѣсть.

Обжиратися, раюся, вшся, сов. в. обжертися, рўся, рўся, м. Обжираться, обожратися. *Обжерся та й болить живот.* НВолын. у.

Обжирливий, а, е. Обжорливый.

Обжирство, ва, с. Обжорство.

Обзёл, лу, м. Каждый изъ клинковъ ножницъ. *Лебед. у. Один обзел у ножницъ скривився, та й не рїжуть.* Лебед. у.

Обзелёнкуватий, а, е. Зеленоватый.

Обзів, ву, м. Отзвѣвъ, откликъ, отвѣтъ. *Добре я стряснув двері аж тричи й питаю—хто в хаті? Обзиву не було, наче не було нікого в хаті.* Новомоск. у.

Обзиватися, ваюся, вшся, сов. в. обізватися, звўся, вшся, м. Отзываться, отозваться, откликаться, откликнуться, заговорить; о животныхъ: кричать, закричать. *Як зовуть, так і обзиваються.* Ном. № 7127. *Обізвлася стара мати та на тім боці моря: „Не плач, не плач, дитя моє!“* Чуб. V. 572. *Обізвася старий батько: „Чого ждеш небого?“* Шевч. 72. *Обізвася в лісі пугач.* Левиц. I. 109.

Обзира́ти, раю, еш, м. Осматривать. *Вони обзирають її з усіх боків.* Федьк.

Обзлачний, а, е=Смашний. Вх. Уг. 254.

Обзначіти, чў, чїш, м. Отмѣтить знаками, обозначить. *Просив, щоб означити йому,—де йому, а де ні.* Новомоск. у.

Обзнобіти, блю, бїш, м. Простудить. *Коло проса любка боса ніжки обзнобила.* Гол. IV. 452.

Обзолотіти, лочў, тиш, м. 1) Озолотить. О. 1862. IV. 38. *Сонце обзолотило промінням груші й вишні і лїтки.* Левиц. Пов. 216. 2) Обогащать. *Чи я б тебе, доню моя, не обзолотила?* Левиц. I. 169.

Обзори, рів, м. мн. Осмотръ дома и хозяйства, куда хотять дѣвушку выдать замужъ, или гдѣ хотять взять дѣвушку замужъ. Угор.

Обі, сз.=Щоби. (Пущу) тоту дівчину з чорними очима, оби мені молодому водичі носила. Гол. IV. 504.

Обиватель, ля, м. Обыватель, гражданинъ.

Обіда, ди, ж. Обида. *Не стільки ірка обида, як злість налила її очі сльозами.* Левиц. Пов. 42. Ум. **Обідонька.**

Обідва, числ.Оба. *Біли ж обидва разом.* Єв. I. XX. 4. *Дивись в обидва й прислухайся обома. Волосний писарь і канцелярист Скоробрехи, як кажуть, жевжжики обидва.* Котл. III. 350.

Обідві, числ. Обѣ. *Маю висіти за одну ногу, волю за обидві.* Ном. № 7308.

Обідвов, числ.=Обов. *Скажімо ся поховати обидвовє в одну яму.* Чуб. V. 78.

Обидёнкою, нар. *За день. Я обиденкою справлюсь: урані поїду, а на ніч і додому.* Харьк. г. См. **Обиденъ.**

Обидённий, а, е. Сдѣланный въ одинъ день. *Зробить ви обиденну сїть, таку, щоб ув один день і прядлась, і сукалась, і моталась, і щоб із тїї ниті і сїтка плелась.* Мнж. 28.

Обідонь, нар. *На день, за день. Да мені хлїба на багато треба: я на обиденъ поїду.* Конот. у. *Він обиденъ справитьсь.* Конотоп. у. *Обиденъ не вернеться відтіля.* Борз. у. *Мені трапилося бачити, як обиденъ ховали дочку й матку.* О. 1862. II. 58.

Обідний, а, е. Обидный.

Обідник, ка, м. Обидчикъ.

Обідниця, ці, ж. Обидчица.

Обідно, нар. Обидно. *Очам видно, та ногам обидно.* Ном. № 11426.

Обіймиця, ці, ж. Узкая дощечка, которая накладывається на дрань, когда изъ нея выдѣлывается коробка, для того, чтобы дрань не ломалась. Сумск. у.

Обійстя, тя, с. Усадьба. *Подивився він у своїм обійстю,—аж у ньому все житю в засїках.* Рудч. Ск. I. 81.

Обіхвіст, хвоста, м. Жуликъ? прохвость? *Там такий обихвіст, такий брехун.* Київ. у.

Обихідка, ки, ж.=Обіхідка. *Може якого шага уторгував би, то й було б на обихідку.* Рудч. Ск. II. 25.

Обихідчастий, а, е=Обіхідчастий. *Хата обихідчаста.*

Обичай, чаю, м. Обычай, обыкновение. *Да поїдем у той край, де хорошии обичай.* Мет. 30. *Не позичай,—злий обичай: як віддає, то ще й лає.* Ном. *У мене обичай—козацький звичай: хоть побачу, то й не плачу.* Чуб.

Обичайка, ки, ж. 1) Ободъ, на который натягивається сїто, рѣшето, бубень и пр. Вас. 152, 176. Сим. 91. 2) Деревянный или лубяной ящикъ, покрывающій въ мельницѣ или ручной мельницѣ верхній жерновъ и удерживающій муку. Черниг. у. Шух. I. 146, 264, 284.

Обичайний, а, е. Обыкновенный. МВ. III. 124. Вх. Уг. 254. См. **Звичайний.**

Обібра́ти, ся. См. **Оббірати, ся.**

Обігна́ти. См. **Обганяти.**

Обігнути. См. **Обгнати.**

Обіграти. См. **Обгравати.**

Обігріти, рію, еш, л. **Обогрѣть.**

Обід, ободу, м. **Ободь.** Рудч. ЧП. 250. Ум. **Обідець.**

Обід, ду, м. 1) **Обѣдъ.** *Ой був Сава в Немирові в ляхів на обіді.* Макс. **Становити обід.** Устраивать поминальный обѣдъ. 2) *мн.* **Обіди.** Обѣденное время. *Уже обіди. Сонце гріє. Греб. 352. Були вже пізні обіди, а моде з церкви ще не вийшли.* Левиц. I. 25. 3) **До-обід.** До обѣда. *Як би постав до обід, так приснився б ведмідь.* Ном. № 11308. Ум. **Обідець, обідонько.** Рудч. ЧП. 205. *Для тебе тещенька обідець ю-тує.* Грин III. 526.

Обідання, ня, с. **Обѣданіє.** *Ой сидання, обідання, іркий мій обіде.* Грин. III. 312.—*Чом не обідаєш, моя душечко? —Біс тебе бери з обіданням.* Чуб. V 1133.

Обідати, даю, еш, л. **Обѣдаты.** *Чи обідала, чи не обідала, аби рід одвідала.* Ном. № 7274

Обіддя, дя, с. *соб* **Ободья.** *Вози добрі кінські і чумацькі, обіддя міине.* Левиц. I. 106.

Обідець, дця, м. Ум. *отъ обід.*

Обідець, дця, м. 1) Ум. *отъ обід.* **Ободокъ.** 2) **Кольцо, колечко.** *Ой там Павлусь з крамом стане, з хорошим крамом—обідцями Усім дівочкам розпродас, дівці Галочці даром дає.* Чуб. III. 127.

Обідітельно, нар. **Обидно.** *Змієв. у.*

Обідити. См. **Обіжати**

Обідник, ка, м. = **Обидник.** Грин. I. 22.

Обідніти, ню, ніш, л. **Сдѣлать бѣд-нымъ.**

Обіднітися, нюся, нішся, л. **Обѣд-нѣть.**

Обідній, я, в **Обѣдній.** *Та збудила мене мати в обідню годину.* Мет. 20.

Обідніти, нію, еш, л. **Обѣднѣть.** *Обід-нів один чоловік.* ЗОЮР. I. 46.

Обідняшній, я, в. **Обѣденный.** *І ввечері ніколи не варила, усе обідняшню юшку тьопали.* Г. Барв. 505.

Обідонько, ка, м. Ум. *отъ обід.*

Обідранець, нця, м. **Оборванець.** *Обі-драніі пішли в танці, голобокі пішли в скоки.* Ном. № 12485.

Обідранка, ки, ж. **Оборванная жен-щина.**

Обідрати, ся. См. **Обдирати, ся.**

Обіжати, жаю, еш, сов. в. **Обідити, джу, диш, л.** **Обижать, обидѣть.** *Старший брат обіжає меншого.* Стор. I. 21. *Обідив я тебе біденьку вчора.* Г. Барв. 282.

Обіждати, даю, еш, л. = **Обіжати.** Г.

Барв. 439. МВ. (О. 1862. III. 36). *Тяжкий гріх обіждати і всякого чоловіка не то що сироту.* Кв. I. 188.

Обіз, обівзу, м. = **Обоз.** *За татарми обіз іде, за обозом—кінь турецький.* Гол. I. 97

Обізва́тися См. **Обзива́тися.**

Обіздріти, дрю, ріш, л. 1) **Увидѣть.** Борз. у. 2) **Поки сонце обіздріє.** *Пока роса спадеть.* Мнж. 187.

Обіздрітися, рюся, рішся, л. **Огля-нуться** **Федьк.**

Обізнава́ти, знаю, еш, сов. в. **обізна́-ти, знаю, еш, л.** 1) **Знакомить, познако-мить, ознакомить.** 2) **Узнавать, узнать** **кого.** *Більш обізнали мене люде, стали наймати.* Г. Барв. 315.

Обізрітися, рюся, рішся, л. = **Обіз-дрітися.**

Обійма́ння, ня, с. **Обниманіє.** Левиц. I. 184 К. ЦН. 270.

Обійма́ти, маю, еш, сов. в. **обня́ти, німу́, меш, л.** 1) **Обнимать, обнять, об-хватывать, обхватить.** *Обніміте ж, брати мої, найменшого брата.* Шевч. *Одну ручку в голову, а другою обіймала.* Лукаш. 238. 2) **Охватывать, охватить.** *Страх об-няв його.* Єв. Л. I. 12. *Журба обняла.* Чуб. V. 154. *Стала їх темна нічка обіймати.* АД. I. 118. 3) **О водѣ: заливать, залить.** *Уже мужски-бережски води й обняла.* КС. 1883. II. 378.

Обійма́тися, маюся, ешся, сов. в. **об-ня́тися, німу́ся, мешся, л.** **Обниматься, обняться.** *Ой сидять вони (голуби) та й цілуються, сивими крильцями обіймаються.* Лукаш.

Обійми, мів, с. *мн.* **Объятія.** *Маруся сама була в хаті, сиділа на лаві, хитаючи в обіймах недужу свою дитину.* МВ. II. 178.

Обійма́ти, му́, меш, л. = **Обняти.** *Сам так го обіймив.* Федьк.

Обіймище, ща, с. **Обхватъ.** *Такі дуби вери, що по півтора обіймища.* Рудч. Сл. II. 106.

Обійня́ти, йму́, меш, л. = **Обняти.** *Стара як обійняла її, то й з рук не пус-кає.* МВ. (О. 1862. III. 35).

Обійстя, тя, с. = **Обийстя.** Св. Л.

Обійті, ся. См. **Обіходити, ся.**

Обік, нар. **Рядомъ, возлѣ.** *Здорова була, дівчинонько!—як на струні брязнуло обік мене.* МВ. (О. 1862. III. 54). *Виступає.* *Обік його жіночка небога.* Шевч. II. 21.

Обікла́сти, ся. См. **Обкладати, ся.**

Обікрати См. **Обкратати.**

Обілляти, ляю, вш; ил.—Облѣти. *Обілляли мене дрібненькій смози.* Чуб. V. 60.

Обіллятися, ляюся, вшся, ил.—Облѣтися. *Нич настане—слізюньками обілляюсь.* Чуб. V. 467.

Обіпѣрти, ся. См. Обпірати, ся.

Обіпрати. См. Обпірати.

Обіпрати. См. Обпірати.

Обіпрати, ся. См. Обпірати, ся.

Обірати, раю, вш, сов. в. обрати, оберу, рѣш, ил. Избирать, избрать. *Ми оберем собі ватажком Марка.* Стор. МПр.

Обірвати, ся. См. Обривати, ся.

Обірка, ки, ж. Веревка, продѣтая въ крайнія петли нижняго края рыболовной сѣти. Харьк. г.

Обірни́к, ка, м. 1) Навозъ. Вх. Зн. 42. 2) У гупульскихъ мастеровъ (мосяжники), дѣлающихъ украшенія изъ мѣди: родъ кругаго долотца съ остриємъ трубочкой—для выбиванія кружковъ изъ мѣдвой пластинки. Шух. I. 278.

Обірок, рку, м. Бракъ, что-нибудь негодное.

Обіруч, нар. Обѣими руками. *Схопила за плечі обіруч невістку.* Г. Барв. 369. *Вона мене як схопить за шию обіруч.* МВ. (О. 1862. III. 41).

Обіручки, нар.—Обіруч. МВ. II. 112.

Обіручний, а, е. На двѣ, обѣ руки. Угор.—столѣць. Верстакъ для строганія. Части: головач—доска, которая придерживаетъ, цапки—доска, которая подѣлаждается. Вх. Лем. 441.

Обісіти, сію, вш, ил. Надоѣсть. *Думаю одружитися, — обісіло вже молодикувать.* Шевч. (О. 1862. V. 12).

Обісмілитися. См. Обісмілюватися.

Обісмілюватися, лююся, вшся, сов. в. обісмілитися, люся, лишся, ил. Дѣлаться, сдѣлаться смѣлѣ, осмѣлиться. *Мовчав він, то дівчора обісмілювалася і підійшли до його ступнів з-на десять.* Св. Л. 192.

Обіспати, сплю, спіш, ил. Заснуть. *Люде вже облягли та обіспали.* КС. 1883. XII. 698.

Обіссати, ссу, ссеш, ил. Обсосать.

Обіссатися, ссуся, ссешся, ил. Обсосаться, пососать черезъ мѣру. *Дитина блює,—то воно обіссалось.* Харьк. г.

Обісхнути, хну, неш, ил.—Обсохнути.

Обіскавати. См. Обскавати.

Обітерти. См. Обтирати.

Обітниця, ці, ж. Обѣщаніе, обѣтъ. К.

Бай. 132. *Давала вона сама собі обітницю до віку вічного не розлучатися з чоловіком.* Г. Барв. 141.

Обітріти, рію, вш, ил.—Обвітріти. *Станьмо тутечка підождімо, поки сонце обітріє.* Дума. *Що воно таке, Архине, обітріє?..—Се як вітром перейде під час ісходу сонця, от сонце і обітріє.* К. Історія возе. Руси. I. 341.

Обітря, ря, с.—Обвітря (Квітки) напували пахощами обітря. Мир. ХРВ. 61.

Обітяти, тну, неш, ил.—Обтяти. *Вона мені молодому кучеруки обітчала.* Грин. III. 629.

Обіхідка, ки, ж. 1) Обиходъ, текущій расходъ. *Та є трохи, що треба на обіхідку.* Змієв. у 2) Хата безъ огорожи.

Обіхідливий, а, е. Обходительный. *Вона обіходлива з народом.* Г. Барв. 132.

Обіхідність, ности, ж. Обиходъ, потребность. *В мене є хліба на мою обіхідність.*

Обіхідчастий, а, е. Неогороженный. Мнж. 187. *Хата зробилася обіхідчаста.* Стор. I. 26.

Обіходити, джу, диш, сов. в. обійти, йду, деш, ил. 1) Обходить, обойти. *Обійди, серденько моє, по за вишневим садочком.* Мет. 60. *Я ж тій річеньки та кругом обійшла.* Чуб. V. 539 2) Обѣ одеждѣ: сходиться. См. Обходити.

Обіходитися, джуся, дишся, сов. в. обійтися, дуся, дешся, ил. 1) Обходиться, обойтись, довольствоваться. *Як є гроші—розійдуться, а як нема—обійдеться.* НВолын. у. *Обійдеться Великдень без гречаної паски.* Ном. № 5201. 2)—з ним. Обходиться, обращаться съ кѣмъ. *Свати дуже гарно з нами обіходилися.*

Обіцянка, ки, ж. Обѣщаніе. *Обіцянка—цяцянка, а дурневі радість.* Ном.

Обіцяти, цяю, вш, ил. Обѣщать. *Лучше не обіцяти, як слова не держати.* Ном. № 10677. *Ой ніхто ж не винен, іно рідная мати, ой бо вона обіцчала за мене дати.* Чуб. V. 231.

Обіцятися, цяюся, вшся, ил. Обѣщаться. *Він мені обіцявся теличку, та хоч би свинку дав.* Харьк. *Обіцявся всім друзкам по перстінку дати.* Лукаш. 94.

Обіч, нар. 1) Въ сторонѣ 2)—Побіч.

Обіщати(ся), щая(ся), вш(ся), ил. Обіцяти, ся..

Об'їдати, даю, вш, сов. в. об'їсти, їм, їси, ил. Обѣдать, обѣсть.

Об'їдатися, даюся, вшся, сов. в. об'їс-

тися, їмся, їсіся, *гл.* Об'їздаться, об'їстися.

Об'їзджати, джаю, *еш, сов. в.* об'їхати, їду, деш, *гл.* Об'їзжать, об'їхать. *Что просто їде, той дома ночує, а хто об'їзжає, той в лісі блукає.* *Ном. № 11404.*

Об'їзд, ду, *м.* Об'їздъ. *Як поїде на об'їзд, то сьогодні дома буде, а як поїде навпростець—ї завтра не буде.* *Ном. № 11407.*

Об'їздити, джу, диш, *гл.* Об'їздить, из'їздить.

Об'їздіти, джу́, діш, *гл.* = Об'їзджати.

Об'їманка, ки, *ж.* = Об'їмання. *Ум. Об'їманочка.* *Минулися напоечки та й об'їманочки, мише, ді, мя не минули тяжкі здиханочки.* *Гол. II. 419.*

Об'їсти, ся. *См.* Об'їдати, ся.

Об'їхати. *См.* Об'їзджати.

Обка́джувати, джу́ю, *еш, сов. в.* обка́дити, джу́, диш, *гл.* Кадить, покадить *вокругъ* чего. *Желех.*

Обка́вати, ваю, *еш, гл.* Дѣтск. Зама-
рать, опачкати испражненнями.

Обка́ватися, ваюся, ешся, *гл.* Дѣтск. Омараться, опачкаться испражненнями.

Обкаля́ти, ляю, *еш, гл.* 1) Испачкати, опачкати. 2) Опачкати испражненнями.

Обкаля́тися, ляюся, ешся, *гл.* 1) Испачкаться, опачкаться. 2) Опачкаться испражненнями. *Дитина сидить у запічку—обкалялась.* *Драг. 14.*

Обка́пати. *См.* Обкапувати.

Обка́пувати, пую, *еш, сов. в.* обка́пати, паю, *еш, гл.* Окапывать, окапати, *закапати.* *Обкапали таки мені южку свічкою на Страстях.* *Харьк.*

Обка́цятися, цяюся, ешся, *гл.* Испачкаться. *Обкацявся як поросля.* *Вх. Зн. 24.*

Обка́вчати, чаю, *еш, гл.* 1) Убрать пвѣтами, надѣть вѣнокъ. *Ми б її (дівчину)... калиною обкавчали.* *Нп.*

I. Обка́дати, даю, *еш, сов. в.* обка́дати, даю, *еш, гл.* 1) Обкидывать, обкидать. 2) Забрасывать забросать. *Обкидали мене болотом.* 3) Обметывать, обметать. *Обкидай комір заповолоччу.*

II. Обка́нути, ну, неш, *гл.* Откидывать, откинуть. *Обкинь сніг коло кошари, щоб можна було випустить овець на двір.* *Васильк. у.*

Обка́датися, даюся, ешся, *сов. в.* обка́датися, даюся, ешся, *гл.* Откидывать, откидывать отъ себя. *Діла не обкадаєшся.* *Столько дѣла, что не успеешь всего сдѣлать.* *Мир. Пов. I. 128.*

Обка́пати, паю, *еш, сов. в.* обка́пати, плію, піш, *гл.*—крів'ю. *Покриваться, покритися кровью.* *Нагайка-дротянка з кілка не звисає, мое біле тіло кров'ю обкипає.* *Чуб. V. 621.* *Що наша копійка? Кров'ю обкипіла.* *МВ. (О. 1862. III. 77).*

Обка́сати, саю, *еш, сов. в.* обка́снути, ну, неш, *гл.* Сильно обмокать, обмокнуть. *Рибалка обмокне, обкисне.* *Мнж. 172.*

Обка́лювати, люю, *еш, гл.* Задѣлать, забрать стѣну вертикально поставленными жердями, сдѣлать стѣну изъ такихъ жердей. *Каменец. у.*

Обка́ски, ків, *м. мн.* Праздникъ по *окончаніи* косьбы. *Галиц.*

Обка́ти, ко́ту, *м.* *Время* *рожденія* овецъ. *Александров. у. О. 1862. V. Кух. 32.*

Обка́д, ду, *м.* Дифтерить.

Обка́дати, даю, *еш, сов. в.* обка́дати, кладу́, деш, *гл.* Обкладывать, обложить.

Обка́датися, даюся, ешся, *сов. в.* обка́датися, обкладу́ся, дешся, *гл.* 1) Обкладываться, обложиться. 2) Ложиться, лечь спать. *Обікались ото вже люде й спать, а в моєї хазяйки горить світло.* *Грин. I. 60.*

Обка́дкї, дѣк, *ж. мн.* = Обклад. *Харьк.*

Обка́дати, ду́, деш, *гл.* = Обка́дати.

Обка́дїти. *См.* Обкалеювати.

Обка́леювати, клеюю, *еш, сов. в.* обка́леїти, клею, їш, *гл.* Обклеивать, обклеить.

Обка́вувати, вую, *еш, сов. в.* обка́ввати, ку́ю, еш, *гл.* 1) Оковывать, оковать кусокъ металла, обдѣлать ковкою. *Я його (залізо) сам буду на горен класти, а ви тільки молотом обковуйте.* *Чуб. II. 239.* 2) Оковывать, оковать. *Обкували себе золотом.* *Левец. I 299.* 3) Куковать, покуковать *вокругъ* чего. *Нехай соловейко тіздо в'є, а сива зозуленька обкує.* *Нп.*

Обка́нати, наю, *еш, гл.* Остричь (овцу). *Мнж. 182.*

Обка́лупати. *См.* Обкалупувати.

Обка́лупувати, пую, *еш, сов. в.* обка́лупати, паю, *еш, гл.* Облупивать, облупить, обковыривать, обковырять. *Зане-хаяні і обколупані негодого будинки-кам'яниці.* *К. (О. 1861. II. 233).*

Обка́пати, ся. *См.* Обкопувати, ся.

Обка́пувати, пую, *еш, сов. в.* обка́пати, паю, *еш, гл.* Окапывать, окопать. *З неділі будемо леваду обкопувати.* *Харьк.*

Обка́пуватися, пуюся, ешся, *сов. в.* обка́пуватися, паюся, ешся, *гл.* Окапывать-ся, окопаться.

Обкоріти, рію, риш, л.—Обкорувати. Вх. Зн. 42.

Обкорувати, рію, еш, л. Очистити оть коры (дерево). *Обкорувати колоду.* Рк. Левиц.

Обкосіти. См. **Обкошувати.**

Обкосітися, шуся, сишся, л. Окончить косьбу.

Обкошувати, шую, еш, сов. в. обкосіти, шү, сиш, л. Скашивать, скосить вокругъ. *Траву коси, а пеньки обкошуй.*

Обкотіти, кочү, тиш, л.—отару. Позаботиться о стадѣ овецъ во время ягненія. *Обкотили отару, постригли; тепер щитають старих особе, а ягнята особе.* О. 1862. V. Кух. 33.

Обкрадати, даю, еш, сов. в. обкрасти и обікрасти, краду, деш, л. Обворовывать, обворовать, обокрасть. *В тім місі жили розбійники і давно нахвалялись батька її обікрасти.* Рудч. Ск. I. 202.

Обкрутіти, ся. См. **Обкручувати, ся.**

Обкрутнүти, ся. См. **Обкручувати, ся.**

Обкручувати, чую, еш, сов. в. обкрутіти, чү, тиш, одн. в. обкрутнүти, нү, неш, л. Округивать, округить, округнуть вокругъ чего, обвертывать, обернуть, обмотать, кругомъ обвязать. *Його вхотив страшний камінь Крутько (на дніпрових порогах) і обкрутив кругом себе.* Левиц. Пов. 351. *Показуючи застромлену в рукаві голку, обкручену ниткою.* Стор. I. 185.

Обкручуватися, чуюся, ешея, сов. в. обкрутітися, чүся, тишея, одн. в. обкрутнүтися, нүся, нешся, л. 1) Округиваться, округиться вокругъ чего, кружиться. *Танцюючи, вони разів двадцять обкрутяться по покоях.* Ком. I. 27. 2) Обматываться, обмотаться чѣмъ.

Обкувати. См. **Обковувати.**

Обкуріти, ся. См. **Обкурювати, ся.**

Обкурювати, рюю, еш, сов. в. обкуріти, рію, риш, л. Окуривать, окурить. *Чого ж він не при собі? Хиба обкурили або обпоїли чим вражі дочки?* Мир. Пов. I. 163.

Обкурюватися, рююся, ешея, сов. в. обкурітися, ріюся, ришея, л. Окуриваться, окуриться. *Обсіявся маком свяченим, обжурився ладаном.* Рудч. Ск. II. 31.

Обкусати. См. **Обкушувати.**

Обкутати. См. **Обкутувати.**

Обкутувати, тую, еш, сов. в. обкутати, таю, еш, л. Окутывать, окутать, плотно завернуть. Рудч. Ск. I. 193.

Обкушувати, шую, еш, сов. в. обкусати, саю, еш, л. Обкусывать, обкусать.

Облав, ву, м. 1) = **Облава.** 2) **Облава.** Вх. Зн. 42.

Облава, ви, ж. Толпа, окружающая что-либо. *Поперед себе вражих ляхів облавою пруть.* Нп. *Ходить по хатах, а жінки облавою його обступили.* Г. Барв. 325.

Облавок, веа, м. Борть (судна). *Тоді козаки у каюки скакали, тую галеру за мальавані облавки брали та на пристань стягали.* АД. I. 218.

Облавом, нар. Сплошной массой. *Як почало роставати, то вода йшла рівчачками, а тепер, як дуже ростало,—іде облавом.* Волч. у.

Облагодити, джу, диш, л. 1) Поправить, починить. 2) Приготовить. *Вже й сани облагодив, а снігу ї досі нема.*

Облагодитися, джуся, дишся, л. Устроиться; поправить, починить. *Повітка похилилась на бік, покрівля світиться, стріхи обсмикані, огорожа сиплется.* *Неми за що облагодитися московці.* Левиц. I. 57.

Облада, ди, ж. Недвижимое имущество, имѣніе. *Жити на своїй обладі.*

Обладувати, дую, еш, л. Владѣть, обладать. МВ. I. 137. *Мій брат буде обладувати полем.* Рк. Левиц. *Володимир князь царством всім обладає.* Драг. 249.

Обладувати, дую, еш, л. Приготовить, снарядить. *Обладували вози в дорогу.*

Облаз, зу, м. Стремнина, крутизна, обрывистая скала, обрывъ. Угор. Шух. I. 79.

Облазати, жу, зиш, сов. в. облізти, зу, зеш, л. 1) Облѣзать, облѣзть, слѣзать, слѣзть. *Чогось шерсть на собаці облізла.* 2) Лупиться, облупиться. Рудч. Ск. II. 53. *Од сонця шкура на носі облазить.* Харьк.

Облазніти, ню, ніш, л. Одурачить, оставить въ дуракахъ. Вх. Уг. 254.

Облак, ка, м. 1) = **Оболок 1.** Угор. 2) = **Оболок 2.** *Вилетів він трохи, не під самі облаки.* Грин. II. 12—13. Ум. **Облачок.** Гол. III. 409. *Сам сідаєт під облачок, меч сі кладе на столичок.* Гол. I. 172.

Обламати, маю, еш, л. Обломить. *Як сів комар на макові, весь мак обламав.* Чуб. III. 173.

Обланати. См. **Облапувати.**

Облапування, ня, с. Ощупываніе.

Облапувати, пую, еш, сов. в. обляпати, паю, еш, л. Ощупывать, оцупать. *Став він облапувати (круг себе).* Мнж. 130. *Треба тебе скрізь обляпати, бо мені здається, що гроші в тебе.*

Облатати, ся. См. **Облатувати, ся.**

Облачування, ня, с. Чинка чьей-либо одежды.

Облачувати, тую, еш, сов. в. облача́ти, та́ю, еш, м. 1) Класть, положить заплату, починять, починить, положить заплату. 2)—когò. Постоянно чинить чью-либо одежду, починить чьи-либо одежду и бѣлье (все), положить заплату на чьи-либо одежду и бѣлье. *Нема кому ні обіпрать, ні облачати—треба женитися.* Ном. № 8845. *Та їх (дѣти) треба обшити, треба й облачати.* Мил. 222. 3) Дѣлать срубъ въ колодцѣ? обгородить латами? *Ой у полі криниченька та й облачана.* Чуб. V. 911. 4) Облачати бóки. Отколотить. *Мене виганяють, кийом боки облачають.* Грин. III. 159.

Облачуватися, туюся, ешся, сов. в. облача́тися, та́юся, ешся, м. Чинить, починить свою одежду, бѣлье. *Попереду було мене обминає, знать соромить ся свого драгтя; а як облачався, обшився, став на панка схожий, тоді почав до мене підступати.* Левиц. I. 143.

Облачок, чка, м. Ум. отъ облак.

Облачати, ла́ю, еш, м. Разругать.

Облачатися, ла́юся, ешся, м. Разругаться. *Він облачався зо всіми.* Васильк. у.

Облажати, жу, жиш, м. Пролежать дольше чѣмъ слѣдуетъ. *Як облажить лан, то насія облетит.* Вх. Лем. 441.

Облажати, шу́, шійш, м. Облегчить. Желех.

Облесливий, а, е. Лстивый. *Там такий хитрий та облесливий чоловік, що ластками і душою з тебе вийме.* Берд. у. *Ластився мов облеслива собака.* Полт.

Облесливість, вости, ж. Лстивость. Желех.

Облесливо, нар. Лстиво. *Ласкаво та облесливо говорили з ним.* Левиц. Пов. 263.

Облесний, а, е=Облесливий. Мнж. 187. *Подобалась вона Люборацькій, бо облесна була.* Св. Л. 83.

Облесник, ка, м. Лстедь.

Облесність, ности, ж.=Облесливість. Желех.

Облесно, нар.=Облесливо.

Облестити. См. Облещувати.

Облетіти, лечу́, тіш, м. 1) Облетѣть (вокругъ); переносно: быстро обѣжать. *Моя сизая голубонька село облетіла.* Шевч. 2) Обсыпаться. *Щось її (грушу) трусить: вже грушкы обсыпались і мисія облетіло.* Рудч. Ск. I. 66.

Облечі, чу́, чѣш, м. Надѣть. *Облечу я жупан.* Вх. Лем. 441.

Облещувати, щую, еш, сов. в. облещі́ти, щу́, стійш, м. Лстить, прельщать, прельстить.

Облива́льник, ка, м. Парень, обливающей водой въ обливаній понедѣлок. Желех.

Обливаній понедѣлок. Понедѣльникъ праздника Пасхи, когда существуетъ обычай обливать другъ друга водой. Желех.

Облива́ння, ня, с. Обливаніе.

Облива́ти, ва́ю, еш, сов. в. обли́ти, обілля́ю, ллеш, м. Обливать, облить. *Як згадаю миленького, обливають сльози.* Чуб V. 327.

Облива́тися, ва́юся, ешся, сов. в. обли́тися, обілля́юся, ллешся, м. Обливаться, обливаться. *Там дівчина та полощеться, полощеться, обливається.* Мет. 118

Обли́гати. См. Облигувати.

Обли́гувати, гу́ю, еш, сов. в. обли́гати, га́ю, еш, м. Обманывать, обмануть. *Хто більш і не облигує нашого братчика, як не ця жидова.* Лохв. у. *А це вже обманав його.* Екатериносл. у. Слов. Д. Эварн.

Облизати, ся. См. Облизувати, ся.

Облизень, зня, м. Первоначально: облизываніе себя. **Ззісти облизня** говорилось сперва о собакѣ: рассчитывала получить ѣду, но ничего не получила, лишь облизалась. Откуда уже о людяхъ: **піймати, захопіти, ззісти облизня.** Получить отказъ, потерпѣть неудачу. Котл. НП. 352. *Рішуня, як той цуцик, захопивши облизня...* Сим. 231. *От же той жевжик піймав у вас облизня: мов тертого хрину понюхав.* Харьк. у. **Дати облизня.** Отказать кому. См. Облизуватися.

Облизування, ня, с. Облизываніе.

Облизува́ти, зу́ю, еш, сов. в. облизва́ти, жу́, жеш, м. Облизывать, облизать. **Облизати маногін.** Потерпѣть неудачу. Св. Л. 240.

Облизува́тися, зу́юся, ешся, сов. в. облизва́тися, жу́ся, жешся, м. Облизываться, облизаться. *Собака облизується: мабуть щось украв уже та зів.* Харьк. *Потоцький притулювся в куточку і слуха (собі хвалу),—аж облизується,—такъ пріятно ему было слышать похвалы собственной особѣ.* Стор. I. 188. *Усі йдуть, а він тільки облизується—первоначально о собакѣ, а затѣмъ и о людяхъ и не только о ѣдѣ, а овсякомъ положеніи, при которомъ кто-либо не можетъ получить желаемого и имѣющагося у другихъ.* Йому довелось

тільки облизатися, бачивши, як той купив собі землю. Отсюда—облизня піймати. (См.).

Обліну́ти, ну, неш, *л.* Облетіть.

Обліпа́ти, паю, еш, сов. в. **облі́п(ну)-ти**, ну, неш, *л.* Облипать, обліпнуть. *Одежа коло вас обліпла.* Котл. Ен.

Облі́ти, ся. См. Обливати, ся.

Обліхосло́вити, влю, виш, *л.* Очернить, обнести, озлословить. *Та бодай їх путь заклекотіла, як вони мене так обліхословили, хто його зна за віщо і про що.* Богодух. у.

Облі́ччя, чя, с. Лицо. *Прийняв він (янголь) на себе обліччя цара.* Рудч. Ск. II. 160. *На обліччя був препоганий.*

Облі́шити, шу, шиш, *л.* Оставить, бросить. *Ні вже, облішите з кожухом, тепер шити ніколи: треба молотити.* Кобел. у. *Обліши уже, не займай його.* Константиногр. у. *Мене облішила любая дівчина.* Чуб. V. 107.

Облі́шитися, шуся, шишся, *л.* Не стать, не хватить. *Сновіає. вже й одежі й харчу облішився.* О. 1862. VI. 54. *У його вода мабуть скоро облішиться.* Валк. у.

Облі́г, догу, *м.* Давно непаханное поле. *А в моєй родині тиенні ланами, в мене молодої лежить облогами.* Гол. I. 239. *Ой куди були ярїї тиенні, тепер туди облоги.* Чуб. V. 468. См. Обліжок. *Упав сніжок на обліжок.* Чуб. V. 401.

Облі́жний, а, е. 1)=Облоговий 1. 2)=Облоговий 2. *Обліжна хвороба; обліжний дощ.*

Облі́жок, жка́, *м.* Ум. отъ обліг.

Облізко́вий, а, е=Обапольний. *Облізкові дошки.* Кобел. у.

Облі́зок, зва, *м.*=Обзполок. Кобел. у.

Облі́зти. См. Облазити.

Облі́й, лою, *м.* Протаявшій, покритий водою снігъ.

Облікува́ти, кую, еш, *л.* Признати, счесть. *Його ні за що мають, облікували за ледащо.* Васильк. у. *Його ще за панів усе село облікувало за всьогосвітнього злодія.* Васильк. у.

Облі́мок, мка, *м.* У гребенщяковъ: нижня часть рога отъ основанія его. Вас. 163.

Облі́пїти. См. Обліплювати.

Облі́плювання, ня, с. Обліплюваніє, обліпка, оклеваніє, оклейка.

Облі́плювати, плюю, еш, сов. в. **облі́пїти**, плію, пиш, *л.* 1) Обліплять, обліплять, оклевають, оклейють. 2) Тїсно окру-

жать, окружити, обсїсть. *Дівчата та молодичі обліпили.* Левиц. ПЙО. I. 486.

Обліта́ти, таю, еш, *л.* Облетать, облетѣть. *Я ж би тую Україну кругом облітала.* Чуб. V. 5.

Облі́тку, нар. Лїтомъ. *Це було саме облітку.* Харьк.

Облі́чїти, чу́, чиш, *л.* Счесть, сочитать. *Облічив усе добро.*

Облі́чїтися, чу́ся, чишся, *л.* Сдѣлать расчетъ. *Пив, гуляв цілий тиждень, а як облічився з шинкарем, то й нічим заплатити.*

Обло́га, ги, ж. 1) Осада. *Намивайком козаки з облоги визволились.* К. ЦН. 309. 2) Каждое изъ наклонно идущихъ бревенъ, изъ которыхъ сдѣланъ желобъ для спусканія срубленныхъ деревьевъ съ горы. См. Ризи. Шух. I. 179. 3) *мн.* облогі, Оконная рама. Вх. Зн. 42.

Облоговій, а, ё. 1) Относящійся къ непаханному полю. *Облоговє сіно.* 2) Повсемѣстный. *Облогова хвороба на дітей—скрізь мрутъ.* О дождѣ: обложной, затяжной. *Облоговий дощ.* Мнж. 148.

Облогувати, гую, еш, *л.* О полѣ: лежать невоздѣланнымъ. *Трете літо вже оці дві десятині облогують.* Харьк.

Обложне́ць, нця, *м.* Осажденный.

Обложї́ти, жу́, жиш, *л.* 1)=Обікласти. *Пан обложив біля себе робітників.* Грин. I. 217. 2) Уложить (снять). *Я обложив її з дітьми,—було це уночі.* Новомоск. у. 3) Обложить, осадить. *Ой ні, не татари,—християнська сила, мов хмарами ірімучими табор обложила.* К. Досв. 7. 4) безл. *Його обложило.* У него распухла шея—при дифтеритѣ, а также при заушницѣ. Екатеринославск. г.

Обложї́тися, жу́ся, жишся, *л.* 1)=Обікластися 1. *Стань, каже, серед церкви, обложись вальками і возьми з собою торбинку груш.* Рудч. Ск. II. 29. *Зеленіли то там, то там, обложившись полями, хутірські сади.* Мир. ХРВ. 8. 2) Окружить себя. *Обложився дітьми, як дід онучами.* Ном № 9185.

Обло́єн, ків, *м.* *мн.*=Оболоки. *Буйний вітер, розонь хмари, облоки очисть.* Чуб. V. 2. *Сидить Господь Ісус Христос на святих облаках.* Грин. III. 148.

Обломї́ти, млю́, миш, *л.* Обломать, сломать. *Мій кінь стані не простойть, моя зброя кілка не обломить.* Чуб. V. 151.

Обломї́тися, млю́ся, мишся, *л.* Обломиться, сломатися. *Вісь обломилась.* К. I 48

Облопатися, паюся, епся, м. Обожраться.

Облуд, да, м. Названіе злого духа. Чуб. I. 191.

Облуда, ди, ж. 1) Лицемѣріе, притворство, обманъ. *Хто облудов віддихав, най ніди щастя не має.* Гол. I. 299. 2) об. Лицемѣръ, лицемѣрка, притворщикъ, притворщица. *Гадалам ся, мій миленький, втопити, щоб з тобою, облудою не жити.* Гол. I. 282. *Ой не жаль же мі того вина й меду, же 'м тив, ой но мі жаль, же 'м з облудов оженив.* Гол. IV. 207. 3) Призракъ; обманний видъ; только видъ внѣшній, а въ дѣйствительности того, что должно быть, нѣтъ. Мнж. 187. *Тремтів, як на дереві облуда.* Полт. *Облуда одна стоїть, а яка хата хороша була.* Екатериносл. г. *Літав до однієї жінки змій, та так її перевів, що тільки одна у неї чоловіча облуда.* Мнж. 9. Ум. Облудка.

Облудка, ки, ж. 1) Ум. отъ облуда. 2) Оболочка верхняя, кожаца (напр., яблока). *Як положиш кислицю у ніч спектись, то шкура її репне. У всякій кислиці у середині є сік і воздух; од тепла сік закипа і з його робиться пара, а воздух роздається... і вони розривають облудку.* Дещо.

Облудний, а, в. Лицемѣрний, притворный. *Який тепер світ облудний.* Чуб. V. 4. Облудна мова.

Облудник, ка, м. Лицемѣръ, притворщикъ.

Облудниця, ці, ж. Лицемѣрка, притворщица.

Облудність, ности, ж. Лицемѣріе, притворство.

Облудно, нар. Лицемѣрно, притворно.

Облудати, заю, еш, м. Ошелушить.

Облудъ, ка, м. 1) Согнутый пруть, дуга (отдѣльно и какъ часть снарядовъ). Шух. I. 224, 225. 2) Лука сѣдла. Шух. I. 252.

Облудати, ся. См. Облупувати, ся.

Облудити, ся. См. Облуплювати, ся.

Облудлений, а, в. Ободранный. Знають як облупленого (ного). Превосходно знають, насквозь видять. Мнж. 168.

Облуплювати, плюю, еш, сов. в. облупити, плію, пиш, м. 1) Обдирать, ободирать, очистить, снять кожу, шелуху. *Дав яечко та ще й облупи.* Ном. № 2700. *Йому облупи та ще і в рот положи.* Ном. № 2700. *Бодай вас луп облупив.* Харьк. г. 2) Обобрать, ограбить.

Облуплюватися, лююся, епся, сов. в. облупитися, пліюся, пишся, м. Обди-

ратся, ободратися, облупитися, обвалитися. *Хати не обмаже: облупитися, обциплеться.* Г. Барв. 224.

Облупувати, пую, еш, сов. в. облупати, пую, еш, м. Обковыривать, обковырять, отрывать, отбивать, отбить обмазку. *Щоб не облупувало дощем огради, залізом покрили.* Харьк. г. *Облупала стіну,—буду знову мазати, бо погано було.* Харьк.

Облупуватися, пуюся, епся, сов. в. облупатися, пуюся, епся, м. Объ обмазкѣ: отставъ, отпадать, отпасть. *Стіна облупалася.*

Облюбити, блію, биш, м. Полюбить. *Ой як би я учинив зраду над тобою, коль я собі облюбив тебе ще змолоду.* Гол. II. 413.

Облюдняти, нію, еш, м. =Вилюднити. Лубен. у.

Облягати, гаю, еш, сов. в. облягті, ляжу, жеш, м. 1) Ложиться, лечь, расположиться вокругъ. *Облягли собаки кругом стерва.* 2) Окружать, окружить. *Ой уже ж наші славні запорожці та й невеликі стали: ой облягли їх, облягли москалі та всіма сторонами.* ЗОЮР. II. 256. 3) Осаждать, осадить. *Турки, татари брами облягли і вже патриарсі голову з плеч зняли.* Чуб. I. 160. 4) Ложиться, лечь, улечься. *Люде саме облягли—поснули кріпко, не достукаєшся.* Г. Барв. 99. *Вороженькі спать обляжуть,—піду погуляю.* Чуб. 5. 557. 5) Только сов. в. Слечь. *Обли мій братчик, лежить.* 6) О ночи: наступать, наступить. *Як облягла ніч,—вн і виїхав.* Мнж. 31. *Отто йдуть та йдуть, і облягла їх ніч,—т. е. застигла ихъ ночь.* Мнж. 42.

Обляги, гів, м. мн. Время, когда ложатся спать. *Як бачилась, так і бачуся з Павлусем в старечі обляги.* Г. Барв. 233.

Облягма, облягома, нар. Въ то время, когда ложатся спать. *А вона вернулася уже додому дуже облягома, а на другий день і захворіла.* Кобел. у.

Облягті. См. Облягати.

Облягтіся, ляжуся, жешся, м. Лечь (спать). *Як вернулася, уже батько й мати обляглися.* Г. Барв. 236.

Облямівка, ки, ж. Кайма, обшивка. Вас. 155.

Облямева, ки, ж. =Облямівка. Вх. Лем. 441.

Облямовувати, вую, еш, сов. в. облямувати, мую, еш, м. Окаймлять, окаймить. КС. 1893. XII. 449. *Лице кругом*

облямоване кучерявою білою чуприною та хвилястою бородою. Г. Барв 251.

Облямуватися, му́юся, ешся, м. Окаймляться. *Облямувалось берегами широке озеро.* Щог. Сл. 102.

Обляпати, ся. См. **Обляпувати, ся.**

Обляпувати, пу́ю, еш, сов. в. **обляпати, паю, еш, м.** Забрызгивать, забрызгивать крупными большими брызгами.

Обляпуватися, пу́юся, ешся, сов. в. **обляпатися, паюся, ешся, м.** Обрызгиваться, обрызгиваться большими, крупными брызгами.

Обляскати, каю, еш, м. = **Обляпати.** *Я так обляскала у віск запаску.* Кролев. у.

Облячі, ля́жу, жеш, м. = **Облягти** Желех

Обляшити, ся. См. **Обляшувати, ся.**

Обляшувати, шу́ю, еш, сов. в. **обляшити, шу, шиш, м.** Ополячивать, ополячивать. *Ти кажеш, що жінка мене обляшила.* К. ЧР. 217.

Обляшуватися, шу́юся, ешся, сов. в. **обляшитися, шуся, пишся, м.** Ополячиватися, ополячиватися

Обма́зати, ся. См. **Обмазувати, ся.**

Обма́зувати, зу́ю, еш, сов. в. **обма́вати, ма́жу, жеш, м.** 1) Обмазывать, обмазывать. *Замісила глину, ползла в тіч, обчистила, обмазала* Рудч. Ск. II. 56 2) Пачкати, выначкати.

Обма́зуватися, зу́юся, ешся, сов. в. **обма́затися, жу́ся, жешся, м.** 1) Быть обмазываемымъ, обмазаннымъ. *Поки ще ти тата обмажеться до краю, то її тричі дощі обтолоцуть.* Небо сірими хмарами обмизалось,—т. е. покрылось. Мир. ХРВ 60 2) Выпачкиваться, выпачкаться.

Обма́ти. См. **Обмаювати.**

Обмакогони́ти, ню, ниш, м. = **Обмакотирити.** *Добре обмакогонили дитину—неначе бритвою.* Харьк.

Обмакоті́жити, жу, жиш, м. = **Обмакотирити.** Харьк. у. Слов. Д. Эварн.

Обмакоті́рити, рю, риш, м. Остричь очень низко при самомъ тѣлѣ. *Оце обмакотирили хлопця, що й тіло світиться* Харьк. у

Обма́лкувато, нар. = **Обмалъ.** *Та воно таки бач сього борошна обмалкувато буде, нічого вже тут казати.* Новомоск. у.

Обмалъ, нар. Маловато. *Пишениці у нас тепер обмалъ, не вродила.* Павлогр. у.

Обмалю́вати, вую, еш, сов. в. **обмалюва́ти, лю́ю, еш, м.** Окрашивать, окрашивать, расписывать, расписать красками.

Труну збудувати ще й обмалювати Чуб. III 155. 2) Обрисовывать, обрисовать.

Обмалю́ватися, вуюся, ешся, сов. в. **обмалюва́тися, лю́юся, ешся, м.** 1) Быть окрашиваемымъ, расписаннымъ (красками). 2) Обрисовываться, обрисоваться. *Богиня Сонце (в колядках) обмалюується такими блискучими фарбами* Левиц. Світ 10.

Обма́на, ни, ж. 1) Обманъ, надувательство. *Як будеш посилати обманою, то будеш в сирій землі пропадати.* Грин. III. 237. *Це вже світова обмана та й годі: учора осьмушечка була пізкопи, а сьогодні три гривні.* Лебед. у. 2) об. Обманщикъ, обманщица. *Дівчино-рибчино, яка ж ти обмана!* Грин III. 209 Ум **Обма́нонька.**

Обма́нити См. **Обманювати.**

Обма́нний, а, в. Обманный, обманчивый, лживый. *Смерте ж моя возбранная, ой яка ж ти обманная,—чом ти мене не звістила, як до мене приходила?* Грин III. 144.

Обма́нник, ка, м. Обманщикъ. *А ти зрадник, ти обманник і тишъ мя обманив* Чуб.

Обма́нниця, ці, ж. Обманщица

Обма́нювати, нюю, еш, сов. в. **обма́ніти, ню́, ниш, м.** Обманывать, обмануть. *Оттак наші сіромаги жидів обма́нюють. виніс сім мішків із погіба глини та шажка й лун!* Ном. № 10595 *Наталка обма́нювала вас, коли казала, що ви їй не рівня.* Котл. НП. 355.

Обма́рити, рю́, риш, м. Произвести галлюцинацію, обмануть, обморочить. *Здавалося шакапа, аж осли!—аже ж обмарило.* *Це він не приходив, а так мене щось обмарило.* Лебед. у. *Блукаю в лісі: відкіля не вийду, знову на те ж місце, неначе нечиста сила обмарила мене.* Канев. у.

Обма́слити, лю, лиш и **обмасльбнити, ню, ниш, м.** Обмаслить, помаслить.

Обма́стити. См. **Обмащувати.**

Обма́х, ху, м. Обхватъ. *Дуби утовшки на обмах.* Харьк. у.

Обма́хало, ла, с. Опахало, которымъ отгоняють мухъ. *Сторожъ бахчи иронично о себѣ: На бащтані стій обмахалом ціліснький день: птиця клює, дітвора краде.* Лебед. у.

Обма́хлярува́ти, рю́ю, еш, м. Обмошенничать.

Обма́хну́ти, ся. См. **Обмахувати, ся.**

Обма́хорити, рю, риш, м. = **Обмахлярувати** *Він мене зовсім обмахорив* Київ.

Обма́хувати, хую, еш, сов. в. **обма́хну́ти**, ну́, не́ш, *гл.* Обмахивать, обмахнуть, смахнуть.

Обма́хуватися, хуюся, ешся, сов. в. **обма́хну́тися**, ну́ся, не́шся, *гл.* Обмахиваться, обмахнуться, отмахнуться. *Обмахувався, оборонявся руками.* Левик. Пов 165.

Обма́цати, ся. См. **Обма́цувати**, ся. **Обма́цки**, нар. Ощупью.

Обма́цування, ня, *с.* Ощупывание.

Обма́цувати, цую, еш, сов. в. **обма́цати**, цаю, еш, *гл.* Ощупывать, ощупать. Драг. 48. *Він обмацав її скрізь.*

Обма́цуватися, цуюся, ешся, сов. в. **обма́цатися**, цаюся, ешся, *гл.* Ощупывать, ощупать себя или вокруг себя. *Обмацавсь—шило коло мене.* Грин. II. 336.

Обма́щувати, щую, еш, сов. в. **обма́стити**, щу́ сті́ш, *гл.* 1) Обмасливать, обмаслить, обсаливать, обсалить. 2) Обмазывать, обмазать глиной. *Піч до неї і говорить. „Дівко, дівко, обмасти мене!“* Чуб II. 67.

Обма́ювати, ма́юю, еш, сов. в. **обма́їти**, ма́юїш, *гл.* Украсить зеленью. (Од клечання) *в хаті стало як у садочку: і зелено, і запашино... Отак обмаївши, раділа стара, позираючи на прибрану хату.* Св Д. 273.

Обме́жити. См. **Обме́жувати**.

Обме́жувати, жую, еш, сов. в. **обме́жити**, жу, жиш, *гл.* Проводить, провести между вокруг, обмежевать, ограничивать, ограничить.

Обмерза́ти, за́ю, еш, сов. в. **обмерза́ти**, зну́, не́ш, *гл.* Обмерзать, обмерзнуть. *Прийде марець, то обмерзне старцю палець.* Ном. № 413. *Сірий возк тут спинився, обмерз, завоктався.* Греб 385.

Обме́рлий, а, е. Обмершій, впавший въ обморокъ. *І принесли додому обмерлу.* Мир Пов. I. 171.

Обмертвіти, вію, еш, *гл.* Лишиться сознания, обмереть. МВ. II 109

Обме́рти. См. **Обмірати**

Обме́сті. См. **Обмітати**.

Обме́тиця, ці, *ж.* 1) Остатки муки на жерновахъ и ящикѣ, покрывающемъ ихъ, обыкновенно обметаемые. *Ухопів як собака обме́тиці.* Потерпѣль неудачу. Ном. № 12156. 2) Родъ вышивки. Шух. I 155, 156

Обмива́ння, ня, *с.* Обмывание, омовение. *Це обмивання треба зробити по заході сонця.* Чуб. I. 123.

Обмива́ти, ва́ю, еш, сов. в. **обме́ти**,

мію, еш, *гл.* Обмывать, обмыть. *Узяв чо́біт, пішов обмивать до ставка.* Рудч. Ск. I. 67. Значить еще: мыть, обмывать кого либо постоянно, обмыть. *Треба (діти) й обіпратъ, треба й обчесать, треба й обмивать.* Мил. 222. *Жінка обмие, обмие, нагодує, ще й поськає.* О. 1862 IV 77.

Обмива́тися, ва́юся, ешся, сов. в. **обме́тися**, міюся, ешся, *гл.* Обмываться, обмыться, омываться, омыться.

Обмі́ла, ли, *ж.* 1) = **Помилка**. *Обмила не заплама.* Ном № 13271. 2) Раст. Омела. Шух. I. 18.

Обмилі́тися. См. **Обмилятися**.

Обмиля́тися, ля́юся, ешся, сов. в. **обмилі́тися**, лю́ся, лишся, *гл.* Ошибаться, ошибиться. *Це він обмилвся: треба дві копійки, а він дав три.* Пирят. у. *Слухайте, тату: у вас, чи пак у мене, буде синок,—казала я, обмилвишися з радощів.* Г. Барв. 279. *Я бачу, що тут добре обмилвсь.* Греб. 349.

Обмина́ти, на́ю, еш, сов. в. **обмину́ти**, ну́, не́ш, *гл.* Обходить, обойти, пропускать, пропустить. *Обминає Ганна великі биті шляхи, іде вона ярами та долинами.* Левик. I. 62. *Кружом тебе живуть воріженьки, та нікуди обминути.* Мет. 60.

Обминува́ти, ну́ю, еш, *гл.* = **Обминути**. *Ввесь мак обламав, тільки одну да наківку да й обминував.* Чуб III 173

Обмину́ти. См. **Обминати**

Обмину́тися, ну́ся, не́шся, *гл.* Разъѣхаться съ кѣмъ въ дорогѣ

Обмі́слити, слю, лиш, *гл.* Снабдить. *Ми тебе і хлібом, і одежою обмислимо.* К. ЧР 264. *На попа за се козацтво нарікало. Роквицихою його не обмисляло.* К. МБ. X. 3.

Обме́ти, ся. См. **Обмивати**, ся.

Обме́тити, чу, тиш, *гл.* Обложить таможенной пошлиной.

Обмі́вній, а́, ё́. Клеветнический Желез

Обмі́вник, ка́, *м.* Клеветникъ. Желез **Обмі́вниця**, ці, *ж.* Клеветница. Желез **Обмі́жний**, а́, ё́ Пограничный. межови

Обмі́жок, жка, *м.* Узкая полоса земли между нивами. Харьк г.

Обмі́на ни, *ж.* = **Відміна** Звенигор. у

Обмі́нити, ню́, ниш, *гл.* 1) **Обмі́нить** Рудч. Ск. II. 130. **Хліб обмі́нити**. При сватствѣ обрядовый обычай: обмі́нять хлѣбъ сватовъ на хлѣбъ родителей невѣсты. Г. Барв. 257 *Обмі́нили хліб, а в неділю й*

весілля. Мир. ХРВ. 14. 2) Купить свѣчу въ церкви. *Свѣчку обмінить, старцям грошениат роздасть*. Кв. *Оце тобі шажок,— свѣчку обміниши Божі Матері*. Сим. 179. 3. **Измѣнить**. *То Савка раду обмінив*. Мкр. Г. 63.

Обміноє нка, м. = **Відмінок**. Рк. Левиц.

Одмінча, чѣти, с. = **Відмінча**. Рк. Левиц.

Обмінювати, нюю, еш, сов. в. обмінати, няю, еш, гл. Обмѣнивать, обмѣнять.

Обмінюватися, нююся, ешся, сов. в. обмінатися, няюся, ешся, гл. Обмѣниваться, обмѣняться. *Самими писанками було обмінююсь, як христосуюсь із подружками*. Г. Барв. 64.

Обмінання, ня, с. Обмѣнь. *Пав'яний вінець до вінчання, срібний перстїнь до обмінання*. Гол. IV. 548.

Обмінати, ся См. **Обмінювати, ся**.

Обмірання, ня, с. Летаргія.

Обмірати, раю, еш, сов. в. обмерти, обімеру, реш, гл. 1) Обмирать, обмереть; впадать, впасть въ летаргію. *Привели до неї одну нашу таки бабу, стару престаренезну, що недавно обмірала і на тїм світі була*. ЗОЮР. I. 304. 2) Впадать, впасть въ обморокъ. *Як почне пані обмірати та стогнати, та в крик викрикувати!..* МВ. (О. 1862. III. 60).

Обміркувати, вую, еш, сов. в. обміркувати, кую, еш, гл. Обдумывать. обдумать. *Вона й зробить усе, і доглядить усього, і обміркує все*. МВ. II. 19.

Обміркуватися, куюся, ешся, гл. Разсудить, обсудить, размыслить. *Обміркуйся гаразд*. МВ. II. 112.

Обмірок, рка, м. Недозрѣвшее, засохшее зерно. См. **Замірок**.

Обмірати, ряю, еш, сов. в. обмірати, ряю, еш, гл. 1) Измѣрять, измѣрить. 2) Обмѣривать, обмѣривать.

Обмітати, таю, еш, сов. в. обмести, мету, теш, гл. Обметать, обмести. *І криниченьку обрубить, і василечком обмете*. Чуб. III. 150. *Візьми вінок та обмети біля хати*. Харьк.

Обмітка, ки, ж. = **Обметиця** 2. Шух. I. 170.

Обміть, ті, ж. Стремнина или водоборотъ съ быстрымъ теченіемъ. Вас. 173.

Обмішка, ки, ж. Отруби или мука, подмѣшываемыя къ корму домашнихъ животныхъ. Кіев. г.

Обмова, ви, ж. Злословіе, клевета, наговоръ. *Най же нас обох поховаютъ, нехай же людські обмови устануть*. Гол. I.

202. *Я гордував обмовою людською*. Б.ЦН.

259. Ум. **Обмовонька, обмовочка**.

Обмовити. См. Обмовляти.

Обмовляти, дяю еш, сов. в. обмовити, вляю, виш, гл. Наговаривать, наговорить, обговаривать, обговорить, злословить, оклеветать. *Не любить мене свекруха, обмовляє мене*. МВ. I. *Не по правді мене обмовляєте! Я не злодійка, пані*. МВ. (О. 1862. III. 70).

Обмовонька, обмовочка, ки, ж. Ум. отъ обмова.

Обмокати, каю, еш, сов. в. обмокнути, ну, неш, гл. Обмокать, обмокнуть, намокать, намокнуть. *Розсохлась була діжка, а налив води, то й обмокла*. *Сидів горабець на крокві, в його крильця обмокли*. Грин. III. 663.

Обмолітвувати, вую, еш, гл. Дать молитву рожениці. Рк. Левиц.

Обмолодь, ді, ж. Молодые побѣги. Радом. у.

Обмолот, ту, м. Окончаніе молотѣбы.

Обмолотѣ, мелю, леш, гл. Обмолотѣ.

Обмолотини, тин, ж. мн. Окончаніе молотѣбы и угощеніе по этому случаю. *Всі обмолотини попили, а вдова ще й не починала молотити*. Г. Барв. 263. *Таких обмолотин ще ніхто не справляв молотничкам*. Г. Барв. 327.

Обмолотися, мелюся, лешся, гл.

1) Обмолотѣся. *Камінь у машині вже обмоловся*. Васильк. у. 2) Окончить молотѣ.

Обмолотити. См. Обмолощувати.

Обмолотитися, чуюся, тишся, гл. Окончить молотѣбу.

Обмолощувати, чую, еш, сов. обмолотити, чую, тиш, гл. Обмолачивать, обмолотить, смолотить. *Треба увезь овес обмолотити*. *Як би навіть обмолотив тою озереда, ще б корців зо два жита взяв*. Драг. 3.

Обморок, ку, м.—**берѣ когѣ**. Дурно кому. *Мене обморок бере, так і млію... Руки, ноги трусяться*. Г. Барв. 212.

Обморѣка, ки, ж. = **Морока**.

Обморѣчити. См. Обморочувати.

Обморѣчувати, чую, еш, сов. в. обморѣчити, чу, чиш, гл. Одурять, одурить, лишить сознанія.

Обмоскалити, ся. См. Обмоскалювати, ся.

Обмоскалювати, люю, еш, сов. в. обмоскалити, лю, лиш, гл. Обрусять, обрусить. Желех.

Обмоскалюватися, лююся, ешся, сов.

в. обмоскалітисся, люся, лишся, *л.* Ру-
сѣть, обрусѣть.

Обмостити. См. Обмошувати.

Обмотати, ся. См. Обмотувати, ся.

Обмотувати, тую, еш, сов. в. обмо-
тати, таю, еш, *л.* Обматывать, обмотать.
То расплете, то круг ший тричи обмотає
(коси). Шевч.

Обмотуватися, туюся, ешся, сов. в.
обмотатися, таюся, ешся, *л.* Обматы-
ваться, обмотаться.

Обмочити. См. Обмочувати.

Обмочитися, чуюся, чишся, *л.* Зама-
чиватися, замочитися. *Хоч по шию в воду*
та до свою роду, хоча й обмочуся—в роду
обсушуся. Чуб. V. 474.

Обмочувати, чую, еш, сов. в. обмо-
чити, чю, чиш, *л.* Обмачивать, обмочить.

Обмочувати, щую, еш, сов. в. обмо-
стити, щю, стиш, *л.* Обкладывать, обло-
жить чѣмъ. *Посадив у возик, обмостив*
подушками. Грин. II. 225.

Обмурзаний, а, е = Замурзаний.
Лохв у.

Обмурзатися, заюся, ешся,—*л.* = За-
мурзатися. Лохв у.

Обмурзувати, вую, еш, сов. в. обму-
рувати, рую, еш, *л.* Обводить, обвести
каменной стѣной. *Обмурував двір білим*
каменем; а ворітечка з жовтої меді. Мет.
338.

Обмурзуватися, вуюся, ешся, сов. в.
обмурзуватися, руюся, ешся, *л.* Ограж-
даться, оградиться каменной стѣной.

Обнатужити, ся. См. Обнатужува-
ти, ся.

Обнатужувати, жую, еш, сов. в. об-
натужити, жу, жиш, *л.* Обременять,
обременить. *Обнатужили його роботою.*
Харьк. г.

Обнатужуватися, жуся, ешся, сов. в.
обнатужитися, жуся, жишся, *л.* Обре-
меняться, обремениться, быть обременен-
нымъ. *Обнатужитися роботою.* Зміев. у.

Обнести. См. Обносити.

Обнизати. См. Обнизувати.

Обнизувати, зую, еш, сов. в. обни-
зати, жу, жеш, *л.* Унижать, унижать.
*Усі груди так і обнизала намистом з чер-
вінцями.* Київ. г.

Обникати, каю, еш, *л.* Обойти, вездѣ
заглядывая. *Він там обникає і по сусідсь-
ких хатах, і по огородах, і скрізь.* Сим.
198. *Мов собака обникав усе село, загля-
даючи в кожен двір.*

Обниж, жі, *ж.* = Обнижжя. *Вже бжола*

за обнижжю летіла, пудучи. МВ. (О. 1862.
I. 72).

Обнижжя, жя, *с.* 1) Часть стола подъ
крышкой, въ которой находятся выдви-
жные ящички. Вх. Зн. 42. 2) Цвѣточная
пыль у пчелы на ногахъ. Липов. у.

Обнижок, жка, *м.* 1) = Обнижок. Ном.
№ 10172. *Упав сніжок на обнижок.* Мил.
65. 2) мн. Шерсть съ овечьихъ ногъ. О.
1861. IX. 178. Вас. 198. 3. мн.) Перекла-
дины между ножками стола или стула.

Обнимання, ня, *с.* = Оби́мання. Котл.
Ен. *На хвилину з милим обнимання, довгі*
роки юря-горювання. К. Досв. 121.

Обнимати, ся, *л.* = Оби́мати, ся.

Обнимати, ся. См. Обни́чувати.

Обни́чувати, чую, еш, сов. в. обни́-
чити, чу, чиш, *л.* Онѣмечивать, онѣме-
чить.

Обнова, ви, *ж.* 1) Обнова, обновка. *Чою*
се тобі так треба сорочки тій?—Обнови
заманулось. МВ. (О. 1862. I. 89). 2) От-
кидной воротник шубы. Гол. Од. 17, 76.

Обновець, вця, *м.* Первый снѣгъ. Вх.
Уг. 255.

Обновити, ся. См. Обновляти, ся.

Обновляти, ляю, еш, сов. в. обно-
вити, влю, виш, *л.* Обновлять, обновить.

Обновлятися, ляюся, ешся, сов. в.
обновитися, влюся, вишся, *л.* Обно-
вляться, обновиться. *Діла добрих обнов-
ляться, діла злих зашунуть.* Шевч.

Обносити, шу, сиш, сов. в. обнести,
несу; сеш, *л.* 1) Обносить, обнести. *Він*
так щиро всіх обносить юрлікою. 2) Зло-
словить на кого, клеветать, оклеветать.
Вх. Зн. 42.

Обносити, ся. См. Обношувати, ся.

Обношувати, шую, еш, сов. в. обно-
сити, шу, сиш, *л.* 1) Обнашивать, обно-
сить. *Обноси мої чоботи, бо на мене вони*
тісні. 2) Обрывать, оборвать украдкой
фрукты съ деревьевъ. *Дітворя всі групи*
обносила.

Обношуватися, шуся, ешся, сов. в.
обноситися, шуся, сишся, *л.* Обнаши-
ваться, обносится. *Звісно, у дорозі трош-
ки обносивсь.* Стор. I. 205. *За дорогу при-
пала пиллом, обносила, обтопталась.* Г.
Барв. 241.

Обночувати, чую, еш, *л.* Переноче-
вать. *Рідні—крий Божя Мати, та ні в*
кого обночувати. Ном. № 9338.

Обночуватися, чуюся, ешся, *л.* Стать
на ночлегъ.

Обнюхати. См. Обнюхувати.

Обнюхувати, хую, еш, сов. в. обнюхати, хаю, еш, м. Обнюхивать, обнюхать.

Обняти, ся. См. Обіймати, ся.

Обобічний, а, е. Находящийся по об'їмъ сторонамъ р'їки.

Обов'язати, ся. См. Обов'язувати, ся.

Обов'язковий, а, е. Обязательный.

Желех.

Обов'язок, вку, м. Обязательство; обязанность, долгъ.

Обов'язувати, зую, еш, сов. в. обов'язати, жу, жеш, м. Обязывать, обязать.

Обов'язуватися, зуюся, ешся, сов. в. обов'язатися, жуся, жешся, м. Обязываться, обязаться.

Ободястий, а, е. Согнутый, дугообразный. *В ободистих голоблях коняка краще везе як у рівних.* Рк. Левиц.

Ободняк, ка, м. Человѣкъ, дѣлающій ободья. Радом.

Ободувати, дую, еш, м. Выгинаться ободомъ. Мнж. 187.

Ободяк, ка, м. Колесо съ цѣльнымъ ободомъ. Подляс.

Ободяритися, рюся, ршся, м. Оправиться, окрѣпнуть. *Кінь був плахий, та замучений, а тепер ободярився.* Харьк.

Оббе, оббх, оббм, оббма, числ. Обое. Въ приложеніи къ людямъ обоє употребляется только въ томъ случаѣ, если говорится о мужчинѣ и женщинѣ вмѣстѣ. *Є в мене криниця край перелазу, та вмиємось, милесенький, обоє разом.* Чуб. V. 54. Ум. Обойко.

Оббз, зу, м. Лагерь, станъ. *Сина посилає до військового обозу, а сам знає одну церкву.* К. ЧР. 14. *Пусти мене, коменданте, з обозу до дому.* Чуб. V. 332.

Оббзний, ного, м. Въ старомъ козацкомъ войскѣ: высшій военный чиновникъ, завѣдывающій обозомъ и артиллеріей, начальникъ штаба. *Забрали гетьмана Острияницю, обозною Сурлика.* Стор. М. Пр. 161.

Оббйко, числ. Ум. отъ обоє. *Хлопцє і дівчинка, обойко як з воску вилились у матір.* ЗОЮР. II. 33.

Обобок, ка, м. 1) Окно. *По під мій оболок до другої ходить.* Гол. III. 389. 2) мн. Оболоки. Лазурь небесная. *Це, що ми бачим над собою синє, до це ще не небо, а це оболоки, а те, що ходить по під оболоками, до то хмара.* Чуб. I. 2. См. Облак.

Обобна, ни, ж. 1) Кожа, ободочка. Вх. Лем. 441. 2) Оконное стекло. 3) Дверца кареты. ЗОЮР. II. 54. Ум. Обобнна.

МВ. (О. 1862. I. 92). *А з оболонками вікно в садочок літом одчинялось.* Шевч.

Обобонь, ні, ж. Низменное луговое пространство. Мер. Н. 23. *В чистім полі на оболоні там іграв коник вороненький.* Нп. *Приїхав істъ та й став на поміст, роспустив коні по всій оболоні.* Ном., стр. 291, № 32.

Обобліти, жлію, еш, м. Обомдѣть. *То удова, старая жона, коня уздріла,—вєя обомліла.* Макс.

Обопільний, а, е. Взаимный, обоюдный. Чуб. VI. 339.

Обопільність, ности, ж. Взаимность. Чуб I. 275.

Обопільно, нар. Взаимно. *Не долюбляє тільки батько удови, що така вона своєумка, непокірлива; не долюбляла і вона його обопільно.* МВ. II. 79.

Обора, ри, ж. 1) Загонъ (загороженное мѣсто для скота). *Сімсот овець на оборі.* Нп. *Тобі, мати, новії обори, мені давай рябії корови.* Мет. 2) Желобокъ въ видѣ круга, сдѣланный циркулемъ или подобнымъ инструментомъ въ деревѣ—напр., чтобы вырѣзать дно круглаго сосуда или для инкрустированія предмета втискиваемымъ въ желобокъ металломъ. Шух. I. 250, 277, 281. 3) Круглая дыра въ обуви, сквозь которую протягиваются волони. Шух. I. 121.

Оборати, рю, реш, м. Обойти плугомъ.

Оборатися, рюся, ршся, м. Окончить запашку.

Оборіг, рбга, м. Крыша на четырехъ столбахъ, подъ которой складываютъ сѣно или разный хлѣбъ; она опускается по мѣрѣ убыли находящагося подъ ней. Гол. Од. 35. Шух. I. 108. *Ой лишу я косу в стозі, граблі в оборозі.* Гол. II. 418. *Як жито в оборозі, то надія в Бозі.* Ном. № 10130. **Ходити оборіга.** Святочная игра (на празникъ Пасхи); въ церковной оградѣ четыре человекъ соединяются внизу, а два стоятъ у нихъ на плечахъ и такъ ходять. То же см. Вежа, Дзвіниця. МУЕ. III. 44. Ум. Оборіжок.

Обороватий, а, е. Круговидный. Шух. I. 284.

Оборобень, жня, м. = Оборожина. Желех.

Оборожина, ни, ж. Столбъ въ оборозі. Вх. Зн. 42. Желех.

Оборона, ни, ж. Защита, оборона. *Сорока в ворони просить оборони.* Ном. № 1566.

Оборонець, нця, м. Защитникъ, заступникъ. *Мали пани на Вкраїні добрі*

оборонці, звірилися сотникові уманському Гонті. Нп.

Обороніти, ся. См. Обороняти, ся.

Оборонний, а, е. Защитительный. *Не бійсь, каже батько, оборонна рука є! Він тебе поб'є, то й йому не минеться.* Черниг. г.

Оборонник, ка, м. = Оборонець. Ум. **Оборонничок**. *Батечку, мій голубчику, мій оборонничку, моя затулочко, оборони мене від михої години, від невірної дружини.* Г. Барв. 274.

Обороняти, няю, еш, сов. в. оборонѣти, ню, ниш, гл. Защищать, защитить. *Він од вовків оборонить.* Чуб. *Оборони мене й мою матінку од лютого ворога.* Стор. I. 77. *Як би оддала дочку заміж, то й мала б, хто вас обороняв би.* Котл. Нп. 367.

Оборонятися, няюся, ешся, сов. в. оборонітися, нюся, нишся, гл. Защищаться, защититься. *Сей і втікав, і оборонявся.* Стор. М. Пр. 84.

Оборотати, таю, еш, гл. Ошелушить зерно. *Ячміль оборотать на лозазу. Товчуть у ступі два рази, раз оборотать, другий раз гладять на чисто.* Вх. Зн. 42. *Та оборотай лучче, легше буде після мдигити.*

Оборотяниця, ці, ж. Пшено оборочене, но еще не віяне и не глажене.

Оборсати, саяю, еш, гл. Обвязать, перепутывая веревки. *Оборсай ко мені постолі.* Вх. Зн. 17.

Обіруч, нар. = Обіруч. *Підняв його обіруч.* О. 1862. VIII. 9.

Обосоніж, нар. = Босоніж. *Цілу зиму проходять обосоніж і онучон не знають.* О. 1861. X. 39.

Оббчнини, чин, ж. мн. Боковая часть дороги.

Обпадати, даю, еш, с. в. обпасти, паду, деш, гл. 1) Опадать, опасть. *Вже лист обпадає з дерева.* 2) — когб. Нападать, напасть со всѣхъ сторонъ.

Обпаліти. См. Обпалювати

Обпалювати, люю, еш, сов. в. обпаліти, лю, лиш, гл. Обжигать, обжечь.

Обпярити. См. Обпярювати.

Обпярювати, рюю, еш, сов. в. обпярити, рю, риш, гл. Опаривать, опарить.

Обпасати, саяю, еш, сов. в. обпасти, пасу, сеш, гл. Выпасать, выпасть хорошо. *Обпасить же, хлопці, добре коні, бо як рушимо, до тоді їм буде не до їжі.* Васильк. у.

Обпасникувати, кую, еш, гл. Обломать побѣги на стебляхъ табаку, кукурुзы и пр.

Обпаскуджувати, джую, еш, сов. в. обпаскудити, джу, диш, гл. Опачкивать, опачкать, огадить.

Обпаскуджуватися, джуюся, ешся, сов. в. обпаскудитися, джуюся, дишся, гл. Обмарываться, обмараться, огадиться. *Дитина обпаскудилась.*

Обпасти. См. Обпадати, обпасати.

Обпратити. См. Обпярювати.

Обпярювати, рюю, еш, сов. в. обпяртати, раю, еш, гл. 1) Обмывать, обмыть, заботиться о чистотѣ чьего тѣла. *Вона їх обмиває, обпярює, обшиває, задигає.* 2) Ощипывать перья у птицъ, предварительно опаривъ кипяткомъ.

Обпєрти, ся. См. I. Обпірати, ся.

Обпивало, ла, м. Много пьющій. Рудч. Ск. II. 84.

Обпивати, ваю, еш, сов. в. обпіти, обіп'ю, еш, гл. Опивать, опить. *Чи може його обпили, або об'їли?*

Обпиватися, ваюся, ешся, сов. в. обпітися, обіп'юся, ешся, гл. Опиваться, опиться. *Обпивсь та й заснув у трахтирі.* Мнж. 142.

Обпинати, наю, еш, сов. в. обіп'ясті, пнү, неш, гл. Опяливать, опялить, обтягивать, обтянуть, покрывать, покрыть. — хвартух. попередник. *Надѣвать, надѣть передникъ. Ой фартушок обіп'яла, чоботоньки вбула.* Гол. I. 59.

Обпинатися, наюся, ешся, сов. в. обіп'ястися, пнүся, нешся, гл. Покрываться, покрыться, опялиться. *Обіп'явся рядном.*

Обпінка, ки, ж. = Обгортка I. Гол. Од. 71.

Обписати. См. Обписувати.

Обписувати, сую, еш, сов. в. обписати, шу, шеш, гл. Описывать, описать. *Приїхали комисари, весь світ обписали.* Ном., стр. 291, № 37.

Обпитати, таю, еш, гл. Спросить (всѣхъ). *Обпитав, обпитав усе село.* Васильк. у.

Обпіти, ся. См. Обпивати, ся.

I. **Обпірати**, раю, еш, сов. в. обпєрти и обіпєрти, обіпрү, рещ, гл. Опираť, опереть. *Обпер драбину на стіну.*

II. **Обпірати**, раю, еш, сов. в. обіпрати, обперү, рещ, гл. — когб. Стирать, постирать бѣлье чье. *Діти мої, дітенята, люта зіма буде, а хто мене, стару матір, обпірати буде?* Н. п. *Та їх (діти) треба*

*обшити, треба облатати, треба й обі-
пратъ.* Мил. 222.

I. Обпіра́тися, ра́юся, ешся, сов. в. обпі́ртися и обі́пэртися, обіпру́ся, рэшся, *м.* Опираться, опереться, упираться, опереться.

II. Обпіра́тися, ра́юся, ешся, сов. в. обі́пратися, обперу́ся, рэшся, *м.* Мыть, помыть себѣ бѣлье.

Обплеска́ти, плещу́, щещ, м. 1) Похлопать кругомъ рукою. *Обплескала хліб долонею, а тоді і в ніч посадила.* 2) Оклеветать, обнести.

Обплесті́, ся. См. Обплітати, ся.

Обплива́ти, ваю, еш, сов. в. обплив-ті́ и обплисті́, ву́, вэш, *м.* Обплывать, обплыть.

Обпліта́ти, таю, еш, сов. в. обплесті́, плету́, тэш, *м.* 1) Оплетать, оплести. *І василечком обмете, і барвіночком обплете.* Чуб. III. 150. 2) Огораживать, огородить.

Обпліта́тися, таюся, ешся, сов. в. обплесті́ся, туся, тэшся, *м.* 1) Оплетаться, оплесться, обвиться. 2) Огораживаться, огородиться. (Максим) *обплівся височезною густою лісою з острішком.* Мир. ХРВ. 168.

Обплу́тати. См. Обплутувати.

Обплу́тувати, тую, еш, сов. в. обплу́тати, тваю, еш, *м.* Опутывать, опутать.

Обплю́вувати, вую, еш, сов. в. обплюва́ти, плюю́, еш, *м.* Оплевать, оплевывать. *Пху, пху! та й обплює свою погану морду.* Левиц. Пов. 337.

Обплямі́ти, млію́, міш, м. Запятнать, покрыть пятнами.

Обповза́ти, заю, еш, сов. в. обповзті́, зу́, зэш, *м.* Оползать, оползти.

Обповива́ти, ваю, еш, сов. в. обпові́ти, в'ю́, еш, *м.* 1) Обвивать, обвить. *Дивлюсь, аж приятель (хміль) за ілку зачепився, а трохи згодом глядь—всю розжув обповив.* Греб. 371. 2) Пеленать, спеленать.

Обпога́нити, ся. См. Обпоганювати, ся.

Обпога́нювати, нюю, еш, сов. в. обпога́нити, ню, ниш, *м.* Осквернять, осквернить, обгадить.

Обпога́нюватися, нююся, ешся, сов. в. обпога́нитися, нюся, нишся, *м.* Обгаживаться, обгадиться, оскверняться, оскверниться.

Обпоі́ти. См. Обпововати.

Обпоюва́ти, поюю, еш, сов. в. обпоі́ти, пою́, іш, *м.* Чого ж він не при собі? *Хиба обжурили, або обпоїли чим, вражі дочки.* Мир. Пов. I. 163.

Обполіскувати, кую, еш, сов. в. обполоска́ти, шу́, щещ, *м.* Ополаскивать, ополоскать.

Обполіскуватися, куюся, ешся, сов. в. обполоска́тися, щуся, щещся, *м.* Обмываться, омыться слегка. *У воду вскочив, обполоскався, убравсь.* ЗОЮР. II. 61.

Обполбти. См. Обполювати.

Обпо́лювати, люю, еш, сов. в. обполб́ти, лю́ леш, *м.* Опалывать, ополоть, срѣзать или повыврывать сорныя травы около деревьевъ, овощей. *Дідова дочки закотила рукава, обпололи, обхнючила і пісочком обсипала (яблуньку).* Рудч. Ск. II. 55.

Обпомина́ти, наю, еш, м. Помянуть за упокой. *Треба (покійника) обпоминати.* Мнж. 161, 54.

Обпряда́ти, даю, еш, сов. в. обі́пряс-ти, обпряду́, деш, *м.* — ного. Прясть, спрясть для кого все ему нужное. *Иноді й дівка стара буває досвітчаном матір-рю... її і обпрядуть, і обсвітять.* Г. Барв. 57.

Обпуха́ти, хаю, еш, сов. в. обпу́хти, хну, неш, *м.* Опухать, опухнуть.

Обп'ясті́, ся. См. Обпинати, ся.

Обгра́бовувати, ббвую, еш, сов. в. обрабува́ти, бую́, еш, *м.* Грабить, ограбить. *А диви, як тя обрабовує.* Каменец. у.

Обра́да, ди, ж. Обсужденіе, совѣщаніе; совѣтъ. ЗЮЗО. I. Верес. 29. Ум. **Обрадоньна.** *Нема мені обрадоньки од мою нелюба.* Мет. 255.

Обраді́ти, дію, еш, м. Обрадоваться. *Обрадіє: тоді співає, всміхається, червоніє.* МВ. II. 97.

Обрадова́нна, ної, ж.? *Не мине Рябка обрадованна.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 81).

Обрадонька, ки, ж. Ум. отъ обрада.

Обража́ти, жаю, еш, сов. в. обра́зити, жу, виш, *м.* Оскорблять, оскорбить. *Сли-м кою образив, то перепрашаю.* Гол. III. 509.

Обража́тися, жаюся, ешся, сов. в. обра́зитися, жуся, вишся, *м.* Оскорбляться, оскорбиться, обижаться, обидітись.

Образ, зу, м. 1) Изображеніе. *І перед образом Венери горить кадило золоте.* Шевч. 2) Картина. 3) Образъ, икона. *Щоб на тебе образи падали.* 4) Образъ, подобіе. *Умийтеся, образ Божий багом не скверните.* Шевч. 5) Лицо. *Не бачив Марусеньки в образ.* Нп. *Хоч не бачила вас у образ, та чула й знаю вас.* Харьк. у. Ум. **Образок, образочок, образецъ.** *Не бачила ж мильного вже третій деньочок; не могли ся надивити, як на образочок.* Грин. III. 162.

Образець у нього такий, що він (пан) на жиду схожий. Миргор. у. Слов. Д. Эварн.

Обра́за, зи, ж. Оскорбленіє. *Даруйте образи, які котрий має.* Гол. III. 509.

Образець, зця, м. Ум. отъ образ.

Образі́ти, ся. См. Ображати, ся.

Образлі́вий, а, е. 1) Оскорбительный. 2) Обидчивый.

Образлі́вість, вости, ж. 1) Оскорбительность. 2) Обидчивость.

Образливо, нар. 1) Оскорбительно. 2) Обидчиво. *Чого ви пристали до мене? гетьте!—образливо одказала Христя.* Мир. Пов. II. 64

Образні́к, ка, ж. = Вожник. Шух. I. 99.

Образо́к, зка, м. 1) Ум. отъ образ. 2) мн. **Образкі.** Раст. *Calla palustris* L. ЗЮЗО. I. 115. Ум. **Образочок.**

Обра́мка, ки, ж. = Облямівка.

Обрамо́увати, вую, еш, сов. в. обрамува́ти, му́ю, еш, м. = Облямювати, облямювати. *Кептар обрамований.* Шух I. 122.

Обра́нити, ню, ниш, м. Ранить. *То мене так підюродяне обранили, — сказав, як я спитав його, чого він закровлений.* Ново-моск. у.

Обра́нка, ки, ж. Оторочка верхньої одежі шnurками. Гол. Од. 75.

Обра́ння, ня, с. Избраніє.

Обра́ти. См. Обірати.

Обра́тися, оберу́ся, рещся, м. Найтись. *Нехай між вами обереться хто сміливий та пі́йде вночі на грішну могилу.* Г. Барв. 459.

Обрахо́увати, вую, еш, сов. в. обрахува́ти, ху́ю, еш, м. 1) Разсчитывать, разсчитать, сосчитывать, сосчитать, вычислить. *Обрахуй мишень усе, щоб завтра було готове їхати у Корсун на ярмарок.* Канев. у. 2) Обдумывать, обдумать. *Не обрахувавши діла свого як слід, ми і Бога зневажаєм.* О. 1862. III. 35.

Обрахо́уватися, вуюся, ешся, сов. в. обрахува́тися, ху́юся, ешся, м. 1) Разсчитываться, разсчитаться. 2) = **Обраховувати.**

Обре́вклий, а, е. Опухший, брюзглий. *Вони усі такі збрзкли затим, що картоплю живуть.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Обре́кті, ся. См. Обрікати, ся.

Обре́нци, ців, м. мн. Въ мельничной шестернѣ: два деревянные, желѣзомъ окованые круга, въ которые вставлены цѣвки. Черниг. у. (Седневь).

Обре́патися, паюся, ешся, м. = **Обрепкатися.**

Обре́піжити, жу, жиш, м. Сильно ударить кнутомъ.

Обре́пкатися, каюся, ешся, м. Обожраться.

Обре́пшитися, шуся, шишся, м. = **Обрепкатися.** Желех.

Обри́в, ва, м. Обрывъ. *Из хмари тихо виступають: обрив високий, гай, байрак.* Шевч.

Обри́вання, ня, с. Обрываніє.

Обри́вати, ваю, еш, сов. в. обіrvatи, рву́, веш, м. Обрывать, оборвать. *Терен, терен коло хати, та нікому обіrvatи.* Нп.

Обри́ватися, ваюся, ешся, сов. в. обіrvatися, рву́ся, вешся, м. *Розмова все обривалася.* Левец. Пов. 314.

Обри́вок, вка, м. Обрывокъ, кусокъ веревки. Ум. **Обри́вочок.** *Не будь, бѣлку, на обривочку.* Пом. № 13250.

Обри́да, ди, ж. Отвращеніє, омерзеніє. *Не задууй тії халепи людям на обриду.* Полт.

Обри́дальний, а, е = **Обридлиий** 1. Мнж. 187.

Обри́дати, даю, еш, сов. в. обри́днути, ну, неш, м. *Надо́дять, надо́сть. Годі обридати, бо все однако не віддам.* Полт. *Тепер уже не обридатимуть мені, щоб прийшов.* Стор. МПр. 134.

Обри́длиий, а, е. 1) **Надо́дливый.** 2) **Противный.** *Сякий такий обридливий, да й той до балачки.* Нп.

Обри́длівість, вости, ж. = **Обрида.**

Обри́дливо, нар. 1) **Надо́дливо.** 2) **Противно.**

Обри́длий, а, е. **Опротивѣвший, противный.** *Радіючи кинула б вона сей світ: такий він їй іркий та обридлий.* Мир. Пов. I. 117.

Обри́дний, а, е = **Обридливий.**

Обри́дник, ка, м. **Гадкій, противный** человекъ. *Ти сам неидник, ти сам обридник, що жінки не маєш.* Гол. I. 262.

Обри́дно, нар. = **Обридливо.**

Обри́днути. См. **Обридати.**

Обри́пати, паю, еш, м. **Оббить, обвалить.** *Обрипав стіну.* Вх. Лем. 441.

Обри́патися, паюся, ешся, м. **Оббиться, обвалиться.** *Обрипався мур.* Вх. Лем. 441.

Обрис, су, м. **Силуэтъ.** *На темному небі чорним обрисом виявлявся з боку Марків вид.* Стор. МПр. 16.

Обриштовувати, вую, еш, сов. в.

обрештувати, тую, вш, гл. 1) Обставлять, обставать лѣсами зданіе при постройкѣ. 2)—гарматами. Обставлять, обставить, вооружить пушками. *Скавицю гарматами кругом обрештував.* К. ПС. 101.

Обривнати, няю, вш, гл. Обривнать.

Обрідати, джу, диш, гл. Разрѣдять, сдѣлать рѣже,—напр. лѣсь, вырубивъ нѣкоторыя деревья въ густо растущемъ лѣсу. Рк. Левиц.

Обрідкуватий, а, е. Рѣдковатый. *Де хлѣб обрідкуватий, той на зерно кращій, а де пустий, там ні.* Полт. г.

Обрідчастий, а, е = Обрідкуватий. *Оця пшениця густа та хороша, а ця обрідчаста.* Кобел. у.

Обрїжка, ки, ж. Ременная или веревочная часть квута. Вх. Уг. 255.

Обрїзан, на, м. Обрѣзанный еврей. Рк. Левиц.

Обрїзанець, нця, м. Серебряный рубль, обрѣзанный съ цѣлью украсть серебра. *Карбованці - не жидівські обрїзанці, а повні.* Сим. 84.

Обрїзати, жу, жеш, гл. Обрѣзать.

Обрїзок, зка, м. 1) Обрѣзокъ. Ум. **Обрїзочок.** *Що й обрїзочки, то на квіточки, а окравочки, то на хрестики.* Чуб. III. 395. 2) Говорити без обрїзків. Говорить не стѣснясь, съ полной рѣзкостью. Шух. I. 34.

Обрїй, рію, м. Горизонтъ.

Обрїк, рбку, м. 1) Обѣтъ. *Обрїк даю більше цього не робити.* Константиногр. у. *Обреклись оброком нищити краї турецькі.* К. МБ. III. 247. *Святому Юру обрїк себе оброком.* 2) Овесъ съ рубленной соломой для корма лошадямъ. *Горе мені козакові, нема сіна лошакові, нема сіна і оброку.* Чуб. V. 654.

Обрїка, ки, ж. Обѣтъ, обѣщаніе. *Коли вже я дала обрїку, то мушу йти пішки до Київѣ, а не їхати.* Ковельск. у.

Обрїкати, каяю, вш, сов. в. обрѣкати, речу, чѣш, гл. Обѣщать, пообѣщать. *На заручинах... обрїкають молодятѣм подарунки.* О. 1862. IV. 7.

Обрїкати, каяюся, вшся, сов. в. обрѣкати, чѣся, чѣшся, гл. Давать, дать обѣтъ. *Старий обрїкався у Київ, одже і не довелося йому.* Харьк. См. Обрїк I.

Обрїкувати, куюся, вшся, гл. = Обрїкати. *Обрїкувалась почесити рушник на хрест.* Ковел. у.

Обрїчення, ня, с. Праздникъ Обрѣтенія главы Іоанна Крестителя (24 фев-

раля). *На Обрїчення обертаються птиці до мїзда, хлѣбороби до плуїв.* Ном. № 523.

Обрѣба, би, ж. = Обробка.

Обробити, ся. См. **Обробляти, ся.**

Обробка, ки, ж. Обработка, отдѣлка. Желех.

Обробляти, блію, вш, сов. в. обробити, блію, биш, гл. Обработывать, обрабатывать, отдѣлывать, отдѣлать.

Оброблятися, ляюся, вшся, сов. в. обробитися, бліюся, бишся, гл. 1) Оканчивать, окончить работы, покончить съ работами. *Помолилась, що в полі обробилась.* Чуб. III. 234.

Обродитися, джуся, дишся, гл. Разрѣшиться отъ бремени. *Да як вона обродилася, то найшлося троє діток—хлоти.* Рудч. Ск. II. 90.

Оброслий, а, е. Обросшій.

Обростати, таяю, вш, сов. в. обрости, стѣ, стѣш, гл. Обростать, обрости. *Коло живої кости м'ясом мусить обрости.* Ном.

Обрость, ти, ж. Побѣги. *Обрость на дереві.* Кролев. у. *У нашою роду обрости мало, рід щось не плодовиий.* Г. Барв. 275.

Оброть, ті, ж. Недоуздохъ, веревочная узда безъ удиль. Чуб. I. 201. Ном. № 11207. *Бодай же тії коні воронїї да й обротей не зносили.* Грин. III. 281. Ум. **Обротька.**

Оброчник, ка, м. Давшій обѣтъ сдѣлать что-либо во искупленіе грѣха. *Комись спокутую (грїх) або кривавою войною, або роботою на манастиръ важкою.. Хвалити Бога, задержались іще в нас манастирі блаочестиві: е де оброчникові свій оброк з'оброкувати.* К. ЦН. 220.

Оброчникувати, кую, вш, гл. Исполнять обѣтъ. *Не вперше нам оброчникувати, не вперше й покуту одбувати.* К. ЦН. 283.

Обруб, ба, м. 1) Отдѣльный кусокъ земли, участокъ. *Моя земля в однім обрубї.* 2) Въ водяной мельницѣ: небольшая возвышенность на подѣ, на которой лежатъ жернова. Черниг. у.

Обрубати, ся. См. **Обрубувати, ся.**

Обрубина, ни, ж. 1) Въ деревянной стѣнѣ хаты: верхнее бревно, которымъ заканчивается стѣна. Шух. I. 91. 2) Каждый изъ брусевъ, въ которыхъ въ мельницѣ укрѣпленъ нижній жерновъ. Лебед. у. (Залюб). Мик. 481.

Обрубка, ки, ж. Опушка тулуна. Мнж. 187.

Обрубляння, ня, с. Кожанья или

сафьянныя украшенія въ видѣ бордюровъ или кантовъ по краямъ сѣделки. Вас. 160.

Обрубувати, бую, еш, сов. в. обрубати, баю, еш, г. 1) Обрубать, обрубить. *Треба обрубати кригу на колодязі, бач як здорово намерзло.* 2) — криницю. Вставить срубъ въ родникъ. Чуб. III. 150. *Ой у полі криниченька обрублена.* Чуб. III. 149.

Обрубуватися, буюся, ешся, сов. в. обрубатися, баюся, ешся, г. Дѣлать, сдѣлать бревенчатую ограду. (Гайдамаки) *кругом обрубались лісом.* ЗОЮР. I. 297.

Обрує, са, м. Скатерть. Левицк. I. 492. МУЕ. III. 39. Грин. III. 512. *Льонні обрусси на столі.* О. 1862. IV. 21. *Нехай застилає тісовіі столи, нехай застилає лружчатіі обрусси.* Рк. Макс.

Обруч, ча, м 1) Обручъ на кадкѣ, бочкѣ и проч., въ рыболовномъ снарядѣ назыв. ятір и пр. Шух. I. 227. См. также решітка 5. Шух. I. 167.

Обруч, нар. Рядомъ съ кѣмъ *Пійде обруч із паніматкою.* К. ДС. 7

Обручати, чаю, еш, сов. в. обручати, чѣ, чиш, г. Обручать, обручить.

Обручатися, чаюся, ешся, сов. в. обручатися, чѣся, чишся, г. Обручаться, обручиться. *Як би дав Бог, щоб я з нею шлюбом обручився.* Чуб. V. 25.

Обручка, ки, ж. 1) Кольцо. Грин. I. 109. *Дівчино-рибчино, куплю, серце, обручку, подай, подай крізь кватирочку ручку* Мет. 7. 2) Браслетъ. Сквир. у.

Обрушати, шаю, еш, сов. в. обрушити, шу, шиш, г. Потрясать, потрясти, поколебать; обваливать, обвалить *Ти нам чисто всю хату обрушив* Мирг. у. Слов Д. Эварн.

Обрушитися, шуся, шишся, г. 1) Взволноваться. *Народ обрушився.* Волян. г. *Уся ватага його обрушилась та збунтувалась.* Ком. I. 54. 2) Двинуться въ путь Новомоск. у. (Залюб.).

Обрубкватися, каюся, ешся, г. = Обрєпатися

Обряд, ду, м. Обрядъ. *Чумакування що? Се не козацтво, у чумаків тільки обряд козацький.* Г. Барв. 142.

Обрядіти. См. Обряжати.

Обряжати, жаю, еш, сов. в. обрядіти, джѣ, диш, г. Снаряжать, снарядить, устраивать, устроить. **Обряжати понійника.** Обмывать и одѣвать покойника. Новомоск. у.

Обрядно, нар. Подрядъ. Мнж. 187.

Обрямувати, мѣю, еш, г. = Облямувати. *Лоб, обрямований пустим чорним волюссям.* Левиц. Пов. 54.

Обрятовувати, вѣю, еш, сов. в. обрятувати, тѣю, еш, г. Спасать, спасти, оборонять, оборонить. Харьк. у.

Обсаджувати, джую, еш, сов. в. обсадіти, джѣ, диш, г. Обсаживать, обсадить. *„Ой обсади, мила, вишеньками двір“.* — *„Ой обсаджу, милий, половину двора“.* Чуб. V. 80.

Обсаджуватися, джуюся, ешся, сов. в. обсадітися, джѣся, дишся, г. Окружать, окружить себя, посадить вокругъ себя. *Чумакова жінка — молода удова за чумаком зажурилася, а набрала меду, набрала юрілки, чумаками обсадилася.* Чуб. V. 1032. *Обсадися садом, садом виноградом* Гол.

Обсапати. См. Обсапувати.

Обсапувати, пую, еш, сов. в. обсапати, паю, еш, г. Опалывать, ополоть и окучить.

Обсвідчитися, чуся, чишся, г. Обвыкнуть, привыкнуть, освоиться. *Славлять, що як обсвідчуться, то живуть і в самому неклі.* МВ. (КС. 1902. X. 149).

Обсвітіти. См. Обсвічувати.

Обсвічувати, чую, еш, сов. в. обсвітіти, чѣ, тиш, г. Доставлять, доставить кому освѣщеніе. *Іноді й дівка стара буває досвітченою матір'ю.. її і обпрядуть.* і обсвітять. Г. Барв. 57.

Обселіти, ся. См. Обселяти, ся.

Обселяти, ляю, еш, сов. в. обселіти, лю, лиш, г. Поселять, поселить. *Жонатих стали обселять слободами.* О. 1862. II. 62.

Обселятися, ляюся, ешся, сов. в. обселітися, люся, лишся, г. 1) Заселяться, заселиться. *Степ обселився.* 2) Селиться, поселиться, поселяться. *Люде обселися над річкою. Як там сватались, женились наши чорноморці, обсеялись, воювали.* Шевч. (О. 1861. X. 4)

Обсилати, лаю, еш, сов. в. обсилати, шлю, шлеш, г. Обсылать, обослать.

Обсилатися, лаюся, ешся, сов. в. обсилатися, шлюся, шлешся, г. Посылать другъ другу. *Обидва ж вони політкуються, подарунками обсилаються, а нишком один на одного читають.* К. ЧР. 16.

Обсилкувати, кѣю, еш, г. Изнасилывать. *Він її обсилкував... зробив гріх, хоч вона й кричала.* Новомоск. (Залюбовск.).

Обсіпати, паю, еш, сов. в. обсіпати, плю, плеш, г. Осыпать, осыпать.

Обсипа́тися, паюся, ешся, сов. в. обсі́патися, плюся, плешся, м. 1) Быть осыпаемым, осыпанным. **Обсі́патися слізьми.** Облється слезами. 2) Осыпаться, осыпаться. *Вже трушки обсипались.* Рудч. Ск. I. 66. *Листячко на йому (дубкові) обсипалось.* Грин. I 148 3) Окапываться, окопаться (валомъ). *Високим валом воно (село) обсипалось.* К. Хм. 97.

Обсиха́ти, хаю, еш, сов. в. обсохти, хну, неш, м. Обсыхать, обсохнуть. *Залпаками очі трохи обсохли.* Левви. Пов. 127.

Обсі́в, ву, м. Незасѣянное по недосмотру мѣсто въ полѣ. Лохв. у

Обсі́вати, ваю, еш, сов. в. обсі́яти, сію, еш, м. 1) Обсѣвать, обсѣять. *Вам дай Боже дочекати обсівати, а нам дожидати.* Гол. *Город скопай, обсіи.* МВ. (О. 1862. III 62). 2) Обсыпать, обсыпать. *Парубка до себе принадити,—то... маком свяченим на Великдень обсіяти парубка.* КС. 1883. XII. 399. **Обсі́вати молодого і поїзжан.** Свадебный обрядъ: обсыпать новобрачаго и свадебныхъ гостей изъ полы шубы смѣсю овса, пряниковъ, орѣховъ, подсолнечныхъ и тыквенныхъ зеренъ, сухихъ грушъ, сливъ и хмѣля. МУЕ. III. 113.

Обсі́вне, нбо, с. То, чѣмъ обсівають молодого и поїзжан. См. **Обсівати.** МУЕ. III. 113.

Обсі́дати, даю, еш, сов. в. обсі́сти, сяду, деш, м. 1) Обсѣдать, обсѣсть, сѣсть вокругъ. *Обсіли мене, як орібні пташенята.* МВ. 2) Нападать, напасть, тѣснить со всѣхъ сторонъ. *Ледве я в хату, а мене так усі й обсіли: куди та й куди хопила?* Брацл. у. *Мене ж, старого, вороги обсіли, як у болоті з дітоньками лачку.* К. ЦН 253. **Важкі думи обсіли голову.** Голова была полна тяжелыхъ мыслей. Мир. Пов. I 117.

Обсі́вати, ваю, еш, сов. в. обсі́кти, січу, чеш, м. 1) Обсѣкать, обсѣчь. 2) = **Обполювати, обполоти.** *Обсікают бульбу.* Вх. Зн. 42.

Обсі́тися, чўся, чешся, м. 1) Лишиться всего. *Обсікся, нічою нема.* Ном. № 1852. 2) **Коні обсіклися.** Лошади оббили ноги.

Обсі́пати. См. **Обсіпувати.**

Обсі́пувати, пую, еш, сов. в. обсі́пати, паю, еш, м. Обдергивать, обдергать.

Обсі́сти. См. **Обсідати.**

Обсі́ч, нар. Сразу, вдругъ. *А вони до неї обсіч: хто зробив та й хто* Уман. у.

Обсі́яти. См. **Обсівати.**

Обсі́ятися, сіюся, ешся, м. 1) Окончить сѣяніе. 2) Обсыпаться вокругъ. *Обіюжився вильками, обсіявся маком свяченим.* Рудч. Ск. II. 31.

Обска́вати. См. **Обскакувати.**

Обска́кувати, кую, еш, сов. в. обска́кати, каю, еш, м. Обскакивать, обскакать.

Обскóчити, чу, чиш, м. 1) Подскокить со всѣхъ сторонъ. *Обскочили мене кругом ляхи.* К. ЧР. 112. 2) Отстать, отскочить. *Хто од слова одскочить, коло того шкура обскочить.* Ном. № 10670.

Обскре́бти. См. **Обскрїбати.**

Обскрї́бати, баю, еш, сов. в. обскре́бти, б́у, беш, м. Оскребать, оскрестъ.

Обску́вати, баю, еш, сов. в. обску́бити, б́у, беш, м. 1) Ощипывать, ощипать (перья, волоса). *Задрипаний талій (півень), обскублений, грібнъ на йому покльований, крила мов деркачі.* Сим. 211. 2) Обрывать, оборвать, обдергать. *Обскубли йому таки добре чуба.*

Обску́ватися, баюся, ешся, сов. в. обску́битися, б́уся, бешся, м. О птицахъ: клювомъ расправлять, расправить перья, клювомъ чиститься.

Обску́бувати, бую, еш, м. = **Обску́вати.**

Обсл́хати. См. **Обслухувати.**

Обсл́хувати, хую, еш, сов. в. обсл́хати, хаю, еш, м. Выслушивать, выслушать (больного). *Лікаръ його обслухував.* Лохв. у.

Осмáжити. См. **Обсмажувати.**

Обсмáжувати, жую, еш, сов. в. обсмáжити, жу, жиш, м. Обжаривать, обжарить.

Обсмалі́ти. См. **Обсмалювати.**

Обсмалювати, люю, еш, сов. в. обсмалі́ти, лю, лиш, м. Опалять, опалить. *Не напинайся над свічкою, обсмалиш чуба.*

Обсмалюватися, лююся, ешоя, сов. в. обсмалі́тися, люся, лишся, м. Опаляться, опалиться.

Обсмíкати, ся. См. **Обсмикувати, ся.**

Обсмíкувати, кую, еш, сов. в. обсмíкати, каю, еш и обсмíчу, чеш, одн. в. обсмикну́ти, ну́, неш, м. Обдергивать, обдергать, обдернуть. *Обсмич мені свиту ззаду.* Васильк. у.

Обсмíкуватися, куюся, ешся, сов. в. обсмíкатися, каюся, ешся и обсмíчуся, чешся, одн. в. обсмикну́тися, ну́ся, нешся, м. Обдергиваться, обдернуться, опра-

вяться. *Панночка вертілась та обсмикувалась, як пташка.* Левиц. I. 235.

Обсміювати, м'іюю. еш, сов. в. **обсміяти, смію, ёш, и.** Осмѣивать, осмѣять. *Судили, хвалили, трохи обсмівали.* Левиц. I. 464.

Обсмоктати. См. **Обсмоктувати.**

Обсмоктувати, тую, еш, сов. в. **обсмоктати, кчү, чеш, и.** Обсасывать, обсосать. *Обсмоктав сахарь та й кинув.*

Обсмолити, ся. См. **Обсмолювати, ся.**

Обсмоблювати, люю, еш, сов. в. **обсмобліти, лю, лиш, и.** Осмаливать, осмолить

Обсмоблюватися, лююся, ешся, сов. в. **обсмоблітися, люся, лишся, и.** Осмаливаться, осмолиться

Обснувати, сную, ёш; **и.** Засновать. *Павук обснував усі кутки. О, я двір свій обсную і дорогу вам зіллям перелю.* Левиц. Пов. 173

Обснути, снү, неш, и. Заснуть *Люде обляжуть, обснуть, первий сон заснуть, то й не чують нічого* Пирятин. у.

Обсокотати, кочү, тіш, и.—що. О куриць: *вездѣ покудахтатъ въ данномъ мѣстѣ. Куріочка ж ряба звесь рай обсокотала.* К ДЗ. 164.

Обсоромити, млю, миш, и. Осрамить *Вона так відріже, так обсоромить усякого, що не знатиме, на яку стирити* Кв I. 164.

Обсх(ну)ти. См. **Обсхати.**

Обстава, ви, ж.—**Обстанова.** Левиц. I 237. *Обстанови городського життя* Мир ХРВ. 70

Обставати, стаю, ёш, сов. в. **обстати, стану, неш, и.** 1) Становиться, стать вокругъ, обступитъ *Сто тисяч турків і татар обстало окопи лядські, мов дітвора дучку.* КЦН. 208. 2) Заступатися, заступитися за кого, стать за кого, захищати, зашити. *Старшина обстане за ним.* Могил. у. 3) Остатися *Тверда зима впала, постіль неправа обстала.* Гол. IV. 406

Обставини, вин, ж. мн **Обстоятельства.** К. XII. 22 *При таких обставинах наступила...* Хмельницина. К. Кр. 20

Обставити, ся. См. **Обставляти, ся.**

Обставляти, ляю, еш, сов. в. **обставити, влю, виш, и.** 1) Обставлять, обставитъ. *Склав собі капличку і обставив її хрестиками..* Стор. М. Пр. 167. 2) Окружати, окружити. *Хату своїм військом у три ряди навкруш обставив.* Рудч. Ск. I. 151.

Обставлятися, вляюся, ешся, сов. в.

обставитися, влюся, вишея, и. Окружати, окружити себя.

Обстанова, ви, ж. **Обстановка.** *Обстанова (на сцені) показує з середини хату.* О. 1861. XI. Кух. 6.

Обстановити, влю, виш, и = **Обставити.** Мет. 146.

Обстати. См **Обставати.**

Обстелити. См. **Обстилати.**

Обстилати, ляю, еш, сов. в. **обстелити, лю, леш, и.** Устилать, устлать. *Ой обстели, моя мила, хусточками двір.* Мет. 68. *Барвінком обстелила.* Грин. III. 272

Обстовпити, плю, піш, и. Обставити столбами. *Обстовпили землю землеміри.* Волч. у. (Лобод.).

Обстрелювати, люю, еш, сов. в. **обстреляти, ляю, еш, и.** Обстрѣливать, обстрѣлять.

Обстригати, гаю, еш, сов. в. **обстригати, жү, жеш, и.** Остригать, остричь. *До прийому ми привезли, зараз голову обстригли.* Чуб. V. 997

Обстригатися, гаюся, ешся, сов. в. **обстригтися, жүся, жешся, и.** Остригаться, остричься.

Обстрижчини, чин, ж. мн. Обрядова перва стрижка ребенка по истеченіи першого года его жизни. Мил. 31.

Обстругати. См. **Обстругувати**

Обстругувати, гую, еш, сов. в. **обстругати, гаю, еш, и.** Обстрагивать, обстрогать. *Золоту кору (на яворі) обстругала, срібну росу обтрусила.* Чуб. III 471.

Обстуджувати, джую, еш, сов. в. **обстудити, джү, диш, и.** Обдувать, обдуть, сдуть съ чего (пыль). *Мабуть не можли ганчиркою обтирати,—я краще обстуджу пил ти й годі.* Пирят. у.

Обступати, наю, еш, сов. в. **обступити, плю, пиш, и.** Обступать, обступити, окружати, окружити. *Обступили сусідоньки наоколо хату.* Чуб. V 375. *А козаки як та хмара лягив обступили.* Шевч. *Кабанів я охотниками обступлю і поб'ю.* Чуб II. 205.

Обсудливий, а, е. Сплетничающій, любящій сплетни Вх Зн. 42.

Обсувати, ваю, еш, сов. в. **обсувати, ну, неш, и** **Осовывать, осунуть.**

Обсуватися, ваюся, ешся, сов. в. **обсуватися, нуся, нешся, и.** Осовываться, осунуться, обвалиться.

Обсушити, ся. См. **Обсушувати, ся.**

Обсушувати, шую, еш, сов. в. **обсушити, шү, шиш, и.** Осушивать, осушать.

Свіжий вітрець швидко обсушив сльози молодой. Левиц. I. 187.

Обсушуватися, шуюся, ешся, сов. в. **обсушитися**, шўся, шишся, *г.* Обсушуватися, обсушитися. *Запрошує його в хату обсушитися і спочить.* Стор. I. 73. ХС. II. 192.

Обськавати, ваю, еш, сов. в. **обіськати**, каю, еш, *г.* 1) Находить, найти Грин. III. 449. 2) Искать, поискать въ головѣ. *Хто ж їм буде головочки обськавати?* Мил 222. *Хто ж мені обіськав мою головочку* Грин. III. 690.

Обсяг, гу, *м.* Объемъ. Желех.

Обсягати, гаю, еш, *г.* Охватывать. Желех.

Обтавати, таю, еш, сов. в. **обтати**, таву, неш, *г.* Обтаивать, обтаять. *І став він обтавати, аж пара з шерсті йде.* Греб. 385.

Обталпатися, паюся, ешся, *г.* = **Заталпатися**. Брацл. у.

Обтаритися, рюся, ришся, *г.* Вываляться, испачкаться въ грязи. *Кінь обтарився в болоті.* Вх. Зн. 42

Обтекті. См. **Обтікати**.

Обтёрти, ся. См. **Обтирати**, ся.

Обтесати, ся. См. **Обтісувати**, ся.

Обтикати, каю, еш, сов. в. **обтікати**, чу, чеш, *г.* Обтыкать, обтыкать. *І барвінком обляте і руточкою обтиче.* Чуб. III. 450. *Обтикала всю голову квітками.*

Обтикатися, каюся, ешся, сов. в. **обтікатися**, чуся, чешся, *г.* Обтыкать, обтыкать себя; украсить себя голову цвѣтами. *Взяв наламав колючів, обтикався та й сидить.* Рудч. Ск. I. 159. *Та нарвала хвілячок та й обтикалася.* Чуб. V. 101.

Обтинати, наю, еш, сов. в. **обтяти**, обітнў, неш, *г.* Обрѣзывать, обрѣзать, обсѣкать, обсѣчь. *Обтинають крильця пташечкам, щоб вони не позалітали.* Стор. М. Пр. 70. *Мечами гілля обтинали. Не їдному молодцеві кучерики обтяла.* Чуб. V. 1000.

Обтінач, ча, *м.* Кузнечный ножъ для обсѣканія копытъ, обсѣчка.

Обтирати, раю, еш, сов. в. **обітёрти**, обітрў, реш, *г.* Отирать, отереть. *Ісус почав обтирати ноги рушником.* Ев. I. XIII. 5. *Ой обтерла чорні очі й брови як шнурочок.* Чуб. V. 309. *Обітре рукавом.* Левиц. I. 107.

Обтиратися, раюся, ешся, сов. в. **обітёртися**, обітрўся, решся, *г.* Отиратися, отереться, утереться.

Обтік, току, *м.* Островъ, небольшая часть земли временно окруженная водою.

Обтікати, каю, еш, сов. в. **обтекті**, течў, чеш, *г.* 1) Обтекать, обтечь. *Смотрич обтікає город кругом.* Св. Л. 213. 2) Обнимать, обнять. Шух. I. 74

Обтіпати. См. **Обтіпувати**.

Обтіпувати, пую, еш, сов. в. **обтіпати**, паю, еш, *г.* Обтрепывать, обтрепать. *Шматок засмалцьованого папіру з обтіганими краями.* Мир. ХРВ. 13.

Обтісувати, сую, еш, сов. в. **обтесати**, шў, шеш, *г.* Обтесывать, обтесать.

Обтісуватися, суюся, ешся, сов. в. **обтесатися**, шўся, шешся, *г.* Обтесываться, обтесаться

Обтовкті, вчў, чеш, *г.* Обтолочь.

Обтопїтися, плўся, пишся, *г.* Окончить тонку

Обтоптати, пчў, чеш, *г.* Обтоптать.

Обтоптатися, пчўся, чешся, *г.* За дорогу припала пилом, обносилаь, обтопталась. Г. Барв. 241.

Обторганий, а, в. Обтрепанный. Вх. Уг 255.

Обточїти. См. **Обточувати**.

Обточувати, чую, еш, сов. в. **обточїти**, чў, чиш, *г.* 1) Обтачивать, обточить. *Токаръ обточив ніжску.* 2) Очистить на решетѣ. *Обточи жито, бо з горошком.* 3) = **Оточїти**. *Рейментаръ вколо Луи обточив.* Гол. I. 16.

Обтріпати. См. **Обтріпувати**.

Обтріпувати, пую, еш, сов. в. **обтріпати**, паю, еш, *г.* Отряхивать, отряхивать.

Обтроцїти, щў, щїш, *г.* Обломать, поломать. *Коли зирк, аж тільки один мотузок теліпається біля пояса. Мабуть як задивився на ведмедів, бісові циганчата і бублики обтроцили.* Стор. I 102.

Обтрусїти, ся. См. **Обтрисувати**, ся

Обтрисувати, шую, еш, сов. в. **обтрусїти**, шў, сиш, *г.* 1) Отряхивать, отряхнуть, отрясти, стряхнуть. *А я хлопців не просила, сама терен обтрисила.* Чуб. V. 545. *Обтрусить і порох із під ніг ваших.* Ев. Мр. VI. 11. 2) Обсыпать, обсыпаться. *Обтрисив табакою сорочку.*

Обтрисуватися, шуюся, ешся, сов. в. **обтрусїтися**, шўся, сишся, *г.* Отряхиваться, отряхнуться. *Та й пїймав кицю за ухо та й витяг на сухо (з води): оттут, кицю, обсушишь, оттут, кицю, обтрусишь.* ХС. II. 192.

Обтужїти, жў, жиш, *г.* Оплакать съ

причитаніями. *Оплáкала того парня, оплакала, обтужила.* Чуб. V. 268. *Обтужила мертвою.* Константиногр. у.

Обтуліти. См. **Обтулювати.**

Обтулювати, люю, еш, сов. в. обтуліти, лю, лиш, г. Плотно окутывать, окутывать.

Обтягáти, гáю, еш, сов. в. обтягáти, гнѹ, нѹш, г. Обтягивать, обтянуть.

Обтяж, нар. Тяжеловато. *Снопів на-клав обтяж, насилу вивіз ни гору.*

Обтяжáти, жáю, еш, сов. в. обтяжáти, жѹ, жѹш, г. Отягощать, обременять, обременить

Обтяжний, а, е. Тяжелый, довольно тяжелый. Вх. Уг. 225.

Обтяжно, нар.—**Обтяж.**

Обтя́ти. См. **Обтинати.**

Обува́ння, ня, с. Надѣваніе обуви, обуваніе. *Чого ти, наймитку, так рано вставш?—Та я то обуванням, то одяганням надолужу.* Ном № 10851. Ум. **Обува́ннячко.**

Обува́ти, ва́ю, еш, сов. в. обу́ти, бѹю, еш, г. Надѣвать, надѣть обувь, обувать, обути. *Червоні чоботи обула.* Котл. Ен. *Він мене обував.*

Обува́тися, ва́юся, ешся, сов. в. обу́тисся, обѹюся, ешся, г. Надѣвать, надѣть на себя обувь, обуваться, обути.

Обу́в'я, в'я, с. Обувь. *Не достоен я розв'язати ремінь обу́в'я його.* Ев. М. I. 7.

Обудáти, ся. См. **Обужати, ся.**

Обужáти, жáю, еш, сов. в. обудáти, джѹ, днш, г. Будить, разбудить. МВ. (О. 1862. I. 97). *Той ще спить. Він обужає його.* Чуб. II. 188. *Челядку обудити.* Гол. I. 84.

Обужáтися, жáюся, ешся, сов. в. обудáтисся, джѹся, дншся, г. Просыпаться, проснуться, пробудиться.

Обу́за, зи, ж. Толпа. *Бач якою обузою дiтворá суне.* Кобел у.

Обу́рити, ся. См. **Обурювати, ся.**

Обуртува́ти, тѹю, еш, г. Напасть со всѣхъ сторонъ. *Як несла я кiшку в мiшку,—трохи не обуртували собаки: як кавкнула, а собаки як за мною!...* Черниг. у.

Обу́рювати, рюю, еш, сов. в. обу́рити, рю, рш, г. 1) Обрушывать, обрушить. *Аж гидко дивитись на панський двір: цитакети обурені, хати облуплені, тини теж повалились.* О. 1862. V. 109. *Стола і ослона не було, обурені лавки лежали долі.* О. 1862. VII. 31. 2) Возмущать, возбудить негодование.

Обу́рюватися, рююся, ешся, сов. в. обу́ритися, рюся, ршся, г. 1) Обрушиваться, обрушиться, повалиться. *Упала криша, так і засипало сiни... столя обурилась.* О. 1862. VIII. 10. 2) Возмутиться, вознегодовать.

Обу́ти, ся. См. **Обувати, ся.**

Обу́тритися, риться, г. безг. = **Обутріти.** *До снідання, сказати, тоді ще не дiйшло, а вже обутрилось добре—зовсім був уже ранок.* Новомоск. у. *Тоді вже зовсім обутрилось, сонечно вже зійшло.* Александр. у.

Обу́трити, рить, г. безг. Наступить утру. *Вже сонце обутріло.* Борз. у.

Обуттá, тá, с. Обувь.

Обу́х, ха, м. Обухъ въ топорѣ; обухъ есть также въ подобныхъ топору инструментахъ.—см. **Гельгів, топірець.** Шух. I. 175, 289. *Мов собаку уб'ють обухом.* Шевч. Ум. **Обу́шок.**

Обучáти, ча́ю, еш, сов. в. обучáти, чѹ, чиш, г. Обучать, обучить.

Обучáтися, ча́юся, ешся, сов. в. обучáтисся, чѹся, чишся, г. Обучаться, обучиться. МВ. (О. 1862. III. 35). *'Дава у бурсу в Київ обучатисся.* Шевч.

Обу́шник, ка, м. Кузнечный молотъ.

Обу́шок, шка, м. 1) Ум. отъ обух. 2) Чеканъ. *Став (козак) з під опанчини рокожового, з під поясины хмелової циро-злотний обушок виймати.* Мет. 379. *Золотий обушок цєякі двері одчинить.* Ном.

Обханю́чити. См. **Обханючувати.**

Обханю́чувати и обхаю́чувати, чую, еш, сов. в. обханю́чити и обхаю́чити, чу, чиш, г. Чисто прибирать, прибрать, привести въ пріятный видъ. *Дiвонько-голубонько, обчисть мене, обханюч мене.* Рудч. Ск. II. 56. *Яблуна каже: „обхаюч мене“.* Рудч. Ск. II. 55.

Обхарчува́тися, чѹюся, ешся, г. Привыкнуть къ харчамъ. *Обхарчувались салдати у нас: десять год простояли.* Константиногр. у.

Обхвата́ти. См. **Обхватувати.**

Обхва́тувати, тую, еш, сов. в. обхва́тити, чѹ, тиш, г. Обхватывать, обхватить. *Тонкою полотна сорочка так і обхватує пишине стемо.* Стор. I. 208.

Обхвірува́тися, рѹюся, ешся, г. Обходиться. *У нас дуже мало хлїба, не знаємо як їм обхвіруватися.* Борз. у.

Обхистáти, щѹ, стѹш, г. Огородить. *У мене двір нічим не обхистений.* Волч. у.

Обхід, ходу, м. Обхождение, обрашеніе, движеніе вокругъ.

Обхідній, а, ё.—хата. Хата, состоящая изъ хати, світлиці, хатини и хижі. Вас. 195.

Обхідно, нар. Въ выраженіи: обхідно там, туди Обходъ, крюкъ на этой дорожкѣ. Туди дуже обхідно. Если туда пойти, то придется сдѣлать большой кругъ. Вх. Зн. 42.

Обхідчатий, а, ё. Неогороженный (о зданіи).

Обхітний, а, ё. Охотный, склонный къ чему.—до роботи. Прилежный, трудолюбивый. Вх. Уг. 255.

Обхлюпати, ся. См. Обхлюпувати, ся.

Обхлюпнути, ся. См. Обхлюпувати, ся.

Обхлюпувати, пую, еш, сов. в. обхлюпати, паю, еш, одн. в. обхлюпнути, ну, нѣш, гл. Оплескивать, оплескать, оплеснуть, обдать водой, обрызгать.

Обхлюпуватися, пуюся, ешся, сов. в. обхлюпатися, паюся, ешся, одн. в. обхлюпнутися, нуся, нѣшся, гл. Оплескиваться, оплескаться, оплеснуться, обдать себя водой, обрызгаться. Увійшовши в воду, обхлюпнувся. Харьк. у.

Обходисвітка, ки, ж. Обходящая міръ.—въ загадкѣ такъ называется вода. Бжить обходисвітка, з шумом круте кормилюда руки (млин.). ХС. III. 65.

Обходити, джу, диш, гл. См. Обіходити. 1) Обходить. *Що день Божий обходила село.* Шевч. 2) Объ одежѣ: сходиться. *Семи аршин поясина коло мене не обходить.* Г. Барв. 481. 3) Праздновать, соблюдать праздникъ. Галиц. 4) Касаться, интересоваться. *Мене це не обходить.* Тараш. у. 5—кого! Ухаживать за кѣмъ, заботиться о комъ. Вх. Лем. 441.

Обходити, джу диш, гл. Исходить. *Всі заходеньки обходила і смітнички, і сучочки.* Гліб.

Обходитися, джуся, дишся, гл. 1 = Обіходитися 1. *Як подадуть їсти, то ї їть, а не подадуть, то ї так обходиться.* Рудч. Ск. II. *Цурається їх при людях, хоч дома на самоті ще сяк так обходиться з ним.* Левц. I. 274.

Обхопити. См. Обхоплювати.

Обхоплювати, люю, еш, сов. в. обхопити, плію, пиш, гл. Охватывать, охватить. *Обхопила його руками. Небо, наче море, землю обхватило.* Щог. Сл. 15.

Обхрестити, щу, стиш, гл. Перекрестить вездѣ. *Усі кутки обхрестила баба.*

Обхреститися, щуся, стишся, гл. Перекреститься. МВ. (КС. 1902. X. 155).

Обхудний, а, ё. Довольно худой, довольно тощій. *Обхудні воли.* Вх. Лем. 441.

Обдаркувати, вую, еш, гл. Огородить. *Наша пасіка стояла на всі боки обдаркована.* Федьк.

Обдас, су, м. Каблукъ. Гол. Од. 52 *Іден чобіт на підкові, друшій на обдасі Чуб.* V. 1067.

Обдцвітати, тую, еш, сов. в. обдцвісти, ту, тѣш, гл. Зацвѣтать, зацвѣсти. *Обдцвіла вишня, наче снігом укрилася.*

Обдвяхувати, хую, еш, гл. Обить гвоздиками.

Обдѣньки, ків, м. мн. Родъ клещей, щипцы (для вытаскиванія гвоздей и т. п., но не для держанія кующагося металла). Вас. 161.

Обцілувати, лую, еш, гл. Расцѣловать. *Хоч оплачу, обцілую мою єдину дитину.* Левиц. I. 61.

Обцінка, ки, ж. Обцѣнка. *Тому млинови ми обцѣнки ніякої не робили, а так прямо написав писарь, що він стоїть бути би то сімсот рублів.* Екатеринос. у.

Обціркуювати, лую, еш, гл. Обвести кругъ.

Обціркуюватися, луюся, ешся, гл. Обвести вокругъ себя кругъ. *Падай на землю і обціркуюся тим ножем.* Чуб. I. 202

Обчарувати, рую, еш, гл. Очаровать. *Ой у полі криниченька обчарована.* Чуб. III. 149.

Обчастувати, тую, еш, гл. Поподчивать (водкой). *Обчастувавши, хазяїн...* О. 1862. IV. 89. *Уже всіх багатших обчастували.* Чуб. II. 273.

Обчѣсати, саю, еш, гл. = Обчмхати. Вх. Зн. 43.

Обчепирити, рю, рш, гл. Обхватить. *Обчепирила його руками і ну просити та молити.* Рудч. Ск. I. 136.

Обчепляти, ляю, еш, гл. Обвѣщать. *Обчепляв старця торбами.* Васильк. у.

Обчеркати. См. Обчіркуювати.

Обчеркнути, ся. См. Обчіркуювати, ся.

Обчерніти, ню, нѣш, гл. = Обчорити.

Обчѣрсти, обчѣрти. См. Обчіррати.

Обчѣсати. См. Обчісувати.

Обчествó, вá, с. Общество, міръ. (Васильк. у.).

Обчѣський, а, ё. Общественный, мірской.

Обчиріжити, жу, жиш, гл. Обрѣ-

зати; подрізати. *Рукава трохи обчиржу.* Гліб.

Обчимхати, хаю, еш, м. = **Обчухрати**. *Дуби... обчимхані, що ілля на вершкун, мов шапка на дрючку.* Св. Л. 306.

Обчістити. См. **Обчищати**.

Обчищати, щію, еш, сов. в. **обчістити**, щу, стиш, м. Обчищать, обчистить. *Криничка і говорить: „дівчино голубонько, обчисти мене“* Рудч. Ск. II. 55.

Обчікувати, кую, еш, м. = **Очікувати**. Гол. II. 709.

Обчірати, раю, еш, сов. в. **обчірсти** и **обчірсти**, обчіру, рещ, м. Обдирать, обдирать кору, кожу. Вх. Зн. 43.

Обчірвач, ва, м. Цыкуль. Вас. 147.

Обчіркувати, кую, еш, сов. в. **обчеркати**, каю, еш и **обчеркнати**, ну, неш, м. Очерчивать, очертить, очеркнуть, провести черту вокруг. *Обчеркнути курячим зубом.* Ном. № 13369. *Обчеркни тим прикілком круи себе, скільки зможеш.* Грин. I. 67.

Обчіркуватися, куюся, ешся, сов. в. **обчеркнутися**, кнуся, нешся, м. Очерчивать, очертить вокруг себя черту.

Обчісувати, сую, еш, сов. в. **обчесати**, чешу, шеш, м — коб. Расчесывать, чесать кого-либо постоянно. *Та їх (діти) треба обшити, треба й облатати, треба й обіпрати, треба й обчесати, треба й обмивати.* Мил. 222.

Обчівгати, гаю, еш, м. Обтереть, ободрать треніємъ (обувь). *Обчівгав зовсім підощви в чоботях.* Васильк. у.

Обчорніти, ню, ніш, м. Очернить.

Обчүти, чүю, еш, м. Услышать. *Як ю обчүли (що співав), так ю обскочили.* Гол. II. 700.

Обчүхати, хаю, еш, м. Почесать вездѣ, вокругъ (когда зудитъ, чешется). Сим. 197.

Обчухрати, раю, еш, м. 1) Обрѣзати, обломати, очистити (отъ листьевъ и мелкихъ вѣтвей). *Обчухрай віник. У мене діти обчухрали всі труші в саду.* Васильк. у. У Гребинки о крыльяхъ: *оборвати. Що дянькові пройшло, ти не роби, небоже, щоб крилець хто не обчухрав.* Греб. 381. 2) Отколотити. *Обчухраю тобі оцією палицею боки.* Левиц. Пов. 190.

Обшарпанець, нця, м. Оборванець.

Обшарпати, паю, еш, м. Изорвати, оборвати (одежду). ЗОЮР. I. 133. *Прогуля... усе з товаришами, а сам завжди ходив обшарпаний.* Грин. II. 290. *Такий обірваний та обшарпаний.* Стор. I. 204.

Обшарпатися, паюся, ешся, м. Оборваться, обноситься.

Обшахрати, раю, еш, м. Обмошенничать.

Обшеретувати, тую, еш, м. Ободрать шелуху на зернѣ передъ помоломъ.

Обшиванка, ва, ж. Лодка, обшитая шелевками.

Обшивання, ня, с. Обшивание.

Обшивати, ваю, еш, сов. в. **обшити**, шію. еш, м. 1) Обшивать, обшить. 2) — коб. Шить, пошить для кого необходимое бѣлье, одежду. *А четверта хустки пере, а п'ята обшиве.* Гол. *Хто мене буде обшивати?* Мил. 221. 3) Покрывать, покрыть, обшивать, обшить (кузовъ телѣги лубомъ, крышу и пр.). *Обшиті вози.* Чуб. VII. 404. *Церкву новим гонтом обшив.* МВ I. 65.

Обшиватися, ваюся, ешся, сов. в. **обшитися**, шіюся, ешся, м. Шить, пошить на себя. *Облатався, обшився, став на панка схожий.* Левиц. I. 143. *Ой е в тебе полотнище, обшивемось, серце.* Грин. III. 692.

Обшивка, ва, ж. 1) Обшивка. Левиц. Пов. 242. 2) Воротъ сорочки. Гол. Од 65, 75. Шух. I. 120.

Обшивчастий, а, е. **Обшивчасті** (установка). **Уставки** особымъ образомъ вышитыя. Kolb. I. 48.

Обширь, рі, ж. 1) Пространство. *Земля... ходить круи сонця по великій обширі світу Божого.* Депо. 2) Объемъ. *Народню мову не жарт осягнуть усю в її обширі.* О. 1861. IV. 34.

Обшити, ся. См. **Обшивати**, ся.

Обшкрябати, баю, еш, м. Обскрестъ.

Обшмагати, гаю, еш, м. Отстегать, исполосовать. *Усю спину обшмагали.* Ком. II. 37.

Обшмаліти, лю, лиш, м. = **Обсмалити**.

Обшмарувати, рую, еш, м. 1) Обмазать чѣмъ-либо маслянистымъ, дегтемъ и пр. 2) Обмыть, оббить (дождемъ). *Стіни осінні дощі обшмарували,—юлими ребрами хата світить.* Мир. ХРВ. 174.

Обшматувати, тую, еш, м. Оборвать, изорвать въ куски на комъ одежду. *Ввійшов старий у хату обшматований, побитий.* Грин. II. 171. *Обірваний та обшматований який.* Мир. ХРВ. 216.

Обшморгати. См. **Обшморгувати**.

Обшморгнути. См. **Обшморгувати**.

Обшморгувати, гую, еш, сов. в. **обшморгати**, гаю, еш, одн. в. **обшморг-**

нүти, нү, нѣш, гл. Обдирать, ободраť, обтереть, сдѣлать ссадину. *От же там є пеньок дубовий обшморганий колесами.* ЗОЮР. I. 134. 2) Сжавъ въ рукѣ стебель растенія, оборвать движеніемъ руки вдоль стебля его листочки, вѣточки, колосья. *Хлѣба високій, колос аж до землі, а Бог обшморче колос, обшморче.* Сим. 210.

Обшпáрити. См. **Обшпарювати.**

Обшпáрювати, рюю, еш, сов. в. обшпáрйти, рю, ршш, гл. Ошпаривать, ошпарить, обжечь горячей жидкостью. *Христя обшпарила руку.* Мир. Пов. II. 52.

Обшугáти, ся. См. **Обшугувати, ся**

Обшугувати, гую, еш, сов. в. обшугáти, гáю, еш, гл. 1) Очищать, очистить отъ шелухи (гречу). *Обшугаю гречку на крути.* 2) Обрывать, оборвать вѣтромъ, оббѣть (о листьяхъ дерева). *Нийдуть на тебе буйніи вѣтри з лютими морозами, кору оббѣють... листья обшугають.* МУЕ. III. 132.

Обшугуватися, гуюся, ешся, сов. в. обшугáтися, гáюся, ешся, гл. 1) Очищаться, оббиваться, отлетать. *Пил обшугується, як товчуть гречку.* Кіев. у. 2) Истрачиваться, истратиться, издержаться. *Обшугався так, що й шага нема.* Борз. у.

Обшукáти. См. **Обшукувати.**

Обшуківання, ня, с. Обмыскиваніе.

Обшуківати, кую, еш, сов. в. обшукáвати, кáю, еш, гл. 1) Обыскивать, обыскать. *Істи хочеться (вовкові). Обшукав він скрізь лисиччину хатку,—нема нічого.* Рудч. Ск. II. 7. *Обшукав його та й найшов п'ятсот тисяч.* Рудч. Ск. I. 202. 2) Искать, поискать. *Та нехай вони та громадою воли обшукають.* Нп. 3) Обманывать, обмануть. *Жид як не обшукає, то навіть і не пообідає.* Ном. № 912.

Общи́пати. См. **Общи́пувати.**

Общи́пувати, пую, еш, сов. в. общипáти, пáю, еш, гл. Общипывать, общипать. *Я ию черешеньку й общипала.* КС 1883. II. 378.

Общитити, чу, чшш, гл. Защитить.

Обшубрати, раю, еш, гл. = **Обскубти.**

Обшубрати чупер. Вх. Зн. 43.

Обшю́шити, шү, шшш, гл. Облить кровью.

Як ударив лев у камінь,—кохті позлізали... Зарезів лев, підняв лапи, лапи обшюшило Рудан. I. 75.

Об'яв́ити, ся. См. **Об'являти, ся.**

Об'яв́ка, ки, ж. 1) Сообщение, объявление кому, заявленіе. *Побачила вона, що невістка її в ставку мертва, та й дала*

тоді об'явку старості, а він і мене кликнув у поняті. Верхнедніпр. у. *Пішов один чоловік давати об'явку у волость, що в його вкрадено кобилу.* Грин. I. 97. 2) Голосъ (при баллотировкѣ). *Паньку дали три об'явки білше, як Стеценку, то через те й став старшиною.* Золотон. у.

Об'яв́ляти, ляю, еш, сов. в. об'яв́ити, влю, виш, гл. 1) Объявлять, объявить. *Я ж тобі всю правду об'являю.* Чуб. V. 825. 2) Предъявлять, предъявить. *Тоді зараз його зв'язали, та об'явивши у стан, а там уже і оддали на Сібір.* Рудч. Ск. I. 209.

Об'яв́лятися, ляюся, ешся, сов. в. об'яв́итися, влюся, вишся, гл. 1) Являться, явиться, появиться, обнаруживаться, обнаружиться. Вх. Лем. 441. *Честь і слава Кийову й Дніпрові, коли об'явиться там новий філософ.* Левиц. Пов. 89. *Святий Миколай об'явивсь до його стариком.* Чуб. 2) Представляться, представиться, явиться. *Як єсть у тій хаті відьма, вона тобі тій ж ночі сама об'явиться.* Мнж. 139. *Він пішов у те село, переночував у йднѣй баби і не знає, що то його село і на другий день об'явивсь громаді.* Чуб. I. 182. 3) Дѣлаться, сдѣлаться явнымъ. *Нема бо нічого схованого, щоб не об'явилося* Єв. Мр. IV. 22.

Об'яз́ати, ся. См. **Об'язувати, ся.**

Об'язувати, зую, еш, сов. в. об'яз́ати, жү, жеш, гл. Обязывать, обязать. *Об'язані вірьовками.* Стор. МПр. 131.

Об'язуватися, зуюся, ешся, сов. в. об'яз́атися, жүся, жешся, гл. Обязываться, обязаться.

Об'якоритися, рюся, ршся, гл. Твердо стать, укорениться. (Уман. у.); упереться. Мнж. 187.

Об'ясн́ити, ню, ншш, гл. Освѣтить, сдѣлать свѣтлымъ, яснымъ. *Москалики степи вкрили, киверями об'яснили, шабелями очорнили.* Грин. III. 261.

Обвад, да, м. = **Овід.** *Обвад роси боїться.* Ном. № 14025.

Обвадний, а, е = **Оводний.** Проск. у.

Обва́к, нар. Иначе. *Єдному Бог дасть сьяк, а другому овак.* Ном. № 1697.

Овала́шити, шу, шшш, гл. 1) Оскопить. 2) Украсть. *Прийде та овалашить що небудь та й піде.* ЗОЮР. I. 10.

Обва! меж., виражающее удивленіе, сомнѣніе, иронію. *Эва! какъ бы не такъ! Перевелись тепер рицарі в Січі...—Обва! гукнув тутъ на всю свѣтлицю Кирило Тур.* К. ЧР. 113.

- Овдовілий**, а, е. Овдовілий. Волч. у. **Овдовіти**, вію, еш, м. Овдовіть. *Суборус овдовів і його дочки хазяїнували в юсподі.* Левиц. Пов. 19.
- Оведян**, на, м. Раст. *Primula elatior.* Лв. 101.
- Овершки**, ків, м. мн. Вершина стога. Левч. 10.
- Овѣс**, вівса́, м. Овесъ, *Avena sativa.*—гблій. *Avena puda.* Вх. Пч. II. 29. *Овес у трьох кожухах, та вітру боїться.* Ном. № 650. *Дав коню сіна й вівса.* Мет. 75. *Не хоче, як кобила вівса.* Ном. № 5009. **Шіти на овѣс.** Шіть крупними-стежками. Вас. 211. Ум. Овесець, овесок.
- Овескбвий**, а, е. Относящийся къ овеску 2. Овескба кривулька. Въ вышивкѣ: зигзагонидная линия. (Залюб.). Овескбві клінци. Половина узора овесок. (Залюб.).
- Овесѣ**, скá, м. 1) Ум. отъ овес. 2) Родъ узора въ вышивкахъ. (Залюб.).
- Овечá, чáти**, с. Ягненокъ; овечка. *Бере (вове) чи овеча, чи порося.* О. 1861. VIII. 96. *Пара воликів єсть і овечат трюхи.* Рудч. Ск. I. 207.
- Овѣченька**, овѣчечка, ки, ж. Ум. отъ вівця.
- Овѣчий**, а, е. Овечій. *Овеча натура.* Шевч.
- Овѣчина**, ни, ж. Овечьє мясо. *Вони не їдять курятини, цусятини, овечини, кабанятини,—нічого того не їдять.* Новомоск. у.
- Овѣчка**, ки, ж. 1) Ум. отъ вівця. 2) Мокрица, *Oniscus asperatus.* Вх. Лем. 441.
- Овѣчник**, ка, м. Хлѣвъ для овецъ, овчарня. Чуб. VII. 394.
- Овѣйка**, ки, ж. Раст. вьюнокъ, *Convolvulus.* Вх. Лем. 441.
- Овід**, бвода, м. Оводъ.
- Овін**, мѣст. = **Він.** *Взяв овін княнейку по під білі бочки.* Гол. I. 90.
- Овіяти**, вію, еш, м. Обвѣять. *Вітер каже: я прийду, твої сімлі овію.* Гол.
- Оводень**, дня, м. = **Овід.** Грин. I. 252.
- Оводня́**, ві, ж. соб. Оводы. *Оводня б'є, через те ховаємо волів у курені.* Змієв. у.
- Овоц**, щу, м. Плодъ. *Принесіть же овоц, достойний покаяння.* Єв. М. III. 8.
- Овоцбвий**, а, е. Фруктовый.
- Овра́х**, хá, м. Сусликъ. У меншого (брата) або градом виб'є (хлѣб), або оврах понівечить. Стор. I. 18. Ум. Овражон, оврашбк. Стор. МПр. 44.
- Оврашкбвий**, а, е. 1) Приналежащій суслику, относящійся къ нему. 2) Оврашкбві хвості. Раст. *Triticum cristatum* Schrt. ЗЮЗО. I. 139.
- Оврашбк**, шкá, м. Ум. отъ оврах.
- Овсіна**, ни, ж. = **Вівсіна.** *Тепер треба не в овсіну, а в просіну шитъ (не рідко).* Ном. № 11138.
- Овсіще**, ща, с. = **Вівсіще.**
- Овсі**, нар. = **Зовсім.** Харьк.
- Овсім**, нар. = **Овсі.** *Борці не кислий овсім.* Уман. у.
- Овсіог**, гý, м. = **Вівсіог.**
- Овсяній**, á, é = **Вівсяній.** *Нажала травиці з овсяній стіжок.* Чуб. III. 266.
- Овсянік**, ка, м. = **Вівсяник.** Ном. № 122, стр. 294.
- Овсяніця**, ці, ж. = **Вівсяніця.** Ном. № 10185.
- Овсінка**, ки, ж. 1) = **Вівсінка.** 2) Раст. *Bromus arvensis.* L. ЗЮЗО. I. 114.
- Овчáрик**, ка, м. = **Вівчáрик.** Чуб. V. 689.
- Овчáрь**, рá, м. = **Вівчáрь.**
- Овчáна**, ни, ж. 1) Овчина, овечья шкура. 2) мн. Овечья шуба. *Із якої се причини вбралась теща у овчини?* Нп.
- Огáвний**, а, е. Большой, сильный. *Богач огáвний.* Вх. Уг. 245. *Огáвний дождж.* Вх. Уг. 255.
- Огáвно**, нар. Сильно, очень. *Огáвні ся хвалил.* Вх. Уг. 255.
- Огáзнути**, ну, неш, м. = **Ошадіти.** *Цілий ліс огáзне.* Вх. Уг. 255.
- Огáна**, ни, ж., и пр. = **Обгана** и пр.
- Оганáтися**, няюся, ешся, м. Отгонять отъ себя (нападающихъ). *Собаки в'їдаються, а бояре оганяються.* МУЕ. III. 217.
- Огарь**, рю, м. 1) Обожженный пень. *Так як огарь обідрався.* Ном. № 11236. 2) Нас. *Oestrus bovis*, оводъ бычій. Вх. Пч. I. 7. См. **Овід.** 3) Порода утокъ. Херс. у. Слов. Д. Эварн.
- Огвáра**, ри, ж. Что-либо огромное, очень большое. *Корова—огвара.* Вх. Зн. 43.
- Огѣнь**, огню́, м. = **Огонь.** *Червона шапочка як огонь.* О. 1861. IV. 29.
- Огер**, ра, м. Жеребець. *Дивися, огерем яким сам пан круж тебе похощає.* Шевч. *Дід їхав навзаводи на вороному арабському огеру.* Стор.
- Огіда**, дя, ж. 1) Мерзость, гадость. Лукаш. 148. *Вийди, паноньку, до нас, викуп сі вінець у нас... Бо як не вийдеш до нас, не викупиши віця у нас, до корчми*

поне́семо, горівки нап'ємо, занесе́мо до жида,—
бу́де, пане, ои́да. Лукаш. 148. *Що у лю-
дей висо́ке, те ои́ди перед Богом.* Єв. Л.
XVI. 15. 2) Отвраще́нє, омерзє́нє. *Аж
ои́да дивитися,—та́ке погане.* 3) Против-
ний чело́вѣкъ. *Лу́че б мені, моя ма́ти,
и́рку редьку їсти, як ледачу жу́їнку ма́ти,
що шидко ї присі́сти. Пошо́в би я поміж
люде, чи Бо́гу моли́ться,—як зду́маю про
ои́ду, забуду ї хрестити́ся.* Грин. III. 569.

Огі́дити, джу, дѣш, гл. 1) Загади́ть.

2) Опоро́чить, обезчести́ть.

Огі́діти, дію, еш, л.=Огидну́ти.

Огі́дливий, а, е =Огидни́й.

Огі́дливість, вости, ж.=Огидни́сть.

*Дмитренко з оги́дливо́стю гляну́в на остан-
ні́х миски́х.* Мир. ХРВ. 374.

Огі́длий, а, е =Огидни́й.

Огі́длість, лости, ж.=Огидни́сть.

Огі́дний, а, е. Противни́й, отврати-
тельни́й, мерзкі́й, гнусни́й.

Огі́дник, ка, м. Противни́й, отврати-
тельни́й чело́вѣкъ. Вх. Зн. 43.

Огі́дни́ця, ці, ж. Противна́я, отвра-
тительна́я же́нщина. Вх. Зн. 43.

Огі́дність, ности, ж. Мерзо́сть, гнус-
но́сть.

Огі́дно, нар. Противно́, отвратительно́,
мерзко́.

Огі́дну́ти, ну, неш, гл. Опроти́вѣть,
надо́бсть, опосты́лѣть. *Мо́ре так йому́ ои́гло,
що бі́сом на його́ дививсь.* Котл. Ен. I. 14.

Оги́натися, на́юся, ешся, гл. Укло-
ня́тися, отвили́вать. *Ви́н де ко́го підмовля́в
до себе́ переї́здити, так усе́ оги́наються.*
Харьк. г.

Огі́р, ра, м.=Огер. *Приско́чив перше
до Ка́мили, як огі́р до́брый до ко́били.* Котл.
Ен. VI. 61.

Огі́рковий, а, е. Огуречни́й. *Напийсь
оі́рковою́ росоло́у, то мо́же полєкша́є.* Харьк.

Огі́ро́к, ре́а, м. 1) Огурець, cucumis
salibus. 2) Родь і́гры, въ кото́рой дѣвуш-
ки беру́ть за руки, составляю́ть цѣ́п,
вью́щуюся на подобі́є сте́блей огу́рцовъ,
и пою́ть пѣ́сни. Чуб. III. 79. 3) мн. Родь
писа́нки. КС. 1891. VI. 376. 4) мн. Родь
вышивки. Чуб. VII. 427. Ум. **Огі́ро́чок**. Ув.
Огі́рчи́ще.

Огі́рбни́к, **огі́ро́шни́к**, ку, м. Раст.:
а) Borago officinalis. Мил. 35. ЗЮЗО. I.
114; б) Trifolium arvense L. ЗЮЗО. I.
172; в) Spiraea ulmaria L. ЗЮЗО. I. 172;
г) Соломо́нова печа́ть, Polygonatum multi-
florum. Мнж. 187.

Огі́рчи́ще, ща, с. Ув. оть огі́рок-
Лебе́д. у.

Огла́бля, ля, с. и огла́блі, мн.=Ого-
ло́ни. Желе́х. Вх. Зн. 43.

Огла́в, ву, м. Узде́чка, недоуздо́къ.
Вх. Лем. 442.

Огла́вець, вця, м. Недоуздо́къ. Вх.
Лем., 442.

Огла́с, су, м. 1) Возвѣ́щеніє, оглаше-
ніє; та́же церковно́е оглаше́нє о пред-
стоя́щемъ бракосочета́нїи. МУЕ. III. 80.

2) Опу́блїкованіє. *Багато ле́жить у мене
писа́ння украї́нського до дру́ку, багато я
перечита́в його́, та ось тї́льки криши́чку
до огла́су ви́брав.* К. (Хата, 2). 3) Возглась,
кри́къ. *Пти́ця відті́ля з весели́м огла́сом
леті́ла.* Мкр. Г. 11. *Брата́ Лазаря́ огла-
сом спрочи́в.* Гол. III. 269.

Огласі́ти, ся. См. **Оглаша́ти**, ся.

Оглаша́ти, ша́ю, еш, сов. в. огласі́ти,
шу́, сі́ш, гл.=Оголо́шувати, оголо́сити.

1) *Ко́жне ста́ло оглаша́ти зви́ний пода-
руно́к.* Мкр. Н. 37. 2) *Огласи́в я дру́ком
не одно́ вже́ своє́ ї́ чуже́ компо́нуваннє.* К.
(Хата, 1). 3) *Огласи́ли запоро́жці́ Брюхо-
вєцького́ гетьма́ном.* К. ЧР.

Оглаша́тися, ша́юся, ешся, сов. в.
огласі́тися, шу́ся, сі́шся, гл.=Оголо-
шувати́ся, оголо́сити́ся. *Огласи́вся ду́же
же́ночий пла́ч, наро́д заго́монів.* Стор. I.
253.

Оглаше́нка, кя, ж. Церковни́я сѣ́ни
ме́жду церковью́ п колоко́льною. Ромен. у.

Оглаше́нний, а, е. Безумни́й. *Мо́же
ти, оглаше́нний, ї́ дитину́ її́ за́давив?* Стор.
МПр. 35. *Кру́тяться, як оглаше́нні.* Стор.
МПр. 167.

Огле́діти, джу, дѣш, гл.=Огладі́ти.
*Ви́йди, ма́тенько, огле́ди, що́ то́би бо́яре
привези́.* Лукаш. 96.

Огле́ді́тися, джу́ся, дѣше́я, гл.=Огла-
ді́тися. *Тепе́р у дво́рі ї́сті, ні́коли ї́ огле-
ді́ться за мно́ю.* МВ. I. 72.

Оглобе́льний, а, е =Голобе́льний.
Оглобе́льна аж бри́кає. Котл. Ен. I. 28.

Огло́бля, лі, ж.=Голо́бля. Чуб. V.
1071.

Оглу́х, ха, м. Дура́къ. *Оглу́х ца́ря не-
бесно́ю.* Ном. № 6306.

Оглу́х(ну)ти, ну, неш, гл. Оглю́хнути.
Всі́ оглу́хли, похи́лились. Шевч. *Оглу́хав,
не чу́ють.* Шевч. 210.

Огляд, ду, м. 1) Осмо́трь; обо́ръ;
смо́трь. *Верну́вшись пі́сля огля́ду ко́зацької
со́тні.* Кв. II. 69. *На о́гляд до́брый. На
взгля́д хоро́шій. За два о́гляди. Два́жды*

осмотрѣвъ. Харьк. у. Купів за три огляди. Украль. Мнж. 166. 2) *мн.*—Оглядини. *Пошел Ванічко в оляди без материной поради.* Гол. II. 711.

Оглядання, ня, с. Осматриваніе.

Оглядати, даю, вш, сов. в. оглядіти, джу, диш, м. 1) Осматривать, осмотрѣть. *Вийди, матінко, оляди, що тобі бояре привезли.* Мет. 230. *Козаків піджидає, козаків олядає.* Макс. 2) Созерцать, видѣть. *Сподоби в небі лицем к лицу Бога олядати.* Чуб. *Одного ранку, бодай такого ніхто не олядав, сказано мені, що на черзі Ахдрійко у некрути.* МВ. II. 71.

Оглядатися, даюся, ешся, сов. в. оглядітися, джуся, дишся, м. 1) Оглядываться, оглянуться, осматриваться, осмотрѣться. *Летить орел по над морем та й не олядається.* Мет. 64. *Олядайся на задні колеса.* Ном. № 4305. 2) Только сов. в. *Хватитесь. Олядівся пан, уранці вставши, аж у його покрали.* Рудч. Ск. I. 197. *Візьми, дурний, та й застроми два свердли... Коли сьогодні оляжуся,—аж і сліду не знать, де стреміли.* Мир. ХРВ. 267.

Оглядач, ча, м. Осматривающий.

Оглядини, дин, ж. мн. 1) Осмотръ, осматриваніе. 2) Осмотръ жилья и хозяйства жениха, дѣлаемый родителями невесты послѣ сватовства и оканчивающийся угощеніемъ. См. Розглядини. ХС. VII. 423.

Оглянути, ну, неш, м—Оглядіти. *Ісус, оглянувши все, вийшов.* Ев. Мр. XI. 11.

Оглянутися, нуся, нешся, м.—Оглядітися. *„Соб, тпру до ярма!“—оглянувся та й нема.* Ном. № 1914. 2) - на ко́го. Обратить вниманіе, сжалиться, снизойти. *Потім оглянулись і люде на нас і драночок мені наносили.* Г. Барв. 355. *Оглянься на плач дочки своєї.* Котл. Ев. *Оглянулася на мої старощі.* Г. Барв. 207.

Огневій, а, е. Огневой. Стор. МПр. 72.

Огневія, ці, ж. Медиц. горячка.

Огнедихатий, а, е. Огнемъ дышащий. *Дракон огнедихатий.* К. МХ. 35.

Огнекрилатий, а, е. Съ огненными крыльями. *Дракон огнекрилатий.* К. МВ. II. 137. *Як смерти бурний дух огнекрилатий.* К. ЦН. 246.

Огненний, а, е. 1) Огненный. Чуб. I. 22. *Огненне море.* Шевч. 2) Пылкій, горячий. *Він до роботи огненний.* Лебед. у. *Огненний чоловік.* Черк. у. 3)—*сусіда. Сосѣдъ, постройки котораго весьма близко.* Харьк. г.

Огненно, нар. Горячо, пылко.

Огнепальний, а, е. Горючий. *Огнепальна купина.* Левиц. I. 289.

Огниво, ва, с. 1) Стальная пластинка въ замкѣ кремневаго ружья, стоящая противъ курка,—въ нее бьетъ камень. Шух. I. 230. 2) Часть токарнаго станка. См. Токарня. Шух. I. 305, 306. 3) Въ крышѣ оборога: каждая изъ четырехъ горизонтальныхъ жердей, составляющихъ четвероугольникъ, являющийся основаніемъ крыши. Вх. Зн. 42. Ум. **Огнивце.**

Огнивце, ця, с. 1) Ум. отъ огниво. 2) То-же, что и песокъ въ ткацкомъ станкѣ. См. Верстат. МУЕ. III. 24.

Огник, ка, м. 1) Ум. отъ огонь, огонекъ. 2) Медиц. Пузырчатая сыпь на лицѣ, eczema. ХС. VII. 416.

Огніна, ни, ж. Искра. ХС. III. 53.

Огністий, а, е. 1)=Огненный 1. *Сонце як раз... сідало; червоне огнисте коло його так і искрило світом.* Мир. Пов. I. 158. 1)=Огненный 2. *Серце огнисте.* К. МХ. 6.

Огничок, чеа, м. Ум. отъ огонь.

огнище, ща, с. 1) Костеръ. *Спасибі жіночкам, на городі розіклали огнище і всякої стравы понаготовляли.* ЗОЮР. II. 286. **В огнище ввинутися.** *Вспылить. Сердитий був парубок, так у огнище і вкинується! Як жар стане.* Харьк. г. 2) Мѣсто, гдѣ былъ костеръ. *На огнищі не швидко виросте трава.* Волч. у.

Огнянець, нця, м. Дьяволь, чортъ. *Бо ти не мій младенец, лем ти з пекла огнянец.* Гол. I. 210.

Огнянній, а, е—Огненный. Левиц. I. 271. *Господь винав їх з раю огняною різкою.* Мир. ХРВ. 32. *Широка огняна хвиля.* Мир. ХРВ. 272. **Огніна жертва.** Всесоженіе. Ев. Мр. XII. 33.

Огнянік, ка, м. Птица Lanius ruficeps. Вх. Пч. II. 12.

Огняниця, ці, ж. Свѣтлякъ, Ивановъ червякъ, Lampyris noctiluca. Вх. Лем. 442.

Ого! меж., выражающее удивленіе. *Ого, чудеса! вербовий колеса.* Ном. № 7831.

Оговорюватися, рююся, ешся, м. Отговариваться. *Оговорюються, що їм багачко діла робити.* Ном. № 10064.

Оговтатися, таюся, ешся, м. Освоиться. *Трохи оговтався і не боїться нічого.* Рудч. Ск. I. 93.

Оголіти, лю, ліш, м.—Обголити.

Оголобля, лі, ж. Оглобля. Чуб. VII. 465.

Оголодіти, джу́, діш, м. Сдѣлать го-

лоднимъ. *Поділи ж ти ним ю курочку та й себе не оголоди.* Мнж. 66.

Оголо́ни, нів, м. мн. У лошадей на деснахъ пузыри, опухоли. Вх. Зн. 43.

Оголосо́ти, ся, см. Оголошувати, ся.

Оголо́ска, ки, ж. Объявление, извѣщеніе. *Оголосоки оголотував у церкві.* Вх. Уг. 255.

Оголо́шення, ня, с. Объявление.

Оголо́шувати, шую, еш, сов. в. оголосо́ти, шу́, сиш, м. 1) Объявлять, объявить; возвѣщать, возвѣститъ. *На ввесъ свѣтъ оголосили свої грѣхи.* О. 1862. IX. 25. *Король мене банитою - вигнанцем оголосив по Польщі і Вкраїні.* К. Баи. 69. 2) Опубликовывать, опубликовать. 3) Избирать, избрать голосованіемъ.

Оголо́шуватися, шуюся, ешся, сов. в. оголосо́тися, шу́ся, сишся, м. 1) Озвукъ: Раздаваться, раздаться. 2) Быть объявляемымъ, объявленнымъ, объявляться, объявиться. 3) Опубликовываться, опубликоваться.

I. Ого́нь, огню́, м. Огонь. *По тім боці огонь горить, по сім боці видно.* Мет. 39. **Ого́нь пускати.** Поджигать. **Огне́м піти.** Сгорѣть. *Бодай сіно огнем пішло і коса зломилась* Чуб. *Який то він собі дом коштовний збудував,—то він громовим огнем пішов.* КС. 1882. XII. 503. Ум. Огнин, огничок.

II. Ого́нь, ні, ж.—Огоня. Борз. у.

Ого́ня, ні, ж. 1) Обгонъ, объѣздъ плугомъ или раломъ при паханьѣ нивы отъ периферіи къ серединой линіи. Киев. г. 2) Участокъ земли, занимаемый работникомъ при паханіи такого рода. *Орати в огню.* *Як доореш юю огню, то випряжай воли.* Киев. г.

Огорну́ти. См. Огортати.

Огородъ, да, м. Огородъ. *Високій огороди,—капуста не родить.* Чуб. V. 147. Ум. Огородецъ. См. Городъ.

Огоро́да, ди, ж. Ограда.

Огоро́джувати, джую, еш, сов. в. огороди́ти, джу́, диш, м.—Обгороджувати, обгородити. *Огородив двір щирим залізом, зробив воріття з щирого зліття.* Чуб. III. 295.

Огоро́дина, ни, ж. Овощи, огородныя растенія. *Ганна вийшла оглядати огородину.* Левиц. I. 27. См. Городина.

Огоро́дити. См. Огороджувати.

Огоро́дниє, ка, м. Огородникъ. Чуб. I. 182.

Огоро́дникува́ти, кую, еш, м. Зани-

маться огородничествомъ. *А той огородник навчив його огородникувати.* Чуб. I. 182.

Огоро́дній, я, е. Огородный. Левиц. I. 188.

Огоро́жа, жі, ж. Ограда, плетень, заборъ. *Огорожа кругом нова, висока, хазайська.* Левиц. I. 22.

Огорта́ти, таю, еш, сов. в. огорну́ти, ну́, неш, м.—Обгортати, обгорнути. *Візьме її та й огорне в ризу золотую.* Шевч.

Огоро́чати, чаю, еш, сов. в. огорчи́ти, чу́, чийш, м. Огорчать, огорчить. *Чи вам дочки, чи вам синочки гірке слово сказали? Чим вони вас огорчили?* Мил. 200. *Думаю: як його й огорчати їх.* Г. Барв. 202.

Ограбува́ти, бую, еш, м. Ограбить.

Огра́да, ди, ж.—Огорожа. *Єсть золотий сад і золотою оградю огорожений.* Рудч. Ск. II. 94.

Огре́бки, ків, м. мн. Остатки корма домашняго скота. *Огребки—ті, що на ярдкі накладають.* Новомоск. у. (Залюб.).

Огре́бом, нар.—брати. Загребать, обѣими руками брать. *Наш титаръ так огребом і бере гроші з церкви.* Волч. у.

Огребти́, ся, см. Огрібати, ся.

Огриза́ти, заю, еш, сов. в. огри́зти, зу́, зеш, м.—Обгризати, обгризти.

Огриба́ти, баю, еш, сов. в. огребти́, бу́, беш, м.—Обгрібати, обгребти. *Оню огреби.* Чуб. V. 626. *Не хотят гості їсти, треба її (капусту) обливати,—будут гості огрібати.* Гол. II. 118.

Огриба́тися, баюся, ешся, сов. в. огребти́ся, бу́ся, бешся, м.—Обгрібатися, обгребтиса. *Сів на човен, сів на човен, а весельцем огрібатись.* Чуб. V. 163.

Огриба́ч, ча, м. Палка, которой подгребають горящє угли. Шух. I. 97.

Огрива́ти, ваю, еш, сов. в. огри́ти, рію, еш, м. 1) Согрѣвать, согрѣть, обогрѣвать, обогрѣть. Грив. III. 632. *Сонце каже: я зйду, твої сини обірию.* Гол. I. 187.

Огри́ливий, а, е. Согрѣваюцій, теплий.

Огри́ливо, нар. Тепло.

Огри́х, ха, м. Пропущенное мѣсто при паханьѣ поля. *Глядіть же, щоб оранка без оріхів була.* Харьк.

Огри́шитися, шу́ся, шійся, м. Нарушить обрядъ, обычай, благопристойность

Огрядне́нький, а, е. Ум. отъ огрядний.

Огрядни́й, а, е. Дородный. *Огряднигий високий парубок.* МВ. I. Ум. Огрядне́нький. *Хоч низенька, так огрядне́нька.* Посд.

*Стріла нас панночка вже доросла й огряд-
ненька собі.* МВ. I.

Огрядність, ности, ж. Дородність. *Не
вважаючи на свою... огрядність, суддя садив
тропака.* Левиц. I. 351.

Огуд, ду, м.—**Огудиння.** *Соняшники,
кущі, огуд всякий.* Сим. 225.

Огуда, ди, ж. Хула, поношення. *Коб-
зарю, не дивись ні на хвалу темноти, ні
на письменницьку огуду за пісні.* К. Дз. 207.

Огудина, ни, ж.—**Огудиння.**

Огудиння, ня, с. Стебли арбузовъ,
дынь, огурцовъ, тырквъ. Левиц. I. 276.

Огудяти, джу, диш, м. Охулить, осу-
дить. *Не лотять на його й глянуть, а
глянуть—огудять.* Шевч.

Огузка, ки, ж. Огузокъ, задняя, ниж-
няя часть чего-либо. *Там то мелник хо-
роший... ані мірки не просить, сам огузку
заносить.* Гол. III. 358.

Огулити, лю, лиш, м. Обмошенни-
чать, надуть. *Москаль козака як раз огу-
лить. а москаля і чорт не одурить.* Ном.
№ 846.

Огулитися, люся, лишся, м. Оши-
битися, дати промахъ. *Та й пан не огу-
лився, що полюбив таку кралю.* Лебед. у.
*Ізроду шкати не купувавши та сам задумав
купувати,—чи бач і огулився.* Рудч.
Ск. II. 276.

Огулом, нар. 1) Оптомъ, гуртомъ. *Ба-
чите, щоб було походніи, сторгуємось огу-
лом.* Стор. 2) Вообще. *Мовлячи огулом,
треба сторожко підступати.*

Огуритися. См. Огурятися.

Огурненький, а, е. Ум. отъ огурний.

Огурний, а, е. 1) Строптивый, упор-
ный, упрямый. *Огурна дитина.* Брацл. у.
2) Непривѣтливый, несообщительный. *Ну,
та й огурний народ тут: і слова не доб'ещ-
ся.* Брацл. у. Ум. Огурненький.

Огурність, ности, ж. Строптивость,
упорство, упрямство.

Огурно, нар. Строптивно, упорно, упрямо.

Огурство, ва, с.—**Огурність.**

Огурятися, ряюся, ешся, сов. в. огу-
ряться, ряся, ришся, м. Упрямитися,
заупрямитися, противитися, воспротивити-
ся. *Щоб козак в військо ходить не огу-
рявся.*

Од, пред. См. Від.

Одаль, нар. Вдали, поодаль.

Одамашковий, а, е и пр.—**Адамаш-
ковий** и пр.

Одая, одя́ї, ж. Загонъ для рогатаго
скота ввѣ села. Литин. у.

Одб... См. слова отъ Відбабувати до
Відбуча.

Одв... См. слова отъ Відвага до Від-
в'язуватися.

Одвір, вбру, м.—**Одвірок.** МУЕ. III. 45.

Одвір, нар. Возлѣ дверей. *Гей стань-
те одвір, щоб лихт собаки не повтікали.*
К. ПС. 57.

Одвірець, рця, м.—**Одвірок.** О. 1861.
XI. Св. 35.

Одвірник, ка, м. См. Лавчастий за-
мок. Шух. I. 93.

Одвірок, рка, м. Дверной косяк. Чуб.
VII. 378. Kolb. I. 57. *Золотая брама, а
срібні одвірки.* Нп. Ум. Одвірочон.

Одвукінь, нар. На двухъ лошадахъ—
поперемѣнно то на одной, то на другой.
(Вістовець) *летів одвукінь з Низу день і
ніч.* К. ПС. 135.

Одг... См. отъ Відгада до Відгустя.

Одд... См. отъ Віддавання до Від-
дчливий.

Одежа, жі, ж. Одежда, одежда. *Одежу
всю цвітну порвала.* Котл. Еп. VI. 81. *Як
би хлѣб та одежа,—їв би козак лежа.* Ном.
№ 1724. Ум. Одѣженька. Чуб. V. 719.

Одежина, ни, ж. 1) Что-либо изъ
платья. Г. Барв. 190. 2) **Одежина**—**Одежа.**
Жалувати одежину. Беречь платье. **Нѣхту-
вати одежину.** Не жалѣть, не беречь одеж-
ды. Ном. № 11133. Ум. **Одежинка.** Мир.
Пов. I. 123.

Одека, одѣки, одѣльки, нар. Вотъ
здѣсь. Желех.

Одѣн, числ.—**Один.** Подольск. г.

Одѣнки и одѣньки, ків, м. мн. 1) Днев-
ное собраніе замужнихъ женщинъ зимою
для руководѣльныхъ работъ Балт. у.
2) Остатки на днѣ, подонки.

Одѣнок, нка, м. Стогъ сѣна. Шух. I.
76, 108.

Одѣнути, ну́, нѣш, м. Одѣть. К.
(Желех.).

Одѣнутися, ну́ся, нѣшся, м. Одѣтись.
Одѣнулась молодая та й мелькинула з хати.
Мкр. Н. 21.

Одѣнчичка, ки, ж. Пришедшая изъ
одѣнки.

Одѣньки. См. Оденки.

Одерачка, ки, ж. Родъ гребня, кото-
рымъ расчесываютъ ленъ послѣ того, какъ
очистять его отъ кострики. Вх. Уг. 249.

Одѣржати, ся. См. Одержувати, ся.

Одѣржування, ня, с. 1) Полученіе.
2) Владѣніе чѣмъ, обладаніе.

Одѣржувати, жую, еш, сов. в. одѣр-

жати, жу, жиш, м. Получать, получить. *Віруйте, що одержите і буде вам.* Єв. Мр. XI. 24.

Одѣржуватися, жуюся, ешся, сов. в. одѣржатися, жуся, жишся, м. 1) Получаться, получитьсь. 2) Удерживаться, удержаться. *Не знаю, де в мене й дух одержався. Гладка така, що й миш не одержиться.* Ном.

Одѣрнувати, ну́ю, еш, м. Обложить дерномъ.

Одж... См. отъ Віджалувати до Віджухаритися.

Одже, сз.=Отже. *Чи чорт видав, щоб ведмідь щебетав, одже щебече.* Ном. № 7909.

Одзвінки, ків, м. мн. Раст. *Thalictrum aquilegiaefolium.* Вх. Пч. I. 13.

Одзѣбати. См. Одзѣбувати.

Одзѣбувати, бую, еш, сов. в. одзѣбати, баю, еш, м.=Обполювати, обполоти. Вх. Лем. 442.

Одін, одна, одно́, числ. Одинъ, одна, одно. *З одним Богом на сто ворог.* Ном. № 12. **Одін одного, одно 'дного, одін у одного, один на одного и пр.** Одинъ другого, другъ друга, другъ у друга, другъ на друга и пр. *Вони один одного покохали.* Стор. МПр. 57. *Питали один в одного.* Єв. Мр. I. 27. *Настухи казали один до 'одною.* Єв. Л. II. 15. **Одін по одному.** Одинъ за другимъ. ЗОЮР. I. 6. *Один по одному лист у гаї осипається.* Дещо. *Один по одному спішать.* Щог. В. 134. **Однім одін.** Совершенно одинъ; единственный. *Вона була хорошого роду і одним одна дочка у батька дуже багатого.* Кв. **Одно́, в одно́.** Не переставая. *Ледві додому вернувся та 'дно стоїне.* Грин. I. 285. *Я її ну-жалном мушу в одно.* Щог. В. 71. **Все одно́.** Все равно. *А що ж, каже царенко, нам все одно пропадать.* Рудч. Ск. **Не одно́-десять.** Не одинъ десятокъ. *Не одно-десять навчив парубків пісень московських співати.* Кв. **Одного́ разу́.** Однажды. *Одного ранку. вѣчора.* Однажды утромъ, вечеромъ. *Одного ранку... сказано мені, що на черзі Андрійко у некрути.* МВ II. 4. Ум. **Однѣнький.** *Вона у мене однѣнька.* Лохв. у.

Одина, ни, ж. Одиночество, уединѣніе. *Та в одні-самотині в садочку буду спочивати.* Шевч. 630.

Одинадцятѣро, числ. Одиннадцать. *Дивиться—одинадцятѣро дочок.* ЗОЮР. II. 71.

Одинадцятій, а, е. Одиннадцатый. *Уже тної хорти одинадцяті двері кризуть.* Рудч. Сб. I. 187.

Одинадцятка, ки, ж. Полотно въ 11 пасмъ. Лебед. у. (Залюб.).

Одинадцять, ти, числ. Одиннадцать. *Було вас (биших) одинадцять, а бех дванадцятій.* Чуб. I. 116. *Сповідтили про все се одинадцятюх.* Єв. Л. XXIV. 9.

Одинак, ка́, м.=Одинець.

Одиначка, ки, ж. 1) Единственная дочь. *Батько й мати любили мене, одиначку, вельми.* Г. Барв. 230. *Що то вже одиначка!* Ном. № 9324. 2) Рублевый кредитный билетъ. *Він дав мені троячку, а я йому здачі одиначку, а мені осталось два рублі.* Новомосковск. у. (Залюбов.).

Одинець, нця, м. 1) Единственный сынъ. Грин. II. 306. *Оттепер то хоч і вмерти, одинця женивши.* Мкр. Н. 2) Одинъ человекъ. Г. Барв. 326. *Вони хоч проміж себе гуторять, а мені, одинцеві, та й ні з ким.* Г. Барв. 202. **По одінцю.** По одиночѣ, по одному. *Сіх ляхів дуків, срібляників по одінцю з хати вивождають.* ЗОЮР. I. 320. 3) Дикій кабанъ, волкъ, ходящій въ одиночку. Кіев. г. Вх. Пч. II. 7. Ум. **Одінчин, одінчик.** Чуб. III. 273. *Тим я тебе полюбила, що въ батька одінчик.* Грин. III. 157.

Одиніця, ці, ж. 1) Единица. *На першому місці вісім одиниць, на другому чотирі десятки, значить—сорок вісім.* К. Грам. 100. 2)=**Одиначна.** *Чи я в тебе, моя мати, та одна одиниця?* Чуб. V. 569. Ум. **Одинічна, одиніченька.** *Дівка Галочка в своєю батенька одиніченька була.* Грин. III. 470.

Одинікий, а, е. 1) Одинокій. *Він багатий, одинокій—будеш пинувати.* Шевч. *Чи ж тобі одиноке життя не обридло?* О. 1861. XI. Кух. 37. 2) Единственный. Галиц.

Одиніцтво, ва, с. Одиночество. *Се мені одиноцтво та убожество так вік скоротило.* Г. Барв. 357.

Одінчик, ка, одінчикок, чека, м. Ум. отъ одинець.

Одиніусінський, а, е. Единственный, совершенно одинъ. *Один одиніусінський був син—і того узяли.*

Одичавіти, вію, еш, гл. Одичать. *Одичавів кінь у табуні.* Міус. окр.

Одібрати. См. Відібрати.

Одіва, ви, ж. Одежда. *Е, ні, це не той, не въ такій одіві, як той, що мене грабував.* Верхнеднѣпр. у. (Залюб.) 2) **Одіва.** Одіваніе. *Купувала собі для одіви свитину на базарі.* Новомосков. у. (Залюб.)

Одівання, ня, с.=Одягання. Ум. **Одіваннячко.** Грин. III. 441.

Одіва́ти, ва́ю, еш, сов. в. оді́ти, діну, неш, гл. 1) = Одягати, одягти. 2) Укривать, укрить (одб'яломь). *Ой м'кая постіль твоя, і м'яко ти послав мені, і леженько одів мене.* Грин. III. 382.

Одіва́тися, ва́юся, ешся, сов. в. оді́тися, дінуся, нешся, гл. = Одягатися, одягтися. *Красна дівчина полощиться, полощиться, одівається.* Чуб. V. 8.

Одіве́ць, вця́, м. Одб'ваю́щій. *Подай, Петрику, ребінець!—Я тобі, Марушко, не одівець, що подам тобі ребінець.* Грин. III. 535.

Одіво, ва, с. Одежда, одб'яніе. *Грошей треба було для обуви, для одіва і так для чого.* Верхнедніпр. у.

Одіг... Крова́ вим'юючагося здбсь, еше см. отъ Відігнати до Відігратися.

Одігати, ся, га́ю, ся, еш, ся, гл. = Одягати, ся. *Одігаться стала.* Сим. 230.

Одід... См. отъ Віді... до Відідратися.

Одіді́чення, ня, с. Наслѣдованіе.

Одіді́чити, чу, чш, гл. Получити въ наслѣдство, унаслѣдовать.

Оді́ж, жі ж. Одежда. *Купив панові якоїсь матерії на одіж.* Грин. I. 99 *Скинув одіж.* Грин. I. 104.

Оді́жний, а, е. 1) Къ одеждѣ относящійся. *А де ж той прибуток? Ні корівного, ні одіжною прибутку.* Г. Барв 277. 2) Одб'тый, хорошо одб'тый. *Пластун не зна роксшї, не гаразд одіжний.* О. 1862. II. 62. *Народ одіжний.* ЗОЮР. I. 162. 3) Хорошо оперенный, вим'юющій густую шерсть. *Гуска добре одіжена, то їй зимою не холодно.* Міус окр.

Одів... См. Відіва́ти, ся.

Одій... См. отъ Відіймати до Відійти.

Одім... См. отъ Відімкнути до Відімщєная

Оді́ння, ня, с. Одб'яніе. *Воду бь мі перепила, одіння сь мі походила.* Гол. Ум. Оді́ннєчко.

Одіп... См. отъ Відіпнати до Відіп'яти.

Одір... См. Відірвати, ся.

Одірж́ини, жин, ж. мн. Очески конопля, остаючіеся на гребнѣ или крючкахъ при расчесываніи. Рк. Левиц.

Одіс... См. отъ Відіслати до Відіспати.

Одіт... См. отъ Відіткнути до Відітхнути.

Оді́ти, ся. См. Одіва́ти, ся.

Оді́тний, а, е = Оді́жний 2. *У сім сем дівки юрді, а у другим голі, а у місті та й одітні, але бо голодні.* Гол. II. 299.

Одія, ї, ж. Одежда. *Як зносив еси м'якую одію, тоді зложив еси на Бога надію.* Чуб. I. 177.

Оді́... См. отъ Від'ідати до Від'іхати.

Оде... См. отъ Відєадити до Відкушувати.

Одл... См. отъ Відлазити до Відлясок.

Одм См. отъ Відмага до Відм'ялити.

Одна См. Один.

Одн... См. отъ Віднаджувати до Відняти.

Одн́ак, нар. Однако. *Хоча він був і вдовець, однак же любив закликати до себе веселих гостей.* Левиц. I. 209.

Одн́акій, а, е = **Однаковий**. *И однакий, мамо, не змінився.* Федьк.

Одн́ако, нар. Одинаково, равно. *Не всім однако дано: одному ситце, другому решитце.* Ном. № 1690. *Все одн́ако. Все равно.*

Одн́аковий, а, е. Одинаковий, тотъ же, такой же самый. *В одній руці пальці, та не однакові.* Ном. № 9221. *Усі стануть однакових літ, тридцятилітками.* Чуб. I. 221.

Однаковісі́нький, а, е. Совершенно одинаковий.

Однаковісі́нько, нар. Совершенно одинаково. *Мені однаково, чи буду я жити в Україні, чи ні, чи хто задає, чи забуде мене въ снігу на чужині—однаковісі́нько мені.* Шевч. 389.

Одн́аковість, вости, ж. Одинаковость, тожество. *Не одна тільки однаковість удачі зводить людей до купи.* Левиц. I. 133.

Одн́аково, нар. Все равно, безразлично. *Вам однаково, що тут, що там.* Гліб.

Одн́аче, нар. = **Однако**. *Одначе ми не втечемо і тебе не ввеземо.* АД. I. 114. *Та вже, каже чмелик, чи винесу, чи не винесу, одначе вам пропадать.* Рудч. Ск. I. 118.

Одн́енький, а, е. Ум. отъ один.

Однісі́нький, а, е. Только одинъ, единственный. *Пливе чоловік день, пливе і друшій—не видно ні однісі́нького корабля.* Рудч. Ск. II. 19.

Однісі́ський, а, е. = **Однісі́нький**. *Однісі́ське добре слово часом примкритъ лютих ворогів.* Млак. 60. *Всі веселі, лиш сумненько однісі́ській дівчині.* Млак. 16.

Одн́о. См. Один.

Одн́обарвний, а, е. Одноцвѣтний. Желєх.

Одн́обож́нє, єя, м. Монотеистъ. Желєх.

Однобокий, а, е. Однобокий. **Однобока** рыба=Однобочка. Чуб. I. 76.

Однобрество, ва, с. Единоборство. *Сто-
яла все мов нежива коло Черногорця, див-
лячись на страшне одноборство.* К. ЧР. 169.

Однобочка, ки, ж. Камбала (рыба).

Одновілити, лю, лиш, м. = Ільнувати.

Одновірець, рця, м. Единовірний, той же самой віры человекъ. Желех.

Одновірний, а, е. Единовірний. К. Краш. 21.

Одновірство, ва, с. Единовірїе. Желех.

Одногніздеки, ків, м. мн. Изъ одного гнѣзда.

Одногодки, ків, м. мн. Ровесники. *Ми з цим одногодки.* Новомосковск. у.

Одноголосний, а, е. Единогласный. Желех.

Одноголосність, ности, ж. Единогласность. Желех.

Одноголосне, нар. Единогласно.

Одногорбий, а, е. Одногорбый.

Однодворець, рця, м. Однодворецъ. *Чи не з міщан ви часом, або чи не з од-
нодворців.* Левниц. Пов. 189.

Однодворський, а, е. Однодворческий.

Однодержавний, а, е. Единодержавный. Башт. 91.

Однодумець, мця, м. Единомышленникъ.

Однодумний, а, е. Единомышленный.

Однодумність, ности, ж. Единомысліе. *Нема одностайности, одnodумности в про-
маді.* О. 1861. I. 323.

Одноє, числ. = Одно. *Звила собі міз-
дечко одноє, вивела діток зо двоє.* Грин. III. 534.

Одноженство, ва, с. Единобрачіе.

Одноземець, мця, м. Единоземецъ, соотечественникъ.

Однозбр, ра, м. Одноглазый. *Бог даз
чоловіка: і сопливий, і зайка, однозор і
шульга, перебита нога.* Аф. 415.

Однокінка, ки, ж. Одноконка. Левиц.

Однокінний, а, е. Одноконный.

Однокопійтий, а, е. Однокопытый.

Однокрїлий, а, е. Съ однимъ кры-
ломъ. Желех.

Однокрѳвник, ка, м. Родственникъ,
единокровный. Зміев. у.

Однолічній, я, е. Одинаковый, одно-
го сорта, вида, рода. *Однолишня трава
на оцій десятині: самий перій.* Волч. у.
(Лобод.).

Однолітка, ки, ж. Ровесница. *Мару-
ся.. однолітка з нами.*

Однолітній, я, я. Однолѳтний.

Одноліток, тка, м. 1) Однолѳтокъ, ро-
весникъ. *Вінчай діток - одноліток.* КС.
1883. II. 372. 2) Имѳюцій годъ отъ ро-
ду. 3) Однолѳтнее растеніе. (Сумск. у.)
*Як ми, серце, зазнавались—сухі дуби роз-
вивались, а тепер, як перестали, одноліт-
ки повсихали.* Чуб. *Гнучкий одноліток ло-
зи.* Шевч.

Одноманітний, а, е. Однообразный.
Кременчуг. у.

Одноманітно, нар. Однообразно.

Одномасний, а, е. Одноцвѳтний, од-
ной масти. *Одномасна земля.* Любеч.

Одномбвець, вця, м. Единоязычный,
одноплеменникъ, соотечественникъ. *Одно-
мовців Боянських.* К. Дз. 105.

Одноногий, а, е. Съ одной ногой.
Желех.

Одноножаний, а, е. О сапогахъ: ши-
тый на одну колодку *У панів все одноно-
жани чоботи.*

Одноокий, а, е. Одноглазый. *Лучше
тобі однооким уійти в царство Боже.* Ев.
Мр. IX. 47.

Одноплемінний, а, е. Единоплеменный.

Однораз, нар. Сразу, вдругъ. *Пішов
і однораз знайшов його.* Борз.

Одноразний, а, е. Одноразні коні.
Лошади, которыя, будучи впряжены вмѳ-
стѳ, одинаково хорошо везуть. Рк. Левиц.

Однорал, ла, м. Генераль. *Де мій ми-
лий ночує? Ой ці з одноралом єь чужім
краю на залозі?* Голов. I. 285.

Одноралля, ля, с. Пахота одинъ разъ.
Кролев. у.

Одноралський, а, е. Генеральский.

Одноріг, рога, м. 1) Единорогъ. *В
святого Юра з буйного тура (труба), в Гос-
пода Бога з однорога.* Гол. IV. 544. 2) На-
сѳк. Носорогъ. 3) Вилы съ однимъ рож-
комъ.

Однорілля, ля, с. Разъ вспаханное
поле; поле, засѳянное послѳ однократной
вспашки. Вас. 196.

Однорѳжок, жка, м. Насѳк. *Oryctes
paticornis.* Вх. Пч. I. 7.

Однорѳк, ка, м. 1) Человекъ съ одной
рукою. 2) Небольшой кузнечный молотъ.
Сумск. у.

Однорѳкий, а, е. Однорукий.

Одноруч, нар. Одной рукой. *Чого ви
дверима трюкаєте?—Та се я одноруч зачи-
няла.* Черниг. у.

Одноручка, ки об. 1) Однорукий, од-
норукая. 2)—пілка. Пила съ рукояткой

только съ одного конца (садовая и пр.)
Вас. 149.

Одноручний замо́к = **Бга́ний замо́к**.
Шух. I. 94.

Односе́рдне, нар. Единодушно. *Одно-
сердне стати за евангелію правди*. Шевч.

Односе́рдя, дя, с. Единодушіе, согласіе.

Односкладбвий, а, е. Односложный.
Желех.

Однослѡв, ва, м. Согласный въ сло-
вахъ, правдивый человекъ. *Богослов, та
не однослов*. Ном.

Однослѡвний, а, е. Согласный, одного
и того же содержанія.

Однослѡвно, нар. Согласно.

Односта́йне, нар. = **Односта́йно**. К.
ЧР. 26.

Односта́йний, а, е. 1) Единодушный,
солидарный. *Будьмо однастайні*. О. 1862.
III. 25. 2) Однородный, весь, вездѣ оди-
наковый, цѣльный. Гол. Од. 36. *Як би
земля однастайна, а то зверху суніскува-
та, а там далі влиб солончакувата*. Но-
вомоск. у.

Односта́йність, ности, ж. Единоду-
шіе, солидарность. *Нема однастайности,
однодушности в громаді*. О. 1861. I. 323.
К. Гр. 40.

Односта́йно, нар. Единодушно. *Слави-
рицарства козацькому війську доставати,
за віру християнську однастайно стати*.
Дума. *Однастайно бийтесь*. К. ЧР. 250.

Однѡсталь См. В-однѡсталь.

Односте́блій, а, е. Съ однимъ стеб-
лемъ. *Пшениця одностебла*. Міус. окр.

Односте́блиця, ці, ж. Съ однимъ
стеблемъ. *Капустиця-одностеблиця*. Чуб.
V. 1108. Ум. **Односте́бличка**. *Та посіємо
яру пшеничку, яру пшеничку одностеблич-
ку*. Kolb. I. 99.

Односу́м, ма, м. 1) Сопечальникъ.
2) Единомышленникъ. Черномор. 3) Това-
рищъ по работѣ, жилью и пр. *Иниі плас-
туни чоловіка по два й по три живуть
в односумстві, в однім курені, то отакі
односуми розіходяться на охоту по секту
в різні сторони*. О. 1862. II. 63.

Односу́мний, а, е. Единомышленный.

Односу́мство, ва, с. 1) Единомысліе.
2) Житье вмѣстѣ. О. 1862. II. 63. См.
Односум 3.

Одноца́льний, а, е. Въ одинъ дюймъ.
Одноцальна дошва.

Одноча́сний, а, е. 1) Одновременный.
2) Современный.

Одноча́сник, ка, м. Современникъ (чей).

Одноча́сно, нар. 1) Одновременно.
2) Современно (съ чѣмъ).

Одноо́й, яя, м. Человекъ съ однимъ
ядромъ. Рк. Левиц.

Одо... Кромѣ находящихся здѣсь словъ,
смотри еще отъ **Відо...** до **Відотіаь**.

Одоліва́ти, ваю, еш, сов. в. **одоліти**,
лію, еш, гл. **Одолі́вать**, **одоліть**. *Турк
тяжку боль одоливає*. Котл.

Одомаш, ша, м. = **Могорич**. (Угорск.).
Вх. Зн. 43.

Одоробало и **одоробло**, ла, с. 1) Гро-
мадина, большой, громоздкой предметъ.
2) Высокій неповоротливый человекъ.
*Мамо!—говорила Зося, де ви взяли таке
одоробло, а не наймичку?* Левиц. I. 357.
Употребляется какъ бранное слово по-
добно русскому: чучело.

Одп... См. отъ **Відпадати** до **Відпу-
щення**.

Одр... Кромѣ здѣсь находящихся словъ,
см. еще отъ **Відрада** до **Відрятувати**.

Одробі́на, ни, ж. Кроха.

Одружі́ти, ся. См. **Одружувати**, ся.

Одру́жувати, жую, еш, сов. в. **одру-
жіти**, жу́, жиш, гл. **Женить**, **оженить**,
выдавать, выдать замужъ. *Ой ожени, ой
одружи мене молодого*. Чуб. V. 1005.
*Встаньте, батьку, не лежить, візьміть,
мене, одружіть*. Чуб. V. 324.

Одру́жуватися, жуося, ешся, сов. в.
одружітися, жу́ся, жишся, гл. **Вступать**,
вступить въ бракъ, жениться, выйти за-
мужъ. *Треба засвататися, одружитися*.
ЗОЮР. I. 70. *Удова, що бажає вдруе
одружитися, надіва червоний очінок*. Ном.

Одря́нати. См. **Одряпувати**.

Одря́пувати, пуо, еш, сов. в. **одря́-
пати**, паю, еш, гл. = **Оддряпувати**, **оддря́-
пати**. Зміевск. у.

Одс... Кромѣ здѣсь находящагося, еще
см. отъ **Відсаджувати** до **Відсунутися**.

Одсе́ч, ці, ж. Отпоръ.

Одт... См. отъ **Відтвара́ти** до **Відта́ти**.

Оду... Кромѣ здѣсь находящагося, см.
еще отъ **Відумерщина** до **Відумитися**.

Одубе́нїти, нію, еш, гл. = **Одубі́ти** 1.
Руки його зовсім охолоділи і весь одубенів.
Стор. МПр. 21.

Одубі́тися, блюся, бишся = **Одубі́-
ти** 2. *Чи швидко твоя мати одубиться?*
Кіев. г.

Одубі́ти, бію, еш и **одубіти**, бну, неш,
гл. 1) **Окоченѣть**, замерзнуть. *Під таку
хвижжу не одно одубіє не тільки п'яне, а й
тверезе*. О. 1861. V. 72. 2) **Умереть**, око-

дѣть. Був батько, та одубів. *Ном., стр. 39. Опівночі нагайка шуміла, а к світові мила одубіла. Чуб. V. 729.*

Одуван, на, м. Названіє горшка въ загадкѣ. *Як жив одуван, всіх людей одунав, а як пропав одуван,—ніхто й кісток не сховав. ХС. III. 62.*

Одуд, да, м. Птица удоць, урира. *Вх. Пч. II 15*

Одудіця, ці, ж. Самка удода. *Каже одуд до Бога: „Коли я такий шрний, то зроби, Боже, так, щоб я став богом, а моя одудіця божницею“. Рк. Левиц.*

Одудкуватий, а, е. Трубчатий. *На городі очерет та й одудкуватий. Нп. Харьк.*

Одужання, ня, с. Выздоровленіє. *По-винуло на одужання*

Одужати. См. **Одужувати.**

Одужувати, жую, еш, сов. в. одужати, жаю, еш, м. Выздоровлювати, выздоровѣть. *ЗОЮР. I. 14. Нехий одужає і буде жива. Єв. Мр. V. 23. Хворого-недужою як помаслосвятять, та як одужа, то тоді вже неможна йому михословити. Харьк. г.*

Одукований, а, е. Обученный, воспитанный. *Та й що та панночка одукована робитиме в моїй мужицькій хаті. Шевч. (О. 1862. VI. 9).*

Одуматися, маюся, ешся, м. Одуматься. *От кравець як одумавсь, як побіг, та на дуба й сховавсь. Рудч. Ск. I. 6.*

Одур, ра, м. Одурь, помраченіє разсудка. *Царицю одур взяв. Котл. Ен.*

Одуріти, рю, риш, м. Провести, обмануть. *А найкраще б зробив св. Петро, як би сдуриив чорта, бо одурити таку погань нема грѣха. Чуб. I. 143.*

Одуріти, рю, еш, м. Ошалѣть, обезумѣть. *Всі кинулись, мов одурівши. Котл.*

Одутий, а, е. Обрюзглий, раздутый. *Одутий, аж посинів. Шевч.*

Одх... См. отъ **Відхамаркати** до **Відхтітися.**

Одц... См. отъ **Відцарювати** до **Відцуруватися.**

Одч... См. отъ **Відчалити** до **Відчухрати.**

Одш... См. отъ **Відшахнутися** до **Відшумувати.**

Одщ... См. отъ **Відщобетати** до **Відщипатися.**

Одягало, ла, с. Одежда. *Лакматину де найде, приволоче,—тим і прикриє своє тіло. А то нічого нема, неодяжені ходять, одягла того у орди не було. О. 1862. V. 86.*

Одягання, ня, с. Одѣваніє.

Одягати, гаяю, еш, сов. в. одягті, гнү, неш, м. Одѣвать, одѣть. *Одягла його в червоний в жупан дорогий. Шевч.*

Одягатися, гаяюся, ешся, сов. в. одягтіся, гнүся, нешся, м. Одѣваться, одѣтись. *Одягається як попів челядник. Ном., стр. 218. Один чоловік одягавсь у кармазин. Єв. Л. VI. 19.*

Одягнѣнький, а, е. Ум. отъ одягний.

Одягний, а, е = Одіжний 2. Г. Барв. 380, 104. К. ЧР. 223. *Червона як рожка та такий одягни. Кв. I. 133. Сам одягний—таки зовсім як міщанин. Ном., стр. 219. Ум. Одягнѣнький. О. 1862. IX. 68.*

Одягнути, нү, неш, м. = Одягти.

Одягнутіся, нүся, нешся, м. = Одягтися. *Багатур одягнувся, взяв мотузку і пішов. Рудч. Ск. I. 110.*

Одягті, ся См. **Одягати, ся.**

Ож, сз. 1) Вотъ. *Ож побачить. Левиц. I. 166.* 2) Что. *Ай, коби Марька знала, ож її родина іде. Гол. IV. 409. Ож би. Хотя бы. Ож би усі звiзди з неба писарями стали, та еше би мої гадки не переписали. Гол. IV. 505.*

Оже, сз. = Отже. *Мир. Пов. II. 43. Не легко було й Максимові, оже він не плакав. Мир. ХРВ. 143. Оже ж буду мати швидко невістку, подумала вона. Левиц. I. 14.*

Ожелѣда, ди, ж. = Ожеледиця. *Не зайду я в полонинку, бо там ожеледа. Шух. I. 202.*

Ожелѣдець, дця, м. Ледь, замерзшій на вѣткахъ. *Вх. Лем. 443.*

Ожелѣдиця, ці, ожеледь, ді, ж. Гололедница. *Упала ожеледиця. Мнж. 173. Вночі і ожследь і мряка, і сніг, і холод. Шевч. Було то в-осени вже пізно; великий холод був, вітри шуміли різно і била ожследь, і сніг ішов либонь. Греб. 385.*

Ожелест, сту и ожелець, льцю, м. Ледяныя сосульки на деревьяхъ. *Вх. Лем. 443 См. Ожелдець.*

Ожелізь, зі, ж. = Ожеледь. *Вх. Лем. 443.*

Оженений, а, е. Женатый. *У мене один син нежонатий, а другий оженений. Лебед. у.*

Оженіти, ню, ниш, м. Женить. *Оженила мати неволю сина. Нп. Иногда въ приложеніи къ женщинѣ: Ой казав пан круль Варвару імити і святу Варвару з собов оженити. МУЕ. III. 52 Нене ж моя, нене, ожени ж ти мене, бо я молоденький літа свої трачу. Чуб. V. 27.*

Оженітисся, нюся, нишся, м.—з ним. **Женитися.** Як з дороги повернуся, то з тобою оженюся. Чуб. V. 4. Я, каже, з тобою оженюсь. Г. Барв. 58. Оженився з тією дівкою. Грин. I. 183.

Оженіння, ня, с. Женитьба. Ти вже аж обрид мені з своїм оженінням. Ум. **Оженіннячко.** Єсть у вас синки на оженіннячку, єсть у вась дочки на даваннячку. Чуб. III. 468.

Ожéнічео, ка, с.—**Оженіння.** На ожéнічку. Вь лѣтахъ жениха. Маю братчика—на ожéнічку, маю сестричку—на відданечку. Kolb. I. 106.

Ожéняний, а, е—**Оженений.** Ой прийхав козаченько з України не оженяний. Грин. III. 681.

Ожерéбитися, блюся, бишся, м. Ожерéбитися, родить (о кобылахъ).

Ожерéд, ду, м Скирда соломы. Чуб. VII. 397. Хлѣб вимолотив—сама солома стоїть, завалив увесь город ожерéдами. Мир. ХРВ. 59. Косить, хлопці, очерет ти складайте в ожерéд. Нп. Усього торік сіна було ожерéдів з двадцять. Екатеринослав. г.

Оживáти, вію, вш, сов. в. ожіти, живу́, вѣш, м. Оживать, ожить. Страшно було бачить, як він оживав. Стор. М. Пр. 22. І оживе добра слава, слава України. Шевч.

Оживáтисся, віюся, ешся, сов. в. ожітисся, вўся, вѣшся, м. Обживаться, обжиться. Оживсь у нашому селі, та й живе і оженивсь у нас. Волч. у.

Оживáти, ся. См. Оживляти, ся.

Оживлáти, ляю, еш, сов. в. оживіти, влю, виш, м. Оживлять, оживить. Досташь там цілющої і живущої води, то я тоді їх оживлю. Рудч. Ск. I. 155.

Оживлáтисся, ляюся, ешся, сов. в. оживітисся, влюся, вишся, м. Оживляться, оживиться. Ой поїду я, приближуся, на серденьку оживлюся. Чуб. V. 168.

Ожіна, ни, ж. 1) Ежевика, *Rubus fruticosus*. Утирається жаркою кропивою, малює брови синьою ожиною. Чуб. V. 519. Ум. **Ожінка, ожінонька, ожіночка.** Употребляється какъ ласкательное къ женщинѣ. Пестить було її всяк: і голубко моя вірная, і ожинко повная, і перепілко моя утішная. Г. Барв. 107. 2) мн. **ожіни.** Раст. *Rubus caesius*. Лв. 101. См. Колодюх, деринник.

Ожінний и ожіновий, а, е. Ежевичный. Квіточко моя ожиновая. Чуб. V. 1146.

Ожінонька, ожіночка, ки, ж. Ум. оть ожіна.

Ожирáти, раю, еш, сов. в. ожérти, жеру́, рѣш, м.—**Обжирати, обжерт.** Гушениці ожерли капусту. Вх. Уг. 255.

Ожіти, ся. См. Оживати, ся.

Ожльóди, дів, м. мн.—**Ожелест.** Вх. Лем. 455.

Ожог, бжуг, га, м. Палка для перерачиванья углей или горящей соломы (вмѣсто качерги). Ні Богові свічка, ні чортіві ожог. Ном. Мнж. 187. Ум. **Ожóжок.** Прийшов жид по довжок, бере з хати ожожок. Чуб. V. 1160.

Озáдок, дку, 1) м. Задняя часть туши. З барана озадок. Лохвиц. у. Слов. Д. Эварн. 2) мн. Остатки. Тому чо́ло, а мені озадки. (Стрижевск.)

Озвáрь, рю, м.—**Узварь.**

Озвáти, ся. См. Озивати, ся.

Озв́із, вóзу, м.—**Узв́із.** Канев. у.

Озв́иритисся, рюся, ришся, озв́ирчитисся, чуся, чишся, м. Разъяриться, сдѣлаться звѣремъ.

Óзде, нар.—**Ось-де.** Каменец. у. Ум. **Озденька.**

Оздóба, би, ж. Украшеніе. Шевч. II. 236.

Оздóбити, блю, биш, м. Украсить.

Оздóбний, а, е. Красивый, изящный, украшенный.

Оздóбність, ности, ж. Красивость, изящность.

Оздоров́ити, ся. См. Оздоровляти, ся.

Оздоров́ити, вію, еш, м. Поздоровѣть, выздоровѣть. А воно молоде, то швидко й вигодилося собі, оздоровіло. МВ. (О. 1862. I. 84).

Оздоровл́іння, ня, с. Выздоровленіе. Повернуло, спасибі Богу, йому на оздоровл́іння.

Оздоровл́яти, ляю, еш, сов. в. оздоров́яти, влю, виш, м. Дѣлать, сдѣлать здоровымъ, исцѣлять, исцѣлить. Бог дасть муждочку, Бог дасть, що й оздоровить. Ном., стр. 2. Благов його, щоб оздоровив сина його. Єв. I. IV. 47.

Оздоровл́ятисся, ляюся, ешся, сов. в. оздоров́итисся, влюся, вишся, м. Выздоровлять, выздоровѣть. Тобі (молодиківі) виновнятисся, а нам оздоровлятисся. Грин II. 316.

Озерéт, озерéд, ду, м—**Ожеред.** Ожеред соломи. Драг. З.

Озэречко, ка, с. Ум. оть озеро.

Озерн́иця, ці, ж. Лиманная, озерная соль (2-й сортъ). А в нас не сіль, а в нас не сіль, а в нас озерниця. Чуб. V. 1037.

Озеро, ра, с. Озеро. Хай тобі риба й озеро. Ном., стр. 99. Ум. Озёрце, озёречко.

Озерявина, ни, ж. Высохшее озеро, мѣсто, гдѣ было озеро. Сим. 190. Мнж. 187. Його картопля і бацтан як раз біля тебеї озерявини, що на заломат, як ідеши у Кам'янку. Новомосковск. у.

Озивати, ваю, еш, сов. в. озвати, звү, вѣш, м. Окликать, окликнуть, позвать. Треба озвати Максима, чи не поможе нам стягти цю колоду на сани. Радом. у.

Озиватися, ваюся, ешся, сов. в. озватися, звүся, вѣшся, м. 1) Отзываться, отозваться, заговорить. Де ти, милий, чорнобривий, де ти, озовися. Котл. НП. Озоветься старший брат до середульшого словами. Дума. Не так розмовляв, як озивається до нас ласкавим голосом. Г. Барв. 355. 2)—за кого. Выказываться, высказаться за кого, въ пользу кого. Козацьке військо надвое розбилось: за Лободу озвались сивоусі, а за царя свого, за Наливай, цвіт молодецький К. ЦН. 197.

Озізти, зну, неш, м. Обрызгнуть. Дитина озизла.

Озімий, а, е. Озимый. Ты повів же їх на долину, на пшениченьку, на озиму. Мет. 324.

Озіміна, ни, ж. Озимь. Грин. III. 635. Він з осені віддав людям землю: так за отпу озимину, що вони посіяли, ми взяли рішми. Павлогр. у.

Озімки, ків, м. мн. 1) Весенній морозь. 2) Порода яблукъ, сохраниющихся зимою. Вх. Уг. 255.

Озімній, я, е. Относящийся къ озими. Озимні жнива. НВолын. у.

Озімніти, нію, еш, м. Охладѣть.

Озімовий, а, е.—Озимий. Повів женів долом-долиною до тебеї пшениці до озимової. АД. I. 81.

Озімок, меа, м.—Вузівок.

Озирати, раю, еш, сов. в. озирнути, ну, неш, м. Осматривать, осмотрѣть, обозрѣть, оглянуть. От пішов я город озирати. Шевч. Озирнуть военну силу. Котл. Ен. VI. 15. Озирне яскую зброю. К. Досв. 129.

Озиратися, раюся, ешся, сов. в. озирнутися, нуся, нешся, м. Оглядываться, оглянуться. Якось похмуро озирались вони. Стор. МПр. 50. Озирнеться моя матюнка: чого стоїш, моя донечко. Чуб. V. 553.

Озирь, ку, м. Взглядъ, взглядъ во-кругъ. Встрѣчено только у Щоголева: Сумно ти дивилась на високі гори, ход-

ники чинару, лаври й сікомори. В озирку твоєму бачилось жадання жити і любити. Щог. Сл. 6.

Озиркнутися, нуся, нешся, м.—Озирнутися.

Озирнути, ся. См. Озирати, ся.

Озівський, а, е. Азовській. Коли б мені Господь помі з сії тяжкої неволі озівської втікати. АД. I. 115.

Озірка, ки, ж.—Озерниця.

Озія, зіі, ж. Громадина (преимущественно о зданіи, постройкѣ). Така озія (палац) стоїть серед села. Мир. ХРВ. 103. Ото хата озія, хоч вовків ганяй. Там у їх міст зроблений—озія. Міус. окр. Як я можу жити у такій великій хаті: се озія—як я її отоплю Борзен. у. Ув. Озіїще, озіяка. Пирят. у. Оце озіїще! Станеш в однім кінци, то другого й не видко. Кобел. у.

Озлість, лости, ж. Досада, злость. Кумбашного взяла озлість. О. 1861. X. 22. Піддружний з озлістю сказав. Алв. 36.

Ознайміти, млю, міш, м. Объявить, извѣстити. Звїзда ясна возсіяла в дорозі, всім ознаймила о Бозі. Чуб. III. 383.

Ознаймувати, мую, еш, м.—Ознаймити. К. ЧР. 425.

Ознака, ки, ж. Знакъ, признакъ. Мир. Пов. I. 131. Гордо і поважно без ознаки жадної тревоги на лиці. Левиц. I. 211.

Означати, чаю, еш, сов. в. означити, чү, чїш, м. 1)—Значити, позначити. Вжесь поїзд наш (весільний) означений, а наш князь не означен. Де б його таку швачку обиськати, щоб його означити? Грин. III. 433. 2) Только несов. в. Значить, означать. Що воно означа, нехай письменні розберуть. Стор. МПр. 167.

Озніця, ці, ж. 1) Дыра въ крышѣ, куда дымъ выходитъ. Вх. Зн. 43. 2) Сушильня для сушенія садовихъ овощей, устроенная частью въ землѣ, частью надъ ней. Шух. I. 110.

Ознобитися, блюся, бішся, м. Простудиться. Вх. Зн. 43.

Озов, зву, м. Окликъ.

Озолотити, ся. См. Озолочувати, ся.

Озолочувати, чую, еш, сов. в. озолотити, чү, тіш, м. 1) Озолачивать, озолотить. Чуб. II. 140. 2) Обогащать, обогатить. Яка б мати не озолотила свого сина. Левиц. I. 261.

Озолочуватися, чуюся, ешся, сов. в. озолотитися, чүся, тішся, м. Богатѣть,

разбогатѣть. *Озолотитись можна його худобою.*

Озувати, ваю, еш, сов. в. озўти, зўю, еш, гл. Надѣвать, надѣть (обувь), обувать, озуть. *Извечора русу косу чесала, а опівночі черепошки озувала.* Чуб. III. 219.

Озуватися, ваюся, ешся, сов. в. озўтисся, зўюся, ешся, гл. Обуваться, обувтисся. *Чи чобіт добуває, чи в постолі озувається.* Мет. 191.

Озьмінъ=Узьмінъ. Козелец. у. Слов. Д. Эварн.

Озюм, му, м. 1) Изюмъ. 2) Городъ Изюмъ. *Летіла зозуля, зозуля, з инчого города, з Озюма.* Грин. III. 535.

Озь-де, нар.=Ось-де. Ум. *Озьдечки.* Бо вже ж годі цілувати, бо озьдечки иде мати. Чуб. V. 233.

Ой, межд. Ой, ай. *Ой боляче! Ой страшно! Ой гляди, щоб я тобі чуба не нам'яв!* Въ стихотвореніяхъ очень часто въ началѣ стиха, а иногда, для пополненія размѣра и въ серединѣ его. *Ой здорова, моя мила, ой як ся ти маєш? Ой здається, моя мила, иншого кохаєш.* Мет. 8. *Ой сама я, сама, як билина в полі.* Чуб. V. 619. *Ой гляну я, подивлюся, на той степ, на поле.* Шевч. 422.

Ойкати, каю, еш, одн. в. ойкнути, ну, нош, гл. Все поле ойкнуло од жаху.

Ойойкати, каю, еш, гл.=Ойкати. *Ойойкай мов той жид у синагозі.* К. Дз. 75.

Ок, пред.=Ів. Мил. 180. *Коли ж вас, моя матінко, в гості дожидати? Чи вас ок Різду, чи вас ок Великодню, чи вас ок святій неділонці.* Мил. 196. *Прибудь, прибудь, мій батенько, тепер ок мені.* Мил. 112.

Окадькуватий, а, е. Коренастый, плотно сложенный. *Він чоловік окадькуватий собі: не високий і не низький, не тоненький і не товстий, а так собі кріпкий.* Новомоск. у.

Оказатися. См. Оказуватися.

Оказія, зії, ж. 1) Случай, особый случай; происшествіе; необычайное событіе, несчастное происшествіе. *Що за оказія?—мов не то село стало.* Грин. I. 290. *Хиба оказія яка, то купе горівки, а то й не кажи.* Каменец. у. *Справедливе небо не синє, а червоне; як коли, до воно розчиняється, тільки на яку небудь оказію: на войну або на иомірок, або на голод.* Чуб. I. 2. *Лава тріщить—на оказію в хаті.* Грин. I. 255. 2) Съ измѣн. удар.: Оказія. У Мкр. употребл. въ знач.: предвѣщаніе.

По поводу сороки, предвѣщавшей вдовѣ гостей-сватовъ, говорится, что она *Оказію на господі про талан свій має.* Мкр. Н 15. 3) Съ тѣмъ же удар., что и 2. Слверное сіяніе (какъ предвѣщающее необычайное событіе?) Мнж. 148, 187.

Оказуватися, зуюся, ешся, сов. в. оказатися, жуся, жешся, гл. Отзываться, отозваться, объявиться, показаться. *Я до нього: хто там? Окажись—хто!—Не обзивається.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Окаїстий, а, е. Съ бѣлыми пятнами вокругъ глазъ. Вх. Лем. 443.

Окайка, ки, ж. Бѣлая овца съ черными пятнами вокругъ глазъ. Вх. Уг. 255.

Окалясом, нар. Вокругъ, окольнымъ путемъ. *Тепер і Бог ходить окалясом, а колись ходив по землі.* Борз. у.

Окань, ня, м: Большеглазый, пучеглазый. Канев. у.

Окапини, пин, ж. мн. То, что течетъ со свѣчи.

Окарувати, рую, еш, гл. См. Карувати. *Навчи, навчи, бідная вдово, да свого сина! Як не будеш научати, будем карувати: окаруєм руки і ноги і чорніз брови, щоб не ходив до дівчини молодої.* Мет. 241.

Окаряч, нар. Разставя ноги. *А тын ходе по базарю окаряч.* Лебед. у.

Окаїтий, а, е. Большеглазый. Константиногр. у.

Окахтист, та, м. Акаѳистъ. *Найму за вас окахтист Брацькій Богородиці.* Левин. Пов. 80.

Окація, ції, ж. Акація. *Понасажувано.. окацій.* О. 1862. IV. 70.

Окацубнути, ну, неш, гл. Окоченѣть, замерзнуть. Борз. у.

Окаювання, ня, с. Замокъ, связывающій два куска дерева. Мнж. 187.

Окаянный, а, е. Окаянный. *Щоб тебе окаянного земля не приняла.* К. ЧР. 379.

Окаянець, нця, м. Окаянный человекъ. Ум. Окаянчик. *Майданчики - окаянчики, не вмієте хліба з поля їсти.* Мет. 466.

Окаяниця, ці, ж. Окаянная. *Насупроти сих окаяниць квартал був цілий волоцюг.* Котл. Ен.

Океан, ну, м. Океанъ. *Океан колишеться ревучий.* К. МБ. II. 124.

Окид, ду, м. Оставшіеся на убранный нивѣ колосья. *Окид на птицю, нехай і вона поживляється.* Харьк г.

Окидати, даю, еш, сов. в. окинути, ну, неш, гл. Окидывать, окинуть. *Сам*

Турн стоїть ні в снх, ні в тил, скрізь ярим оком окидає. Котл. Ен.

Обидь, ді, ж. Легкій весенній свѣгъ (послѣ того, какъ зимній уже растаялъ). Міусск. окр.

Обінути. См. Обидати.

Обипати, п'аю, еш, сов. в. обипати, плю, піш, м. = **Обкипати**, обкипати. У козака серце умліває, а в дівчини кров'ю окипає. Чуб. V. 154. Окипіло серце гарячою кров'ю. Грин. III. 329.

Оків, оківу, м. = **Вакарка**. Шух. I. 186.

Окіл, окілу, м. Окрестность, окружность. *На увесь окіл є один чинбарь.* О. 1862. I. 53. *На ввесь окіл цукав.* Греб. 361.

Окільце, ця, с. 1) Ум. отъ около. 2) Кольцо. *Ми ж були коровайнички, ми зміли коровай пекти: около — окільцями, в середині — червінцями.* Чуб. IV. 231.

Окіп, окіпу, м. 1) Окопъ, валъ со ровомъ. *Окіп (круг току) розвалила на десять локіт.* Драг. 58. *На доміні при окопі дівчина цуляє.* Чуб. V. 2) **Жидівський окіп**. Еврейское кладбище. Житом. у.

Окіст, окосту, м. Лопатка (у людей и животныхъ). Константиногр. у. Окорокъ. Харьк. г. *Свинячі окости.* Мир. ХРВ. 68.

Окіян, ну, м. = **Океан**. *Кит - риба в окіяні.* Чуб. I. 125. *Буйні вітри! возміть ви цю хмару на свої тонкі крила, занесіть ви її за окіян-море.* Чуб. I. 29.

Окладати, д'аю, еш, м. = **Обкладати**. *Труну дорогими сукнами окладали.* Макс. 2) **Битъ**. *Виломав сі, витесав бучок відзніковий, як прийшов до хати дяка окладати.* Чуб. V. 675. *Ребра кием окладати.* К. ЦН. I. 173

Окладина, ни, ж. 1) = **Ощепина**. Волч. у. 2) Обложка книги. Ум. **Окладина**. XI. 110.

Окладкуватий, а, е. Плотный. *Окладкуватий віл.* Хорол. у.

Окладник, ка, м. = **Раст**. Буркун. Вх. Пч. I. 11

Оклéна, ж. Брусъ, надѣваеме на копилы в саняхъ и соединяющіе полозья.

Оклéпанець, нця, м. = **Околот** 1. Вх. Зв. 43.

Оклепати, п'аю, еш, м. = **Околотити** 1. Желех.

Оклéпок, пка, м. = **Оклепанець**. Вх. Зв. 43.

Оклéцькуватий, а, е. Толстый и низкій.

Овлéцьок, цька, м. 1) **Обрубокъ**. 2) Неуклюжее толстое дитя.

Оклéгати, г'аю, еш, **оклéгнути**, ну, неш, м. **Выздоровѣть**, поздоровѣть. Лубен. у.

Оклекати, к'аю, еш, сов. в. **оклекнути**, н'у, неш, м. **Оглашать**, огласить, провозглашать, провозгласить.

Оклекатися, к'аюся, ешся, сов. в. **оклекнутися**, н'уся, нешся, м. = **Озиватися**, озватися. *Не расходилась та пісня по світу, не окликалась луною въ музи.* Мир. ХРВ. 19. *А тут до служби задзвонили, так я окликнувся уп'ять: „Хрестітсья разом всі за мною!“* Аль. 26. *Козак в музи окликнувся.* Котл. ПП.

Оклинцювати, цюю, еш, м. **Колышковъ**, **клинчевъ** набить въ стѣну, передъ обмазкой. *Мелася обмазувала хату, а я її оклинцював хоч помалу.* Г. Барв. 414.

Оклéчен, **оклéчний**, а, е. **Извѣстный**. *А був старшиною Грицько Коломниченко — по всьому війську барзе окличен.* АД. I. 177.

Оклéчник, ка, м. **Глашатай**. *Скрізь по віщовому місту почали цукати окличники: У раду! у раду!* К. ЧР. 268.

Оклéй, лія, м. и **оклéя**, ліі, ж. **Рыба**: *Aspius lucidus*. Вх. Пч. II. 18.

Оклоніти. См. **Оклоняти**.

Оклоняти, н'аю, еш, сов. в. **оклонити**, н'ю, ниш, м. **Осѣнять**, осѣнить. *Ті ж їх трічі оклонивши вкупі образами, обмивалися обоє іркими сльозами.* Мкр. Н. 25

Оклéнок, неа, м. = **Клунок**. *Держи свій оклунок... От насипав* Кв. II. 23. Ум. **Оклéночок**. *Деяку шустелину свою зв'язала в оклуночок.* Г. Барв. 238.

Оклякнути, н'у, неш, м. = **Обклякнути**. *Він оклякнув на ноги, а вони тягнуть таки його.* Александров. у.

Око, óка, с. (мн. óчі). 1) **Глазь**. *Сама робить, а око біжить до дитинки.* МВ. I. 98. *Біжить він, куди очі стоять.* Грин. II. 284. *Тоді я тебе забуду, як очі заплюшу.* Мет. 62. **Очі-на-очі** = **Віч-на-віч**. *Ном. № 7424. На óно. На видь, на взглядь. На все óно. Во всѣ глаза. Галя на все око дивиться, як хлопця пручається.* Св. Л. 204 **В óчі бути**. *Битъ на глазахъ, на виду. Тобі добре: ти у боці, а я що раз ув очі, то мені її докоряє, як що не так.* Волч. у. **Очі довбті чим**. *Укорять за что. Тітка було усе мені очі паничем довбе.* О. 1862. VII. 42. **І очу не явить**. *И глазъ не показуєть.* **Кролев у**. *І в вічі не бачити и въ глаза не видѣть, совершенно не видѣть, не имѣть.* *Така велика засуха у нашому селі, що не доведи, Боже. Ми вже і в ві-*

чі води не бачимо. Чуб. II. 47. Межі - очі. Въ глаза. Межи очі плюнув йому. Межи очі вилів йому горілку. Константиногр. у. Геть з перед очей! Прочь съ глазъ. Константиногр. у. В очу. Въ глазахъ. Дивись у воду, поки в очу тобі стане недобре. Від сонця так тобі поживтє в очу. Борз. у. Свічок, свічок наставили! Мигтять ув очу, мов промінне. Г. Барв. 253. А ні на оч. Видіть не могу, ненавижу. Перше я його любила, а тепер а ні на оч! Подольск. г. Злим, лихим оком дивітися. Сердиться, быть злым на кого. Батько все таки, на його злим оком дивиться. Чуб. II. 198. Оком не стинати. Не смыкать глазъ. Треба позичати в сирна очей. Стыдно въ глаза глядѣть. Мороз з очима. Сильный морозъ. Из очей сталося. Сглазили. Г. Барв. 222. Світле око. Чистая совѣсть. Ном. № 6724. Бигацько дечого бракує нам, та світле око. Г. Барв. 439. 2) Петля, глазокъ. У режі малі вічка, а у пров'язі очі великі. Ном. 3) Отверстіє въ порплиці, въ которое входить верхній кінець веретена шестерни. Мик. 481. 4) При исчисленіи, послѣ названія десятковъ: одинъ. Двадцять з оком = 21. 5) Мѣра вѣса: 3 фунта. Чуб. VI. 404. Лучше око золота, ніж камінь олива. Ном. № 7287. 6) Мѣра жидкости. Купив за тії гроші пшона, вік зо два горілки. Драг. 64. 7) Волоче око. Раст. Phytocuma orbiculare. Лв. 100. 8) Гусяче око. Родъ узора въ вышивкѣ на сорочкѣ. КС. 1893. V. 278. 9) мн. Гадячі очі. Раст. Myosotis aepestris. Л. 100. Жабіні очі. Myosotis intermedia Лв. 100. Ум. Очю, оченько, очечко. Гляньте хоть одним очечком! Мил. 185.

Оковзнутися, нўся, нѣшся, гл. Поскельзнуться. О. 1801. X. 35.

Окбви, окбв, ж. мн. Оковы. Шевч.

Оковірний, а, е. Приятный на видъ, аккуратно сдѣланный. Мнж. 187.

Оковіта, тої, ж. Оковіта горілка. Лучший сортъ водки (Aqua vitae). ЗОЮР. I. 202. Благослови мені, батьку, оковитої напитися. Макс. Меду да оковитої горілки попивати. Мет.

Оковітка, ки, ж. = Оковита. Ум. Оковіточка.

Околеса, нар. Кругомъ. Мнж. 187. См. Околяса, околясом.

Околєція, ції, ж. Сосѣднія части села, окрестность. Зоріла хата і коло неї уся околеція—усі хати. Рк. Левец.

Околєця, ці, ж. 1) Околиця, окрестность. Розійшлась чутка по всій околиці

гамлейській. Єв. Мр. I. 28. Мене все село і вся околиця зове майстром над майстрами. Чуб. I. 154. Полупанки роз'їзжали геть по околиці з сурмачами. Стор. МПр. 73. 2) Околышевъ. Вас. 156. До лица околиця. Ном. Шапка бирка, зверху дїрка, шовком шита, буйним вітром підбита, а околиці давно немає. Мет. 377. 3) Огороженное поле. Любеч. 4) Сильно удобренный участокъ земли, представляющій перехоць отъ города къ полю. Козелец. у. Ум. Околєчна. Держать шапочки за околички. Чуб. III. 279.

Околєчний, ва, м. Въ циркулѣ или инструментѣ, подобномъ ему, тотъ кінець, которымъ проводиться окружность. Шух. I. 277.

Околєчний и околішній, я, е. 1) Окрестный, смежный, сосѣдний. Відпусти їх по околичних хуторах. Єв. Мр. VI. 36. Була дуже велика відьма, вона управляла всіми околичніми відьмами. Чуб. I. 200. То були люде околичні, свої, то ми їх зараз і пізнали. Новомоск. у. 2) Наружный, внѣшний. А є ж таки околичне дерево в скляному вуліку. Лохв. у.

Околєти, лію, еш, гл. Околѣть. А і к світу мила околіа. Чуб. V. 732.

Околєця, лії, ж. = Околиця 1. Крижан був такий, що вся околіа його лякала. О. 1861. X. 26. Усю околію зібрати та й косить. Ном. 14020.

Около, ла, с. Наружность, внѣшность. Порається коло хати. Роскрив її, обдив з окола і з середини. Мир. ХРВ. 293. Стіни були не опоряжені; около було оббите дощем. Левец. Пов. 177. Два хліби мазати, а окола ще скільки! Константиногр. у. Ум. Окільце.

Околом, нар. Кругомъ, по сторонамъ, въ сторонѣ. Коли б на мене місяць світив, а зорі хоть цехай і околом, то байдуже. Канев. у.

Околѣт, ту, м. 1) Снопъ соломы; снопъ, обмолоченный не развязаннымъ. Грин. III. 526. О. 1862. IV. 85. Є у тебе околѣт на току? Рудч. Ск. I. 168. Молотити в околѣт. Молотить, не развязывая снопа. 2) Семь-восемь сноповъ околѣту 1, связанныхъ вмѣстѣ. Вх. Зн. 43. Ум. Околѣтець.

Околѣтити, чў, тиш, гл. 1) Обмолотити снопы, не развязывая ихъ. 2) Околѣтити хату. Покритъ крышу околѣтом.

Околѣтиця, ці, ж. = Околиця 1. Во-

ка... на всій околотині перва була ткаля.
ЗОЮР. II. 42.

Околотувати, тую, еш, *м.* = **Околотити** 1. Желех. Вх. Зн. 43.

Околяса, **околясом**, *нар.* Кругомъ, во-кругъ, въ обходъ. Я туди й побіг околяса, далеко було, а братула прямо пішов. Новомоск. у. Не йшов просто, а пішов околясом до дому. Волч. у. См. Околяса, онулясом.

Окомкнуть, *нар.* Въ одно мгновение, мигомъ. Угор.

Окоман и **окоман**, *на*, *м.* = **Оконом.** Рудч. Ск. I. 78. *Окомани з батогами.* Грин. III. 634. *Перед паном оконом били хлопця макогоном.* Гол. II. 196.

Окоманша, *ші*, *ж.* Жена оконона. У нашої окоманші червона спідниця. О. 1862. II. 98.

Окона, *ни*, *ж.* Икона. Драг. 177. *Коли окна впаде... з стіни, чекай мєря в хаті.* Грин. I. 255.

Оконити, *ню*, *ниш*, *м.* Дать коня, взъ пѣшаго сдѣлать коннымъ. Въ думѣ вдова, вручая козаку коня, говорить: *Де моє сина нагонити, там його оконити, добрим лицарем настановити; нехай він по походах піхотою не ходить.* Мет. 417.

Оконом, *ма*, *м.* Экономъ, управляющій економією. *Побачив Оксану наш пан оконом.* МВ. I.

Окономичний, *а*, *е.* Экономическій, относящійся къ землевладѣльческому хозяйству.

Окономія, *мії*, *ж.* Экономія, землевладѣльческое хозяйство, а также и самыя хозяйственныя постройки. Левец. I. 108.

Окономша, *ші*, *ж.* Жена эконома. Левец. I. 430.

Оконце, *ця*, *с.* = **Віконце.** Мет. 8.

Окопати, *ся*. См. **Окопувати**, *ся*.

Окописько, *ка*, *н* **окопище**, *ща*, *с.* = **Окіп.** *Лидівське окопище, окописько.* О. 1861. XI. Свид. 41.

Окопувати, *пую*, *еш*, *сов. в.* **окопати**, *паяю*, *еш*, *м.* = **Обкопувати**, **обкопати.**

Окопуватися, *пуюся*, *ешся*, *сов. в.* **окопатися**, *паяюся*, *ешся*, *м.* = **Обкопуватися**, **обкопатися.**

Окоренитися, *нюся*, *нишся*, *м.* Укоренитися, пустить корні. *Переносно: крѣпко усѣсться. О, вже сів, окоренився! А не пора до дому?* Константиногр. у.

Окоренок, **окорінок**, **нка**, *м.* Часть древеснаго ствола отъ корня до вѣтвей. *Ном. № 7149. Ми відрубали три окорен-*

ки від того хворосту, і вони прийшлись як раз до пеньків у лісі. Новомоск.

Окорж, **му**, *м.* Продовольствие, провіантъ. *Почали жолніре, консистуючи в городах і селах, беззаконні окорми і напитки од людей вимагати.* К. ЧР. 10.

Окостуватий, *а*, *е.* 1) Костистый; съ широкими костями. *Ном. № 13937. Цей віл худий, але окостуватий.* 2) Твердый какъ кость. *Окостувате дерево—сокира відскакує.* Вас. 146.

Окостяк, *ка*, *м.* Позвоночный столбъ.

Окотитися, *чүся*, *тишся*, *м.* О кошкахъ, овцахъ, козахъ: родить. *Чорна віцяя окотилась, і корова отелилась.* Пп.

Окошитися, *шүся*, *шішся*, *м.* 1) Сдѣлать остановку, стать лагеремъ, стать на стоянку, поселиться. *Та й ми, кажє, йшли (степом) та тут окошилися; зоставитесь і ви тут з нами, будемо жити.* КС. 1882. XII. 590. 2) — *на комү.* Отразиться на комъ, пасть на кого. *Коли б на йому усе зле окошилось. Харьк. г. Хто виноват, а на мені окошилось.* *Ном. № 4069.*

Окравка, *ка*, *ж.* 1) Кромка, кайма (суковная). Оторвавъ ее отъ края тканя, ею женщины обыкновенно подпоясываются, поэтому окравка—часто жепскій поясъ; въ Александр. у.—вязаный женскій поясъ. *Киртату плахту червоною окравкою підперезали.* ЗОЮР. II. 290. 2) Обрѣзокъ. Ум. **Окравочка.** Чуб. III. 395.

Окравати, *даю*, *еш*, *м.* = **Обкравати.**

Окравець, *йця*, *м.* Горбушка хлѣба. *Ззів окравець хлѣба.* *Ном. № 12217.* Ум. **Окравчик.**

Окравка, *ка*, *ж.* = **Окравка.** Kolb. I. 37. Ум. **Окравча.**

Окравчик, *ка*, *м.* Ум. отъ окравець.

Окраса, *ся*, *ж.* Украшение; краса. *В Кам'яній хвалі Богу устала, окраса церкви упала.* Гол. I. 31.

Окрасити. См. **Окрасати.**

Ократитися, *чүся*, *тишся*, *м.* Оградитися? *Ократилися собі, кошом стали.* КС. 1882. XII. 589.

Окрасати, *шаяю*, *еш*, *сов. в.* **окрасити**, *шү*, *сіш*, *м.* Украшать, украсить. *А чим поле окрашене: чи луками, чи берегами?* Пп.

Окрасати, *шаяюся*, *ешся*, *м.* Красоваться. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Окремезніти, *ню*, *еш*, *м.* Поздоровѣть, почувствовать себя здоровѣ, сильнѣ. Драг. 187.

Окреслити. См. **Окресляти.**

Окресля́ти, ляю, еш, сов. в. окресли́ти, лю, лиш, гл. Очерчивать, очертить.

Окрива́ння, ня, с. Покриваніє.

Окрива́ти, ваю, еш, сов. в. окри́ти, крїю, еш, гл. Покривать, покрыть. *Кіскам плечі окрила.* Лукаш. 167. *Золота грива коня окрила.* Чуб. III. 293. *Окриваючи його гарячими поцілунками.* Мир. ХРВ. 354. *Сміх, реїт окрив усю хату.* Мир. ХРВ. 310. *Пахощі од васильків та мнати окривали всю хату.* Мир. ХРВ. 315.

Окрива́тися, ваюся, ешся, сов. в. окри́тися, крїюся, ешся, гл. Покрива́тися, покритися. *Дніпр льодом окриється.* Ясне небо окрилося темними хмарами. Мир. Пов. I. 132. *Блискучі будинки, стіни мальовані! Як ви гарно сияєте, окрившись димам.* К. Досв. 25. *Ранами окрився на війні.* Славою окриється козак. К. ПС. 66.

Окривджа́ти, джаю, еш, сов. в. окри́вдити, джу, диш, гл. Обижать, обидѣть. *Я їй дав усі проші, а вона мені не дала усього хліба, за що ж вона мене окривджає?* НВолын. у.

Окриві́ти, вію, еш, гл. Сдѣлаться хромимъ. Вх. Зн. 43.

Окрик, ка, м. Крикъ. *Зараз окрик учинив.*

Окрива́ти, ваю, еш, гл. Провозглашати. *Черевань усе окрикував Сомка четьманом.* К. ЧР. 341. См. Оклипати, оголошати.

Окрила́тити, тію, еш, гл. Окрылиться.

Окри́ти, ся. См. Окривати, ся.

Окрива́вити, влю, виш, гл. Окровавить.

Окри́м, нар. Крімъ, исключая. *Не маємо щиря іного, окрім кесаря їдного.* Чуб. III. 21. *Інчою, окрім тебе, любити не буду.* Чуб. V. 388.

Окри́мний, а, е. Отдѣльный, особый.

Окри́мність, ности, ж. Отдѣльность.

Окри́мно, нар. Отдѣльно, особо.

Окри́п, рѣпу, м. 1) Кипятокъ. *Вареники, мученики, в окропі кипіли, велику муку тертіли.* Ном. № 12350. 2) Раст. Укропъ.

Окри́п'я, п'я, с. = Окри́п 2. *На Прокіп'я (VII, 8) рвуть окріп'я.* ХС. I. 77.

Окри́яти, яю, еш, гл. Выздоровѣть; поздоровѣть. Вх. Зн. 43.

Окрѣ́м, нар. = Окри́м.

Окрѣ́ме, нар. 1) Отдѣльно. *Вони сидять за столиком окреме.* Грин. III. 536. *Не буду з ним їти, буду собі окреме держатись.* Кв. II. 300. 2) = Кри́м. *Ніде не*

єрде льон шрно, окреме на цимній чорноземлі. Волч. у.

Окромі́шний, а, е = Окри́мний. *Віоложила... в окромішню торбинку.* Г. Барв. 156.

Окромі́шно, нар. = Окри́мно.

Окрѣ́мний, а, е = Окри́мний. *Доріжку знаю я окромну.* Котл. Ен. V. 44.

Окропи́ти. См. Окропляти.

Окропля́ти, ляю, еш, сов. в. окропи́ти, плю, пиш, гл. Окроплять, окропить. *Холодної води знайди, рани мої постреляні да порубані окропи, охолоди.* Макс.

Окру́г, нар. Вокругъ, кругомъ. Б. ЧР. 5. *Обійде округ хати.* Чуб. I. 58.

Окру́га, ги, ж. Районъ, округъ, окрестность. *Іюю земля у нашій окрузі.* Харьк. у. **Округі́, нар.** = Округ. *Позирнувши Ісус окрузи, рече.* Єв. Мр. X. 23.

Окру́глий, а, е. Круглий, шарообразный. *В тій світлиці округлий столик.* АД. I. 43.

Округлі́ти. См. Округляти.

Окру́глисть, лоста, ж. Круглота, шаровидность.

Окру́гло, нар. Кругло, шарообразно.

Округля́нка, ки, ж. Порода круглыхъ сливъ. Вх. Уг. 255.

Округля́ти, ляю, еш, сов. в. округлі́ти, лю, лиш, гл. Округлять, округлить.

Окружа́ти, жаю, еш, сов. в. окружі́ти, жу́, жіш, гл. Окружать, окружить. *Фриійців окружить.* Котл. Ен.

Окружкі́, нар. = Округи.

Окружля́ти, ляю, еш, гл. Обойти кругомъ, сдѣлать кругъ. *Замість щоб їти напрямць, він окружляв до мене четь по за вгородами.* Новомоск. у.

Окру́жність, ности, ж. = Округа. *Водили вже їх (дівчат) там, водили,—переводили зо всієї округности: не доберуть.* Рудч. Ск. I. 81.

Окрута́сом, нар. = Вкрутасом.

Окрута́ти, ся. См. Обкручувати, ся.

Окрутну́ти, ся. См. Обкручувати, ся.

Обкручу́вати, чую, еш, сов. в. обкрута́ти, чу́, тиш, одн. в. обкрутну́ти, ну́нѣш, гл. = Обкручувати, обкрутити, обкрутнути.

Обкручу́ватися, чуюся, ешся, сов. в. обкрута́тися, чу́ся, тишся, одн. в. обкрутну́тися, ну́ся, нѣшся, гл. = Обкручувати, обкрутитися, обкрутнутися. *Обкрутнувся двічи, тричи.* Маркев. 71.

Обкру́шка, ки, ж. — хліба. *Обѣдобѣ, ломтикъ, кусочекъ хліба.* Рк. Левин.

Оксаміт, ту, м. 1) Бархатъ. *Чорним оксамитом руки вкрила. Чуб. V. 781. У золоті, в оксамиті мов та квіточка укрита, росла я, росла.* Шевч. 2) Раст. *Aquilegia vulgaris* L. ЗЮЗО. I. 112. 3)—коштовий. Раст. *Thaliatrum strictum* Andr. ЗЮЗО. I. 138.

Оксамітка, ки, ж. Бархатка. *Чорна оксамітка.* О. 1861. XI. 28.

Оксамітний, а, е. Бархатний. ЗОЮР. I. 78. *В червоних штанях оксамітних.* Шевч.

Оксамітовий, а, е=Оксамитний. Левин. Пов. 97. *Оксамітові жупани.* Шевч. *В оксамітовій траві.* Щог. В. 104.

Окселентувати, тую, еш, ил. Вторить. *Туди ж за дяком і піддячим окселентує.* Кв.

Оку́блится. См. **Окублюватися**.

Оку́блюватися, лююся, ешся, сов. в. **оку́блится**, блюся, бишся, ил.=Свивать, свить гніздо. *Виробляють жиди, де тільки окубляться.* О. 1862. I. 74.

Окува́ти, окую, еш, ил.=Обкувати. *Окує воза, то на чудо.* Чуб. I. 154.

Окуко́бити, блю, биш, ил. Привести въ хорошій видъ, устроить. *Мій батько ту хату був окукобив Г. Барв. 53. Двір так окукобив, мов кубелечко.* Г. Барв. 194.

Окуко́битися, блюся, бишся, ил. 1) Свить гніздо. 2) Устроиться, устроить хозяйство. *Так окукобилась, мов та горлицка.* Ном. № 10102.

Окульба́чити, чу, чиш, ил. Осѣдлать.

Окуля́ри, рив, м. мн. 1) Очки. Ниж. 4. *На очі вставляю окуляри.* Котл. Ен. II. 15. *Шкапа твоя трохи, чоловіче, не додаєш дак купи їй окуляри.* Кв. I. 140.—**вте́рти**. Провести, надуть. 2) Синяки подъ глазами отъ побоень, фонари. *Так побили мене, що я три тижні носив оттакі окуляри.*

Окуля́сом, нар. Обходя, уклоняясь. *Пішов наш Савка вихлясом (у танець) против Тетяни аж тремтить; вона від нього окулясом.* Алв. 32. См. **Околяса**.

Окунь, ня, м. Рыба окунь. **Окуні́в ловіти**=Куняти. *Хто слушає, а хто окунів ловить.* Кв. II. 181. Ум. **Окуне́ць**.

Окуп, па, м. Выкупъ, выкупныя деньги. *Полонян без окупу й тиранства у рідний край до роду відпускати.* К. Бай. 83.

Окупати, паю, еш, сов. в. **окупіти**, плю, пиш, ил. Выкупать, выкупить.

Окупа́тися, паюся, ешся, сов. в. **оку́пйтися**, плюся, пишся, ил. Выкупаться, выкупиться, откупаться, откупиться.

Окупіти, ся. См. **Окупати**, ся.

Окупній, а, е. Выкупной.

Окур, ра, м. 1) **Оку́р**. Окуриваніе. У кирпичниковъ, горшечниковъ: первоначальный легкій огонь, при которомъ обжигаемое окуривается дымомъ. Вас. 180. 2) **Окур**. курево, которымъ подкуриваютъ пчель. Шух. I. III.

Оку́рити, рю, риш, ил.=Обкурить.

Оку́тати, таю, еш, ил.=Обкутати.

Оку́ти, окую, еш, ил.=Обкувати. *Самим шовком вишивала, золотом окула.* Шевч.

Оку́тий, а, е. Окованный. *І вам слава, сині гори, кригою окуті.* Шевч.

Оку́чити, чу, чиш, ил. Окружить колышками гніздо для поимки птицы. *Радом. у.*

Оку́чва, ки, ж. У охотниковъ: огорожа изъ прутьевъ около утиного гнізда. (для поимки птицы). *Радом. у.*

Ола́дка, ки, ж. Оладья.

Ола́док, дча, м.=Оладка. Ном. № 7932.

Олга́ти, олжю, жэш, ил. Лгать. Встрѣчено въ народн. думѣ: *А будемо ми, брати, перед отцем, перед маткою оллати, так буде нас Господь милосердний і видимо й невидимо карати.* АД. I. 119.

Оле! меж. Ахъ, охъ! *Оле ж, скільки там товклося за столами писарів!* Котл. Ода. (О. 1861. I. 253).

Оледа́тити, щію, еш, ил. Облѣпиться, нравственно опуститься.

Оле́диця, ці, ж.=Ожеледь. Желех.

Олейка́рь, ря, м. Дегтярникъ. *Малярі, або олейкарі, привозять дехоть, у них купують люде.* МУЕ. III. 46.

Оле́йник, ка, м. Стекольникъ. Шух. I. 33. См. **Олі́йник**.

Олене́ць, нця, м. 1) Ум. отъ олень. *Зілля спасає сиви оленець.* АД. I. 83. 2=Оленок. Вх. Пч. I. 6.

Олені́на, ни, ж. Мясо оленье. Желех.

Олені́ця, ці, ж. Самка оленя. Черном. Вх. Пч. II. 6.

Оленка, ки, ж. Родъ жука: бронзовка золотистая. *Золотою оленкою пустив тебе Господь на сонечко.* Г. Барв. 354.

Оленок, нка, м. Насѣк.=Тур 2. Вх. Пч. I. 6.

Олень, ня, м. Олень. *Олень переплив на берег.* Рудч. Ск. II. 160. Ум. **Олене́ць**.

Оленя́, няти, с. Дѣтенышъ - олень. Желех.

Олжа́, жі, ж. Ложь. К. Бай. 39.

Олжі́вий, а, е. Лживый. К. Бай. 150.

Олі́ва, ви, ж. 1) Дерево: маслина. I

обіймалася з виноградом олива. К. МХ. 31.
2) Деревянное масло. Зеленою оливою очень-ки залито. Мет. 103. Ум. Олива.

Оливець, вця, м. Карандашъ. *Нарисував я оливцем стяту козацьку чубату голову.* К. ХП. 33.

Оливка, ки, ж. 1) Ум. отъ олива.
2) Родъ яблокъ.

Оливний, а, е. 1) Оливный, относящийся къ деревянному маслу. 2) Масличный.

Оливо, ва, с. 1) Олово. 2) Карандашъ. *Для себе, братики, стисну, ще раз те оливо потрачу.* Шевч. 2) Мурава, глазурь, еще не застывшая (для глиняной посуды). Шух. I. 262.

Олив'яний, а, е. Оловяный. *От клятий дмухнув—стала юра олив'яна.* Рудч. Ск. II. 73.

Олив'янка, ки, ж. Бабка, налитая оловомъ.

Олій, олію, м. 1) Растительное масло. 2) Постное масло, преимущественно конопляное. Чуб. VII. 439. Ум. Олійок.

Олійний, а, е. 1) Масляный (о растительномъ маслѣ). *Намажьований олійними фарбами.* Левиц. I. 134. 2) Маслянистый (о растительномъ маслѣ). *Свиріна дуже олійна.* Лебед. у. *Насіння з соняшники олійне.* Волч. у.

Олійниє, ка, м. 1) Приготовляющій или продающій растительное масло. 2) Птица иволга. Вх. Пч. II. 13.

Олійниківна, ни, ж. Дочь олійника.

Олійниця, ці, ж. 1) Маслобойня. Названія частей: закопанный въ землю стовп (столбъ), противъ него на извѣстномъ разстояніи большой деревянный гвинт (винтъ)—оба вкопаны въ землю и для большей устойчивости имѣють на пижнихъ концахъ перехрестя; гвинт и стовп поддерживаютъ горизонтально лежащее между ними тяжелое бревно—стрілу, имѣющую ближе къ бревну вертикально торчащій отъ нея внизъ товчакъ, а подъ нимъ находится ступа; движеніемъ стріли вверхъ и внизъ товчакъ толчетъ въ ступі положенныя туда поджаренныя сѣмена, выжимая изъ нихъ масло. Екатеринос. у. Залюбовск. Сложнѣе олійниця у гуцуловъ: въ деревянной тяжелой подставкѣ два стовпа, внизу соединены толстой доской, называемой колѣда, въ углубленіи которой лежитъ шерстяной нап, въ которомъ находятся сѣмена, выше, параллельно колѣді—стріла съ заяцемъ (=товчакомъ); сверху надъ всѣмъ

этимъ на столбахъ перекладина—правило, съ обоихъ концевъ которой на сираклѣх и сиракниахъ висятъ тарани—деревянные молотки; такъ какъ стріла концами своими движется въ столбахъ, то подбивая то съ одной стороны, то съ другой клині, можно стрілу то опускать, то поднимать и заставлятъ заяць выжимать масло въ колѣді, изъ углубленія которой оно сквозь отверстие—цівку капаетъ въ подставленную внизу мисну. Шух. I. 163. *У його в дворі—як у віночку; ув олійниці—що в иншої баби у хаті не так чисто.* Ном. № 14010. 2) Женица, приготовляющая или продающая растительное масло. Ум. Олійнична.

Олійниченко, ка, м. Сынъ олійника
Олійничка, ки, ж. 1) Ум. отъ олійниці. 2) Жена олійника.

Олійня, ні, ж. = Олійниця 1.

Олійок, ку, м. Ум. отъ олій.

Олінь, ня, м. = Олень. *Олінь лісний, бігун бистрий, а людей боиться.* Гол. I. 376
Ум. Олінець.

Оліпяти, плю, пиш, м. = Обліпяти
Вх. Лем. 443

Олія, оліі, ж. Постное масло. Олію бити. Приготовлять постное масло. *Олію вибити кому.* Побить кого. *Я йому олію вибив.* Харьк. *Давити олію.* Игра, то-же, что и тісна баба (см.) КС. 1887. VI. 480

Оліярня, ні, ж. = Олійниця
Вх. Лем. 443.

Олтаре, ря, м. = Вівтаре. *Пил живе олтаря, а писарь з каламаря.* Ном. № 212

Олупити, плю, пиш, м. = Облупити
Вх. Уг. 255.

Олці, ців, м. мн. Вмѣсто: вовни. Употреблено въ думѣ (какъ подражаніе ц-славянскому): *Олці-сірахмані з великих степів нибігали.* АД. I. 132.

Ольмик, ка, м. Раст. Dianthus deltoides., Лв. 98. См. Линок.

Ольха, хи, ж. = Вільха

Ольшина, ни, ж. = Вільшина. *Дівчина з олшини виходить.* Чуб V. 347.

Омазкати, каю, еш, м. Обмазать. Вх. Лем., 443.

Омаль, нар. Обмаль.

Омамити, млю, миш, м. Очаровать. обворожить. *Окаянний пройдисвіт так усіх омамив, так по душі були темному людові тії лукавії ухватки.* К. ЧР 268

Оман, ну, м. Раст.: а) Inula Helenium. Л. ЗЮЗО. I. 125; б) Verbascum pigrip. Л. ЗЮЗО. I. 140.

Омана, ни, ж. 1) Обманъ зрѣнія, ми-

ражъ, призражъ. 2) Заблужденіе. *Журба світу сього і омана брацтва входять і мущать слово.* Ев. Мр. IV. 19. *Не кидайтесь ви на ту омани юродянську, котора вже тисячу років кози в золоті вам показує.* К. (О. 1861. II. 229). 3) Обманъ, заблужденіе. 4) Раст. *Verbascum nigrum.* Мил. 35. См. **Оман 2.**

Оманець, нця, м.—Манівець *Яром, яром за товаром,—оманцями за вівцями.* Гол. III. 79.

Оманіти. См. **Оманювати.**

Оманний, а, в. Обольстительный; обманчивый. *Оманна просторік святиня.* К. МБ. II. 118.

Оманювати, нюю, еш, сов. в. оманіти, ню, ниш, и. 1) Обманывать, обмануть, надуть. 2) Обольщать, обольстить, очаровать.

Омаста, ти, ж. Жирная приправа къ купанью. *Сіль — омаста, масло — окраса.* Ном. № 12378.

Омах, ху, м. Вспышка пламени, огненный языкъ. *Багаття з нори вихвачувалось омахи.* Полт. у.

Омаць, бмацьки, нар. Ощупью. *Омаць найшов двері хатні.*

Омачка, ки, ж.—Мачка 2. Вх. Уг. 252.

Омег, гу, м. 1) Раст.: *Conium maculatum* L. ЗЮЗО. I. 119. 2)—вѣдяний. Раст. *Oenanthe Phellandrium* Lam. ЗЮЗО. I. 129.

Омега, ги, ж. Раст.: а) *Rhododendron myrtifolium.* Шух. I. 18, 19; б) *Rhododendron ferrugineum* L. Вх. Зн. 43; в) *Rhodiola rosea.* Лв. 101.

Омеда, ли, омельга, ги, ж. 1) Раст. омела, *Viscum album.* ЗЮЗО. I. 141. 2)—дубѡва Раст. *Loranthus europaeus* L. ЗЮЗО. I. 127.

Омелюх, ха, м. Желтоносый дроздь, *Turdus viscivola.* Вх. Пч. II. 15.

Омелюха, хи, ж.—Намелюшка. Вх. Пч. II. 9.

Омерзѣтися, жуся, зѣшся, и. Сдѣлаться мерзкимъ. Шевч.

Омертвѣти, вію, еш, и. Омертвѣть, обмереть. *Омертвѣють моде від страху.* Ев. Л. XXI. 36. *Як вистрелили, дак він і омертвѣв.*

Омет, та, м. Ометъ, край, пола одежды. *Шитій омети, ризи дорогій.* Шевч. II. 270.

Омивати, вѣю, еш, сов. в. омѣти, мѣю, еш, и.—Обмивати, обмити.

Омиляти, ся. См. **Омиляти, ся.**

Омилька, ки, ж.—Помилка.

Омилок, леу, м. Раст. *Lolium temulentum.* Вх. Уг. 255.

Омильний, а, в. Ошибочный.

Омиляти, ляю, еш, сов. омиляти, ляю, лиш, и. Вводити, ввести въ заблужденіе, обмануть. *Чого плачеш, моя мила? Мені доля омилила.* Гол. I. 88.

Омилятися, ляюся, ешся, сов. в. омилятися, ляюся, лишся, и.—Помилятися, помилитися.

Оминати, нѣю, еш, сов. в. оминати, ну, нѣш, и.—Обминати, обминати.

Омити. См. **Омивати.**

Омирати, раю, еш, и. Замирать. *Серце йому омирало.* МВ. (О. 1862. I. 77).

Омитати, тѣю, еш, и.—Обмитати.

Омливати, вѣю, еш, сов. в. омлити, ляю, еш, и. Обомлѣвать, обомлѣть. *За ним Морозиха з жалю омливає.* Мет. 412.

Омолок, леа, м. Раст. *Lolium temulentum.* Вх. Лем 443.

Оморбчити. См. **Оморочувати.**

Оморочувати, чую, еш, сов. в. оморбчити, чу, чиш, и.—Обморочувати, обморочити.

Омоскалити, ся. См. **Омоскалювати, ся.**

Омоскалювати, люю, еш, сов. в. омоскалити, лю, лиш, и.—Обмоскалювати, обмоскалити. *Омоскалений писарь.* Леввц. I. 300.

Омоскалюватися, лююся, ешся, сов. в. омоскалитися, люся, лишся, и.—Обмоскалюватися, обмоскалитися. *Він омоскалився в школі.* Леввц. I. 313.

Омочѣти, чѣ, чиш, и.—Обмочити.

Омохтѣти, тѣю, еш, и. Обрости мхомъ. Вх. Зн. 43.

Омпити, плю, пиш, и.—Вонпити. Вх. Зн. 43.

Омпно, нар. Досадно. *Мені омпно.* Вх. Зн. 43.

Омрак, и бмряк, жу, м. Мракъ; помраченіе. К. ПС. 49. *Омрак на землю нічка напустила.* Мкр. Г. 32. *Лихі, чи не лихі, а в омряці вони,—въ умственномъ помраченіи.* К. Дз. 153.

Омрачатися, чѣюся, ешся, сов. в. омрачатися, чѣся, чишся, и. Омрачатися, омрачитися. Ном.

Омряк. См. **Омрак.**

Омурати, раю, еш, и. Употр. у Шевч. вм. **обмурувати.** *За що-ж тебе, світе-брате, в своїй добрій теплій хаті оковано, омурано?* Шевч. II. 242.

Омшаник, ка, м. Помѣщеніе для хранения ульевъ съ пчелами въ зимнее время.

Омшѣти, шѹ, шѣш, м. Заткнуть мхомъ пчели между бревнами въ стѣнахъ. Вх. Лем. 443.

Ом'яснѹтисѹ, нѹся, нѣшся, м. Ошибѣться. Вх. Зн. 43.

Он, нар. Вонъ, вотъ. *Он глянѣ!* Шевч. *Он що, сестрице, я тобі скажу.* Рудч. Ск. I. 156. *Так он з якої се причини.* Ном. Зн-он, он-он-он. Вонъ тамъ.

Онавіснѣти, нѣю, еш, м. Надоѣсть. *Вже він трохи й онавіснѣв мені: тільки й мови, що він, тільки й думок,—надокучило!* МВ. II. 89.

Онагр, ра, м. Онагръ, дикій осель.

Онада, ди, ж. Приманка. Угор.

Онаджити, джу, джаш, м. = **Оначити.** Вх. Зн. 44.

Онакій, а, е. Иной. Вх. Лем. 443. *І така, і онака, і геть-пріч пішла, і знов сюди поступає.* МВ. (О. 1862. III. 41).

Оначити, чу, чиш, м. Иначе дѣлать, измѣнять. Желех. **Оначит.** Ни то, ни се дѣлаетъ. **Оначи** з ним. Поговори съ нимъ. Вх. Зн. 44.

Онде, нар. Вонъ тамъ. *Він онде в ша-... але його, відтіль трудно нам достати.* Чуб., Ум. Ондечки. Левиц. I. 100.

Ондека, бндечка, нар. = **Онде.** Вх. Зн. 44.

Онѣ, онѣе, мѣст. Это. Употр. въ выраж. не онѣ, не онѣе въ знач. не хочеть (этого): *Та і Тетяна нишком плаче, а до роботи не онѣ.* Алв. 9. *Хоть чоловік і не онѣе, коли же жінці, бачили, теє, так треба угодити їй.* Котл. Ен. III. 47.

Онемошѣти, шѣю, еш, м. 1) Обезсилѣть, изнемоць. *Як цілий день у спеку покосиш, то й онемошѣеш.* Волч. у. 2) Обѣдпѣть. *Був багатий сильно Шкварій, а тепер онемошѣв.* Волч. у.

Ониж, нар. = **Аж.** Вх. Зн. 44.

Оник, ка, м. Нуль. Кон. Ар. 2. Св. I. 20.

Оніміти, мѣю, еш, м. 1) Онѣмѣть. *І язык мій оніміє.* Шевч. 2) Умолкнуть. *Замовкли гармати, оніміли дзвони.* Шевч. 234.

Онб, нар. Только, лишь. Чуб. II. 78. *Чи всі дівки в танки йдуть? Оно нема одной Марусі молодой.* Чуб. III. 36. *В хаті тихо, оно діти сопуть.* Драг. 63.

Оновѣти. См. Оновляти.

Оновлѣння, ня, с. Обновленіе. *Може часи оновлѣння?* Шевч.

Оновляти, лѣю, еш, сов. в. оновѣти,

влѹ, вѣш, м. Обновлять, обновить. *Твою надѣю оновить.* Шевч.

Оногди, нар. Недавно, напередни. Вх. Зн. 44. *А чи бачили тоті пістоleta, що мені бадіка оногди з-за юри винесли?* Федьк.

Оногдивай, нар. 1) = **Оногди.** 2) Позавчера. Вх. Лем. 444.

Онуднѣти, нѣю, еш, м. Заскучать, сидя без работы.

Онѹе, ка, м. 1) Внукъ. *Жили наші діди—не знали бід; стали жить онуки—набралися муки.* Ном. № 583. 2) Бабы повитухи называють такъ мальчиковъ, при рожденіи которыхъ онѣ помогали. Ум. Онѹчок. Грин. II. 128.

Онѹка, ки, ж. 1) Внука, внучка. *Тепер сиди у запічку, колиши онуку.* Чуб. V. 1187. 2) Бабы повитухи называють такъ дѣвочекъ, при рожденіи которыхъ онѣ помогали. Мил. 17. Ум. Онѹчна, онѹчечна.

Онѹча, чі, ж. 1) Онуча, портянка. Чуб. VII. 419. *Хвалилися гайдамаки під Умань ідуци: будем драти, панове молодці, з китайки онучі.* Нп. 2) Хлопокъ снѣгу. *Сніг летить онучами.* Вх. Лем. 444. Ум. Онѹчка, онѹчечка. *Ми тут вам не надокучимо: онучечки пересушимо.* Грин. III. 430.

Онуча, чати, с. Внучекъ. *Золотою Тамерлана онучата голі.* Шевч. Ум. Онучатко. Г. Барв. 125.

Онѹчечка, ки, онѹчка, ки, ж. 1) Ум. отъ онука. 2) Ум. отъ онѹча.

Онѹшник, ка, м. Тряпичникъ. Черниг.

Онѹхрист, та, м. = **Анѹхрист.**

Онѹ, нар. = **Ониж.** Вх. Зн. 44.

Опад, ду, м. = **Ожелѣст.** Вх. Уг. 256.

Опадати, дѣю, еш, сов. в. опасти, **опадѹ, дѣш, м.** 1) Опадать, опастъ. *Ой на дубі кучерявім широкий лист опаде.* Мет. 15. *Вітер повіє, сонце прирїє. роси опаде.* Чуб. V. 180. 2) Нападать, напастъ, наброситься со всѣхъ сторонъ. Г. Барв. 447. *Отсе біда мене опала з тими чужоземцями!* Св. Л. 173. *Лихі, худі собаки опали санки.* Левиц. I. 230.

Опадка, ки, ж. Впадина, углубленіе. Лебед. у. *На опадці гарне жито роде.* Черниг. г.

Опазолѣтисѹ, лѹся, лишся, м. Обвариться щелокомъ. Вх. Зн. 44.

Опак, нар. 1) Назадъ. 2) Навыворотъ, наоборотъ.

Опакостити, щу, стиш, м. Опакоститъ, обгадить. *Як опакоститъ голову летуча мшиа, то буде лисина.* Чуб. I. 55.

Опал, лу, м. 1) Отопление, топливо, дрова. Чуб. VII. 383. Там йому дають кімнату геть зовсім з опалом, з світлом. Уман. у. 2) Вспыльчивость, горячность. З опалу. Сгоряча. Як загорілась хата, я вбій та з опалу не знаю, за що хватується. Міусск. окр. З опалу не побачив, хто там був. См. З-опалу.

Опалати, л'ю, еш, м. Очистить ошелушенное зерно отъ шелухи, сора и пыли: зерно всыпается въ корытце, которое потомъ двигаютъ туда и сюда—весь соръ отлетаетъ. Вх. Зн. 44. См. Палати. Сами дівки крупы мелют, сами й опалают. Гол. II. 299.

Опалачка, ки, ж. Корытце, посуда, въ которыхъ палаютъ зерно. Вх. Лем. 444.

Опалій, а, е. Опавшій.

Опаліни, лин, ж. мн. Шелуха, соръ, отдѣляющіеся отъ зерна, когда его палаютъ. Вх. Зн. 44.

Опаліти, ся. См. Опаляти, ся.

Опалка, ки, ж. 1) Мѣшокъ для кормленія лошадей въ дорогѣ овсомъ,—подвѣшивается къ мордѣ лошади, у отверстія его, въ края зашиты двѣ палки. Рк. Левец. Хотин. у. 2) Корзина, плетенка. 3) = Опалачка. Желех.

Опалубити, блю, биш, м. Хватить палкой, ударить. Черном.

Опалюх, ха, м. Обгорѣлое дерево въ лѣсу, обгорѣлый пень. Вх. Лем. 448.

Опаляти, л'ю, еш, сов. в. опаліти, л'ю, лиш, м. 1) Обжигать, обжечь. 2) Отоплатъ, отопить.

Опалятися, л'юся, ешся, сов. в. опалітися, л'юся, лишся, м. 1) Обжигаться, обжечься, опаливаться, опалиться. Дець він по винницях, по броварнях валявся, опалився, ошарпався, обідрався. ЗОЮР. I. 202. 2) Загорать, загорѣть.

Опалорочитися, чуся, чишся, м. Потерять сознание.

Опам'ятатися, т'юся, ешся, м. = Опам'ятуватися.

Опам'ятуватися, т'юся, ешся, м. Прийти въ сознание, очнуться. Єв. Л. XV. 17. Голова у мене закрутилась, не опам'ятувався, як він мене і на сей світ винис. Стор. МПр. 48.

Опанування, ня, с. Овладѣніе, захватъ.

Опанувати, н'ю, еш, м. Овладѣть, завладѣть; охватить. От як опанували Умань, то й поставили усюди свій караул. ЗОЮР. I. 299. І пустиню опанують ве-

селі села. Шевч. Опанував страх. Нехай тебе опанує михая година. Харьк. г. Завзятість всіх опанувала. Котл. Ен. V. 68.

Опануватися, н'юся, ешся, м. Вовпариться, овладѣть властью.

Опанч'а, ч'і, ж. Епанча, родъ верхней одежды. Гол. I. 7. Гол. Од. 18, 45. Чуб. VII. 419. Ой скину я опанчу, тобі ніжки заверчу. Нп.

Опанч'іна, ни, ж. Епанча, плохая епанча. Опанчина рогожовая, поясина хмельовая. Мет. 377.

Опар, ру, м. 1) Испареніе. Рк. Левец. 2) Ночной мотылекъ—phalaena. Вх. Уг. 256.

Опара, ри, ж. Опара для печенія хлѣба.

Опарати, тів, м. мн. Облаченіе священника. Св. Л. 108.

Опарити, ся. См. Опарювати, ся.

Опарк'аннти, ся. См. Опарканювати, ся.

Опарк'анювати, нюю, еш, сов. в. опарк'анити, ню, ниш, м. Обносить, обнести заборомъ. Желех.

Опарк'анюватися, нююся, ешся, сов. в. опарк'анитися, нюся, нишся, м. Огородиваться, огородиться. Високим валом воно (село) обситалось і по валу дубовими палями опарканилось. К. Хм. 97.

Опарювати, рюю, еш, сов. в. опарити, рю, риш, м. 1) Обваривать, обварить кипяткомъ, опарить. Кричить як опарений. Ном. № 2384. 2) Опарює лід. Растаетъ у береговъ. Мнж. 187.

Опарюватися, рююся, ешся, сов. в. опаритися, рюся, ришся, м. Обвариваться, обвариться. Опарився, як муха на окропі. Ном. № 1821.

Опарь, рі, ж. опарь, ря, м. 1) Незамерзающее мѣсто на болотѣ. Вас. 207. 2) Промоина, продушина во льду. Сим. 119, 147. Мнж. 187.

Опас, су, м. Небольшое мѣсто для настбища въ саду или огороженномъ лугу.

Опасання, ня, с. 1) Опопсываніе. 2) Сплошная крытая галлерейа вокругъ церкви. Липов. у. Шух. I. 116. См. Басань.

Опасати, ся. См. Опасувати, ся.

Опасистий, а, е. Жирный, толстый, тучный. Борз. у. К. ЧР. 90.

Опаска, ки, ж. Опасеніе. Без опаски спать лягли. Чуб. V. 1051.

Опаскуджувати, джую, еш, сов. в. опаскудити, джу, диш, м. = Обпаскуд-

жувати, обпаскудити. Тяжкими гріхами *опаскудив свою душу.* Стор. М. Пр. 26.

Опаску́джуватися, джуюся, ешся, сов. в. **опаску́дитися, джуюся, дшся,** *м.*—Обпаскуджуватися, обпаскудитися.

Опáсок, ска, м. Ремень для ношенія бандуры через плечо.

Опáстт. См. Опадати.

Опáсть, ти, ж. На деревьяхъ: снѣгъ, ивей замерзшіѣ. Вх. Лем. 444 См. Ожедець.

Опáсувати, сую, еш, сов. в. **опасáти, сáю, еш, м.** Опоясувать, опоясать.

Опáсуватися, суюся, ешся, сов. в. **опасáтися, сáюся, ешся, м.** Опоясуватися, опоясатися. 2) Только несов. в. Опасатися. МВ. (О. 1862. I. 105). ЗОЮР. I. 264. *Опасувались, щоб не понаходило бурлацтва і шйдамак.* Стор. М. Пр. 75

Опáт, та, м. Аббатъ

Опáтрати, раю, еш, м—Обпатрати.

Опáтський, а, е Аббатський *Маха головою як опатська кибитка.* Канев. у

Опáчйна, ни, ж. 1) Весло на гребномъ суднѣ. Вас. 186. *Половину козаків у окови до опачин посади.* Макс. 2) Тонкая и длинная связка хворосту; также связка лозы или камыша, вставленная въ кучу бураковъ для вентиляціи. Пирят. у. *Треба опачини—мостити трєблю.* Борз. у.

Опáшки, нар. На опашку. *Пакинув сирячину на себе опашки.* Полт.

Опéка в пр. См. Опіка и пр. К. Кр. 18. Сим. 217.

Опéктї, ся. См. Опікати, ся.

Опéнтати, таю, еш, м. Опутать, отуманить голову. *Куди ідеш опентаний?* Чуб. V. 621.

Опéньгати, гаю, еш, м. Шутливо: женить, выдать замужъ. Кролев. у. *Треба його ув-осени опеньгати.* Харьк. г.

Опéньгатися, гаюся, ешся, м. Шутливо: Жениться. *Знайшов таку, що й опеньгався.* Св. Л. 275.

Опéньок, ньба, м. Грибъ, опенокъ. *Баби зібрались у ліс по опеньки.* Грин. I. 181. **Велике диво опеньки!** Ирон. **Велика важность!** Неважная птица. Ном. № 5536.

Оперáч, ча, м. Кресло. Вх. Уг. 256.

Оперéд, нар. Передъ. Вх. Лем. 443.

Оперезáти, жу́, жеш, м. 1) Опоясать. 2) Ударить, стегнуть. *Оперезав на всю масницю.* Ном. № 3979. *Він мене коромислом як оперезе.* Г. Барв. 284. *Дрючком Хведька разів із шість оперезав.* Г. Арт. (О. 1861. III. 110).

Оперезáтися, жу́ся, жешся, м. Опоясаться. *А як мені збиратися! Встав, оперезався, та й зовсім зібрався.* Ном. № 11165

Оперéчитися, чуся, чшся, м. Уператься, противиться. *Старшина кликав його у волость, а він оперечивсь, не хотів іти, так ми його взяли та й повели.* Новомоск. у.

Опері́тися, рю́ся, ршся, м. Оперить ся. *В колодочки поки вбілось, оперилося.* Шевч. I. 237.

Опері́чити, шу, шш, м. Сильно стегнуть, ударить. *Щось видно ломаюк, оперіщило.* Сим. 216.

Опернáтити, тію, еш, м. 1) Оперить ся. 2) Переносно: сдѣлаться зажиточнымъ. *Іван був попереду вбогий, а тепер опернатів: уже й волів пара й корова й овечата.* Волч. у.

Опéцок, цка, м.—Опéцьок. *Дитина як опецок.* Чуб. I. 247.

Опéцькуватий, а, е—Оклецькуватий. *Опéцькуваті хлопчики.* Левиц. I. 348

Опéцьок, цька, м.—Оклецьок 2.

Опівáтися, ваюся, ешся, сов. в. опі́тися, опі́юся, е́шся, *м.*—Обпіватися, обпйтися.

Опійлий, а, е. Перепившійся.

Опійлок, лка, м—Обаполок *Каме-непк. у.*

Опінáтися, нáюся, ешся, м. Спротивлятися, уперяться. *Я не опинавсь, зараз і пішов.* Екатеринос. у. *Панни почали прохати паннів до танців, а панни опиналися.* Левиц. I. 348. *Ну, він опинався, опинався, а таки заїхав.* Грин. I. 106.

Опіні́тися, ніюся, нишся, м. Очутиться. *Аж, ось, не знаю я того, як сирій вовк тут опинився.* Греб. 385. *Як дам тобі на відлі, той за дверима опинишся.* Полт. *Земля під тобою розступиться і ти опинишся в пеклі.* Стор. М. Пр. 41.

Опінка, ки, ж. Родъ шерстяной полосатой плахти или запаски. Гол. Од. 61 Kolb. I. 37. Гол. Од. 82.

Опирі́ця, ці, ж. Колдуня. *Іде чаруниця, опиріця.* МУЕ. III. 45.

I. Опирь, ря, м.—Упирь.

II. Опирь, нар.—Опір. *Племінник опир став, затявся.* Мкр. Н. 10.

Опиря́ка, ки, м.—Упиряка. *Дивиться він, аж там есть опиряки і возять відьом туди, на ту гору.* Грин. II. 77.

Опис, су, м. Описаніе. О. 1862. IV. 94. КС. 1883. IV. 765.

Описáти. См. Описувати.

Описка, ки, ж. У горшечниковъ: вра-

сильное вещество—болотная бобовая желѣзная руда. Вас. 182.

Описковий, а, е. Нарисованный опискою (см.) Вас. 184.

Описовий, а, е. Описательный. Желех.

Описувати, сую, еш, сов. в. описати, шу́, шеш, м. Описывать, описать. *Ой писав же я два дні і дві ночі, закінч описав я личенько й чорні очі.* Чуб. V. 35.

Описуватися, суюся, ешся, м. Описываться.

Опит, ту, м. Разспросъ, опросъ. Прпл. у. Опита взяти. Разспрашивая, разузнать, разспросить. *Ой заплакала мати ідуци до хати, що не можна за сина й опита узяти.* Чуб. V. 1043.

Опитати. См. Опитувати.

Опитися. См. Опиватися.

Опитувати, тую, еш, сов. в. опитати, тая́, еш, м. 1) Разспрашивать, разспросить. *Опитай старих людей, як треба робити.* 2) Находить, найти, разспрашивая. *Може я де опитаю твоїй мішок.*

Опйус, са, м. Пьяница. *Але почкай но! то такі опиуси, що все попропивають.* Подольск. г.

Опихати, хая́, еш, м. Очищать отъ шелухи. *Ця опиханий, паночку, ячмінь?* О. 1862. X. 34.

Опихатися, хая́юся, ешся, м. Очищаться отъ шелухи.

Опйяка, ки, м. = Опйяка. К. ЦН. 216, 291.

Опйвдѣнный, а, е. Полуденный. Желех.

Опйвдні, опйвдня́, нар. Въ полдень. *Прилетів опйвдні до того чоловіка.* Рудч. Ск. I. 142.

Опйвзати, за́ю, еш, м. Сѣсть верхомъ на коня. *Опйвзав коня.* Зміев. у.

Опйвзні, нів. См. Пйвзні.

Опйвночі, нар. Въ полночь. *Прийди, мій милий, хоц опйвночі.* Чуб. V. 4.

Опйвнйтися, нйю́ся, нйшся, м. Опоздать. *Зйшла зйрка, зйшла зйрка, місяць опйвнйня.* Нп. 118.

Опйй, по́ю, м. 1) Опой. 2) Болѣзнь у животныхъ отъ горячаго пойла. *Ця коняка заслабла від спою.* Харьк.

Опййство, ва, с. Пьянство. *Не було опййства, бййки, лайки.* О. 1861. VII. 4.

Опйка, ки, ж. Опека. Левиц. I. 284.

Опйканья, ня, с. 1) Опеkanie. 2) Обжиганіе, опеkanie.

Опекти́, ся. См. Опйкати, ся.

Опйкати, кая́ю, еш, сов. в. опекти́, чý,

чѣш, м. 1) = Обпйкати. 2) Только несов. в. Опекать.

Опйкати́ся, кая́юся, ешся, сов. в. опекати́ся, чýся, чѣшся, м. Обжигаться, обжечься, онечься. *Аж одскочила—нйби вколалась або опеклась.* Левиц. I. 334.

Опйкун, ка́, м. Опекунь.

Опйкунка, ки, ж. Опекунша. *Мусіла смухати старших сестер як опйкунок.* Левиц. I. 307.

I. Опйр, опйору́, м. Сопротивленіе.

II. Опйр, нар. Сопротивляясь. *Йде опйр. Сопротивляється, упрямится.* Ном. ст. 269. Опйр стати. Оказать сопротивление. *Ви проти нас обидва опйр стали.* К. ЦС. 8.

I. Опйрати, ра́ю, еш, сов. в. опёрти, опру́, опрѣш, м. = I Обпйрати, обпйерти

II. Опйрати, ра́ю, еш, сов. в. опрати́, оперу́, рѣш, м. = II Обпйрати, обпйрати. *Туа зйми буде, а хто ж йй (неньку) в тую пору опйрати буде?* Чуб. V. 726. *Тоді тільки поважила матір, як вона йй зодягала й опйрала.* Борз. у.

Опйрати́ся, ра́юся, ешся, сов. в. опёртисся, опру́ся, рѣшся, м. 1) = I Обпйратисся, обпйертисся. *Ой перестань, чумаченьку, на пужально й опйратисся.* Чуб. V. 1033. 2) Сопротивляться, оказывать, оказывать сопротивление. *Вже бйді не опруся.* Гол. I. 178.

Опйром, нар.—статя = Опйр стати. *Стоями на сеймі опйром против политичної системи единости віри в Польщі.* К. ХП. 115.

Опйрці, нар. Опираясь Опйрці ходіти. Ходить, опираясь на разные предметы. *Опйрці по хаті ходе.* П. Волин у.

Опйсля́, нар. Послѣ. *Як би не перебйрала ізспрва, то б опйсля не жалкувала.* Ном. ст. 168.

Опйчок, чва, м. Мѣсто у печки для каганця. *На опйчку маячиз каганець.* Г. Арт. (О. 1861. III. 81).

Опйшйлий, а, е. Лѣнивый, медлительный. *Опйшйла служниця.* Вх. Зн. 44.

Опйшйти, шйю, еш, м. Сдѣлаться медлительнымъ (въ ходьбѣ) *Кйнь опйшйв.* Вх. Зн. 44.

Опйшний, а, е = Опйшйлий. *Опйшний кйнь.* Вх. Зн. 44.

Опйяка, ки, м. Пьяница. Черк. у. К. Бай. 41. Мир. ХРВ. 235.

Оплыва́, ви, ж. Облава. Мнж. 187.

Оплканий, а, е. 1) Оплаканный.

2) Несчастный, достойный жалости. *Устину, серденько! Оплакана годинонька твоя.* М. В. (О. 1862. III. 42). *Весілля одуляли оплакане.* Г. Барв. 377.

Оплáкати. См. Оплакувати.

Оплáкувати, кую, еш, сов. в. **оплáкати,** чу, чеш, *м.* Оплакивать, оплакать. *Як ти будеш у степу помирати, ой хто ж тобі голову оплаче?* Чуб. V. 876.

Оплатíти, ся. См. Оплачувати, ся.

Оплáтки, ток, *ж. мн.* Подати, пошлины, налоги. *Великі оплатки—ніяк на гроші не зіб'єшся.* Конотоп. у.

Оплать, ті, *ж.* 1) Расходы. *В хазяйстві оплать велика: на робітника, на вози.* Рк. Левци. 2) Подать, налоги. *Оплать велика.* Подол. г.

Оплáчувати, чую, еш, сов. в. **оплатíти,** чý, тиш, *м.* Платить, заплатить, выплатить. *Овечку продає, щоб подушне оплатить.* О. 1861. VI. 75.

Оплáчуватися, чуюся, ешся, сов. в. **оплатíтися,** чýся, тишся, *м.* Платить, заплатить, вынлатить слѣдующее, откупиться. Мкр. Н. 3. *Не журіться, вороженьки, на вас безіолов'я, я зароблю й оплачуся за своє здоров'я.* Чуб. V. 835. *Буде впит'ється, прохжешит'ється, шинкароци оплатит'ється.* Чуб. V. 1062. **Оплатітися** за свою дівку. Дать парнямъ угощение за право стороннему парню ходить къ избранной имъ дѣвушкѣ на вечерницѣ и пр. Мил. 60.

Оплéнтати, таю, еш, *м.* 1) Опутать. 2) Сожрать. *Оплентав вовк твою кобилу. Оплентали б тебе собаки.*

Оплéнути, нý, нéш, *м.* =Оплинути. *Ожила б я, опленула і не знала б муки.* Мкр. Н. 11.

Оплеснúти, нý, нéш, *м.* Омыть. *Оплеснула гарненько руки і почала їй помагати (поратись).* Г. Барв. 156.

Оплесті, ся. См. Оплітати, ся.

Оплéта, ти, *ж.* Плетенье, плетеная вещь. Вх. 3я.

Оплéтини, тин, *ж. мн.* Косоплетки, ленточки въ косѣ. Вх. 3. 44.

Оплинúти, нý, нéш, *м.* Пополнѣть, поправиться. *Ном. № 4924. Нагодую їх (дітей), напою... тижнів через кільки,—ау! оплинули мої діти любі.* Харьк. г. См. Опленути.

Оплін, ну, *м.* 1) Въ повозкѣ: деревянная подушка, лежащая на оси; на ней лежитъ кузовъ. Чуб. VII. 402. 2) Пере-

кладыны, положенныя на копылы въ саяхъ для связки полозьевъ. Брацл.

Оплінь, ня, *м.* = Оплін. Г. Барв. 522, 523.

Опління, ня, *с.* Соб. отъ Оплін. *А в гряджолох чотири копилля і два опління.*

Опліт, оплóту, *м.* Изгородь, плетень, огорожа. *І оплотом його (виноградник) огородив. Аби маржина не ростягала сіна із стога, огороджують єго оплотом з воріня.* Шух. I. 170, 171. Шух. I. 76, 189. *Пішла в опліт сіна (взята).* Гол. I. 199.

Оплітáти, тáю, еш, сов. в. **оплесті,** тý, тéш, *м.* 1) =Обплітати, обплести. *Виноград оплів навкруш камінь.* Левци. Пов. 361. 2) Уплетать, уплесть, ѣсть съ аппетитомъ. *Сидить хазяїн в конці стола, варенички оплітає.* Нп.

Оплітáтися, тáюся, ешся, сов. в. **оплестіся,** оплетúся, тéшся, *м.* =Обплітатися, обплестися.

Оплітка, ки, *ж.* Растение *Convolvulus arvensis.* Вх. Лем. 444.

Опліч, нар. =Попліч. *А тепера йде опліч з тобою, не скаже ні здоров, ні помагай.* Лебед. у.

Опліччя, чя, *с.* Женская сорочка (у Лемков). Гол. Од. 77.

Оплúтати. См. Оплутувати.

Оплúтувати, тую, еш, сов. в. **оплúтати,** таю, еш, *м.* =Обплутувати, обплутати.

Оповесні, нар. Весеннею порою, весною. *Матусі дождидають, як оповесні ластівки.* Г. Барв. 62.

Оповівáти, вáю, еш, сов. в. **оповіти,** вию, еш, *м.* Обвивать, обвить, спеленать, окружать, окружить. *Оповита дитина* Шух. I. 273. *І тьмою німою оповие тобі душу.* Шевч.

Оповіданка, ки, *ж.* Рассказъ. Вх. Лем. 444.

Оповідáння, ня, *с.* Рассказъ, повѣствованіе. *Левци. I. 213. З твоєю серця виїшли ти оповідання.* К. Досв. 53.

Оповідáти, дáю, еш, *м.* Рассказывать, повѣствовать. *До серця твого будуть казати і жаль правдивий оповідати.* Чуб. V. 376. *Апостоли оповідали йому, що творили.* Єв. Л. IX. 10.

Оповідáч, ча, *м.* Рассказчикъ, повѣствователь. Левци. Пов. 146.

Оповідка, ки, *ж.* Рассказъ. О. 1861. XI. Свид. 50.

Оповідувати, дую, еш, *м.* =Оповідати.

ти. *Находились деякі того часу, оповідаючи йому про галилейців.* Єв. Л. XIII. 1.

Оповідь, ді, ж. 1) = **Оповідка.** *Довго слухав Остап оповідь братову.* Грин. I. 288. 2) Сообщение, объявление. Шух. I. 41. *Оглашение церковное о бракѣ.* МУЕ. III. 50.

Оповістити, ся. См. **Оповіщати, ся.**

Оповістка, ки, ж. Объявление, извѣщение; сообщение, извѣстие. Ум. **Оповісточка.** *Чом же ти, мій сину, оповісточки ніякої не дав?* О. 1862. VIII. 17.

Оповістник, ка, м. Вѣстникъ, возвѣститель.

Оповісточка, чеи, ж. Ум. отъ **оповістева.**

Оповість, сти, ж. Увѣдомленіе, извѣщеніе. *Жадної оповісти нема.* Черн. у.

Оповіщати, щяю, еш, сов. в. оповістити, щу, стіш, г. Объявляютъ, объявить, извѣщать, извѣстить, рассказывать, рассказать. Грин. III. 274. *Оповіщає віну за роботу.* Левец. I. 106. *Ісус Христос своє слово оповістив усім людям.*

Оповіщатися, щяюся, ешся, сов. в. оповіститися, щуся, стішся, г. 1) Объявляютъ, объявить о себѣ, являться, явиться. *Я піду оповіщуся у волость.* 2) Заявляютъ, заявить. *Пішов до попа оповіщатися, що думка сина женити.* Черн. г. *Оповіщуся старостою, старшиною та й до мирового.* НВолын. у.

Опоганити, ся. См. **Опоганювати, ся**

Опоганювати, нюю, еш, сов. в. опоганити, ню, ниш, г. Оскверняютъ, осквернить, огаживать, огадить. *Нема нічого осторонь чоловіка, що, ввійшовши в його, могло б опоганити його.* Єв. Мр. VII. 15. *Дитина опоганила сорочку.*

Опоганюватися, нююся, ешся, сов. в. опоганитися, нюся, нишся, г. Огаживаться, огадиться, оскверняться, оскверниться. *Чи не між вами ж я, погані, так опоганився, що й не знають, чи був я чистим коли небудь?* Шевч.

Оподаль, нар. Вдали.

Опоживіти, см. **Опоживляти.**

Опоживляти, ляю, еш, сов. в. опоживіти, влю, віш, г. Придавать, придавать новые силы, оживлять, оживить. О. 1861. I. Слов. 10.

Ополи, нар. = **Обаполи.** НВолын. у.

Ополистий, а, е. 1) Плотный, толстый, широкий. *Ополистий стіг наклами.* Волч. у. 2) Вѣтвистый. *Ополиста яка тополя.* Кролев. у. *Ополиста груша.* Мнж. 188.

Оположитися, жуся, жишся, г. = **Отелитися.** *Оположилась корова.* Хотин. у. **Опоблок, лку, м.** У кожевниковъ: кожа съ брюха животного. Вас. 158.

Ополоніе, ка, м. 1) Разливная ложка. *Видно між ложками ополоник.* Ном. № 7339. 2) Головастикъ. Ном., стр. 293, № 105. *У нашому ставку нема риби, а жабів та ополоників—чортова тиць.* Лебед. у. Ум. **Ополоничок.**

Ополонити, ню, ниш, г. Обрубить ледь вкругъ чего-либо, стоящаго въ водѣ и вмерзшаго въ ледь. Волч. у.

Ополоничок, чеа, м. 1) Ум. отъ **ополоник.** 2) Родъ дѣтской игры. Ив. 64.

Ополоти. См. **Ополювати.**

Ополудень, нар. Въ полуденную пору. *Бігав я, ганявся зранку. Було вже ополудень, як я зустрів одного з них.* Новомоск. у.

Ополювати, люю, еш, сов. в. ополбти, лю, леш, г. = **Обполювати, обполоти.** *Марусина руточка з лободою: чому ж ти її не ополещи.* Грин. III. 527.

Опона, ни, ж. Пологъ, занавѣсь. *Пани заслонили опонами та килимами піч.* Левец. I. 188.

Опонець, нця, м. Раст. вьюнокъ, convolvulus. Вх. Уг. 256.

Опоросітися, шуся, сишся, г. Освиньѣ: родить.

Опороти, рю, риш, г. 1) Распороть. *Ішов коло тину, зачепився об тин і опоров свитину.* 2) Ударить сильно. *Чоловік як опоре його кійком.* Грин. I. 42.

Опоряджати, джаю, еш, опоряджувати, джу, еш, сов. в. опорядити, джу, діш, г. Приводить, привести въ порядокъ, устраивать, устроить. *Зараз заходилась опоряджати стола, застилає... становить чарочки.* МВ. (КС. 1902. X. 143). *Сухобрус опоряджував нове хазяйство.* Левец. Пов. 50. *Опорядила все на господарстві.* МВ. I.

Опочивати, ваю, еш, сов. в. опочіти, чию, еш, г. Отдыхать, отдохнуть, почивать, пачить.

Опочівка, ки, ж., опочівок, вку, м. Отдыхъ. АД. I. 123. *Над річкою Самарською опочівку собі мають.* АД. I. 127.

Опочінок, нку, м. Отдыхъ. *Проти Кефи города приставали, там собі великий та довгий опочінок мали.* АД. I. 209.

Опочіти. См. **Опочивати.**

Оправа, ви, ж. 1) Оправа, обдѣлка. *Окунь перекинувся гранатовим перцем у*

золоті оправі. Рудч. Ск. II. 113. 2) Переплеть.

Оправдати, даю, еш, гл. Оправдывать, отстаивать кого. *Я буду оправдати тебе перед людьми.* Волч. у.

Оправдіти, ся. См. Оправдовувати, ся.

Оправдóувати, вую, еш, сов. в. оправдіти, джѹ, діш, гл. Оправдывать, оправдать. *Себе оправдовує, що все гарно робить.* Змієв. у. *Ніхто їменно не доказав на його, так і оправділи.* Тепер аби гроші, то хоч якого душоуба оправдять. Черн. г. *Псхай тебе і Бог так простить і батько наш, гетьман український оправдить.* КЦН. 221.

Оправдóуватися, вуюся, ешся и оправдуватися, дуюся, ешся, сов. в. оправдітися, джѹся, дішся, гл. Оправдываться, оправдаться. *Хто ся оправдує (а зовсім винний), того як гору вздує.* Ном. № 7429. *Циан оправдився.* Мнж. 115. *Оправдилась премудрість од дітей своїх.* Єв. М. VII. 35.

Оправити, ся. См. Оправляти, ся.

Оправляти, ляю, еш, сов. в. оправити, влю, виш, гл. 1) Оправлять, оправить, обдѣлывать, обдѣлать. Капєв. у. *Я її оправив під скло... і висить у мене в світлиці.* Г. Барв. 9. 2) Приводить, привести въ порядокъ, починають, починить. *Збери всі човни, що остались, і гарно зараз їх оправ.* Котл.

Оправля́тисся, ляюся, ешся, сов. в. оправитисся, влюся, вишся, гл. Приводитисся, привестися въ порядокъ.

Оправний, а, е. 1) Обдѣланный, исправленный. 2) Переплетенный.

Оправний, а, е. Въ думѣ: вм. оправный 1. *Опрани кулбаки.* АД. I. 114.

Опранцюватіти, тію, еш, гл. 1) Покритися сифилитическою сыпью. 2) Сильно опротивѣть. *Аж опранцюватіє з тобою балакавши.* Кролев. у.

Опрацювати, цюю, еш, гл. Обработать. Вх. Зн. 44.

Опреділяти, ляю, еш, сов. в. опреділити, лю, лиш, гл. Предназначать, предназначить для кого. *На що ж ти діточка покидала (умерла), кому ти їх опреділила: чи ти батенькові опреділила, чи ти братікам, чи сестриці?* Мил. 221.

Опрікривий, а, е. Противный, опостылый.

Опрікритисся, рюся, ршся, гл. Опротивѣть. *То воно йому так юрілка опри-*

крилась. Хәрк. *Тут і своя брехня оприкрилась, а то ще й він.* Ном. № 6873

Опріни, рин, ж. мн. Крыжовники. Вх. Лем. 444.

Оприск, ку, м. 3 оприском баланати. Вспыльчиво, запальчиво говорить. Ном. № 12893.

Оприскливий, а, е. Вспыльчивый, огрызающийся. *Дитина... оприсклива.* Сим. 234

Оприскливо, нар. Вспыльчиво.

Опрішкуватий, а, е. Злой, сварливый. Рк. Левиц.

Опрішок, шка, м. Разбойникъ, бандитъ. *Да чи идем, пане брате, на воно в опришки.* Лукаш. 135.

Опріч, опріче, нар. 1) Крімъ. *Опріч сорочки Бі-ми нічого.* Ном. № 1527. *Серед близьких нема опріче вас.* Г. Барв. 197. 2) Отдѣльно, особо. *Опріч людей собі мдила.* Греб. 319.

Опрічний, а, е. Особенный, отдѣльный. *Цей чоловік якийсь опрічний од людей.* Рк. Левиц. *Умом і хвабрістю своєю в опрічне попав число.* Котл. Еп. V. 2. *Опрічна хата.* Рк. Левиц.

Опроваджати, джаю, еш, сов. в. прова(во)дити, джѹ, диш, гл. Проводить, провести. *Мою грішну та душечку в рай опроваджати.* Гол. I. 221. *Поможи Боже вам сі свята мирно опровадити.* Гол. IV. 556. *Пошли, Боже, вік і здоров'я, щоб цей празник опроводить, нового... дождати.* О. 1862. IV. 89.

Опрóстати, таю, еш, гл. Освободить, избавить. *Опростав мене батько від панської ласки.*

Опрóстатисся, таюся, ешся, гл. 1) Освободитисся. 2) Прийти въ себя.

Опрóче, нар. 1)=Опріче 1. *Опрóчих пісень.. співають і таких.* О. 1861 XI. 9. 2)=Опріче 2. *Ні, вони не всі вкупи,—ті опрóче стають.* Новомосковск. у.

Опрошкувати, кюю, еш, гл.=Простувати. *Хто опрошкує, той дома не ночує.* Ном. № 11406.

Опрощєння, ня, с. Прощаніє. Опрощєння брати, приймати з ким. Прощатисся. *Як ми ув охотне військо од отця, од матері, од роду од'їзжали, ми з отцем, з матіррю і з родом опрощєння брали.* Макс. (1849). 19. *То він з своєю матіррю опрощєння приймає, у чужу сторону од'їзжав.* Чуб. V. 849.

Опруг, га, м. 1) Кругъ. Шух. I. 278. 2)=Упруг. 3 ранку до снідання опруг.

до обід другий, до полудня третій, до вечора—четвертий. Константиногр. у.

Оп'яга, ги, ж. Смерть. *Нехай на її оп'яга прийде.*

Оп'ягтіся, ж'юся, ж'єшся, м. Умереть, окол'ять. *В сей день його отець оп'ягся, як чикилдихи обіжрався.* Котл. Ен. II. 9.

Оп'ядати, даю, еш, сов. в. оп'ядати, д'у, д'єш, м.—Обп'ядати, обп'ядати. *Хто мене буде оп'ядати?* Мил. 221.

Оп'ядати, таю, еш, м. Очистить, прибрать. *Вона її (піч), понідводила, помастила, оп'ядала.* Чуб. II. 67.

Оп'тека, ки, ж.—Аптека. Рудч. Ск. II. 147. О. 1862. I. 52.

Оп'текар, ря, м.—Аптекарь. Ном. № 7541.

Оп'угатися, гаюся, ешся, м. Од'ється тепло, напаялить на себя много.

Опуд, да, м.—Опудало. Шух. I. 112. *Проти птахів кладуть по городах опуди... На опуди ставлять хрест із патикив, надивають на него фєлєгу—подертый сердак або сорочку і вкривають старою кресанею.* Шух. I. 166.

Опудало, ла, с. Чучело. *Годився б у коноплі на опудало.* О. 1862. II. 27. *Отсе опудало погане.* Котл. Ен. VI. 45. *Увійшло тєсь опудало.* К. ЧР. 389.

Опудитися, джуся, дишся, м. Испуаться. *Коні так опудились.* Мелитоп. у. Слов. Д. Сварн.

Опук, ку, м. 1) Выпуклость. Харьк. 2) Опук. Особый видъ крымской б'блѳой соли. Мнж. 188.

Оп'ука, ки, ж. 1) Мячъ. КС. VI. 457. *Кинутись, упасти оп'уною.* Стремительно броситься, упасть. Г. Барв. 296. *Онилка кинулась до мене оп'укою.* Г. Барв. 211. *Оп'укою з гори—аж вітром зашуміло—орел ушквартив на яня.* Греб. 381. *Впала оп'укою.* Мир ХРВ. 18. 2) Выпуклая, выдающаяся часть, напр. у. бочки. Мнж. 188. 3) Взнось въ цехъ съ сына цехового, вступившаго въ бракъ. Остер. у.

Оп'увий, а, е—Оп'увлий.

Оп'укуватий, а, е—Оп'увлий. *Бочка оп'укувата.* Волч. у.

Оп'увлий, а, е. Выпуклый, шарообразный.

Оп'упок, п'ва, м. Завязь (плода). Суджан. у.

Оп'уск'ання, ня, с. 1) Опусканіе. 2) Въ орнаментъ раскрашенной миски—узкія параллельныя полоски, иногда концентрически покрывающія всю миску. Вас. 184.

Оп'уск'ати, в'аю, еш, сов. в. оп'уст'ити, оп'ущ'у, ст'иш, м. 1) Опускати, опустить. *Як зачали Бондарівну у гроб оп'ускати, ой то казав пан Каневський ще жалібниш грати.* Чуб. V. 428. 2) Оставлять, оставить, покидать, покинуть. *Щоби вас Бог не оп'ускав.* Чуб. I. 89.

Оп'уск'атися, в'аюся, ешся, сов. в. оп'уст'итися, оп'ущ'уся, ст'ишся, м. 1) Оп'уск'атися, опуститься. 2) — діла. Бросать, бросить работу, перестать работать. Г. Барв. 321. *Діла зовсім оп'устився, ні про що не дбає.* Г. Барв. 387.

Оп'уст, т'у, м. Шлюзы. Драг. 5. *Стали коло ставу напувати худобу; дивляться, на оп'усті ходить якийсь пан.* Драг. 47.

Оп'уст'ити, т'ію, еш, м. Оп'уст'ить. *В тому селі холера була така страшна, що після неї село зовсім оп'устіло.* Васильк. у.

Оп'ух, ху, м. Опухоль. Драг. 29. Г. Барв. 222. *Оп'ух пішов за долоню, мало не до ліктика.* Г. Барв. 530. *Нехай вона вийме жало, рану залиже, оп'ух потушить.* Чуб. I. 122.

Оп'ух'ати, х'аю, еш, сов. в. оп'ух(ну)ти, хну, неш, м. Опухати, опухнуть. *Поки багатий стусне, то вбогий оп'ухне.* Ном.

Оп'ухлий, а, е. Опухлий. *Опухла дитина голодная мре.* Шевч. *Роскрила опухлі очі.* Мвр. Пов. II. 112.

Оп'ух(ну)ти. См. Оп'ухати.

Оп'уцьки, ків, м. мн. Раст. *Togiliv.* Antryseus Gaert. ЗЮЗО. I. 139.

Оп'учка, ки, ж. Ум. отъ Оп'ука.

Оп'уша, ші, ж. Раст. репейникъ, лопухъ. Вх. Лем. 44.

Оп'ушка, ки, ж. М'ховая обшивка. *А у ляха верш'ок низький, широкі оп'ушки.* Лукаш. 20.

Оп'яніти, ся. См. Оп'яняти, ся.

Оп'яніти, н'ю, еш, м. Оп'яніть. Драг. 288.

Оп'яничитися, чуся, чишся, м.—Оп'янитися. *Він випив тоді чимало—таки зовсім оп'яничився, що й язиком гаразд не поведе.* Новомоск. у.

Оп'яняти, н'аю, еш, сов. в. он'яніти, н'ю, н'єш, м. Оп'янять, оп'янить. *Його й погане пиво оп'янило.* ЗОЮР. I. 205.

Оп'янятися, н'аюся, ешся, сов. в. оп'янітися, н'юся, н'єшся, м. Напиваться, напиться пьянымъ. *Оце оп'янивсь уже.* О. 1862. VI. 34.

Оп'ятеричитися, чуся, чишся, м. Упереться въ землю.

Оп'ять, нар. = **Знов**. *Оп'ять забули горювати*. Котл. Еп. III. 8.

Ор'аз, нар. = **Враз**.

Ор'анда, ди, ж. 1) Корчма, питейный домъ, кабаць. *Ходить до ор'анди горілочки пити*. Чуб. V. 752. 2) Аренда.

Оранд'арка, ки, ж. Содержательница кабака. *Ой дай, орандарко, да горілочки квартиру*. Чуб. V. 420.

Оранд'арство, ва, с. = **Орендарство**.

Оранд'арський, а, е = **Орендарський**. *Орандарські діти*. Грин. III. 692.

Оранд'арь, ря, м. 1) = **Орендарь**. 2) Кабатчикъ.

Орандарювати, рюю, еш, и. **Быть орандарем**.

Оранка, ки, ж. 1) Паханіе. *А що вже в полі на оранці, так дідові старими ногами за наймитом і не поспішитись*. Г. Барв. 194. 2) Время паханія. Подольск. г.

Оранія, ці, ж. Вспаханное поле. *Попід тоті ораніці студені криниці*. Гол. IV. 489.

Ор'ання, ня, с. = **Оранка** 1. *Не можуть без плуга і орання хліба їсти*. Чуб. I. 93.

Ор'ап, па, м. Арапъ, негръ. К. Дз. 170.

Орапеня, няти, м. Арапченокъ, негрятенокъ. К. Дз. 170.

Ор'апник, ка, м. = **Гарапник**. Козелец. у.

Ор'апський, а, е. Негрятянский. К. Дз. 171.

Ор'ати, рю, р'еш, и. Пахать. *Чи не оре милий плугом?* Чуб. V. 1. *Тяжко сіяти, коли ніщо орати*. Ном. *Не сіявши, не оравши, не буде житю родити*. Мет. 86.

Ор'атися, рюся, р'ешся, и. Пахаться. *Орися ж ти, моя ниво, долом та горою*. Шевч.

Ор'ація, ціі, ж. Праздничное привѣтствіе, поздравленіе, составленное заранѣе и пропносимое ходящими по домамъ на праздникъ Пасхи поздравителями. О. 1861. XI. Свид 70.

Ор'ач, ча, м. 1) Пахарь. *Взам би-сьмо багача, то не буде ор'ача*. Чуб. V. 977. 2) Птица. Луговой жаворонокъ *Alanda arvensis*. Вх. Пч. II. 8

Ор'ачка, ки, ж. = **Оранка**. Вх. Лем. 444

Орг'ан, ну́, м. Органъ. Чуб. I. 179; II. 43.

Орг'аністий, того, м. Органистъ, играющій на органѣ. *Я не орг'аністий—не пербіраю*. Ном. № 12161.

Орг'инія, нії, ж. Георгина (дѣвѣтокъ). *Левец I. 285. Ум. Орг'инька*.

Орг'ія, гії, ж. Оргія. *Мерзений Рич з Героном в паскудних орг'іях ковав*. Шевч II. 170.

Орг'анецъ, нця, м. Встрѣчено въ пѣснѣ: *Ой зарайте, музики - органи, нехай піду з Марусею в танці*. Грин. III. 235. Вѣроятно вмѣсто варганці, т. е. играющіе на варгані. (См.).

Орд'а, ді, ж. 1) Орда. *Піди, сину, шти, од мене, нехай тебе орда візьме*. Чуб. V. 890. 2) Перен.: толпа. *Помішників у йти ціла орда*. О. 1862. V. 72. **Орд'ю**—толпой. *За молодую козики ордою*. Шевч.

Орд'ань, ні, ж. 1) Рѣка Іорданъ. *Ой на річці, на Ордані плыве образ, виринив*. Чуб. III. 461. 2) Мѣсто освященія воды на Крещеніе, а также и самое освященіе. 3) Изображеніе креста, дѣлаемое на праздникъ Богоявленія Господня. *Дяк пиши крейдюю на дверях велику ордань... з Одомовою головою внизу*. Левец. I. 402.

Орд'анський, а, е. 1) Іорданскій. *Орданська ріка*. Чуб. I. 129. 2) Богоявленскій. *Прискають хворому в вічі святою орданською водою*. Грин. II. 40.

Орд'анка, ки, ж. Казанская овчина, рыжеватая, съ грубой шерстью. Вас. 154.

Орд'анський, а, е. Относящійся къ ордѣ. *Шляхом битим орданським ой там гуляв козак Голота*. АД I. 168.

Ор'ел, орл'а, м. 1) Орель. *Ой з-за гори, из-за кручи орли виітають*. Мет. 106. *Орла не можна бити; а як його стріляти, то треба считати тричі: чи нажить ся на світі*. Чуб. I. 64. *Летять сини України вірли і соколи*. Млак. 80. Употребляется какъ ласкательное слово въ приложеніи къ мужчинѣ, преимущественно козаку. *Ой куди ж ти одіжаєши, сизокрилий орле?* Мет. 38. 2) Названіе вола съ большими, вертикально поднимающимися рогами, концы которыхъ загнуты назадъ. КС. 1898. VII. 45. Ум. **Орлин**, орличон, орлонько.

Ор'елі, ор'ель, ж. = **Релі**. Козелец. у.

Ор'енда ди, ж. Аренда. *Держав у його на оренді кормчу*. ЗОЮР. I. 241.

Орендар'енко, ка, м. Сынь арендатора **Орендар'ів**, рева, ве. Принадлежащій арендатору. *Орендарева коза*. Левец. Пов. 112

Орендар'івна, ни, ж. Дочь арендатора.

Орендар'ка, ки, ж. Арендаторша.

Орендар'ство, ва, с. 1) **Арендаторство**. 2) соб. Арендаторы.

Орендарський, а, е. Арендаторський.
 Орендарь, ря, м. Арендаторь.
 Орендувати, дую, еш, и. Арендовать.
 Орбшт, ту, м.=Арешт 1.
 Орештувати, тую, еш, и.=Арештувати.

Орідець, дця, м. Ум. оть ород.
 Орілка, ки, ж.=Горілка. Грин. III.

385.
 Оріх, ха, м. 1) Орѣхъ. *Був оріх, а тепер свистун.* Ном. № 1866. *Соловійко на орісі, зозуленька на калині.* Грин. III. 178. 2) мн.—болотяні, водяні, чортові. Раст. *Tigra patans* L. ЗЮЗО. I. 139. Ум. Орішок, орішенько. Чуб. V. 11.

Оріхарька, ки, ж.=Оріхарь. Вх. Уг. 256.

Оріхарь, ря, м.=Лускогоріх. Вх. Лем. 444.

Оріхівка, ки, ж.=Лускогоріх. Вх. Лем. 444.

Оріховий, а, е. Орѣховый. *А скрипочка оріхова, а смичок із руги.* Чуб. V. 969.

Оріхолуп, па, м.=Лускогоріх. Вх. Пч. II. 9.

Орішанка, ки, ж.=Лускогоріх. Вх. Уг. 256.

Орішарька, ки, ж.=Орішанка. Вх. Уг. 256.

Орішарь, ря, м.=Орішанка. Вх. Уг. 256.

Орішення, ня, с. соб. Орѣховья деревья. *Зеленсе орішення по двору.* Грин. III. 534.

Орішець, шця, м.=Орішок 3. Вх. Уг. 256.

Орішина, ни, ж. Орѣховое дерево. *Ой ходила Марусечка по леваді, та садила орішину у три ряди.* Мил. 145. *Зеленая й орішина од сонечка ізов'яла.* Чуб. V. 230.

Орішок, шва, м. 1) Ум. оть оріх. *Народу зійшлося, міщан, що ніде було й орішку впасти.* МВ. I. 27. 2) Клеверь. Харьк. 3) Птица=Мишонкрик. Вх. Уг. 252. См. Мишачок. 4) Печенье: кусочки тѣста, изжаренные въ маслѣ или салѣ. 5) Родъ дѣтской игры. Ив. 44.

Орія, ріі, ж. Родъ рыболовной сѣти, забрасуваною сь лодки и вытягиваемою въ нее же. Браун. 12.

Орван, на и ну, м. Арвань. *Гей будеш ти, коню буланенький, на оркані ходити.* Нп.

Орванс, су, м. Полба. Вх. Лем. 444.

Орлан, на, м.=Орел. *За ним шунули козаки-орлани.* К. МВ. II. 139.

Орленя, няти, с. Орленокъ. *Летить орел і орленя.* Мнж. 37. *Надлетіли орленята, круту гору вкрили.* Чуб. V. 969.

Орлий, а, е = Орловий. *Орле око.* Шевч.

Орлик, ка, м. 1) Ум. оть орел. 2) мн. Раст. *Aquilegia vulgaris* L. ЗЮЗО. I. 112. См. Оксамит.

Орліний, а, е = Орловий.

Орлиця, ці, ж.=Горлиця. *Ой я вас, орлиці, за ті вісти скажу соколові живцем вас поїсти.* Чуб. V. 35.

Орліця, ці, ж. Самка орлиная, орлиця.

Орличок, чка, м. Ум. оть орел.

Орловий, а, е. Орлиный. *Орлове чути здалеку клетання.* К. МВ. II. 134. *Ой коли б мені та орлові крила.* Чуб. V. 74.

Орлонько, ка, м. Ум. оть орел.

Орлюк, ка, м. Молодой орель. *На широкі крила підхоплюють орлюки орла старого.* К. ЦН. 205.

Орля, ляти, с. Орленокъ. *Молоде орля та вище старою літає.* Ном. № 7322. Ум. Орлятно.

Орляв, ка, м. Растение. *Pteris aquilina*. L. ЗЮЗО. I. 133.

Орляка, ки, м. Большой орель. *Тихо знявсь орляка з скелі, сизі крила розпустив.* Щог. Сл. 123.

Орлячий, а, е. Орлиный. *Клек орлячий з під хмари чути.* Ном. № 999.

Орнаута, ти ж.=Арнаутка. *Озимини по півтори, а орнауту копу.—треба її змолотити та доброму хлопцу.* Грин. III. 635.

Орний, а, е. Пахатный.

Оробина, ні, ж.=Горобина. ЗЮЗО. I. 137.

Орбд, ду, м.=Горбд. Ум. Орідець, орбдечок. Грин. III. 104. *Ой ходжу ж бо я, да блуджу ж бо я коло ородечка, коло зеленого.* Грин. III. 104.

Орбія, піі, ж. Арава, куча. *А у нього ж дітей ціла оробія.* Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Орбх, ху, м.=Горох. Драг. 363. ХС. III. 66. *Напряла ороху.* Грин. II. 163.

Орбовий, а, е = Гороховий. Грин. III. 102.

Орбак, ка, м. 1) Страна. *Тільки орбак проходили, а білий світ не виділи.* АД. I. 87. 2) Дорога вымощенная, шоссе. Вх. Зв. 44.

Ортографія, віі, ж. Орфографія, правописание. О. 1862. I. 77.

Оруда, ди, ж. Работа, хлопоты. *Немя*

ляли на постіль припочивати, бо з великої орудни та їй трудні були. Федьк.

Орудник, ка, м. Руководитель. *І те велике, що він починає, орудників грядущих дожидає.* К. ЦН. 200.

Орудування, ня, с. Завідываніє, руководство, управління.

Орудувати, дую, еш, и. Рзпоряжаться, завідывати, управляти, заправляти, владѣть чѣмъ. *Невістка нами орудувала.* Г. Барв. 3. *Пильнуй, старосто, і дома добре орудуй.* Гол. IV. 439. *Мені, каже, хазяїн велить теж орудувати чортами, щоб скоріиц мололи.* Грнц. I. 39. *Хто чим орудує, той на тім і сидить.* Пом. № 10423. *Другий тиждень ногою не орудую.* Харьк. *Худорявий,—не ціном би йому й орудувати.* Г. Барв. 81.

Орудущий, а, е. Командующій. *Оце ще мені орудущий! Усе тільки мудрує та коверзує.* Харьк. г.

Оружжя, жя, с. Оружіє. (Салдата) у мундир зберуть, оружжи дадутъ. Рудан. I. 23. *До оружжа: до хліба та до ножа.* Пом. № 12278. Ум. **Оруженьо.** Мет. 239.

Оружїна, ни, ж. Ружьє. Мет. 42. *Ой шли чумаки з України, стали на попасі край долини, викресали огню з оружини.* Чуб. V. 915. *Для сильної армії своєї ружиниц, мушкетів, оружин наклали повні гамазї.* Котл. Ен. IV. 56.

Оружитися, жуся, жишся, и. Вооружитися. *Коли сильний, оружившись, стерже свого дому, то в спокою добро його.* Ев. Л. XI. 21.

Оружний, а, е. Вооруженный. *Одбиваючи од нас ворогів наших, не з кого, як із нас же, вони оружний люд набїрали.* К. (О. 1861. II. 227).

Оружно, нар. Съ оружіємъ. К. ЦН. 277.

Орця стати. Противиться, оказывать сопротивление. Желех.

Орчик, ка, м. = Варок. Kolb. I. 67. *Величається як поросля на орчику—важничаетъ, чванится.* Пом. № 2495.

Орчиківий, а, е Пристяжной.

Орючий, а, е. О плугѣ: хорошо папущій. *У мене плуг орючий.* Волч. у.

Орябка, ки, ж, орябок, бка, м. Птица Рябчикъ, Tetrao bonatia. Ум. **Орябочок.** Гол. IV. 524.

Оса, сї, ж. Оса, Vespa. *Удливе як оса.* Посл.

Осавул, ла, м. Есауль. *Беруть коня осавули, товариство зброю.* Чуб. V. 811.

Осавула, ли, м. 1) = Осавул. 2) Помѣщичій разсылный, помѣщичій приказчикъ. Левц. I. 31. *Звелів пан двом осавулам витягти жида з хати.* Грин. II. 232.

Осад, ду, м. 1) Усадьба, дворъ. *Десь ся взяла сива зазуленьки та й всі осади пообмітала, но у єднім не бувала, де ся церков будувала.* Гол. II. 51. 2) = **Осада 4.** Лохв. у.

Осада, ди, ж. 1) Поселеніє, поселокъ. 2) Этажъ, ярусъ. *Він тямить силу у муривщичествї, бо то ставляв таку височїнь, вимуровував панські будинки на двї осади, на три осади і на чотири осади.* Васильк. у. 3) Ложа (у ружья). Галт. у. 4) мн. Вѣ части воза вмѣстѣ, кромѣ кузова, колесъ съ люшнями и оглобель. Лебед. у. (Залюб.). 5) Поставъ вѣ мельницѣ. *Млин на 12 осад.* Чуб. II. 149.

Осаджувати, джую, еш, сов. в. осадїти, джїу, диш, и. 1) Сажать, посадить вѣ заключенїє. *Затали Швачку та й самотою, та до Львова віддали... Ой вже Швачки нема, вже го осадили в самім риночку в місті.* Гол. I. 18. 2) Заселять, заселить. *Вони узряниччя людом осадили.* К. Досв. 20. *Моє Підїр'є назад поверну, назад поверну, лучче оажу... Ой сажав же він та три слободи: одну слободу—старими людми... Нп.* 3) Осаживать, осадить, останавлювать, остановить. *Як прийде злодій, так занїз доганя, а притика осаджує.* Пом. № 11060.

Осадїтися, джїуся, дишся, и. Поселиться. *Батько мїй був з самих найпервіших січовиків, що осадились на Чортмлику.* Стор. МПр. 26.

Осадкуватий, а, е. Приземистый, коренастый. *Молодий ще чоловік, осадкуватий, широкоплечий, широколобий.* Мир. Пов. I. 140.

Осадник, ка, м. Первый поселенець вѣ данномъ населеномъ пунктѣ, основатель поселенїя.

Осаднїти, нїю, нїш, и.—коня. *На тереть лошади сѣдломъ или хомутомъ рану.* Желех. *Осаднений кїнь.* Вх. Зн. 44.

Осадчий, чого, м = **Осадник.**

Осапувати, пїю, еш, и. = **Обсапувати.** *Тютюн треба осапувати.* Черниг. г.

Осатанїти, нїю, нїш, и. Разозлить, взбѣситъ. *Махнула швидко до Троянїв, щоб сїх латинських постоянїв по своїою му осатанить.* Котл. Ен. IV. 41.

Осатанїти, нїю, еш, и. Взбѣситься,

сильно разсердиться. *Осатаніла вража баба.* Котл. Бн. IV. 45.

Осаул, ла, м. = Осавул.

Осаула, ли, м. = Осавула. *Сотенний осаула.* Снм. 226.

Осв́арюватися, рююся, ешся, гл. Огрызаться. *Я його сварю, а він ще й осварюється.* НВолын. у.

Освіданий, а, е. Опытный. *На похоро́ні готували обід освідані дві молодшиці.* Рк. Левиц. См. Досвідчений.

Освідувати, дую, еш, гл. Освидѣтельствовать. *Спало з його усе тіло; ото його лікарі освідували—аж на йому худа річ.* Васил. у.

Освідчати, чаю, еш, сов. в. освідчити, чу, чиш, гл. Изъявлять, изъявить, объявлять, объявить, сообщать, сообщить, выражать, выразить.

Освідчатися, чаюся, ешся, сов. в. освідчитися, чуся, чишся, гл. Объявлять, объявить себя.

Освідчення, ня с. Изъявление, объявление, выражение.

Освідчити, ся. См. Освідчати, ся.

Освіну́ти, ну́, неш, пр. освів, освіла, гл. 1) Разсвѣтъ, начаться разсвѣту. *Тут будемо ночувати, дочко, а завтра, як Бог освіне, поїдемо далши у дорогу.* Рудч. Ск. II. 62 2) Встать, находиться при разсвѣтѣ, освѣт ться. *Осмеркна у батеньки, а освіла у с корка.* Рк. Макс. *Рано встав,—на порозі освів* (пронія). Пом. № 13900. *Берегом, берегом* (гілка) *Дуная приплив, у Мирині на столі освіла.* О. 1862. IV. 26. *На завтра бодайсь не освів!* Пожелание не увидѣть свѣта завтрашняго дня, т. е. пожелание смерти. Вх. Зн. 44. 3) Выздоровѣть. *Був слабій—тепер мало освів.* Вх. Зн. 44.

Освіта, тя, ж. Образование, просвѣщеніе. *Великою працею догодить чоловік освіти.* Дещо. *Освіту народню скрізь розпростер.* К. (О. 1861. II. 228). *Не науки бажалось для дочки, не освіти.* Св. Л. 53.

Освітити, ся. См. Освічувати, ся.

Освітний, а, е = Освічений.

Освічати, чаю, еш, гл. = Освічувати. *Не буду, Божейку, людей освічати.* МУЕ. III. 34. *Сонечко ясне, красне, освічаєш гори, долини, освіти мое личко, щоби мое личко було ясне - красне, як сонечко.* Чуб. I. 93.

Освічений, а, е. 1) Освѣщенный. *Лице, освічене ясним сонцем.* Левиц. I. 158. 2) Образованный, просвѣщенный. *Яків зо-*

сім не письменний, не освічений. Ком. Р. II. 16. *Освічена наукою козачка.* КПС. 5.

Освічувати, чую, еш, сов. в. освітити, чу́, тиш, гл. 1) Освѣщать, освѣтить. *Світло так і б'є... освічує верби й вишині.* Левиц. I. *Зірочка зійшла, усе поле освітила.* Мет. 80. 2) Просвѣщать, просвѣтить.

Освічуватися, чуюся, ешся, сов. в. освітитися, чу́ся, тишся, гл. 1) Освѣщаться, освѣтяться. *Пі отопиться, ні освітиться.* Г. Барв. 519. 2) Просвѣщаться, просвѣтяться.

Освіщати, щаю, еш, гл. = Освічати. Чуб. I. 93.

Освятити, ся. См. Освячати, ся.

Освячати, чаю, еш и освячувати, чую, еш, сов. в. освятити, чу́, тиш, гл. Освящать, освятить. *Що більше: дар, чи жертівня, що освячує дар?* Єв. Мт. XXIII. 19. *Освяти їх правдою твоєю.* Єв. I. XII. 17. *А тим часом гайдамаки нозі освятили.* Шевч.

Освячатися, чаюся, ешся и освячуватися, чуюся, ешся, сов. в. освятитися, чу́ся, тишся, гл. Освящаться, освятиться. *Без неї вода ніде не освятиться.* Ей до всего дѣло, она во все вмѣшается. Левиц. Пов. 346.

Осв́, нар. = Оце. *Осе ж і я, що хороше ім'я.* Пом. № 2525.

Осѣдок, дку, м. Усадьба съ хатою и хозяйственными постройками, а также съ земельным угодьями, т. е. все недвижимое имущество хозяина - гуцула, обведенное огорожею Шух. I. 86.

Осѣй, ося, осв́, мст. = Оцей.

Осѣл, ослá, м. Осель. *Набув, як сокола, а тяжко збути, як осла.* Пом. № 10548.

Оселѣдець, дця, м. 1) Сельдь. *Хоч посолонцювати оселедцем.* Пом. № 12121. 2) Хохоль, пукъ волосъ на выбритой головѣ. Чуб. VII. 412. *Знати їх* (запорожців) *було... по довгому оселедию з-під шапки.* К. ЧР. 261.

Оселити, ся. См. Оселяти, ся.

Осѣлість, лости, ж. Осѣдлость.

Осѣлка, ви, ж. 1) Оселокъ. 2) = Веселка.

Осѣльниє, ва, м. Поселенець.

Осѣльня, ні, ж. Гусеница. *Щоб садвина родила, щоб осельня не об'їдала.* О. 1861. XI. Свид. 66.

Осѣля, лі, ж. Жилще. *Исма в його ні оселі, ні саду, ні ставу.* Шевч. *До нашої оселі якийсь москаль припхався.* Ко-

бел. у. *В оселі гріх світити, бо чорт прибіжить.* Васил. у.

Оселяний, а, е. Заселенный. Оселяний край.

Оселяти, ляю, еш, сов. в. **оселіти, лю́, лиш,** гл. Поселять, поселить.

Оселятися, ляюся, ешся, сов. в. **оселітися, лю́ся, лишся,** гл. Поселяться, поселиться. *Радюк покинув свій хутір і оселився в жінчиному домі, в Журбанях.* Левиц. Пов. 148.

Осеніця, ці, ж. Осень. *Коби борзо до осені, та й до осеніці.* Гол. IV. 465.

Осеніти, ніє, гл. безл. Начинаться осени. *На дворі осеніє, шевцєві веселіє.*

Осенник, ка, м. Растеніє *Colchicum autumnale.* L. ЗЮЗО. I. 119.

Осердак, ка, м. Тулупчикъ безъ рукавовъ. Вх. Лем. 444.

Осердок, дка, м.==Осередок 1 и 2. *Осердок у дереві.* Ном. № 152. ст. 29 5.

Осердя, дя, с.==Осердок. Новомоск. у.

Осерёдок, дка, м. 1) Центръ, середотчіє. 2) Сердцевина (дерева, яблока и пр.). Сумск. у. Сердцевина рога. Вас. 163. См. **Середняк.** 3) Начинка, фаршъ. *Намисник з осередком і без осередку. Жарене порося з осередком.* Лохв. у.

Осередь, нар. Среди. *Та ви такої риби осередь літа не купите.*

Осет, ту, м.==Осот. *Мені Бог дав очерт і осет.* Чуб. I. 72. Лебед. у.

Осетар, ра, м. Щегленокъ, *Tringilla carduelis.* Вх. Уг. 256.

Осетёр, трá, м. Осетръ. Рудч. Ск. II. 172. Браун. 31.

Осетнік, ка, м. Раст. *Juncus effusus.* Шух. I. 21.

Осетріна, ни, ж. Осетрина. *Чорнявая, білявая на вечерю просить... що на рибу осетрину, на білу перину.* Чуб. V. 316.

Осіка, ки, ж. Осина, *Populus tremula.* *Осіка проклята, бо на осіці повісивсь Юда.* Чуб. I. 76. Ум. Осична.

Осіковий, а, е. Осинovýй. *Сядь за осиковою бороною, то побачиш мою смерть.* Рудч. Ск. I. 69.

Осіна, ни, ж.==Осіка. *Цур тобі, осіна тобі.* Ном. № 5128.

Осиніти, ню́, ніш, гл. Окрасить въ савній цвѣтъ. *Ми давали ниток осинити аж три хунти.* Пврят. у.

Осиц, ну, ж. Давь, подать зерномъ. *Осицу (даси) корєнь жита та півкорця овса і ячменю.* ЗОЮР. I. 143.

Осіпати, пáю, еш, сов. в. **осіпати,**

плю, леш, гл.==Обсіпати. *Знати, знати козацьку хату скрізь десяту: вона соломонь не покрита, приспою не осіпана.* О. 1861. V. 8.

Осі́пати́ся, пáюся, ешся, сов. в. **осі́пати́ся, плю́ся, лешся,** гл.==Обсіпатися. *Половина садів цвіте, половина осіпається.* Чуб. V. 198.

Осіпка, ки, ж. 1) Ячменное зерно измельченное на мельницѣ (каждое на 2—3 части), которое даютъ баранамъ во время случки и молодымъ барашкамъ. Херс. у. 2) Плата мукой или пшеномъ пастуху. Мирг. у. Слов. Д. Эварн. 3) Корь. Вх. Лем. 444.

Осіротіти, ч́у, тіш, гл. Осиротить. *А вража дочко! ти мене осиротила! Мій Василь од мене одиурався.* МВ. I.

Осіротітися, ч́уся, тішся, гл. Осиротѣть. *Ой ну люлі, мале дитя, що вчора враніі уродилося, а сьогодні ввечорі осиротилося.* Чуб. V. 767.

Осіротілий, а, е. Осиротѣлый. Левиц. I. 404.

Осіротіти, тію, еш, гл. Осиротѣть. *Він сирота і не винен, що осиротів.* Св. Л. 324. *Що я на чужій стороні завдовіла і з маленькими дітками осиротіла.* Пв.

Осітній, я, е. Достаточло давній. *Осітня пора сватати, а й досі не побрались.* Лебед. у.

Осітня́г, ѓу, м. Растеніє = Осітняг. Ум. **Осітняжок.** ЗЮЗО. I. 172.

І. Осіть, ти, ж. Сушильня для зерноваго хліба. *Осіть—де жито сушуть. Зроблено таку яму і цілою вимоцено—як ніч. І тоді в ніч накидають багато кичок і вони жарко-жарко горять; а зверху вимоцено і снопи туди кладуть. Коп дві наклають і посохне, а тоді молотять.* Черн. у.

ІІ. Осіть, нар. Достаточло давно. *Осіть, як борці винали з печі, а він все ще гарячий.* См. **Досіть.**

Осічаний, а, е==Осіковий. *Ініяк не доступно до осичаного прикілка.* Грин. I. 70.

Осічина, ни, ж. Осинное дерево. *Осічина тим труситься, що на єї Скрипот повісився.* Ном. № 316. *Осічино, березино, чом не горши, тільки куршися?* Чуб. V. 548. *А матері твоїй осічина!* Брань. пожеланіє, чтобы мать бранимаго была пробита, какъ вѣдьма, осинovýmъ коломъ. Лебед. у. 2) Осинovýй лѣсь. *Ой ліс-осічина, в тебе жінка позичена.* Пв. *А в лі-*

пини та в осичини, жем староста траву косить. ЗОЮР. II. 249.

Осичка, ки, ж. Ум. оть осика.

Осичце, ща, с. Осинное гніздо. *А у того чоловіка на горищі та завелась осі... Він до того осича, аж осі тільки дзз!* Мнж. 13.

Осіяти, яю, еш, гл. = Осіяти. *Слава Господня осіяла гл.* Св. Л. II. 9.

Осібно, нар. Особо, отдѣльно. *Це осібно поклади; а те докупі.* Камен. у.

Осібний, а, е. Особый, особенный, отдѣльный.

Осігди, нар. = Завсігди. Федьк.

Осідати, даю, еш, сов. в. осісти, сяду, деш, гл. 1) = Обсідати, обсісти 1 и 2. *Чи бач, як медяник мухи обсіли—зжени лишень.* Кобел. у. *Осядуть думи, розіб'ють на стократ серце і надію.* Шевч. 2) **Садиться, сѣсть.** *Він осівсь на возі.* Мкр. Н. 22. *Ти осядь, осядь, тихий рощку, у вишневому садочку.* МУЕ III. 97. *Так бились (птахи і звіри) цілий день, а потім увечері осіли усі опочивати.* Рудч. Ск. I. 141. *Не встояла вона на ногах і осіла знов на траву.* Левец. I. 31. 3) **Осѣдаты, осѣсть.** *Пил на дорозі осів.* Чуб. I. 34. *Ой у Краснім на ставочку туман осідає.* АД. I. 54. 4) **Поселяться, поселиться.** *Татарський бері Славутинці... осіло козацтво.* К. Кр. 23. *Пшли вони у ліс, щоб знайти там собі угідь, щоб осісти.* Рудч. Ск. I. 131. **Злідні осіли.** *Відносьть одолѣла. Удову сердешну такі злидні осіли, що живий жаль.* Кобел. у.

Осідатися, даюся, ешся, сов. в. осістися, сядуся, дешся, гл. 1) Садиться, сѣсть. 2) **Осаждатися, осѣсть.** 3) **Поселяться, поселиться** 4) **Успокаиватися, упокоїтяться, уміриуть** свої пыль. *Постаріється, то й осядеться трохи.* Левец. Пов. 325

Осідлати, лаю, еш, гл. **Осѣдлать** *Сам я коня осідлаю, поїду край Дунаю.* Чуб.

Осідлий, а, е **Поселившійся, осѣдлий.** *Жидови чоловік сот з дві, осідлих і приплудних.* О. 1861 VII. 2.

Осікати, каю, еш, сов. в. осікти, чу, чѣш, гл. **Осѣчь, обрубить**

Осікнути, ну, нѣш, гл. **Усѣчь, отсѣчь.** *То так мене смерть ізраднала, як косою осікнула.* КС. 1883. II. 468.

Осілий, а, е. 1) **Осѣдлий.** 2) **О** **растеців:** **склонившійся.** Вх. Лем. 445.

Осілість, лости, ж. **Осѣдлость.**

Осіло, нар. **Осѣло.**

Осіпцяна, ні, ж. **Дань,** **подать** зерномъ помѣщнику оть крестьянъ осенью.

Осіній, я, е. **Осенній.** *Приїде ніч осіння, ні з ким іоворити.* Чуб. V. 872.

Осінь, осени, ж. **Осепь.** *Осінь на строкатом коні їздить.* Ном. № 611. **В осінь, в осені.** **Осенью.** *Одна пішла в осінь заміж, а друга в м'ясиці.* Мет. 108. *Коли в осеній літі багато паутини—на той рік урожайне літо буде.* Ном. № 13412. *В осени ложка води, а дві гряді.* Ном.

Осітняг, гу и осітняк, ку, м. **Растенія:** а) **Ситникъ, Juncus.** Сим. 146. Вх. Пч. I. 10; б) **Butomus umbellatus.** L. ЗЮЗО. I. 115.

Осіянка, ки, ж. **Название** матки у пчель. = **Матка осіянська.** Мнж. 151.

Осіянський, а, е. **Испорч. Сіонський.** *На Осіянській горі.* Мнж. 152. **Матка осіянська,**—въ заговорахъ **название** матки у пчель Мнж. 152.

Осіяти, яю, еш, гл. **Осіять.** *Як увійшла в хату, так і осіяла.* Рудч. Ск. II. 48.

Оскалити, ся. См. **Оскаляти, ся.**

Оскалок, лка, ч. Щепка. См. **Скалка.**

Оскальну́тися, ну́ся, нѣшся, гл. **Одн. в. оть** **осколя́тися.** **Усмѣхнуться.** *Хоч би вона оком оскальнулась.* Кролев. у.

Оскаляти, ляю, еш, сов. в. оскаляти, лю, лиш, гл. **Оскаливать, оскалить.** *Оскалив зуб, на всіх олягнувсь.* Котл.

Оскаля́тися, ляюся, ешся, сов. в. оскаля́тися, люся, лишся, гл. 1) **Оскаливаться, оскалнться.** 2) **Смѣяться, засмѣяться.** *Сказано дитина: як болить, то й плаче; скоро одпустило, вже й оскаляється.* Канев. у.

Оскард, ду, м. и. Оскарда, ди, ж. **Мотыка;** **кирка,** **которой** **насѣкають** **жернова.** Мнж. 481.

Оскаржити. См. **Оскаржувати.**

Оскаржувати, жуо, еш, сов. в. оскаржити, жу, жиш, гл. **Обвиняють, обвинить,** **пожаловаться** **на** **кого.**

Оскверніти, ся. См. **Оскверняти, ся.**

Оскверняти, нію, еш, сов. в. оскверніти, ню, ніш, гл. **Оскверняють, осквернить.** *Святий Божій міста ксьонзи скажені осквернили.* Шевч.

Оскверня́тися, няюся, ешся, сов. в. оскверні́тися, нюся, нѣшся, гл. **Оскверняються, оскверняться.** Вх. Зн. 45.

Оскіпище, ща, с. = **Граблище.** Вх. Зн. 45.

Оскілок, лка, м. **Въ** **выраженіи** **оскілками** **дивітись.** **Первоначально:** **оскаливъ**

зуби, а затѣмъ—враждебно, недружелюбно смотрѣть. Харон, таких гостей удриши, оскілками на них дививсь; як бик скажесний заревіши, запінивь дуже і озливсь. Котл. Ев. III. 35.

Осковзнутися, нўся, нѣся, *гл.* 1) Поскользнуться. 2) Ошибиться, промахнуться. Я тим осковзнувся трохи, що рано посіяв. Міус. окр.

Оскома, ми, *ж.* Оскомивна. Кислиця поїла й оскома напала. Трин. III. 232. Адам ззів кисличку, а у нас оскома на зубах. Ном. А на ваші очі оскома. Лебед. у.

Оскомолок, леа, *м.* Обломокъ сухой вѣтки. Рк. Левинц.

Оскомистий, а, е. Производяцій оскомину. Борщ кислий, оскомистий, чортзна колишній. ЗОЮР. I. 217.

Оскомити, млю, миш, *гл.* Набивать оскомину. Зелені кислиці їсти, то тільки зуби оскомити.

Оскомитися, млюся, мишся, *гл.* Набивать себѣ оскомину.

Оскорб, бу, *м.* Обида, несправедливость. Вх. Зн. 45.

Оскорбіти. См. Оскорбляти.

Оскорбляти, ляю, еш, *сов. в.* оскорбїти, блю, бїш, *гл.* Обижать, обидѣть, причинять несправедливость. Вх. Зн. 45. Семен був парубок годний... було й малу дитину не оскорбить. Федьк.

Оскорбнота, ти, *ж.*—Оскорб. На нас оскорбнота—ми робили, а нам не заплачено. НВолын. у.

Оскоромити, ся См. Оскоромлювати, ся.

Оскоромлювати, люю, еш, *сов. в.* оскоромити, млю, миш, *гл.* Скоромить, оскоромить.

Оскоромлюватися, лююся, ешся, *сов. в.* оскоромитися, млюся, мишся, *гл.* Оскоромиться. Як би сьогодні оскоромилась, то не великий був би грїх Левинц. Пов. 170

Оскорувати, рїю, еш, *гл.* Ободратъ кору (сѣ дерева). Вх. Лем. 445.

Оскрѣбки, бок, *ж.* Вскребки. Из тїста булки покачали, а оскрѣбки дітям віддали.

Оскромаджувати, джую, еш, *сов. в.* оскромаджити, джу, диш, *гл.* 1) Обскабливать, обскоблить, оскрестъ. Шуку... оскромадила. Чуб. II. 94. Оскромадила моркву. 2) Обгрѣбать, обгрѣсти. Оскромадили стїг.

Оскряк, кá, *м.*—Віскряк. Утри оскряки.

Оскубати, бáю, еш, *сов. в.* оскубти, бў, бѣш, *гл.*—Обскубати, обскубти.

Оскубáтися, бáюся, ешся, *сов. в.* оскубтисся, бўся, бѣшся, *гл.*—Обскубатисся, обскубтисся. От всі голуби їдять пшеницю, а один під трушею сам собі надудься та оскубається. Рудч. Ск. II. 110.

Оскубувати, бую, еш, *гл.*—Оскубати. **Оскубуватися**, буюся, ешся, *гл.*—**Оскубатися**. Кічки оскубуються—доц буде. Ном. № 13401.

Оскірдож, деа, *м.* Маленькая скирда. **Оскіритися**. См. Оскирятися.

Оскирятися, рáюся, ешся, *сов. в.* оскіритися, рюся, ришся, *гл.* Ослабляватися, ослабиться, оскаливаться, оскалиться. Ввійшли паничі, слухають та й оскиряються, а пані аж зарєютала. МВ. I. 49.

Осла́, лї, *ж.* Оселокъ. Угор.

Ослаба, би, *ж.* Ослабленіе. На ослаб. на ослабі. Слабо, непритянутый. Чуб. VII. 416. Ланцюг висить на ослабі. Як держми на ослаб чєтїгу, то й вивернеться плуг. Волч. у.

Ослабáти, бáю, еш, *сов. в.* ослабїти, бїю, еш и ослабнути, ну, неш, *гл.* Ослабѣвать, ослабѣть, ослабляться. Мій кончик ослабає, сон голову похильяє. Чуб. V. 947. Нехай будуть кайдани коло нїг ослабати, сирая сирця коло рук ослабати. АД. I. 90. 91. І зраз чогось попоїли, щоб на путі не ослабїть. Котл. Ев. Ослабли в колесі дерев'яки букша. Рк. Левинц.

Осла́вити, ся. См. Ославляти, ся.

Ославлювати, люю, еш, *гл.*—Ославляти.

Ославляти, ляю, еш, *сов. в.* ослáвити, влю, виш, *гл.* 1) Прославлять, прославить. Ославили розумно, чесно. Св. I. 71. 2) Обезславливать, обезславить, опозорить. Мої ворїженьки... ославили мені молоду. Левинц. I. 32.

Осла́витися, влюся, вишся, *гл.*—Вславитися. Ой слави, пишен молод женишок. Ой чим же він да й ославився?—Огородив двір щирим залізом. Чуб. III. 294.

Осли́ця, ці, *ж.* Ослица. (Плаче) ослиця за ослям. Чуб. I. 92.

Ослі́джувати, джую, еш, *сов. в.* ослідїти, джў, діш, *гл.* Выслѣживать, выслѣдить. Ми ослідили лисицю да й ходили все слїдом за нею. Чуб. IV. 633.

Ослів, лóну, *м.* Продолговатая скамья. Вас. 194. Чуб. VII. 387, 388. Ти сядеш на лавці, а я на ослоні. Колб. I. 58. 2) Станокъ у колесника, на которомъ тешуть. Сумск. у. Ум. Ослїнець, ослїчин, ослїник.

ослононьо. Посаджала на ослононьку. Мет. 200. *Ой сядь на ослоник.* Грив. III. 498.

I. Осліп, пу, м. Ослѣпленіє. *Забувши всю біду, що ми йому не раз ув осліні чинили.* К. Дз. 177.

II. Осліп, нар. Слѣпо, очертя голову, наобумъ. *Біжить од його осліп.* Г. Барв. 113. *Тиснулися осліп до штурму.*

Осліпѣти, плю, піш, м. Ослѣпить.

Осліп(ну)ти, ну, неш, м. Ослѣпнуть. *Гіркий світ: тато й мама осліп, а діти помацки ходять.* Ном. № 9229.

Ослобонѣти, ню, ніш, м. Освободить.

Ослобонѣтися, нюся, нішся, м. Освободиться.

Осло́ник, ка. Ум. отъ ослів.

Ослононько ка, м. Ум. отъ ослів.

Ослуга, ги, ж. Услуга, прислуживаніє. *Мені дайте... трьох люкаів до ослуги* Чуб. II. 646.

Ослухатися, хajúся, ешся, м. Прислушиваться.

Ослюк, кá, м. Муль, лошаць.

Осля, ляти, с. Осленокъ. Чуб. I. 92. Грив. II. 35. *Издив апостол святий на осляті.* О. 1862. V. 84.

Осмалѣти, ся. См. Осмалювати, ся.

Осмалювати, люю, еш, сов. в. осмалѣти, лю, лиш, м. = Обсмалювати, обсмалити. *Заходились коло того кабана, осмалили його.* Рудч. Ск. I. 157.

Осмалюватися, лююся, ешся, сов. в. осмалѣтися. люся, лишся, м. = Обсмалюватися, обсмалитися.

Осмеркнути, ну, неш, м. 1) Находитися во время сумерекъ. *Як мені не плакати? Осмеркла у батенька, а освіла у свекорка.* III. 2) безл. Смеркнуться. *Не вгадала я, як і осмеркло.* О. 1862. VII. 37. *Ще не пізно й було, тільки що осмеркло.* Пирят. у.

Осмеркнутися, неться, м. безл. = Осмеркнути 2. *Осмерклось; приїхали старости і молодий увійшов.* Г. Барв. 257.

Осмѣкати, ся, осмикну́ти, ся. См. Осмикувати, ся.

Осмѣкувати, ся, кую, ся, еш, ся, сов. в. осмѣкати, ся, каю, ся, еш, ся, одн. в. осмикну́ти, ся, ну́, ся, неш, ся, м. = Обсмѣкувати, ся, обсмѣкати, ся, обсмѣкнутися, ся.

Осмів, осмóва, м. Трухлий въ середнѣ пень. Шух. I. 111.

Осмѣлити, ся. См. Осмѣляти, ся.

Осмѣляти, ляю, еш, сов. в. осмѣлити,

лю, лиш, м. Ободрять, ободритъ, внушать, внушить мужество, смѣлость.

Осмѣлятися, ляюся, ешся, сов. в. осмѣлитися, люся, лишся, м. 1) Становиться, стать смѣлѣе, ободряться, ободриться. *Вона з ним так скоро осмѣлилась.* Уман. у. 2) Осмѣливаться, осмѣлиться. *Рука не зведеться, серце не осмѣлиться тебе рубати.* АД. I. 115.

Осмѣх, ху, м. = Усмѣх. *Її очі сміялись, а на губах перебігав осмѣх.* Левиц. Пов. 73.

Осмѣхатися, хajúся, ешся, м. = Усмѣхатися.

Осмѣхну́тися, ну́ся, нешся, м. = Усмѣхнутися. *Жінка глянула на чоловіка, осмѣхнулась.* Рудч. Ск. II. 128.

Осмѣшкуватися, куюся, ешся, м. Усмѣхаться. *Текля осмѣшкувалась.* Св. Л. 170.

Осмѣювати, юю, еш, сов. в. осмѣяти, мію, еш, м. Осмѣивать, осмѣять. *Осмѣяли подруженьки подругу свою.* Шевч.

Осмолѣти, ся. См. Осмолювати, ся.

Осмолювати, ся, люю, ся, еш, ся, сов. в. осмолѣти, ся, лю, ся, лиш, ся, м. = Обсмолювати, ся, обсмолити, ся.

Осмутніти, нію, еш, м. Опечалиться, сдѣлаться грустнимъ. *Осмутніє і похмурій такий стане.* МВ. II. 23.

Оснач, чá, м. Сплавщикъ плотовъ. *Осначі їдять калачі, осначки їдять болячки.* Черн. у.

Осначка, ки, ж. Жена сплавщика плотовъ. Черн. у. См. Оснач.

Оснівка, ки, ж. Ум. отъ Основа.

Оснівний, а, е. О ниткахъ: идущій на основу. *Оснівна вовна.* Славяпосерб. у.

Оснівниця, ці, ж. Сновальниця, сновалка. Вас. 202. См. Снувавка.

Оснівонька, ки, ж. Ум. отъ Основа.

Осно́ва, ви, ж. 1) Ткацкое: основа. Шух. I. 255. МУЕ III. 13. *Ця основа—аби мое поткання.* Ном. № 9702. 2) Въ водяной мельницѣ: деревянные брусья, положенные на столбахъ, вбитыхъ снаружки мельницы; основа поддерживаетъ ринву, а также валъ съ наружнымъ колесомъ. Мик. 480. Черн. у. 3) Основа, основаніє. Ум. Оснівка, оснівоньна, оснівочка, оснівця. Г. Барв. 449. Ном. № 7547. Чуб. IV. 521.

Осно́вина, ни, ж. Основаніє. *Як основина хороша у клуні, то й не завалиться, хоч як товсто укрий.* Волч. у. *Він положить основину.* Св. Л. XIV. 29. *На таких то основинах треба нам працювати.* КХП. 135.

Основиця, ці, ж. Ум. отъ Основа.

Осно́вувати, вую, еш, сов. в. **оснува́ти**, ную, ёш, гл. Основувать, основать, дѣлать, сдѣлать основу. Рудч. Ск. I. 179. II. 44. *Що журавель намне, а чапля намиче, а сорока оснує, а ворона витчє.* Чуб. III. 172.

Осбба, би, ж. 1) Особа, лицо. 2) Лицо св. Троицы. К. Гр. 81.

Осббе, нар. Особо, отдѣльно. *Бог дихнув духом, і все стало окроме: зерно особе, голова особе, солома особе.* Чуб. I. 157. *Щитають: старих особе, а янята особе.* О. 1862. V. Кух. 33.

Осббий, а, е. Особый, отдѣльный. *Царедворці дали незнайку особу хату.* Рудч. Ск. I. 113.

Особійстий, а, е. Личный.

Особійстість, тости. Личность.

Особісто, нар. Лично.

Особітний, а, е. Особенный. Вх. Уг 256.

Особліве, нар.=Особе. *Поставте, каже, мені хату особливе.* Рудч. Ск. II. 115.

Особлівий, а, е=Особий.

Осббне, нар.=Особе.

Осббний, а, е=Особий. К. Хм. 109.

Осбно, нар.=Особе. *Хай вони собі особно, а ми—особно.* Мир. Пов. II. 68.

Осббшаний, а, е. Особенный, выдѣляющийся, выдающийся. *Він же добрий кобзарь?—Ні, не дуже особшаний.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Осббше, нар. Въ особенности. Мнж. 188.

Осбвіще, ща, с. Болѣзнь у скота затвердѣніє, опухоль вымени. Мнж. 188.

Осовіти, вію, еш, гл. Стать похожимъ на сову, осовѣть, стать соннымъ.

Осбвнь, ні, ж.=Осоиь. Шух. I. 110, 189.

Осока, кі, ж. Болотное растеніє: осока. Carex. L. C. acuta, C. vulgaris. Tries. Лив. 85. ЗЮЗО. I. 115, 116.—*ночновата*. Carex coespitosa. L. ЗЮЗО. I. 115.—*кринична*. C. praecox Jacq. ЗЮЗО. I. 115.—*польова*. C. Pseudocyperus. L. ЗЮЗО. I. 115. *З тою часу ставок чистий заріє ококою.* Шевч. *Очерет, осока, чорні брови в козака.* Ном. № 12532.

Осокір, кбру, м. Осокорь, родъ тополя, Populus alba. ЗЮЗО. I. 132.

Осокоріна, ни, ж. Одно дерево осокоря. Левиц. I. 62.

Осолбда, ди, ж. Услава. К. ЦН. 268. *Він дав таку в печалях осолоду.* К. МБ. XII. 273.

Осолбджувати, джую, еш, сов. в. **осо-**

лодіти, джю́, діш, гл. Услаждать, усладить.

Осолодіти, дію, еш, гл. 1) Сдѣлаться сладкимъ. 2) Обратиться въ солодъ.

Осолбдуватий, а, е. Сладковатый. *Ця горілка осолодувата.* НВолын. у.

Осбннн, нн, с. Мѣсто освѣщаемое солнцемъ. Пѣж. у.

Осбнь, ни, ж.=Осоиь.

Осорбмити, млю, миш, гл. Осрамить. *Щоб тебе побив невітський сором, як ть нас осоромив.* Ном. № 3664.

Осорбмитися, млюся, мишся, гл. Осрамиться.

Осорбмляти, ляю, еш, гл.=Осоромити. *Знаю я ту ніч прокляту, як осоромляли ви хату.* Греб. 338.

Осоруга, ги, ж. Что-либо надоѣвшее, опостылѣвшее.

Осоружний, а, е. Надоѣвшій, противный, постылый, ненавистный. *Нехай вони будуть розумні, багаті й письменніші од нашого Возного, та коли... вони мені осоружні.* Котл. НП. 363.

Осоружитися, жуся, жишся, гл. Опротивѣть, опостылѣть, надоѣсть. *Так мені надоїв і осоружився!* Котл. МЧ. 481.

Осбт, ту, м. Растеніє: а) Cirsium arvense. ЗЮЗО. I. 118, 175; б) Circaea lutiniana L. ЗЮЗО. I. 118; в) Sonchus arvensis L. ЗЮЗО. I. 137.

Осбтий, тн, м. Раст.: а) Cardus nutans. Шух. I. 21; б) Spicus. Лв. 97.

Оспалий, а, е. 1) Сонливый. 2) Вялый, лѣнивый, безпечный. *Там то невістка, там то оспала, як би її не збудила, то б рано не встала.* Чуб. V. 757.

Оспіх, ху, м. Поспѣшность. *Для бспіху.* Для скорости. О. 1862. II. 65.

Осподарь, ря, м.=Господарь.

Оставатися, таюся, ёшся, сов. в. **остати́ся**, тануся, нешся=Зоставатися, зостатися.

Оставити. См. Оставляти.

Оставлюк, ка. Родъ карточной игры. Волч. у.

Оставляти, ляю, еш, сов. в. **остави́ти**, влю, виш, гл.=Зіставляти, зістави́ти. *Іж, брате, хліб, та на завтра оставляй.* Ном. № 5287. *Я в дорогу вибераюсь, тебе, мила, оставляю.* Чуб. V. 4.

Останній, я, е. Послѣдній. *Поки зберемо, то й останне здеремо.* Ном. № 10626. *Хто хоче першим бути, нехай буде з усіх останнім.* Єв. Мр. IX. 35. **В-останнє**. Въ послѣдній разъ.

Оста́нок, **нѣу**, **м.** 1) Остатокъ, останокъ. *Назбиралось останків лапаного сім кошків.* Єв. Мр. VIII. 8. *Де їх могили? Де лежить останок славного Бодана.* Шевч. 2) Помилованіє, пощада. *Нехай жінка назбірає срібла, злата досить, нехай мене викупляє та й останку просить.* Гол. I. 9. **До останну.** До конца, до смерти. *Як не дасть Бог талану змалку, то й не буде до останку.* Ном. № 1749. **На останну,** на останці. **На концѣ,** въ концѣ, наконецъ. *Не будь же ти на мене, як я був на останці віка моею на тебе.* Макс. *На останці прикро вузлом прикрутив, щоб ніхто того не провідав.* Полт. у.

Оста́рити, **рію**, **вш**, **м.** Постарѣть. Вх. Уг. 256.

Оста́тися. См. Оставатися.

Оста́тній, **я**, **в**=Останній. *Остатню корову жидам продам.* Шевч.

Оста́ток, **тѣу**, **м.**=Останок 1. *Та як вони сміють!—викрикну на остатку.* МВ. (О. 1862. III. 53).

Оста́ча, **чі**, **ж.** Остатокъ. *У попа здачі, як у шевця остачі.* Чуб. I. 280.

Оста́га, **гн**, **ж.**=Остюк. Вх. Зн. 45.

Оста́нь, **ня**, **м.**=Ості. Лохв. у.

Оста́рбати, **баю**, **вш**, **м.** Окрѣпнуть (послѣ болѣзни), выздоровѣть. Мкр. Г. 22. *Хоч остербало, та плаче, як на річку глянє.* Мкр. Н. 6. *Не журишь, молодичко, воно (дитина) остербає, то й будуть моде.* Кобел. у.

Оста́рбнути, **ну**, **неш**, **м.**=Остербати.

Оста́регати, **гаю**, **вш**, **сов.** в. остерегати, **жѣу**, **жѣш**, **м.** Предостерегать, предостеречь. *Хто остеріи вас?* Єв. Мт. III. 7.

Оста́регатися, **гаюся**, **вшся**, **сов.** в. остерегтися, **жѣся**, **жѣшся**, **м.** Остерегаться, остеречься, побережся. Г. Барв. 105. *Які лиш не остережуться, а їй на острів попадуться, тих переверне на звірей.* Котл. Єн.

Оста́вати, **ваю**, **вш**, **сов.** в. остіти, **стіну**, **неш**, **м.** Надоѣдать, надоѣсть. *А вже ж мені, моя мати, парубки остими.* Нп. *Засівали трупом поле, поки не остило.* Шевч. 4. *Та й остило мені з собою панькатись!*

Оста́вно, **на**, **с.** Деревянная рукоять в остях. Шух. I. 223.

Оста́гати, **гаю**, **вш**, **сов.** в. остігати, **гну**, **неш**, **м.** 1) Остынуть. 2)=Остивати, остити. *Остило йому слухати жінчину ризню.* Грин. II. 165

Ости́глувати, **лѣю**, **вш**, **м.** Остановить для отдыха (скотъ). *Чередники остимували скотину біля річки.* Змієв. у.

Оста́гати. См. Остигати.

Оста́лий, **а**, **в.** Постылый. *Для мене завжди Турн остилий.* Котл. Єн. IV. 39.

Оста́нки, **кѣв**, **м.** Истоптаные постолы. НВол. у. Ум. Остіночки.

Оста́стий, **а**, **в.** Съ длинными остями. *Остиста пшениця.*

Оста́тити. См. Остивати.

Оста́ти, **тѣв**, **ж.** 1) Багоръ, острога для ловли рыбы съ нѣсколькими зубьями. Kolb. I. 73. Части ихъ: остівно—деревянная рукоятка, лійна—железная трубка, въ которую входит рукоятка; посредствомъ вѣха соединена лійна съ зубами (трезубцемъ), съ зазубцями (зебрами) на каждомъ. Шух. I. 222, 223. **Ості летучі**—тоже. но съ длинной рукояткой, на концѣ которой оставлено два-три ряда вѣтвей. Шух. I. 20. 2) Раст. Cirsium. Шух. I. 20.

Оста́бісити, **шу**, **снш**, **м.** Надоѣсть до крайности. *Гуляв, гуляв аж до кінця курсу! аж остобісіло.* Левич.

Оста́впеніти, **нію**, **вш**, **м.**=Остовпіти. *Так той і остовпенів.* КС. 1882. X. 186.

Оста́впіти, **пію**, **вш**, **м.** Остолбенѣть. *Як побачив вовка, так і остовпів.* Звенигор. у.

Оста́гідіти, **джу**, **днш**, **м.** Крайне надоѣсть, опротивѣть. Ном. № 6873. *Як бачу, ся річ дуже довга і вже надто мені остогіділа.* *Остогіділи вони мені.* Г. Барв. 86.

Оста́гідливий, **а**, **в.** Опротивѣвший, противный. *Сумною та остогідлою здасться їй пісня.* Мир. Пов. I. 139.

Оста́гіднути, **ну**, **неш**, **м.**=Остогідіти.

Оста́пранцювати, **тію**, **вш**, **м.**=Остобісити. *Мені ця робота вже остопранцюватила.* Александр. у. Слов. Д. Эварн.

Оста́рббитися, **блюся**, **бишся**, **м.** Испугаться, съ испуга разбѣжаться. Вх. Зн. 45.

Оста́рбга, **гн**, **ж.** Предостереженіє. К. Досв. 62.

Оста́рбжність, **ности**, **ж.** Осторожность. *Матися на осторбжности.* Быть осторожнымъ. *Як тільки трісне труна, ти читай, а другий раз як трісне, то майся на осторбжности.* Чуб. I. 202.

Оста́ронь, **нар.** Въ сторонѣ. *Державсь він осторонь од тѣєї світлиці.* К. ХП. 21. *Василь з Ганною та Мариною сіли осторонь од вулиці.* Левич. I. 19.

Осточортіти, тію, еш, м.==Остобісіти. *Ном. Як ти мені осточортіла.* Ном. № 2742.

Острах, ху, м. Боязнь, страхъ, ужасъ. *Острах молодих трясе.* Мкр. Г. 53. *Усю ніченьку ні на волос не заснуи,—такий острах узав.* ЗОЮР. II. 287. Св. Л. 117.

Острахнѹтися, нѹся, нѹшеся, м. Испугаться. *Він устав, немов острахнувся, щоб вона до його не зближилася.* МВ. (О. 1862. I. 87). *Так онем і наше... Старші ж брати острахнулись, а Іван-царевич пішов.* Мяз. 19. *Як острахнеться звір у полі, то зрадується гость у дорозі.* Мет. 184.

Острашка, ки, ж. 1) Страхъ. *Там острашка бере хто його й зна чою,—аж волосся стає.* Новомоск. 2) Острастка.

Острєв́а, ви, ж. Стволъ дерева, обыкновенно верхушка, въ нѣскольکو аршинъ длины, поставленный вертикально, вокругъ котораго кладуть снопы или сѣно въ стогъ. Шух. I. 166. 170.

Остривній, а, е Точильный. *Остривний камінь.* Вх. Зп. 45.

Остригати, гаю, еш, сов. в. остригти, жѹ, жѹш, м.==Обстригати, обстригти.

Острий, а, е==Гострий.

Остриця, ці, ж. Растеніе *Asperugo procumbens.* L. ЗЮЗО. I. 113.

Острів, рова, м. 1) Островъ. *Стоїть над морем: ніяк на острів не достанеться.* Рудч. Ск. II. 89. *Левиц. Пов. 364.* 2)==Острєва. Желєх. Ум. *Острівецъ.* Левиц. I. 91.

Остриг, рогу, м. Плетень съ остришком. *Новим острогом обгородились.* О. 1861. XI. Св. 63.

Острижка, ки, ж. Раст. *Delphinium Ajacis.* Вх. Пч. I. 10.

Остриха, хи, ж.==Остришок 1. *Кішка скрізь по-під острихою на ирищі білає.* Грин. II. 286.

Остришкѹвий, а, е. Относящійся къ остришку. Волч. у.

Остришник, ка, м. Бревно съ колышками для удержанія соломы на крышѣ.

Остришниця, ці, ж.==Остришок 2. Вх. Зп. 45.

Остришок, шка, м. 1) Нижній край соломенной крыши на постройкѣ. 2) Родъ крыши, положенной поверхъ плетня. Чуб. V. 593. *Усі кури на сідалі, півень на остришку.* Нп.

Острѹвище, ща, с. Мѣсто, гдѣ былъ островъ. Драг. 218.

Остров'яниця, ці, См. Остров'яниця.

Островки, ків, м. Отверстія въ кожаныхъ лаптяхъ, куда вдѣваются веревочки, оборы.

Островѹвна, ної, ж. Свиныя. Вх. Зп. 45.

Остров'яниця (остров'яниця, остров'яниця) ці, ж. 1) Стволъ дерева съ сучками, вбитый нижнимъ концемъ въ землю,—на сучья его набрасываютъ для просушки сѣно. Шух. I. 170. 2) Родъ копны, въ которую складываютъ для просушки снопы конопля. Шух. I. 147.

Острог, га, м. 1)==Остриг. 2) Острогъ, тюрьма. *А в Київі острог та без вікон, без дверей.* Чуб. V. 1026.

Острога, ги, ж. 1) Шпора. Гол. Од. 77. *Звонять коні копитами, а вояки острогами.* Гол. I. **Стиснути острогами.** Припирить. *Ой як стисне козак Печай коня острогами, за ним ляжків сорок тисяч з юлими шаблями.* Лукаш. 110. 3) У пѣтуха: задній палець, шпора.

Острогін, гѹну, м. Раст. *Artemisia Dracunculus.* L. ЗЮЗО. I. 112.

Острожина, ни, ж. Раст. куманика, *Rubus caesius.* Вх. Лем. 445.

Острожити, жу, жиш, м. Огораживать заостренными кольями. *В господаря острожений двір.* Чуб. III. 407.

Острокіл, кѹлу, м. Коль съ заостреннымъ верхнимъ концемъ. *Прийшли люде до воріт, ворота заперті, з того боку, із подвір'я остроколом підперті.* Чуб. V. 155.

Острокобльній, а, е. Острокопечный. *Острокобльній лѹм.* Борз. у.

Оструб, ба, м. Деревянная стѣна постройкы. Шух. I. 89, 90.

Остружини, жин, ж.==Острушки 2.

Острушки, шок, ж. 1) Цвѣты: кавалерскія шпоры. 2) Стружки. *Чорт взявся стружати вовка, а з остружків зробилися шершині.* Чуб. I. 52.

Остришок, мѹа, м.==Настришок.

Остѹда, ди, ж. 1) Простуда. *Вона йому раз язичок піднімала, удрує остуду знімала.* Кв. II. 138. 2) Темножелтыя пятна на лицѣ беременной женщины. Чуб. I. 124. О. 1861. X. 48. 3) Растеніе *Tanacetum vulgare.* Шух. I. 22.

Остѹджувати, джую, еш, сов. в. остудіти, джѹ, диш, м. Остуживать, остудить, охладить. *Якими зіллями бідне серце моє остудити.* Г. Барв. 394. *Як Бог творив землю, то єї перше варив, а послі разом остудив.* Чуб. I. 39.

Остѹдник, ѹа, м. Растеніе: а) *Ononis*

spinosa. Вх. Пч. I. 11; б) Herniaria glabra. L. ЗЮЗО. I. 124.

Оступ, пу, м. Лѣсъ вокругъ поляны? Думка його... линула... у ту білу хатину поміж темним іайовим оступом. Г. Барв. 143, а описаніе оступу стр. 135.

Оступати, п'аю, еш, сов. в. оступати. плію, пиш, ил.=Обступати, обступити. *Поти старець плохий, поки собаки оступлять, а як собаки оступлять, то тоді ї кия найде.* Пом. Турки, татари город оступили. Чуб. I. 161.

Оступатися, п'аюся, ешся, сов. в. оступатися, пліюся, пишся, ил. 1) Сходять, сойти съ дороги, съ мѣста, отступаться, отступитися, отойти. *Оступитися, сторчаки!... оттак, як бачите, стовбичать.* Ном. № 12839. У городі бузина перерублена — оступися, препоганий, я полюблена. Чуб. 2)—за ним. Заступатися, заступитися. Він оступається за дітьми. Левиц. ПЮО. I. 386.

Оступачити, чу, чиш, ил. Поставить въ тушикъ, одурачить. *Я зо всього викручусь, іще ї їх оступачу.* МВ. (О. 1862. III. 37).

Остюк, к'а, м. Щетинистый усикъ, ость на колоскѣ хлѣбнаго растенія. Чуб. I. 32. Чорний хлѣб з остюками. Мир. Пов. II. 90.

Остюкуватий, а, е. Остистый, колючий. *Борода стирчала чорна, остюкувата, давню, мабутъ, не бачила скіска.* Мир. ХРВ. 11

Остяк, к'а, м.=Остюк. *Вівсяної половиці та ї не хоче їсти, а лишна з остяками буде в язык лізти.* Чуб. V. 1126.

Осувати, ся, в'аю, ся, еш, ся, сов. в. осунути, ся, нуся, неш, ся, ил.=Обсувати, ся, обсупути, ся.

Осуга, ги, ж. На поверхноста жидкости плавающіе слов жира, налетъ на водѣ, ржавчина на водѣ. *Як наллеш м'ясний горщик водою, то на воді ї виступе осуга.* Мнж. 188. Червомила, як залізна осуга, поверх води. Левиц. Ум. Осумна.

Осугуватий, а, е. О водѣ: съ маслянистымъ слоємъ сверху. *Ту верьовочку як помочить у воді та потерти в руці, то стане (вода) осуувата, значить, масна, бо була (верьовочка) коло мішка з салом.* Новомоск. у.

Осуд, ду, м. Осужденіе. Ев. Мр. III. 29. *Пріймутъ ще тяжчий осуд.* Ев. Л. XX. 47.

Осуда, ди, ж. Осужденіе, оговоръ.

Смерть не так страшная, як осуда людська. Чуб. V. 397.

Ооуджати, дж'аю, еш, сов. в. осудити, дж'у, пиш, ил. 1) Осуждать, осудить, приговорить. *Божий суд правдивий, налимй, серед шляху тебе осудить.* Шевч. 2) Осуждать, осудить, дурно отозваться. *Сусіди близькі, вороги тяжкі, пийте, гуляйте, не осуджайте.* Чуб. V. 26. *Не я ж його осудила, судять же нас моде, що з нашого закохання нічого не буде.* Чуб. V. 40. *Вона його осудила, він не сподобався.* Мет. 78.

Осуджатися, дж'аюся, ешся, сов. в. осудитися, дж'уся, пишся, ил. Быть осуждаемымъ, осужденнымъ, осуждаться, осудиться. Ев. Мр. XVI. 16. *Осудися перше в дому та (тоді) на право їди.* Ном. 7375.

Осуджувати, джую, еш, ил.=Осуджати. *Не осуджуйте, то ї не будете осуджені.* Ев. Л. VI. 37.

Осудити, ся. См. осуджати, ся. Осудливий, а, е. Осуждающий, любящий осуждать. *Хоч вередлива була, та не осудлива.* Св. Л. 125. *Всі люде коло неї понурі ї осудливі.* МВ. (О. 1862. I. 104).

Осудовище, ща, с. Скандаль, позоръ. *Таке осудовище!* Волч. у.

Осудок, джу, м.=Осуда. *Де вже я тебе без вечері пушу! Щоб собі довичнього осудку досягти.* О. 1862. VII. 37, 38. *Діти знов напались на батька, щоб ішов до церкви, щоб не робив сем'ї осудку.* Грин. II. 153.

Осужати, ж'аю, еш, ил.=Осуджати. Осужка, ки, ж. 1) Ум. отъ осуга. 2) Сливки, сметана. Вх. Зп. 45. Осунути, ся. См. Осувати, ся. Осуруга, ги, ж. См. Осоруга. Осуружний. См. Осоружний. Осуружитися. См. Осоружитися.

Осух, ха, м. Сухарь изъ овсянаго хлѣба, засохшій кусокъ хлѣба. Вх. Зн. 45. Желех. См. ум. Осушон.

Осушечок, чека, м. Ум. отъ осушон. Осушити, ся. См. Осушувати, ся. Осушок, шка, м. Засохшій кусокъ хлѣба. Ум. Осушечок. *Дала йому хлѣба осушечок, да щоб на день було.* Рудч. Ск. I. 87. Осушувати, шую, еш, сов. в. осушити, ш'у, пиш, ил.=Обсушувати, обсушити. *Зійде сонце, осушитъ, припріє.* Шевч. Осушуватися, шуюся, ешся, сов. в. осушитися, ш'уся, пишся, ил.=Обсушуватися, обсушиться. *Турн осушивсь після купання.* Котл.

Ось, нар. Вотъ, здѣсь. *Ось послухай, Ганно, мене нерозумної. Левип. Науме! де ти?—Ось. Аж ось.* а) Вотъ гдѣ Де воно поділося?—Аж ось. б) Вдругъ. І тільки що хотів дати драла, аж ось Дідона за чуб хвать. Котл. **Ось-де, ось-дечки, ось-ось-де.** Вотъ гдѣ. *Ось-осьде я, коли вам треба.* Котл. Ев. I. 17. **Ось,- тák.** Вотъ такъ, вотъ такимъ образомъ. **Ось-що.** Вотъ что. *Тої побачите, що ось-що ваші славні Брути.* Шевч. **Ось-ну.** А-ну ко! *Ось-ну вип'ємо по чарі. От задушу я злу личину, ось-ну лиш тільки завертись.* Котл. **Ось-ось, ось-ось-о.** Вотъ тутъ. **Ось-як.** Вотъ какъ.

Осьма́к, ка́, м. 1) Старинная монета въ 4 коп. 2) Восьмая часть. Ум. **Осьмачок.** *В тій камтці три червоні, нам шедричкам, по осьмачку.* Чуб. III. 456. **Пів осьмачка.** $\frac{1}{16}$ часть. См. **Вісьман.**

Осьма́ка, ки, ж. 1) = **Восьмака.** 2) Восьмая часть. Ум. **Осьма́чна.**

Осьмері́к, ка́, м. = **Восьмерик.**

Осьми́на, ни, ж. = **Восьмина.** *А Наум в шинок зайжав, випив там осьмину.* Мкр. Н. 12.

Осьмі́рка, ки, ж. Въ церковномъ зданіи: осьмигранная часть передъ куполомъ. Шух. I. 116.

Осьму́ха, хи, ж. = **Восьмуха.** *Як дві осьмусі, то й чвертка, а як чотирі осьмухи, то буде півхунта.* Луб. у.

Осьо́н, на, м. Палка съ гвоздемъ на концѣ для понуканія воловъ. Ровен. у.

Осюді́, нар. Вотъ сюда. Желех.

Осюдо́ю, нар. Вотъ этою дорогою. *Ходім, брате, осюдою.* Рудч. Ск. I. 208.

Осяга́ти, га́ю, еш, сов. в. осягті́, гну́, неш, м. 1) Достигать, достигнуть, достичь. 2) Занимать, занять, овладѣвать, овладѣть. *Осягати під левади вольні займаницини.* К. Досв. 124. *В полках осягли козаки й позаймали землі під сотні.* К. ЧР. 197.

Осягнен́ня, ня, с. Достиженіе.

Осягті́. См. **Осягати.**

Осяйні́й, а́, ё́. Сіяющій, блестящій. *Стала одежа його осяйна.* Ев. Мр. IX. 3. *Куди сей дука осяйний прямує.* К. Бай. 109. *Мрії далекі, осяйні мені веселкою замірють.* Г. Барв. 535.

Осяте́р, тра́, м. = **Осетёр.** *Зірвався осятер з гака.* К. ЦС. 147.

Осятри́на, ни, ж. = **Осетрина.** *Понавозють було... кав'яру, осятрини, сомини.* О. 1861. X. 38. Рудч. Чп. 231.

Ося́ти, ся́ю, еш, м. Осіять. *Тут ра-*

зом як осяє їх блискавка, як хрясне кри́м, мов небо на них упало. Кв.

Ося́яти, ся́ю, еш, м. = **Осяти.**

От, нар. Вотъ. *От його то постигла лихая юдьяна.* Кв. *Давай тікати, а чорт за ним, от-от дожене.* Чуб. I. 45. *Утікайте, пане, а то ляхи от-от-от.* Киев. г. *Кінь басує... от-от річку, от-от перескочить.* Шевч. **От де.** Вотъ гдѣ. *От де злодій штемпований.* Шевч.

Отáборити, рю, риш, м. Расположить лагеремъ. *Отáборили войовників при мості.* К. МБ. X. 19.

Отáборитися, рюся, ришся, м. 1) Расположиться лагеремъ. *От він (царь) і отáборився над морем.* Рудч. Ск. II. 89. 2) Расположиться обозомъ, установить возы, остановиться. *Пооравши, ми отáборились у долині на стелу.* Борз. у. *Отáборились весільні за ворітьми у батька молодой, бо ворота були зачинені.*

Отáбу́ритися, рюся, ришся, м. Наершиться, сердиться. Мнж. 188.

Отáва, ви, ж. Трава, выросшая вторично на скошенномъ мѣстѣ. Шух. I. 170. *Косить, хлопці, отаву.* Чуб. V. 1034. *На припоні коні отаву скубуть.* Шевч.

Отáвиця, ці, ж. = **Отава.** *Пустив волики на отавиці.* Чуб. V. 404.

Отáгас, са, м. = **Личман** I. О. 1861. X. 45.

Отáк, нар. = **Оттак.** *Отак по козацьки: нема хліба, їсти плячки.* Ном. 12291.

Отáкелівний, а, е. = **Оттакелезний.**

Отáкочка, нар. = **Оттакочки.** Ком. Р. I. 53.

Отáкій, а́, ё́ = **Оттакій.** Ном.

Отáкува́ти, кую, еш, м. Атаковать. *Не на те я, миле браття, Січ отáкувала, ой щоб я вам степи - луки та назад вертала.* Нп.

Отáм, нар. = **Оттам.** *А батько де?—Отам і там.* ЗОЮР. I. 250.

Отáман, на, м. 1) Атаманъ, предводитель въ войскѣ. 2) Вообще старшее начальствующее лицо для группы людей, стоящихъ у одного дѣла, староста въ артели; отаман у чумаковъ, косарей, рыболововъ, щетинниковъ, пастуховъ, среди приказчиковъ—старшій приказчикъ и пр. Рудч. Чп. 251. Браун. 34. Вас. 191. *А як настане косовиця... попередку отаман; заломить бриль на бакір, шаркне по косі разів зо два лопаткою і пішов косить.* Греб. 401. *Як що буде в одною хазяїна таких отар чотирі-п'ять, то ставиться над лич-*

манамъ отаман. О. 1862. V. Кух. 29.
Отаманом артіль кріпка. Ном. № 10748.

Отаманенко, ка, м. Сынъ атамана.

Отаманити, ню, ниш, гл.=Отаманувати. Отаманити—не чарку в руці держати: треба в голові багато думок обернути.

Отаманіха, хи, ж. Жена атамана.

Отаманівна, ни, ж. Дочь атамана.

Отаманія, ня, с. соб. Атаманы, козацкое начальство. К. ЧР. 23. Чернь-козаки позбірались на раду, а отаманія ще не походило.

Отаманство, ва, с. Званіе, обязанность, положеніе атамана. Г. Барв. 141. Добивсь до отаманства, та й умер. Отаманство не леже діло.

Отаманський, а, е. Атаманскій. Левци. Пов. 235.

Отаманувати, ную, еш, гл. Быть атаманомъ. Мій дід десять год отаманував у Січі. Над сільським людом з його волі отаманує. К. (О. 1862. III. 24)

Отара, ри, ж. Большое стадо овецъ. На Кубани въ отарѣ отъ 1000 до 1500 штукъ. О. 1862. V. Кух. 29, 38. Пастухи стерегли сторожкою вночі отари своєї. Ев. I. II. 8. Ум. Отарка, отарочка. Мнж. 74.

Отарапати, тию, еш, гл.=Оторопати. Коноп. у.

Отарка, ки, отарочка, ки, ж. Ум. отъ отара.

Отати, тану, неш, гл. Ослабѣть, обезсилѣть. Як покоситься до півдня Хведь, то вже й отав-отав, ляга й спить до полудня. Волч. у.

Отвердіти, дію, еш, гл. Затвердѣть. А оце саме отверділо тіло. Волч. у.

Отелітися, люся, лишся, гл. Отелиться. Корова отелиться. Чуб. I. 50.

Отемніти, нію, еш, гл. Ослѣпнуть. Годів сім мені було, як я отемнів. Харьк. На старість царь той отемнів і тяжко нудив світом, не бачив, як красуєсь світ шмою, а не літом. Млак. 71.

Отепер, нар.=Оттепер. Отепер же я тебе з'їм, кобило. Рудч. Ск. I. 7. Ум. Отеперки. Грин. III. 340.

Отербіни, н, ж. Негодные остатки.

Отерпати, паю, еш, гл. Рвать въ куски. Вх. Лем. 445.

Отерпнути, пну, неш, гл. Отерпнуть, замереть. Отерп і сам, не стало мови. Мкр. Г. 56. Як побачив вовка—отерп, одерев'янів, а шапка на самому чолопочку. НВолыч. у.

Отѣрти, трѣ, рѣш, гл.=Обітерти. Омю кров суху, отру глибокій тяжкій рани. Шевч. Отерла піну на губах. Котл. Ен.

Отѣртися, трѣся, рѣшся, гл.=Обітертися. Сіла я, підперлася, заплакала, отерлася. Чуб. V. 3.

Отерхати, хāju, еш, гл. Навьючить. (Гуцульск.).

Отѣса, си, ж. Веревка, соединяющая концы передней оси съ оглоблями. І отесу можна в кишку затягнуть, аби не бурчала. Ном. № 12172.

Отетеніти, нію, еш, гл.=Отетеріти. Побачили на ньому сорочку крадену у нас, спитали—де взяв, а він мовчить,—отетенів. Екат. у.

Отетеріти, рію, еш, гл. Оторопѣть, растеряться. Як стояла, так і отетеріла стара, а ні ворухнется. Грин. II. 230. Як мені сказано: одягайся!—так я й отетеріла. Г. Барв. 4. Отетерів з ляку. Грин. II. 226.

Отѣць, отця и вітця, зват. п. отче.

1) Отець. Ном. № 7088. По діволиці отцьмати плаче. Мет. 96. 2) Отець, титуль священника, духовнаго лица. Отець Залізо з келії вийшов. Чуб. I. 162. Когда говорится объ отцѣ или священникѣ, употребляется: пан-отець

Отѣцький, а, е. 1) Отцовскій. Приблудився та до отецького двору. Чуб. I. 173. Отѣцький син, отѣцька дитина. Названіе, прилаговое къ добропорядочному сыну добропорядочныхъ родителей. Ой Василю, Василю, отецька дитино! Грин. III. 689. Як лучиться отецький син, оддасть мене мати. Мет. 8. 2) Отеческій.

Отже, нар. 1) Вѣдь. Отже збреше бісів син! Отже доведеться самому йти. 2) Поэтому, слѣдовательно, итакъ.

Отирлувати, лѣю, еш, гл. Поставить стадо овецъ на мѣстѣ, остановитъ для отдыха. О. 1862. V. Кух. 32.

Отирлуватися, лѣюся, ешся, гл. О стадѣ овецъ: расположиться въ полѣ для отдыха. Отара отирлувалась, зорює і чибани посули. О. 1862. V. Кух. 34.

Отішити, шу, шиш, гл. Усмирить, успокоить.

Отік, отіку, м. Гной (изъ нарыва). Вх. Лем. 445.

Отіпанка, ки, ж. 1) Оборванная женщина. Зміев. у. 2)=Отіпанья. Гол. Од. 35.

Отіпанья, ня, гл. Очищеніе отъ кострики (конопли). Гол. Од. 38.

Отіпати, паю, еш, *гл.* Очистить отъ кострики (коноплю). Гол. Од. 35.

Отісонька, *кн, ж.* Ум. отъ отоса.

Отлас, су, *м.* Матерія: атласъ.

Отласіна, на, *ж.* Атласная матерія. *Скинула вельможна з себе отласину, та одянула синюю свитину.* Нп.

Отб, отбж, *нар.* Вотъ, вотъ то, вотъ это, вотъ такъ. *Ото вийшов сіяч сіяти.* Єв. Мт. XIII. 3. *Ото ж тая дівчинонька.* Шевч. *Заходить ото він до мельника.* Чуб. I. 5. *Як лихоліття було, то прийшов чужоземець, татарин, і ото вже на Вишгород б'є.* ЗОЮР. I. 3. *Ото цвяхована цира.* Ном. № 1549. *Ото ротата на все село.* Ном. № 12983. *Ото ж він приніс. Ото ж ми ся в свою пана вірне дослужили, що на наших білі ручки й ніжки кайдани зложим.* Чуб. V. 996.

Отоді, *нар.* = Оттоді. *Отоді жінка буде старшою, як сорока побіле.* Ном. № 9059.

Отой, ота́, оте́, *мьст.* Вотъ тотъ. *Побила мене ота чужа нива та позичений серп.* Ном. № 2140.

Отокуватися, куюся, ешся, *гл.* Стать стоянкою. *Валки отокувались.* Мнж 188

Отопіти, ся. См. Отоплювати, ся.

Отопка, *кн, ж.* Отопленіє. *Вони в нас хату наймала за 9 руб. на год і отопка наша.* Пирят. у.

Отоплювати, плюю, еш, сов. в. отопіти плю́, пиш, *гл.* 1) —щоб. Отапливать, отопить. *Отоплюю диявольську корчму.* Г. Барв. 23. 2) —кого́. Доставлять, доставить отопленіє для кого.

Отоплюватися, плююся, ешся. сов. в. отопітися, плюся, пишся, *гл.* Отапливать, отопить свое жильє. *Отопитись нічим.* Г. Барв. 448. *Треба і отопитись, і одягтись, і прогудуватись.* Г. Барв. 98.

Отбра, *ри, ж.* Закваска. Котл. Еп. (Изд. 1809). Словарь. 10.

Оторопатіти, тію, еш, *гл.* Оторопѣть. *Як я йому розказав, що там діється,—так він так і оторопатів.* Борз. у.

Отоса, *си, ж.* = Отеса. Ум. **Отісонька**. *Щоб тебе кониченько не довіз, щоб отісонька порвалась.* МУЕ. III. 142.

Оточати, чаю, еш, отбчувати, чую, еш, сов. в. оточіти, ч́у, чиш, *гл.* Окружать, окружить. *Громадяне оточили Кобзу і почали його роститувать.* Стор. МПр. 50.

Оточатися, чаюся, ешся, отбчуватися, чуюся, ешся, сов. в. оточітися, ч́уся, чишся, *гл.* Окружать, окружить себя.

Отбчини, *чин, ж. мн.* 1) Жиръ на тон-

кой кишкѣ. Конотоп. у. 2) Зерно или мука, остающаяся послѣ перетаиванія на решето.

Оточіти, ся. См. Оточати, ся.

Отбчви, *чов, ж. мн.* Потроха. Вх. Уг. 256.

Отбчувати, ся. См. Оточати, ся.

Отощати, щаю, еш, *гл.* Отощать. *А котрі воли отощали, то ті марно пропали* Чуб. V. 1058.

Отратитися, чуся, тишся, *гл.* = Утратитися. *Оженився сіромаха та й думку думає: оженився, отратився, та й щастя немає.* Чуб. V. 382.

Отримати. См. Отримувати.

Отримач, ча, *м* Инструментъ у бочаровъ, при помощи котораго они при складываніи клепокъ, прижимають первую и послѣднюю клепку къ обручу. Части его: вильця́та, за́суб, клине́ць. Шух. I. 249.

Отримувати, мую, еш, сов. в. отримати, ма́ю, еш, *гл.* 1) Держать, удержать Шух. I. 88. 2) Получать, получить.

Отріб, рібу, *м.* Пу́тро, внутренности Вх. Зп. 45.

Отрібка, *кн, ж.* Родъ кушанья = Отріб? *З отрібки баба - шартанина.* Котл. Еп. IV. 31. (изд. 1809. IV. 18).

Отрбба, *би, ж.* Поносъ. Волян. Слов Д. Эварн.

Отрбва, *ви, ж.* = Отрута. Вх. Лем. 445

Отрбвний, а, е = Отруйливий. Вх Лем. 445.

Отроіти, рою́, іш, *гл.* = Отруіти.

Отруби, бів, *мн.* —пілині. Ошилки. Вх. Зп. 45

Отруіти, ся = См. Отруювати, ся.

Отруйливий, а, е. Ядовитый, отравляющій. *На райськѣм дереві отруйлива гнилиця.* К. МХ. 41.

Отрунок, *нку, м.* Желудокъ. Харьк.

Отрусіти, ся. См. Отрушувати, ся.

Отрута, *ти, ж.* Отрава, ядъ. Мет. 90. 88. *Хоч у пубу візьміть: може з отрутою даєте.* Ном. № 11559. Ом. **Отрутонька**. Чуб. V. 879.

Отрухнути, ну, неш, *гл.* Потерять присутствіє духа? лишиться силъ? *Убігла вдруге бліда така і як риба в'яла, що аж я її сама стала розважати: чого ти така? Мов отрухла.* Г. Барв. 127.

Отрушувати, шу́ю, еш, сов. в. отрусіти, шу́, сиш, *гл.* = Обтрушувати, обтрусити.

Отруювати, рую́ю, еш, сов. в. отруіти, рую́, іш, *гл.* Отравлять, отравить.

Грян. I. 32, 33. *Нащо медом напоїла, козаченька отруїла.* Чуб. V. 435.

Отру́юватися, рую́юся, ешся, сов. в. **отруї́тися, рую́ся, їшся,** *м.* Отравлятися, отравитися.

Отру́я, ру́ї, ж. = **Отрута.**

Отсе́, *нар.* Вотъ, вотъ это. *Отсе ви, братці, не добре зробили, що напоилого козака гуляти пустили.* Нп. *Отсе тобі, козаченьку, три дороженьки вкупі.* Чуб. V. 940.

Отсе́й, отсе́я, отсе́, *мьст.* Вотъ этотъ. *І отсі порошинці він зробив.* Федьк. *Обридо вештатися... по світу з нудього та отсею торбою.* Стор. М. Пр. 41.

Отта́к, *нар.* Вотъ такъ, вотъ такъ то. *Оттак Вовчок жене ляхів повчок.* Ном. № 673. *Оттак! не бродячи качку піймав.* Ном. № 1648. **Отта́к-пак.** Вотъ такъ то, вотъ какъ. *Чою це ти, о. Хведор, взявся на своїх дочок? Вони ж дурно не їдять твого хліба...—Оттак-пак! Ба ще б посідали та руки поскладали.* Левиц. I. 141. *Ум.* **Отта́кеньки, отта́кечки.**

Оттакелѣцький, а, е = **Оттакелезний.** *А яких я волів маю!... Чи повірите? Оттакелезькі роги!* Левиц. Пов. 194.

Оттакі́й, а́, е́. Вотъ такой. *Оттаке то на сім світі роблять людям люде.* Шевч. *Ум.* **Оттакенський, оттанісінський.** Грян. I. 118.

Отта́м, *нар.* Вотъ тамъ. *Оттам на городі вовк свиню ззів.* Ум. **Отта́мечки.**

Оттепе́р, *нар.* Вотъ теперъ. *Оттспер ні до торгу, ні до жінки.* Ном. *Ум.* **Оттепе́реньки, оттепе́речки.**

Отти́м, *нар.* Поэтому. *Оттим би то, панове, треба людей поважати.* Нп.

Отто́, *нар.* = **Ото.** *Отто мені щастя, Ганно, як я стою увечорі під вишнями та дожидаю мого милого.* Левиц. I. 48.

Оттоді́, *нар.* Вотъ тогда. *Оттоді ми заходимось.* Шевч.

Оттоді́шній, ня, не. Тогдашній, вотъ тогда бывший. Драг. 83.

Отто́й, отта́, отте́, *мьст.* Вотъ тотъ. *Умер оттой Лисенко, та вдова продавала худобу.* МВ. II. 26.

Оттуди́, *нар.* Вотъ туда. *Оттуди тобі дорога.* Левиц. Пов. 189.

Отту́т, *нар.* Вотъ здѣсь, вотъ сюда. *Оттут тобі, моя доле, оттут пропадали.* Мет. 13. *Боже, помози, оттут і положи.* Ум. **Отту́теньки, отту́течки.**

Отуманіти, ню, ниш, *м.* Обмануть, одурачить.

Отуманіти, нію, еш, м. Одурѣть, стать въ тупикъ. *Отуманіє дівка зовсім.* О. 1862. I. 74.

Оту́т, *нар.* = **Оттут.** Ум. **Оту́теньки, оту́течки.** *Отутеньки ставатимем.* Кролев. у. *Ось зараз були отутечки.* Грян. II. 142.

Оту́ха, хи, ж. Ободреніє, утѣшеніє. *Тільки його й отухи, що вин'є.* Козел. у. *Слов.* Д. Эварн.

Отхнѣбитися, блюся, бишся, *м.* Отколоться, отстать. Мнж. 188.

Отце́, *нар.* = **Отсе.**

Отце́вий, а, е. Отцовъ, отцовскій. *Не так по отцевої й матчиної молитви прохати, як її прогнівляти.* Чуб. V. 849.

Отце́вський а, е = **Отцевий.** *Отцевського хліба-соли з упокоєм уживати.* Грян. III. 693.

Отце́вщина, ни, ж. = **Ватьківщина.** *А той запорожець як неблагополучно стало у Січі, прийшов на отцевщину.* О. 1861 X. 33.

Отце́й, отця́, отце́, *мьст.* = **Отсей.** Ном. **Отчемесува́ти, сую, еш, м.** Отрѣзати большой кусокъ. Лубен. у.

Отчѣзна, ни, ж. 1) = **Ватьківщина.** *Кидають отчизну і свою дідизну: свої пасіки й лєвади.* АД. II. 48. 2) **Отечество, отчизна, родина.** *Хоч би ти... для отчизни кинуєсь із мосту в воду, то й я за тобою.* К. ЧР. 77.

Отчѣзний, а, е. Отечествонный. *Ворога отчизного скараймо.* К. ЦН. 293.

Отчѣна, ни, ж. = **Отчизна і.** Чуб. V.

Отяга́ти, гаю, еш, сов. в. отягті́, гну́, гнеш, м. Оттягивать, оттянуть (внизъ своею тяжестью). *Червонці аж кишеню мені отягнули.* Драг. 52.

Отяга́тися, гаюся, ешся, м. 1) **Отставать.** *Він іде попереду, а я отягаюсь, отягаюсь, та як побіжу додому.* Камен. у. 2) **Откладывать, оттягивать, затыгивать дѣло.** См. **Отягтися.**

Отя́гуватися, гуюся, ешся, м. = **Отягатися.** *Радюк зрозумів, що Ольга отягувалась.* Левиц.

Отягті́ся, гну́ся, нешся, м. Подкормиться, потолстѣть. *(Худі коні) отяглись, узjali тіло, стали коні хоч куди.* Мнж. 22. *Кабан в сажу уже трохи отягся.* Павлогр. у. См. **Отягатися.**

Отягча́ти, чаю, еш, сов. в. отягчі́ти, чу́, чіш, м. = **Отяжати, отяжити.** *Думки так отяжили їй голову.* Г. Барв. 521.

Отяга́ти, жаю, еш, сов. в. отяжі́ти, жу́, жіш, м. Отягощать, отяготить.

Отяжіти, жію, еш, м. 1) Отяжелѣть. 2) Обремениться. *В неї очци отяжали слізьми.* МВ. I. 43.

Отямитися, млюся, мишся, м. Опомниться. Квит.

Офіра, ри, ж.=Охвіра. Чуб. I. 168.

Офірувати, рую, еш, м.=Охвірувати. Чуб. III. 376.

Офіція, ції, ж. Служба. *Не хазяйнував він, а терся по офіціях: то за писаря був у скарбу, то коло винниці, то за підлісничого був.* Св. Л. 275,

Офіціяліст, ста, м. Служащій. К. Кр. 18.

Офлис, су, м. Тонкій деревний стволь, идущій на дрова или на огорожу; хворостина. Вх Лем. 445.

Ох, межд. Охъ, ахъ. *Ох я нещасний, що маю діяти?* Чуб. V. 116. *Ох мені лихо!* Левиц. I. 144.

Охаб, ба, м. 1) = Охаба 2. Желех. 2) = Охаба 3. Вх. Лем. 445.

Охаба, би, ж. 1) Гнилая колода. Вх. Зн. 45. 2) Лужа, болото, старое русло рѣки. Вх. Зн. 45. 3) Негодникъ, негодница, безпутникъ. Вх. Зн. 45.

Охабиско, ка, с = Охаба 2. Вх. Зн. 45.

Охабити. См. Охабляти.

Охабитися, блюся, бишся, м. 1) — чогось. Забыть, потерять что-либо, воздерживаться отъ чего-либо. Вх. Зн. 45. 2) — дома. Остаться дома. *Я ся охабив дома.* Вх. Зн. 45.

Охабище, ща, с. = Охаба 2. Вх. Зн. 45.

Охаблений, а, е. Никому ненужный, отъ котораго каждый хотѣлъ бы избавитися. Дідько охаблений. Окаянный, проклятый чертъ. Вх. Зн. 45.

Охабляти, бляю, еш, сов. в. охабити, блю, биш, м. 1) Оставлять, оставить. *Мене - с охабив фрайречку першу.* Вх. Лем 445. 2) Портить, испортить. Желех.

Охайливий, а, е = Охайний 1.

Охайливість, вости, ж = Охайність.

Охайливо, нар. = Охайно

Охайлүчити, чу, чш, м. Ополоть, очистити отъ вѣтвей = Охаючити. *Треба цю щепу охайлүчити.* Пр у.

Охайний, а, е. 1) Опрятный, чисто-плотный. *Таке було кукібне, таке було охайне.* Г Барв. 439. 2) Очищенный, выхоленный. *Зілля мое да охайнее! Дитя мое да коханее! Я ж тебе да охаяла, Марусеньку да уаяла.* Мет. 229.

Охайність, ности, ж. Опрятность, чисто-плотность. Сим. 135. *Людям чини шайность, а коло себе май охайность.*

Ном. № 11249. *Мати охайність. Быть опрятнымъ,*

Охайно, нар. Опрятно. Охайно ходити. Опрятно держать себя.

Охазяйнувати, нүюся, ешся, м. Обзавестись хозяйствомъ.

Охамеүтиса, нүся, нѣшся, м. = Схамеүтиса. *Е, як би то ви охамеүтиса та знов взялись за діло—дама б поміч.* Харьк. г. *І не зчується, не охамеүтиса сам, обудить його, як що перетурхне або шелесне.* МВ. (О. 1862. I. 98).

Охандѣжити, жу, жиш, м. Очистити, вычистити. *Пора вже поросята охандѣжити.* Киев. г.

Охандүжити, жу, жиш, м. Одурачить, осрамить. *Не дай, Господи, ек із москалем зчепитися... так і охандүжити.* Рудч. Ск. II. 170.

Оханья, ня, с. Оханіе. *Чулиса молоді жарти веселі, оханья голосне між молодіцями.* МВ. (О. 1862. I. 101).

Оханүтиса, нүся, нѣшся, м. = Схамеүтиса. *Оханүтиса та за діло взявся.* Мкр. Н. 40. *Оханись, Господь з тобою.* Мир. ХРВ. 52.

Охараскуватися, куюся, ешся, м. Отнѣкиваться, отговариваться. *Немає в мене грошей: щоб мені, та бодай мені... коли я брешу! Немає й не просить,—охараскується було старий.* Грин. II. 185.

Охати, хаю, еш, м. Охать, стонать. *Чує, щось оха.* О. 1862. I. 30.

Охайювати, чую, еш, сов. в. охайючити, чу, чш, м. = Обхайювати, обхайючити.

Охайювати, охайюю, еш, сов. в. охайюти, хаю, еш, м. = Охайювати, охайючити. *Зілле мое та охайнее, дитя мое та коханее! Я ж тебе та охаяла, Марусеньку та уаяла.* Мет. 229.

Охайюватися, охайююся, ешся, сов. в. охайютиса, хаюся, ешся, м. Прибираться, прибраться, привести въ чистый в опрятный видъ. Сим. 129.

Охвара, ри, ж. = Огвара. Жінна охвара. Вѣдьма, колдунья. Вх. Зн. 43

Охварт, ту, м. Болѣзнь: стрѣльба въ поясницѣ. Вх. Лем. 445.

Охватити. См. Охвачувати.

Охвачувати, чую, еш, сов. в. охватити, чу, чш, м. = Обхоплювати, обхоплювати.

Охвицер, ра, м. Офицеръ. Чуб. V. 977. Левиц. I. 30. Ум. Охвицерки, охвицерочко. Мил. 216

Охвицерський, а, е Офицерський. Чуб. у. 1010.

Охвиціни, цин, м. мн. Флигель.

Охвиціант, та, м. Офиціантъ, лакей.

І сказано—у пана охвиціантів тих повно. Рудч. Ск. II. 204.

Охвіра, ри, ж. Жертва. Яка віра, така й охвіра. Ном. № 4.

Охвірний, а, е. Пожертвованный. Охвірний образ.

Охвірувати, рую, еш, м. Жертвувати. Охвірувати Богові. Охвірувати їх (гроші) на яке добре діло. Грин. II. 143.

Охвіруватися, руюся, ешся, м. Жертвувати собою, обречати себя.

Охвітний, а, е. Приятний; удобный.

Охвітність, ности, ж. Приятность, удовольствие; удобство. Прибрав знакомих для поради, охвітності й потихи ради. Мвр. I. 67.

Охвітно, нар. Приятно, съ удовольствиемъ, удобно, безопасно. Охвітніше. Приятніше, лучше, удобніше, безопасніше. Люде прираями, щоб кого за дитину,—все таки, кажуть, охвітніше. Сим. 234. Чого... титую, з ципочком?—Охвітніше, каже, од собак. Сим. 235. Дівчата були ще раді, що парубки з ними,—і веселіше, і охвітніше. Мвр. Пов. 149.

Охворіти, рію, еш, м. Заболѣть. Вх. Лем. 445.

Охвостуватий, а, е. О бревнѣ, жерди, палкѣ: съ одного конца потоньше, чѣмъ съ другого. Кажуть, товсті крокви, а вони з одною кінця товщі, а з другого тонші—охвостуваті.

Охвота, ти, ж. Родъ женскаго верхняго платья. Були в свитках, були в охвотах, були в дульетах і в капотах. Котл. Ен. III. 51. 2) Удовольствие. Роби до поту, а їж ув охвоту. Ном. № 12124.

Охйба, би, ж. Погрѣшность, ошибка.

Охйжа, жі, ж. Защита (въ смыслѣ строенія). Мнж. 188.

Охйжати, жію, еш, м. Разъяриться, озлиться. Годинонько ж моя! Як вона охйжала, яке страшне зробилося в неї те личко юже. МВ. (О. 1862. III. 43).

Охйза, зи, ж. Мокрая вьюга, мятель. Мнж. 188. Охйза поїхала. Ном. № 628. Приходить (зіма) в село страшною хуртовинною, приводить за собою своїх діток—хизи й охизи та... морози. Мир. ХРВ. 125.

Охитний, а, е=Охотний. Катерина охитниша від мене до книжок. Левиц. Пов. 285.

Охитниця, ці, ж. Охотница. Юлія—охитниця, та до сліз доводить. Ном. № 12561.

Охитно, нар.=Охоче. Якось до діла берусь охитніше. Левиц. I. 112. Зоставайся... будемо тут удвох жити... буде нам з тобою охитніше, аби твоя охота. Чуб. II. 98.

Охично, нар.=Охитно, охоче. Так як я се охично робив, так охично аби у цес сак риба йшла. Шух. I. 225.

Охвати, ваю, еш, м.=Охати.

Охляб(ну)ти, ну, неш, м. Ослабѣть (о связи частей въ чемъ-либо) В возі охлябло все.

Охлянути. См. Охлясти.

Охляп, нар. Безъ сѣдла. О. 1862. X, 111. Сидя охляп на коні. Котл. Ен. III. 30. На коні сидить охляп. Шевч.

Охляпнути, пну, неш, м.=Охлянути. Вх. Лем. 445.

Охлясти и охлянути, ляну, неш, м. Отощать, обезсилѣть, ослабѣть. Котл. Ен. I. 17. Охляв, як в дощ щеня. Ном. № 12134. Охляв уже, не ївши три дні, Рудч. Ск. I. 137. Циан здорово охляв, не може (коси) тягти вже ніяк. Грин. I. 121. Сиджу сама, серце в мене охляло. Г. Барв. 299.

Охмайрін, на, м.=Розмайрін? Не неси мя через млин, бо там смердить охмайрін. Гол. I. 211.

Охмання, ня, с. Желаніе. У моєму охманню супереки йде. Г. Барв. 231.

Охматися, маюся, ешся, м. Желать, стремиться. Іще й не охмається й заміж. Г. Барв. 9. Я охмалася йти за його. Г. Барв. 231.

Охмелятися, ляюся, ешся, м. Вытрезвляться. Пу к чорту! Швидче охмеляйся. Котл. Ен. V. 29.

Охмірїти, рію, еш, м. Опечалиться, омрачиться. Як занедужала, так і охмірила Іва. Волч. у. (Лобод.).

Охмолостатися, таюся, ешся, м. Привыкнуть, обойтить. Лубен. у.

Охнути, ну, неш, м. одн. отъ охати. Охнуть.

Охнутися, нуся, нешся, м. Я так і охнулася і сама не стямилася. Г. Барв. 127.

Охолода, ди, ж. Прохлада.

Охолоджувати, джую, еш, сов. в. охолодити, джу́, діш, м. Прохладжати, прохладить. Рани мої постреляні та жорубні окропи, охлоди. Дума.

Охоло́джуватися, джуюся, ешся, сов. в. охолоді́тися, джу́ся, дішся, *м.* Прохлаждатися, прохладитися.

Охолодіти, дію, еш, *м.*—Охолоти. Руки його зовсім охолоділи. Стор. М. Пр. 21.

Охоложа́ти, жаю, еш, *м.*—Охолоджувати. Божа земля, холодне повітря—ніщо їй не охоложало. Мир. Пов. II. 74.

Охоло́жувати, жую, еш, *м.*—Охолоджувати.

Охоло́нути, ну, неш, *м.* Похолодѣть. Я так і охолов, як забачив вовка НВолын. у. Ті як почувли,—так і охололи, що й слова не вимовлять. Рудч. Ск. II. 36.

Охороба, ни, ж. Охрана.

Охорона́ти, няю, еш, *м.* Охранять.

Охота, ти, ж. Охота, желаніє, удовольствіє. І до діла не я, до роботи не я,—з хлопцями погулять—то ж охота моя. Грин. III. 356. Як попоробили до поту, то й їстимеш в охоту. Посл. Волч. у. 2) Охота Взяв його (хорта) з собою да й пішов на охоту. Рудч. 3) Охотничья собака. Сів на коня, забрав свою охоту і поїхав. Рудч. Ск. I. 123. 4) Охотою. Добровольно. Охотою пішов у москалі. Ум. Охотонька.

Охотитися, чуся, тишся, *м.* Желать. Не охотилась їти за Василя. Г. Барв. 390.

Охотѣа, би, ж.—Охота 1. Та кому й в охотку буде почути за нас, як не нашим таки братчикам-українцям. О 1862. VI. 84.

Охотливий, а, е—Охочий. Найбільше було дітвора охотлива слухати мене. О. 1862. V. 29.

Охотний, а, е. Добровольний. Охотне війсьно. Волонтеры, добровольцы. Як ми ув охотне військо од отця, од матері, од роду од'їзджали, ми з отцем, з матір'ю і з родом опрощення брали. Дума.

Охотник, ка, м. 1) Доброволець, волонтеръ. 2) Охотникъ. Раз у-осени пан поїхав на лови; з ним багато було охотників. Рудч. Ск. II. 75.

Охотуха, хи, ж. Охотница, желающая. А я муха полетуха, шить і прясти охотуха. Грин. III. 666.

Охоче, нар. Охотно.

Охочекомонний, а, е Приналежачій въ вольной кавалеріи — війсьно. Вольная кавалерія.

Охочий, а, е. 1) Добровольний, желающий, охотный. Хоч гарна як, а все охоча іще гарнішою щоб быть. Котл. Ен. V. 17. Була тут всяка з них охоча пожар щоб

увидче розвести. Котл. 2)—до чого. Падкій на что, любитель чего. А ти ж, сусіде, чув од кого, що я охочий до ляців? Гліб. Кобза не дуже був охочий до розмови. Стор. М. Пр. 116.

Охрест, нар. Накрестъ, крестомъ. Охрест склала руки. Гол. І складає собі руки на охрест на груди. Рудан. I. 40.

Охрести, тів, м. Приналежности крестнаго хода: хоругви, кресты и пр. Оттут то було плачу, як охрести та марі принесли. МВ. (О. 1862. I. 87). ЗОЮР. II. 285.

Охрестіти, ся. См Охрещати, ся.

Охрещати, щаю, еш, сов. в. охрестіти, щу́, стиш, *м.* Крестить, окрестить. Що Іван Хреститель воду охрещав. Грин. III. 5. Та ввечері охрестили і Марком назвали. Шевч.

Охрещатися, щаюся, ешся, сов. в. охрестітися, щу́ся, стишся, *м.* 1) Получать, получить крещеніє. Чи без щастя уродився, чи без щастя охрестився. Чуб. V. 233. 2) Перекреститися. Тільки ж що доїв окрайця й сала четвертину, охрестився. Мкр. Н. 10.

Охриплий, а, е. Охрипшій. Охриплий з перепною юлос. Мир. Пов. II. 76.

Охрип(ну)ти, пну, неш, *м.* Охрипнуть. Аби була ласка слухати, поки не охрип—співатиму. Шевч.

Охря(ну)ти, ряну, неш, *м.*—Охлянути. Здається, я іще не дуже старий, а зовсім охряв, так що ні ніг, ні рук не чую. О. 1862. II. 24.—на нбги. Устать, подбитися. Довю перся підтюпцем, поки на ном охряв, аж підошов не чув. Полт. у.

Охтіти, хчу, хтиш, *м.* Охать, жаловаться. Вх. Зн. 45.

Охүднути, ну, неш, *м.* Похудать. Поки гладкий охүдне, то худий здохне. Ном. № 5678.

Охух, ха, м.—Оглух. Ном. № 6306.

Оцв́іти, цію, еш, *м.* Одурѣть. Сим. 12.

Оцарок, рка, м. Загонъ для скота. Мирг. у.

Оцарітися, ріюся, рішся, *м.* Воцариться, поселиться. Пам наш був оцаривсь собі у нашій хаті. Харьк. г.

Оцв́енок, нка, м. Кусокъ, обрубокъ (дерева, желѣза). Мнж. 188.

Оцвісті. См. Оцвітати.

Оцв́ітати, таю, еш, сов. в. оцвісті, ту́, тѣш, *м.* Отцвѣтать, отцвѣсть. А чи зацвів мак? — Цвіте. — А чи оцвів мак? Маркев. 76.

Оцѣ, нар.=Отсѣ. *Оце твої діти.* Шевч.

Оцѣй, оцѣ, оцѣ, мѣст.=Отсѣ.

Оцѣт, бцту, м. Укусъ. (Канев. у.).

Несе щуку-рибу з оцтом. КС. 1882. V. 362.

Насміхались воїни, подаючи йому оцет.

Єв. Л. XXIII. 36. *Піднести з оцтом фи-*

ш. Котл. Ев. III. 17.

Оцїрєлювати, влюю, вш, м. 1) =

Обцїрєлювати. 2) Переносно: поставити
въ безвиходное положеніе? Опутать? *Зду-*
рив і я на старі літа: кругом себе оцїр-
клював. Греб. 350.

Оцїлок, лку, м.=Кресало. Вх. Уг.
256

Оцїнувати, ную, вш, м. Оцїняти.

Оцїнував мене добре старий мій: та ти,
каже, не стоїш і два шахи. Харьк. г.

Оцїпалок, лка, м.=Оцупок.

Оцїпїти, пію, вш, м. Затвердѣти.

Оцїпок, пка, м. Обрубокъ, бревно, по-
лѣно. *Попроси оцупок березини на верете-*
на, а то й на оплїнь. Г. Барв. 523.

Оцюдї, нар.=Осюди. *Оцюдї положиш.*

Оцюдї лишень слухай. Слушай это. Ном.

Очѣ, чѣти, с.=Оченя. Вх. Лем. 455.

Очѣй, нар.=Ачей. *Очай би чи не*
встала на Чорному морю бистрая хвиля,
очай би чи не повиривала якорі в турець-
кої катори. Чуб. V. 933.

Очѣнка, ки, ж. Раст. *Euphrasia offi-*
cialis L. ЗЮЗО. I. 123.

Очѣпатися, паюся, вшся, м. Придти
въ сознаніе. *Поклали сторч головою в снї,*
і через кілька часу я (п'яний) очапався.
Грин. II. 178.

Очарувати, рую, вш, м. Очаровать,
околдовать. *Ти, дівчино, чаровниченька,*
очарувала-сь моє личенько, очарувал-сь
серце і душу. Чуб. V. 75.

Очевїдьки, очевїдячки, нар. Оче-
видно, явно, на глазахъ, предъ глазами.

Всі очевїдьки їх поважали. Левиц. I. 385.

Потомок перевертня очевїдячки вертався

до свого роду. Левиц. I. 161. *Стережеться*

він виявити свою тулу очевїдячки. Чаще

сь предлогомъ у. Вони тебе у очевїдьки

ошукують. К. ЧР. 301. (Вовки) *їззли у*

очевїдячки лошака. Рудч. Ск. I. 90. *Не*

приснилось, а в очевїдячки явилось. К. ЦН.
280. *Христї, мов живе, усе те стало в*

очевїдячки. Мир. Пов. II. 84.

Очедїрїни, рїн, ж. м.=Похрестя-
ни. Мил. 27.

Очемерїти, рїю, вш, м. Одурѣти, прїйти
въ безсознательное состоянїе. *Вони на мене*
напали і хотїли виняти; а тут ззаду

кричать: „бережись, бо вдарить тебе кіл-
ком!—я її очемерїв і не знаю як повернувся.
та й ударив її. Катериносл. у.

Оченько, ка, с. Ум. отъ око. Чуб. V.
2, 246.

Оченьпати, паю, вш, м. Выздоровѣти,
поднятися послѣ болѣзни. *Цїлу весну мене*
теплим молоком напували, поки я трохи
оченьпала. МВ. (О. 1862. III. 42).

Оченя, няти, с. Глазокъ. *Вміла мати*
брови дати, карї оченята, та не вміла на
сім свїті щастя-доли дати. Шевч. Ум.
Оченятно.

Очѣпа, пи, ж. Крюкъ, багоръ, кото-
рымъ притягивають въ берегу плотъ. Вх.
Зн. 45.

Очепїти, ся. См. Очепляти, ся.

Очепїритися, рюся, рїшся, м. Схва-
титися, уцѣпиться. *Так він, як поплив би-*
чок, очепїрився йому за хвіст і поплив з
їм. Грин. I. 44. *Нахилив вишню, очепї-*
рився та їсть. Харьк. у.

Очепляти, пляю, вш, сов. в. очепї-
ти, плю, пиш, м. Обвѣшивать, обвѣсити
кругомъ чего ткань, надѣти—напр. юбку
и пр. *Василина очепила плахту шовком*
ткану. Мкр. Н. 24.

Очеплятися, пляюся, вшся, сов. в.
очепїтися, плюся, пишся, м. Цѣплять-
ся, уцѣпиться, зацѣпиться, пристати, при-
вязатися. Мил. 21. *Вона (відьма) давай*
на його сідать... Очепиться за його, то
він і таска її. Драг. 71. *А діти як оче-*
пились за шю мені, то й не вступають-
ся. МВ. I. *Як очепився я жити у пана,*
то й живу вже сьомий рік. (Міус. окр.).
Як очепиться який біс, що на в-руні кїнь
ходе, то заграбує коня. НВолын. у.

Очепурїти, рїю, рїш, м. Очистити,
привести въ порядокъ. *Очепурити двір.*
Рк. Левиц.

Очервївіти, вію, вш, м. 1) Очерви-
вѣти. 2) Опротївѣти, надобѣти

Очерѣдити, джу, дїш, м. Остепенити,
удержать. *Оже не очередиш (сїна), що хоч*
їмому роби, а не очередиш. Кобел. у.

Очерѣмха, хи, ж.=Черемуха. Мет.

Очерѣт, ту, м. Камышь. *Бодай тая*
рїчка очеретом заросла. Чуб. III. 123. *Чорт*
сидить в очеретї та положає жабів. Чуб.
I. 106. Ум. Очеретѣць.

Очеретїна, ни, ж. Стебель камыша.
Бїли три дівчини, вирвали три очерети-
ни. Чуб. I. 127. *Щоб тебе очеретїною змі-*
ряли! Пожеланїе смерти (отъ обычая мѣ-
рять мертвеца камышиною). Мил. 168. Ум.

Очеретинка, очеретиночка. *Прямесенька як очеретиночка.* О. 1862. IV. 71.

Очеретинка, ви, ж. 1) Ум. отъ очеретина. 2) Трубка изъ камыша.

Очеретува́тий, а, е. Поросшій камышемъ. *Очеретува́тий степ.*

Очеретя́ний, а, е. Камышевый. Котл. Ен. V. 8. **Очеретя́ний басо́н.** См. Басок.

Очеретя́ник, ка́, м. Черть, живу́щій въ тростникѣ.

Очеретя́нка, ви, ж. Птица: *Sylvia arundinassa.* Вх. Пч. II. 14.

Очеркнѹти, и́у, нѣш, ил. = **Обчеркнѹти.** *Держи мак у правій руці, обси́п себе і очеркни ним себе округи там, де станеш.* Чуб. I. 85.

Очеркнѹтися, нѹся, нѣшся, ил. 1) = **Обчеркнѹтися.** Грин. I. 69. 2) Черкнутъся, задѣтъ. *Як скочив я через тин, та й не очеркнувся.* Нш.

Очерні́ти, нію́, ніш, ил. = **Обчернѣти.**

О́черт, ту, м. Кругъ. **О́чертом, о́чертою.** **Кругомъ,** въ кружекъ. *Очертом сїдали, срібло й злато на три часті паювали.* Дума. *Очертами сїдали, пили да гуляли.* Макс.

О́чечко, ка, с. Ум. отъ око. Мил. 185.

Очкнѹ́тися, нѹся, нѣшся, ил. Очнутъся. *Ластивочко-перепілочко, підлетіла під оконечко: очкнися, господинечко! Коровочки потелилися.* Мет. 341.

Очиншувáтися, шѹюся, ешся, ил. Поселиться на чьей-либо землѣ на чиншевомъ правѣ. *Очиншувались—тепер день і ніч кленуть свій дурний розум.* О. 1862. IV. 105.

Очі́стити, ся. См. Очищати, ся.

Очі́ська, очі́сьє, с. мн. Ув. отъ очі. *Ті очіська чорні, ті бровища аж сині.* Левиц. I. 441.

Очі́ток, тку, м. а также мн. **очі́тки.** Раст. *Sedum aegle.* L. ЗЮЗО. I. 173, 136.

Очі́ці, очі́ць, с. Ум. отъ очі. Глазки. *Рання пташка зубці теревить, а пізня очіці жмуристь.* Ном. № 11309. *Оприсі аж очіці блищать.* Св. Л. 40, 41.

Очи́щати, щáю, еш, сов. в. очі́стити, шу, стиш, ил. Вычищать, вычистить. *Очищаеш ти, водо явленная, новорожденного од позору.* Чуб. I. 132.

Очи́щáтися, щáюся, ешся, сов. в. очі́ститися, щуся, стишся, ил. Очищаться, очиститься. *Жоден із прокажених не очистився.* Єв. Л. IV. 27.

Очи́щення, ня, с. Очищеніе. Ном. Єв. Мр. I. 44.

Очі́, См. Око.

Очі́кувати, кую, еш, ил. Поджидать, ожидать. *Пишов той, а решта сидимо, очікуємо.* Св. Л. 222. *Першого торгу не кидайсь, а другого не очікуй.* Ном. № 10520.

Очі́пок, пка, м. Головной уборъ замужней женщины—вродѣ чепчика. Чуб. V. 11. 424. КС. 1893. V. 283. *Знаю, що в Хіври нема очіпка.* Ном. № 6538. Ум. **Очі́почок.** Мил. 195.

О́чко, ка, с. 1) Ум. отъ око. *Там то очка як терночок.* Чуб. V. 217. 2) Отверстіе въ ульѣ для пролета пчель. *Не стромляй палички в очко, бо пчола вкусить.* Васильк. у. 3) Петля въ сѣти (Браун. 9) в вообще въ вязаньи. 4) Часть начиння. (См.) МУЕ. III. 18, 19. 5) Значекъ на картѣ 6) Квадратъ на шахматной доскѣ. Канев. у. 7) Камешекъ въ перстнѣ. Мил. 6, 103. *Ой дав мені Іван перстінъ із трьома очками.* Грин. III. 70. 8)—**волóве, риб'яче.** Птица *Sylvia nisoria.* Вх. Пч. II. 14. 9) **мн. очки.** Растеніе: Пастушья сумка, *Capsella bursa pastoris.* Мнж. 88. 10). **Очна жабіні.** Растеніе: *Myosotis intermedia.* Вх. Пч. I. 11. См. Вічко. 11) **Очно́ волóве.** Раст. *Inula salicina.* Лв. 99.

Очкóве, вого, с. Подать съ улья.

Очкóвій, а́, ё. Очковый.

Очкѹва́ти, кѹю, еш, ил. Прививать щиткомъ, глазкомъ.

Очкѹ́р, ра́, м. 1) Шнурокъ, вдѣваемый въ штаны для ихъ поддержанія, гашникъ. Чуб. VII. 46. КС. 1893. V. 279. *Штани на йому без очкура й матні.* Стор. М. Пр. 169. *З переляку очкур луснув.* Ном. *Били мене скілько влізло—очкур перервали.* Чуб. 2) У мѣщанъ: презрительное названіе крестьянина. *Міщанин узиває селянина—очкѹр, чубрій, а селянин міщанина—салогуб.* О. 1862. VIII. 32.

Очкѹрні́к, ка́, м. = **Очкѹрня.** Шух. I. 153.

Очкѹрня́, ні́, ж. Верхній край шароваръ, зашитый широкимъ рубцемъ такъ, что въ него втягивается очкур. Чуб. VII. 416 Драг. 68. *Штани... з очкѹрнею.* Грин. II. 289.

Очма́на, ни, об. Одурѣвшій, опалѣвшій человекъ. *Куди ти, очмано, лізеш?* Ном. № 2799.

Очмані́ти, нію́, еш, ил. Очумѣть. *Чи він очманів, чи що з ним діється.* Полт. у.

О́чній, я, в. Глазной.

Очорті́ти, тію́, еш, ил. Надо́всть, опротивѣть. ЗОЮР. I. 164. *Уже мені очорті-*

до красти. піду лучче хазяїнувати. Рудч. Ск. I. 192.

Очувáтися, вáюся, ешся, г. Отзывать-ся, чувствовать. *За молодих літ нічого ї не боліло, а на старість усе очувається.* Васильк. у.

Очужілий, а, е. Сдѣлавшийся чужимъ. *Знайшов тодіс живенді з очужілими земляками.* К. XII. 26.

Очужіти, жію, еш, г. Сдѣлаться чужимъ.

Очúматися, маюся, ешся, г. Прийти въ себя, очнуться. *Очумався вже в хаті.* Мир. ХРВ. 54.

Очúнювати, нюю, еш, сов. в. очúняти, няю, еш, г. Приходить, прийти въ себя, оправиться, выздороветь. Г. Барв. 195. *Як поїм я його (молока), то здається зараз і очуняю.* Рудч. Ск. I. 133. *Оце трохи очуняв, а то було так придавило, що трохи не вмер,—кобиляче молоко п'ю.* Верхнеднѣпр. у. *Сивилла трохи очуняла.* Котл. Ен. III. 15.

Очúтися, чúюся, ешся, г.=Очутити-ся 1. Вх. Зн. 45.

Очúтити, ся См. Очучати, ся.

Очутіти, тію, еш, г.=Очутитися 1. *Він і стрепенеться од того слова її і мов очутіє, заговорить до неї.* МВ. (О. 1862. I. 97).

Очúхатися, хаюся, ешся, г. Обтереться, стереться. Вх. Лем. 443.

Очухрати, рáю, еш, г.=Обчухрати.

Очучáти, чáю, еш, сов. в. очúтáти, чúчú, тш, г. Приводить, привести въ чувство. *А бідна княнейка сім рази зімліла... баба не пильнує паню очучати.* Гол. I. 90. *Хворий лежить як мертвий, а стали терти, то ї очутили його.*

Очучáтися, чáюся, ешся, сов. в. очúтáтися, чúчúся, тшся, г. 1) Приходить, прийти въ чувство, очнуться. *Не знаю, що ї робити, як оживити губи її побілілі, як їй допомогти очутитись.* Г. Барв. 537. 2) Обнаруживаться, обнаружиться, проявляться, проявиться. *Я вже тоді взнав, як очутілось, де крадене.* Новомосковск. у. *Провалилась у ставок... так мабуть через місяць і очутілось: почали ноги крутити.* Пирят. у.

Ошáда, ди, ж. и Ошáдина, ни, ж.=Ожелест. Вх. Лем. 455.

Ошадіти, дію, еш, г. О деревьяхъ: покрыться инеемъ, обмерзнуть. Желех. Вх. Лем. 455.

Ошаланúтити, пúчу, тш, г. Одура-

чить, обмануть. У Харькові тебе швидко ошалануть. Волч. у.

Ошалемоніти, нію, еш, г.=Ошаліти. *Ти ошалемоніла, чи що, що таке верзеш.* Лохвиц. у.

Ошáлений, а, е. Ошалѣлый, шальной.

Ошаліти, лію, еш, г. Ошалѣть. Чуб. I. 249. *Ой хіба б я ошаліла, щоб я тебе не любила?* Чуб. V. 378.

Ошанувáння, ня, с. Почтеніє. *Моє ошанування, ясненьможний грапе!* Рудч. Ск. II. 203.

Ошанúти, ну́, нш, г. Охватить. *Такий нас ошанув страх, що не знаю.* Грин. Изъ усть. 93.

Ошанúтися, ну́ся, ншся, г. Обмануться. *Чи добре що купив?—Ба, де там—ошанувся.* НВолын. у.

Ошанцювáти, цю́ю, еш, г. Обнести, укрѣпить окопами.

Ошанцювáтися, цю́юся, ешся, г. Окопаться, засѣсть.

Ошáра, ри, об. Оборвышь. Харьк. у.

Ошáрапець, нця, м. Оборванець.

Ошáрати, паю, еш, г.=Обшарпати.

Ошáтний, а, е. Нарядный, хорошо одѣтый. *Дивіться, люде добрі, який я зодягний та ошатний.* Г. Барв. 346.

Ошáтно, нар. Нарядно. *Хоч не ошатно, та здатно.* Ном. № 11251.

Ошахрáти, рáю, еш, г.=Обшахрати. О. 1861. VI. 76. *Мислить все когось ошахрати.* О. 1861. VI. 75.

Ошахрувáти, рúю, еш, г.=Ошахрати.

Ошварь, рю, м.=Обаполокъ. Желех.

Ошелéст, сту, м.=Ожелест. Вх. Уг. 256.

Ошемóніти, нію, еш, г. Лишиться сознания. *Мене як ударили, то я ошемонів.* Екатеринос.

Ошепúлити, лю, лиш, г. Оглушить ударомъ. *Та він його дрюком як ошепулив—то довенько таки попрослухав чмелів.* Київ. у.

Ошешéлитися, люся, лишся, г. Оборваться и упасть съ высоты. Лохвиц. у.

Ошибáти, бáю, еш, г. Страх ошибає (кого). Дѣлається страшно (кому). О. 1862. VII. 40. *Страх мене ошибав, про таке думаючи.* Г. Барв. 298.

Ошійник, ка, м. Подзатыльникъ. *За кожним ступнем брав по парі ошийників, а тамті два, що вели, дали ще по одному, що аж носом заповор у сінці.* Св. Л. 298.

Ошійок, йка, м. 1) Шея сверху. Под-

г. 2) Узкая часть мѣшка въ рыболовномъ сакѣ. Шух. I. 224.

Ошѣмок, мѣа, м. Кусокъ хлѣба. *На-ламала ошѣмкѣв*. Лохвиц. у.

Ошѣульно, нар. Обидно? *Послали мене сир продавать, то я мисочку по 2 копѣйки ѣй оддаю. Далі думаю: ошѣульно буде по двѣ, та ѣй стала по 3 коп. продавать*. Лохвиц. у.

Ошмалѣти, лю, лич, м.—Обшмали-ти. Котл. Ен. III. 56.

Ошмарувати, рую, еш, м.—Обшма-рувати.

Ошморгати. См. Ошморгувати.

Ошморгнути. См. Ошморгувати.

Ошморгувати, гуоу, еш, сов. в. ошмор-гати, гаю, еш, одн. в. ошморгнути, гну, нѣш, м.—Обшморгувати. обшморгати, обшморгнути.

Ошмульгати, гаю, еш, м.—Обшмор-гати. *Так він (мотузок) обшмульгав його мододе, ніжне тіло*. Левиц Пов. 236

Ошпарити. См. Ошпарювати.

Ошпарювати, рую, еш, сов. в. ошпа-рити, рю, рш, м.—Обшпарювати, обшпа-рити.

Ошпѣтити, чу, тиш, м. Обезобразить.

Ошуканець, нця, м. Обманщикъ.

Ошукання, ня, ошуканство, ва, с. Обманъ, мошенничество. *Не знала вона бѣдна, що то воля була не милосердної ца-риці, а ошуканство дрянїжнихъ езуїтів*. Стор. МПр. 71.

Ошукати, ся. См. Ошукувати, ся.

Ошукач, ча, м.—Ошуканець.

Ошукувати, кую, еш, сов. в. ошукати, каю, еш, м. Обманывать, обмануть. Чуб. I. 170. *Не ѣми віри запорожцям— вони тебе у очевидки ошукують*. К. ЧР. 301. *Чи він продає, чи він купує, то все не на користь собі, усяке його ошукає, аби хтїв схотів*. МВ. II. 21.

Ошукуватися, куюся, ешся, сов. в. ошукатися, каюся, ешся, м. Обманываться, обмануться. Грин. III. 161. *Хоч і ошукаюся, та там, де всі люде*. Ном. № 10774.

Ошурка, ки, ж. Металлическіе опилки.

Ошуста, ти, м. Обманщикъ, плуть.

Ощада, ди, ж. 1) Бережливость. 2) По-щада. К. ПС. 61.

Ощадний, а, е. Бережливый, эконо-мный.

Ощадність, ности, ж. Бережливость.

Ощадно, нар. Бережливо, экономно.

Ощадок, дку, м. Остатокъ, остальное.

Обрубав скільки, ще ошадок добрий. Мирг. у. **До ошадну**. До тла, окончательно.

Ощадити. См. Ощажати.

Ощажати, жаю, еш, сов. в. ошадити, джу, дѣш, м. 1) Беречь, сберегать, сберечь. *Хлѣб на Петрівку ошажай*. Ном. № 464. 2) Щадить, пощадить, жалѣть. *Царь Наливай не ошадить і брата*. К. ЦН. 238. *Мені оце казав кум, що у його якийсь бѣс випас ячмінь: не ошажаять один одного ѣй ваши барвинчане*. Лобод.

Ощени́тися, нюся, нѣшся, м. О со-бакахъ: ошени́ться.

Ощеп, пу, м. Срубъ. *Роблять хату або в ощеп, або в шули*.

Ощѣпина, ни, ж. Въ выведенной де-ревянной постройкѣ каждое изъ четырехъ бревенъ, положенныхъ сверхъ стѣнъ и свя-занныхъ въ углахъ; на ощѣпинахъ утвержда-ются потолокъ и крыша. Чуб. VII. 378.

Ощѣпити, плю, пѣш, м.—хату. Поло-жить ощѣпини. Рк. Левиц.

Ощѣп, ощѣпу, м.—Ощѣпини. Миргор. у. Слов. Д. Эварн.

Ощѣпок, пѣа, м. Плоскій прѣсный хлѣбъ. (Угор.). Вх. Зн. 45.

Оюн, на, м. Вьюнъ. *Вертиться як юн в ополонці*. Ном. № 3124.

Пáбородки, ків, м. мн. 1) У старивовъ: складки отвисшей кожи подъ подбородкомъ. 2) Мони́сты у индюка на шеѣ.

Па́ва, ви, ж. 1) Пава, самка павлина, Pavo. *Похожає як пава.* Ном. № 2483. 2) Перья павлина. *Люде у файних кресаннях з павами.* Гн. II. 72. Ум. **Пáвонька**, пáвочна.

Павідло, ла, с. Родъ густого варенья изъ растертыхъ ягодъ или яблوكъ.

Паві́ний, а, е. Павлиній. *Тоді я, мами, прийду до вас, як павине пір'я на спід потоке.* Чуб. V. 881.

Паві́ч, ча́, м. 1) Павлинь - самець. *Ручку з ручкою зчепивши, мов павич і пава, йшли із церкви молодії, роду честь і слава.* Мкр. Н. 2) мн. Родъ вышивки на женской сорочкѣ. Чуб. VII. 427.

Павичі́вий, а, е. Относящійся къ павлину.

Паві́чка, ки, ж. Самка павлина. См. Пава. *Впрягла в гряджолята павичку.* Котл. Ен.

Пáвідь, воді, ж. Половодье. Левч. 137.

Пáвіко, ка, с. Вѣко глаза. Вх. Лем. 445.

Паві́чайка, ки, ж. = Павіко. Вх. Уг. 257.

Пáвкати, вчу, чеш, м. О перепелѣ: кричать. Вх. Лем. 446. См. Підпідомкати.

Пáвлик, ка, м. 1) Улитка садовая, Helix. *Павлику-равлику, вистав ріжки на чотирі стежки.* 2) Кружка глиняная. Лохв. у. 3) Обувь изъ цѣльнаго куска кожи (б. ч. свиной), загнутаго въ видѣ башмака или туфли. Вас. 162.

Паві́вий, а, е. Павлиній. *Из столика бере да вінок плете, павовий вінок, чистий барвінок.* Чуб. III. 302.

Пáвслоч, ці, ж. = Волока 1. *Найшов*

він постолы золоті і срібні паволочі. Чуб. II. 97. Ум. Паволóченьна.

Пáвонька, ки, ж. Ум. отъ пава.

Пáворожка, ки, ж. Насѣк. Coccinella, божья коровка. Вх. Лем. 445. См. Сонечко.

Пáвороз, за, м. У вьющихся растений: прицѣна. Угор.

Пáвочка, ки, ж. Ум. отъ пава.

Павп́риця, ці, ж. Желѣзная пластинка съ четырехугольнымъ отверстіемъ по срединѣ; она вставляется въ нижнюю часть верхняго мельничнаго жернова; въ отверстіе входитъ конецъ веретена шестерни. Черниг. у.

Паву́к, ка́, м. 1) Паукъ, Arachnea.— волóський. Тарантуль. Вх. Пч. I. 7, 16. 2) = Павич. Черниг. у. 3) — летючий. *Вабочка мертвая голова.* Драг. 12. Ум. **Павучо́к**.

Павуко́вий, а, е. Пауковий.

Паву́н, на́, м. 1) = Павич. Вх. Зн. 46.

2) Павлиное перо. Шух. I. 128.

Паву́р, ра, м. = Павич. Вх. Лем. 446.

Павури́ця, ці, ж. = Павичка. Вх. Лем. 446.

Павурка, ки, ж. = Павуриця = Павичка. Вх. Лем. 446.

Павути́на, ни, ж. Паутина. Чуб. V. 819.

Павути́ння, ня, с. соб. = Паутина. *На бабине літо павутиння літа.*

Павути́ця, ці, ж. Раст. Convolvulus arvensis. Вх. Пч. I. 9.

Павучі́на, ни, ж. = Павутиця. Гн. I. 99.

Павучо́к, чка́, м. 1) Ум. отъ павук. 2) мн. Раст. Nigella damascena. Вх. Пч. II. 33.

Пав'я́ний, а, е = Павовий. Гол. Од. 73. *Звіяли вінець, вінець пав'яний, звіяли його в тихий Дунаєць.* Чуб. III. 302.

Пагілля, ля, с. Тоненькія вѣточки.

Пагін, гону, м. Добѣгъ, ростокъ, отпрыскъ. Ум. Пагонѣць, пагінчик. *Од доброго коріня добрий і пагончик одійде.* Ном.

Пагністкя, мн. Родъ растенія. КС. 1893. VII 80

Пагність, востя, м. Ноготь. О. 1861. XI. Св. 62. *Добра ні на пагність.* Св. Л. 281.

Паговіння, ня, с. = Пагоння.

Пагонѣць, нцѣ, м. Ум. отъ пагін.

Пагбннн, ня, с. Соб. отъ пагін.

Пагброк, рку, м. Пригорокъ. *Стоить панна на пагурку в червонім каптурку.* Ном. № 163, стр 295.

Пагуба, бн, ж. 1) Пагуба, гибель. *Од пагуби тебе хранить, щедротами винае.* К. Псал. 232. 2) Губитель. *Клякай, сповідайся ти, пагубо!*—каже священник (розбійникові). Гн. II. 143.

Пад, паду, м. 1) Низкое мѣсто? *Закували зозулина в саду на паду.* Мил. 137. 2) мн. Террасы. Херс. г.

Падалець, льця, м. = Веретільник, *Anguis fragilis.* Вх. Пч. I. 16.

Падалиця, ці, ж. 1) Осыпавшіеся плоды, высыпавшееся зерно. 2) Растеніе, выросшее изъ падалиці 1. 3) Родъ ужа? гадюка? Чуб. I. 65.

Падалишний, а, е, падалишний, я, е. 1) Выросшій изъ высыпавшагося зерна или сѣмени. *Падалишне жито.* 2) Незаконнорожденный. *Андрій з падалишних.* Харьк. г.

Падальник, ка, м. = Падалець. Вх. Пч. II. 16.

Падалюк, ка, м. = Падалець. Вх. Пч. II. 16.

Падання, ня, с. Паданіе; паденіе. *Падання і вставання.* Єв. Л. II. 34.

Падати, даю, еш, гл. 1) Падать. 2) Опадать; выпадать. *Казав еси, листоньку, що не будеш падати.* Лукаш. *Падать у скотини зуби.* Грин. I. 16. 3) О перьяхъ, о шерсти: падать, линять. 4) О скотѣ: падать, дохнуть отъ заразы. *Як став у нас скот падать, дак нехай Бог милує, як здорово падав.* Грин. I. 98. 5) Ухаживать. *А коло дитини так і пада, ніби мати.* Шевч. 6) Ні сіло, ні пало. Ни съ того, ни съ сего. *Ні сіло, ні пало, дай, бабо, сала.* Ном.

Падатися, даюся, ешся, гл. = Падати 5. *Дуже любила падатися коло нас.* Сим. 231.

Падатоньки, гл. Ум. отъ падати. *Ой ти казав, кленовий листоньку, що не буди падатоньки.* Нп.

Падворок, рку, ч. Усадьба въ предметѣ города. Ворон. г.

Падіволос, са, м. Раст.: а) *Equisetum arvense.* Шух. I. 20; б) *Equisetum silvaticum.* Шух. I. 21.

Падина, ни, ж. Падь, небольшая круглая долина.

Падістий, ѓ, ѓ? *Падиста річка.*

Падічій, чія, м. Водопадъ. Мнж. 188.

Падіж, жѣ, м. Падежь. *Падіж на овечок.* Харьк. у.

Паділ, долу, м. Долина, юдоль.

Падкати(ся), каю(ся), еш(ся), гл. Хлопотать, ухаживать, заботиться, печься о комъ изъ любви къ нему. *Мати падає за дочкою.* Рк. Левиц. *Падкається хазяїн коло коней, бо любе коні.* Рк. Левиц. *Чою се ви, Катре, так падаєтесь без спочинку?* МВ. (О. 1862. III, 62).

Падковитий, а, е. Усердный, ревностный. *Падковитий до худоби, до хазяйства.* Рк. Левиц.

Падкувати, вѣю, еш, гл. 1) = Падкати. *Падкує коло хазяйства.* Рк. Левиц. 2) Жаловаться, горевать. *Приходить тилям, як возьме падкувати: що ж пан мені скаже? що ти мені нароби?* Гн. I. 103.

Падкуватися, вѣюся, ешся, гл. — за ним. Заботиться о комъ. *Дід падкується за унуком.* Рк. Левиц.

Падло, ла, с. 1) Падаль. 2) Бранное слово.

Падлюка, ки, ж. 1) Ув. отъ падло. 2) м. Подлецъ. *А який він чоловік? — Ат, падлюки шматок.* Змієв. у.

Падлѣчний, а, е. Подлый, испорченный. *От падлѣчні діти: понехтували хлоп'я, — як побили!* Змієв. у.

Падолист, ту и та, м. = Листопад 2.

Падонько, ка, м. Судьба (несчастная). Желех.

Падчереня, нѣти, с. Ребенокъ падчерица. *Щоб мені молодій конопель не брать і білих ручок не драть на чужій діти, на падчеренята.* Чуб. III. 192.

Падчерка, падчѣрка, ки, ж. Падчерица. *Да не жалъ мені теї падчерки.* Чуб. III. 486.

Падь, ді, ж. 1) = Падина. 2) Падежь; скота. Черк. у. 3) Медвяная роса, причиняющая болѣзнь колосьевъ. Балт. у. *Падь пала* (шкочлива на хлѣб роса). Ном. № 585. 4) На мене падь пала. На меня стихъ нашель. *У всіх дружечок плетена коса, а на мене така падь пала, що я свою косу розчесала.* Лукаш. 167.

Пажера, ри, об. Обжора. *Як добрий,*

то дасть і друтому тієї калити, а як такий мукавий та пажера, то і сам ззість, нікому не дасть. Уман. у.

Пажерливий, а, в. Обжорливий. Ко-
ні, сказано, худобина пажирлива. О. 1861.
Х. 52.

Пажилля, ля, жс. ? Вишеттати (уроки)...
од жила, од пажил. Мнж. 152. Прибудь
же і мойй корові.. в жили і в пажцли.
Грин. II. 31.

Паз, зу, м. Пазь. Мнж. 138.

Пазати, ваю, еш, м. — коло когѳ. Возить-
ся съ чѳмъ, кѳмъ, хлопотать, заботиться о
чемъ, комъ, досматривать что, беречь Чо-
ловік і батько лежать хворі, а ти все коло
їх пазави. Волч. у.

Паздеристий, а, в. Растрескавшійся;
щепистий. Вх. Лем. 446.

Паздерити, рю, рш, м. 1) Очищать
отъ кострики. Вх. Зн 46 Фр. Пр. 178.
2) Разбивать въ щенки, разрывать въ
влочки. Вх. Лем. 446.

Паздѳрник, ка, м. Октябрь.

Паздѳр, ра, м. Содранное лыко или
кострика.

Паздѳр'я, р'я, с. Кострика. Вх. Зн. 46.
Прядѳвце чесала... паздѳр'я відпадує. МУЕ.
III. 51.

Пазинати, наю, еш, м. == Пазити. Вх.
Зн. 46.

Пазити, зю, зш, м. == Пазати. Пазь
свое! Шух. I. 32.

Пазовѳтий, а, в. Заботливый, хлопот-
ливый, старательный. До всього прикидлива
і пазовита така. Г. Барв. 526.

Пазѳлки, пазолки, вѳв, м. мн. Зола,
выбрасываемая послѳ бученья. Мирг. у.
Василева мати саме пазолки з хати ви-
носила та й дивиться, де б той попѳл ви-
кинути. Г. Барв. 382.

Пазолѳна, ни, жс. == Печина. Вх. Лем.
446.

Пазолки См. Пазѳлки.

Пазорь, пазурь, ря, м. 1) Коготь. Кѳт
думав, що то миш,—як ухопиться за хвѳст
пазурями. Рудч. Ск. I. 23. 2) Ноготь.
Гн. I. 79.

Пазуха, хи, жс. 1) Пазуха. Не грѳй
ладюку в пазусѳ, бо вкусить. Посл. А воно,
як янголятко, нічого не знає, маленькими
ручицями пазухи шукає. Шевч. 74. 2) См.
Гельгѳв, сонира. Шух. I. 175, 176. 3) На
большой лодкѳ, называемой дуб — помѳще-
ніє для пассажировъ и груза. Вас. 151.
Ум. Пазушка. Нарвали повнісінькі пазушки
оїрків. Левид.

Пазушѳна, ни, жс. 1) Удареніє на
1-мъ слогѳ. Разрѳзъ пазушный въ сороч-
кѳ. Гол. Од. 43. 2) Удареніє на 3-мъ сло-
гѳ == Пазуха 1. Заложѳ ручину за пазуши-
ну, одѳрви од серденька злюю іадину. Чуб.
V. 420.

Пазушѳня, шя, с. Пазуха, мѳсто за
пазухой. Буде й голому поза пазушишо.
Ном. № 7664.

Пай, пѳю, м. 1) Пай, доля, часть. Ви-
літайте, сѳрі птахи, на базарь до паю.
Шевч. 2) Счастьє, удача. Куди не кидавсь,
так ні: нема паю. Лебед. у. Ум. Пайѳн.
Котл. Ен. V. 47.

Пайдѳ, дѳ, жс. 1) Приношеніє, благо-
дарность. А попові у нѳст саме, значить,
пайдѳ йшла Харьк. г. 2) Удача. Як нема
пайдѳ, то й з хати не йди. Волч. у.

Пайдѳити, дѳть, м. безл. Везти, уда-
ваться. Ном. № 375. Такому юсподаревѳ
пайдѳитиме у юсподарствѳ. Ном. № 13414.
Юму не пайдѳить на коні, а на воли пайдѳ-
ить найбѳльш. Кѳев. у.

Пайка, ви, жс. Паекъ, часть. Я ті
шкуру не зѳпсую, свою пайку відбатую.
Чуб. V. 1173. Як зародє Бог імба, то й
ваша пайка буде, хоч і не орали-сте. Ка-
менец. у.

Паймѳтка, ви, жс == Пани-мѳтка.

Паймѳтуся, сѳ, жс. Ласк. отъ паймѳт-
ка. Такоѳ б ради, паймѳтусю, ми і задати
не могли. Котл. Ен. II. 29.

Паймѳтчин, на, нє == Панимѳтчин. В
паймѳтчину одѳся бронь. Котл. Ен. VI. 74.

Пайѳк, йка, м. Ум. отъ пай.

Пайстра, ри, жс. == Вибѳйка. КС. 1893.
XII. 447.

Пайстрѳвий, а, в == Вибѳйчаний. Шта-
ни пайстрѳві. О. 1861. X. 30.

Пак. Частица, вставляемая въ рѳчь
въ значеніи отчасти подобномъ русскому
„бишь“. Як пак його звуть? А де ж Ган-
на, Катерино? Я пак і байдужє. Шевч.
117. Я пак і забув те зробити, що ви
мені казали. Кобел. у. Оттак пак! Іще
що вигадай! Ком. II. 3.

Пакати, ваю, еш, м. Курить. Пакає
люльку. Вх. Зн. 46.

Пакелѳт, та, м. Родъ головного жен-
скаго убора. Дали ми тя (молоду), дали
в той перловой партѳ, тепер тя найдеме
в білім пакелѳтѳ. Угор. Гол. IV. 441.

Пакѳл, кола, м. Колышекъ, коль. Вас.
147. Пакѳл щось у житѳі забило, як ораю
чи що,—так я оце й косу зломив. Кобел. у.

Пакѳлля, ля, с. соб. Колья. Німота

поморилась після дороги, потривиняла до пакілля коней і лягла спати. Драг. 422.

Пакінь, коня, м. Плохой конь, кляча (въ сказкѣ). Рудч. Ск. II. 16.

Пакісливий, а, в. Пакостный. НВолын. у.

Пакісливий, а, в==Пакісливий.

Пакість, кости, ж. Пакость. Алв. 24. *Чорте, де йдеши?—Болота палити.— Не буде юрити!*—Добре мені пакість зробити. Ном. № 3120.

Паклен, ну, м. Раст. *Acer campestre* L. ЗЮЗО. I. 109.

Паклун, на, м. Раст. *Teucrium polium* L. ЗЮЗО. I. 138.

Пакнути, ну, неш, г. одн. в. отъ пакати *Тільки раз собі пакнув* (люльки). Рудан. I. 79.

Пакоси, сів, м. мн.? Стари за блі пакоси вхопилась. К. МБ. III 260.

Пакосний, а, в==Пакісливий.

Пакосник, ка, м. Пакостникъ. К. ЧР. 245.

Пакта, тів, мн. Договоръ, условіе. *Ізди ми козаки дякувати Богу за свою велику побіду над ляхами та за вимушені в ляхів пакта.* К. Кр. 12.

Пакувати, кую, еш, г. Укладувать, упаковувать.

Пакуватися, куюся, ешся, г. Укладуваться, упаковуваться.

Пакуное, нку, м. 1) Тюкъ. 2) Дорожняя вещь, дорожные узлы и пр. *Ціка низка жидів провозжала нас через річку, силоміць переносячи наші пакунки* Г. Барв. 28.

Пакут, та, м. Пучекъ, связка. Миж. 188.

Паламаренко, ка, м. Сынъ пономаря.

Паламарів, рева, вв. Принадлежацій пономарю.

Паламарівна, ня, ж. Дочь пономаря.

Паламарка, ки, ж. Жена пономаря. *Скажу Гальці й титарівні, скажу й паламарі.* Чуб. III. 179.

Паламарня, ні, ж. Особое отдѣленіе, помѣщеніе для пономаря.

Паламарський, а, в. Пономарскій.

Паламарчин, на, не. Принадлежацій женѣ пономаря. *Дивлюсь на племінників паламарчиних.* О. 1862. V. 53.

Паламарчук, ка, м. Молодой пономарь. Св. Л. 37.

Паламарь, ря, м. Пономарь.

Паламарювати, рюю, еш, г. Быть пономаремъ. Ном. № 9694 Сим. 174.

Палапка, ки, ж. 1) Небольшое укрѣп-

леніе, обнесенное частоколомъ. Рудч. ЧП. 252. Пот. III. 15. 2) У запорожцевъ: полковое укрѣпленіе, мѣсто пребыванія полковника съ другими должностными лицами полка, а также и округъ полковой. Рудч. ЧП. 252. *Ходімо у паланку до військового судді,—нехай він нас розсудить.* Стор. I. 32. 3) Печь въ косарскомъ таборѣ.

Палання, ня, с. Пыланіе. *На вдержу в серці полум'я-палання.* К. МБ. XI. 146.

Пала́та, ти, ж. Палата, дворець, барскій домъ. *Нащо батько, мати, високі палати, коли нема серія з серіем розмовлять.* Шевч.

Пала́ти, лаю, еш, г. 1) Пылатъ. *Круг неї полум'я палало.* Котл. Ен. I. 38. *Восковая свічка цілу ніч палала.* Грин. III. 690. *Дютим онем, яростію палаютъ без міри.* Чуб. V. 448. 2) Пылатъ, страстно рваться. *Він палає продати воли, а тут купця нема.* Волч. у. 3) Очищать ошелушенное зерно (проса, ячменя, гречи) отъ шелухи или зерна подсолнечника отъ пустыхъ и пр. встряхивая ихъ особымъ образомъ въ корытцѣ, отчего легкія части отдѣляются въ верхній слой и отлетаютъ. Черниг. у. См. Опалати.

Палахкотіти, чю, тиш, г. 1) Горѣть, вспыхивая. *Свічка палахкотить.* НВолын. у. 2) Пышать, обдавать жаромъ, пылатъ. *Дитина така гаряча, так і палахкотить від неї.* НВолын. у. *Най погляну на ті личко, що палахкотять.* Рудан. I. 19.

Палахну́ти, ну, неш, г. Вспыхнуть *Іван палахнув наче та полонінь.* Федьк. *Віхтем піднялося полум'я вгору,—палахнуло на всю хату.* Мир. Пов. I. 115.

Пала́ц, цу, м. Дворецъ. Чуб. II. 57. *Прийшла туди, у палац царський.* Рудч. Ск. II. 50.

Пала́ш, ша, м. Палашъ. О. 1862. X. 2. *В правій руці палаш держе.* Гол. I. 99. *Палашем посік того змія.* Чуб. II. 179

Палга́, гі, ж. Плита. Угор.

Палговати́й, а, в. Слоистый, плитообразный. Угор.

Палѣний, а, в. 1) Жженый, горѣлыми сожженный. *Через тиждень і не пізнаєш паленого стегу,—як рута зеленіе.* Греб. 401. 2) Вспыльчивый; гнѣвный. *Запримітивши, що Грицько палений, мерці висунули борщ з печі і постановила коло його.* Мир. Пов. I. 160.

Палені́на, ня, ж. Выжженное мѣсто.

Палені́ця, ці, ж. 1) =Паленина. Вх.

Лем. 446. 2) Печеная прѣсная лепешка. Фр. Пр. 137.

Паленка, ки, ж. Водка. Галиц. *Жеби м'я не біяв, паленку не піяв.* Гол. II. 222. Ум. Паленочка.

Палення, ня, с. 1) Сожиганіе. 2) Выжиганіе. обжиганіе. Шух. I. 261.

Паленчарня, ні, ж. Винокурня. Желех.

Паленя, няти, с. = Паляничка. Вх. Зв. 46. Родъ овсянаго хлѣба. У ступні стовче вовес, місит паленя і їст. Гн. I. 7. См. Палянка 2.

Палетія, ці, ж. Палица, палка. А я собі на думці: ой коли б він палетницею не ударив. Конотоп. у. Не витече в його розуму таку палетницю зробити. Конотоп. у.

Палець, льця, м. 1) Палець. *Ламай собі білі руки, та не зломі пальця.* Чуб. V. 265. 2) Зубецъ на зубчатомъ колесѣ, кулакъ въ колесѣ. Мик. 481. Ум. Пальчичу пальчичрк. Ой кивали молодиці пальчиком на мене. Чуб. V. 652. На пальчиках. На пыпочкахъ. Ой виїшла вельможна на пальчиках тихо. Чуб. V. 1071.

Палѣчний, а, е. О колесѣ: зубчатый или съ кулаками. Мик. 481. Палешне колесо. Міус. окр. Черниг. у.

Паливо, ва, с. Топливо. О. 1861. X. 57. Нема палива, хоч замерзай у хаті. Подольск. г.

Паливода, ди, м. Сорвиголова. Ти знаєш, він який суїца, паливода і юрлоріз. Котл. Ен. I. 8.

Палига, ги, ж. 1) Большая палка. Вх. Зн. 47. 2) Крыша въ шахтномъ ходѣ. Вх. Зн. 46.

Паликопа, пи, м. День св. Пантелеймона (27 іюля). Маркев. 17.

Палимон, на, м. Большая палка. Мнж. 188. Гляди лишень, гадючий сину, щоб я тобі часом палимона не дав. Староб. у.

Палисвіт, та, м. = Паливода. Левч. 153.

Паліти, лю, лиш, м. 1) Жечь, сожигать. Солому палять і зілля варять. Чуб. V. 431. 2) Топить. Ой пали, мила, кам'яній труби. Чуб. V. 737. 3) Обжигать (вирпичъ, глиняную посуду, известь). 4) Курить. Люлечки палити. Грин. III. 652. 5) Палить, стрѣлять. Як узав джура та узав малий з пистолів палити. Мет. 401.

Палітися, люся, лишоя, м. 1) Жечь-сл. 2) Горѣть. У трубі вже палітися.

Паліхвіот, хвоста, м. Пт. = Горихвіст. Вх. Пч. II. 12.

Палиця, ці, ж. Палица, палка. Шух. I. 129. *Таке корячкувате (дерево), що й на палицю не вибереш.* Рудч. Ск. II. 7. Ум. Паличка.

Палий, лій, м. 1) Поджигатель. *Він палий, бо підпалив жида.* Екатериносл. у. 2) = Паликопа. ХС. I. 77.

Палийка, ки, ж. Поджигательница. Желех.

Палинка, ки, ж. = Паленка. Вх. Уг. 257. *Руки, ноги крїти, палинки ся напи-ти.* Гол. Ум. Палиночка.

Палиння, ня, с. Сжиганіе. Гн. II. 219.

Палиночка, ки, ж. Ум. отъ палинка.

Палинчарня, ні, ж. Винокурня. Вх. Уг. 257.

Палинля, лі, ж. Горящая солома, уголья. Угор.

Палиток, тку, м. Хорошее, благоприятное урожаю лѣто. *І гречки родять під паліток.*

Палітра, ри, ж. Палитра. Кв. I. 127.

Паличка, ки, ж. Ум. отъ палиця.

Паличчя, чя, с. соб. Палки. Мнж. 169.

Палия, лії, ж. ? У городі шевлія, а на шевлії палия, а на палії ластівка звилла собі міздечко. Грин. III. 534.

Палка, ки, ж. 1) Палка. *Варувався кия, та палкою дістав.* Ном. № 3967. 2) Шишка (на болотнихъ растеніяхъ). 3) Стебель безъ колоса. Ум. Палочка.

Палкій, а, ё. 1) Горючий, удобостгаремый *Березоні дрова дуже палкі.* 2) Вспыльчивый, горячий. *Палкий був чоловік налипін, але й правда була.* Каменец. у. 3) Пылкій. *До роботи палка.* Г. Барв. 424. Ум. Палкѣнький, палкѣсенький.

Палко, нар. 1) Горюче, жарко. *Дрова горять палко.* 2) Вспыльчиво. 3) Пылко.

Палочник, ка, м. Раст. *Turpha angustifolia* L. ЗЮЗО. I. 140.

Палуб, ба, м. = Палуба 1—3. Ум. Палубецъ.

Палуба, би, ж. 1) Повозочная крыша, повозка съ верхомъ. 2) Крыша улья Подольск. г. 3) Крытый столикъ на базарѣ для продажи товаровъ. 4) Дуплистый пенъ. Вх. Лем. 446. 5) Пустота, впадина. Вх. Лем. 446. Ум. Палубна.

Палубецъ, бця, м. Ум. отъ палуб.

Палубчастий, а, е. О возѣ: крытый. *Віз критий, палубчастий.* МВ. II. 198.

Палука, **ки, ж.** = Лука. *Викосили всі палуки.* Гол. IV. 208.

Палустенъ, **стня, м.** Краюха. *Хліба памустень як іззім, дак і ні гадки на цілий день.*

Паль, **лю, м.** См. Сапіна. Шух. I. 176.

Палькувати, **к'ю, еш, м.** Обозначать колышками. Вх. Зн. 46.

Пальма, **ми, ж.** Раст. Пальма. Морд. Оп. 63. *Не буде він, мов пальма, зеленіти.* К. Іов. 34.

Пальмовий, **а, е.** Пальмовый. *Під пальмовим деревом.* Левиц. *Побрали віття пальмове.* Єв. I. XII. 13.

Пальовіско, **ка, с.** = Паливо. Вх. Зн. 46.

Пальок, **лька, м** 1) = Палець 2. Шух. I. 103. 2) См. Дернач. Шух. I. 166.

Пальонка, **ки, ж.** = Паленка. *Пальонки кубком підкретився.* Котл. Ен V. 50.

Пальчак, **ка, м.** Шестикъ Вх. Зн. 46.

Пальчатка, **ки, ж.** Перчатка. *Де се ти найшов такі пальчатки?* Сумск. у. (Испорченное русское: перчатка?).

Пальченя, **няти, с.** Пальчикъ. *Взявши за ручку, цімувала малі пальчєнята.* Мир. Пов. II. 86.

Пальчик, **ка, м.** 1) Ув. отъ палець. 2) **мн.** Въ орнаментъ при раскрашиваніи посуды или печей: три короткія линіи рядомъ. Вас. 184. Kolb. I. 156. 3) **мн** Раст. *Geranium sylvaticum.* Вх. Пч. I. 10.

Палюга, **гя, ж.** Ув: отъ палека. *Ой не бий мене, мати, товстою палюгою.* Нп *Спорили батогоми, а за вислуку палюгами.* Г.-Арт (О. 1861. III. 85).

Палюх, **ха, м** 1) Палець. Ном. № 9266. 2) Большой палець. Вх. Пч. I. 14. 3) Столбъ. См. Струнка. Шух. I. 192, 194. 4) Ключекъ пакли, оческа, который сжигаютъ при гаданьѣ наканунѣ дня св. Андрея (29 ноября). Вх. Зн. 46.

Палючий, **а, е.** Жгучій. *Палюча юрїлка.* НВолын. у. *Уже на конєві і хвіст обгорів, такий то палючий той змії.* Рудч. Ск. II. 118. *Терпіти... од літньої спеки палючої.*

Паля, **лі, ж.** 1) Сваля. Ном. № 1232. *Поженуть чоловіка п'ятнадцять палі битъ.* ЗОЮР. I. 75. *Посеред стагу вбито чотири палі товстєньких.* Кв. II. 85. *Палю забивати.* Крімъ прямого значенія: сильно выпивать, напиваться пьянымъ. *Не за кожним разом таку палю забивали, хоча й на сухо ніхто не виїзджав.* Св. Л. 60. 2) Коль. *На палю вбивати.* Сажать на коль. 3) Дѣтск.

Палка. 4) Ударъ линейкой по рукѣ. *Палі да́ти.* Ударить линейкой по ладони.

Паля, **л'яти, с.** = Палєня. Ум. Палятно. Вх. Лем. 446.

Паляниця, **ці, ж.** Родъ булки, хлѣбъ изъ пшеничной муки, или изъ пшеничной, смѣшанной съ другою. Чуб. VII. 444. *Паляниця—хлібові сестриця.* Ном. № 12335. *Живє собі з молодницею та їсть книши з паляницею.* Рудч. Ск. I. 4. Ум. Палянична.

Паляничити, **чу, чиш, м.** Печь паляниці? Встрѣчено въ слѣд. пословицѣ: *Так вже його ніч спекла, так його паляничить.* Ном. № 2131.

Паляничка, **ки, ж.** Ум. отъ паляниця.

Палянішниця, **ці, ж.** Жєнщина, пєгущая и продающая паляниці. *Піднялись на місто йти бублейниці, палянішниці.* Кв. I. 132. *Рішив стати під церквою біля бублейниць, палянішниць і крамарів з медяниками.* О. 1862. IX. 64.

Палянка, **ки, ж.** 1) = Палєнка. 2) Малєнькая лепешка изъ овсяной муки. Вх. Лем. 446. См. Палєня.

Паляр, **ра, м.** Винокуръ. Вх. Лем. 446.

Палярня, **ні, ж.** Винокурня. Вх. Лем. 446.

Памєги, **гів, м.** Облака. Волын. г.

Памнятати, **таю, еш, м.** = Пам'ятати.

Памнятущий, **а, е** = Пам'ятущий. *Бо памнітущий.* Фр. Пр. 70.

Памолодок, **дка, м.** = Памолодь 1 Вх. Зн. 46.

Памолодь, **ді, ж.** 1) Молодые побѣги. НВолын. у. 2) Молодое поколѣніє. *Твій рід і плід розмножитья на світі і памолодь кругом тебе ростимє.* К. Іов. 13

Памолоток, **тку, м.** Цвѣтная метелка, цвѣторастєніє въ видѣ метелки, *rapicula.*

Паморовъ, **зі, м.** Иней. *Хати, вже помазани й побіляні, сляи під памороззю на сонці.* Г. Барв. 122.

Паморока, **ки, ж.** 1) Туманъ. *Паморока упала.* Вх. Зн. 46. 2) Памороки забити = Заламорочити. Г. Барв. 436. Ном. № 6509. *Так мені памороки забила оця товкотня, що не тямлю, куди йти.*

Паморочити, **чу, чиш, м.** Омрачать, помрачать.

Паморочка, **ки, ж.** = Мряка. Кремєнч. у.

Памп'ух, **ха, м.** Родъ пышки—печеной или вареной. Маркєв. 152. *Плыває, як памп'ух в олію.* Ном. № 1720. Ум. Памп'ушок. *Така пухната, мов памп'ушок.* Гн. II. 27.

Пампу́ха, хи, ж. = Пампух. Ум. Пампушка, пампушечна. Чуб. VII. 445. Пампушки печуть. Ном. № 4656.

Памула, ли, ж. Иль, тина. Вх. Лем. 446. Ум. Памулка.

Памфі́ль, ля, м. 1) Родъ карточной игры. Гуляли часто до півночі в ніска, в пари, у лави, в жгут, у памфіля, в візка і в кета. Котл. Ен. III. 9. 2) Трефовый валетъ, старшая карта въ этой игрѣ.

Пам'ятанн'я, ня, с. Память, воспоминаніе. На споминку, на вічне пам'ятанн'я. К. Дз. 193.

Пам'ятати, т'яю, еш, м. Помнить. То дався мені ґетьман Хмельницький гаразд добре знати, буду його вовік пам'ятати. Мет. 395. Хто в пір'я поростає, хай на бідного пам'ятає. Ном. № 1457.

Пам'ятатися, т'яюся, ешся, м. Помниться. Добре довго пам'ятається, а зле ще довше. Ном. № 4433.

Пам'ятка, ки, ж. 1) Память, воспоминаніе. Приятелі їх садили тоді на пам'ятку. Греб. 360. На тобі книжку на пам'ятку. Власти в пам'ятку. Запечатлється въ памяти. Вже що вона через те заподіяла миру, того не впало мені в пам'ятку. ЗОЮР. II. 37. Се мені у пам'ятку. Это мнѣ памятно. Більше всього в пам'ятку мені, як уже ніп прийхав ховать. Сим. 220. 2) Подарокъ на память. 3) Поминательная книжка.

Пам'яткій, а, ё. Памятливый. Пам'яткій хлопець: як прочита в книжці, то зроду не забуде. Константиногр. у.

Пам'ятковий, а, ё. Памятный. Дати пам'яткового. Побить, наказать такъ, чтобы помнилъ. Ох, треба тобі дати пам'яткового, щоб ти не забував свого діла. Харьк.

Пам'ятлівий, а, ё. 1) = Пам'яткій. Чуб. V. 289. Хизря пам'ятлива, не забула нічою. Мир. Пов. I. 132. Вже й виріс, а такий тобі пам'ятливий що й Господи. Левиц. I. 275. 2) Памятный, незабвенный. Україно моя мила, краю пам'ятливий. Чуб. V. 328.

Пам'ятній, а, ё = Пам'ятковий. Дав пам'ятного. Ном. № 5821.

Пам'ятник, ка, м. Памятникъ. Левиц. Пов. 134.

Пам'ятущий, а, ё = Пам'яткій. Дай, Боже, щоб дитина була бачуща, видюща і пам'ятуща. Мил. 27.

Пам'ять, ти, ж. 1) Память. Май ти розум, май ти пам'ять в своїй головоці. Чуб. V. 349. 2) Память, воспоминаніе.

Квітчина пам'ять буде свята вовіки поміж нами. К. (Хата, IX). 3) До пам'яті прийти. Прийти въ память, прийти въ себя. Тоді Олеся мов до пам'яті прийшла. МВ. I. 47. 4) На пам'яті стати. Припомниться. Тоді тобі усі діла на пам'яті стануть. Чуб.

Пан, на, м. 1) Господинъ, баринъ, помѣщикъ. Коли б пан до плуга взявся, то б і світа одиурався. Ном. Пани б'ються, а в мужиків чуби тріщать. Ном. Употребляется какъ титулъ при обращеніи къ кому-либо. Прибавляется при фамиліи, имени, родственномъ названіи, служебномъ титулѣ и пр. изъ вѣжливости, какъ русское: господинъ, господа; множ. число, оообенно когда слово употреблено въ видѣ обращенія, будетъ: панове. Ой обозветься пан Хмельницький, отаман, батько Чигиринський. АД. II. 36. Ей, пане куме, пане Хмельницький, пане писарю військовий! Нащо нам з тобою кролевські листи удвох читати? АД. II. 4. Гей, пане Поточкий! Чом у тебе й досі розум жіноцький? АД. II. 33. Ой одсунув та пан Нечаєнко квартиру од ринку. АД. II. 71. Ой ходімо, пане брате, на той кут по-малу! Мет. 85. Друзі, панове-молоді. АД. I. 183. Правда, панове, полягла Кішки Самійла голова. АД. I. 219. П'ане добродію! Милостивый государь. Левч. 4) Съ притязательнымъ мѣстоименіемъ или существительнымъ, указывающимъ на принадлежность женщинѣ, кромѣ прямого значенія, также: мужъ. АД. II. 5. Прилетіла пташка, біля його впала: такі очі, такі брови, як у мою пана. Мет. 103. „Меласю!“ каже Черевань, „чи бачили, що тут у нас діється?“ — Бачу, бачу, пишний мій пане! К. ЧР. 49. П'аном діло жити. Жить по барски. Мирошник паном діло жив. Греб. 383. 2) Господь. Ой що ж мені пан Бо дав? Чуб. V. 65. 3) Родъ игры. Ив. 16, 19, 38. Ум. Панок, паночок, панонько.

Панаджин, на, м. Земельное наслѣдство. Вх. Зн. 46.

Панас, са, м. Игра въ жмурки. Ив. 52. І у панаса грати стала, Енея б тільки уловить. Котл. Ен. I. 23.

Панэхати, хаю, еш, м. Разрывать, разсѣкать. Черном.

Панахи́да, ди, ж. Панихида. Пришли на гроби, аж пан-отець уже й там і збирається правити панахиду. Кв. I. 86. Также то, что приносится на панихиду: булки, паляниці, медъ, сахаръ. За упокой

своєї бабусі панахиду одніс. Г. Барв. 508. Панахиду поставила. Ном. № 8377. Ум. Панахідна. Та й наняла бабусенька собі панахидку. Чуб. V. 1130.

Панахідник, ка, м. Служащій панихиду. Оце канючить, наче панахидники в проводи.

Панва, ви, ж. 1) Скворода. Желех. 2) Солеваренная скворода. Вх. Зн. 49.

Панва, ві, ж. соб. отъ пан. Понаїздило до волости панви. Миус. окр.

Паненя, нати, с. Барское дитя. Як пани добрі, то й людям добре, — та що з того, що пани добрі? Які ще паненята будуть! МВ. I. 37. А узав я паненя, та й не рівня моя. Грин. III. 685. Иногда употребляется въ томъ же значеніи что и підпани. Не так пани, як паненятка. Ном. № 1238. Ум. Паненятно.

Паникаділо, ла, с. Паникадило, подвѣсная церковная люстра.

Паніти, нить, гл. безл. Нравится. Не паніть. Не нравится. Шух. I. 83

Панітися, ніюся, нішся, гл. Держать себя по барски. Ой ну, мила, не панісь, да в оглоблі становись, бо дворянського ти роду, не ходила в возі зроду. Чуб. V. 1074.

Паніч, чя, м. 1) Баричъ, барчукъ; бѣлоручка. 2) Холостякъ. 3) Иносказ. чортъ. 4) Кручені паничі. Раст. Прошеа. Анн. 108. Ум. Панічия, паниченько, паничій. Грин. III. 15.

Паничівський, а, е. Принадлежащій баричу, холостому чоловіку. Панич ви, бачу, і чи не паничівські у вас примхи. МВ. (КС 1902. X. 149).

Паничюк, чя, м. Ум. отъ панич.

Пані, ні), ж. нескл. Барыня, госпожа. Немаче пані пресемка. Гліб. Сама Черваниха була пані ввічлива. К. ЧР. 39. При фамилии, родственномъ или служебномъ титулѣ и пр. прибавляется изъ вѣжливости, какъ русск.: госпожа *Пані Барабашева, гетьманова молодая!* АД. II. 5. Съ притяж. мѣст. или существительнымъ, указывающимъ на принадлежность мужчинѣ, кромѣ прямого значенія, также: жена. *Приїхала в своїм ридвані моя сотника якою пані.* Котл. Ен. II. 39.

Панібрат, та, м. Короткій знакомый, пріятель. *Е, та й дурний же ти, панібрате.* Ном. *Чого його бояться? Зо мною він як панібрат.* Греб. 386. Бүти за панібрата. Относятся по товарищески, фамильярно.

Панібрататися, таюся, ешся, гл. Входити въ пріятельскія, фамильярныя отно-

шенія. *З крѣпакими панібратається.* Мир. ХРВ. 132.

Панібратство, ва, с. 1) Товарищество. *Шинкове панібратство завжди знайдеться.* Мир. ХРВ. 196. 2) Фамильярность.

Панів, нова, ве. Причудлежащій барину. *Ото прийшла до панової хати.* Рудч. Ск.

Панівка, ки, ж. 1) Полка въ ружьѣ 2) Въ мельницѣ: углубленіе, въ которомъ вращается нижній конецъ веретена шестерни. Мик. 481. 3) Противень. Хотин. у.

Панівна, ни, ж. = **Панянка.** *Чи ти панівна, чи королівна?* Чуб. III. 290.

Паніїн, панін, на, не. Барынинъ. *Перед паніною смертю і пан...* О 1862. X. 17.

Панійка, ки, ж. Ум. отъ панія.

Панікадило, ла, с. = **Паникадило.**

Паніматка, ки, ж. Мать, госпожа; матушка. *Подивітеся, паниченьки, які в мене черевиченьки: отсе мені паніматка дала, щоб хороша я панянка була.* Нп. *Коли хоч, перескоч, вирви собі м'ятки; коли хоч мене взять, спитай паніматки.* Нп. Изъ вѣжливости называютъ такъ хозяйку, а также младшія женщины старшихъ, также мужчины женщинъ. *А чому ж не зумію?—каже дівчина.—Раз мені покажете, паніматко, а другий і сама знатиму.* Рудч. Ск. II. 56. *Яка хатка, така й паніматка.* Ном. № 7125. *Скажи мені, паніматко, щиро.* К. ЧР. 55 Ум. **Паніматочка.** *А в нашої паніматочки один синочок.* Чуб. III. 273.

Паніматуня, ні, паніматуся, сі, ж. Ласкат. отъ паніматна

Паніматчин, на, не. Матушкинъ *Отцева молитва і паніматчина.* АД. I 191.

Панін. См. **Паніїн**

Паністаря, ри, ж. Задница. *Чи хочеш, щоб тобі я дав по паністарі блискавками.* Котл. Ен. VI. 84. Ум. **Паністарочна.** Ном. № 10207.

Паніти, нію, еш, гл. Дѣляться барыномъ. Св. Л. 61. *Він не панів.* Мир. ХРВ. 350. *Станьмо ж, Ясю, попереду панами, а потім уже будемо паніти.* Левид. I. 216.

Панія, нії, ж. = **Пані.** *На весілля панів, паній понаїздило.* МВ. (О. 1862. III. 50). Ум. **Панійка.** Рудч. Ск. I. 83.

Панна, ни, ж. 1) Дѣва, дѣвица. *Хвалиться конем перед королем, перед панною—гострою шаблею.* Нп. 2) Барышня. *Озвалася ясна панна, згорда руку простягаючи.* К. Досв. Употребляется по отношенію нѣ-

дѣвущкѣ такимъ же образомъ, какъ слова пан, пані по отношенію къ мужчинѣ я жєнщинѣ. *Вам, ясная панно, чолом до самихъ ніжок.* К. ЧР. 103. 3) Раст. *Agaricus Nescator.* Ум. Пáнночка, паннуня, паннуненька, паннунечка.

Пáнночка, кн, ж. 1) Ум. отъ панна. *Наша панночка-господиночка.* Чуб. III. 402. *Се ваша панночка...,—цілуйте її в руку.* МВ. (О. 1862. III. 37). 2) мн. Родъ вышивки. Kolb. I. 49.

Пáнноччин, на, нє. Барышнинъ. *Кожний же то домагається панноччиного привіту.* МВ. (О. 1862. III. 44).

Паннуненьна, паннунечка, кн, ж. Ум. отъ панна.

Паннуня, ні, ж. Ум. отъ панна.

Паннуся, сі, ж. = Паннуня. Гп. I. 195.

Пановá, вй, ж. 1) = Паява. 2) Раст. *Troaeolum Majus L.* ЗЮЗО. I. 173.

Пановітій, а, є. Съ барскими замашками, привычками. *Додра наче і модина була його жінка, тільки пановита дуже.* О. 1861. VIII. 16. *Сей чоловік не простий, щоб усе їв наше, ні, він на се дуже пановитий.*

Панбе, ккá, м. Мелкопомѣстний помѣщикъ. *Василь, як москаль, став на самім переду, де звичайно стоять на селах панки да підпанки та попаді з дочками.* Левиц. I. 13. Ум. Панóчок.

Пáнонько, ка, м. Ум. отъ пан.

Панóта, ти, ж. соб. = Панва. Рудч. Ск. I. 75

Панотѣць, тцá, м. 1) Отець. *Подивітєся, паниченьки, які в мене черевиченьки; отєє мені панотець покутив, щоб хорошиий молодець полюбив.* Нп. 2) Священникъ. *Панотець глянув на її щире покаєння, звелів Мотрі одвести її у манастир.* Стор. 2) Хозляинъ, господинъ, сударь, титуль старыхъ уважаемыхъ людей. Ум. Панóтченько. Маркев. 102.

Панотѣцький, а, є. Отцовскій. *Зякавєсь і батько тоді, забувєсь і про свою повагу панотєцьку.* Г. Барв. 465.

Панотцїв, цѣва, вє. Принадлежащій панотцеві. *А хто буде панотцевого—промовляли—неділєшнього обїда дожидати.* Макс.

Панóтченько, ка, м. Ум. отъ панотець.

Панóчок, чка, м. Ум. отъ пан.

Панóшитися, шуся, шишся, гл.

1) Превращаться въ барина. Гп. I. 187.

2) Важничать, играть роль барина. Вх. Зн. 46.

Панпұха, хи, ж. = Пампуха. *Грєчаних з часником панпух.* Котл. Ен. II. 9.

Пáнство, ва, с. 1) Государство, царство. *Хто мені тоє яблучко вирєє, тому я половину панства оддам.* ЗОЮР. II. 24. 2) Владѣніє. *Еней збудує сильне царство і заведе своє там панство.* Котл. Ен. I. 13. 3) Дворянское званіє. *За такі гроші... тоді в Київі панство можна було купити.* Сим. 230. 4) Барство. *Вже звїсна дівчача натура, хоть у панстві, хоть у мужицтві.* Кв. *Потурчився, побусурманився для панства великого.* АД. I. 208. 5) соб. Барє; господа. *Тут де не взялись генерали, сенатори, панства усякого показбілось.* Рудч. Ск. II. 10. Ум. Пáнствечко. *Я твоє царствєчко да конєм витопчу, я твоє панствєчко да мечєм висічу.* Чуб. III. 270.

Пáнський, а, є. 1) Господскій, барскій, помѣщичій. *Комисочка швабська, дитиночка панська.* Макс. 2) Крѣпостной, помѣщичій. *Чи того ж я сподївилась, їдучи вільна за панською?* МВ. (О. 1862. III. 59). *Комєсь, як ще були люде панські..* Рудч. **Пáнське прáво.** Крѣпостное право. *Се було це за панськєю права.*

Пантáрка, кн, ж. Цесарка. Брацл. у. Хотин. у.

Пантелїє, ку, м. Въ выраженіи: збити з пантелину. *Сбитъ съ толку.* *Ізбий Енея з пантелину.* Котл. Ен. I. 7. *Зовсім збила його з пантелику.* Левиц. Пов. 63.

Пантлїєча, кн, ж. Петля изъ тесьмы. *Красна застєва, красна, як зрєнька ясна: сунь по нїй пантлїєчки, як на небї звїздочки.* Гол. IV. 423.

Пантóфель, фля, м. = Пантохвель. Чуб. I. 235.

Пантóхвель, ля, м. Туфля *Такий чистий, як жидівський пантохвель.* Ном. № 11272.

Пантóхля, ли, ж. = Пантохвель.

Пáнтрия, рю, риш, гл. = Пантрувати. Фр. Пр. 178.

Пантрувати, рўю, еш, гл. Смотрѣть, присматривать, высматривать; заботиться о чемъ. *Не п'є меду, чайки лічить, по морю пантрує.* Мет. 374. *А цїсарської служби було пантрую, як ока в голові.* Федьк. *Мотря... дітей пантрує й годує.* Мир. ХРВ. 126. *Пантрували огнища.* Грин. II. 182—183.

Панувáння, ня, с. 1) Владычество, господство. *Карає він і царства, і престолї, щоб зупинити неправє панування.* К. Іов. 76. 2) Царствованіє. 3) Барская

жизнь. *Моє панування — ірке юрвання.* Чуб. V 744.

Панувати, н'ю, еш, м. 1) Господствовать, властвовать. *Біс та його діти панують у світі.* Ном. 2) Царствовать. 3) Жить побарски. *Иди, доню, каже маті,— не вік дівувати! Він багатий, одинокий,— будеш панувати.* Шевч. 14.

Панцер, ра, м. Панцырь, броня. ЗОЮР. I. 159. *Поскидала шляхта панцери й шишаки.* К. Досв. 14.

Панцёрний, а, е. 1) Панцерный, броненосный. 2)—військо. Кирасиры. *Кличе тишний пан Єрема перед себе Голку,— молодого отамана панцерного полку.* К. Досв. 146. *Панцерні бояре.* К. ЦН. 290.

Панцёрник, ка, м. Кирасирь, латникъ. *За ним повчок панцерників у ясенській зброї.* К. Досв. 154.

I. Панча, ч'ї, ж.—Опанча. Мнж. 173.

II. Панча, ч'ятя, с. = Паненя. Вх. Лем. 446.

Панчішка, панчішечка, ки, ж. Ум. отъ панчоха.

Панчбха, хи, ж. Чулокъ. Гол. Од. 25, 26. *Він і хустку приніс, а далі черевики, панчохи.* Рудч. Ск. II. 63. *Набула без панчіх патинки.* Котл. Ен. II. 25. Ум. **Панчішка**, панчішечка.

Панщанин, на, м. Крѣпостной человекъ. К. Досв. 144. О. 1862 I. 60.

Панщанний, а, е. Крѣпостной; барщинный. *Мужик панщанний.* Левиц. **Панщанна** роббта. Барщина. Грин. III. 639.

Панщар, ра, м.—Панщанин. Вх. Уг. 257.

Панщина, ни, ж. 1) Барщина. *Хоч ти панщини іще і не одбув, то завтра одбудеш.* Рудч. Ск. I. 167. 2) Крѣпостное состояние. *Дав дві жмені панові срібла та й викупивсь од панщини.* Рудч. Ск. I. 62. 3) Съ удар. на посл. слогѣ. соб. Крѣпостные люди. Сим. 149. Ум. **Панщиноньна**. *Утікала панщинонька із нашого краю.* О. 1862. V. 71.

Панщинний, а, е=Панщанний. *Виходить з тою двору чоловік на роботу панщинну.* МВ. (О. 1862. I. 98).

Панщинонька, ки, ж. Ум. отъ панщина.

Панькання, ня, с. Няньченъе, ухаживанъе за кѣмъ, хлопоты съ кѣмъ. *Коло неї треба панькання та біганини.* Левиц. I. 317.

Панькати, каю, еш, м. Няньчить, уха-

живать. *Всяке діло хоче, щоб коло його панькали.* Ном. № 11018.

Панькатися, каюся, ешся, м. Возитъся, ухаживать, няньчитъся. *Треба мені робити, а не з дитиною панькатись.* МВ. I. 99.

Паньматка, ки, ж.—Паніматка. *Люде добрі, сусіде любезні, панове старики, жіночки паньматки, і ви, парубоцтво чесне, і ти, дівча молоденьке.* Кв. I. 109.

Паньматчин, на, нє=Паніматчин.

Паньматусин, на, нє. Приналежащий паньматусі. *Се паньматусине слово.* Г. Барв. 428.

Паньматуся, с'ї, ж. Ласк. отъ паньматка. *Розказувала покійна паньматуся.* Г. Барв. 426.

Панюга, ги, м. Ув. отъ пан. *Роскидався на широкій канані мов справдешній панюга.* Левиц. I. 220.

Паня, няти, с. Барское дитя. АД. I. 8. *Білеє личенько як у паняти.* Чуб. V. 1147. Ум. **Панятко**.

Паня, ні, ж.—Пані. *Хто йому панячи ти, чи я? Федьк*

Паняга, ги, м. = Панюга. Вх. Лем. 446.

Паняйлочка, ки, ж. Пруть для поганянія лошади. *Треба побити у ліс паняйлочку виломити.* Волч. у. (Лобод.).

Панянин, на, м. = Пан. Встрѣчено только во мн. ч. въ слѣд. пѣснѣ: *Як поїдемо через селейко, скажуть селяне: „їдут міщане“.* Як поїдемо через містейко; скажуть міщане: „їдут паняне“.

Гол. II. 93.

Панянька, ки, ж. Барышня. *Були і тії там панянки, що нарядились на показ.* Котл. Ен. III. 48. Ум. **Паняноньна**, паняночка. *Всі дівоньки-паняноньки таночок ведуть.* Чуб. V. 891.

Паняньство, ва, с. Дѣвство, дѣвственность. *Ой вже моє паняньство заине.* О. 1862. IV. 4. (Маруся) *вже з паняньства вистає, до старих людей пристає* О. 1862. IV. 25.

Паняньський, а, е. 1) Дѣвственный, дѣвичій. *А як підеши від мене, спаде красота з тебе—з личенька рум'яною, зо стіну паняньською.* О. 1862. IV. 22. 2)—манастір. Жѣнскій монастирь. Левиц. ПЙО. I. 386. *Я проведу вас в манастирь паняньський.* К. ПС. 61.

Паняти, няю, еш, м. Погонять лошади; направляться при ѣздѣ лошадыми. *А куди поїдем? — Паняї побіля могили.* О. 1861 V 70.

I. Папа, пи, м. Папа, римській первосвященникъ. Чуб. I. 289.

II Папа, пи, ж. Дѣтск. Хлѣбъ. О. 1861. VIII. 8. Ум. Папка. *Потрошку та з папкою.* Ном. № 4845.

Папай, пая, м. Человѣкъ, чавкающій губамв. Мнж. 188.

Папер, ру, м. = Папір. *Книжок у його було і паперів усяких страх скільки.* Сим. 216.

Папера, ри, ж. = Папір. Грин. III. 117.

Паперець, рцю, м. = Папірець. *Син перець на паперець.* Мет. 189.

Паперник, ка, м. = Папірник. *Пишуть і крамарів папірників годуйте.* Г. Арт. (О. 1861. III. 102).

Паперіна, ни, ж. Листъ бумаги. *Винесла хустинку, як ту паперинку.* Чуб. V. 1207.

Паперо, ра, с = Папір. *Як паперо ж ти родився білий.* Сим. IV.

Паперовий, а, в. 1) Бумажный. 2) Бѣлий какъ бумага *Ручки мої паперові, чом не робите?* Чуб. V. 771.

Паперушина, ни, ж. Раст. *Aspidium*, папоротникъ. Вх. Пч. II. 29.

Папір, пѣру, м. Бумага. *Ой мое тіло, як папір біле, він нагайкою крає.* Чуб. V. 575.

Папіра, ри, ж. Бумага, документъ. *Треба всякую папіру привести як раз до шири.* Котл. Од. 491.

Папірець, рця, м. Бумажка. *Стоїть чорнило і папірець лежить біля його.* Чуб. II. 79. *Ой куплю я тонкий білий папірець, ой сплишу я всю досадоньку свою. Ой хто буде той папірець читати, то той буде всю досадоньку знати.* Грин. III. 349.

Папірка, ки, ж. 1) = Папірець. *Папірки в руках держали.* Котл. Ен. 490. *Приніс соцький якусь папірку від мировою.* 2) Кредитный билетъ.

Папірний, а, в = Паперовий. *Чарочкоповночко, як мені до тебе пристати? Чи папірними руками, чи сахарними уттами.* Чуб. V. 1105.

Папірник, ка, м. Бумажный фабрикантъ, торговецъ бумагой.

Папірниця, ці, ж? *Василева мати пішла щедрувати край стола стала, чесний хрест держала, золотую кадильницю, срібную папірницю.* Чуб. III. 446.

Папірня, ні, ж. Бумажная фабрика.

Папірковий, а, в = Паперовий. *Папіркові ручки.* Чуб. V. 18.

Папірок, рѣа, м. = Папірець. Вх. Лем. 446.

Папка, ки, ж. Ум. отъ II Папа.

Паплюга, ги, ж. Развратная женщина, проститутка. Котл. Ен. I. 35. *Звісно, як салдаток шанують, — як саму послѣдню паплюгу, і ніхто їй віри не йме, щоб була салдатка та й чесна.* Кв.

Паплюжий, а, в. Похабный; распутный. Желех.

Паплюжити, жу, жиш, гл. Срамить, позорить кого (словами). Желех.

Папля, лі, ж. Мокрая погода. Вх. Лем. 446.

Папляти, ляю, еш, гл. Невнятно говорить, мямлить.

Папороть, ті, ж. Раст. папоротникъ, *Aspidium filit mas.* Sw. п—femina Sw. Анн. 55. У Рогова указаны еще слѣдующія растенія съ этимъ названіемъ: *Polypodium vulgare L*, *Pteris aquilina L*, *Strutiopteris germanica Willd.* ЗЮЗО. I. 132, 133, 138. — болотяна. Раст. *Aspidium Thelypteris.* ЗЮЗО. I. 113.

Папорбша, ші, ж. Пороша. Ум. Папоршенька. *А вчора звечора папорошеньки спала.* Чуб. IV. 99.

Папортина, ни, ж. = Папороть. Вх. Пч. II. 29. Вх. Лем. 446.

Папортиняк, ка, м. Порода наськомаго, живущаго на папоротникѣ. Вх. Лем. 446.

Паприка, ки, ж. Перець. Елисаветгр. у. **Папський, а, в.** Папскій. *Папська була.* Шевч.

Папуга, ги, ж. Попугай.

Папужий, а, в. Попуганчій.

Папуша, ші, ж. 1) Связка табачныхъ листьєвъ *Нав'язали папушу тютюну.* Мнж 126. *Вийду, вийду, мій миленький, під зелену трушу, та винесу миленькому тютюну папушу.* 2) Беззубый человекъ; вялый человекъ. Подольск. г. Ум. Папушка. Грин. III. 657.

Папушник, ка, м. Пасхальный хлѣбъ, баба. Полт. г.

Папушоя, шбі, ж. = Мамалига. Ананьев. у.

Пара, ри, ж. 1) Паръ; дыханіє. *Пара перероблюється на криплі.* Ком. II. 24. *За парюю і світа не бачить.* Ном. № 3400. *Ні пари з уст. Ни слова не говоря. А він мовчить, ні пари з уст.* МВ. *Вона все ходить, з уст ні пари.* Шевч. 28. 2) Пара, два. *Ой на тобі пару волів лисих.* Чуб. V. 347. 3) Чета, пара. *Ой викопай, мати,*

глибокую яму, та поховай, мати, сю славною пару. Мет. 96. 4) Пара, подходящій, похожій предметъ. *Кінь волові не пара.* Ном. № 1022. *Ой ти, козаче! що ти думаєш-гадаєш? Чому не женишся, собі пари не шукаєш?* Мет. 81. *Тільки ж мені пари, що оченки карі, тільки ж мені до любови, що чорній брови.* Мет. 18. 5) Женихъ и невѣста по отношенію другъ къ другу. *Спитай Бога, чи діжду я, чи не діжду пари.* Шевч. 17. *Що весілля, доню моя? А де ж твоя пара?* Шевч. 6) До пари бути. Подъ пару быть, парой быть, подъ стать быть. *Питаю, за кого вона думає.— За Семена Пилія.— Ох, дитино моя, чи то ж до пари? кажу.— До пари, до любої вподоби!—одкаже мені гордо.* МВ. II. 20. *Не до пари голубоньці горобець.* Гліб. До пари брати, давати, класти і т. и. Четное число предметовъ братъ, давать, класть и пр. *Під курку треба підкладати яєць не до пари: або одинадцятро, або тринадцятро.* Грин. I. 16. 7) Бути в парі. Быть мужемъ и женою. *Не будем ми, серце, в парі, душа моя чує.* Чуб. V. 348. *Сімсот овець дал з кошари, аби з ляшком була в парі.* Мет. Ум. *Парка, паронька, парочка. Голубів парка.* Чуб. V. 137. *Що дівчина та козак,— кажуть люде,— парка.* Мил. 102.

Параван, ну, м. Ширмы.

Парадний, а, е. Парадный. *Парадні покої.* Левиц.

Парадник, ка, м. Франтъ, щеголь. Вх. Лем. 447.

Парадниця, ці, ж. Франтиха. Вх. Лем. 447. *Не бери парадницю, най ся постаріє.* Гол. IV. 517.

Параліж, жа, паралюш, ша, м. Паралычъ. Чуб. I. 35.

Парасоль, ля, м. Зонтикъ. Желех.

Парастас, су, м. Заупокойное служеніє. Св. Л. 154. *Батюшка десь натрудився на парастасі.* Подольск. г. *На святі церкви нічою не накладав, служби божественні, акафисти, парастаси ніколи не наймав.* Гол. II. 263. *Отче Андрею, бери кирю, йди прав парастас.* Фр. Пр. 4.

Паратарь, ря, м. Родъ продолговатаго ковра, вѣшаемаго на стѣнѣ. Балт. у.

Парахвія, віі, ж. Приходъ церковный. Чуб. V. 665. *Який піп, така йогой парахвія.* Посл.

Парахвіядьний, а, е. Приходской.

Парахвіянин, на, м. Прихожанинъ.

Дяк собі читає, а парахвіяне, як звичайно, тим часом куняють. Кв.

Парахвіянка, ки, ж. Прихожанка. Ум. *Парахвіяночка. Та нехай знає твоя дочка, що то моя парахвіяночка, попа молодною,—священника свого.* Чуб.

Парашка, ки, ж. Рыба *Rhodeus amarus.* Вх. Пч. II. 20.

Паренати, вāju, еш, и. = Паренити. *Перед Благовіщенням не орють і не сіють, лиш паринають (покладають) поле.* МУЕ. III. 40.

Пареніна, ни, ж. 1) Парь, паренина. Вх. Зн. 46. 2) Мякша, изрубленная трава и пр., обваренная кипяткомъ для корма свиньямъ. Вх. Лем. 447.

Паренити, ню, ниш, и. Пахать для пара, парить. Вх. Зн. 46.

Пареніця, ці, ж. = Паренина 1. Вх. Зн. 46.

Паренування, ня, с. Вспахиваніє для пара. Желех.

Парень, рня, м. = Парубок. *Звеселила парня чорними брівочками.* Чуб. V. 134.

Паріло, ла, с. Раст. *Agritonia Euratoriæ* L. ЗЮЗО. I. 110.

Парина, ни, ж. Парь (поле). Черном.

Парістий, а, е. Парный, подъ пару *Добрі воли, та не паристі: один дуже сягистий, а в другого короткі ноги, так не зійде з ним.* Кієв. у.

Парити, рю, риш, и. 1) Парить, распаривать, размачивать, размягчать на огнѣ, въ горячей водѣ. *А свекорко дубиноньку паре.* Грин. III. 303. *Білі руки в окропі парить.* Нп. *Кадук парив твою матір.* Чуб. V. 427. 2) безл. Парить. *Душно, так і парить.* Ном. 3) Бить розгами. *Цю Ганну раз таки і в волости парили.* Грин. I. 32.

Паритися, рюся, ришся, и. Париться. *Родився—не хрестився, у лазні не парився, на весь світ прославився.* Ном.

Парібщина, ні, с. = Парубкування. Вх. Лем. 447.

Парій, роя, м. Отроекъ. Валк. Желех. Ум. *Пароін.* Гол. II. 15, *паройоін.* Желех.

Парка, ки, ж. Ум. ють пара.

Паркан, ну, м. Заборъ. О. 1861. XI. Св. 30. *Ударим з гармати як грім по небі, щоб ся паркани поздрігали.* Чуб. III. 313.

Паркання, ня, с. = Паркан. Вх. Лем. 447.

Паркановий, а, е. Относящійся къ забору, заборный.

Парко, нар. Жарко, душно *Парко в хаті,—одними квартирку.* Лохв. у.

Паркотати, чў, тїш, м. Болтать. *Стара баба все паркоче.* Вх. Зн. 46.

Паркотлівець, вдя, м. Болтунь. Вх. Зн. 46.

Паркотлівий, а, е. Болтлявий. Вх. Зн. 47.

Парло, ла, с. 1) Парь вь банѣ.
2) **Парла завдати**. Отколотить. Ном. № 3861.

Парний, а, б. Душный, парный. *День парний був, у холодку спочити шукав усяк.* Гліб.

Парніє, ка, м. 1) Ящикъ, предохраняющий колесо водяной мельницы отъ обмерзанія. Радом. у. 2) Парникъ. Левиц. 3) Родъ спиртнаго напитка. Ум. **Парничон**. *Пиво добре заміпровське, виборна дулівка, калинівочка, вишнівка, парничок, тернівка.* Мкр. Н. 34.

Парніще, ща, м. Ув. отъ парень. *Чи знаси, він який парнище?* Котл. Ен. II. 22.

Парно, нар. Душно, парно.

Парня, иї, ж. Помѣщеніе, гдѣ парять дерево для ободьевъ. Вас. 146.

Парняга, ги, м. Ув. отъ парень. Грин. II. 341.

Паробкувати, кюю, еш, м. и пр.—**Парубкувати** и пр.

Паровій, а, б. 1) Парный, для пары лошадей, воловъ. *Паровий віз.* 2) Паровой. *Парові млини.*

Паровіє, ка, м. Паровикъ.

Паровіна, ни, ж. Жердь, шесть. Желех. Палка. Вх. Зн. 47.

Паровина, ній, ж. Поле, выоранное на парь. НВолын. у. См. **Паренина**, **парениця**. Ум. **Паровінна**. *Унадився чорний веперь паровинку рити.* Гол. IV. 506.

Паровіця, ці, ж. 1) Пара воловъ съ упряжью и возомъ, преимущественно чумацкихъ. Рудч. Чп. 252. *Що я приїду щинно ти красно, а ти ще краще—сивою паровицею.* МВ. *Паровиця таких ирних волів.* Г. Барв. 380. *Паровиць зо три у його волів.* Черк. у. 2) Тулупъ и свита, надѣтые вмѣстѣ. *А як почались холоди та сльота, шо тут робити? В свиті холодно, козсуха шкѣда,—так тоді паровицю натянув: козсух іріє, а свита зверху, то зоч і мочить та до козсуха не пристас.* Брапл. у.

Парогач, ча, м.—Олень. Вх. Пч. II. 6.

Пароїк, ка, пароїбк, йка, м. Ум. отъ парій.

Паронька, ки, ж. Ум. отъ пара.

Парос, са, м.—**Парус**. *Сонце почало за гори випливати... як легенькі блискавочки забігали по землі його пароси.* Мир. ХРВ. 39.

Парост, та, м. 1) Молодой отростокъ; побѣгъ, ростокъ. *Зеленая та дїбрівонько, чою в тебе та борів мною, зеленого та ні одного, пароста ні од одного.* Мет. 154. 2) Лучъ. *Роспустилися парости ясної зорі.* Мет. 436. Ум. **Паросток**, **паросточок**.

Паростітися, щўся, стїшся, м. Пускать побѣги, ростки. *Вже жито почало паростітися.* НВолын. у.

Паросток, тва, **паросточок**, чка, м. Ум. отъ парост.

Парость, ти, ж.—**Парост**. 1. Вх. Пч. I. 15.

Парох, ха, м. Приходской священникъ.

Парочка, ки, ж. Ум. отъ пара.

Парсона, ни, ж. Персона, лицо, особа. *Ще він (Ю. Хмельн.) возрастом малий, розумом не дійшлий.—Будем, говорять, попліч його дванадцять парсон сажати, будуть його добрими ділами науцати, буде міждо нами, козаками, гетьманувати.* АД. II. 121. *Своею парсоною з'являлась до архиерея.* Св. Л. 128. *Велика парсона, щоб тебе слухати.*

Парсуна, ни, ж. Лицо, фізіономія. *Парсуна роспухла, аж очима не баче.* Борз. у. *Його парсуна засоромилась, почервонїла як рак.* Кв. *Рушником обтер парсуну.* Мкр. II. 17. *На Короля воно, дитя моє, схоже й удачею й парсунюю.* Г. Барв. 483.

Парта, ти, ж. 1) Парта, школьная скамья. Левиц. *Краще бути першим за партою в коллегї, ніж другим на Україні.* Морд. Пл. 159. 2) Родъ женскаго головного убора. Гол. Од. 81. *Дѣвичій головною уборъ бархатный съ жемчугомъ.* Вх. Уг. 257. *Дали ми тя, дали, в той перловой парти, тепер тя найдеме в білом пакулати.* Гол. IV. 441.

Партал, ла, **парталь**, ля, м. Остатки овцы, сѣденой волками. *Скільки вовків разом кинуться між овець... ото вже куцанка і пропала: одірвали кляті вовки і всю доценту поб'ють; аж удень скаменеться чабан, то почне скрізь по степу збирать партали.* О. 1862. V. Кух. 31, 38.

Партач, ча, м. Пачкунъ, плохой ремесленникъ. *Пізнає й грача, не партача.* Ном. № 12471.

Партачити, чу, чиш, м. Вахлять, дѣлать кое-какъ, портить роботу.

Партес, су, м. Партесъ.

Партесний, а, е. Нотный, по нотахъ (о пѣніи). *Партесні співи.*

Партіва, ки, ж. Краюха. большой кусокъ хлѣба. Берд. у. *На ж ти, Адаме, рискаль і мотику, іди робити на хлѣба партику.* Гв. I. 19.

Партіяця, ці, ж. 1) Лента (для украшенія). Вх. Зп. 47. 2) = **Крайка.** Вх. Лем. 447. Ум. **Партічка.** Гол. III. 712.

Партілити, лю, лиш, г. Дѣлать не особенно тщательно, почти то-же, что и **партачити.**

Партірити, рю, риш, г. = **Партолити** *Дивлюся, жінка коло печі щось там партірить на обід.* Алв. 101.

Партъ, ти, ж. 1) Судьба, участь. *Дай Боже добрий (?) партъ.* Галич. 2) Часть, доля. *Ой держать мені та партъ велику, а як мене візьмеш, все тото оддадутъ.* Галич

Парубецъ, бця, м. = **Парубок.** *Ой пришили к їй сімсот молодців, ще й парубців.* Чуб III. 316.

Парубецький, а, е = **Парубоцький.** *Молодецька хода, парубецький стин.* Чуб. V. 843

Парубій, бія, парубійка, ки, парубійко, ка, м. = **Парубіка.** *Ви старі, а я парубій.* О. 1862. IV. 75. *Потім умився і зурився, як парубійка до дівчат.* Котл. Ен. I. 22. *Був парубійко здатний,—веселий і жартювавший.* О. 1862. VIII, 18; IX, 69.

Парубіка, ки, м. Молодой парень. *Був парубіка в тому селі вбогий.* Г. Барв. 189. *Огрів допадливий був парубіка.* Гліб. Ум. **Парубічна.** О. 1861. VIII 19

Парубків, кова, ве. Принадлежацій парню.

Парубкування, ня, с. Жизнь парня.

Парубкувати, кую, еш, г. Вести холостую жизнь, быть неженатымъ парнемъ. КС. 1887. VIII, 767.

Парубок, бка, м. 1) Парень, молодой человекъ. КС. 1887. VIII. 767. *Уже вони не діти, а вже стали парубок і дівчина гарненькі—великі вже поросли.* Рудч. Ск. I. 118. 2) Холостой человекъ. *Я думала, що він удивець та сам собі живе, а він ще й досі парубок.* 3) Работникъ наемный. *Мо, каже, остинешся в мене за парубка?* Чуб II. 7. Ум. **Парубонько, парубочок.** Чуб. V. 10.

Парубота, ти, ж. соб. Парни. *Чортова парубота норвистая.* Грин. III. 656.

Паруботство, ва, с. 1) соб. отъ **пару-**

бок. Парни. КС. 1887. VIII. 769. *Ховалося від мене паруботство, старі діди стояли повстававши.* К. Іов. 61. 2) Холостая жизнь. *Ой у саду, у садочку та голубчик гуде, там Юрочко паруботство здає.* Мел. 230. *Ходить молодий в понеділок увесь день по боярахъ прощатися з своїм паруботствомъ* МУЕ. III. 160.

Парубоцький, парубочий, а, е. Свойственный, принадлежацій парню, юношѣ. *Годину урве собі на гуляння парубоцькимъ* МВ. II. 11 *Парубочі голоси обзивались ніс-нею десь далеко за ставком.* Левниц. Пов. 108.

Парубочок, чка, м. Ум. отъ **парубок**

Парубча́, ча́ти, с Не вполне взрослый парень.

Парубчак, ка, м. Молодой парень. юпоша. *Промовив парубчак, хитаючи голловою* Левниц Пов. 181.

Парубченя, няти, с. = **Парубча.**

Парубчіна, ни, ч. = **Парубок.** *А дівчину парубчіна давно вилядає.* О. 1861 XI. 42.

Парубчіско, ка, м. Плоховатый парень. *Сякий-такий парубчіско, та й тото до багачки.* Грин. III. 210

Парубчук, ка, м. = **Парубчак.**

Паруб'я, яти, с. = **Парубча** *Пора нашимъ паруб'ятамъ есло мандрувати.* Чуб III. 112. *У мене сини паруб'яти.* Г. Барв. 11

Паруб'ячий, а, е = **Парубочий.**

Парування, ня, с. 1) Выдѣленіе пара 2) Соединеніе въ пары; спариванье. Г. Барв. 316. 3) Женитьба, вступленіе въ бракъ. *Витягли всі трошенята, що Максим на склав до парування* Мир. ХРВ. 165. Ум. **Паруваннячко.** *Через тебе паруваннячко утєряла дівчаннячко.* Грин. III.

Парувати, рую, еш, г. 1) Выдѣляти парь, дымиться. *Дивись, як тій парує Борз. у. Вареники, знаєш, парують на стои.* Св. Л. 222. *Хіви його від молока парують.* К. Іов. 47. 2) Соединять въ пары; спаривать. *Та все воли камишюкы рябії до пари парують.* Ип. 3) Случать.

Паруватися, руюся, ешея, г. 1) Выбравать пару; спариваться. *Голуби паруються.* 2) Вступать въ бракъ. *Не мені стору з нею паруватися.* Г. Барв. 13. *Діти зоставались нехрещені, парувались невінчані.* Стор. МПр. 65.

Парус, са, м. Лучъ. *Дивись, які паруси попускало сонце.* Сумек. у. *Буде змитіти та паруси напускати.* Миж. 31.

Паруха, хи, ж. 1) Родъ сметаны, не

лученой отъ смѣшенія паренаго молока съ обыкновенной сметаной. Лохв. у. См. Колотуха. 2) Водка. *Ой піду я до корчми, кап'юся парухи.* Грин. III. 661.

Парх, ха, м. 1) Паршъ. *І так вони (жиди) їм засмерджени перепелиці, а з тою подіставали пархи.* Гн. I. 33. Б) Бранное названіе еврея. *Парх пархом їде верхом соли купити, пархи солити.* Подольск. г.

Пархатій, а, е. Паршивый. *Назириу він коненя мале, сухе та таке пархате, що аж гречкою устпане.* Рудч. Ск. II. 175.

Пархач, ча, м. 1) Паршивецъ. 2) = Парх 2.

Парцьошка, ки, ж. = Варцьошка. Вас. 166.

Парча, чи, ж. Парча.

Парчівий, а, е. Парчевой. *Столи ж мої тісовії, скатерті парчевії.* Мет. 51.

Паршівий, а, е. 1) — Пархатій. Ном. № 1035. *Пате і мою мазничку на дьоготь, бо і моя юлова паршива.* Чуб. I. 264. 2) Плохой, скверный.

Парші, шів, м. мн. = Пархи. (См. парх 1) *Тішитъся, як жид паршами.* Ном. № 2596.

Пас, са, м. 1) Поясъ, кушакъ. *Од Спаса та й рукавиці за паса.* Ном. № 485. *Не чесаяся, не вмиваяся, не мав паса, не впасаяся.* Гол. III. 80. 2) Ремень, на которомъ висить кузовъ кареты или коляски. 3) Полоса. Гол. Од. 58. 4) Лучъ. *Сонце тільки що підбилося; проміняті паси косо перерізують усю хату.* Мир. Пов. II. 76. Ум. Пасок.

Пасаман, ну, м. Тесьма для обшивки одежды, напр. бекешы. Гол. Од. 17.

Пасемістий, а, е. Полосатый. Вх. Пч. I. 15.

Пасемко, ка, с. Веревошка или нить, которой перевязываются пасма нитокъ. Шух. I. 149.

Пасемник, ка, м. = Пасемко. Гол. Од. 36.

Пасерб, ба, м. Пасынокъ.

Пасербик, ка, м. = Пасерб. Мнж. 188. *Ні, він їй нерідний, — пасербик.* Новомоск. у.

Пасербиня, няти, с. Дитя отъ перваго брака мужа или жены.

Пасербиця, ці, ж. Падчерница.

Пасердя, дя, с. Сердцевина дерева. Мнж. 188.

Пасіна, ни, ж. Плохой поясъ. Вх. Зн. 47.

Пасинкувальниця, ці, ж. Та, которая пасинкуе. Сумск. у.

Пасинкувати, вую, вш, л. Пасынковать, обрѣзывать, обрывать побочные отростки, листья травянистыхъ растений. Черниг. г.

Пасіння, ня, с. соб. Побѣги боковые травянистыхъ растений.

Пасинок, нка, м. 1) = Пасерб. 2) Побочные побѣги на растеніяхъ.

Пасістий, а, е. Полосатый. *Бач, яке пасисте полотно.*

Пасісто, нар. Полосами. *Висипав мак пасисто.*

Пасіка, ки, ж. Пчельникъ. *Хто має пасіку, той має мед.* Ном. № 9173. Ум. Пасічка. *Божу пасічку певно стереже.* Сим. 225.

Пасічити, чу, чш, л. Чистить, приготавливать повину подъ посѣвъ. Угор.

Пасічка, ки, ж. Ум. отъ пасіка.

Пасічник, пасішник, ка, м. 1) Пчеловодъ. 2) Присматривающій за пчельникомъ. *Борода у його виросла наче у пасічника.* Рудч. Ск. II. 164.

Пасічниківна, пасішниківна, ни, ж. Дочь пасічника.

Пасічникування, пасішникування, ня, с. Запятіе пчеловодствомъ. Сим. 201.

Пасічникувати, пасішникувати, кую, вш, л. Заниматься пчеловодствомъ. Сим. 224. *У його здавна була охота до бжолы, так тепер певно пасічникує.* К. ЧР. 8.

Пасічниця, пасішниця, ці, ж. Жена пасічника.

Пасішник, ка и пр. См. Пасічник и проч.

Пасія, сії, ж. 1) Пассія, особое церковное служеніе, совершаемое въ первыя 4 недѣли Великаго поста, по пятницамъ, и состоящее въ чтеніи страстныхъ евангелій. Левиц. Пов. 30. 2) Гнѣвъ, раздраженіе. *Впав у пасію. Вспылилъ.*

Паска, ки, ж. Пасхальный хлѣбъ, куличъ, баба. *Коли не прийду до церкви, то все паску святять.* Ном. № 168.

Пасклін, на, м. Клинь, которымъ коса приврѣпляется къ косовищу. Шух. I. 169.

Паскѹд, ди, ж. = Паскуда. Вх. Лем. 447.

Паскѹда, ди, об. Брань: дрянъ, пакостникъ. *Ламайте двері, поки вийде старий паскуда.* Шевч. 136.

Паскѹдивий, а, е = Паскудный.

Паскѹдити, джу, дш, л. 1) Гадить, сквернить. *Я рук паскудитъ не хочу.* Шевч. 2) Гадить, пачкать, испражняться. *Покима*

птиця, що своє гніздо паскудить. *Ном.* 3) Плохо дѣлать, портить. *Роби добр, не паскудь.* *Ном.* № 2113.

Паску́дитися, джуся, дишся, *г.* Пачкаться, грязниться. *Оце, сказала, смердить повітрям, а я буду коло єї паскудитися—не хочу!* *Рудч. Ск. II.* 64. *Не паскудьмось, краще буде!* *НВолын. у.*

Паску́дний, *а, в.* Мерзкій. *До якого зухвальства дійшло паскудне хлопство.* *Стор. МЦр.* 100.

Паску́дник, *ка, м.* 1) Сквернавець, мерзавець. *Прийди, прийди, паскуднику, лежить сухарь на суднику.* *Чуб. V.* 1144. 2) Лошадиная болѣзнь. *Сим.* 61, 76. Карбункуль у скота. *Шух. I.* 43. Збити паску́дник. Пустить лошади кровь з храп, а переносно — разбить носъ до крови. *Сим.* 76.

Паску́дниця, *ці, ж.* Сквернавка, мерзавка.

Паску́дність, *ности, ж.* = Паскудство.

Паску́дно, *нар.* Мерзко, гадко, скверно.

Паску́дство, *ва, с.* Мерзость, гадость. *Нечисте гніздо всякого паскудства.* *Левец.*

Паслі́на, *ни, ж.* = Паслін. *ЗЮЗО. I.* 136.

Паслі́н, *пасльбн, льбну, м.* 1) *Раст.:* а) *Solanum nigritum L. Vx. Пч. I.* 13. *Маркєв.* 166. *Забудь пасоші: паслін і цибулю, а за ірку твою працю візьми під ніс дулю.* *Ном.* № 5674; б) — жовтий. *Solanum Dulcamara L. ЗЮЗО. I.* 134. 2) Родъ узора въ вышивкѣ. *Чуб. VII.* 427.

Пасма́н, *ну, м.* Полоса. *У пасма́ни.* *Въ полоси (о матеріи).* *Гол. Од.* 21.

Пасмі́стий *а, в* = Пасемистий. *Борз. у.*

Пасмо, *ма, с.* 1) Пасмо, мѣра нитокъ: 30 нитокъ. *Вас. 202, 190. Чуб. VII.* 408. *Я колись н'ять пасом валу однесла,—він, спасибі йому, не погордував, узав.* *Кв.* 2) *Прядь.* *Коси вилізи з під хустки і теліпались пасмами.* *Левец. I.* 80. 3) *Гряд.* *Пасмо ір.* 4) Годовой слой древесны. *Вх. Лем.* 447.

Пасму́га, *ги, пасмужка, ки, ж.* Узкая полоска. *Як же ми будемо збоку дивитися на тарілку, то побачимо тільки пасмужку від неї.* *Дещо*

Пасові́й, *а, є.* 1) Относящійся къ поясу. 2) — чоботи. Цѣльные сапоги съ неотрѣзнымъ передомъ.

Пасові́сько, *ка, с.* = Пасовище. *Шух. I.* 185. *Приймив ялівочку на пасовиско.* *Гн. II.* 204.

Пасові́ця, *ці, ж.* 1) = Пасовище. 2) *Время, когда пасется скотъ.* *Анашьєв. у.*

Пасові́ще, *ща, с.* Пастбище. *Козаки бідкаються пасовищами.* *К. Бай.* 41. *Цє наше пасовище,—нехай воли пасуться.* *Васильк. у.*

Пасо́к, *ска, м.* 1) *Ум. отъ пас.* 2) *Кожаный поясъ съ пряжкой.* *Чуб. VII.* 417, 418. 3) *Бритвенный ремень.*

Пасо́ка, *ки, ж.* Сукровица, кровь *Чи бач, що ледві вже він куляий волоче, що так з його юшить і пасока тече.* *Г.-Арт (О. 1861. III.* 87). *Пасокою вмитися.* *Облиться кровью.*

Паста, *ти, ж.* Мышеловка, крысоловка. *См. Пастка. Вх. Пч. II.* 7.

Паста́я, *таї, ж.* *Раст. Lunaria redi-viva L. Vx. Зн.* 47.

Паства, *ви, ж.* Пастьба *Волв при-жсєне з пастви.* *Харьк. у.*

Пастерна́к, *кú, м.* *Раст. Pastinaca sativa L. ЗЮЗО. I.* 131.

I. Пасті, *сú, сєш, г.* 1) — когó Пасті *Пасла Кася воли і лоні* *Чуб. V.* 908. *Отъ треба тому панові наймита—нікому сьмнєй пасті.* *Рудч. Ск. II.* 9. *Пішов до Бóга вівці пасті.* *Умер Фр. Пр.* 200. 2) — що. *Съѣдять, пасясь. Гоми вівці мої, де підуть, і принесєи того мені, що мої вівці будуть пасті.* *Гн. II.* 155. 3) — **о́чі (чим), бком, очіма (кого).** *Зариться, заглядываться, смотрѣть, не сводя глазъ, на что. В останне рідки ми лугами і берегами дід очі приязні пасє і не напасє.* *К. Дз.* 155. *Полю прого за толом, а він мене пасє оком.* *Грин. III.* 649. *Сидить нерухома та пасє нас очіма.* *МВ (КС. 1902. X.* 145) 3) — **за́дню.** *Быть позади всѣхъ. Сем'я моя не буде пасті між людьми задню.* *Г. Барв.* 348. *Тим часом я такий же маю розум, я ні в чому не буду пасті задню.* *К. Іов* 25

II. Пасті, *дú, дєш, г.* 1) *Пасть, упасть.* *Троянці всі замурмотали, Дидоне низько в ноги пасті.* *Котл. Ен.* *На серні тура така пала, що йому дух так і захватє.* *Кв. Відразу нав без душі.* 2) *Опу-ститься на землю.* *Полинь ти, соколє ясний... Сядь-пади у мою батька і матері перед ворітьми.* *АД. I.* 95. *Прилетіла пава, в головочках пала.* *Мет.* 104. 3) *Припасть, покрыться.* *Приливали доруженьку,—таки тилом пала.* *Мет.* 22.

Пастирка, *ки, ж.* *Пт. Motacilla, тряп-согузка.* *Вх. Лем.* 447. *См. Пастушна.*

Пастися, *сúся, сєшся, г.* *Пастись.* *Ой пастися, мої сирі воли!* *Чуб. V.* 55

Пастівень, вня, м. Отгороженная подь пастбище земля вблизи жилья. Черниг. у.

Пастівник, ка, м. = Пастівень. Шух. I. 168. Константиногр. у. *Дивлюсь у пастівник, а він коня собі лагодить.* Федьк. *Пустив коника до пастівника, а сам пішов у сад виноград.* Лукаш. 153. Ум. Пастівничок.

Пастка, ки, ж. 1) Ловушка, западня. *Десь назнала лисиця у лісі пастку (воєквіню) і там м'ясо було положене.* Рудч. Ск. I. 21. 2) Мышеловка, крысоловка. *Не шастайся, як миш по пастках.* Ном. № 3163.

Пастрама, ми, ж. Солонина изь баранины. Св. Л. 48

Пастрома, ми, ж. = Пастрама.

Пастрьома, ми, ж. Кусокъ мяса, сала и пр., положенный въ ловушкѣ для приманки звѣря.—напр. въ мышеловкѣ. Мнж. 188. См. Пастрама.

Пастух, хѣ, м. Пастухъ. *А овечка й каже: то ж то треба пастуха слухать, як пасе.* Рудч. Св. I. 41. Ум. Пастушок.

Пастухувати, хую, еш, гл. Пастушествовать, быть пастухомъ. Черк. у. *Мій син те літо пастухував.* Волч. у.

Пастушечка, ки, ж. Ум. отъ пастушка.

Пастуший, а, е. Пастушій. *Чийх батьків я нарвни не ставив з пастушими собаками моїми.* К. Юв. 63.

Пастушити, шу, шиш, гл. = Пастухувати. *Біда вівилям, де вовк пастушить.* Фр. Пр. 198.

Пастушка, ки, ж. 1) Пастушка. 2) = Пастирка. Вх. Пч. II. 12. См. Блисканна. Ум. Пастушечка.

Пастушок, шкѣ, м. 1) Ум. отъ пастух. 2) = Пастушна 2. Вх. Пч. II. 12.

Пастущина, ни, ж. Плата пастуху. Желех.

Пасть, ти, ж. 1) Пасть. *А в иншого і зубів нема, сама пасть, що инша голова йому в рот улізе.* Кв. 2) Ловушка для лисиць: деревянный цилиндръ—выдолбленный буковый пень—осмів лежить горизонтально; въ верхнемъ боку его отверстие, сквозь которое можетъ проходить вертикально стоящая надъ нимъ ступа—бренно съ тяжестью на верхнемъ концѣ и двумя желѣзными остріями—зубами—на нижнемъ, въ срединѣ стоитъ зрущик—палочка съ шнуркомъ, удерживающимъ ступу вверху. Ловушка вставляется въ нору лисицы, которая, выходя черезъ цилиндръ, толкаетъ

зрущик, ступа надаєть и остріями убиваєть звѣря. Шух. I. 236.

Пасчаний, а, е. Относящійся къ пасхальному хлѣбу. *Пасчана лопата.* Лопата, на которой сажають въ печь пасхальным хлѣбъ. Вх. Лем. 447.

Пасчин, на, нѣ. Принадлежащій пасхальному хлѣбу. *Саджає... паску до печі, а також пасчину посестру.* МУЕ. III. 44.

Пасчинеа, ки, ж. Кадочка. Вх. Зн. 47.

Патѣльня, ні, патѣля, лі, ж. Сковорода. Бердич. Брацл. у.

Патер, ру, м. = Патерця. *Взяла леману... давай їй баба тим патером почищати.* Мнж. 140.

Патерця, ці, ж. Посохъ. Рудч. Ск. I. 61. *Чернець мій встав, надів клобук, взяв патерцю.* Шевч. 372. *Козацький бунчук переважить бурмистерську патерцю.* К. ЧР. 226.

Патік, кѣ, м. Палка, коль. Грин. III. 520. *Аж язик патиком став. Пале, бери червик на патик.* Ном. № 9902. Ум. Патичок. Чуб. V. 1140.

Патіка, ки, ж. 1) Палка. 2) Кляча. *Прокляті щани усунули тобі в руки такую патику, що й скіпками тидко взяти.* Кв. 3) Нерасторопный. *Ну й з тебе патика, нічою не второпаети.* Ум. Патичка.

Патінок, неа, м. Туфля. Бердич. у. *Величкий, як жидівський патінок.* Ном. № 2497. *Набула без панчїх патинки.* Котл. Ен. II. 25. *Подай патинки господи-ні.* Шевч.

Патічка, ки, ж. Ум. отъ патика.

Патичок, чкѣ, м. Ум. отъ патик.

Патіччя, чя, с. соб. Палки, мелкій хворостъ. Хотин. у.

Паткань, ні, ж. Зоол. *Mur desmanus*, большаа крыса. Вх. Уг. 257.

Патлама, мй, ж. Плохое болотное сѣно съ осокой, камышемъ и пр. Вас. 207. Мнж. 188

Патламати, млю, мйш, гл. Приводить въ безпорядокъ. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Патлань, ня, м. Длинноволосый человекъ.

Патлатий, а, е. Длинноволосый, косматый. *Неси, Боже, патлатою, щоб було за тшо скубти.* Чуб. I. 245.

Патлѣч, чѣ, м. = Патлань. Чуб. VII. 412. Употр. также какъ пасмѣшливое названіе для духовнаго лица. Мнж. 188.

Патлашки, шок, ж. мн. Родъ растенія. *Ой на горі, ни горі зацвіли патлашки.* Грин. III. 231.

Пáтли, пáтли, лів, м. мн. Длинныя волосы, космы. *Невістка дівчину так і вхопила за патли.* Г. Барв. 369. *Тоді то жид-рандар стиха підхождає, козака за патлі хватає.* Дума.

Пáтока, ки, ж. 1) Медь безъ воску. *Заліз як муха в патоку.* Ном. № 1642. 2) Патока сахарная. Черк. у.

Пáтолоч, чі, ж. 1) Истоптанное поле, потрава. Рк. Левиц. 2) Мѣсто, гдѣ съѣдено хищнымъ звѣремъ животное съ остатками на немъ. (Вовк) *тут, бо де б йому дватся,—ось свіжа патолоч.* Алв. 92. *Вовк, казав би, задавив лоша,—була б патолоч.* Волч. у. 3) Остатки послѣ сбора конопли. Брацл. у.

Патолоча, чі, ж. Маленькое озеро. Вх. Лем. 447.

Патрамент, ту, м. Поколѣніе. *Як здохне в дворі малигувати скотина: чи то свиня, чи овечка, чи то корови, до вже не буде добра, аж двадцять патриментів передохне.* Київ. у.

Пáтрати, раю, еш, гл. 1) Очищать птицу отъ перьевъ, очищать отъ шерсти свинью. *То локшину кришили, то птицю патрами.* Кв. 2) Потрошить. *Вівчарики зрехорошененько найкращого баранчика взяли та її патрають нуртом.* Гліб.

Патрахіль, лі, ж. Епитрахиль. Рудч. Ск. I. 198. *На вікні требник лежав з хрестом, в патрахіль замотаний.* Св. Л. 109.

Патрѣт, та, м. Портретъ. *Се її сліпий розгледить, що се патрѣт, а не живий чоловік.* Кв.

Патрѣтник, ка, м. Портретистъ; фотографъ. Мирг. у. Слов. Д. Эварп.

Патріот, та, м. Патриотъ. *Презавзятий патріот.* Шевч. 463. *Як слід доброму патріотові робити.* О. 1861. IX. 180.

Патріотізм, му, м. Патриотизмъ. О. 1861. IX. 180.

Патріотічний, а, е. Патриотическій. К. Кр. 29.

Патріотка, ки, ж. Патриотка. К. Дз. 87.

Патріярх, ха, патріярха, хи, м. Патриархъ. *Я патріярхові за розршення та за заручини дала сто гривен.* К. Бай. 13. *Написав до її брата патріярхи.* Гн. I. 140.

Патрѣн, на, м. 1) Патронъ. *І торбинка з сухарями, і мунія з патронами.* Чуб. V. 970. 2) Патронъ, покровитель. 3) Святой, имени котораго посвящена церковь. О. 1861. XI. 108.

Патрохати, хаю, еш, гл. = Патрати.

Жид заставив жидівку патрохати индику, а сам побі по квартиру юрілки. Грин. II. 224.

Патрувати, рую, еш, гл. = Пантрувати. *Підпали ніч, та патруй, щоб не погасло.* Борз. у.

Патьок, ку, м. Отдѣльная струя, текущая по поверхности, полоса текущей по какому-либо предмету жидкости. *Хата тече,—по стіні патьоки знати.* Патьоки попустити. Расплакаться, разревѣться. *Попустив патьоки, патьоки ірких сліз.* Г. Арт. (О. 1861. III. 82).

Патьохи, хів, мн. Болтовня. Екатериносл. у. *Піті у патьохи.* Пуститися въ болтовню.

Патя, меж., выражающее пустой разговоръ, болтовню. *Патя та патя ти її розпаякались, неначе цілий вік їм укупі на сьому місті жити.* Кв.

Патявало, ла, с. Многоглаголивый человекъ. Лохв. у.

Патявати, каю, еш, гл. Разглагольствовать. *Сидить з п'яницями, патякає.* Г. Барв. 290.

Патяки, ків, мн. Разглагольствованія.—роспустити. Начать разглагольствовать. *Роспустили патяки обоє.* Мир. Пов. I. 133.

Паужія, ня, с. То, что высыпается изъ подъ пауза. Вх. Лем. 447.

Пауз, за, м. = I. Рубель I. Вх. Лем. 447.

Паузык, ка, м. Веревка для привязыванія пауза. Вх. Лем. 447.

Паук, ка, м., в пр. = Павук и пр.

Паукі, ків, м. мн. Раст. *Leontodon taraxacum.* Вх. Пч. II. 33.

Паучіна, ни, ж. = Паутина. Вх. Уг. 257.

Паучія, ня, с. = Павутиння. Вх. Лем. 447.

Пах, ху, м. Запахъ. *Кружом пах од трави і квіток.* Сим. 204. *Не люблю пива, ні паху його.* Нп. *У олії свиріпляній гарний пах.* Лебед. у.

Паха, хі, ж. = Пахва. *Узяв її по під пахи.* Ад. I. 278. *Ум. Пашка. Ой взяв же її по-під пахи, повів же її по-під дашки.* Гол. I. 45.

Пáхання, ня, с. Нюханіе. Ум. *Пáханячко. Барвіночок да для дівочок, рутка да м'ятка для паханячка.* Чуб. III. 483.

Пáхати, хаю, еш, гл. Нюхать, обонять. Угор.

Пахвá, ві, ж. Подмышка, подплечье. *Несе під пахвóю скриньку.* Драг. 180.

Пахвіна́, ни, ж. Нижня и боковая часть брюха животных отъ пупа до паховъ. *Одріжте мені пахвини.*

Пахіття́, тя́, с. Пахота. *Не пахіття, а поліття.* Ном. № 7267.

Па́хму́рний, а, е. Пасмурный. *Темна та пахмурна із неба змізла чорна ніч.* Котл. Ен. III. 22.

Па́хмурно, нар. Пасмурно. *Пахмурно сьогодні.* Волч. у.

Пахно́, на́, с. Запахъ.

Пахно́та, та́, ж. Запахъ, благовоніе. *Пахно не може одібрати од ладану пахноти.* Грив. II. 322.

Па́хнути, ну, неш, м. Пахнуть, издавать запахъ. *Пахне бузком, конвалією.* Стор. МІр. 80. *Щоб твій и дух не пах! Чтобъ тебя здѣсь не было.* Ном. № 5142. **Гарбузо́м па́хне.** Будеть отказъ па сватовство. *І бачита, і хороша, хто погляне, — ахне. Пішов би я сватати, та гарбузом пахне.* Чуб. V. 37. **Дорі́женька па́хне.** Предстоитъ въ скоромъ времени дорога. *Дощик крапле, чумаченькам дороженьки пахне.* Чуб. V. 1029. **Па́хне землею (від ко́го).** Уже умираеть. *Од неї пахне вже землею, уже й мене не пізнає. Я до попи ти до сусіди: привів попу, ти не застав — вона вже вмерла.* Шевч. 401.

Пахну́чий, пахну́чий, пахну́щий, пахну́чий, а, е. Душистый. *Пахну́чий перень.* ШВолын. у. *Ой ти, дівчино, ти пахну́ще зілля.* Чуб. V. 391. *Пахну́чий ладан до кидимниці.* Гол.

Пахну́чка, ки, ж. Мушкатная груша, мушкатель. Вх. Уг. 257.

Пахно́лиє, ка, м. = **Пахолок.** (Паничі) *посилають пахолоки.* Гол. I. 81.

Пахно́лок, лка, м. 1) Мальчикъ, мальчуганъ; парень. Чуб. V. 917. *Я малий пахолок, родився в вівторок, а в середу рино до школи оддино.* Нп. 2) Слуга

Па́холок, лка, м. Холка у лошади

Пахно́льський, а, е. Относящійся къ мальчику. К. ЦН. 311.

Пахо́ля, ля́ти, с. Маленькій мальчикъ. *Та скижи мені правду, мале пахоля, над якеє зілля і в світі нема?* Мет. 360. Ум. **Пахоля́тко.**

Па́хоші́, шів, ж. мн. Ароматъ, благоуханіе. *Любисточок — для любощів, василечок — для пахощів.* Нп. *Було багачко квіток, багачко пахощів.* Левиц. Пов. 174.

Пахті́ти, хчу́, тіш, м. Пахнуть. *А мишенятко під вербою почуло, що м'ясе пахтить.* Гліб.

Па́хторити, рю, риш, м. = **Нюшкевати.** *Пес пахторит.* Вх. Зн. 47. *Жид на ярмарку пахторит, кого б ошукати.* Вх. Зн. 47.

Паху́чий, паху́щий, а, е. Душистый. *Хай ваша душка буде між солодкими медами, перед пахучими міданами.* Ном. № 4573. **Чебрець — зілля паху́ще.** Полт. у. *Паху́ще, як м'яси.* Ном.

Паху́чість, чости, ж. Душистость.

Паху́щий. См. **Пахучий.**

Паху́щик, ка, м. Родъ растенія. *Ще рожки не провітає, пахушик ся не розвиває.* Гол. IV. 286.

Па́цати, цаю, еш, м. — **нога́ми.** Лежа на животъ, битъ ногами по землѣ. Левиц. Пов. 234.

Паці́к, паці́к! цю́ква-на! меж. для призыва свиней. Вх. Лем. 447.

Паці́кілок, лка, м. Небольшой коль Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пацитися, цюся, цишся, м. О свиньѣ: пороситься. *Свиня пацитися.* Вх. Пч. II. 7.

Паці́рки, ків, мн. 1) = **Пацюрки.** 2) — **жа́б'ячі.** Лягушечья икра. Вх. Лем. 447.

Паці́рник, ка, м. Раст.: а) *Althaea officinalis.* Вх. Уг. 257; б) **ді́кий.** *Malva silvestris.* Вх. Уг. 257.

Пацні́й. Употр. только въ ж. р: **пацна́.** Поросеня, суноросеня. *Люха пацна.* Вх. Пч. II. 7.

Пацурні́к, ка, м. = **Паці́рник.** Вх. Уг. 257.

Паць! меж. для призыва свиней.

Па́цюр, ра, м. Бусина. Употр. больше во мн. ч. **па́цюри,** и гораздо чаще въ ум. формѣ: **па́цюрки** — бусы. Чуб. VII. 426. Гол. Од. 77. Шух. I. 130, 215, 306. *Гапулини пацюрки.* АД. II. 312. *А в нашої Олени все пацюрти зелені, то по штурі, то по п'яті все на шії цуркотять.* Гол.

Па́цюрки, ків, мн. 1) См. **Па́цюр.** 2) Раст. *Malva ratundifolia* L. ЗЮЗО. I. 128. См. **Паці́рки, пацюрки.**

Пацю́! меж. = **Паць** Лохв. у.

Пацю́к, ка́, м. 1) а) Поросянокъ. б) Кастрированный свиной самецъ. Вх. Пч. II. 7. 2) Крыса. *Стоить борці під лавою із разною приправою: із жуками, ивіркунами, з великими пацюками.* Чуб. V. 1144. *Діла робити не хочеш, а пика — хоч пацюки бий* (т. е. такая толстая) ЗОЮР. I. 148. 3) Насѣк. *Tenebrio molitor,* мучной жукъ. Вх. Пч. I. 7.

Пацю́рки, ків, мн. 1) = **Па́цюрки.** 2) — **у рачиці.** Рачья икра. Вх. Лем. 447.

Падючий, а, е. 1) Поросячий. 2) Крысій
Падця, ці, ж. 1) Дѣтск. Поросянокъ,
свинья. О. 1861. VIII. 8. 2) Кость: бабка.
КС. 1887. VI. 478. **Грати в паці.** Играть
въ бабки. Маркев. 76. *А доки в паці бу-
деш трати?* Котл. Ен. V. 22.

Падця, цяти, с. 1)—**Пацюк** 1 *Під по-
рогом паця квичит.* Гол. II. 684. 2)—**мор-
ськѣ.** *Savia sobaya*, морская свинка. Вх
Лем. 436.

Падятник, ка, м. Матка у свиньи
Желех. Вх. Зн. 47.

Пачервоточина, ня, ж. Труха, высы-
павшаяся изъ червоточицы. *Летів горобець
через безверхий хлівець, ніс четверик горо-
ху без червотоку, без червоточини, без па-
червоточини.* Ном. № 6072.

Пачесовачка, ки, ж. Щетка съ болѣе
тонкими зубьями для расчесыванія льна
Вх. Уг. 249.

Пачіскі, сѣк, мн.—**Пачоси.**

Пачісувати, сую, еш, гл. Расчесывать
левь щеткой. Гол. Од. 36

Пачка, ки, ж. Пачка, кина, тюкъ
*Біда тому пачкарові, що він пачки пере-
возить, бо му комар в ухо брешить: покинь
пачки, бо загниеш.* Чуб. V. 1087.

Пачкаръ, ря, м. Контрабандистъ. Чуб
V. 1087. См. Пачна.

Пачкарювати, рюю, еш, гл. Занимать-
ся контрабандой.

Пачковѣз, за, м.—**Пачкаръ.**

Пачѣси, сів, мн. 1) Очески, вычес-
ки. Грин. II. 37. Вас. 201. 2) Начосы.
З рудими пачосами на голові. Левиц. I. 31

Пачѣсній, я, е. Сдѣланный изъ очес-
ковъ. *Полов'яний хліб не голод, а пачосня
сорочка не ниота.* Ном. № 5355.

Паша, ши, ж. 1) Кормъ для скота,
подножный кормъ. *Та солома ще може пі-
де й на пашу.* Зміев. у. *Ой коні наші си-
ваші, чи були ви на паші?* Мет. 218. *Зай-
ми нашу телусю та пожени на пашу, на
панську толоку.* ХС. II. 192. *Да корівка
ваша вже стара.—Ні, не стара; яка вона
стара? всього съма паша.* О. 1862. VII.
90. 2) Наживка для удочки. Шух. I. 226.

Пашенний, а, е. Хлѣбный. **Пашенна**
яма. Яма для храненія зерноваго хлѣба;
имѣеть форму колокола, узкимъ концемъ
вверхъ, внутри обмазывается глиной и
обжигается. Мнж. 188. *Виолодався, як со-
бака в пашенній ямі.* О. 1861. XI. Кух.
26. **Пашенна комѣра.** Амбаръ для сыпки
зерна

Пашіна, ни, ж.—**Пахва** *Я шипку
під пашину.* Грин. III. 653.

Пашістий, а, е—**Пашний.** *Пашиста
голома.* НВолын. у.

Пашіти, шѣ, шіш, гл. 1) Издавать
сильный запахъ. *Паша смердюча горілка—
аж із рота пашить.* 2) Пышать, бить (о
пламени). *А полум'я з рота так і паше,
так і паше.* Рудч. Ск. II. 31.

Пашка, ки, ж. Ум. отъ паха.

Пашкѣт, ту, м. Паштетъ. Маркев. 157.
І в калях понесли пашкети. Котл. Ен. II. 9.

Пашній, ѓ, ѓ. О соломѣ: съ примѣскою
травы *Пашна солома.*

Пашніна, ни, ж. Хлѣбное зерно.

Пашністий, а, е—**Пашний**—**Паш-
стий?** *Коти пашнисті, снопи ряснисті.*
Гол. II. 35.

Пашніця, ці, ж. Хлѣбъ въ зернѣ и
на стеблѣ. *Роди, Боже, жито, пшеницю,
усяку пашницю.* Мет. 344. Ум. **Пашнічна.**
*Дошик мнуса—цебром, відром, дійничкою
над нашою пашничкою.* Ном. № 334.

Пашнія, ні, ж. 1)—**Пашниця.** *Мис
з пашнею* Котл. Ен. VI. 25. *Куди се Бол
носив?—А на базаръ пашню возив.* Глѣб

Пашѣк, шкѣ, м. Родъ карточной игры.
Грати в пашок.

Паштригувати, гѣю, еш, гл. У порт-
ныхъ: метать, сметывать.

Пашца, щі, ж. Пастъ.

Пашцека, ки, ж. 1)—**Пашца.** *Мовчи
лиш, а то кулаком так твою пашцу й
заткну.* Канев. у. 2) мн. Лицевыя скулы.
Константиногр. у.

Пашцикуванія, ня, с. Многословныя
разглагольствованія; дерзкія разглаголь-
ствованія.

Пашцикувати, кѣю, еш, гл. Много-
словно разглагольствовать, дерзко разгла-
гольствовать. *Жінки! коли б ви більше їли,
а мені пашцикувать уміли,—були б в раю
ви за сіе.* Котл. Ен. IV. 61. *Дубцем йшов,
щоб не дуже пашцикував.* Полт. у.

Пашцикуватий, а, е. Неумѣренно раз-
глагольствующій; дерзко разглагольствую-
щій. *Задала Зося, горду, пашцикувати,
хитру* Левиц. I. 515.

Пашцикуха, хи, ж. Болтунья; крикуха
Котл. Ен. VI. 11.

Паюванія, ня, с. Дѣлежъ. К. ЦН. 243

Паювати, юю, еш, гл. Дѣлать на части.
Срібло-злото на три часті паювали. Макс.
*Будем фрукта-худобу на дві часті паю-
вати.* АД. I. 119.

Паюха, хі, ж. Кровь. *Да ще не зир-*

*жавля з шабля моя свага, хоч вона не
раз пажалою в милась.* КС. 1882. X. 25.

Пѣвен, *вна*, не=Певний. *Як що зро-
биш, парубче, своє діло як слід,—тоді я
буду певен і знатиму, що все у гарзді.*

Пѣвне, *нар.* Вѣрно, навѣрно, должно
быть. *Певне ти, дівчино, иншого кохаєш?*
Чуб. V. 318.

Пѣвний, *а, е.* 1) Вѣрный, надежный.
*Признайся мені, дівчинонько, чи будеш ти
певна.* Грин. III. 198. *А щоб певна була
правда,—нехай шлях покаже.* Шевч. 140.
Певна людина. 2) Увѣренный. *Хиба вони
не певні в своїм шасті?* К. Іов. 46. 3) Вну-
шающий довѣріє. *Тут певнеє ніщо ні хо-
дить, ні сидить.* Греб. 369. 4) Извѣстный,
опредѣленный. *Ангел певною часу спускався
у купальню.* Єв. I. V. 4.

Певніти, *нью, нйш, гл.* Исполнять.
*Вони завіт його держали, певнили заповідь
Господню.* К. Псал. 227.

Певність, *ности, ж.* 1) Вѣрность.
*Скажи мені, серце моє, чи будеш ти пев-
на? На що ж тобі, мій миленький, той
певности знати, коли будеш тую нічку в
степу почувати?* Чуб. V. 76. 2) Увѣрен-
ность. *Дав Господь їм певність і безпеч-
ність.* К. Іов. 54.

Пѣвно, *нар.* 1) Вѣрно, надежно. 2)=
Певне. *У такому жупані певно дівчина
полюбе.* Харьк. г. *Уже певно візьме її за
себе.* Кв.

Певнота, *ти, ж.*=Певність.

Певняк, *ка, м.* Увѣренный. *Тепер я
виведу коні на степ та й на всю ніч пев-
няк собі, що не будуть у спаші.* Уман. у.

Пейс, *са, м.* Пейсь. (Берко) ходить
було, тільки колише довгими чорними пей-
сами. Левец. I. 103.

Пейсатий, *а, е.* Имѣющий пейсы, съ
большими пейсами.

Пейстрий, *а, е.* Пестрый. *Кобила його
пейстра—усі добре знають, а він каже
ворона.* Борз. у.

Пейстрина, *ни, ж.* Нанка. Чуб. VII.
416.

Пек, *меж.*, виражающее отстраненіє,
отказъ, неудовольствіє. *Цур тобі, пек тобі,
дяче, чою в тебе серце гаряче.* Чуб. V. 1165.
*І васильки мої, і Василь при мені... Пек
його матері, сподобався мені.* Нп.

Пекарити, *рю, рйш, гл.*=Пекарювати.
Вх. Зн. 7.

Пекарівна, *ни, ж.* Дочь, пекаря, хлѣб-
нича.

Пѣварка, *ки, ж.* Пекарка, булочница.

Пекарня, *ні, ж.* 1) Пекарня, булоч-
ная. 2) Кухня. Св. Л. 60. Сим. 130. К.
ЧР. 38. *Пекарня дух любить.* Ном. № 10290
Ой увійшла пані у свою пекарню. Чуб. V
1072.

Пекарський, *а, е.* Принадлежащий пе-
карю.

Пекарчук, *ка, м.* Мальчикъ въ бу-
лочной.

Пѣкаръ, *ря, м.* Пекаръ, булочникъ.

Пекарювати, *рюю, еш, гл.* Занимать-
ся хлѣбопеченіємъ.

Пѣкати, *каю, еш, гл.* Отстранять ко-
го-либо, говоря пек. *А то що такою!—
каже бідак та пекає: „пек, осина!“* Гн.

Пѣкатися, *каюся, ешся, гл.* Отстра-
нятися отъ кого. *Поганий чоловік, я його
пекаюся, дарма, що рідний брат.* Міус. окр.

Пекельний, *а, е.* 1) Адскій. Котл. Ен.
II. 32. *Оюнь пекельний.* Єв. Мт. V. 22
Горш тим пекельним воєм. Стор. МПр.
14. 2) Мучительный, крайне тяжелый.
*Росказав Іван Остапові, яке то пекельне
його й людське життя на білому світі.*
Грин. I. 288.

Пекельник, *ка, м.* Житель ада, чортъ.
МВ. (КС. 1902. X. 155) *Коли дивиться,
аж покійний пан старий, того папа бать-
ко, дрова возе у пекло, а вони, пекельники,
кажуть...* Рудч. Ск. I. 95.

Пекло, *ла, с.* 1) Адъ, геенна. *Луче
тобі калікою в життя увійти, ніжє дві
руці мавши, пійти в пекло.* Єв. Мр. IX.
43. *Приходить він до пекла—аж там чор-
тів такою багачко.* Рудч. Ск. I. 70. 2)—
і рай. Родъ игры. Ив. 62.

Пеклування, *ня, с.* Заботы, попеченіє.

Пеклуватий, *а, е.* Заботливый.

Пеклуватися, *луюся, ешся, гл.* За-
ботиться, печься о комъ.

Пекті, *чү, чѣш, гл.* 1) Печь, жечь.
*Цвісти над ним буду, щоб не пекло чуже
сонце.* Шевч. 40. 2) Печь. *Сама пекла па-
лянички.* Рудч. Ск. II. 5.—раки. См. Рак.
3) Жарить.

Пектіся, *чүся, чѣшся, гл.* 1) Жарить-
ся, печься. *Мерзла в ніч, а в день пеклась.*
Котл. Ен. *Ой косить хазяїн та на степу
сіно, та на сонці печеться.* Грин. III. 570.
2) Печься. *Сам міситься, сам і печеться.*
Рудч. Ск. I. 136. 3) Жариться. *Курка пе-
четься.*

Пекучий, *а, е.* Пекучий вітер. НВо-
лын. у. *Сонце пекуче.* МВ. *Журба пекуча.*
МВ. I. 13.

Пелѣвонь, вня, м. = Пелевня. Вх. Лем. 447.

Пелѣвник, кя, м. = Пелевня. Вх. Уг. 258.

Пелѣвня, ні, ж. Родъ амбара, овина, гдѣ хранится солома, мякина, сѣно, также зерновой хлѣбъ. Желех. *А чи дома 'сте, синове мой? Ой дома, дома на пелевні сут, на пелевні сут, злотічко віют.* Гол. II. 70.

Пеленá, ня, ж. 1) Подолъ рубахи. *Вареники варила, та й пелену снамила.* Нп. 2) Выступъ, крыши, надъ стѣною. Судж. у Ум. Пелінка, пеліночка. Чуб. III. 176. Мил. 164.

Пеленувáти, ну́ю, еш, м. Пеленать. *Годувала, пеленувала, ніченьки не досипала.* Грин. III. 370.

Пелѣх, ха, м. 1) Клокъ волосъ, шерсти. 2) Старый дѣдъ. *Хоч він до пелеха сідого із парубіки молодого не перескочив—перезжив.* Греб. 318.

Пелехáнка, ки, ж. Неряха, неряшливая женщина. Угор.

Пелехáня, ні, ж. = Пелеханка. *Ой у млині два камені,—і один не меле, відібрала пелеханя сокола від мене.* Гол. IV. 506.

Пелехáти, хáю, еш, м. Рвать что-либо въ изобиліи. *Добрався до груш—мянь, як пелехає.*

Пелехáтий, а, е = Волохатий. Котл. Ев. V. 7. *Гуси пелехаті.* Грин. III. 89. *Летить голуб коло хати сивий пелехатий.* Чуб. V. 382. *Кури пелехаті.* Драг. 28. *Кучерявий ніч вимітає, пелехатий у ніч заллядає.* Грин. III. 472.

Пелі́нка, пеліно́чка, ки, ж. Ум. отъ пелена.

Пельба, ки, ж. Глотка. *Панекли стара моя такого хлѣба, що і в пельку не лізе.* Кобеляк. 7. *Пять літ роблю на чужу пельку.* Г. Барв. 321.

Пелю́стка, ки, ж. 1) Капустный листь. *Та й хороша ж цей рік капуста: ач які немостки!* 2) Кушанье: сваренные капустные листьы съ мяснымъ фаршемъ. Маркев. 157. 3) Въ прическѣ гуцульской дѣвушки: прядь, шестая часть волосъ, идущая на косу. Шух. I. 135. 4) Широкой зубецъ, находящийся съ каждой стороны ряда тонкихъ зубьевъ въ прядильномъ гребнѣ. Сумск. у. Ум. Пелю́сточка.

Пелю́ха, хи, ж. Пеленка. Вх. Уг. 258.

Пелю́шечка, ки, ж. Ум. отъ пелюшка.

Пелю́шка, ки, ж. Пеленка. См. Пелюха. *Молодая Оленочка синопчка родила, по-*

вила його, повила та у білій пелюшки. Чуб. V. 890. Ум. Пелю́шечка. Чуб. III. 378.

Пенáрство, ва, с. Домашній скотъ, вообще домашнее имущество. *Нема у мене, щоб хто доглянув і тамтого пенарства.* Ольгоп. у. *Як перевозився, то привіз дванадцять возів пенарства.* Ананьев. у.

Пен́дюр, ра, м. — водити. = Лаятися. Ном. № 13601.

Пензель, зля, м 1) Кисть (у живописцевъ). Левинц. Пов. 217. *Дістав палітру з красками і пензель.* Кв. 2) = Щітна, которой бѣлять стѣны. Черниг. у. Ум. Пензлин.

Пензльбваній, а, е. Рисованный масляными красками. Встрѣчено у Кулиша: *Полотно пензльоване.* К. XII. 96.

Пен́ний, а, е. Задолженный, имѣющій долги. *Лучше ж пенному сіло на шию зложити, ніж бідних людей правдивих зводити.* Ном. № 2793.

Пень, пня, м. Пень. *Голій, як пень.* Ном. *Ой пішов Опанас по горілку для нас, зачепився за пень та й стояв увесь день.* Нп. *Пнем стáти, на пню стáти.* Упорствовать, заупрямиться. *Внучечка як на пню стала: лікаря та й лікаря.* МВ. (О. 1862. III. 45). *У-пéнь.* До чиста, совершенно. *Рубати у-пень увесь народ.* ЗОЮР. I. 120. *Ляхів, мостивих панів, у-пень рубайте.* Макс. *Та бодай же ти, коримо... та й у-пень згоріла.* Грин. III. 286. *На пні хлѣб.* Хлѣбъ на корню. *Посівіти на пні.* Состарѣться въ дѣвушкахъ. *А що мені з того, що ви всі три посивієте на пні.* Левинц. I. 306. 2) При укладкѣ сноповъ въ кладню (см.): каждый изъ четырехъ сноповъ, которые ставятъ въ центрѣ возлѣ остреви. Шух. I. 166. Ум. Пеньо́к, пеньо́чок. *Стоїть у лісі на пеньку якийсь чоловік, а кругом того пенька вовк так скаче, так скаче,—хоче його з'їсти.* Рудч. Ск. I. 72. *Мáти собі на пеньку.* Имѣть въ виду. Ольгоп. у.

Пенько́вий, а, е. Пѣпковий. *Пенькова люлька.* Св. Л. 260.

Пенько́вщина, ни, ж. Лѣсь, опредѣленный на срубъ. Радом. у.

Пенькува́тий, а, е. Упрямый, своенравный. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пеньо́к, нька́, м. 1) Ум. отъ пень. 2) Значительной величины дсревянный обрубокъ въ видѣ цилиндра, вкопанный въ землю,—вокругъ него загибають колесный ободъ при выдѣльванні колесъ. Вас. 147.

Пеня́, ні, ж. 1) Напастъ, бѣда. *По п'ятінках заробляла, щоб шовкову хустку*

придбати та сю пеню звязати. Тепер на тебе пеня напала, що не всіх пов'язала. Кв. Така нам лучилася пеня! Як на ту пеню і мати приходять. Оце пеня! 2) Придира, привязчивий чоловік. Пеня московська. Чуб. I. 267. 3) Мати на пеню. Имѣть причину для ссори. Я з тобою не маю нічого на пеню. Ном. 4) Пеню волонти на кого. Обвинять напрасно, взводити на кого що. Хиба я буду на себе пеню волонти.

Пенявий, а, е. Небрежний, неловкій. Угор.

Пенякуватий, а, е 1) Придирчивий, навязчивий. 2) Упорний, упрямий. О. 1862. V. 82. Устань, устань, мила, привіз я дубину, тонку та довгу та сукувату, на твою спину пенякувату. Чуб. V. 644. І не бачила такої пенякуватої дівчини—щоб по її було. Черниг. у.

Пеняти, няю, еш, м. 1) Пенять. На Бога пеняєш, а сам кульгаєш. Ном. № 88. Хати млинові пеняє. 2) Быть небрежнымъ, неловкимъ. Угор.

Пер, ру, м. Рыба *Thymallus wexillifer* Вх. Пч. II. 21.

Первак, м. 1)—ка. Первенець. Каме-неп. у. Казав Микита-первак — не буде так. Звенигор. у. 2)—ка. Первый рой, вылетѣвшій изъ улья во время роенія. 3)—кү. Оналивкѣ, квасѣ перваго настоя. Дуліво-ка-первак така смажина була. Гліб. Первак крушевий квас. Котл. Ен. IV. 16. 4)—кү. Деготь перваго видѣленія. Нехай піде на дхтярню—у бору дьоготь робили—та нехай Грицько дасть дьогтю первачку, —самого чистого. Грин. I. 33, Ум. Первачок.

Первачечка, ки, ж. Ум. отъ первачна.

Первачка, ки, ж. Первая дочь. Ум. Первачечна. Г. Барв 137.

Первачок, чка, м. Ум. отъ первак.

Перве, нар.=Перше.

Первий, а, е=Перший. Перві пісні заспівують, то я тебе ї ізбужу. Чуб. V. 535.

Первина, ві, ж. Случившееся въ первый разъ. Хиба се первина? Сим. 216. Се йому не первина. Ном. № 7898. Ум. Первина.

Первинчики, ків, м. мн. Первое отдѣленіе игры въ креймахі. Ив. 39.

Первичка, ки, ж.=Первачка.

Первинчик, ка, м. Первый рой. Кладе бджолоньки у три лавоньки, а первинчики у чотире. Гол. II. 15. См. Первинчики.

Первісний, а, е. Первоначальный.

Первістка, ки, ж. Первенець женскаго пола. Так то вже кохав ти пестить Горпина свою первістку, і з рук не спускав. МВ. I. 97. У моєї корови телічка первістка. 2) Родившая первый разъ. 3) Первый разъ отеллившаяся корова. Вх. Пч. I. 15. Вас. 197. Ум. Первісточна.

Первісток, тка, м. Первенець.

Первісточка, ки, ж. Ум. отъ первістка.

Первітка, ки, ж. 1) = Первістка. 2) Первая возлюбленная. Була і в мене дівка первітка, щиро її кохав, та не довелося подружитися; тепер вона заміжжю. Лубен. у.

Перво, нар.=Перше. Нічого йому не страшно, не боязько, не болезно стало; а перво з великого жалю так було ї обмірає. МВ. I. 46.

Первовік, ка и ку, м. Начало вѣковъ. Гой, чи так тепер, як було здавна, як було здавна, й а з первовіка. Kolb. I. 96. Так було з первовіку. ЕЗ. V. 100.

Первовічний, а, е. Отъ начала вѣковъ сушій. Первовічний, як Бог. Гн. II. 217.

Первожїтелець, льця, м. Первый житель. Ном. № 8507.

Первозданний, а, е. Только что созданный. Піби із за диму пливе місяць круглолиций,—і мир первозданний одпочив на лоні ночі. Шевч.

Первозімки, ків, м. мн. Начало зимы. Волч. у.

Первозім'я, м'я, с. Первый сапный путь.

Перволіток, тка, м. Чоловік въ юныхъ лѣтахъ. Пані наша була не перволіток, та й не яка й стара. МВ. II. 31.

Первопідстава, ви, ж. Первое основаніе, базисъ. Левиц.

Первопочїн, ну, м. Первое начало. Левиц.

Перворідень, дня, м. Первородный сынъ. Побив тоді Господь в Єгипті перворіднів. К. Псал. 181. Народиться у смерти перворідень. К. Іов. 39.

Перворідний, а, е. Первородный.

Перворядний, а, е. Первостепенный. Перворядні оперні артистки. Левиц. Пов. 103.

Первопси, пів, м. мн. Первый софъ.

Первотвір, твіру, м. Оригиналъ, подлинникъ. Уман. II. 245.

Первотвірний, а, е. Оригинальный. Желех.

Первохристиянський, а, е. Первыхъ времянъ христїанства. К. ХП. 11.

Первоцвіт, ту, м. 1) Первый цвѣтъ растений. 2) Раст. подсѣжникъ, *Primula*.

Пергá, гй, ж. Цвѣточная пыль, приносимая пчелами въ улей. Подольск. г. *Він нам губи чистим медом, не перюю маже.* Мкр. II. 32.

Пергáмен, ну, м. Пергаментъ. *Віковичні пераменти.* К. (О. 1861. II. 230).

Пергáч, чá, м. Летучая мышь. Вх. Лем. 447.

Пердїж, жá, м. Испусканіе вѣтровъ.

Пердїти, джý, дїш, м. Испускати вѣтры.

Пердýн, нá, м. Испускающій вѣтры. Ум. *Пердунецъ, пердунчикъ.*

Пердъ, меж., выраж. испусканіе вѣтровъ. Чуб. V. 1112.

Перébалочок, чка, м. Небольшая лощинка. (Залюб.).

Перебалáкати, каю, еш, м. Осилить въ разговорѣ, болтовнѣ. *А ну, хто кого перебалакає?* 2) Разказать, сказать въ разговорѣ (все). *Ще ж бо не все перебалаками — посидьте лишень.*

Перебáнити, ню, ниш, м. Перемыть, вымыть вновь.

Перебанувáти, нýю, еш, м. Пережить, перенести что-либо горестное. *Ой я тую зиму борзо не перезимую, ой я свого миленького не перебаную.* Гол.

Перебаранчáти, чáю, еш, м. Мѣшать, препятствовать. *Ном. № 2545. Ком б ви пак сидїли нишком та не перебаранчали (робити).* Левец. Пов. 172.

Перебáс, сá, м. Въ выраж.: Взяти мїшок на перебасá. Неполный мѣшокъ (съ зерномъ, напр.) взять на плечо такимъ образомъ, чтобы содержимое осунулось въ концы мѣшка, а пустая середина лежала на плечѣ. Вх. Зн. 39.

Перебатувáти, тýю, еш, м. Перерѣзать.

Перебáчити, чу, чиш, м. 1) Перевидѣть, видывать. *Прожили ви на світі чимало, перебачили всього.* 2) Простить. Угор.

Перебáти, гáю, еш, м. Перегнуть. *Цей пояс на двоє перебаний.* Золотонош. у.

Перебѣнда, ди, ж. Шутка, болтовня, балагурство. *Черчик має реверенду та й до мене в перебѣнду.* Гол. III. 351.

Перебѣндювати, дýю, еш, м. 1) Капризничать, привередничать. *Не перебѣндюй бо так дово, Солонію!* Г. Арт. (О. 1861. III. 94). 2) Болтать.

Перебѣндюха, хи, ж. Привередница.

Перебѣндя, ді, м. 1) Балагуръ. 2) Капризникъ, привередникъ.

Перебѣнкетувáти, тýю, еш, м. Окончить пировать.

Перебѣрдина, ни, ж. Лучина, добытая изъ стараго валежника. Радом. у.

Перебѣдикнúти, нý, нѣш, м. Перекувырнуться. Вх. Лем. 447.

Перебивáти, вáю, еш, сов. в. перебіти, б'ю, еш, м. 1) Перебивать, перебить, перешагнуть. *Перебив... шаблю.* Стор. МПр 151. 2) Только сов. в. Перебить всѣхъ, убить, все побить. *Сам ходжу, сам.— Де діти подївав? Грім перебив, дощ потопив.* Чуб. III. 104. 3) Одолѣвать, одолѣть въ битвѣ, въ бою. *Їк я тебе перебію, то я буду старша.* Гн. II. 221. 4) Мѣшать, помѣшать, перебивать, перебить (въ дѣлѣ, разговорѣ). *Перебив йому брехати. Хто мені буде ділечко перебивати.* Мил. 212.

Перебивáтися, вáюся, ешся, сов. в. перебітися, б'юся, ешся, м. 1) Перебиваться, перебиться. *Палиця перебилася.* 2) Сражаться, сразиться. *А я ж тих турків да й не боюся: а й я з ними в полі перебіюся.* Чуб. III. 275.

Перебі́йніс, носа, м. Съ перебитымъ носомъ.

Перебіти, ся. См. **Перебивати, ся.**

Перебігáти, гáю, еш, м. О собакахъ, волкахъ: закончить періодъ течки. *Сука вже перебігала.*

Перебігáти, гáю, еш, сов. в. перебігати, біжý, жїш, м. 1) Перебігать, перебіжать. *Голодний поле перебіжить, а голый три.* Ном. № 648. *Дівчата з відрами бігли... перебігаючи Дашковичеві дорогу.* Левец. Пов. 102. *Коли це перебіга йому дорогу чорт.* Рудч. Ск. II. 21. 2) Забігать, забіжать впередъ, встрѣчать, встрѣтить. *Пшла вона у церкву, а робитник і собі перебіг їй та й став на криласі.* Мнж. 92. *А на тихому Дунаю нас перебігають сичовики-запорожці.* Шевч. 259. 3) Пробігать, пробіжать. *Перебігли чотирі милі дороги.* Мет. 184.

Перебігáтися, гáюся, ешся, м. Переутомиться отъ біганья.

Перебігáтися, гáюся, ешся, м. Бігати въ перегонку.

Перебігнути, ну, нѣш, м. = **Перебігати.** *Як іде хто куди-тоді, а перебігне го зляць... то вже му сі не поведе.* ЕЗ. V. 87.

Перебігти. См. **Перебігати.**

Перебїдкатися, каюся, ешся, м. Перебїдствовать.

Перебісць, бійця, м. Боець кулачний. *І гриша здумав завести і п'яний зараз розскричався, щоб перебісців привести.* Котл. Ен. II. 14.

Перебір, бору, м. 1) Переборъ, излишекъ. 2) Осмотръ, ревизія. *Та скликали усіх дівок на перебір.* Грин. III. 273. *У прилому сластий двір, там нам буде перебір.* Чуб. V. 997. 3) Разборчивость, капризь, прихотничанье. *За перебір дасть Бог витришки.* Ном. № 4619. *А судив мені Бог, кою я не знала, а за той перебір, що перебрала.* Чуб. V. 491.

Перебірати, раю, еш, сов. в. перебрати, беру́, рэш, гл. 1) Перебирать, перебрать, сортировать, отбирать, отобрать лучшее. *Перебрала гриші.* 2) Перебирать, перебрать всѣхъ, все, беря каждое одно за другимъ. 3) Преимущественно несов. в. Разбирать, дѣлая выборъ, капризничать, прихотничать. *Я не вередую, не перебіраю женихами.* Котл. НП. 369. *А судив мені Бог, кою я не знала, а за той перебір, що перебрала.* Чуб. V. 491. *Смерть не перебірає.* Ном. 4) Перебирать. перебрать лишнее. *Перебере грошей у лазяїна, бійши як заробив візьме.* 5) Перебирать. Ніжками дрібноенько перебірає. Кв. Стиха, мов у сонілочку перебірає. О. 1862. IV. 87. 6) Пересчитывать, припоминать, припомнить все. *Бо-зна колишній случай в душі своїй перебіраю.* Шевч. *Що ти гріхи мої перебіраєш, переступу дошукуюєшся ірізно.* К. Іов. 7) Переодевать, переодевать одежду.

Перебіратися, раюся, ешся, сов. в. перебратися, беру́ся, рэшся, гл. 1) Переселяться, переселиться, перебираться, перебраться. *Недавно тільки (єзуїти) перебрались у Крулевство.* Стор. МПр. 45. *Ми й перебрались до неї в хату.* МВ. (О. 1862. III. 73). 2) Переходить, перейти, переплыть, переправиться. *Перебрались вони через глибоку балку.* Стор. МПр. 109. *Як то ви перебралися (через море).* Рудч. Ск. I. 120. 3) Переодѣваться, переодѣться. *Лягають спати, а він перебрався дівкою.* Рудч. Ск. I. 197.

Перебірка, ки, ж. 1) Переборка, сортировка. 2) Переодеванье. *Свою пітку одержу скидають, а надівають чисту—на цій переборці їх застали.* Новомоск. у. 3) Дощечка или палочка, вставляемая между рядами ткацкой основы для раздѣлення ихъ. Вас. 167.

Перебірливий, а, е. Разборчивый, ка-

призный, прихотливый. *Такий перебірливий: і того не їсть, і того не їсть.* Пирят. у.

Перебірник, ка, м. Разборчивый, прихотливый человекъ. Ум. **Перебірничок, перебірниченько.** *Наш паниченько перебірниченько коники перебірає: котро краще,—собі бере, котро бридше,—служенькам дає.* АД. I. 13.

Перебірниця, ці, ж. Разборчивая, прихотливая женщина.

Перебірниченько, ка, перебірничок, чка, м. Ум. отъ перебірникъ.

Перебірчастий, а, е. ? *Гільце вили ой ільчасте, перебірчасте.* Рк. Макс. *Поставте її на столі, на ільчастий, на переборчастий скатерти.* Чуб. IV. 101.

Перебірчик, ка, м. = Перебірникъ. *Як місяць перебірчик перебірає всіма зірками, після полюбить одну зірочку, так і парубок.*

Перебовком, нар. Перезванивая, перевономъ. *Кобзо!... дзвонили перебовком стиха, мов мертвих хоронили.* К. Дз. 210.

Перебо́втати, таю, еш, гл. Взболтати. Перебо́втатися, таюся, ешся, гл. 1) Взболтаться, разболтаться. 2) Перейти въ бродъ рѣку. *Так саяк перебовтався на друшій бері.*

Перебо́їна, ни, ж. Поперечная перекладина креста. *Воробіи прилітали до хреста, сідали на поперечній перебоїні.* Гн. I. 117. См. **Перехрестя.**

Переболіти, лю́, ліш, гл. 1) Переболѣть, перестать болѣть. *Болит та й переболит.* Фр. Пр. 103. 2) Изболѣться, изстрадаться. *Моя душа переболіла, моє серце схне.* МВ. II. 41.

Перебо́рець, рця, м. = Перебірникъ. *Гей я молодець, переборець.* Чуб. III. 86.

Перебороти, рію, рэш, гл. Побороть, побѣдить. *Чи ми переборем, чи она трутит у могилу,—наша слава буде.* Федьк.

Переборщити. См. **Переборщувати.**

Перебо́рщувати, щую, еш, сов. в. переборщити, щу́, щіш, гл. Дѣлать, сдѣлать излишнее, сверхъ мѣры, пересаливать, пересолить, преувеличить. Ном. № 7691, 7693. *Любощіє давано, да не вмючи переборщили.*

Перебо́ятися, бою́ся, їшся, гл. 1) Долго пробить въ страхъ. 2) Перестать бояться.

Перебрати, ся. См. **Перебірати, ся.**

Перебресті. См. **Переброджувати.**

Перебрех, ху, м. Перевираніє, извращеніє фактовъ. *Коли б еси над тим пе-*

ребрехом знялась, котрим письменство в нас що-року багатиться. К. Дз. 90.

Перебрѣджувати, джую, еш, сов. в. перебресті, бреду, деш и перебрѣдїти, джу, диш, и. Переходить, перейти въ бродъ. *Перебрела дві річеньки і половину ставу.* Чуб. III. 128. *Дунаю не перебити, не перебрѣдити.* Чуб. V. 537.

I Перебувати, ваю, еш, сов. в. перебути, буду, деш, и. 1) Пробывать, пробыть. *Днів два або й три перебудемо.* МВ. I. 62. *Перебудь там, поки сповіцу тебе.* Єв. Мт. II. 13. 2) Обходиться, обойтись, прожить безъ чего. *Не родив мак, перебудем так.* 3) Переживать, пережить. *Як настане ніч, поки її перебудеши, то дуже довгою вона тобі стане.* Драг. 63. *Наші злидні ваше багатство перебудуть.* Ном. № 1611. *Що буде, те й буде,—ми все перебудемо.* МВ. (О. 1862. III. 58). *А я тую чорну хмару рукавом розмаю, перебула поговір, перебуду неславу.* Чуб. V. 144. 4) Только сов. в. Перебывать. *За день скільки вас перебуде.* *Здається, не було хати в селі, де б я не перебула наймичкою.* Г. Барв. 365.

II. Перебувати, ваю, еш, сов. в. перебути, бую, еш, и. Перемѣнять, перемѣнить на комъ обувь, переобувать, переобуть. *Треба перебути чобіт, а то муляе.*

I. Перебуватися, ваюся, ешся, сов. в. перебути, будуся, дешся, и. Обходиться, обойтись. *Може тобі борошна?—Та я й своїм перебудусь.* *Викрутнями перебувається.* Ном. 817.

II. Перебуватися, ваюся, ешся, сов. в. перебути, буюся, ешся, и. Перемѣнять, перемѣнить на себѣ обувь, переобуваться, переобуться. Ном. № 5472.

Перебудувати, вую, еш, сов. в. перебудувати, дую, еш, и. Перестраивать, перестроить.

Перебунтуватися, туюся, ешся, и. Прекратитъ бунтъ.

Перебурхати, хаю, еш, и. Перебуршевать. *Стишилось море, перебурхало.*

Перебурчати, чу, чїш, и. Перестать ворчать.

Перебути, ся. См. **Перебувати, ся.**

Перебутий, а, в. Преходящій.

Перебїтити. См. **Переваблювати.**

Переваблювати, люю, еш и перевабляти, ляю, еш, сов. в. перевабїти, блю, биш, и. Переманивать, переманить.

Перевага, ги, ж. 1) **Перевѣсъ;** преимущество. *Не дай же їм нх судї пере-*

вам. К. Іов. 37. 2) **Гуляти в перевагі.** Родъ игры: дѣти кладуть на бревно доску и, ставъ на концахъ, качаются. Канев. у. 3) **На перевазі стїти.** Воспротивиться, мѣряться силами. *Чорта з два стануть писарем на перевазі,—він і писнуть не дасть, заб'є баки.*

Перевагі-ваги, нар. **Переваливаясь.** *А за ними кобзарь волох переваги-ваги шкандибає на конику, козакам співає.* Шевч. 170.

Переважати, жаю, еш, сов. в. переважити, жу, жиш, и. 1) **Взвѣшивать, взвѣсить.** *Узяла той мед, переважила.* Грин. III. 22. 2) **Перевѣшивать, перевѣсить.** *Гулю на терезах три пуди, кинув мішок,—так і переважиш.* 3) **Перевѣшивать, перевѣсить, превосходить, превзойти, одолѣть.** *Ой будьте здорові, в кого чорні брови, а я свої в сажу вмажу, таки ваш переважу.* *Ні Правда кривду переважить.* Ном. *Не переважить його ворог.* К. Псал. 206.

Переважати, жаюся, ешся, сов. в. переважитися, жуся, жишся, и. **Перевѣшиваться, перевѣситься.**

Переважити, ся. См. **Переважати, ся.**

Переважувати, ся, жу, ся, еш'ся, и. = **Переважати, ся.**

Перевалїти, ся. См. **Перевалювати, ся.**

Перевалля, ля, с. Обрывистый оврагъ. *Ускочив у шельци, а там перевалля велике,—не можти було бігти конем, щоб догнати його.* Новомоск. у. (Залюб.).

Перевалювати, люю, еш, сов. в. перевалїти, лю, лиш, и. 1) **Переваливаться, перевалиться.** 2) **Переталкивать, перетолочь** слишкомъ сукно на сукновальнѣ. Харьк.

Перевалюватися, лююся, ешся, сов. в. перевалїтися, люся, лишся, и. **Переваливаться, перевалиться.** Левец. Нов. 25.

Переварїти, ся. См. **Переварювати, ся.**

Переваруха, хи, ж. Торговка, продающая съѣстное? *Переварухи, бодай їм заціпило, так і укають: ти кричить: свату, ходи до мене шрячих хляків, а дружи: хто почне у мене книша гарячого.* О. 1862. I. 42.

Переварювати, рюю, еш, сов. в. переварїти, рїю, риш, и. **Переваривать, переварить.**

Переварюватися, рююся, ешся, сов. в. переварїтися, рїюся, ришся, и. **Перевариваться, перевариться.**

Перевдяг, гу, м. Переодѣванье, также одежда, въ которую кто-либо переодѣлся. *В чернечому перевдязі козак.* К. ЦН. 302. *До Києва ти крадькома перевдягом серед ночі мандруеш.* К. ПС. 47.

Перевезті, ся. См. **Перевозити**, ся.

Переверну́ти, ся. См. **Перевертати**, ся.

Переверт, ту, м. 1) Переворотъ. 2) **Піти в переверти**. Начать кувыркатися. *Сміх не реюти, пішла баба в переверти.* *Ном. № 12678.* 3) **На переверт пішло діло**. Пошло наоборотъ. Рк. Левиц.

Перевертаник, ка, м. Лепешка изъ картофеля, кукурузной муки и овечьяго сыру. Вх. Зн. 47.

Перевертання, ня, с. 1) Переворачиваніе. 2) Опрокидываніе. 3) Превращеніе. 4) Превращеніе (имен. чиселъ). К. Гр. 117.

Перевертати, таю, еш, сов. в. **переверну́ти**, ну́, неш, *гл.* 1) Переворачивать, переворотить, перевернуть. *Той чмелик перевернув крильця, скинув їх, вони попадали, а він полетів.* Рудч. Ск. I. 119. 2) Переворачивать, перевернуть, опрокидывать, опрокинуть. *Рибку ловив—човен перевернув, шевчиха зосталася, шевчик утонув.* Чуб. V. 820. 3) Превращать, превратити. *Ціле весілля перевернено ніби у вовкулаки.* КС. 1883. XII. 700. 4) Превращать, превратити (именов. числа). К. Гр. 117.

Перевертатися, таюся, ешся, сов. в. **переверну́тися**, ну́ся, нешся, *гл.* 1) Переворачиваться, перевернуться. *Перевертався і нудився, не здужав голови звести.* Котл. Ен. II. 13. 2) Переворачиваться, перевернуться, опрокидываться, опрокинуться. *Як ударю по казиму, то він і перевернеться.* Стор. МПр. 47. 3) Проходить, пройти, перебивать. *Чимало літ перевернулось, води чимало утекло.* Шевч. 106. *А паничів що то в нас перевернулось!* МВ. (О. 1862. III. 40). 4) Превращаться, превратиться. *Його (вовкулаку) тільки б зустріти та Грицем назвати, дак і перевернеться людиною.* Г. Барв. 454. *Перевернулись тепер уже кат знає нащо запорожці.* К. ЧР. 89.

Перевертень, тня, м. 1) Отступникъ, ренегатъ. *Тим часом католицькі пани з нашими перевертнями усилувались унію на Вкраїні прищепити.* К. ЧР. 10. 2) **Виродокъ**. (Вівці) перевертні продаються або вирізуються на лій. О. 1862. V. Кух. 35.

Перевертом, нар. Кувыркомъ, вверхъ дномъ. *Як прийде мій додому, так усе й піде перевертом по хаті.* Екатеринос. у.

І в них перевертом усе перевернулося. Г. Барв. 176.

Перевершіти. См. **Перевершувати**.

Перевершувати, шую, еш, сов. в. **перевершіти**, шу́, шійш, *гл.* 1) Дѣлать, сдѣлать чрезмѣрно высокої верхъ на стогѣ. 2) Перекладывать, переложить наново верхъ на стогѣ.

Переvéсло, ла, с. Свясло для снопа, вообще витень соломы, которымъ что-либо связывается. Чуб. VII. 393. О. 1861. XI. Св. 66. *Шляхтич з перевареної сирватки, шабелька на мичку, перевеслом підперезаний.* *Ном. № 858.*

Переvéсник, ка, м. 1) Сверстникъ, ровесникъ. Рк. Левиц. *Він мій перевесник.* (Залюб.). 2) = **Перелесник**. *А хиба ж ви не знаєте, до кого й тепер у нас на селі перевесник літає?* Рк. Левиц.

Переvéсниця, ці, ж. Сверстница, ровесница. *Обидві вони були перевесниці.* Левиц. Пов. 116.

Перевесті, ся. См. **Переводити**, ся.

Перевивати, ваю, еш, сов. в. **переві́ти**, в'ю́, е́ш, *гл.* 1) Перевивать, перевить. *Вінок плете з червоного та з білого маку, зеленим барвічком персвиває.* МВ. I. 142. *Червоною стьожечкою коса перевита.* Рудч. Чп. 186. 2) **Передѣлывать**, передѣлать свитое или перевитое. *Чи хороше вілечко ми тобі ізвилм? як не хороше,—ми перев'єм, ми тобі краще ізов'єм.* МУЕ. III. 102.

Переві́жшати, шаю, еш, *гл.* Превысить; превзойти. *Посіпака економ то нама перевижшав, бо народ катував.* Гн. II. 144.

Переві́кати, каю, еш, сов. в. **переві́кти**, кну, неш, *гл.* Привыкать, привыкнуть. *Воно в мене перевикло на руках та на руках.*

Переві́сати, саю, еш, сов. в. **переві́снути**, ну, неш, *гл.* Перевѣшиваться, перевѣситься.

Переві́сатися, саюся, ешся, сов. в. **переві́снутися**, нуся, нешся, *гл.* = **Перевисати**, **перевиснути**. *Перевислось намисто назад.*

Переві́ти. См. **Перевивати**.

Переві́ця, ці, ж. 1) Удочка. Вх. Зн. 47. 2) Въ удочѣ: часть леси около крючка изъ сѣраго несплетеннаго волоса. Шух. I. 226.

Перевід, вѣду, м. 1) = **Перехід** 1. *Нема льоду, нема льоду, нема переводу, хто мене вірно любить, брєде через воду.* Чуб. V. 84. *Беру воду з переводу.* Гол. I. 176. 2) Непроизводительная трата, порча. 3) Пре-

кращеніє. *Козацькому роду нема переводу.* Ном. № 771.

Перевідати. ся. См. Перевідувати, ся.

Перевідник, ка, м. 1) Расточитель. *Адес—нес, Пересип—злюдій, Кулятник—перевідник.* Ном. № 748. 2) Человѣкъ смѣшанной породы, помѣсь. Шух. I. 55.

Перевідувати, дую, еш, сов. в. **перевідати,** даю, еш, м. 1) Навѣщать, навѣстити. *Вона в мене й не снідала, тільки ж мене й перевідала.* Чуб. V. 553. 2) Узнавать, узнать. Шух. I. 235. *Йди, Юрию, перевідай, запитай си, чою вони (корови) так ричут.* ЕЗ. V. 62.

Перевідуватися, дуюся, ешся, сов. в. **перевідатися,** даюся, ешся, м. = **Перевідувати,** **перевідати.**

Перевіз, во́зу, м. 1) Перевозъ, перевозка. *За морем вовк три гроші та руб перевозу.* Ном. № 10574. 2) Переправа. КС. 1883. IV. 737. *Ой пішли чумаки в дорогу, дійшли вони до перевозу.* Чуб. V. 1039. — **держати.** Перевозить черезъ рѣку. *Дівка Ориночка перевіз держала.* Мет. 333. 3) Родъ игры: бросаніє камешковъ такъ, чтобы они скакали рикошетомъ по водѣ. Сям. 26.

Перевізник, ка, м. Перевозчикъ; паромщикъ. Ум. **Перевізничок.** *Перевізнички мой! перевезить до роду.* Чуб. V. 558.

I. Перевій, вію, м. Сугробъ, наметенный поперекъ дороги. НВолын. у.

II. Перевій, во́ю, м. Распаренныя древесныя вѣтви, употребляемыя для связыванія дерева. Радом. у.

Перевійник, ка, м. Связка изъ соломы или прутьевъ въ вірѣ. Житомир. у.

Перевінчати, чаю, еш, м. Обвѣнчать.

Перевінчатися, чаюся, ешся, м. Обвѣнчатися.

Перевікувати, кую, еш, м. Прожить жизнь.

Перевірити, ся. См. Перевірювати, ся.

Перевірка, ки, ж. Провѣрка. *Була (в казармі) вночі перевірка.* Мир. ХРВ. 146.

Перевірювати, рюю, еш, сов. в. **перевірити,** рю, рш, м. Провѣрять, провѣрять.

Перевірюватися, рююся, ешся, сов. в. **перевіритися,** рюся, ршся, м. Убѣждаться, убѣдиться по опыту. *Я вже... сам перевірився, що як сняться мідні гроші, або що яйце їси... то будуть бити.* Св. Л. 162.

Перевішати. См. Перевішувати.

Перевішувати, шую, еш, сов. в. пе-

ревішати, шаю, еш, м. 1) Перевѣшивать, перевѣсить, повѣсить на другое мѣсто. 2) Только сов. в. Перевѣшать. *Сотник вас усіх перевішає.* Шевч.

Перевіяти, вію, еш, м. Перевѣять. Грин. I. 167.

Переводжати, джаю, еш, м. — ногó. Дурачить, обманывать кого. Вх. Уг. 258.

Переводити, джу, диш, сов. в. **перевести,** веду, дош, м. 1) Переводить, перевести. *Перевела Явдоха свій цех через дорогу.* Кв. 2) Переплетать, переплести, перевить. (Коса) *чорним шовком заплетена та золотом переведена.* КС. 1883. II. 388.

3) Изводить, извести, уничтожать, уничтожить. *Як же його перевести з світу, щоб не було на світі.* Рудч. Ск. I. 92. *Чужі діти своїм батькам у поміч стають, а ти тільки дурно у нас хлѣб переводим.* Рудч. Ск. II. 107. 3) Портить, перепортить, испортить. *Пани переведуть, що й собака не їстиме.* Ном. № 1223.

Переводіти, джу, диш, м. Привести всѣхъ, каждого по очереди. *Водили вже їх там, водили,—переводили зо всієї округности: не доберуть.* Рудч. Ск. I. 81.

Переводитися, джуся, дишся, сов. в. **перевестися,** дуся, дѣшся, м. 1) Переводиться, перевестися. 2) — на. Бѣднѣть, обѣднѣть, разориться. *Перевієсь ні на се, ні на те.* Ном. № 1848. 3) — на. Вырождаться, вырождаться. *З панів переведуться на шолудивих кошенят.* Стор. МПр. 46.

4) Вымирать, вымереть, пресѣчься, угаснуть; исчезать, исчезнуть. *Бодай його кодо з накоренком перевелось.* Ном. № 3788.

Съ отриц.: не **переводитись.** Постоянно быть, находиться. *Старости не переводяться в Олесиній хаті.* 5) Измѣняться, измѣниться, перемѣняться. *З ранку година, а на вечер мабуть на дощ переведеться.* Харьк. г.

Переводка, ки, ж. = **Переводня.** Ця пшениця *переводка.* Славяносерб. у.

Переводня, ні, ж. Измельчавшая, выродившаяся порода.

Перевóва, зи, ж. Переправа. См. **Перевіз 2.** Ум. **Перевóзонька.** *Ой чи ти, бурлаче, рибу ловиш, чи ти, бурлаче, перевозиш?—Гірка моя перевозонька.* Грин. III. 569.

Перевóзецъ, зця, м. = **Перевізник.** *Ой ви, хлопці-перевозиці, перевезить мене на той бѣк Дунаю.* КС. 1883. IV. 735.

Перевóзити, жу, зиш, сов. в. **перевести,** зю, зѣш, м. 1) Перевозить, пере-

везть. *Виллядає, чи не їде з боярами в юсти, — перевезти із келі в хату на помості.* Шевч. 194. 2) Переправлять, переправить через р'яку. *Чи ти, Іване, рибу ловиш, чи ти людей перевозиш?* Чуб. V. 785. — бабу. См. Баба. КС 1887. VI. 480.

Перевозитися, жуся, зишся, сов. в. перевезтіся, зўся, зѣшся, м. 1) Перевозитися, перевезтись. *Нехай би сестра Ярина з меншим сином перевезлася в ту хату та й юсподарювала.* (О. 1862. VI. 21). *Старі перевезлися до сина, а свою хату продали.* 2) Переправляться, переправиться. *Найшов те море, дума, як йому перевезтись.* Мнж. 32.

Переволікати, каяю, еш, сов. в. переволокті, лочў, чѣш, м. Перетягивать, перетянуть, перетаскивать, перетащить.

Переволікати, каяюся, ешся, сов. в. переволоктіся, чўся, чѣшся, м. Перетаскиваться, перетаскиваться. *Хоч ся переволооче, та не утече.* Ном. № 4223.

Переволоба, ки, ж.? Ходили уроки коло переволоки. Мил. 33.

Переволокті, ся. См. **Переволікати, ся.**

I. Переволочіти, чў, чѣш, м.—Переволокти.

II. Переволочіти. См. **Переволочувати.**

Переволочітися, чўся, чѣшся, м.—Переволоктися.

Переволочувати, чую, еш, сов. в. переволочіти, чў, чиш, м. Бороновать во второй разъ, перебороновать. *Як житю зійде, вони тоді його переволочуть... А житю од цього вже не буде таке.* Грин. I. 99.

Перевчати, чаю, еш, сов. в. перевчїти, чў, чиш, м. 1) Выучивать, выучить, переучить многихъ. *Самому всіх не переучить.* Гліб. 2) Переучивать, переучить выученное наново. 3) Переучивать, переучить чрезъ мѣру.

Перевчати, чаюся, ешся, сов. в. перевчїтися, чўся, чишся, м. Переучиваться, переучиться сверхъ мѣры.

Перев'язати. См. **Перев'язувати.**

Перев'язкуватий, а, е. Съ перехватомъ по срединѣ (о посудѣ).

Перев'язувати, зую, еш, сов. в. перев'язати, жў, жѣш, м. 1) Перевязывать, перевязать. *Перев'язала дружка рушником через плече.* Харьк. 2) Перевязывать, перевязать наново. *Твої снопи треба перев'язувати, бо який не візьму, то й розсиплеться.* Богод. у.

Перегавкати, каю, еш, м. 1) Прекратитъ лай. 2) Превзойти лаемъ.

Перегадати, даю, еш, м. Передумать, *Всі думки вже передумала, всі гадки перегадала.*

Перегайнувати, ную, еш, м. Попусту протратить.

Переганяти, наю, еш, сов. в. перегнати, жонў, нѣш, м. 1) Перегонять, перегнать на другое мѣсто. *Ой позволь, пане, землю міряти, землю міряти, мости мостити, воронев стадо да й переганяти.* Чуб. III. 295. 2) Перегонять, перегнать (водку). 3) Надрывать, надорвать коня быстрой ѣздой. 4) Наново перепахивать, перепахать поле. 5) Переганяти думки. Усиленно думать. Харьк. г. 6) — на рѣшето. Очищать, очистить решетомъ.

Перегартувати, тую, еш, м. Закалить наново. 2) Перекалить.

Перегарчати, чў, чиш, м. Прекратитъ ворчанье (о собакѣ).

Перегатїти. См. **Перегачувати.**

Перегачувати, чую, еш, сов. в. перегатїти, чў, тиш, м. 1) Дѣлать, сдѣлать запруду. 2) Запруживать, запрудить наново.

Перегбня, ні, ж. Ряженая дѣвушка, пугающая, ради шутки, подругъ: взявъ въ руки клубокъ валу, вытягиваетъ ихъ вверхъ; клубокъ играетъ роль лица, которое повязываютъ платкомъ, на руки и плечи натягиваетъ рядно. Лохв. у.

Перегинати, наю, еш, сов. в. перегнути, нў, нѣш, м. Перегибать, перегибать, перегнуть

Перегинатися, наюся, ешся, сов. в. перегнути, нўся, нѣшся, м. Перегибаться, перегибаться, перегнуться.

Перегільчастий, а, е. Вѣтвистый? *Гїльце вили... перегільчасте, перебірчасте.* Рк. Макс.

Перегін, гону, м. 1) Перегонъ. *Помали некрут з рідного краю аж у Московщину... Довгий переїн.* Мир. ХРВ. 139. 2) Парина, наново вспаханная. 3) **Перегону дати.** Поколотить хорошенько. *Рутульцям переюну дати.* Котл. Ен. V. 56. 4) **Перегони.** Дымовые ходы въ печкѣ.

Перегінка, ки, ж. Часть овчины? ЗЮЗО. II. 547.

Перегінний, а, е. Перегонный. Маркев. 169. *До чорта всякого добра: переїнних горілок, смачних наливок.* Стор. II. 224.

Перегіркнути, ну, нѣш, м. Прогоркнуть.

Перегірчіти, чу́, чіш, *м.* Сдѣлать слишкомъ горькимъ.

Переглядіти. См. Переглядати.

Перегліжувати, жую, еш, *м.* = Переглядати.

Перегляд, ду, *м.* 1) Пересмотръ. 2) Просмотръ.

Переглядати, даю, еш, *сов. в.* переглядіти и переглідіти, джу, диш, *м.* 1) Пересматривать, пересмотрѣть. *Почав переглядати порозтортувані на столах книжки.* Левиц. Пов. 89. 2) Перещупувать, перещупать, ощупать всѣхъ. *Всі сплять домі; упряка заходився,—чисто всіх за голови переглядів.* Грин II. 97. 3) Просматривать, просмотрѣть. *Або зовсім не читала книжки, або тільки переглядала.* Левиц. Пов. 268.

Переглядатися, даюся, ешся, *сов. в.* переглянутися, нуся, нешся, *м.* Переглядываться, переглянуться. *То здихне, то з нею переглянеться.* Кв.

Переглянути, ну, неш, *м.* 1) = Переглядіти. 2) Заглянуть, глянуть поверхъ какого-либо препятствія. *Дивиться... мов би переглянув через гору.* Мир. ХРВ. 7.

Переглянутися. См. Переглядатися.

Перегнати. См. Переганяти.

Перегнивати, ваю, еш, *сов. в.* перегніти и перегністи, гнию, ёш, *м.* Перегнивать, перегнить. *Гниє, гниє, та й не переміє.* Ном. № 232, стр. 297.

Перегнілий, а, е. Перегнившій.

Перегніватися, ваюся, ешся, *м.* Пересердиться.

Перегній, гнію, *м.* Поле, удобренное навозомъ. *На перегною — зноєній землі і роблять сіно два рази до року.* Шух. I. 170.

Перегніти, гнічу́, тиш, *м.* —себѣ. Подавить, обуздать. *Оліхвер вилаяв мене ні за віщо, ще й ударив,—я себе перегнітив: одійшов та й край* Волч. у.

Перегнути, ся, См. Перегинати, ся.

Переговорити. См. Переговоряти.

Переговоряти, ряю, еш, *сов. в.* переговорити, рію, риш, *м.* 1) Повторять, повторить сказанное. *Та мов ділечко переробляють, та мов словечко переговоряють.* Мил. 202. 2) Осилывать, осилить въ разговорѣ. *Не говоріть, що він—„жива премудрість, хіба сам Бог його переговорить“.* К. Іов. 70. *Тебе, дівчино, як я бачу, і за рік не переговорити і за два не переслухаєш.* МВ. I. 39. 2) Только *сов. в.* Проговорить, сказать. Чуб. II. 47. *Він отто переговорив та й край,—більш нічого й не промовив.*

Верхнедніпр. у. *Як переговоримо свої речі, дак і ти скажи що.* Г. Барв. 328.

Переговорюватися, рююся, ешся, *м.* Переговариваться. *Чую—з батьком переговорюються, що прийшли до вашої милости од пана Іната.* МВ. I. 90.

Перегодіти, джу́, диш, *м.* Перегодить, погодить.

Перегодом, нар. Спустя нѣкоторое время. *Я прийшла туди, перегодом увійшов і юнчарь.* Павлогр. у. *На вгороді редька, нема мого Федька! Ось перегодом біжить огородом.* Мил. 101.

Перегодя́, нар. = Перегодом.

Переголіти. См. Переголювати.

Переголосіти, шу́, сиш, *м.* Перестать плакать (громко).

Переголосувати, сую, еш, *м.* Наново вотировать.

Переглоувати, люю, еш, *сов. в.* переголіти, лю́, лиш, *м.* Перебривать, перебрить. *В кайдани добрі закували, переголили про запас.* Шевч. 2) Наново брить, побрить.

Перегоніти, ню, ниш, *м.* Переганяти.

Перегоріти. См. Перегоряти.

Перегорнути, ся, См. Перегортати, ся.

Перегороджувати, джую, еш, *сов. в.* перегородіти, джу́, диш, *м.* 1) Перегороджывать, перегородить. *Не ходи, не ходи, куди я ходжу, я тобі стежечку перегороджу.* Нп. 2) Передѣльвать, передѣлать огорожу.

Перегородка, ки, ж. Перегородка, отдѣленіе. *Дав мені тесть... торбу з сьома перегородками.* Ном. № 14321.

Перегороджа, жі, ж. Изгородь, передѣляюща дворъ огородъ и т. п. на части.

Перегороджувати, жую, еш, *м.* = Перегороджувати. *Перегороджували степові дороги своїми заставами.* К. ЧР. 12.

Перегородок, рка, *м.* Пригородъ. *Синіє ліс по горах та перегірках.* Св. Л. 303.

Перегортати, таю, еш, *сов. в.* перегорнути, ну́, неш, *м.* 1) Переворачивать, перевернуть на другую сторону. 2) Перелистывать, перелистать. Левиц. Пов. 225, 267. *Перегорнув усю книгу,—не знайшов.* 3) Мѣшать, помѣшвать въ печкѣ. *Перегорнув у печі вогонь.* Ком. II. 50.

Перегортатися, таюся, ешся, *сов. в.* перегорнутися, ну́ся, нешся, *м.* 1) Переворачиваться, перевернуться на другую сторону. 2) Переворачиваться, переворотиться (о листкахъ книги).

Перегортувати, тую, еш, *м.* = Перегортати. *Дід пергортувє гроші.* Рудч. Ск.

Перегорювати, рію, еш, гл. Перегоревать, претерпіть горе. *Багато на Україні перегорювали люде.*

Перегоряти, ряю, еш, сов. в. перегоріти, ріо, ріш, гл. Перегорать, перегорѣть. *Прикілок перегорити надвое.* Грин. I. 70.

Перегостювати, тюю, еш, гл. Прогостить извѣстное время.

Перегравати, раю, еш, сов. в. перегра́ти, раю, еш, гл. 1) Играть, сыграть сильнѣе, чѣмъ слѣдуетъ. 2) Только сов. в. Окончить играть. *Музыка переграла.* 3) Осилить, осилить въ игрѣ. *Петро переграва Івана.* 4) Только сов. в. Перебродить. *Пиво переграло.*

Перегребти́, ся. См. **Перегри́бати, ся.**

Перегризати, заю, еш, сов. в. перегри́зти, зу́, зеш, гл. Перегрызать, перегрызть. *Добрі зуби і камінь перегризуть.* *Ном. № 7155.*

Перегризтися, зу́ся, зешся, гл. 1) Погрызть другъ друга. 2) Перессориться между собою. *Вони саме тоді за ляхівку перегризлись.* К ЦН. 222.

Перегри́бати, баю, еш, сов. в. перегребти́, бу́, беш, гл. 1) Перегребать, перегрестъ. 2) Перемишлять, перемишлять въ печи. 3) Ворошить, переворошить сѣно.

Перегри́бати́ся, баюся, ешся, сов. в. перегребти́ся, бу́ся, бешся, гл. Переправляться, переправиться на веслахъ. *Ой бистрій річки, круті бережечки,— перегрибся, перевіся козак молоденький.* Нп.

Перегри́вати, ваю, еш, сов. в. перегри́ти, рію, еш, гл. Обогрѣвать, обогрѣть. *Були б померзти, коли б не перегрили нас добра людина.* *Приходим додому вже й тизенько, нраненько: „Ой одини, дівчино, перегри́ти серденько.* Грин. III. 562.

Перегри́ватися, ваюся, ешся, сов. в. перегри́тися, ріюся, ешся, гл. Согрѣваться, согрѣться, обогрѣться. ХС. VII. 420 *Пусти, свату, перегри́тися, на Галочку подивиться* Грин. III. 481.

Перегромáджувати, джую, еш, сов. в. перегромáдити, джу, дш, гл.—**Перегри́бати, перегребти**

Перегукати, каю, еш, гл. Перекричать. *Ілякою гора не стане, щоб перегукати вітер та хвилі ревучі.* Ком. II. 33.

Перегукну́тися, ну́ся, нешся, гл. Перекликнуться.

Перегу́куватися, куюся, ешся, гл. Перекликаться. *Через став перекукувались, жартуючи, дівчата.* Левиц. I. 17.

Перегуляти, ляю, еш, гл. Прогулять.

Перегу́нути, ну, неш, гл. Слишкомъ загустѣть.

Перегусті́, ду́, деш, гл. Перестать гудѣть.

Перегучати, чу́, чш, гл. Перестать издавать звукъ.

Пéред, пред. 1) Передъ, предъ. *Перед Богом присягаюсь, що інших не знаю.* Чуб. V. 384. 2) Передъ, до, ранѣе. *Будеш ти хміл уживати, будеш ти перед мене старого по долині Черкені козачьку голову покладати.* Макс. 3) Къ. *Перед Филоненка язика примчав.* Макс. *Швиденько зібралась Векла, узяла паляничку, звичайно як перед голову йти.* Кв. *Якось перед якусь гору прийшли.* Котл. Гл. *Бог покликав перед себе чорта.* Г. Барв. 190. 4) **Пéред часом.** Преждевременно.

Пéред, ду, м. 1) Передъ, передия часть, сторона. *Не повертайся до їх передом, щоб не пізнали.* Рудч. Ск. II. 122. *Окунець-молодець, повернись передом—поговоримо з тобою.* *Ном. № 4250, стр. 286.* **На пéреді.** Прежде всего. *Так і нехай ваша річ напереді.* Г. Барв. 36. 2) **Передъ** (сапога). *Ой цок чобиток, а в переду дірка.* Грин. III. 344. 3) **мн. Передá.** Полю, полушубка. Вас. 155. 4) **Первенство,** предпочтеніе, преимущество. *Давати перед.* 5) **Пéред вести́, водити.** Предводительствовать, итти впереди; командовать. *Тим я теб, моя доню, рано не будила, що твій милий вде перед, щоб ти не тужила.* *Мет. 20.* **Ум. Передо́н, передо́чок.** *Ой то ж не хмара, то ж орда іде, а Коваленко та передок вде.* АД. I. 79. *А в Києві на риночку дівочок таночок, молодця Бондарісна вде передочок.* Грин. III. 613.

Передавати, даю, еш, сов. в. переда́ти, да́м, дасі, гл. 1) Передавать, передавать. *Лючи сам, каже, не поверну, то синові передам.* Шевч. 151. — **вим.** Черезъ кого *Треба передати Іваном.* Лохв. у. 2) Передавать, передать, дать лишнее.

Передаватися, даюся, ешся, сов. в. переда́тися, да́мся, сі́ся, гл. 1) Передаваться, передаваться. 2) Переправляться, переправиться. *Я по сім боги, ти по тім боги,—передайся до мене.* *Мет. 12.*

Передавити, влю́, виш, гл. Передавить.

Передарувати, рую, еш, гл. Передарить, раздарить. *Передарував багато на своїм віку.*

Передати, ся. См. **Передавати, ся.**

Передáток, тку, м. Излишекъ при отдачѣ.

Передáча, *чі, ж.* Передача.

Передвзяття и **передувяття**, *тя, с.* *Предприятіе.* К. XII. 9. *Сим не зупняймося, миле браття, що таке велике передвзяття розпочинаємо малими силами.* К. XII. 133.

Передвік, *ку, м.* Предвѣчність. *Він почує і смирить їх яко царь із передвіку.* К. Псал. 128.

Передвірок, *рку, м.?* *На пишній мармур попадає ступає в передвірку царських палат Марусі.* К. МБ. XI. 162.

Передвічний, *я, е.* Предвѣчний. *Сієш правду, сієш розум і світ передвічний.* К. Досв. 240.

Передержанець, *нця, м.* Укрыватель. *Ви передержанці!—ревнув писарь,—ви передержуєте білих.* Кв.

Передержати. См. **Передержувати.**

Передержування, *ня, с.* Сохраненіє на пѣкоторое время. *Дати на передержування.* Лебед. у.

Передержувати, *жую, еш, сов. в.* **передержати**, *жу, жіш, гл.* 1) Укривать, укрить похищенное. *А за те, щоб ви нас не лякали, буїм ми передержуємо кунцию або красну дівшию, ми вас пов'яжемо.* Шевч. 289. 2) Держать, продержать извѣстное время.

Передѣрти, *ся.* См. **Передирати**, *ся.*

Передешевити, *влію, віш, гл.* Продешевити.

Передзвенити, *ню, ніш, гл.* Окончить звенѣть, перестать звенѣть.

Передзвонити, *ню, ниш, гл.* Окончать звонити. *Передзвонили у всі дзвони до церкви.* Грин. II. 154, 155.

Передвижчати, *чү, чїш, гл.* Перезужжати.

Передзімний, *а, е.* Предзимній. *Вітрець передзімний, вохкий, холодненький.* Мог. 84.

Передивітися. См. **Передивлятися.**

Передивлятися, *ляюся, ешся, сов. в.* **передивітися**, *вліюся, вишся, гл.* Пересматривать, пересмотрѣть. *Ми хочемо все перетрусити, передивитись.* Левиц. Пов. 163.

Передирати, *раю, еш, сов. в.* **передѣрти** и **передрати**, *дерү, рѣш, гл.* Перерывать, перервать, передирати, передрати.

Передиратися, *раюся, ешся, сов. в.* **передѣртися** и **передратися**, *дерүся, рѣшся, гл.* Перерыватися, перерватися, передиратися, передратися.

Передістий, *а, е.* Съ развитой перед-

ней частью тѣла. *Це корова передиста.* Міус. окр.

Передихнути, *нү, нѣш, гл.* Передохнуть.

Передівувати, *вүю, еш, гл.* Продѣвствовать, прожить дѣвушкой.

Переділіти, *ся.* См. **Переділяти**, *ся.*

Переділка, *ки, ж.* 1) Перегородка. Лохв. у. 2) Половина мички. Вас. 201. Ум. **Переділочна.** Константиногр. у.

Переділяти, *ляю, еш, сов. в.* **переділіти**, *лю, лиш, гл.* **Передѣлять**, **передѣлять.**

Переділятися, *ляюся, ешся, сов. в.* **переділітися**, *люся, лишся, гл.* Дѣлится, подѣлится. *Переділилися удвох.* Рудч. Ск. I. 30. *Бігли через лісочок (кози), вхотили кленовий листочок, та ї тим переділилися.* КС. 1883. IX. 222.

Передком, *нар.* Передомъ. *І задком, і передком перед паном Хведорком.* Нп.

Передмова, *ви, ж.* Предисловіе. Шевч. (1883), 140.

Передмурря, *ря, с.* Ограда; оплотъ. *Передмурря всього християнства, що стоїть з мечем на чаті супротив поганства.* К. XII. 64.

Передник, *ка, м.* Передняя, прихожая. *Увійшов до попи у хату, стою у переднику, коли це виходе.* Черниг. г.

Передніти, *ню, ніш, гл.* **Перемѣнить** дѣо. *Передніти діжку.*

Переднівка, *ки, ж.* **переднівок**, *вка, м.* Время передъ жатвой, передъ сборомъ новаго хлѣба, оwoцей. *Петрівка—переднівок.* Ном. № 462.

Передній, *я, е.* 1) Передній. 2) Прежній. 3) Первый, лучший. *Це у нас передній чоловік—усьому перед веде.* 4) **Передне** сліво. Предисловіе.

Передніше, *нар.* Прежде. Рк. Левиц.

Передніший, *а, е.* 1) Передній, находящійся передъ другими. 2) Ближе находящійся. *Я до того садка передніший за тебе.* 3) Прежній, бывший передъ этимъ. *Ти мені переднішої пісні заспівай, бо це дуже смутна.* Черк. у. *Ви люде велико розумні, велико письменні, то хіба не знаєте, яка правда була за передніших старшин.* Черк. у. 4) Достойнѣйшій, имѣющій болѣе права, предпочтенія въ чемъ; лучший, отборный. *Не хапайся до страви, батько передніший за тебе.* *Передніших коней повибирали з табуна, а залишили саму ледач.*

Переднювати, *нюю, еш, гл.* Пробыть,

провести день. *Аби день переднювати, а ніч перночувати.* Ном. № 10916.

Передняк, ка́, м. 1) Идущій впереди (человѣкъ, животное). *Між віцями, для приводу, бува небалато кіз і цапи-передняки.* О 1862. V. Кух. 29. 2) Знатный, передовой человекъ. Угор.

Передобідній, я, е=Передобідняний. *Передобідня година.* О. 1862. I. 81.

Передобідок, джу, м. Закуска передъ обѣдомъ, поздній завтракъ. *Лихий передобідок і найліпший обід потсуе.* Ном. № 11961.

Передобідяний, а, е. Дообѣдній; предобѣденный. *Передобідяний час—то був за для неї волий час.* Левиц. I. 192.

Передовій, а, е. Передовой.

Передовік, ка́, м. Вожакъ, выдающаяся личность. *Радюк був передовиком між своїми близькими товаришами.* Левиц. Пов. 154.

Передовніцтво, ва, с. 1. Начальствованіе, предводительствованіе. 2) соб. Начальство, лица предводительствующія, идущіе впереди. *Величчя української нації явне з того, що, зоставшись без церковного, політичного, воїнського і наукового передовництва, спромоглась вона видати з себе самобутню літературу.* К. XII. 131.

Передодень, дня, м. 1. Канунъ. На передодні. Наканунъ. 2) Передоднем. Передъ свѣтомъ. *Передоднем приїхав.*

Передок, дв́а, м. 1) Ум. отъ перед. 2) Передняя часть телѣги. Рудч. ЧП. 250. 3) Облучекъ, козлы. *Боиня сіла в просту будку, на передку сів Кутидон.* Котл. Ен.

Передом, нар. 1) Впередъ, напередъ. *Три роки передом собі слово дають.* Федьк. 2) Сначала, сперва. *Передом заїхали в Москву.* 3) Передъ. *Передом себе.* 4) Прежде, раньше. *Передом мерли люде і в нас, а теперка ні.* Каменец. у. *У нас у Слобідці передом було багато краще житъ.* Рк. Левиц.

Передощитися, щіться, м. безл. Минувать дождливой погодѣ. *Бог дасть, передощитъся й буде ясно.* Зміев. у.

Передпичний, а, е, передпичній, я, е. Находящійся предъ печью. *Передпична стіна. Стѣна против печи.* Черк. у. *Передпичне вікно. Окно противъ печи.* ХС. III. 50. Вас. 193. См. Причілковий, половий.

Передплáта, ти, ж. Подписка (на изданіе). Желех.

Передплáтник, ва, м. Подписчикъ. О. 1861. X. 147.

Передражніти. См. **Передражнювати.**

Передражнювати, нюю, еш, сов. в. передражніти, ню, нищ, м. Передразнивать, передразнить. *Перина,—передражнила його жінка—сам ти перина!* Левиц. Пов. 85. *Сидить чоловік з удкою, а чорт на друім боці передражнює.* Драг. 43.

Передранній, я, е. Предразсвѣтный. *У таку передранню добу люде найміцніше сплять.* Морд. Пл. 67.

Передрати, ся. См. **Передирати, ся.**

Передрімáти, ма́ю, еш, м. Продремавать больше кого-либо. *Давайте, хто кого передрима!*—*От батюшка заплющив очі та й справді дрима.* Мнж. 112.

Передрочітися, ч́уся, чишся, м. 1) О скотѣ: перестать бѣгать метаться отъ укусовъ оводовъ. 2) Перестать капризничать, бѣситься.

Передрукóувати, вую, еш, сов. в. передрукувати, ќую, еш, м. Перепечатывать, перепечатать.

Передра́пати, паю, еш, м. Перецарапать.

Передслбво, ва, с.=Передмова. Шевч. (1883), 140.

Передсмертний, а, е, Предсмертный. *Передсмертні муки.* Левиц. Пов. 81.

Передсуд, ду, м. Предразсудокъ. К. Кр. 40. *Над літературою царював той же передсуд, що й над самим побуттом.* К. XII. 114, 115.

Передсудній, я, е. Бывающій во время передъ судомъ, до суда; о времени: протекающій передъ судомъ. *Страшна се була година, мов передсудня.* Г. Барв. 467.

Передті́ччя, чя, с. Мѣсто передъ токомъ.

Передувáнити, ню, нищ, м. О землѣ: передѣлить. Черниг. г.

Передувáнитися, нюся, нишся, м. Раздѣлиться, передѣлиться. *Казав землемір, що земля наша передувáнитъся на три руці.* Лубен. у.

Передувáти, д́ую, еш, м. Предводительствовать, идти впереди. *Дай нам його дари попередю явити, як передує власть його у світі.* К. Бай. 20. *Шкодá мене до сього нахилати, щоб Лободі я дав передувати.* К. ЦН. 197.

Передумáти. См. **Передумувати.**

Передумóувати, мую, еш, сов. в. передумати, ма́ю, еш, м. Передумывать, передумать. *Яких думок не передумала москвка.* Левиц. I. 58. *Попроси, щоб дав віч*

вільноти... щоб передумати мені, що в мене дома є. Чуб. II. 18.

Передуріти, рію, еш, м. Перестать сумасбродствовать.

Передучєра, нар. Третьяго дня. *Передучєра тиждень минув.* Федьк.

Передущий, а, е, 1) Передній. 2) Предшествующій.

Передягання, ня, с. Переодѣваніе.

Передягати, гаю, еш, сов. в. передягті, гнў, неш, м. Переодѣвать, переодѣть.

Передягаться, гаюся, ешся, сов. в. передягтіся, гнўся, нешся, м. Переодѣваться, переодѣться.

Переждати. См. Пережидати.

Пережєврїти, рію, еш, м. Перетлѣть.

Нехай трохи пережєврїє в грубі, то тоді ї заткнеш каглу.

Переженїти, ню, ниш, м. Переженить. *Що ж тут, добродію, за мудроці Кабицю оженили? Хиба ж ми мало переженили всякого народу?* О. 1861. XI. Кух. 33.

Переживати, ваю, еш, сов. в. пережїти, живў, вєш, м. 1) Переживать, пережить. *Нїхто свїта не може пережити.* Ном. № 389. *Вона його пережила.* МВ. I. 65. *Пережила поговори, переживу ї славу.* Мет. 87. 2) Проживать, прожить. *Вїк пережити,—не поле перейти.* Посл. В мїрї не переживши. Г. Барв 219.

Пережидати, даю, еш, сов. в. переждати, дў, дєш, м. Пережидать, переждать. *Переждало трохи,—знов стукає.* МВ. (О. 1862. III. 56).

Пережїжка, ки, ж. Глиняная посуда, обожженная предварительно, послѣ чего она покрывается свинцовой полнвою, а затѣмъ подвергается вторичному обжиганію. Вас. 180.

Пережовтїти, вчў, тїш, м. Слишкомъ пожелтить.

Пережєвувати, вую, еш, сов. в. пережєвати, жую, єш, м. Пережевывать, пережевать.

Перез, пред. Чрезъ. Вх. Лем. 447.

Перезати, ся, жў, ся, жєш, ся, м. Опоясывать, ся.

Перезбїватися, ваюся, ешся, м. Спорить. *Премудрий Саламон презбївався зо своєю митїрю.* Гн. I. 45.

Перезва, вї, ж. Свадебный обрядъ: въ понедѣльникъ, послѣ первой брачной ночи, родственники новобрачной идуть на угощеніе въ хату родителей жениха; при прохожденїи поють соответствующія пѣсни.

Чуб. IV. 56. Маркев 146. *Щитайте, скїльки душ у вас презви.* Грин. III. 451. *Івасюва презва через улюнку перейшла: як рїй гуде, як мак цвіте, як роза процвітає.* Чуб. IV. 465.

Перезвати. См. презивати.

Перезв'янин, на, м. Участникъ презві. Маркев. 146. *Перезв'ян оце так шанують... то вони багато дарують.* Грин. III. 451.

Перезв'янка, ки, ж. Участница презві. Маркев. 147. Грин. III. 452. *Перезв'янки-коханки, будьте ж ви веселєнькі.* Макс.

Перезивати, ваю, еш, сов. в. презвати, звў, вєш, м. Презивать, презвать.

Перезивки, вок, ж. мн. Послѣсвадебныя угощенія въ четвергъ и пятницу: участники свадьбы идуть въ домъ новобрачнаго, отъ него къ дружку, затѣмъ къ брату, дядѣ, сестрѣ. Чуб. IV. 580.

Перезїмувати, мўю, еш, м. 1) Презимовать, провести зиму. 2) Продержать, прокормить зиму. *Навчи ж мене лїтати за те, що я тебе презїмувала.* Рудч. Ск. I. 31.

Перезїмуватися, мўюся, ешся, м. Пройти зимѣ. *Тикєньки уся зима зимєька презїмувалася.* МВ. (О. 1862. III. 72)

Перезїмча, чати, с. Презимовавший теленокъ. Вх. Зн. 47.

Перезїпати, паю, еш, м. Перестать кричать. *Одна дитина презїпала, друга починає.*

Перезїхати, хаю, еш, м. Перестать зѣвать.

Перезнати, наю, еш, м. Провѣдать, прослышать.

Перезначїти, чў, чїш, м. Переменить мѣтку.

Перезов, звї, ж.=Перезва. Маркев. 146. *Просить, щоб ви приходили в презов.* Грин. III. 450. *Розсунь, свате, кату великую презов маси.* Нп.

Перезок, зкв, м. Ременный поясъ

Перезолїти. См. презолювати.

Перезоблювати, люю, еш, сов. в. презолїти, лю, лиш, м. У кожевниковъ: пересїпнать, пересїпнать кожи золой во второй, третій и четвертый разы. Вас. 157.

Перезрїти, рію, рїш, м. Обозрѣть, окинуть взглядом. *Мав велику тму ангелів тих чорних, што ї презрїти не ми.* Гн. I. 16

Перезування, ня, с. Перемѣна обуви, переобуванье. *До презування чботи.* Оба сапога на одну колодку. Гол. Од. 15.

Перезувати, *ваю, еш, сов. в. пере-зуть, зую, еш, м.* Переобувать, переобуть. См. **Перебувати, перебути**.

Перезуватися, *ваюся, ешся, сов. в. пере-зутися, зуюся, ешся, м.* Переобуваться, переобуться. См. **Перебуватися, перебутися**. *Перезувившись, устав, подивився на ноги.* Мир. Пов. II. 45.

Переиначити, ся. См. **переиначувати, ся**.

Переиначувати, *чую, еш, сов. в. переиначити, чу, чий, м.* Переиначивать, переиначить, дѣлать, сдѣлать ипаче, зміѣнить. *Переиначити сього діла не можна.* Черк. у.

Переиначуватися, *чуюся, ешся, сов. в. переиначитися, чуся, чийся, м.* Переиначиватися, переиначитися, зміѣнитися.

Переинчити, чу, чий, м. = **Переиначити**.

Переїдати, даю, еш, сов. в. переїсти, їм, їси м. Переїдать, переїсть, все поїсть. *Поведи свою дочку, де хоч, там їй динь, щоб вона у нас хліба не переїдала.* Рудч. Ск. II. 66. *Усього хліба не переїси.* Ном. № 12040. *Десь же я в тебе, мати, хліб-сіль переїла.* Чуб. V. 538. 2) Переїдать, переїсть (о ржавчині и пр.). *Щирозлотий поясок іржа переїсть.* Мет. 140.

Переїди, дів, м. мн. Остатки сїна и соломы изъ подъ яслей. Херсон. г. НВолын. у. См. **З'їди**. **Об'їдки.** *Дзюбали виноград... і, об'ївши грону, або складали переїди на вікно, або кидали через голову.* Св. Л. 219. Ум. **Переїдки.** Kolb. I. 65.

Переїднати, наю, еш, м. Переманить на свою сторону. *Владику переїднали за себе.*

Переїздити, джү, діш, сов. в. переїхати, їду, деш, м. 1) Проїзжать, проїхать. *Переїхали поле, переїхали друге, а на третім чистім полі кінь ся спотикає.* Чуб. V. 137. *Як переїдеши Вересоч, так їдь куди хоч.* Ном. 2) Проїзжать, переїхать. *На чорного сяду, — до моря доїду, на сивого сяду—море переїду.* Чуб. V. 366.

Переїздка, ки, ж. Маленькій мостикъ черезъ ровъ или ручеекъ. НВолын. у.

Переїздом, нар. Проїздомъ. *Гостював я на Україні переїздом за границю.* К. XII. 12.

Переїсти. См. **Переїдати**.

Переїхати. См. **Переїздити**.

Переїма, ми, ж. Употр. также и въ **Одномъ мн. ч.:** **перейми.** 1) Перехватываніе

пльвущаго по рѣкѣ. *Пливе вінок краєм Дунаєм... „Помагай Біг, три риболови, чи не стрічали, чи не спіймали нав'язний вінок, чистий барвінок?“—Ой ми стрічали, ой ми спіймали, та що ж нам буде за перейми? Гол. III. 302.* 2) Вознагражденіе за доставку пойманнаго на рѣкѣ. *А заходь далі, піймаємо дуба, от і дасть Семен перейми: я добре знаю, що це його дуб пльве.* Харьк. г. 3) Обрядовая остановка париями поїзда жениха съ цѣлю получить магариць, при возвращеніи его въ понедѣльникъ изъ церкви. Чуб. IV. 463. Мил. 128. 4) Схватки у роженицы. *Перейма хвата.* Мил. 17. *Найважче буває породилі, як починаються перейми.* Волч. у. 5) Перехватъ.

Переймати, маю, еш, сов. в. перейняти, переняти и перейти, ймү, меш, м.

1) Перенимать, перенять, перехватывать, перехватить. *Не все переймай, що по воді пливе.* Ном. *Дівчино-рибчино, перейми туси.* Нп. *Роман воли покидає і дівчину переймає.* Лукаш. 74. 2) О рѣкѣ, оврагѣ: перерѣзывать, перерѣзать что, пройти черезъ что. Верхнеднѣпр. у. (Залюб.). 3) Перенимать, перенять, научиться отъ кого, подражать кому. *Не Шевченка голос він переймає; переймає він голос народньої пісні.* К. (Хата, 2). *Діти почали переймати од неї пісні.* Левци. I. 406. *Чи ти вмієш „Отче наш“? А я вмію лучче вас, бо я в попа ночував, „Отченашу“ переймав.* ХС. II. 192.

Перейматися, маюся, ешся, сов. в. перейнятися и перенятися, ймүся, мешся, м. 1) Прерываться, прерваться, прекращаться, прекратиться. *Дош перенявся.* Вх. Зн. 48. 2) Проникаться, проникнутися чѣмъ.

Перейменувати, ную, еш, м. Переименовать. *Наші хуторі перейменовали в село.* Стор. П. 102.

Переймець, мця, м. = **Перейма 1.** *Та що ж мені буде за переймець?* Чуб. III. 304.

Переймом, нар. Съ перерывами. *Ходив він часом і на Дін, — не що-року, а так, як йому по вигоді... ходив він переймом.* МВ II. 75.

Перейті. См. **Переходити**.

Перека, ки, ж. Противорѣчіе, противодѣйствіе. *Чого ти на мене мів маши? Я ж тобі ніякої переки не зробив.* Лебед. у.

Перекабатити, бачу, тиш, м. 1) Перевернуть, опрокинуть. Вх. Зн. 47. 2) — на своё. *Передѣлать по своему.* Вх. Зн. 47.

Перекаб'ятитися, б'ачуся, тишся, г.
Перекувыркнуться. Вх. Зя. 47.

Пер'єказ, зу, м. Пересказъ; передача на словахъ. 2) Преданіе. *Забула історичні перекази.* Левиц. I. 258. *Віри і звичай і предківських переказів зрелись.* К. ПС. 94. *Всячину переказом знає,* —т. е. по преданію. Г. Барв. 310.

Переказати. См. Переказувати.

Переказітисся, з'юся, вишся, г. Переб'єситисся.

Переказувати, зую, еш, сов. в. переказати, ж'у, ж'еш, г. 1) Пересказувать, пересказать, розказать. *Усього й переказати не можна.* Кв. 2) Передавать, передати на словахъ. *Перекажу я своєму роду хоч чорненькою вороною.* Чуб. V. 684. *Перекажіть дівоньці: нехай мене не любить.* Чуб. V. 415. *Він їй переказує пок'юна.* *Переказувала мати, щоб ти прийшла до неї.* 3) Говорить, сказати все одно за другимъ, называть, назвати одно за другимъ. *Та вже нема й казок, усі переказав, — ляйаймо спати.* *Подаруй, каже чорт, мені те, що в тебе дома єсть.* *Вже царь переказав все, що було в його найкращого, а чорт все каже: ні!* Рудч. Ск. I. 116.

Перекалам'утити, чу, тиш, г. 1) Возмутити, помутити. *Перекаламутили воду.* 2) Возмутити. *Перекаламутили людей.*

Перекалам'утитисся, чуся, тишся, г.

1) Помутитисся. 2) Возмутитисся.

Перекалатати, т'аю, еш, г. Перезвонити во вс' колокола.

Пер'єкалка, ки, ж. Грязные рыч, ручьи поперець дороги. Полт. Харьк. Екаториносл. Мнж. 188.

Пер'єкалок, л'єа, м. = **Пер'єкалка.**

Пер'єкапостити, шу, стиш, г. Изгидити, окончательнo испортити.

Перекатувати, т'ую, еш, г. Перемучити (многихъ).

Пер'єквиліти, л'ю, лиш, г. Перестать квилити.

Переквітувати, т'ую, еш, г. Отцв'єсть. *Уже жито переквітувало.* НВолын. у.

Пер'єкивати, в'аю, еш, г. Кивать дольше чого-либо. *Пальцем не перекивають.* Ном. №. 7731.

I. Пер'єкидати, даю, еш, сов. в. пер'єкидати, даю, еш, г. Перестраивать, перестроить. *Ми свою хату пер'єкидали.* *Тр'єба по весні винбарь пер'єкидати.* Черниг.

II. Пер'єкидати, даю, еш, сов. в. пер'єкинути, ну, неш, г. 1) Перебрасывать, перебросить, перекидывать, переки-

нуть. *Нехай би був, а то й через тин хотів перекинути.* Ном. *Ні сплисти, ні збрести, ні очима перекинути.* Чуб. V. 549. *Перекинь його (перстінъ) з однієї руки на другу.* Чуб. II. 54. 2) Опрокидывать, опрокинуть. *Глечик перекинула.* 3) Перестраивать, перестроить. *Через рік батьківську хату перекинули.* Мир. ХРВ. 167 4) Превращать, превратити, оборотити во что. *Опинившись на тім боці, в'яють він і сам перекинувся, і жінку перекинув, зробилися людьми.* О. 1862. IX. 106. 5) Давать, дати что-либо. *Я тобі за те що небудь перекину.* О. 1862. I. 39.

Пер'єкидатисся, даюся, ешся, сов. в. пер'єкинутисся, нуся, нешся, г. 1) Перебрасываться, переброситься, перекидываться, перекинуться. *Кину через тин камінь, а він і не перекинувся, по сей бік утрав.* 2) Опрокидываться, опрокинуться. *Човен перекинувся.* 3) Перекидываться, перекинутисся, кувиркатисся, перекувыркнутисся. *Дівча гуляє на присті і Рябка перекидається перед ним.* Г. Барв. 214. 4) Переходить, перейти (на чью сторону). *Од своїх одкинувся, до чужих перекинувся.* *Перекинулись до поляків такі українські велетні, як Жовковські, Ходкевичі.* Морд. П. 7. 5) Переправляться, переправитисся, переїхати. *Дайте нам човна, ми тільки перекинемось на той бік.* *Не забарився через жито перекинутисся.* 6) Сміятисся, сміятисся, перебивать. *По Хмельницькому уже три штьмани перекинулось.* 7) Превращаться, превратитисся во что, оборотитисся. *Ото змії перекинувся голкою.* Рудч. Ск. I. 122. *Чорт перекинувся чоловіком.* Мнж. 128. *Багатирь. . . перекинувся мухою.* Рудч. Ск. II. 93. 8) Перем'єнять, перем'єнить (одежду). *Снідничина та одним одна і в свято нічим перекинутисся.* Черниг. у.

Пер'єкидистий, а, є. Неустойчивый, валкій. *Човен перекидистий.*

Пер'єкидисто, нар. Неустойчиво, легко можно опрокинутисся, валко. *На сьому возі їхати перекидисто.* Змієв. у.

Пер'єкидки, нар. Кувиркомъ.

Пер'єкидом, нар. Перекувыркивался. *Бич пішов перекидом.* Грин. II. 246. *Ід'є мені земля пер'єкидом.* Кружиться у мені голова. Славяносерб. у.

Пер'єкидький, а, є = **Пер'єкидистий.** Волч. у. (Лобод.).

Пер'єкидько, ка, м. = **Пер'єкинчик.**

Пер'єкинець, нця, м. = **Пер'єкинчик.**

*Зопсована дитино вельможних перекінців
Кислів. К. ПС. 85.*

Перекінчик, ка, м. Перебїжчикъ, отступникъ, ренегатъ. *Нині гордиш словом і віров моєю... Перекінчик з тебе, не мож ты любити.* Гол. III. 454.

Перекіпати, паю, еш, сов. в. перекипати, плю, піш, гл. Перекипать, перекипѣть. *Усе в печі перекипить, що й їсти не можна.* Кв. *Гляди ж, щоб кисіль не перекипів, а то рідкий стане.*

Перекисати, саю, еш, сов. в. переіснати, ну, неш, гл. 1) Перекисать, переіснуть. *Тісто переісне.* 2) Перемокать, перемокнуть, промокнуть *По дощеві перемочитися, переісне.* Змев. у.

Перекіцнути, ну, неш, гл. Перекувыркнувшись. Вх. Зн. 47. См. **Перекіцнутися.**

Перекіц, копу, м. 1) Перекопанное мѣсто. 2) Раст. *Marrubium perigrinum* L. ЗЮЗО. I. 128.

Перекір, кобу, м. Перекоръ; прекословіе. *На перекір робе, іде.* Черк. у. *Ой я тобі, моя мати, перекір ізроблю: повну хашу і кімнату женихів наведу.* Нп. Ув. **Перекірище.**

Перекірливий, а, е. Дѣлаючий на перекоръ.

Перекірочка, ки, ж. = **Перекір.** *Ой я ж тобі, моя мати, перекір наряджу: повну хату і кімнату женихів наведу; ой я тобі, моя мати, перекірочку: повну хату і кімнату, ще й комірочку.* Г. Барв. 82.

Перекіс, кося, м. = **Покіс.** Вх. Зн. 47.

Перекіцнутися, нуся, нешся, гл. Перекувыркнувшись. Вх. Уг. 258.

Переклад, ду, м. 1) Перекладываніе. 2) Перегрузка. 3) Перекладина. Новомоск. у. 4) Полѣно одно или болѣе (два, три, чотири), подложенныя въ печи подъ дровами для того, чтобы послѣдніе лучше горѣли. 5) Переводъ, переложеніе. *Король Лир. Переклад П. А. Куліша. Л. 1902. Переклад... на українську мову.* Морд. П. 28.

Перекладання, ня, с. 1) Перекладываніе. 2) Перегрузка. 3) Переводъ (литературнаго произведенія).

Перекладати, даю, еш, сов. в. перекласти, кладу, деш, гл. 1) Класть, положить черезъ. *Перекладу я кладку черз муравку.* Чуб. III. 209. 2) Перекладывать, переложить съ одного мѣста на другое. 3) Перегружать, перегрузить. *Перекласти вози.* 4) Переводить, перевести (литерат. произведеніе). *З шведської мови на московську книжечку перекладала.* О. 1862. VI. 86.

Перекладач, ча, м. Переводчикъ.

Перекладка, ки, ж. Узенькая лента, которая кладется на голову между двумя болѣе широкими. Подольск. у.

Перекласти. См. **Перекладати.**

Перекланятися, няюся, ешся, гл. Перекланяться. *Поки перекланяється усім тіткам.* Г. Барв. 490.

Переклейніти. См. **Переклейнювати.**

Переклейнювати, нюю, еш, сов. в. переклейніти, ню, ніш, гл. Вповь налагать, наложить клеймо, знакъ, мѣтку. *Переклейнити треба вівию.* Константиногр. у.

Перекликання, ня, с. Перекликаніе. *Перекликання людей, що заблудились в горах.* Левиц. Пов. 136.

Перекликати, каю, еш, сов. в. перекликати, каю, еш и чу, чеш, гл. Перезывать, перезвать *Молодая дівчинька усіх хлопців перекликала.* Чуб. V. 164. *І все таки рідню свою я до себе перекликаю.* Чуб. V. 457. *Як уже всіх перекличе, то дівчата співають.* Грин. III. 514.

Перекликатися, каюся, ешся, гл. Перекликатися. *Сичі в гаю перекликались.* Шевч. 26.

Переклопотатися, чуся, чешся, гл. 1) Перестать хлопотать, заботиться. 2) Истомиться хлопотами, заботами.

Переклювати, люю, еш, гл. Переклевать, иклевать (многое). *Не мало козацькою й татарського трупу переклював по степах та байраках.* Морд. Оп. 84.

Перекроверзувати, зую, еш, гл. Перестать капризничать.

Перекверсати, саю, еш, гл. Перекверкать. *Вже вони хоч що, то по свослу перекверсають.* Г. Арт. (О. 1861. III. 101).

Переківувати, вую, еш, сов. в. перекувати, кую, еш, гл. 1) Перековывать, перековать, наново сковать. 2) Наново подковывать, подковать. *Пане, треба коні перековувати, бо не доїдем до міста, падають.* Грин. II. 231. 3) Только сов. в. О кукушкѣ: прекратить кукованье. 4) Передавать, передать, пересказать кукованьемъ кукушки. *Ой ти, моя родинько, не цурайся мене, хоч сивою зозулькою перекуй до мене.* Мет. 463.

Перекіється, коюся, ішся, гл. Перестать, прекратиться—о чемъ-либо дурномъ, напр. о плохой погодѣ. *Коли воно перекіється в михої години! Одколи ранок діється, а воно такий смалький, палький вітряга,—в велику силу дійшов. додому.* Васильк. у.

Переколоти, ся. См. Переколювати, ся.

Переколоти́ти, чу́, тиш, гл. Взболтать.

Переколѡшкати, каю, еш, гл. Перепугать, привести въ смятеніе.

Перекоблювати, люю, еш, сов. в. перекоблѡти, лю́, леш, гл. 1) Перекалывать, переколоть, расколоть. 2) Перекалывать, переколоть (многихъ); переבודать. *Все стадо перекололо.* Ном. № 3827.

Перекоблѡватися, лююся, ешся, сов. в. перекоблѡтисся, лю́ся, лешся, гл. Перекалываться, переколѡтисся, раскалываться, расколѡтисся.

Переколядувати, дую, еш, гл. Окончить колядовать.

Переконання, ня, с. Убѣжденіе.

Переконати, ся. См. Переконувати, ся.

Переконувати, ную, еш, сов. в. переконати, наю, еш, гл. 1) Убѣждать, убѣдить. 2) Убѣждаться, убѣдиться въ чемъ по опыту. *Я цього не переконав.* НВолын у.

Переконуватисся, нуюся, ешся, сов. в. переконатисся, наюся, ешся, гл. — чогѡ. Убѣждаться, убѣдиться. Св. Л. 92.

Перекопати. См. Перекопувати.

Перекопувати, пую, еш, сов. в. перекопати, паю, еш, гл. 1) Перекапывать, перекопать. *Переконав ровом стежку.* 2) Перекапывать, перекопать, вскопать наново.

Перекоржавіти, вію, еш, гл. Изсохнуть (о кожѣ). *Кожух після дощу перекоржавів.*

Перекорище, ща, с. Ув. отъ перекір. *Ой я ж тобі, моя мати, перекор робила: повну хату і комнату женихів водила; ой ще ж тобі, моя мати, перекорище: повну хату і комнату, іще й дворище.* Чуб. V. 1151.

Перекортіти, титъ, гл. безл. Перехотѣться.

Перекѡрюватися, рююся, ешся, гл. Спорить, укорять взаимно. *Шкода з ними перекорюватисся.* К. Кр. 34. *Зачали лаятисся, перекорюватисся.* Харьк. у.

Перекосити. См. Перекошувати.

Перекоті́поле, ля, с. Раст.: а) *Gypsophila* Led. ЗЮЗО. I. 124; б) *Sarropogia vassaria* Lв. 101. *Котиться перекотиполе.* Рудч. Ск. I. 208.

Перекѡтити, ся. См. Перекобчувати, ся.

Перекѡчувати, чую, еш, сов. в. перекѡтити, кочу́, тиш, гл. Перекалывать, перекалывать. *Перекотим бочку.* Чуб. II. 208.

Перекѡчуватисся, чуюся, ешся, сов. в. перекѡтитисся, чуся́, тишся, гл. 1) Перекалываться, перекалываться. 2) О времени: переходить, перейти черезъ извѣстный моментъ. *Геть-геть вже перекотилась нічка за нівніч.* Морд. П. 14.

Перекѡшлати, лаю, еш, гл. Всклочить.

Перекѡшувати, шую, еш, сов. в. перекѡсити, шу́, сиш, гл. Перекашивать, перекашивать (косю), прокашивать далѣе, чѣмъ слѣдовало.

Перекрадати, даю, еш, сов. в. перекрасти, ра́ду, деш, гл. Красть, украсть украденное. *Циан украв, а жид перекрав у нього коня. Побачила, що вона заховала, та й перекрала у неї.* Чуб. II. 156.

Перекрадатисся, даюся, ешся, сов. в. перекрастисся, дуся́, дешся, гл. Прокрадьваться, прокрасться. *Хотів ся перекрасти, та собі очі виштуркав.* Ном.

Перекраювати, юю, еш, сов. в. перекраяти, ра́ю, еш, гл. Перерѣзывать, перерѣзывать пополамъ.

Перекраюватисся, ююся, ешся, сов. в. перекраятисся, ра́юся, ешся, гл. Дѣлиться, подѣлиться чѣмъ-либо, разрѣзавъ его пополамъ. *Одним яблужком та перекраймось.* Грин. III. 336

Перекривати, ваю, еш, сов. в. перекрити, кри́ю, еш, гл. Перекрывать, перекрывать, покрыть наново.

Перекривдити, джу, диш, гл. Обидѣть, оскорбить. *За правду перекривджену война.* К. ПС. 31.

Перекривіти. См. Перекривляти.

Перекривляти, ляю, еш, сов. в. перекривіти, влю́, виш, гл. 1) Искривлять, искривить, исказить. *Як подивився у його (дзеркальце), то й себе не пізнаєш, так тобі перекривить обличча.* МВ. I. 25. 2) Передразнивать, передразнить.

Перекрити. См. Перекривляти.

Перекричати, чу́, чіш, гл. 1) Перекричать. *Яка всіх перекричить, тії й правда буде.* МВ. I. 38. 2) Перестать кричать. *Дитина перекричала та й стихла.*

Перекрій, ррю, м. 1) Разрѣзь. Желех. 2) Луна во второй четверти. *Да місяцю-перекрою, зайди за комору.* Чуб. III. 125. *Вечір вже стелився, на небі ясний перекрій.* Млак 101.

Перекрѡити. См. Перекроювати.

Перекрѡювати, юю, еш, сов. в. перекрѡити, ррю́, іш, гл. Перекраивать, перекашивать. *На рік по п'ять раз перекроює сунню.* К. (О. 1861. I. 317).

Перекрыг, гу, м.—Перекрый. *Ой мі-
яню-перекруже, зйди ти за хату.* Нп.

Перекрытїти, ся. См. Перекрычу-
вати, ся.

**Перекрычувати, чую, еш, сов. в. пе-
рекрытїти, чў, тиш, м.** 1) Перекрычи-
вати, перекрытити, испортити крутя. *Не
крути, бо перекрутиш.* Ном. № 5868. 2)
Извращать, извратити, исказити. *Хиба ж
я так казав? Ти зовсім перекрутив.*

**Перекрычуватися, чуюся, ешся, сов.
в. перекрытїтися, чўся, тишся, м.** 1)
Оборачиваться, обернутися кругомъ; окру-
чиваться, окрутиться. *Трись тебе по пиці,
аж голова перекрутитися.* Левиц. I. 7.
*Дівчата то перекручувались, схопившись
руками за плечі, то знов брались по-під
руки і танцювали кружком.* Левиц. I. 15.
2) Перекрывыриваться, перекрывырнутися—
отъ удара, напр., а потому переносно:
быть убитымъ ударомъ. *Я як двину її (со-
баку) зо всього маху навідли бичем по морді,
так вона на місці і перекрутилась.* ХС.
VI. 451.

Перекрыдкудавати, каю, еш, м. Пере-
стать кудахтать.

Перекрыдлити, лю, лиш, м. Взьеро-
шить.

Перекрыдвчити, чу, чш, м.—Пере-
крудлити.

Перекрыбвдити, джу, дш, м. 1) —
Перекрыдлити. 2) Перекрыбросать, перекры-
рыть.

Перекрыльбачити, чу, чш, м. Пере-
сїдлати.

Перекрыльгати, гаю, еш, м. Пройти
аромая.

Перекрыпати, паю, еш, м. Перекрыпать.

Перекрыпень, пня, м. Мелкій торго-
вецъ; перекрыпщикъ.

Перекрыпати. См. Перекрыповувати.

Перекрыпка, ки, ж. Торговка. *Оттак,
матінко, михїй моде! Як напало на мене
семеро перекрыпок, то ледві одурилась.* Ном.
№ 3342.

Перекрыплати, ляю, еш, м.—Перекры-
повувати.

Перекрыпник, ка, м—Перекрыпень.

Перекрыпня, ні, ж. Перекрыпродажа.

**Перекрыповувати, вую, еш, сов. в.
перекрыпати, плю, пш, м.** Перекрыпать,
перекрыпнуть. *Купує, перекрыповує, продає.*
О. 1861. IX. 74.

Перекрыпство, ва, с. Продажность. *Пе-
рекрыпство ледаче.* К. Бай. 24.

Перекрысити. См. Перекрышувати.

Перекрыска, ки, ж. Легкая закуса.

*А Степан (несе) печеню, а Иван гуску на
перекрыску.* Чуб. III. 427. *Після перекрыски
свахи співають.* О. 1862. IV. 33.

Перекрыти, кую, еш, м.—Перекрыувати.

**Перекрышувати, шую, еш, сов. в. пе-
рекрысити, шў, сш, м.** 1) Перекрысывать,
перекрыснуть. *Перекрыси, ти батькові даси.*
Ном. № 11976. *Заєць зараз до його та й
шовк перекрысив.* Рудч. Ск. II. 70. 2) Заку-
сывать, закуснуть на скоро. *Ви, люде добрі,
з дорош — голодні певно,—чи не перекрысили б
чою хоч трохи.* Грин. II. 274.

**Перекрыгоджувати, джую, еш, сов. в.
перекрыгодити, джу, дш, м.** Перекрыдлы-
вать, перекрыдлать. *Перекрыгодити воза треба.*

Перекрылад, ду, м. Въ выраж. **Нема ні
ладу, ні перекрыладу.** Нїтъ совершенно ника-
кого порядка. Ном. № 6654.

Перекрыладнати, наю, еш, м.—Перекры-
годити.

Перекрылаз, зу, м. 1) Мїсто, гдї пере-
крылазють черезъ плетень. *Ой так не ка-
разд, низький перекрылаз; а ви, хлопці, не хо-
дїть, перекрылазу не робїть.* Чуб. V. 1128.
2) Раст. *Brionia alba.* Лв. 97. См. Пере-
ступ. Ум Перекрылазок. Ном. № 13129.

**Перекрылазити, жу, зш, сов. в. пере-
крылїзти, зу, зеш, м.** Перекрылїзать, перекрылїзть,
перекрыпалзывать, перекрыползти. *А я сюю би-
стру річку рачки перекрылїзу.* Чуб. V. 185.
Ворота засунені, так я через тин перекрылїзла.

Перекрылазок, зка, м. Ум. отъ перекрылаз.

Перекрыламати, маю, еш, м. Перекрыломать
многіе предметы одинъ за другимъ.

Перекрыламатися, маюся, ешся, м. Пе-
рекрыломатся многимъ предметамъ одному
за другимъ.

**Перекрыламувати, мую, еш, сов. в. пе-
рекрыломїти, млю, мш, м.** Перекрыламувать,
перекрыломить.

**Перекрыламуватися, муюся, ешся, сов. в.
перекрыломїтися, млюся, мшся, м.** 1) Пе-
рекрыламуваться, перекрыломїться. *Я на той цї-
пок як ізоперсь, то цїпок перекрыломивсь.* Рудч.
Ск. I. 109. 2) Дїлиться, подїлиться съ
кїмъ чїмъ-либо, перекрыломивъ его *Нехай
вона (молода) возьме окраєць та перекрылом-
ляться (з молодим) пополам. Возьми, дочко,
та перекрыломїться та зїжсте.* ХС. XII. 423.

Перекрылатати, таю, еш, м. Наново по-
чинить, поставити заплати.

Перекрылаяти, лаю, еш, м. 1) Осилить
въ брани. *Лаяла, лаяла—насилу ціле село
перекрылаяла.* Ном. № 3341 2) Перекрыстать бра-
нить.

Переляються, ляюся, ешся, м. По-браняться между собой взаимно

Перелєв, ва, м. Въ сказкѣ: существо старше и сильнѣе льва. *От ти лев, а я перелєв; ти будеш мені рідний брат.* Чуб. II. 121.

Перелєжати. См. Перележувати.

Перелєжувати, жую, еш, сов. в. перелєжати, жу, жиш, м. 1) Пролеживать, пролежать. 2) Пережидать, переждать ле-жа. *Лізь мерщій на піч, перележиши там, поки вона піде.* 3) Пролеживать, пролежать, отлежать. *Перележав боки, аж болять.* 4) Слишкомъ долго пролеживать, проле-жать. 5) Приносить, принести порчу ле-жаньемъ. *Та ночуй,—хати не перележиши.* Грин. II. 77. *Нехай хлїб тут полеже,— він хати вам не перележе.* ХС. VII. 420. *Сей кусок як умережиши, так і піч переле-жиши.* Ном. № 12203.

Перелєсник, ба, м. Первонач. значе-ніе: искуситель. Так называется бѣсъ, въ видѣ огненнаго змѣя (—метеоръ), летающій къ женщинѣ. *Коли б не тирлич, був би я твій панич,—каже перелєсник-чорт любі дів-чині, коли має проти його зилля тирлич при собі.* Ном. № 245.

Перелєсниця, ці, ж.—Літавица. Гн. II. 5.

Перелєт, ту, м. Раст. 1) Anthyllis Vul-
pearia L. ЗЮЗО. I. 111. 2) Oenothera bi-
ennis L. ЗЮЗО. I. 129.

Перелєта, ти, ж. Раст.: а) Chenopodi-
um bonus Henricus L. Вх. Пч. II. 30;
б) Anemone alpina. Лв. 96.

Перелєтїти. См. Перелїтати.

**Переливати, ваяю, еш, сов. в. перелї-
ти, ллю, ллєш, м.** 1) Переливать, пере-
лить изъ одного помѣщенія въ другое.
З пустого в порожне переливає. Ном. №
13057. 2) Лить, налить сверхъ мѣры, пе-
реливать, перелить черезъ край. 3) Поли-
вать, полить, обливать, облить. *Росердився
на одну бабу, узав та і перелив їй у за-
капелку мички.* Грин. II. 200. *Слава, кров'ю
перелита по світу літає.* Щог Сл. 9.—
дорогу. Поливать, полить поперегъ чьей
дороги волшебнымъ зельемъ. *О, я двір свїй
обсую і дорогу вам зиллем переллю.* Левнц.
Нов. 173.

**Переливаться, ваяюся, ешся, сов. в. пе-
релїтисся, ллюся, ллєшся, м.** 1) Пере-
ливаться, перелиться. 2) Литься черезъ
верхъ, переливаться, перелиться черезъ
верхъ.

Перєливки, вок, ж. мн. Употребл съ

отрицаніемъ въ значеніи: не шутки, не
пустяки. Г. Барв. 514. *Наші бачать, що
не перєливки, страшно!* Кв. *От царївна
бачить, що не перєливки, кличе до себе сво-
їх князів.* Грин. I. 192.

Перелїнути, ну, неш, м. Перелетѣть.
Через темний лїс ясним соколом перелїни.
Чуб. V. 469.

Перелїти, ся. См. Переливати, ся.

**Перелицьовувати, вую, еш, сов. в. пе-
релицьовати, цюю, еш, м.** 1) Перели-
цовывать, перелицовать, перевернуть на
изнанку. К. ЧР. 362. 2) Пародировать.
Перелицьована „Енеїда“.

Перелїг, логу, м. Нѣсколько лѣтъ не
обрабатываемая земля. *Попоореш років три
та і пускаєш знов на перелї, а ореш но-
вину.* ЗОЮР. I. 144. *Років десять або п'ят-
надцять перелогом лежить; та як зореш
на новині та посїєш кавунів, то вродять
такїї, що з землі не знімеш.* ЗОЮР. I. 144.

Перєліжка, ки, ж. Короткія трубочки
изъ спирально свернутой проволоки или
жести,—при составленіи ожерелья изъ
монетъ, крестовъ нанизываются послѣ
каждой монеты, креста, чтобы эти по-
слѣдніе не сбивались въ кучу. Шух. I. 130,
131, 281, 284 -- 287.

Перелїжний, а, е. Растущій на пере-
лозі. *Сїно гарне, перелїжне.*

Перелїзти. См. Перелазити.

Перєлік, ку, м. 1) Перечень. 2) От-
четъ. *Чоловік хотів узяти перєлік од слуг
своїх.* Єв. Мт. XVIII. 23.

Перелїс, су, м. Кустарниковый лѣсъ,
пролѣсье. *Ой за лїсом та за перелїсом, ой
там стояв та зелененький дубок.* Чуб
V. 985.

Перелїска, ки, ж. Раст. Peratica tri-
loba Chaix ЗЮЗО. I. 124

Перєлісок, ска, м. Узкая полоска
лѣса, вдавшаяся въ поле. *Я ходила туди
аж до перелїска.* Змієв. у.

Перєліт, ту, м. Перелетъ.

**Перелїтати таю, еш, сов. в. перелє-
тїти, лєчў, тїш, м.** Перелетать, перелє-
тѣть. *Як би святїї дїм перелєтїм.* Ном.
№ 3315. *Людей не чутъ, через базаръ ка-
жан костокрилий перелєтїть.* Шевч. 150.

Перелїтка, ки, ж. Корова, которая
телится черезъ годъ.

I. Перелїтувати, тую, еш, м.—Перє-
лїтати.

II. Перелїтувати, тую, еш, м. Про-
вести лѣто. *Як мені Господь с'етий допо-
мї зиму перєзимувати, так мені, Господи*

с'етий, допоможи літо перелітувати. Шух. I. 190.

Перелі́чити. См. **Перелі́чувати.**

Перелі́чування, ня, с. Пересчитыванье. Левиц.

Перелі́чувати, чую, еш, сов. в. перелі́чити, чу́, чиш. Пересчитывать, пересчитать, перечесть. *Перелічив до одного, перелічив трупи.* Шевч.

Перелля́ти, ля́ю, еш, л. = **Перелити.**

Перелё́ги, гів, м. мн. Корчи, судороги у скота. ХС. VII. 417. *Перелюги, ідіть собі на дороги од його жил, од його піджил, од жовтої кости, од такої масти.* Грин. II. 42.

Переложéння, ня, с. = **Перекладання, 1, 3.**

Переложі́ти, жу́, жиш, л. = **Перекласти.** *Закони на нашу мову переложили.* О. 1861 XI. 104.

Переломі́ти, ся. См. **Переламувати, ся.**

Перелопáтити, па́чу, тиш, л. 1) Залезавшееся въ амбарѣ зерно перебросать лопатою съ цѣлю его просушить. Богод. у. 2) Перетасовать (карты). *Що ж ти здаєш карти так, що йому чоло, а мені озадки? Ти їх лучче перелопатъ.* (Стрижевск.).

Перелу́пий, а, в. 1) Раздѣленный на двое. Угор. 2) Двувѣтний. Угор.

Перелу́пати, паю, еш, л. Перенести стыдъ, хлопая глазами. *Добрі очі все перелупають.* Ном. № 3207.

Перелупі́ти, плю́, пиш, л. Переломить. *Перелупила мисочку надвое.*

Перёлюб, бу, м. Прелюбодѣяніе, блудъ. *Хто розведеться з жінкою своєю, хиба за перелюб, та ожениється з иншою, робить перелюб.* Єв. Мт. XIX. 9.

Перелюбець, бця, м. Прелюбодѣй. *Краде злодій—помагаєш, з перелюбием на-кладаєш.* К. Псал. 119.

Перелюбі́ти, блю́, биш, л. Перебить, отбить у кого любимаго чело́вѣка—женуха, невѣсту. *Вона мою хлопця перелюбила.* Харьк. у.

Перёлюбки, бок, ж. мн. = **Перелюб.** — з ним зчиня́ти. Творить съ кѣмъ прелюбодѣяніе. К. Бай. 75.

Перёлюбний, а, в. Прелюбодѣйний, блудный. *Перелюбна любов.* К. ПС. 46. *О ви, перелюбне і людозжерне плем'я.* К. ХП. 55.

Перёлюбник, ка, м. Прелюбодѣй, блудникъ. *Писав я до вас ув одному листі, щоб ви не мішались із перелюбниками.* Коринѣ. I. V. 9.

Перёлюбниця, ці, ж. Прелюбодѣйна, блудница. *Хта пригорнеться до перелюбниці, той одно (з нею) тіло.* Коринѣ. I. VI. 16.

Перёлюбство, ва, с. Прелюбодѣяніе. К. МХ. 41.

Перелютувáти, ту́ю, еш, л. 1) Перезлиться. 2) Перепаять.

Переляга́ти, га́ю еш, сов. в. перелягті́, ля́жу, жеш, л. Перелегать, перелечь.

Переля́к, ку, м. Испугъ, перепугъ. Ном. № 4342. Чуб. I. 13. *Кричали з переляку.* Єв. Мт. XIV. 26. Иногда въ значеніи: большой испугъ. *Ляк сили додає, а переляк відіймає.* Ном. № 4400.

Переляга́ти, ся. См. **Перелякувати, ся.**

Переля́кувати, кую, еш, сов. в. переляка́ти, ка́ю, еш, л. Перепугивать, перепугать. *Сховавсь під мостом, щоб перелякати їх.* Чуб. I. 51.

Перелямува́ти, му́ю еш, л. Обшить наново края каймою

Переляментувáти, ту́ю, еш, л. Перестать вопить, кричать.

Переля́скати, каю, еш, переляща́ти, ща́у, ща́ш, л. Перестать хлопать (бичемъ).

Перема́га, ги, ж. = **Перемога.** *В тім тільки й перемага, що він бідний, а вона багатурка.* Полт. у.

Перемага́ти, га́ю, еш, сов. в. перемогті́, можу́, жеш, л. Превозмогать, превозмочь, одолѣвать, одолѣть, побѣждать, побѣдить, пересиливать, пересилить. *Кому Бог поможе, той все переможе.* Ном. № 11. *Замовкла мати: бачить—не переможе сина.* Мир. ХРВ. 314.

Перемага́тися, га́юся, ешся, сов. в. перемогті́ся, жу́ся, жешся, л. 1) Только несов. в. Соперничать силой. *Довго Петро з Остапом перемагались.* 2) Превозмогать, превозмочь себя, овладѣть собой. *Здрінула Оксана дуже... далі перемоглась, як кинеться, як ухопить дитину.* Кв.

Перема́зати. См. **Перемазувати.**

Перема́зувати, зую, еш, сов. в. перемаза́ти, ма́жу, жеш, л. Перемазывать, перемазать, помазать вновь.

Перемальо́вувати, вую, еш, сов. в. перемалюва́ти, лю́ю, еш, л. 1) Списывать, списать красками; перерисовывать, перерисовать (съ оригинала копію). *Маляр перемалював собі нашого Миколу* 2) Измѣнить живопись. *Маляр тебе послухав: бач, перемалював чобіт, як ти сказав.* Кв.

Переманіти. См. Переманювати.

Переманювати, нюю, еш, сов. в. **переманіти,** ню, ниш, *гл.* Переманивать, переманить. *Ой я чую, ой я знаю, серце не обманеш, що дівчину мою любу другий переманить.* Чуб. V. 65.

Перемастіти, ся. См. Перемащувати, ся.

Перемахати, хāju, еш, *гл.* Переплыть сильными широкими движеніями. *Перемахати сажнями Дніпро.* К. ДС. 4.

Перемахлювати, люю, еш, *гл.* 1) Перетасовать карты. 2) Смошенничать. 3) Переписать наскоро.

Перемахлярити, рю, риш, *гл.* Растратить. *Живо перемахлярила пуд пшона.*

Перемахнути, ну́, нѣш, *гл.* 1) Быстро перейти, перебѣжать, переправиться. *Духом перемахнув через річку.* 2) Быстро сдѣлать что-либо.

Перемацати, цаю, еш, *гл.* Перещупать.

Перемащувати, щую, еш, сов. в. **перемастіти,** щу́, стійш, *гл.* 1) Перекрашивать, перекрасить въ другой цвѣтъ. *Ми (гуси) поіласті всі, а він (лебідь) один між нас своє пиндючить пір'я біле! Коли б ви тільки захотіли... Ми б панича свого як раз перемастили.* Греб. 362. 2) Чрезмѣрно намасливать, намаслить. 3) Перетасовывать, перетасовать (карты).

Перемежѣнитися, ниться, *гл.* безл. Пройти, окончиться къ добру, обойтись. *МВ. II. 116. Люде думали, що воно так і перемежѣнитися, бо наче все вщухло.* Г. Барв. 510.

Перемежобувати, вую, еш, сов. в. **перемежувати,** жу́ю, еш, *гл.* Перемежевывать, перемежевать.

Перемѣлювати, люю, еш, сов. в. **перемолоти,** мелю́, лѣш, *гл.* Перемалывать, перемолоть.

Перемѣнувати, ну́ю, еш, *гл.* Переименовать.

Перемѣнуватися, ну́юся, ешся, *гл.* Переименоваться.

Перемѣрвити, влю, виш, *гл.* О солодѣ, снопахъ: перебить, перетерѣть. *От снопи були цілі, а ти все перемерзив, тепер і одного цілого снопа нема.* Аван. у.

Перемѣрнути, ну, нѣш, *гл.* Перезябнуть. *Хоч як перемерзнеш, а на печі як спотієш, то все минеться.* О. 1861. V. 72.

Перемѣт, ту, *м.* 1) Снѣжный сугробъ поперегъ дороги. *По дорогах перемети великі, то з сіном і їхати не можна: то вгору, то вниз сами стають.* Волч. у. 2) Ры-

боловный снарядъ: бичевка поперегъ рѣки, по которой прикрѣпленъ рядъ удочекъ. *Вас. 188. 3) Стати на перемѣті.* Повредить, воспрепятствовать. *(Він) міг стати йому на перемѣті, шкодити.* Мир. ХРВ. 379. См. Переміт.

Перемѣтати, мѣчу, чѣш, *гл.* Перебросить. *А я тую річку човном перемечу.* Гол. I. 248.

Переметнути, ну́, нѣш, *гл.* Одн. в. отъ переметати. Перебросить, перекинуть.

Перемѣшкати. См. Перемѣшкувати.

Перемѣшкувати, ку́ю, еш, сов. в. **перемѣшкати,** каю, еш, *гл.* Проживать, провести известное время гдѣ-нибудь.

Перемѣжитися, жу́ся, жи́шся, *гл.* Прекратиться, прерваться на нѣкоторое время. *Оце перемѣжилась робота у полі,—треба під хуру порядитися.* Волч. у.

Перемивання, ня, с. Перемываніе. *Води гарячої треба на перемивання—ложити та миски мити.* Волч. у.

Перемивати, ва́ю, еш, сов. в. **переміти,** мійю, еш, *гл.* Перемывать, перемыть. *Миски перемила.* Кв.

Перемиватися, ва́юся, ешся, сов. в. **перемітися,** мійюся, ешся, *гл.* Перемываться, перемыться.

Переминати, на́ю, еш, сов. в. **перемінати** и **перем'яти,** мну́, нѣш, *гл.* 1) Переминать, перемять. *Ті орішки, що взяла у Василя, усе в жмені переминає.* Кв. 2) Пережевывать, пережевать. 3)—**когб на зубѣх.** Ругать, перебирать кого по косточкамъ. *Знову почав Грицько цукати на скхату, перетираючи та переминаючи на зубах не тільки Прісьму з Христею, а и увесь рід їх.* Мир Пов. I. 161.

Переминатися, на́юся, ешся, сов. в. **перемінатися** и **перем'ятися,** мну́ся, нѣшся, *гл.* Переминаться, перемяться. *Переминеться, та й так минеться.* Чуб. I. 297.

Переміти, ся. См. Перемивати, ся.

Перемітий, а, е. Перемытый. Въ вырж. як перемітий. Одинъ къ одному, одинъ лучше другого. *Там народ один з одного, як перемітий.* *Ном. № 13934. Військо у лаву стало як перемите.* Рудч. Ск. II. 85. *Така гречка, що на все поле! Панську блискавка посмала, а його рядом—та як перемита.* Рудч. Ск. II. 207.

Перемізжити, жу́, жи́ш, *гл.* Размозжить (многихъ). *І блудомизів, ложкою в прах, в дребези перемізжив.* Котл. Ев. V. 49.

Переміль, лі, ж. Мель.

Переміна, *ни, ж.* 1) **Перемѣна**. 2) **Замѣна**, **перемѣна** кого или чего другимъ. *Гей подай, батьку, подай переміну, бо я марно загину.* Грин. III. 595. *Та їх (дітей) треба обмити, треба й облатати, треба й обіпрати... а ви знаєте, що мені ж переміни нема ніякої.* Мил. 222. *А всім козакам переміна стала.* Чуб. V. 63. Ум. **Перемінна**, **переміночка**. *Моя дочко, моя й переміночко!* Мил. 219.

Перемініти, *ся*. См. **Переміняти**, *ся*.

Переміняти, *няю, еш, сов. в. перемініти, нію, ниш, гл.* 1) **Перемѣнати**, **перемѣнити**. Рудч. Ск. II. 128. 2) **Замѣнати**, **замѣнити**. *Старий нездоужа, а перемініти нікому: у його не було синів.* Чуб. II. 92. *Моя дочко, моя й переміночко! Хто мене буде й перемінати так, як ти перемінала?* Мил. 219, 220.

Перемінатися, *няюся, ешся, сов. в. перемінітися, ніюся, нишся, гл.* 1) **Перемѣнатися**, **перемѣнитися**. 2) **Превращатися**, **превратитися**. *В тих дванацять хлопа перемінило сі дванацять місійців, що на небі.* Гн. II. 17. 3) **Світ перемінівся**. **Потемнѣло въ глазахъ.** *Як ударе, то перемінітьсѣ білий світ.* Чуб. V. 598.

Перемірати, *раю, еш, гл.* **Умирати**. *Хто перебірає, той голодом перемірає.* Ном. № 12165.

Переміряти, *ряю, еш, гл.* 1) **Перемѣривати**. *Хто не вірить, той хай собі переміряє.* Чуб. I. 274. 2) **Перемѣряти** наново. *Там мої слідки... переміряні будуть, там моє діло перероблене буде.* Мил. 146.

Перемісити. См. **Перемішувати**.

Переміст, **мосту, м.**? *Уже ж гості, уже на перемості.* Грин. III. 541.

Перемістити, *щю, стиш, гл.* **Перемѣстити**.

Переміститися, *щюся, стишся, гл.* **Перемѣститися**. *Чи світові спустити через тебе, чи кам'яним переміститися гора?* К. Юв. 39.

Переміт, **мѣту, м.**—**положити**. При основиванні нитокъ на сновалку опинитися и положити нитку не на тотъ колышекъ, на котрий слѣдуєть. Константиногр. у. См. **Перемет**.

Перемітка, *ки, ж.* 1) = **Кладочка**. Вх. Зн. 47. Kolb. I. 38. Гол. Од. 59. 2) = **Нямітка**. *Жінки... завивають голову .. білою переміткою.* Шух. I. 132.

Перемітний, *а, б.* **Разнообразный, измѣнячивый?** *Заграй же мі сеї, тої та й перемітної.* Гол. IV. 497.

Перемітувати, *тую, еш, сов. в. переметати, мечу, чеш, гл.* 1) **Перебрасувати**, **перебросити**. МУЕ. III. 44. 2) **Охватувати**, **охватити**, **обвити** вокругъ. *В около того... патика перемітує ватаг два рази ремінь.* Шух. I. 191. 3) — **барву**. **Измѣняти**, **измѣвяти** цвѣтъ. *Буває ласице на зиму перемітує барву.* Вх. Зн. 47.

Перемітуватися, *туюся, ешся, гл.* 1) **Перебрасуватися**. *Всі мовчали й ждали. вряди-годи перемітуючись кількома словами.* Левиц. I. 332. 2) — **Перенидатися** 7. *(Чарівниці) перемітуються в kota, пса.* МУЕ. III. 46

Переміть, *мѣти, ж.* 1) = **Перемет**. 2. Вх. Пч. II. 25. 2) **Узель**. **У переміть зв'язати**. **Завязати** узломъ. Шух. I. 137.

Перемішати, *ся*. См. **Перемішувати**, *ся*.

Перемішка, *ки, ж.* 1) **Смѣшеніє**. Левиц. 2) **Помѣха**. *Змієв. у. Завтра думка їхати, як ніякої перемішки не буде.* 3) **То**, что вмѣшивається, впутується во что, среди чего. *Галушка та лемішка, а хлібу перемішка.* Ном. № 12329.

Перемішний, *а, е*. **Смѣшанный**. *Мелася насіяла всячини, і усе принялося, зійшло і проквітало одмішне і перемішне, як у празнику люде, на диво Меласі, що, каже, сіяли усе окромішне ряд по рядочку, а зійшла така мішанина.* МВ. III. 137.

Перемішувати, *шую, еш, гл.* 1) **сов. в. перемішати**, **шajú, еш, гл.** **Смѣшивати**, **смѣшати**, **перемѣшати**. *Перемішувати овес з ячменем.* 2) **Сов. в. перемісити**, **шю, сиш, гл.** **Мѣсити** наново, **перемѣсити**. *Шкода перемішувати тісто, винявши з печі.* Ном. № 14228.

Перемішуватися, *шуюся, ешся, сов. в. перемішатися, шajúся, ешся, гл.* **Смѣшиватися**, **смѣшатися**, **перемѣшиватися**, **перемѣшатися**. *Панські квітки перемішувались з зеленим зіллям.* Левиц. Пов. 196.

Перемѣнутися, *нüşя, нѣшся, гл.* **Переправитися**, **переѣхати**, **пробратися**. *За Дніпер пережкнутися.*

Перемліти, *лію, еш, гл.* **Изныти**, **истомитися** отъ страха, тревоги. *Білу ніч просиділа під коморою, перемліла.* Мир. Пов. II. 75.

Перемніати. См. **Перемінати**.

Перемова, *ви, ж.* **Перезырь**, **переманка**. Ум. **Перемовна**, **перемовочка**. *Ой ти, галочко, перемовочко, перемовила сокола із темною лугою в вишнев сад.* Мет. 178.

Перемовити. См. **Перемовляти**.

Перемовля́ти, ля́ю, еш, сов. в. **пере́мобляти, влю, виш, гл.** 1) Перезывать, перезвать, переманивать, переманить. Маркев. 69. *Ой ти, галочко, перемовчю, перемовила сокола з темного луку в вишнев сад.* Мет. 178. *Ой не я ж його перемовила, він сам за мною прийшов.* Мет. 18. 2) Промолвить, перекинуться словом. *Коли б хоть з чоловіком словечко перемовити.* МВ. I. 44. 3) Пересказывать, пересказать наново; передразнить. *Там люде норовисті: що скажеш, то й перемовлять, а що зробили, то й перероблять.* Грин. III. 482.

Перемовля́тися, ля́юся, ешся, гл. Разсуждать другъ съ другомъ, перепираться. *Перемовлялись бо між собою в дорозі, хто більший.* Єв. Мр. IX. 34.

Перемовча́є, ки, ж. Ум. отъ перемова.

Перемовча́ти, чу, чиш, гл. Промолчать, смолчать. *Бабуся перемовчала хвилинку та й каже.* МВ. (О. 1862. III. 57). *Засоромиться, рученьками закритється, перемовчить та знов за своє.* Кв.

Перемоба́, ги, ж. Одолѣніе, побѣда, перевѣсъ.

Перемогті́, ся. См. **Перемага́ти, ся.**

Перемокáти, ка́ю, еш, сов. в. **пере́мокати, кну, неш, гл.** Перемокать, перемокнуть. *Щоб не перемокли коноплі, пішла на Сікмоєніє тягати їх.* Грин. II. 154.

Перемолі́тися, лю́ся, лишся, гл. Окончить молиться. *Тут тільки що перемолівся Еней і рот свій затулив, як ось із неба дощ полився.* Котл. Єн. II. 33.

Перемолóти, ся. См. **Перемелюва́ти, ся.**

Перемолоті́ти. См. **Перемолочува́ти.**

Перемолóчувати, чую, еш, сов. в. **перемолоті́ти, чу́, тиш, гл.** Перемолачивать, перемолотить.

Переморгну́тися. См. **Переморгува́тися.**

Переморгува́тися, гу́юся, ешся, сов. в. **переморгну́тися, ну́ся, нешся, гл.** Перемигиваться, переморгнуться. *Всі нис кругом озирають та переморгуються.* МВ. I. 75.

Перемордува́ти, ду́ю, еш, гл. Перемучить, истомить.

Перемордува́тися, ду́юся, ешся, гл. Перемучиться, истомиться.

Переморóзити, жу, зиш, гл. Переморозить.

Перемості́ти. См. **Перемощува́ти.**

Перемотáти. См. **Перемотува́ти.**

Перемотло́шити, шу, шиш, гл. Обратити въ мотлох.

Перемотува́ти, тую, еш, сов. в. **перемотáти, та́ю, еш, гл.** Перематывать, перемотать.

Перемочі́ти, ся. См. **Перемочува́ти, ся.**

Перемочува́ти, чую, еш, сов. в. **перемочі́ти, чу́, чиш, гл.** Измачивать, измочить.

Перемочува́тися, чуюся, ешся, сов. в. **перемочі́тися, чу́ся, чишся, гл.** Промокать, промокнуть. *По дощеві перемочитися, перекусне.* Зміев. у.

Перемощува́ти, щую, еш, сов. в. **перемості́ти, шу́, стиш, гл.** Перемашивать, перемостить. *Міст перемостили.*

Перемудрува́ти, ру́ю, еш, гл. Перехитрить, перемудрить.

Перемурува́ти, ру́ю, еш, гл. Перестроить что-нибудь каменное, кирпичное.

Перемусува́ти, су́ю, еш, гл. Переплѣняться.

Перемучі́ти, чу, чиш, гл. Перемучить, измучить. *Чорти б перемучили твою батька.* Ном. № 3757.

Перемучі́тися, чуся, чишся, гл. Перемучиться. *Перемучились ми до вечора.* МВ. I. 70.

Перем'я́ти. См. **Перемина́ти.**

Перем'яшкúри́ти, рю, риш, гл. Перемять.

Перенáджувати, джую, еш, сов. в. **перенáдити, джу, диш, гл.** Переманивать, переманить.

Перенайті́, йду, деш, гл.—ногó. Перетянуть кого на свою сторону. Вх. Лем. 447.

Перенести. См. **Переноси́ти.**

Перениза́ти. См. **Перенизува́ти.**

Перениза́ти, жу́, зиш, гл. Слишкомъ новизить.

Перенизува́ти, зую, еш, сов. в. **перениза́ти, жу́, жеш, гл.** Перенизывать, перенизывать наново. *Намисто треба перенизати.* Черниг. у.

Перені́ти, нію, еш, гл. Изныть, истомиться. *І сказати вам не знаю, що мое серце тоді перенило.* Г. Барв. 127.

Перені́вечити, чу, чиш, гл. 1) Испортить, изгадить, исковеркать. 2) Искалѣчить многихъ. *Що оці стрільці їх (зайців) перенівечать!* О. 1861. V. 69.

Перені́вечитися, чуся, чишся, гл. Испортиться, исковеркаться.

Перенімечитися, чуся, чишся, и. Овнмечитися.

Перенісся, ся, с. Перепосье. *Як у когю на переносі брови сходяться одна з другою, той буде нещасливий.* Чуб. I. 86

Переносити, шу, сиш, сов. в. перенести, сѹ, сѹш, и. 1) Переносить, перенести. *Перенесу ключі, не побрязкуючи* Мет. 26. *Перенесла я її в комору, положила на лавці.* МВ. I. 76. 2) Передавать, передать словесно, рассказать, разнести вѣсть. *Вже давненько памочки приїжджі переносили, що який то вже там лікарь полковий хороший.* МВ. (О 1862. III. 44).

Переносити, шу, сиш, и. Переносить, перенести (многіе предмети). *Я оті дрова переносив у хату, бо дощ помочить* Рудч Ск. I. 170

Переночувати, чѹю, еш, и. 1) Переночевать, проспять ночь. *От, переночували ту ніч, коли на ранок.* Рудч. Ск. II. 15 *Дівчинонько, ввольни ж мою волю, переночуй хоч нічку зо мною.* Чуб. V. 161. 2) — **ногѹ.** Пустить на ночлегѹ. *Ой, дівчино, переночуй мене, козака молодого, і коня вороного.* Чуб. V. 63.

Перенудити, джѹ, диш, и. 1) Истомить, нагиать тоску, скуку. 2) безл. Перестать тошнить.

Перенудитися, джѹся, дишся, и. Истомиться скукой.

Переняти, ся. См. **Переймати, ся.**

Переоначити, ся. См. **Переоначувати, ся.**

Переоначувати, чую, еш, сов. в. переоначити, чу, чиш, и. Переиначивать, переиначить.

Переоначуватися, чуюся, ешся, сов. в. переоначитися, чуся, чишся, и. Переиначиватися, переиначиться

Переопалати, лаю, еш, и. 1) = **Перепалати** 2) = **Опалати.** Вх. 3в 48. 2) Отколотить. *Добре го перепалав.* Вх 3в 48

Перебр, ру, м. Перепашка.

Переорати. См. **Переорювати**

Переорювати, рюю, еш, сов. в. переорати, рѹ, рѹш, и. 1) Перепахивать, перепахать наново. *І пересрем ще раз рідне поле.* К. Дз. 34. *Достатків там більше... переорюють краще, та й земля ситніша.* Мир. Пов. II. 85. 2) Перепахивать, перепахать впоперегъ *Не переорюй межі нікому.* Ном. № 3306. Это выраженіе, кромѣ прямого значенія, имѣеть еще и переносное: не становись ни на чьей дорогѣ. *Хиба я вам межю переорюю, чи що?* Грин. I. 244.

Перепадѣти, дѹю, еш, сов. в. перепадати, надѹ, дѹш, и. Перепадать, перепасть. *Узясь — нічого робити! — латати старі кожухи, стала й копійчина перепадати.* Кв. *Доці частійши перепадали.* О. 1862. III. 31.

Перепадѣтися, дѹюся, ешся, сов. в. перепадѣтися, надѹся, дѹшся, и. Исхудать, истощиться. *Наїзся—як бик, перепався—як смик.* Ном. № 14125

Перепадѣстий, а, е. Непостоянный, перемѣнчивый. *Перепадиста зима: то сніг, то дощ.*

Перепавувати, кѹю, еш, и. Перепавовать, переложить вещи.

Перепал, лу, м. 1) Пережженный кирпичъ. 2) ? *Изойди собі, (хворобо), од раба божого на чорній луга, на перепали, де буйний вітер свистав.* (Заглинаніе) КС. 1883. VII 587.

Перепаламарювати, рѹю, еш, и. Превзойти кого въ исполненіи повомарскихъ обязанностей *Встрѣчено въ скороговоркѣ: Нашого паламаря нікто не перепаламарюв.* Грин. I. 239.

Перепалати, лаю, еш, и. 1) Перестать пылать. 2) = **Опалати** Черниг. у.

Перепалити, ся. См. **Перепалювати, ся.**

Перепалювати, люю, еш, сов. в. перепалити, лю, лиш, и. 1) Сжигать, сжечь *Перепалив, попалець на море пустив.* Рудч Ск. I. 87. 2) Пережигать, пережечь. *Взясь леміш чоловікові кувать, та багато замиза... перепалив.* Ном № 1858, стр. 284 3) Слишкомъ сильно нагрѣвать, нагрѣть, натопить. *Перепалила ніч так, що й хлѣб погорів.*

Перепалюватися, лююся, ешся, сов. в. перепалитися, люся, лишся, и. Пережигаться, пережечься.

Перепанувати, нѹю, еш, и. Окончить господствовать, властвовать

Перепарити, рю, риш, и. Перегрѣть, слишкомъ перепарить *Перепарити молоко.*

Перепартачити, чу, чиш, и. Испортить работу или предметъ какой-либо, работая надъ нимъ; плохо сдѣлать.

Перепартѹлити, лю, лиш, и. = **Перепартачити.**

Перепарувати, рѹю, еш, и. Перестать испаряться.

Перепасинкувати, кѹю, еш, и. Окончить пасинкувати.

Перепекти, ся. См. **Перепікати, ся.** **Перепел, ла, м.** 1) Пт. перепелъ. Tet-

гао coturnix. Паничі випустили сокола на перепела. Рудч. Ск. II. 111. 2) Крестецъ, os sacrum. Харьк. г. Ум. Перепелонько. ЗОЮР. I. 25.

Перепѣла, ли, ж. Перепелка. Зажурилась да й перепела: „Де б я собі міздочко звила?“ Гол. IV. 536.

Перепелѣха, хи, ж. Самка перепела. Плакала стара баба Грициха, мов перепелиха. Нп.

Перепеліця, ці, ж. 1) Перепелка. В чистім полі все перепелиці. Чуб. V. 474. Употребляется какъ ласкательное слово для женщинъ, особенно въ уменьш. формѣ. Мої сестриці, мої перепелиці, мої пташечки щebetливі. О. 1862 IX. 114. 2) Названіе коровы. Kolb. I. 65. 3) Родъ игры. Ив. 26 Ум. Перепелічна.

Перепелічий, е. Перепелиный. Перепеличе сало.

Перепелічка, ки, ж. Ум. отъ перепелиця.

Пѣрепело, ла, с. Ключица Константиногр. у.

Перепелонько, ка, м. Ум. отъ перепел.

Перепелоньчин, на, нѣ Принадлежащій перепелкѣ. Kolb. I 172.

Перепелѣя, лѣти, с. Перепелка - дѣтевышъ. Вх. Пч. II. 13

Перепелѣстий, а, е. Имѣющій цвѣтъ перепела, сѣрый.

Перепелѣчий, а, е = Перепеличий. Перепелячий крик. Мир. ХРВ. 4

Переперѣдити, джу, диш, ил. = Випередити. I бѣса перепередили. Федьк. I. 18.

Перепѣрти, прѣ, прѣш, ил. 1) Перетащить, перевезти. 2) Переспорить. Уже, як бачу я, тебе не переперти. Г.-Арт.

Переперчѣти, чѣ, чѣш, ил. Слишкомъ много перцу положить въ кушанье.

Переперхнѣти, нѣ, нѣш, ил. Перелетѣть черезъ что. Вх. Уг. 258.

Перепѣча, чѣ, ж. = Перепічка. Питалася шмшечка перепечі: чи далека доріженька до печі? Мил. 149.

Перепечѣйка, ки, ж. = Перепічайка. Знайте мене, перепечайку, що на воротях тісто. ЗОЮР. I. 148.

Перепивѣти, вѣю, еш, сов. в. перепіѣти, п'ю, п'ѣш, ил. 1) Выпивать, выпить за чье здоровье, желая кому счастья. Насипає горівки у порцію і перепиває до всіх людей з словами: „Дай вам, Боже, здоров'я!“ Шух. I. 194. 2) — ному що. На свадьбѣ: выпивая рюмку, дарить что-либо новобрачнымъ Kolb. I, 311, 319. Братіку-

перепую, перепіѣти щастя - долю! Що маю перепиваю, щастя - долі не впадаю. Грин. III. 513. Ой ішла дівка Мар'єчка із своїми дружечками; насупротив її батенько її з повненькими кубочками. „Перепіѣти, дочечко, перепіѣти, Мар'єчко, із своїми дружечками“. Ои за жалощами за великими перепую не брала. Рк. Макс. 3) Перепивать, перепіѣти, выпить больше кого. А пити, так не переп'є його й Дажилка, що в того пана. Кв.

Перепивѣтися, вѣюся, ешся, сов. в. перепіѣтися, п'юся, п'ѣшся, ил. Перепиваться, перепіѣться, упиться. Не слухайте, се він перепивсь та з п'яну хмелю понав. Кв.

Перепіѣлювати, люю, еш, сов. в. перепіѣлювати, лѣю, еш, ил. Перепіѣлювать, перепіѣлить.

Перепіѣнати, нѣю, еш, сов. в. перепіѣнати, пнѣ, нѣш, ил. 1) Протягивать, протянуть что (напр. веревку, простыню), черезъ что-либо, перегородить что протянутою вещью. Кає навук:... де тілко у горниці не перепіѣ навутиння, зараз мене і зметуть. Мнж. 7. Перепіѣнули рядом хату. 2) Преграждать, преградить. Хотів перепіѣсти бусурменням шлях. К. ЦН. 226. Ой юрами, мій милий, юрами, перепіѣта стежка чарами,—а ні прийти, а ні перепіѣти, ні з тобою говорити. Чуб. V. 193.

Перепіѣнатися, нѣюся, ешся, сов. в. перепіѣнатися, пнѣся, нѣшся, ил. 1) Быть перепіѣняемымъ, перепіѣненнымъ чѣмъ-либо протянутымъ. 2) Опоясываться, опоясаться. Я поясом перепіѣнуся та й нікого не боюся. Грин. III. 654.

Перепіѣнати, ся. См. Перепіѣнати, ся.

Перепіѣнати, нѣю, еш, сов. в. перепіѣнати, нѣю, еш, ил. 1) Преграждать, преградить. Яр нам перепіѣнив дорогу. Харьк. Стережися, щоб вона тобі не перепіѣнила дороги до царства небесного. Кв. 2) О рѣчи: перебивать, перебить, прерывать, прервать. Не перепіѣняй мене, а то й казати не буду. Харьк.

Перепіѣнатися, нѣюся, ешся, сов. в. перепіѣнатися, нѣюся, ешся, ил. 1) Преграждаться, преграждаться. 2) Прекращаться, прекратиться, прерываться, прерваться.

Перепіѣс, су, м. 1) Копія рукописи. 2) Перепіѣсь, ревизія. По оних перепіѣсахъ що тоді були, то у нашому селі 700 душ, а тепер не знаю.

Перепіѣсати, ся. См. Перепіѣсувати, ся.

Перепі́сання, ня, с. Переписывание, переписка.

Перепі́сувати, сую, еш, сов. в. перепі́сати, пишú, шеш, гл. 1) Переписывать, переписать. *Переписав усе знову, бо було погано.* 2) Дѣлать, сдѣлать списокъ, реестръ, перепись.

Перепі́суватися, суюся, ешся, сов. в. перепі́сатися, шúся, шешся, гл. Переписываться, переписаться (о сниманіи копій). *Та й дого ж як воно в тебе переписується, а таке маленьке.*

Перэ́пит, ту, м. 1) Разспросъ. 2) Переспросъ.

Перепі́тати. См. **Перепитувати.**

Перепі́тки, ків, м. мн. Свадебный обрядъ: выпивая рюмку, дарить что-либо новобрачнымъ. См. **Перепивати 2.**

Перепі́тування, ня, с 1) Разспрашивание. *А що тобі з того перепитування, що ти раз-у-раз про його сестру перепитуєш?* Полт. г. 2) Переспрашивание.

Перепі́тувати, тую, еш, сов. в. перепі́тати, тáю, еш, гл. 1) Разспрашивать, расспросить. *Та перепитаю миленького свого: та чи він у дорозі воли поганяє, ой чи у шинкарки мед-горяку кружає.* Чуб. V. 538. *Що в козака дві дівчини, одна одну перепитуює: чи була ти, подружечко, вчора вчора на улиці?* Мил. 117. 2) Переспрашивать, переспросить. *Все в таябличку дивлюся, поки він усіх перепитає.* Г. Барв. 404.

Перепі́туватися, туюся, ешся, гл. Спрашивать другъ друга. *Стали вони перепитуватись між собою, хто б з них був, що се має зробити.* Єв. Л. XXII. 23.

Перепі́ти, ся. См. **Перепивати, ся.**

Перэ́пих, ху, м. Пышность. *З перепихом несуть його на марах.* К. Іов. 48.

Перепі́хати, хáю, еш, сов. в. перепі́хати, хáю, еш и перепі́хнути, пхнú, пѣш, гл. Переталкивать, перетолкнуть, перепихивать, перепихнуть.

Перепі́єць, пійця, м. 1) Небольшой свадебный хлѣбець особой формы. Марк. 137. МУЕ. III. 87 *В п'ятницю до діла лежні з цурту порobili та шишки і перепієці в піч посадовили.* Мкр. Н. 21. 2) Братъ новобрачной, который, послѣ отѣзда послѣдней въ домъ жениха, также отправляется туда съ дѣлюю узнать о результатахъ первой брачной ночи Контантиногр. у.

Перепі́й, пбю, м. 1) На свадьбѣ: обрядовое выпивание за здоровье молодыхъ,

сопровожаемое подарками. Чуб. IV. 677. 2) Тотъ, кто участвуетъ въ перепбї. *Братіку-перепбою, перепий щастя-долю!—Що маю,—перепиваю, щастя-долі не впадаю.* Грин. III. 513. См. еще **Перепієць 2.** 3) Перепой. *Охриплий з перепбою юлос.* Мир. Пов. II. 76. *Спить батенько з перепбою.* Чуб. V. 444.

Перепі́йний, а, е. Относящійся къ перепбою 1. Чуб. IV. 677.

Перепі́йщина, ня, ж. Подарки, дающіеся новобрачнымъ во время перепбою 1. Kolb. I. 319.

Перепі́кати, кáю, еш, сов. в. перепекті, печú, чѣш, гл. Перспекать, перенечь.

Перепі́катися, кáюся, ешся, сов. в. перепектіся, печúся, чѣшся, гл. Перспекаться, перепечься.

Перепі́лка, ки, ж. = **Перепелиця 1, 3.** Марк. 70. *Ой післав я до дівчини Насті, дала вона мені перепілку в маслі.* Чуб. V. 435. Какъ ласкат. для женщипъ. *Пестить було її всяк: і юлубко моя вірная, і ожинко повная, і перепілко моя утішина.* Г. Барв. 107. Ум. **Перепілонька, перепілочна.** *Марусенько моя, лебідочко, зірочко моя, рибочко, перепілочко! приговорював Василь, обнімаючи свою Марусю.* Кв. I. 55.

Перепі́лочок, чка, м. Ум. отъ перепел. *Через дальні степи перепілочком переліжи.* Чуб. V. 469.

Перепі́ранка, ки, ж. Порвавшаяся отъ мытья рубаха. *Из драпки в перепіранку.* Ном. № 11239.

Перепі́рати, рáю, еш, сов. в. перепрáти, перú, рѣш, гл. Перестирывать, перестирать, перемыть (бѣлье) наново.

Перепі́ратися, рáюся, ешся, сов. в. перепрáтися, перúся, рѣшся, гл. Перестирываться, перестираться, перемываться, перемыться. *Ото сорочка така, що через три дні перепірається і сама на тебе надивається.* Грин. I. 100—101.

Перепі́ти, пію, еш, гл. = **Переспівати.** *Ой що вмiли, перепіли,—співайте сами.* Рк. Макс.

Перепі́чайка, ки, ж. 1) Родъ лепешки изъ кислаго тѣста, испеченной на сковородѣ. 2) Женщина, пекущая хлѣбы. *Знайте мене, перепічайку, що на воротях тієто!* Ном. № 10793. *Погана перепічайка! напече було хлѣба глевкого та сирого.* Мнж. 101

Перепі́чечка, ки, ж. Ум. отъ перепічка.

Перепічка, ки, ж. 1)—**Перепічайка 1.** Чуб. VII. 445. *На столі постановили чарку і юрілку, три перепічки на маслі, ковбаси тарілку.* Мкр. Н. 2) *Маленькая пасьчка, которую дают священнику послѣ освященія пасхальнаго хлѣба.* Вх. Зн. 48. Ум. **Перепічечна.** *Чоловіче, напечу я тобі перепічечок.* Грин. II. 164.

Переплávний, а, о. **Переплávна середá.** Преполовеніє. *У переплавну середу пасла дівка череду.* Нп.

Переплáкати, чу, чеш, и. 1) **Перестать плакать.** *Переплакала вже дитина, затихла.* 2) **Проплакать.** *Чи знаєш ти, щб я персплакала?* МВ. (О. 1862. I. 87). 3) **Выплакаться.** *Переплакала б, перемучилася б раз та й забула.* Левиц. I. 39. *Побій мене; миленький, уночі, то я переплачу, білу постіль стелючи.* Нп. (С. Барв. 290). 4)—**що.** *Плачемъ избавитсья отъ чего. А може михо переплачу.* Шевч. 380 5)—**когб.** *Превзойти плачемъ.*

Переплáта, ти, ж. **Переплата.** Ум. **Переплáтка.**

Переплатіти. См. **Переплачувати.**

Переплáтка, ки, ж. Ум. **отъ переплата.**

Переплáчувати, чую, еш, сов. в. **переплатіти, чў, тиш, и.** **Переплачивать, переплатить.**

Переплэнтатися, таюся, ешся, и. **Перетащитсья, перебрести.** *Насилу переплэнтатвся через міст, так заслаб.*

Переплесті, ся. См. **Переплітати, ся.**

Перепливáти, ваю, еш, сов. в. **перепливті и переплисті, вў, вѣш, и.** **Перепливать, переплыть.** *Ой крикнула лебедонька, море перепливши.* Чуб. V. 940. *За лісами, за степами тебе не видати і бистренькими водами до тебе не перепливати.* Чуб. V. 929. *Вік пережить—не море переплисти.* Ном. № 8125.

Переплигну́ти. См. **Переплигувати.**

Перепли́гувати, гую, еш, сов. в. **переплигну́ти, нў, нѣш, и.** **Перепрыгивать, перепрыгнуть.** *Пішли до куріня, переплигуючи через густе оудіння.* Левиц. Пов. 228.

Перепли́нути, ну, нѣш, и.—**Перепливити.** *Треба мені перебрести сю річеньку та глибокую. А чи мені перебрести, а чи мені переплинути.* Чуб. V. 456.

Переплисті. См. **Перепливати.**

Переплитовічка, ки, ж. **Родъ вышивка.** Kolb. I. 48.

Переплітáти, таю, еш, сов. в. **переплесті, летў, тѣш, и.** **Переплетать, переплести.**

Переплітáтися, таюся, ешся, сов. в. **переплестіся, тўся, тѣшся, и.** **Переплетаться, переплестися.**

Переплітáти, тую, еш, и.—**Переплітати.** *Та плетуть сітки на твої дитки, на тебе, сіра утко.—Нехай плетуть, переплітують,—я того не боюся.* Мет. 157.

Перепліші́ти, шў, шїш, и. **Завлипить напово.**

Переплўтáти, ся. См. **Переплутувати, ся.**

Переплўтувати, тую, еш, сов. в. **переплўтати, таю, еш, и.** **Перепутывать, перепутать; оплесть, переплесть.** 2) **Спутывать, спутать, перемѣшать.**

Переплўтуватися, туюся, ешся, сов. в. **переплўтатися, таюся, ешся, и.** **Перепутываться, перепутаться, обвиться одинъ вокругъ другого.** *Гілля переплуталось між собою.* Левиц. Пов. 191.

Переплю́ндрува́ти, рўю, еш, и. **Опустошить, разграбить.**

Перепни́ти, пнў, нѣш, и.—**Переп'ясти.**

Перепня́ти, пнў, нѣш, и.—**Переп'ясти.** *Кажуть мені річку плисти широкую та глибокую. А ні її переплисти, а ні перепняти.* Грин. III. 416.

Переповзáти, заю, еш, сов. в. **переповзті, зў, зѣш, и.** **Переползать, переползти.**

Переповідáти, даю, еш, сов. в. **переповісті, вім, вісі, и.** **Пересказывать, пересказать.**

Перепові́стися, вімся, вісіся, и.—**чого.** **Пересказать, передать.** *Ой коби я свою любка на юдинку вздріла, я би му ся своєї кривди не переповіла.* Гол. IV. 454.

Переповня́, ні, ж. **Избытокъ.** *З переповні серця промовляють уста його.* Єв. Л. IV. 45.

Переполі́скувати, кую, еш, сов. в. **переполоскáти, щў, щѣш, и.** **Переполаскивать, переполоскать, ополоскать.** *У неділю рано зілля копала, а в понеділок переполоскала.* Нп.

Переполов́инити, ню, ниш, и. См. **Переполовинювати.**

Переполов́инювати, нюю, еш, сов. в. **переполов́инити, ню, ниш, и.** **Брать, взять половину, растратить, отобрать на половину.** *Кожна з них спостерегла, що багато дечого з батьківського добра не прийшло до рук, що його нишком переполовинило.* Левиц. Пов. 87.

Переполювати. См. Переполювати.

Переполювати. См. Переполювати.

Переполювати, ху, м. 1) Испугъ. *Підкрався, щоб ізлякати; коли подивляться, що вбитий, — з переполюху ну втікати!* Шевч. 32. *Злякалась миша та притьмом, поміж травом, лопушком, з переполюху почухрала.* Гліб. 2) Нездоровье отъ перепуга. ХС. VII. 415. *Надїть сорочку пазухом назад од переполюху.* Ном. № 285. *Шепчу — уроки проганяю, переполюхи виливаю.* Котл. Ен. III. 13.

Переполювати, хаю, еш, м. Перепугать, встревожить. *Вони мені всіх дівчат переполювають.* Стор. II. 35.

Переполюватися, хаюся, ешся, м. Перепугаться, встревожиться.

Переполюшений, а, е. Перепуганный, испуганный. *А чого ж ти сам себе боїся? — поспитала його все переполюшена.* МВ. (О. 1862. I. 95).

Переполюшити, шү, шиш, м. = **Переполюхати.** *Одна така таємнича йстота переполюшила кукуріківців.* Г. Барв. 351.

Переполюшитися, шүся, шишся, м. = **Переполюхатися.**

Переполюшкати, каю, еш, м. = **Переполюхати.**

Переполюднати, наю, еш и переполюднувати, ную, еш, м. Пополдничать. *Піти й собі переполюднувати.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Переполювати, люю, еш, сов. в. переполювати, люю, леш, м. Перепахивать, перепахать наново.

Переполювати, люю, еш, м. Окончить періодъ случки. *Корова вже переполювала.*

Переполювати, ни, ж. Препона, препятствие. *Загуде, заклекаче вода, ламаючи мітки, зносячи хисткі перепони.* Мир. Пов. II. 41. *Його не лякала жадна препона.* Левиц. Пов. 176.

Переполювати, ки, ж. Косая планка, прибитая къ воротамъ. Харьк. у.

Переполюватися, ріюся, рішся, м. Въ выраз. *поря переполювалась.* Уже поздно, уже не время. *Хотів оце втікати в степи, на Донщину, да тільки що пора вже переполювалась.* Г. Барв. 333

Переполювати. См. Переполювати.

Переполювати, нюю, еш, сов. в. переполювати, нюю, ніш, м. Опрастывать, опростать, опорожнить. *Чи порожня*

моя макітерка? — Ні, не порожня, та ось я зараз переполюваю. Черниг.

Переполювати, няю, еш, м. = **Переполювати.** *Це ви по мечички? А я саме переполюваю їх.* Харьк. г.

Переполювати, рію, реш, м. Распороть на двое.

Переполювати, шү, стіш, м. 1) Пропустить известное время. 2) Окончить постить.

Переполювати, тію, еш, м. 1) Переполювать. 2) Пропотеть.

Переполювати, ваю, еш, сов. в. переполювати, чїну, неш, м. Отдыхать, отдохнуть немного. *Так виїхав, що не дав і коням гаразд переполювати.* Св. Л. 45. *Переполювати, та й знов поїду.*

Переполювати, вуку, м. Кратковременный отдыхъ. Стор. II. 123.

Переполювати. См. Переполювати.

Переполювати, ви, ж. Переправа. *Як до Дністра прибували, через три перевози переправу мали.* АД. II. 103. *Ой пішли чумаки в дорогу, діїли вони до перевозу. Один каже: річенька мала, другий каже: худа переправа.* Чуб. V. 1039.

Переполювати, ся. См. Переполювати, ся

Переполювати, ляю, еш, сов. в. переполювати, влю, виш, м. Переполювать, переполювать.

Переполюватися, ляюся, ешся, сов. в. переполюватися, влюся, вишся, м. Переполюваться, переполюваться. *Переполювались вони через це море.* Рудч. Ск. I. 120.

Переполювати, сүю, еш, м. Вывести, выгладить.

Переполювати. См. Переполювати.

Переполюватися, цююся, ешся, м. Переполюваться работою.

Переполювати, шаю, еш, м. = **Переполювати.** *Сми-м кого образив, то переполювати.* Гол. III. 509.

Переполювати, ваю, еш, сов. в. переполювати, рію, еш, м. Переполювать, переполювать. *Страва переполю в печі.* Левиц. I 198

Переполювати, бую, еш, м. Переиспытать. *За молодого віку переполював усякої долі.* Г. Барв. 182.

Переполювати, джую, еш, сов. в. переполювати, джу, диш, м. Проводить, провести чрезъ что. *Досі переполювати його (українське слово) в нас тільки через віковічні книги Св. Письма. Наступим черга переполювати його через постійні*

твори великих народів і через... науку. К. ХП. 135.

Перепрѳдати. См. Перепродувати.

Перепрѳдування, ня, с. 1) Перепродажа. *Купування та перепрѳдування.* Мир. Цов. II. 56. 2) Барышничанье.

Перепрѳдувати, дую, еш, сов. в. перепрѳдати, даю, еш, гл. 1) Перепродувати, перепродать. 2) Барышничать, торговать. *Взялась то сим, то тим перепрѳдувати. Накупить рублів на 10 усякого краму, та й перепрѳдує москалям.* Мир. ХРВ. 165.

Перепрѳдуха, хи, ж. = Перекупка.

Перепрѳс, су, м Извиненіе. *Нептун з Еолом з перепрѳсу дали такого перепрѳсу, що й досі зашпори цемлять.* Котл. Ен. VI. 10.

Перепрѳсини, син, ж. мн. 1) Извиненіе, принесеніе извиненія. 2) Пирушка послѣ примиренія.

Перепрѳсити, ся. См. Перепрошувати, ся.

Перепрѳхати, хая, еш, гл = Перепрошувати. *Як зачав перепрѳхати, горілкою частувати.* Чуб. III. 426.

Перепрѳшувати, шую, еш, сов. в. перепрѳсити, шѳ, снш, гл. 1) Извиняться, извиниться, попросить извиненія. *Був юновий упасти перед нею на коліна і перепрѳсити їй.* Левец. 2) Просить, попросить, упросить. *Старий мій обрѳкався у Київ, ойже й не довелось йому, бо син перепрѳсив у волости старшини та голови, то його й не пустили.* Харьк. г. 3) Просить, попросить многих одного за другимъ. *Як ужє перепрѳсит дружба парубків, то начинає просити дѳвчат.* Гринч. III. 514.

Перепрѳшуватися, шуюся, ешся, сов. в. перепрѳситися, прошѳся, сншся, гл. Взаимно извиняться, извиниться

Перепрѳгати, гаю, еш, сов. в. перепрѳгати, жѳ, жѳш, гл. Перепрѳгати, перепрѳгати.

Перѳпрядки, ків, м. мн. Шерсть, оставшаяся послѣ того, какъ изъ нея при пряденіи выберуть длинныя волокна. Лохв. у.

Перѳпрѳсти, прѳдѳ, дѳш, гл. — когѳ. Больше кого-нибудь напрѳсть.

Перѳпугати, гаю, еш, гл. О филинѳ: грекратить крикъ.

Перѳпудитися, джуся, дшся, гл. Перѳпугатися.

Перѳпурхнѳти, ну, еш, гл. Пере-

порхнѳть. *Обудить його, як що перепурхне або шелесне.* МВ. (О. 1861. I. 98).

Перѳпускання, ня, с. 1) Пропускъ. 2) Перегонка, просѳиванье. 3) Часть полубубка отъ тали до воротника. Вас. 154, 155.

Перѳпущати, каю, еш, сов. в. перѳпустѳти, пущѳ, стшш, гл. 1) Пропускати, пропустить. 2) — через що. Перегонять, перегнати, просѳять, профѳльтровать. 3) Уступати, уступить. *Кожне було скорѳше свос перѳпуститъ, нѳж попуститъ із хазяйського.* Свм. 206. 4) Уступати, уступить очередь. *А там завѳзно було, повен м.мн натаскали, черга йому прийшлася б аж через тиждень.* *Дай, — каже, — збрешу, що в мене батько на лавѳ лежить, то перѳпустятъ.* Грин. II. 296. 5) Чрезъ мѳру передерживати, передержать при какой-либо работѳ, напр. перемочить, пережечь и пр. Вас. 200.

Перѳпуст, ту, м. 1) Сосудъ для перѳгонки водки, холодильникъ, колба. 2) = Перѳрѳз.

Перѳпустѳти. См. Перѳпущати.

Перѳпустувати, тѳю, еш, гл. Перѳстать шалить.

Перѳпхати. См. Перѳпихати.

Перѳпхнѳти. См. Перѳпихати.

Перѳп'ястѳ. См. Перѳпинати.

Перѳп'ят устѳти. Стать кому на дорогѳ, преградить кому путь. *Перѳп'ят встане на тебе, москалю, мое святе, мое пророче слово.* К. XII. 97

Перѳп'ятѳти, п'ячѳ, тѳш, гл. = Перѳп'ясти. *Битий шлях перѳп'ятити.* К. ЦН. 242.

Перѳрѳджувати, джую, еш, сов. в. перѳрѳджати, джу, дшш, гл. Перѳсуживать, перѳсудить, перѳрѳшати, перѳрѳшить. *Радятъ мене люде, радятъ і друїї, а я тую раду сама перѳрѳджу.* Чуб. V. 619.

Перѳрѳлити. См. Перѳрѳлювати.

Перѳрѳлювати, люю, еш, сов. в. перѳрѳлити, лю, лшш, гл. 1) Перѳпахивати, перѳпахати рѳлом. Грин. II. 210. 2) Провести борозду рѳлом чрезъ что-нибудь.

Перѳрахѳвувати, вую, еш, сов. перѳрахувати, хѳю, еш, гл. Перѳсчитывать, перѳсчитать.

Перѳрѳва, ви, ж. Перѳрѳвь, пауза, интервалъ, промежутокъ. 2) Раст. *Lysimachia nummularia.* Вх. Пч. II. 33. 3) Родъ вышивки. Kolb. I. 49.

Перѳрѳванець, нѳя, м. Раст. *Alsine media.* Лв. 96. См. Мокрець.

Перерва́ти, ся. См. **Переривати, ся.**
Перерва́ця, ці, ж. Перерывъ. *З ковалем не вільно за роботу остей торуватися, бо би була перерваця в рибі — часом вона ловила би ся, а часом ні.* Шух. I. 222.

Переремига́ти, га́ю, еш, и. Пережевать жвачку.

Перерéпанка, ки, ж. Треснувший плодъ; потрескавшийся предметъ.

Перерéпатися, паюся, ешся, и. Потрескаться, полопаться.

Переречетува́ти, ту́ю, еш, и. Перестать кричать, горланить.

Перержа́вити, вію, еш, и. Перержавѣть.

I. Перерива́ти, ва́ю, еш, сов. в. перерва́ти, рву́, рваш. 1) Перерывать, перервать. 2) Прерывать, прервать, прекратить. *Молодий вік перервати.* Чуб. V. 376. *Не перерви ж, о вічний Боже. моего життя на половині.* К Псал. 231.

II. Перерива́ти, ва́ю, еш, сов. в. перері́ти, рію, еш, и. Перерывать, перерывать, перекапывать, перекопать. *Мої стежки псують, переривають.* К. Іов. 64.

Перерива́тися, ва́юся, ешся, сов. в. перерва́тися, рву́ся, рвашся, и. 1) Перерываться, перерваться. *Хиба мені перервається та навздогін цілуватися.* Ном. № 5265. *Як не перервється.* Изо всѣхъ силъ что-либо дѣлаеть. *І робити — не прибити, а жать не нагнетъся, а почує свистілочку, — як не перерветься.* Грин. III 67. 2) Прерываться, прерваться, прекратиться. 3) Подрываться, подорваться? *Гори мої, гори! То мѣ тяжко на вас, перервався мий, ходячи через вас.* Гол III. 433.

Перерештува́ти, ту́ю, еш, и. Поставить иначе лѣса.

Перері́в, зу, м. Срѣзь, половина перерѣзанной поперегъ бочки. *Уже повен перері́в води наносила.*

Перері́зати. См. **Перерізувати.**

Перері́зувати, зую, еш, сов. в. перері́зати, ріжу, жеш, и. Перерѣзывать, перерѣзать.

Перері́к, ку, м. Пререканіе. *Не заходити з ним у перері́к.* Не входитъ съ нимъ въ споръ, пререканія. ЕЗ. V. 67.

Переро́б, бу, м. Работа сверхъ уговора. *Два дні було переробу в мене за ним.* Кобеляк. у. (Залюб.).

Переробі́ти, ся. См. **Переробляти, ся.**

Переробля́ння, ня, с. Передѣльваніе. Богод. у.

Переробля́ти, ляю, еш, сов. в. переробі́ти, блію, биш, и. 1) Передѣльвать,

передѣлать. *А що зробили, то й перероблять.* Грин. III. 482. *Панську стоту не переробили.* МВ. I. 99. 2) Только сов. в. **Передѣ́лать, сдѣ́лать все.** *Панської роботи не переробили.* Ном. № 1299.

Переробля́тися, ляюся, ешся, сов. в. переробі́тися, бліюся, бишся, и. **Передѣ́льватися, быть передѣ́ланнымъ.** *Мов діло переробиться, мов слово переговориться.* Мил. 193.

Переро́джува́тися, джуюся, ешся, сов. в. перероді́тися, джу́ся, дишся, и. **Переро́ждатися, переродитися.** *Всі неначе переродились, були веселі, жартували.* Лев. вид. Пов. 44.

Перероста́ти, та́ю, еш, сов. в. перерості́, ту́, тѣш, и. 1) Перерастать, перерастать, вырасти больше чѣмъ слѣдуетъ. *Чи ж я, мамцю, не доріс, чи ж я, мамцю, переріс, чи не рублена хата, що не люблять дівчата?* Чуб. V. 1127. 3) Поростать, порости поперегъ. *Ой не ходи, козаче, горами: переросла доріжка чарами.* Чуб. V. 1197. 3) Перерастать, вырасти больше кого. *Вже Юрко Семена переріс.*

Переруб, бу, м. 1) = **Перері́з.** Желез 2) **Закромъ.** Вх. Зн. 48.

Переруба́ти, ся. См. **Перерубувати, ся.**

Перерубу́вати, бую, еш, сов. в. переруба́ти, ба́ю, еш, и. Перерубывать, перерубить.

Перерубу́вання, ня, с. Перерубаніе, перерубка.

Перерубу́ватися, буюся, ешся, сов. в. переруба́тися, ба́юся, ешся, и. Перерубываться, перерубиться. *Ні, ия кістка не перерубається.* Васильк. у.

Переруме́гува́ти, гу́ю, еш, и. = **Переремигати.** Вх. Лем. 448.

Переса́джувати, джую, еш, сов. в. переса́дити, джу́, диш, и. 1) Пересаживать, пересадить (растения). 2) **Передѣ́лать, передѣ́лать пополамъ, посадивъ растения.** *Пересади, моя миленькая, вишеньками двір.* Чуб. V. 411. 3) Пересаживать, пересадить кого черезъ что. *Дівко, дівко, пересади через порі!* Рудч. Ск. II. 66. 4) **Высовывать, высунуть черезъ что.** *Вівця пересади́ть голову через комишеву стінку.* О. 1862. V. Кух. 30.

Переса́пувати, пую, еш, сов. в. пересапува́ти, пу́ю, еш, и. Наново полоть, выполоть сапою.

Пересварі́тися, ріюся, ришся, и. Разсориться; перессориться.

Пересвистати, щу́, щеш, *гл.*—ногó. Свиснуть громче кого. Будем міряться, хто кого пересвище. Рудч. Ск. I. 68.

Пересвідчення, ня, *с.* Уб́ждене́, приоб́ртенное путемъ опыта. Я, бач, заду-мав писати децю своє .. а тим часом скла-даю собі свої пересвідчення. Левиц. Пов. 89.

Пересвідчити, ся. См. Пересвідчува-ти, ся.

Пересвідчувати, чую, еш, *сов. в.* пе-ресвідчити, чу, чийш, *гл.* Уб́ждать, уб́-дить фактами.

Пересвідчуватися, чуюся, ешся, *сов. в.* пересвідчитися, чуся, чийся, *гл.* Уб́ж-да́ться, уб́дидься фактично, ув́рився. Тепер тільки Дашкович пересвідчився в тім, що Воздвиженський засватався. Левиц. Пов. 46.

Пересвятувати, кую, еш, *гл.* Про-вести праздники. Усі святки пересвяткува-ли. Чуб. III. 356.

Пересідати, джу, диш, *гл.*—Переси-діти. Седів, седів чоловік на дубі і таки переседів вовка. Чуб. I. 51.

Переселення, ня, *с.* Переселеніе. Пе-реселення у Вавилон. Єв. Мт. I. 11.

Переселець, льця, *м.* Переселенець. Стор. II. 102. Дешево продавали (хату) пе-ресельці, ідучи на степи. Г. Барв. 379. Та ми пересельці з Курської губерні. Астрах. г.

Переселіти, ся. См. Переселяти, ся.

Переселяння, на, *м.*—Переселець. Міус. окр.

Переселяти, ляю, еш, *сов. в.* пересе-літи, лю́, лиш, *гл.* Переселять, пересе-лить. Переселено їх у Вавилон. Єв. Мт. I. 12.

Переселятися, ляюся, ешся, *сов. в.* пе-реселітися, лю́ся, лишся, *гл.* Пересе-ля́ться, переселиться.

Пересердитися, джуся, дишся, *гл.* Перестать сердиться. Дід .. думає: баба пе-ресердиться. Рудч. Ск. II. 62. Моя мила сердиться, — таки ж вона пересердиться. Грин. III. 172.

Пересердя, дя, *с.* Гнѣвъ. Нащо ти на мене таке велике пересердие мави? АД. I. 215. 3 пересердя. Въ сердцахъ. Він тоді з пересердя каже: піду сякої-такої віри бабу вб'ю. Грин. II. 86.

Пересіджувати, джую, еш, *сов. в.* пересідати, джу, диш, *гл.* 1) Сидѣть, просидѣть. Чималу ж я годину пересиділа, поки вийшла пані. МВ. (О. 1862. III. 51). 2) Пережидать, переждать сидя. Нікуди й не кажи, щоб забити та пересідати; бо

до селя було далеченько, а дощ так і по-ливає. Кв. Баба в теплі пересиділа до рани. Гн. II. 12. Сховай мене, мій таточку, у коморю, може я сі гостоньки пререстон, сховай мене, мій таточку, хоч у хижі, та може я сі гостоньки пересижу. МВ. 154. 3) Только сѣв. в. Просидѣть слиш-комъ долго. Хлѣб пересидѣв у печі 4)—нігу. Отсидѣть, пересидѣть, придавить, сидя, ногу.

Пересилати, ляю, еш, *сов. в.* пере-слати, шлю́, шлѣш, *гл.* Пересылать, пере-слать. Як не буду ік Покрові, так буду пи-сати та пересилати чорними орлами. Чуб. V. 306.

Пересилити, лю, лиш, *гл.* Осилить. перемочь. Молось тобі, Боже милій .. щоб дав мені добру силу пересилить, прр. Шевч

Пересиніти. См. Пересинювати.

Пересинювати, нюю, еш, *сов. в.* пе-ресиніти, ню́, ниш, *гл.* Слишкомъ наси-вивать, насинить.

Пересип, пу, *м.*—Переспа.

Пересипати, паяю, еш, *сов. в.* пере-сіпати, плю́, леш, *гл.* 1) Пересыпать, пересыпать. Сидить собі в насіці, переси-пає троші—сушитъ. Рудч. Ск. I. 162. Пе-ресип борошно з ночов у діжку. 2) Пере-сыпáть, пересыпáть чѣмъ. Вас. 157. Як швець дубом шкури пересипає. Ном. № 12617. 3) Перебирать, перебрать деревяную по-суду: выбросить ветхія клепки, вставить новія и вновь стянуть обручами. То було як небудь відерце або барильце наб'ю, а те-пер кадовба пересиплю, утори підріжу. Г. Барв. 347 4) Только несов. в. Перели-вать изъ пустого въ порожнее, толковать попусту. Пересипають такеньки, переси-пають,—панночка й зітхне:—Що бабуню! тільки говорили... МВ. (О. 1862. III. 39).

Пересипатися, паяюся, ешся, *гл.* За-ниматься пересыпаніємъ. Василь став як мала дитина пісочком пересипатись. Кв.

Пересихати, хаяю, еш, *сов. в.* пере-сохнути, хну́, неш, *гл.* Пересыхать, пе-ресохнуть. Гортань замовкла, пересохла. К. Псал. 155.

Пересівати, ваяю, еш, *сов. в.* пере-сіяти, сію́, еш, *гл.* Пересѣвать, пересѣять. Я шальвію пересію, а рутти не буду. Нп.

Пересідати, даяю, еш, *сов. в.* пере-сісти, сяду́, деш, *гл.* Пересѣдать, пересѣсть.

Пересідлати. См. Пересідлувати.

Пересідлувати, лую, еш, *сов. в.* пе-ресідлати, ляю́, еш, *гл.* Пересѣдывать, пересѣдлать.

Пересікати, кáю, еш, сов. в. **пересікти**, січу́, чéш, *гл.* Пересікати, пересічь. *Пулюю обуха не пересічеш.* Ном. № 1094.

Пересіл, сблү, *м.* Пересоль. *Недосіл на столі, пересіл на чолові.* Ном. № 12381.

Пересісти. См. **Пересідати**.

Пересістися, сáдүся, дешся, *гл.* О морозѣ: ослабѣть, уменьшитися. Чуб. I. 32. *Ну, та й мороз же позавчора був, аж у ніс кололо. А вчора, так ополудні, пересівся, і тепер бач як тепло.* Лебед. у. *Пересядься, морозе!* Ном. № 264.

Пересічка, ки, *ж.* Перегородка. Нѣ-
жян, у.

Пересіяти. См. **Пересівати**.

Перескаком, *нар.* Перескакивая отъ одного къ другому. МВ. II. 114.

Перескакувати, кую, еш, сов. в. **перескочити**, чу, чиш, *гл.* Перескакивать, перескочить, перепрыгнуть. *Тече річки невеличка, схочу—перескочу.* Чуб. V. 196.

Перескаржити, жү, жиш, *гл.* = **Перешкожати**. ...перескаржили у її роботі. Гн. II. 125.

Перескїв, кбкү, *м.* Прыжокъ при перепрыгиваніи черезъ что. *Свинячий перескїк.* Ном., стр. 301, № 402. Пішли грáти на перескїки. Стали играти въ перепрыгиваніе.

Пересклїти, склү, ліш, *гл.* Вставить новья стекла.

Перескбком, *нар.* Скачками, въ припрыжку. *Побїг хлопець перескбком.*

Перескбчити. См. **Перескакувати**.

Переслабувати, бую, еш, *гл.* Переболѣть.

Переслávити, влю, виш, *гл.* Перехвалить.

Переслáти. 1) См **Пересилати**. 2) См. **Перестилати**.

Переслїдувати, дую, еш, *гл.* Преслѣдовать. (Прод) *переслїдував дуже християн.* Гн. I. 161.

Переслүхати, хаю, еш, *гл.* 1) Прислушать, выслушать. *Ото він переслүхав це, заплакав.* Рудч. Ск. I. 93. 2) Переслушать. *Людської брехні не переслүхати.* Ном. № 6991.

Пересмáжити. См. **Пересмажувати**.

Пересмáжувати, жую, еш, сов. в. **пересмáжити**, жу, жиш, *гл.* Пережаривать, пережарить, прожарить, поджарить. *Пересмажити сім'я.* Зміев. у.

Пересмáлїти. См. **Пересмáлювати**.

Пересмáлювати, люю, еш, сов. в. пе-

ресмáлїти, лю́, лиш, *гл.* Слишкомъ саль-но опаливать, опалить.

Пересмердїти, джү, дїш, *гл.* Перестать вонять.

Пересмікати, чу, чéш, *гл.* Передергать. *Я шавкю пересію, руту пересмічу.* Чуб. V. 211.

Пересмієнүти, и́у, нéш, *гл.* 1) Одн. в. отъ пересмикати. 2) О зайцѣ: перебѣжать. *Зайць пересмикнув на той бік через греблю.*

Пересміхáтися, хáюся, ешся, *гл.* Пересмѣиваться.

Пересмія́ти, мію, éш, *гл.* Осилить въ смѣхѣ. *Давай будем знов смія́тсья,—што кою пересміє.* Грин. II. 80. *Ну, тепер хто кою пересміє, того буде пані.* Рудч. Ск. I. 69.

Пересмія́тися, сміюся, éшся, *гл.* Окончить смѣяться. *Тупотун пересмія́вав, давши товаришам пересмія́тсья, і став далі казати.* Г. Барв. 314.

Пересмоліти, лю́, лиш, *гл.* Осмолить вновь.

Пересмуга, ги, *ж.* Поперечная поло-са. Мнж. 188.

Пересмуткүвати, кую, еш, *гл.* Пере-стать грустить.

Пересні́ця, ці, *ж.* Рыба *Phoxinus rivularis*. Шух. I. 24.

Переснувати, снүю, éш, *гл.*—що нит-ка́ми. Протянуть черезъ что нити. *Двір переснує щось нитками.* ЗОЮР. II. 17.

Пересбүвати, вую, еш, *гл.* = **Пересу-вати**.

Пересбүватися, вуюся, ешся, *гл.* = **Пересуватися**.

Пересолїти. См. **Пересоловати**.

Пересолодáти, дáю, еш, *гл.* Пересоло-дѣть. *Було дуже тепло в хаті, і ячмінь пересолодав.*

Пересоло́джувати, джую, еш, сов. в. **пересолодїти**, джү, дїш, *гл.* Дѣлать, сдѣ-лать слаше чѣмъ нужно.

Пересблювати, люю, еш, сов. в. **пе-ресолїти**, лю́, лиш, *гл.* Пересаливать, пе-ресолить.

Пересбх(ну)ти. См. **Пересихати**.

Переспа, ни, *ж.* Пересыпь, земляная насыпь.

Переспáти, сплү, піш, *гл.* 1) Про-спать извѣстное время. *От велика біда, що переспав козик одну ніч із лялївкою.* К. ЦН. 225. *Зайшло ясне красне сонце ніч-ку переспати.* Млак. 88. 2) Сномъ изба-виться отъ чего. *Спи, сину, може переспиш (хворобу).* Мир. ХРВ. 56.

Переспатися, сплюся, пішся, *л* 1) = **Переспати** 1. *Переспийся зо їном їдну ніч.* Гн I. 42. 2) *Выспаться Ой не бурлак не здрїмався, вже господарь переспався.* Чуб V. 1014.

Переспів, *ву*, *м*. 1) *Перепѣвъ.* 2) *Переводъ стихами.* *Іов. Переспів Павла Ратая.*

I. Переспівати. См. **Переспівувати.**

II. Переспівати, *ваю*, *ещ*, *сов. в.* **перспіти**, *спію*, *ещ*, *л*. **Перезрѣвати**, *перезрѣть*, *перезрѣть*.

Переспівувати, *вую*, *ещ*, *сов. в.* **перспівати**, *ваю*, *ещ*, *л*. 1) *Перепѣвати*, *пропѣть* уже раніше *пропѣтоє*; *повторять*, *повторить* *пѣніє* *Замість своєї ступив на чужу тропу і переспівує думки народні.* О. 1861. IV. 35. 2) *Переводить*, *перевести* *стихами* *Позичена кобза. Переспів чужомовних співів. Переспівував же їх Куліш Омелькович Панько.* (Ж. 1897). 3) *Тільки сов. в.* *Пропѣть*, *окончить* *пѣть.* *Як уже переспівують, то дівчата виходять із за столу.* Грин. III. 514. *Вже треті півні переспівали.* О. 1862 X. 13.

Переспівуватися, *вуюся*, *ещся*, *л*. **Перекликаються** *пѣніємъ.* *Через став переслухувались, жартуючи, дівчата та переспівувались.* Левиц. I. 17.

Переспіти. См. **II Переспівати.**

Переставати, *таю*, *ѣш*, *сов. в.* **перестати**, *стѣну*, *неш*, *л*. 1) *Переставать*, *перестать.* *Коли ж за тобою плакати перестану.* Чуб. *Перестала дівчиноньки вірненько любити.* Мет.—*у чому.* *Останавливаться, остановиться на чемъ, перестать, дійдя до чого* *Ще ж то жиди-рандарі у тому не перестали: на славній Україні всі козацькі церкви заорандовали.* АД. II. 21. — *чогó.* *Оставлять, оставить что дѣлать.* *Коли вже ви перестанете того свисту?* МВ. 1862. III. 64) 2) *Тільки нсов. в.?* *Переходить, перебѣгать звѣря, становиться на дорогѣ.* *Біжить мерщій униз: там є такі поляни, що можна добре його переставати.* Брацл. у.

Переставити. См. **Переставляти**

Переставитися, *влюся*, *вишся*, *л*. **Умереть.** *Перше він переставився, а за ним і вона; скупі поруч і поховали їх.* МВ I 15.

Перѣставка, *ки*, *ж*. **Сѣть** для ловли перепеловъ. Вх. Пч II. 16.

Переставляти, *ляю*, *ещ*, *сов. в.* **переставити**, *влю*, *виш*, *л* **Переставлять**, *переставить*, *передвигать*, *передвинуть.* *Сердешний Наум ледве ноци переставляє.* Кв. *Переставляти вуліги.*

Перѣстан, *ну*, *м*. **Остановка**, *прекращеніє.* *Пташки без перестану, без спину виспівували.* Левиц. I. 125. *Слухав би без перестану, брате, твою читання.* Грин. I 289.

Перестановити. См. **Перестановляти.**

Перестановляти, *ляю*, *ещ*, *сов. в.* **перестановити**, *влю*, *виш*, *л*. = **Переставляти**, *переставити.*

Перестання, *ня*, *с* = **Перѣстан.** *Добре учелятився дощ,—нема йому перестання.* НВолын. у.

Перѣстано́к, *нку*, *м*. = **Перѣстан.** **Без перѣстанку.** *Постоянно. Без перестанку я о тім думаю, чи будеш ти моя.* Чуб. V. 358

Перѣстань, *ні*, *ж*. = **Перѣстан.** *Нема йому перестані.*

Перестарітися, *ріюся*, *ещся*, *л* **Перестаритися**, *перестарѣть*.

Перестаркуватий, *а*, *є*. **Перестарившійся.**

Перестати. См. **Переставати.**

Перестерегти. См. **Перестерігати.**

Перестерігати, *гаю*, *ещ*, *сов. в.* **перестерегти**, *режу*, *жѣш*, *л*. **Предостерегати**, *предостеречь.*

Перестилати, *ляю*, *ещ*, *сов. в.* **перестлати**, *стелю*, *лѣш*, *л* **Перестилать**, *переслать* *вновь.* *Перестилайте їм постілоньку так, як я перестилала.* Мил. 189.

Перестогнати, *ну*, *неш*, *л*. **Окончить** *стонать.*

Пересторба, *ги*, *ж*. **Предостереженіє.** *Єдного пригода—другого пересторога.* Ном. № 3908. *О. Гервасій не чув сієї перестороги.* Св. Л.

Перестобювати, *юю*, *ещ*, *сов. в.* **перестобяти**, *тою*, *їш*, *л*. 1) **Простаивать**, *простоять*, *постоять.* *Перестояли ми три дні в Кумицях.* МВ. I. 63. *Вода ся повинна перестояти де-небудь у захистному місці до вечора, щоб бува хто не напився* Грив. II. 321. 2) **Слишкомъ** *долго простаивать, простоять, перестоятся.* *Борц перестояв і згуск.* 3) **Пережидать**, *переждать* *стоя* *Перестояли дощ під повіткою* *Сховай мене, мій таточку, у коморю,—може я сі гостоньки перестояю.* Мил. 154. 4) **Простаивать**, *простоять* *дольше.* *Скрипливе дерево і добре перестойть.* Ном. № 8156.

Перестраждати, *даю*, *ещ*, *л*. **Перестрадать.** *Одним одна душею усе перестраждає, усе перетерпить.* Кв.

Перѣстрах, *ху*, *м*. **Ужась**, *испугъ.* *Кабан коли не розбіжиться з перестрахи,*

жолми (не) ударитися об дуб рилом. Рудч. Ск. I. 23.

Перестрашіти, ш́у, ш́иш, *и.* Перепугать, испугать. Гв. II. 171.

Перестрашітися, ш́уся, ш́ишся, *и.* Перепугаться, испугаться. *Чорт перестрашився та й утік.* Гв. II. 10.

Перестрѣлити. См. Перестрѣлювати.

Перестрѣлювати, люю, еш, сов. в. перестрѣлити, лю, лиш, *и.* 1) Перебивать, перебить выстрѣломъ. *Перестрѣлив зайцеві ногу.* 2) Стрѣляя, попадать, попасть дальше предмета. *Попович стрѣлив—жору перестрѣлив.* Чуб. V. 1078.

Перестрибнѣти. См. Перестрибувати.

Перестрибувати, бую, еш, сов. в. перестрибнѣти, нѣу, нѣш, *и.* Перепрыгивать, перепрыгнуть. *Схиляються (хлопці) один до другого у кутку, а останні перестрибують.* Чуб. III. 104.

Перестрига, ги, ж, *ж.* 1) Овца, которая два раза въ лѣто стрижется. Мнж. 188. 2) Шерсть вторичной стрижки. Вас. 198. 3) Пристриженная овчина старой овцы. Вас. 154. 4) Насмѣшливо: обстриженный, обстриженная. Ум. **Перестрижка**. *А вона й кричить на мене: „Стрижко-перестрижко“!* Екатериносл. у.

Перестригати, ж́у, ж́еш, *и.* Слишкомъ коротко остричь.

Перестрижка, ки, *м.* Ум. отъ перестрига.

Перестривати, в́аю, еш, сов. в. перестривати, стріву, нѣш, *и.* Встрѣчать, встрѣтить. *Аж от перестрива його на дорозі становий.* Рудч. Ск. II. 161. *Ішов, ішов, аж перестрива його три старці.* Мнж. 62.

Перестрїляти, л́яю, еш, *и.* Окончить стрѣльбу.

Перестрїт, ту, *м.* 1) Встрѣча. КС. 1882. XII. 590. 2) Болѣзнь отъ встрѣчи, сглазь.

Перестрїти. См. Перестривати.

Перестрїтник, ка, *м.* Раст. *Atriplex latifolia.* Лв. 97.

Перестрїчати, ч́аю, еш, *и.* = Перестривати. *Вдова Коновчиха... усіх козаків на дорозі перестрїчає.* КС. 1884. I. 40.

Перестрочїти. См. Перестрочувати.

Перестрочувати, ч́ую, еш, сов. в. перестрочїти, ч́у, ч́иш, *и.* 1) Прострачивать, прострочить. *Сами собі та дивуються, що у голуба та сизая голова, а в голубки позолочувана, чорним шовком перестрочувана.* Чуб. V. 34. 2) = Перетягати. *Широкая та й улица очеретом перестрочена.* Мил. 117.

Перестругати. См. Перестругувати.

Перестругувати, гую, еш, сов. в. перестругати, гаю, еш, *и.* Перестругивать, перестругать. *Стругав, стругав, та й перестругав.* Ном. № 7692.

Перѣступ, чу, *м.* 1) Преступленіе, нарушение закона. *Що ти грїхи мої перебравеш, переступу дошукуюся візно.* К. Іов. 22. *Грїшна душа, бита своїми тяжкими переступами, зібралася каятись перед Богом.* Мир. ХРВ. 273. 2) Волъ, заднею ногою переступающій слѣдъ передней. Мнж. 188. 3) Раст. *Viburnum alba.* Лв. 97. См. **Перелаз**.

Переступати, п́аю, еш, сов. в. переступати, плю, пиш, *и.* 1) Переступать, переступить. *Чуже переступи, та не займай.* Ном. 2) Загораживать, загородить (дорогу). *Не переступай дороги.* 3) Преступать, преступить, нарушать, нарушить (законъ), дѣлать преступленіе. *Через закон переступлю; а зроблю по своєму.* Кв. *Як ти грїшиш, що в тім за нужда Богу і що йому, як ти переступаєш?* К. Іов. 77. *І що я йому зробила таке, чим перед ним переступила?* Мир. Пов. I. 164.

Переступень, пня, *м.* Раст. *Viburnum alba.* Драг. 27. Вх. Пч. II. 9.

Переступити. См. Переступати.

Переступний, а, е. 1) Преступный. 2) О годѣ: високосный. МУЕ III. 43. 3) — тїждень. Недѣля передъ масляной.

Переступувати, пую, еш, *и.* = Переступати.

Пересувати, ваю, еш, сов. в. пересувати, ну, нѣш, *и.* Передвигать, передвигать.

Пересуватися, в́аюся, ешся, сов. в. пересуватися, нуся, чѣшся, *и.* Передвигаться, передвинуться.

Пересуд, ду, *м.* 1) Вторичный судъ. 2) Судебная пошлина, взыскиваемая въ пользу суда съ проигравшаго процессъ. *Не будеш пересудів брати.* АД. I. 136. 3) мн. Пересуды, сплетни. 4) Предразсудокъ. К. МБ. XI. 143. *Ми пересуди давнішні занедали.* К. МБ. III. 256. Ум. **Пересудок**. *А суддя судить, пересудки бере, пересудки бере, на скам'ю кладе.* Нп.

Пересуддя, дя, *с.* = Пересуд 2. *Сам Господь Бог суд судить, ангели пересуддя беруть.* Еф. 53.

Пересуджувати, д́жую, еш, сов. в. пересуджувати, д́жу, диш, *и.* 1) Пересуживать, пересудить, судить вновь. *Проходили,*

щоб нас удруче пересуджено. 2) Заниматися пересудами, пересуджувати, пересудачити.

Пересудливий, а, е. Осуждаючий другихъ. *А пересудливі жінки побрали ще й ложки.* Гліб. 31.

Пересукати См. **Пересукувати**

Пересукувати, кую, еш, сов. в. **пересукати**, каю, еш, *гл.* Пересучивати, пересучити.

Пересумувати, мую, еш, *гл.* Протосковать, прогрустити. *Пересумує день у роботі, увечері біжить—що там мої диточки, як?* МВ. I. 45. **Сум пересумувати.** Пережить тоску, печаль. *Сумувала Марусенька сей день увесь день. Ой як мечі си суми пересумувати.* Мет. 158

Пересунути, ся См. **Пересувати**, ся.

Пересучий, а, е. Хуже чѣмъ сукинѣ (бранное слово). Чуб. V. 650. *Через ції пересучі брехні хоч і з сати не виходь* Полт. г.

Пересупбняти, ню, ниш, *гл.* Стяпуть наново супоною хомуть.

Пересурмити. млю, мїш, *гл.* Перетрубить.

Пересушити, ся. См. **Пересушувати**, ся.

Пересушувати, шую, еш, сов. в. **пересушити**, шў, шиш, *гл.* 1) Просушивать, просушить. *Ми вам тут не надокучимо, онучечки пересушилимо.* Грин. III. 430 2) Пересушивать, пересушить чрезъ мѣру.

Пересушуватися, шуюся, ешся, сов. в. **пересушитися**, шўся, шишся, *гл.* Обсушиватися, обсушиться. *Через річку брала—да й замочилася, зайшла до сестри—пересушилася.* Чуб. V. 107.

Пересягнути, ну́, нѣш, *гл.* Перейти, перескочить, перешагнуть, переброситься Ном № 8775.

Перетанцювати, цюю, еш, *гл.* 1) Протанцовать, окончить танцовать. *Перетанцювавши два танці, розіходяться по домівках.* О. 1862. IV. 6. 2)—ногò. Протанцовать больше кого *Коли було візьметься за танці, так і не кажи, що іоді: перетанцює яку хоч музику.* Кв.

Перетанцюватися, цююся, ешся, *гл.* Устать, утомиться отъ тапцевъ. *А ти чою так заспалася? — „Та перетанцювалася собі на лито“,—киже Олена.* Кв.

Перетаскати См. **Перетаскувати**.

Перетаскувати, кую, еш, сов. в. **перетаскати**, каю, еш, *гл.* Перетаскивать, перетаскать. *Доля багатого перетаскала ту копу між копи до багатого* Мнж. 52.

Переташовуватися, вуюся, ешся, сов. в. **переташуватися**, шўюся, ешся, *гл.* Перекладываться, переложиться. *Дорога була труска і приходилось разів кілька переташовуватись.*

Перетворіти, рю, риш, *гл.* 1) Пересоздать. 2) Передѣлать.

Перетенѣтити, нѣчу, тиш, *гл.* *Всього тобі не перетенѣтити так,—школа й з коду.* МВ. II. 118

Перетѣрпѣти, плю, пиш, *гл.* 1) Пере-страдать, перенести, вытерпѣть *Хиба ж ти не перетерпиш?* Мнж. 122. *На собі все лиго перетерпаю, а вже нікому не скажу.* Кв. *А що я голодом перетерпів.* НВолын. у 2) Перетерпѣть, переждать терпѣливо, пока пройдетъ

Перетѣрти, ся. См **Перетирати**, ся.

Перетижнювати, нюю, еш, *гл.* Провести недѣлю Желех.

Перѣтика, ки, ж. 1) Преграда. *На нашихъ огородахъ нема а ниде ніякої перѣтики, хоч наскрізь пройди.* Мнж. 189. *Доїхав до перѣтики, спикив біля кормчи коней.* О. 1862. I. 41. *Плетень въ глухомъ заулкѣ, тупикѣ.* Лебед у. 2) Граница между двумя владѣніями, образуемая рядомъ деревьевъ? *У перѣтилу ходила по іоріси (по опеньки, по дрова).* Шевч. 540. 3) Поперечная цвѣтная полоска на бѣломъ.

Перѣтикати, каю, еш, сов. в. **перѣкати**, каю и тїчу, чѣш, *гл.* Перегородивать, перегородить рядомъ чего-либо натыканнаго *А я тую бистру річку очертомъ перѣтикаю.* Чуб. V. 457. *А я тую багатую терномъ перѣтичу, а вбоую, хорошую до себе прикличу.* Чуб. V. 38.

Перѣтин, ну, м Перерывъ. *Українці живуть тепер скрізь без перѣтину по цїлій полтавинні.*

Перѣтинати, нѣю, еш, сов. в. **перѣтати**, тнў, нѣш, *гл.* 1) Перерѣзывать, перерѣзать, перерубывать, перерубить, пересѣкать, пересѣчь. *А у його та була така шабля, що на що наставив, так і перетне.* Мнж. 36. 2) Перерѣзывать, перерѣзать путь, преградить дорогу. *Не читає князь Єрема листів іздалека: перетяв цї дороги і стежки дейнека.* К. Досв. 223. *До церкви калюжа дорогу перетяла, а до шинку можно і по під тином.* Александров. у.

Перѣтинок, нку, м. Небольшой поперечный плетень. *Коли б мені не тини та не перѣтинки, ходив би я до дівчини та що-вечоринки.* Мет. 109.

Перетирати, р'ю, еш, сов. в. **перетертти**, тр'у, тр'еш, *г.* 1) Перетирать, перетереть. 2) —ког'о на зуб'ах=Переминати ког'о на зуб'ах. Мир. Пов. I. 161.

Перетиратися, раюся, ешся, сов. в. **перетерттися**, тр'уся, р'ешся, *г.* Перетираться, перетереться.

Перетік, току, *м.* Протокъ. Ум. **Перетічок**. *Тече річка з перетічками, гуля старий з молодичками.* Пп.

Перетісувати, сую, еш, сов. в. **перетесати**, ш'у, ш'еш, *г.* Перетесывать, перетесать вновь или иначе.

Перетлівати, ваю, еш, сов. в. **перетліти**, лію, еш, *г.* Перетл'ывать, перетл'ять, истл'ять.

Перетнути, н'у, н'еш, *г.* =Перетяти.

Перетовкти, вч'у, ч'еш, *г.* 1) Перетолочь. 2) Перебить, переломать. 3) =Перевалити 2. Змiev. у.

Перетовктися, ч'уся, ч'ешся, *г.* 1) Перетолочься. *Все твоє перетовчється та перемелється.* Ном. № 4898. 2) Перебиться. *А що тієї шкоди! А скільки перетовчється посуду!* Левниц. I. 208.

Перетопити. См. Перетоплювати.

Перетоплювати, люю, еш, сов. в. **перетопити**, пл'ю, пиш, *г.* 1) О воск'ѣ, сал'ѣ и т. п. Перетоплявать, перетопить. 2) Переплавлять, переплавить. 3) Только сов. в. Вытопить, окончить топить (печь). *Уже люде перетопили, уже й погнідали.* О. 1862. VI. 33.

Переточити. См. Переточувати.

Переточувати, ч'ую, еш, сов. в. **переточити**, ч'у, ч'иш, *г.* 1) Перед'ѣживать, перед'ѣдить, перелить изъ одной бочки въ другую. 2) Прос'ѣвать, прос'ѣять. *Переточили пшеницю на решто.* 3) Истачивать, источить. *Черви переточили дерево. Миш'і ярину мені так перемочать та переточать, що скот понюхає й не їсть.* Г. Барв. 303.

Перетратити. См. Перетрачувати.

Перетрачувати, ч'ую, еш, сов. в. **перетратити**, чу, тиш, *г.* Тратить больше ч'ѣмъ сл'ѣдуетъ, перерасходовать.

Перетремтити, мч'у, тиш, *г.* Перетрогивать.

Перетривати, ваю, еш, *г.* Выдержать, перенести. *Перетривай усе, витерти б'ідочку.* МВ. (О. 1862. III. 61).

Перетроїти, рою, іш, *г.* Разд'ѣлить на три части.

Перетрошити, щ'у, щ'иш, *г.* Разбить многое въ дребезги, въ щепки.

Перетрусити. См. Перетрушувати.

Перетрухати, хаю, еш, сов. в. **перетрухнути**, ну, неш, *г.* О дерев'ѣ: сгнивать, сгнить, истл'ять.

Перетрушувати, шую, еш, сов. в. **перетрусити**, ш'у, сиш, *г.* 1) Перетряхивать, перетрясти. *Ми хочемо все перетрусити, передивитись.* Левниц. *Ліжко перетрусє.* ЗОЮР. II. 289. 2) Пересып'ать, нересып'ать. *Перетрусє яйця половою, щоб не побимсь.* 3) Только сов. в. Перетрясти. *Пропасниця вже морозом перетрусєла та взяла жаром.* Черном.

Перетрясатися, саюся, ешся, сов. в. **перетрястися**, с'уся, с'ешся, *г.* 1) Трястись, перетрястись въ переїзд'ѣ и перевозк'ѣ, перевестись съ имуществомъ. *О Яким як почув, що архирей обіцяв жєнїха, то й не став перетрясатись; а що перєвіз—тут було, а решта й на тій параб'її.* Св. Л. 191. 2) Только сов. в. Надрожаться отъ холода, передрогнуть. *Ой коли б ти, мати, знала, яке лихо в дорозі, що перетрясеши на лютім морозі.* Грин III. 562.

Перетужити, ж'у, жиш, *г.* Перетужить, перегоревать. *Затужила дівчина за мною. Нехай тужить, вона перетужить, нехай козак роченька дослужить.* Чуб. V. 289.

Перетупотіти, ч'у, тиш, *г.* Перестать топтать ногами.

Перетупцюватися, ц'ююся, ешся, *г.* Устать отъ ходьбы, движенія. *Стара нєнька за день так перетупцюється, що ввечері й недужа вже.*

Перетурбуватися, б'уюся, ешся, *г.* Перестать беспокоиться.

Перетягани, нів, *мн.* Переходъ гостей отъ тестя къ свекру во время свадьбы; также въ первое воскресенье посл'ѣ свадьбы.

I. Перетягати, гаю, еш, сов. в. **перетягт'и**, гн'у, неш, *г.* 1) Перетягивать, перетянуть. *Перетягли шнурками перину.* Левниц. 2) Перетягивать, перетянуть. *Перетягли їх у двір, а тут Бог дав дитину.* МВ. I. 44. 3) Тянуть, протянуть, прожить, перебиться. *Як небудь ще цей тиждень перетягнемо.* Змiev. у. *Хоч би дав Бог оцей тиждень перетяти.* Харьк.

II. Перетягати, гаю, еш, *г.* Перетаскать. *А скільки бідних дітей вони перетягали в неволю.* О. 1861. XI. Кух. 9—10.

Перетяти. См. Перетинати.

Переумити, млю, миш, *г.* Заставить

измѣнить свое мнѣніе. *Хоч мене ніхто не переумить...* МВ. II. 124.

Перею́чити, чу, чияш, *л.* Перевьючить.

Пере́хамну́ти, ну́, не́ш, *л.* Перекусить наскоро. *Зібрався чоловік щоб з'їхати у друге місце і ввійшов у хату перехамнуть.* Ном № 12000, стр. 289.

Пере́хапа́ти, па́ю, еш, *л.* Перехватать. (Гусенят) *ворони та сороки аж четверо перехапали.* Г. Барв. 314.

Пере́харамарка́ти, каю, еш, *л.* Поспѣшно прочесть подь носъ, пробормотать. *Піп та дяк так сяк перехарамаркали службу.*

Пере́хвалі́ти. См. **Пере́хвалюва́ти**.

Пере́хва́люва́ти, люю, еш, сов. в. **пере́хвалі́ти**, лю́, лиш, *л.* Перехваливать, перехвалить. *Перехвалить на один бік.* Ном. № 7478.

Пере́хварбува́ти, бу́ю, еш, *л.* Перекрасить.

Пере́хворі́ти, рію, еш, *л.* Переболѣть. *Інший віл перехворіє та й живе, а инший здохне.* Лебед. у.

Пере́хя́бити. См. **Пере́хяблюва́ти**.

Пере́хя́блюва́ти, люю, еш, сов. в. **пере́хя́бити**, блю, биш, *л.* Дѣлать, сдѣлать не такъ, какъ слѣдуєть. *Куди ні ступлю ступнем,—у всьому перехяблю. усе не по їх.* Г. Барв. 444.

Пере́хя́бну́тися, ну́ся, не́шся, *л.* Потерявъ равновѣсіє, унасть. Желех.

Пере́хялі́ти, ся. См. **Пере́хяля́ти**, ся

Пере́хялі́ти, ля́ю, еш, сов. в. **пере́хялі́ти**, лю́, лиш, *л.* Наклонять, наклонить; склонять, склонить. *Перехиливъ пороожню пляшку над чаркою.* Левец. I. 143. *Перехиливъ юлову.* Ном. № 336. *Кому вагу мечами перехилим, тому широка вклонить ся земля.* К. ПС. 129.

Пере́хялі́тися, ля́юся, ешся, сов. в. **пере́хялі́тися**, лю́ся, лишся, *л.* Наклоняться, наклониться, свѣшиваться, свѣситься. *Ой у броду беру воду, не перехяляюся.* Мет. 50. *Перехилилась через тин, вітає нас.* МВ. I. 10.

Пере́хя́мороди́ти, джу, диш, *л.* Пересилить въ интригахъ, хитростяхъ, колдовствѣ. *Він ледачий химороду химородить. Ну, та я його перехимороджу.* Г. Барв. 449.

Пере́хитрі́ти, рію, ріш, *л.* = **Пере́хитрува́ти**.

Пере́хитрува́ти, ру́ю, еш, *л.* Пере-

хитрить. *Хитрував, а то ще хитріше, перехитрувало.* Ном. № 3070.

Пере́хя́тува́ти, тую, еш, *л.* Перекачивать, шатая наклонять. *Ой у пом дві тополі, одна одну перехятує.* Мил. 117.

Пере́хі́д, хі́ду, *м.* 1) **Пере́ходь**, переправа. *Нема льоду, нема льоду, нема й переходу, коли тобі люба мила,—бреди й через воду.* Чуб. III. 128. *То поляки через три ріки три переходи мамі.* Макс. 2) ? *Переходом в чистім полі зацвіли волошки.* Чуб. V. 136 3) **Припадо́къ** падуцей болѣзни, эпилепсія. Грин. II. 319. **У дѣтей**: родимецъ, сильныя судороги. Мил. 34, 19

Пере́хя́рити, ритъ, *л.* безл. О тучахъ разойтись.

Пере́хя́бити, блю, биш, *л.* Наклонить на бокъ. *Нащо ти так шапку перехябив?*

Пере́хя́битися, блюся, бишся, *л.* Наклониться, накрениться, покоситься. *В цьому стіжку добра кладь, то й стіжок не перехябився.* Рк. Левец. *Стара хата вже перехябилась набік.* Рк. Левец. *Санки перехябились, а я сторч юловою.*

Пере́хов, ву, *м.* **пере́хованьа**, **кя**, ж. Прятаніє; укrywательство.

Пере́хові́ти, ся. См. **Пере́ховува́ти**, ся.

Пере́ховува́ти, вую, еш, сов. в. **пере́хові́ти**, ва́ю, еш, *л.* Перепрятывать, перепрятать; спрятать на извѣстное время. *Добре, що я гроші переховав, а то затого все село буде знати: в теї куми язик довний.* Рудч. Ск. I. 185. *Сьогодні оце сховає там, а через який час полічить їх (гроші) і перехова у друге місце.* Грин. II. 143. *Хоч і вкрав би хто яку одежину, то він переховає.* Г. Барв. 190

Пере́ховува́тися, вуюся, ешся, сов. в. **пере́хові́тися**, ва́юся, ешся, *л.* 1) **Прятаться**, спрятаться, укrywться на извѣстное время. *Скільки раз вона переховувалась по чужих хатах, по клунях, поки в йому було не простигне той пекельний вогонь.* Левец. Пов. 106. 2) **Сохраняться**, сохраниться. *Я таки й чував про старого Филона, що в його старосвіщина перехянується.* Г. Барв. 181.

Пере́ходи́ти, джу, диш, сов. в. **пере́йті́**, йду́, деш, *л.* 1) **Переходить**, перейти. *Нездужаю, рідний брате, не перейду хати.* Чуб. V. 152. 2) **Проходить**, пройти. *Поуставлялися всі громадами побіч дороги і чекали, доки не буде попри них переходити.* Гн. I. 114. *Ішов-перейшов мі-*

сяць по небі. Чуб. III. 45. *Перейшло місяців два.* МВ. (О. 1862. I. 99). 3) Проходити, пройти, оканчиваться, окончиться. *Уже тоді перейшов пужарь.* Новомоск. у. 4) Превосходить, превзойти. *Він був скупий, а вона і його перейшла.* Лохв. у. 5) Носиться, проноситься дольше чого. *Наші дати переходять панські шати.* Ном. № 1615. 5) О тѣстѣ: взойдя, перестоять лишнее. *І піч погасла, і діжа перейшла.* Кв. 6)—на кого, на що. Сдѣлаться чѣмъ. *Він перейшов на купця.* Уман. у. *Перейшов на злидні.* 7) Перейти танець. Протанцювать. *Він танець чи два перейде.* Уман. у.

Переходка, **ки**, **ж**. Мостикъ? *Через сине море ой там кладка дубова, переходка ялова.* Грин. III. 69.

Переходом, **нар** По пути, во время прохождения. *Колісь переходом стояв у нашому селі москаль.* О. 1862. I. 28

Перехожати, **жаю**, **еш**, **ил**. = **Переходити**. *Той блукає за морями, світ переходжає.* Шевч. 241.

Перехожий, **а**, **е**. Прохожий. *Полубила наша Домаха чумаченька молодого переходжою.* МВ.

Перехопіти, **ся**. См. **Перехоплювати**, **ся**.

Перехоплювати, **люю**, **еш**, **сов. в.** **перехопіти**, **плію**, **пиш**, **ил**. 1) Перехватывать, перехватить. 2) Перебивать, перебить, прервать (рѣчь). *Ходім уже, бабуню, годі вже! перехопила панночка.* МВ. (О. 1862. III. 38) „*Колісь за велику увагу ставили моє товариство*“.—*Може колісь,—перехопив січовик,—та не теперки.* Стор. МПр. 10.

Перехоплюватися, **лююся**, **ешся**, **сов. в.** **перехопітися**, **пліюся**, **пишся**, **ил**. Быстро переѣзжать, переѣхать, переправиться. *Єсть через річку і кладочки; возом не переїдем, а конем добрий козак перехопиться.* ЗОЮР. II. 206. *Перехопившись через гору, здалека побачили ми Ненаситець.* Стор. II. 121.

Перехоріти, **рію**, **еш**, **перехорувати**, **рїю**, **еш**, **ил**. Переболѣть.

Перехотіти, **хѣчу**, **чеш**, **ил**. = **Перехотіти**.

Перехотітися, **четься**, **ил**. **безл.** = **Перехотітися**.

Перехочливий, **а**, **е**. Прихотливый, капризный. *Багатство—перехочлива річ: от наш батько був багатий, а ми бідні стали.* Пятигор. окр.

Перехрѣсний, **а**, **е**. Перекрестный.

Приїздить на перехресну дорогу, аж там стоєть стоїть. Грин. I. 188. *Вийшли на степ і стали на перехреснім шляху.* Грин. II. 126. **Перехрѣсне вікно**. Въ боковой сторонѣ крыши гудульской хаты: маленькое окошечко въ формѣ креста, безъ стекла, для выхода дыма. Шух. I. 92.

Перехрѣсниця, **ці**, **ж**. Часть самотоки. (См.). Шух. I. 150.

Перѣхрест, **та**, **м**. Выкрестъ.

Перѣхрестіти, **щѣ**, **стиш**, **ил**. 1) Перекрестить. 2) См. **Перѣхрещувати**.

Перѣхрестітися, **щѣся**, **стишся**, **ил**. 1) Перекреститься. *Еней тоді як народився, разів із п'ять перѣхрестився.* Котл. Гл.

Перѣхрѣсток, **тва**, **м**. Перекрестокъ, распутье. Канев. у. *Ростикає ваші голови по перѣхрѣстках.* Стор. МПр. 137.

Перѣхрѣстя, **тя**, **с**. 1) Два бревна, двѣ планки, доски, полосы накрестъ одна на другую положенныя—отдѣльно или какъ часть различныхъ снарядовъ. Шух. I. 116, 118. Мик. 480. Поперечная перекладина креста. Уман. у. 2) Перекрестокъ. *І теперечки ще по паланках на перѣхрѣстях кістки їх крутяться на палях.* Стор. II. 18.

Перѣхрѣщний, **а**, **е** Поперечный. *Лезжала камінючка на тій перѣхрѣщній деревині, що в хатніх дверіх.* Новомоск. у.

Перѣхрѣщувати, **щюю**, **еш**, **сов. в.** **перѣхрестіти**, **щѣ**, **стиш**, **ил**. Выкрещивать, выкрестить. *Жида перѣхрести та й голову одотни.* Ном. № 905.

Перѣхрѣщуватися, **щююся**, **ешся**, **сов. в.** **перѣхрестітися**, **щѣся**, **стишся**, **ил**. Выкрещиваться, выкреститься. *Пішов (татарин) у самарський монастирь та й перѣхрестивсь у нашу віру.* Стор. II. 61.

Перѣхрѣста, **ти**, **м**. = **Перѣхрест**. Ном. № 926, 927.

Перѣхрѣщувати(ся), **щюю(ся)**, **еш(ся)**, **сов. в.** **перѣхрестіти(ся)**, **щѣ(ся)**, **стиш(ся)**, **ил**. = **Перѣхрещувати(ся)**, **перѣхрестити(ся)**. *Як побачить було хорошу пані або жидівку, то й перѣхрестить у свою віру.* ЗОЮР. I. 114.

Перѣхрѣтити, **хѣчу**, **чеш**, **ил**. **Перѣхротѣть**. **Перѣхрѣтитися**, **хѣчеться**, **ил**. **безл.** **Перѣхротѣтяться**.

Перѣцарювати, **рїюю**, **еш**, **ил**. Окончить царствовать, господствовать.

Перѣцвітати, **тѣю**, **еш**, **сов. в.** **перѣцвісті**, **цвітѣ**, **тѣш**, **ил**. 1) Отцвѣтать, отцвѣсть. 2) Плъсневѣть, заплъсневѣть.

Перѣцивірнікати, **каю**, **еш**, **ил**. С воробѣ: окончить чирикать.

Перецвіротати, чу́, ти́ш, м. О сверчкѣ: окончить трещать.

Перецвірчати, чу́, чі́ш, м. = Перецвіротати.

Переціджувати, джу́ю, еш, сов. в. перецідіти, джу́, ди́ш, м. Процѣживати, процѣдити.

Перецілувати, лу́ю, еш, м. Переціловати. *Усіх (дівчат) так перецілує.* Грин. III. 109.

Перецілуватися, лу́юся, ешся, м. Перецілюватися. *Перецілювались усі.*

Перецініти. См. Перецінювати.

Перецінування, ня, с. Переоцѣнка.

Перецінувати, ну́ю, еш, м. Переоцѣнити.

Перецінювати, ню́ю, еш, сов. в. перецініти, ню́, ни́ш, м. 1) Переоцѣнювати, переоцѣнити. 2) Оцѣнювати, оцѣнити дороже чѣмъ слѣдуєть.

Перецмо́кати, каю́, еш, м. Перестать чмокати.

Пѣрець, рцю́, м. Раст.: а) перець, *Piper.* З перцем чи не з перцем, іно щоб з добрим серцем. *Ном.;* б) —собачий. *Poligonum Nidgoriper L. ЗЮЗО. I. 132.* 2) Дати пѣрцю. Вздутъ, дати трепку. 3) Злидні та ще з пѣрцем. Голь съ претензіями. *Ум. Пѣрчик. Несу перчику, венберю на свою любу вечерю.* Грин. III. 539.

Перечасувати, су́ю, еш, м. Переждати, повременити. *Як перейде дорогу лиха година, то не йди, вернись та перечасуй, то тоді вже йди.* Лебед. у. *Тупотун перечисував, давши товаришам пересміятись і став далі казати.* Г. Барв. 314.

Перечвалати, ла́ю, еш, м. Перебрести.

Перечвертувати, ту́ю, еш, м. Раздѣлити, разрѣзати на чотири часті.

Перечекати, ка́ю, еш, м. Переждати. *Защлюбитись—не дощик перечекати.* *Ном.*

Перечѣпа, пи́, ж. Препятствіє, помѣха. На перечепі бути. Служить помѣхой. *Ум. Перечіпка.*

Перечепіти. См. Перечіплювати.

Перечеря́ти, ря́ю, еш, м. —що. Обмѣняються чѣмъ. *Гол. IV. 419.*

Перечесати, ся. См. Перечісувати, ся.

Перечікати, каю́, еш, м. Дѣтск. перерѣзати.

Перечікріжити, жу́, жи́ш, м. Перерѣзати.

Перечімчикувати, ку́ю, еш, м. Перейти.

Перечиніти, ню́, ни́ш, м. Сдѣлати сверхъ чего: дати сверхъ чего. *Добра ни-*

війка була: сто кін життя зродила; іще ся похвалила—копу перечинила. Чуб. III. 240.

Перечістити. См. Перечіщати.

Перѣчистка, ки́, ж. Дощечка, котрою бьють пеньку, очищая отъ кострики. *Сумск. у.*

Перѣчит, ту́, м.? *В шіснадцять літ письмо мимрив та все по латині мимрив, а на сімнадцятім перѣчитом всю псалтирку він знав.* *КС. 1882. IX. 480.*

Перечітати. См. Перечітувати.

Перѣчити, чу́, чи́ш, м. Прекословити, противорѣчити. *Як ти смієш мені перечити? Я цар—ти повинен мене слухати* Рудч. Ск. II. 159.

Перѣчитися, чу́ся, чи́шся, м. Спорити, оспаривати другъ друга. *Господь каже, що небо більше, а Петро каже, що земля більша. Господь каже: „Ой Петре, Петре, не перечмося!“* Чуб. III. 344.

Перечітувати, ту́ю, еш, сов. в. перечітати, та́ю, еш, м. 1) Перечитувати, перечитати вновъ. 2) Прочитувати, прочестъ. *Козак листи взявши, та й перечитавши, тяжко здихнув.* Чуб. V. 343.

Перечіщати, ща́ю, еш, сов. в. перечістити, ча́щу, сти́ш, м. 1) Перечіщати, перечістити. 2) Прочіщати, прочістити.

Перечілок, лку́, м. Часть уздечки: поперечная полоса на лбу. *Вас. 160.*

Перечіпка, ки́, ж. *Ум.* отъ перечепа.

Перечіплювати, лю́ю, еш, сов. в. перечепіти, плі́ю, пи́ш, м. 1) Зацѣпляти, зацѣпяти, помѣшавъ йдти, двигатися. *Він мене перечепив, а я і впав.* 2) Мѣшати, помѣшати. *Я був би поїхав, та щось перечепило, забув що.* Черк. у.

Перечіс, чо́су, м. Перечесъ. *Підмаювали, улецами, поки добрались до кінця, поки дівки од перечосу до самого товстіми носу.* *Котл. Ев. III. 43.*

Перечісувати, су́ю, еш, сов. в. перечесати, шу́, шеш, м. Перечесувати, перечесати.

Перечісуватися, су́юся, ешся, сов. в. перечесатися, шу́ся, шешся, м. Перечесуватися, перечесатися.

Перѣчка, ки́, ж. 1) Перекладина, жердь. *Перечка у стільці.* 2) ? *Бо кедь 'ня забіють, вержуть 'ня до решту, будуть до 'ня ходити хлопці на перечку.* *Гол. III. 115.*

Перечбвгати, га́ю, еш, м. Протереть, шаркая ногами.

Перечорніти, ню́, ни́ш, м. Слишкомъ начернити.

Перечумакувати, кую, еш, *гл.* Провести извѣстное время, занимаясь чумацествомъ.

Перечути, чу́ю, еш, *гл.* Прослышать, услышать. *Перечули вони, що у якогось царя покрив дзміи чотирьох дочок.* Мнж. 43. *Перечула через море, що мій батько в юсти буде.* Мет. 248. *А я тебе, мій синочку, ні відкіль не перечую і не побачу.* Мил. 214.

Перечутися, вт́ся, *гл.* безл. Дойти вѣстямъ, быть услышаннымъ. *Перечулося в нас об Варці, що жива й хороша.* МВ. (О. 1862. I 106).

Перешалювати, лю́ю, еш, *гл.* 1) Перекрыть вновь шелевкой. 2) Поставить изъ шелевокъ перегородку.

Перешѣвка, *кн, ж* Дратва, которою пришивають передки

Перешепт, ту, *м.* Перешептываніе *Перешепти ночні із ницаками зми.* К. ХП. 102.

Перешивання, *ня, с.* Перешиваніе.

Перешивати, в́ю, еш, *сов. в.* **перешити**, ш́ю, еш, *гл.* 1) Перешивать, перешить наново. 2) Сшивать, сшить извѣстное количество. *Оцеи ремінь на людей перешиеш, так одбудемо й хрестини й похрестини.* Г. Барв. 281.

Перешкандибати, б́ю, еш, *гл.* Перейти хромая.

Перешкварити, рю, рш, *гл.* Пережарить.

Перешкварчати, чу́, ч́ш, *гл.* Перестать шипѣть на огнѣ.

Перешкелити, лю́, л́ш, *гл.* = **Перешкелити**.

Перешко́да, *дн, ж.* Помѣха, препятствіе. *Бути на перешкодѣ.* Служить помѣхой, препятствовать. *Ніхто не розлучить, ніхто не стоїть на перешкодѣ.* МВ. (О. 1862. I. 90). *Сам ти бачиш, що вороги нам на перешкодѣ.* Чуб. V. 319.

Перешко́джувати, джую, еш, *гл.* = **Перешкожати**.

Перешко́дити. См. **Перешкожати**.

Перешко́дник, *ка, м.* Препятствующій, бывающій помѣхой.

Перешко́дниця, *ці, ж.* Препятствующая, бывающая помѣхой.

Перешко́жати, ж́ю, еш, *сов. в.* **перешко́дити**, джу, дш, *гл.* Мѣшать, помѣшать, препятствовать, воспрепятствовать.

Перешкряби́ти, ну́, нѣш, *гл.* Перещарапнуть.

Перешматува́ти, ту́ю, еш, *гл.* Перервать.

Перешугну́ти, ну́, нѣш, *гл.* Перелетѣть сразу.

Перешукати. См. **Перешужувати**.

Перешу́кувати, кую, еш, *сов. в.* **перешукати**, ќю, еш, *гл.* 1) Переискивать, переискать наново. 2) Искать, разыскивать, переискивать, переискать. *Перешукае, що єсть у возах.* ЗОЮР. II. 60.

Перешуміти, млю́, м́ш, *гл.* Перешумѣть.

Перешумува́ти, му́ю, еш, *гл.* Перебродить.

Перещебетати, чу́, чѣш, *гл.* Перестать щебетать. *Перещебетала таки цокотуха.* Шевч.

Перещеміти, млю́, м́ш, *гл.* Перестать щемѣть. *Перещеміло їй серце, полилась печаль тихіше.* Левец. I. 513.

Перещепіти. См. **Перещеплювати**.

Перещеплювати, лю́ю, еш, *сов. в.* **перещепіти**, плю́, пш, *гл.* 1) Дѣлать, сдѣлать наново прививки. 2) Пережегать, врѣзываться, врѣзаться. *Так, бач, як се уроцище перещеплювало наші землі, то й того козака, що тутечки сидів зімовиком, перещепю прозвали.* Стор. II. 137.

Перещик, *ка, м.* Наростъ на древесномъ стволѣ въ видѣ кольца.

Перей́йка, *кн, ж.* Перегородка. Вх. Лем. 448.

Перейкій, *а, ё.* Какой бы то ни было. *Подивись, яке!—Да хоч би воно було і перейке, а я його й дурно не озьму.* О. 1862. I. 34.

Перейрок, *рка, м.* Поперечный оврагъ, поперечная рытвина. *Тут переярки почались, що вода повимлувала.* Св. Л. 141. *Осталось тільки один переяроч перейхати.* Св. Л. 76.

Перейти. См. **Переймати**.

Пері́ло, *ла, с.* Перегородка. Вх. Зн. 48.

Пері́на, *ни, ж.* 1) Перина, пуховикъ— для спанья на немъ и для укрыванья. Черниг. у. *Як ранок настане, з перини не встане.* Грин. III. 200. *Дівчина козака вірненько любила: устала раненько, його не збудила, його не збудила, периною вкрила.* Грин. III. 628. *Пух із перин неначе сніг летить по вітру.* К. ЧР. 358. 2) Одно перо. *У півня є така перина, що як треба йому на зорі вставать, то вона і крутиться.* Драг. 6. Ум. **Пері́нна**, **пері́нонька**, **пері́ночна**.

Пері́нка, *кн, ж.* 1) Ум. отъ перина.

На тобі мою золоту перинку. Чуб. II. 172.
2) Личинка муравья. Вх. Уг. 252.

Перинний, а, е. Относящийся къ перивѣ.

Перинонька, периночка, ки, ж. Ум. отъ перина.

Перистий, а, е = Перістий. *І ти з міста, і я з міста, кажуть люде, що периста. Сама сіла, погляділа: була чорна—поруділа.* Чуб V. 113. 2) Перісті чоботи. Сапоги съ красными голенищами и черными головками. Харьк.

Періг, рогá, м. = Пиріг.

Перієватиця, ці, ж. = Перійка. Анн. 362.

Перій, рію, м. Раст.: а) пирей, *Bromus inermis* L. Анн. 71; б) = Перійка. Анн. 362; в) *Phleum alpinum*. Лв. 100; в) — **лісовий.** Раст. *Bromus tectorum* L.

Перійка, ки, ж. Раст. *Triticum repens*, Вх. Пч. II. 36.

Перістий, а, е. 1) О масти: по черному полю бѣлыя поперечныя полосы. Рудч. ЧП. 255. *Віл перістий.* КС. 1898. VII. 42. *Пропало трое коней перістих.* Левиц. I. 106. 2) О цвѣтѣ: въ полоскахъ. *Ой ти гарбуз, ти перістий! Из чим тебе будем їсти?* Нп. *За рижого бога, за перістих людей.* Ном. 6853.

Перістошій, я, е. Съ полосами на шеѣ. Вх. Зн. 48.

Періщити, щу, щип, м. 1) Бить, сѣчь, стегать. *Хрестять Лейбу знову: періщили, переіщили, аж пір'я летіло.* Шевч. 139. 2) О сильномъ дождѣ: падать крупными каплями.

Періюватий, а, е. Съ примѣсю перію. *Гарна солома періювата.*

Перія, рії, ж. Рядъ, линія домовъ вдоль улицы. Св. Л. 23. *Оцією вулицею підете, то по правій перії його хата.* Екатериносл. *В кінці цієї перії третя хата його від краю.* Ольгоп. у. *Осажу його (село) в три перії: перша перія старими людьми, друга перія із парубками.* Чуб. III. 423.

Перкалєвий, а, е. Коленкоровый. *Перкалєві сорочки.* Чуб. VII. 426.

Перкаль, лю, м. Коленкорь.

Перластий, а, е. Подобный жемчугу. Ум. **Перластеный.** *Зуби перластенькі.* Г. Барв. 273.

Перлик, ка, м. Рыболовный снарядъ: жердь, на одномъ концѣ которой небольшой сакъ, а на другомъ желѣзный моло-

токъ съ дырой, хлопая которымъ по камню, выгоняють рыбу. Вх. Пч. II. 25.

Перліна, ни, ж. Жемчужина.

Перло, ла, с. Жемчугъ; перль. *Наши мала низку перел.* Св. Л. 3. *Сльози як перло.* Ном. № 2372. *А сльози мов перло сиплються мені на руки.* МВ. I. 78. *Були коралі—та пішли далі, були перли, та ся стерли.* Ном. № 1560. *Зуби—коби перли чисті.* Чуб. V. 39.

Перловий, а, е. Жемчужный. *Сльози покотились як перлове зерно.* МВ. I. 123. **Перлова нитка, ткáнна.** См. **Тканка.** Гол. Од. 74. *Перлова нитка олову обв'язує* Марк. 23.

Пернатий, а, е. 1) Пернатый, покрытый перьями. *Ой як птиці пернатій в чистім полі без древа ночувати... Ой так тяжко та важко на чужій чужині без кривної родини помірати.* Макс. Также: украшений перьями. *Пернатий шлик.* К. Бай. 18. 2) ? *Ячмінь зійшов пернатий.*

Пернач, ча, м. = Пирнач.

Перниця, ці, ж. = Пирій. Вх. Лем. 429.

Перо, рá, с. 1) Перо у птицы. *Нехай йому земля пером!* Пожеланіе умершему, чтобы ему легка была могильная земля. Рудч. Ск. I. 77. 2) Перо для письма. *Сидить батько з синами, пише листи перами.* Грин. III. 3. 3) Перо рыбае, плавникъ. *Пливе риба та й велика, тільки видно пера.* Грин. III. 391. 4) Кисточка изъ трехъ-четырехъ куриныхъ перьевъ для проведения узкихъ полосъ при раскрашиваніи глиняной посуды. Вас. 183. 5) Нижняя часть, лезвіе лемеха. Вас. 199. 6) Лезвіе бурава. *Нема одного пера, а про те добре вертить свердел.* Волч. у. Ум. **Пірцє, пір'ячко.**

Перса и перси, перс, с. 1) Грудь, груди. Вх. Зн. 48. *А та кобила і пха персами назад віз.* Рудч. Ск. I. 181. *Та дай же ти, пане, сіна по коліна, а вівса по перса.* Чуб. V. 872. 2) **Перси.** Нагрудникъ Мнж. 189.

Персістий, а, е. Съ развитой грудью. *Кінь персістий.* Уман. у.

Персіянський, а, е. Персидский. Мнж. 152.

Персона, ни, ж. Персона, особа, лицо. *Не гуляй же, сину, із панами та з великими персонами.* Чуб. V. 102.

Перста, перст, мн. = Перса. Борз. у. Ум. **Перстка.** *Синку мій... Я тебе носила, своїми перстками кормила.* МУЕ. III. 35.

Перста́ч, ча́, м—золотник. Раст. *Potentilla aurea*. Шух. I. 20.

Перстене́ць, нця́, м. 1) Ум. отъ перстень. 2) Раст. *Cuscuta epilium*. Вх. Пч. II. 31.

Персте́ник, ка, м. Ум. отъ перстінь.

Перстени́на, ни, ж. Перстень. *Шкода моеї перстенини, що їй дурень носить*. Гол. IV. 456.

Пёрстень, пёрстінь, теня и рсня, м. 1) Перстень, кольцо. *Ой іскиньте золот перстень із мизниця пальця*. Мет. 19 *Береши перстень, дай мі слово, люблю в світі тв'я єдного*. Чуб. V. 97. *Перстні дорогії*. Рудч. Ск. 2) Часть косы См. *Носа 1*. Шух. I. 169. Ум. Персте́ник, персте́ничок, персте́ничик, перстене́ць, перстине́ць. О. 1862. IV. 34, перстінюк. АД. I. 43, пёрстник, пёрстничок. Чуб. III. 394 *Моя біла ручка у перстничку*. Мил. 89.

Пертіне́ць, нця́, м. Ум. отъ перстінь.

Перстіню́к, нка́, м. Ум. отъ перстінь

Пёрстінь. См. Перстень.

Пёрстка, ток, мн. Ум. отъ перста.

Пёрстник, ка, пёрстничок, чка, м. Ум. отъ перстень.

Персть, ти, ж. Земля. *Вил грече і сам на себе персть мече*. Ном. № 9742. *Тоді козаки шаблями сунули копали, шапками, приполажи персть виймали, Хведора безрідного ховали*. АД. I 249.

Пёрський, а, е. Персидській. *Засвітили зірда перському царюві*. Гп. I. 63.

Пёрти, пру, преш, м. 1) Переть, напирать; гнать. *Як забрама своє військо, як зняла ті коні, як взяла перти—винала з води*. Рудч. Ск. I. 88. 2) Двигаться, идти. *Все дальш у пекло пру та пру*. Стор. МПр. 47. *Як комахня пруть на Запорожжє*. Стор. МПр. 115. 3) Выпирать, выпереть. *Задихавшись, мов з його перло дух*. Г.-Арт. (О. 1861. III. 84)

Пёртися, прўся, прѣшся, м. Переться, напирать, лѣзть. *В німецькі землі, у чужій прѣпсєся знову*. Шевч. 211. *Та співаю, щоб та печаль не перлася, як той москаль*. Шевч.

Перть, ти, ж. Тропинка, по которой гоняють овець. Вх. Зн. 48.

Перу́н, на́, м. 1) Громъ. *Бодай тебе перун забив теменької ночі*. Чуб. V. 1092. 2) Перунъ, божество древнихъ славянъ. Левц. Світ. 7.

Пёрхати, хаю, еш, м. Порхать. Желех.

Перхну́ти, ну́, нѣш, м. 1) Побѣжать. *Де та сила візьметься,—знов перхну так,*

що аж залускотить. МВ. (КС. 1902. X. 151. 2) *Набѣжать, наѣхать многимъ. Та й справді перхнуло до нас гостей,—як ни погориджу*. МВ. (О. 1862. III. 40).

Перцюва́ти, цюю, еш, м. 1) Очень энергично что-либо дѣлать, чего-либо требовать. *А він по тій ріллі з конякою перцює, біла*. Лубен. у. *Вже не даремне батько так перцювали, щоб її (подушку) покласти їм у голову*. Грин. II. 186. *Та ну бо! й почне з-за Ядама гнути. Розказав би мерщій, що там, та й край,—перцює стара*. Грин. II. 167. 2) Дѣлать строгій выговоръ, ругать. Мнж. 189.

Перч, ча, м. Некастрированный козель. Херс. г.

Перчакі́вка, ки, ж. Перцовка, водка, настоянная на перцѣ. Чуб. I. 118. *Давай-те ми млинців гарячих, а я ось пошаную гостей перчаківкою*. К. ЧР. 247.

Пёрчик, ку, м. Ум. отъ перець.

Перчі́на, ни, ж. Зерно, перца. Мнж. 146. Ум. Перчі́нка.

Перчі́ти, чу́, чїш, м. Перчить, посыпать перцемъ. *Чим ми їм будем солити? Чим ми їм будем перчити?* О. 1862. IV. 19.

Пёрчити, чу, чиш, м. О козлахъ: оплодотворять самку. *Цапи... перчатъ кози, від чого ті стають кітні*. Шух. I. 211.

Перш, пёрше, нар. 1) Прежде, ранѣе. *Дівчинючка мила перш мене любила*. Чуб. V. 168. *Вона тєє перше його зачувала*. Макс. *Ой чом тепер не так, як перше було*. Чуб. III. 417. 2) Сначала, сперва, прежде. *Перш воно так і було, а далі почав усе більш та більш приганяти до роботи*. Грин. II. 233. *Перше літа пролетіли як дощова хмара, а тепері надо мною якась божє кара*. Чуб. V. 361.

Пёрший, а, е. Первый. *Перша чарка, перша палка*. Ном. *У першому садочку соловей щєбече*. Чуб. V. 459.

Першинá, ні, ж. Первинка. *Хиба ж це мені першина вареники ліпити?* Сквир. у. Ум. Перші́нка.

Пёршість, шости, ж. Первенство.

Пер'я́н, на́, м.—Перістий віл. См. Перістий 1. КС. 1898. VII. 42.

Пєс, пса, м. Песь, собака. *Добрий пєс луччий, як змій чоловік*. Ном. № 2356. *Брєше мов пєс*. Ном. *Вибрав му пса*. Выргаль, *выбраниль*. Галиц. Фр. Пр. 157. Ум. Пєсик, пєсичок.

Пєсеня́, ня́ти, с. Щенокъ, собачка. Рудан. I. 65. Вх. Зн. 14.

Песіголова, ви, ж. Собачья голова. *Пани песиголови.* Каменец. у.

Песіголовець, вця, м. Сказочный человекъ съ однимъ глазомъ во лбу, поѣдающий людей. *Піймали його песиголовиці (тії, що людей їдять), їдуть на сало.* Рудч. Ск. I. 71. *Колись на світі було так, що багато було, кажуть, людодів або песиголовиців. У їх не так, як у нас двоє очей, а в їх було одно здорове-здорове, більше ніж у вола, і то серед лоба.* Грин. I. 1—2. Бранное слово. *Ном. № 4801.*

Песик, ва, м. 1) Ум. отъ *пес.* *Песика б'ють, а левик боїться.* *Ном. № 3902.* 2) Ключекъ волосъ у виска. 3) — на бці. *Бѣльмо.* Грин. II. 319. 4) Часть ткацкаго стапка. *См. Верстат. МУЕ. III. 17. Шух. I. 255.*

Песій, я, е. Собачій. *Великого роду, а пського ходу.* *Ном. № 2909.* *Песся мати не загне.* *Ном. № 5308.*

Пестівий, а, е. Нѣжный, ласкающій. *Мати увечері своїм пестивим голосом напетче дитини про любов до всього живого.* *Мир. ХРВ. 84.*

Пестіти, щу́, стиш, гл. Нѣжить, лелѣять; баловать, няньчить. *Пести мене, моя нене, як малу дитину.* *К. Досв. 41.*

Пестітися, щу́ся, стишся, гл. Нѣжиться. *Добре ся там пестити, де ніч велика і є кому варити.* *Ном.*

Пестіння, ня, с. Ласки, нѣжности. *Теодозя знов пригорнула її до себе і поцелувала. Гані так стало швидко те лукиве пестіння, що вона відсунулась трохи од неї до вікна.* *Левец. I. 482.*

Пестракі, ків, мн. Веснушки. Угор.

Пестракуватий, а, е. Покрытый веснушками. Угор.

Пестрюга, ги, ж. 1) Рыба *Acipenser Stellatus*, севрюга. Браун. 31. 2) Рыба *Salmo fario*, форель. Вх. Пч. II. 20.

Пестряк, ка́, м. Родъ паразитнаго растенія. *Узять пестряків, що на липовім дереві виростають.*

Пестування, ня, с. = **Пестіння.** *Після такого пестування та бачучи материни слюзи, туж-туж Оксана не признається, що се вона плаче.* *Кв.*

Пестувати, тую, еш, гл. Ласкать. *І звичайне, як дитина, пестує старого.* *Шевч.*

Пестуватися, туюся, ешся, гл. Ласкать другъ друга. *І весь день на тому проїшов, що все вони пестувалися.* *Кв.*

Пестун, на́, м. Баловень; нѣженка. Ум. *Пестунецъ, пестунчик.*

Песту́нка, ки, ж. Нянька. Угор. Ум. *Пестуночка.* *АД. I. 65, 66.*

Песту́нчик, ка, м. Ум. отъ *пестун.*

Песту́нчити, чу, чнш, гл. Быть нянькой. Вх. *Лем. 448.*

Песту́ха, хи, ж. Баловница; нѣженка. Ум. *Пестушка.*

Пестя, ті, Балованное дитя. Борз. у.

Песькаться, каюся, ешся, гл. Пачкаться. *Радом. у.*

Песький, а, е. Собачій. *Пусти́ть! — кричить Рябко, — не будь я песький син, коли вже вдержу білми.* *Г.-Арт. (О. 1861. III. 82).* *Отже песька дитина тобі вже і до роботи не кидається.* *Левец. I. 277.*

Песю́га, ги, м. Собака большая. Вх. *Зн. 48.*

Песя́, ся́ти, с. = **Песеня.** Вх. Пч. II. 5.

Пета́к, пете́к, ка, м. Родъ суконнаго полукафтання безъ тальи, съ стоячимъ воротникомъ. Гол. *Од. 68. Kolb. I. 43.*

Петельгу́зий, а, е Ковыляющій петгамъ.

Петелька, ки, ж. 1) Ум. отъ *петля.* *За петельні вхопів.* *Схватилъ за груди Новомоск. у.* 2) *мн.* Переплетенныя веревочки, въ которыхъ носятъ горшки съ кушаньемъ въ поле. Угор. 3) *мн.* Веревки, сложенныя въ петлю: въ нихъ, на меньшія разстоянія, носятъ оханки сѣна. *Шух. I. 171.*

Петече́, чя, с. Не валяное сукно. *Шух. I. 106.*

Петечі́на, ни, ж. = **Петек.** (См. *Петак*). *Будут гості в кармазині, а ти в шхій петечині.* *Гол. II. 576.*

Петля́, лі, ж. Петля. Ум. *Петельна.*

Пётрик, ка, м. Улитка. *Лохв. у.*

Петрівка, ки, ж. 1) Петровъ постъ. *ХС. I. 76.* *Петрівка-голодівка.* *Ном. Петрівка—переднівок.* *Ном. № 462.* 2) Пѣсня, которая поется въ петровъ постъ. *Зберімося, подружечки, заспіваймо петрівочку.* *Нп.* 3) Сортъ дыни. *Черном. Ум. Петрівочка.* *Ой мала нічка петрівочка, не виспалась наша дівочка.* *Чуб. III. 202.*

Петрівний, а, е,—ній, я, е. Петровскій. *Петрівня рілля.* *Распаханная въ петровскій постъ земля для озими.* *ХС. I. 76*

Петрівський, а, е = **Петрівній.** *День не петрівський, язык не попівський—по двічі говорити.* *Грин. II. 303.* *Пішло уже мені, як з петрівського дня.* *Ном. № 2136.*

Петрівчаний, а, е = **Петрівній.** *Петрівчаний день.* *Ном. № 13097.*

Петро́, ра́, м. Пт. дергачъ. Вх. *Лем. 418.*

Петрушечка, ки. 1) Ум. отъ петруш-
ка. 2) Родъ узора въ вышивкѣ. Г. Барв. 216.

Петрушка, ки, ж. 1) Раст. петруш-
ка, *Petroselinum sativum*. ЗЮЗО. I. 131.
Цибулькою позначила, петрушкою притру-
сила. Чуб. V. 796. 2)—собача. Раст. *Aethusa*
Cynapium L. ЗЮЗО. I. 110.

Петрушкѳвий, а, е = Петрущаний.
Петрушкѳва уставка. Уставка съ особаго
рода узоромъ. Kolb. I. 48. См. **Петрушеч-**
ва 2.

Петрущаний, а, е. Петрушечный.

Петьмѳ, мѳ. Пятно. *Дала керсетку*
Ганні надіти, а вона в щось і зробила,—
тепер увесь перед у петьмах. Черниг. у.
Хустка лежала довго не розгортана, так
чисто вся петьмами побралась. Черниг. у.
Дійця наче всі чисті були, а тепер на одно-
му яке петьмо жовте. Черниг. у.

Пец, меж. = **Пуць.** *Коршак лѳтає, лѳ-*
тає, а далі пей на землю. Радомысл. у.

Печѳлити, лю, лиш, и. Печалить.
Не хороше ти отие робши, Іване, печ-
лиш батька. Федьк.

Печѳлитися, люся, лишся, и. Печа-
литься = **Журиться.** Грин. III. 390. Чуб.
V. 305.

Печаловѳтий, а, е. Печальный. *А тут*
хто й стрінеється — понурий, неговіркий,
печаловитий. МВ. I. 44.

Печѳлуваиня, ня, с. Скорбь, печаль.

Печѳлувати, лую, еш, и. = **Печалу-**
ватися. *Як лягав спати, то найгірш пе-*
чалував, що не віддав груші. Св. Л. 207.

Печѳлуватися, луюся, ешся, и. Скор-
бѳть, печалиться.

Печѳль, лі, ж. Печаль. *Журба-печаль*
з нїг валяє. Грин. III. 392. *Лучше ж умер-*
ти, нїж з немилим жити, сохнути з пе-
чаль, що-дня сльози лити. Мет. 71.

Печѳрка, ки, ж. = **Печериця.** Угор.

Печѳтати, таю, еш, и. 1) Приклады-
вать печать. 2)—**туну.** Закрывать, закрыть
для погребенія гробъ. См. **Запечатувати 2**

Печѳтка, ки, ж. Ум. отъ печать

Печѳть, ти, ж. Печать. Чуб. II 272
Ум. **Печѳтка.**

Печѳний, а, е. 1) Печеный. **Печѳні-**
ший. Болѳе выпеченный. *Давайте оте*
хлѳбня,—те печенїше. Черниг. г. 2) **Жа-**
реный. *Печене порося.* Рудя. Ск. I. 169.
Чорнявая, білявая на вечерю просить; а до-
дому на вечерю, на рибу печену. Чуб. V.
316. 3) **Печѳне, ного = Печеня.** *Поскачуть*
коло мене, поки візьму я в рот хоч стра-
вчу, хоч печене. Г.-Арт. (О. 1861. III. 84).

Печѳнина, ни, ж. = **Печеня.** Угор.

Печѳнїця, ці, ж. Сушеные яблоки
или груши. Угор.

Печѳня, нї, ж. Жаркое. Грин. III. 583.
АД. I. 50. *Нам перцю тепер треба пере-*
силати печеню. Ип. *З голови печеня, а з*
нїжок добрий борщик. Чуб. V. 1142. *Поси-*
ли у ночвах печеню, шматками покраяну. Кв.

Печѳра, ри, ж. Пещера. *Живуть вони*
по ямах, по байраках, між скелями в пе-
черах сумовитих. К. Іов. 63. 2) **Подмывъ**
въ рѳкѳ подъ берегомъ, нора въ берегу.
Браун. 6. *Раки живуть по печерах.*

Печѳрїця, ці, ж. Грибъ *Agaricus*
campestris L, шампиньонъ. ЗЮЗО. I. 110.

Печѳрник, ка, м. Житель пещеры;
пещерникъ, отшельникъ. *Сплять святі*
печерники в гробах. К. ДЗ. 156.

Печѳрній, я, с. Пещерный. *Темнота*
печерня. К. МВ. XII. 262.

Печѳрування, ня, с. Ловля раковъ
руками въ ихъ норахъ.

Печѳрувати, рую, еш, и.—**раки.** Ло-
вить руками раковъ въ ихъ норкахъ.

Печѳря, рї, ж. = **Печера.**

Пѳчиво, ва, с. 1) Печеніе. *Оце увесь*
хлѳб одного печива. **Бїг дасть до пѳчива—**
нѳтъ пока. Мнж. 167. *Дайте милостини*
Христа ради!—Бог дасть,— до печива.
2) Хлѳбъ одного печенія? *Печиво хлѳба*
спечемо. Грин. III. 104 *Паляниця—забудь-*
ка, що з усього печива сама зосталася в
печї забута. Ном. № 259.

Печїна, ни, ж. Кусокъ кирпича, гли-
ны, отпавшїй въ печкѳ. Грин. III. 86. *Де-*
жцуть нелюб у постел, як печина у поке-
лі. Мет. 260. *Сїль тоби в вічі та вода п.а*
печини в зуби—бранное пожеланіе. ХС.
III. 49.

Печїхвіст, хвоста, м. Вертопрахъ,
шалопан.

Пѳчище, ща, с. 1) Дно печи. Черном.
2) Мѳсто, гдѳ была печь, а послѳ разру-
шенія дома осталась глина и кирпичъ.
3) Выжженное сонцемъ мѳсто. Черк. у.

Печїльниця, ці, ж. Жѳнщина, пеку-
щая хлѳбъ. *Не вмїю я пасок пекти.* Блч,
яка я печїльниця, що треба показувать.
Славносерб. у.

Печїнка, ки, ж. Печень. *Коса свиня-*
ча, що коло печїнки, довїенька. Ном. № 310.
Брати за печїнкї. Пронимать, трогать. *Ясь*
біав по хатї та кричав. Його знать бра-
ло за печїнки. Левиц. I. 486. **В печїнках**
сидїти. **Надоѳсть, опротивѳть.** *Уже ти ме-*
нї в печїнках сидиш з своїми витрѳбѳька-

мн. Шевч. 283. Печінні відбити. Повредить внутренности. Ум. Печіночка.

Печіння, *кя, с.* = Печиво. Вх. Уг. 258.

Печіночка, *ки, ж.* Ум. отъ печінка.

Печіркування, *ня, с.* = Печерування. Вх. Зн. II. 26.

Печіркувати, *кѣю, еш, гл.* = Печерувати. Вх. Зн. II. 26.

Печія, *чії, ж.* Изжога. Канев. и Козел. у.у.

Печур, *ра, м* = Пічкур.

Печоєй, *а, б.* Къ печи относящійся. Болч. у.

Печоглад, *да, м.* Участникъ печоглади. МУЕ. III. 104, 105.

Печоглади, *дин, мн.* Обычай (Глух. у., Черниг. г.), подобный смотринамъ: къ жениху приходятъ родственники невѣсты; но при этомъ они дѣлають видъ, что исправляють, гладять, мажуть печь, за что и получаютъ угощеніе. Въ сопровождающихъ приходъ этотъ пѣсеньхъ поется однако: „Прийшли ми печі гладати“, а не гладити; вѣроятно гладати = глядати, въ такомъ случаѣ печоглади = печоглядини (см.), а глаженье печи явилось уже какъ слѣдствіе забвѣнія первоначальнаго значенія глагола глядати и придавія ему значенія гладити. МУЕ. III. Литвин. 105, 105.

Печоглядини, *дин, м* = Розглядини.

Печура, *ри, ж.* = Печера 2. Браун. 6.

Пещеній, *а, е.* Балованный, избалованный, избѣженный. *Росла вона, як утя на воді, і пещена була така.* МВ. I. 130.

Пещота, *ти, ж.* Пѣга, сладострастіе.

Пѣвище, *ща, с.* Ув отъ пиво. К. ЦН. 218.

Пѣвний, *а, е.* 1) Пивной 2) = Питний. *Почав медом його шмизвати питним, бо горілки дідусь не вживав зроду.* Г. Барв. 360.

Пѣвник, *ка, м.* Продавецъ пива. *Там був пивник—той що пиво продає.* Екатериносл. (Залюб.).

Пѣвнїця, *ці, ж.* Погребъ, подвалъ Гн. I. 55. *Пиди, дівко, у пивницю, уточи горілки* Чуб. V. 965.

Пиво, *ва, с.* Пиво. Грин. III 533. Чуб. VII. 447. *Прийди, серце, пива пити.* Чуб. V. 187. *Нехай же їде грек з винами, з пивами та в нашу квашу* Ном. № 256. Ум. Пивцѣ О. 1862. IV. 25

Пивовар, *ра, м.* Пивоваръ.

Пивоварка, *кя, ж.* Пивоварка. Ум. Пивоварочка. *І до печі куховарку наняв, і до пива пивоварочку.* Чуб. V. 1122.

Пивонія, *нії, ж.* Раст.: пюнь, а) *Raeonia officinalis.* Анн. 238, б) *Raeonia coral-lipa.* ЗЮЗО. I. 130. *Як пивонія почервоніла.* Г. Барв. 228.

Пиворобниця, *ці, ж.* Пивоваренний заводъ. *Ой зацуми да чмелі в горі, пивовари в пиворобниці.* Рк. Макс.

Пивотá, *тї, ж.* Напитокъ. *Пий пивоту та вигонь михоту, щоб тая михота не суніла живота.* Драг. 379.

Пивцѣ, *ця, с.* Ум. отъ пиво.

Пигічка, *кя, ж.* Пт. = Чайка. Вх. Пч. II. 15.

Пиж, *жа, м.* Родъ дѣтской игры. Из. 37. Чуб. IV. 39.

Піжмо, *ма, с.* Раст. *Tanacetum vulgare.* Анн. 348. *Ой є в мене таке зілля, три корчички пижма.* Пп.

Пізи, *зів, мн.* Сваренные шарики изъ кислаго гречневого тѣста, дѣдять съ чеснокомъ и постнымъ масломъ. Чуб. VII. 412. См. Пампук.

Пізитися, *жуєя, зишея, гл.* Дуться, важничать. *І чою той Семен пизиться!*

Пізьмо, *ма, с* = Пижмо. Вх. Пч. I. 1.

Пійка, *кя, ж.* Пт. = Піщак. Вх. Пч. II. 8.

Піва, *кя, ж.* Морда, рожа. *Як дам тобі ляца я в пику.* Котл. Ен. I. 33. *Як сихватить дід із воза велику притику, побив бабі, помолов юлосу і пику.* Мет. 472. *Піною закрутив.* Не понравилось. Ум. Пічна.

Пикáтий, *а, е.* Мордатий. *Мов кабани годовані, пикаті, пузаті.* Ном. № 8633.

Пикнїця, *ці, ж.* Колбаса. Угор.

Пил, *лу, м.* Пыль. *Не жаль мені до-ріженьки, що пилом припала.* Мет. Ум. Пилбн, пилочон. *Як ось стїх! Пилок піднявся, кінськії два вози їдуть в дворик.* Мкр. Н. 16.

Пилá, *лї, ж.* Пилá. Шух. I. 88, 175. Ум. Пилка.

Пиленá, *нати, с.* = Пуленя. О. 1862. VIII. 49.

Пиліна, *ни, ж.* Пылинка. *Аж ось настає голод, а у них ні кришечки хліба, ні пилини борошна.* Рудч. Ск. II. 35. Ум. Пилинка, пилиночка.

Пилипівка, *кя, ж.* Рождественскій постъ. *У пилипівку день до обіда.* Ном. № 501.

Пилипівський, *а, е* и пилипівчаний, *а, е.* Филипповскій, бывающій въ рождественскій постъ. *Пилипівський вечір. Пилипівчані дні.* Левиц. I. 42.

Пилиповний, а, е = Пилипівський.
Пилиповне пуциння. Лохв. у.

Пилипін, на, м. Названіе великорусскаго раскольника. О. 1862. I. 76; IX. 120.

Пиліти, лю, ліш, и. Пылить. *Ой помаму, дружечки, йдіте, пилон не пиліте, щоб наша пава пилон не припала.* Грин. III. 474.

I. Пилка, ки, м. 1) Пила. Вас. 149. 2) Родъ игры въ мячъ. Левец. I. 346. Ум. **Пилочка.**

II. Пилка, ки, ж. Пылінка. Ум. **Пилочка.** *Нема муки ні пилочки.* Чуб. V. 496.

Пиловіни, вин, ж. мн. Опилки. Вх. Лем. 448.

Пиловіння, ня, с. соб. = Пилівини. Вх. Уг. 259.

Пилік, лїа, м. Ум. отъ пил.

Пилочник, ка, м. Раст. *Lycopodium clavatum.* Вх. Пч. II. 33.

Пилічок, чку, м. Ум. отъ пил.

Пилувати, лую, еш, — ся, и. Спѣшать. Вх. Зн. 48. *Пилуй! Скорѣ! поспѣши!* Вх. Зн. 48.

Пильга, ги, ж. У кожевниковъ: снарядъ для прикрѣпленія выдѣльваемой кожи. Сумск. у.

Пильний, а, е. 1) Прилежный, усердный, рачительный, тщательный, старательный. 2) Безотлагательный, нужный, спѣшный. *Скорим часом, пильною юдиною до юрода Чирина прибував.* АД. II. 6. 3) Пристальный. *Пильний погляд.* 4) Внимательный. Ум. **Пильненький, пильнєсенький**

Пильність, ности, ж. 1) Прилежаніе. 2) Безотлагательность, спѣшность. 3) Пристальность.

Пильно, нар. 1) Прилежно, старательно. 2) Безотлагательно, спѣшно. 3) Пристально. *Дівчата пильно поглядали на москаля.* Левец. I. 10. *Очі витріщив і пильно так дивиться.* Драг. I. 4) Внимательно. *Йди ж та пильно прилядайся.* Котл. Ев. III. 19. Ум. **Пильненько, пильнєсенько.**

Пильновітий, а, е = Пильний 1. *Отсе й тобі юстинець мій, чабане вірний, пильновитий, за те, що скот у мене ситий, за догляд у ваташ твої.* Мкр. Г. 29.

Пильнування, ня, с. 1) Стараніе, радѣніе. 2) Высматриваніе; внимательность. Чуб. I. 281.

Пильнувати, ную, еш, и. 1) Заботиться, стараться, радѣть. *Баба не пильнує паню очучати, тільки пильнувала паню отверати.* Гол. I. 90. *Взявшись за діло, пильнуй, щоб нічого не минуть—щоб свого*

дойти. МВ. *Все пильнував неборак доміжки.* Г. Барв. 196. *Не той ще вік вам, щоб Бога пильнувати: ще матимете час,—не зараз вам умірати.* МВ. (О. 1862. III. 34). 2) Смотрѣть, наблюдать, стеречь; бодрствовать. *Мусили їй дуже пильнувать, бо уночі схопиться і сама не зна, куди біжить.* Стор. *Вона пильнує цілу ніч над ними.* МВ. I. 52. *Най іде пильнувати пшениці.* Гн. II. 22. *Я пильную порога, щоб утекти.* Г. Барв. 272.

Пильня, ні, ж. Лѣсопильня. *В них на дворі була пильня, що дерево на ній пильяють.* ХС. IV. 24.

Пилюга, гі, ж. Большая пыль. *Ну й пилюга на шляху—і не дихнеш!* Харьк.

Пилюжина, ни, ж. Пылінка. Ум. **Пилюжинка.** *І пилюжинки нема,—так чисто.* Ковстантиногр. у.

Пилік, ка, м. Пт. *Circus.* Вх. Пч. II. 9.

Пиліка, ки, ж. = Пилюга.

Пиліора, ри, ж. = Пилюга. Константиногр. у.

Пиліяка, ки, ж. = Пилюга. Ум. **Пиліячка.** *Дош зовсім мамий,—тіки побризкав пиліячку, а землі й не промочив як слід.* Катериносл. у. (Залюб.).

Пиліяти, лїю, еш, и. Пылить. *Дерево пиліями.* Чуб. I. 51.

Пінда, ди, ж. Спесь, важничанье, чванство. К. Дз. 226. К. МВ. III. 257. *Против церкви шапок через пинду дурну не здіймали.* К. МВ XII. 277.

Піндження, ня, с. Спесивость, чванство, важничанье. К. Дз. 226.

Піндитися, джуся, дишся, и. = Пиндючитися. *Нехай не пиндяться, що і вони двоноі.* К. Дз. 138.

Пиндрячити, чу, чиш, и. Моросить? *На дворі дош пиндрячить.* Конотоп. у.

Пиндючати, чу, чиш, и. Надувать; выпячивать. *Ми попіласті всі, а він один між нас своє пиндючить пір'я біле.* Греб. 362. (Паві) *пиндючили якійсь бочки, мотили в пазусі платочки.* Котл. Ев.

Пиндючатися, чуся, чишся, и. Важничать, спесивиться.

Пиндючливий, а, е. Спесивый, нажничающий. *Вона пиндючлива.* Ном. № 2529.

Пиніти, ню, ниш, и. Мѣшать. препятствовать. Вх. Зн. 48.

Пінхва, ви, ж. Грубая шалость: сворачивають бумажную трубку, вкладывають туда кусочекъ ваты. зажигаютъ и вдвуютъ этой трубкой дымъ въ носъ спячаго. **Пін-**

хви да́ти. Озадачить, сконфузить. *Задав пинхви.* Ном. № 4179. *Не раз і самому писарю давали такої пинхви, що насилу прочхавсь.* Кв. См. Тимфа.

Пинчу́к, ка́, м. Житель пинского у. гродн. г. О. 1861. I. 264.

Пінявий, а, в. Кропотливый, медленный. *Пір'я дерти—пinya работа.*

Піняво, нар. Медленно *Роботи йде пinyaво.* Вх. Зн. 48.

Пиня́ти, няю, еш, м. Медлить, замедлять Вх. Зн. 48.

Піпа, пи, ж. Родъ дѣтской игры: одинъ изъ играющихъ накидываетъ на себя простыню и пугаетъ остальныхъ изъ темной комнаты.

Піпа́к, ка́, м. Мозоль. Вх. Зн. 48.

Піпка, ки, ж. 1) Сосокъ на груди Константиногр. у. Вх. Пч. I 15. 2) Сосокъ въ молочномъ рожкѣ. 3) Носокъ въ молочникѣ, чайникѣ.

Піпотъ, птя, м. Болѣзненный наростъ на языкѣ у куръ, типунъ Чуб. I. 58 Грин. I. 254. Ум. Піптик.

Піптик, ка, м. 1) Ум. отъ піпотъ. 2) = Пипка.

Піра, ри, ж. = Пирга. Вх. Зн. 48.

Пірга, ги, ж. Собака - дворняшка Шух. I. 107.

Пирга́ч, ча́, м. = Кажан Вх. Пч. II. 7.

Піриця, ці, ж = Метелик Вх. Лем. 448.

Пирі́г, рогá, м. Пирогъ. Чуб VII. 445. *Ой позвала дівчинонька козаченька в гості, поставила козаченьку пиріг на таріріі* Мет. 90 Ум. Пиріжок, пиріжечок

Пирі́й, рію́, м. Раст. = Перій.

Пиріюва́тий, а, в = Періюватий. *Пиріювате поле.*

Пирі́йка, ки, м. Ув отъ пирі́й Лебед. у

Пирка́тий, а, в Съ рогами, поднятыми вверхъ.

Пирконо́сий, а, в. Курносый. Угор.

Пирний, пирнячий, а, в. Праный. Вх. Лем. 448.

Пирожáччя, чя, с. соб. Вольшіе пироги. Константиногр. у.

Пирожі́тися, жу́ся, жі́ся, м. 1) О слоѣ чего-либо, напр. глины: вздуться Шух. I. 281. 2) Важничать. *Коли не пирі, то і не пирожися.* Ном. № 1002.

Пірскати, каю, еш, м. 1) Брызгать, разбрызгивать, разбрызгиваться. 2) Раскатываться. 3) Фыркать

Пирскач, ча, м. Пт. = Омелюх. Вх. Пч. II. 15.

Пірснути, ну, неш, м. 1) Брызнуть *Пирснула мені в вічі погожої води.* Г. Барв. 398. 2) Выпрыснуть. *Так і пирснуло з рук намисто.* 3) Фыркнуть.

Пирськйй, á, ё. Быстрый, ретивый. *Виведіт мені коня пирського.* Гол II. 34.

Пирх! меж. для выраж. вылета. *Я бо куца—комі відтіля пи-и-р-рх!* Грин. I 224.

Пірхати, хаю, еш, м. Фыркаль. *Аж пирхає, аж захлипається проклятий.* ЗОЮР. II. 30.

Пірхнути, ну, неш, м. 1) Фыркнуть 2) Порхнуть, слетѣть. Вх. Зн. 48.

Пирхону́ти, ну́, не́ш, м. 1) = Пирхнути. 2) Толкнуть. *Вони, кажуть, там і спорились, і бились за ту между—той того пирхоне, а той того.* Павлогр. у.

Пирщ, ща, м. Прыщъ, варывъ. Вх. Лем. 448.—моровой. Карбункулъ. Вх. Лем. 448.

Пиря́ти, ряю́, еш, м. Ыздить, сильно гоня лошадь. *Побачив же він (мертв'як) мою коняку, як сів на неї,—вже він нею пиряв-пиряв, пиряв-пиряв, аж як став, так вона і рпнула.* Мнж. 131.

Писáк, ка́, м. 1) = Писака. *Мудрий писак і пером так не може списати.* КС 1882. IX 568. 2) Родъ рѣзца, долотца, стамески, употребляемый для вырѣзыванія орнаментовъ на деревѣ (на ступицахъ колесъ) или металлѣ (въ курительныхъ трубкахъ). Вас. 147, 149. 2) Родъ желѣзной печати съ орнаментомъ: раскаливъ её, бочаръ выжигаетъ орнаментъ на своихъ издѣліяхъ. Шух. I. 252.

Писáка, ки, м. Писецъ. Ум. Писáчна.

Пісаній, а, в. 1) Писанный. 2) = Мальований. 3) Изукрашенный рѣзбой, орнаментами, узорами на деревѣ, металлѣ, кости и пр. *Писані судини.* Шух. I. 250, 251, 262. *Писана мосяжна бляха.* Шух. I. 122. *Цивка того креса мосяжна писани.* Шух. I. 230. *Ложя (у рушниці) незвичийно гарно писані.* Шух. I. 231. *Писані скрині.* Гол. I. 13. 4) Расшитый, украшенный вышивкой. *Писані рукава.* Шух. I. 159. 5) О ткани: украшенный цвѣтными полосами. *Писана рядовина.* Вас. 168. См. рядовина 1. 6) Пісана трава. Раст. Phalaris arundinacea L, ленточная трава Вх. Зн. 48.

Пісанка, ки, ж. 1) Пасхальное яйцо, расписанное разноцвѣтными узорами. Чуб. VII. 385. 2) Сánки-писáнни. Изукрашенныя сани. *Ей через юру Галилейськую, там же:*

мі біжати санки-писанки. Гол. II. 13. Ум. Писаночка.

Писання, ня, с. 1) Писаніє. 2) Сочиненіє. К. Гр. Кв. XIX. *Писання Котляревської*. 3) Украшеніє рѣзьбой (дѣйствиє и сама рѣзьба) по дереву, металлу. Шух. I. 296, 277.

Писаночка, ки, ж. Ум. отъ писанка.

Писарѣнко, ка, м. Сынъ писаря. *Галасаютъ і читаютъ дяк і дяченята, писарь сельський, писаренко й деяки хлоп'ята*. Мкр. Н. 25.

Писарѣць рця, м. Ум. отъ писарь.

Писаріна, ня, м. Писарь, писаришка *А там панові не вподобався, писарині якому*. Рудан. I. 23.

Писарівна, ня, ж. Дочь писаря. *Чи там трохи єсть судивен, писарівен і гарних попівен?* Котл. III. 344

Писарня, ні, ж. Канцелярія. *Пішли в писарню до волосного писаря*. Александров. у. (Залюб.) *Говорити смію про писарню ще твою. Раз мні бутъ там довелося... Але ж скільки там товклося за столами писарів*. Котл. Од. 491. (В старовину) *панувала... мертва мова, котру вихозано штучно по старосвіцьких чернечих писарнях*. К. XII 114.

Писарня, ні, ж. соб. Писари

Писарство, ва, с. Должность писаря, канцеляриста, секретаря. Мир. Пов. II. 44. *Сам (Хмельницький) у Суботіві сидів, а туди їздив на писарство*. ЗОЮР. I. 167.

Писарський, а, е. Писарській. *Напише до тебе чужою писарською рукою лист*. К. ДС. 27.

Писарчик, ка, м. Ум. отъ писарь. О. 1862. IV. 19.

Писарчук, ка, м. 1) Сынъ писаря. 2) Молодой писарь, канцеляристъ.

Писарь, ря, м. 1) Писарь; канцеляристъ; секретарь. *Пін живе з олтаря, а писарь з каламаря*. Ном. № 212. 2) Название дамы трефъ при игрѣ въ цыгана КС. 1887 VI. 466. Ум. **Писарѣць, писарьон**. Грин. I. 89, **писарчин**. Левиц. I. 300. Чуб III. 454.

Писарька, ки, ж. Жена писаря

Писарьок, рька, м. Ум. отъ писарь.

Писарювати, рію, еш, гл. Быть писаремъ. О. 1862. VI. 96.

Писастий, а, е = Писаний 4. Ум. Писастенький. *Який рушничок писастенький — сірі й білі й червоні смужки*. Пирят. у.

Писати, шү, шеш, гл. 1) Писать. *Дрібні листи пишеш*. Чуб V. 49. 2) Писать (литературное произведеніє). Так, видно,

думав і Квітка, пишучи дальшу повість: „Конотопська відьма“. К. Гр. Кв. XXXIV. 3) Записывать кому что по духовному завѣщанію, оставлять по духовному завѣщанію. *Сусідам пишу рубі коралі*. Грин. III. 285. 4) Разрисовывать. Шух. I. 263. *Там писанки пишуть, крашанки красяць*. О. 1861. X. 50. 5) Украшать орнаментами (при помощи рѣзьбы, вышиванья и пр.) Шух. I. 315, 252. 6) — **рядні**. Маркеромъ проводить борозды (на плантаціяхъ). *Як пописав рядки, тоді й сіє*. Пѣжин. у.

Писатися, шүся, шешся, гл. 1) Писаться. *У тім письмі пишеться, щоб вони перестали воювать*. Рудч. Ск. I. 101. 2) Записываться. *Та куди ж будем, та милее браття, будемо писатися? Запишемось у панськеє, — будем панів знати, запишемось у казеннеє, — будем подати давати*. О. 1862 V. 99.

Писачка, ки, ж. 1) Ум. отъ писака *Писала писачка, читає собачка*. Ном. № 6081. 2) Заостренная палочка для расписыванія подошвы узорами. Сумск. у.

Писачок, чка, м. 1) Ум. отъ писак 2) См. Друлівник. Шух I. 277

Писемко, ка, с. Ум. отъ письмо 3. **Письмецо**. *Мусиш піти і принести мі од нього писемко*. Гн. II. 171.

Писемний, а, е. Письменный. Вх. Лем. 449.

Писк, ку, м 1) Пискъ. *Ні писку, ні виску*. 2) = **Писок** 1. 3 *свинячим писком та в пшенишне тісто*. Ном. № 1036. *Як шарнула хруща в писк, аж розкинув крила* Чуб. V. 1144.

Пискавець, вця, м. Раст. *Nyrochaeris uniflora*. Шух. I. 20.

Пискавка, ки, ж. 1) Пищалка. 2) Крикливоє дитя.

Пискалка, ки, ж. = **Пискавка**

Пискарь, ря, м. Рыба: пискарь, *Golius vulgaris*. Браун. 25.

Пискати, каю, еш, гл. = **Пищати**.

Писківка, ки, ж. Курица, первый годъ несутаяся. Шух. I. 108.

Пискір, ра, м. 1) Рыба *Cobitus fossilis*, Шух. I. 24. Вх. Пч. II. 19. 2) Землеройка, *Sorex*. Вх. Лем. 449.

Пискля, ляти, с. 1) Птенець. *Пугачеве пискля у лузі голосить*. Федьк. 2) Маленькій ребенокъ. *Ото таке пискля і виносити його на двір: йому мабутъ і місяця нема відколи найшлося*. Уман. у. 3) мн **Писклята**. Родъ болѣзни: трещины на ногахъ. Лебед. у. Ум. Писклятво

Піскнява, ви, ж. Пискъ, пискотня. *Оце пацюки підняли пискняву.* Борз. у.

Піснути, ну, нєш, м. Писнуть. *Ні писне, ні висне.* Ном. *Писнула дитина.* Левиц. Пов. 60.

Писну́ти, ну́, нє́ш, м. Одп. в. отъ писáти.

Піснява, ви, ж. Пискотня. *Тут діти таку писняву підіймають.* Волч. у.

Пісок, сьу, м. 1) Лицо; морда. Чуб. I. 263. *Пісок роспустив, як щан файду.* Чуб. I. 262. 2) Носокъ косы. См. *Коса* I. Шух. I. 169. 3) Мысокъ на рѣкѣ. Харьк. г. 4) Качечі піски. Раст. *Alisma plantago.* Вх. Пч. I. 8.

Пистоль, ля, м. Пистолеть. К. ЧР. 3. *Нащо нам той пистоль, коли стрілять не вміємо.* Ном.

Пистоля́, ля́ти, с. Пистолеть. Шух. I. 230.

Пису́лька, ки, ж. 1) Записка, письмецо. *Писулька до моего братухи.* О. 1862. X. 31. 2) У горшечниковъ: палочка въ толщину гусиного пера, съ двумя острыми кончиками вилочкой, для проведенія двойныхъ углубленныхъ линій (при раскрашваніи посуды). Вас. 183.

Письма́к, ва́, м. 1) Грамотей. Борз. у. *Аж тут обізветься письмак до громади.* К. Досв. 77. 2) Плохой писатель. *Засіли письмаки собором у сто души.* К. Дз. 118.

Письма́цтво, ва, с. 1) Грамотность. 2) Плохое сочинительство. 3) соб. Плохіе писателя. *Письмацтво дике.* К. Дз. 103.

Письма́цький, а, е. 1) Принадлежащій грамотею. 2) Принадлежащій плохому писателю. *Письмацькі куколі пшениці не зашкодять.* К. МВ. II. 119.

Письма́чка, ки, ж. 1) Грамотная женщина. 2) Плохая писательница.

Письма́ний, а, е. Грамотный. Рудч. Ск. I. 5. *Письменному книжка в руки.* Ном. № 6016.

Письме́нник, ка, м. 1) Писатель. *Виднійше нам усе те в високих розумом письменниках.* К. (О. 1861. VI. 28). 2) Въ евангеліи: книжникъ. *І зібравши всіх архієреїв і письменників людських, допитувався в них, де Христу родитися.* Єв. Мт. II. 4.

Письме́нництво, ва, с. Писательство; сочинительство; письменность. К. ПС. 84.

Письме́нницький, а, е. Писательскій. *Кобзарю! не дивись ні на хвалу темноти, ні на письменницьку оуду за пісні.* К. Дз. 207.

Письме́нниця, ці, ж. Писательница.

Письме́нство, ва, с. 1) Грамота; грамотность. *Сина звеліла письменства вчити.* Г. Барв. 187. *Сами з себе письменства повчились.* Екатериносл. у. 2) Письменность. 3) Ученость, знаніе. *Шануючи ваше письменство і розум.* Котл. НП. 341.

Письме́чко, ка, с. Ум. отъ письмо. *А тут і письмечко... не відгадаю від кого.* О. 1861. VII. 4.

Письмо́, ма́, с. 1) Писаніе; рука. 2) Грамотность. 3) Письмо. *А я ж тії листи, а я ж тії письма сам перечитаю.* Мет. 24. 4) **Святе Письмо́.** Священное писаніе. *Ти ж Святе Письмо в руки береш-читаєши, нас, простих людей, на все добре наставляєши.* Дума. 5) = Писання 3. Шух. I. 292, 304. Ум. Писемце, письмечко.

Письо, ся, с. Личико. *Там то Гандзя, там то зух, там то письо як пампух.* Гол. I. 387.

Пита́ння, ня, с. Вопросъ. *Непевним голосом став Павло на питання розказувати.* МВ. (О. 1882. I. 101). *Ні... одказала Мотря, здивувавшись такому питанню.* Мир. ХРВ. 17. Ум. *Питаннячко.* МВ. (О. 1862. I. 79).

Пита́ти, та́ю, еш, м. Спрашивать. *Став же в мене козаченько та дороженьки питати.* Мет. 96. *Не питаючи броду, не сунься у воду.* Посл.

Пита́тися, та́юся, ешся, м. = Питати. *Питався чорт баби: що о Бозі люде говорять?* Ном. № 198.

Питво́, ва́, с. Питье.

Пите́ль, тля, м. 1) Крупчатка - мельница. Подольск. г. *Се він собі млин пителем хоче будувати.* Київ. у. 2) Мука крупичатая. *На питель, на питель пшеничка ся меле.* Гол. II. 138.

Пите́ння, ня, с. Питье. *Оттут можно і питенням і їденням підживитись.* О. 1861. VIII. 27.

Пите́ць, тця́, м. Человѣкъ, много пьющій.

Піти, п'ю, п'єш, м. 1) Пить. *Хто п'є, той і лє.* Ном. *Ой пий, мати, тую воду, що я наносила.* Мет. 72. 2) Пить, пьянствовать. *Ой п'є Палій, ой п'є Семен, із ніг ізвалився.* Нп.

Пити́мий, а, е. 1) Родимый. *Де ж таки хто чуває, щоб дитина так незвичайно з питимюю своєю матінкою поводилась.* МВ. I. 25. 2) = Питний. *Питиме й їдїме. Напитки и пища. Гуляли вони, пили, їли усе добре, да й пошли собі назад, по-*

кидавши усе, що позоставалось: і питиме, і їдиме. Рудч. Ск. II. 157.

Пі́тися, п'ю́ся, п'є́ся, гл. Питься. Горілка не п'ється. Чуб. V. 420. Не до тебе піло́ся. Не кь тебѣ обрашались, не о тебѣ рѣчь. Ном. № 9581.

I. Пі́тки, гл. Дѣтск. пить. Чого ти, зайчику, такий худенький?—Тим, що всім питки подаю. Ном. № 1292 Ум. Піто́ньки, піточки. Мкр. II. 4. Будеш, будеш ти лежати, питоньки прохати. Мет. 86.

II. Пі́тки, ток, ж. мн. Выпивка, пьянство. Ти все в питках та все в гульках, а об смерти нема думки Грив. III. 143.

Питльований, а, е. Крупчатый. Закусює питльованим калачем. Грив. III. 349. Давай йому... коржів з питльованого борошна. Левиц. I. 180.

Питльовка, ки, ж. Крупчатая мука. Київ. у.

Питлюва́ти, люю, еш, гл. Молоть крупчатую муку. Хто хоче питлювати, мусить зачекати. Ном. № 5596

Питній, а́, е́. Употребляющийся для питья. У мене є питний мед. Харьк. г.

Питомє́нний, а, е = Питимий. Вх. Зп. 48.

Піто́мий, а, е = Питимий Левиц. Пов. 256.

Піто́ньки, ніточка, гл. Ум. отъ питки.

Пиття́, тя́, с. 1) Питье. 2) Выпивка. Як би знаття, що в кума пиття, то й жінку й діти привів би. Посл. 3) Напитокъ.

Питу́н, на́, м. Родъ глиняной кружки для питья воды. Грин. III. 445. Маркев. 112. 2) = Питець. Змієв. у. Ум. Питу́нчик.

Питу́щий, а, е. Пьющий.

Пиха́, хі́, ж. Гордость, важность, па́мєнность, заносчивость. Чуб. I. 93, 282. Панська пиха. Стор МПр. 76

Пиха́ти, хяю, еш, гл. = Пихати. Най буде бабій тихано, а дідові мелєно. Чуб. I. 261.

Пиха́тий, а, е. Спесивый, гордый. МВ. II. 32. В їх пихатому серці нема місця любові ік простим людям. О. 1862. I. 75.

Пиха́ць! межс. для вираженія пиханія, толканія. А він підскачів та пихиць їй! Так і заноричилась. Чернив. у

Пихка́ти, ваю, еш, гл. 1) Пыхтѣть. От ми пихкали, пихкали над тим чаєм, та й повиливали його під ліжку. Грив. I. 89. 2) Потягивать (трубку). Лежить у садку під грушею, люльку пихкає. МВ. I. 38.

Пихку́ти, ну, неш, гл. Одн. в. отъ пихкати. Дай люльку, я разів зо три пихну. Лебед. у. Захотілось.. тричі люлечки пихнути. Ном. № 9302.

Пихорну́ти, ну́, неш, гл. Сильно толкнуть. Як пихорне́ його. Мир. ХРВ. 65.

Пихті́р, ра́, м. = Рептух 2. См. Піхті́р.

Пицу́ра, пицо́ра, ри, ж. Ув. отъ пика. Пицура — решетом не накриєш, за три дні не обгєнаєш. Ном. № 13949.

Пицю́рина, ни, ж. Penis. Уман. у.

Пиша́ння, ня, с. Важничанье, гордость. Ой чи є де дівка пишина, що в поділках лиштва? Ой як лиштва подереться, пишання минеться. Чуб. V. 165.

Пиша́тєся, шаюся, есья, гл. Гордиться. Ляхи мусять пишатєся тим, що принадили до свого культурного гурту таких руських людей, як Замойські та Жовковські. К. XII. 65. Пногда: важничать. Пишається, як корова в хомуті. Ном. 2) Красоваться. Ще на Україні веселі і вольні пишались села. Шевч. 242.

Пішкє, мн. Перья птенца. Вх. Зп. 48.

Пішній, а, е 1) Гордый, важный. Оце яка пишина молодия: і добридень не каже, а дивиться на півока. Воля. у. В мене рід гордий та пишний. Чуб. V. 533. 2) Роскошный, пышный. Являється мій світ у пишних шатах. К. Іов. Ум. Пишнєнький. Не жаль мені ні постелі біленької, ні вечері пишнєнької. Чуб. V. 42. Друженька пишнєнька. Грин. III. 504.

Пишні́тися, ню́ся, ні́ся, гл. = Пишатєся. А про науку правди всемирної, которою городи пишнятєся, ми скажемо, що вона й без городів би обійилася. К. (О. 1861. II. 230). Повні рожі так і пишнятєся. О. 1862. IV. 72

Пішні́сть, ности, ж. Пышность, важность. З гордостью, за пишністю з глави шмичка не здіймали. АД. I. 193.

Пішно, нар. 1) Гордо, важно. На ставі пишно лєбідь плив Греб. 362. 2) Роскошно, пышно. Один чоловік жив що-дня пишно. Єв. Л. XVI. 19.

Пишнобарві́стий, а, е. Цветистый, блестящий яркими красками. Пишнобарвистий співочий і танцюристий рай. К. Кр. 26.

Пишнокрі́лий, а, е. Съ красивыми крыльями. Млак. (Желех.)

Пишноцві́т, ту, м. Роскошный цвѣтокъ. Пишноцвіти зісхли й помарніли. Млак. 13.

Піщавка, ки, ж. Свирѣль Гн. II. 154

Пицáло, ла, с. Свистокъ. *Приніс йому ангел таке пицало, же коні підут далеко, він засвище, коні прийдуть.* Гп. I. 213.

Пицáль, лі, ж. Пицаль. Мет. 423. *Семип'ядную пицаль підняв і орлам сизоперим кулю на подарунок подарував.* Ад. I. 111.

Пицáння, ня, с. Пискъ. *Пташечки малесечні з пицанням своїм веселим.* МВ. (О. 1862. I. 72).

Пицáти, щú, щіш, м. Пицать. *Пицать як каня.* Ном. № 2770.

Пищик, ва, м. Музыкальний інструментъ,—родъ свирѣли изъ тонкаго камышз. Харьк. у. Ум. Пйщичок. *Ти ж було селом ідеши, ти ж було в дуду граєши, тепер тебе немає, дуда твоя гуляє і пишчички зосталися, чорт-зна кому досталися.* Нп.

Пищóк, щка́, м. Часть чубука, которую берутъ въ ротъ. Шух. I 277.

Пищувáтися, щúюся, ешся. м. Пн-таться *Парою з розламаною хліба пишуться мертві душі.* ХС. III. 56.

Пияк, ка́, м. Пьяница - мужчина. Вх. Лем. 449.

Пияка, ки, об. Пьяница. Ум. Пиячна. *Господар альбо Господині пиячка.* Гп. II. 226.

Пиячка, ки, ж. Пьяница женщина. Вх. Лем. 449.

Пів. Поль, половина. Употребляется только въ соединеніи съ другими словами: *Півстада.* Чуб. V. 189. *Півбока.* Рудч. Ск. I. 45. *Не сказавши ні півслова.* Котл. Ен. II. 40.

Півáркуш, ша, м. Полулистъ. Желех.

Півáркушевий, а, е. Полулистовой. Желех.

Півбóг, бóга, м. Полубогъ. Боги, бо-гини і півбоги... біжать в олимпську кар-васарь. Котл. Ен. VI. 5.

Півбóчок, чка, м. Полубоченокъ. Желех.

Піввідéрко, ка, с. Полуведро.

Піввідрóвий, а, е. Полуведерный. *Ми світові люде! Ось бери миши піввідрове барильце та біжи по четвертинку.* Киев. у.

Півгодíнный, а, е. Получасовый. Желех.

Півгóдний, а, е=Піврíчний. *Півгод-ний білет.* Черк. у.

Півгóлий, а, е. Полуобнаженный. Желех.

Півгóлосом, нар. Въ полголоса. Желех.

Півдáрма, нар. Полударомъ. *За пів-дарма продав.* Ном. № 14060.

Півдев'áта, числ. Восемь съ половиной.

Півдéнный, а, е. 1) Полуденный. *Під гарячим промінням південного сонця рушили в дорогу.* Левци. I. 283. 2) Южный. *Мал-китна стрілка завжди повертається одним кінцем на північну сторону, а другим на південну.* Ком. II. 90.

Півдéнник, ка, м. Меридіанъ. *Таким круг зватиметься меридіаном або півден-ником і поділятиме для вас землю теж на дві половини: східню і західню.* Дещо (4-те вид. 1882), 23.

Півдéнь, дня́, м. 1) Полдень. *Рідни до півдня, а як сонце зайде, сам чорт ні-лого не знайде.* Ном. № 9340. **О півдні.** *Въ полдень Рудч. Ск. I. 142.* 2) Югъ. *При-ходить на південь, аж там стоїть золоте кресло, де оддыхає сонце.* Чуб. I. 6.

Півдесáта, числ. Девять съ половиной.

Півéнь, вня́, м. 1) Пѣтухъ. *Усі кури на сідалі, півень на порозі.* Мет. 16. *Въ селѣ время ночью опредѣляется по пѣнію пѣтуховъ: пѣрші півні приблизительно въ десять часовъ вечера, другі—въ двѣна-дцать, треті—въ два часа ночи.* **О півнях.** *На разсвѣтѣ.* 2)—**дїкий**=Тетерюк. Вх. Пч. II. 15. 3)—**морсьній**. *Сказочное жпвотное въ морѣ съ рыбьей чешуей.* Драг. 6 Ум. **Півни**, півничок.

Півзєн, на, півзєнь, ня, м. 1)=**Пів-зина**. Лубен. у. 2) Въ шутку: сопля. *От поправ півзєня під носом! ще-сь не навчив, щоб матір навчати.* Св. Л. 202.

Півзінá, ни, ж. Жердь, которою укрѣпляють соломѣ на стогахъ и на кры-шахъ, кладя ее свєрхъ соломы. Чуб. VII. 379. *Як прийшли цигани, то сказано і півзини з хати постягали.* Кобел. у. Ум. **Півзінна**.

Півзінка, ки, ж. 1) Ум. отъ півзина. 2) Соломенная веревка, играющая ту-же роль, что и півзина. Драг. 31

Півзолотій, тóго, м. Половина пята-льцінаго, 7¹/₂ коп. О. 1862. IV. 94. *Не стає мені десять грошей до півзолото-го.* Чуб. V. 1125.

Півка, ки, ж. (=Пілка)=Пелена. *За ним, за ним дівчинця несе дитя в півці.* Гол. II. 429.

Півквáрта, ти, ж. Мѣра жидкости: полуштофъ, 1/20 ведра. *Чи то Бог покарав мене, чи півквартá горілки зашкодила мені.* Левиц. I. 124.

Півквартівка, ки, ж. = Півквартá. *Не здужав голови звести, поки не випив*

півквартивки з імбером пінної горілки. Котл. Ен. II. 13.

Півкіпник, ка, м. Пятнадцать копеекъ. *Кинули мерціи півкіпник срібний на одплату.* Мкр. Н. 29.

Півколіщатко, ка, с. 1) Полуокругъ. 2) Узоръ въ видѣ полуколеса.

Півкóло, ла, с. Полуокругъ. Желех.

Півкóндійка, ки, ж. Полуендова. Котл. Ен.

Півкорéчник, ка, м. Водяная мельница, въ которой вода падаєть на колесо на половинѣ его высоты, отчего оно вращаєть назадъ, т. е. въ сторону, противную движенію воды. Мик. 481.

Півкóшик, ка, м. Рыболовный, плетеный изъ прутьевъ снарядъ, родъ корзины съ небольшимъ отверстиемъ, въ которое вгоняєть рыба. Вх. Пч. II. 24.

Півкóуля, лі, ж. Полушаріє Желех.

Півмóртвий, а, е. Полумертвый. *Нечка лежа на постелі півмертві.* Федьк. *Розбійники зоставили його півмертвого.* Єв. Л. X. 30.

Півмісяць, ця, м. 1) Половина луны. Желех. 2) Полумѣсяць.

Півмісячний, а, е. Полумѣсячный.

Півміток, тка, м. Мѣра нитокъ: 20, 25—30 пасмъ. Вас. 201. *Лянноі пражі три півмітки.* Котл. Ен. IV. 43. Ум. **Півміточок.** Чуб. V. 1141.

Півник, ка, м. 1) Ум отъ півень. Чуб. V. 409. 2) Флюгеръ. Чуб. VII 380. 3) *ми.* Раст.: а) *Corydalis cava Schweigg.* ЗЮЗО. I. 120; б) *Iris bohemica.* ЗЮЗО. I. 125; в) *Iris Pseudacorus L.* ЗЮЗО. I. 125; д) *Orobis vernus L.* ЗЮЗО. I. 130. *Під вікнами насадила Ганна бузку, півників та півоній.* Левиц. I. 23.

Півничок, чеа, м. Ум. отъ півень.

Північ, ночі, м. 1) Полночь. *Нема мого миленького, що каріи очі, ні з ким мені розмовляти, сидя до півночі.* Мет. 2) Сѣверъ. *А там далі, на північ, на високому шпилі стояла церква.* Левиц. Пов. 4.

Північний, а, е. 1) Полуночный. *Північна доба.* Левиц. I. 97. 2) Сѣверный. Брапл. у. *Майнитна стрілка завжди повертаєть одним кінцем на північну сторону, а другим на південну.* Ком. II. 90. **Північне сѣйво.** Сѣверное сѣяніє. Левиц.

Півня, няти, с. Птенчикъ, пѣтушокъ. Ум. **Півнятко.**

Півняк, ба, м. Желѣзный стержень, на который надѣвається штельвага. Лохв. у.

Півнячий, а, е. Пѣтушій Константиногр. у.

Півонія, нії, півонь, ні, півоня, ні, ж.—**Пивонія.** О. 1862. VIII. 16. Шух. I. 22.

Півóстрів, рова, м. Полуостровъ. *Півóстрів Кримський.* К. МХ. 27.

Півпáнство, ва, с. Полуцарство. *Дам тому півцарства, півпанства.* Рудч. Ск. II. 29. *Нема Христа у крулевстві і в півпанстві жадному.* Чуб. III. 378.

Півпáрубок, бка, м. Подростокъ, парнишка. *Гайдамаки по-над ярм з шляху повернули, наганяють півпарубка.* Шевч. 176.

Півполúкінок, пва, м. Пятнадцать сложенныхъ въ полѣ сноповъ. Колб. I. 63.

Півп'ята, числ. Четыре съ половиною.

Піврїк, рóбу, м. Полугодье. Гн. II. 253. *За півроку чини.* О. 1862. IV. 105.

Піврїчний, а, е. Полугодовой. Желех.

Піврїччя, чя, с. Полугодіє.

Півсéток, тку, м. Штука холста около 50 аршинъ (локтей). Желех. *Нехай вона раненько не встає, лянноі куделі не спрадає, най великих півсетків избиває.* Чуб. V. 801. *Нема Солохи білить півсеток.* Чуб. V. 59.

Півсóнно, нар. Въ полуснѣ. Желех.

Півстýрток, тку, м. Полсквирды. *Перевозив... усю тищеницю і наклав височенький півстирток.* Грин. II. 148.

Півсýбома, числ. Шесть съ половиною.

Півторá, числ. Полтора. *Як ми любилися півтора року.* Чуб. V. 149. *Надувся, як півтора нещастя.* Ном. № 3373. *Що не скаже, то все півтора людською,—все глупость.* Чуб. I. 248.

Півторáк, ка, м. Все мѣрою въ 1½. *Півторак бичок. Півторак мішок.* Ум. **Півторачóк.** *Вивели коника і осідлала, винесла гачок і півторачок.* Гол. I. 339.

Півторарічнѣк, ка, м. Бычекъ полуторагодовалый. Гн. II. 27. См. **Півторак.**

Півторáста, числ. Полтораста. *А й у тому судені півтораста молодців.* Чуб. V. 952.

Півторачóк, чеа, м. Ум. отъ півторак.

Півторип'ядний, а, е. Длинной или вышней въ 1½ четверти Вас. 145.

Півтрéти, числ. Двѣ съ половиною (при сущ. ж. р.). *Півтрети копи.*

Півтретя́, числ. Два съ половиною. Ком. I. 25.

Півтрéтяста, числ. Двѣсти пятьдесятъ. КС. 1882. VII. 90.

Півть, ти, ж. Большой кусокъ сала съ

п'ялаго бока свиньї. Чотири півті солонини із них наробили. Гол. II. 507.

Півхунт, та, м. Полуфунтъ. Купила оце півхунта масличка, а воно у тім півхунтові більш соли, ніж масла. Харьк.

Півчвάρта, числ. Три съ половиной. Щоб тебе трясла півчварта року, поки витрясе пшениці копу. Нп.

Півчвартаста, числ. Триста пятьдесятъ. Сімсот турків, яничар чотиріста та бідного невольника півчвартаста. АД. I. 209.

Півчварті, числ. Двѣ съ половиной (при сущ. ж р.). Шукали, гляділи і півчварті неділі. Чуб. V. 1071.

Півчій, чого, м. П'вчій Ми святою Петра півчі. Грин I. 3. Я вас добре знаю, бо ви півчі. Левиц Пов. 29.

Півшоста, числ. Пять съ половиною.

Піганістий, а, е П'гій, пестрый Вх. Зн. 48.

Пігна́ти, гл. = Погнати. Полон забрали, далі пігнали. Чуб. III. 274.

Пігна́тися, гл. = Погнатися Глядів свити—не вдягався, за волами так пігнався Чуб. V. 1015.

Пігну́тися, ну́ся, не́ся, гл. = Погну́тися. Калина пінулася. Чуб. V. 563

I Під, по́ду, м. 1) Низъ, низменное мѣсто, западина. Херс. Полт. Перепелиця сіла на поду Харьк. 2) Основаніе, мѣсто для основанія чого-либo, напр. стога, печи и пр. Вас. 180. Поди під стіжки. Левиц. КС. 4. 3) Возвышеніе, подмости, напр. возвышеніе въ мельницѣ, гдѣ находятся жернова Мик. 481 Часто во мн. ч. У клуні пшениця на подах була. Зміев. у 4) Неподвижное основаніе вѣтряной мельницы. 5) = Горище. Kolb. I. 57. Ум. Підом.

II. Під, пред. 1) Подъ. Ой під вишнею, під черешнею стояв старий з молодю. Нп. Гріх не личком зав'язати та під лавку сховати. Посл. 2) Къ, подъ. Татарин... далі вже й під Київ підступає. ЗОЮР. I. 3. Він підійшов під віконце та й кличе курочку. Рудч. Ск. I. 19. 3) Подъ властью. Буде добре запорожцям і під турком жити. Нп. 4) У, при, около, подъ. А вже Палій під Полтавою із Шведом побився. Макс. 5) Въ, во. Під той час і брат приходить. Яка з нас під той час минеться. МВ. (О. 1862. III. 46). Було під роботу пору. Г. Барв. 325. Мої ви дочки і зяті кохані! Що з вами діється під сю годину, під сю страшну козацьку хуртовину. К. ЦН. 186. Під холеру вони полягли. Мир.

Пов. I. 124. 6) На. Виряжали нас... в похід під турка. Грин. II. 209. 7) Під нбгу гра́ти. Играть въ тактъ. Музики грали під ногу маршової. 8) Під п'яну руч. Подъ п'яную руку. 9) Під чарною. Во хмелю.

Підбармобувати, вую, еш, сов. в. підбармувати, му́ю, еш, гл. Подкрашиваютъ, подкрасить.

Підбармобуватися, вуюся, ешся, сов. в. підбармуватися, му́юся, ешся, гл. 1) Подкрашиваться, подкраситься. 2) Поддѣльваться, поддѣлаться. Пластун підбармовується ходом тієї звіряки, яку він.. сподівається знайти. О. 1862 II. 63.

Підбасобувати, вую, еш, гл. — кому. Поддакивать кому, подольщаться къ кому. Фр. Пр. 23.

Підбасок, ска, м. Баритонъ. Та що за голос важний! чистий голосний підбасок. Кв.

Підберѣжка, ки, ж. Пт. = Верегуля. Вх. Пч II. 12.

Підберѣзник, ка, м. Порода грибовъ. Лохв. у.

Підбивати, ваю, еш, сов. в. підбіти, підіб'ю, еш, гл. 1) Подбивать, подбить. Одступітєся, вороши, із щасливої дороги, підоб'ють кониченьки ноги. Мет. 288. 2) Дѣлать, сдѣлать подкладку. На козакові шапка бирка, зверху дірка, травою пошита, вітром підбита. АД. I. 169. Він лісом підшитий, псом підбитий. Хитеръ какъ лисица, золъ какъ собака. Ном. № 3052. 3) О тѣствѣ: 4) Окучивать, окучить (растенія). Дівчата... тютюн підбивали. О. 1861. V. 71. Я вдень, до обід, гурки підбивала. Г. Барв. 92. 5) Покорять, покорить, подчищать, поработить. Желех.

Підбиватися, ваюся, ешся, сов. в. підбітися, підіб'юся, б'ешся, гл. 1) Подыматься, подняться. Як підбився сизий голубочок угору високо, та зострівся сизий голубочок з буйними вітрами. Чуб. Прокинется козак, у віконце,—аж підбилось під обід сонце. Чуб. V. 150. 2) Устать, утомиться. Пустить, каже, люде добрі переночувать: дорога далека з неба на землю, я підбився. Рудч. Ск. II. 22. Пішки йшли, мішки несли, підбилися, потомилися Мил. 155.

Підбитеняк, ка, м. Черный, б'льми овчинами опушений кафтанъ у гуцулокъ. Гол. Од. 72.

Підбіте, тя, с. Подъемъ ноги, сапога. Гол. Од. 15, 25.

Підбіти, ся. См. Підбивати, ся.

Підбитяк, ка, м. = Підбитеняк. Гол. Од. 72.

Підбичувати, чу́ю, еш, м. 1) Припрячь пристяжку. *Важко на гору їхати, треба підбичувати.* 2) Помочь, поддержать. *Чоловік погорів, підбичуйте його. Дош підбичує кукурузу і всячину.*

Підбіг, га, м Насѣк. *Bombux rubi* (гусеница). Вх. Пч. I. 5.

Підбігати, га́ю, еш, сов. в. підбігти, біжу́, жі́ш, м. 1) Подбѣгать, подбѣжать. *Брат піший піхотинець за кінними біжить-підбігає.* АД I. 114. *Побачили молодий Кобзу, зараз підбігли до його і зупинили коня.* Стор. МПр. 52. 2) Только сов. в. Быть въ состояннн бѣжать. *Отам... насеться полова кобила, вона ніяк не підбіжить, отту і ззіж.* Рудч. Ск. I. 1. *Медвідь каже: я не підбіжу, як доведеться утікати.* Рудч. Ск. 3) Течь, подтечь. *Під тебе (вербу) водиця підбігає, з під тебе коріння вимиває.* Мвл. 92. 4) Іі підбіг віхор = Іі підвіяв вихор. См. Підвівати. Мвл. 14.

Підбігцем, нар. Слегка бѣгомъ, почти бѣгомъ. *Ішла, а де і підбішем, та поки прийшла додому.* Кв

Підбій, ббю, ж. 1) Подкладка. Вх. Зн. 48. 2) Покореніє; порабощеніє. Желех. 3) Насѣк. *Arctia* (гусеница). Вх. Пч. I. 5.

Підбійка, ки, ж. = Підбій 1. Канев. у.

Підбіл, лу, м Раст.: а) Бѣлокопытникъ, *Tussilago farfara*. Анн. 366. Шух. I. 22; б) *Petasites vulgaris* L. ЗЮЗО. I. 131.

Підбіліти. См. Підбілювати.

Підбіль, лю, м. = Підбіл а. Вх. Пч. I. 13.

Підбільшати, ша́ю, еш, сов. в. підбільшати, шаю, еш, м. 1) Выростать, вырости, подроствать, подрости. Сим. 203. *Поки маленькі були, в міздечках сиділи, стали підбільшати, знялись, полетіли.* Чуб. V. 853. *Телята вже підбільшали* Рк. Левиц. *Дерево в лісі підбільшало.* Рк. Левиц.

Підбільшити, ся. См. Підбільшувати, ся.

Підбільшувати, шу́ю, еш, сов. в. підбільшити, шу, ши́ш, м. Увеличивать, увеличить.

Підбільшуватися, шую́ся, ешся, сов. в. підбільшитися, шу́ся, ши́ся, м. Увеличиваться, увеличиться.

Підбілювати, люю, еш, сов. в. підбіліти, лю́, лиш, м. Подбѣливать, подбѣлить.

Підбір, бору, м. 1) Каблукъ. *Ой устели, молода дівчино, та бумагою двір, ой*

щоб не помазав молодий козаченько, ні чобіт, ні підбір. Мет. 68. 2) мн. Веревки вверху и внизу рыболовной сѣти.

Підбірати, ра́ю, еш, сов. в. підбірати, підберу́, рѣш, м. Подбирать, подобать. *Вона одною рукою миттю зірвала з пліч хустку, а другою підбрала дову і чорну, як гайворон, косу.* Стор.

Підбіратися, ра́юся, ешся, сов. в. підбіратися, беру́ся, рѣшся, м. 1) Подбираться, подобаться, подкрасться. *Підбірається під хатне віконце.* МВ. I. 111. 2) Поддѣльваться, поддѣлаться. *Ольга і Катерина швидко вивчили і співали її (пісню)... підбіраючись під Палажчин спів.* Левиц Пов. 252.

Підбічний, а, е. Находящійся подъ бокомъ. **Підбічний хлопець.** Мальчикъ, которій еще с матерью спить. Ном. № 8605.

Підбічнийця, ці, ж. 1) Жена. *Виняв му Панбіг з лівою боку ребро і зробив му жену підбочницю його.* Гв. I. 10. 2) Наложница. Желех.

Підбіяк, ка́, м. Длинный сердак на овчинѣ. Шух. I. 139.

Підббвтати. См. Підббвтувати.

Підббвтувати, тую, еш, сов. в. підббвтати, таю, еш, м. Подбалтывать, подболтать.

Підборіддя, дя, с. 1) Подбородокъ, Мнж. 157. Мир. ХРВ. 114. *Теодося схилила голову, закриваючи носом усе підборіддя.* Левиц I. 236. 2) Часть уздечки: полоса вокругъ шеи. Вас. 160.

I. Підборідь, нар. Подъ подбородокъ. *Осивають її (перемітку) попід бороду, підборідь.* Шух. I. 132.

II. Підборідь, роді, ж. Сафьянный ремешекъ у гуцульской шляпы; проходя подъ подбородкомъ, удерживаетъ шляпу на головѣ. Шух. I. 128.

Підборквати. См. Підборкувати.

Підборкувати, кую, еш, сов. в. підббрквати, каю, еш, м. 1) Подрѣзывать, подрѣзать крылья. 2) Прибирать, прибрать къ рукамъ.

Підборний, а, е. 1) Фальшивый, подложный. *Були там купчики проворні, що їздили по ярмаркам, і на аршинець на підборний поганий продавали крам.* Котл. Ен. 2) Относящійся къ каблуку. *Шило підборне — для каблуківъ шило.* Вас. 161.

Підборбдок, два, м. 1) = Підборіддя. 2) мн. Серьги. *Серьги подъ клювомъ і пѣтуха.* Вх. Пч. I. 14. Ум. Підборбдочок.

Підбороздя, ні, ж Пт.—Веснівка 2. Вх. Пч. II. 8.

Підбрехати. См. Підбріхувати.

Підбрехач, ча, м. Человѣкъ, помогаючий лгати. Въ шутку такъ называють второго свата, который, при сватовствѣ, своими поддакиваніями и добавленіями помогаетъ товарищу. *Та у нього чимало є чого, каже перший староста.—Де то чимало? каже підбрехач У нього усього є багачко.* Кв I. 194.

Підбрехнути, ну, неш, м Одн. в. отъ підбріхувати.

Підбріхувати, хую, еш, сов. в. підбрехати, брешу, шеш, м. Привирати, приврати, помогати во враньѣ *Я буду починати брехати, а ти підбріхуй.* Кв. I. 194. *Там-той брехав, а ти підбріхуєш.* Фр. Пр. 123.

Підбурити, ся. См. Підбурювати, ся.

Підбурок, рка, м. Желѣзний, съ деревянной ручкой, багоръ для вытягиванія изъ воды пойманнаго сома, въ подмогу рыболовному крючку, которымъ обычно ловять сома. Екатериносл. у. Слов. Д. Эварн.

Підбурювати, рюю, еш, сов. в. підбурити, рю, риш, м. 1) Поднимать, поднятъ, возбуждать, возбудить, подстрекнуть, возмутить. 2) Подливать, подлить *Жид таки підбуриє водици у горілку.*

Підбурюватися, рююся, ешея, сов. в. підбуритися, рюся, ришея, м Возмущаться, возмутиться (о людяхъ).

Підбувати, ваю, еш, сов. в. підбути, бѣду, деш, м. Увеличиваться, увеличиться въ количествѣ, прибывать, прибавляться, прибавиться. Драг. 244

Підважити. См. Підважувати.

Підважувати, жую, еш, сов. в. підважити, жу, жиш, м. Поднимать, поднятъ съ помощью рычага. *Воза підважуєти.* Г. Барв. 177. *Дручок той, що підважують віз.* Чуб. VII. 404. *Дужий: бувало паровицю плечем підважує.* О. 1862. VIII. 18.

Підвъл, лу, м. 1) ? 2) У підвъл. Безъ разбору, сплошь. *Зсапувала все в підвъл.* Сосниц. у.

Підвъллина, ни, ж. 1) Толстая балка, составляющая основаніе деревянной стѣны. Чуб. VII. 376, 380. *Підвъллини небесного чертогу хитаються, як запалає мивом.* К. Іов. 56. 2) Часть ступы. См. ступа 2, 3. Шух. I. 161, 162.

Підварок, реу, м. Фольварокъ, ферма, мыза. Св. Л. 129. КС. 1884. VIII. 721.

Підвезті. См. Підвозити.

Підвергати, гаю, еш, сов. в. підвергнути, ну, неш, м. Подбрасывать, подбросить; поднимать, поднятъ вверху. *Підверг голову догори.* Гн. II. 139.

Підвередітися, джѣся, дѣшея, м. Подорваться. *Луци явився скарб,—Лука к ньому з мішками .. на третій день, підвередившись п'ятаками, умер Лука.* Бор. 19.

Підвернути, ся. См. Підвертати, ся.

Підвертати, таю, еш, сов. в. підвернути, ну, неш, м. Подворачивать, повернуть, подворотить, подложить, подсунуть, ворочая. *Під корито підвернути старшу.* Выйти замужъ раньше старшей сестры. *Менша, та раніш піде заміж, підверне старшу під корито.* Г. Барв. 294. 2)—під себе, собі під спід. Подчинять, подчинить, покорить. *Всім світом буде управляти, по всіх усюдах воювати, підверне всіх собі під спід.* Котл. Ен.

Підвертатися, таюся, ешея, сов. в. підвернутися, нуся, нешея, м. 1) Подворачиваться, повернуться, подогнуться. *Нога підвернулась.* 2)—до кого. Подходить, подойти хитро *Коли ж підвернется до дівчат, то вже ні на кою більш не дивляться, тільки на його.* Кв.

Підвеселити См. Підвеселяти

Підвеселяти, ляю, еш, сов. в. підвеселити, лю, ліш, м. Подвеселять, подвеселить, развеселить. обрадовать. *Часто в мене самої так ірко на душі, так би рада, щоб мене хто підвеселив.* Г. Барв. 245.

Підвесілок, леу, м. Предсвадебный обрядъ въ субботу вечеромъ, на который собираются къ невѣстѣ дружки и родственники. ХС. VII. 427.

Підвєсті, ся. См. Підводити, ся.

Підвечірювати, рюю, еш, сов. в. підвечіряти, ряю, еш, м. Слегка ужинать, поужинать. *Підвечеряли, помолились Богу* Мнж. 130.

Підвечір, м. Время передъ вечеромъ. **На підвечір**. Предъ наступленіемъ вечера *На підвечір я став у селі.* Федьк.

Підвечірковий, а, е. Относящийся къ закускѣ предъ ужиномъ. *Підвечіркова доба.*

Підвечіркувати, кую, еш, м. Закусывать между раннимъ полдникомъ и ужиномъ. Сим. 26. Грин. I. 119. *Снідала, обідала—раз іла; полуднувала, підвечіркувала—два іла, вечеряла, повечіркувала—три іла.* Ном. № 14324. *І думка то була така, щоб підвечіркувать смачненько.* Г. Арп. (О. 1861. III. 110).

Підвечірок; ржу, м. Закуска предъ їжиномъ.

Підв'я́ти, ваю, еш, сов. в. підв'я́ти, підв'я́ю, в'еш, гл. Подвязывать, подвязать. *Перемітку чи рантух підв'ягають... поверха черленою квітчастою фусткою, зав'язують верх тім'я у один будз.* Шух. I. 132.

Підв'і́дити, джу, диш, гл. Подсмотреть. ЕЗ. V. 35.

Підв'і́сити. См. Підвишувати.

Підв'ихну́ти, ну́, н'еш, гл. Стащить, украсть. *Ой чи не підв'ихнули чого з воза москалі, що ти й приїхав, все мовчиш?* Ном. № 12825.

Підв'і́шень, шня, м. Родъ гриба, Agaricus prunulus. ЗЮЗО. I. 110.

Підв'і́шувати, шую, еш, сов. в. підв'і́сити, шу, сиш, гл. Повышать, повисить. *Ясь підв'исив юлос і замовк.* Левиц. I. 228.

Підв'і́яти, ваю, еш, сов. в. підв'і́яти, в'ію, еш, гл. Подв'ягать, подв'ягати. Підв'іяти ногó. По нар. пов'і́рю: охватить вихремъ, отчего человекъ болѣть.

Підв'і́дник, ка, м. Подводчикъ. *Просив поранений храниуз свого підв'ідника, щоб віз новомі.* Ном. № 12836.

Підв'і́й, в'ію, м. Родъ болѣзни отъ в'ітра (по нар. пов'і́рю). Канев. у.

Підв'і́рок, рка, м. — Підворок. Борз. у.

Підв'і́ршувати, шую, еш, гл. Класть верхъ на стогъ. Харьк. г.

Підв'і́р'я, р'я, с. Мѣсто занятое дворомъ, дворъ. *Пішли вівці по підв'і́р'ю.* Мил. 42. *Колись і на моім підв'і́р'ї буде болото.* Ном. № 4885.

Підв'і́шувати, шую, еш, сов. в. підв'і́сити, шу, сиш, гл. В'ішати, пов'і́сити. *Петра засудили: Петра підв'і́сити.* Гн. II. 235.

Підв'і́я в'і́, ж. Раст. Liliun martagon. Лв. 99. См. Масло вороняче.

Підв'і́яти. См. Підв'іювати.

Підв'і́дний, а, е. Подвластный. Харьк. у.

Підв'і́да, ди, ж. Подвода. *Приїхав підводами та й повибірав цю рибу.* Рудч. Ск. II. 173.

Підв'і́дити, джу, диш, сов. в. підв'і́стї, веду́, д'еш, гл. 1) Подводить, подвести. *Кобзу підвели як дубу і поставили під іллею.* Стор. МПр. 105. *Він до огню то рило підведе, то лапу коло жару сунить.* Греб. 386. 2) Проводить, провести. *Куди дорога до міста, дівчино?.. — Я час зараз підведу, ви певне здалека.* Гн. I. 90.

3) Поднимають, поднять, приподнять. *Узяв колоду за комель, підвів проти себе як свічку.* Мнж. 9. *Маруся підвела очинї вгору.* Кв. *Вона лянула: підведе мене, добрі люде.* МВ. I. 57. 4) При поб'ілкѣ и окраскѣ цвѣтної глиной (стѣны, печи и пр.): проводить, провести бордюръ. Kolb. I. 56. *Зосталося тільки жовтою глиною підвести.* Мир. Пов. II. 80. 5) Подводить, подвести, подвергнуть чему; обмануть ожиданія. МВ. (О. 1862. III. 68). *Пропади ти лучше сам, що нас усіх підвів.* Рудч. Ск. 6) — до чого, на що. Подстрекать, подстрекнуть. *Тут і розказала все, до чого коптан мав її підвести.* Кв. *Бодай твоя мати в пеклі зорїла, бо що нас молоденьких на тоє підвела.* Чуб. V. 231.

Підв'і́дитися, джуся, дишся, сов. в. підв'і́стїся, д'уся, д'ешся, гл. Вставать, встать, подниматься, подняться, приподняться. *Помолись, Насте, хоч лежачи, Богу, коли не здужаєш підвестись.* Кв. *Чоловік і забув про масло, що сидів на йому, та й підвівсь.* Рудч. Ск. II. 168. *Та не встану, мій миленький, не підведуся.* Чуб. V. 581. *Насилу підвівся після хвороби.* ХС. VII. 457.

Підв'і́дний, а, е. Подводный. Левиц. Пов. 109.

Підв'і́зити, жу, зиш, сов. в. підв'і́стї, з'у, з'еш, гл. 1) Подвозить, подвести. *Чого ж ти так далеко став? Підвозь ближче!* 3) Провозить, провезти по пути. *Сідай же, я тебе підвезу.* Грин. I. 71. *Станьте ви, братця, коней попасіте, мене подождіте, з собою візьміте, до городів християнських підвезіте.* АД. I. 124 3) Підвезті́ вóза, мосналя. Подд'ѣть, обмануть.

Підв'і́зитися, жуся, зишся, сов. в. підв'і́стїся, з'уся, з'ешся, гл. Прої́зжать, прої́хати по пути на лошади, въ экипажѣ кого-либо. *Як вони доїхали, я й прошуся, щоб вони мене підвезли.* — *Сідай отам на задньому возі: і підвезешся, і кобилу панятимеш.* Грин. I. 222.

Підв'і́водї́й, дія, м. Заступаючий мѣсто воеводи, помічникъ воеводи. К. ПС. 5, 75. *Мені Замоиського підв'і́водї́й приятель, кум і сват.* К. ПС. 25.

Підв'і́водський, а, е. Приналежащий поміснику воеводи. *Увіходє Ст. Хмелецький з підв'і́водським почтом.* К. ПС. 33.

Підв'і́кати, ваю, еш, сов. в. підв'і́локтї, лочу́, ч'еш, гл. 1) Подтаскивать, подтаскать, подволочь. 2) Ніг не підволочє. Не въ состоянїи ийти.

Підволоджувати, джую, еш, сов. в. підволбдити, джу, диш, м. Смачивать, смочить, увлажнить. Шух. I. 253.

Підволок, лока, м. 1) Родъ рогатины, на которой перевозять плугъ. Чуб. VII. 399. 2) Жердь, которую подкладавають подъ возъ въ томъ случаѣ, если въ немъ сломается ось или колесо. Полт. у. Слов. Д. Эварн.

Підволокті. См. Підволікати.

Підворотень, тня, м. Сортъ горшка, вышнюю отъ 5 до 7 вершковъ. Вас. 181.

Підворотній, нбого, м. Сортъ горшка, вышнюю отъ 3¹/₂ до 5 вершковъ. Вас. 181.

Підворотня, (няти, с.?) = Підворотень. Вас. 181.

Підвусний, а, е — хлопіець. Юноша. *Ще бувши чурою, підвусним хлопцем.* К. Бай. 98.

Підв'язати, ся. См. Підв'язувати, ся.

Підв'язка, ки, ж. Подвязка. *Хоч юлий, та в підв'язках.* Ном. № 5071.

Підв'язувати, зую, еш, сов. в. підв'язати, жў, жеш, м. Подвязывать, подвязать. *Ужс ж мені та докучило сю біду бідувати, ой підв'язавши та червоні сап'якці, до моря мандрувати.* Чуб. V. 938. *Який же мені до цієї спідниці попередник підв'язати?* Черниг. у. *На здобитки, підв'язавши литки.* Ном. № 10322.

Підв'язуватися, зуюся, ешся, сов. в. підв'язатися, жўся, жешся, м. Подвизываться, подвязаться, опоясаться. *Як ти саря не любить, писарь буде паном, обується в личаки, підв'яжеться валом.* Чуб. V. 1179.

Підв'язь, зі, ж. У плотниковъ: мѣсто, гдѣ балка запускається въ столбъ, служащій ей поддержкой. Уман. и Гайсин. у.у.

Підгайстер, тра, м. = Підгейстер.

Підганяти, няю, еш, сов. в. підігнати, піджену́, неш, м. Подгонять, подогнать, поцукать; торопить. *Хто везе, того й підганяють.* Ном. № 10338. *Сестри все його підганяв, щоб швидше йшов.* Рудч. Ск. I. 126.

Підганятися, няюся, ешся, сов. в. підігнутися, піджену́ся, нешся, м. 1) Подгоняться, подогнаются, поцукаться. 2) — вгору. *Подростать, подрости.* Там цвіли квітки, підганялася вгору трава, готова під кошу. Левиц. I. 373.

Підгáрбати, баю, еш, м. Подтаптывать, подтоптать, подбить подъ ноги. *Дав Бог хлосту, що всі кости поламав і роги*

і самою духа злого підгáрбав під ноги. КС. 1882. IV. 170.

Підгáс, су, м. Соль, которую выбираютъ изъ солеваренной сковороды послѣ того, какъ уже погасятъ огонь. Вх. Зн. 49.

Підгáтити. См. Підгáчувати.

Підгáчувати, чую, еш, сов. в. підгáтити, чў, тиш, м. Поправлять, поправитъ, починить запруду. *Рівнями дороги, підгáчували ґреблі.* Стор. МПр. 72, 73.

Підгáйстер, тра, м. Часть воза: крѣпкая жердь, одинъ копець которой прикрѣпленъ къ шипему концу шворня, а другою къ задней оси; онъ охраняетъ шворень отъ поломки. Чуб. VII. 402.

Підгáйстра, ри, ж = Підгейстер. Прилун. у.

Підгáреть, ти, ж. = Підгейстер Рудч. Чп. 249.

Підгáрстя, тя, с. = Підгейстер. АД. II. 27.

Підгáбати, баю, еш. м. Стащить. *Вен у дядька підгáбав кожух.* Харьк. у.

Підгáлїти. См. Підгáлювати.

Підгáльний, нбого, м. Мальчикъ, который при игрѣ въ мячъ подбрасываетъ послѣдній для удобнаго удара по немъ палкою. КС. 1887. VI. 459.

Підгáлювати, люю, еш, сов. в. підгáлїти, лю́, лиш, м. Подбрасывать, подбросить мячъ для удара палкою (гáлкою). КС. 1887. VI. 459.

Підгáнати, наю, еш, сов. в. підігнати, нў, неш, м. Подгибать, подогнуть, подбвратъ, подобратъ. *Білий сніжок виндає, буртик ноги підинає.* Чуб. V. 472. *А я поли підинаю сидати на лаві.* Гол. IV. 450. 2) — хвіст. *Трусить, робѣть.*

Підгáнатися, наюся, ешся, сов. в. підігнутися, гнўся, нешся, м. Подгибаться, подогнуться. *Ой пійду я у луґ по кашину... да пійду я підинаючись, да пійду я підигаючись, щоб мені віття не підгáмить.* МУЕ. III. 162.

Підгáн, гóну, м. На підгáн поїхати чумакамъ. Поїхать на встрѣчу съ новыми волами для замѣны утомленыхъ.

Підгáр, гóру, м. = Підгáр'я. *Турки й татари підгáр узяти.* АД. I. 33.

Підгáрля, ля, с. = Підгорля. Рудч. Чп. 250.

Підгáрній, я, е. Подгорный, находищійся, живущій у горы. К. Кр. 37. *Вийди, вийди, мим, з хати, ти, дівчино підгáрняя.* Нп.

Підгáрок, рка, м. Склонъ горы. *Ой*

на горі, на підгірку сидів голуб з голубкою. Мет. 25.

Підгір'я, р'я, с. Подгорье, мѣстность у подошвы горы. Чуб. III. 431. К. МХ. 31. *На муках був сінокос аж до гори, а підгір'я орали під хліб, на горі була толока.* Павлогр. у.

Підгірянин, на, м. Житель підгір'я. Желех.

Підгледіти, джу, диш, м. = Підглядіти.

Підгліжувати, жуо, еш, м. = Підглядати.

Підглибіти. См. Підглибляти.

Підглибляти, ляю, еш, сов. в. підглибіти, блю, бїш, м. Углублять, углубить борозду. Богод. у.

Підглу́хий, а, е. Глуховатый. *Підмухим і німим здавався.* Мкр. Г. 10.

Підглядати, дяю, еш, сов. в. підглядіти, джу, диш, м. Подсматривать, подсмотрѣть. *От баба вибіра пиріжки та на столі кладе, щоб прохолонули, а лисичка підляділа та за пиріг.* Рудч. Ск. II. 6. *Все ходив за ним та підлядав.* Драг. 42.

Підглядник, ка, м. Соглядатай. *Післами підлядників.* Єв. Л. XX. 20.

Підгно́ти. См. Підгноювати.

Підгноювати, нюю, еш, сов. в. підгноіти, ною, іш, м. Унаваживать, унавозить.

Підгодіти. См. Підгожати.

Підгодівувати, вую, еш, сов. в. підгодувати, дую, еш, м. Подкармливать, подкормиць. Грин. III. 365. *Ой матінко-лебідочко! Підюдуї нас хоть трішечки, підюдуї нас, попаруй нас.* Нп.

Підгодівуватися, вуюся, ешся, сов. в. підгодуватися, дуюся, ешся, м. Подкармливаться, подкормиться.

Підгожа́ти, жаю, еш, сов. в. підгодіти, жу́, диш, м. Подряжать, подрядить. *Жиди підюжають жито возити до Києва.*

Підголі́ги, ся. См. Підголювати, ся.

Підголювати, люю, еш, сов. в. підголіти, лю, лиш, м. Подбривать, подбрить. *Підюловати чуб.* Сим. 150.

Підголюватися, лююся, ешся, сов. в. підголітися, люся, лишся, м. Подбриваться, подбриться. Грин. III. 499. *Пішов підюлився, сідла коня вороною та їде жєнитись.* Чуб. V. 459.

Підго́нити, ню, ниш, сов. в. підігна́ти, жену́, нєш, м. 1) Подгонять, подогнать. *Підігнав воли до воріт, аж вони стали, не хочуть іти.* Харьк. у. 2) Подговяють, подогнать, торопить, поторопить.

А ну піджєни вороного, а то їде як нежувий. Змієв. у. *Та ну бо неси швидче!*— *Чого ти мене підюниши?* Харьк. 3) Подбивать, подбить. *Підюнити клинем.* Шух. I. 177.

Підго́рілка, ки, ж. Пт. *Anas ferina.* Вх. Пч. II. 8.

Підго́рлина, ни, ж. = Підгорля 1. Вх. Лем. 449.

Підго́рлиця, ці, ж. 1) = Підгорля 2. Kolb. I. 67. 2) = Пт. горляч. Вх. Пч. II. 9.

Підго́рля, ля, с. 1) Подгрудокъ у рогатаго скота. Вх. Лем. 449. 2) Нижняя горизонтальная часть ярма. Чуб. VII. 405.

Підго́рниця, ці, ж. 1) = Підгорлиця 1. = Підгорля 2. 2) Часть верши (ѣтира з прутья): мѣсто, куда проплываєть рыба, пройдя входное отверстие (го́рло). Шух. I. 226.

Підгорну́ти, ся. См. Підгортати, ся.

Підгороб́ддя, дя, с. = Підгородня.

Підгороб́дня, ні, ж. Подгородное село, пригородъ.

Підгородя́нин, на, м. Подгородній житель. Новомоск. у. (Залюб.).

Підго́рочка, ки, ж. Небольшая возвышенность у подошвы горы. *Видно гору, видно підіорочку.* Чуб. IV. 533.

Підгорта́ти, тая, еш, сов. в. підгорну́ти, ну́, неш, м. 1) Подворачивать, повернуть, подгинать. *Сядь, Грицю, коло мене, ще й ніжєчки підіорни.* Чуб. V. 56. 2) Подгребать, подгрєсть. *Підіорни ще жару до горщика.* Окучивать, окучить растение. *Підіортають городовину сапою.* Шух. I. 164. *Въ кобз. думѣ о бѣгущемъ, который какъ бы подгребаєть себѣ подъ ноги землю: Брат тиший піхотинець за кінни-ми біжить-підбіає, чорний пожар під білі ноги підортає.* АД. I. 114. 3) — під ко́го. Подчинять, подчинить чьей власти, покорить. *Під себе ми своїх сусід не підіортали.* К. Дз. 17. *Спліндрувати весь Крим та й підіорнути під короля.* К. ЦН. 221.

Підгорта́тися, таяся, ешся, сов. в. підгорну́тися, ну́ся, нешся, м. 1) Подворачиваться, повернутися, подгибаться, подогнутися. 2) Хитро подходит, подойти, подольститься. *Вони (жінки) так і знають, коли прохати об чім своїх чоловіків, то так підіорнутьєся, підлижутьєся, що й справді повіриш.* Рудч. Ск. II. 175.

Підготува́ти, тую, еш, м. Подготовить.

Підгребті́. См. Підгрібати.

Підгріба́ти, баю, еш, сов. в. підгреб-

ті́, б'у́, б'еш, м. Подгрести, подгресть. *Ой Івченко молодий василечки підкосив, а Ісаківна молода василечки підиребли.* Грин. III. 231.

Підгря́зти, з'ять, м. безз. Сд'яляться грязно. *На дворі підгрязило, не дуже добре зхати.* Канев. у.

Підг'у́кувати, кую, еш, м. Покрикувати вь добавленіє вь крику, п'інію и пр. *Хлопці підкукували, приказували й приспівували.* Левин. I. 16. *Колісник підкукував... жупі.* Мир. Пов. II. 69.

Підг'у́лювати, люю, еш, сов. в. підгуля́ти, ляю, еш, м. 1) Примуц. вь сов. в. Подкутить. *Підгуляв, що й з копитів збився.* Пом. № 11751. *Тепера він підгуляв, на упокої починає, на похмілля знемає.* АД. I. 216. 2)—молод'у́. Свадебний обычай вь Борз. у.: посл'я возвращенія вь понед'ельникъ новобрачныхъ изъ церкви, ихъ сажують за стол'я и предлагають намазанную медомъ булку: дважды обманывають, только д'ляя вид'я, что дають, а вь третій разъ отдають. Грин. III. 448.

Піддава́ти, даю́, еш, сов. в. підда́ти, да́м, дас'я́, м. Помогать, помочь приподнять тяжесть. Мнж. 127.

Піддава́тися, даю́ся, ешся, сов. в. підда́тися, да́мся, дас'я́ся, м. Поддаваться, поддасться. *А я тій журбі та й не піддаюся.* Пн.

Підда́нець, нця, м. 1) Подданный. *Всі його підданці носили латані шлані, дивившись на свого царя.* Котл. Ев. IV. 14. 2) Кр'вностной. *Панські підданці.*

Підда́ний, а, е. 1)=Підданець 1. 2)=Підданець 2. *Три пани, два отамани, а сден підданий.* Пом. № 1174. *Сухомлинського пана підданий.* МВ. I. 41.

Підда́нка, ки, ж. 1) Подданная. 2) Кр'вностная. Ум. Підда́ночка. *Ой панс, паночку, всдем тобі підданочку.* Мет. 235.

Підда́нство, ва, с. 1) Подданство. 2) Состояніє вь кр'вностной зависимости.

Підда́шок, шка, м. Пав'єсь надъ выходной изъ дома дверью, надъ крыльцомъ. Ум. Підда́шечок. Гол. III. 294. *Комі б мені тій малярі,—вимальовала б милого собі... вимальовала б на піддашечку, щоб дивитися як на пташечку.* Мет. 52.

Підда́шня, шя, с.=Піддашок. Гол. IV. 353. Шух. I. 105, 187. *Гучно, гучно у світлиці батьки розмовляють; любо їх сини Настусю в піддашній вітають.* К. Досв. 99.

Підд'єржати. См. Підд'єржувати.

Підд'єржувати, жу́ю, еш, сов. в. підд'єржати, жу́, ж'іш, м. Поддерживать, поддерживать. *Безсильного піддержав.* К. Іов. 55.

Підд'єрти. См. Піддирати.

Підд'єржувати, гу́ю, еш, м. Подстрекать.

Піддив'ї́тися. См. Піддивлятися.

Піддив'ля́тися, ля́юся, ешся, сов. в. піддив'ї́тися, в'лю́ся, в'ишся, м. Подсмаковать, подсмотреть. *Пішли під вікно піддивляться—як вона буде робить.* Рудч. Ск. II. 101.

Піддимка, ки, ж. Названіє мелкихъ луквиць, сохраняющихся зимою вь изб'я вь м'шечк'ахъ за св'оломомъ или надъ печью, а весной высаживаемыхъ; также названіє и выросшаго изъ нихъ лука. Вас. 203. *Цибуля піддимка-засушка.* Грин. II. 21. *Зелена піддимка розрослася.* Левин. I. 28.

Підд'ї́мок, мка, м. Все копченое. Выпниц. у.

Піддир'а́ння, ня, с. 1) Разореніє птичьихъ гн'яздъ. *Через те піддирання йому й михо сталося: поліз сороку піддирати, ілка вломилась, а він додолу.* Харьк. 2) Выниманіє изъ ульевъ сотовъ.

Піддир'ати, ра́ю, еш, сов. в. підд'єрти, дер'у́, р'єш, м. 1) Обб'ерать, обоберать, разорить птичье гн'яздо. ЗОЮР. I. 231. 2) Брать, взять соты изъ ульевъ. (Ведмідь) *забув і бджоли піддирать.* Котл. Ев.

Піддів'о́ча, чо́ї, ж. Д'євочка подростокъ. л'єтъ 14—15. КС. 1883. XII. 698.

Піддобр'ї́ти, ся. См. Піддобрювати. ся.

Піддобр'ювати, рю́ю, еш и піддобр'я́ти, ря́ю, еш, сов. в. піддобр'ити, р'ю́, р'їш, м. 1) Слабровать, слабрить, подправлять, подправить. *Всяку гутір піддобр'яла мов медкомъ словами.* Мкр. Н. 22. 2) Задабровать, задобрить. *Пін був піддобрений, то й звичав, хоч літа й не вийшли дівчині.* Волч. у.

Піддобр'юватися, рю́юся, ешся и піддобр'я́тися, ря́юся, ешся, сов. в. піддобр'ї́тися, р'ю́ся, р'їшеся, м. Заискивать, заискать расположенія. Рудч. Ск. II. 91. *Воно пак добре ближче жити, частіше до батька ходити, піддобрюватись, підлещуватись.* Левин. Пов. 82. *Все дума: як би то піддобриться під пана.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 81).

Піддовба́ти, піддовб'ї́. См. Піддовбувати.

Піддовбувати, бу́ю, еш, сов. в. піддовба́ти, ба́ю, еш и піддовб'ї́, б'у́, б'єш, м. Поддалбливать, поддолбить, подковырять.

Піддражити, жу́, жиш, *гл.* = Піддрочити. *Він мене піддражив, то я й зробив так, а без його я б на таке діло не пішов.* Новомоск. у. Залюб.

Піддрочіти. См. Піддрочувати.

Піддрочка, ки, *ж.* Подзадориваніє. Піддрочку да́ти. Подзадорить.

Піддрочувати, чую, еш, *сов. в.* піддрочіти, чу́, чиш, *гл.* Подзадоривать, подзадорить. Сим. 213. (Він) піддрочує товариство на пустоші. Мир. ХРВ. 360.

Піддру́жба, би, *м.* = Піддружій. Федьк. О. 1861. IV. 35.

Піддру́жжя, жя, *м.* = Піддружій. Дружко і піддружжє увійдуть у хату. Мет. 188.

Піддру́жій, жого, *м.* На свадьбѣ поміщикъ дружна́. КС. 1883. II. 380. Маркев. 129. Потсрев'язували дружка і піддружого рушниками довгими. Кв.

Піддру́жка, ки, *ж.* Помощница дружки. О. 1862. IV. 2, 35.

Піддубень, бня, *м.* Родъ грибовъ, *Boletus calopus.* Анн. 66.

Піддубовиє, ва, *м.* Раст. *Boletus rasperus* Fr. ЗЮЗО. I. 114.

Піддубок, бка, *м.* = Піддубень. Чуб. V. 1183.

Піддува́ти, ваю, еш, *сов. в.* підду́ти, ду́ю, еш, *гл.* Поддувать, поддутъ. Шух. I. 284.

Підду́лька, ки, *ж.* Одинъ изъ садовихъ сортівъ груши. ЗЮЗО. I. 133.

Підду́жати. См. Піддужувати.

Підду́жувати, жую, еш, *сов. в.* підду́жати, жаю, еш, *гл.* Выздоровливать, вѣсколько выздороветь. *Тоді вже я почала піддужувати, а до того була така хвора, що і не підводилася з ліжка.* Верхнеднѣпр. у.

Піддурі́ти. См. Піддурювати.

Піддурювання, ня, *с.* Обманъ, обманываніє, надувательство.

Піддурювати, рюю, еш, *сов. в.* піддурі́ти, рію, риш, *гл.* Обманывать, обмануть, надувать, надуть. *Дивиться—нема нічого: о, піддурили бісови сини.* Рудч. Ск. I. 71. *Як кликали нас вилець вити, то казали мед-вино пити..., а вони нас піддурили та водою напоїли.* Мет. 133.

Піддя́чий, чого, *м.* Поміщикъ дячка. *Зараз по нашого о. Петра та по дяка й піддячого посилай.* Г. Барв. 466. *Наш піддячий любить борщ гарячий, а юлодний їсть і холодний.* Ном. № 12142.

Піджа́рити. См. Піджарювати.

Піджа́рювати, рюю, еш, *сов. в.* під-

жа́рити, рю, риш, *гл.* 1) Подогрѣвать, подогрѣть. 2) Поджаривать, поджарить.

Піджи́ва, ви, *ж.* Подкрѣпленіє (пищей). Левч. 107.

Піджива́ти, ваю, еш, *сов. в.* піджи́ти, живу́, вѣш, *гл.* 1) Оправляться, оправиться, окрѣпнуть. 2) Поправлять, поправить свои обстоятельства, разживаться, разжиться. *Піджив наш Лейба: вже й корівка в його і конячок пара.* О 1861. IX. 74.

Піджива́тися, ваюся, ешся, *сов. в.* піджи́тися, ву́ся, вѣшся, *гл.* = Підживати, піджити 2. *Після пожежі трохи піджився.*

Піджо́га, ги, *ж.* 1) = Підпал. *Без піджоги і воюнь не горить.* Ном. № 3298. 2) Подстрекательство. *Як би не було піджоги, то я з батьком жив би добре.* Рк. Левиц. *Товаришки потішають та піджоги дають.* Св. Л. 94.

Піджо́д, ду, *м.* Поджиданіє, ожиданіє. МВ. II. 120.

Підза́мча, ча, *с.* Мѣстность передъ замкомъ. Св. Л. 214.

Підзамча́нин, на, *м.* Житель мѣстности передъ замкомъ. *Не встоять замкові і підзамчане.* К. ПС. 102.

Підзамча́нка, ки, *ж.* Жительница мѣстности передъ замкомъ. *Підзамчанки-молодиці.* К. ПС. 79.

Підзамча́нський, а, *е.* Находящійся въ мѣстности передъ замкомъ. *Підзамчанські хати.* К. ЦН. 174

Підзе́мля, ля, *с.* Подземельє. *Вийшли з того підземелля.* Св. Л. 35.

Підзе́мельний, а, *е.* = Підземний. *Підземельне царство.* Мнж. 44. *У підземельній шахті.* О. 1861. XI. 100.

Підзе́мний, а, *е.* Подземный. *Освічуєш підземні глибокості.* К. Іов. 59. *Заготів якийсь підземний глас.* Греб. 373.

Підзива́ти, ваю, еш, *сов. в.* підзива́ти, зву́, вѣш, *гл.* Подзывать, подозвать. *Гетьман Серп'яга козаків до себе підзивав.* Макс.

Підзира́ти, раю, еш, *сов. в.* підзи́рити, рю, риш, *гл.* 1) Подсматривать, подсматрѣть. *Деякі підзирали за шалопутами, то кажуть, що вони скачуть.* Новомоск. у. *От він заховався десь і підзирає: хто буде хазяйнувать.* Грин. I. 197. 2) Только сов. в. ? = Підзорити 2.

Підзо́р, ру, *м.* Подозрѣніє. Закр.

Підзо́рити, рію, ріш, *гл.* 1) Замѣтити. *Я їй не підзорила, не можу сказати, щоб вона любила хлопців.* Верхнеднѣпр. у. 2) Сглазить ? *Ой немає, дідусеньку, та*

вже і не буде: як вишла за ворота (курчата), підзорили люде. Нп.

Підзорний, а, е. Подозрительный. Закр.

Підібгати, гаяю, еш, гл. Поджаты. Летів крячок на той бочок, ніжки підобгавши. Мет. 58.

Підібгатися, гаяюся, ешся, гл. Поджатыся; подвергнуться. Довгий хвіст од сукні підобгався. Левиц. Пов. 208.

Підібрати, ся. См. Підбирати, ся.

Підігнати, ся. См. Підганяти, ся.

Підігнути, ся. См. Підгинати, ся.

Підігрівати, ваю, еш, сов. в. підігріти, грію, еш, гл. Подогрѣвать, подогрѣть. (Страву) мусили підігрівать. Котл. Ен.

Підіждати, ждѹ, деш, гл. Подождать

Підіймати, маю, еш, сов. в. підійняти, діймѹ, меш, гл. 1—3=Піднімати, підняти 1—3. Угору руки підіймали, кайданами забрязчали. АД. I. Підійняла китаєчку та й заголосила. Чуб. V. 375. 4)=Піднімати, підняти 4. Таких людей підіймати наукою до моральної і соціальної рівності з собою. К. XII. 9. 5)=Піднімати, підняти 5. 6)=Піднімати, підняти 6. К. МБ. X. 5. 7) На глѹзи, на сміх підіймати. Насмѣхаться, осмѣивать, подымать на смѣх. Отак мене на глѹзи підіймають. Г. Барв. 367. Стали вдовиченків на сміх підіймати. Мет. 346. 8) — піднебіння. Обь опухоли миндалевидныхъ железъ говорятъ въ селѣ, что это піднебіння опало, почему его должно підійняти, надавливая снизу пальцемъ и пр. Мнж. 158.

Підійматися, маюся, ешся, сов. в. підійнятися, діймѹся, мешся, гл.=Підніматися, піднятися. Дим до неба підіймався. Шевч. Скільки ви запорали поля торік?—Вісім десятинам толоки та вісім на зяб на овес.—А я підіймаюсь по дев'яти запорати. Г. Барв. 306

Підійняти, ся. См. Підіймати, ся.

Підійті. См. Підходити.

Піділляти, лляю, ллеш, гл.=Підлити.

Піділляла руточку дрібними слізоньками. Грин. III. 524.

Підіперти, прѹ, реш, гл.=Підперти.

Підіплечка, ки, ж. Подоплека.

Підіплечувати, чую, еш, гл. Подшиваютъ підіплечку.

Підіпхнути. См. Підпихати.

Підірвати, ся. См. Підривати, ся.

Підісковий, а, е. Относящийся къ підіску. Підіскове долотѹ. Долото, которымъ дѣлають желобъ въ осн, чтобы вставитъ підісок. Черк. у.—залізо. Желѣзо рѣзкое

толстое, употребляемое для підісків. Вас. 198.

I. Підіслати. См. Підсилати.

II. Підіслати, ся. См. Підстилати, ся.

Підісок, ска, м. Пластинка желѣза подъ нижней частью деревянной осн. Чуб. VII. 402. Рудч. Чп. 249.

Підітенути, ся. См. Підтискати, ся.

Підітнути, ну, неш, гл.=Підтяти.

Підітнутися, нуся, нешся, гл.=Підтяться. Ніжки їй підітнулись—упала. МВ. I. 76.

Підіцькнути, кну, неш, гл. Подбить? подстрѣлить? Ген перед шведами своїми Карл із носилок вилядав... Не залюбив небіжчик кулі, його що вранці підіцькнули. Греб. 353.

Під'їдати, даю, еш, сов. в. під'їсти, їм, їси, гл. 1) Подѣдать, подѣсть. Вода сосну підмиває, горносталь корінъ під'їдає. Чуб. V. 318. 2) Подкрѣпляться, подкрѣпиться пищей, закусить. Як не під'їси, то й святих продаси. Ном. № 12110. Купи мені що під'їсти. Чуб. V. 577. 3) Поддѣвать, поддѣть. Заможного чоловіка то иноді й под'їсть карбованців на кілька і сам же зараз викаже. О. 1862. I. 30

Під'їдень, дня, м. Насѣкомое, подѣдающее коренья у растений: медвѣдка. Лохв. у.

Під'їздити, джѹ, диш, сов. в. під'їхати, їду, деш, гл. Подѣзжать, подѣхать. Під'їхав до воюю, дивиться,—лежить змій. Рудч. Ск. I. 109. 2) Поддѣвать, поддѣть. Під'їхали нас братчики так, що тільки ушима стрепенули. К. ЧР. 360. Хто кого обдурих, під'їхав, підсів. Мир. Пов. II. 55.

Під'їзжати, жаяю, еш, гл.=Під'їздити. Чуб. V. 399.

Під'їсти. См. Під'їдати.

Під'їхати. См. Під'їздити.

Підкаджувати, джую, еш, сов. в. підкадити, джѹ, диш, гл. Подкаживать, подкадить, подкурить.

Підказати. См. Підказувати.

Підказування, ня, с. Подсказываніе.

Підказувати, зую, еш, сов. в. підказати, жѹ, жеш, гл. Подсказывать, подсказать.

Підкаменець, нця, м. Пт. Saxicola. Вх. Пч. II. 14.

Підканцелярист, та, м. Подканцеляристъ, приказной служитель. Підканцелярист із суда. Котл. Нп. 350.

Підкапок, пка, м. Монашеская ками-

лявка. КС. 1883. III. 676. *Чернець... стояв у підкапку.* О. 1861. X. 23. 2) = *Очіпок.* *Подають молодій підкапок; вона його тричі кидає до порога, а тоді таки надівають на голову.* Грин. III. 548.

Підка́постити, шу, стиш, м. Подгадить, повредить тайкомъ.

Підка́сáтися, сáюся, ешся, м. 1) Засучить рукава. 2) Подобрать платье, полы платья. Гол. Од. 28.

Підка́т, ту, м. Вирѣзка виже широкій части прядильнаго гребня. Сумск. у.

Підкида́ння, ня, с Подбрасываніє, подкидываніє.

Підкида́ти, даю, еш, сов. в. підки́нути, ну, неш, м. 1) Подбрасывать, подбросить вверхъ. *Хто вище підкине оцю булаву, то того буде озеро.* Рудч. Ск. I. 61. 2) Подбрасывать, подбросить; подложить, подкинуть; прибавить. *Підкинув його під припічок.* Грин. I. 152. *Дитину підкинути кому Пішов підкинуть волам сіна.* Шевч. *Був у їх стожок сіна, то чоловік підкине, то воно й ззість.* Рудч. Ск. I. 39. *А підкинь у грубу ще дров.* 3) Придѣлывать, придѣлать что-либо. *Підкинути нову вісь.* *Підкинути підметки.*

Підкида́тися, даюся, ешся, сов. в. підки́нутися, нуся, нешся, м. 1) Подбрасываться, подброситься, подкидываться, подкинутися вверхъ *Так його трусить, так трусить пропасниця,—аж угору чоловік підкидається, не влечить.* Харьк. О рыбѣ, выбрасывающейся на поверхность воды: *Сьогодні багато риби підкидається,—он ба, яка здорова зараз підкинулася.* Харьк. 2) Тольк несов. в. Заниматься подбрасываніємъ. *Вишеньками забавлятися, яблучками підкидатися.* Чуб III. 292 3) Подбрасываться, подкидываться, подкинутися. *Тричі на день у нас волам сіно підкидається.* 4) О болѣзни, преимущ. о сыпяхъ, язвахъ: прикидываться, прикинутися, пристать. *Підкинулось дике м'ясо.* *Підкинулася бешиха.* Змієв. у.

Підки́дач, ча, м Подбрасыватель.

Підкидні́й, а́, ё́. Подкидной, незаконный? — дурень См. Дурень.

Підкидча́та, ча́т, с, мн. Маленькіє сачочки, которія при перевозкѣ дерева подставляются подъ тотъ его кінець, которий висить съ большихъ саней. Волч. у.

Підки́дьоб, дьба, м. Подкидышъ. Желех.

Підки́нути, ся. См. Підкидати, ся.

Підки́вка, ки, ж. Подкова на обуви

У жидівки чорні брівки, високі підківки. Макс. Ум. Підківонька, підківочка. *З ким стояла, говорила,—підківоньки знати.* Чуб. III. 112.

Підкі́сник, ка, м. Лента, вплетенная въ косу. О. 1861 XI. 28. Ум. Підкісничок. Мет. 199.

Підкля́д, ду, м. 1) Подстилка. *Одокія положила сестру на підклад.* Федьк. 2) Потникъ, подкладываемый подъ сѣдло. Шух. I. 78 Вх. Зн. 61. 3) Родъ рыболовнаго сака, растянутого на 4 угла. Части: *саківно—сѣть, дуги* двѣ палки накрестъ, растягивающія сѣть, *держак*—древко. Шух. I. 228.

Підкляда́ння, ня, с. Подкладываніє.

Підкляда́ти, даю, еш, сов. в. підкля́сти, кладу́, деш, м. 1) Подкладывать, подложить. *А підклала білу ручку під юловочку свою.* Чуб. V. 433. 2) Подкладывать, подложить еще. *Буде сіна підкладати, буде вівса підсипати, водицею напувати.* Чуб. V. 942. 3)—*руки кому́, під ко́го.* Помогать, помочь кому съ усердіємъ. *Не туди він дивиться, щоб нам руки підкладати, а щоб нас у лабетах своїх держати.* Г. Барв. 500.

Підкляда́ч, ча, м. Бревнышко, подкладываемое подъ лодку при ея вытягиваніи. (Стрижевск).

Підкляда́ка, ки, ж. 1) Предметъ, служащій для подкладыванія подъ что-нибудь. *Од хвиртки до ганку й до комори лежали по землі стежкою, збиті докупы, дві дошки на підкладках з колодочок.* Левиц. Пов. 20. 2) Подкладка (одежды). 3) Подошва башмака. Вх. Зн. 49.

Підкля́сти. См. Підклядати.

Підкли́кати, каю, еш, сов. в. підкля́кати, чу, чеш, м. Подзывать, подзвать. *Мужик його підкликав, за чубика посмикав.* Нп.

Підкло́ніти, ся. См. Підклоняти, ся.

Підкло́ніти, няю, еш, сов. в. підкло́ніти, ню, ниш, м. = Підхилати, підхилити.

Підкло́ня́тися, няюся, ешся, сов. в. підкло́ні́тися, нюся, нишся, м. = Підхилатися, підхилитися. *Підклонилися латиненій ляхві.* К. Дз. 114.

Підко́ва, ви, ж. 1) Подкова. *Пакінь підкований: хазяїн на зиму підкував та й забув вирвати підкови.* Рудч. Ск. II. 17. *Туди тебе зашлють, де волам роги правлять, а кз кують підковами.* Ном. 2) Желѣзная подбивка на верхней части ярма

(чашовині). Рудч. Чп. 250. Ум. Підківна, підківонька, підківочка.

Підковзнутися, нўся, нєшея, *гл.* Поскользнуться.

Підкóувати, вую, еш, сов. в. підкувати, кую, єш, *гл.* Подковивать, подковать. Підкую, Юрку, вороного коника. Мет. 181.

Підкóвббель, бля, *м.* Зоол. *Cobitis taenia*. Вх. Уг. 259.

Підкóл, лу, *м.* Дїйствие отъ *гл.* підколóти. Харьк.

Підколíниці, ниць, *ж. мн.* Родъ шерстяныхъ чулковъ. Вх. Зн. 49. Желех.

Підколóдник, ва, *м.* = Підколóдь. Шух. I. 237.

Підколóдь, ді, *ж.* Часть поволоди. Шух. I. 237.

Підколос, са, *м.* = Підпалок. Вх. Уг. 259.

Підколóти. См. Підколювати.

Підколотíти. См. Підколочувати.

Підколóчувати, чую, еш, сов. в. підколотíти, чў, тиш, *гл.* Подмѣшиваютъ, подмѣшать въ жидкость.

Підкóлювати, люю, еш, сов. в. підколóти, лó, леш, *гл.*—ногу. Укалывать, уколоть, вогнать занозу. *Оце бiла та так терниною ного підколола. Очерет нощ підколює.* ЗОЮР. II. 26

Підкомóрйй, рйя, *м.* Подкоморйй, придворный сановникъ (въ старой Польшѣ).

Підкомóрство, ва, *с.* Должность подкоморйя. *Дала йому унйя підкоморство.* К. ПС. 83.

Підкопáти, ся. См. Підкопувати, ся.

Підкопитáн, на, *м.* Штабсь-капитанъ. Левиц. Пов. 289.

Підкóпування, ня, *с.* Подкапываніе.

Підкóпувати, пую, еш, сов. в. підкопáти, пáю, еш, *гл.* 1) Подкапывать, подкопать. *Ось підкопує, мовлями, під ним землю зрада.* К Псал. 23. 2)—ногó. Подкапываться, подкопаться подъ кого, вредить, повредитъ кому. *Свої своїх підкопували і чужому під ноги підвертали.* О. 1862. III 25.

Підкóпуватися, пуюся, ешея, сов. в. підкопáтися, пáюся, ешея, *гл.* Подкапываться, подкопаться. *На ушню не піду і дома не всижу; хиба піду підкопаюсь до дівчини в хижу.* Мет. 116.

Підкормíти, ся. См. Підкормлювати, ся.

Підкóрмлювати, люю, еш, сов. в.

підкормíти, млю, миш, *гл.* Подкармливать, подкормить.

Підкóрмлюватися, лююся, ешея, сов. в. підкормíтися, млюся, мишея, *гл.* Подкармливаются, подкормиться, подкрѣпить силы їдой. *Підкормилась трохи тим, що позоставалось од хлопців да дівчат.* Рудч. Ск. II. 158.

Підкоротíти. См. Підкорочувати.

Підкорóчувати, чую, еш, сов. в. підкоротíти, чў, тиш, *гл.* Укорачивать, укоротить. *Вражі кравці не вюдили і каптан підкоротили.* Мет. 114.

Підкосíти. См. Підкошувати.

Підкотíти, ся. См. Підкочувати, ся.

Підкóчувати, чую, еш, сов. в. підкотíти, чў, тиш, *гл.* Подкатывать, подкочить. *Я колесо підкочу.* Чуб. III. 70. *Підкотили віз під повітку.* Чуб. V. 963.

Підкóчуватися, чуюся, ешея, сов. в. підкотíтися, чўся, тишея, *гл.* Подкатываться, подкочиться. *Котиться хміль із між горóда та підкотився під ворота.* Мет. 194. — *Під Солодьки підкочувавсь жидівський віз і на йому сидів Антоній Любонацький.* Св. Л. 308.

Підкóшувати, шую, еш, сов. в. підкосíти, шў, сйш, *гл.* Подкашивать, подкосить. *Підкосило, як косою.* Ном. № 1837. *Треба когось попросити василечки підкосити.* Грив. III. 231. *Семен каже—підкосив деркача—зарѣзалъ косою при косьбѣ.* Греб. 402.

Підкрадáти, дáю, еш, *гл.* Обкрадывать понемногу. О. 1861. IX. 76. *Обідрана зо всім! то на ліки пішло, то брали добрі люде за якусь колись то позичку, а то й підкрадали.* Кв.

Підкрадáтися, дáюся, ешея, сов. в. підкрадéтися, дуся, дешся, *гл.* Підкрамляся, щоб ізлякати. Шевч. 32. *Він потишеньку туди—аж там мисичка; він підкрався, та хіп її за хвіст.* Рудч. Ск. II. 10.

Підкрадýком, нар. = Крадýкома.

Підкрадéти, ся. См. Підкратати, ся.

Підкрівний, а, е. Находящийся подъ самої кровлей. Шух. I. 91.

Підкріпíти, ся. См. Підкріпляти, ся.

Підкріплáти, ляю, еш, сов. в. підкріпíти, плю, пиш, *гл.* Подкрѣпляютъ, подкрѣпить. *Коли б тебе Господь підкрєпив.* Г. Барв. 280.

Підкріплáтися, ляюся, ешея, сов. в. підкріпíтися, плюся, пишея, *гл.* Подкрѣпляться, подкрѣпиться, закусить. *Сідай,*

діду, старче божий, підкренись вареним. К. Досв. 37.

Підкріоти. См. Підкріювати.

Підкріпівниця, ці, ж. Раст. *Fragaria collina*. Вх. Пч. II. 31.

Підкріювати, кр'юю, еш, сов. в. підкріюти, кр'юю, кр'юш, гл. Подр'язувать, подр'язать (одежду). *Молодиці підпоїли і жупана підкріили.* Чуб. V. 1119.

Підкрутіти. См. Підкручувати.

Підкручувати, ч'юю, еш, сов. в. підкрутіти, ч'у, тиш, гл. Подкручивать, подкрутить *Наше діло мірошницьке: підкрутив та й сів.* Ном. № 3114

Підкувати См. Підковувати.

Підк'ужник, ка, м. В' снаряд' для ловли риби, наз. перемет (см.): тот' конець бивчевки, к'ь которому привязывають поплавок'. Вас. 188

Підкуп, пу, м. Подкупъ. К. Бай. 68.

Підкупіти. См. Підкупляти.

Підкупляти, л'юю, еш, сов. в. підкуп'яти, пл'ю, пиш, гл. Подкупать, подкупеть. *Підкупляти та піддурювати... на виборах.* К. Кр. 39.

Підкуріти, ся. См. Підкурювати, ся.

Підкурювати, р'юю, еш, сов. в. підкуріти, р'ю, р'иш, гл. Подкуривать, подкурить, пустить дымъ под' что-нибудь. *Ой цианочка да воріженька їй волю зволила: ой одрізала да русої коси, козака підкурила.* ЗОЮР. II. 255. (Горицвітом) добре од курячої сліпоти підкурювать. Чуб. I. 82.

Підкурюватися, р'ююся, ешся, сов. в. підкурітися, р'юся, р'ишся, гл. Подкуриваться, подкуриться. *Підкурюються од бишхи.* Ном. № 8400.

Підк'уса, си, ж. Искушение. Гц. II. 181.

Підкусіти. См. Підкушувати.

Підкуч'ерок, рка, м. Помощникъ кучера. *Кучер Хома з підкучерком упорали коней.* Черниг. у.

Підкушувати, ш'юю, еш, сов. в. підкусіти, щ'у, сиш, гл. Искушать, искусить. *Се був панич хороший, повний, чорнявий, красний, сладкомовний, що й мачуху був підкусив.* Котл. Ен. IV. 69. *Підкушують людей на гр'іх.* Грин. II. 154. *Біда польку підкусила, пішла полька за русина.* Грин. III. 314.

Підлабузнитися. См. Підлабузнюватися.

Підлабузнюватися, нююся, ешся, сов. в. підлабузнитися, нюся, нишся, гл. Подольщаться, подольститься, приволок-

нуться. *Підлабузниць до юрлиці горобець наче справді запорожський молодець.* Гліб.

Підлагоджувати, д'юю, еш, сов. в. підлагодити, д'ю, диш, гл. Починять, починить. *Підлагодив чоботи.* *Треба підлагодити воза.* 2) Подготовлять, подготовить.

Підлагоджуватися, д'ююся, ешся, сов. в. підлагодитися, д'юся, дишся, гл. 1) Починяться, починиться. 2) Подготовляться, подготовиться.

Підладжувати, д'юю, еш, сов. в. підладити, д'ю, диш, гл. Подправлять, подправить. *Я ворота підлажу, горщик масла ізмажу.* Ни

Підладнувати, д'нюю, еш, гл. Подлаживаться; ладить. Мнж. 189.

Підлазистий, а, е. Ластивый, вкрадчивый.

Підлазити, жу, зиш, сов. в. підлізти, зу, зеш, гл. 1) Подл'зать, подл'зть под' что-нибудь. *Підліз під лаву.* 2) Подл'зати, подл'зати ближе, подползати, подползти ближе. *Він спить, а гадюка до його підлазить—от-от укусить.* 3) Взл'зати, взл'зть. *Підліз він вище* (на дереві). Чуб. II. 84. 4) Підходить, подойти л'ст'ю. *Вона підлізла до Оксани та й стала їй розказувати, як то лопитан їй любить.* Кв.

Підласий, а, е. Б'блобрюхий. Рудч. Чп. 255. Мнж. 189. *Підласий—сам чорний, а живіт або груди білі.* Черниг. у. *Підласий... віл.* Мир. ХРВ. 84. *А чепелька підласа до вісілля ласа.*

Підласистий, а, е = Підласий. *Підласистий віл.*

Підласитися, ш'юся, сишся, гл. = Підластитися.

Підластитися. См. Підлащуватися.

Підлатати. См. Підлатувати.

Підлатка, ки, ж. Накладка на полосьяхъ в' сапяхъ. Желех.

Підлатувати, т'юю, еш, сов. в. підлатати, т'ю, еш, гл. Чинить, починить.

Підлащуватися, щ'ююся, ешся, сов. в. підластитися, щ'юся, стишся, гл. Подд'льваться, подд'льаться под' расположение ч'е, заискивать.

Підл'ва, ви, ж. Соусъ. Маркев. 153. *Потім з підлевою индик.* Котл. Ен. I. 18.

Підл'га, ги, ж. Часть воза: одна изъ трехъ жердей, лежащихъ на дн' кузова под' доской. Рудч. Чп. 250

Підл'глий, а, е. 1) Подчиненный: 2) Пр'фльий. *Підл'гле борошно.*

Підл'глість, лости, ж. 1) Подчиненность, зависимость. 2) Пр'фль.

Підлепливий, а, в. Льстивий, подлиза, подлишайло. Рк. Левиц.

Підлепливий, а, в. 1) = Підлепливий. Рк. Левиц. 2) Підлепливе шило. Шило для обшивки подошв і стелек. Вас. 161.

Підлепливий, а, в. Узкий, тьсно обхватуючий. *Підлепливі штани*. Пирят. у.

Підлепливий, а; в. Льстивий. Левиц. Пов. 309.

Підлепливість, вости, ж. Льстивість, вкрадчивість. Левиц. Пов. 308. *Чого вона не досягне ласкою, підлепливістю і коханям*. Левиц. I. 313.

Підлепливо, нар. Льстиво.

Підлепливатися. См. Підлепуватися.

Підлетіти. См. Підлітати.

Підлепуватися, щуюся, ешся, сов. в. підлепяться, щ'юся, ст'юся, м. Подольщаться, подольститься. *Іванець підлепиться до січовиків*. К. ЧР. 191. *Під золоту змоки підлепяться*. К. Бай. 74.

Підливання, ня, с. Подливаніє.

Підливати, в'ю, еш, сов. в. підліти, ділля, ллеш, м. 1) Подливать, подлить, лить понемногу. *Вона сімь тре у макотирі та підливає борщу*. Кв. *Ой там козак коня напуває, а дівчина воду підливає*. Чуб. 2) — що. Лить, вальть подь что. *Миленький встає, мене вкриває та двері підливає*. Гол. I. 192. Поливать, полить растеніє. *Де ся діла тая дочка, що садила підливала яворочка?* Чуб. V. 210. *Чи не вийде моя мила рупи підливати?* Рудан. I. 15.—когó. Поливать, полить кому дорогу чародійскимъ зельемъ. *Стежку йому підливала зллячком, чарами*. Млак. 99. *Чи я вплила, чи я вбрела, чи мене підлито?* Нп.

Підлиза, ви, об. Льстець, подлишало. К. Бай. 28.

Підливатися. См. Підлизуватися.

Підлизнак, ка, м. = Підлиза (о мужчинѣ).

Підлизуватися, зуюся, ешся, сов. в. підлизатися, ж'юся, ж'юся, м. Подлаживаться, подольщаться, подольститься. Левиц. I. 502. *Вона така підлизуха: підлижеться, підмоститься*. Змієв. у.

Підлизуха, хи, ж. Подлаживаючаяся, заискиваючая расположенія. Змієв. у. *Панська підлизуха*. Ном. № 13570.

Підлий, а, в. 1) Подлый, низкий. *Підли чернь корчемна*. К. ЦН. 245. 2) Дурной. *Доброму животові, то й кий не вадить, а підлому, то й пиром вадять*. Ном. № 7159.

Підлігнути, ну, неш, м. Подлетѣть.

Підлінь, ні, ж. У кожевниківъ: верхній слой очищаемої кожи съ корнями волося. Вас. 157.

Підлипати, п'ю, еш, м. Прилипать.

Підлипатий, а, в. 1) Пристаючий, липкий. 2) Тьсний, узкий, вь обтяжку. *Штани підлипаті*. Мнж. 189. *Підлипатя халява*. Полт. г.

Підлискуватися, зуюся ешся, м. Подольщаться. *Чого се ти підлискуєшся? Шкода! не дам!* Полт. у. Слов. Д. Эварн.

Підлістник, ка, м. Раст. Asarum europaeum L. ЗЮЗО. I. 113.

Підліти. См. Підливати.

Підлиятися, ц'юся, ешся, м. = Підлепуватися. Рудч. Ск. II 75. *Він і підлиняється: я, каже, буду в вас царем*. ЗОЮР. II. 50.

Підліжки, мн. Большіє камни, которіє при постройкѣ хаты подкладаються подь основныя бревна стѣнь, если мѣсто не ровное. Шух. I. 88.

Підлісок, ску, м. Раст.: а) Лѣсная фіалка, Viola mirabilis L. ЗЮЗО. I. 141; б) Душистая фіалка, Viola odorata L. ЗЮЗО I. 141; в) Anemone hepatica (Hepat triloba). Вх. Пч. I. 8.

Підлітати, т'ю, еш, сов. в. підлетіти, л'ч'ю, т'ш, м. 1) Подлетать, подлетѣть. *Підлетіла ластівонька до свого нізда*. 2) Подниматься, подняться вь воздухъ. *Знявся орел і високо-високо вгору підлетів. До сонця а ні підійти, а ні підлетіти не можна*. Ком. I. 18. 3) Пролетать, пролетѣть немного. *Стали ловить ятлика; от-от піймають, а він і підлетить трошки*. Грин. I. 146. *Як тобі, да тетірко, по пожару да не кілко? Де пожар погорить, — крильцями підлечу; де травиця полягла, — ніжками підбіжу*. Мет. 221. 4) Съ отрицаніемъ с. в.: быть не вь состояннї летѣть. *Уже й не підлетить сокіл, знеміся, сів*.

Підліток, теа, м. Подростокъ. Св. Л. 103. Ум. Підліточок. *Упоралсь.. старий батько на діток цукає, — орел орлят підліточків докупти збірає*. Морд. К. 45.

Підлішок, шва, м. Однолѣтній ростокъ посаженнаго орѣховаго зерна. Желех.

Підлішки, ків, мн. = Підліски. См. Підлісок. Вх. Пч. I. 8.

Підлоб'я, б'я, с. Подлобье. *А Медузи змоці очі в підлоб'ї склепились*. К. МБ. III. 252. **З підлоб'я**. Исподлобья. *Глянувши з підлоб'я на козаків*. Стор. МПр. 130.

Підлога, ги, ж. 1) Дощатий полъ. Шух. I. 174. Грин. II. 102. *А в нашого свата у хаті підлога.* Гол. IV. 447. *Жаба седила під підлогою.* Чуб. II. 47. 2) Въ твацкомъ станкѣ (крѣснах): два передніе и два задніе столба (кѣоники), соединенные боковыми планками. Шух. I. 254.

Підлогбня, ня, с. Подхвостникъ при сѣдлѣ. Мнж. 189.

Підложе, жа, с. Низкая длинная деревянная скамья, служащая кроватью гупулу дровосѣку въ его зимней лѣсной хатѣ. Шух. I. 174.

Підложѣти, жѣ, жиш, гл.=Підкласти. *Що ж будеш робити! огню не підложиши.* Ном. № 2438. *Синія вскубну та воликам підложу.* Г. Барв. 307.

Підложниця, ці, ж. Наложница. Шевч. II. 179.

Підлѣбник, ка, м. Кусокъ кожи на задникѣ сапога. Волч. у. (Лобод.).

Підлѣбний, а, е. Находящійся или производимый подо льдомъ. Поп. 98.

Підлюбляти, ляю, еш, гл. Долюбливать. *Наша земля підлюблиє мій.* Черк. у.

Підлягати, гаю, еш, сов. в. підлягати, ляжу, жеш, гл. Подчиняться, подчиняться. К. Кр. 36. *Ми підлягли очарованню християнської любови.* К. XII. 14.

Підлящ, щѣ, м. Молодая рыба *Abgatis brama* (Сув). Браун. 25.

Підмагати, гаю, еш, сов. в. підмогати, можѣ, жеш, гл. 1) Помогать, помочь. 2)—кого. Поддерживать, поддержать. *Якось розважить мене, підможе мене та думка, що вільно мені.* МВ. (О. 1862. III. 77).

Підмазати. См. Підмазувати.

Підмазування, ня, с. Подмазываніе. Мир. Пов. II. 56.

Підмазувати, зую, еш, сов. в. підмазати, жу, жеш, гл. 1) Подмазывать, подмазывать. *Треба підмазати, жеб не рипів.* Ном. № 7397. 2) Давать, дать взятку. *Дарма праия: я не підмазував—нічого в суді не зрѣлять.*

Підмаѣстер, стра, м. Подмастерье.

Підмалювати, вую, еш, сов. в. підмалювати, люю, еш, гл. Подкрашивать, подкрасить. *Достав палітру з красками і пензель, підмалював, як там швецъ надрянав.* Кв.

Підманѣти. См. Підманювати.

Підмантѣчити. См. Підмантѣчувати.

Підмантѣчувати, чую, еш, сов. в. підмантѣчити, чу, чиш, гл. Слегка точить, поточить косу. Херс. у.

Підманѣти, нѣ, нѣш, гл.=Підманити. *Ти ж мене підманула, ти ж мене підзела.* Мил. 102.

Підманювати, нюю, еш, сов. в. підманѣти, ню, ниш, гл. Соблазнять, соблазнить, сманивать, сманить; одурачивать, одурачить. Чуб. V. 1082. *Своім личком білсеньким все підманює.* КС. 1883. I. 217. *Ні, ходім та й ходім!—Як стала просить, так таки підманула.* Рудч. Ск II. 52.

Підмарѣнник, ка, м. Раст. *Galium rubroides* L. ЗЮЗО I. 123

Підмастерок, река, м. Подмастерье. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Підмастѣти. См. Підмащувати

Підмащувати, щую, еш, сов. в. підмастѣти, щѣ, стѣш, гл. Подмазывать, подмазывать.

Підмѣзінний палець. Безымянный палець. Зміев. у.

Підмѣрти, підмѣрѣб, ретѣ, гл. Перемереть. *Люду підмерло багато.*

Підмѣт, ту, м. 1) Грядка. Шух. I. 164, 112. 2) Конопляникъ. Вас. 199. Ум. **Підмѣтець**.

Підмѣтець, тѣя, м. 1) Ум. отъ підмѣт 2) Цвѣтникъ. Шух. I. 112.

Підмивати, ваю, еш, сов. в. підмивати, мѣю, еш, гл. 1) Подмывать, подмыть. 2) О текущей водѣ: подмывать, подмыть *Підмила корінь бистра вода.* Чуб. V. 587. *Тече річка невеличка, підмиває кручі.* Лукаш. 55.

Підмиватися, ваюся, ешся, сов. в. підмиватися, мѣюся, ешся, гл. 1) Быть подмываемымъ, подмытымъ. 2) О текущей водѣ: подмываться, подмыться подъ что. *Животворний струмочку, втіхо, мого домочку! Біжи-мийся з Підірря на ті любі поділля... до потомків витязьких одномовців боянських, під їх села підмийся, круж садочків обвийся.* К. Дз. 105. 3) Только сов. в. Пообѣщать? *Парубок підмився прикрить віх—взяти її за себе.* О. 1862. II. 57.

Підміла, ли, ж. Илъ Вх. Уг. 259.

Підмітва, ви, ж. Подмываніе; вода, которой подмываютъ. *Микють також стіни, доки сяє підмітва.* МУЕ. III. 42.

Підміти, ся. См. Підмивати, ся.

Підмісіти, шѣ, сѣш, гл. Подмѣсить. *Глини мало підміси.*

Підмітати, тѣю, еш, гл. Подметать. *Буду хату підмітати, малі діти колихати.* Чуб. V. 833.

Підмішати, шаю, еш, гл. Подмѣшать.

Підмба, ви, ж. Подговоръ, наущеніе, подстрекательство. *Ти, дівчино, ти подобна, не здавайся на підмову, будеш добра.* Чуб. V. 355. *До підмови, на підмову дається. Поддається, уступить подговору, наущенію, позволить себя подговорить. Дяк неборак на підмову дався.* Чуб. V. 1080. *Дайся, дівча, мені на підмову, виведу тя з гаю на дорогу.* Гол. I. 107. Ум. Підмівонька, підмівочка.

Підмівити, ся. См. Підмовляти, ся.

Підмовляння, ня, с. Подговоръ, подущеніе. *Багатились підмовлянням на перемоб лоду.* К. XII. 46.

Підмовляти, ляю, еш, сов. в. підмівити, влю, виш, м. Подговаривать, подговорить, подстрекать, подстрекнуть, наущать. *Жить до себе давно уже підмовляє.* Котл. НП. 380. *Козак коня напуває, дівчиноньку підмовляє: мандруй, мандруй, дівча, з нами, ліпше буде, як у мамі.* Чуб. V. 335.

Підмовлятися, ляюся, ешся, сов. в. підмівитися, влюся, вишся, м. Поддѣваться, поддѣлаться словами. *Вона підмизуха: і підмизеться, і підмовиться до його.* Зміев. у.

Підмівонька, підмівочка, ки, ж. Ум. отъ підмова

Підмоба, ги, ж. Помощь, пособіе. *Підмоду вам ютуємо.* К. Досв. 117. *Нещасно му—підмога його друзі.* К. Іов. 14.

Підмогорічити. См. Підмогоричувати.

Підмогорічувати, чую, еш, сов. в. підмогорічити, чу, чиш, м. Подпаявать, подпойть могорьчемъ.

Підмогті. См. Підмагати.

Підмогтіся, жүся, жешся, м. Поправить свои обстоятельства. *Запрацюю щось, підможуся, та візьму таки Наталю.* МВ. I. 151.

Підмбжка, ки, ж. = Підмога. *Усе думала, що він своїм коханням мені на життя підможку дасть.* Г. Барв. 277.

Підмобати, каю, еш, сов. в. підмобнути, ну, неш, м. Подмокать, подмокнуть.

Підмолодь, ді, ж. Молодь, пивныя дрожжи.

Підморгнути. См. Підморгувати.

Підморгувати, гую, еш, сов. в. підморгнути, ну, неш, м. Подмигивать, подмигнуть. *Прийшла, Ірисі підморгнула, черкнули разом в хижку вдоох.* Котл. Ен.

Підмостіти, ся. См. Підмощувати, ся.

Підмостка, ки, ж. 1) Подмости. *Серед церкви поставили високі підмости.*

Левид. Пов. 48. 2) Подставка, всякій предметъ, подставленный, подложенный подъ другой для поддержанія его, напр.: дочечка, подложенная подъ болѣе короткую ножку стола. *Підмостку треба під ніжку найти, а то стіл хитається.* Константиногр. у.

Підмотувати, тую, еш, сов. в. підмотати, таю, еш, м. Подматывать, подмотать. (Перстінъ) *здоровий, як каблучка: щоб надіти, прийшлося прядівом підмотати.* Мир. Пов. I. 124.

Підмочіти. См. Підмочувати.

Підмочувати, чую, еш, сов. в. підмочіти, чю, чиш, м. Подмачивать, подмочить.

Підмощати, щаяю, еш, м. = Підмощувати.

Підмощатися, щаяюся, ешся, м. = Підмощуватися. *В се врем'я Юпітер піднивши, з нудьги до жінки підмощавсь.* Котл. Ен.

Підмощувати, щую, еш, сов. в. підмостіти, щю, стиш, м. 1) Подмачивать, подмостить. *І підмощувала, і сама доставала, так яблунька все вгору.* Рудч. Св. II. 52. 2) Подкладывать, подложить.

Підмощуватися, щуюся, ешся, сов. в. підмостітися, щюся, стишся, м. 1) Подсѣдять, подсѣсть, подбираться, подобраться. *І саме в міру підмостився,—в висок Дареса затопив.* Котл. Ен. 2) —під кого. Подольщаться, подольститься къ кому, умаслить кого, задобрить кого. *А щоб поставитъ на своє, то багатурь не поскупився. під кою треба підмостився, засипав тих і сим дає.* Мкр. Г. 44. *Вона така підмизуха: підмизеться, підмоститься.* Зміев. у.

Підмуровувати, вую, еш, сов. в. підмурувати, рую, еш, м. Дѣлать, сдѣлать основаніе стѣны, фундаментъ.

Підмурок, реу, м. Основаніе стѣны, фундаментъ. Св. Л. 26.

Підмурувати. См. Підмуровувати.

Піднебѣння, ня, с. 1) Небо, Palatum durum. Грин. II. 329. *Та так учепитъся за язик, то за піднебѣння, що ніякою силою її й не відірвеш.* Кв. 2) Сводъ въ печи; также въ гончарной. См. Сльоси. Вас. 193, 180.

Піднебѣсний, а, е. Поднебесный. *По піднебеснихъ юрах... літав.* К. ЦН. 219.

Підневідити. См. Підневіжувати.

Підневіжувати, жую, еш, сов. в. підневідити, джу, диш, м. Поддѣвать, поддѣть, подводить, подвѣсть. О. 1862. I. Библиогр. 57. *Таке мене підневідило, наче*

чорт шторгнув мене: піді та вкрадь. Херс. г. *Хотіли стареньких підневідить.* Сим. 206.

Піднево́лити. См. Підневолювати.

Піднево́лювати, люю, еш, сов. в. піднево́лити, лю, лиш, м. *Покорять, покориють, подчинять, подчинить.* *Та відьма підневолена мені.* К. ПС. 48.

Підне́сті, ся. См. Підносити, ся

Підні́б'я, б'я, с. = Піднебєння 1. Вх Уг. 259.

Підні́жжя, жя, с. 1) Подножье. *І у підніжжя її місяць дано.* Чуб. III. 254. 2) Разножки между ножками стола. Шух. II. 99. 3) См. Звіязки. МУЕ. III. 14. 4) Подножка в ступі. Шух. I. 162.

Підні́жка, кя, ж. 1) Подножка, педаль въ ткацкомъ станкѣ. Вас. 165. МУЕ. III. 16. 2) мн. Въ огорожѣ: камни, подложенные подъ нижнее бревно, чтобы оно не гнило, лежа на землѣ. Шух. I. 74.

Підні́жок, жка, м. Подножье. *Святий Сіон його підніжок.* К. Псал. 2) Подножка у экипажа 3) Холопствующій, раболѣпный человекъ *Підніжок твій я і підданець, із слуг твоїх послідній ланець* Котл. Ев. VI. 53.

Підні́мати, маю, еш, сов. в. підня́ти, німу́, меш, м. 1) Поднимать, поднять. *Приїхала мила, в голівочках сіла, да й підняла китаєчку да й заголосила.* Мет. *На заробітки, піднявши литки.* Ном. № 11322. *Щоб тебе горюю підняло!* Поднимать, подняти съ одра болѣзни, вылѣчить. *Комі б Він, милосердний, хоч нашого вікарого підняв, що лежить недуж.* Св. Л. 126. 2) Воздвигать, воздвигнуть. *Бог зможе з сього каміння підняти дітей Авраамові.* Ев. Мт. III. 9. *Дай нам... народній дух з занепаду підняти.* 3) Поднимать, подвять (крикъ, шумъ). *Народ зійшовсь та гук такий підняв, мов цілину п'ять плугів орють.* Греб. 382. 4) Возвышать, возвысить. См. Підіймати. 5) Побуждать, побудить. *Ти підняв мене зруйнувати його марно.* К. Іов. 6) — дѹха. Воодушевлять, воодушевить. См. Підіймати. 7) — на глѹзи, на сміх. Подымать, поднять на смѣхъ. См. Підіймати.

Підні́матися, маюся, ешся, сов. в. підня́тися, німу́ся, мешся, м. 1) Подниматься, подвяться. *Сонце піднялося височенько.* Левиц. *По всьому селі піднявся галас.* Левиц. *Ой встаньмо, підіймімося.* Лукаш. *Як підніметься кашель та прездоровий.* Кв. 2) Подниматься, подвяться, встать *І догори піднявся у мене волос.* К.

Іов. 3) *Подростать, подрости, вирости.* *І дочка у їх росла, уже чимала піднялась.* Шевч. 4) *Подниматься, подвяться, возвышаться, возвыситься.* *І ти, Капсрнауме, що аж до неба піднявся, аж у пекло провалився.* Ев. Л. X. 15. *Дух народній поти не підніметься, поки моде просвіщені не ввійдуть у народню сем'ю рідними братами.* К. (О. 1862. III. 24). 5) *Браться, взыаться за какое-либо дѣло.* *Піднялась огочим серцем Іва до підпомоги.* Г. Барв. 249. 6) *Світ йому вгору піднявся.* Легко и вольно ему сдѣлалось. *Дякую вам з душі, з серця! Аж світ мені піднявся вгору!* *Одродили ви мене, рідна матінко!* МВ. (О. 1862 III. 49). *Дома такий тихий, не гуляє, мало й говорить, а вийде в степ, — орущий чоловік, значе світ йому вгору піднявся.* МВ. I. 65.

Підня́ток, тку, м. = Підняття. Башт. 11.

Підня́ття, тя, с. Поднятіє; возвышеніє. Левиц. I. 257.

Підо, пред. = Під. *Підо мною татари стояли.* Чуб. V. 386.

Підо.. Всѣ глаголы, починающієся приставкою підо. . см. Піді..

Підобі́дання, ня, с. Время предъ обѣдомъ. *Все тутя по иначому: що снідання в підобідання, а обід аж ік полудню.* Гриц. III. 493.

Підозрѣ́нний, а, в. Заподозрѣнный, подозрительный, вызывающий подозрѣніє. Лохв. у. *Се вже я чув у самому горді Острозі від людей статечних, мовляв, віри годних і не підозрених.* К. ЦН. 225.

Підоб́рвити, рю, рш, м. Заподозрить; примѣтити. *Підозрили вони, що він краде, та й стали доглядати.* Константиногр. у.

Підб́йма, ми, ж. 1) Рычагъ. 2) Подставка, служащая для поддержанія дышла, чтобы оно не падало на землю. Kolb. I. 67. 3) *Снарядъ въ мельницѣ, которымъ подымается нобилиця, а съ нею и веретено съ верхнимъ жерновомъ.* Черниг. у. Мик. 481. См. Підньом. 4) Раст.: а) *Geranium plenum.* Шух. I. 21; б) *Geum montanum.* Лв. 99; в) *Tormentilla erecta.* Шух. I. 22; г) — челядінська. *Sanicula eugoraea.* Шух. I. 22.

Підб́к, дкб, м. Ум. отъ під.

Підопаса́не, ня, с. Нижняя часть деревяныхъ стѣнъ гуцульской церкви. Шух. I. 116

Підоб́ліка, підоб́лічка, кя, ж. = Підплечка. Мнж. 159.

Підопліче, чя, с.=Підопліка. Шух. I. 153.

Підорáти, рю́, рещ, м. 1) Вспахать немного. 2) Подрѣзати плугомъ.

Підосі́шник, ка, м. Раст. Agaricus emeticus. Брацл. у.

Підосі́нь, ян, ж. Начало осени. Харьк.

Підотáвитися, влюся, вишся, м. О травѣ: отрасти, поднятись послѣ косьбы. Трава підотавилася. Лубен. у.

Підотамáнчий, чого, м. Помощникъ атамана, старшаго, напр. у досві́тча́ного отáмана. Васильк.: у.

Підохóтити. См. Підохочувати.

Підохóчувати, чую, еш, сов. в. підохóтити, чу, тиш, м. Придавать, придаць охоты, желанія. Мене се підохотить. Г. Барв. 230. Мир. Пов. I. 146. Я ж його всяк було підохочую добре й вірно служити. Г. Барв. 245.

Підóшва, ви, ж. 1) Подошва. Скіра на чоботи, язик на підóшви. Ном. № 2905. 2) Дно въ суднѣ (Черк. у.), въ плоскодонной лодкѣ. Вас. 161. Мнж. 181. 3) Подставка; основаніе мотвила. Вас. 201.

Підпавок, вка, м. = Перепел. Вх. Зн. 446.

Підпада́ти, даю, еш, сов. в. підпасти, паду́, дѣш, м. 1) Падать понемногу, прибавляться, прибавиться. Сніг підпадає потроху. 2) Падать, пасть подъ что. То він біжить, підбігає і пожеар під номи підпадає. КС. 1882. XII. 499. 3) Только сов. в.—на. Походить, быть похожимъ. Прізвище підпада на щось з їжі. Лебед. у. 4)—під. Подчиняться, подчиниться. 5)—під мислі. Нравиться, понравиться. Ой ти мені, вразий сину, під мисленьки не підпає. Чуб. V. 843.

Підпáл, лу, м. 1) Растопка; матеріалъ для растопки. Візьми сухою моху на підпáл. Без підпáлу і дрова не горять. Ном. № 3298. 2) Поджогъ.

Підпáлáйка, ки, ж.=Підпáлак. Вх. Лем. 449.

Підпáлак, ка, м. Перепелъ. Вх. Лем. 449.

Підпáлакати, каю, еш, м.=Підпáльомкати. Вх. Лем. 449.

Підпáлий, а, е. ? Воли великі, мідоді шерсти, аж підпáлі. Сим. 213.

Підпáліти, ся. См. Підпáлювати, ся.

Підпáлкува́ти, ку́ю, еш, м.=Підпáлакати. Вх. Лем. 449.

Підпáлля, ля, с. соб. Тонкія щепки для растопки. Вх. Лем. 449.

Підпáлок, лба, м. 1) Родъ плоскаго

хлѣба. О. 1861. XI. Св. 67 2)=Підпáл і ? Лоша вовчий підпáлок. Ном. № 10237. 3)=Підпáлак. Вх. Лем. 449.

Підпáлювання, ня, с. Поджиганіе. К. Кр. 11.

Підпáлювати, люю, еш, сов. в. підпáліти, лю́, лиш, м. Поджигать, поджечь; растапливать, растопить. Добре вогонь горить, як є чим підпáлити. Ном. Підпáлили сосну від споду до верху. Чуб. V. 394. Підпáлив у печі, тріє окропи. Рудч. Ск. I. 137.

Підпáлюватися, лююся, ешся, сов. в. підпáлітися, лю́ся, лишся, м. Поджигаться, поджечься; загораться, загорѣтись отъ поджиганія. Підпáлював, підпáлював у печі,—не підпáлюється, исне. 2) Схватить воспаленіе легкыхъ (о лошади). Не дай жінки на весілля, нікому кобили... Бо кобила тобі здохне, або підпáлиться. Чуб. V. 1066.

Підпáнож, нка, м. Служащій у барина, въ экономіи. Не так пани, як підпáнки. Ном. Панам, підпáнкам і слугам давали в пеклі добру хмюру. Котл. Ен.

Підпáрити, ся. См. Підпáрювати, ся.

Підпáрубóчий, чого, м. Молодой парень, подросток. К. ДС. 4. Двоє хлопців підпáрубóчих. Г. Барв. 8. Зараз скочили підпáрубóчі, що наготові стояли. Федьк. Вмер тоді, як я ще підпáрубóчим був. Кв.

Підпáрува́ти, рю́ю, еш, м. Подобрать пару. До мене був підпáруваний, що і юмінка така, і лице було таке, однакове, як у мене. Г. Барв. 405.

Підпáрювати, рю́ю, еш, сов. в. підпáрити, рю, риш, м. Подогрѣвать, подогрѣть снизу (ледъ). Сим. 147.

Підпáрюватися, рю́юся, ешся, сов. в. підпáритися, рю́ся, ришся. О полѣ: быть заранѣе вспаханнымъ и вывѣтриться. Ти дуже пізно ореш... земля не підпáриться, то й не буде в тебе гарного жита. Г. Барв. 332.

Підпáсач, ча, м.=Підпáсич.

Підпáсич, ча, м. Помощникъ пастуха. ЗОЮР. II. 80.

Підпáсичик, ка, м. Небольшой хлѣбець, который даетъ каждая хозяйка пастуху при первомъ весennemъ выгонѣ скота въ поле. Екатериносл. у. Слѣв. Д. Эварн.

Підпáсти. См. Підпадати.

Підпáстися, су́ся, сѣшся, м. 1) Наѣстись немного, пасясь. 2) Наѣстись много. Ну, моя дитиночко, підпáсись. КС. 1882. IX. 459.

Підпекти́. См. Підпикати.

Підпéньок, нька, м.—Опеньок. *Пішов дід по гриби, баба по підпеньки.* Гол. III. 478.

Підперезáти, ся. См. Підперізувати, ся.

Підпéріз, за, м. Поясь, то, чѣмъ опоясуються. *Підперізи розв'язує потужним.* К. Іов. 27.

Підперізо́к, зка, м.—Підпері́з.

Підперізувати, зую, еш, сов. в. підперезáти, **жу́, жеш, м.** Подпоясують, подпоясать. *Підперези хлопця. Мати Юрася родила, місяцем обгородила, сонечком підперезала.* Мет. 180.

Підперізуватися, зуюся, ешся, сов. в. підперезáтися, **жу́ся, жешся, м.** Подпоясуються, подпоясаться. *Підперезалась червоном поясом.* Рудч. Ск. I. 55.

Підпéрти, ся. См. Підпирати, ся.

Підпéртя, тя, с. Піддержка, поміць. *На підпертя його убоства.*

Підпівáти, вáю, еш, сов. в. підпівти, **підпів'ю, п'еш, м.** Подкучивать, подкутити, вышивать, выпить. *Ой п'ють вони, підпіввають, Касю їхать підмовляють.* Чуб. V. 909. *Як відоп'ють вродливі жіночки, дак танцюватимуть і чоловіки.* К. ПС. 22. *Став лях бутурлак дорожї напитки пити підпівати.* АД. I. 212.

Підпівáлий, а, е. Выпивший, охмелѣвший. *Еней хоч трохи був підпівлий.* Котл. Ен. II. 9. *А вже підпівлий як засне, то хоч коти гармати.* Шевч.

Підпівло́к, лка, м. Напильникъ.

Підпівлювати, люю, еш, сов. в. підпівля́ти, **ля́ю, еш, м.** Подпиливать, подпиливать.

Підпис, су, м. 1) Подпись. 2) Надпись. *Там у єї на вікні підпис єсть, що вона прачка.* Кременец. у.

Підписáти, ся. См. Підписувати, ся.

Підписування, ня, с. Подписуваніє.

Підписувати, сую, еш, сов. в. підписáти, **шу́, шеш, м.** 1) Подписывать, подписать. *Я підпишу на суді оправдиння.* К. Іов. 68. 2) Надписывать, надписать.

Підписуватися, суюся, ешся, сов. в. підписáтися, **шу́ся, шешся, м.** 1) Подписываться, подписаться. 2) Давать письменное обязательство. *Підписалось сорок тисяч під турчином жити.* Макс.

Підпівти. См. Підпівати.

Підпівто́к, тку, м. Вѣ выраж. на підпівткѣ, на підпівтеж. Выпивши, во хмелю. КС. 1882. XII. 503. *Будуть мене*

пани і козаки на підпівткѣ зневажають. Мет. 415. *Я ще не був п'яний, а так тільки, на підпівткѣ.* Радом. у.

Підпівтувати, тую, еш, м. Разспрашивать. *Верхнеднѣпр. у. (Залюб.).*

Підпихáти, хáю, еш, сов. в. підпихну́ти, **ну́, неш, м.** 1) Подтолкнуть, подтолкнуть. 2) Подтыкать, подоткнуть подъ что; подсовывать, подсунуть подъ что.

Підпідьо́м! меж. для вираженія крика перепела.

Підпідьо́мкання, ня, с. Крикъ перепела.

Підпідьо́мквати, каю, еш, м. Кричать (о перепелѣ). *У долині недалечко підпідьо́мка перепелиця.* Греб. 401.

Підпикáти, кáю, еш, сов. в. підпекти́, **печу́, чеш, м.** Подпекать, подпечь; поджаривать, поджарить.

Підпикáтися, кáюся, ешся, сов. в. підпекти́ся, **чу́ся, чешся, м.** Подпекаться, подпечься, поджариваться, поджариться.

Підпівлі́тка, ки, ж.—Перепелиця. Вх. Пч. II. 13.

Підпівлля, ля, с. Мѣсто подъ нарами.

Підпівно́к, нку, м. Простая водка. *Розм'як Зезес, як після пару, і висмоктав підпівка чару.* Котл. Ен. VI. 37.

Підпівра́ти, ра́ю, еш, сов. в. підпіврти, **діпру́, преш, м.** 1) Подпирать, подпереть. *Підперли двері, щоб вона не вилзла.* Рудч. Ск. I. 17. 2) Стискивать, стиснуть, спереть. *Підперло мене під груди, під серце.* Чуб. V. 435. 3) Поддерживать, поддерживать, поміць. К. ЦН. 277. *Підпіврали своєю повагою церковні братства.* К. ХП. 115. *О, як же ти безсильного піддержав, підпер еси правицю слабовиту.* К. Іов. 55.

Підпівра́тися, ра́юся, ешся, сов. в. підпівртися, **діпру́ся, решся, м.** Подпираться, подпереться. *Сіла я, підперлася, заплакала.* Чуб. V. 3. *Іде козак дубровою шабелькою підпіврається.* Чуб. V. 196.

Підпіврка, ки, ж. Подпорка. *Підпіврки не видержали, як потягнув її до себе, щоб не втекла.* Кв.

Підпівччя, чя, с. Углубленіє подъ печью. Сим. 129. *Біленькі курочки з підпівччя млядять.* Ном., стр. 292, № 64.

Підпівччити, чу, чеш, м. Подкутити. *Та там, бач, гуляння було, так ми трохи й підпівччили.* Харьк. у.

Підплива́ти, вáю, еш, сов. в. підпливти́, **ву́, веш, м.** 1) Подпливать, подплыть. 2)—чим. Быть залитымъ (слезами, кровью). *І що то вже плакав! так і під-*

пливав сльозами. Кв. Горить Сміла, Смілянщина кров'ю підпливає. Шевч. 167. 3) Приближаться. приблизиться. Під старість підпливали, да не було у їх цілий вік дітей. Рудч. Ск.

Підплигнути. См. Підплигувати.

Підплигувати, гу́ю, еш, сов. в. підплигну́ти, гну́, неш, гл. Подпрыгивать, подпрыгнуть.

Підплисті́, пливу́, веш, гл. = Підпливти.

Підплітник, ка, м. Пт. = Берегуля. Вх. Пч. II 12.

Підповза́ти, за́ю, еш, сов. в. підповзти́, зу́, зеш, гл. Подползать, подползти.

Підповнити. См. Підповняти.

Підповня, ні, ж. Фаза луны: 2-я четверть. Святили воду на підповні. Черк. у.

Підповня́ти, ня́ю, еш, сов. в. підповнити́, ню, ниш, гл. Доливать, долить, чтобы полно было. Трохи їй осталося у мене в чарці, а Демко зараз підповня. МВ. (КС. 1902. X. 144).

Підпоїти. См. Підпоювати.

Підпоку́тній, я, е. Находящийся подь пкнутям. Мнж. 151.

Підполко́вник, ка, м. Подполковникъ. Рудч. Ск. II. 81.

Підполуденча́, ча́ти, с. Ћда между обѣдом и полдникомъ. Вх. Лем. 449.

Підпомага́ти, га́ю, еш, сов. в. підпомогти́, жу́, жеш, гл. Помогать, помочь. Підпомагає спасенному задумові. К. ЦН. 312.

Підпомага́ч, ча, м. Помощникъ. Борз. у. К. Кр. 25.

Підпомага, ги, ж. Помощь; подспорье, поддержка. К. Кр. 35. Веде орду велику, многу рупулицеві на підпомогу. Котл. Ен. IV. 69

Підпомога́ч, ча, м = Підпомагач. К. ЦН. 179.

Підпомогти́. См. Підпомагати.

Підпомо́ження, ня, с. Подспорье.

Підпомо́жник, ка, м. 1) Помощникъ. К. Кр. 21. 2) Крестьянинъ, на обязанности котораго лежало, вмѣстѣ съ нѣсколькими другими, снарядить козака въ походъ. Інші зосталися козацькими підпомощниками, шо дваццять, тридцять чоловік одного козака споряжають. К. ЧР. 198.

Підпомо́щний, а, е. Состоящій підпомощником 2. І виборних, і підпомощних, і простих, і старших вельможних, хто ні потавсь, того і товк. Котл. Ен. V. 50.

Підпо́на, ни, ж. Послѣ половодья на землѣ луга остається водяное растеніе куширь; застрявши въ травѣ, сливається съ ней ковромъ, мѣшая косить,—это и есть підпона. Мнж. 189.

Підпо́ра, ри, ж. 1) Подпорка. О. 1862. IV. 13. Запрягайте воли, їдьте по підпори—скиртоньки підпірати. Лукаш. 149. Підпо́ро жидівська!—брань для женщины. Шух. I. 35. 2) Опора, поддержка. Мала трох синів..., мала на старість потіху і підпору. Гн. I. 188.

Підпороши́ти, шу́, шіш, гл. Присыпать сѣвгомъ. Підпорошило трохи дорогу.

Підпо́ювати, по́юю, еш, сов. в. підпоїти, по́ю, іш, гл. Подпаивать, подпоить. К. Кр. 39. Молодши підпоїли і жунапа пюкроїли. Чуб. V. 1119.

Підпо́ясниця, ці, ж. Родъ писанки. КС. 1891. VI. 374

Підпра́вити. См. Підправляти.

Підправля́ти, ля́ю, еш, сов. в. підправити, влю, виш, гл. Подправлять, поправлять, поправитъ. Оці дощі хлібець підправлять. Харьк. г.

Підпряга́ти, га́ю, еш, сов. в. підпрягти́, жу, жеш, гл. Припрягать, припрячь. Рудч. Ск. I. 180. Коля третього підпрягти випросив. Г Барв. 105. У мене кобили, та ти свою підпряжи, та ї поїдьмо до торгу. Черниг. г.

Підпряда́ти, да́ю, еш, сов. в. підпрясти, пряду́, деш, гл. Прясть, припрясть. Кажуть мені кужіль праста, кажуть підпрядати. Грин. III. 416.

Підпря́жка, ки, ж. Припряжка.

Підпря́сти. См. Підпрядати.

Підпусқа́ти, қа́ю, еш, сов. в. підпустіти, пуццу́, стиш, гл. 1) Подпускать, подпустить. 2) — бісики. Соблазнять. Як біля його не захожувалися езуїти, яких бісиків йому не підпускали, а нічого не віділяли. Стор. М. Пр. 69. 3) — мосналя. Врать, соврать.

Підпуха́ти, ха́ю, еш, сов. в. підпух(ну)ти, ну, неш, гл. Припухать, припухнуть.

Підпуша́ти, ша́ю, еш, сов. в. підпушити, шу́, шиш, гл. — зѣмлю. Разрыхлять, разрыхлить землю.

Підп'я́ний, а, е. Подъ хмѣлькомъ, выпивши. О. 1862. VIII. 2.

Підра, ри, підра, рі, ж. 1) (Підра). Чердакъ для храненія сѣна, сѣповаль. Вх. Зн. 51. 2) мн. Закоулки, сокровенныя мѣста. О, уже, пішла скрізь по підрах! Усе

вилазила. А що найшла? Херс. у. Слов. Д. Эварн. Ништорив по підрах. См. Подря.

Підра́дити, джу, диш, *и*. Побудить. Не знаю, що мене підрадило вкрати. Новомоск. у. (Залюб.). См. Підражати.

Підрадли́вий, а, е. Обманчивий. Як неси та почувашся по сназі, то чоловікові юрїмка панує, а як же не почувашся по сназі,—то вже підрадлива річ. Лубен. у.

Підража́ти, жаю, еш, *и*. Подбивать совѣтами на что. Мнж. 189. См. Підрадити.

Підратува́ти, т́ю, еш, *и*.—но́го. Помочь кому вь бѣдѣ. З возом а ні руи ви́хати, а ту нема нікого, щоби го підратував. Гн. II. 40.

Підреші́тка, тки, ж. 1) Родъ густого решета. Коли впасеш мені оцього бичка, то дам тобі підрешітку грошей. Грин. I. 44. 2) Зерно, падаюшее подъ решето при очисткѣ. Херс.

Підреші́ток, тка, м.—Підреші́тка 1 Вас. 152.

I. Підрива́ти, ваю, еш, сов. в. підри́ти, рію, еш, *и*. Подрывать, подрыть. Хто мимо йде, несе та ламле і вепр дуброний підриває. К. Псал. 187.

II. Підрива́ти, ваю, еш, сов. в. піді́рвати, рву́, рвеш, *и* Подрывать, подорвать.

Підрива́тися, ваюся, ешся, сов. в. піді́рватися, рву́ся, рвешся, *и*. Подриваться, подорваться. Шо ти, дурний, тягаєшся з такою каминкою? Ше підорвешся. Мнж. 10.

Підривка, ки, ж. Рыболовный снарядъ=Підклад 3. Вх. Пч. II. 23.

Підрй́ка, ки, ж. Порода мелкихъ карповъ. Александров. у.

Підри́ти. См. I Підривати.

Підрихтовувати, вую, еш, сов. в. підрихтува́ти, т́ю, еш, *и*. Подчищать и подправлять, подправитъ ножемъ вырѣзанныя изъ мятой кожи полосы. Вас. 159.

Підриштува́ти, т́ю, еш, *и*. Поставить лѣса.

Підрівнювати, нюю, еш, сов. в. підри́вняти, няю, еш, *и*. Подравнивать, подравнять.

Підрі́зати. См. Підрізувати.

Підрізування, ня, с. Дѣйствие отъ глагола підрізувати.

Підрізувати, зую, еш, сов. в. підри́зати, жу, жеш, *и*. 1) Подрѣзывать, подрѣзать. Підрізав поли він чимало. Гліб. 2) Вырѣзывать, вырѣзать соты вь ульѣ. От раз підрізав він вулика. Мнж. 100.

Зблизивсь і Спас. Треба підрізувати мед. Г. Барв. 148.

Підрі́зка, ки, ж. Мѣтка на ухѣ овцы: отрѣзано поль уха. Мнж. 182.

Підри́йка, ки, ж.—Підрийка.

Підробі́ти, ся. См. Підроблювати, ся.

Підроблювати, люю, еш, сов. в. підри́бити, блю́, биш, *и*. 1) Поддѣлывать, поддѣлать. К. Кр. 22, 28. 2) Еще дѣлать, сдѣлать немного, додѣлать недостающее количество. Підроби вареників, а то не стане.

Підроблюватися, лююся, ешся, сов. в. підри́битися, блю́ся, бишся, *и*. Поддѣлываться, поддѣлаться. Де ж ваш первенець? ститав він, підроблюючись... під церковну мову. Левиц. I. 326.

Підроді́ти, джу́, диш, *и*. Уродить, родить. Це літо ніщо не підродило.

Підроста́ти, таю, еш, сов. в. підрості́, ст́у, стѣш, *и*. Подрастать, подростъ. Ста-ла дівчина підростати. Чуб. V. 482. Підростають сахарні буряки. Левиц. I. 24.

Підросток, тка, м. Подростокъ, несовершеннолѣтній. Старшого в москалі взято, а цей ще підросток. Лебед. у.

Підроста́к, ка, м.—Підсвинок. Вх. Лем. 449.

Підруба́ти, баю, еш, *и* Подрубить. Зелений дубе, чи не жаль тобі буде, як підрубать білу березу люде? Чуб. V. 494.

Підрубі́ти, блю́, биш, *и*. Подрубить, сдѣлать рубецъ. Вона шила, не дошила, тільки підрубила. Чуб. III. 175.

Підру́нитися. См. Підрунюватися.

Підру́нюватися, нююся, ешся, сов. в. підру́нитися, нюся, нишся, *и*. Подростать, подрости молодой шерсти подъ старою. Константиногр. у.

Підру́чний, а, е. 1) Подвластный, подчиненный. 2) О конѣ, волѣ: запряженный съ лѣвой стороны. Kolb. I. 65. КС. 1898. VII. 44. Борозною бий, а підручний і так почує. Фр. Пр. 109. 3) Одинъ изъ играющихъ вь карточную игру хвиль. КС. 1887. VI. 468.

Підру́чник, ка, м. 1) Помощникъ, подчиненный. Проходив він із своїми підручниками мимо козацької купи. К. ЧР. 314. 2) мн. Перила. В оттаких великих хатах добре ходити, скрізь підручники, шоб часом не впасти. Черк. у.

Підря, рі, ж. См. Підра.

Підря́сник, ка, м. Подрясникъ. К. Бай. 39.

Підса́джувати джую, еш, сов. в. під-

садіти, джу́, диш, *м.* Подсаживать, посадыть кого, помочь взсбраться или сѣсть на возвышеніе. *Лізь, а я підсажу тебе.* Грин. II. 230.

Підсак, *ка, м.* = Підсака. Вх. Пч. II. 23.

Підса́ка, *ки, ж.* Сакъ, сѣтка косымъ мѣшкомъ съ длиною рукояткою для ловли рыбы, раковъ. О. 1861. XI. 116. Браун. 18. *Рибальа поштурхав рогулю, а потім спустив підсаку і витяг десятків зо два раків.* О. 1861. XI. 114. *Заадала шевчиша шевцю рибоньки ловити без підсак і без волока* Чуб. V. 819.

Підсаківка, *ки, ж.* = Підсака. Вх. Пч. II. 23.

Підсапува́ти, *пую, еш, м.* Окучить (растение). *Ой в городі бузина,—треба підсипати.* Грин. III. 171.

Підсахну́тися, *нуса, нѣся, м.* О болѣзни: првстать, прилигнуть. Уман. у.

Підсва́тання, *ня, с.* Обрядовое посѣщеніе жениха будущимъ тестемъ и тещей и угощеніе—послѣ сватання. ХС. VII. 426.

Підсвинок, *нка, м.* Болѣе взрослый поросенокъ. Вас. 198.

Підсві́тити, *свічу́, тиш, м.* О мѣсяцѣ: причинить своимъ свѣтомъ болѣзнь—лунатизмъ. *Вікно против місяця зачиняй, а то як підсвіте, то будеш сонний ходити.* ХС. II. 85.

Підсереду́льший, *а, е.* Слѣдующій за среднимъ (о братѣ, сестрѣ и пр.).

Підсереду́шний, *а, е* = Підсередульший. *Підсередушина (сестра) вибила в двері.* Чуб. II. 245.

Підсилати, *лаю, еш, сов. в.* підіслати, *шлю́, шлеш, м.* Подсылать, подослать. *Менші сестри... підослали наймичку роспитать хурмана: хто приїхав.* Св. Л. 121.

Підсилатися, *лаюся, ешся, сов. в.* підіслатися, *шлюся, шлешся, м.*—до ко́го. Посылатъ, послать сватовъ къ кому. *Парубок... підіславивсь де небудь нерозважно, вхопить гарбуза.* О. 1862. IV. 1.

Підсі́лити, *ся.* См. Підсилювати, *ся.*

Підсі́лок, *леу, м.* Подкрѣпленіе. Левч. 107.

Підсі́лювати, *люю, еш, сов. в.* підсі́лити, *лю, лиш, м.* Подкрѣплять, подкрѣпить, усиливать, усилить. Рк. Левиц.

Підсі́люватися, *лююся, ешся, сов. в.* підсі́литися, *люся, лишся, м.* Подкрѣпляться, подкрѣпитися. *Оце я так підсилився, що дали мені чарку горілки.* Уман. у.

Підсині́ти. См. Підсинювати.

Підсі́нювати, *нюю, еш, сов. в.* підсі́нити, *ню, ниш, м.* Подсинивать, подсинить. *Десь ти, козачко, синьки купила, що ти собі очі підсинила.* Чуб.

Підсипа́ння, *ня, с.* 1) Подсыпаніе. 2) Подливаніе. *Та не підсипай удруге борщу,—годі вже того підсипання, бо я й так найвся.* Константиногр. у.

Підсипа́ти, *паю, еш, сов. в.* підсі́пати, *плю, плеш, м.* 1) Подсыпать, подсыпать. *Буде сіна підкладати, буде вівса підсипати.* Чуб. V. 942. 2) Подливать, подлить. *Підсипала борщу.* 3) Класть, подложить яйца подъ насѣдку. Чуб. I. 62. *Квочку підсипати годиться увечері.* Грин. I. 16. *Захотілось бабусенці та розбагатіти, підсипала куріпоньку, щоб вивела діти.* Нп.

Підсі́патися, *паюся, ешся, сов. в.* підсі́патися, *плюся, лешся, м.* Подольщаться, подольститься, заискивать, разысываться мелкимъ бѣсомъ. *Уже мене давно не любиш, а тільки п'яний і голубиш, одсунься геть, не підсипайсь!* Котл. Ен. VI. 36. *Ой до мене губерець підсипавсь і любови добивавсь, добивавсь.* Котл. Мч. 475.

Підсі́пка, *ки, ж.* 1) Подсыпаніе. 2) Порохъ, насыпаемый на полку кремневаго ружья. Шух. I. 231. 3) Отруби или мука, насыпаемая хлѣбопеками на лопату, чтобы сырой хлѣбъ не приставалъ къ ней во время сажанія въ печь. Волян. г. ЕЗ. V. 89.

Підсі́ток, *тка, м.* Негустое сито. *За підсіток і ночовки так-сяк узялася.* Мкр. Н. 5. Ум. Підсітечок. *Заховаю під припічком, та й покрию підсітечком.* Чуб. V. 666.

Підсі́хати, *хаю, еш, сов. в.* підсі́хти, *хну, нѣш, м.* Подсыхать, подсохнуть. *А дров нарубав гнилих, та вони підсохнуть трохи та й займуться.* Рудч. Ск. I. 124.

Підсі́вки, *мн.* Посѣвъ на краю поля. Ум. Підсівочки. *Що ж він там діє?—Пшеницю віє, ходімо ми му закладуємо, чей же він нам дасть хоч відвійочки, хоч відвійочки на підсівочки.* Гол. IV. 9.

Підсі́дати, *даю, еш, сов. в.* підсі́сти, *саду, деш, м.* Поддѣвать, поддѣть, причинить вредъ. *Підсів мене сей рік.* Мир. Пов. II. 54.

Підсі́датися, *даюся, ешся, сов. в.* підсі́стися, *садуса, дешся, м.* О молоко́: образовывать, образовать на поверхности сливки. *Молоко підсідається.*

Підсі́дельний, *а, е.* Подсѣдельный.

Підсідка, ки, ж. Засада. Желех. *На підсідки їти на заяля.* Вх. Зн. 49.

Підсікати, каю, еш, сов. в. **підсікти**, січу́, чеш, *м.* Подсѣкати, подсѣчь.

Підсікати́ся, каю́ся, ешся, сов. в. **підсіктися**, січу́ся, чешся, *м.* О лошади: сбивать, сбить копыто или поранить ногу.

Підсікти, ся. См. **Підсікати**, ся.

Підсіненко, ка, с. Ум. отъ підсіння.

Підсіння, ня, с. Крыльцо подъ навѣсомъ. Чуб. V. 65. *Ідуть вони без вдовине подвір'я, вдовина дочка, замітає підсіння.* Чуб. V. 1078. Ум. **Підсіненко**, **підсіннячко**. *Красная Марусенько, не виходь раненько на нове підсіненко.* Лукаш. 157.

Підсісти, ся. См. **Підсідати**, ся.

Підсіяти, сію, еш, *м.* Посѣять еще немного.

Підскакувати, кую, еш, сов. в. **підскакчити**, чу, чш, *м.* 1) Подскакивать, подскочить вверхъ, подпрыгивать, подпрыгнуть. *Підскакує, як зінське щеня.* Ном. № 3406. 2) Подскакивать, подскочить къ чему, кому. Рудч. Ск. II. 175.

Підскарбая, бої, ж. Казнохранительница въ женскомъ братствѣ. КС. 1890. VII. 92.

Підскарбій, бія, м. Казначей, казнохранитель.

Підскаржувати, жую, еш, *м.* Доносить. *Підскаржував на своє товариство.* Ном. № 5509.

Підскік, кбу, м. Прыжекъ, подпрыгиванье. **Підскоком**. Въ припрыжку. Лохв. у. В підскоки. Быстро, бѣгомъ. *Я в підскоки в кліть.* Федьк.

Підсковзнутися, и́ся, вѣшся, *м.* Поскользнуться. *А я трохи не захитався, трохи не підсковзнувсь на стежці.* К. Псал. 166.

Підскакчити. См. **Підскакувати**.

Підслизѣти, зю, зш, *м.* Смочивъ, сдѣлать скользкимъ. *Дощем підслизѣло трохи шлях і коні аж падають.* Грин. II. 231.

Підсліджувати, джую, еш, сов. в. **підслідѣти**, джу́, дш, *м.* Прослѣживать, прослѣдѣть. *Підслідили його—куди то він несе.* Рудч. Ск. I. 9.

Підсліпа, пи, об. Подслѣповатый. *Той Юрко підсліпа.*

Підсліпий, а, е. Подслѣповатый. *Набрихано про дівку, що вона підсліпа, а вона дуже бачуча.* Грин. I. 126.

Підсліпо, нар. Подслѣповато, не свѣт-

ло. *Підсліпо, чадіючи на всю хату, горів його гніт.* Мир. Пов. I. 114.

Підслухати. См. **Підслухувати**.

Підслухи, хів, м. мн. Подслушивание. *Двох турчинів на підслухи послав.* АД. I. 211. **Стойти на підслухах**. Подслушивать.

Підслухувати, хую, еш, сов. в. **підслухати**, хаю, еш, *м.* Подслушивать, подслушать. *Підслухав, що змії каже його вбить.* Рудч. Ск. II. 187.

Підсмажити, ся. См. **Підсмажувати**, ся.

Підсмажувати, жую, еш, сов. в. **підсмажити**, жу, жш, *м.* Поджаривать, поджарить. *Вона (той перець) підсмажила та й положила в горілку.* Г. Барв. 425.

Підсмажуватися, жу́юся, ешся, сов. в. **підсмажитися**, жу́ся, жшся, *м.* Поджариватися, поджариться.

Підсмаліти. См. **Підсмалювати**.

Підсмалювати, люю, еш, сов. в. **підсмаліти**, лю́, лш, *м.* 1) Опалить, опалить снизу. 2)—**молодѣ**. Поѣздъ съ новою брачною провозить въ воротахъ двора мужа черезъ разложенный на землѣ огонь. МУЕ. III. 143.

Підсметанник, ка, м. Раст. Agrimonia eupatoria. Вх. Пч. II. 28.

Підсмикати, каю, еш, сов. в. **підсмикати**, каю(чу), еш(чеш), *м.* Поддергивать, поддернуть, подобрать. *Підсмикають сорочку.* Чуб. VII. 428. *Підсмикане, підтикане та й найда по хаті.* Ном., стр. 300, № 335.

Підсмикати́ся, каю́ся, ешся, сов. в. **підсмикати́ся**, каю́ся(чу́ся), ешся(чешся), *м.* Поддергивать, поддернуть, подбирать, подобрать платье. *І підсмикалася, і підтикалася, і підперезалася.* Стор. МПр. 158.

Підсміювати, юю, еш, *м.* Подсмѣиваться. *У беседі зо всіма і говорить, і реючеться, і підсміює.* Кв. *А ти запевне не посміє?—йому підсміює лисиця.* Гліб.

Підсніжча́, ча́ти, с. = **Підворотень**. Вас. 181.

Підсобіти. См. **Підсобляти**.

Підсобійний, а, е, **підсобійник**, ка, м. = **Підсубійний**, **підсубійник**. Мнж. 481.

Підсобба, ки, ж. Подмога, помощь, поддержка. *Сама ж я іодую ту дитинку, сама заробляю,—нема мені підсобки ніякої ні від кого.* Павлогр. у.

Підсобляти, ляю, еш, сов. в. **підсобіти**, блію, бш, *м.* Помогать, помочь. *От може Кирило та Панько підсоблять яму копатъ.* Мир. Пов. II. 119.

Підсоловій, вія, м. Пт. *Silvia hypolais*, п'яночка. Вх. Пч. II. 14.

Підсолоджувати, джую, еш, сов. в. підсолодіти, джу́, дяш, *м.* Подслащивать, подсластить.

Підсо́хти. См. Підсихати.

Підсо́шок. шка, *м.* Подпорка въ плетнѣ.

Підспі́вач, ча, м. 1) Подпѣвающій. 2) Плохой поэтъ, подражатель. К. (Желех.).

Підспі́увати, вую, еш, м. Подпѣвать.

Підспі́док, джу, м. Нижня корка хлѣба.

Підспі́ль. нар.=Суспі́ль. *Кумова хата стоїть підспі́ль з моєю.* Волч. у.

Підсприсува́ти, сую, еш, м. Подставити спрису. (См.) Гайсин у.

Підста́ва, ви, ж. 1) Основаніє. *Підстави у токарні.* Шух. I. 305, 306. 2) Замѣна *І не вийду, і не встану, випилю меншу сестру на підставу.* Чуб. V. 351.

Підста́вити См. Підставляти.

Підставля́ти, ляю, еш, сов. в. підста́вити, влю, виш, *м.* 1) Подставлять, подставить. *Підстав, дівко, коновочку під падоцю головочку.* Чуб. V. 915. *Уже тепер годі за вас підставляти шию.* МВ. I. 138. 2)—що. *Замѣнять, замѣнить чѣмъ, дати въ замѣну.* *Товар у кою захоріє,—уже він свій підставить.* Г. Барв. 137.

Підстарий, а, е. Не молодыхъ лѣтъ. Г. Барв. 86. *Воли у мене підстарі були—літ з десять було їм,—так я їй продав, продав, а собі купив молодчі.* Волч. у.

Підста́ркуватий, а, е = Підстарий. *Люде підстаркуваті.* Г. Барв. 305.

Підста́роста, ти, м. 1) Помощникъ старости 1. 2) Помощникъ старости на свадьбѣ. Маркев. 130. *Старости, пани підстарости! благословіть молодих вивести з хати на двір погуляти.* Кв.

Підста́ростич, ча, м. Сынъ підстарости 1. К. ЦН 189.

Підста́рший, а, е. Слѣдующій за старшимъ. *Старша сестра коня веде, а підстарша зброю несе.* Чуб. V. 890. *Підстарші дружки.* МУЕ. III. 89.

Підсте́п, пу, м. Возвышенный лугъ съ растительностью, переходною къ степной. Вас. 206.

Підстерегті́. См. Підстерігати.

Підстеріга́ти, гаю, еш, сов. в. підстерегті́, жу́, жеш, *м.* 1) Подстерегать, подстеречь. *Як би я свою (жінку) підстері в чім, тут би їй і доклав воза.* Котл. МЧ. 472. 2) *Замѣчать, замѣтить.* *Підстерігав мій братуха, що у мене на думці щось криється.* Рудч. Ск. I. 133.

Підстила́ти, лаю, еш, сов. в. підісла́ти, стелю́, леш, *м.* *Як дитина падає, то Бог подушку підстилає.* Ном. № 9249.

Підстила́тися, ляюся, ешся, сов. в. підісла́тися, підстелю́ся, лешся, *м.* 1) Подстиляться, подослаться. 2) *Зайскивать, подлаживаться, подладиться подь кого.* *Бже під його підстилялись козаки ї міщане.* Мкр. Н. 7.

Підсти́рити, рю, риш, м. Підсти́рила й мене сти́ра! Дернула и меня нелегка.

Підсти́жжя, жя, с. Подстожье.

Підсти́жок, жу, м. Небольшой стогъ

Підсти́лка, ки, ж. Подошва башмака. Вх. Зн. 49. См. Підкладка.

Підсти́лля, ля, с. Мѣсто подь столомъ. Чуб. IV. 306.

Підстовба, би, ж. = Стовба 1.

Підсто́жене, ня, с. = Підсти́жжя. Kolb. I. 63.

Підсто́жини, жин, ж. мн. Мякина, части колосьевъ и зерно, обсыпающіяся вокругъ стога при кладкѣ его. Рк. Левинц.

Підсто́лини, лин, ж. мн. Сундукъ на ножкахъ, устраниваемый въ видѣ части крестьянскаго стола подь столечницею. Вх. Зн. 49.

Підстре́лити, лю, лиш, м. Подстре́лить. *Ой як стрелив Нечаєнко,—коника підстрелив.* КС. 1882. III. 537. *Устав ото він та ї хотів уже сороку підстрелити.* Рудч. Ск. I. 136.

Підстрибну́ти. См. Підстрибувати.

Підстри́бування, ня, с. Подскакиваніє, подпрыгиваніє.

Підстри́бувати, бую, еш, сов. в. підстрибну́ти, ну́, неш, *м.* Подпрыгивать, подпрыгнуть.

Підстрига́ння, ня, с. Подстриганіє, подстрижка.

Підстрига́ти, гаю, еш, сов. в. підстрига́ти, жу́, жеш, *м.* Подстригать, подстричь. *З панями не міряйся чубами, бо як довгий, то підстрижуть.* Ном. № 1204.

Підстрига́тися, гаюся, ешся, сов. в. підстрига́тися, жу́ся, жешся, *м.* Подстригаться, подстричься. *В черниціях добре жити. тільки треба підстригатися.* Чуб. V. 381.

Підстри́ха, хи, ж. Мѣсто під стріхою.

Підстри́шок, шу, м. = Підстри́ха.

Підстри́шша, шя, с. = Підстри́ха. К. ПС. 84.

Підстромі́ти, млю́, миш, м. Подоткнуть.

Підстрочі́ти, чу́, чияш, м. Подстрекнуть. *Це він його підстрочив.*

Підструга́ти. См. Підстругувати.

Підстру́гування, ня, с. Подстрагивание, подстружка.

Підстру́гувати, гу́ю, еш, сов. в. підструга́ти, га́ю, еш, м. Подстрагивать, подстрогать.

Підструме́нт, ту, м. Въ водяной мельниці: каждый изъ двухъ параллельныхъ брусковъ, лежащихъ на особой подставкѣ, на нихъ покоится вальница, на которой вращается шипъ вала. Підструме́нтів двѣ пары: снаружи и внутри мельницы. Черниг. у.

Підстру́нчити. См. Підструнчувати.

Підстру́нчувати, чу́ю, еш, сов. в. підстру́нчити, чу, чийш, м. Подстрекать, подстрекнуть, подуцать. *Як не підструнчував громаду, а по його не сталося.* Мир. Пов. I. 158.

Підстру́чити. См. Підстручувати.

Підстру́чувати, чу́ю, еш, сов. в. підстру́чити, чу, чийш, м. Подстрекать, подстрекнуть, подбить. *А він підструче їх, а сам наче й не він.* Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Підступ, пу, м. Хитрость, коварство. Єв. Мр. VII. 32 *Кюю силою грабують, з кого підступом здирають.* К. Псал. 59.

Підступáти, пáю, еш, сов. в. підступáти, плю́, пиш, м. Подступать, подступить, подойти. *Ні підступи до його.* Ном. № 2543. *От тільки що хотів Іван до колядзя підступити,—аж тут як зачхали змії.* Рудч. Ск. I. 135.

Підступний, á, é. Коварный. *Гидке, як зрада підступна лукава.* К. XII. 53.

Підстьоба́ти, ба́ю, еш, м. Подстегать.

Підстьобну́ти, бну́, нѣш, м. Хлестнуть кнутомъ? *Та ба! мари не підстьобне!* Котл. Ен. VI. 39.

Підсубі́йний, а, е. Подливной. *Підсубі́йне колесо у млині. Підсубі́йний млин.* Kolb. I. 61.

Підсубі́йник, ка, м. Подливная мельница. Левч. 70.

Підсубі́юк, йка, м. = Підсубі́йник. Ном. № 3130.

Підсува́ти, ва́ю, еш, сов. в. підсу́нути, ну, неш, м. 1) Придвигать, придвинуть, пододвинуть. *Підсунув стіл ближче до лави.* 3) Подсовывать, подсунуть. *Підсунув шапку на саме тім'я.* Кв. *Згодом і вуню підсунемо.* Стор. М. Пр. 45. 2) Пододвигать, пододвинуть подъ что. *Висовував з під ліжка якусь скриню і не підсовував її, а кидав серед хати.* Левц. Пов. 6.

Підсува́тися, ва́юся, ешся, сов. п. підсу́нутися, нуся, нешся, м. Придвигаться, придвинуться, пододвинуться.

Підсу́дник, ка, м. Подсудимый. *Ваш підсудник.* К. Бай. 120.

Підсу́дній, я, е. Находящийся подъ судомъ, подсудимый. *Йому не минеться; аби трохи де вкрав, то зараз його зроблять підсуднім чоловіком.* Васильк. у. *І що то кажіть? Одколи живу на світі,—не траплялося, щоб підсуднього настановили громадським урядником.* Васильк. у.

Підсу́док, два, м. Засѣдатель уѣзднаго суда. *Тут всякії були цехмистри і ратмани, і бурюмистри, судді, підсудки, писарі.* Котл. Ен. *Суддею був ведмідь, вовки були підсудки.* Греб. 365.

Підсу́канець, нця, м. Родъ кушанья: кукурузная мука, разболтанная въ молоко съ водою. Вх. Зн. 49.

Підсука́ти. См. Підсукувати.

Підсу́кувати, ку́ю, еш, сов. в. підсука́ти, ка́ю, еш, м. Засучивать, засучить, подворачивать, подворотить (рукава, брюки). *Штани вибіічані, підсукані аж до колін.* Мир. ХРВ. 11.

Підсу́нути, ся. См. Підсувати, ся.

Підсусі́ддя, дя, с. 1) Состояніе підсусі́дна. 2) *соб.* = Підсусі́дни.

Підсусі́джуватися, джу́юся, ешся, сов. в. підсусі́дитися, джу́ся, ди́шся, м.—до ко́го. Жити, находится у кого въ положеніи підсусі́дна. *До його всі підсусі́жувалися.* Драг. 218.

Підсусі́док, два, м. Безземельный крестьянинъ, живущій въ чужомъ домѣ. Сим. 195 (=Хата. 175) См. Сусі́да 2.

Підсуту́жне, нар. Тяжело. *А як підсутужне, то й стій, я помемо, каже, а далі ти пустиш коло.* Лебед. у.

Підсу́ччя, чя, с. Шворка, на которой привязанъ поплавокъ (сучка) къ якорю лодки (дуба). Мнж. 179.

Підсуші́ти. См. Підсушувати.

Підсу́шувати, шу́ю, еш, сов. в. підсуші́ти, шу́, пиш, м. Подсушивать, подсушить.

Підтака́ти, ка́ю, еш, м. Поддакивать.

Підта́качка, ки, об. Поддакивающій: чоловікъ. Въ шутку такъ называють второго свата (старосту). *Незабаром—рин у хату до Векли старости: один таки сусід її, а друиий, підтакачка, салдат.* Кв. II. 118.

Підта́кувати, ку́ю, еш, м. = Підтака́ти.

Підтанцьовувати, вую, еш, *м.* Приплясывать.

Підтекті. См. Підтікати.

Підтерти. См. Підтирати.

Підтікати, каю, еш, сов. в. **підтікати**, чу, чеш и **підіткнѹти**, нѹ, неш, *м.* Подтыкать, подоткнуть, подсунуть. *Уже, підтикавши десь поли, фуриює добре навісна.* Котл. Ен. II. 32. *Паничу, я вас підтичу.* Ном.

Підтікати́ся, каюся, ешся, сов. в. **підтікати́ся**, чуся, чешся и **підіткнѹти́ся**, нѹся, нешся, *м.* Подтыкаться, подоткнуться, подсунуться. *Підтикалась, підсмикалась, йду гречки косити, а щоб мені запащити та й не заросити.* Нп. *Шкапові чоботи набув, підтикався, підперезався і пояє шурко підтянув.* Котл. Ен.

Підтинати, наю, еш, сов. в. **підтяти** и **підітнѹти**, нѹ, неш, *м.* Подрѣзывать, подрѣзать, подсе́кать, подсе́чь, подрубливать, подрубить. *А буря жито як сертом підтинала.* Канев. у. *Підтяли кучері нам трюм.* Млак. 96. 2) Стегать, стегнуть кнутомъ. *А о мене, ворон-коня твого, та й не дбаєш, а догори йдеш, мене підтинаєш.* Гол. I. 111.

Підтінник, ка, *м.* Раст. *Scrophularia nodosa* L ЗЮЗО. I. 135.

Підтирати, раю, еш, сов. в. **підтерти**, дітру́, треш, *м.* Подтирать, подтеретьь. Драг. 14.

Підтитарій, рія, *м.* = Підтитарний. Желех.

Підтитарний, ного, *м.* Церковный подстароста. Змієв. у.

Підтич, ці, *ж.* Палка для развѣшиванія сѣти. *Хизяїн позабивав рядами підтичі для мереж та неводів.* Левец.

Підтичка, ки, *ж.* 1) = Підтічка. Kolb. I. 37. 2) Шерстяной кушакъ красного цвѣта съ кветями на концахъ, нашивается на запаску сверхъ сборокъ послѣдней и обвязывается вокругъ талии. Вас. 170.

Підтікати, каю, еш, сов. в. **підтекті**, течѹ, чеш, *м.* Подтекать, подтечь.

Підтіпанка, ки, *ж.* 1) Неряха, женщина съ испачканимъ въ грязь подоломъ. 2) Потаскуха. *Де ся підтіпанка змішалась, там верб я золоте росло.* Котл. Ен. VI. 12.

Підтічка, ки, *ж.* Пришитая къ верхвей части нижняя часть рубахи внизъ отъ пояса (изъ болѣе толстаго полотна). Харьк. г.

Підтоварник, ка, *м.* Бревнышко, под-

кладываемое подъ лодку при вытаскиваніи ея на берегъ. (Стрижевск.).

Підтѳвкачка, ки, *м.* Въ кабакѣ: тотъ, па обязанности котораго лежитъ подталкивать пьющихъ водку, чтобы она выливалась обратно въ кадъ. Кв.

Підтовекті, чѹ, чеш, *м.* Истолочь недостающее количество.

Підтѳки, тоб, *ж. мн.* Бревно, соединяющее переднюю часть воза съ задней. Рудч. ЧП. 249. Чуб. VII. 402. Kolb. I. 66. *Полудрабки все грабові, а підтоки все кленові.* Нп.

Підтомітися. См. Підтомлятися.

Підтомлятися, ляюся, ешся, сов. в. **підтомітися**, млюся, мишся, *м.* Я підтомилась... по житю блудячи. Г. Барв. 351.

Підтопіти. См. Підтоплювати.

Підтоплювати, люю, еш, сов. в. **підтопіти**, плію, пиш, *м.* 1) Затапливать, затопить, залить водой. *Ой скоро дівчини на човен ступила, тихая вода човен підтопила.* Чуб. V. 367. 2) Затапливать, затопить печь, поджечь въ печи дрова. *Підтопили в печі, гріли окропи.* Мир. Пов. II. 99.

Підтоптаний, а, *в.* 1) Стопанный. *Підтоптани чоботи.* 2) Старый, пожилой, поживший. *Чоловік підтоптаний.* Г. Барв. 178. *Лучча за мене й не піде, бо я підтоптаний.* Г. Барв. 413. **Підтоптаний** панич. Старый холостякъ.

Підтоптати, пчѹ, чеш, *м.* 1) Истоптывать. *Підтоптати чоботи;—траву.* 2) —підноги. Попрять ногами. *Віру християнську під нош підтопти.* АД. I. 211.

Підтоптатися, пчѹся, чешся, *м.* 1) Устать отъ ходьбы. 2) Состарѣться, ослабѣть отъ старости. *Я свою вже часточку прожив, слава Богу, підтоптався.* Шевч. 103.

Підтержа, жя, *с.* Торговля на базарѣ накануне базарнаго дня. Мир. Пов. II. 97. *Сім баб—своє підторжя.* Ном. № 9085.

Підторкувати, кую, еш, сов. в. **підторкнѹти**, нѹ, неш, *м.* Подгонять, подогнать (лошадь). *Доріжка добра... тільки підторкує шкапу.* О. 1862. IV. 87

Підтѳчиня, чин, *ж. мн.* Самое мелкое зерно, просѣявшееся сквозь решето.

Підточіти. См. Підточувати.

Підточія, ці, *ж.* Рубаха женская не изъ цѣльныхъ полотнищъ, а съ пришитой нижней частью. *В додільній сорочці, як умре, ховати, а в підточіці не можна.*

Підточка, ки. ж. = Підтічка. Чуб. VII. 426.

Підточування, ня, с. Дѣйствие отъ глагола підточувати.

Підточувати, чую, еш, сов. в. підточіти, ч́у, чиш, м. 1) О червахъ, мышахъ: подтачивать, подточить, подѣсть. *Робак підточив* (яблуню). Чуб. II. 135. 2) Наставлять, наставить, пришить кусокъ матеріи. 3) Цѣдить, нацѣдить въ добавку. *Підточи наливки в пляшку.* 4) Просѣивать, просѣять зерно на решето.

Підтрáвний, а, е. О кості: хорошо насаженная, по рукѣ. Мнж. 189.

Підтроюдити, джу, диш, м. Науськати, настроить. *Не в чім старий розходивсь,—аж то його панич підтроюдив.* Харьк. г.

Підтрúсити. См. Підтрушувати.

Підтрухну́ти, ну́, неш, м. = Підтрусити.

Підтру́х(ну)ти, ну, неш, м. Подгнуть (о деревѣ).

Підтру́шувати, шую, еш, сов. в. підтрусіти, ш́у, сиш, м. 1) Подбрасывать, подбросить. *Підтрусил трошки сінця.* 2) Встряхивать, встряхнуть. *Підтрусил мішок, щоб овес уліся.*

Підтúмок, мка, м. Помѣсь; ублюдокъ. *То не справжній хорт—підтумок. Ні швець, ні монець, ні чор-зна-що: ото підтумок.* Кобел. у.

Підтúпатися, паюся, ешся, м. Устать отъ ходьбы, отъ движенія.

Підтúпувати, пую, еш, м. Топать въ тактъ ногами

Підтупцем, нар. = Підтюпцем. Кв.

Підтюпцем, нар. Бѣгомъ, рысцой. *І в ратуш підтюпцем сунулись.* Котл. Ен. IV. 52.

Підтя́га, ги, м. Воръ. *У Турна був сутяга, брехун, юриста, крюк, підтяга, і ділом Турна заправляв.* Котл. Ен. VI. 52.

Підтяга́ти, га́ю, еш, сов. в. підтягті, гну́, неш, м. 1) Подтягивать, подтягнуть; подтаскивать, подтащить. 2) Только сов. в. Мочъ потащить, сдвинуть съ мѣста. *Циган узав келеп,—насилу підтягне.* Рудч. Ск. II. 188.

Підтяга́тися, га́юся, ешся, сов. в. підтягтіся, гну́ся, нешся, м. Перетаскивать, перетаскать пловучую сукновальню на другое мѣсто. Вас. 173.

Підтя́гач, ча, м. Ремень, которымъ сапожникъ притягиваєть матеріаль къ колѣну. КС. 1890. VII. 101.

Підтя́гувати, гую, еш, м. = Підтягати.

Підтя́жка, ки, ж. Веревка, которою привязується задняя ось повозки. (Залюб.).

Підтя́ти. См. Підтинати.

Підуздрі́ти, здрю́, риш, м. Подсмотреть. *Хиба, може, тільки Петро як небудь підуздрів їх, бо пильно слідив за Оксаною.* Кв.

Підупада́ти, да́ю, еш, сов. в. підупа́сти, паду́, дѣш, м. 1) Приходить, прийти въ упадокъ. *Деякі великі (ярмарки) підупали.* О. 1861. IX. 181. 2) Бѣднѣть, обѣднѣть. *Як я се добро мав, то я тоді кумував, а як тепер підупав, то я вже не кум став.* Чуб. I. 233. 3) — на силах. Ослабѣвать, ослабѣть.

Підупа́лий, а, е. Пришедшій въ упадокъ, ослабѣвшій, обѣднѣвши. *Був колись він і здоровий, і заможний, а тепер зовсім підупалий.* *Підупале господарство.*

Підупа́сти. См. Підупадати.

Піду́ст, та, м. піду́ства, ви, ж. Рыба *Chondrostoma nasus.* Вх. Пч. II. 19.

Піду́стов, тви, ж. = Підуства. Вх. Пч. II. 19.

Підучі́ти, ся. См. Підучувати, ся.

Підучува́ти, чую, еш, сов. в. підучі́ти, ч́у, чиш, м. 1) Выучивать, выучить тверже. 2) Учитъ, научить; подготовить, помочь въ ученія.

Підучува́тися, чу́юся, ешся, сов. в. підучі́тися, ч́уся, чишся, м. Подготавливаться, подготовиться ученіємъ.

Підхарчі́ти, ч́у, чиш, м. = Підхарчувати.

Підхарчі́тися, ч́уся, чишся, м. = Підхарчуватися. *Подадутъ ласу потрапу, як уже добре підхарчилися.* Пом. № 11967.

Підхарчува́ти, чу́ю, еш, м. Подкормить.

Підхарчува́тися, чу́юся, ешся, м. Подкормиться; нѣсколько набѣться.

Підхва́літи. См. Підхвалювати.

Підхва́лювати, люю, еш, сов. в. підхва́літи, лю́, лиш, м. Прихваливать, прихвалить. Левц. I. 80. *Батько ті ирашки підхвалював.* Мир. ХРВ. 83.

Підхва́т, ту, м. Рыболовный снарядъ. = Підклад 3. Вх. Пч. II. 23.

Підхва́тистий, а, е = Підлепчастий. *Підхватисті штани.* Лохв. у.

Підхва́тіти, ся. См. Підхвачувати, ся.

Підхва́чувати, ся, чую, ся, еш, ся, сов. в. підхва́тіти, ся, ч́у, ся, тиш, ся, м. = Підхоплювати, ся, підхопити, ся.

Підхвобель, ля, м. Испорч. фельдфель. *Буде мені товчеників від... підхвобеля за те, що опізнився.* Грин. II. 295.

Підхвістя, тя, с. Мѣсто подь хвостомъ. У собаки підхвістя. Полт. г.

Підхиліти, ся. См. Підхиляти, ся.

Підхиляти, ляю, еш, сов. в. підхиліти, лю, лиш, гл. 1) Склоняють, склонить подь что-либо. 2) Пріотворяють, пріотворить. *Івасьова мати двері підхиляла.* Лукаш. 161. 3) Покорять, покорить, подчиняють, подчинить. *Чіпка хоч кою підхилить під себе.* Мир. ХРВ. 253.

Підхилятися, ляюся, ешся, сов. в. підхилітися, люся, лишся, гл. 1) Склоняться, склонитися подь что. *Як пійду я у лу по калину, да вилomla калинову вітку, да пійду я підниуючись, да пійду я підхиляючись, щоб мені віття не подломить.* МУЕ. III. 162. 2) Покоряться, покоритися, подчинитися.

Підхід, хбду, м. Подходъ.

Підхлєснѹти, нѹ, нѣш, гл. Хлебнуть. *Пан дружєко лигав варену, свашка підхлєснула.* Мкр. Н. 36.

Підхмелітися. См. Підхмелятися.

Підхмелятися, ляюся, ешся, сов. в. підхмелітися, люся, лишся, гл. Напиваться, папиться пьянымъ. *І півом ся підхмеляли і горілицю.* Гол. III. 485.

Підхбдити, джу, диш, сов. в. підійті, дійдѹ, деш, гл. 1) Подходить, подойти. *Підходять до теї хатки—аж кіт їсть м'ясо.* Рудч. Ск. I. 22. 2) Быть похожимъ на кого. *Чоловік до чоловіка бува підходе.* Волч. у. 3)—під кого. Соблазнять, соблазнить кого. К. ЦН. 220. *Можна під її підійти, чи ні?* О. 1862. VII. 37. 4) Подниматься, подвяться. *Як пустили йою в колодязь, то вода вгору підходить.* Рудч. Ск. I. 102 *Тісто підходить.* 5)—під мислі. Нравиться, понравиться. *Хорошая дочка твоя під мислі підходить.* Чуб. V. 901. 6)—під ласку. Пріобрѣтати, пріобрѣсти чью любовь, благосклонность. 7)—що. О водѣ: подмывать, подмыть, течь подь что. *Де ти, барвінку, ріс, ріс, що такий красний виріс? Я в лісі при керниці, при студеній водиці; мене вода підходила, мене вона холодила.* О. 1862. IV. 3. 8)—когó. Брать, взяти когó хитростью. *Ми тобі дамо гроші які хочеш великі, лише ти підійди єго, чим би го з світа мож зладити.* Гн. I. 36. Соблазнять, соблазнить. *Нечистий дух ся з'явив з перовіка і взяв підходити чоловіка. А чим підходить? грішми.* Ез. V. 100.

9) Підійті дімом. *Щобывъ въ дьму, отдавать, пахнуть дьмомъ. Жито дьмом підійшло, як пожежа була, так чоловік дешеве продавав.* Г. Барв. 299.

Підхождати, даю, еш, гл. = Підходити. *Тоді то жид-рандар стиха підхождає.* АД. II. 22.

Підхбжий, а, е. Похожий. *Вийшла дівчинка, підхожа до молодого цусеняти.* Г. Барв. 42.

Підхопѣти, ся. См. Підхоплювати, ся.

Підхбплювати, люю, еш, сов. в. підхопѣти, плю, пиш, гл. Подхватывать, подхватить. *І вихор їх серед ночі підхопить.* К. Іов. 58.

Підхбплюватися, лююся, ешся, сов. в. підхопѣтися, плюся, пишся, гл. Схватываться, схватиться съ мѣста, вскочить, поднятися быстро. *Минала ніч, що й не оглянулись, і сонечко підхопилося.* Св. Л. 295.

Підцббрити, рю, риш, гл. Стибритъ, стащить. *Нишком... пляшечку оковитої підцббритъ.* Св. Л. 6.

Підцѹпити, плю, пиш, гл. 1) Подтянуть, подтащить. 2) Стибритъ, стащить. *Нишком підцѹпить та й нишком збути.* О. 1862. I. 29.

Підцѹкбвувати, вую, еш, сов. в. підцѹквувати, вую, еш, гл. 1) Натравлять, натравить. *Підцѹкував индика собакою.* 2) Подзадоривать, подзадорить, раздражить. *Підцѹковує Грицька на пошибель.* Г. Барв. 460. *Щоб все, що бачив, розказати і щоб Дареса підцѹкувать.* Котл. Ев. *Ще було й діда підцѹковує, щоб гриз голову своїй дочці.* Чуб. II. 97.

Підцѹкати, каю, еш, гл. Подрубить топоромъ.

Підцѹкнѹти, нѹ, нѣш, гл. Одн. в. отъ підцѹкувати. Подстрекнуть. *А там посли нечистий таки знов силу візьме, підцѹкне і потягне низку добру до пошибелі.* Кв. *Підцѹкнула нечиста сила.* О. 1862. IV. 77.

Підчас, су, м. Родъ супа изъ листевъ свеклы. Фр. Пр. 111

Підчєпурѣти, рю, ріш, гл. = Причєпурити. *Підчєпури, дбнєчко люба, чашу хатину.* О. 1862. IV. 71.

Підчєрвонѣти, ню, ніш, гл. Подкрашивать красной краской.

Підчєрєвий, а, е. Подбрюшний.

Підчєрєвяна, ни, ж. Подбрюшина.

Підчєрнювати, нюю, еш, сов. в. підчєрнѣти, ню, ніш, гл. Подчернивать, подчеркивать.

Підчєсати. См. Підчєсувати.

Підчиржити, жу, жиш, *м.* Подрѣзати коротко.

Підчіпка, *кв, ж.* Оборка на подолѣ юбки. Гол. Од. 21.

Підчістити. См. Підчищати.

Підчищати, щāju, *еш, сов. в.* підчистити, шу, стипш, *м.* 1) Подчищать, подчистить. 2) Красть, украсть. *Хто се у мене підчистив їх?*

Підчіхвіст, *хвоста, м.* Прохвость. Рк. Левиц.

Підчіпок, *пка, м.* Подшипникъ. Черк. у.

Підчісувати, сую, *еш, сов. в.* підчесати, шү, шеш, *м.* Зачесувать, зачесать вверхъ.

Підчорніти. См. Підчернювати.

Підчулити. См. Підчулювати.

Підчулювати, люю, *еш, сов. в.* підчулити, лю, лиш, *м.* Въ плоту сплавно-го дерева срѣзывать концы бревень снизу навскось. Шух. I. 181.

Підчухрати, рāju, *еш, м.* Обрубить нижнія вѣтки.

Підшальбувати, вую, *еш, сов. в.* підшальбувати, люю, *еш, м.* = Підшилбовувати, підшилювати.

Підшивайло, ла, *м.* Подлипайло. *То підшивайло—підлижеться.*

Підшивати, вāju, *еш, сов. в.* підшити, шійю, *еш, м.* Подшивать, подшить.

Підшивка, *кв, ж.* 1) Подкладка. НВолыч. у. *Одежина суконна чорна з сірою підшивкою.* Св. Л. 303. 2) Дратва, которой подшиваютъ подошвы.

Підшійник, *ка, м.* = Підчіпок. (Залюб.)

Підшійок, *йка, м.* = Підгірля. Рудч. Чп. 250.

Підшилбовувати, вую, *еш, сов. в.* підшилбувати, люю, *еш, м.* Обшивать, обшить шалевкой. Зміев. у.

Підшити. См. Підшивати.

Підшильнути, нү, нѣш, *м.* Посмѣяться надъ кѣмъ, уколоть насмѣшкой. *Воно було й на лад пішло у їх діло, та Ілько підшильнув пана трохи, а він і каже: „як отак шкилювати з мене, так шкода! не найму землі“.* Волч. у.

Підшкүрний, а, е. Подкожный.

Підштáнви, *кїв, м. мн.* Подштаники, исподніе штаны. (Залюб.)

Підштовхнути. См. Підштовхувати.

Підштовхувати, хую, *еш, сов. в.* підштовхнути, нү, нѣш, *м.* Подталкивать, подтолкнуть.

Підштрикөнъ, *кья, м.* Въ игрѣ въ вивертень, когда играющій бросаетъ свою

палку съ цѣлюю понасть въ другу, лежащую на землѣ: прохожденіе конца брошеной палки подъ лежащей на землѣ. Ив. 21.

Підштрикнүти. См. Підштрикувати.

Підштрикувати, кую, *еш, сов. в.* підштрикнүти, нү, нѣш, *м.* 1) Подкалывать, подколоть. 2) Подзадоривать, подзадорить. *Сатана знає, чим підштрикнути.* Кв.

Під'юджувати, джую, *еш, сов. в.* під'юдити, джу, диш, *м.* Подстрекать, подстрекнуть къ чому, подбійть. Желех. См. Юдити.

Під'ядлівчак, *ка, м.* Пт. Sitta europaea, поползень. Вх. Лем. 449.

Під'язати, ся. См. Під'язувати, ся.

Під'язічниця, *ці, ж.* Родъ дѣтской болѣзни. ЕЗ. V. 83.

Під'язник, *ка, м.* Служащій для подвязыванія. Ум. Під'язничок. *У мене в скрині той платочок під'язничок, що під'язую зімою.* Зміев. у.

Під'язувати, зую, *еш, сов. в.* під'язати, жү, жеш, *м.* = Підв'язувати, підв'язати.

Під'язуватися, зуюся, ешся, *сов. в.* під'язатися, жүся, жешся, *м.* = Підв'язуватися, підв'язатися.

Під'ярок, *рка, м.* Соб. Полугодовалье ягнята, съ которыхъ можно стричь шерсть. Вас. 198.

Піжити, жу, жиш, *м.* 1) О дождѣ: сильно лить. 2) Бить, колотить (человѣка). *Як же хлопці зачнуть піжити, то аж пір'я летить.* О. 1862. II. 57.

Піжмурки, рок, *ж. мн.* Родъ игры: жмурки. Мил. 54. *Діти в білих сорочках у піжмурки в яру гуляють.* Шевч. 407.

Піздріти, дрю, риш, *м.* Посмотрѣть. *Йди піздри, старостоньку, ци високо місяченько.* Гол.

Пізнавати, наю, *еш, сов. в.* пізнати, наю, *еш, м.* Узнавать, узнать. *Ой як би я зозуленька, ой крилечка мала... то б я свого миленького по шапці пізнала.* Мет. З ким жити, того й пізнавати. Чуб. I. 251.

Пізнаватися, наюся, *ешся, сов. в.* пізнатися, наюся, *ешся, м.* 1) Узнаваться, быть узнааннымъ. 2) Знакомиться, познакомиться. *Як я звідтам повертався, послушайте, з ким пізнався.* Грин. III. 611.

Пізнитися, нюся, нишся, *м.* Запоздывать, опаздывать. *Не люблю пізнитися.* Г. Барв. 303. *Пізнитися з своїм господарством усяка вдова.* Г. Барв. 264.

Пізній, я, е. Поздній. *Було се пізньої*

осени. Г. Барв. 122. *Ой жаль мені раннього кування і пізнього літання.* Мет. 152.

Пізніхірочка, *кв*, *ж*. Поздно родившійся (ребенокъ), поздно выведшійся (птенецъ). Маркев. 91. *Чого це у вас, бабо, курча погане?—Е, це в мене пізніхірочка.* Екатериносл. у. Слов. Д. Эварн.

Пізно, *нар*. Поздно. Ум. Пізненько. *Ой пізненько, нераненько із вулиці ходиш.* Нп.

Пізріти, *зрю*, *риш*, *л*. = Піздріти. *Пізрю гори, долів,— не виджу милого; пізрю же я, пізрю на широке поле, аж там мій миленький... оре.* Гол. I. 336.

Пізьма, *ми*, *ж*. Гнѣвъ. Шух. I. 34.

Пійло, *ла*, *с*. 1) Пойло. 2) Дурной напиться вообще.

Піймати, *маю*, *еш*, *л*. 1) Поймать. *Упустила соколонька, да вже й не піймаю.* Мет. *Сестра її там така, що і в ложці води не піймаєш*, т. е. очень быстрая, увертливая. Г. Барв. 202. *Піймали до рук.* О. 1862. IX 70. 2) Попасть. *Максим пошпурив (на бугая) грудку. Метка рука як раз піймала серед крутого лоба.* Мир. ХРВ. 129. 2)—облизня. Потерпѣть пецудачу, получить носъ.

Піймиця, *ці*, *ж*. Участники свадьбы, отправляемые отъ жепиха за невѣстой. Kolb. I. 305.

Пійняти, *ймѹ*, *меш*, *л*. = Поняти. КС. 1883. IX. 220. *Пійняв його пан Потоцький з коня за чуприну.* Лукаш. *В чистім полі много коней; є і карі, є й шіді. Як іспіймем, то поїдем, як не піймем,— пішки підем.* Грин. III. 195. *Ходи, батеньку, з мене змія здійми!—Нехай тобі той іздійме, хто тебе пійме.* Рк. Макс. *А на заробітках такого поросказує про себе, що хто його не зна, то всяке пійме віри, що й справді він стоючий хазяїн.* Кобел. у.

Пійнятися, *ймѹся*, *мешся*, *л*. = Понятися. *А з п'яницею жити не піймуся, хиба піду утоплюся.* О. 1861. IV. 83.

Пійстра, *ри*, *ж*. Родъ матерій. *Жилетку справив із пійстри.* Г. Барв. 359.

Пійті, *йдѹ*, *деш*, *л* = Піти. *Пійду з села.* Мет. 15.

Пікати, *каю*, *еш*, *л*. Издавать пискъ. *Курча в яйці піка.*

Пікинер, **пікинір**, *ра*, *м*. Пикинеръ. КС. 1899. XII. 301. *А в пікинери вербували, та теж охочих.* Шевч. 591. *Ой як би нам славних запорожців в пікинери за-брати.* Грин. III. 601.

Пікинерія, *ріі*, *ж*. соб. Пикинеры. КС. 1899. XII. 301.

Пікинерський, *а*, *в*. Пикинерскій. КС. 1899. XII. 301.

Пікинерувати, *рѹю*, *еш*, *л*. Служить въ пикинерахъ.

Піківний, *а*, *в* = Півний. *Лопата пікіена.* Шух. I. 97.

Піклування, *ня*, *с*. Заботливость. *Піклування про нашого отамана і пана.* К. МХ. 38.

Піклуватися, *лѹюся*, *ешся*, *л*. 1) Заботиться, печься. *Та таки й дитина, хоча воно і піросло, та все ж таки треба коло його піклуватись.* Шевч. 2) Безпокоиться. *Тебе не було, не дуже я за тобою піклувалася.* Черк. у.

Пікній, *а*, *в*. Употребляющійся при печенні хлѣбовъ. *Пікна діжка, лопата.* Борз. у. *Віко од пікної діжі.* МУЕ. III. 144.

Пікувати, *кѹю*, *еш*, *л*. Встрѣчено въ думѣ объ Алексѣѣ Поповичѣ въ знач.: губить. Ал. Поповичъ говорить: *Нехай я буду у Чорному морю головою дарувати, ніж маю я не по вині усе військо пікувати.* АД. I. 183.

Піл, **пблу**, *м*. Родъ нарѣ, помѣщающихся въ украинской хатѣ вдоль задней стѣны на всемъ пространствѣ между печью и боковой стѣной. Сим. 2 Чуб. VII. 382, 386. Ум. Пóлин. Пирят. у. Полóчок. *У світлиці да на полочку ой шиє, шиє молода дівчина чорним шовком сорочку.* Чуб. V. 6.

Пілева, *кв*, *ж*. 1) Полотнище. *Спідниця у сім пілок.* 2) Родъ холстинной шали, надѣваемой жєнщинами на плечи. Гол. Од 77. 3) Рыболовный снарядъ: родъ бредня. Вх. Пч. II. 21.

Пілляти, *лѹю*, *еш*, *л*. Полить.

Пілтіна, *ни*, *ж*. Половина ствола ели, расколотаго въ длину. Вх. Лем. 449.

Пілтъ, *ті*, *ж*. = Півть. Подол. г.

Пільга, *ги*, *ж*. 1) Льгота, облегчение. К. ЧР. 425. *І мучиться оттут він ірше над усіх грішників, і ніколи не буде йому пільги.* ЗОЮР. I. 311. *Час мені козацьким ногам пільгу дати.* АД. I. 122. 2) Каждое изъ двухъ параллельно расположенныхъ бревенъ, подкладываемыхъ подъ тяжелый предметъ, для скатыванія его по нимъ, напр. для скатыванія бочекъ, бревенъ. Шух. I. 181. Пільгами называются также бревна, подкладываемыя подъ желобъ,

устроенный для спусканія съ горъ деревьевъ (см. ризи). Шух. I. 178. Въ покладѣ называются пильгами два параллельныя бревна, прижимающія верхнее бревно (притяг) для увеличенія его тяжести. Шух. I. 237.

Пильгувати, гу́ю, вш, м. Облегчать, послаблять.

Пільський, а, е. Полевой. Вх. Зн. 49.

Пільх, ха, м. Зоол. *Arvicola*, полевая мышь. Вх. Пч. II. 5.

Піля, пред.=Віля. *Піля дороженьки сяду.* Гол. IV. 371.

Пімперля, ляти, с. Недоростокъ. *Добре йому знакоми були сі пороги, та переступав він їх ще „пімперлям“, а тепер Иван уже... молодець хоч куди.* Св. Л. 117.

Пімста, ти, м. Местъ.

Пімстятти, ся, щу́, ся, стиш, ся, м. Отомстять. *Пімстив свою кару.* Ез. V. 28.

Піна, ни, ж. Пѣна (у человекѣ, животнаго). *Волосся піднялось догори, піна біла з рота.* Стор МПр. 19.

Пінити, ню, ниш, м. Пѣниться. *Вода так і шумить, хвилями аж пінить.* Чуб. II. 138.

Пінка, ки, ж. Масло коровье. Ез. V. 61.

Пінна, ної, ж. Водка: пѣнникъ. Котл. Ен. II. 9. Маркев. 169. Ум. Пінненъка. *Тяли тут пінненъку троянци.* Котл. Ен. II. 14.

Пінняк, ка́, м.=Пінна. *Брати й пінняка не п'єш.* Мкр. Г. 15.

Пінявий, а, е. Пѣнистый.

Піняти, піму́, меш, м.=Пійняти. *Руки розставив, щоб ката того піняти.* Драг. 63.

Піняз, за и пінязь, зя, м. 1) Монета въ ½ крейцера. Угор. 2) мн. Деньги. Гол. IV. 443. Вх. Лем. 450. Ум. Пінязѡн, пінязѡк.

Піп, попа́, м. 1) Попъ, священникъ. *Піп в рѣшеті возіти.* Утаивать грѣхъ на исповѣди. 2) Пт. *Fulica astra*, лысуха черная. Вх. Пч. II. 11. 3) Насѣк.=Зеленяк 1, *Cetonia aurata*. Вх. Пч. I. 5.

Пір, піору, м. Лукъ порей. Уман. у.

Пірвати, рву́, веш, м. 1) Порвать, разорвать. 2) Схватить.

Пірватися, ву́ся, вешся, м. Броситься. *Гей пірвався та пан Сава до своєї зброї.* Гол. I. 19.

Пірвний, а, е.=Спорзний. Вх. Зн. 66.

Пірина, ни, ж. Одно перо, перышко. *Ном. № 11612.*

Пірити, рю, риш, м. 1) О дождѣ:

сильно лить=Піжити 1. *А на дворі дощ такий пірить.* О. 1862. VIII. 40. 2) Бить, колотить. Грин. III. 446.

Пір'іна, ни, ж.=Пірина. *Ном., стр. 292. № 63. Ум. Пір'інка.*

Пірнати, наю, вш, сов. в. пірну́ти, ну́, нѣш, м. Нырать, нырнуть, погружаться, погрузиться въ воду.

Пірнач, ча́, м. Булава, въ которой вмѣсто шара рядъ металлическихъ дощечекъ (называющихся пѣрами), расположенныхъ вокругъ стержня; знакъ власти полковника. К. ЧР. 425. *Рейментарський пірнач.* К. ЧР. 16.

Пірначка, ки, м.=Риндзя. Вх. Зн. 59.

Пірник, ка, м. Пряникъ. *Дітвори малій п'ятаччя, пірнич і мандрики.* Мкр. Н. 24.

Пірнікоза, ви, Нырокъ, чомга, Podiceps cristatus. Вх. Пч. II. 13.

Пірну́ти. См. Пірнати.

Пірцѣ, ця́, с. 1) Перышко. 2) Отдѣльный листокъ растенія рогіз. Вас. 177.

Пірчити, чу, чиш, м. Колотять, бить (кого). *Народ як заидив вовка, як почав пірчить, то вже йому й не хочеться, насилу живий вирвався.* Рудч. Ск. I. 3. *Жене баба квочку з курчатами та пірчить її дубцем.* Грин. I. 203.

Пірчун, ча́, м. Молодой козель. О. 1862. V. Кух. 38.

Пір'я, р'я, с. 1) Соб. Перья. *Як павине пір'я на спід потоне.* Макс. 2) Плавники рыбы Драг. 1. Ум. Пір'ячно.

Пір'яний, а, е. Изъ перьевъ. Желех.

Пір'ячко, ка, с. 1) Ум. отъ пір'я. Перышки. *Иди, иди, куріпочко, додому, та не давай пір'ячка нікому.* Мет. 122. 2) Зеленъ чеснока, лука. Вас. 204.

Пісенька, ки, ж. Ум. отъ пісня.

Пісі, м. Дѣтск. Мочиться. О. 1861. VIII. 8.

Піскля, ляти, с.=Курча Вх. Пч. II. 11.

Пісковатий, а, е.=Піскуватий. *Пісковата картопля.* Харьк. у.

Пісковатиця, ці, ж. Песчаная земля. Вг. Уг. 259.

Пісковій, а́, ё. Песчаный; песочный. *Збірай свої війська лісовій, луговій і пісковій.* Мнж. 151.

Піскоглід, лоду, м. Рыба. *Petromyzon.* Вх. Зн. II. 20.

Піскозѡба, би, ж. Рыба. *Cobitis taenia.* Вх. Пч. II. 19.

Піскозѡблиця, піскозѡбниця, ці, ж.=Піскоглід. Вх. Пч. II. 20.

Піскува́тий, а, о. Песчаный. Зміев. у. Піскува́те я́блуко. Разсыпчастое я́блоко. Зміев. у.

Піскува́ха, хи, ж. Низкое песчаное мѣсто. *Піду на піскуваху та й там ви-кося.* Зміев. у.

Післанець, вця, м. 1) Посоль, послан-ный. Гн. I. 143. *Два післанці стоять на цвинтарних дверіх.* Федьк. 2) Въ свадеб-номъ обрядѣ одно изъ дѣйствующихъ лицъ. *Час післанцям додому.* Грин. III. 526.

Післанський, а, о. Принадлежащій послу. *Післанській коні стоять на припоні.* Грин. III. 526.

Післати. См. **Посилати.**

Післище, ща, с. Ремень, на которомъ висять стремена. Мнж. 189.

Після, нар. Послѣ. *Після великодних святко.* Стор. МПр. 60. *Після чо́го, въ во-просительныхъ предложеніяхъ, кромѣ основ-ного значенія, употребляется еще въ зна-ченіи: отчего, почему. Не знаю що і після чо́го старі сумують.* Шевч. 100.

Піснечка, ки, ж. Ум. отъ пісня.

Пісній, а, о. 1) Постный. *Пісний борщ. Пісний день. У нас вавтра празник пісний.* Грин. III. 562. 2) О молокѣ: жидкое. 3) О землѣ: мало плодородная.

Пісникати, каю, еш, гл. Постничать. Канев. у.

Пісниківий, а, о. Постничающій, пост-никъ. *І такий же то богомільний та піс-никовий чернець той.* Рудч. Ск. II. 200, 201.

Пісніна, ни, ж. Постная пища. *Про-щайай, скоромино, йди, піснину.* Грин. I. 242.

Пісніха, хи, ж. Постница. Мнж. 189.

Пісно, нар. Постно.

Пісно́та, ти, ж. Все постное.

Піснотворній, я, о. Творящій пѣсни.

Піснотворній Геній. К. XII. 129.

Пісня, ні, ж. Пѣснь, пѣсня. *Наша дума, наша пісня не вмре, не заине.* Шевч. 46. Ум. *Пісенька, піснечка.* Мет. 151.

Пісняк, ка, м. Постникъ. К. ПС. 112.

Піснякати, каю, еш, гл.—**Пісникати.** *Я п'ятницю перед великоднем піснякала.* Лебед. у.

Пісок, свѣ, м. Песокъ. *Лучше ж буду в синім морі пісок їсти, ніж із нелюбом да вечеряти сісти.* Мет. 101. Ум. *Пісочок.*

Пісочаний, а, о. Песчаный. *Пісочаний шлях.* МВ. I. 14.

Пісочник, ка, м. Раст. *Stellaria gra-minea.* Вх. Пч. I. 13.

Піспа, пи, ж. 1) Мучной отваръ съ

мѣломъ для побѣлки стѣвъ. Богодух. у. 2) Мучной отваръ для квашенья яблोकъ. Сим. 191. *Добрі у вас яблука, мабуть у пісні мочені?* Богодух. у.

Піспатися, плюся, пішся, гл.—**По-снути.** *Уснув таки добре у неї, а тамтї сі не піспали.* Ез. V. 96.

Піст, пбсту, м. Постъ.

Пістити, шу, стиш, гл.—**Пестити.** *Піститъ теля коло рук, то й віл такий буде.* Черк. у.

Пістоль, ля, м. Пистолеть. Левиц. Пов. 372.

Пістолѣтя, тя, с. Пистолеть. *3 пісто-лете оден друого застрілить.* Гн. I. 99.

Пістріяк, ка, м. 1) Веснушки. Вх. Лем. 450. 2) Прыщи на вымени коровы. Вх. Лем. 450. 3) Родъ растенія. (Паразитный грибокъ?) Чуб. VII. 576.

Пістріячка, ки, ж. Родъ накожной болѣзни.

Пісяти, сяю, еш, гл. Дѣтск. Мочиться.

Піт, пѣту, м. Потъ. *Піт проймає. Ци-ганський піт. Дрожь. Трусилоь тіло, його циганський піт проймає.* Греб. 358.

Піті, підү, деш, гл. 1) Пойти. *Куди піти, то піти, аби дома не сидіти. Пи-шов би батька одвідав.—за вітром, за во-дою. Пропастъ безслѣдно.* Ном. № 1906. *Не дав мені Господь пари, та й дав мені лиху долю, та й та пішла за водою.* Ци. Уман. у. *Димом догорі пішло.* а) Сгорѣло б) Пошло прахомъ. Ном. № 1904.—*на по-сидѣньки. Пойти въ гости, пойти посидѣль.* Лебед. у.—*на пропастъ. Пойти на несчастье.—вогнемъ. Сгорѣть.—світ за очі. Пойти куда глаза глядять.—в танецъ. Пойти танцювать.—в непам'ять.* См. **Непам'ять.** 2)—**заміж.** Выш-ти замужъ.

Пітіся, деться, гл. безл. Случаются, выпасть на долю, пойти къ чему. *Чи воно вже кому так підеться на смерть, на при-чину?* Харьк. у. *Мені молодій на горе пішлось.* Грин. III. 357.

Пітканный, а, о. Употребляющійся для утка, относящійся къ утку. *Це оснѣнна вовна, а то пітканна.* Славяносерб. у.

Піткання, ня, с. Ткацкое: утокъ. Вас. 167. Чуб. VII. 428, 408.

Піткнутися, нўся, нѣшся, гл. Сунуться, толкнуться.

Пітній, а, о. Потный. *Воно маленьке сонне, пітне,—простудимо.* Г. Гарв. 168.

Пітнік, ка, м. 1) Потникъ. Черк. у. О. 1862. V. 103. 2) Часть хомута: войлоч-ная подкладка на шеѣ лошади. Вас. 159.

Пітьма, ми, ж. 1) Тьма. 2) Густой туманъ; дождь со снѣгомъ. Шух. I. 81.

Пітькати, каю, еш, м. О перепелкахъ и коростеляхъ: кричать. *Пітькають перепелиці, деркачі.* Шух. I. 23.

Піхати, хāju, еш, м. Толочь (просо), валять (сукно). Шух. I. 113, 151.

Піхви, хов, мн. Ножны. *З піхов шаблі виймайте.* АД. I. 114. *Ратише поламане, піхви без шаблі булатньої.* Мет. 444. Ум. *Піховки.* КС. 1882. X. 40.

Піхом, нар. Пѣшкомъ. К. ЧР. 359. *Пійшли хто піхом, хто возом.* Г. Барв. 240. *До отця, до матки у гості він і піхом прибуде.* АД. I. 130.

Піхота, ти, ж. 1) Пѣхота. Гол. I. 34. 2) —квасоля. Родъ невьющихся бобовъ.

Піхотіна, ни, м. = **Піхотинець.** *Два кінних, третій піший піхотина.* АД. I. 332.

Піхотінець, нця, м. = **Пішоходець.** *Два кінних, третій піший піхотинець.* АД. I. 113.

Піхотію, нар. = **Піхом.** Мкр. Н. 14. *Дозвольте, дядечку, кинути у вас коня у дворі, а я пійду піхотою.* Г. Барв. 211. *Душ з двадцять верхи та чоловіка з півтори сотні піхотою.* О. 1861. VIII. 96, 97.

Піхобю, нар. = **Піхом.** *Піхою... за десять верстов на місто.* Г. Барв. 95.

Піхтір, рá, м. Веревочный мѣшокъ, въ которомъ возять сѣно при поѣздкахъ. Свм. 37. См. **Пихтір.**

Піхтурá, піхтурóю, нар. = **Піхом.** К. ЧР. 114.

Піхур, рá, м. Пузырь. Подольск. г. Ум. *Піхурчим. На пальчиках піхурчики намуляти.* Грин. III. 325.

Піхурка, ви, ж. Тропинка для пѣшеходовъ. Вх. Зн. 49.

Піхурчик, ка, м. Ум отъ піхур.

Піч, пéчі, ж. Печь. Вас. 193. Чуб. VII. 380. *Піч наша регоче, корова я хоче.* Мет. 164. *Мовчі, бо піч у хаті.* Молчи, — есть лишніе люди. ХС. III. 48. **Піч гончарська.** Обжигальная печь для посуды. Шух. I. 263. Ум. **Пічка.**

Пічка, ви, ж. 1) Ум. отъ піч. 2) Въ обжигальной печи передняя ея часть, гдѣ нѣтъ посуды, а горять лишъ дрова. Шух. I. 263. 3) Каждая изъ ямокъ въ землѣ, по которымъ катають мячъ въ игрѣ того же имени. КС. 1887. VI. 461. 4) Продолговатая вырѣзка въ ухѣ овцы — клеймо для опознанія своей овцы. Шух. I. 195.

Пічкання, ня, с. Возня съ обмазкой

глиной или побѣлкой зданія. *Де пічкання багато, — глину там місить.* Свм. 200.

Пічка́тий, а, в. Объ овцѣ. съ пічкою на ухѣ. См. **Пічка** Шух. I. 195.

Пічка́тися, каюся, ешся, м. Возиться съ обмазкой глиной или побѣлкой зданія. Свм. 129.

Пічковий, á, ё. Печной, сдѣланный въ печи. *Пічковий дьготъ.* Сумск. у.

Пічку́р, рá, м. 1) Истопникъ. (Черк. у.), кочегаръ. НВолын. в. 2) Любящій лежать на печи. Левиц. Пов. 189. 3) Рыба бычекъ, Gobio. Мнж. 189. Ум. **Пічкурець.** *Ой пійду я на річку, на річку да піймаю два мниа, а третього пічкуря.* Нп.

Пічкурня́, ні, ж. Отдѣленіе въ сахарномъ заводѣ, гдѣ производится тонка. НВолын. у.

Пічкурува́ти, рую, еш, м. Быть истопникомъ. Черк. у.

Пічла́з, за, м. Развратникъ. Берд. у.

Пічній, á, ё. Печной. *Пічний черінь.* ХС. III. 50. **Пічна́ стіна́.** Стѣна, къ которой прилегаеть бокомъ печь, въ ней же находится дверь изъ сѣней. Черк. у. **Пічне́ вікно́.** Окно въ задней стѣнѣ, къ которой прилегаеть печь. Мирг. у.

Пічовий, á, ё. Печной. **Пічова́ лопата.** Лопата для сажанія хлѣба въ печь. Черк. у.

Пічу́рка, ви, ж. Печурка, ниша въ печи.

Піша́к, ка́, м. 1) = **Піхурка.** Угор. Вх. Зн. 49. 2) Пѣшій работникъ. О. 1862. IV. 93. 3) Пѣхотинець. К. Досв. 9.

Пішанія́ця, ці, об. Пѣшій человекъ. *Два брати кінних, а третій брат менший, піша пішаниця.* АД. I. 106.

Пішва, ви, ж. Запошивка, шовъ для сшиванія двухъ кусковъ: края сшиваемыхъ кусковъ перегибаются одинъ за другой и сшиваются двойнымъ швомъ. Канев. у.

Піший, а, в. 1) Пѣшій. *Піший брат за кінними поспішає, на сире кориння, на біле каміння ноги свої козацьки поспікає.* Макс. 2) О птицѣ: домашній. *То летюча птиця, а це піша.* Черк. у.

Пішка, ви, ж. = **Піхурка.** Вх. Зн. 49.

Пішки, нар. = **Піхом.** *Було в мене троє коней, — тепер хожу пішки.* Грин. III. 200.

Пішковий, á, ё. — ярмарок. Ярмарка, на которую сходятся пѣшкомъ вслѣдствіе эпизоотіи. *Був пішковий ярмарок, а скотини не було, бо хвороба на скотину всюди була.* Волч. у. (Лобод.).

Пішнік, ка, м. = Піхурка. Вх. Лем. 450. Ум. Пішничок.

Пішохід, хбду, м. Тротуаръ. Полт. и Харьк. г.г. У Харківі пішоходи з дощок, чи з каміню. Лебед. у. В городі... якісь пішоходи роблять, щоб в ґрязі добре, бач, було ходити пішки. Котл. НП. 386. Раз я виїшов в город, йду по пішоходу. Щог. В. 63

Пішоходець, дця, м. П'шій. Став пішоходець із тернів виходити. АД. I. 125.

Піщак, кá, м. Пт. Anthus, цеврица. Вх. Пч. II 8.

Піщанець, нця, м. Песчаная почва. Тут у нас, знаєте, земля не родюча на хліб, бо все піщанець. Черниг.

Піщугá, гá, ж. Песокъ, глибокін песокъ. Хвіст... в ґрязюці таки або в піщугі. Сим. 211. Там така піщуга, що й не виїдеши. Черк. у.

Піяк, кá, м. 1) = Пияк. Г. Барв. 290 2) мн. Vaccinium uliginosum L. ЗЮЗО. I. 140.

Піяка, ки, м. 1) = Пияка. 2) Соленый и пустой огурецъ.

Піяти, пію, еш, м. О п'бтухахъ: п'бтъ Кури піють,—у дівчини сижу. Грин III. 258. Піють кури перші, піють і друї Грин. III. 375

Піятівка, ки, ж. Выпивка, пьянство Щоби мене споминали на п'ятици Грин III. 285.

Піяцтво, ва, с Пьянство. Желех.

Піячити, чу, чиш, м. Пьянствовать.

П'їла, п'їл, мн. У кожевниковъ: снарядь для растягиванія кожи. Части: два четырехгранныхъ другъ другу параллельныхъ бруска—п'їлини проходять сквозь концы болѣе толстаго бруска, наз. колóда; въ колоді есть мѣчин, одинъ конецъ котораго на чолу, а другої прикрѣпляється свóрінем. Шух. I 254.

П'їліна, ни, ж. См. п'їла. Шух. I. 254.

Плав, ву, м. 1) Пловучій островъ изъ камыша и небольшихъ растений. Поп. 258. Коломак чесною дуже ґрме: видрипає часом плави з вільхами і лозою і зносить далеко. О. 1861. VIII. 93. 2) Трясина, гдѣ подь слоемъ растительности вода. О. 1861. VIII. 26. Мнж 189. Плав так і двитить. На плавах стоїть і маяче в воді високий, устий, широколистяний очерет. О. 1862. VIII 16. Селезень на ставу, утінка на плаву Мет. 214. Хай він під плав піде! Проклятіє: пожеланіє смерті. Мнж. 162. 3) Сорь,

всякіє предмети, пливущіє по рѣкѣ сплошнымъ слоемъ. Мнж. 170. Змилось як плав. Мнж. 170. Плавом, як плав пливé. Множество двигается. Мнж. 170. Як плав пливе—військо йде. Ном. № 7679. 4) Правильное перо, маховое перо (у птицъ). Вх. Пч. I. 15. Ум. Плавон, плавочон. Мет. 214. Ой підшлю, підпаю селезеві косиці, щоб же він не літав на чужей плавочки. Грин III. 78.

Плавáк, кá, м. 1) Пловучая мельница Каменец. у. 2) Поплавокъ въ рыболовномъ сѣти. Kolb. I. 73.

Плávати, ваю, еш, м. Плавать. Ой плавали утєнята по тм бои ставу. Мет 83.

Плávач, ча, м. Плаваюцій на суднѣ, плотѣ, плотовщикъ. Шух. I. 37.

Плавáчка, ки, ж. Промысль сплавления дерева. Вх. Зи. 49.

Плавéць, вця, м. Пловець. Мир. ХРВ. 359. З Терешка добрий плавецъ: ураз Днєцю перепливає Волч у

Плávзати, ваю, еш, м. = Плазувати. О. 1862 IX. 107.

Плавіння, ня, с. Деревья, которыя навесетъ полая вода Вх. Зи 49.

Плávити, влю, виш, м. Сплавлиять. Грим, що живуть над більшими ріками, плавлиять ковбки, що їсуть водою Шух. I 37.

Плавкйй, á, é 1) Хорошо плавающий 2) Плавши. 3) Ровный, гладкий, колький. У насъ все плавке за що не візьмешя: чи стил, чи ослінчик,—таке все плавке, гладеньке.—шлях. Ровная, гладкая санныя дорога. Полт. г. Плавкі сáни. Сани легкія на ходу. Черк. у

Плávко, нар Плавно, безъ задержекъ. Більші ґкиньте масла в кашу, то вона плавкити тиме горлом. Лебед. у.

Плávля, лі, ж. Болотистый лугъ.

Плавнєвий, а, ө. Растущіи на плавнях. Сіно плавнєве.

Плавнйй, á, é. Пловучій. Плавна сїтка. См Сїтка Вас. 188.

Плávня, ні, ж. Пойма, тростниковья и камышевыя заросли, частью постоянно затопленныя, частью затопляемыя только весною во время половодья, перемежные съ заливными сѣнокосами. Вас. 206 КС. 1883. I. 43. Поп 256.

Плавóк, вкá, м. 1) Ум. отъ плав. 2) Слѣдь отъ пливущей птицы. Пливе утінка з утєнятами на море ночувати, а за ю, ю сив селезень у плавки утливає...

Гула Маруся із дівочками на гору погуляти, а за ёю, ёю молодий Юронько у слідки уступає. Мет. 157.

Плавóчок, чка, м. Ум. отъ плав.

Плávта, ти, ж. Отрѣзанный кусокъ древеснаго ствола, длиной въ 8 метровъ. Шух. I. 88.

Плавúшникъ, ка, м. Раст. *Hottonia palustris* L. ЗЮЗО. I. 125.

Плавця́, нар. Вплавъ. Плавця́ піті Пуститися вплавъ. Вх. Зн. 49

Плаз, зу, м. 1) Палка? Ном. № 13662, 13663. Въ игрѣ того-же имени длинный пруть. Kolb. I. 195. Въ игрѣ въ шкандібни (то-же, что и игра плаз)—проведенная на землѣ черта, на которой лежитъ палка (называемая у Kolb. I. 195 — плаз). КС. 1887. VI. 476. 2) Родъ игры, въ которой бросаютъ палкой съ цѣлью попасть въ другую, лежащую палку. Ив. 18. Kolb. I. 195. *Діти то у плаза, то в креймахи граються.* Морд. Пл. 137.

Плазі́вка, кя, ж. Палочка, употребляемая при игрѣ въ пла́за.

Плазові́тий, а, е. 1) Пресмыкающийся. 2) Плоскій. 3) Подлый.

Пла́зом, нар. 1) Ползкомъ. 2) Плашмя. *Ударив плазом.* НВолын. у.

Плазува́ти, зúю, еш, м. 1) Пресмыкаться, ползати. Котл. Ен. III. 30. *На зеленому полі плазують сірі комашки поміж тим гадом.* Левиц. Пов. 366. 2) Съ трудомъ идти, ѣхати, тащиться. *Сонні всі заворушились, потім піднялися і додому плазували.* Мкр. Н. 19. 3) Попадати палкой въ другую палку, лежащую на землѣ—при игрѣ въ плаз (см.). Ив. 18.

Пла́зьма, нар. = Плазом.

Плай, пляя, м. 1) Горная тропинка. Шух. I. 76 Вх. Зн. 49. *Ковала мі зазуленька на плаї, на плаї.* Гол. I. 176. 2) Рядъ. Вх. Зн. 49. Ум. Плаїчок. Шух. I. 39, 76. *Ід бичок у плаїчок.* Шух. I. 201.

Пла́кати, чу, чеш, м. Плакати.

Пла́кати́ся, чуся, чешся, м. 1) Плакати, оплакивать. *Не плачя на мое горе! не тобі його оплакати.* МВ. (О. 1862. I. 75). *А за мною сиротою всі родичі плачуть. Плачя, плачя, мій родоньку, плачя, поплакайся.* Грин. III. 391.

Плаксíвий, а, е. Плаксивый.

Плаксíвиці, ців, м. мн. Болѣзненная плаксивость у дѣтей. КС. 1893. VII. 80. КС. 1883. VII. 588. Мил. 34.

Плаксíй, сія, м. Плакса. Черк. у.

Плаксíйва, ви, ж. Плакса. Мнж. 189.

Така плаксійка. в чою, ничою,—усе плача. Мнж. 163.

Плакúн, нá, м. Раст. *Lythrum Salicaria* L. ЗЮЗО. I. 409.

Планéта, ти, ж. 1) Планета. *Ці зорі в науці зуться рухомими чи ходячими, або планетами.* Ком. I. 24. 2) Судба; иѣкая таинственная сила. *Бував той чоловік оце то лихий та навіжений, то мнякий та добрий,—як яка планета на нього находитъ.* 3) Планéта їх знає. Чорт ихъ знаєть. *Договор, чи шо в їх такий був,—планета ихъ знає!* Цирят. у.

Планéтник, ка, м. Астрономъ. Чуб. II. 584.

Плані́да, ди, ж. = Планета. *Круги соня ходить кільканадцять планид.* Дещо (4-те вид.). 26.

Планитувáтий, а, е. Свѣдущій во вплиніи планетъ на погоду и пр. *То такі планитувати є, що воно по планетахъ знає, коли на що сіяти.* Ном. № 281.

Плані́ця, ці, ж. Часть забора отъ столба до столба. Міус. окр.

Плані́тний, а, е. Полезный, приносящій помощь. *Лік планітний.* Вх. Зн. 50.

Планітува́ти, тую, еш, м. Полезнымъ быть, помогать. Вх. Зн. 50.

Пла́нка, ки, ж. Дикое яблоко, дикая яблоня. Угор.

Планóк, нка́, м. Участокъ земли въ шесть десятинъ. Вас. 197.

Плас, су, м. Часть мелефа: загнутый конецъ его молотка. Шух. I. 274. Часть топірця, собственно его бартки: плоская заостренная часть. Шух. I. 289.

Пласт, ту, м. Слои. Шух. I. 171, 176

Пла́стати, тая, еш, м. 1) Ползти, пробираться ползкомъ, взбираться; идти увязая ногами. Борз. у. *Пісок його (силяцагося пройти по песку льва) так і засипа; той пластав, пластав та так і пропав.* Драг. 303. *Пластунами, кажуть, звались за те, що... все вештались по плавнях, і як більше їм приходилось місити ґрязь, ніж ходити по сухому, сиріч пластать, то й звались пластунами.* О. 1862. II. Кух. 61. 2) Подкрадываться. *Дивлюсь, аж тхір пласта до курей.* Харьк. г.

Пластів'я, в'я, с. Пласть, слой; слой срубленныхъ вѣтвей. Вх. Зн. 50.

Пластовéнь, вня́, м. Хлопья снѣгу. *Сніг іде пластівнями.*

Пластовéць, вця́, м. Снѣгъ, падающій хлопьями. Вх. Зн. 50.

Пластовик, *ка*, *м.* = Пластовець. Вх. Зн. 50.

Пластовнїстий, *а*, *е*. Падающій хлопьями.

Пластововнїй, *а*, *е*. Съ гладкой шерстью, не курчавый. *Пластововне яня*. Константиногр. у. *Пластововнїй смух*. Черном.

Пласто́к, *тка́*, *м.* У горшечниковъ: комъ размѣшанной глины овальной формы, приготовленный для работы изъ него. Вас. 178.

Пластувати, *ту́ю*, *ещ*, *л.* Быть пластуномъ. *Про Михайла була чутка, що він пластував у Чорноморїї*. О. 1862. VIII. 27.

Пласту́н, *на́*. *м.* 1) Кубанскій козакъ, несущій сторожевую и развѣдочную службу я въ то-же время занимающійся охотой и рыбной ловлей. Поп. 240, 241. О. 1862. I. Кух. Пластунѣ, 61. 2) = Пластовець.

Пластунѣць, *нцѣ́*, *м.* Родъ черноморскаго сельдя.

Пласту́нство, *ва*, *с.* Занятіе пластуна. *Пластун не зна роскоші, не гаразд одїжний, поневіряється, а пластунства не кидается*. О. 1862. II Кух. 62.

Пласту́нський, *а*, *е*. Принадлежащій пластуна. *Пластунські курені*. О. 1862. II. Кух. 63.

Плат, *та*, *м.* 1) Нѣсколько аршинъ (5—6) бѣлаго тонкаго полотна, которымъ завиваютъ новобрачной на свадьбѣ голову. Чуб. IV. 676. 2) Платокъ. *Скажу собі зав'язати з платом юловочку*. Гол. III 385. 3) Лоскутъ.

Платá, *ти*, *ж.* Плата, вознагражденіе. *Ратуй, ратуй да ти, козаченьку, мене, буде тобі превелика плата од мене*. Мет. 101.

Платáти, *та́ю*, *ещ*, *л.* 1) Пластать, распластывать. *Платаний чабак*. Міус. окр. 2) = Латати. Вх. Зн. 50. 3) Дѣлать, откалывать, отпускать. *Платав штуки небожчик*. НВолын. у.

Платва, *ви*, *ж.* 1) Срубленный древесный стволъ въ 7—8 саж. длиной и 8 дюймовъ въ диаметрѣ съ тонкаго конца. Шух. I. 183. 2) Балка, идущая параллельно сволюку вдоль хаты по стѣнѣ,—на ней укрѣплены стропила. Подольск. г. Kolb. I. 55. Ум. Платовка.

Платина, *ни*, *ж.* Платокъ. Вх. Зн. 50. О. 1861. X. Св. 50. *Взяв платину, розстелив*. Гн. I. 212. Ум. Платинка. *Завинув у платинку*. Гн. II. 179.

Платити, *чу́*, *тиш*, *л.* Платить.

Платитися, *чу́ся*, *тишся*, *л.* Опла-

чиваться. *Чуже личко ремінцем платиться*. Ном. № 9688.

Платі́ж, *жу́*, *м.* **платі́жка**, *ка*, *ж.* Платежь.

Платі́жний, *а*, *е*. Платежный, подлежащій окладу. *У мене шість душ платіжних*. Лебед. у.

Платка, *ка*, *ж.* = Латка. Вх. Зн. 50.

Платнїй, *а́*, *б́*. 1) Получающій плату. 2) Расплатившійся, находящійся въ расчетѣ. *Глядіть-же—ми платні*. Лебед. у. *Бувши винним, треба бути і платним*. Ном. № 10649.

Платовка, *ка*, *ж.* Ум. отъ платва.

Плато́к, *тка́*, *ж.* 1) Слой. *Укопану млину беруть платками за помічю зелїзних лопаток*. Шух. I. 260. 2) Платокъ. Ум. Платочок.

Плаття, *тя*, *с.* Бѣлье. Ковельс. у. *Чи я в тебе, моя мати, усе плаття поносила? Мет. 263. Личком жита не жала, а зімою плаття не прала*. Грин. III. 548. 2) Одежда, платье. *Дороге плаття надїває, чоботи обуває*. АД. I. 169.

Платтяний, *а*, *е*. Холщевый.

Платтянїця, *ці*, *ж.* Одѣвающаяся въ платье. Г. Барв. 48.

Платя́нка, *ка*, *ж.* Портянка, онуча. Ум. Платяночка. *На білені платяночки ти красно обуйся*. Гол. IV. 488.

Плáха, *ха*, *ж.* 1) Составная часть невода, полотнище невода. Вас. 185, 187. 2) Верхняя часть свиной туши, снятая вокругъ всего туловища,—слой сала. Волч. у. 3) ? *Плахами продають сіль перед Рїздвом дешевше—копїйок по 10 за хунт*. Волч. у (Лобод.). 4) Полѣно, плаха. Вх. Зн. 50 *Широкая доска*. Харьк., Екатериносл. Слов. Д. Эварн.

Плáхїтка, *ка*, *ж.* Ум. отъ плахта

Плáхїття, *тя*, *с.* соб. Платье. Ум. Плáхїттячко.

Плáхотка, *ка*, *ж.* Ум. отъ плахта.

Плáхта, *та*, *ж.* 1) Женская одежда вмѣсто юбки: кусокъ толстой шерстяной ткани, специально для этого изготовляемый, въ видѣ длиннаго четвероугольника (ширира до $\frac{3}{4}$ арш., длина до $2\frac{1}{2}$ арш.) сшивается до половины съ другимъ такимъ же кускомъ; на половинѣ плáхта перегибается и оборачивается вокругъ талии. Четвертая часть плáхти (половина четвероугольника) наз. грівна, сшитая половина наз. станон, несшитыя гривки—крила. Вас. 169—170. Въ черниг. у. крила называются криси. Чуб. VII. 428. КС. 1893. V.

282. КС. 1889. V. Сумцовъ, № 21—22.
2) То-же, что и полотняна, по длинная и безъ талии. Гол. Од. 44. 3) Родъ бѣлаго платка, по формѣ похожаго на широкое полотенце,—имъ покрываются лемчанки. Гол. Од. 76. 4) Простыня. Угор. Ум. Плахі(о)тка. Г. Барв. 227. Плахотка-червчаточка. Шевч. 375.

Плахтіна, ни, ж. = Плахта, также небольшая или плохая плахта. Г. Барв. 451.

Плахтяній, а, ё. Изъ плахти сдѣланный, къ ней относящійся.

Плац, цу, м. 1) Вообще мѣсто и въ особенности, гдѣ прежде было жилье. Чуб. VI. 304, 404. 2) Площадь. Грин. II. 75.

Плач, чу, м. Плачь.

Плачінда, ди, ж. Родъ слоеной лепешки. Славяносерб. у.

Плачливый, а, е. 1) Плаксивый. 2) Плачевный.

Плачній, а, е. Плачевный, скорбный, жалостный. Матка під кряжем стояла, плачним гласом вимовляла. Грин. III. 151.

Плачно, нар. Хочется плакать. Так мені їх жалко стало, аж плачно. Пирят. у.

Плачущий, а, е. Плачущій. І кридалася йому та дьчина плачуща. МВ. (О. 1862. I. 75).

Плашкуватий, а, е. О дровахъ: изъ широкихъ полѣнъ, плахъ. Дрѣва плашкуваті. Вх. Зн. 50.

Плащ, ща, м. Плащъ. Ліг під ліжком, а плащ покинув на ліжку. Чуб. II. 215.

Плащанія, плащенія, ці, ж. 1) Плащаница, изображеніе на полотнѣ положенія во гробъ Спасителя. За чужую кривавицю купив у церкву плащеницю. Ном. № 13556. 2) Родъ писанки съ равностороннимъ четырехконечнымъ крестомъ въ орнаментѣ. КС. 1891. VI. 371.

Плащѣчок, чека, м. Ум. отъ плащовъ.

Плащина, ни, ж. Плащъ плоховатый. Я скинув мою дранкову плащину. Федьк.

Плащок, щка, м. Рубашка безъ рукавовъ, въ которую одѣваютъ дѣтя до перваго причащенія. Мил. 29. Ум. Плащѣчок. Мил. 29.

Плащуватий, а, е. Одѣтый въ плащъ (о пыганахъ). Плащуваті цигане.

Плева, ви, м. Названіе тощаго вола съ расходящимися рогами. КС. 1898. VII. 47.

Плѣканый, а, е. Заботливо, нѣжно воспитанный. Уман. у.

Плекатѣрка, ки, ж. Кормилица. Ум. Плекатѣронька. Гол. II. 82.

Плекати, каю, еш, и. 1) Холить, нѣжить, культивировать. Ой косо, косо, жаль мі тя: не рік я тебе плекала. Гол. II. 634. 2) Кормить грудью. Угор.

Плекѣчка, ки, ж. Мамка, кормилица, нянька. Угор.

Плекун, на, м. Ягненокъ безъ матери, вскармливаемый козю. Херс.

Племѣнник, ка, м. = Небіж.

Племѣнница, ці, ж. = Небога.

Племіння, нів, с. мн. Племена. Встрѣчено у Кулиша. Великі й дрібненькі племіння й народи. К. Дз. 231.

Племня, ня и мени, с. = Плем'я. Одна дорога до отця, до матки, а друга дорога до роду, до племня. Грин. III. 594.

Племфа, фи, ж. = Пинхва. Племфи дали. КС. 1882. XII. 625.

Плем'я, м'ята, с. Племянникъ или племянница. Употр. преимущ. во мн. ч.: плем'ята. Дивись: шишок уже нема, а треба ще братам, плем'ятам, хрещеній матері, кумам... Алв. 36.

Плем'я, м'я и мени, с. 1) Племя, поколѣніе, родъ, потомство. Иногда объ одномъ лицѣ въ значеніи родственникъ. Приїждить він до дядька, а дядина побачила та й кае: „це ж наше плем'я іде“. Мнж. 59. 2) Племя, народъ. В ті давні часи український народ жив невеличкими племенами. Левиц. Перші кв. 5.

Пленіда, ди, ж. = Планида. Г. Барв. 319.

Пленія, ці, ж. 1) Надвое распиленный стволъ строевого дерева. Вх. Зн. 50. Желех. 2) = Планиця. 3) Заключение? Знайшов тя у темниці, сказав еси: „Устань, Петре, й ступай з плениці“. Чуб. I. 166.

Пленіпотѣнт, та, м. Довѣренное лицо, уполномоченный, повѣренный. Панський пленіпотент. К. ПС. 5.

Плѣнтати, таю, еш, и. 1) Путать ногами, плестись. Манув до себе дитину, а воно з другого кінця лави, перебіраючи ручками і держучися за лаву, плентало ніжками та реготалося, ідучи до батька. Г. Барв. 165. 2) О ребенкѣ: двигать ручками. Воно мені, малеє, плентає рученятами,—у, каже. Г. Барв. 119.

Плѣнтатися, таюся, ешся, и. Плестись, тащиться; шляться. Г. Барв. 357. Плентався і по тій землі, де вже от-от край світа. Стор. МПр. 168.

Плескавіця, ці, плесканька, ки, ж. Рыба Abramis (Blicca) argyroleuca. Вх. Пч. II. 18.

Плескѣна, ної, ж. Родъ кушанья: куски гречишной лемішки, обсыпанные истолченнымъ коноплянымъ сѣменемъ и изжаренные. Маркев. 159.

Плескѣнка, ки, ж. 1) Глиняная посуда, родъ большой фляжки для водки въ видѣ плоскаго круга съ горлышкомъ; носится на шнуркѣ черезъ плечо. Шух. I. 270. 2) **Плѣсканка сыру.** Кругъ сыру. МУФ. III 47.

Плескѣння, ня, с. 1) Хлопаніе въ ладоши. 2) Выдѣлываніе ковриги хлѣба. Чуб. I. 267. См. **Випліскувати 2.**

Плескѣти, щу́, щеш, м. 1) Плескаться. *А нащо було плескати на його водою?* 2) Хлопать въ ладоши; рукоплескать. *Вийшла доня на улицу, в білі руки плеще.* Лукаш. 125. 3) = **Випліскувати 2.** *Плещу, плещу хлѣбчик, дай, бабо, кіста!* Харьк. 4) У кузнецовъ: клепать. Сумск. у. 5) Болтать, выдумывать. *Що ти там плещеш,—хиби ніхто сього не знає або не чув зроду?* 6) Шлепать (по грязи). *А він і плеще до мене через ривчак.* О. 1862. VI. 44.

Плескѣтій, а, е. Плоскій, приплюснутый. Вас. 148. *Такий плескѣтій, як от хорж.* Ком. I. 29.

Плескѣтися, щу́ся, щешся, м. Плескаться. *Плескалась рибка на воді.* О. 1861. I. 97.

Плескѣч, ча́, м. 1) Родъ круглaго хлѣба съ плоскими поверхностями. *Нанече книшів, пиріжків, буциків і плескачів.* Г. Барв. 130. 2) Шлепокъ. *Надала йому, ворожому синові, плескачів у спину, щоб не висижувавсь у хаті та йшов на роботу.* Новомоск. у.

Плескѣватій, а, е. Сплюснутый, плоскій. НВолын. у. Мил. 16.

Плеснѣ, нѣ́, с. Плесна, плюсна; metatarsus. Константиногр. у. Вх. Зн. 50. Желех. **Плѣсна.** Плесневья кости. НВолын. у.

Плеснѣти, ну́, нѣш, м. Одн. в. отъ плескати. 1) Плеснуть. *Взяв горілку, вихилив та й плеснув під стелю.* Г. Барв. 210. 2) Хлопнуть въ ладоши. *Плеснула рученятами.*

Плеснѣтися, ну́ся, нѣшся, м. Одн. отъ плескаться. Плеснуться. *Плеснулася вода з лещика. Рибка плеснулася.*

Плѣсо, са, с. 1) Озеро по теченію рѣки, сильно расширенное мѣсто рѣки, чистое, незаросшее, съ тихимъ теченіемъ. Шух. I. 6. *Коломак... літом пересихає, тільки зостаються плеса.* О. 1861. VIII. 93 *Поміст вилискувався, як замерзле пле-*

со. Стор. МПр. 74. 2) Грядка четвероугольной формы. Харьк. *Як оце плесо захарастили редькою.* Зміев. у. *Плесо огірків, капусти.* Лебед. у. Ум. **Плісцѣ.** Константиногр. у.

Плесті́, ту́, тѣш, м. 1) Плесть. *Дівочки та віночки та плестимуть.* Мет. 154. *Плетуть сітки та на твої дітки.* Нп. 2) Вязать. *Плести панчохи.* 3) Вить. *Плете... вірвовки.* Г. Барв. 14. 4) — лозу́. Родъ дѣтской игры: дѣти становятся въ два ряда лицомъ къ лицу, всѣ пары vis-à-vis берутся за руки; крайняя пара проходить подъ руками всѣхъ и становится съ противоположнаго конца, за ней слѣдующая и т. д., — подражаніе выплетанію изъ лозы какойнибудь вещи. КС. 1887. VI. 480.

Плесті́ся, ту́ся, тѣшся, м. 1) Плестись. *Як цисто сей личак плівся.* 2) Заплетаться: *Згадай мене, ненько, в суботу пізенько, як дівчата помиються й плетуться дрібненько.* Грин. III. 559.

Плетѣннѣ, ба, м. Крендель. Угор.

Плетѣнцѣ, ці, ж. 1) Плетенка. 2) Особаго рода фигуры при игрѣ въ шума. *Ой нумо, нумо у шума гуляти, шума заплітати! Заплетем плетеницю.* Грин. III. 103.

Плетѣцѣ, ці, ж. — біла. Рыба *Luciscus rutilus.* Шух. I. 24.

Плетѣнка, ки, ж. 1) Вязаная шерстяная рукавица, которая вкладывается въ кожаную. Лебед. у. 2) Свитая, сплетенная мѣдная проволока, употребляемая при украшеніи деревянныхъ издѣлій инкрустаціями и пр. Шух. I. 273, 280, 277. 3) Родъ вышивки. Шух. I. 155, 156.

Плетѣння, ня, с. 1) Плетеніе. 2) Вязаніе.

Плетѣннѣ, тнѣ́, м. Плетень. *Заплітайся, плетинь, заплітайся, завивайся, труба золотая.* Мет. 295.

Плетѣтка, ки, ж. Сплетня. *Плетки слухаць не будеме.* Гол. III. 261.

Плетѣюга, ги, ж. Лгунь. Угор.

Плетѣюх, ха, м. Раст. *Lucium barbagit.* Вх. Пч. I. 11.

Плетѣянка, ки, ж. 1) Огороженный источникъ (криниця). Желех. 2) Сплетенная изъ соломы лента, изъ которой шиивается потомъ шляпа. Гол. Од. 56.

Плѣхатися, хаю́ся, ешся, м. Тащиться, идти съ трудомъ. Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Плѣцѣнка, ки, ж. Рубаха безъ складокъ около воротника. Вх. Зн. 50.

Плець, цю, м. Усадьба. *З-за хатки вилядали невеличкі хлівці, повіточки; трохи далі—тік; за током—огород; а все кругом обнесено низенькою ліскою. Зразу видно було, що то плець не дуже заможного хазяїна.* Мир. ХРВ. 9.

Плечастий, а, е. Плечистий, широкоплечій. *Візника плечастий, усатий.* МВ. (О. 1862. III. 51).

Плечé, ча, м. 1) Плечо. 2) Въ столбѣ, закінчуваному шиномъ,—часть его по сторонамъ шипа. Уман. и Гайсин. у. 3) Часть топора, также сапіни. См. сокира, сапіна. Шух. I. 175, 176. 4) Часть магілвиці. Шух. I. 154. 5) Зарѣзка въ спицѣ колеса, вставляемая въ ступку. Вас. 147. 6) Часть кухонной печи. *А в нашій печі золоті плечі, а срібні одвірки,—дайте нам горілки.* Грин. III. 472. 7) Въ сукновальной толчеѣ: бревно въ валу, поднимающее песть. Шух. I. 113. 8) Верхняя горизонтальная часть ярма, лежащая на шеѣ вола. Шух. I. 165. Ум. **Плечико**, плічко, плеченько. *До стіни оченками, до дружбоньки плеченьками.* О. 1862. IV. 18. Ум. **Плечіці** употр. только во мн. ч. Маркев. 70. Мкр. Н. 10. *Обстели мені плечіці мої хрещатим барвінком.* Грин. III. 496. *Тут наша дівчинька ходила, кіскою плечіці укрила.* Мил. 133.

Плечевій, á, é. Плечевой, къ плечу относящійся. Рушник плечевій. Полотенце, которымъ повязываютъ старостів на сватаньѣ. Вас. 167.

Плеченько, ка, с. Ум. отъ плече.

Плечико, ка, с. 1) Ум. отъ плече. 2) мн. Вставка въ рубахѣ, покрывающая плечо. Kolb. I. 39. Шух. I. 159.

Плечінда, ди, ж. Родъ пироговъ или ватрушекъ—съ творогомъ или тыквой. Св. Л. 11. См. Плачинда.

Плечистий, а, е=Плечастий.

Плечіці, чіць, с. мн. Ум. отъ плечі. См. Плече.

Плешень, шня, м. Ломъ для ломки льда. См. Плішня.

Плешня, ні, ж.=Плішня. Сим. 147.

Плещук, ка, м. Родъ игры на свѣтлый праздникъ. Вх. Зн. 50.

Плив, ву, м. 1) Течение. *Час плив своїм пливом.* МВ. III. 46. *Чого Дясна у плив пошла? Шо крутий юри.* Грин. III. 74. 2) Збіти з пливу. Сбитъ съ толку. Усі одного зібють з пливу. НВолын. у.

Пливати, ваю, еш, ил.=Плавати. Гв.

П. З. Тенер уци не літають, ні лебеді не пливають. Гол. I. 43.

Пливсті, пливті, вў, вѣш, ил. Плыть. *Я вже цих катержних усей разів десять на день відіюю, щоб вони сюди до жита не пливли.* Кобел. у.

Пливўшки, шок, ж. мн. Въ загадкѣ: сани. *Пливуть пливўшки, позадирали угору вушки.* Грин. II. 311.

Плиг! Прыгь! скокь!

Плиг, гу, м. Прыжокъ. **З плигу збітися.** Сбитъ съ толку, спутаться. *Емій од страху з плигу збився.* Котл. Ен. II. 30.

Плиганья, ня, с. Прыганье.

Плигати, гаю, еш, ил. Прыгати. *Сердешний звір перекидався, плигав, вертівся і качався.* Котл. Ен. II. 25.

Плигнути, гнў, нѣш, ил. Одн. в. отъ плигати. Прыгнуть.

Плигом, нар. Вскачь, прыжками. *Дика коза біжить плигом.* Борз. у.

Плигнути, нў, нѣш, ил. Прыгнуть съ силой. *А собака здоровий та як плигоне йому на груди,—так і звалив.*

Плинути, ну, нѣш, ил. Плыть. *Плинить, плинить, білі уци, до мойого роду.* Гол. I. 274. *І риба не плине проти бистрої води.* Ном. № 1092.

Плис, су, м. Плесъ, бумажный бархатъ. Вас. 192.

Пли́ска, ви, ж. Птица: а) Motacilla, трясогузка. Вх. Пч. II. 12; б)—біла. Motacilla alba. Вх. Пч. II. 13; в)—жовта. Motacilla flava. Вх. Пч. II. 13; г)—Лисак 4. Вх. Пч. I. 16; II, 11. *Ми були в ліску да поймали пліску чорную да чубатую.* Грин. III. 442.

Плискатий, а, е=Плесканий. *Дивлюсь, аж на тій деревині усякого розбору слизи—і крулі, і пліскати, і довгенькі, та все на одному дереві.* Золотон. у.

Плискáč, ча, м. 1)=Плескáč. *Спекла жінка пліскач і дала на дорогу, та такий добрий.* Новомоск. у. 2) Шлепокъ, легкій ударъ ладонью.

Плискóватнй, а, е. Плоскій. *На низенькому, плісковатому острівці.* Левиц. ПЙО. I. 496. Ум. **Плискóватенький**. *Плісковатенький рівний камінь.* О. 1862. IX. 110.

Плискóм, нар. Плашмя. *Повернув ножа пліском та й ударив мене ножем по спиці.* Рк. Левиц.

Плісті, вў, вѣш, ил. 1) Плыть. *Ой як лебедям плісти против води важко.* Мет. 108. *Гіля, гіля, білі уци, на річеньку плісти.* Грин. III. 249. 2) О зернѣ:

высыпаться. *Віска ми ще не пожами, а він пливе.*

Плістка, ки, ж. = **Плиска а, б, в.** Вх. Пч. II. 12.

Плись, меж. = **Плюсь 1.** У воду тільки плись, як раз пішло на дно. Греб. 366. *А лебідь плись на дно.* Греб. 363. 2) Виражаєтьь быстрое падєніє. *Из моці вибивсч, сердешний на бік плись.* Греб. 376.

Плит, та, м. **Плоть.** Мнж. 189.

Пліта, ти, ж. **Плѣта.** Міус. окр. Гн. II. 121. Шух. I. 227. *Долівка камінням виложена, плитами.* Св. Л. 25.

Плитній, **плитовій**, а, ё. Вь плитахъ. *Камні плитні.* Міус. окр. *Сажавки обложєні плитовим камінням.* Стор. МІР. 66. *Земляне угілля бува плитне і кулашне.* Міус. окр.

Пліточка, ки, ж. Названіє коровы. Kolb. I. 65.

Пліття, тя, с. соб. **Плиты.** Вх. Зн. 50. Шух. I. 79, 227.

Плихати, хajú, еш, гл. **Висѣть**, развѣваться; порхать. Угор.

Плішка, ки, ж. = **Плиска в).** Шух. I. 89.

Пліва, ві, ж. **Плева**; мездра. Шух. I. 253. Ум. **Плівна.**

Плівка, ки, ж. 1) Ум. отъ пліва. 2) Пленка. 3) Півка на молоко, сливкахъ, сметанѣ.

Плід, плбду, м. **Плодъ**; потомство. К. ХП. 71. *Чий корінъ, тою й плід.* Мнж. *Ні роду, ні плоду не мав старий.* Св. Л. 307. *Гей, гей, не надь, рибалко молоденький, на зридний гак ні шуки, ні лина!... Нащо ти нівечии мій рід і плід любенький?* Г.-Арт. (О. 1861. III. 9). *Хиба скажси: з Рима родом, або з пугача дід мій плодом.* КС. 1882. X. 23. *А дід поросятко продав у чуже село. Кажє: на плід.* Г. Барв. 359.

Плідливий, а, е. **Плодовитый.** *Жидж плідливі.* Могил. у.

Плідний, а, е = **Плідливий.** *Плідна звіря.*

Плідниця, ці, ж. **Плодовитая** самка.

Плідно, нар. **Плодно**, **плодоносно.** *Дай тобі, Боже, щоб у полі зридно, щоб у полі зридно, а у дворі плідно.* Чуб. III. 365.

Плім'я, м'я, с. = **Плем'я.** МВ. (О. 1862. III. 75). *Не сама собою, з отцем, матір'ю, із родом, з плім'ям, з ким тобі Бог дав.* Мет. 331.

Пліндрѣвина, ни, ж. **Разграбленное, разоренное, опустошенное мѣсто.** *На ту-*

стоші німецькій, на тім руйнованим, де жміль повився, по займані - пліндрѣвину шляхецькій живе народ. К. Дз. 110

Пліндрування, ня, с. **Грабежъ**, **разорєніє**, **опустошеніє.**

Пліндрувати, рую, еш, гл. **Грабить**, **разорять**, **опустошать.** *Усіх татар розбивали і пліндрували.* Макс. *Не день і не два ляхи Україну пліндрували.* Макс.

Плінуватий, а, е. У гребенщикѣвъ, о рогахъ: съ наростами и пленками. Вас 163.

Пліска, ки, ж. 1) Желудиная плі орѣховая чашечка 2) = **Плиска а, б, в.** *Ой коби я очі мали, як у тої пліски, я би ними виморали всі пироги з миски.* Гол.

Плісня, ні, ж. 1) **Плѣсень.** НВолын. у 2) = **Плішня.** Берд. у.

Пліснявий, а, е. **Заплѣсневѣлыи.**

Пліснявити, вію, еш, гл. **Плѣсневѣть.**

Пліснявка, ки, ж. **Болѣзнь** **языка:** **молочница**, **плѣсневица.** КС. 1893. VII. 77. Мил. 31 *Пліснявка з языка збіжить.* Драг. 28.

Плісбнь, (ж.?) **Раст.** *Mucog muscudo.* Вх. Пч. II. 33.

Пліства, ви, ж. = **Плиска а, б, в.** Вх. Уг. 259.

Плісцѣ, ця, с. Ум. отъ плесо.

Пліт, плотá и плóту, м. **Плетень**, **изгородь**, **сплетенная** **изъ** **хворосту**; у **гуцуловъ** **изъ** **горизонтально** **лежащихъ** **жерден** (**ворини**), **концы** **которыхъ** **ущемлены** **между** **двумя** **рядомъ** **стоящими** **тонкими** **и** **высокими** **столбами** (**кіле**), **верхніє** **концы** **которыхъ** **стянуты** **сплетеннымъ** **изъ** **тонкаго** **древеснаго** **ствола** **кольцомъ** (**гужвá**, **гужѣвка**); **нижня** **жердь** (**ворина**) **для** **предохраненія** **отъ** **гниенія** **лежить** **на** **камняхъ**, **называемыхъ** **підніжки.** Шух. I. 74. **Пліт** **вічний.** **Огорожа**, **сложенная** **изъ** **камней** Шух. I. 75. *Ой ходить сон коло вікон, а дримота коло плота.* Макс. *Копитан хоть і подивиться на чоловіка, то неначе собака крізь пліт.* Федьк. *Низом, низом по-під плоти, в конотлях словася.* Лукаш. 126.

Плітка, ки, ж. **Рыба:** **плотва**, **плотичка.** Вх. Пч. II. 19. Употр. какъ **ласкательное** **къ** **женщинѣ:** *Моя ти плітко!* Котл. Ен. V. 19. Ум. **Пліточка.**

Плітұха, хи, ж. **Раст.** *Convolvulus serium* L. ЗЮЗО. I. 119.

Пліть, ті, ж. 1) **Вьюційся** **стебель.** 2) = **Плетянка** 2. Гол. Од. 56. *Пліть соло-м'яна.* О. 1862. IV. 2.

Плічко, ка, с. 1) Ум. отъ плече. 2) Передній окорокъ свиньи.

Плішати, шѹ, шиш, ш. 1) Вбивать клинья для скрѣпленія. *Плішити сокиру* 2)—рибу. Оглушать ударомъ палки находящуюся подо льдомъ рыбу.

Плішка, ки, ж. Клинь деревянный. Угор.

Плішня, ні, ж. Родъ большаго долота или лома для пробиванія льда. Сумск. у. Вас. 187.

Пліщ, ша, м. = Лящ 1. Вх. Пч. II. 18.

Плова, ви, ж. Ливень съ бурей. Вх. Зн. 50. Шух. I. 185. *Ударить плова з громами.* Шух. I. 212. *Сівбину виб'є град, або зіб'є плова.* Шух. I. 166. *Не боїться мокрий плови.* Фр. Пр. 115.

Плодіти, джѹ, диш, ш. Плодить, рождать. *Бодай же ти, бистра річенько, рибки не плодиш.* Грин. III. 279.

Плодітися, джѹся, дишся, ш. Плодиться. *Загадав мені царь птицю хвазана встріти. А як я його встрілю, що він і в нашій землі не плодиться.* Рудч. Ск. II. 83.

Плодливий, а, е = Плідливий. *Плодлива, як свинья.* Ном., стр. 286, № 4562.

Плодник, ка, м. Матка. Вх. Уг. 259.

Плодністий, а, е = Плодливий. Вх. Лем. 450.

Плодница, ці, ж. О женщинѣ: рождающая дѣтей. НВолын. у.

Плодючий, а, е. Плодовитый.

Плодь, ді, ж. Животное, тварь, все, что плодится. *А в воді ще була риба й хробаки й усяка плодь.* Гн. II. 118.

Плосінь, сені, ж. Плоскость; равнина. Вх. Зн. 50.

Плоска, ки, ж. Плоская бутылка. *Парубки беруть плоски в дзєбні.* Федьк.

Плоскавица, ці, ж. = Плєскавица. Вх. Пч. II. 18.

Плоскінка, ки, ж. = Плоскінь. Вх. Пч. II. 29.

Плоскінный, а, е. Сдѣланный изъ плосконі. *Дасте на мене шитую сорочку. — Де ж тобі, мила, шитої узяти? Будеш, моя мила, в плоскіній лежати.* Мет.

Плоскінь, коні, ж. Дергань, замашка, нужскіе стебли конопли. Вас. 199. Чуб. VII. 408. *Вибрала плоскінь.* Грин. III. 248. *Тіпає плоскінь.* Мир. ХРВ. 125. *Умер уже тоді, як плосконі брами.* Харьк. у.

Плосконьса, си, ж. Пт. *Anas cyreata*, широконось. Вх. Пч. II. 8.

Плоскѹн, на, м. Сортъ глинянаго гор-

шка отъ 3½ до 5 вершковъ вышиной. Вас. 181.

Плоскѹха, хи, ж. Раст.: а) *Panicum Crus Galli* L. ЗЮЗО. I. 130; б) — *гірна*. *Hierochloa borealis* R. et Sch. ЗЮЗО. I. 125.

Плотарь, ря, м. Сплавщикъ, плотовщикъ. Вх. Зн. 50.

Плѳтик, ка, м. Пт. Крапивникъ, *Troglodytes parvulus*. Вх. Пч. II. 15.

Плотіця, ці, ж. = Плітка. Вх. Пч. II. 19. *Нехай шуки йдять руки, а плотіці білі лиці.* Нп. Ум. Плотічна. Вх. Пч. II. 19.

Плотница, ці, ж. = Плотіця. Вх. Пч. II. 19.

Плотовѣць, вця, м. Раст. *Nicotiana rustica*. Вх. Пч. II. 33.

Плоть, ти, ж. = Плит. Шух. I. 183.

Плохий, а, ё. Смирный, тихий, кроткій. *Чи сердита, чи плоха? Грин. III. 197* *А не порве вамі собака? — Ні, він не займе, він у нас плохий.* Г. Барв. 215. *Ти кажеш, Петре, що самий плохий звір — завць; над вівцю нема й пліхшого.* О. 1861 V. 69. Ум. *Плохенький, плохесенький.*

Плоховітий, а, е Тихий, смирный. *А дитя молоденьке та плоховите собі.* Федьк.

Плохѹта, ти, м. Смирный, тихий чоловікъ. *Так плохута, нікому нічою.* Черк. у. Ум. *Плохѹтна. Еней же був собі плохутки.* Котл. Ен. III. 36.

Плѳца, ці, ж. = Площина.

Плѳчик, ка, м. 1) Металлическій наконечникъ стрѣль. *Находили ще плѳчики од стріл.* О. 1862. V. 97. 2) Плоско разложенный снопъ для крышъ. Вх. Зн. 50.

Площина, ни, ж. Плоскость, равнина; площадь. *Земля здається рівною площиною.* Ком. I. 7.

Плѳчити, щу, щип, ш. Болтать, рассказывать. *Я чув, що він плѳчив, що він укрив моїх коней.* Верхнеднѣпр. у. (Залюб.).

Плуг, га, м. 1) Плугъ. Чуб. VII. 398. *Бодай воли живі були, а плуг поламався.* Мет. 6. 2) Плуг волів. Количество воловъ, запрягаемое въ плугъ. *Купи собі ще дві пари волів, щоб було до плуга.* КС. 1882. X. 186. Ум. *Плужби.* Маркев. 49.

Плуганитися, нюся, нишся, ш. Тащиться, медленно ѣхать. *Плуганився я болотом верстов п'ять.* НВолын. у.

Плугарь, ря, м. = Плугатарь.

Плугатарь и плугатирь, ря, м. Папуцій плугомъ работникъ. Борз. у. *Уже овечки у чистому полі, уже і плугатарі*

у. толоці. Лукаш. Бідний чоловік мнявся плугатирем. Раз він орав... ХС. IV. 30.

Плугáč, чá, м. = Плугатарь. Плугач оре і в праці рветься. Ном. № 1144.

Плуговій, á, ё. Плужный. Плужний віл.

Плужити, жу, жиш, и. 1) Пахати плугомъ. Плужили, волочили та сгали. ЕЗ. V. 31. 2) Везти, йти хорошо. Поки щастя плужить, поти й ворог служить Ном. Не плужило йому якомь: чи скотину заведе, чи свининку, чи кобилу...—гледи й подохне, або вовк поїсть. Драг. 146

Плужніця, ці, ж. Родъ плуга: косуля. Сумск. у.

Плужоб, жкá, ж. Ум. отъ плуг.

Плутаніна, ни, ж. = Плутаниця.

Плутаніця, ці, ж. Путаниця, вздоръ, чепуха. Рудч. Ск. II. 65. Плутаницю плутав мні таку, що зовсім не до ладу. Павлогр. у.

Плутанка, ки, ж. Путаниця. Аж у чоловіці плутається од тії плутанки.

Плутати, таю, еш, и. 1) Путать. 2) Путать, сбивчиво розказувать

Плутатися, таюся, ешся, и. Путатися. Плутається волосся. Плутаються нитки. О неумбллой ходьбѣ. Вона посередині, а ми—кругом, мов ті каченята плутовать по траві. Сим. 203.

Плутня, ні, ж. 1) Путаниця, запутанное дѣло. П.Волын. у. 2) Плутування Чуб. IV. 204

Плутощі, щів, мн. = Плутня 2. Мир. ХРВ. 383.

Плутяга, ги, м. Плуть, мошенникъ.

Пльовá, ві, ж. Родъ игры въ мячъ. Давайте, хлопці гристи у пльови. Лебед. у.

Пльовáки, ків, мн. = Пльова. Лебед. у.

Пльондр, ра, м. 1) Этажъ. Св. Л. 218. Вікна в сьому домі на снідньому пльондрі Бог-зна колишині. Св. Л. 217. 2) мн. Поперечныя балки (въ хаті). Вх. Зн. 50.

Пльондратися, раюся, ешся, и. Шлепать, йти по водѣ. Мирг. у. Слов. Д. Эварі.

Пльондрований, а, е. Въ нѣскольбо этажей. Довгий пльондрований дім. Св. Л. 217.

Плювáка, ки, об. Постоянно плююущій, плюющая Ум. Плювáчка.

Плювáння, ня, с. Плеваніе.

Плювáти, плюю, еш, и. Плевать.

Плювáчка, ки, об. 1) Ум. отъ плювака. 2) Плевальница. Желех.

Плюга, ги, ж. Некрасивая, гадкая женщина. Гол. II. 427, 443.

Плюгавéнький, а, е. Ум. отъ плюгавий.

Плюгáвець, вця, м. Гадкій, дрянной, презрбный человекъ. Пакошник ти паскудний! плюгавець! К. ЧР. 245.

Плюгáвий, а, е. Гадкій, скверный, дрянной; презрбный. К. ЧР. 424. Ум. Плюгавéнький. Плюгавéнький панок. О. 1862. IX. 72.

Плюгáвити, влю, виш, и. = Плюганити. Желех.

Плюгáвиця, ці, ж. Гадкая, скверная, безнравственная, презрбная женщина. Желех.

Плюгáвити, вію, еш, и. = Поганити.

Плюгáвка, ки, ж. = Плюгавиця. Желех.

Плюгáвство, ва, с. 1) Гадость, мерзость, нечистота. 2) Соб. отъ плюгáвець. І жидів, того плюгавства, мов на ярмарку в Ромні Котл. Од. 490.

Плюгáш, шá, м. = Плюгавець. МВ. (КС. 1902. X. 152).

Плюй, плюя, м. Плевокъ.

Плюйкó, кá, м. Любимій плевать.

Пльондратися, раюся, ешся, и. = Пльондратися. Пльондратися по воді.

Пльондри, рів, мн. Желтые ирховые брюки у галицкихъ мѣщанъ. Гол. Од. 14.

Пльондрувáння, ня, с. = Пльондрувáння. К. ПС. 14.

Пльондрувáти, рую, еш, и. = Пльондрувати. ЗОЮР. I. 128.

Пльоннути, ну, неш, и. Пльонуть.

Пльоскання, ня, с. Плесканье.

Пльоскати, каю, еш, и. Плескать. А я слухаю.. як ті тишині керманичі весельцями плюскають. Федьк.

Плюскій, á, ё. Плоскій. Шух. I. 91. 112.

Плюсклий, а, е. Плоскій, сплюсценный. Гречка така посмалена (од блискавки) та плюскла, що й зерна пунного не вибереш. Рудч. Ск. II. 208.

Плюскóватий, а, е. Плоскій, сморщенный, приплюснутый. Лубен. у.

Плюскóта, ти, ж. Плескъ. Вода... без розливу і без плюскоти вже точиться ледві, ще видная, та вже не чутиа. МВ. (О. 1862. III. 98).

Плюснути, ну, неш, и. 1) Плеснуть. 2) Шлепнуться. Так і плюснув дідок наш у калюжу. Г. Барв. 189

Плюсь! меж. 1) Выраз. плескъ предмета, упавшаго въ воду. 2) Шастъ. Тут плюсь Еней, як будто з неба: „Ось, осьде я, коли вам треба“. Котл. Ен. I. 17.

Плю́та, ти, ж. Дождь, дождливая погода. *А дождж такий пере, плюта така.* Гн. II. 63. Ум. **Плю́тка.** *Ой на дворі плютка, тоди нам добре тутка.* Гол. IV. 318.

Плюха, хи, ж. = **Заплювиця.** Вх. Пч. I. 7.

Плю́хкати, каю, еш, ил. = **Хлюпати.** *Піди до моря та плюхни од себе води, то буде тобі (чортові) товариш. От прийшов він, хлюкнув, дивиться, стоїть такий, як і він; давай він тоді плюхкати.* Драг. 42.

Плю́хнути, ну, неш, ил. 1) = **Хлюпати.** См. **Плюхкати.** Драг. 42. 2) Садясь, опуститься сразу, какъ бы упасть. *Плюхнула в крісло, аж її підкинуло.* МВ. I. 113.

Плю́ща, щі, ж. = **Сплюща.** Вх. Зн. 65.

Плю́щати, щу́, щіш, ил. = **Плюскати.** *Уночі тріщить, а вдень плющить.* Ном. № 518.

Плю́щити, щу, щіш, ил. Закрывать глаза. *Плющить він очі.* Мир. ХРВ. 304.

Плю́щитися, щуся, щішся, ил. Смыкать глаза.

Пля́кати, каю, еш, ил. 1) = **Плекати** 2. Херс. г. Черном. Александров. у. 2) Поить съ пальца ягненка, теленка, оставшагося безъ матери. Мнж. 189.

Пля́катися, каюся, ешся, ил. Сосать молоко у матки. *Коли є такі віви, що не даються янятї плякаться... Ориштована вівиця стоїть по неволі і янятко плякається.* О. 1862. V. Кух. 32.

Пля́кунча́, ча́ти, с. Ягненокъ, не питающийся молокомъ матери. Черном.

Пля́м! меж., выражающее звукъ при чавканіи гвоами.

Пля́ма, ми, ж. Пятно. Вас. 153. *Дене-де темними плямами червоніма на траві запеклая кров.* Стор. МПр. 105. *Без страху й плями лицарь запорозький.* К. ЦН. 291. Ум. **Пля́мка, пля́мочка.** *На небі ні хмарочки, ні плямочки—чисте.* Мир. Пов. I. 167.

Пля́мина, ни, ж. Пятно.

Пля́містий, а, е 1) Покрытый пятнами. 2) Маркій. *Біла сукня пляміста.*

Пля́міти, млю́, мійш, ил. Пятнать, пятнить.

Пля́мітися, млю́ся, мійшся, ил. Пятнаться, пятниться.

Пля́мка, ки, ж. 1) Ум. отъ пляма. 2) = **Клямка.** Левч. 180.

Пля́мкання, ня, с. Чавканіе, причмокивание губами. *Та бо не плямкай, бо всі свині позбігають на твоє плямкання.* Константиногр. у.

Пля́мкати, каю, еш, ил. Чавкать, причмокивать губами. Черниг. Полт. г.

Пля́мовітий, пля́мува́тий, а, е. Пятнистый, въ пятнахъ. Черк. у. НВолын. у.

Пля́мочка, ки, ж. Ум. отъ пляма.

Пля́мува́ти, му́ю, еш, ил. = **Плямити.** *Шкода́ й меча об тебе плямувати.* К. Бай 92.

Пля́мчу́к, ка́, м. Затворка на крышкѣ у трубки, чтобы она не открывалась. Лебед. у.

Пля́в, ну, м. Планъ. Гн. II. 230.

Пля́нта, ти, ж. Ровное мѣсто? *Сплянтували ліс, плянту зробили, що й корня не видно.* Чуб. II. 183.

Пля́скати, каю, еш, ил. = **Плескати.**

Пля́ска́ч, ча́, м. = **Плескач** 2. *Пляскача дати.* О. 1861. XI. Св. 35.

Пля́стер, ру, м. 1) Пластырь. 2) Сотъ меду.

Пля́ха, хі, ж. Бутылъ, большая бутылка. *Раз у сінях мене намай з пляхою превеликою: „Випий чарку, випий!“* Г. Барв. 93.

Пля́ц, цу, м. 1) Площадь. Св. Л. 137. 2) = **Плець.** Гн. II 66; I. 132. 3) Крестьянскій надѣлъ: поле въ 3 руки и огородъ вмѣстѣ. Староб. у. 4) Мѣсто для поединка. *Ідуть вони на мідній пляц битися.* Чуб. II. 209. *Відали собі пляц.* Вызвали другъ друга на бой. Гн. II. 219.

Пля́цінда, ди, ж. Сладкій пирогъ. Подольск. г. См. **Плачинда, плечинда.**

Пля́шка, ки, ж. Бутылка. *Ой прийдіть, братіки, в неділеньку вранці, наточим горілки в зеленій пляшці.* Мет. 249. Ум. **Пля́шечка.**

Пля́шувати, шу́ю, еш, ил. У кожевниковъ: очищать овчину отъ мездры. Вас. 153.

Пля́щина, ни, ж. Бутылка, небольшая бутылка. *Тут зараз за пляшину взявся... усім по чарі піднести.* Алв. 23.

Пн́ўтися, пн́ўся, пн́ўшся, ил. = **П'ястися.**

По, пред. 1) По. *Не по чім і б'є, як не по голові.* ЗОЮР. I. 146. *Грїх по дорозі біг та до нас пли.* Ном. № 96 *По всьому саду ходила шукаючи,—нема. Дав на рік по сто червоних. Хиба ж ти не помітив по їй, що вона й здавну навіженна?* МВ. (О. 1862. III. 63, 64). *Подзвонили по дятлі у великий дзвін.* Грин. III. 275. *Дзвонять по душі. Служила вона по своїм, служила по жидак, служила й по купця.* Мир. Пов. I. 124. *Трудно стало старень-*

кій по людях жити. Г. Барв. 371. *Треба дітей пускати по людях.* Г. Барв. 284. *Чувати було по людях, що вони живуть собі як риба з водою.* Г. Барв. 106, 107. *Іздили по знахурах та по знахурках округи верстов за сто.* Г. Барв. 223. 2) *Послѣ.* *По шкоді і лях мудрий.* Ном. *Коли тревога, то до Бога, а по тревозі забув о Бозі.* Ном. № 86. *Тепер Лавринова земля, а по десяти літах знов буде Лавринова.* НВолын. у. *По всьому.* *Послѣ всего.* Св. Л. 41. *От і по грóшах.* *Вотъ ужъ и нѣтъ денегъ.* О. 1862. IV. 106. *Вже по йому, по їй.* *Онъ уже умеръ, она уже умерла.* *Ого, вже тепер буде по нїм.* Фр. Пр. 133. *Булó би по мні,—пропалъ бы я, конецъ былъ-бы мнѣ.* Фр. Пр. 132. *Як не буде миленького, то буде по мені.* Гол. IV. 457. 3) *Съ, въ.* *По кавунах малий найдок.* Лебед. у. *Висиділа перепілочка діти, а сама пішла в садочок сидіти.* *Ой що ж мені, дітки, по вас, коли мою перепелочка не маш.* Рк. Макс. 4) *За.* *Чи не вийде стара мати по холодну воду?* Мил. 113. *Вернувся по той чобіт.* Грин. I. 214. *Пою по смерть послати, то нажитись можна.* Ном. *Прийшли по мене вся моя родини.* Г. Барв. 353. *До кого ж мені тут по роботу вдатись?* Г. Барв. 240. 5) *По конецъ.* *Въ концѣ.* *По конецъ грєблі там стоять верби.* Гол. III. 301. 6) *По нїм усього надїйся.* *Отъ него всего можно ожидать.* Фр. Пр. 153. 7) *Що ж по тому?* *Что же изъ этого?* *Що ж по тому, що кохаю, коли в неї не буваю.* Грин. III. 186. 8) *По тїм, по чїм.* *Тѣмъ, чѣмъ.* *По тїм козик славен.* *А ти, дівко, по чїм славна?* *Хиба що багата.* Грин. III. 212. 9) *По тверезому, по п'яному.* *Въ трезвомъ, п'яномъ видѣ.* *По тверезому про се поговоримо.* Г. Барв. 153.

Побабістий, а, в. *Покритий морщинами.*

Побабити, блю, биш, гл. = **Побабувати.**

Побабіти, бію, еш, гл. 1) *Сдѣляться жевоподобними (мног.).* Желех 2) *Сморщиться.* *Оце як твої руки побабіли.*

Побабрати, раю, еш, гл. *Помарать, испачкати.* *Не їв, тільки побабрав-побабрав.* Ном. № 12266.

Побабувати, бую, еш, гл. *Позаниматься акушерствомъ.* *Коли вдова побабувала, то їй вже не можна йти змїж.* Мнж 155.

Побабчитися, чуся, чїшся, гл. *Сдѣляться старухой.* *Домаха дівкою посивіли і побабчилися.*

Побавити, влю, виш, гл. *Занять, забавить, развлечъ.* *Побав дитину, бач як репетує.*

Побавитися, влюся, вишся, гл. 1) *Развлечься, забавиться.* 2) *Помедлить, повременить.*

Побагатіти, тію, еш, гл. *Разбогатѣть (о многихъ).* *Побагатіли всі так, що ї годі! Ні приступу до їх!*

Побагато, нар Помногу. *Вони здорово роблять, за те ж і їдять побалато.* Харьк.

Побагатшати, шаю, еш, гл. *Сдѣляться богаче.*

Побадьорнішати, шаю, еш, гл. *Сдѣляться бодрѣ.* Мир. ХРВ. 257

Побажати, жаю, еш, гл. *Пожелать.* *Побажай чого, так і станеться.* Ном. № 280.

Побажатися, жаеться, гл. *безл.* *Захотѣться.*

Побазікати, каю, еш, гл. *Поболтать, потолковать, побалагурить* *Як зійдеться з молодичками, то любила ї побазікати.* Св. Л. 5.

Побайдивувати, вую, еш, гл. *Побаклушничать.*

Побалазувати, зую, еш, гл. *Испачкати (пальцами).* *Побалазував пальцями та ї їж після його.*

Побалакати, каю, еш, гл. *Поговорить; поболтать.* *Іди ж до Галі ти гляди—гарненько побалакай з нею.* Шевч. 284. *Погулявши, побалакавши... пішов багатий брат.* Рудч. Ск. II. 144.

Побанити, ню, ниш, гл. *Помыть (посуду, утварь, мебель, мясо, овощи и пр.).* Мнж. 121. *Ложечки побаню* Мнж. 32. *Горники побаню.* Г. Барв. 356. *В роті побанити.*

Побанувати, ную, еш, гл. *Погрустить.* Желех.

Побарітися, рюся, ришся, гл. *Промедлить, замѣшкаться.* *Він вшавить з тебе олю, от тільки ище тут побарись! Гляди ж, сьогодні щоб убрався.* Котл. Ен. I. 29.

Побаришувати, шую, еш, гл. *Побаришничать, взяти привибль при продажѣ.* *От побаришував: ні стовна, ні борошна (барина?).* Ном. № 10575

Побарложітися, жуся, жішся, гл. *Поваляться въ грязь.*

Побасувати, сую, еш, гл. *О лошади: пробѣжать галопомъ, носкагать.*

Побатувати, тую, еш, гл. 1) *Перевязать лошадей рядами.* 2) *Порѣзати.* *На-*

що ти такими великими жибками побатував? Харьк.

Побатькатися, ваюся, ешся, *гл.* Стать въ отношенія отця и сына. Вони побатькались собі, Петро та Семен: Петро сказав, що буде Семенові за сина, то й послуха як батька. Новомоск. у. (Залюб).

Побатьківськи, нар. Поотцовски. Отець побатьківськи поб'є, побатьківськи й помилює. Ном. № 9356.

Побатькувати, кую, еш, *гл.* 1) Побить посаженнымъ отцемъ, въ качествѣ отця. 2) Поругать, задѣвая въ брани отця. Ще поляяв, побатькував трохи. Мир. ХРВ. 146.

Побахурувати, рую, еш, *гл.* Поразвратничать.

Побачення, ня, с. Свиданіе. Желех.

Побачити, чу, чиш, *гл.* 1) Увидѣть. ЗОЮР. I. 114. *Нехай же я сам побачу, де марно залину.* Мет. *Гаразд, гаразд, пане Сава, ще лучше з тобою: як ми тебе побачимо на воронім коню.* Закр. 13. 2) Посмотрѣть, взглянуть. *А побачте, діду, що ти воно горить.* НВолын. у. *Встань, мила, встань, господине, за тобою вся худоба шине!* „Нехай шине, нехай пропадає, побач, милий, як друга надбає“. Чуб. V. 783.

Побачитися, чуся, чишся, *гл.* Увидѣться. *Радіють, що побачились, говорять про все.* Рудч. Ск. I. 206.

Побгати, бгаю, еш, *гл.* 1) Полѣпить, подѣлать. *Як побгають перепійці, борону, то тоді садовлять їх у піч.* МУЕ. I. 119. Полт. *Прихвацусь мерцій до тіста, пирош побгаю.* Мкр. Н. 15. 2) Скомкать; сложить (напр. ткань). *У нас коники посідлані стояли, у нас жупани побгані лежали.* Лукаш. 95.

Побгатися, бгаюся, ешся, *гл.* Сложиться складками, скомкаться. *Погаю ти одержу поскладада, бач, як усе побгалося.* Пирят. у.

Побѣкати, ваю, еш, *гл.* Позвонить въ колоколь нѣкоторое время.

Побѣдрина, ня, ж. 1) Горизонтальная перекладина, соединяющая два столба,—часть различныхъ снарядовъ: кросен, покладви, снувавки, струнки. Шух. I. 254, 237, 150, 192, 194. 2) Въ мельничномъ колесѣ то-же, что и перехрестя. Шух. I. 113.

Побезглуздити, дію, еш, *гл.* Подурѣть, обезумѣть (о многихъ).

Побезсилити, лію, еш, *гл.* Обезсилѣть (о многихъ).

Побелькотати, чую, чеш, *гл.* Побормотать нѣкоторое время.

Побенкетувати, тую, еш, *гл.* Попировать. *Ми в свата добре побенкетували.*

Побентѣжити, жу, жиш, *гл.* Обезкуражить, смутить (многихъ).

Побѣрдитися, диться, *гл.* безл. Повезти, удался. *Мені не побѣрдилося.*

Поберегті, ся. См. **Поберігати**, ся.

Побережанин, на, м. Житель побережья. КС. 1885. XI. 538.

Побережжя, жя, с. Побережье, прибрежье; понизовье. *Повій, повій, вітроньку, з побережжя в Литвоньку.* Чуб. V. 277. *На побережжі пасуть.* Ум. **Побережмячко.**

Побережина, ня, ж. Прибрежье, мѣстность по берегу рѣки. КС. 1884. VIII. 719.

Побережичка, ка, ж. Бѣла телічка *побережичка.* Чуб. III. 478.

Побережній, а, е, **побережній**, я, в. 1) Береговой. *Побережні сели. Сонце стало серед неба понад білим побережнім піском.* Левиц. I. 62. 2) **Набережній.** *Побережня стіна.*

Побережнік, ка, м. Лѣсной стражъ, полѣсовщикъ, лѣсникъ. Kolb. I. 68. Уман. у. Хотин. у.

Побережнічити, чу, чиш, *гл.* Быть лѣснымъ сторожемъ. Желех.

Поберечі, режу, жеш, *гл.* = **Поберігати.** Желех.

Поберігати, гаю, еш, сов. в. **поберігати**, жу, жеш, *гл.* Беречь, поберечь. *Він і прийшов немоцний, та таки себе не поберігав.* Кв. *Дівка себе не поберегла.* Кв. *Не поберігши тіла, і душу поцубили.* Ном. № 8794. *Пошкодуй моїх ні старих, та й своїх побережи.* Мир. Пов. II. 43.

Поберігатися, гаюся, ешся, сов. в. **поберігтіся**, жуся, жешся, *гл.* Беречься, поберечься.

Побесідувати, дую, еш, *гл.* Попировать, побыть на бесіді. См. **Беседа 2**, **бесіда.** *Гості мої ви любовненькіі, сядьте в мене побесідуйте: хліба-соли ви покущайте, пива-меду не соромайтесь.* Чуб. V. 575.

Побѣшпетити, чу, тиш, *гл.* Загадить. *Воно ж оті мухи раз-у-раз до падла літають та й нінечать усе. Бач, як бриль побѣшпетили.* Лубен. у.

Побѣштати, таю, еш, *гл.* Выругать, выбранить (многихъ).

Побиван, на, м. Названіе сказочнаго героя, будто бы всѣхъ побѣждающаго. Мнж. 90.

Побіванка, ка, ж. Пораженіе. *Козаки*

після побиванок під Кумейками на Говтві і Стариці позаходили в Московщину. Стор. МПр. 60.

Побивання, ня, с. Забота, печаль. Г. Барв. 133. Душа моя втомилась побиванням. К. Іов. 21.

Побивати, в'яю, вш, гл. 1) Бить, убивать, колотить. Де ся взявся сизокрилий орел, став лебідку бити, побивати. Нп. Що найменша в степу птиця та й та мене била.—Ой тим вона тебе побиває, що роду немає. Чуб. V. 447. 2) Бить обо что-либо, ушибать. На біле каміння, на сире коріння свої ніжки козицькі-молодецькі побиває. АД. I. 107. 3) Обивать. Ой із юрода Трапезонти виступила галера, златосиніми киндяками побивати. АД. I. 208. Комарові труну збудували, дорогами сукнами окладили, золотими цвяхами побивали. Лукаш. 4) Одолівать, побіждать. Він силою колише сине море і мудрістю дракона побиває. К. Іов. 5) Сльоза сльозу побиває. Слезза за слезой катиться. Рудч. Чп. 153. Думка думку побиває. Одна мысль быстро смѣняеть, замѣняеть другую. Ном. № 10042.

Побиватися, в'яюся, ешся, гл. 1) Битися, трепетать. Руба... тріпалась, побивалась в сітці. Левиц. I. 109. 2) Безпокоитися, заботитися, боротися съ препятствіями. Ми повинні побиватися, щоб він ширився у нас. О. 1862. I. 66. Мовчки собі побивалось, мовчки у Бога долі просило. Г. Бар. 16. Я й роспитую иноді про його мло, як він побивавсь у світі змалку. Г. Барв. 357. Б'ється, б'ється та й побивається мое серденько без тебе. Чуб. V. 127. Мати за дітьми да побивається. Чуб. V. 712.

Побивач, ча, м. Снарядъ для набивання обручен. Вх Лем. 451.

Побівачка, ки, ж. = Побивач. Вх Лем. 451.

Побійпес, пса, м. = Гицель. Желех.

Побирати, раю, вш, гл. Брать. Сум нас побирав. Насъ охватывала печаль. Вх. Зп. 50.

Побит, ту, м. 1) Быть. Чорноморський побити. 2) Образъ, способъ. Яким би побитом снастися? Котл. Ен. VI. 83. А може між вами є такий, щоб яким небудь побитом одшукав цього хазяїна. Рудч. Ск. II. 148. З якого побиту. Съ какой стати? З якою ж побиту мені вас обманювати? Котл. III. 372.

Побити, б'ю, еш, гл. 1) Побить, поколотити. За мое жито, та мене й побито.

Ном. 2) Побить, разбить (во множ.), перебить. Пішла по воду, відра побила. Мет. 5. 3) Перебить, поубивать (многихъ). Наши за ними (турками), побили й порубали. ЗОЮР. I. 7. І зо зла палицю хапає... штурнув—та й всіх курей побив. Гліб. 6. 4) Побідить, одолѣть, поразить. Гей молодих турків башів москалі побили. Гол. Поб'ють тебе, козаченьку, сиротинські сльози. Чуб. Бодай же вас, сини мої... у полі побило разом три недолі. ЗОЮР. I. 21. 5) Украсить. Вистроїв тростяний палаи, маковим цвітом побив. Чуб. II. 191.

Побітий, а, е. Покрытый крышей. Побита хата. Хата, крыша которой съ наклономъ до 60%. Шух. I. 91. Ум. Побитенький. Хатка моя побитенька, хатка на помості. Шух. I. 201.

Побітися, б'юся, ешся, гл. 1) Разбитися. Пішла по воду, відра побила. Я ж не побила, постановила, з гори покотились, да й сами побились. Мет. 5. 2) Сразитися; подраться. Треба кріпко побитися з ляхами. Нп. Посваритися з дітьми на улиці, а то й поб'ється. МВ. II. 10. Два брати... погризлись та й побились, ідучи степом. ЗОЮР. I. 306.

Побитовий, а, е. Бытовой.

Побігайка, ки, ж. В'ячно б'гаюшая изъ дому. Мабуть уже кудись майнула побігайка. Мир. ХРВ. 114.

Побігайчик, ки, м. Быстро б'гающій,—эпитетъ зайца. Зайчик-побігайчик. Рудч. Ск. II. 2.

Побіганки, нок, ж. мн. Поб'гущки, б'готня. Побила мене лиха година та нещаслива з тими побіганками. Та то ж день у день, ніч у ніч. Мир. ХРВ. 324.

Побігання, ня, с. Б'ганіє, поб'гущки, Ум. Побіганячко. Ой весна-красна, що вона винесла? Ой винесла тепло і добров літечко... Моїм діткам на побіганячко. Чуб. III. 109.

Побігати, гаю, еш, гл. Поб'гать. По евіту як іще побіга, чийхсь бацацько виллє сліз. Котл. Ен.

Побігати, гаю, еш, гл. = Побігти. І тее промоняли (кінні брати), відтіль побігали. АД. I. 107.

Побігач, ча, м. Постоянно б'гающій туда и сюда человекъ. Рк. Левиц.

Побігачка, ки, ж. 1) = Побігайка. Рк. Левиц. 2) Повось. Рк. Левиц.

Побігашки, шок, ж. мн. = Побіганки. МВ. III. 80.

Побігеньки, ньок, ж. мн. = Побіган-

жн. Привлуд. у. Цілий день у побіженьках.
Рв. Левиц.

Побігнути, ги́у, веш, м. = Побігти.
Побіг із костела.

Побігти, біжу́, жі́ш, м. 1) Поб'язать. Ой побігла дівчинонька до ворожки просто.
Нп. 2) По'язать. Наум зараз шатнувся, наняв збіржаника і побіли що є духу з цілюрником додому. Кв.

Побігүця, ці, ж. 1) = Побігайка. Та не можна її (наймички) держати: така побігүця, що ніколи в хаті не всидить.
Валк. у. 2) мн. = Побіганки. Справляти побігүці. В'язчо б'язать, постійно уходить із дому. Що се ти побігүці справляєш? Лохв. у.

Побігүщий, а, е. 1) Живої, проворний, подвижної. Вх. Зн. 17. 2) Постійно б'язаючий тудя і сюда чоловік. Желех.

Побіда, ди, ж. Поб'зда. Гласи возвишайте, мир весь утішайте побідю новою.
Нп. Млр. Л. Сб.

Побідаш, ш'а, м. Горемыка, б'дняга. То я вже і не змагаюсь (з жінкою), а як той побідаш, що с'яз ячмінь, а жінка йому: „гречка!“ — зожуюся й я: нехай буде гречка. МВ. (КС. 1902. X. 156).

Побіденний, а, е. Горемычний. МВ. (О. 1862. I. 94). А тобі мене жаль, як побіденного, нещасливого. Стор. МПр. 10.

Побіденник, ка, м. Б'дняга, горемыка. Вареники-побіденники, в окропі китіли, велику муку теріли. Ном. № 12351.

Побідіти. См. Побіждати.

Побідити, джу, диш, м. Обид'ять. Овечками сей год побідило. Той рік і без тою так мене побідив, що я не зберуся на гроші. Могил. у.

Побідкатися, каюся, ешся, м. Пос'товать. Побідкався, побідкався піп, та й вернув гроші.

Побідник, ка, м. Поб'дитель. І свій палаць, що звався побідник, до боку Низа прив'язав. Котл. Ен. V. 45.

Побідніти, нію, еш, м. Об'дн'ять (о многих). За ці іоди дуже люде побідніми. Черниг. у.

Побіднішати, шаю, еш, м. Сд'яляться б'дн'я.

Побідувати, д'юю, еш, м. Поб'дствовать. Не що вже робити, тра побідувати. О. 1862. VI. 94.

Побіждати, даю, еш, сов. в. побідіти, джу́, діш, м. Поб'ждать, поб'дити. Пан Хмельницький добре учинив: Польщу засмутив, Волощину побідив. Макс.

Побій, б'ю, м. 1) Бой, побоище. Ти, пане козаченьку, не продавай мене, не продавай мене, спогадай на себе, як ми з тобою да були в побою: в першому побою із татарами, в другому побою у Німещині, в третьому побою у Турецчині. Як побіли нас пополам з татарми, як прогнали нас до тихого Дунаю. Нп. 2) Побой. Я б не хотів і десяти карбованців за оцею побію. Екат.риносл. у. Се було скоро після того, як стався той побій з нею, як її побито. Екатериносл. у. 3) Крыша, кровля. Шух. I. 92, 116, 117. Вх. Зн. 50. Комори, стайні — усе під побоями. Федьк. 4) Ст'ати поб'єм. Осадить городъ? Сам звів корогу та й берегом пішов, став поб'єм перед Хотинном. Чуб. III. 295. Ставати до поб'ю, піти до поб'ю. Идти въ бой. Дали коня, дали зброю, ставай, синку, до поб'ю. Гол. I. 22. А як пішов до поб'ю, все військо побідив. Гол. Ум. Поб'ець. Гол. I. 61.

Побіл, лу, м. 1) Б'ляя глина. Вас. 182. 2) Поб'ляка. Лохв. у.

Побіліти. См. Побіляти.

Побілітися, лієся, лишся, м. Поб'л'ять. Чуб. V. 39.

Побілілий, а, е. 1) Поб'л'ввший. 2) Поб'л'дн'вший.

Побіліти, лію, еш, м. 1) Поб'л'ить. Побілила околю. 2) Поб'л'дн'ть. Стор. МПр. 54. Побілів як стіна, як полотно, як хустка, як смерть, як Пилат. Ном. № № 4381 — 4385. Побілів як вільхова д'вбня. Покрасн'ль. Мнж 167.

Побілішати, шаю, еш, м. Стать б'л'я. Трошки побілішали руки, як побула дома. Васильк. у.

Побілка, ки, ж. Глазурь із б'лой фаянсової глини, котрою покрывають глиняную посуду передъ размалевкой ея. Шух. I. 262.

Побілувати, л'юю, еш, м. 1) Посдирать кожи съ животныхъ. 2) Поб'л'ить ст'ну б'лой глиной. Давайте глини, будемо сіркувати, а послі побілуємо. (Залюбовск.)

Побіль, лі, ж. Мелкіє кусочки сахару. Одважте бо мені побілі хунтів зо два по копі з шагом, — адже я до ціни даю. Лебед. у.

Побільшати, шаю, еш, м. Увеличитися, сд'яляться больше, прибавиться. Мені д'лечка побільшало, а здоров'ячка поменшало. Чуб. V. 591. Малі діти, мале й лихо; побільшають, — поіришають. Чуб. V. 833.

Побільший, а, е. Большій. Ой проси собі в пана воеводи та побільшої плати. Нп.

Побільшіти, ш'у, ш'ш, м. Увеличить.

Побілювання, ня, с. Побѣлка.

Побіля, нар. Возлѣ, около. *А народу, народу! і за домовиною і побіля домовини.* Кв. *Тече річка з винограду та й побіля груші.* Грин. III. 393.

Побіляти, ляю, еш, сов. в. побіляти, лю, лиш, г. Бѣлить, побѣлить. *Нащо мені, моя маги, мичко побілила?* Чуб V. 462. *Побілила .. полотно.* Рудч. Ск. II. 44.

Побір, бору, м. Поборъ; взятки. *Превелика ще біда сі побори.* Стор. Ум. Побірок. *От же побірки прокляті.* Костом.

Побірати, раю, еш, г. Братъ, получать. *Паламар побірає шестий книш.* Гн. II. 260.

Побіратися, раюся, ешся, г. Отправляться, идти. *Час мені й до господи побіритись, бо там мене чекають.* Грин. I. 289.

Побірець, рця, м. Сборщикъ. Рк. Левиц. *Я й сам побірем чотирі годи пробув.*

Побірніці, ниць, ж. мн.=Плоскінь. Вх. Лем. 451.

Побірчий, чого, м. Сборщикъ податей.

Побіснуватися, нуся, ешся, г. Побѣсноваться.

Побіч, нар. Возлѣ, рядомъ. *Побіч мене.* Левиц. МВ. 57.

Побічниця, ці, ж. 1) Часть стола: горизонтальная планка, соединяющая ножки. Шух. I. 98. 2) Боковая доска колыбели. Шух. I. 98.

Побічній, я, е. 1) Боковой. 2) Посторонній. *Побічня служба.* Левиц. Пов. 52.

Побіяти, яю, еш, г.=Побити. *Ой сталася приодонька, побіяв муж жінку.* Гол. I. 196.

Поблагословіти, влю, віш, г. Поблагословить. *От їх поблагословили і одружили.* Рудч. Ск. II. 48.

Поблагословітися, влюся, вишся, г. 1) Получить благословеніе. *Я підійшов поблагословитись.* Св. Л. 10. 2) Перекреститься передъ началомъ дѣла. Г. Барв. 391. *Тільки що поблагословивсь їсти, аж та стріла так і встромилась в псечню.* ЗОЮР. I. 3.

Поблѣкнути, ну, неш, г. Поблѣкнутъ. *Там все поблѣкло і поблѣкло.* Котл. Ен.

Побліжчати, чаю, еш, г. Приблизитися, стать ближче.

Побліжче, нар. Ближе. *От тоді ж то він побліжче їх сїдав.* Мет.

Поблизіти, жу, зіш, г. Слишкомъ приблизити. Желех.

Поблизіти, ню, ніш, г.=Поблиз-

ничити. *Таки ж одного привести—живіт болить, а то ж двоє поблизнила.* Грин. III. 449.

Поблизнічити, чу, чиш, г. Родить двойни. *Всі ж ті овечки та покотили, та покотили, поблизничили.* Гол. II. 16.

Поблизу, нар. Вблизи. *Поблизу стояли старі вишні.* Левиц. I. 331.

Поблизьбий, а, е. Близко находящійся, близлежащій.

Поблизько, нар.=Поблизу.

Побліскати. См. Поблискувати.

Побліскувати, кую, еш, сов. в. побліскати, каю, еш, г. Блестѣть по временамъ, поблестѣть, посверкать. *Бігнуть, пливуть човенцями, поблискують веслицями.* АД. I. 246. *Жаби рощепірили носи як грила, полетівши вперше на своєму віку по повітрі, поблискуючи білими животами проти зорі.* Левиц. I. 121. *Микола тільки поблискує на його очима.* О. 1862. II. 79.

Поблідлий, а, е. Поблѣднѣвшій. *Чорняві хлопчєята потомлені, поблїдлі.* МВ. I. 45.

Поблїднути, ну, неш, г. Поблѣднѣть. *Ой ти ж моя головонько бідна, чогось моя миленька поблїдла.* Мет. 271. *Вжаснулись і поблїдли на виду.* К. ЧР. 325.

Поблудіти, джу, диш, г. Поблудить. *Поблудивши по морям, якое і землю видко стало.* Котл. Ен. 2) *Заблудитися. Не ідїть лрами, бо поблудите.* Мил. 220. 3) *Ошибитися, напортить вѣ дѣлѣ.* *Коби тут не поблудити де в чїм.* Фр. Пр. 62.

Поблудітися, джуся, дишся, г.=Поблудити 2. *Либонь же ми поблудилися, не до свата та забилися.* Грин. III. 481.

Поблудний, а, е? *Люблять мене все поблудні.* Нп.

Поблудати, каю, еш, г. Поблуждать, побродить, поскитаться. *Поблудавши мій Пеструсь, до мене оп'ять вернувсь.* Котл. Нп.

Побляклий, а, е. Поблеклый. Черниг. у.

Поблякнути, ну, неш, г. Поблекнуть. Черниг. у.

Побовтати, таю, еш, г. Взболтать. *Побовтала глєчки з молоком.*

Побовтатися, таюся, ешся, г. Поплескаться вѣ водѣ. *Побовталась дитина в воді і повеселїшала.*

Поббець, йця, м. Ум. отъ побій.

Побожєволіти, ліємо, ете, г. Съ ума сойти (о мпогихъ). Г. Барв. 467.

Побожити, жу, жиш, г. Поблагословить? *Въ свадебной пѣснѣ послѣ вѣнчанія: Дякуєме попомькові... нагленько нас од-*

правив, но твердо нас побожив. Гол. IV. 439.

Побожітися, *жўся, жишся, м.* Побожитися. *Побожився, що поховає трупу його.* Рудч. Ск. I. 110.

Побожжати, *каю, еш, м.* Выразити сокращеніе словами: *а Бóже! ой Бóже! Ото сказали, що їй вбито. От я побожкала, побожкала, та й кажу: що ж робити!* Верхнеднѣпр. у.

Побожний, *а, е.* Набожный, благочестивый. *От як розжився той чоловік, то покинув і пить,—і такий побожний зробився.* Рудч. Ск. II. 22.

Побожність, *ности, ж.* Набожность, благочестіе. К. Кр. 13. *З побожности своєї піджертвував на церкву сто рублів.* Волч. у.

Побожно, *нар.* Набожно, благочестиво.

Поболіти, *лію, еш, м.* Перенести болязнь. *Дай, Боже, в добрім здоров'ї поболіти.* Ном. № 13918. *(Кажуть тому, хто удає з себе хворого).*

Поболітися, *ліємося, етєся, м.* Заболѣть (о многихъ). *Воли му ся поболіли, сам бідний заслаб.* Рудч. Чп. 163.

Поболлювати, *люю, еш, м.* Побаливать. *Палец поболлює ме.* Вх. Зн. 50.

Поборгувати, *гўю, еш, м.* Дать въ долгъ. *Ще арендар поміркує, нам горівки поборує.* Чуб. V. 1094.

Поборець, *рця, м.* = Побірець.

Побородник, *ка, м.* Раст. Tragopogon. Шух. I. 20.

Поборозняк, *ка, м.* Личинка маискаго жука. Вх. Пч. II. 27.

Побороніти, *нію, ниш, м.* Запретить. *Не поборони, батеньку, хоч за возом побітти.* Ном. № 8993. *Скільки хоч куштуй, ніхто тобі й не поборонить.* Кв.

Побороти, *рю, рєш, м.* Побороть, одолѣть. *Хто кого поборе, той тому оце озеро одпустить.* Рудч. Ск. I. 61.

Поборотися, *рюся, рєшся, м.* Побороться. *Поборовся б, як би малось сили.* Ном. № 4160.

Пборсень, *сня, м.* Постромка. Снм. 37.

Побосіти, *сіємо, вте, м.* Остатсья безъ обуви (о многихъ). *Побосіли у нас усі,—треба чоботи справляти.* Славяносерб. у.

Побочень, *чия, м.* Боковая полоса въ шлеѣ. Вас. 160.

Побочина, *ни, ж.* Боковая стѣна. Вх. Зн. 50.

Побочкати, *каю, еш, м.* Поцѣловать. *Єдно личко побочкала, а в орусе укусила.* Гол. III. 67.

Побояринувати, *нўю, еш, м.* Побыть шаферомъ на свадьбѣ.

Побоятися, *боўся, їшся, м.* Побоятсья. *Я побоявся, щоб дзиллика не поламать.* Рудч. Ск. I. 95.

Побратати, *таю, еш, м.* Сдружить съ кѣмъ. *Який тебе михий ізніс і побратав з панамі?* Греб. (Хата. 54).

Побрататися, *таюся, ешся, м.* Побрататься, подружитсья. *Побратались свиня з пастухом.* Ном. № 2540. *Був собі коник і півник, та й побратались.* Рудч. Ск. II. 3.

Побрати, *беру́, рєш, м.* Взять (во множествѣ), забрать; разобрать. *От поберуть коси да й пійдуть ніби то косить.* ЗОЮР. I. 287. *Чи ти ж казав, щоб свої ложки побрали?* Рудч. Ск. I. 186. *Наварили, посідали крупом казана, побрали ложки.* Драг 340. 2) *Вывать, выдергать (ленъ, коноплю).* *Я свої конопельки сама поберу.* Грин. III. 302.

Побратім, *ма, м.* Названный братъ, другъ. *При добрій годні всі куми і побратими.* Ном. № 2310. *Одріклася вся названая родина, тоді нема ні кума, ні побратими.* Чуб. V. 469. Ум. **Побратімко**. Федьк. II. 125.

Побратімець, *мця, м.* = **Побратим**. Гол. IV. 458. *Ото його і гости й побратимці.* К. МБ. III. 261.

Побратімко, *ка, м.* Ум. отъ побратим.

Побратімство, *ва, с.* Братство, дружба. ЕЗ. V. 197. *Може ви чували коли небудь про побратимство? Де вже не чували? Се наш січовий звичай; як не одрізняй себе од миру, а все чоловікові хочеться до кого небудь прихилитись; нема рідного брата, так шукає названого; от побратаються да й живуть довіку укупі, як риба з водою.* К. ЧР. 123.

Побратися, *беру́ся, берєшся, м.*

1) *Взятсья, взять другъ друга.* *Поберуться усі хлопці і дівчата рядком за руки.* Чуб. 2) *Пойти, отправитсья.* *Побрався Павло додому.* МВ. (О. 1862. I. 76). *Гарасько до овець побрався.* Мкр. Г. 27. *Куди отис летять з оселі горобці? Дивлюсь, у сад побрались молодці.* Греб. 367. 3) *Поженитсья.* Мет. 7. *Доки не поберуться, любляться, а як поберуться, то судяться.* Ном. № 9822. *Поберемося, небою!* Чуб. V. 121. 4) *Обратитсья, превратитсья во что (о многомъ).* *В їх од його лікарства усе в животі брусом побралось.* Г. Барв. 325.

Побреніти, *нію, ниш, м.* 1) *Потечь*

журча; полетѣть жужжа. *Текли річки, побреніли до Заводовської аж у сіни.* Чуб. III. 220. 2) Цвѣсть нѣкоторое время. *Маківка побреніла та й осипалась.*

Побренькати, каю, еш, м. Побренчать, позвякать. *Тут треба побренькати.* Ном. № 9776.

Побренькач, ча, м. Больше во мн. ч. побренькачі. Звонкая монета, деньги (переносно, въ пословицѣ). *Аби були побренькачі, то будуть і послухачі.* Ном. № 5431.

Побренькувати, кую, еш, м. Побрякивать. *Ой возьму я ключі не побренькуючи.* Чуб. V. 130.

Побресті, бреду, деш, м. 1) Пойти въ бродь. *Побреду я по кісточки, щоб мобили невісточки.* Ном. *Хоч побреду через воду, да до свого роду.* Чуб. V. 460. 2) Побрести. *Вона подумала: мибуть мій бичок додому побрів.* Рудч. Ск. II. 14.

Побрежати, брешу, шеш, м. Поврать.

Побрежѣнка, ки, ж. Побасенка, анекдотъ. *Я давно чув про усі ці побрежѣнки, та усе якось не діймав їм віри.* Ком. I. 16.

Побридки, док, ж. мн. Бродяжничество, броженіе. *Оце немає сучки Оленки! пішла, мабуть, на побридки.* ЗОЮР. II. 19.

Побри́днути, ну, неш, м. Надоѣсть, опротивѣть (о многихъ).

Побри́житися, жуся, жишся, м. Поморщиться, сморщиться. Борз. Лебед. уу. *Як випрати сукняну хустку, то побрижится.*

Побри́ндзати, дзаю, еш, м. Побрести. *Побри́ндзав у сад.* Екатериносл. у. Слов. Д. Эварн.

Побри́шкати, каю, еш, м. Почваниться, пофуфуриться, поважничать.

Побри́хувати, хую, еш, м. Лгать, врать; привирать. *Не побри́хуй, — нічого слою не було.* Константиногр. у. *Він бреше, а ти побри́хуєш.* Ном. № 6941.

Побродіти, джу́, диш, м. 1) Походить въ бродь. *Побродила по воді.* Кв 2) Отправиться бродить, уйти изъ дому. *Сама съ дівка побродила, що съ козака полюбила.* Гол. I. 121. 3) Потоптать, бродя. *Походжено та поброджено вороними кінми, то ж ходила, побродила журавочка з дітьми.* Чуб. V. 52. *Не жаль мені тої травиці, що її побродила, тільки жаль мені свою пір'ячка, що його поронили.* Рк. Макс.

Побро́іти, рбо́, іш, м. = Набро́іти. Вх. Лем. 451.

Побрудніти, ню́, ніш, м. Сдѣлать грязнымъ, загрязнить.

Побрудніти, нію́, еш, м. Сдѣлаться грязнымъ.

Побру́кати, каюся, ешся, м. Побарахтаться. *Не сповивайте, нехай воно хоч трохи побрукається.*

Побря́кати. См. Побря́кувати.

Побря́кач, ча, м. = Побренькач. *Аби були побря́качі, то будуть і послухачі.* Ном. № 5431.

Побря́кувати, кую, еш, сов. в. побря́кати, каю, еш, м. Бряцать, побряцать, побрякивать. *Перенесу ключі не побрякуючи.* Мет.

Побря́жати, чу́, чіш, м. = Побря́кати. *Там пан Василько проїжджав, лучком побряжчав, братів пробужав.* Чуб. III. 272.

Побубня́віти, віємо, ете, м. Поразбухать (во множествѣ). *У мокрому юрох полезав, та як побубнявів.* Харьк.

Побубоні́ти, ню́, ніш, м. Побормотать. *Побубонить та й замовкне.* Харьк.

Побува́ти, ва́ю, еш, м. Побывать. *Вона в мене не полуднувала, тільки в мене та побувала.* Чуб V. 553.

Побуджа́ти, джа́ю, еш, сов. в. побудіти, джу́, диш, м. Будить, разбудить (многихъ). *Уставав Василева мати, усю свою челядь побуджає.* Чуб. V. 703. *Побудив усіх.* Грин. I. 200 *Нас побуди...* Тоді вона побудила їх. Драг. 305. *Побудив своїх братів.* Драг. 334.

Побудува́ти, ду́ю, еш, м. Построить. *Побудували литвини церкву.* Рудч. Ск. II. 196. *Опочивав сном тихим, безпробудним, як сплять царі і дуки імєниті, що помники собі побудували.* К. Юв. 8.

Побужа́ти, жа́ю, еш, м. = Побуджати. *Рано, рано-пораменько уставала, ще й раніше матуся побужала.* Чуб. V. 487.

Побу́рити, рю́, риш, м. Разрыть, раззорить, разбросать. *Побурять свині зерно.* Вх. Лем. 451.

Побурлакува́ти, кую́, еш, м. Побыть бурлакою.

Побурмиструва́ти, ру́ю, еш, м. Побыть бургомистромъ.

Побурча́ти, чу́, чіш, м. Поворчать. *Ні, в мене свекруга не зла. Часом побурчить трохи, а не лає.* Харьк.

Побусурма́нити и побусурме́нити, ню́, ниш, м. Обасурманить (многихъ).

Побусурма́нитися и побусурме́нитися, нюся, нишся, м. Обасурманиться.

АД. I. 209. Був тридцять літ у неволі, двадцять чотирі як став на волі, потурчався, побусурманився. Дума. Вже я потурчинивсь, побусурменилась. ЗОЮР. I. 213.

АД. I. 233. Хмельниченько побусурманившись, збив пушкою з юри Балка верх з батьківської церкви. ЗОЮР. I. 277.

Побут, ту, м.—Побит. К. Кр. 18. У такому побуті бажали Іван з Мотрею своїх дітей зростити. Мвр. ХРВ. 127.

Побути, буду, деш, м. Побуть. Ото побув півроку та задумав женитися. Рудч. Ск. Троги побув у лісі та й раненько вернувся. Рудч.

Побутніти, нію, еш, м. Истлѣть, сгниѣть, заплесневѣть. Милій, милій, що тобі є? Же ті власки побутніли, білі личка почорніли. Гол. I. 84.

Побучавіти, вію, еш, м. Разбухнуть.

Побуяти, буяю, еш, м. Побуйствоваць, погулять. То вже бідний козак розгадає п'ятак, то нельзя по улиці пійти побуяти. АД. I. 114.

Поваб, бу, м. Влеченіє. Из сього благословенного навѣки повабу виникла їх думка... К. ХП. 8. Шкода нашого повибу й залиманья! К. (ЗОЮР. II. 200).

Поваба, би, ж. Привлекательность, прельщеніє. Поваба, которою нас манять із тихих хуторів. К. (О. 1861. I. 311).

Повабити, блю, биш, м. Привлечь, прельстивъ; поманить.

Повабитися, блюся, бишся, м. Соблазнитися, польститися. Повабились наші на мову лукаву. К. Досв. 8.

Повагв, ги, ж. 1) Уваженіє, честь. Ой були ми в пана, була нам повага: тили мед-горілку за Ганнусю жінку. Нп. Старець старцем, а повагу любить. Ном. 2) Важность, значеніє. Двір перейди тихо, у вічі глянь з повагою. МВ. Шевч. 3) Рѣшимость. Як би він не мав поваги, щоб підпалить і мене не підцькував, то не було б і пожежі. Екатериносл. у. (Залюб.).

Повагом, нар. Медленно, не спѣша, протяжно. Не хитайсь пісні співають—повагом! Ном. № 9650. Стали по душі дзвонити во всі дзвони та повагом, та жалібно. ЗОЮР. II. 285. А ніч іде, іде собі повагом. К. Іов. 15.

Поважати, жаю, еш, м. Уважать, чтить. ЗОЮР. I. 31, 21, 35, 23. Ой поважій стару матір, хоч вона й не рідна. Чуб. V. 935. Хто не звик правди поважати, той завше ласий панувати. Ном. № 1130. Ей шати мої, шати! пийте, цу-

ляйте: не мене шанують, бо вас поважуютъ. ЗОЮР. I. 208.

Поважати́ся, жбюся, ешся, м. 1) Уважаться. 2)—за. Считаться чѣмъ. Ні сама послідня дівка в нашому селі так би не зробила, як моя дочка, що поважалася за саму першу. Кв.

Поваженія, ня, с. Уваженіє. Придбала тобі і чести, і радости, і поваженія. Кв.

Поважити, жу, жиш, м. 1) Взвѣсити многое). 2) Уважить. Поважив її Василь—оддав (їй хустку). Кв.

Поважитися, жуся, жишся, м. 1) Рѣшиться, отважиться. Поважився на таке діло! (Залюб.). Таке молоде, а він поваживсь її брати. Лохв. у. 2) Польститися, прельститься. Не подоба, старій діду, не подоба, хіба на те поважуся, що худоба. Чуб. V. 1135.

Пважко, нар. Тяжеловато.

Поважливий, а, е = Поважний 2 Пісні поважливі. КС. 1882. VIII. 264.

Поважний, а, е. 1) Почтенный, достойный уваженія. Іще трошки засоромилась перед поважним гостем, то й очіці спустила в землю. К. ЧР. 48. 2) Серіозный; солидный. Такий зробився тихий та поважний. Рудч. Ск. II. 162. Поважне обличчя. К. Досв. 127. Йому здавалось... ніби він чує поважну його мову. 3) У поважному стані. О жєнщинѣ: беременна. Памі моя нездужає: вона в поважному стані.

Поважність, ности, ж. Важность, важный, серіозный видъ, достоинство.

Поважно, нар. 1) Почтенно. 2) Серіозно, сь важностью, сь достоинствомъ. Поважно та тихо... сходилися полковники. Шевч. 233. Промовила Зося поважно. Левиц. I. 433.

Поважчати, чаю, еш, м. Потяжелѣть. Чого ви мені в клунок наклали, що він так поважчав? Харьк.

Пова́ла, ли, ж. Потолокъ. Вх. Зн. 66. МУЕ. III. 42.

Пова́лець, льця, м., также накида́льный пова́лець. Волосяной арканъ. О. 1862. I: Ревяк. 20.

Пова́лина, ни, ж. = Пова́ла. Вх. Зн. 66.

Пова́літи, лю́, лиш, м. 1) Повалить. Ой там на долині жуки бабу повалили. Чуб. V. 1128. 2) Повалить, пойти масса-ми. Повалили гайдамаки, аж стоїне діброва. Шевч. 157.

Пова́літися, лю́ся, лишся, м. Пова-

лється, свалиться, упасть. Як брат пива да й напився, по конику повалився. Чуб. V. 433. У свого кума Хмельницького дорогого напитку напився, у його долі спать повалився. АД. II. 11. У ніженьки повалилась. Чуб. V. 910. А то я як черкну його ножем по горлу, то він так і повалився. ЗОЮР. I. 159.

Повалувати, лую, еш, м. Повалить толпой. Повалувало у хату все весілля.

Поваляти, ляю, еш, м. 1) Свалить (многихъ). І перимля Фина, Тамариса на землю махом поваляв. Котл. Ен. Чорненьке малньке весь світ поваляв. Ном. № 40, стр. 291. 2) Запацкати, испачкати. Не займай мене, Грицю, поваляєш спідницю. Чуб. V. 1120. Не ззість пес, поки не поваляє. Чуб. I. 279.

Повалятися, ляюся, ешся, м. Разрушитися, повалитися. Погнали біленькі хати, повалялись. Шевч. 530.

Повандрувати, рую, еш, м. = **Помандрувати**. Куди та дівчина повандрує? Чуб. V. 96.

Повапяти, плю, пиш, м. Поштукарить.

Поварець, рця, м. Перекладина, на которую нав'ішивають котелокъ, когда въ немъ варять. Екатериносл. у. Слов. Д. Эварн.

Поварити, рю, риж, м. Поварить, сварить (многое). Чи яйця вже поварені? Васильк. у.

Поварітися, рюся, рижся, м. 1) Поваритися, сваритися. 2) Ув'ясть, завянуть. Од спели поварилося все на городі. Харьк.

Поварка, ки, ж. = **Полоник**. Черном.

Повартувати, тую, еш, м. Подстеречь, посторожить.

Поварувати, рую, еш, м. Сохранить, уберець. Бог поварував. Вх. Зн. 18.

Поваруватися, руюся, ешся, м. Остеречься, не р'ішиться. Ти свою хату не поваруєшся спродати? МВ. (О. 1862. I. 93).

Повбезпечувати, чую, еш, м. Обезпечить (о многихъ). Повбезпечували себе... пристановищем. К. Кр. 30.

Повбивати, ваю, еш, м. Перебить, убить (многихъ). Той кінъ їх повбивав. Рудч. Ск. I. 156. В одній хаті три татарки сидять посеред хати... От наші їх повбивали... і повернули додому. ЗОЮР. I. 103.

Повбиватися, ваємося, етєся, м. Убитися (о многихъ). Ном. № 7541.

Повбірати, ся, м. = **Повбірати**, ся.

Повбігати, гаємо, ете, м. Вб'іжать одному за другимъ. Хорти за ни ч повбігали (у хату) і полягали під лавою Рудч. Ск. I. 140.

Повбірати, раю, еш, м. Од'їть (многихъ). У неділоньку так гарно їх повбірає. Кв.

Повбіратися, раємося, етєся, м. Од'їтись (о многихъ). Дівчата... повбіраються так, що ну! Кв.

Повб'обтуватися, туємося, етєся, м. Замочить одєжду при ходьб'ї по грязі, по вод'ї (о многихъ).

Повб'обжати, жаємо, ете, м. Об'їдн'їть (о многихъ).

Повбувати, ваю, еш, м. Обуть (многихъ, многое).

Повбуватися, ваємося, етєся, м. Обуться (о многихъ). Це ви ще й досі не повбувалися? Богодух. у.

Повбуджати, джаю, еш, м. Разбудить (многихъ). Хто ж нас рано повбуджає, моя мила дівчино? Гол. I. 200.

Повв'іходити, димо, дите, м. Войти одному за другимъ. Повв'іходили пани, посідали. Левиц. I. 182.

Повв'одити, джу, диш, м. Ввести (многихъ).

Повв'озити, жу, зиш, м. Ввезти (многихъ, многое).

Повволікати, каю, еш, м. Втацн'їть (многихъ, многое).

Повгадувати, дую, еш, м. Угадать (о многомъ).

Повгинати, наю, еш, м. Вогнуть (о многомъ).

Повгинатися, наюся, ешся, ж. Вогнутися (во многихъ м'їстахъ). Дошки повгиналися.

Повгнічувати, чую, еш, м. Вдавить (о многомъ).

Повгніювати, нуюю, еш, м. Удобрить навозомъ (о многомъ).

Повгодбувати, вую, еш, м. Откормить (многихъ).

Повгодбуватися, добуємося, етєся, м. Откармливаться, откормиться (о многихъ). Гарно у вас индики повгодовувалися. Васильк. у.

Повг'онити, ню, ниш, м. Вогнать (многихъ).

Повгрузати, заємо, ете, м. Ув'язнуть; войти въ землю; в'їсться въ т'їло (о многихъ). Хата в того Хоми така, що її вікна в землю повгрузали. Г. Барв. 190. До парубка, аж у його і вір'ювки повгрузали в руки. ХС. III. 57.

Повда́тися, двемб́ся, етб́ся, *м.* То-же, що и удáтися, но о многихъ или многомъ. *Діти ж пак у його повдавались ледачі.* Драг. 218.

Повда́влювати, люю, *ещ, м.* Вдавить, втиснуть (во множествѣ). *Хлопець... по-давлжав йому очі в ямки.* Драг. 238.

Повдо́бувати, бую, *ещ, м.* Вставить въ выдолбленное углубленіе (о многомъ). Чуб. I. 76.

Повдо́вити, вію, *ещ, м.* Овдо́вѣть. *Перрпеличенъка повдовіла, заміж іти захо-тла.* Чуб. V. 1127.

Повдово́льняти, няю, *ещ, м.* Удовле-творить (многихъ).

Повдово́льнятися, няємося, етєся, *м.* Удовлетвориться (о многихъ).

Повдя́гати, гаю, *ещ, м.* 1) Одѣть (многихъ). *Шп повдягав їх та й повів до-дому.* Драг. 255. 2) Надѣть на себя (во множествѣ).

Повдя́гтися, гаємося, етєся, *м.* Одѣть-ся (о многихъ). Чуб. II. 601. *Повдягалися іти до церкви.* Славяносерб. у.

Поведѣ́нція, ціі, *ж.* Обычай, обыкно-веніе. Греб. 408. *Така вже в нас поведє-нція старосвітська.—Усе про те тільки й думає, щоб заробити копійку; така вже їх московська поведєнція.* Кв.

Поведі́нка, ки, *ж.* = Поведєнція. *Чи й у вас, як у нас, така поведінка: за копій-ку сто парубків, за сто рублів дівка.* Грин. III. 649. *Така у нас поведінка, що мусять підпарубочі ватажним парубкам коней по-дати.* Федьк.

Поведі́я, діі, *ж.* = Поведєнція. *Чи й у вас така поведія, щоб новоженець мав волю гуляти?* Федьк.

Повѣ́ті, в́у, зѣш, *м.* Повезти. *Уже була вмерла, повезли ховати.* Чуб. V. 12.

Повелáчка, ки, *ж.* = Поведєнція. Мвж. 189.

Повелі́кий, а, е. Нѣсколько большой. *Це повелікі черевіки на мене.* Харьк.

Повелі́чїти, ч́у, ч́їш, *м.* Сдѣлать большимъ, чѣмъ слѣдуетъ. *Машистер, як робив криж, повелічїв.* МУЕ. III. 43.

Повелі́вати. См. Повеліти.

Повелі́ння, ня, с. Повелѣніе.

Повелі́вати, ваю, *ещ, сов. в.* повелі-ти, лю́, ліш, *м.* Повелѣвать, повелѣть. *Повелів нам любитися, тепер розлучавш.* Чуб. V. 265.

Повен, вна, не = Повний. *Нарвала трушок повен хвартушок.* Чуб. V. 412.

Поверѣ́дити, джу, диш, *м.* Повредить.

Поверѣ́дитися, джуся, дишся, *м.* Повредить себя, надорваться.

Поверѣ́дувати, д́ую, *ещ, м.* Пока-призначать, поприхотничать.

Повересі́ле, ля, с. = Повересло. Вх. Зн. 50

Поверѣ́сло, ла, с. = Перевесло. Вх. Зн. 50.

Поверещáти, щ́у, щ́їш, *м.* Покричать.

Поверн́ути, ся. См. Повертати, ся.

Повертáння, ня, с. Поворотъ. *Повер-тання головою.* Левиц. I. 430. 2) Возвра-щеніе, возвратъ.

Повертáти, та́ю, *ещ, сов. в.* поверн́у-ти, н́у, неш, *м.* 1) Вертѣть, повернуть, вращать; свернуть. *Все на той бїк поля-дають, де козаки кінми грають; шабель-ками повертають.* Чуб. *На вечір сонце повернуло, поночі йти—буду коло вас ночу-вать.* Рудч. Ск. I. 211. *Він так хвостом і повернув.* Рудч. Ск. I. 25. 2) Возвращать, возвратить. *І хто зна, коли мене Бог по-верне до своєї господи.* Левиц. 3) Возвра-щаться, возвратиться. *При місяці із яр-марку повертали.* Грин. III. 325. 4) Обра-щать, обратить, превратить. *Козаки зоста-лись козаками, а нас у поспільство повер-нено.* К. ЧР. 71. *Щоб ту чорну та знов у білу повернути.* Драг. 77. *Усі грші по-вернув на хату, щоб добру зробити. У ні-вець поверн́ути.* Въ ничто обратить. *Стар-шина хоче писаря в нівець посернути.* Харьк. у. *Поверн́ути на користь.* Обратить въ пользу. *Люде повернули оці сили на ко-ристь собі.* Ком. II. 19.

Повертáтися, та́юся, ешся, *сов. в.* поверн́у́тися, н́уся, нешся, *м.* 1) Пово-рачиваться, повернуться. *Ой млин меле, вода реве, а колесо не повернется.* Чуб. V. 549. *Дедащо куди не повернется, то всю-ди йому зле.* 2) Возвращаться, возвратить-ся. *Як з дорои повернуся, то з тобою оженюся.* Чуб. V. 4. *Повернувся я з Сїбі-ру, нема мені долі.* Чуб. V. 962. 3) Обра-щаться, обратиться. *Не було й гадки, щоб усе те щастя у велике лихо повернулось.* МВ. II. 23. 4) Отправиться, направиться. *Ой їдь, мій миленький, дорога щаслива, куди ся повернеш, буду ті жичлива.* Чуб. V. 222. 5) Находиться, быть. *Нехай йому леженько задається, де він у світі повер-тається.* Ном. № 11609. *Козаки запорожці, де ви ся повертаєте? де ви ся маєте?* Мет. 444.

Поверт́іти, ч́у, т́їш, *м.* Повертѣть, покрутить

Повертїтися, чўся, ташся, гл. Повертѣться. *Повертїлись перед очима та й круть за двері.* МВ. I. 112. *То оце вискочить із лісу козак, повертїться, повертїться на коні перед Жаботином, та знов і поїде в ліс.* ЗОЮР. I. 282.

Повѣртом, нар. Возвращаясь, на обратномъ пути.

Повѣрх, нар. 1) Сверхъ. *І слїду нема, мов поверх води поплим.* Шевч. 296. 2) Выше, надъ. *Як дуже зїлля кинить—милїй поверх дерева летить.* Ном. № 231. 3) Наверхъ. *Кожух носить навиворот шерстю поверх.* Стор МПр. 169. 4) Свыше Поверх сотні. Хотин. у.

Повѣрх, ху, м. 1) Поверхность. 2) Этажъ. *На н'ятий поверх свїй як мога постїшили.* К. Дз. 147.

Повѣрхнїк, ка, м. Верхній жерновъ въ ручной мельницѣ. Шух. I. 103, 146.

Повѣрхниця, ці, ж. 1) У гудуловъ: толстая суконая онуча—вторая изъ трехъ, наматываемыхъ на ногу. Шух. I. 138. 2) Попона поверхъ сѣдла. Вх. Зн. 61. Ум. Повѣрхничка.

Повѣрхничка, ки, ж. 1) Ум. отъ поверхниця. 2) Родъ вышивши. Чуб. VII 427.

Поверховиця, ці, ж. Рыба = Оклий, *Aspius lucidus.* Вх. Пч. II. 18.

Повершїти, шў, шїш, гл. 1) Окончить дѣло. *Коли сам, каже, не повершу, то синові передим.* Шевч. 151. 2) Превзойти. *Я завтра мабуть і вас повершу спати.* Славяносерб. у. *Отже ж дарма, що цей бичок менший,—а він більшого за мто повершити.* Мус. окр.

Повеселїти, лю́, ліш, гл. Порадовать. *Не повеселила ти нас, живучи з своїм Василем.* Кв.

Повеселїтися, лю́ся, лішся, гл. Повеселиться. *Хиби мїй вік не сон? Стривай же, хоч трошки днї мені повеселитись.* К. Іов. 23.

Повеселїти, лію, еш, гл. Повеселѣть, сдѣлаться веселымъ. *Іван повеселїв, хоч і охляв уже, не ївши три днї.* Рудч. Ск. I. 137.

Повеселїшати, шаю, еш, гл. Повеселѣть, сдѣлаться веселѣе. *Я й позичила йому ті гроші, що за хату й за худобу взяла, та ніби в нас і в хаті повеселїшало.* МВ. I. 9.

Повестї, веду́, дѣш, гл. Повести. *Та повїв її до батенька.* Нп. *Та зв'язали білі руки, та повели хлопця всюди по ринку.* Чуб. V. 410. *Поведем кривою танця.* Кв.

Як же ви... погано повели свою дочку. Св Л. 82. *Пальцями повела себе по виду* Г. Барв. 116.

Повестїся, ведѣться, гл. безл. 1) Поїти. *Знову повелось по старому.* Ком. I. 15. 2) Удаться. *От же матері дач Бог талан, а мені дак уже й не повелось.* Г. Барв. 424.

Повечѣрати, рїю, еш, гл. Поуживати. ЗОЮР. I. 74. *Дай мені, милесенький, повечеряти, повечерявши, ляжемо спати.* Чуб V. 54.

Повечїркувати, кую, еш, гл. Їсть послѣ ужина. *Вечеряла, повечїркувала.* Ном. № 14324.

Повечорїти, рїє, гл. безл. Повечерѣть, наступить вечеру. *Коли б мені да, Господи, повечорїло, до б на моєму серденьку поздоровило.* Чуб III. 169.

Повѣштатися, таюся, ешся, гл. Пошататься, поклоняться. *Повѣштатся я тутечки чимало на своєму віку.* Стор. II. 130.

Повз, нар. Мимо. *Що повз мїй двір, ворїтечка илубка летїла.* Мет.

Повзання, ня, с. Ползание.

Повзати, заю, еш, гл. Ползать; скользить. *По столу повзе рукою.*

Повзтї, зў, зѣш, гл. Ползти, лѣзть, слѣзати. *І раком ліз, і повз черевом, і котився з гори.*

Повзувати, вїю, еш, гл. Обуть (многихъ). *Пани повзувані, слїди ваші босї.* Ном. № 1183.

Повзуватися, вїюся, ешся, гл. Обуться (о многихъ).

Повзун, нї, м. 1) Ползунъ. 2) Въ вѣтряной мельницѣ: брусъ, на которыхъ поворачивается мельница. Лохв. у.

Повибивати, вїю, еш, гл. 1) Выбить (о многихъ). *Ви мені очі повибиваете.* Рудч. Ск. II. 103. 2) Перебить (многихъ). *Такого народу повибивали під ту війну.* 3) Окончить барабанить (на многихъ барабанахъ). *Дівчинонька крїпко полюбила, козаченька рано не збудила, що в барабани да повибивали, у жоломїйки да повиравали.* Чуб. V. 151.

Повибирати, рїю, еш, гл. = Повибирати. *Повибираю коралики до зерен.* Чуб. V. 338.

Повибїгати, гїємо, ете, гл. Выбїжати (о многихъ). *Повибїгали якїсь панночки* МВ. I. 112. *І жїнки, і молодїцї повибїгають.* Кв.

Повибїрати, рїю, еш, гл. Выбрать, вынять, собрать (во множествѣ). *Сїдай, по-*

рїйся трохи, поки я ниржечки повибіраю з печі. Рудч. Ск. II. 6. *Як повибіраєш хліб м'який з печі, а тоді знову посадиш допикатися, то двічі вміратимеш.* Грин. II. 25.

Повибіра́тися, ра́ємося, ете́ся, гл. То же, что и **вібратися**, но о многихъ. *Инши зовсім повибірались на Доницину, попродавши хати й городи.* Г. Барв. 240.

Повибб́тувати, тую, еш, гл. Выболтать, выплескать (во множествѣ)

Повибудо́вувати, вую, еш, гл. Выстроить (во множествѣ). *Погорілиці повибудували гарні хати після пожежі.* Волч. у.

Повибурко́вувати, вую, еш, гл. Вымостить (во множествѣ). *Повибурковувано каменем вулиці.*

Повива́лювати, люю, еш, гл. 1) Вывалить (во множ.). 2) Высунуть (языки—о многихъ). *Дванадцятро левів роти порозвивляли, язики повивалявали* Мнж. 19.

Повива́рювати, рюю, еш, гл. Выварить (во множествѣ).

Повива́ти, ва́ю, еш, сов. в. пові́ти, в'ю́, еш, гл. 1) Обвивать, обвить, повить. *Молодиця в презетовому очіпку, повитому тонким серпанком.* Стор. МІр. 54. *Високій ті могили, де лягло спочити козицькеє біле тіло, в китайку повите.* Шевч. 48. 2) Пеленать, спеленать. *Молодая Оленочка синочка родила, повила його, повила та у білії пелюшки.* Чуб. V. 890. *Не одчуравсь того слова, що мати співала, як малою повивала.* Шевч. 128. Переносно: рожать, родить. *І прийшла година і я тя повила, грудьми іодувала, до серця тумила.* Гол. III. 454. 3) Завивать, завить. *Ой ти, вербо кудрявая, хто на тобі кудрі повив?* Чуб. III. 117. 4) Вить, свить (в'нокъ). *Старости, пані старости! благословіть молодій вінки повить!* Мил. Св. 3.

Повива́тися, ва́юся, ешся, сов. в. пові́тися, в'ю́ся, ешся, гл. 1) Повиваться, повиться, обвиться. *Серпанком повивається. Долина туманом повивається.* 2) Пеленаться, спеленаться. *Погано повивається сям повивачем.* 3) Завиваться, завиться. *Кучері повилися.* 4) О растеніи: ползти, вяться, обвиться. *Повився горобиний горошок.* М.В. I. 140. *Королів цвіт повився по лісі.* Г. Барв. 89. 5) Взвиваться, взвиться. *Тоді жайворонки повилися.* АД. I. 161.

Пові́вач, ча, м. Свивальникъ. Мил. 29. *Там Пречиста сина купала, а скупивши повивачем сповими.* ХС. VII. 444.

Повивертáти, та́ю, еш, гл. 1) Опро-

кинуть (многое), опрокидывая вылить или выбросить. *Страву повивертав, посуду побив.* Мнж. 43. *Глечики повивертала.* *Предки наші славні в склепах спочивали, а тепер їх айдамаки з трун повивертали.* К. Досв. 27. 2) Выворотить, вывернуть наизнанку. *Кожухи повивертали.* 3) Выставить, выпятить, выворотить. *Пішов бідний брат до волів, а вони лежать, боки повивертали.* Рудч. Ск. II. 132.

Повивертáтися, та́ємося, ете́ся, гл. 1) Опрокинуться (о многихъ). 2) Вывернуться на изнанку. *Ружава повиверталася.* 3) Разлечься (о многихъ). *Усі понайдалися і повивертались та й не встають.* Рудч. Ск. 59.

Повиве́ршувати, шую, еш, гл. Закончить кладку стоговъ.

Повиві́рчувати, чую, еш, гл. Высверлить (во множествѣ).

Повиві́ршувати, шую, еш, гл. = Повивершувати.

Повиві́шувати, шую, еш, гл. Вывѣсить (во множествѣ).

Повиво́дити, джу, диш, гл. 1) Вывести (многихъ). 2) Наплодить, высидѣть изъ яицъ (многихъ). *Курка курчат повиводила.*

Повиво́дитися, димо́ся, дитеся, гл. 1) Вывестись, исчезнуть. *Ведмеді у нас повиводились.* 2) Выйти, выключнуться изъ яйца (во множ.). *Курчата вже повиводились.*

Повиво́зити, жу, зиш, гл. Вывезти (многое). *А хазяїн так загуляв, що й усі можна бочки повивозити.* Рудч. Ск. II. 151.

Повиволі́кати, ваю, еш, гл. Выволочь, вытаскать (многихъ). *Вони як поспнуть, то хоч за ноги їх повиволікай.* Харьк. у.

Повивча́ти, ча́ю, еш, гл. Выучить, научить (многое, многихъ). *Повивчала сама всіх тісень.* Харьк.

Повивча́тися, ча́ємося, ете́ся, гл. Выучиться (о многихъ). *Повивчались ми всі прости.*

Повив'язувати, зую, еш, гл. Повязать (о многихъ или многихъ). *Голови шовковими платками повив'язують.* Мир. ХРВ. 25.

Повига́дувати, дую, еш, гл. Выдумать; избобрѣсть (многое). *Чимало чого повигадували розумні та учені люде.* Ком. II. 9.

Повиганя́ти, ня́ю, еш, гл. = Повигонити.

Повигнива́ти, ваю, еш, гл. Выгнати (во многихъ мѣстахъ). *Солома на хаті як повигнивала.* Харьк.

Повигноувати, юю, еш, л.—Повгноувати.

Повигнобувати, вую, еш, л. Вскормить, выкормить (многихъ).

Повиглобднюватися, нюємося, етеся, л. Проголодяться (о многихъ). *Мухи поешолобднювались та й кусають.* НВолын. у.

Повигонити, ню, ниш, л. Выгнать (многихъ): Рудч. Ск. I. 88. *Не озивайтесь, бо й вас з хати повигонить.* Драг. 176. *Пан звелів, щоб повигонили кури й цуси.* Рудч. Ск. II. 155.

Повигортати, тваю, еш, л. Выгрестъ (во множествѣ). *Повигортай попів з усіхъ ґрубок.*

Повигострювати, рюю, еш, л. Наточить (многое, о многихъ). *Повигострювали свої ножі.* Харьк.

Повигострюватися, рюємося, етеся, л. Наточиться. *Ніяк не нагострю свою ножа.—А наші добре повигострювались.*

Повигравати, ваємо, ете, л. 1) Выиграть (о многихъ). *Не можна всім повигравати, треба ж комусь і програти.* 2) Окончить, перестать играть (о многихъ). *Уже ж барабани та й повигравали, скрипки, дудки та й повигравали.* Чуб. V. 951.

Повигрібати, баю, еш, л.—Повигортати.

Повигромаджувати, джую, еш, л. Выгрестъ (во множ.). *Повигромаджуй жар з обох ґруб та відаси вуїлля.*

Повигулюватися, люємося, етеся, л. Нагуляться (о многихъ) Грин. II. 82.

Повидавати, даю, еш, л. Выдать (многихъ). *Чимало дочок повидавав уже заміж.* Левиц. Пов. 26.

Повидаватися, даємося, етеся, л. Выйти замужъ (о многихъ).

Повидавлиувати, люю, еш, л. 1) Выдавить (по множествѣ). *Давить мороз?—Та давить, бодай йому очі повидавлювало.* Мнж. 144. 2) Передавить (многихъ).

Повидати, даю, еш, л. Повидать. *Виведи нас з хати на двір почуляти, світа повидати.* Грин. III. 487. *Ой почувайте і повидайте, що на Україні постало.* ЗОЮР. I. 271.

Повидатися, даюся, ешся, л. Повидатися, увидѣться. *Таки з своїм родом та повидаюся.* Чуб. V. 474.

Повидзбувати, бую, еш, л. Выклевать (многое).

Повидирати, раю, еш, л. 1) Вырвать (во множ.). *Не куй, зозуленько, теменької*

ночі, повидирави на ліциноньку очі. Чуб. III. 157.

Повидіти, джу, диш, л. Увидѣть. *Господня повиділа, що чоловік щось збирає.* Чуб. II. 555. *Циан... повидів, що кум іде з сокирою.* Чуб. II. 555.

Повидло, ла, с.—Павидло.

Повидлянка, ки, ж. Родъ кушанья: разводятъ повидло горячей водой и ѣдятъ съ кулешю. МУЕ. I. 101.

Повидну, нар. При свѣтѣ, когда видно. *Пішов я з Лавріном роздивитися город повидну.* О. 1861. X. 146. *Завтра повидну допишеш, покинь тепер.*

Повидобувати, бую, еш, л. 1) Выдолбить (во множествѣ). 2) Выковырять (во множ.). *Повидобував йому очі.* Рудч. Ск. II. 28. *Як очей на спичку не повидобує.* Коног. у.

Повидніти, ніє и повиднішати, шає, л. безл. 1) Проясниться. 2) Разсвѣть.

Повиднѣти, нар. На разсвѣтѣ.

Повидумувати, мую, еш, л.—Повигадувати. *Отсе три дні панські одбудеш, а четвертий за подушине, п'ятниця й суботи якісь толочні повидумували.* МВ. I. 98.

Повидурювати, рюю, еш, л. Выманить обманомъ (многое, у многихъ).

Повіж, нар. Выше. *Повіж моря краю зачився місяць в туманах блукати.* Федьк. I. 57.

Повиживати, ваю, еш, л. Остаться въ живыхъ (о многихъ).

Повижинати, няю, еш, л. Сжать (серпомъ—во множ.). *Уже всю траву в садку повижинала.* Черниг. у.

Повизбірувати, рую, еш, л. Собрать все. Черк. у.

Повизволяти, ляю, еш, л. Освободить (многихъ). *З нечолі прстрашенної нас повизволяла.* К. МВ. III. 249.

Повиздихати, хаємо, ете, л. Передохнуть. *Воли да корови—все повиздыхає.* Чуб. V. 867. *Певно, всі собаки в рові повиздыхали.* Пом. № 7894.

Повизнаходити, джу, диш, л. Найти, выискать (многое). *Де що було дідівське... повизнаходила.* Г. Барв. 484.

Повизолѣчувати, чую, еш, л. Позолотить (во множ.). *Таки повизолѣчувані усе нам'ятники.*

Повиідати, даю, еш, л. Съѣсть все. *Я понапікував, понаварював, а вони прийшли, повиідали.* Чуб. III. 73. *Що варила, то все не повиідане.* Константиногр. у.

Повижджати, джаємо, еш, л. Вы-

вхаты (о многихъ). *Попарувавши (воли) да ѝ повиіжджамі.* Чуб. V. 1028.

Повиіждѣти, димѣ, дитѣ, и. = Повиіжджати.

Повиімаѣти, маю, еш, и. Вынуть (во множ.). *Уже ѝ шаблі повиімаю, щоб рубать.* ЗОЮР I. 120. *Повиімаю чорний терен з білих ніг* Чуб. V. 626. *А я ж його звичай знаю, двері ѝ вікна повиімаю.* Чуб. **Повиімаѣти бѣи.** Выколѣть глаза. *Очі повиімаю.* Мир. ХРВ. 33. *Дай очі повиімати, то дам пути.* Рудч. Ск. II. 49.

Повиікѣдѣти, даю, еш, и. Выбросить (во множ.). *А я тѣи сирі дрова та ѝ повиікидаю.* Чуб. V. 262. *Долежалась трушѣ, що ѝ понили,—повиікидай ѝх.* Харьк. у.

Повиікѣнчувати, чую, еш, и. Окончить многое.

Повиікладѣти, даю, еш, и. Выложить (многое). *Повиікладай же покупки з мішка.* Харьк. у.

Повиікликѣти, каю, еш, и. Вызвать (многихъ). *Повиікликай усіх дѣтей.* Грин. I. 236.

Повиікльѣвувати, вую, еш, и. Выклевать (многое). *Горобці що літа повиікльѣвуютъ усе, що він не понасїває.* Кв.

Повиікнутѣи, ну, неш, и. Привыкнутъ. *Повиікли ляжи нас дурити.* КС. 1882. X. 26. *Повиікли вони вже так робити.* Константиногр. у.

Повиікѣвувати, вую, еш, и. Выковать (во множ.).

Повиіковѣрювати, рюю, еш, и. Выковырять (во множ.). *Повиіколупував із лоба очі.* К. МБ. III. 242.

Повиікѣлѣвати, лѣю, еш, и. 1) Выколѣть (во множ.). *Взяли йому очі повиіколѣвали.* Мнж. 39. *Перепеличенько, не літай так поночі, бо повиіколѣши на стержничку очі.* Чуб. V. 854. 2) Переколѣть (всѣхъ).

Повиікѣпувати, пую, еш, и. Выкопать (во множ.). *Зося звеліла повиікопувати всі чисто кущі.* Левци. I. 407.

Повиікоренѣти, няю, еш, и. Искоренить (многое). *Я таки завзявся дерезу з города повиікоренѣти.* Богодух. у.

Повиікорѣнювати, нюю, еш, и. = Повиікоренѣти. *А брат, як квітки я посию на своєму городі, то повиікорѣнює.* Г. Барв. 226.

Повиікорчѣвувати, вую, еш, и. Выкорчевать (во множ.).

Повиікѣчувати, хую, еш, и. Выро-

стить, взлелѣять (многихъ). *Дѣтей своїх він повиікохував добре.* Г. Барв. 163.

Повиікѣчувати, чую, еш, и. Выкатить (во множ.). *Бочки меду та горілки повиікѣчувани.* Рудч. Ск. II. 81. *Бочками повиікѣчували венгерське вино.* Стор. МПр. 146.

Повиікѣшувати, шую, еш, и. Выкосить (во множ.). *Я скрізь у садку повиікошував.* *Скрізь повиікошували, попідчищувано.* О. 1861. XI. 26.

Повиікѣрадѣти, даю, еш, и. Выкрасть (во многихъ мѣстахъ, многое). *Як є в хаті такі дѣвчата, що на досвітки ходять, то вже де є в матері який кусок сала, чи шино, чи яйця,—вже повиікѣрадають.* Славяносерб. у.

Повиікѣрѣчувати, чую, еш, и. То-же, что и виікрутити, но во множествѣ. *Він ѝи руки повиікѣрѣчував.* Кв. *Гляди ж, добре повиікѣрѣчуєй сорочки, щоб не текло з ѝх.* Васильк. у.

Повиікуплѣти, лѣю, еш, и. Выкупить (во множествѣ). *Син заробив грошей та повиікуплѣя одѣжу, що батько в шинк поодносив.* Богодух. у.

Повиікупѣвлювати, лѣю, еш, и. = Повиікуплѣти. *Як уже дружби і староста повиікупѣвлюють шапки, то виходять на двір.* Грин. III. 507.

Повиікупѣвувати, вую, еш, и. = Повиікуплѣти. К. ЦН. 228.

Повиікѣрювати, рюю, еш, и. Выкурить (во множествѣ). *Котрому козакові повнѣ сакви жінка тютюну напхала... то все те повиікурували.* ЗОЮР I. 290.

Повиілѣзати, зимо, зите, и. Вылѣзть (во множествѣ). *Всі гадюки повиілазили.* *По правді роби, по правді ѝ очі повиілазять.* Ном. № 3027. *Бодай йому повиілазили (очі).* Ном. № 3715.

Повиіливѣти, вѣю, еш, и. Вылить (во множ.). *А що попомучилась вона, що сліз повиіливала над ними — Мати Божя!* МВ. I. 45.

Повиілинѣти, нѣємо, ете, и. Вылетѣть (о многихъ).

Повиілінѣвати, нюємо, ете, и. Облинять, отлпняться (о многихъ). *З одѣмі усі повиілінѣвали—обносились.* Грин. II. 185.

Повиілінѣватися, нюємося, етєся, и. = Повиілинѣвати. *Повиілинѣвались коні.* Константиногр. у.

Повиілітѣти, тѣємо, ете, и. Вылетѣть (о многихъ). *Гляньте, вже ѝ ластів'ята повиілітали.* Харьк. у. *Чоловік стукнув обухом, клиннѣ повиілітало, а обаполки так*

і збілись докоти. Чуб. II. 395.

Повилічувати, чую, еш, м. 1) Вылѣчить (многихъ). 2) Высчитать (во множествѣ).

Повиломлювати, люю, еш, м. Выломать (во множествѣ).

Повиломляти, ляю, еш, м. Переломать, выломать (во множествѣ). *Ой садвиноград повиломляєм.* О. 1861. XI Св. 63.

Повилуплювати, люю, еш, м. 1) Вылущить (во множ.), отколоть (во множ.). 2) Вывести (о многихъ). *Усі квочки повилуплювали курчат, а ся ні.* 3) Выпучить (глаза). *Чого ви всі на мене очі повилуплювали.*

Повилуплюватися, люємося, етеся, м. Выйти изъ яйца (о многихъ). *У нас ранні курчата гарно повилуплювалися.*

Повилушувати, шую, еш, м. Вышелушить (во множествѣ).

Повимазувати, зую, еш, м. Вымазать (во множ.). *У юхтових чоботях... та так повимазували, що дьоготь так з них і тече.* Кв.

Повимальбувати, вую, еш, м. Нарисовать, написать красками, раскрасить (во множ.).

Повимантáчувати, чую, еш, м. = Повидурювати.

Повиманювати, нюю, еш, м. Выманить (во множ.). *Хоч не давай дітям нічого, бо сусідські все повиманюють та повидурюють.* Богодух. у.

Повимащати, щáю, еш, м. То-же, что и вимастити, но во множествѣ. *Ой сестричко Оленочко! І світлоньки повимащай, вікна красно повитирай.* АД. I. 298.

Повимерѣжувати, жую, еш, м. Сдѣлать ажурныя вышивки. *У сорочок і рукави, і ляківки повишивані та повимерѣжувані.* Кв.

Повимерзати, зáємо, ете, м. Вымерзнуть (во множ.). *Не сходить у мене на горді нічого: рино посіяла, так мабуть повимерзало.* Черниг. у.

Повимінювати, нюю, еш, м. Вымѣнять (во множ.). *Я все те повимінювала: то за шиною труджене, то відпряду.* Г. Барв. 484.

Повимірати, рáємо, ете, м. Вымереть, перемереть. *Вже повимірали тії люде, мої свідки.* Шевч. 594.

Повимітати, тáю, еш, м. Вымести (во множ.). Левец. I. 54. *Світлоньки повимітай.* АД. I. 297.

Повимокати, кáємо, ете, м. Вымок-

нуть (о многихъ). *В люде жито або повимокæ, або посохне.* Г. Барв. 195.

Повиморбжувати, жую, еш, м. Выморозить (во множествѣ).

Повиморювати, рюю, еш, м. Измучить, истомить (многихъ). *Повиморював нас пан добре, поки дїждались грошей.* Харьк. у.

Повимотувати, тую, еш, м. Вымотать (во множ.).

Повимобчувати, чую, еш, м. Вымочить (во множ.).

Повимощувати, щую, еш, м. Вымостить, выстлать (во множествѣ). *Де були в полі стежки, дорожки, волоськими головками повимощував.* АД. II. 102.

Повимудрбувати, вую, еш, м. = Повигадувати.

Повимуштрбувати, вую, еш, м.

1) Обучить военнымъ приëмамъ (многихъ).

2) Вышколить (многихъ).

Повинен, нна, не = Повинний. *Скарай, Боже, хто з нас винен, хто не любить, як повинен.* Грин. III. 242. *Я царь—ти повинен мене слухати.* Рудч. Ск. II. 159.

Повинітися, нюся, нішся, м. = Повинуватися. *Та призналась і повинилась їй.* Стор. МПр. 35.

Повинний, а, е. Долженъ, обязанъ. *А коли ж ти, дівко, горда, ти повинна жарти знати: як парубок зачіпає, ти повинна жартувати.* Чуб. V. 1176.

Повинність, ности, ж. 1) Долгъ, обязанность. Левец. Пов. 333. *Забудь отця, забудь і матку, лети повинність ісправлять.* Котл. Ен. V. 43. 2) Повинность. *Люде панів не слухають, повинности не відбувають... Сами пани бідні свині загаяють.* Грин III. 565.

Повинно, нар. 1) Должно. *І над собакою повинно ласку мати.* Ном. № 4498.

2) Должно быть. *Під лісом повинно є вода.* Киев. у.

Повинорювати, рюю, еш, м. Выискать (во множ.). *Та тут хоч печерниї і єсть, так за бисовою дитворою не вбачили їх: як де нагибають, так і повиморюють.* Мирг. у. Слов Д. Эварн.

Повиносити, шу, сш, м. Вынести (во множествѣ). *Саго повиносив, собак понагодовував.* Рудч. Ск. I. 197.

Повинуватити, чу, тиш, м. Обвинить. *Він у чому помилился,—вона себе повинуватить.* МВ. (О. 1862. I. 71). *Усі будете повинувачені до одного.* МВ. (О. 1862. I. 103).

Повинуватитися, *чуса, тишся, г.*
Повинитися, сознаться въ винѣ.

Повинѹти, *нѹ, нѣш, г.* Нахлынуть.
Фаля повинула, човен затопила. Гол. I 184.

Повинюхувати, *хую, еш, г.* Вынюх-
ать. Все те (козаки) повикурували и по-
винюгували. ЗОЮР. I. 290.

Повиняньчувати, *чую, еш, г.* Вы-
няньчить (многихъ). Я в їх усіх дітей по-
виняньчувала. Богодух. у.

Повипадати, *дѣемо, ете, г.* Выпасть
(во множеств.). Чи чуєш, дячку! Щось у
тебе з вози повипадало! Киев. у. Зуби...
повипадали. Чуб. II. 270

Повипалювати, *люю, еш, г.* Выжечь
(во множ.).

Повипарювати, *рюю, еш, г.* Выпа-
рить (многіе предметы). Уже дѣжки пови-
парювала. Черниг. у.

Повипивати, *ваю, еш, г.* Выпить
(во множествѣ). Ляхи були—усе взяли,
кров повипивали. Шевч.

Повипілювати, *люю, еш, г.* Выпи-
лить (во множествѣ).

Повипинати, *наю, еш, г.* Выпятить
(во множ.).

Повипинатися, *наємося, етєся, г.*
Выпятиться (о многихъ).

Повипісувати, *сую, еш, г.* Выпи-
сать (во множ.).

Повипихати, *хаю, еш, г.* Вытолка-
ть (многихъ). Повипихав усіх.. з хати. Ле-
виц. I. 535.

Повипікати, *каю, еш, г.* 1) Выпечь
(во множествѣ). 2) Выжечь (во множествѣ).
Повипікала йому очи Коню очі повипікав.
Драг. 303.

Повипірати, *раю, еш, г.* Вытѣснить.
вытолкать (многихъ). Повипірала б я. вас
за старий. Г Барв 4.

Повиплакувати, *кую, еш, г.* Выплак-
ать (во множествѣ) Повиплакувала собі очі.

Повиплачувати, *чую, еш, г.* Выпла-
тить (во множествѣ). Усе вже повиплачу-
вав, що винен був.

Повипливати, *вѣемо, ете, г.* Выплыть
(о многихъ). Нікто не втоп,—усі повипли-
вали.

Повиплітати, *таю, еш, г.* Выплестъ,
связать (во множествѣ).

Повиплѣджувати, *джую, еш, г.* Вы-
плодить, вывести (многихъ).

Повиплѣджатися, *джуємося, етєся, г.*
Выплодиться, вывестися (о многихъ).

Повиплѹтувати, *тую, еш, г.* Вы-
путать (во множествѣ).

Повипльовувати, *вую, еш, г.* Выпле-
вать (о многихъ, во множествѣ). Хто візь-
ме в рот, то й виплюне і виплюне,—так
усі повипльовували.

Повиплюндрѣувати, *вую, еш, г.*
Истребить, опустошить (во множествѣ)

Повиплюскувати, *кую, еш, г.* Вы-
плеснуть (во множествѣ).

Повиповнювати, *нюю, еш, г.* Напол-
нить (во множествѣ). Де були в полі гм-
бокій долини, волоською кров'ю повиповнював.
АД. I. 102.

Повиполіскувати, *кую, еш, г.* Вы-
полоскать (во множествѣ). Повиполіскуй
пליшки.

Повипѣлювати, *люю, еш, г.* Выпо-
лотъ (во множествѣ). Усі грядки повипѣлю-
вала.

Повипѣрювати, *рюю, еш, г.* Выпо-
ротъ (во множ.).

Повиправдувати, *дую, еш, г.* Оправ-
дать (во множествѣ).

Повиправдуватися, *дуємося, етєся, г.*
Оправдаться (о многихъ).

Повиправляти, *ляю, еш, г.* 1) Выпра-
вить, исправить (во множествѣ). 2) Оправ-
дать (многихъ). 3) Истребовать (во множ.).
Хто йому що винен був—усе повиправляв.
4) Отправить (во множествѣ).

Повипривати, *вѣемо, ете, г.* Выпрѣть
(о многомъ). Усе вже й повипривало, а бать-
ка й досі нема обідати. Богодух. у.

Повипрѣдувати, *дую, еш, г.* Распро-
дать (во множествѣ). Усе вже повипрѣду-
вала.—нема ні глечичка молока.

Повипрѣстувати, *тую, еш, г.* Выпр-
ямить (во множествѣ). Посідали на траві
і ном повипрѣстували. Черниг. у.

Повипрѣстуватися, *туємося, етєся, г.*
Выпрямиться (о многихъ). Усі пови-
прѣстувалися, стоять, як салдати на
муштрі.

Повипрѣчуватися, *чуємося, етєся, г.*
Освободиться, вырваться изъ рукъ,
лапъ (о многихъ). Сторожки були таки
нас половили з кавунами, а ми таки по-
випрѣчувались та й повтікали. Харьк. у.

Повипрягати, *гаю, еш, г.* Выпрячь
(во множествѣ). Повипрягали воли. Рудч.
Ск. I. 170. Коні повипрягав. Драг. 412.

Повипрядати, *даю, еш, г.* Выпрясть
(во множествѣ).

Повипускати, *каю, еш, г.* Выпустить
(многихъ) Сад-виноград витоптали, рай-
ській пташки повипускали. Чуб. III. 357.
Повипускала дівка людей (з неволі). Драг. 384.

Повираховувати, вую, еш, *м.* Высчитать (во множествѣ).

Повиривати, в'аю, еш, *м.* Вырвать (во множествѣ). *Чисто подер тіло, з м'ясом повиривав.* Рудч. Ск. I. 173. *Усю лободу вже повиривала.* Черниг. у. *Пси його тик кусають, що аж з боків йому шкуру повиривали.* Чуб. II. 411.

Повириватися, в'аємося, етеса, *м.* Вырваться (о многихъ).

Повиринати, н'аємо, ете, *м.* Вынырнуть (о многихъ). *Аж цульк—з Дніпра повиринали малі діти сміючись.* Шевч. 29.

Повирівнювати, нюю, еш, *м.* Выравнивать (во множествѣ).

Повирівнюватися, нюємося, етеса, *м.* Выравниваться (во множествѣ). *Скотину за ніч так повинасає, що боки повирівнюються, мов у сажових свиней.* Г. Барв. 195.

Повирівняти, н'аю, еш, *м.* Выдѣлить (во множествѣ). *Янят з отари повирівняли.*

Повирівнятися, н'аємося, етеса, *м.* Отличиться, отдѣлиться (о многихъ).

Повирізувати, зую, еш, *м.* Вырѣзать (во множествѣ), перерѣзать (многихъ).

Повирімнювати, нюю, еш, *м.* = Повирівнювати.

Повироблювати, люю, еш, *м.* = Повиробляти. *Вулки ще не повироблювані.* Харьк. Були повироблювані клумби для квіток. Левинц. Пов. 145.

Повиробляти, л'аю, еш, *м.* Выдѣлать, сдѣлать (во множествѣ).

Повиростати, т'аємо, ете, *м.* Вырасти (о многихъ). *Ой не журися, мене, ти тепереньки нами, ми повиростаєм та й розійдемося сами.* Чуб. V. 857. *Повиростали вони—усіх уже женить пора.* Чуб. II. 473.

Повирощувати, щую, еш, *м.* Вырастить (во множествѣ).

Повирубувати, бую, еш, *м.* Вырубить (во множествѣ).

Повиряжати, ж'аю, еш, *м.* Снарядить, отправить (многихъ). *Повиряжали хлопців до прийому.* Харьк. г.

Повиряжатися, ж'аємося, етеса, *м.* Снарядиться, отправиться (о многихъ).

Повирятівувати, вую, еш, *м.* Спасати (многихъ).

Повирячувати, чуємо, ете, *м.*—б'чі. Вытаращить глаза (о многихъ). *Ну чого очі повирячували? Як тут диво?* Харьк. у.

Повисаджувати, джую, еш, *м.* 1) Высадить (многихъ). 2) Выломать, выбить (двери, напр., во множествѣ). 3) Поднявъ, посадить на что (во множествѣ).

Повисапувати, пую, еш, *м.* Выполоть (во множествѣ). *Гляди ж, добре повисапууй, не кидай бур'яну.* Черниг. у.

Повисв'атувати, тую, еш, *м.* Посвятить (многихъ). *За ці м'ясиці мабуть усіх дівчат у нас повисв'атують.* Черниг. у.

Повисв'ичувати, чую, еш, *м.* Израсходовать весь свѣтильный матеріаль на освѣщеніе. *Повисв'ичувала увесь лій.*

Повисѣлювати, люю, еш, *м.* Выселить (многихъ).

Повисѣлюватися, люємося, етеса, *м.* Выселиться (о многихъ). *Нашит людей багато на Амур повисѣлювалося.* Київ. у.

Повисипати, п'аю, еш, *м.* Высыпать (во множествѣ). *Повикидай скарби свої на смітник і золото повисипай у воду.* К. Іов. 50.

Повисиплятися, л'аємося, етеса, *м.* Выспаться (о многихъ). *Повисиплялися наші хлопці сьогодні і за ту, і за сю ніч.* Змієв. у.

Повисипувати, пую, еш, *м.* 1) Посыпать, усыпать. *Стежки все жовтим піском повисипувані.* МВ. I. 112. 2) Насыпать (во множествѣ). *І коли ті ваги повисипувані.* Драг. 224.

Повисівати, в'аю, еш, *м.* Израсходовать на с'яніе.—*Чи нема в тебе якою насіння з квіток?—І чом же ти вчора не сказала? Сьогодні все вже повисівала.* Київ. у.

Повисікати, к'аю, еш, *м.* Вырубить, высѣчь (во множествѣ).

Повисіти, шу, сиш, *м.* Повисѣть. *Нехай свита на дворі повисить, просохне.* Богодух. у.

Повисік'увати, куємо, еш, *м.* Выскочить (о многихъ). *Повисік'ували, беруть його, ведуть.* Рудч. Ск. II. 11.

Повискаляти, л'аємо, ете, *м.* Оскалить (о многихъ). *Повискаляли на його собаки зуби, постави округи,—не пускають.*

Повискр'ібати, б'аю, еш, *м.* Выскресть (во множествѣ). *Діжки повискр'ібала її повимивали,—чи їх у погріб повиносити?* Васильк. у.

Повискубати, б'аю, еш, *м.* Вырвать (волоса, перья во многихъ мѣстахъ). *Так дужє мого хлопця побив і волосся повискубав.* Пирят. у.

Повислужувати, жуємо, ете, *м.* 1) Заслужить (о многихъ). 2) Выслужить, окончить срокъ службы (о многихъ). *Мої хлопці обидва вже строки повислужували, тепер дома.* Славяносерб. у.

Повислужуватися, жуємося, етеса,

м Вислужитися (о многихъ). *Швидко ж ви, дівчата, повислужувалися: у ту неділю з дому, а в ию вже додому.* Київ у.

Повислухувати, хую, еш, м. Вислушать (о многихъ, многое).

Повисмалювати, люю, еш, м. Выпадать, выжечь (во множествѣ).

Повіснути, ну, неш, м. Повиснуть; повѣситься. *Маруся так і повисла йому на шию.* Кв. *Чи вмреш, чи повиснеш—раз мати вродила.* Ном. № 4268.

По-вісоку, нар. Въ вышинѣ. *Не добре, як по-високу вітер віє... а як долом потихо віє, то добре.* Шух. I. 89.

Повисолоплювати, люємо, ете, м. Высунуть (языкъ, о многихъ). *Шість левів язики повисолоплювали.* Мнж. 19.

Повиставляти, дяю, еш, м. Выставить (во множествѣ). *Глибоке провалля... повиставляло напроти сонця свої жовті млинясті боки.* Левиц I. 89.

Повистарювати, рюємо, ете, м. Потерять отъ старости. *Діди вже й розум повистарювали.* Міус. окр.

Повистріпувати, пую, еш, м. Выдернуть нитки въ ткани (во множествѣ).

Повистріпуватися, пуося, ешся, м. О ткани: обстрепаться (во многихъ мѣстахъ).

Повистромлювати, люю, еш, м. Выставить, выткнуть (во множествѣ). *Нащо ви руки повистромлювали? Поховайте, а то померзнуть.* Харьк. у.

Повистромлюватися, люємося, етеся, м. Выставиться, выткнуться (во множествѣ).

Повистругувати, гую, еш, м. Выстрогать (во множествѣ). *Оці ж дошки гарно повистругуй!* Славяносерб. у.

Повиступати, паяю, еш, м. Выступить (во множествѣ, во многихъ мѣстахъ). *На ногах і на руках повиступала од стужі кров.* Шевч. 340.

Повистьобувати, бую, еш, м. Выстегать (во множествѣ).

Повисукувати, кую, еш, м. Высучить (во множествѣ).

Повисушувати, шую, еш, м. Высушить (во множествѣ). *Такий же вітер гарячий: де була вода—скрізь повисушував.* Харьк. г. *У такому то городі усю воду повисушував, так що тепер... носять її за 30 та 40 верст.* Чуб. II. 388.

Повисьобрувати, бую, еш, м. Вы- хлебать (во множествѣ).

Повитавати, таю, еш, м. Показать

(изъ подъ протаявшаго снѣга). *Травичка повитавала з під снігу.*

Повіти. См Повивати.

Повитика́ти, каю, еш, м. Выткнуться. высунуть (во множествѣ).

Повитика́тися, каємося, етеся, м. Высунуться, выткнуться, торчать (во множествѣ). *Повитикались ті скелі з водної глибини і стирчать, неначе вартова сторожа.* Стор. II. 124.

Повитира́ти, раю, еш, м. То-же, что и вітерти, но во множествѣ. *Вікна красно повитирай.* АД. I. 298.

Повітися. См. Повиватися.

Повиті́ця, ці, ж. Раст.: а) = Повійка. Вх. Уг. 260. ХС. IV. 54; б) *Cuscutae.* Лв. 98.

Повиті́сувати, сую, еш, м. Вытесать (во множествѣ). *Чи ти вже повитісував кілочки на граблі?* Харьк. у.

Повитолбчувати, чую, еш, м. Вытоптать (растения, во множествѣ). *Таке мені горе: чийсь коні повитолочували і ячмінь, і пшеницю.* Славяносерб. у.

Повитоптувати, тую, еш, м. Вытоптать (во множествѣ).

Повитбчок, чка, м. 1) Свивальникъ и пеленки, въ которые завернуть ребенка. *А жаль мені тую дочку, що покинула в повиточку.* Чуб. V. 665. 2) Сорочка (въ которой родится иногда животное). *Теля в повиточку.* Богод. у.

Повитб́чувати, чую, еш, м. 1) Выточить на токарномъ станкѣ (во множествѣ). *Колеса штучно повиточувани.* Г. Барв. 137. 2) Выпѣдить (во множествѣ). 3) обох *барильців повиточував усе, що там було.*

Повитрі́щати, щяємо, ете, м. Вытирачить (о многихъ). *Повитріщали очі.* Драг. 244. *От ждуть вони, стоять, усі баньки повитріщали.* Гліб.

Повитру́хувати, хую, еш, м. Вытрясти (во множествѣ). *Вітри повитрухували зерно з колосків.* Зміев. у.

Повитру́шувати, шую, еш, м. Вытрясти (во множествѣ). Левиц. I. 54.

Повиття́, тя́, с. Пеленки.

Повиту́ха, хи, ж. Повивальная бабка. *Баба повитуха вже днювала і ночувала в Лемішок.* Левиц. I. 353.

Повитяга́ти, гаю, еш, м. 1) Вытянуть (во множествѣ). *Будьмо живі, щоб з наших воротів повитягало жили.* Ном. № 11580. 2) Вытащить, вынуть. *Повитягали собі книжки і читають.* Драг. 365.

Пови́учувати, чую, еш, м. Выучить,

изучить (во множествѣ). *І все те позами-чати, на пам'ять повиучувати.* Левиц. Пов. 34. *Повиучувати слав'янські мови.* К. ХП. 127.

Повихарчбуватися, вуємося, етеся, и. Израсходовать съѣстные припасы (о многихъ) *Ми повихарчовувались уже.* НВолын. у.

Повиха́тися, хаюся, ешся, и. Покататься. *Ходім же, вибіратимеш собі су-жену; та гляди, як не вибереш,—твоя го-лова отам на коляці повихається.* Чуб. II. 22.

Повихв́рюватися, рюємося, етеся, и. Выздоровѣть (о многихъ). *Як би воли повихворювались.*

Повихи́тувати, тую, еш, и. Расшатать (во множествѣ). *Оце який вітер,—і дерева повихитує.* Славяносерб. у.

Повихл́юпувати, пую, еш, и. Выплескать (во множествѣ). *Повихлюпували всю воду з діжки, а тепер і носи.* Полт.

Повихну́ти, ну, неш, и. Свихнуть. *Се злий знак, особливо для парубків; таким приповідують, що повихнула твоя дівка ногу, т. е сошла съ пути нравствен-ности.* Шух. I. 169.

Повихо́дити, димо, дите, и. Выйти (о многихъ). *Чорти повиходили всі з пекла.* Рудч. Ск. I. 70. *Повиходили на цмию як юлюбів парка.* Чуб. V. 290. *Повиходили моді відьми з хати.* Драг. 354.

Повихо́жуватися, жуємося, етеся, и. 1) Откормиться (о многихъ). *Годують свині: такі то славні повитожувались.* О. 1862. IV. 82. 2) Оправиться отъ болѣзни, выздоровѣть (о животныхъ). *І в нас одна овечка пропала з цієї хвороби, а ті, Бог дав, повихожувались.*

Повихоло́джувати, джую, еш, и. Вы-холодить (во множествѣ).

Повихоло́джуватися, джуємося, ете-ся, и. Простыть (во множествѣ).

Повихо́плювати, плюю, еш, и. Вы-хватить (во множествѣ). *Дала своїм дітям по бублаку, а ті шибеники сусідські пови-топлювали з рук.* Харьк. у.

Повихо́плюватися, лююся, ешся, и. Вырваться; выбѣжать, выскочить. *Дівчата повитоплювались без свиток у самих баєвих червоних ютках.* Кв.

Повихр́ещувати, щую, еш, и. Вы-крестить (многихъ).

Повихр́ещуватися, щуємося, етеся, и. Выкреститься (о многихъ). *У нас уже багато жидів повихрещувалося.* Харьк. г.

Пови́хритися, рюся, ршся, и. За-кружиться вихремъ.

Повихр́ищуватися, щуємося, етеся, и.—Повихрещуватися.

Повиці́жувати, жую, еш, и. Выцѣ-дить (во множествѣ). *З усіх пляшок уже повиціжував.*

Повиці́плювати, люю, еш, и. Выта-щить (во множествѣ)

Повича́влювати, люю, еш, и. Выда-вить (во множествѣ).

Повиче́рнювати, нюю, еш, и. Вычер-нить (во множествѣ).

Повичі́сувати, сую, еш, и. Вычесать (многихъ). *Дітям голови позмивала, пови-чісувала.* Богод. у. *Головки помиті і пови-чісувані.* Чуб. II. 405.

Повичка, кя, ж. Привычка, обыкно-веніе. *Ви йому не дивуйте, бо в нього така повичка.*

Повичу́нювати, нюю, еш, и. Выздо-ровѣть, оправиться (о многихъ). *Крiпко лежали в піст, а ні одна не вмерла, всі повичунювали.* Черниг. у.

Повичу́хуватися, хуємося, етеся, и. Оправиться (о многихъ). *Думам всі, що помрутъ Пархвенови діти, а вони таки повичухувалися.*

Повишаро́вувати, вую, еш, и. Вы-мыть при помощи мочалки (во множествѣ). *Лави гарно віхтем та піском повишаровуй.* Богодух. у.

Повиши́вати, ваю, еш, и. Вышить (во множествѣ). *Кожухи, шовком повиши-вали.* Кв. I. 143. *Уставки повишивала.* Драг. 361.

Повиші́птувати, тую, еш, и. Излѣ-чить заговоромъ (многихъ).

Повишкрьо́бувати и повишкря́бувати, бую, еш, и. Выскрестъ (во множествѣ). *Такі голодні поприходили, як сіли вече-ряти, так і горщечки повишкрьобували.*

Повишмаро́вувати, вую, еш, и. Сма-зать, обмазать (во множествѣ).

Повишмо́ргувати, гую, еш, и. Выдер-нуть (во множествѣ).

Повишу́кувати, кую, еш, и. Найти (во множествѣ).

Пови́щати, щаю, еш, и. Сдѣлаться выше.

Пови́щати, щу́, щіш, и. Повищать. **Пови́ще, нар.** Выше. *Зробив загопи по-вище сажня.* Чуб. II. 36. *Ухи повище лоба не ростуть.* Ном. № 1016.

Повищ́ерблювати, люю, еш, и. Вы-зубрить (во множествѣ). *І мо цим ножем*

роблено, що так повищерблювано? Ти мені вже всі лещики повищерблювала.

Повищипувати, пую, еш, *м.* Выщипать (во множествѣ).

Повищірювати, рюю, еш, *м.*—Повискаляти.

Повіва́ти, ваю, еш, *м.* Повѣвать, вѣять. *Буде вітер повівати, буде наше дитя колисати.* Чуб. V. 339.

Повід, вода, *м.* Поводъ. *Украдено в мене коня вороного і поводи з зеленого шовку.* Чуб. V. 410. Ум. **Повідець**.

Повіда́ти, даю, еш, *сов. в.* повісти, ві́м, ві́сі, *м.* Говорить, розказувать, розказать. *Ой карабин на стілочку, карабин на клинку, повідає губернатор: шкода тебе, синку.* Чуб. V. 1004. *Як же, каже, Алкане башо, твій сон одгадати, що ти не можеш нам повідати.* Макс. Черчук просить, *щоби сісти, бо він має щось повісти.* Гол. III. 351. *Повідж мені правдочку.* Гол. *Ой летіли дикі пуси... правди мені не повіли.* Гол. *Повідат сама до себе.* Драг. 308.

Повідач, ча, *м.* Разказчикъ. Ном. № 12871.

Повідбатівувати, вую, еш, *м.* Отрѣзати (во множествѣ). *Повідбатували по шматку хліба.* Харьк. у.

Повідбива́ти, ваю, еш, *м.* Отбить (во множествѣ). *Як би йому довгий хвіст, то сам би собі боки повідбивав.* Ном. № 2514. *Так йому беляхи повідбивають, що насилу удосвіта рачки додому долізе.* Кв.

Повідбіра́ти, раю, еш, *м.* Отобрать (во множествѣ). *Хотя ж ви од нас ключі повідбірали.* АД. II. 111.

Повідва́лювати, люю, еш, *м.* Отвалить; отколоть (во множествѣ).

Повідверта́ти, таю, еш, *м.* То-же, что и відвернути, но во множествѣ.

Повідвіні́увати, вую, еш, *м.* Дать приданое (многимъ). *Свої доньки повідвіновував.* Гв. II. 54.

Повідвобі́зати, жу, зпш, *м.* Отвезти (во множествѣ).

Повідв'язувати, зую, еш, *м.* Отвязать (во множествѣ).

Повідга́дувати, дую, еш, *м.* Отгадать (во множествѣ). *Я ваші загадки всі повідгадував,—відгадуйте тепер мої.* Богод. у.

Повідгнива́ти, ваю, еш, *м.* Отгнить (во множествѣ). *Як поморозив ноги та як зачали вони гнити, так і пальці повідгнивали.* Черниг. у.

Повідгодо́увати, вую, еш, *м.* Откор-

мить (многихъ). *Коней поододовували.* ЗОЮР. I. 140.

Повідгні́ти, ню, ниш, *м.* Отогнать (многихъ). *Повідгонь собак од корита, нехай свині попереду наїдяться.*

Повідгоро́джувати, джую, еш, *м.* Отгородить (во множествѣ). *Повідгороджували свої городи.* Харьк.

Повідгорта́ти, таю, еш, *м.* Отгрестъ (во множествѣ). *Повідгортай оту землю звідтіля.*

Повідгору́яти, ряю, еш, *м.* Отгорѣть (во множествѣ).

Повідгризáти, ваю, еш, *м.* Отгрызть (во множествѣ).

Повідгріба́ти, баю, еш, *м.*—Повідгортати.

Повіддава́ти, даю, еш, *м.* Отдать (во множествѣ).

Повіддимáтися, маємося, етеса, *м.* Отдуться; выпятиться (во множествѣ). *Землянки при самій землі як могилки повіддималися.* Мир. ХРВ. 80.

Повідди́рати, раю, еш, *м.* Оторвать, отодрать (во множествѣ).

Повідду́шувати, шую, еш, *м.* Отдавить (во множествѣ).

Повіддя, дя, *с.* Половодье. Черк. НВолын. у. *Це вже десять років, як було в Трушках таке повіддя.* Рк. Левиц. *Чи і в ваших сторонах було цієї весни таке велике повіддя, як у нас: всі млини повикосило.* Таращ. у.

Повідерко́ве, вого, *с.* Пошлина съ ведра.

Повідець, дця, *м.* 1) Ум. отъ повід. 2) Веревка, которой привязывають ногу ягненка къ другому ягненку. О. 1862. V. Кух. 33.

Повіджива́ти, ваємо, ете, *м.* Ожить (во множествѣ).

Повідживля́ти, ляю, еш, *м.* Оживить (во множествѣ).

Повіджимáти, маю, еш, *м.* Постирать бѣлье (во множествѣ) *Повіджимали двачата сорочки.* Харьк.

Повіджинáти, наю, еш, *м.* Сжати за долгъ (многимъ). *У його позичили,—всім повіджинали.*

Повідійма́ти, маю, еш, *м.* Отнять (у многихъ). *Повідіймав у всіх та й зібрав собі.*

Повіді́дати, даю, еш, *м.* Отѣсть, отгрызть (у многихъ). *Кім пові́дав риби хвості.*

Повідє́зувати, зую, еш, *м.* Отвѣтить

(многимь). *Хто про що питає,—усім повідказував.*

Повідкїти, кїв, м. мн. Возж. Вх. Лем. 451.

Повідкідати, даю, еш, гл. Отбросить (во множествѣ).

Повідкеладати, даю, еш, гл. Отложить (во множествѣ).

Повідколупувати, пую, еш, гл.=**Повідколуплювати**. *Взяли вони, поодколупували з скель каміння однакової ваги, поставали на горі... і давай шпурлять.* Драг. 231.

Повідколуплювати, люю, еш, гл. Отковырять (во множествѣ).

Повідкобувати, пую, еш, гл. Откопать (во множествѣ). *Де які батько позакопував гроші, то тепер він повідкопував та й багатіє.* Харьк.

Повідкобчувати, чую, еш, гл. Откатить (во множествѣ). *Повідкочуй отє каміння далі.*

Повідкривати, ваю, еш, гл. Открыть (во множествѣ).

Повідкрўчувати, чую, еш, гл. Открыть (мног.).

Повідкупляти, ляю, еш, гл. Откупить, выкупить (во множествѣ).

Повідкуплятися, ляємося, етеся, гл. Откупиться, выкупиться (многимь).

Повідкўшувати, шую, еш, гл. Откупить (во множествѣ).

Повідлзяти, зимо, зите, гл. Отползти (во множествѣ).

Повідламувати, мую, еш, гл. Отломать (во множествѣ). *Повідламував усі колючки з тернової ілки.*

Повідлігати, таємо, ете, гл. Отлетѣть (во множествѣ). Драг. 273. *Пташки, що влітку так співали, у ирїй вже поодлітали.* Греб. 387.

Повідлічувати, чую, еш, гл. Отсчитать (во множествѣ).

Повідлбмлювати, люю, еш, гл.=**Повідламувати**.

Повідлучати, чаю, еш, гл. Отлучить, разлучить, оддѣлить (многихъ).

Повідмерзати, заємо, ете, гл. Отмерзнуть (во множествѣ). *Буха повідмерзала і пальці на ногах.*

Повідмикати, каю, еш, гл. Отпереть (во множествѣ). *Всі двері повідмикані були.* Св. Л. 311.

Повідмовляти, ляю, еш, гл.=**Повідказувати**,

Повіднімати, маю, еш, гл.=**Повідіймати**.

Повідно́сити, шу, сипш, гл. Отнести (во множествѣ). *Повідносив йому все, що мав.*

Повідня, ні, жс. У колесниковъ: дшло или приводъ, вставленный во вращающееся ухо пенька (см.); приводится въ дѣйствіе силою лошади или воловъ, совершающихъ круговое движеніе съ прикрѣпленнымъ веревками къ повідні ободомъ. Вас. 147.

Повідпадати, даємо, ете, гл. Отпасть (во множествѣ). *Хто охочий був битись, тому зараз кулаки повідпадають.* Кв.

Повідпасуватися, суємося, етеся, гл. Откормиться (о многихъ).

Повідписувати, сую, еш, гл. Отвѣтитъ письменно (многимь) *Усім повідписував, хто до його писав.*

Повідпихати, хаю, еш, гл. Оттолкнуть (многихъ). *Повідпихала обох од себе.*

Повідпливати, ваємо, ете, гл. Отплыть (во множествѣ). *То були коло берега отплови маленькі, а тепер повідпливали.*

Повідправляти, ляю, еш, гл. 1) Отправитъ, отослать (многихъ). *До людей діти поодправляю.* Мил. 187. 2) Окончить служеніє въ церквяхъ. *Скрїзь по церквах уже повідправляли службу Богу.* Харьк. у.

Повідпроваджувати, джую, еш, гл. Отправить, отослать (многихъ).

Повідпрядати, даю, еш, гл. Отработать пряденіємъ. *Усе, що напозичалася, те все повідпрядала.*

Повідпускати, каю, еш, гл. Отпустить (многихъ). *Повідпуская їх,—нащо вони тобі здалися?*

Повідривати, ваю, еш, гл. Оторвать (во множествѣ). *Повідривала усіх.* Чуб. III. 105.

Повідриватися, ваємося, етеся, гл. Оторваться (во множествѣ). *Повідривалися телята та й повтікали.*

Повідрізняти, няю, еш, гл. Отдѣлить (во множествѣ).

Повідрізнятися, няємося, етеся, гл. Отдѣлиться (во множествѣ).

Повідрізувати, зую, еш, гл. Отрѣзать (во множествѣ). *Повідрізували навіть йому гудзики від мундира.* Чуб. II. 599.

Повідростати, таємо, ете, гл. Отрости (во множ.). *Не голим голом, от волосся і повідросло.* Стор. II. 36.

Повідрубувати, бую, еш, гл. Отрубить (во множествѣ). *Повідрубувала вона своїм дівчатом голову.* Драг. 337.

Повідсилати, ляю, еш, м. Отослать (во множествѣ).

Повідсихати, хаємо, ете, м. Отсохнуть (во множествѣ).

Повідскакувати, куємо, ете, м. Отскочить (во множествѣ).

Повідслужувати, жую, еш, м. То-же, что и відслужити, но во множествѣ.

Повідслужуватися, жуємося, етеся, м. То же, что и відслужитися, но во множествѣ.

Повідставляти, ляю, еш, м. Отставить (во множествѣ). *Повідставляй горщики від жару.*

Повідстобурчувати, чую, еш, м. Оттошнить (во множествѣ).

Повідстрявати, ряемо, ете, м. Отстать, отступиться (о многихъ).

Повідступати, паю, еш, м. То-же, что и відступити, но во множествѣ.

Повідступатися, паюся, ешея, м. То-же, что и відступитися, но во множествѣ.

Повідсувати, ваю, еш, м. Отодвинуть, отсунуть (во множествѣ).

Повідсуватися, ваємося, етеся, м. Отодвинуться, отсунуться (о многихъ).

Повідтавати, таємо, ете, м. Оттаять (во множествѣ).

Повідткати, каю, еш, м. Откупорить (во множествѣ).

Повідтнати, наю, еш, м. Отрубить, отрѣзать (во множествѣ).

Повідтбчувати, чую, еш, м. Отгрызть (во множествѣ).

Повідтуляти, ляю, еш, м. Открыть (во множествѣ).

Повідтухати, хаємо, ете, м. Объ опухлять: спасть, уменьшиться.

Повідтягати, гаю, еш, м. Оттащить (во множествѣ).

Повідучати, чаю, еш, м. Отучить (многихъ).

Повідхбдити, димо, дите, м. Отойти (во множествѣ).

Повідхилати, ляю, еш, м. То-же, что и відхилити, но во множествѣ.

Повідхилатися, ляємося, етеся, м. Отклониться, уклониться (во множествѣ).

Повідцвітати, таємо, ете, повідцвітатися, таємося, етеся, м. Отцвѣсть (во множествѣ). *Повідцвіталися вже проліски. У нас уже поодцвітався мак, а в вас і досі цвіте.* Богодух. у.

Повідціжувати, жую, еш, м. Отцѣдить (во множествѣ).

Повідчиняти, няю, еш, м. Отворить

(во множествѣ). *Срібні ворота повідчиняли, ворони коні випускали.* Чуб. III. 357. *Царські врата повідчинювані.* Грин. III. 147.

Повідчинятися, няємося, етеся, м. Отвориться (во множествѣ). *То він тільки скаже слово: „одчиніться“, то двері її поодчиняються.* Драг. 107.

Повідціплювати, люю, еш, м. Отцѣпить (во множествѣ).

Повідціплюватися, люємося, етеся, м. То-же, что відчепитися, но во множествѣ.

Повідшіптувати, тую, еш, м. = Повишіптувати.

Повідшукувати, кую, еш, м. Отыскать (во множествѣ).

Повідшукуватися, куємося, етеся, м. То-же, что и відшукатися, но во множествѣ.

Повідщипувати, пую, еш, м. Отщипнуть (во множествѣ). *Не забудь же, поодщипуй довгі коріння в росаді. а то кнупста драгметесья вгору.* Славяносерб. у.

I. Повідь, воді, ж. Наводнение, половодье. *Пороставали сніги, зійшла повідь, позбігла скрізь вода.* Кв. См. Повіддя.

II. Повідь, ді, ж. Разказъ. *Ой не чужую ж повідь повідаю, сам же ту полонку рубав, коня манував.* Чуб. III. 298.

Повідьміти, мію, еш, м. Сдѣлаться вѣдьмой.

Повієчка, ки, ж. Ум. отъ повійна.

Пбвіз, возу, м. Экипажъ. *Посідали пани у той повіз.* МВ. (О. 1862. III. 51). *Перестріли розбойники і одібрали і гроші, і одежу, і коні з повозом.* Чуб. II. 206.

Пбвіз, нар. = Повз. Лохв. у. *Іду повіз його ти й думаю: чи займе ж він мене?* Пирят. у.

Повій, вбю, м. Раст.: а) *Lucium Barbarum* L. Анн. 202; б) *Polygonum dumetorum*. Лв. 100.

Повійка, ки, ж. Раст. *Convolvulus arvensis* L. Анн. 107 Вх. Пч. I. 9. Ум. Повієчка. *На городі повієчка.* Грин. III. 525.

Повійниця, ці, ж. Потаскуха. Мир. ХРВ. 158. *Чи не з повійницею бува якою гнізнався.* Мир ХРВ. 296.

Повійнути, нѣ, нѣш, м. Повѣять. *Повійне вітер.* Зміев у.

Повік, нар. Вѣчно, до смерти, во вѣкъ; никогда (при отрицанні). *Маленька собачка повік щеня.* Ном. № 8608. *Я своєї дівчиньки почік не забуду.* Мет. 27. *Ой уже нашою пана-кошовою повік не видати.* Грин. III. 602 *Повік-віки.*

Повіка, ки, ж. В'єко. Трудно сльозам ради дати, коли сами ллються. Нехай ллються річеньками, най (не) сохнуть повіки, — колись мила рученьками утре їт навіки. Грин. III. 183.

Повікувати, кую, еш, г. Долго жить. Вх. Зн. 50.

Повільний, а, е. 1) Свободный, вольный. *Ти ж мій повільненький світу!* Мет. 147. 2) Свободный, просторный. *Шанка повільна.* Лубен. у. 3) Ум'єренныи, легкій. *Торік зіма була повільна. Повільний огонь.* 4) Медленный. Ум. Повільненький.

Повільність, ности, ж. Медленность, ум'єренность въ движеніяхъ. Чуб. I. 283.

Повільно, нар. 1) Свободно, вольно. 2) Свободно, просторно. *В хати стало повільніше.* 3) Ум'єренно. 4) Медленно. Ум. **Повільненько.** *То дощ, то знов спека, така що й Боже! А як би повільненько, то тліб кращий був би.* Черниг. у.

Повінути, ну, нєш, г. Пов'єять. *Повінь, вітроньку, в ту сторононьку, иде мій милий пробуває.* Чуб. V. 1204. *Вітрець повіне, то колоски так і креснуть, як у кресиво.* Г. Барв. 147. *Як із низу тихий вітер повіне, вся ваша жидівська сторожа поине.* ЗОЮР. I. 60.

Повінчати, ч'ю, еш, г. Пов'єнчать. *І світ мені зав'язали, із нєлюбом повінчали.* Чуб. V. 539.

Повінчатися, ч'юся, ешся, г. Пов'єнчатися. *Не тотись, козаче, бо душу заубиши; ходім повінчаймось, коли вірно любиши.* Мет. 17.

Повіншування, ня, с. Поздравленіє.

Повіншувати, ш'ю, еш, г. Поздравить.

Повінь, вєні, ж. Разливъ. Шух. I. 180.

Повірити, рю, рш, г. 1) Пов'єрить. *Росказав би про те лихо, та чи то ж повірять?* Шевч. 78. 2) См. Повіряти.

Повірній, а, є. Даюшій въ долгъ (о торговцѣ, кабатчикѣ). *Шинкарочко молодая, колись була повірняя: повірь меду і горілки, бо не маю собі жінки.* Нп.

Повірник, ка, м. Дов'єренное лицо, пов'єренный.

Повірувати, рую, еш, г. В'єрить нѣкоторое время. *Повіруєм ще трохи в волю, а потім жити почнемо.* Шевч. 383.

Повірний, ка, м. Крыша надъ струною, — частью кошари, гдѣ доять овецъ гудульскіє пастухи. Шух. I. 193, 194.

Повіряти, р'ю, еш, сов. в. повірити, рю, рш, г. 1) Давать, дати въ долгъ.

Вона мене здавну знає, мед-горілку повіряє. Чуб. V. 1033. *Шинкарочко молодая, повірь меду і вина.* Чуб. V. 201. 2) Дов'єрять, дов'єрить. *І наймичка у нас була хороша, а не повіряла (мать дітей) на неї.* Г. Барв. 51.

Повіс, су, м. Отвѣсь. Ромен. у.

Повісемце, ця, с. Ум. отъ повісмо.

Повісити, шу, сш, г. Пов'єсить. *За сєе Бог не повісить.* Ном. № 114. ЗОЮР. I. 228. *Куплю тобі намисто та на ший повішу.* Мет. 7.

Повіситися, шуся, сшся, г. Пов'єситься. *Коли мишей боїшия, на воротях повісся.* Чуб. *Осичина тим труситься, що на її Скарійот повісвся.* Ном. № 316.

Повісмо, ма, с. Связка пеньки или льна въ 10 или 12 жмнѣ. Вас. 200. Чуб. 408. Шух. I. 148. *От баба дала дідовій дочці повісмо конопель, щоб вона за неї спряла.* Рудч. Ск II. 51. Ум. Повісемце. Гол. Од. 36.

Повісняний, а, е — не полотно Полотно болѣе тонкое, чѣмъ илочное, которое въ свою очередь тоньше валовини. Вх. Зн. 5.

Повісти. См. Повідати.

Повістити, щ'ю, ст'ш, г. 1) Рассказать. *Де котрий пожартує, инший стане на свій смуток - жаль повістити.* МВ. I. 44. 2) Извѣстити. *Пішли люде у слободу повістити.* Мнж. 130.

Повістка, ки, ж. 1) Повѣстка. 2) Рассказъ. *Повістки (народні оповідання) Мирка Вовчка.* Спб. 1861

Повістувати, т'ю, еш, г. Говорить, рассказывать. Шух. I. 45. *Я хотів, бадічку, коли ж неня мене не пускали, повістувє хлопець плачуци.* Федь.

Повість, ти, ж. Повѣсть, рассказъ. *Так казала мені стара Куцайка, розказуючи сюю повість.* Бв.

Повіст'яр, ра, м. Писатель повѣстен, рассказчикъ. *З того часу, як зроблено в Галичині особне видання Квітчиної повісти „Маруся“, жоден з українських повіст'ярів не видавав у нас особливою книжкою своєї праці.* Левиц. I. Слівце од видавництва

Повіт, ту, м. 1) У'єздъ. Левиц. Пов. 208. *Таких ведмедів на приміті ще трохи є у нашому повіті.* Гліб. 2) Повітати. Мѣстами, полосами. *Оцей сніг випав не скрізь, а повітати: от за Любар, то й нема вже.* НВолын. у.

Повітати, т'ю, еш, г. Привѣтствовать. *Щоб пан отець, пані мати і вся родина*

вийшли повіталам та донькою сима. Мет. 171.

Повітиця, ці, ж. Раст. *Cuscuta Eriopum* Wahl. ЗЮЗО. I. 120.

Повітка, ки, ж. Сарай для скота. (Чуб. VII. 393), также навѣсь изъ соломенной крыши при такомъ сараѣ. Під повіткою наймишки коноплі тіпають. Левиц. I. 175. Чи я тобі не казала, як стояла під повіткою: не йди, милий, та у Крым по сіль, бо зостанеш під наміткою. Чуб. V. 198. Ум. Повіточна.

Повітовий, а, е. Уѣздний. Повітовий суд. Котл. В одному повітовому місті жив мищанин Лемішка. Левиц. I. 238.

Повітра, ри, ж. Повѣтріє, епідемія. Така повітра пішла, що моде мруть—холера. Балтск. у. А щоб на неї повітра прийшла. Васильк. у. А щоб тебе лиха повітра забрала. Подольск г.

Повітриця, ці, ж. Вихрь. Вх. Уг. 260.

Повітря, ря, с. 1) Воздухъ. Левиц. I. 25. О. 1862. IX. 115. Летить орел понад хутір, а в повітру в'єтсі. АД. II. 20. 2) = Повітриця. Вх. Уг. 260.

Повіть, ті, ж. = Повітка. Батько був на горищі, мати—в повіті. Сим. 222. Повіть, хату й новий тин. Мкр. Г. 63.

Повіхтериця, ці, ж. Вихрь, буря. Вх. Уг. 260.

Повічайка, ки, ж. = Повіка. Вх. Уг. 260.

Повішальник, ка, м. Повѣсившійся. Каменец. у.

Повішати, шаю, еш, м. 1) Повѣшать, развѣсити. Повішала хустки на горищі. 2) Повѣсити. Взяли того попа, присудили повішати. Чуб. III. 335. Так їх (козаків) і повішали. Драг. 417.

Повішатися, шаюся, ешся, м. Повѣситься. Побіг до того дуба і на ньому повішався Чуб. II. 381.

Повішеник, ка, м. = Повішальник. ЕЗ. V. 209.

Повішно, нар. Навсегда, навѣки. Зміев. у.

Повіщати, щаяю, еш, м. Объявлять, возвѣщать.

Повія, віі, ж. = Повійниця. Мир. ХРВ. 313. Мабуть назвав десь повію всевітню та й віється. Мир. ХРВ. 324.

Повіяти, вію, еш, м. Повѣять. Ой повій, вітроньку, з гори в долиноньку. Чуб. V. 134. Повій, вітре холодненький, з глибокою яру. Мет. 84.

Повіятися, віюся, ешся, м. Отправиться, пойти. Гайдамаки повіялись із Черкас. ЗОЮР. I. 256. Мати повіялась кудись. Сами вперед повіялись. МВ. I. 74.

Пове, бу, м. Поляє. Приїхали три козаки з повку, розв'язали Марусі голову. Мет. 105. Ум. Повчѣн. Отак Вовчок женеляхів повчок. Ном. № 673.

Повкидати, даю, еш, м. Бросить во что-нибудь (во множествѣ). Душиння з яець понкидала в піч. Кв. Ти ж їх, Боже, в рів глибокий, повкидаєш на погибель. К. Псал. 127. Повів їх (жидів) дурімь до річки, повкидав по одинию. Драг. 347.

Повкидатися, даємося, етєся, м. 1) Броситься во что (во множествѣ) Повкидались у воду. 2) Впасть во что, пристраститься къ чему (о многихъ).

Повкладатися, даємося, етєся, м. Улечься (о многихъ). К. Досв. 93. Повечерявши, старі моде спать повкладамсь. К. ДС. 13.

Повклякати, каямо, етє, м. Стать на колѣни (о многихъ). Повклякали серед хати, довго ся Богу помолили. МУЕ. III. 56.

Повкѣвник, ка, м., и пр. = Поклевник и пр.

Повкѣлювати, люю, еш, м. Воткнуть (во множествѣ). Повколой голки в стіну.

Повкѣпувати, пую, еш, м. Закопать, вкопать (во множествѣ). Де-не-де стояли повкопувані стовби. Стор. II. 14.

Повкѣчувати, чую, еш, м. Вкатить (во множествѣ). Повкочуй колеса в повітку. Харьк.

Повкѣшуватися, шуємося, етєся, м. Вкоститься (о многихъ).

Повкривати, ваю, еш, м. Укрыть, накрыть (многихъ, многое). Дягайте дітки, спати, а я вас повкриваю гарненько, щоб не померзли. Богодух. у. Вороги (на току) швидко повкривайте, бо дощ нагоде. Харьк. у.

Повкриватися, ваяємося, етєся, м. Укрыться, накрыться (о многихъ). Полягали на печі, ще й кожухами повкривалися. Харьк. у.

Повкрѣчувати, чую, еш, м. Ввинтить (во множествѣ).

Пѣвкупі, нар. Вмѣстѣ. Ми з Катрею зараз зійшли з хати, стали повкупі під деєрма. МВ. II. 111.

Повкутувати, тую, еш, м. Окутати, закутати (во множествѣ). Стоять мажі, шкурами повкутувані. Рудч. Ск. II. 173.

Повкутуватися, туємося, етєся, м.

Закутаться (о многихъ). *Не витопим, а в хаті холодно,— дуже холодно буде спати.— Повкутуємося добре, то й не буде холодно.* Черниг. у.

Повладати, даю, еш, и. Повладѣть вѣсколько времени. *Молодий пан не дово повладав батьківщиною: усю землю попродав та й повявся кудись гроші переводити.* Харьк. у.

Повлázати, зимо, зите, и. Влѣзть (во множествѣ). *Душа вилетіла, а чорти повлазили в тулуб та й сидять.* Рудч. Ск. I. 69. *Поробіться, каже, муравками та лізьте у пляшку. Вони усі поперекидались та й поулазили у ту пляшку.* Мнж. 129.

Повлѣжуватися, жуємося, етєся, и. Улежаться (во множествѣ). *Уже повлежувались гроші.* Київ. у.

Повлітати, таємо, ете, и. Влетѣть (о многихъ). *Повлітаємо до його в келію.* Грин. П. 13.

Повлягáтися. гáємося, етєся, и. Улечься, лечь (о многихъ). *Повлягався народ спати.* Зміев. у.

Повмазувати, зую, еш, и. 1) Запачкати (многое). *Де се ти так повмазувала руки?* 2) Влѣпить въ стѣну при мазаніи глиной (во множествѣ).

Повмазуватися, зуємося, етєся, и. Запачкаться (о многихъ). *Повмазувались діти так, що й милом не одмиєш.*

Повманювати, нюю, еш, и. Заманить во что (мныхъ). *Повманюй поросят у хату.*

Повмірати, размо, етє, и. Перемереть, умереть (о многихъ). *Всі чотирі повмірають.* Чуб. V. 167. *Уже старі повмірали обоє.* Чуб. II. 429.

Повмовляти, ляю, еш, и. Уговорить (мныхъ).

Повмочати, чаю, еш, и. Обмочить (во множествѣ). *Дорогій сукні в воду повмочала.* Чуб. V. 1070.

Повмурóувати, вую, еш, и. Вставитъ въ стѣну при кладкѣ ея (во множествѣ).

Повна́джуватися, джуємося, етєся, и. Повадитися (о многихъ).

Повнѣча, чі, ж. Скопленіе въ чемъ-либо, заполненіе чего-либо. Какъ нарѣчіе: полно, биткомъ набито. *В корчмі повнеча людей.*

Повний, а, е. 1) Полный, наполненный. *Хиба ревуть воли, як ясла повні?* К. Гов. 13. *Напою я кониченька з повною вівцерию.* Чуб. V. 382. *Добра повна.* Большая

полная чаша. *Щѣ ти вѣп'еш добру повну.* Еще ты перетерпишь много горя. *Котл. Ен. III. 15.* 2) Полный. *Коралі й дукачі як жар юрили на її повних грудях.* Стор. МПр. 54. 3) Махровый. *Моя врода—повная рожка.* Чуб. V. 575. 4) Весь, полонъ. *Повна шия намиста.* Кв. *Повний місяць Ум. Повненький, повнесенький.* *Назбирали урушок повненький хвартушок.* Чуб. V. 107. *Полетів орел до чужих сторін, нагнав голубців повнесенький двір.* Мет. 108.

Пбвнити, ню, ниш, и. Исполнять.

Повніця, ці, ж. Полный сосудъ. *Вх. Зн. 50.* *Ум. Повнічка, повнонька, повночка.* *Кропи нас, мати, водою святою непочатою, з повною повничкою доброю долечкою.* Рк. Макс. *Не пий, зятуню, першої повноньки.* О. 1862. IV. 30. *Стань, батеньку, перед мене і напийся до мене з повними повноньками з дрібними слізеньками.* Грин. III. 513. *Чарочко-повночко, як мені до тебе пристати.* Чуб. V. 1105.

Повніненький, а, е=Повнісінький. *Повніненький юрщик молока.* НВолын. у.

Повнісінький, а, е. Совершенно полный, полнехонький. *Рудч. Ск. I. 129.* *Заски повнісінькі грошей.* Драг. 83. *Хазяїн (торбу) взяв, повнісіньку червінями й напхав.* Глуб. 47.

Повнісінько, нар. Совершенно полно, полнехонько. *Народу в церкві повнісінько.* Левиц. Пов. 18.

Повнішати, шаю, еш, и. Дѣлаться полнѣе. *Ольжине лице повнішало й наливалось.* Левиц. Пов. 240. *Місяць що день, то й повнішав.* Дещо.

Пбвно, нар. Полно, до верху. *Добре юсподині, коли повно в судині.* Ном. № 1404. *Вже несила: випив повно.* МВ. (О. 1862. III. 68). *Ум. Повненько, повнесенько.*

Повнобóкий, а, е. Съ выпуклыми боками. *І все те (товар), знаєте, вихохане таке повнобоке.* Сим. 211.

Повновідий, а, е. Круглолицый, полнолицый. *К. ЧР. 45.* *Чоловік плечистий, русявий, повновидий.* ЗОЮР. I. 97. *Андрійко був у мене повновидий, ясноокий, кучерявий.* МВ. II. 7. *Місяць... був би повновидий.* Дещо.

Повноліцій, а, е=Повновидий. *Повнолиций як місяць.* Ном. 8572.

Повнонька, ки, ж. Ум. отъ повниця. *Повносити, шу, сиш, и. Внести (во множествѣ).* *Познімай та повнось сорочки в хату,— вже посохли.* Харьк.

Повноспиний, а, е. Имѣющій ровную

я широкую спину. *Це ціл повноспинний,—*
везтимо добре. Волч. у.

Повнота, ти, ж. Полнота. *Жадає, щоб*
швидче явилась у повноті краса миру. Кв.

Півночба, ки, ж. Ум. отъ повниця.

Повнощбтний, а, е. Заключающій
столько предметовъ, сколько ихъ должно
быть по счету. Вас. 190.

Повнурюватися, руюмося, етеся, г.
Погрузитися, углубитися (о многихъ). *Всі*
повнурювались у книжку і нічирк. Св.
Л. 163.

Півня, ні, ж. 1) Полнота. *Не дасть*
йому розвинути художницького смаку свого
до повної повні. К. XII. 18. *Тут в позню*
роскіш дав їм Бог. Мкр. Г. 67. **Перейті**
дорігу у півні. *Перейти дорогу съ полны-*
ми ведрами. Шух. I. 239. 2) Изобиліе.
І на полі у тебе буде повня. К. Іов. 13.
Моїм багатством я втішався і повнею моєю
веселився. К. Іов. 67. 3) Полнолуніе. Чуб.
I. 10. **Місяць у півні.** Полнолуніе.

Півнява, ви, ж.—**Повня 1, 2.** *У пов-*
няві дізнає недостатку, всі злигодні подій-
муться на його. К. Іов. 44.

Повнявий, а, е. Полноватый.

Повняє, ка, м. Раст.: а) *Tagetes erecta*
L. Анн. 347; б) *Tagetes patula.* Вх.
Пч. II. 36.

Пововтүзитися, жуся, зишся, г. По-
возитися. *Дозво пововтүзилися, поки розі-*
брали добре, як треба робити (молотети
машиною). Харьк. у.

Поводарь, ря, м. Вожакъ; проводникъ.
Він малечку за поводаря в старців був.
Харьк.

Поводатарь, поводитирь, ря, м.—**По-**
водарь. *Поки я з вами, то буду вашим*
поводатарем. Стор. МІр. 117. *Сліпий луч-*
че ходить, як поводитирь водить. Ном.
№ 4659.

Поводдя, дя, с. Повода. *Держить коня*
за поводдя. АД. I. 7.

Поводір, ря, м.—**Поводатарь.** Ном.
№. 4656.

Поводити, джу, диш, г. 1) Водить.
На рученьках носить сина, очіци поводить.
Шевч. 68. *Рукою поводить по лобові.* Кв.
Поводить станом та головою. Левец. I. 12.
2) Править, управлять лошадьми. *Сам пан*
кіньми поводить. 3) Обращаться. *Вони*
вийдуть було з хати, це й дверми лус-
нуть, оттак вони було нами поводять. Федьк.

Поводіти, джү, диш, г. Поводить.
Коли б мене молодий хоч по хаті поведив.
Чуб. V. 577.

Поводитися, джуся, дишся, г. 1) Дер-
жать себя, обращаться. *Де ж таки хто*
чував, щоб дитина так незвичайно з пи-
тимою своєю матінкою поводилась. МВ. I.
25. *Так із тобою поводяться, як із своїм*
братом. МВ. (О. 1862. III. 56). 2) Быть
въ обычаѣ. *Бач, як у вас поводиться.* Як
за Хмельницького поводилось. *Шапки з квіт-*
кою, як поводиться, не спорядили. О. 1861.
III. 17. *Ой у нас на Дону не поводиться*
сьому: син матері не бере, за брата сест-
ра не йде. Чуб. V. 926. 3) Удаваться,
имѣть успѣхъ. *Підісла до того чоловіка і*
просила, щоб розказав, де він його бачив
і як йому поводиться. Кв. *Як йому буде*
поводитись, яке коли нещастя впаде.
Драг. 75.

Повожатий, того, м.—**Поводарь.** *Ішов*
кобзарь до Київа та сів спочивати: тор-
бинками обвішаний його повожатий.
Шевч. 89.

Повожувати, жуо, ш, г.—**Поводити.**
Утіпки плавно плывуть, тільки з головками
повожують. Кв.

Повозіти, жү, зиш, г. 1) Повозить.
Повозіти попá в рѣшеті. *Утаять грѣхъ на*
исповѣдн. 2) Свезти. *Повозив уже всі сно-*
пи з поля.

Повозітоньки, г. Ум. отъ повозити.
Наставляв конок, як на небі зорок; настав-
ляв стоїв на чотирі роїв. *Чим же тоє*
повозитойки? Тими волами, як соколами.
Чуб. III. 386.

Повозеа, ки, ж. Телѣга. Рудч. Ск.
II. 155. Ум. **Повозочна.** *Та запрягай пово-*
зочку, та поїдем в чисте поле. Чуб. V.
911.

Повозне, ного, с. Пошлина съ воза.

Повозчина, ни, ж. Телѣженка. *Ста-*
рого ж лісу в тебе ця повозчина. *Піди ж*
підмаж повозчину. Чуб. II. 656.

Повблится, см. Поволятися.

Поволі, нар. 1) Медленно, не спѣша.
Поволі їдеш, далеко будеш. Ном. *Велике*
дерево поволі росте. Ном. № 989. **Повблі-**
поволі! *Тише-тише! остроженьке!* НВолын. у.
2) Свободно, вольно. *Пусти дітей поволі—*
і сам будеш у неволі. *Посл. Тоді я веселий,*
тоді я багатий, як буде серденько поволі
гуляти. Шевч. 76.

Поволічка, ки, ж. Ум. отъ поволока.

Поволівщина, ни, ж. Пошлина, сборъ
съ вола.

Поволоба, ки, ж. 1) Ремни, шнурки
на обуви. 2) Слѣдъ, оставленный тащи-
мымъ предметомъ. *Зрубали дерево і стали*

його волокти додому та й поробили поволоки, а лісничий поволокою вислідив. Павлогр. у. Згрібають поволоки—послѣ проташеннаго, пронесеннаго сѣна сгребаять оставшееся по пути. Шух. I. 170. Ум. Поволічка, поволбченъна.

Поволокті́, чу́, чѣш, м. Поволочъ, потащитъ. *Москаль встав і насилу поволик потомлені ноги.* Левиц. I. 2. *Чи не поволочеш ти вовчюю хвоста?* Ном. № 11037.

Поволокті́ся, чу́ся, чѣшся, м. Потащитъся. *О!.. стятитъся та поволоктитъся: казав чоловік—маку дам.* Ном. № 10891. *Сама вона кудись поволоклась із сусід, бо вона в сусідах жила.* Г. Барв. 175.

Поволосі́тися, шү́ся, сѣшся, м. — з ним. Потаскати другъ друга за волосы. *Поволосився з Іваном.* Вх. Зн. 8.

Поволохаті́ти, тію, еш, м. Сдѣлаться косматымъ.

Піволоцьки, нар. Волоча. *Як піймавню за коси та піволоцьки через подвірря.* Каменец. у.

Поволбченъка, кн, ж. Ум. отъ поволока.

Поволочі́ти, чу́, чиш, м.—Поволокти. *Поволочено по сінях.* Лукаш. 152.

Поволочі́тися, чу́ся, чишся, м. — Поволоктися.

Поволбчка, кн, ж. Поволочка. *За косники та в поволочку.* Ном. № 3995.

Поволя́тися, ляюся, ешся, сов. в. поволі́тися, люся, лишся, м. Изъявлять, изъявлять согласіе. *Ходив, просив по всьому селу, щоб вони (громадяне) поволили на еході оддати мені землю. Не поволяються.* Екатериносл. у. (Залюбовск.).

Піворі́т, рѣту, м. 1) Поворотъ. *На повороті шляху.* Стор. МПр. 122. *Поворѣту нема.* Нельзя поворотитъся. *Поворѣту спірного нема за оцим возом,—як би його геть звідци.* Волч. у. 2) Возвращеніе. 3) Та часть вѣтряной мельницы, къ которой припѣпляють веревку для ея поворачиванія. Лебед. у. 4) Вѣротъ. Лебед. у.

Поворі́тка, кн, ж. Поворотъ на дорогѣ.

Поворі́тьма́, нар. На обратномъ пути.

Помуркотати, чу́, чѣш, м. Помурлыкать.

Поворкува́ти, кую, еш, м. Поворковать. *Виллянь, голубко, та поворкуем, та посумуем.* Шевч. 141.

Поворожкі́ти, жу́, жиш, м. Погадать. *Пішла вночі до ворожки, щоб поворожити.* Шевч. 14. Переносно: поговоритъ съ кѣмъ

въ секретѣ съ цѣлью устроить что-либо, оказать кому протекцію и пр., устроить, уладитъ что-либо негласными способами. *Попереду він кинувсь до лісничі, щоб тая нищечком у льяниці поворожила про його Гліб.*

Півороз, ву, м.—Поворозка. Шух. I. 224.

Поворѣзка, кн, ж. 1) Шнурокъ, бичевка. Левпд. I. 358. КС. 1893. VII. 80. *В кунтуші з срібними китицями і поворѣзками.* Стор. МПр. 76. 2) Ленточка для завязыванія очіпка. Козелец. у. КС. 1893. XII. 449. Также тесьма для завязыванія передника, юбки. Ум. Поворѣзочка. Ез. V. 136.

Піворотень, тня, м. Поворотъ съ дороги въ сторону. НВовын. у.

Піворотко, нар. Просторно, удобно поворачиваться. *Не поворотко копати в вузькій криниці.*

Піворотний, а, е. Возвратный. Шух. I. 154.

Поворѣчувати, чую, еш, м.—Повертати. Кв.

Поворѣчуватися, чуюся, ешся, м.—Повертатися. *Олена усюди по господарству поворѣчувалась.* Кв.

Поворухну́ти, ну́, нѣш, м. Пошевелить, сдвинуть съ мѣста, шевельнуть.

Поворухну́тися, ну́ся, нѣшся, м. Пошевелитъся, шелохнутъся. *Жінка сидить там да й не поворухнетъся вже.* Рудч. Ск. I. 189. *Аби прокинулось, аби поворухнулось—уже вона й коло колески.* МВ. I. 97.

Поворухі́ти, шү́, шиш, м. Пошевелить. *Як переночує теє житю та хто небудь поворухить його, то там не можна (хати) строїть.* Чуб. I. 101.

Поворухі́тися, шү́ся, шишся, м. Пошевелитъся. *Аби поворухились, аби словечко між собою заговорили, зараз пани й тримають.* МВ. I. 46.

Поворухі́ння, ня, с. Движеніе. *Могла слідити за кожним його поворухінням.* Левиц. Пов. 244.

Повосковѣ́, вѣго, с. Подать съ улья пчель.

Повощі́ти, щү́, щіш, м. Натереть воскомъ. *Треба повощити нитки.* Черк. у.

Повсюва́ти, воюю, еш, м. Побѣдить, одолѣть (воюя). *Тут де не взялись генерали, сенатори, панства усякого поназбигалось; радяться, як їм того змія повоювати.* Рудч. Ск. II. 10. *Скажи царю, як не оддасть ще й тепер, то я його войною по-*

воюю з силою царівну візьму. Рудч. Ск. II. 85.

Повпива́тися, в́аємося, етеся, г.
1) Упиться (о многихъ). *Найшли гори́лку і повпивались.* Чуб. II. 362. *І ми таки повпивались, особливе пан.* Стор. II. 26. *Повпивались були його поезією.* К. (Хата. VIII.). 2) Впиться (во множествѣ). *Дві чорні брови, мов дві чорні п'явки, повпивалися над очима.* Мир. ХРВ 6.

Повпиха́ти, ха́ю, еш, г. Втолкну́ть, впихну́ть (многихъ). *Повпитала обох швидче в хату та її двері причинила.* Харьк.

Повпова́ти, ва́ю, еш, г. Понадба́тися. *На кою ти, Химочко, повповала, що ти собі Марочка сподобала?* Грин. III. 460.

Повпро́хуватися, хуємося, етеся, г. Упросить кого впустити в хату (многихъ). *Повпрохувалися в хату погрітись.* Волч. у.

Повпряга́ти, га́ю, еш, г. Запрячъ (многихъ). *Ох вони стали, воли помазали, сирі воли повпрямили.* Чуб. V. 1051.

Повпуска́ти, ка́ю, еш, г. 1) Впустити (многихъ). *Коли б вже швидче розкопали, тоді б у рай нас повпускали.* Шевч. 2) Опустити (многихъ). *Викопали яму під причілком, поставили води її їсти всього і їх туди повпускали.* Рудч. Ск. I. 117.

Повру́нюватися, нюємося, етеся, г. Густо зазеленѣть, хорошо взойти. *Поврунювались жита.*

Повруча́ти, ча́ю, еш, г. Поручити (многихъ). *Нащо ж ви, таточку, сиріт накидали і кому ж ви їх повручали?* Мил. 186.

Повряжа́ти, жа́ю, еш, г. Нарядити (многихъ). *Там стоять коні да посідлані і парубочки повряжані.* Чуб. III. 115.

Повряжа́тися, жа́ємося, етеся, г. Нарядитися (о многихъ).

Повряжува́ти, жу́ю, еш, г. = Повряжати. *Дівчата повряжувані.* Харьк. *Церкви золоті та повряжувані.* Змієв. у.

Повряжува́тися, жу́ємося, етеся, г. = Повряжатися.

Повсаджáти, джа́ю, еш, г. = Повсаджувати. *Повсаджав їх до темниці.* Драг. 260.

Повса́джувати, джу́ю, еш, г. Усадить, посадить (многихъ).

Повса́джуватися, джу́ємося, етеся, г. Усѣсться (о многихъ).

Повса́жуватися, жу́ємося, етеся, г. = Повсаджуватися. *Тільки що ті повсажувались, аж та дітвора, що бігала круг церкви, сюди ж присипала.* Кв.

Повсе́гда, повседа́, нар. Всегда. Лохв. у.

Повсиха́ти, ха́ємо, ете, г. Усохнуть (во множествѣ). *Як з тобою спізнавались, сухі дуби розвивались, як любитись перестали, однолітки повсихали.* Чуб. V. 62. *Були річки,—повтікали, були ставки,—повсихали.* Чуб. V. 540.

Повсіча́сний, а, е. Всегдашний, постійний, вѣчний. *Нема... не переходячою на божому світі, нема повочасного, навічного—або перейде, або привикнеш.* МВ. (КС. 1902. X. 149).

Повска́кувати, ку́ємо, ете, г. Вскочить, вприснуть во что (во множествѣ). Рудч. Ск. II. 133.

Повсб́люватися, лю́ємося, етеся, г. Просолѣть (во множествѣ).

I. Повстава́ти, таємо́, ете́, г. Встать (во множествѣ). *Старі діди стояли повстававши.* К. Іов. 61. *Ото гарненько повстававши, почилились до церкви Богу.* Кв. *Вранці Бог, св. Петро і св. Миколай повставали.* Драг. 111. 2) Высадитися. *На землю з човнів повстававши, спитавсь, чи є що їсти їм.* Котл. Ен.

II. Повстава́ти, таю́, еш, сов. в. **мовста́ти, ста́ну, неш, г.** 1) Возставать, возстать, возмутитися. *При Хмельницькому одностайне за Вкраїну повстали.* К. ЧР. 11. 2) Подніматься, піднятися. *Над зеленими ярами повстав легесенький туман.* Левиц. I. 120. *Галас повстане.* 3) Возникать, возникнуть. *Те, що повстало з самою життя народнього.* О. 1861. IX. 181.

Повставля́ти, ля́ю, еш, г. Вставити (во множествѣ). *Йди ж повставляй (очі), щоб вони мені бачили.* Чуб. II. 306.

Повста́нець, нця, м. Инсургентъ.

Повста́ння, ня, с. Возстаніє. Левиц. I. 146.

Повста́на, ни, ж. Кусокъ, штука войлока. Мкр. Г. 38. *Положіт її на теплу і суху повстину.* Мкр. Н. 5.

Повста́ще, ща, с. У гребенщикова: кусокъ сукна на доскѣ, о яторый тругъ гребенку при ея полировкѣ. Вас. 163.

Повста́тка, ки, ж. Войлочная подкладка на внутренней части хомута, лежащей на шеѣ лошади. Вас. 159.

Повстріча́ти, ча́ю, еш, г. Встрѣтити. *По городу тоді гуляла, коли троянців повстрічала.* Котл. Ен.

Повстріча́тися, ча́ємося, етеся, г. Встрѣтитися. *Біг кіт із села, а лисичка із лісу, да її повстрічались вони.* Рудч. Ск. I. 22.

Повстромлюва́тися, лю́юся, етеся, г.

Воткнувшись (во множествѣ). *Сіно повстромлювалося в дірки.* Левиц. I. 195.

Повстрявати, ряемо, ете, м. 1) Втыкаться (во множествѣ). *Такий ліс, що йому кінця нема, а високий такий, що аж у небо верики повстрявали.* Грин. II. 347. 2) Вмѣшаться (о многихъ). *І чого вони всі туди повстрявали? Хиба то їх діло?* Харьк.

Повсть, ті и тж, ж. Войлокъ. *Мали собі од вітру і зуртуні халабуду, окутані повстями.* Стор II. 182. **Повсті біти.** Дѣлать войлокъ. Сим. 197.

Повстяній, а, е. Войлочный. КС. 1887. VI. 456. *Бриль повстяній.* Рудч. Ск. I. 62. *Язык мов повстяній.* Ном. № 11756.

Повстяники, ків, м. мн. Валенки. Кременч. у.

Повстянка, ви, ж. Кусокъ войлока? *І моя душа не повстянка.* Ном. № 1586.

Повсюдний, а, е. Повсемѣстный. *Голод, мір, крові потоки і повсюдная руйна.* Б. МБ. III. 243.

Повсюдність, ностя, ж. Всеобщее распространеніе. Желех.

Повсюдно, нар. Вездѣ, повсемѣстно. *Се повсюдно роблять наші молодіці й баби.* Г. Барв. 421.

Повсядѣнщина, ни, ж. Обыденность. *Сходили з проломарної гори у юдолъ повсядѣнщини.* К. КИ. 130.

Повсядѣнний, а, е. Ежедневный.

Повсядѣнно, нар. Ежедневно. К. МБ. III. 261.

Повсякчасний, а, е. Всегдашній. Мир. ХРВ. 273.

Повсякчасно, нар. Во всякое время, всегда.

Повтанажувати, жую, еш, м. Утомить сильно (многихъ).

Повтверяти, ряю, еш, м. Отворить (во множествѣ). *Входить Семен до комори,—повтверані скрині.* Гол. I. 80

Повтелющувати, щую, еш, м. То-же, что и утелющити, но во множествѣ.

Повтелющуватися, щуємося, етеся, м. То-же, что и утелющитися, но во множествѣ.

Повткѣати, кѣю, еш, м. Воткнуть (во множествѣ). *Повткѣав кілки.* Левиц. I. 106.

Повтинати, наю, еш, м. Отрубить (во множествѣ). *Повтинати пальчики.* Чуб. III. 63.

Повтирати, раю, еш, м. Утереть (многихъ). *Повтирай дітей, бач як повмазувалися квашию.* Богод. у.

Повтиратися, раємося, етеся, м. Утереться (о многихъ). *Вони швидко повтирались, буцим то і не плакали.* Рудч. Ск. I. 180.

Повтірювати, рюю, еш, м. То-же, что и утирити, но во множествѣ.

Повтірюватися, рюємося, етеся, м. То-же, что и утірюватися, но о многихъ. Желех. *Повтірювалися усі в хату.*

Повтнхати, хѣмо, ете, м. Утихнуть (о многихъ). *Мої думи повтнхали.* Федьк. I. 29.

Повтішеувати, кую, еш, м. Втолкнуть (многихъ). *Не спить Сатанайл з першими янголами, темнішими, да радиться, щоб Бога і тих янголів у воду повтишеувати—повпихати.* Чуб. I. 144.

Повтікати, кѣю, еш, м. 1) Убѣжать (о многихъ). *Люде повтікали з хати.* Рудч. Ск. I. 12. *Були на масниці вареники, та в піст на вербу повтікали.* Ном. 2) Вытечь (во множествѣ). *Були річки—повтікали, були ставки—повсихали.* Чуб. V. 546.

Повтішатися, шѣємося, етеся, м. Порадоваться (о многихъ). *Вірно любимся, да й не побралися, тільки вороженьки да повтішалися.* Мет. 92.

Повтомляти, лѣю, еш, м. Утомить (многихъ).

Повтомлятися, лѣємося, етеся, м. Утомиться (о многихъ). *Чи повтомлялись, чи поморились, чи на мене, нивку, забулися?* Чуб. III. 241.

Повтоптувати, тую, еш, м. 1) Утоптать (во множествѣ). *Бач, які стежки повтоптували, через город ходячи.* Черниг. у. 2) Втоптать (во множествѣ).

Повторне, нар. Вторично. О. 1862. IV. 2.

Повтбрний, а, е. Вторичный. — брат. Членъ второго церковнаго братства, гъ которое вступаютъ болѣе молодые людѣ, при существующемъ братствѣ изъ старшихъ лѣтами прихожанъ. МУЕ. III. 57.

Повторяти, ряю, еш, м. Вторить. *Що бурлака ірко робить, аж піт очі заливає, а хазяїн його лає, а хазяйка повтворає: де ти в чорта волочився?* Чуб. V. 472.

Повтулювати, люю, еш, м. То-же, что и утулити, но во множествѣ

Повтягати, гѣю, еш, м. Втащить (во множествѣ). *Повтягав усі мішки в хату.* Очі йому повтягало. Ввалились глаза. О. 1862. VI. 59.

Повузяти, жѣ, зѣш, м. Съюзить, сдѣлать уже. *Коли б була мати кишени не*

повузила, були б і в мене широкі рукава. Ком. П. № 900.

Півузький, а, е. Узковатий. Повузка свита. НВолын. у.

Повх, ха, м.==Пільх. Вх. Пч. П. 5.

Повхатий, а, е=Волохатий. Волохистий. Вх. Лем 457.

Повходити, димо, дите, и. Войти (о многихъ). От вони повходили в хату. Рудч. Ск. П. 48.

Повчити, чу, чийш, и. Сооружать? мастерить? Хату повчу, та й не сповчу й досі. Вас. 208.

Повчітя, вчу, вчіш, и. Поучить; проучить. Та так тебе повчу, що й до віку не візьмешся за чарку. Кв.

Повчітися, вчуся, вчішся, и. 1) Поучитися. От же взявся танцювати, та може й не вмю! Повчитись було у кривою Хоми Кв. 2) Тільки во мн. ч. Навчитися (о многихъ). Сами з себе письменства повчилися. Екатериносл. у.

Повчіплюватися, люємося, етєся, и. Вчіплюватися (о многихъ). Дитвора йому в поми повчіплювалась. О. 1861. IV. 149.

Повчюк, чкя, м. Ум. отъ повк.

Повшѣдний, а, е. Обыденный, обычный. Скинувши свою повшѣдну одежу... надів чорноморську. Шевч. (О. 1861. X. 4).

Повшбнок, нка, м. Маленькій мальчикъ. Черк. у.

Повшук, кя, м.==Повшонок. Я ще знав його таким повшуком. Закр.

Пов'ючяти, чу, чийш, и. Нав'ючить (мныхъ). Стоять коні попутані, пов'ючені. Нп.

Пов'язати, жу, жеш, и. 1) Завязать, надѣть. Я пов'язу на голову червону скіндяхку Кв. 2) Связать (во множествѣ). (П'яних) пов'язав. Чуб. П. 362. Сирого сирицею назад руки пов'язано. АД. I. 90. Ой зійдуться вороженьки снопики пов'язуть. Чуб. Ой за яром брала дівка льон, та забулась пов'язати. Мет. 60. Ой пов'язу льон, ой пов'язу льон хоть сирого дубиною. Чуб. Взяли мене (каліну) поламами і в пучечки пов'язали. ЗОЮР. П. 243.

Пов'язатися, жуся, жешся, и. 1) Надѣть на голову повязку, ленту. 2) Окончить связываніє сноповъ. Змієв. у. 3) Образовать завязь. Пов'язались були добре оірки й кавуни, та дощу не було довіо, то й в'язь посохла. Волч. у.

Пов'язина, ни, ж. 1) На хлѣвахъ: жердь вмѣсто лати. Міус. окр. 2) мн. пов'я-

зини. Обрядъ повязыванія повобрачною. Вх. Лем. 451.

Пов'язка, ки, ж.? Пов'язки з гарбуза, а сидѣцьє капустяче. Чуб. V. 1161.

Пов'язь, зя, м. Связь. Може, думаю собі, знайдеться який пов'язь між двома легендами. Г. Барв. 429.

Пов'яліти, лю, ліш, и. Сдѣлать вялымъ, заставить увянуть. Холодна та зима була, увіт пов'ялила. Чуб. V. 120.

Пов'янути, ну, неш, и. Завянуть, увянуть. Ой у полю при дорозі пов'янули цвіти. Гол. I. 14. На городі бузина—пов'яло коріння. Чуб. V. 9.

Погавкати, каю, еш, и. Полаять. Собака погавка, а вітер рознесе. Шевч. (О. 1862. VI. 13).

Погаданка, ки, ж. Мысль, дума. І вид його ясний мов засмутився якоюсь погаданкою тяжкою. К. МБ. XI. 144.

Погадати, даю, еш. 1) Подумать; поразмыслить Я не полаяла, тільки погадала. Нп. 2) Вспомнить. А трудів їх ніхто не погадає. Ном. № 1581. Як погадаю батькову ширнось, обливають мене сльози. Чуб. V. 338. Як собі погадаю, де були вечерниці, біда ж мені на світі, бідній молодиці. Чуб. V. 400.

Погадка, ки, ж. = Погаданка. Ум. Погадочка. Як я собі погадаю свої погадочки. Грин. III. 255.

Погайсати, сая, еш, и. Побѣжать, пойти, отправиться. Куди погадаєш, туди і погайсаєш. Чуб. V. 1194.

Погалунити, ню, ниш, и. Помочить въ растворѣ квасцовъ.

Погамати, маю, еш, и. Поглотать. съѣсть (во множествѣ).

Погамелитися, люся, лишся, и.? Та й гарний то панич, як би з ним мени,—каже молодиця,—трохи погамелитись. Черк. у.

Погамувати, мую, еш, и. Остановить, усмирить.

Поганець, нця, м. 1) Гадкій человекъ, мерзавецъ. Чи бач! ще і базікать стало... такого ще поганія не бувало. Гліб. Плаче, плаче та ридає, як рибонька б'ється... а над нею, молодю, поганець сміється. Шевч. 484. 2) Язычникъ.

Поганий, а, е. 1) Дурной, плохой. Царь як покуштує борщ, аж він такий поганий. Рудч. Ск. I. 108. Велив поганій бути погоді. Котл. Ен. Деревце почало казати, яке йому життя погане. Гліб. 2) Некрасивый. Ліпше мені в сей Дунаї

топати, ніж з шидким, поганим до шлю- бойку статъ. Чуб. V. 162. Ум. Поганенький. Я знаю однієї поганенької (пісні). Рудч. Ск. I. 53.

Поганійн, на, м. 1) Язычникъ. Єв. Мт. X. 5. Був їдем поганин, недовірок. Гн. I. 127. Остафій як був поганином, зваві Платида. Гн. I. 156. 2) Волкъ. О. 1861. X. 126.

Поганійнка, ки, ж. Язычница. Вона була поганійнка. Гн. II. 98.

Поганіти, ню, ниш, г. Гадить, осквернять. Одна паршива овечка усту отару поганитъ. Ном. № 5987. Чор-зна-що — щоб і посудини не погانیло. Ном. № 3288.

Поганітися, нюся, нишся, г. Пачкаться, осквернятися. Давай наввипередки: хто кого випереде, то того й буде паня.— Я не хочу з тобою поганітися,—лучче хай побіжить мій синок. Грин. I. 218.

Поганіти, нію, еш, г. 1) Дѣляться хуже. 2) Дурнѣть.

Поганка, ки, ж. 1) Мерзавка. Я б її сяку таку поганку через поліцію додому добула. Мир. Пов. II. 95. Ой не бий, миль, да через ту поганку. Чуб. V. 618. 2) Некрасивая. Мнж. 47. 3) Плохая вещь. Латку поганку скинь під лавку. Мет. 209. 4) Язычница. Доню серце! ти говориш мов не християнка: ти і Бога собі твориш наче, тьфу! поганка. К. МБ. III. 250. 5) Лихорадка. КС. 1889. XI. 305. 6) Змѣя, Peltas cherssea. Шух. I. 22. 7) =Веретільник, Anquis fragilis. Вх. Пч. II. 16.

Поганкуватий, а, е. 1) Плоховатий. 2) Невзрачний, некрасивий. Дівка вже до-хожала, тільки поганкувата і до роботи лінива. О. 1862. VII. 39.

Поганкува́то, нар. Плоховато.

Погано, нар. 1) Дурно, плохо. Надумавсь вовк, що жить йому погано: не з'їсть, не засне до пуття. Гліб. 2) Некрасиво. Ум. Поганенько.

Поганство, ва, с. 1) Язычество. Гн. I. 157. Передмурре древнє християнства, що стоить з мечем на чаті супроти поганства. К. Дз. 123. 2) соб. Язычники. Боронити... християнів од поганства. Гн. I. 64.

Поганський, а, е. Языческий. Поганське божество. Левиц. Світ. 9. Гей ви, жидове, поганські синове! Нащо то ви великий бунт, тревоги зривали? ЗОЮР. I. 225. За-чали збиткувати над християнами поганські народи. Гн. I. 182.

Поганчати, чаю, еш, г. =Паганшати.

Ольга все кращала та кращали, Катерина поганчала. Левиц. Пов. 240.

Поганшати, шаю, еш, г. Дурнѣть.

Погань, ні, ж. 1) Гадость, дрянъ, скверность. Стара собако, де б молитися, верзеш тут погань. Шевч. 159. З того попелу завелась вся тая погань: мошки, комарі, жуки. ЗОЮР. II. 30. Ну, годі, годі, Грицьку, буде ту погань сніпуря хвямить. Греб. 390. 2) соб. Язычники. Гн. I. 187.

Поганьбіти, блю, бйш, г. Окулить, осрамить. Старий його поганьбив. Чуб. II. 335.

Поганьбувати, бую, еш, г. — ним. Пренебечь, отвергнуть, считая плохимъ.

Поганюга, ги, ж. Ув. отъ погань.

Поганючий, а, е. Ув. отъ поганій.

Поганючо, нар. Ув. отъ погано. Поганючо співали.

Поганяйлівський, а, е. Кучерской, ямщицкій. Ном. № 11370.

Поганяйло, ла, м. 1) Кучеръ, возни-ца. Сим. X. Тру! цукнув нам поганяйло. Ком. I. 48. Поганяйло коло коней. Сим. 203. 2) Бичъ, внуть.

Поганяльник, ка, м. =Поганяйло 1. Ум. Поганяльничок. КС. 1882. XI. 23.

Поганяння, ня, с. Понуканіє.

Поганяти, няю, еш, г. Погонять. Тоді чоловік весело співає, як п'ятериком поганяє. Ном. Оре милий своїм плугом, чужа мила поганяє. Мет. 57.

Погар, ра, м. 1) =Пугар. Єдин погар випила. Гол. III. 226. 2) =Погарь. Желех.

Погарáздитися, джуся, дишся, г. Устроиться какъ слѣдуетъ, прийти въ нор-мальное положеніє. Тепер дівчина не хоче йти за вдівця, а як повинчаються та ста-нуть жити вкупі, то й погарáздитися. Він чоловік ще молодий, гарний. Волч. у.

Погарбати, баю, еш, г. Захватить, насильно взятъ (во множествѣ).

Погарбувати, бую, еш, г. =Погар-бати.

Погарець, рця, ж. Пт. удоць. Шух. I. 23.

Погарікати, каю, еш, г. Поворчать. Погарикай там, погарикай,—ось я тебе. Мнж 95.

Погарманити, ню, ниш, г. Смолотить при помощи катка. См. Гарман, гарманити. Що ми горох помолотимо, чачавицю погар-манимо. Мил. 157.

Погарманитися, нюся, нишся, г. Помолотить. Наслали... гарман, трошки погарманились, а то оставили на завтра. Грин. I. 87.

Погарманувати, н'юю, еш, *гл.* = **Погарманити**.

Погарніти, нію, еш, *гл.* Похорошѣть, сдѣлаться лучше. *Погарніли моде.* Константиногр. у.

Погартувати, т'юю, еш, *гл.* Закалить (во множествѣ).

Погарцювати, ц'юю, еш, *гл.* Поскакать верхомъ, погарцовать.

Погарчати, ч'у, ч'іш, *гл.* Поворчать (о собакѣ и человекѣ).

Погарь. Мѣсто, на которомъ сожженъ лѣсъ. Вх. Зн. 21.

Погарюкати, каю, еш, *гл.* = **Погарикати**.

Погасати, с'аю, еш, сов. в. **погаснути**, ну, неш, *гл.* Погасать, погаснуть, потушать, потухнуть *Горіло світло, погасало, погасло.* Шевч. 148. *Пішов по масло, та й в печі погасло.* Ном. № 10934. *Уже зорі погасяють, ранок наступає.* Федьк. II. 81.

Погасити, ш'у, с'іш, *гл.* Потушить, погасить. *А в рум'янию така сила, що всі світи погасила.* Чуб. V. 38.

Погасітися, ш'ся, с'ішея, *гл.* Потухнуть.

Погаслий, а, е. Угасшій. *Скільки вичочила сліз із старих погаслих очей, задуючи про мене.* Г. Барв. 406.

Погаснути. См. **Погасати**.

Погаятися, г'аюся, ешея, *гл.* Помедлить, помѣшкать.

Погейкати. См. **Погейкувати**.

Погейкувати, к'ую, еш, сов. в. **погейкати**, каю, еш, *гл.* Кричать, покрикивать: **гей!** погонять. *Вже плуатари погейкують, а вівчарики посвистують.* Нп.

Погемблювати, л'юю, еш, *гл.* Построгать рубанкомъ.

Погетьманувати, н'юю, еш, *гл.* По-быть гетманомъ.

Погибати, б'аю, еш, сов. в. **погибнути**, ну, неш, *гл.* Погибать, погибнуть. *Вірне любила, як присягала в вірности вмірати, да й прийшлося за мою вірність в нещасті поибати.* Чуб. V. 184. *Ніч мати не дасть поибати.* НВолын. у. *Тут тобі, серденько, в степу поибати.* Мет. 94. *Щоб їх путь поибла!* Ном. № 3695.

Погибель, лі, ж. 1) Гибель, погибель. *Як не зведе вона його з світу, то ще одно місце зостається, де його погибель учиниться.* Рудч. Ск. I. 135. 2) **Зігнутися у три погибелі.** Сильно согнуться, сгорбиться. Ном. № 3042. *Изгнуньсь у три погибелі.* Драг. 165.

Погибельний, а, е. Гибельный. *І в погибельні тенета вороги її вловили.* К. Псал. 35.

Погибнути. См. **Погибати**.

Погидувати, д'юю, еш, *гл.* Побрезгать. *Коли мене погидуєш, любви мою сучку.* Чуб. V. 1113.

Погинятися, н'аюся, ешея, *гл.* Наклоняться. *Панна геться, поинає, десь там мене поминає.* Чуб. V. 32.

Погіннути, ну, неш, *гл.* Погибнуть. *Заубив Данило жінку, да й сам погіннув.* МВ. I. 158. *Як би Бог слухав пастуха, то давно б погіннуло стадо.* Ном. № 4124. *Як із Низу тихий вітер повіне, вся ваша жидівська сторожа погине.* ЗОЮР. I. 60.

Погіркати, каю, еш, *гл.* = **Погарикати**.

Погіцати, цаю, еш, *гл.* Покачать на рукахъ (ребенка).

Погідливий, а, е. Благоприятный, хорошій (о погодѣ). *Погідливі дні.* НВолын. у.

Погідний, а, е = **Погідливий**. *У щастє наше вдарив ірім в пойдную годину.* Млак. 96.

Погін, г'ону, м. 1) Скорость движенія. *Як тільки трохи пуцу погону (у млині), то зараз і зломиться.* 2) *Сонце то ховалось, то знов випливало із-за високих скель, а вони, величаві, темними погонами мерезжили світлий і гладкий, як скло, Дніпр.* Стор. II. 142.

Погінка, ки, ж. = **Погонка**. *Треба оддати позичку, щоб поінки не було на селі од людей.*

Погіншливо, нар. Успішно. *Хоть би воно йшло поіншливо, а то полеи, полеи, мов і не с'явав.* Мнж. 189.

Погінь, г'оні, ж. = **Погонь**. *А я у погінь за ним, та й догнав.* Новомоск. у. *Не дрімай, козаче, не дрімай зо мною, сам же ти знаєш, погінь за тобою.* Чуб. V. 278 Ум. **Погонечка**.

Погіркнути, яу, неш, *гл.* Прогорькнутъ, сдѣлаться горькимъ (во множествѣ).

Погірнік, к'а, м. = **Погар 2**. Желех. *Пастбище для дойнихъ овецъ.* Шух. I. 215.

Погіршати, шаю, еш, *гл.* 1) Сдѣлаться хуже. *Замуж пішла—ще й поіршало: мені ділечка побільшало, а здоров'ячка поменшало.* Чуб. V. 591. 2) Увеличиться. *Малі діти — мале й лихо; діти побільшають,—лихо поіршає.* Ном. № 9197.

Погладити, джу, диш, *гл.* Погладить. *Погладив проти шерсти.* Ном. № 3990.

Поглédити, джу, диш, м.—**Поглядіти.** Од неділі до неділі щоб всі люди погледіли. *Ном № 13273.*

Поглїбати, баю, еш, м. Съ трудомъ полетѣть. *Е, після ващого пострілу я за-примітив добре, що одна качка ледве, ледве поглибала, та отам десь певно і впала.* Брацл. у.

Поглїбшати, шаю, еш, м. Сдѣлаться глибоже.

Поглинїти, бї, нїш, м. Проглотити. *Зинули, мов їх земля поглинула. Бодай вас свята земля поглинула живими!*—проклятіє. *Левец. ПЙО. I. 369.*

Поглузувати, зїю, еш, м. Посмїяться, подвергнуть насмїшкамъ. *Поглузують, покенкують та й кинуть під лаву.* Шевч. 123.

Поглум, му, м. Издѣвательство.

Поглумїтися, млїбся, мишся, м. Насмїяться. *Почув Господь—і смїхом посмїявся, на небї з них, безумних, поглумився.* К. Псал. 3.

Поглумка, ки, ж. Насмїшка. *Нехай Бог боронить від скаженої миші,—поглумка.* *Ном. № 3485.*

Поглїхнути, немо, нете, м. Оглохнуть (о многихъ). *Як холодно пойдять, то так зараз і поглїхнуть.* *Мнж. 92. Люде поглїхли.* Чуб. II. 581.

Поглушїти, шї, шїш, м. 1) Оглушить (многихъ). 2) Заглушить (во множествѣ). *Тернина поглушила його.* *Єв. Мр. IV. 7. Садами летїла,—сади поглушила своїми голосочками.* Чуб. V. 749.

Погляд, ду, м. Взглядъ. *Видно сокола по польоту, а сову по погляду.* *Ном. № 7343. На погляд вона добра панї.* Черниг.

Поглядання, ня, с. Посматриваніє. *Не поглядай на неї: нічого з твого поглядання не буде, бо вона не про тебе думає.* Харьк.

Поглядати, дїю, еш, м. Посматривать, поглядывать, взглядывать. *Не поглядай, серце, на других.* *Мет. 54.*

Поглядатися, дїюся, ешся, м.—**Поглядати.** *Та на свою цюру поглядається.* *АД. I. 145. На чорняву ю все поглядайтесь.* *АД. I. 82.*

Поглядіти, джу, диш, м. 1) Посмотрѣть, поглядѣть. *Піди, мила, погляди, чи всі конї воронї.* Чуб. V. 739. 2) Пощупать. *Поглядла кишеню, аж тютюцю зожмею.* *Грин. III. 561.*

Поглянути, ну, неш, м. Взглянуть. *І багата, і хороша, хто погляне—ахне.*

Чуб. V. 37. *Поляну я у віконце.* Чуб. V. 649.

Поглїнутися, нуся, нешся, м.—**Поглянути.** *Поглїнутися в кватирочку—старий же близенько.* *Лукаш 126. Поглїнешся в кватирочку—певно ляжів в містї.* *Лукаш. 109.*

Погнїти, женї, нїш, м. Погнати. *Потал... бичка пастри.* *Рудч. Ск. II. 13. Поженуть вас на вїйну.* *Стор. II. 85. Химїри погнїти. Понести чепуху. Се він спїяну химїри погнав.* *Кв.*

Погнїтися, женїся, нїшся, м. 1) Погнатися. *Пїймав, не пїймав, а погнатися можна.* *Ном. № 4281. Чорт погнався за ним і не догнав.* *Рудч. Ск. I. 69.* 2) Отправитися, пойти, гоня; побїжзять. *Покинув чоловік упруча недоораного, погнався із воліками додому.* *Г. Барв. 198. Троє товару погналось геть дорогою.* *Драг. 64. Свої волї набралася, на весїлля погналася.* *Чуб. V. 562.* 3) Вырасти. *Висадки пішли в куці, а цибуля погналася в стрїлки.* *Левец. I. 28.* 4) Соблазнитися, польститися. *Погнався, що велике качання.*

Погнїсти, погнїти, нїю, їш, м. Погнїть. *Картопля погнїла на грядцї.*

Погнїватися, ваюся, еш, м. Разсердиться, разгнїваться. *Погнївалися всі дївки.* *Грин. III. 504. Та кланяйся низенько і садови близенько, щоб родина не тївалася! Кланялася низько й садовила близько, і родина погнївалася.* *Грин. III. 538.*

Погнївїти, влїю, вїш, м. 1) Погнїваться. *Не погнїви: що Бог дав, те й зїж.* *О. 1862. IV. 89.* 2) Разгнївать. *Та виломлю камінову квітку та застромлю за білу намітку, щоб сїї квітки не подавити, щоб свого роду не погнївити.* *Мил. Св. 59.*

Погнїй, нїю, м. Сильно увавоженная земля. *НВолын. у. Черниг. г.*

Погнїтїти, чї, тиш, м. Подавить, придавить (во множествѣ).

Погноїти, ною, їш, м. Дать сгнїть. *Вже на току погноїв хлїб.* *Каменец. у.*

Погнїти, гнї, гнїш, м. Погнїть. *Довгий кістлявий нїс його якось погнуло набїк.* *Стор.*

Погнїтися, гнїся, гнїшся, м. Погнїтяться. *Столи його погнулись від м'ясиа.* *К. Іов. 47.*

Поговір, вїру, м. Толки, сплетни, пересуди. *На Тетяну поговір, що Тетяна вмерла: вона лежить на печї і ноги задержла.* *Ном. А на мене молодую поговір та слава.* *Мет. 85. Як ми любилися, та й*

не побралися, слави-поговору помабїралися. Мет. 84.

Поговірка, **кн**, **ж**. Пересуды; также и предметъ пересудовъ. Мир. Пов. I. 165. Г. Барв. 295. *Була слава, була слава, стали й поговірки та на туру дівчиноньку, що чорній брівки*. Мил. 75. *Тепер же ти ні жінка, ні дівка, а тепер же ти людська поговірка*. Чуб. V. 337.

Поговіти, **вію**, **еш**, **л**. Поговѣть

Поговоріти, **рю**, **риш**, **л**. Поговорить. *Він у мене такий був, що не до розмови: як прийде, так і засне і не поговоре*. Чуб. V. 28.

Погѣда, **дя**, **ж**. 1) Соглашеніе, мировая. Вх. Лем. 451. 2) Погода. *Еол, оставшись на господі, зібрав всіх втрів до двора, велів поганій бути погоді*. Котл. Ен. 3) Хорошая, ясная погода. *І в погоду часом грім ударить*. Ном. № 1965. *Чи в погоду, чи в слѣоту веселий іду на роботу*. Чуб. V. 39. 4) Вѣтеръ, буря, дождь, снѣгъ. *Погода упаде*. Шух. I. 178. *Погода у вікно б'є, — зачинить*. Лебед. у. *Як їхав, то одсврунь, відкіль погода йшла*. Ум. **Погѣдонька**. *Дай, Боже, з вечора погѣдоньку*. Чуб. V. 312.

Погѣддя, **дя**, **с**. Благоприятное время.

Погоджати, **джаяю**, **еш**, **сов**. в. **погодіти**, **джю**, **диш**, **л**. 1) Способствовать, поспособствовать, благоприятствовать, поблагоприятствовать. *Бог мені погодив, пшеницею наградив*. Ни. *А мені Бог погодив, що-м сокиру уломив*. Гол. III. 480. *Тепер мені погодило, що прядиво не вродило, та вродило чечевича, та буде мені хвартул і спідниця*. Чуб. V. 1184. 2) Мирить, помирить. *Олію з водою ніколи не погодити*. Ном. № 4154.

Погоджатися, **джаяюся**, **ешся**, **сов**. в. **погодітися**, **джюся**, **дишся**, **л**. 1) Мариться, помириться, сойтись. *Два коути, два дими, дві господині ніколи не погодяться*. Ном. № 4155. 2) Уславливаться, условиться, договориться. *Погодились брати хуру, та підвод нема*.

Погѣдка, **кн**, **ж**. = **Погодник**. Харьк. г. Мнж. 189.

Погѣдливий, **а**, **е** = **Погідливий**.

Погѣдний, **а**, **е**. Благоприятный. *Позодний час*.

Погѣдник, **ка**, **м**. Флюгеръ. Прил. у.

Погѣдонька, **кн**, **ж**. Ум. отъ погода.

Погодувати, **дую**, **еш**, **л**. 1) Покорить. ЗОЮР. I. 147. *Погодуй, положи, та хоть в'яють побіжси*. Чуб. V. 682. 2) Вскормить (многихъ). *Ой як я живу,*

як я горюю, я своїх діточок не погодую. Мет. 248. *Ох, милосердний Творче і всі святій отці, поможіть мені малих діток погодувати. із їх розума да й діждати*. КС. 1884. I. 31. 3) Откормить (многихъ). *Погодуем... кабани*. Рудч. Ск. II. 26.

Погодуватися, **дуюся**, **ешся**, **л**. **Покоряться**, **поѣсть**. Котл. МЧ. 481.

Погѣжий, **а**, **е**. 1) Ясный, чистый, свѣтлый. *Не погожа в ставу вода,—летять (утенята) до криниці*. Чуб. V. 169. 3) погожою криниченьки коня напувати. Грин. III. 689. *Погожий сояшний день*. К. ЧР. II. 41. 2) Благоприятный, попутный (о вѣтрѣ). *Погожий вѣтер дме*.

Погѣти, **гюю**, **іш**, **л**. Залѣчать (во множествѣ). *Так копекла руки, що в силу погѣла*. Черниг. у.

Погѣтися, **гююся**, **гюітєся**, **л**. Залѣчиться (во множествѣ). *Ой коли б побив та й пожалував, до б мої раночки да й погѣлись*. Чуб. V. 821.

Погойдати, **даю**, **еш**, **л**. Покачать (растеніе или что-либо висящее). *Сю ніч поуляем, ляхів погюйдаем*. Шевч. 153.

Погойднути, **даю**, **нєш**, **л**. Покачнуть (растеніе или что-либо висящее). *Вѣтер повійне, погойдне те поліно, то воно об дерево й стукає*. Чуб. II. 65.

Погюдуватися, **дуюся**, **ешся**, **л**. **Покачиваться**. *І ходила, погюдуючись та підківками поцокуючи*. Св. Л. 114.

Поголіти, **лю**, **лиш**, **л**. **Побрить**. *Він нам погюлив голови гладко*. Ном. № 675. **Лобі поголіти**. *Забрить лобъ (въ солдаты)*. *Брати на панцину лодили, поки лоби їм поголили*. Шевч. (1885), 388.

Поголітися, **люся**, **лишся**, **л**. **Побриться**. *Звелів йому унитися й поголітисся, бо борода у його виросла наче у пасічника*. Рудч. Ск. II. 164.

Поголіти, **ліемо**, **ете**, **л**. **Об'єднѣть**, **обнищать** (о многихъ). *Не тим наші діди поголіли, що солодко пили й їли*. Ном. № 7239. *І здається сей німець на зайві дні їх не займав так як колись при Одрію Степановичу було, що инколи поспіл три тижні роблять, а поголіли зовсім лядо*. О. 1862. V. 111.

Пѣголоастий, **а**, **е**. **Покатый**, **пологий**. Бердч. у.

Поголодіти, **джю**, **диш**, **л**. **Оставить** голодными (многихъ). *Ти моїх жанцов поголодила*. Грин. III. 136.

Поголодувати, **дую**, **еш**, **л**. **Поголодать**.

Поголос, су, м.—**Поголоска**. *Поголос розійшовся по всій околиці*. Ев. Л. IV. 14.

Поголосіти, шү, снш, гл. *Поплакати*.

Поголбска, ви, ж. *Слухъ, молва*. К. ЧР. 397. *Скрізь пішла поголоска, що Кармалюк ходить*. КС. 1883. II. 467. *Десять дзвін мли і пустили таку поголоску*. Ном. № 7807. *Хиба не чув ти поголоски про чорну раду?* К. ЧР. 107.

Поголбсний, а, е. *Шумний. Зашумять лінси поголосний*. Грин. III. 12.

Поголоснійшати, поголоснішати, шаю, еш, гл. *Сдѣляться громче. Голосна пісня його через те ще поголоснійшала на широкому світі*. К. ХП. 130.

Поголубити, блю, биш, гл. *Поласкати*. Вх. Зн. 51.

Поголубитися, блюся, бишся, гл. *Поласкаться. Білесенькі, повні, як півонь, маківки, що мовляв, де тільки русальна з молодиком поголубляться, там вони врожаяються й цвітуть*. О. 1862. VIII. 16.

Поголубіти, бію, еш гл. *Сдѣляться голуубимъ*. Вх. Зн. 51.

Поголубкатися, каюся, ешся, гл.—**Поголубитися**. *Молоді, як би могли крізь землю пройти, щоб там притулитись, поголубкатись, то ні минути не ждали б*. Св. Л. 270.

Погомоніти, вю, ниш, гл. *Поговорить, побесѣдовать. Чумаки собі й байдуже, а москалі щось погомоніли собі тихенько*. Рудч. Ск. II. 171. *Парубки погомоніли-погомоніли та й розійшлись*. МВ. I. 40. *Сядь, погомони*. ЗОЮР. I. 48.

Погбнач, ча, м. *Часть ручной мельницы*. См. жорна. Шух. I. 146.

Погбнець, нця, м. 1) = **Погонич** 2. Г. Барв. 18. *Був в погонцях за Дунаєм*. Мкр. Н. 2) *Погонщикъ, посланный за кѣмъ въ погошу. Білому една дорога, а погонцеві десять*. Фр. Пр. 37.

Погбнити, ню, ниш, гл.—**Поганяти**. *Ані стій, ані погони. Посл. Ой у лузі воли в плузі, мій милий погонить, за поясом батіи носить, за мною голосить*. Чуб. V. 73.

Погбнич, ча, м. 1) *Погонщикъ, работникъ, поговяющий воловъ при пахотѣ вли у чумаковъ*. Рудч. Чп. 90. *От він узяв, нарвав вітце і підпрі еї, а жінку поставив за погонича*. Рудч. Ск. I. 180. 2) *Возница. Лягнув погонич пугою, коні... потюнали і зникли з очей*. К. Оп. 5.

Погбнка, ви, ж. *Преслѣдованіе; неудовольствіе, нареканіе*. Мнж. 189. *Вони*

погонку гонять, що пробі пару волів даєш за безцестя. Павлогр. у. *Він один робить як слід, а вона ще на його й погонку жене*. Катериносл. у. *Вона на тебе таку погонку жене, що біда*. Катериносл. у. (Залюб.). См. Погінна.

Погбонька, ви, ж. *Ум. отъ погоня*.

Погбнь, ні, ж.—**Погоня**. Мнж. 26. *Погонь за мною*. Мет. 100. *Буде за нами з города Азова велика погонь уганяти*. АД. I. 121.

Погбня, ні, ж. *Погоня*. КС. 1882. XII. 502. *Ой Марку ж, мій Марку, не дрімай зо мною, бо побіжить мати в погоню за мною*. Чуб. V. 226. *Ум. Погбнечка, погбонька*.

Погбрда, ди, ж. *Пренебреженіе, презрѣніе*. Г. Барв. 460. *Не видно було ні ненависти, ні погорди*. Левил. I. 463.

Погбрджування, ня, с. *Пренебреженіе, презрѣніе. Піднялась до погорджування великою гординою*. К. ХП. 129.

Погбрджувати, джую, еш, сов. в. *погордіти, джү, діш, гл. Пренебрегать, пренебредь, презирати, презрѣть*. К. XII. 114. *Погорджує недужним і дитвора*. К. Іов. 42. *Не погордіт і загостіт*. Ез. V. 67.

Погордувати, дую, еш, гл. *Пренебредь*. Грин. III. 471. *Поклимо ми брата мого до себе у гості,—може він не погордує тепер нами*. Рудч. Ск. II. 143.

Погбрження, ня, с. *Пренебреженіе, презрѣніе. В його душі змінялись то жаль, то погорження*. Стор. МПр. 16.

Погоріджа, жі, ж. *Пожаръ, пожарище*. МВ. (О. 1862. III. 40). *Торік була погоріджа, ще й досі чути*. Ном. № 4125. *Чи не на погоріджу біжите?* МВ. I. 38.

Погбристий, а, е. *Гористый. Земля у нас, коли б не гори, була б зовсім добра, да тільки те, що трохи погориста, як звичайне край над Дніпром з правого боку*. О. 1861. VIII. 88.

Погорілець, льця, м. *Погорѣлецъ*. Черк. у. *Погорілець хліб ззів, а солону спалив*. Ном.

Погорілий, а, е. 1) *Погорѣлий. Боюся ще погорілу хату руйнувати*. Шенч. 264. 2) **Погоріле** = **Погорілля**. *На погоріле хоч шижок дайте*. Макс.

Погорілище, ща, с. *Пожарище, невелике*.

Погорілля, ля, с. *Несчастьє отъ пожара. Він просить на погорілля*.

Погорінець, нця, м.—**Погорілець**. Вх. Лем. 451.

Погоріти, рю́, ріш, *м.* 1) Погорѣть, сгорѣть. *Погоріли степи, поля і зелені байраки.* Нп. *Торік ми погоріли та оце й досі на хату не стялися—у брата живемо.* 2) Побагровѣть. *Зоря погоріла дуже на вітер.* Грин. I. 11. 3) Загорѣть. *Од сонечка погорів, од вітречка почорнів.* ХС. II. 196.

Погородіти, джу́, дяш, *м.* Загородить (во множествѣ). *Як прийдеш додому, то погороди загороди великі.* Рудч. Ск. I. 144.

Погосподарювати, рюю, еш, *м.* Похозяйничать. *Була дочка, оддали заміж, та не довго й погосподарювала—вмерла.* МВ. I. 16.

Погостіти, щу́, стиш, *м.* Угостить, принять какъ гостя. *Прийняла їх у хату, але не мала чим їх погостити.* Гн. I. 93. *Нас... так файно погостив.* Гн. II. 41. *Запросив і погостив їх дуже красно.* Драг. 121.

Погостітися, щу́ся, стишся, *м.* Быть въ гостяхъ, провести время съ гостями. *Ой устань, мила, та й пробудися, я до тебе прийшов погостітися.* Чуб. V. 48. *Запросим до себе та погостимось трохи.* Чуб. II. 630.

Погостріти, рю́, ріш, *м.* Поострить.

Погостювати, тюю, еш, *м.* =1) =Погостити. 2) Побыть въ гостяхъ, погостить. Чуб. IV. 580.

Поготів, нар. *Подавно, тѣмъ болѣе.* *Не кракала ворона, вгору літаючи, а вниз уже й поготів.* Ном. *Коли щеня не задавив, мене не займе й поготів.* Глѣб. 21. *Діти батька мало що й слухають, а нас і поготів.* Г. Барв. 413. *Не слухався парубком, а оженившись і поготів не буде.* Нѣжин. у.

Поготувати, тую, еш, *м.* Наготовить, приготовить (во множествѣ). *Чи все вже поготували нам на дорогу?*

Погрѣбнути, ну, неш, *м.* Окоченѣть. *Погрѣбнуть иноді руки на річці. Руки на щощі та на холоді пограбли.* Рк. Левиц.

Пограбувати, бую, еш, *м.* Ограбить. К. ЧР. 62. *А вони ж бо їх да й пограбувала: у одною взяла вороною коня.* Чуб. III. 391.

Пограти, граю, еш, *м.* 1) Повграть. 2) Обыграть. *Та мені хоч аби що, то пограю його, дарма, що в його самі тузи та королі.* Лубен. у. *А котрий котрою погравав.* Лубен. у.

Погратися, граюся, ешся, *м.* Поиграть. *Пограймося, погуляймо та пісеньку застиваймо.* Шевч. 29.

Погрѣб, бу, *м.* =Погріб. Гн. II. 160. *Старий попросивсь із мертвим тілом мовчки і без плачу й жалю поблагословив на погреб.* К. ЧР. 105.

Погрѣбати, баю, еш, *м.* Побрезгать. *Глянь, яка гарна! за таку б кралю і я не погребав.* Стор. II. 32.

Погрѣбарь, ря, *м.* Могильщикъ. Вх. Зн. 51.

Погрѣбельно, ного, *с.* Пошлина за проѣздъ черезъ плотину.

Погрѣбця, ці, *ж.* Землянка.

Погрѣбіще, ща, *с.* =Погріб. *В погребіщі темному замкнули.* К. ПС. 122.

Погрѣбний, а, е. Погребальный, похоронный. *Погребна одправа.*

Погрѣбникъ, ка, *м.* =Пригребця 1. *Увіходить сонце, скинуло свої ризи і повісило на погребнику і приходить у хату.* Чуб. I. 5.

Погрѣбнутися, нўся, нѣшся, *м.* Гребнуть весломъ. *Харон не зараз схаменився, разів з чотирі погребнувся і з качочком причалив к ним.* Котл. Ен.

Погрѣбня, ні, *ж.* =Погребникъ.

Погрѣбвий, а, е. 1) Похоронный. 2) Бывшій на погребеніи, похоронахъ. *По погребі запросив... усіх погребових на гостиню, щоби за грішну душу випили та децю перекусили.* ЕЗ. V. 170.

Погрѣбвини, вин, *мн.* Поминки по усопшемъ. Вх. Уг. 260.

Погрѣбті. См. Погрібати.

Погрѣвина, ни, *ж.* Комли високо скошеной травы. *Щоб добре косили да погривин не пускали.* О. 1861. X. 35.

Погрѣзти, зў, зѣш, *м.* Погрызть, изгрызть. *І погрізе йому сугави й жили.* К. Іов. 39.

Погрѣзтися, зўся, зѣшся, *м.* 1) Погрызться. 2) Поссориться. *Се не собаки, се два брати, що погрізлись та й побились, ідучи степом.* ЗОЮР. I. 306.

Погрѣмати, маю, еш, *м.* =Погрѣмати.

Погріб, ба, *м.* Погребъ. *Дід... закинув його у погріб.* Рудч. Ск. II. 14. *Ум. Погрѣбець* Чуб. V. 1174. *В погребіці замурувавсь.* Драг. 39. *Маленький погрѣбець повен яець.* ХС. III. 63.

Погріб, ребу, *м.* Погребеніе.

Погрѣбати, баю, еш, сов. в. погребті, бў, бѣш, *м.* 1) Погребать, совершить погребеніе, хоронить, похоронить. *Ой заплачуть, погребуть.* Чуб. V. 461. 2) Только сов. в. Сгрѣсть, окончить сгрѣбать. *Ой покошено, погребено.* Грин. III. 85.

Погрїбач, ча, м. Кочерга. Вх. Лем. 451.

Погрїбний, а, е—Погребний.

Погрїбняк, ка, м.—Погребник? Канев. у.

Погрїмання, ня, с. Сгукъ, звонъ, громъ. *Погрїмання кубків за трапезою.* К. ЧР. 180.

Погрїмати, маю, еш, сов. в. погрїмати, маю, еш, г. 1) *Став грїм погрїмати, стала чорна хмара наступати.* КС. 1884. I. 32 *Вже переходить гроза,—ще трохи погрїми та й затишше* Харьк. 2) Гремѣть, погромѣть, громыхать, погромыхать, стучать, постукивать, постучать. *Из різних пицарь погрїмали, Хмелниченка гетьманом поздоровляли.* Мет. 398. *Став козак конівкою по мосту добре погрїмати.* ЗОЮР. I. 205. 3) Только сов. в. Покричать, накричать на кого. *Пан оконом погрїмав і вишшов.* МВ. I. 132. *А щоб оттам розсердиться, погрїмать—на наймита, або так на кого—ніхто і не чув ніколи.* Сим. 228.

Погрїти, грїю, еш, г. 1) Нагрѣть. *Буде чим руки погрїть.* Ном № 9851. *Та ж хаточка без вікон, без дверей, у тій хатці вітер не повіє і сонечко не погрїє.* Мил. 183. 2) Побить. *Двадцять літ я й за дубець не брався, а тепер би погрїв ломакою спину, дак син не дає.* Г. Барв. 337

Погрїтися, грїюся, ешся, г. Погрѣться. *З тобою холодно, піду у пекло погрїться.* Шевч. 300.

Погрїхувати, хую, еш, г. Напрасно обвинить, заподозрить. *Погрїхували на його дурно, що він яблука покрав.* Борз. у.

Погрїшити, шў, шїш, г. Погрѣшитъ. *Узяв великий жалъ його спасенну душу, що словом погрїшив, сказав неправду Богу.* К. Псал. 246

Погрїшник, ка, м. Грѣшникъ. Амел... каже: „Ті паничі, що я від них носа затикав, великі погрїшники; хоть гарно убрані були, а грїхи від них так смерділи, що я мусїв носа затикати. Гн. II. 97.

Погрозати, жаю, еш, сов. в. погрозіти, жў, зиш, г. Грозить, угрожать, погрозить. *І погрозив йому Ісус.* Св. Мр. I. 25.

Погрójування, ня, с. Угрозы. *Мужицька мова... піднялась до погрójування великою гординєю і до погрójування великій потузі.* К. XII. 129.

Погрójувати, жуу, еш, г.—Погрозити. К. Кр. 38. К. Бай. 74. *Король погрожує нас руйнувати.* К. ЦН. 249. *Що ж ви тепер мені погрожуєте?* К. XII. 35.

Погрójза, зи, ж. Угроза *Він погрозою не страхався.* Млак. 99. Ум. Погрójзна.

Погрозити. См. Погрозити.

Погрójза, ви, ж. Ум. отъ погроза.

Погрójадити, джу, диш, г. 1) Погрозить. *На грабі, погромади іще ти* 2) Сгростъ. *Сво вже погромадили*

Погрójити, млю, миш, г. Разгромить

Погрójище, ща, с. Разгромъ. *Мов після великої пожежі, або після татарського погромища.* Морд. Пл. 6

Погрójитися, нюся, нишся, г. Образовать гроздья. *Винограде-виноградочку!* *прошу ж тебе, ізроди рясно* Ви, гроночки погройтешся. Мет. 176

Погрузити, жу, зиш, г.—Згрузити *Погрузили так дорожу, що хоч не їдь.*

Погрójкати. См. Погрójкувати

Погрójкувати, кую, еш, сов. в. погрójкати, каю, еш, г. Погромыхивать, грохотать, погромѣть (о громѣ, выстрѣлахъ). *Ою, кажуть, орач, та сей не аби як погрójкує... Певно се копитан гусей так* Сим. 218.

Погўба, би, ж. Погибель. *Відрашуйте отче, душу від погуби.* Гн. II. 43

Погубитель, ля, м Погубитель, губитель. *Тут лежить копитан, погубитель її.* Кв.

Погубити, блю, биш, г. 1) Растерять. *Заплакали запорожці, коней погубивши.* Чуб. V. 940. 2) См. Погубляти.

Погубляти, ляю, еш, сов. в. погубити, блю, биш, г. Губить, погубить *Як ті душі погубляють, так сі людські тіло.* К. МВ. X. 7. *Не поберіши тіла і душу погубиши.* Ном. № 8794.

Погудити, джу, диш, г. Выразить порицаніє, окулить. Чуб. III. 192. *Сестри похвалять, мене погудять.* Гол. IV. 536.

Погудка, ки, ж. Порицаніє.

Погук, ку, м. Выкрикъ; крикъ; призывный крикъ. Чуб. III. 104. *Заспівайте Господеві пісню псалму нову гарно, любі з погуками співайте здорові.* К. Псал. 73

Погукати, каю, еш, г. 1) Покричать. *Ой піду я, гукаючи, горобчика шукаючи, буду в жалю погукати, горобчика проклинати.* Чуб. V. 273. 2) Громко позвать.

Погукнути. См. Погукувати.

Погуковщина, ни, ж. Взносъ въ міської капиталъ на уплату податей за бѣднихъ и на другія благотворительныя цѣли *Ти б мовчав, бо й досі не оддав погуковщини.* О. 1861. VIII. 102.

Погўкування, ня, с. Покрикыванья,

єрики, выкрики. Христя мерцій тікає у двір, а за нею слідом погукування та вигукування. Мир. Пов. II. 57.

Погу́кувати, кую, еш, одн. в. погукну́ти, ну́, нєш, г. Покрикувати, крикнуть. Сама, як пані, тільки погукує: „А се подай, а те принеси!“ Св. Л. 115. За ворота вийшла, косу чесала, та на своїх дружок погукувала. Мет. 114. Погукують плуатарі, поганяючи воли в плузі. Левнц. I. 76. Годі!—погукнула на весь волос свій. МВ. Погукнув він (на хлопця): біжи мерцій та спитайся. Чуб. II. 649.

Погуля́нка, ки, ж. 1) Гулянье. 2) Препиття в гостях. Петрусь за шапку да й гайда на вечорниці на погулянки. Г. Барв. 506.

Погуля́ння, ня, с. 1) Гуляніє, хожденіє куда-либо в свободное время. У неділю одпрохалась якось у батька на погуляння. Вийшли ми за село, на мошлу. МВ. I. 85. 2) Охота; війна. Як поїхав королевич на погуляння, та покинув Мирусеньку на горюванні. Чуб. V. 767. Як приїхав Василь з погуляння: пані-матко, де моя Галя? Чуб. V. 703. А Мазепенко... зібрав свою ватугу,—гайда в степ! да й забушував. Гей, каже, царю, давай на погуляння! Петро жажнувся: знав, що ніякою силою не одоїє. ЗОЮР. I. 118. 3) Пирушка, гульба. Узяв вісім п'ятків на погуляння. Новомоск. у. Ум. Погуляннячно. З погуляннячка йду, я нікого не боюся. МУЕ. III. 138.

Погуля́ти, ляю, еш, г. 1) Погулять. Вибігла за город погуляти. Рудч. Ск. I. 32. Кличе мати вечеряти, галушки простигли. „Стривай, мати, погуляю, женишки настигли“. Чуб. V. 10. 2) Побыть, пробыть. Мет. 45. Погуляла дівчиною років зо три. МВ. I. 7. 3) Побыть в гостях, побыть у кого-либо. Пустіть мене, серце, до батька до вашого, піду, погуляю, а то будуть ніватися: як же так можна не пійти?“... Пішла; гуляла там, гуляла, і їла, і пила. Рудч. Ск. I. 82. Отсюда: погуляй, погуляйте употребляється в смысле подожди, подождите. Погуляйте трохи,—батько зараз прийде. Борз. у. 4) Побыть, пробыть без дїла, незанятимъ. Погуляв днів зо три—нудно без роботи. Годів зо два погуляла та нива неорана. 5) Поиграть. Погуляли в карти. 6) Погулять, покутить.

Погу́пцюва́ти, цюю, еш, г. Потанцю-

вати. Ось ну лишень, не соромляйся, погупцюймо трохи. Маркев. 60.

Погуркати, каю, еш, г. Погремѣть, погромыхать, постучать.

Погуркотіти, чю́, чєш, г. 1) = Погуркати. Погуркотило і стало стикати. Драг. 64. 2) Загремѣть, уфзжая. Чую,—погуркотів віз.

Погурчати, чю́, чєш, г. = Погуркотіти.

Погустіти, тію, еш, г. Сгуститься.

Погустішати, шаю, еш, г. Сдѣлаться гуще. Стала висієки корові давати, то погустішого молоко. Черниг. у.

Погусті́, дү́, дєш, г. Погудѣть.

Погурчати, рю, рш, г. Поговорить, поболтать. Ідіть, тітко, посидимо, погурчимо. Мир. Пов. I. 140.

Погурчало, ла, с. = Пугач. А вороги-старі жони пішли танцювати, а крочище взяв дручище пішов підняти, а сич на порозі став на сторожі; погурчало унеклося (ушилося!), лягло на дорозі. Чуб. V. 1124.

Погаздувати, дүю, еш, г. Похозяйничать.

Погвалтувати, түю, еш, г. 1) Пошумѣть, покричать. 2) Произвести насиліє (надъ многими).

Погѣздгати, гаюся, ешея, г. 1) Пометаться изъ стороны въ сторону. 2) Погапризначать.

Погерготати, гочю́, чєш, г. 1) Покричать (о гусяхъ, индѣйскихъ пѣтухахъ). 2) Поговорить на непонятномъ языкѣ.

Пограсувати, сүю, еш, г. Вытоптать, встоптать (во множествѣ).

Погурлати, лаю, еш, г. Одолѣть, осилить. Лубен. у. Одна загодована бджола може погурлати десяток незагодованих. Грин. II. 322. Се така наука, що глядїть лишень, чи всякий учитель погула. О. 1862. I. 66.

Подавальние, ка, м. Работникъ, подающій снопы. Левнц. ПЮ. II. 303.

Подавання, ня, с. Подаваніє, подача.

Подавати, даю́, єш, сов. в. подати́, дам, дася́, г. 1) Подавать, подать. Як Бог дасть, то і в вікно подасть. Ном. № 13. Будеш, будеш ти лежати, титонки прохати, та нікому тобі буде і кухля подати. Мет. 86. Подай, мила, свою білу ручку. Мет. 261. 2) Давать, дать. Він мені подав за себе викуп. К. Юв. 73. Йому подам на суд увесь мій побит. К. Юв. 27. Він подавав кожному в руку. Рудч. Ск. I.

67. *Подавав серпи їм золотії.* АД. I. 81. *Подати милостиню.* Кв. *На церкву подав.* Г. Барв. 208.—до рук. Вручать, вручить.—*звістку.* Извѣщать, извѣститъ. Левиц. I. 57. Мил. 217.—рушники. Обычай сватовства: принимая предложеніе, перевязать сватовъ особо для того пригтовленными полотенцами. *От послався до неї,—вона й рушники подавала.* Рудч. Ск. II. 49. 3) Отдавать, отдать въ выраженіяхъ:—на глум, на поталу—см. глум, потала. 4) Передавать, передать. посылать, послать—письмо, деньги или подарокъ. *Вибачайте, що так довго листу не подавала.* О. 1862. IX. 111. *Коли я умру, то й поховайте і до моєї миленької листи подайте.* О. 1861. IV. 96. *Ми одписували своєму салдатові та й подали йому два карбованці.* *Я б юстинчик (татові) подавала, та ніким подати.* Мил. 182. *Подати мову.* Передать (слова). *Подали тую мову один по одному, один по одному.* ЗОЮР. I. 6. 5)—гѣлос. Отзываться, отозваться, заговорить. *Чи ви понімили? Подайте хоч гѣлос.* 6) Казаться, показаться. *На лиці наче б то чорний подає.* Змієв. у. 7) Подаль му. О больномъ: ему лучше. Угор.

Подаватися, даюся, ёшся, сов. в. податися, дамся, дасяся, г. 1) Подаваться, податься, наклоняться, поклониться. *Зеленька ялиночка на яр подалася.* Чуб. V. 122. 2) Раздаваться, раздаться, расширяться, расширяться. *Ном. № 12013. Широкая да улиця да ще й подалася.* Чуб. V. 421. 3) Отступать, отступить, подвигаться, подвинуться. *Перед мечем назад не подається.* К. Іов. 89. 4)—кому. Уступать, уступить, податься. *Грицько перший раз подався кацапові, а друиий раз не подався.* Рудч. Ск. I. 201. 5) Ослабѣть, похудѣть. *Його жінка дуже подалася, змізерніла, зблідла.* Лев. Пов. 155. 6) Отправляться, отправиться. *Подалася до річки.* Мвж. I. *Подалася на чуже село.* Г. Барв. 366. *Глянув тільки в хату, та й подався геть у поле.* Змієв. у. *Осідлали кониченьки, в степи подалися.* Грин. III. 591. 7)—на поталу. См. Пятала.

Подавати, влю, виш, г. Передавать. *Я зміи його отправлю к бісу і вас подавимо як мух.* Котл. Ен.

Подаватися, влюся, вишся, г. Подаваться. *Коли ти не подавився своїм словом, то я не подавлюсь тим хлібом, що од щирою серця хотів з тобою подімитись.* Стор. II. 20.

Подавник, ка, м. = Легеодушник Шух. I. 143.

Подавно, нар. Довольно давно, давненько. Подольск. г., Кіев. г., Борз. у. *Я прийшла подавно.* Черниг. у. *Він уже подавно сказав.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 101).

Подала, ли, ж. Замужняя женщина любезничающая съ парнями. Шух. I. 33

Пбдалежо, нар. Далековато, довольно далеко. *Чи далеко до того села?—Подалежъ.* Черниг. у. *Далеко вам ходити?—Та недалеко.* Черниг. у.

Пбдалі, нар. 1) Поодаль. 2) Далѣ.

Подаремне, подаремно, нар. Напрасно. даромъ. Рк. Левиц.

Подаріти, рю, рш, г. = Подарувати. *То ж мені пан-отець подарив, щоб хороший молодець полюбив.* Чуб. V. 8.

Подарковий, а, е. 1) Относящийся къ подарку. 2) Служащій подаркомъ. *Рушник подарковий.* Вас. 168.

Подарок, рку, м. = Дарунок. *Ото той купецъ приносить шкури і дає князю у подарок.* Рудч. Ск. II. 93. Ум. **Подарочок.** МВ. I. 116. Чуб. V. 342. *Не дивуйте, наші сванечки, що короткіі подарочки.* Грин. III. 434.

Подарря, ря, с. Подарки. *Даютъ мені подарря жита по коробці.* Харьк. у.

Подарувати, рую, еш, г. 1)—кому. когѣ. *Бідному ніхто не подарує.* Ном. № 2304. *А поїзд наш подарувати чи буде, чи немає чим?* Алв. 26. *Батько подарував йому свою коня.* Рудч. Ск. I. 96. 2) Простить. *Я йому цього не подарую, що він тоді мене налаяв.* *Подаруй моїй жінці яке там незвичайне слово.* МВ. I. 12. *Бачацько ти мене журила, та нехай тобі Господь подарує.* МВ. I. 27.

Подаруватися, руюся, етеса, г. Простить другъ друга. *Вже як там не погодимось на чому, то подаруємось.* МВ. I. 9.

Подаруйко, ка, м. Даритель, кто подарки дѣлаєть. *Подаруйко за кордоном без штанів ходить.* Ком. П. № 928.

Подарунок, нка, м. Подарокъ. *Шкодів твоїх подарунків, що їй дарував.* Лукаш. *Благайте його, панотченьку, і словами, і подарунками.* ЗОЮР. II. 28. Ум. **Подаруночок.** Чуб. V. 170.

Подаруньо, ка, м. = Подаруйко.

Подати, ся. См. Подавати, ся.

Податковий, а, е. Податной. Ев. Мт XII. 9.

Податливий, а, е. Податливый. *Дуб податливіший рубати, ніж грушина.* Волч. у.

Податний, а, в. О горшечной глинь: мягкій, легко подаючийся при работѣ. Шух. I. 260.

Податек, тку, м. Подать. Рудч. Ск. II. 163. *Ой видить сам Господь з неба, на податок гроші треба.* Лукаш. 139.

Подать, ти, ж. =Податек. *Ой сам же Бог бачить з неба, що на подать грошей треба.* Чуб. V. 621.

Подача, чі, ж. Оброкъ. *Яків, бачте, у Києві на заробітках був. У нас пускають (кріпаків), треба тільки подачу давати, яку там положать.* МВ. I. 109. *Живуть тихо, не дають подачі.* КС. 1882. IX. 568.

Подбати, дбаю, еш, гл. Позаботиться. *За мене нікому подбати, я сирота.* Богдох. у.

Подвиг, га, м. 1) Подвигъ. *Левич. Пов. 30. Він дикю, люту силу воювничу до подвигов спасенних нахиляє.* К. Бай. 134. *Ні тишим мавзолеєм, ні солодкою голосою хвалою не зробили б нашому батькові Тарасу такої шаноби, як сим тишим братолюбним подвигом.* К. (О. 1862. III. 23).

I. Подвігати, гаю, еш, гл. Подвигать, потаскать тяжести.

II. Подвігати, гаю, еш, сов. в. **подвігнути, ну, неш, гл.** Побуждать, побудить, подвигнуть. *І чий се дух уста твої подвигнув?* К. Іов. 55.

Подвігати, гаюся, ешся, сов. в. **подвігнутися, нуся, нешся, гл.** Отступать, отступить передъ кѣмъ. *Не подвигнувся перед злими.* К. Псал. 31.

Подвіжник, ва, м. Подвижникъ. Г. Гр. 56.

Подвіжництво, ва, с. Подвижничество. К. ПС. 85. К. Бай. 14, 32.

Подвіжницький, а, в. Подвижническій. *Мошам подвижницьким молитись.* К. МВ. II. 123.

Подвійний, а, в. Двойной. *Подвійне скло.* МВ. (О. 1862. III. 56). *Подвійні вікна.*

Подвійно, нар. Вдвойнѣ.

Подвіренько, ва, Ум. отъ подвір'я.

Подвірній, я, в. Дворовый, домашній. *Повела їх у хату, де стояло молоко, здорові кошики з яйцями всякої подвірньої птиці.* Левич. I. 483.

Подвіронько, ва, с. Ум. отъ подвір'я.

Подвір'я, р'я, с. =Підвір'я. Чуб. VII. 391. *Як твоя, доню, доля, то накупить чоловік і поля; а як безділля, то продасть і подвір'я.* Ном. № 1661. *А що ж мені*

по худобі, що все подвір'я заляже? нейдмає дружиночка молодому світ зав'яже. Чуб. V. 31. *У новеє подвір'є в'їжжся, на подвір'ї пана зустрічаю.* Чуб. V. 729. Ум. **Подвіренько, подвіронько.** Грин. III. 138. **Подвір'ячко.** Чуб. V. 245, 130. *Вийди, дружбонько, на подвіренько, подивися на сонечко.* О. 1862. IV. 33.

Подвоїти, двою, їш, гл. Удвоить.

Подвоїтися, двоюся, їшся, гл. 1) Раздвоиться. 2) Противорѣчить самому себѣ. *Він подвоївся: раз казав, що нічого не бачив, а вдруге признався, що бачив.* Новомоск. у.

Подворець, рця, м. Сѣни. **На подвірці.** *Въ сѣняхъ, во дворѣ.* Вх. Лем. 451.

Подвійкувати, кую, еш, гл. Поговоривать. ЕЗ. V. 21. *Ну, що подеїкують про його.* Борз. у. *Люде подеїкують, що подушого не буде.* Валк. у. *Чи сватають тебе, дівко?—Ні, не сватають, а тільки подеїкують.* Кобел. у. *Подєїкували на Бульбу, що він ніби то украв, аж воно виявилось потім, що аж он хто.* Волч. у.

Подѣколи, нар. Иногда. *Иноді буває так, що усе сонце темніє, а подеколи тільки частина його буває темна.* Ком. I. 45.

Подѣкуди, нар. 1) Кое-гдѣ. *Чувать подекуди і в наших сторонах.* Ном. № 3570. 2) Отчасти. *Цікавила мене історія сільського вбозства, вбозства подекуди з своєї волі.* Г. Барв. 372.

Підена, ни, ж. Возвышеніе изъ камня, покрытое толстымъ слоємъ вѣтвей и соломъ и служащее основаніємъ для стога. Шух. I. 166, 170.

Подѣнник, ка, м. Поденщикъ, поденный рабочій. *З поденника викрутить останню краплю поту.* Г. Барв. 162.

Подѣнниця, ці, ж. Поденщица. Черниг. у. Ум **Подѣнничка.**

Подѣнно, нар. Поденно. *Піду я поденно робити.* МВ. (О. 1862. III. 72). *Поденно до людей хожу.* Г. Барв. 270.

Подѣння, ня, с. 1) Мѣсто на току для складыванья хлѣба въ скирды. 2) Дно саней или вообще экипажа.

Подѣнок, нка, м. 1) Потолокъ въ конюшнѣ. Вх. Лем. 451. 2) мн. **Подѣнки.** *Подонки, остатки. Капусти тільки подѣнки зосталися в діжці.* Лебед. у.

Подѣнцина, ни, ж. Поденщица. *Раноранісінько схоплюся, біжжу на поденщину.* МВ. (О. 1862. III. 73).

Подеревеніти, подерев'яніти, нію, еш, гл. Одеревенѣть. *Як скоро їмость пана*

оком узріла, на їй тіло подеревеніло. Чуб. V. 1069. Вона не заплакала, а тільки вся подерев'яніла. Кв.

Подереча, *чі, ж.* Поборы; подать, налоги. Черниг. г. КС. 1882. IX. 568.

Подержати, *жу, жіш, м.* 1) Подержать. *Щось я маю їй сказати, за рученьку подержати.* Мет. 76. 2) — до хрестá. Крестить, воспринять отъ купели. *Таки своїх байстряг з десяток у год подержити до хреста.* Шевч. 464.

Подерти, *рú, рэш, м.* 1) Порвать, изорвать. *Зіма!.. хліба нема, чоботи подерті, доведеться вмерти.* Канев. у. 2) Исцарапать. *Як зачав котом по тілі дерти, — чисто подер тіло.* Рудч. Ск. I. 173.

Подертися, *рúся, рэшся, м.* 1) Порваться, изорваться. *Ой як мити́ва подертеться, пишання минеться.* Чуб. 2) Исцарапать другъ друга. *Подерлися, як пес з котом.* Чуб. I. 290.

Подесѣнщина, *ви, ж.* Мѣстность, страна надъ Десной. Желех.

Подѣсьбіч, *нар.* Одесную, по правую сторону.

Подеша́терити, *рúю, рíш, м.* Повторить десять разъ. Употр. въ знач. повторить нѣсколько, много разъ. *Я вже говорив і подеша́терив, щоб хлопці не робили щикоди в полі.* Рк. Левиц.

Подешевіти, *влю, виш, м.* Продешевить.

Подешевіти, *вію, еш и подешевшати, шаю, еш, м.* Подешевѣть.

Побѣякич, *а, е.* Кой кто, нѣкоторый. Желех. Вх. Зн. 51.

Подзвін, *вону, м.* Звонъ по умершему. *Не без того, що ї за подзвін хто перекине.* Мир Пов. II. 63.

Подзвінний, *а, е.* Относящійся къ звону по умершему. Употр. также какъ сущ. въ значеніи: человекъ, звонящій по умершему. *А подзвінному дам сім мір полотна, щоб мені дзвонив цілий тиждень що-дня.* Грин. III. 285.

Подзвіння, *ня, с.* = Подзвін.

Подзвоніти, *нію, няш, м.* 1) Позвонить. *Ой помер мій Давидко, поховали їй ног не видно. Редькою подзвонила, ріпкою поминала.* Чуб. V. 797. 2) Позвѣнѣть. *За ворітечка вийшла, ключами подзвонила.* Чуб. III. 235.

Подзвонітися, *ниться, м. безл.* **Щоб, бодай подзвонілося!** Пусть зазвонять (надъ тобой мертвымъ) — пожеланіе смерти.

Що не по їх, зараз: „щоб і подзвонилось, щоб і закурилось!“ Г. Барв. 438.

Подзвонювати, *нію, еш, м.* Звонить. *Ми, Правдичі, усі з давнешних давен подзвонюем у предківську одвагу.* К. ЦН. 159.

Подзвеленькати, *каю, еш, м.* Позвѣнѣть, позвѣнѣть; позвонить.

Подзвеленчати, *чú, чіш, м.* = Подзвеленькати.

Подзвѣнькати, *каю, еш, м.* = Подзвеленькати.

Подзе́гун, *на, м.* Презрительное названіе бѣлорусса.

Подзиччати, **подзичати**, *чú, чіш, м.* Пожужжать (о комарѣ, мухѣ). *Подзичав комарь та ї стих.* Харьк.

Подзѣбати, *баю, еш, м.* = Подзюбати. *Соловейко на маківці весь мак подзѣбав.* Грин. III. 129.

Подзюбати, *баю, еш, м.* 1) Поклевать. *Курчатка тиюно геть чисто все подзюбати.* 2) Подзюбаній. Изрытый оспой. *Хочи бо я і подзюбана на виду, таки ж бо я зроблена доладу.* Чуб. V. 1125. *Там така шидка тика подзюбана.* Лебед. у.

Подзюбáтися, *баюся, ешся, м.* Поклевать нѣкоторое время. *Подзюбався горобець вишень та ї полетів.* Переносно о людяхъ: пощипать (ягодъ). *Підіть у садок, порічків подзюбайтесь.* Змієв. у.

Подзюріти, *рúю, рíш, м.* Полить струей. *Он знов крізь стеблю подзюріло.* О сильномъ дождѣ: полить. *А тут знов подзюрив дорщ.* О. 1862. I. 59.

Поді́, дів, *м.* Нвзмѣнныя мѣста, долина. Черном. См Під 1.

Подібати, *баю, еш, м.* 1) Пойти съ трудомъ, поплестись. *Подібала стара мати вочку з мимим розлучати.* Шевч. 397. 2) Встрѣтити; найти, попасть. *Він дав стражу яку тільки подібле.* ЕЗ. V. 211.

Подив, *ву, м.* Поглядѣнье. *Для подиву дівку продають.* Ном. № 8985.

Подивіти, *влю, виш и подивітися, влюся, вишся, м.* Посмотрѣть. *Тепер мені на милого не можно подивити.* Чуб. V. 281. *Та подивила на бистру воду.* Гол. III. 12. *Ой зйду я на гору високу та подивлюсь в долину широку.* Чуб. V. 359.

Подивувáння, *ня, с.* Удивленіе.

Подивувати, *вúю, еш и подивувáтися, вúюся, ешся, м.* Удивиться. *Ніхто ї не подивує.* ХС. VII. 423. *А ти, боярине, не подивуй, іди собі инчю пошлюбуй.* Нп. *Подивувався Іван такій жадобі сестриній.* Рудч. Ск. I. 136.

Подімáти, маю, еш, гл. Повѣвать. *Буде вітрець подимати.* АД. I. 64.

Подімне, ного, с. Подать отъ дыму. *Взяли подимне од дворів.* Котл. Ен. IV. 58.

Подімоє, меу, м. Поднимає? Вѣявіє? *Золотий золотничок, чою ти забився, із міста звалився? чи ти з подимків, чи ти з подівоків?* Чуб. I. 129.

Подімщина, ни, ж.—Подимне.

Подіна, ни, ж. Низменная мѣстность, иногда заливаемая водой. *Ой вийду я на могилу та поляну на подину: на подині вогонь юрить, коло вогню турок сидить.* Нп.

Подирáти, раю, еш, гл. Драть, рвать. Переносно: ругать. *Як бере, то свого батька дере, а як віддава, то твого подира.* Ком. II. № 346.

Подирбати, (баю, еш?), гл. Потрясти, подергать. Вх. Лем. 451.

Подирчáти, чý, чїш, гл. Подрезать.

Пбдих, ху, м. Дыханіє; дуновеніє. К. ХП. 23. *Гріє їй своїм подихом руки.* Г. Барв. 537. *Подих ночної прохолоди.* К. МХ. 21.

Подіхати, хаю, еш, гл. Подышать.

Подихáти, хáю, еш, сов. в. подихну́ти, ну́, нѣш, гл. Повѣвать, повѣять. *Тільки одна труба, та й та димовая, а з тиеї труби димно подихає.* Чуб. V. 342. *Наш вік—мов вітерець, що стиха подихає.* К. Псал. 319.

Подичáвити, віємо, етє, гл. Одичать (о многихъ).

Подібний, а, е. 1) Подобный, похожий. 2) Пригожий, красивый. 3) Годный.

Подібність, ности, ж. Сходство. Желех.

Подібно, нар. 1) Красиво, къ лицу. *Дивися, ненько, чи хорошенько, чи хорошенько і подібненько.* Чуб. III. 302. 2) Вѣроятно. *Що ти, милій, думаєш-гадаєш, подібно-сь мене покинути маєш.* Нп. Ум. **Подібненько.**

Подівáти, ваю, еш, гл. Дѣвать (многое). *Ой брат сестрицю росплітав, де ж тії уплюти подівав?* Мет. 205.

Подівáтися, ваємося, етєся, гл. Задѣваться (во множествѣ). *А коні не знати де подівались.* Рудч. Ск. I. 112.

Подівоє, вку, м.? Быть можетъ: підвівоє—подвѣваніє, подвѣяніє? *Золотий золотничок, чою ти забився, із міста звалився? чи ти з подимків, чи ти з подівоків?* Чуб. I. 129.

Подівувáти, ву́ю, еш, гл. Пожить дѣ-

вужкой. Г. Барв. 105. *Вона таки подівувала.*

Подій, дбою, м. Удой, молоко. *Дай нам свого подію (подою?). Вона (ведмедіця) їм удоїла. Він узяв те молоко і поїхав.* Грин. I. 158.

Поділ, дблү, м. 1) Низменная мѣсто, низменность. Вас. 206. *Ой ходила, подруженьки, з ір на поділ.* Мет. 130. *Заїрали ксники на подолі.* КС. 1883. II. 388.

2) Подоль женской рубахи. Чуб. VII. 427. *Не цвіла калинонька ік Петру, да зацвіла калинонька ік Різду—а в мого свекорка у коморі, а в мене молодої у подолі.* Нп. Чаше во мн. ч. подолі. *В подолах мережки.* Грин. III. 136. *Тим же вона мабуть юрда, що в подолах лштва.* Чуб. V. 170. Ум. **Поділон, поділочок.** О. 1861. XI. 10. *А на тії Бондарівні в поділках мережка.* Грин. III. 614. *Ой чи є де дівка пшина, що в поділках лштва.* Чуб. V. 165.

Пбділ, лу, м. 1) Раздѣль; дѣлєжь. *Нехай би їм без поділу усе, що ми з тобою придбали на віку.* О. 1861. VIII. 18. *Поділ у них іде, дак ще сварки за землю.* 2) Разверстка, размежеваніє. 3) Въ арієм.: дѣленіє. К. Гр. 100. Кон. Ар. 2.

Поділі́ти, ся. См. **Поділяти, ся.**

I. Поді́лля, ля, с. Часть, доставшаяся въ надѣль.

II. Поді́лля, ля, с. Низменная мѣстность.

I. Поді́лок, лку, м. Ум. отъ поді́л.

II. Поді́лок, лку, м. Надѣль. *Поділку у їх по дві десятині.* Константиногр. у. **Поді́лбм, нар.** По частямъ. Радом. у. **Поді́лшливий, а, е**—**Поді́льчивий.**

Поді́льчивий, а, е. Подѣльчивый, готовый уступить.

Поді́льчивість, вости, ж. Подѣльчивость, готовность уступить.

Поді́лю́щий, а, е—**Поді́льчивий.** *Вона у вас гарна: трудяца і поділюца.* Г. Барв. 132.

Поді́ляти, ляю, еш, сов. в. поді́ляти, лю́, лиш, гл. 1) Дѣлить, раздѣлитель между нѣсколькими или на нѣсколько частей. Мнж. 103. *Батько їх (снів) поділив хазяйством та й умер.* Драг. 339. *Благослови, Боже... коровай поділити.* Мет. 202. *Діли мерції, а то ми тебе поділимо.* Кв. 2) Въ арієм.: раздѣлитель. Кон. Ар. 97.

Поді́ля́тися, ляюся, ешся, сов. в. поді́ля́тися, лю́ся, лишся, гл. Дѣлиться, раздѣлитель между собой. Мнж. 87. *З ними щоденним добром поділяюсь.* К. Дз. 230.

Стали поділятися. Чуб. I. 132. *На дорозі знайшли золотого перся і ніяк ним не поділяться.* Рудч. Ск. I. 165. *Грішми вони поділились.* Рудч. Ск. I. 192. *Ідуть турки з татарами і людьми ся поділяють.* АД. I. 291.

Подімство, ва, с. Дворь съ постройками, усадьба. Мнж. 189.

Подінути, —ся, ну, —ся, —неш, —ся, и. = **Подіти, ся.**

Подіркуватий, а, е. Ноздреватий, скважистий, пористий. Константиногр у.

Подіркуватіти, тію, еш, и. = **Подірчавіти.**

Подірчавіти, вію, еш, и. Покряться дьрками. Мир. ХРВ. 48. *Як часто сорочки перуть, то вони подірчавіють швидко.* Оселя подірчавіла, — вода у хату лилася. Мвр. Пов. I. 111.

Подіти, діну, неш, и. Дѣвать, запрягать. *Що у вдови діти, да ніде їх подіти.* Мет. 241. *Або віддай їх кому... або де хоч подінь.* Рудч. Ск. II. 68.

Подітися, дінуся, нешся, и. Дѣваться, исчезнуть. *Ой де пішла, де поділася Марусина мати.* Мет. 207. *Десь ся подів рум'янець з мого личенька?* Чуб. V. 138. *Де Христос подівся? — На небо знявся.* Чуб. III. 350.

Подія, дії, ж. 1) Событіє. *Нащо вже веселий, нежурбливий, та її він заклопотався тією подією.* МВ. I. 38. 2) Поступокъ. *Кривоніс добре знав свою вину і вочевидьки бачив, що такою подією трапив віру і силу у себе поміж товариством.* Стор. МПр. 146.

Подіяти, дію, еш, и. 1) Сдѣлать. *Заморські лікарі нічого не подіють.* Чуб. II. 389. 2) Сдѣлать, причинить колдовствомъ. *Се щось йому подіяно: не їсть, не п'є.*

Подіятися, ється, и. безл. Произойти, сдѣлаться. *Побіжу мерції додому, чи не подіялось чого там?* Шевч. 311. *Що се з нею подіялось?* МВ. I. 101. *Що вам оце такого подіялось?* Федьк.

Подлѣбати, баю, еш, и. Поковырять.

Подлѣбатися, баюся, ешся, и. 1) = **Подлубати.** 2) — у голові. Сильно подумать.

Подлѣк, вѣ, м. Подлецъ. *Він звав Воздвиженського в вічі подлѣком-туляком.* Левнц. Пов. 13.

Подлѣтися, длѣюся, ешся, и. Промедлить извѣстное время.

Подмұх, ху, м. Дуновеніє. Желех.

Подмұхати, хаю, еш, и. Подуть. *А Іван як подмұхав своїм духом, до воно її прохололо.* Рудч. Ск. I. 95.

Подніпрѣянець, нця, м. Житель подніпрровья. Желех.

Подніпрѣянщина, ни, ж. Подніпрровье

Подністрія, ря, с. = **Подністріянщина** Желех.

Подністріянщина, ни, ж. Подністрровье.

Подоба, би, ж. 1) Образъ, видъ, наружність. *Виходъ, наша пані молода, абисьме виділи, што в тя за подоба: ци-сь така, як била, ци-сь ся перемінила.* Гол. IV. 441. *Що в садата за подоба, за плечима вся лудоба.* Чуб. V. 970. *Дуже гарна дівчина, такої подобі і не бачили у нас Стор. МПр. 27.* 2) Сходство, подобіє

3) Употребляється какъ нарѣчіє или безл. глаголь преимущественно съ отрицаніємъ въ значеніи: прилично, слѣдуетъ; нравиться. *Г. Барв. 420. Чи подоба так робити? Чи подоба ж се, бабуню?* МВ. (О. 1862. III. 37).

Не подоба зирці так рано зіходити, не подоба дівці до козака виходити. Чуб V. 311. *Не подоба, діду, тобі таке робити.* Змієв. у. *Не подоба твоя, не подобні річи викладати коня, до коханя бічи.* Гол. III 317. 4) **До подобі.** Нравиться. *Ой, дівчино, то-сь ми до подобі.* Гол. 4) **У подобі стѣти.** Понравиться. *У подобі став її новий піп.* Г. Барв. 149. **Ум. Подобонька**

Як милого не любити, коли подобонька сам білявий, вус чорнявий, як у соколенька. Гол.

Подобанні, ня, с. = **Уподоба.** *Ходив по ярмарку і до свого подобані коней не найшов.* Гн. I. 189.

Подобати, баю, еш, и. 1) **Він подобав.** *Ему понравилось.* *Ой ти, Авраме, старий чоловіче, подобав єсь собі жити в небі вічне.* Чуб. *Отця і матку налаяла, вона її налаяла і не подобала* Макс. 2) **Идти, прилчествовать.** *Так подоба, як сліпому дзеркало.* Ном. 3) **Походить, быть похожимъ.** *На що таке подобає земля: чи на скриню, чи на коржа?* Ком. I. 9.

Подобатися, баюся, ешся, и. Нравиться, понравиться. *От подобалась бога-тирові одна ікона.* Рудч. Ск. II. 145.

Подобенство, ва, с. = **Подоба** 3. *Чи подобенство, брате, тебе рубати?* ЗОЮР. I *Чи подобенство, мій брате, щоб я своє добро турецьке на шляху покидав?* АД. I 114. **Не подобенство** также: не возможно *Привіз до двора на тік і вивернув, бо не*

подобенство було скинути порядно в стоги за один день. Гн. II. 167.

Подобень, бня, м. Красивый человекъ. *Убери пень, буде подобень.* Ном. № 11171.

Подобитися, блюся, бишся, м. Уподобляться. *Приложитися той до скотини, подобитися той безсловесним.* К. Псал. 116.

Подобігати, гяемо, ете, м. Добъжать (о многихъ).

Подобний, а, е = Подібний. *Хоць я гарна і подобна, до роботи не способна.* Грин. III. 215. *Ти, дівчино, ти подобна, не здавайся на підмову, будеш добра.* Чуб. V. 355. *Пречистенський манастиръ, подобний, як на Охвонський юрі.* Стор. МПр. 166.

Подобно, нар. 1) = Подібно. *Що ти, милий, гадаєш-думаєш, подобно-сь ти мене покинути маєш.* Чуб. V. 194. *Чогось водиця каламутитися,—подобно хвиля збила; чогось дівчина смутна невесела,—подобно мати била.* Чуб. V. 215. 2) **Слѣдуетъ, должно, приличествуєть.** *Такий мазницй канхвети їсти не подобно.* Змієв. у.

Подобонька, ки, ж. Ум. отъ подоба.

Подобріти, рію, еш, м. Сдѣлаться добрѣе. О. 1861. XI. Св. 67. *Ох, арендар подобрів, взяв жінку з собою, тепер мене оставив з дітьми сиротою.* Чуб. V. 1089.

Подобрішати, шаю, еш, м. = Подобріти.

Подобувати, ваю, еш, м. Добыть (во множествѣ). *Подобували городи.*

Подоважувати, жуо, еш, м. Довѣсиль (во множествѣ).

Подоварювати, рюо, еш, м. Доварить многое.

Подоварюватися, ряземося, етєся, м. Довариться (во множествѣ).

Подовбати, баю, еш, м. Поковырять.

Подовбатися, баюся, ешся, м. Поковырять; покопаться. *Подовбавсь ще раз у кишени, тягне карбованія.* О. 1861. X. 23.

Подовѣршувати, шую, еш, м. Довершить, доложить верхи (во множествѣ).

Подовж, нар. = Подовш. *Пішла бідна вдова подовж улонькєю.* КС. 1884. I. 32.

Подовжити, жу́, жяш, м. Удлинить.

Подовжний, а, е и подвжній, я, е. Продольный. Вас. 149.—**невід.** Такой неводъ, въ которомъ его составныя части, отдѣльные куски сѣти, пришиваются по своей ширинѣ и болѣе глубоко погружаются въ воду. Вас. 186.

Подовідуватися, дуємося, етєся, м. Узнать, развѣдать (о многихъ).

Подоводжувати, джую, еш, м. = Подоводити.

Подоводити, джу, дити, м. Довести (многое, многихъ). *До добра нічого не подоводили.* К. (О. 1861. II. 229).

Подоволбчувати, чую, еш, м. Окончить бороновать послѣ посѣва (во многихъ мѣстахъ).

Подовш, нар. Вдоль. *Летить сова по дови села.* Мил. 63. *Тоді вчи, як уперек на лавці лежить, а як подови ляже, то тоді вже його трудно вчити.* Ном.

Подовшати, шаю, еш, м. Удлинить, сдѣлаться длиннѣе

Подовшіти, шу́, шяш, ж. = Подовжити. *Покоропити можна, а подовшити вже ні.* Нѣжн. у.

Подоганяти, няю, еш, м. Догнать (многихъ).

Подоглѣджуватися, джуємося, етєся, м. Досмотрѣться (о многихъ). *Сокстухи наші до всього подоглѣджувались.* Г. Барв. 16.

Подогодбувати, вую, еш, м. Вскормить (многихъ).

Подогравати, граємо, етє, м. Окончить играть (о многихъ).

Пододавати, даю, еш, м. Окопчить прибавлять (во множествѣ).

Пододѣржувати, жуо, еш, м. Додержать (многихъ).

Пододібувати, дібуємо, ете, м. Дойти съ трудомъ (о многихъ).

Пододумуватися, думуємося, етєся, м. Додуматься (о многихъ).

Подожартівуватися, вуємося, етєся, м. Дошутиться (о многихъ).

Подоживати, ваємо, ете, м. Дожить (о многихъ).

Подоживати, наю, еш, м. Дожать (многое).

Подозволити, лю, лиш, м. Дозволить, позволить. *Посилає спитати короля: чи подозволить він йому поторгувати у його королєстві.* Чуб. II. 389.

Подозволяти, ляю, еш, м. Дозволить (многимъ).

Подознаватися, наємося, етєся, м. Дознаться (о многихъ).

Пододати, даю, еш, м. Доѣсть (многое).

Пододіти, димб, дитє, м. Доѣхать (о многихъ). *Пододіли всі до яру та й поставали: позен води—не переїдеши.* Харьк.

Пододіти, дою, іш, м. Подойть. *Іди, корови дій, що від батька нашла.—Я ті пододі, що в тебе застала.* Чуб.

Подобє, двá, м. 1) Ум. отъ під. 2) Въ мельницѣ: возвышеніе, гдѣ находятся жернова. Шух. I. 112.

Подокóлювати, люю, еш, гл. Доколоть (многихъ).

Подокóпувати, пую, еш, гл. Докопять (во множествѣ)

Подокóчувати, чую, еш, гл. Докатить (во множествѣ).

Подокóшувати, шую, еш, гл. Доко-
сить (во множествѣ).

Подокрáювати, юю, еш, гл. Докроить (во множествѣ).

Подокрúчувати, чую, еш, гл. Докру-
тить (во множествѣ).

Подокуплáти, лáю, еш, гл. = Подо-
купувати.

Подокупóвувати, вую, еш, гл. Доку-
пить (во множествѣ).

Подокúрювати, рюю, еш, гл. Доку-
рить (во множествѣ)

Поделáзяти, лáзимо, зите, гл. До-
лзть (о многихъ).

Подолéжуватися, жуємося, етеся, гл.
Долежаться (о многихъ). *Подолéжувалися, що вже сонечко під обід підбилося.* Харьк.

Подолівáти, вáю, еш, гл. Долить (во
множествѣ). *Подолівай млики, щоб повні були.*

Подолитáти, тáємо, ете, гл. Долетѣть
(о многихъ).

Подолíти, лíю, еш, гл. Одолѣть. *Не-
має нікого, щоб нас подолили* Макс. Подо-
ли́ти своє горе. Г. Барв. 394.

Подолóвлювати, люю, еш, гл. Доло-
вить (многихъ).

Подóлок, лка, м. 1) Юбка изъ холста.
Угор. *Ой ти руський, а я полька, не до-
сягай ми до подолка, бо в подолку три та-
ляри, що ми хлопці надавали.* Чуб. V.
1163. 2) = **Подóлок.** Чаще ми Подóлни. КС.
1893. V. 283

Подолúплювати, люю, еш, гл. Долоу-
пить (во множествѣ).

Подóлушка, ки, ж. Часть оконной
рамы: продольный брусокъ Вас. 149.

Подолúщувати, щую, еш, гл. Окон-
чить шелушить (во множествѣ)

Подолáк, кá, м. = Подолянин. Желех.

Подолáнин, на, м. Житель Подолья.
*Наші подоляне церков збудували, не так
збудували, як намальовали.* Чуб. III. 215.

Подолáнка, ки, ж. Жительница По-
долья. *Ой не жаль мені дівки подолянки,
но жаль мені червоної китайки.* Чуб. V.

1199. Ум. Подоляночка. Три подоляночки—
всі три сестроньки. АД. I. 87.

Подолáчка, ки, ж. = Подолянка
Желех.

Подомáзувати, зую, еш, гл. Домазати,
окончить мазать (многое).

Подомальóвувати, вую, еш, гл. Окон-
чить писать красками (многое). *Що по-
респочинав, усе подомальовував*

Подомéлювати, люю, еш, гл. Домо-
лоть (во множествѣ).

Подомивáти, вáю, еш, гл. Домыть (во
множествѣ).

Подомивáти, нáю, еш, гл. Окончить,
мять (во множествѣ).

Подомишлáтися, лáємося, етеся, гл. —
Подоміркуватися.

Подоміркóвуватися, вуємося, етеся, гл.
Додуматься (о многихъ).

Подомірювати, рюю, еш, гл. Домі-
рять (во множествѣ).

Подомурóвувати, вую, еш, гл. Докон-
чить кладку каменныхъ стѣнь, зданій (во
множествѣ).

Подонíзувати, зую, еш, гл. Донизать
(во множествѣ).

Подонíшпорюватися, рюємося, етеся, гл.
Донскаться, доконаться.

Подонóсити, нóшу, сити, гл. Донести
(во множествѣ).

Подонíюхуватися, хуємося, етеся, гл.
Донюхаться (о многихъ).

Подобóрювати, рюю, еш, гл. Донахать
(во множествѣ). *Що було недооране в його,
все подоорював*

Подопáлювати, люю, еш, гл. Окон-
чить жечь (во множествѣ).

Подопівáти, вáю, еш, гл. Донить (во
множествѣ).

Подопівáтися, ваємося, етеся, гл.
Допиться до чего (о многихъ). *Бач, до
чого подопівались.* К. ЦН. 218.

Подопирáти, рáю, еш, гл. Донести,
дотащить съ трудомъ (во множествѣ).

Подопíсувати, сую, еш, гл. Дописать
(во множествѣ).

Подопíтуватися, туюся, ешся, гл.
Разузнать разспросами (многое, о многихъ).

Подопихáтися, хаємося, етеся, гл.
Добраться, дойти (о многихъ).

Подопівáти, кáю, еш, гл. Окончить
печь (во множествѣ).

Подоплáчувати, чую, еш, гл. Допла-
тить (во множествѣ).

Подоплівáти, вáємо, ете, гл. Доплыть
(о многихъ).

Подоплітати, таю, еш, м. Доплести (во множествѣ).

Подоповзати, заемо, ете, м. Доползти (о многихъ).

Подоповніати, няю, еш, м. Дополнить (во множествѣ).

Подопрва́джувати, джую, еш, м. Довести (во множествѣ).

Подопрядати, дяю, еш, м. Допрясть (во множествѣ).

Подоптати, пчу́, чеш, м. Потоптать. *Ой Ганнусю душенько, що шавлія подоптана? Коні ся розбрикали, шавлію подоптали.* Чуб. V. 64.

Подоривати, ваю, еш, м. То-же, что и дорвати, но во множествѣ.

Подорізувати, зую, еш, м. Дорѣзать. (во множ.).

Подоробляти, ляю, еш, м. Додѣлать, окончить (во множествѣ).

Подорожіти, жу́, жіш, м.=Подорожитися.

Подорожітися, жу́ся, жішся, м. Запросить или взять дорого. *Ще добре, що не подорожились горілкою.*

Подоробнік, ка, м. 1) Раст.: а) *Plantago major* L. ЗЮЗО. I. 131; б) *Plantago lanceolata* L. О. 1861. I. 206; в) *Plantago media*. Шух. I. 22; г) *Polyspermum arvense*. Вх. Пч. I. 12; д) *Polygonum aviculare*. Лв. 100. 2) Дорожня записки, записки путешественника. О. 1861. VIII. 92.

Подоробній, я, в. 1) Дорожный; путешественный, странствующий. *Що й у мене борц не порожній: кипів же там жу́к подорожній.* Грин. III. 132. *Подорожня торбина в мене на плечах.* Г. Барв. 176. *Подорожня сукня.* К. ЧР. 53. *Пишу про свої подорожні вражіння.* Г. Барв. 31. *Я з подорожною товаришкою своєю увійшла в хату.* Г. Барв. 31. *Подорожній житі підкрепити.* Чуб. V. 1171. *Набожний—як жид подорожній.* Ном. № 172. *Гумене, ну мене, бо я подорожня!* Ном. № 2528. *Подоробня скриня.* Чемоданъ. НВолын. у. 2) Путешественникъ. *Подорожні були якісь смутні. Ніхто б не сказав, що вони їдуть у гості до веселого пана Череваня.* К. ЧР. 4. *Теманські і савські подорожні надіялись на любе водотійло.* К. Іов. 14.

Подоробжчати, чаю, еш, м. Вздорожать.

Подоробжчизна, ни, ж. Плата за проѣздъ по дорогѣ. Родъ денежной повин-

ности, уплачиваемой крѣпостными помещику. Чуб. VII. 517.

Подоростати, таемо, ете, м. Дорости (о многихъ).

Подоса́джувати, джую, еш, м. Окончить садить, посадить до конца (во множествѣ). *Подосажую іще в кожному ряді по три ґручки.*

Подосвідчуватися, чуємося, етеся, м. Убѣдиться (о многихъ).

Подосі́джуватися, джуємося, етеся, м. Досидѣть (о многихъ). *Де це ви сидите? Подосиджувались, що вже й вечір.*

Подоси́лати, ляю, еш, м. Дослать (во множествѣ).

Подосихати, хаемо, ете, м. Досохнуть (во множествѣ).

Подосі́вати, ваю, еш, м. Досѣять (во множествѣ).

Подоска́кувати, куемо, ете, м. То-же, что и доснакати, но во множествѣ.

Подоскромáджувати, джую, еш, м. Доскрестъ (во множествѣ). *Подоскромáджуйте швиденько свої буряки ти будем обдати.*

Подослі́джувати, джую, еш, м. Исслѣдовать (во множествѣ).

Подослúжувати, жуемо, ете, м. Дослужить (о многихъ). *Подослужували свого та й пішли додому.*

Подособлювати, люю, еш, м. Досолить (многое). *Уся страва не солоня,—подосолой усе.*

Подост, нар.=Подостатком. Гн. II. 45.

Подоставати, таю, еш, м. Достать (многое). *Ото подоставали усього, начали обід варить.* Рудч. Ск I. 24.

Подоставатися, таємбся, етеся, м. 1) Достаться (во множествѣ). *Він собі добру частку вхопив, а нам аби що подоставалося.* 2) Добраться (о многихъ). *Вже не скоро, один по одному, подоставалися і ми в Полтаву.*

Подостáтком, нар Достаточно, вдоволь. *Всього мав подостатком.* Гн. II. 59.

Подостáток, тку, м. Достатокъ. *Не кланяюся за гріш, ні за хлѣб нікому, бо маємо подостаток і їсти, і пити.* Лукаш. 140.

Подостачати, чаю, еш, м. Доставить (многое). *Нічого в їх не було, а це вже він подостачав усе.* Харьк.

Подостигати, гаемо, ете, м. Дозрѣть, доспѣть (во множествѣ).

Подостру́гувати, гую, еш, м. Достругать (во множествѣ).

Подосу́кувати, кую, еш, гл. Досучить (во множествѣ).

Подоті́сувати, сую, еш, гл. Дотесать (во множествѣ)

Подотлі́вати, віємо, ете, гл. То-же, что и дотліти, но во множествѣ:

Подотбі́лювати, люю, еш, гл. Дотопить (во множествѣ). *Подотоплюй же швидче труби та позачиняй гарньо.*

Подотбі́чувати, чую, еш, гл. Прибавить къ чему, приставить, пришить еще кусокъ (во множествѣ) *Що в голуба та сизая голова, а в голубки позолочувана, чорним шовком подоточувана.* Мет. 26.

Подоб́хнути, немо, нете, гл. Издохнуть (о многихъ). *Коли прилетіло дві ворони та зачали клювати та й подохли.* Рудч. Ск. II. 181.

Подоход́жувати, джуємо, ете, гл. = **Подоходити**

Подоход́ити, димо, дите, гл. 1) Дойти. 2) Дойти, достигъ, добитъся *Люде з розумом та з мовою, а потім ще з допомогою письменства, подоходили до кращих порядків.* Дещо. 3) Узнать, додуматься. *Як же се, спитаєте, подоходили, що залізо або мідь добре пропускають тепло?* Дещо. 4) — **рбзуму.** Вырасти и сдѣлаться разумными.

Подочі́тувати, тую, еш, гл. Дочитать (во множествѣ). *Я дочитував уже всі твої книги.*

Подочі́сувати, сую, еш, гл. Дочесать (многихъ).

Подочі́суватися, суємося, етеся, гл. Дочесаться, окончить причесываться (о многихъ).

Подош́ов, шві, ж. Снарядъ для ловли рыбы (плетеный изъ прутьевъ). Вх. Пч. II. 24.

Подош́уватися, куюся, ешея, гл. Доискаться (многаго).

Підра, ри, ж. Насѣсть для куръ. Ольгон. у. 2) = **Підра 1.** Вх. Зн. 51.

Подражні́ти, ню, ниш, гл. Подразнить.

Подражні́тися, няюся, ешея, гл. Дразниться.

Подрату́вати, тую, еш, гл. Подразнить. *А поклонивсь йому затім, щоб подратувать маляра.* Кв.

Подра́ти, деру́, рѣш, гл. = **Подерти.** *Хоч чорт латті подрав, та докупи зібрав.* Ном. № 9023.

Подра́тися, деру́ся, рѣшея, гл. 1) = **Подертися.** *Пошарпався, увесь подрався, на тім'ї начесав аж струп.* Котл. Ев. I. 9.

2) **Полѣзть, покарабкаться; потянутъся.** *Пан Підпольський подрався на дуба.* Стор МПр. 107. *Одно дерево стовбом подралось догори.* Стор. МПр. 65.

Подревні́ти, нію, еш, гл. Одеревенѣть. *Од морозу оудина подревніла.* Лебед. у.

Подрігáти, гáю, еш, гл. Подергать, поболтать ногами.

Подріѓувати, гу́ю, еш, гл. Дергать судорожно ногами. Вх. Зн. 51.

Подріѓус, са, м. Въ выраж.: з подріѓусом (уклонітиса). Сильно разшаркнувшись (поклонітиса). *Вклонивсь хлюпець та ще з таким подрігусом, аж долівку здер.* Св. Л. 250.

Подрідзати, дзаю, еш, подрідзати, заю, еш, гл. = **Подрипати.** *Подризав (п'яний) .. до господи.* Грин. II. 333.

Подрі́пати, паю, еш, гл. Пойти (грубое выраженіе). *Подрипала пішки, не взяв таки на санчата.*

Пб́дріб, робу, м. Потроха. Иногда лишь во мн. ч. подроби. Вх. Пч. I. 15. *Вона свинний подріб продає, а сало з цілого кабана держить.* На базарі купила подробу. Лубен. у.

Подрі́бити, блю́, биш, гл. = **Подробити.** *Ангель і сказав: возьми ж їх та подріби та й закопай у яму.* Рудч. Ск. I. 34.

Подрі́бніти, бню́, ніш, гл. Раздробить, раздѣлить на малыя части. *Як і їсти ту рибу, що ти її так подрібнила?*

Подрі́бниця, ці, ж. Подробность. *Все розкажіть мені, з чого і як скоїлось ваше лихо, нехай я усю подрібницю втямлю.* МВ. (КС. 1902. X. 150).

Подрі́бніти, нію, еш, гл. Сдѣлаться меньше, мельче.

Подрі́бці, ців, м. мн. = **Подріб.** Вх. Пч. I. 15.

Подрі́жнітися, няюся, ешея, гл. — **кому́.** Подражать кому. Вх. Лем. 452.

Подробі́ти, блю́, биш, гл. = **Подрібнити.** *Сала кус самий любіший зараз подробила.* Мкр. Н. 16.

Подробі́ця, ці, ж. 1) Мелочъ. *Що там у його купувати: самі сірники та сіль, та така всяка подробиця.* Нѣжин. у. **Подробіцею.** По мелочамъ; въ розницу. *Коли гуртом не продають, то подробицею (горілку).* 2) Подробность. *Прохаєте оповістити вам усяку пригуду у подробиці.* МВ. III. 51.

Подрочі́ти, чу́, чиш, гл. = **Подратувати.**

Пб́друга, ги, ж. Подруга. *Було то*

таких три жінки і такі були подруги, що одна до другої нікуди не піде. Рудч. Ск. I. 165. Ум. Подружна, подруженька, подружечка.

Подругувати, гую, еш, гл. Дружить, быть подругами. Ото моя дочка з його дочкою подругувала. Лебед. у. Я з Пріською давно вже не подружую.

Подруженька, подружечка, єв, ж. Ум. отъ подруга.

Подружжя, жя, с. 1) Супружество, бракъ. Од сього подружжя народився Єремія. Стор. МП. 63 2) Мужъ, жена; пара (супружеская). Стала сини до розуму дохожати, стали собі молоде подружжя мати. Мет. 345. Ми, бачите, шукаємо для нашої дівчини подружжя. Стор. Ум. Подружжячко. Не травця ноги спутала, не росиця очі вибила. Спутало мене замужжячко, невірне мое подружжячко. Нп. (Г. Барв. 417).

Подружина, ни, ж. Подруга. Чи бачила, подружино, мого чорнобрівця? Мил 70.

Подружити, жу, жиш, гл. Поженить. Уже бідна вдова... синів подружила. КС. 1884. I. 31. Взяли їх поблагословили та й подружили, та таке весілля справити, що увесь мир скликали. Рудч. Ск. II. 114.

Подружитися, жуся, жишся, гл. Вийти замужъ, жениться. Ясна зіронька закотилася, ой я, молода, зажурилася, а що од роду да й одбилася, да на чужині подружилася. Чуб. V. 747.

Подружка, єв, ж. Ум. отъ подруга.

Подружниця, ці, ж. Подруга. Була в удови дочка Маруся, наша подружниця. МВ II. 82. Ти мені не щира подружниця. МВ. II. 103.

По-друзьки, нар. По дружески.

Подругувати, кую, еш, гл. Напечатать (во множествѣ).

Подруцкати, каю, еш, гл. Раздробить, растереть. Вх. Лем. 452.

Побряті, рі, ж. 1) Чердакъ подъ кровлей. Угор. См. Підра. 2) Полка. Шух. I. 214, 199.

Подряпати, паю, еш, гл. Поцарапать. А він у куцах чом покаличив, тіло подряпане. Рудч. Ск. II. 160.

Подряпатися, паюся, ешся, гл. Поцарапатися. Так він у терен, думає: там хотъ подряпається. Рудч. Ск. I. 54.

Подубіти, біємо, ете, гл. 1) Окоченѣть. Руки подубіли. 2) Замерзнуть, умереть, замерзнувъ. Діти ж голі... подубіли на морозі. Мнж. 112.

Подубнути, немо, нете, гл. = Подубіти. КС. 1882. IX. 568.

Пбдув, ву, м. = Подмух. Желех.

Подуванити, ню, ниш, гл. Поддѣлать. Між собою подували.

Подуванитися, нюся, нишся, гл. Поддѣлаться.

Подувати, ваю, еш, сов. в. подути, дму, дмеш, гл. Дуть, подуть. Вітре буйний, Аквилоне, подми чарамі, крилатий. К. Дз. 222. Знав би собі міхом подувати та залізо кувати. КС. 1882. X. 19.

Подувчитися, чуся, чишся, гл. Вздутися. Подувчилися сливки од зробачків. Вх. Лем. 452.

Подуга, ги, ж. Побѣда. Встрѣчено у Кулиша. Льону димуючого не потушить, доки не доведе суду до подуги. Єв. Мт. XII. 20.

Подудрювати, рую, еш, гл. Ворчать, брюзжать. Вх. Уг. 260.

Подужати. См. Подужувати.

Подужу, нар. Сильно. Він у огні опалювався, присмажувався, горів повелику й помаленьку, подужу й полегеньку, поки аж опинився на свіжому містечку. МВ. III. 50.

Подужувати, жую, еш, сов. в. подужати, жаю, еш, гл. 1) Осилить, одолѣвать, одолѣть. Він був самий плохий і нікого не подужав Рудч. Ск. I. 21. Насилу десять чоловіка його подужали. Стор. МПр. 84. 2) Быть въ силахъ, смочь. Як то ми вдвох подужали вкласти в копи стільки горілки? Левиц. I. 155. Багато дуже, дак я не подужав забрать усіх. Чуб. II. 506.

Подужчати, чаю, еш, гл. Сдѣлаться сильнѣе, здоровѣе. От як зачала та конячка гризти траву, то й трошки подужчала. Рудч. Ск. II. 16. Слабим, щоб подужчати, давав пить по маленькому кулику горілки. Стор. МПр. 165.

Подумання, ня, с. Мысли, помышленія. Знав флинтку мисель і подумання шатана. Гн. I. 9.

Подумати, маю, еш, гл. 1) Подумать; поразмыслить. Ой вийду я до Дунаю, стану, подумую; стану, подумую, що долі не маю. Чуб. V. 214. Хиба ти подумала, що я украв? Рудч. Ск. II. 25. 2) Задумать. Подумай жениться—то й діток копиця. Ном. 3)—на нѣго. Заподозритъ кого. На Антося ніхто й не подумав. Св. Л. 183.

Подумняний, а, е. Подуманный. Сонышничі... і подумняні, помисляні, погадані. Ком. П. стр. 114.

Поду́нути, ну, неш, гл. = Подути. *Сонце приріло, вітер подунув.* Рудч. Ск. I. 87.

Подупельник, ка, м. 1) Лакомка, баловень. Лохв. у. 2) Ловелась. (К. П. Михальч.).

Подурі́ти, рю́, рш, гл. *Лиш най хоть подурить, що мя любить... я повірю.* Федьк. II. 87.

Подурі́ти, ріемо, ете, гл. Сойти съ ума (о многихъ). *Бодай тій подурім, що нас розлучили.* Мет. 70.

Подурма́нитися, нюся, нишся, гл. Прикинутися дуракомъ. *Два розумних, а третій називався Ясат-дурень,—значить, він був собі лицарь, да вже так подурманивсь.* Рудч. Ск. II. 71.

Подурні́шати, шаю, еш, гл. Поглупіть, сдѣлаться глупѣ. Желех.

Поду́ся, сі, ж. Ласк. отъ подушна. *Ходи до Марусі на білі подусі.* Чуб. V. 11. *Спатусі на білії подусі* (говорится ребенку, укладывая его спать).

Поду́ти, дму́, дмѣш, гл. Подуть. *Живеш як у решеті: відки вітер подме, то повні хати.* Ном. № 10284.

Поду́тися, дмѣмбся, дметѣся, гл. 1) Надуться, напыжиться (о многихъ). 2) Надуться, разсердиться (о многихъ). *Ой уже ж наші та вороженьки та усі подулися.* Гол. I. 256. 3) Потускнѣть, затуманиться. *Зорі подулися.*

Поду́ха, хи, ж. Духота. Желех. Вх. 3н. 51.

Поду́хати, хаю, еш, гл. Подуть. *За другим разом ножик топлять у миску, потім ложку веретено і гребінку. Послі подухають на миску і кажуть:...* Чуб. I. 114.

Подуше́нство, ва, с. Богослуженіе по умершемъ, панихида. Вх. Лем. 452.

Подуше́чка, ки, ж. Ум. отъ подушна.

Подуші́ти, шу́, шш, гл. 1) Задушить (многихъ). *Ховайтесь, казала лисичка, бо він же прийде та й подушить нас.* Рудч. Ск. I. 24. 2) Надавить. *Воздух подушить і вижене воду з лівера.* Дещо.

Пбду́шка, ки, ж. 1) Подушка. *Вона взяла та під ту подушку, що він спить, і підкинула змівого зуба.* Рудч. Ск. I. 129. 2) Коконъ муравья. *Комашки, комашки, ховайте подушки, бо татаре йдуть.* Ном. № 339. Ум. Подушечка. Грин. III. 273.

Поду́шне, ного, с. Подушная подать. *Оттаке здоров'я, а подушне дай.* Ном. № 970. *Бачать люде і Бог з неба, на подушне грошей треба.* Чуб. V. 621.

Поду́шник, ка, м. Сборщикъ податей. Г. Барв. 411. *Зароблю грошей, то батькові-матері запоможу в їх старощах, а то подушники уже, може, там і вігна повидирали.* Г. Барв. 242.

Подуші́на, ни, ос. Подушка, не особливо хороша подушка. ЕЗ. V. 93.

Подю́гати, гаю, еш, гл. Поковырять, потыкать. *Бог узав і сотворив Адама з глини і десь там до чогось припер. Ами він (чорт), нек му, прибіг, увидів і подюгав пальцям. І днесь через того на чоловіці віспа.* Гн. I. 6.

Подя́ка, ки, ж. Благодарность. Ном. № 4611.

Подя́кування, ня, с. Благодареніе.

Подя́кувати, кую, еш, гл. Поблагодарить. АД. I. 14. *От вовк виліз, поїв, подякував і побіг.* Рудч. Ск. I. 177. *Подякую йому за хліб, за сіль.* МВ. I. 139.

Подя́чний, а, е. Благодарственный. *Не вмів бідаха вимовити подячного слова, бо змалечку кому й за що приходилося йому дякувати?* Г. Барв. 28. *Заробила Маруся пироги, хоч не пшеничні, да яшні—свому родові подячні.* Мет. 233.

По́езійка, ки, ж. Ум. отъ поезія 2.

По́езія, зії, ж. 1) Поезія. (Квітка) *постері і переняв поезію щоденної сільської мови, як Шевченко поезію народної пісні.* К. (Хата, X.). *Народня поезія.* К. (Хата, X.). 2) Стихотвореніе. Въ этомъ значеніи имѣеть мн. ч.: *Поезії Ю. Г. Федьковича* (Колом. 1867). Въ этомъ значеніи ум. по́езійка. Желех. Иногда и въ ед. ч. въ знач. стихотворенія, поэтическія произведенія. *Огненная поезія Шевченка.* К. Оп. 119. *Упала мені в руки поезія якогось пана Щоголева. Зрадів я, її прочитавши... Не багато тих пісень, да чистий же мед, а не перга словесна.* К. Хата, 2.

По́ема, ми, ж. Поэма. Шевч. 214. Ум. Поёмка. Желех.

По́ет, та, м. Поэтъ. *Чого стоїть Шевченко яко поет народній.* К. Оп. 115.

Поетизува́ння, ня, с. Опоэтизирование. Желех.

Поетизува́ти, зую, еш, гл. Опоэтизировать. Левиц. Пов. 316.

Поетич́ний, а, е, поетич́ний, я, в. Поэтический. *Слухало все, що живо, їх нових поетичних творів.* К. (Хата, XV). *Поетичні сльози над Марусиною гарною і смутною долею.* К. (Хата, XVIII). *Поетичня мова.* К. (Хата, XX). *Талант поетичній.* К. (О. 1862. III. 53). *Брали поетичні*

фарби... з того, що бачили перед собою. Левиц. Світогл. 11.

Поетичність, ности, ж. Поэтическое свойства, поэтическое. К. ХП. 23. Левиц. Пов. 268.

Поётів, това, ве. Приналежачій по-эту. Душа постова святая. Шевч. 561.

Поётка, ея, ж. Поэтесса. Желех.

Поєдінні, нар. Наединѣ. *Шо ж він заходивсь корити нас при всіх: лучче б він казав нам поединні, ніж страмити так.* Павлогр. у.

Поєдіннок, вка, м. 1) Хозяинѣ, имѣюцій только одну пару воловь. КС. 1901. III. 143. 2) род. над.: поединку. Поединокѣ. Запорожці, скоро було заспорять, зараз на поединок на пістолеми. ЗОЮР. I. 302. *Поганський царь летит вже кілканайцять мил до мене на поединок.* Драг. 316.

Поєдінцем, нар. Поодинокѣ.

Поєднання, ня, с. 1) Примиреніє. 2) Договорѣ, соглашеніє. *Повернувсь додому і почав підводити своїх двох грошовитих знакомих (на гуртові гроші торгувати)... Порадились сябри поміж себе і зодились на таке поєднання.* Чуб. II. 664.

Поєднати, наю, еш, г. 1) Соединить. *В неволі, в самоті немає, нема з ким серця поєднати.* Шевч. 584. 2) Примирить. *Поєднає з недолею і з людьми.* Шевч. 338. 3) Договорить, нажить. *Так він то позвав Кузьму Трохимовича та і поєднав його, щоб списав йому салдата.* Кв.

Поєднатися, наюся, ешся, г. 1) Подружиться, сойтись, соединиться. *Зібралися: старий, малий, убогий, багатий, поєднались,—дожидаютъ великого свята.* Шевч. 150. 2) Условиться, договориться. Шевч. 104.

Поєзуїтита, ічу, тиш, г. Сдѣлать подобнымъ іезуиту. *Поєзуїчене шляхетство.* К. ЦН. 240.

Пожадання, ня, с. Пожеланіє, желаніє.

Пожаданій, а, е. Желанный.

Пожадати, даю, еш, г. Сильно пожелать.

Пожадѣтися, еться, г. безл. Пожелаться. *Ходив (чумакувати), коли йому пожадається, не поспішаючись.* МВ. II. 75.

Пожадлиивий, а, е. Завистливий, жадный.

Пожадлиивість, вости, ж. Вожделѣніє, похоть, жадность. Левч. 38.

Пожакувати, кую, еш, г. Разорить, разграбьт, расхитить. *Не може ніхто ху-*

доби сильного пожакувати. Ев. Мр. III. 27. *Пожакувати всі крамні комори.* К. ПС. 102.

Пожаліти, лю, лиш, г. Пожалить, изжалить. *Як би на кропиву не мороз, вона б всіх людей пожалила.* Ном. № 3825.

Пожалити, лю, лиш, г. Пожалѣть. *Пожаль мене, милий Боже, що я молоденька.* Чуб. V. 831.

Пожалитися, люся, лишся, г. 1) Сжалиться надѣ кѣмь; пожалѣть кого. *Ой пожался, милий Боже, дівчиноньки молодої.* Мет. 260. 2) Пожалѣть чого. *Пожалься, Боже, собаці білого хліба.* Ном. № 10780.

Пожаліти, лію, еш, г. Пожалѣть. *Він пожалів мене вбитъ, да й одвіз в ліс.* Рудч. Ск. I. 25.

Пожалкувати, кую, еш, г. Пожалѣть. *Коли б то він скаменувся та покинув так робити... та пожалкував би моїх слізочок.* Кв.

Пожалкуватися, куюся, ешся, г. Пожаловаться. *Панночка пожалкувалася на тебе старий.* МВ. (О. 1862. III. 43).

Пожалувати, лую, еш, г. 1) Приласкать, привѣтливо обойтись. *Побить, то й аби хто знайдеться, от инше діло пожалувать.* Ном. № 4072. *Вона ж мене пожалує, як свою дитину.* Чуб. V. 455. *Пожалуй же, Марусенько, молодичю, вклонися, і пошануй.* МВ. I. 17. 2) Пожалѣть. *Мале пожалуєш, велике втерєєш.* Чуб. I. 293. *Нічого не пожалую, усе віддам, що в мене є.* Шевч. 301. *Як припало до лишенька,—купи, мамо, жєсничєнька! Не пожалуй копи грошей, щоб чорнявий та хороший.* Іп.

Пожар, рў, м. Пожарѣ. *Викресали воюю із ружини да її пустили пожар по долині.* Чуб. V. 850. *На пожар спускати.* Сжигать. *А галєру на пожар спускали.* АД. I. 219. *Въ пѣсняхъ иногда въ значєніи выжженнаго мѣста: Біжить-підбігає, чорний пожар під білі ноги підортає.* АД. I. 114. *Ум. Пожарець, пожарецьок.* *А взяв же його (бранця) по пужарові,—чорний пужарець ніжєньки коле.* АД. I. 24. *Да повів же його да пожарецьком.* АД. I. 26.

Пожаріна, ни, ж. Пожарище. *Ой так на чужині, як на пожарині, ніхто не пригорє а в лихій годині.* Чуб. V. 323.

Пожаріще, ща, с. Пожарина. *Помилєся ріки крови, пожар погасили, а німчики пожарище й сиріт поділили.* Шевч. 237.

Пожарка, ея, ж. Пожарная машина. Лохв. у.

Пожарний, а, е. Пожарный. Так само, як смоки, роблять пожарні труби. Ком. II. 75.

Пожарня, ні, ж. Домъ, гдѣ помѣщається пожарная команда. Лебед. у.

Пожартувати, тую, еш, гл. Пошутить. До всякого привітна й ласкава, і заговорить, і засміється, і пожартує. МВ. I. 33. Ой ти, мужиче-невірниченьку, да не віриш моему білому личеньку, що не вільно стати, пожартувати, молодого жовніра поцілувати. Нп. З панянками пожартуєм. Шевч. 158.

Пожати. См. Пожвнати.

Пожахати, хāju, еш, гл. Попугать.

Пожахачка, ки, ж. Трусиха. Тільки часом Галя пожахнеться й пошептом питає: що ж як кава прийде?—Не прийде,—одказують їй усі.—А як вовк присуне? шепче знов Галя.—О пожахачко! МВ. III. 68.

Пожахнутися, нўся, нєшся, гл. Испугаться. Часом Галя пожахнеться. МВ. III. 68.

Пожбурити, рю, риш, гл. =Пошпурити. Желех.

Пожвквати, ваю, еш, гл. Пожевать.

Пождати, ждў, ждєш, гл. Обождать, подождать. Пожди, небого! ще козак за мною їде. Г. Барв. 380. А пожди но! НВолын. у. Чи зараз, чи пожедавши поїдеши? НВолын. у.

Пожєврити, рію, еш, гл. Потлѣть нѣ-которое время (о горящихъ угляхъ).

Пожєга, ги, ж. =Пожежа. Щог. В. 32. Левка на пожезі не було. О. 1862. VIII. 10.

Пожєд, ждў, м. Процентъ. Угор.

Пожєжа, жі, ж. Пожаръ. Як нчолм сняться, то буде пожежа. Чуб. I. 90. Уже хати братів хуторянців в пожежі палали. Мет. 436.

Пожєжний, а, е. 1) Пожарный. 2) Страховой. Тут би саме їхать по нову хату, по дерево на клуню та ставить, поки ще на юдині, дак коли ж нема й чутки за тій пожежні гроші. Васильк. у. 3) Пожежна справа. Пожарная команда. По великихъ городах до там є пожежна справа. Васильк. у.

Пожемчужіти, жў, жіш, гл. Покрыть жемчугомъ. Голубонько мій, коли б же ти жив, я б твої крила позолотила, я б твої пір'я пожемчужила. Чуб. V. 346.

Пожєніти, ню, ниш, гл. Поженить. Старий поженив усіх синів. Грин. II. 343.

Он царівни він так уподобався, що й поженили їх. Рудч. Ск. II. 13.

Пожєнітися, нимося, тєся, гл. Жениться (о многихъ); вступить въ бракъ. Ну, тепер ми всі поженились,—як би нам шуряка оженить. Рудч. Ск. I. 86. От поженились вони собі (дівка й парубокъ). Чуб. II. 546.

Пожєнихатися, хājuся, ешся, гл. Поухаживать. Чуб. V. 109. Подивись, оглянсья, який же я вдавсь! Хиба даси півталіра, щоб поженихавсь. Нп.

Пожєрач, ча, м. Обжора.

Пожєрєбитися, бимося, тєся, гл. Ожерєбитися (о многихъ).

Пожєрти. См. Пожирати.

Пожїва, ви, ж. 1) Пища. Хиба се ти овєш поживу лєву і лєвєнят годувєш у пустині? К. Іов. 87. 2) Пожива. Літ з десяти був у нас суддею Глива... Да, знаєш, захотів на лакомий кусок, в Полтаву перєйшов: там, кажуть, є пожива. Греб. 385.

Поживання, ня, с. 1) Житьє. Нєхай мав в чужій землі добре поживання. Котл. МЧ. 426. Дуже бідно живуть. Я далекий їх родич і знаю їх бідне поживання. Котл. Нп. 389. 2) Потребленіє. На, кажу, братіку мій! нєхай тобі на добре поживання будуть (гроші). МВ. I. 31.

Поживати, ваю, еш, сов. в. **пожіти, живў, вєш, гл.** 1) Жить, поживать, пожить. Та буду без отця й без матері поживати. Чуб. V. 646. Я ще хочу на світі пожити. Мет. 95. 2) Їсть, сїєсть. Стали ми хліба-соли поживати. АД. I. 181. Дай, Боже, пожити з жінкою і з дітками на тарілочи. Мнж. 80. 3) Потреблять, потребить, пользоваться, воспользоваться. Скупий складає, а щедрий поживає. Ном. № 4669. Поживє добро чесно. Шевч. Краще... чесно заробляти й поживати. Мир. ХРВ. 349. Узєв моє власне та й не віддає,—Бог із ним—хай собі пожива. Новомоск. у. Як умру, дак худобу поживє чорт знає хто. Борз. у. 4) Пожити смєрти. Умереть. Таки ж бо я Рузю люблю, хоч смєрти поживю. Чуб. V. 143. З його рук пожила смєрти. Св. Л. 323.

Поживітися. См. Поживлятися.

Поживління, ня, с. Пища. Узяти якоюсь покарму, поживління. Гн. I. 88.

Поживляти, ляю, еш, гл. Питать. Молитвами душу поживляти. К. Гр. Кв. II.

Поживлятися, ляюся, ешся, сов. в. поживітися, влїюся, вишся, гл. Поживляться, поживиться; пропитываться, про-

питаться. *Пожививсь, як собака мухою.* *Ном. № 4763. Бджола шукає, де б їй поживитися.* Радомысл. у.

Пожівність, ности, ж. Пропитаніє, кормь. *Оса не має тепер поживности.* Радом. у.

Пожівок, вѣу, м. = **Поживність.** *Щось мало поживку з сієї мухи.* Левид. I. 147.

Пожідитися, джуся, дишся, м. = **Пожидовіти.**

Пожидовіти, вію, еш, м. Ожидовитися, усвоить себѣ єврейскія замашки и пр. К. (Желех.).

Пожилець, льця, м. Жилець, постоялець. *Мнж. 189. Оттакий пожилець наш! шість місяців прожив та й копійки не дав.* Харьк. г.

Пожилія, ці, пожилічка, вѣ. ж. Жилица, квартирантка. *Мнж. 189.*

Пожина́ти, наю, еш, сов. в. пожа́ти, жну́, жнѣш, м. Пожинать, пожать. *Хто сїяв зло, той пожинав скорботу.* К. Іов. 10. *Взяли мене да й пожали, у снопики пов'язали.* Чуб. V. 538.

Пожина́тоньки, м. Ум. отъ пожинати. *Широке поле, житто цусте... Чим же тоє пожинатойки?* Чуб. V. 385.

Пожира́ти, раю, еш, сов. в. пожѣрти, жеру́, жѣрѣш, м. Пожирать, пожрать. *Палетіло птаство небесне і пожерло його.* Ев. Мр. IV. 4. **Жерцѣм пожирати.** *Тийно зонять, явно б'ють, підкладають сіті, ненавидять, зонять, б'ють, жерцѣм пожирають.* Чуб. V. 448. Також: поглотать, поглотить. *Щоб тебе сира земля пожерла.* *Ном. № 3792. Друге (судно) думайське ірло пожерло.* АД. I. 188. *Аже тепер правда, правда вже померла, а щира неправда увесь світ пожерла.* О. 1861. X. 95.—**оном, очіма.** *Смотрѣть во всѣ глаза, не сводить глазъ съ кого. Вона вже й оком своїм нас пожерла.* МВ. (О. 1862. III. 59). *Вона їх очіма так і пожерла обох.* Г. Барв. 152.

Пожирѣння, ня, с. Пожиранье, пожранье. *Грин. II. 350. Перказує якийсь змій цареві, щоб він або три вози золота дав, або старшу дочку на пожирѣння.* Грин. I. 152.

Пожирувати, рюю, еш, м. Побаловаться, пошалѣть.

Пожіти. См. **Поживати.**

Пожиткування, ня, с. Пользованіє.

Пожиткувати, кюю, еш, м. Пользоваться.

Пожітно, нар. Выгодно, доходно.

Пожіток, тѣу, 1) Пропитаніє. *Дастъ Бог день—дасть і пожиток.* *Ном. № 79.* 2) Житье, достатки. *За цього пана у нас стали погані пожитки.* Харьк. у. 3) Имущество. *Ой беріте ж воли й мажі і весь мій пожиток.* К. Досв. 83. 4) Прибыль, польза, выгода. *Чимало чою учені вигадали на пожиток усім людям.* Ком. II. 91.

Пожиточний, а, е. Полезный. *Замужній хлѣб добрий, да не пожиточний.* Чуб. II. 121.

Пожиточно, нар. Полезно.

Пожиття, тя, с. Прожитье, прожитокъ. *Ставало на пожиття його.* Мир. ХРВ. 359. *Пиття—пожиття.* *Ном. № 11668.*

Пожичати, чаю, еш, м = **Позичати.** *Поки я була в свого отця, у своєї мату-сеньки,—не пожичала лусточки хлѣба, ні ложечки солі; а тепер пожичу і оддати мушу, ізвинчавшись із сим товаришем, про-падати мушу.* Чуб. V. 124.

Пожлуктати, таю, еш, м. Выпить (во множествѣ).

Пожмакати, каю, еш, м. Скомкать (во множествѣ).

Пожовклий, а, е. Пожелтѣвшій. *І лис-тя пожовкле вітри рознесли.* Шевч. 121.

Пожовкнути, кну, неш, м. Пожелтѣть. *Пожовкла, не цвітеш.* Глѣб. *Пожов-кло матері у віччу.* Мир. ХРВ. 17.

Пожовтіти, вчу́, тіш, м. Пожелтѣть.

Пожовтіти, тію, еш, м. = **Пожовк-нути**

Пожовтявий, а, е. Желтоватый. Вх. Лем 452.

Пожога, ги, ж. = **Пожега** = **пожежа.** *Племєна, що одчахнулись під час татар-ської пожоги.* Стор. МПр. 93. *Після швед-ської пожоги... був військовим осаулом оцей самий Дорош.* Стор. II. 55.

Пожолобитися, блюся, бишся, м. Покоробитися.

Пожувати, жу́ю, єш, м. Пожевать, изжевать.

Пожуріти, рю́, риш, м. Опечалить (многихъ). *Росказала про своє горе та й пожурила тим нас усіх.* Полт.

Пожурітися, рюся, ришся, м. 1) Погрустити. *Заспівав та й задиє, що він сиротина, пожурилося, посумує, сидячи під тином.* Шевч. 7. *Треба б було похмелитися, по худобі пожурилося.* Чуб. V. 1012. 2) Опечалитися (о многихъ). *Пожурились всі,—такі сумні сидять.* Харьк. *Пожурились наші чумаченьки.* Рудч. Чп. 91.

Поз, нар. 1) = Повз. Один москаль на-
глядів якось гарну молодичку та все біга
поз двір, все біга, щоб як небудь зачепить
її. Рудч. Ск. II. 164. 2) Возлѣ. МУЕ. I.
124. Поз молоду з лівого боку сідає стар-
ша дружка. МУЕ. I. 124. (Полт. г.).

Поза́, пред. За. Поза гаєм, гаєм, гаєм
зелененьким там дівчина брала м'як дріб-
ненький. Чуб. V. 447. Скрізь і перед нами
і поза нами брешуть жіночі чіпки, чоло-
вічі шапки, дівочі квітчані волошками го-
лови. Г. Барв. 148. Поза́ очі. За глаза.
Се не поза очі люде кажуть, а в вічі. Г.
Барв. 426.

Позабейкуватися, куємося, етеся, и.
= Позабовтуватися. Спасибі тому ца-
реві, що цей міст вистроїв: як ми довго-
полії люде, та б ми позабейкувались тут.
Чуб. II. 256.

Позабивати, в'яю, еш, и. 1) Убити
(многихъ). Се ті самі харцизи, що пана
Шуку і патера позабивали. Стор. МПр.
123. На той світ позабивали (різками)
сердешних. Мир. ХРВ. 267. 2) Вбитъ, за-
битъ (во множествѣ). Позабивай тут
скрізь коляки.

Позабігати, г'яємо, ете, и. Заб'язать
(о многихъ). Кинувши рідний край, поза-
бігали у Московщину. Стор. МПр. 92.

Позабірати, раю, еш, и. Забрать (мно-
гое). Усе позабірала, а синій камінець, що
батько звелів купити, я й не взяла в Ва-
силя. Кв. В слободі позабірають усе. ЗОЮР.
I. 110.

Позаббтувати, тую, еш, и. Забрыз-
гать края плаття грязью, замочить края
плаття. Бач, як позаббтували спідниці.

Позаббтуватися, туємося, етеся, и.
Позабовтувались, по росі ходивши.

Позаборбнювати, нюю, еш, и. Запре-
тити (во множествѣ).

Позабрыз(ь)кувати, кую, еш, и. За-
брызгать (многое). Жупани позабрызку-
вали в грязь у байраці. К. ЧР. 93.

Позабріхуватися, хуємося, етеся, и.
Завратъся (о многихъ). Позабріхувались
уже ви так, що далі нікуди.

Позабрѣджувати, джую, еш, и. = По-
забовтувати.

Позабрѣджувати, джую, еш, и. За-
грязнить (многое).

Позабувати, в'яю, еш, и. Забыть (мно-
гое). Позабувала усе те, що думала звече-
ра і вночі.. Кв.

Позабуватися, в'яємося, етеся, и.
1) Забыть (о многихъ). Солов'ї співають по-

забувались. Мил. 93. А ми всі позабували-
ся, що нам ще й на хутір заходить,
та й проминули його. Харьк. у. 2) Безл.
Быть забытымъ (о многомъ). Усе вже по-
забувалося.

Позабудбувати, вую, еш, и. Застро-
ить (во множествѣ). Обидва двори позабу-
довував.

Позаваблювати, люю, еш, и. Зама-
нить (многихъ).

Позавалювати, люю, еш, и. Обру-
шить (во множествѣ).

Позавалюватися, люємося, етеся, и.
Обрушиться (во множествѣ).

Позаварювати, рюю, еш, и. Заварить
(многое).

Позавгорідно, нар. 1) — іті. Идти за
огородами, а не улицей, ідти окольнымъ
путемъ. 2) — казати. Говорить не прямо.
Ви ніколи мені щиро не кажете, а завжди
манівяями, позавгорідно. Нѣжин. у.

Позавдавати, даю, еш, и. То-же, что
и завдати, но о многихъ или о многомъ:
Я вас у Сібір позавдаю. Г. Барв. 311.

Позавертати, таю, еш, и. Воротить
(многихъ). Як їх турки-яниченьки із-за
могили напали... коні з добиччу назад у
город у Турецчину позавертали. ЗОЮР.
I. 42.

Позавертатися, т'яємося, етеся, и.
Воротиться (о многих). Доїхали до річки,
аж уже й місток вода знесла, ніяк пере-
їхати, так ми й позаверталися додому.
Харьк. г.

Позавершувати, шую, еш, и. Закон-
чить крыши, кладку стоговъ и пр.

Позавивати, в'яю, еш, и. 1) Обмо-
тати, обвить (многихъ, многое). Пусти ж
мене, мати, в той сад погуляти, свого ми-
ленького кості позбирати, на тихім Ду-
наю переполоскати, в шовкову хустину по-
завивати. Чуб. V. 245. 2) Завить. Я б
свої кучері та позавивала. Чуб. V. 100.
Місяць дощовий буде, бо як народився, то
ріжки униз спустив; а як такий, що так
і позавиває ріжки вгору, то не буде дощу.
Грян. I. 12.

Позавидіти, джу, диш, и. = Позави-
дувати. Желех.

Позавидувати, дую, еш, и. Позави-
довать. Всі вибігають проти тебе, щоб
хоть подивитись на тебе та позавидувати
на твою красу. Кв.

Позависати, с'яю, еш, и. Быть завѣ-
шеннымъ многимъ. Досі тая доріженька
терном заросла, терном заросла, пилом

припала, червоною та каменною позависала. Чуб. V. 753.

Позаві́стувати, тую, еш, *м.* — на що = **Позавидувати**. *Позавистував на пишениченьку.* Гол. II. 86.

Позаві́рчувати, чую, еш, *м.* Обмотати замотати (во множествѣ). *Жінки позавірчувані хустками чи намітками.* Левиц. I. 330.

Позаві́чний, а, е. Заглазний, заочний. *Ном. № 10497.*

Позаві́чно, нар. Заглазно, заочно. *Я не була при тому, як се діялось. Це становий записав позавічно.*

Позавмі́рати, раємо, ете, *м.* Замереть (о многихъ). *Не можна мішати яйця під квочкою, бо курчата в них позавмірають.* Ез V. 254.

Позаво́дити, джу, диш, *м.* 1) Завести (многихъ). *Сини позаводять коней у ліс.* Драг. 147. 2) Завести, устроить (во множествѣ). *Позаводив... роскли.* Левиц. I. 222. *В декотрих селах попи і паки позаводили школи.* О. 1862 II. 52.

Позаво́дитися, димося, дитесь, *м.* Завестись (во множествѣ). *У нас в обох хатах цвіркуни позаводилися.*

Позаво́зити, вбжу, виш, *м.* 1) Завезти (многое). *Як станем їхати в город, то й почнуть баби: завези моїй дочці сорочку! завези моему синові чоботи! та як почнеш завозити та й прогаєшся, поки всім позавозити.* Харьк. 2) Уфхати, не возвративъ занятого. *Позичиши кому грошей, чи й так чого попросе, а тоді й поїде і не віддасть. Отак чимало вже нашого позавозили.* Харьк. у.

Позаво́йбувати, вую, еш, *м.* Завоевать (во множествѣ). *Позавойовував собі і городів і земель.* ЗОЮР. I. 115.

Позаворóжувати, жуу, еш, *м.* Заворожить (многихъ).

Позавтрьому, нар. Послѣзавтра.

Позавуш, нар. За ухомъ. *Як талапне йою позавуш.* Гн. I. 164. *Схопив ту пляшку та так і пустив в Орисю та й понав її позавуш.* Св. Л. 313.

Позавчóра, нар. Третяго дня. *Ні! лучче я зав'яжуся хусткою попросту, як позавчора.* Левиц. I. 196.

Позавчорáшній, я, в. Третягодняшній.

Позав'язувати, зуу, еш, *м.* Завязать (во множествѣ). *Назад руки (новобранцям) позав'язували.* Чуб. V. 995.

Позав'язуватися, вуємося, етєся, *м.*

Повязаться (о многихъ). *Усі дівчата наші новими хустками позав'язувались.*

Позагáдувати, дую, еш, *м.* 1) Загадать (во множествѣ). 2) Приказать (многимъ).

Позагальмбувати, вую, еш, *м.* Затормозить (во множествѣ).

Позаганя́ти, няю, еш, *м.* Загнать (многихъ). *Вона б нашу худобоньку та позаганяла.* Чуб. V. 726.

Позагáрбувати, бую, еш, *м.* Заграбастать (многое).

Позагартóувати, вую, еш, *м.* Закалать (во множествѣ).

Позагáчувати, чую, еш, *м.* Запрудить (многое), сдѣлать плотини.

Позагáшувати, шую, еш, *м.* Погасить, потушить (во множествѣ).

Позагáджувати, джую, еш, *м.* Запаковать (во множествѣ).

Позагáлювати, люю, еш, *м.* Забросить мячи, ударяя палкою.

Позагиня́ти, няю, еш, *м.* Загнуть (во множествѣ).

Позагівля́ти, ляємо, ете, *м.* Заговѣться (о многихъ).

Позагівля́тися, ляємося, етєся, *м.* = **Позагівляти**.

Позагладжувати, джую, еш, *м.* 1) Загладить (во множествѣ). 2) Уничтожить (во множествѣ). *Пому карі очі позагладжувані* АД. I. 81.

Позаглу́шувати, шую, еш, *м.* Заглушить (во множествѣ).

Позагнóздувати, дую, еш, *м.* Зачудать (многихъ).

Позагóлювати, люю, еш, *м.* Обнажить, поднявъ платье (о многихъ).

Позагóлюватися, люємося, етєся, *м.* Обнажитися, поднявъ платье (о многихъ).

Позагóнити, ню, ниш, *м.* Загнать (многихъ). *Позносили з возів, а воли позазонили у далекі льохи.* Рудч. Ск. II. 146.

Позагорóджувати, джую, еш, *м.* Загородить (многое).

Позагортáти, тáю, еш, *м.* Завернуть (во множествѣ). *Взяла діти, позагортала.* Драг. 411.

Позагóстриувати, рую, еш, *м.* Заострить (во множествѣ).

Позагóбувати, гóюю, еш, *м.* Заживить, залѣчить (раны).

Позагóбуватися, гóюємося, етєся, *м.* Зажить (о ранахъ).

Позагризáти, зáю, еш, *м.* Загрызть (многихъ). *Ваші собаки вже скоро позагризють наших.* Богодух. у.

Позагрібати, баю, еш, *м.* Загресть (во множествѣ).

Позагромáджувати, джую, еш, *м.* = Позагрібати.

Позагрува́ти, заємо, ете, *м.* Завязнуть, увязнуть (о многихъ). *Корови біля річки позагрузали.* Харьк. у.

Позагублювати, люю, еш, *м.* Потерять (во множествѣ).

Позагусáти, саємо, ете, *м.* Сгуститься (о многомъ).

Позáд, нар. Позади. *Пливє позад завзятий Гамалія.* Шевч. 61.

Позáддя, дя, *с.* = Позадь.

Позадинáти, наю, еш, *м.* Вставить дно (во многомъ). *Бондарь позадинав барильця.* Волч. у.

Позадирáти, раю, еш, *м.* Задрать, поднять вверхъ (во множ.). *Позадирали ноги.*

Позадівáти, ваю, еш, *м.* Дѣть (во множ.). *Ой чому ж ти, легінаку, та й не співаєш? Де ти свої співаночки. та й позадіваєш?* Шух. I. 201.

Позáдниця, ці, *ж.* Задняя половина запаски. Аф. 428. См. Задниця.

Позадовольнáти, наю, еш, *м.* Удовлетворить (многихъ).

Позадрiпувати, пую, еш, *м.* = Позабовтувати. *І де ви ходили, що так спідниці позадріпували?* Богодух. у.

Позадрiпуватися, пувмося, етєся, *м.* = Позабовтуватися. *Бачите, як позадріпувалися? Усісіньку дорогу дощ мочив.* Богодух. у.

Позáду, нар. Сзади, позади. *Позаду зоставайся.*

Позадублювати, люю, еш, *м.* Обнажить, поднявъ вверхъ платье (во множествѣ).

Позадувáти, ваю, еш, *м.* Завѣять, замести (во множествѣ). *Позадувало снігом.* Вх. Лем. 452.

Позадумувати, мую, еш, *м.* Задумать (во множествѣ).

Позадумуватися, мувмося, етєся, *м.* Задуматься (о многихъ).

Позадурювати, рюю, еш, *м.* Забить голову, одурить (многихъ).

Позадушувати, шую, еш, *м.* Задушить (многихъ).

Позáдь, ді, *ж.* = Послід 1. Вх. Зн. 51.

Позажигáтися, гаємося, етєся, *м.* То-же, что и зажигáтися, но о многихъ. *Ячмені позажилися.* Мил. 93.

Позажинáти, наємо, ете, *м.* Начать жать (о многихъ).

Позажурювати, рюю, еш, *м.* Опечалить (многихъ).

Позажурюватися, рюємося, етєся, *м.* Опечалиться (о многихъ). *Дівчата позажурювались.* Г. Барв. 111.

Позáвдрити, дру, рш, *м.* Позавидовать.

Позазивáти, ваю, еш, *м.* Зазвать (многихъ).

Позазичáти, чаю, еш, *м.* Занять (во множествѣ, о многихъ).

Позазимóбувати, вуємо, ете, *м.* Зазимовать (о многихъ).

Позазнавáти, знаємо, етє, *м.* Испытать, извѣдать (о многихъ).

Позазнавáтися, знаємося, етєся, *м.* Познакомиться (со многими, о многихъ).

Позазнічний, а, е = Позавчорашній. Вх. Зн. 65.

Позазночі, нар. = Позавчора. Вх. Зн. 65.

Позаідáти, даю, еш, *м.* 1) Заѣсть (во множествѣ). 2) Поѣсть (во множествѣ). *Москалки-соколки, позаідали ви наші волики.* Ном. № 801. 3) Заѣсть, погубить (многихъ).

Позаївджáти, джаємо, ете, *м.* Заѣздить (многихъ). *А вже мої коні, коні вороніі позаїджали.* Чуб. V. 1025.

Позаїржáвлювати, люємо, ете, *м.* Заржавѣть (во множествѣ).

Позаймáти, маю, еш, *м.* 1) Занять; покрыть (во множествѣ). *Позаймали постаті хто на своїй ниві, а хто й на чужому полі за копу.* Г. Барв. 147. *Річко ж моя бистрая, позаймала всі луки.* Чуб. V. 321. 2) Загнать скоть (во множествѣ). *Усі воли позаймали, кривого мишили.* Рудч. Чп 95.

Позайолбжувати, жую, еш, *м.* Засалить (во множествѣ). *Позайоложуємо було собі і носи, і руки.* Сим. 232.

Позакаджáти, джаю, еш, *м.* Покадить. *Світлоньки повимітай і в покоях позакаджай.* АД. I. 297.

Позакаламúчувати, чую, еш, *м.* Замутить (во множествѣ).

Позакандзiоблювати, люю, еш, *м.* Загнуть крючкомъ (во множествѣ).

Позакандзiоблюватися, люємося, етєся, *м.* Загнуться крючкомъ (о многихъ).

Позакáпувати, пую, еш, *м.* Закапать что (во множествѣ).

Позакарлючувати, чую, еш, *м.* Загнуть (во множествѣ).

Позакарлѹчуватися, чуємося, етеся, *м.* Загнуться (во множествѣ).

Позакáчувати, чую, еш, м. Засучить (во множествѣ). *Позакачувавши рукава в сорочці.* Кв.

Позаквѣчувати, чую, еш, м. Убрать цвѣтами (во множествѣ). *Коси позаплітувані і жовтими гвоздиками та барвінком позаквѣчувані.* Кв.

Позаквѣчуватися, чуємося, етеся, м. Украситься цвѣтами (о многихъ).

Позакидáти, даю, еш, м. Забросить, закинуть (во множествѣ). *В мене є багато чобіт, що я позакидає нагору.* Рудч. Ск. I. 213. *Персні позакидали в воду.* К. XII. 27; *Позакидали голови, насилу на їх держались шапки.* Левиц. I. 15.

Позакипáти, пáємо, ете, м. Закипѣть (о многомъ). *Уже всі чазуни позакипали.* Харьк.

Позакладáти, даю, еш, м. 1) Заложить (во множествѣ). *Похожає в блискучому довіому каптані, позакладавши назад руки.* Левиц. I. 103. 2) Позакладáло. Заложило уши. *Їм позакладáло.* Они оглохли. Гліб.

Позаклѣювати, клѣюю, еш, м. Заклеить (во множествѣ). *Вікна великі, та залпані і позаклеювані папером.* Г. Барв. 31.

Позакликáти, кáю, еш, м. Зазвать; позвать (многихъ).

Позаклинáти, нáю, еш, м. Заклясть (во множествѣ). (Скарби) *поклали і позаклинали.* Драг. 78.

Позаклѣбувати, вую, еш, м. Заклевать (многихъ).

Позаклякáти, кáємо, ете, м. Оцѣпенѣть отъ холода (о многихъ).

Позакб́увати, вую, еш, м. Заковать (многихъ). *Білі ніжки позакбовували.* Чуб. V. 995.

Позаколі́сувати, сую, еш, м. Закачать (многихъ).

Позаколі́хувати, хую, еш, м.==Позаколисувати.

Позакб́лювати, люю, еш, м. Заколотъ (многихъ).

Позакоп́лювати, люємо, ете, м.—губи. То-же, что и закоп́лити губи, но о многихъ.

Позакб́пувати, пую, еш, м. Закопать (многое, многихъ). *Біля замку позакопували (браню).* Стор. МПр. 110. *Я знаю, де запорожські скарби позакопувані.* КС. 1883. I. 32.

Позакб́чувати, чую, еш, м. Отворотить, засучить (во множествѣ).

Позакб́чуватися, чуємося, етеся, м. Закатиться (во множествѣ). *Зрачки позакочувались йому під лоб.* Стор. МПр. 21.

Позакб́хуватися, хуємося, етеся, м. Влюбиться (о многихъ).

Позакрадáтися, даємося, етеся, м. Закрасться, прокрасться (о многихъ). *Ніхто й не вледів, як вони позакрадалися в садок.*

Позакрáпувати, пую, еш, м.==Позакапувати.

Позакрáшувати, шую, еш, м. Украсить (многое).

Позакривáти, вáю, еш, м. Закрыть (во множествѣ).

Позакривáвлювати, люю, еш, м. Окровавить (во множествѣ).

Позакрúглювати, люю, еш, м. Округлить (во множествѣ).

Позакрúчувати, чую, еш, м. Закрутить (во множествѣ). *Позакручували уси.* ЗОЮР. I. 162.

Позакуп́овувати, вую, еш, м. Закупить (во множествѣ) *Позакуповували усі ярмаркові будови.* О. 1861. IX. 180.

Позакúрювати, рюю, еш, м. 1) Закрыть (о многихъ). *Позакурювали мольки.* 2) Закоптитъ (во множествѣ). 3) Запылить (во множествѣ). *Одежу позакурювали в до­розі.*

Позакúтувати, тую, еш, м. Закутать (во множествѣ).

Позакúшувати, шуємо, ете, м. Закусить (о многихъ).

Позалагб́дживувати, джую, еш, м. 1) Починить (во множествѣ). 2) Уладить (во множествѣ).

Позалáзити, зимо, зите, м. Залѣзть (о многихъ).

Позалáмлювати, люємо, ете, м. Заломить (о многихъ).

Позалáтувати, тую, еш, м. Наложить заплаты.

Позалаштб́увати, вую, еш, м. Задѣлать, починить, исправить (во множествѣ).

Позалéжуватися, жуємося, етеся, м. Залезаться (о многихъ).

Позаливáти, вáю, еш, м. Залить (во множествѣ). *На Великдень водами позалива.* Мил. 183. *Позаливала вода луи, сінокоси.* Левиц. I. 127. *Громада була озвалась, то багатирь' зараз їй юрілкою роти позаливав.* Г. Барв. 174.

Позаливáтися, вáємося, етеся, м. За-

литься (о многихъ). Чому люде не позализуються кров'ю, он ті, що під сподом землі живуть? Ком. I. 13.

Позализувати, зую, еш, м. Зализать (во множествѣ).

Позалипати, паємо, ете, м. Облипнуть (о многихъ).

Позаличобувати, вую, еш, м. Прикрыть плохое лучшимъ (во множ.).

Позалиплювати, плюю, еш, м. Залклеить, залѣпить (во множествѣ).

Позалітати, таємо, ете, м. Залетѣть (о многихъ).

Позалітись, нар. = Позаторік. Вх. Зн. 33.

Позалоблювати, люю, еш, м. = Позаламлювати.

Позалоблюватися, люємося, етєся, м. Заломиться (во множествѣ).

Позалоскбчувати, чую, еш, м. Защекотать (многихъ).

Позалуплювати, люю, еш, м. Залупить (во множествѣ).

Позалучати, чаю, еш, м. 1) Завербовать (многихъ). 2) Загнать (многихъ домашнихъ животныхъ).

Позалютбувати, вую, еш, м. Запаять (во множествѣ).

Позалягати, гаємо, ете, м. То-же, что и залягті, но о многихъ или о многомъ. Ви всі місяця позалягали,—мені й лягти ніде. Як прийде моя сем'я, то вони й під лавками позалягають. Чуб. II. 382. Твої зяті на нас позалягали (устроили засаду). К. ЦН. 191.

Позалякувати, кую, еш, м. Запугать (многихъ). Позалякував дітей так, що й духу його бояться. Харьк. у.

Позалякуватися, куюємося, етєся, м. Напугаться (о многихъ). Так ся позалякували, що навіть еден на другого і не подивиться. Чуб. II. 635.

Позаляпувати, пую, еш, м. Забрызгать (о множествѣ). Кип'ячий кумиш чисто позаляпував їм очі. Драг. 340.

Позаляпуватися, пуємося, етєся, м. Забрызгаться (о многихъ). Де це так грязею позаляпувалися? Харьк. у.

Позамазувати, зую, еш, м. Замазать (во множествѣ).

Позамальбувати, вую, еш, м. Закрасить (во множествѣ).

Позаманювати, нюю, еш, м. Заманить (многихъ).

Позамерзати, заємо, ете, м. Замерзнуть (о многихъ, о многомъ). У поїрбі і

квас, і капуста, і оїрки—усе позамерзало. Васильк. у.

Позамикати, каю, еш, м. 1) Запереть (во множествѣ). Позамикали і церкву, і цвинтарь, і зійшли на кладвище. Кв. Як у церквах та, в коморах замки замикаються, так щоб нашим ворогам зуби і цуби позамикало. Драг. 38. 2) Заключить, запереть (многихъ). Позамикали всіх парубків у холодну. Харьк. 3) Преградить (многимъ).

Позамикатися, каюся, ешся, м. 1) = Позамикати. Дівка позамикалась і лягла спать. Грин. I. 199. 2) Запереться (о многихъ). А люде бідній в селі, неначе злякані лягята, позамикались у хатах. Шевч. 544.

Позамікувати, кую, еш, м. = Позамикати. У мене ворота позамикувані. Мил. 57.

Позамінювати, нюю, еш, м. Замѣнить, промѣнять.

Позамірати, раємо, ете, м. Замереть (о многихъ).

Позамітати, таю, еш, м. Замести (во множествѣ). Ой коли б мені та, Господи, ранесенько встати, ой щоб тії два слідочки та й позамітати. Чуб. V. 63.

Позамічати, чаю, еш, м. Замѣтить, примѣтить (во множествѣ).

Позамішувати, шую, еш, м. Замѣшать (во множествѣ).

Позамлівати, ваємо, ете, м. Ослабѣть, изнуриться (о многихъ).

Позамовкати, каємо, ете, м. Замолкнуть (о многихъ).

Позамовляти, ляю, еш, м. Заговорить (болѣзни во множествѣ).

Позамокати, каємо, ете, м. Замокнуть (во множествѣ).

Позамордбувати, вую, еш, м. Замучить (многихъ).

Позаморбжувати, жую, еш, м. Заморозить (многихъ).

Позаморбчувати, чую, еш, м. Заморочить, одурить (многихъ).

Позамбрювати, рую, еш, м. Заморить (многихъ).

Позамбтувати, тую, еш, м. Замотать (многихъ). Позамбтував руки у вірвовки. Стор. МПр. 133.

Позамбчувати, чую, еш, м. Замочить (во множествѣ).

Позамбщувати, щую, еш, м. Замостить; покрыть (во множествѣ).

Позамулювати, люю, еш, м. Занести иломъ (во множествѣ). І була б. трава, та позамулювало. Канев. у.

Позамулюватися, люємося, етеся, *гл.*
1) Быть занесенным иломъ (во множествѣ). *Над річкою городи позамулювались.*
2) Натереть себѣ шею ярмомъ (о волахъ). *Воли позамулювались, до треба... волам ший парить, щоб погоїлись.* Рудч. Ск. I. 171.

Позамурзувати, зую, *еш, гл.* Замуслить, испачкати (многихъ). *А діти, як отудала, позамурзувані ходять.* Г. Барв. 285.

Позамурзуватися, зуємося, етеся, *гл.* Замуслиться, заначкаться (о многихъ). *Ой як же ви позамурзувались, діточки!* Харьк.

Позамурбувати, вую, *еш, гл.* 1) Задѣлать камнемъ, кирпичемъ (во множествѣ). *Де були вікна,—позамуровував.* 2) Засыпать снѣгомъ; покрыть окна слоємъ снѣга и льда. Мир. ХРВ. 57. *Мороз вікна позамуровував.* Сим. 232. *Деякі хати зовсім позаносило, позамуровувало.* Мир. Пов. I. 112.

Позамучувати, чую, *еш, гл.* Замучить, измучить (многихъ). *Вони обидва такі катюги: жінок своїх чисто позамучували.* Харьк. у.

Позамучуватися, чуємося, етеся, *гл.* Замучиться, измучиться (о многихъ). *Позамучується, танцюючи.* Драг. 343.

Позаневоблювати, люю, *еш, гл.* Лишить свободы (многихъ).

Позанедббувати, вую, *еш, гл.* Оставить безъ вниманія (многихъ), пренебречь (многимъ). *Старосвітські звичаї позанедббували.* К. (О. 1861. VI. 31).

Позанеджувати, жуємо, *ете, гл.* Заболѣть (о многихъ).

Позанехайювати, хаяю, *еш, гл.* = Позанедббувати.

Позанічний, а, е. Позавчерашній. Вх. (Желех.).

Позаносити, шу, *сш, гл.* То-же, что и занести, но во множествѣ.

Позанобчувати, чую, *еш, гл.* Замѣтить, сдѣлать замѣтки, записать (во множествѣ). *Позбрав докупи, що позаночувано у себе в шпарталах.* Ном. Передм. II.

Позанужуватися, жуємося, етеся, *гл.* Заскучать, затосковать (о многихъ). *Дай їм по коню, нехай проїздяться, бо вони молоді, позанужувались.* Чуб. II. 257.

Позануздувати, дую, *еш, гл.* Зануздать (многихъ). *Позануздуї обох коней.* Харьк.

Позабрювати, рюю, *еш, гл.* Запахать (во множествѣ).

Позаохобчувати, чую, *еш, гл.* Привлечь къ чему, поощрить (многихъ).

Позападати, даємо, *ете, гл.* Впасть, запасть (о многихъ). *Глибоко позападали у лоб його очі.* Стор. МПр. 129.

Позапакобувати, вую, *еш, гл.* Упаковать (во множествѣ).

Позапалювати, люю, *еш, гл.* Зажечь, поджечь (во множествѣ). *Свічі позапалювані.* Грин. III. 147.

Позапарювати, рюю, *еш, гл.* Запарить (во множествѣ).

Позапаскуджувати, джую, *еш, гл.* Загадить (во множествѣ).

Позапечатувати, тую, *еш, гл.* Запечатать (во множествѣ).

Позапивати, в'ємо, *ете, гл.* Запить (о многихъ). *Позапивали причастя.* Богодух. у.

Позапильювати, люю, *еш, гл.* Запылить (во множествѣ). *Коні в їх потомлені, одежа й тороки позапильовані.* К. ЧР. 3.

Позапинати, наю, *еш, гл.* 1) Завѣсить, затянуть (напр. тканью—во множествѣ). *Нічим ні позапинати дірок, ні позатикати.* Г. Барв. 20, 21. 2) Застегнуть; склочь (во множествѣ).

Позаписувати, сую, *еш, гл.* Записать (во множествѣ). *Все, що йому трапилось позаписувати на селі.* Левец. Пов. 237. *Всіх позаписував.* Драг. 141.

Позаписуватися, суємося, етеся, *гл.* Записаться (о многихъ).

Позапитувати, тую, *еш, гл.* Спросить (многихъ).

Позапихати, хаяю, *еш, гл.* Запихнуть, засунуть (во множествѣ). *Позапихав змідні в боклаі.* Драг. 414.

Позапінюватися, нюємося, етеся, *гл.* Опоздать, запоздать (о многихъ).

Позапікати, баю, *еш, гл.* Запечь (во множествѣ).

Позапікатися, баємося, етеся, *гл.* Запечься (во множествѣ). *Як саджіють квочку... нічо під той час не годит сі печи в тій хаті, бо би сі позапікали куріта в яйцях.* ЕЗ. V. 82.

Позапірати, раю, *еш, гл.* Запереть (во множествѣ).

Позаплакувати, кую, *еш, гл.* Заплакать что (во множествѣ). *Чорні кудрі позачісувані, чорні очі позаплакувані.* Чуб. V. 995.

Позаплакуватися, вуємося, етеся, *гл.* Быть заплаканнымъ (о многихъ); быть

смоchenнымъ отъ дождя (объ окнахъ). *Позаплакувались вікна*. Харьк.

Позапліскувати, кую, еш, *гл.* Прибить поверхность почвы дождемъ (во множествѣ). *Доці позпліскували землю*. Зміев. у.

Позаплітувати, тую, еш, *гл.* Заплести (во множествѣ). *Киси у дрибушки позаплітувані*. Зміев. у.

Позаплішувати, шую, еш, *гл.* То же, что и заплішити, но во множествѣ.

Позапліджувати, джую, еш, *гл.* Расплодить, развести (во множествѣ).

Позапліджуватися, джуємося, етєся, *гл.* Расплодиться, завестись (во множествѣ).

Позаплітувати, тую, еш, *гл.* Запутать (во множествѣ).

Позаплітуватися, тјємося, етєся, *гл.* Запутаться (во множествѣ)

Позаплібувати, вую, еш, *гл.* Заплевать (во множествѣ). *Позаплібував їм очі та й пшов*. Харьк. у.

Позапліщувати, щую, еш, *гл.* Закрывать, зажмурить (глаза—преимущественно о многихъ). *Не дивіться, позапліщуйте очі, а я скажу, як можна буде дивитися*. Харьк. у.

Позапліамлювати, люю, еш, *гл.* Запятнать (во множествѣ).

Позаповзати, зіємо, етє, *гл.* Заползти (о многихъ).

Позаповідати, дію, еш, *гл.* 1) Договорить (во множествѣ). *Жидів з горілками позаповідає аж з Вишніці*. Федьк. 2) = **Позаказувати**. Вх. Уг. 260.

Позапоганювати, нюю, еш, *гл.* Загадить, осквернить (во множествѣ).

Позаполіскувати, кую, еш, *гл.* Замыть, полоща (во множествѣ). *Побіжи, дочко, на річку, позполіскуй сорочки Семенкови*. Славяносерб. у.

Позаправляти, ляю, еш, *гл.* То же, что и заправити, но во множествѣ.

Позапрацьбувати, вуємо, етє, *гл.* Заработать (о многихъ).

Позапроваджувати, джую, еш, *гл.* То же, что и запровадити, но во множествѣ. *Куди всі ножі позапроваджував? Ни одного не знайду*. Богодух. у.

Позапродувати, дую, еш, *гл.* Запродать, продать (во множествѣ).

Позапрішувати, шую, еш, *гл.* Пригласить (многихъ). *Гляди жє, стари, щібу було що їсти й пити, бо я на храм багато людей позапрішував*.

Позапрягати, гію, еш, *гл.* Запрячь (во множествѣ). *Воли позапрягають*. Грин.

III. 50. *Мої коні вороній да позапрягані, стоять*. Чуб. V. 534.

Позапрядати, діємо, етє, *гл.* Заработать пряденіемъ (о многихъ).

Позапускати, каю, еш, *гл.* То же, что и запуснати, но во множествѣ.

Позапухати, хіємо, етє, *гл.* Запухнуть (о многомъ). *І доки ви спатимете? Вже аж позапухати од снання*. Харьк. у.

Позарілювати, люю, еш, *гл.* То же, что и зарілити, но во многихъ мѣстахъ.

Позарандівувати, вую, еш, *гл.* Заарендовать (во множествѣ). *Позарандівували всі козицькі ріки*. К. Кр. 16.

Позаріани, нар. *Послѣзавтра Позаріани будеме мати свато*. Спаса. Вх. Лем. 452.

Позарісавлювати, влюємо, етє, *гл.* = **Позаріжавлювати**.

Позаривати, вію, еш, *гл.* Зарыть (во множествѣ). *Як у нас корови пошунули, так не дозволили й шкури поздирати, так і позаривали*. Славяносерб. у.

Позарівнювати, нюю, еш, *гл.* Заравнять (во многихъ мѣстахъ). *Заміси глини та позарівнюй ямки в долици*. Чернивг. у.

Позарікати, кіємося, етєся, *гл.* Дать зарокъ (о многихъ). *Це ті йдуть, що позарікалися горілку пити*. Богод. у.

Позаробляти, ляю, еш, *гл.* Задѣлать (во множествѣ).

Позароджувати, джую, еш, *гл.* Уродить (во множествѣ).

Позаростати, тіємо, етє, *гл.* Зарости (во множествѣ). *Позаростали стежки і доріжки травною зеленою*. Мег. 56.

Позарішувати, шую, еш, *гл.* Замочить росой (во множествѣ).

Позарішуватися, шуємося, етєся, *гл.* Замочиться росой (о многихъ). *Позарішувалися наші хлопці, аж тече з їх*. Харьк.

Позарубувати, бую, еш, *гл.* Зарубить (во множествѣ).

Позаручувати, чую, еш, *гл.* Обручить (многихъ).

Позасаджувати, джую, еш, *гл.* Засадить (во множествѣ).

Позасватувати, тую, еш, *гл.* Посвятить (многихъ).

Позасвідчувати, чую, еш, *гл.* Засвидѣтельствовать (во множествѣ).

Позасвічувати, чую, еш, *гл.* Зажечь (во множествѣ). *Єв. Л. XII. 35. На селі вже світло позасвічувано*. Ком. I. 4.

Позасвічуватися, чуємося, етєся, *гл.* Зажечься (во множествѣ). *Сами свічі позасвічувалися*. Ни.

Позасѣджуватися, джуємося, етєся, *м.* = Позасиджуватися.

Позасѣджуватися, джуємося, етєся, *м.* Засидѣтєся (о многихъ). *Не по своїй волі позасиджувалися* (дівчата). О. 1861. XI. 100.

Позасилати, лаяю, еш, *м.* 1) Заслать (во множествѣ). 2) Сослать (многихъ). *Десь у Сибір їх позасилали за те, що церкву обікрали.* Харьк. у.

Позасинаати, няємо, етє, *м.* Заснуть (о многихъ). *Позасинали ченці, а Танський не спить.* О. 1861. VIII. 30.

Позасинювати, нюю, еш, *м.* Слншкомъ насинить бѣлье. *Позасинювала сорочки, аж глянути гидко.* Васильк. у.

Позасипати, паяю, еш, *м.* 1) Засыпать (во множествѣ). 2) Заснуть (о многихъ). *Діточки позасипають.* Чуб. V. 795.

Позасипатися, паяємося, етєся, *м.* Заспаться (о многихъ). *Довго протирали очі... дуже таки позасипались.* Стор. МІР. 117.

Позасипляти, ляємо, етє, *м.* = Позасипати 2. *Бідні діти, де сиділи, там і позасипляли, вечері дожидаючи.* Харьк. у.

Позасипувати, пую, еш, *м.* Позасипати 1. *У мене ворота позасипувані, жовтим піском позасипувані.* Мил. 57.

Позасихати, хаяємо, етє, *м.* Засохнуть (о многихъ). *У крові волосся позасихало.* Макс.

Позасивати, ваю, еш, *м.* Засѣять (во множествѣ). *Чорнії роллі позасивають.* Грнн. III. 50. *Ой дівчино та Марусечко, позасивай свої стежечки то руютою, то м'ятою.* Мет. 228.

Позасидати, даємо, етє, *м.* Занять мѣсто, сѣвъ (о многихъ). *Ходи до хати та що з'їдєж! Війшов до хати, позасидали.* Драг. 412. *Вже до обіду позасидали.* Драг. 353.

Позасікати, каю, еш, *м.* Засѣчь (многихъ).

Позасіювати, сіюю, еш, *м.* = Позасивати.

Позаскакувати, куємо, етє, *м.* То-же, что и заскочити, но о многихъ.

Позаскалювати, люю, еш, *м.* Занозить (во множествѣ).

Позасклѣплювати, люю, еш, *м.* То-же, что и засклепити 1—4, но во множествѣ.

Позаскорѣджувати, джую, еш, *м.* Заборонувать во многихъ мѣстахъ.

Позаслннювати, нюю, еш, *м.* Заслунить (во множествѣ).

Позаслннюватися, нюємося, етєся, *м.* Заслуниться (о многихъ).

Позаслонати, няю, еш, *м.* Заслонить, закрыть, завѣсити во многихъ мѣстахъ. *Робили вони, позаслонявши вікна од двору.* Левнц. I. 188.

Позаслужбѣвий, а, е. Виѣслужебный. Желех.

Позаслужувати, жуємо, етє, *м.* Заслужить, заработать (о многихъ). *Чи побачато ж ви в Київі позаслужували?* Київ. у.

Позаслухуватися, хуємося, етєся, *м.* Заслунаться (о многихъ).

Позасмажувати, жую, еш, *м.* 1) Зажарить (во множествѣ). *Гусей зо трое треба буде засмажити.—Позасмажуємо!* 2) Заправить масломъ, изжареннымъ съ лукомъ (многое).

Позасмальцьовувати, вую, еш, *м.* Засалить (во множествѣ). *Ну, та й позасмальцьовував ти обидва рукава!* Полт.

Позасмалювати, люю, еш, *м.* Обжечь, опалить (во множествѣ). *Йде чоловік з десятиок пішо без ратици і без усього, а тільки колки позасмаювали та й ідуть.* ЗОЮР. I. 253.

Позасмерджуватися, джуємося, етєся, *м.* Протухнуть, испортиться (во множествѣ). *Налатали тільки перепелиць, що сі їм позасмерджували.* Гн. I. 33.

Позасмікувати, кую, еш, *м.* Задержать (многихъ).

Позасмічувати, чую, еш, *м.* Засорить (во множествѣ).

Позасмѣлювати, люю, еш, *м.* Засмолить (во множествѣ). *Мабуть дороге дуже вино, що пляшки позасмѣлювані.* Київ. у.

Позасмучувати, чую, еш, *м.* Опечалить (многихъ). *Усіх ти, синку, позасмучував, отак недобре живучи.* Харьк. у.

Позасмучуватися, чуємося, етєся, *м.* Опечалиться (о многихъ). *Усі товариши його позасмучувалися, як почули про його лихо.*

Позаснѣвувати, вую, еш, *м.* 1) Основать (во множествѣ). 2) Заткать (паутиной во многихъ мѣстахъ). *Павутиною павуки позаснѣвували.* Г. Барв. 285.

Позасолѣджувати, джую, еш, *м.* Подсластити (во множествѣ).

Позасорѣмлюватися, люємося, етєся, *м.* Застыдниться (о многихъ). *Позасорѣмлювалися наші дівчата.*

Позаспокоювати, коюю, еш, *м.* Успокоить (многихъ). *На превелику силу то тим, то сим позаспокоював їх.* Богодух. у.

Позаспокоюватися, кбюємося, етєся, гл. Успокоїтися (о многихъ).

Позаставати, стаю, ёш, гл. Застать (многихъ). *Усіх дома позаставав, тільки дядька Петра не було, так я тітці Марині сказав.* Славносерб. у.

Позаставляти, ляю, еш, гл. 1) Заставить (во множествѣ) 2) Заложить (во множествѣ). *Яка була одержинка, всю позаставляв шинкареві.* Київ. у.

Позастановляти, ляю, еш, гл.—**Позаставляти.** *Против і худобу всю, позаставляв, що можна було.* О. 1862. VI. 29.

Позастелювати, люю, еш и позастілювати, лую, еш, гл. Застлать (во множествѣ). *Всі столи вам позастелювані Грвн. III. 147. Тесовії столи позастілювані.* Грвн. III. 142.

Позастібати, баю, еш, гл. Застегнуть (во множествѣ) *Дала їм усім білі сорочки і новими стьонжками позастібала.* Чуб. II. 405.

Позастобювані. Застоявшієся. *Ой прийшов до нової стоянки, а вже його воронконі позастобювані.* Гол. I 116.

Позастроблювати, люю, еш, гл. Воткнуть (во множествѣ).

Позастрюгувати, гую, еш, гл. Застрогать (во множествѣ).

Позастрявати, ряемо, етє, гл. Застрянуть (во множествѣ). *Продову треба прорвала вода і вози там позастрявали.* О. 1862. I. 34.

Позасувати, ваю, еш, гл. Засунуть, задвинуть, впихнуть (во множествѣ). *Бульбу садил там ішов з колом, робив тим колом ямки, в ямки кидав бульбу та й колом позасував і вже.*

Позасуджувати, джую, еш, гл. Засудить, осудить (многихъ). *Куди ж їх позасуджували?—Аж у Сібір.* Васильк. у.

Позасукувати, кую, еш, гл. Засучить (во множествѣ). *Позасукували по локоть рукава.* К. (ЗОЮР. II. 205).

Позасушувати, шую, еш, гл. Засушить (во множествѣ) *Нащо ти так пироги позасушувала? Пирог добрі, як м'якенькі, а то засушила, аж торохтять.* Богод. у.

Позатаскувати, кую, еш, гл. Затасцьить, затигнуть (во множествѣ).

Позатяювати, тяюю, еш, гл. Утанть (во множествѣ).

Позатвєрджувати, джую, еш, гл. Утвердить (во множествѣ).

Позатикати, каю, еш, гл. 1) Заткнуть (во множествѣ). *Уші ніче позатикані.* Свм.

235. 2) Воткнуть, водрузить (во множествѣ). *Позатикав пранорі.* К. ЦН. 309.

Позатикуватися, куюся, ешя, гл. Утыкать, украсить себѣ голову цвѣтами *Бувало, позатикуємося квітками.* Богод. у

Позатиллю, нар Сзади. *А молода Марусенька позатиллю йде.* Гол. I. 54

Позатирати, раю, еш, гл. Затереть (во множествѣ) *Позатирай оте, що поналивала.* Київ. у.

Позатихати, хаємо, етє, гл. Затихнуть (о многихъ). *В людських хатах все було позатихає, все ясне* Левнц. I. 116.

Позатікати, каємо, етє, гл. Затечь (во мпожествѣ). *Погаю стіжки складені, позатікали.* Харьк. у.

Позатісувати, сую, еш, гл. Затесать (во множествѣ). *Уже кілля позатісував.* Черниг.

Позатліватися, ваємося, етєся, гл. Затлѣться (во множествѣ). *Положила дров у піч, щоб ни завтра висохли, а вони позатлівалися.*

Позатівкувати, кую, еш, гл. То-же, что и затовкти, но о многихъ. *Чи страву вже позатовкувала?* Харьк. у.

Позатоблювати, люю, еш, гл. Истомять, взнуриуть (многихъ).

Позатопляти, ляю еш, гл. 1) Затопить водою (во множествѣ). *Не кладіть гнізда у вершині Дністра, у вершині Дністра вода прибуває, вона тобі жалю понаробляє, вона твої дітки позатопляє.* Чуб. V. 876. 2) Затопить (печи)

Позатоптувати, тую, еш, гл. Затоптать (во множествѣ).

Позаторік, нар. Въ позапрошломъ году. *Твою долю, моя доню, позаторік знали* Шевч

Позаторішній, я, е. Позапрошлогодцій. *Позаторішню весну його лихий поніс чогось за Десну.* Греб. 383.

Позатобчувати, чую еш, гл. Закатить, завести (экипажи куда). *Вози у возівню позатобчував.*

Позатрїмувати, мую, еш, гл. Задержать (во множествѣ)

Позатрїшувати, шую, еш, гл. Засыпать чѣмъ во многихъ мѣстахъ. *Бач, як злими доливку! Позатрїшуй піском або піплом.* Богодух. у.

Позатрїювати, рїуюю, еш, гл. Заразить (многихъ). *Ми не знали, що в їх короста, та й давали їм цєбра, так вони й нас позатрїювали: ни всіх чисто короста напала.* Черниг. у.

Позатягати, гáю, еш, м. 1) Затянуть (во множествѣ). *Люльки позатягають та купами ходять кругом дівчат.* Кв. 2) **Очі позатягало.** Глаза ввалились. Левиц. Пов. 100.

Позáуш, м.—**Позавуш.** Желех.

Позахарчóувати, вую, еш, м. Заморить голодомъ, плохимъ кормомъ (многихъ). *Пішли наші корови по руках, зробились такі позахарчовувані.* Г. Барв. 54.

Позахлю́пувати, пу́ю, еш, м. Забрызгати (во множествѣ). *Де не ви так сорочки позахлюпували?* Богодух. у.

Позахлю́пуватися, пу́ємося, етєся, м. Забрызгатися (о многихъ). *Як підемо по воду та як почнемо одна на одну хлюпати, позахлюпуємось так, що аж тече.* Богодух. у.

Позахля́вати, вáємо, ете, м. Отоцати, ослабѣть (о многихъ). *Позахлявали так, що не можуть одтягти до його гласу.* Грин. III. 349.

Позахóувати, вую, еш, м. Запрятать (во множествѣ). *Так позаховує, що вже ніхто без неї не знайде.* Черниг. у.

Позахóдити, димо, дите, м. То-же, что и **зайти**, но о многихъ или о многомъ *Козаки після побиванок під Кумейками, на Говтві і Старині позаходили до якого часу в Московцину.* Стор. МІр. 60. *Так плакали за ним батько і мати, що трохи в голову не позаходили.* Чуб. I. 250.

Позахóдитися, димося, дитєся, м. То-же, что и **зайтися**, но о многихъ или о многомъ. Также: поссориться (о многихъ). *На другий день щось сі позаходили, а він побив і жінку.* Гн. II. 113.

Позахолóджувати, джую, еш, м. Застудить (во мнжествѣ).

Позахолóнювати, нюємо, ете, м. Простыть, остыть (во множествѣ). *Позахолонювала страва.* Константиногр. у.

Позахóплювати, люю, еш, м. Захватить (во множествѣ). *Де краща земля, то багачі позахоплювали.* Харьк. у.

Позацві́тати, тáємо, ете, м. 1) Зацвѣсть (во множествѣ). *Сади позацвітають.* Мил. 207. 2) **Заплѣсневѣть** (во множествѣ). *У його меди позацвітали.* Чуб. V. 735.

Позацві́татися, тáємося, етєся, м.—**Позацвітати.** *На полиці паляниці позацвітались.* Чуб. V. 1171.

Позацві́тувати, ту́ємо, ете, м.—**Позацвітати.** *Ой прийшов до своєї пивниці, а вже ж вина, пива позацвітувані.* Гол. I. 116.

Позацїлб́увати, вую, еш, м. Зацѣловать (многихъ).

Позацѣ́бувати, вую, еш, м. Затравить собаками (многихъ). *Двоє цуценяток було, так же сусідські діти своїми собаками позацѣковували.* Богодух. у.

Позачарóувати, вую, еш, м. Очаровать, зачаровать (многихъ).

Позачі́нювати, нюю, еш, позачі́няти, ня́ю, еш, м. Затворить (во множествѣ). *Царські врата позачінювані.* Грин. III. 147. *Позачіняйте віконниці.* Ком. II. 83. *Воротечка позачіняні.* Мил. Св. 33.

Позачі́туватися, ту́ємося, етєся, м. Зачитаться (о многихъ).

Позачі́плювати, люю, еш, м. Зацѣпить (во множествѣ).

Позачі́сувати, сую, еш, м. Зачесать (во множествѣ). *Чорні кудрі позачісувані.* Чуб. V. 995.

Позачі́суватися, су́ємося, етєся, м. Зачесаться (о многихъ). *Дивись, як гарно всі дівчата позачісувались, а ти патлата.* Харьк. у.

Позашивáти, вáю, еш, м. Зашить (во множествѣ). *Позашивай росірки в сорочці.* Богодух. у.

Позашивáтися, вáємося, етєся, м. Зашитися (во мнж.).

Позашильб́увати, вую, еш, м. Задѣлать шалевками во многихъ мѣстахъ.

Позашмóргувати, гу́ю, еш, м. Затянуть (петли и пр. во множествѣ).

Позашпї́лювати, люю, еш, м. Сколоть, заколоть, зашпилить (во множествѣ).

Позацї́пувати, пу́ю, еш, м. То-же, что и **зацїпнути**, но во множествѣ. *У нас двері позацїпувані.* Мил. 104.

Позбáвити, влю, виш, м. Лишить. *Най ся багач не хвалить, що мя Гандзі позбавить.* Чуб. V. 39. *Бодай ти, мати, в світі не жила, що ти Ганнусі життя позбавила.* Чуб. V. 54.

Позбáвитися, влюся, вишся, м. Лишиться.

Позбавля́ти, ля́ю, еш, м. 1) Умертвить (многихъ). *Багачко позбавляв Буняка таким способом людей.* Драг. 204. 2) Лишить многихъ.

Позбивáти, вáю, еш, м. То-же, что и **збити**, но о многихъ или о многомъ. *Баран рои позбивав.* Мнж. 6. *Всіх нехай із мудзу позбиває.* К. Дз. 44.

Позбивáтися, вáємося, етєся, м. Сбитися, спутатися (о волосахъ). *А як пішла до свекрухи, то й набралась муки: позби-*

валась мої кудрі в іорох'яні струки. Грин. III. 301.

Позбирати, раю, еш, и. = Позбирати.

Позбиткувати, кую, еш, и. Плохо поступити съ кѣмъ, обидѣть кого; повредити что. *Позбиткував худобу.* Вх. Зн. 51.

Позбиткуватися, куюся, ешся, и. — з кого. Обидѣть кого.

Позбігати, гаємо, ете, и. Сбѣжать (о многихъ). *З двора й собаки наші позбігали.* Г. Барв. 54.

Позбігатися, гаємося, етеся, и. Сбѣжаться (о многихъ). *Діти з цілою селом позбігалися.* Чуб. *От хлопці позбігалися.* ЗОЮР. I. 76.

Позбирати, раю, еш, и. Собрать (во множествѣ). *Шатнувся миттю сам із хати своїх троянців позбирати.* Котл. Ен. I. 30. *Ой роспустив віви, та не позбираю.* Мет. 108.

Позбиратися, раємося, етеся, и. Собраться (о многихъ). *Ще не всі салдати позбірались.* Кв.

Позбобтувати, тую, еш, и. Взболтати (во множествѣ).

Позбувати, ваю, еш, и. Сбыть (во множествѣ). *Подушки і рядна, усе позбувала за царство небесне Марусі і за душу свою й Наумову.* Кв.

Позбуджати, джаю, еш, и позбуджувати, джую, еш, и. Разбудить (многихъ).

Позбуджатися, джаємося, етеся, и позбуджуватися, джуємося, етеся, и. Проснуться (о многихъ). *Позбуджались, поставали.* Гн. I. 162.

Позбудовувати, вую, еш, и. Построить (во множествѣ).

Позбуджати, жаю, еш, и. = Позбуджати. *Ранніх солов'їв позбуджала.* Чуб. V. 588.

Позбутися, буюся, дешся, и. 1) Избавиться. *Позбутись лиха.* Рк. Левиц. 2) Потерять. *І молодощів своїх, краси своєї, всього позбулася.* Г. Барв. 276.

Позвати, зву, звѣш, и. Позвать. *Та позвала дівчинонька козаченька в гості.* Мет. 90.

Позверхівний, а, е. Поверхностный.

Позверхівно, нар. Поверхностно.

Позвивати, ваю, еш, и. Свить (во множествѣ).

Поввикати, каємо, ете, и. Привикнуть (о многихъ). *Чи вже поввикали ваші дівчата в іороді жити?* Київ. у.

Позвисати, саємо, ете, и. Свѣситься

(во множествѣ). *Заснув п'яний на возі, ноги аж до колеса позвисали* Черниг. у.

Позвичайнішати, шаю, еш, и. Сдѣлаться вѣжливѣе, улучшиться по своему поведенію. *Був розбишака на все село, а в руках подержано його — позвичайнішав, став м'який, хоть в ухо бий.* Конот. у.

Позвінчувати, чую, еш, и. Повѣнчать (многихъ).

Позвірчувати, чую, еш, и. То-же, что и звірчувати, но во множествѣ.

Позвіювати, вію, еш, и. Свѣять, сдуть (во множествѣ). *Із шпилів сніг позвіювало так, що гола земля.* Славяносерб. у.

Позводити, джу, диш, и. То-же, что и звести, но о многихъ или многомъ. *Заходилась тоді смерть біля песимоловців... чисто їх позводила з світу.* Драг. 2. *Усе наше добро позводив.* Г. Барв. 473. *Зажив собі Іван спокійненько, позводивши своїх ворогів.* Чуб. II. 568.

Позводитися, димосся, дитосся, и. То-же, что и звестися, но о многихъ или многомъ. *Позводилося панів багато, — панувати ні з чого.* Зміев. у.

Позвозити, жу, виш, и. Свезти (во множествѣ). *Позвозили люде мішки до того млина молоти.* Харьк.

Позвѣлити, см. Позволяти.

Позвѣлитися, люся, лишся, и. Испросить, получить позволеніе. *Хлопці молодії, може погуляти которому хочеться, до дівчат кортить, — нехай же піде котрий без відома, що не позвѣлиться у Палія, то вже й не вернеться.* Драг. 204.

Позвѣляти, ляю, еш, сов. в. позвѣлити, лю, лиш, и. Позволять, позволитъ. *Я люблю дівчину та й мислю її взяти; не дозволяють ворожесньки, ще й рідная мати.* Чуб. V. 137.

Позворушувати, шую, еш, и. Сдвинуть, расшевелить, всколыхнуть (во множествѣ).

Позвужувати, жу, еш, и. Свужить (во множествѣ). *Усім би добре пошито, тільки рукава широкі — треба позвужувати.* Київ. у.

Позв'язувати, зую, еш, и. Связать (во множествѣ).

Позв'язуватися, зуємося, етеся, и. Связаться (о многихъ). *Всі кости мертві позв'язувались сухими жилами.* Левиц. I. 91.

Позгадувати, дую, еш, и. Вспомнить (многихъ, о многомъ). *Боже, яке давнє ми сьогодні позадували.* Харьк. у.

Позганя́ти, няю, еш, *м.* Согнать (многихъ). *Позганяй пракив.* Драг. 413.

Позгаса́ти, саємо, ете, *м.* Погаснуть, потухнуть (во множествѣ).

Позгина́ти, няю, еш, *м.* Согнуть (во множествѣ).

Позгнива́ти, ваємо, ете, *м.*—Погнити.

Позгнуща́тися, щаюся, ешся, *м.* Погнушаться. *Не познущайтесь вислухатъ нас.* Кв.

Позгбджуватися, джуємося, етєся, *м.* Согласиться (о многихъ).

Позгодо́вувати, вую, еш, *м.* Вскормить (многихъ). *Діток позгодовували і худоби придбали* Г. Барв. 8.

Позго́лювати, люю, еш, *м.* Сбрить (о многихъ). *Наші старі позголювали бороди та й думають, що помолодчали.*

Позго́нити, ню, ниш, *м.* 1) Согнать съ мѣста (многихъ); согнать въ одно мѣсто. *Уже й овець позгонили.* Мир. ХРВ. 39. 2) Взогнать (многихъ). *Позгонил воли на юру.*

Позгорта́ти, таю, еш, *м.* Свернуть (во множествѣ). *Позгортай одєжу та поховай у скриню.* Киев. у.

Позгорта́тися, таємося, етєся, *м.* Свернуться (во множествѣ).

Позгриба́ти, баю, еш, *м.* Сгрестъ (во множествѣ). *Позгрибай солону.* Харьк. у.

Позгрибувати, бую, еш, *м.*—Позгрибати. *Усе позмітувано, позгрибувано, чи хізяк, чи трісочка.* Г. Барв. 193.

Позгрома́джувати, джую, еш, *м.*—Позгрибати.

Позгу́блювати, люю, еш, *м.* Растерять.

Поздава́ти, даю, еш, *м.* Сдать (во множествѣ). *Поздавали хлопців у некрути.* Богодух. у.

Позда́влювати, люю, еш, *м.* Сдавить (во множествѣ).

Поздаро́вувати, вую, еш, *м.* Надарить. *Поздаровували люде погорільцям усякою хліба чимало.* Волч. у.

Поздвигáти, гаю, еш, *м.* Сдвинуть (во множествѣ). *Таке каміння, що насилу з місця поздвигали.* Славяносерб. у.

Поздѣржувати, жую, еш, *м.* Удержать, сдержать (многихъ).

Поздира́ти, раю, еш, *м.* Содрать (во множествѣ). *І який то дурень поздирав жору з дерева.* Черниг. у.

Поздира́тися, раюся, ешся, *м.* Содраться.

Поздихáти, хаємо, етє, *м.* Издохнуть (о многихъ). *Воли поздыхать.* Чуб. V. 26.

Позді́рря, ря, с. Кострика. *Будемо поздір'я трясти, на ручкики прясти.* Гол. IV. 380.

Поздї́йма́ти, маю, еш, *м.* То-же, что и зняти, но о многихъ или многомъ.

Поздму́хувати, хую, еш, *м.* Сдутъ (во множествѣ).

Поздорові́ти. См. Поздоровляти, Поздорові́тися, влюся, ви́шся, *м.*—Поздоровкатися. *Увійшов, не поздоровився, не привітався.* Ез. V. 184.

Поздо́вжний, а, е=Подовжний. *По дорозі від Теплика до Кам'янок єсть поперечний яр і поздовжний видолинок.* Св. Л. 306.

Поздорові́ти, вію, еш, *м.* Сдѣлаться здоровымъ, выздороветь. *Бив мене чоловік, кости поломив, а я лягла, полежала, встала, ззіла, вола, кабана... і допіро поздоровіла.* Чуб. V. 1140. *Жінка попова поздоровіла.* Драг. 63.

Поздорові́шати, шаю, еш, *м.*—Поздоровшати. *Спасибі невістці, я за нею поздоровішала.* Киев. у.

Поздорóвкати, каю, еш, *м.* Пожелать здоровья при привѣтствіи, выпиваніи водки и пр. Вх. Зн. 21.

Поздорóвкатися, каюся, ешся, *м.* Поздороваться. Васильк. у.

Поздоровлѣ́ння, ня, с. Поздравленіе.

Поздоровля́ти, ляю, еш, сов. в. **поздорові́ти**, влю, ви́ш, *м.* 1) Давать, дать здоровья (употребляется преимущ. въ сов. в.). *Десь мій милий чорнобривий та в степу ночує. Як в степу при дорозі,—поздоров же його, Боже!* Чуб. V. 15. 2) Поздравлять, поздравить. *Чом ти.. не поздоровиш його? Адже бачиш, він заручився.* Котл. НП. 386. *Кішку Самійла поздоровляли.* АД. I. 219. **Поздоровіти днем.** При встрѣчѣ поздравить съ настоящимъ днемъ. ЗОЮР. I. 48.

Поздорóвшати, шаю, еш, *м.* Сдѣлаться здоровѣе. Г. Барв. 13. *Він мені каже не їсти того й того, а я на злість наїмся та поздоровшаю.* Левиц. I. 136.

Поздрене, ня, с. Видъ, видѣніе. *З тою веселою поздрені і пахущою повітри так заспокоївся.* Гн. II. 77.

Поздува́ти, ваю, еш, *м.* Сдутъ (во множествѣ). *Будем дутьи так, щоб всі гори і ліса поздувать, щоб скрізь рівно було.* Чуб. II. 15.

Позду́мувати, мую, еш, *м.* Вспомнить

(многое). *Став здумувати та писати, що в його дома є. Усе, усе поздумував.* Чуб. II. 18.

Поздурювати, рюю, еш, м. Обмануть, одурачить (многихъ).

Позеленіти, ню, ніш, м. Сдѣлать зеленымъ. *Не жди весни—святої доли! Вона не зійде вже ніколи садочок твоїй позеленить.* Шевч. 654.

Позеленітися, нюся, нішся, м. Окраситься въ зеленый цвѣтъ. *На траві позеленіться полотню.* Муус. окр.

Позеленіти, нію, еш, м. Позеленѣть.

Позеленуватий, а, е. Зеленоватий, не вполнѣ зрѣлий. *Яблука ще позеленувати.* Харьк

Поземний, а, е. Горизонтальный. Желех.

Поземно, нар. Горизонтально. Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Позерніти, ню, ніш, м. Дать крупное зерно хлѣбу. *Як би Господь позернив просо!* Зміев. у.

Позернітися, нюся, нішся, м. Уродить съ хорошимъ зерномъ. *Добре ж, як позернитесь добре тречка.* Кролев. у.

Позживати, ваемо, ете, м. Прожить (о многихъ). *Ми з бабою вік позживали.* Лебед. у.

Позжинати, наю, еш, м. Сжать (во многихъ мѣстахъ). *Як вже лет усе позжинают, то лишють трохи „на оборіг“, аби горобці ззіли.* ЕЗ. V. 86.

Поззивати, ваю, еш, м. Созвать (о многихъ). *Ой на то ж я вас усіх поззивав, щоб медом-вином усіх питував.* Чуб. V. 449.

Поззувати, ваю, еш, м. Снять обувь (во множествѣ).

Позивака, ки, об. Сутяга. *Ну й позивака ж він!* Лохв. у.

Позивальник, ка, м. Истець, тяжущійся, ведущій процессъ. Полт.

Позивання, ня, с. Привлечение къ суду, судебный процессъ.

Позивати, ваю, еш, м. Привлекать къ судебной отвѣтственности, предьявлять искъ къ кому, судиться съ кѣмъ. *Позиваєте мене і в рокове свято на... суд.* К. Кр. 37. *Ой пішов міщанин міщаночку позивати, присудили старі люде добре попротати.* Чуб. V. 1075.

Позиватися, ваюся, ешся, м. Судиться, предьявлять искъ къ кому. Прилуд. у.

Позика, ки, ж. 1) Заемъ, кредитъ. *Дайте, будьте ласкаві, в позику, чи то на одробіток хоч з в'язку.* Грин. II. 208. *Коня*

у позику не давай. 2) Долгъ. *Батька й матір у такі позики втопив, що й ушей не видно.* Г. Барв. 506.

Позирати, раю, еш, сов. в. позирнути, ну, нѣш, м. Смотрѣть, посмотрѣть, глянуть. *Да полядаю, да позираю да на ту чорну хмару.* Мет. 85. *Позирнувши на них гнівно, рече чоловікові.* Ев. Мр III. 5.

Позичайло, ла, м. Займодавецъ, кредиторъ; ростовщикъ. К. (Желех).

Позичати, чаю, еш, сов. в. позичити, чу, чиш, м. 1)—у кого. Занимать, занять, брать, взять въ долгъ. *Ой піду я до сусіда воза позичати.* Мет. 12. 2)—кому. Одолжать, одолжить кому, давать, дать въ долгъ. *Одна бере і другим позичає, а друга не бере й другим не дає.* Ком. II. 50.

Позичка, ки, ж. = Позика. *Позичка босоніж ходить.* Ном. № 10618. *Заспівав би—був юлосок, та позички ззіли.* Шевч.

Позіпати, паю, еш, м. Погорланить. *Позіпай довше, то я тобі затумю рота!*

Позір, зору, м. 1) Видъ. *Ось візьміть оцю диню; позір гарний у неї.* Волч. у. 2) На позір. На взглядъ. *Так як на позір, то це масло наче таке саме, як і те.* Пирят. у. 1 на позір нема. *Совсімъ нѣтъ. І на позір немає кавунів, а сіяв тусто.* Волч. у. 3)—дати. Обратить вниманіе, наблюдать, присматривать. Вх. Лем. 452.

Позірка, ки, ж. Вниманіе, наблюденіе. **Позірку** вати = Позір дати. Вх. Лем. 452.

Позіскакувати, куемо, ете, м. Соскочить (о многихъ). *Смуи позіскакували з постелі.* Левиц. I. 518.

Позіхати, хаю, еш, м. 1) Зѣвать. *Протирав очі, позіхав, хрестячи рот за кожним разом.* Левиц. 2) О вѣтрѣ: дуть по временамъ. *Утомилась заверюха, де-де позіхає.* Шевч.

Позіхатися, хається, м. безл. Зѣваться. *Ляжмо спати... вже й мені часто позіхається.* Г. Барв. 78.

Позіхи, хів, м. мн. Зѣвота. *Позіхи напали.* Черк. у.

Позіходитися, димося, дитося, м. Сойтись. *А тим часом позіходилося народу вже чимало.* Кв.

Позіцуюнок, неа, м. Родъ заплата въ куска овчины съ шерстью, приверѣпляемый кожевниками въ томъ мѣстѣ, гдѣ на выдѣлюваемой овчинѣ находится лысина. МУЕ. I. 75.

Поз'ідати, даю, еш, м. 1) Съѣсть (верхній слой, вершокъ у растенія) (во

множествѣ). *Вона в нас як кішки. сметанку з мачки поз'їдає, вершечки поспиває.* Харьк. у. *Корова вскочила у садок і поз'їдала щети молоденькі.* Харьк. у. 2) Раз'їсть. *Кайдани руки-ноги поз'їдали.* АД. I. 94

Поз'їджати, джаємо, ете, *л.* Съїхати, ұхати (о многихъ). *Були річки—повсихали, були краші—поз'їджали.* Чуб. V. 540.

Поз'їджатися, джаємося, етєся, *л.* Съїхатися (о многихъ) *Та поз'їджались та пани та стали сумувати.* АД. II. 65.

Поз'їджувати, джую, еш, *л.* Испортить їздой. *Вже ж твої ворон-коні та поз'їджувані.* Гол. I 116.

Позлізати, зимо, зите, *л.* 1) Слѣзть (о многихъ). *Декотрі позлазили вниз.* Левиц I. 90. *Брати позлазили з дуба.* Драг. 340. 2) Взлѣзть (о многихъ) *Хлопці позлазили на дереві. Позлазим на дуба та переночуєм.* Драг. 340.

Позлімувати, мую, еш, *л.* Сломать (во множествѣ). *Якась недобра душа вишеньки мені позламувала Богодух у*

Позлегати. См. **Позлягати**.

Позлѣжуватися, жуємося, етєся, *л.* Слєжаться (о многомъ). *У його журані та позлєжувались.* Чуб. V 735.

Позливати, ваю, еш, *л.* Слить (во множествѣ). *Позлишала негодки в миску і дає мені їсти.* Богодух. у

Позлігувати, гую, еш, *л.* То-же, что в злігати, но о многихъ.

Позлидніти, нію, еш, *л.* Об'їднѣть. Черном

Позлізувати, зую, еш, *л.* Слизать (во множествѣ) *Сонечко позлізує сніг де з яких горбиків на піску.* Кв.

Позлітка, ки, *ж.* = Ожеледиця. Вх Лем. 452

Позліплювати, люю, еш, *л.* Слѣпить (во множествѣ).

Позліплюватися, люємося, етєся, *л.* Слѣпнитися, склеїтися (во множествѣ). *Тісно посажила паляниці, бач, як позліплювались.* Богодух. у.

Позлітати, таємо, ете, *л.* 1) Слетѣть. *Кури позлітали з сідала.* 2) Взлетѣть. *Глянь, півні позлітали аж на хату та й там б'ються.*

Позлітатися, таємося, етєся, *л.* Слетѣтяться (о многихъ). *Чорти... позлітались увечері.* Мнж. 127.

Позлітка, ки, *ж.* 1) Позументъ. Уман. у. См. Позлотка. 2) Сусальное золото. Грин. III 507

Позлота, ти, *ж.* = Позолота.

Позлотець, тця, *м.* Мшпура, сусальное золото. См Позлітка. Вх. Лем. 452.

Позлотистий, а, е. Золоченый. *Із під поли позлотистий недолимок виньмає* ЗОЮР. I. 206. *Объ одеждѣ: шитый золотомъ. Служи в барвах позлотистих гуляють по ринку* К. Досв. 21.

Позлотити, лочу, тиш, *л.* = Позолотити. *Взла вона чубок бервінку позлотила.* Ез. V. 96.

Позлотець, ки, *ж.* = Позлітка 1. *Позлотку із чистого коміра воздирає.* АД. I. 250.

Позлущувати, щую, еш, *л.* То-же, что в злущити, но во множествѣ.

Позлущуватися, щуюся, ешся, *л.* То-же, что и злущитися, но во многихъ мѣстахъ.

Позлягати, гаємо, ете, *л.* = Полягати. *Спать позлягають.* Чуб. V 795.

Позмагати, гаю, еш, *л.* Одолѣть (многихъ). *Сон позмагав усіх.*

Позмагатися, гаюся, ешся, *л.* Поспорити, поссоритися. *За що позмагались?—За масляні вишварки.* Ном № 3513.

Позмальовувати, вую, еш, *л.* То-же, что и змальовати, но во множествѣ.

Позманювати, нюю, еш, *л.* Сманить (многихъ) *Ота городська пройда багато дівчат позманювала, щоб шли в город.* Київ. у.

Позмахувати, хую, еш, *л.* Смахнуть, сместъ (во множествѣ).

Позмерѣжувати, жую, еш, *л.* То-же, что и змерѣжити, но во множествѣ.

Позмерзатися, заємося, етєся, *л.* Примерзнуть другъ къ другу (во множествѣ). *Чоботи позмерзалися. Промокшая кожа сапогъ замерзла.*

Позмивати, ваю, еш, *л.* То-же, что и змити, но во множествѣ. *Позмивай лави.* Харьк. г. *Позмивала дітям голови.* Богодух. у.

Позмиватися, ваємося, етєся, *л.* То-же, что и змитися, но о многихъ.

Позмикати, каю, еш, *л.* Свести судорогой (во множествѣ) *Позмикало йому і руки й ноги.*

Позмілювати, люю, еш, *л.* Смылить (во множествѣ). *Усе мило позмілювали.* Богодух. у.

Позмінати, наю, еш, *л.* Смять (во множествѣ) *Діти... подушки позмінали.* Чуб. V. 65.

Позмінювати, нюю, еш, *л.* Измѣнить

(во множествѣ). *За нових панів усе не так стало, як за старих було, усе позмінювали.* Харьк. у.

Позмірювати, рюю, еш, м. Измірять (во множествѣ).

Позмітати, тѣю, еш, м. Сместь (во множествѣ).

Позмітувати, тую, еш, м. 1) = **Позмітати.** *Усе позмітувано, позрібувано.* Г. Барв. 193. 2) **Сбросить съ чего** (во множествѣ). *Пишов, томо позмітував з себе, іде... обідраний.* Гн. I. 52.

Позмішувати, шую, еш, м. Смѣшать (во множествѣ).

Позмовкати, кѣмо, ете, м. Смолкнуть (о многихъ). *Позмовкали пісні на селі.* Г. Барв. 122. *Голоси... позмовкали.* Г. Барв. 308.

Позмовляти, лѣю, еш, м. Сговорить (многихъ).

Позмокати, кѣмо, ете, м. Измокнуть (о многихъ). *Ну, вже ж і позмокали ми сьогодні, і рубля сухою нема.* Богодух. у.

Позмордбувати, вую, еш, м. Измучить, изнурить (многихъ).

Позморозувати, жую, еш, м. Заморозить (многихъ). *Ця зима багато людей позморозувала.*

Позморщувати, шую, еш, м. Поморщить (во множествѣ).

Позморщуватися, щуємося, етеся, м. Сморщиться (о многихъ).

Позмбтувати, тую, еш, м. Смотрать (во множествѣ).

Позмбчувати, чую, еш, м. Измочить, смочить (во множествѣ).

Позмурбувати, вую, еш, м. Сдѣлать взъ камня, кирпича (во множествѣ).

Пбзна, ни, ж. = Шкода 1. *Глядіт, щоб кінь позни не наробив.* Вх. Зн. 51.

Познавати, наю, еш, сов. в. познати, знѣю, еш, м. = **Пізнавати, пізнати.** ЗОЮР. I. 210. *Вийди, мати, з хати познавати дитяти.* Мет. 171.

Познайоми, млю, миш, м. Познакомить.

Познайомитися, млюся, мишся, м. Познакомиться.

Познака, ки, ж. Мѣтка, знакъ, примѣта. *Хмба під вечір або дуже зраня можна здогадатися, що там села, бо дим знімається, а другої позначки нема, — сказано, в яру.* Св. Л. 72. *Позначки нема* НВОЛН. у.

Познакомити, млю, миш, м. = **Познайоми.**

Познакомитися, млюся, мишся, м. = **Познайоми.** *А знаєш, як я познакомився з тим Хоцінським?* Левиц. I. 145.

Познаменуватися, нуся, ешся, м. Приложиться (къ священному предмету). Драг. 237. *У Лаврі на моці познаменувався.* Чигир. у.

Познати. См **Познавати.**

Познатися, наюся, ешся, м. = **Пізнатися.**

Познаття, тя, с. Узнаваніе, знаніе, розпознаваніе. Вх. Уг. 260.

Познаходити, джу, диш, м. Найти (во множествѣ). *Прадід усе те познаходив.* Мпж. 133.

Познаходитися, димося, дитеса, м. **Найтись** (во множествѣ). *Усе познаходилося, що в їх покрадено.* Черниг. у.

Позначати, чѣю, еш, сов. в. позначити, чѣ, чѣш, м. Обозначать, обозначить; намѣчать, намѣтити. Маркев. 121. *Цибулькою позначила, петрушкою притрусила.* Чуб. V. 796.

Позначатися, чѣюся, ешся, сов. в. позначитися, чѣся, чѣшся, м. 1) **Обозначаться, обозначиться.** 2) **Сдѣлаться, стать замѣтнымъ.** Левиц. ПЮ. I. 482. *І не позначилось ні трохи, а скільки уже брали.* Иногда прямо въ значеніи: уменьшиться на видъ. *Наче і їмо не сито, а сала в бодні дуже позначилось.*

Позневажати, жѣю, еш, м. То-же, что и **зневѣжити**, но многихъ.

Позневблювати, люю, еш, м. То-же, что и **зневблити**, но многихъ.

Позніщувати, шую, еш, м. Уничтожить (во множествѣ).

Позніщуватися, щуємося, етеся, м. Уничтожиться (во множествѣ).

Познівечувати, чую, еш, м. То-же, что и **знівечити**, но многихъ, или многое. Желех.

Познімати, маю, еш, м. Снять (во множествѣ). *Познімали страву і поставили оріхи на стіл.* Кв. *Познімай сорочки з тину, — вже посохли.* Харьк. *От ми й стали коло шляху і шапки познімали.* ЗОЮР. I. 253.

Познобіти, блю, биш, м. Поморозить. *Картоплі познобило.* Лебед. у.

Познобити, шу, сиш, м. То-же, что и **знести**, но во множествѣ. *Вода... позносила млини.* Левиц. I. 127. *Позносили мішки в комору. посідали.* Кв. *Позносили ото вони з воза свої каунки.* Драг. 174.

Позно́сювати, сюю, еш, *м.*—**Позно́сити**. *Позносювали* (снопи). Грин. I. 111.

Позну́щатися, щajúся, ешся, *м.* Позиздѣваться.

Позо́в, зву и позо́ву, *м.* Искъ, тяжба. *Не знайду на свічку, а на позов—як біс дасть.* Ном. № 7374. *Я просив його, щоб без позову зняв комору з моєї землі, так він не слуха.* Новомъ у.—**дати, заложити.** Возбудить процесъ. *Пан возний позов дасть.* Котл. Ен. IV. 48.

Позодя́гати, гаю, еш, *м.* Одѣть (многихъ). *Він за свої гроші усіх дітей її позодягав.* Васильк. у.

Позолі́ти, лю, лиш, *м.* Побучить. *Позич мені попілу, а то в мене не стане сорочки позолитъ.* Харьк.

Позоло́та, тя, *ж.* Позолота. *Твоя голова не до позолоти.* Чуб. I. 242. *Позолота була вся витерта.* Левиц. I. 293.

Позолоті́ти. См. **Позолочувати**.

Позолоті́ти, тію, еш, *м.* Сдѣлаться похожимъ на золото, приобрѣсть цвѣтъ золота, пожелтѣть. *Каменец. у. Колос позолотів.* Г. Барв 147.

Позолот́ка, ки, *ж.* Сусальное золото. Гол. Од. 60.

Позоло́чувати, чую, еш, сов. в. **позолоті́ти**, лочу́, тиш, *м.* Золотить, позолотить. *Що в голуба та сизая голова, а в голубки позолочувана.* Мет. 26. *Голубонько мій, коли б же ти жив, я б твої крила позолотила.* Чуб. V. 246.

Позомлі́вати, ваємо, ете, *м.* То-же, что и зомліти, но о многихъ.

Позорувати, рую, еш, *м.* Обращать вниманіе. См. Позір. Вх. Лем. 452.

Позо́рювати, рюю, еш, *м.* Вспахать (во множествѣ).

Позоря́ти, ряю, еш, *м.* ? *Ой всі поля самарській позоряли, тільки вони не зоряли, що в річки Самарки, а в кринички Салтанки, де три терни дрібненьких, де два байраки зелененьких.* Мет. 437.

Позостава́тися, таємося, етеся, *м.* Остаться (о многихъ). *Не стало вже ставати і сала, а тільки самі гринки позоставались.* ЗОЮР. I. 290. *От і є діти, що позоставались живі... чогось вже мізерніють.* Левиц. I. 139.

Позоста́ти, та́ну, неш, *м.* Остаться. *Нема милого, позостала туга.* Гол. I. 370.

Позоста́тися, та́нуся, хѣшся, *м.* Остаться. *Умер, умер пан полковник і грізня мова, позоставались кінь вороний і ясна зброя.* Чуб. V. 317.

Позостріва́ти, ваю, еш, *м.* Встрѣтить (многихъ и не разомъ).

Позостріча́ти, чаю, еш, *м.*—**Позостріва́ти**.

Позотліва́ти, ваємо, ете, *м.* Истлѣть (о многихъ).

Позохочува́тися, чуємося, етеся, *м.* Проявить охоту, желаніе, согласиться что-либо сдѣлать (о многихъ).

Позра́джувати, джую, еш, *м.* Измѣнить (о многихъ, многомъ).

Позра́лювати, люю, еш, *м.* То-же, что и зра́лити, но во многихъ мѣстахъ.

Позрахо́вувати, вую, еш, *м.* Счесть (во множествѣ).

Позрива́ти, ваю, еш, *м.* Сорвать (во множествѣ). *Почала вона рвати на собі усе, що було, та подавати йому.* Позривала й те усе. Чуб. II. 413.

Позриня́ти, наємо, ете, *м.* Вынырнуть, всплыть на поверхность (во множествѣ). *Помочила коноплі та мабутъ погано придавила, а вони й позринили.* Харьк. у.

Позрівнювати, нюю, еш, *м.* Сравнять (во множествѣ).

Позрізувати, зую, еш, *м.* Срѣзать (во множествѣ). *Баби маківки позрізувала.* Грин. II. 86.

Позріка́тися, каюся, ешся, *м.* Отказаться (отъ многого, о многихъ).

Позрі́ти, рю, рш, *м.* Посмотрѣть, взглянуть. *Позри, Елена, на он ту юру.* Гол. IV. 523.

Позро́джувати, джую, еш, *м.* Родить (многихъ).

Позроста́ти, таємо, ете, *м.* Вырасти (о многихъ).

Позроста́тися, таємося, етеся, *м.* Срастись (во множествѣ). *Куці глodu, терну і шипшини позростались ніби.* Стор. М. Пр. 110, 111.

Позро́шувати, шую, еш, *м.* Оросить (во множествѣ).

Позро́щувати, щую, еш, *м.* Вырастить (многихъ).

Позру́бувати, бую, еш, *м.* Срубить (во множествѣ). *Де яка деревина була,—все позрубував.* Пврят. у.

Позруйно́вувати, вую, еш, *м.* Разорить, разрушить, развалить (во множествѣ).

Позру́шувати, шую, еш, *м.* То-же, что и зру́шити, но о многомъ.

Позряжа́ти, жаю, еш, *м.* То-же, что и зряжа́ти, но во множествѣ. *Позряжає своїх дочок та й не надивитися на їх.* Борз. у.

Позсаджувати, джую, еш, *л.* То-же, що и засадити, во во множествѣ. *Узяв та й посаджував дітей на віз.* О. 1861. V. 71.

Позсапувати, пую, еш, *л.* Срубить многія растенія при полотѣ.

Позсилати, лаю, еш, *л.* То-же, что и зіслати, но о многихъ.

Позсипати, паяю, еш, *л.* Ссыпать (во множествѣ). *В мішечки позсипай (горох).* Г.-Арт. (О. 1861. III. 93).

Позсихати, хаяю, еш, *л.* Изсохнуть (во множ.). *Були річки,—позсихали.* Чуб. V. 539.

Позсихатися, хаяємося, етєся, *л.* Ссохнуться (во множествѣ). *Не еретичі його й постолі! як же позсихались!... Насилу нацупив* О. 1862. II. 26.

Позсідати, даяю, еш, *л.* То-же, что и зісідати, но о многихъ.

Позсідатися, даяємося, етєся, *л.* Скиснуть, створожитися (во множествѣ).

Позсікати, каяю, еш, *л.* Срубить (во множествѣ). *Велика була буря... Дош комийі позсікав, як шаблю.* МВ. I. 141.

Позскакувати, куємо, ете, *л.* То-же, что и зскачити, но о многихъ. *Позскакували як печені.* Харьк. у.

Позсбувати, вую, еш, *л.* Сдвинуть (во множествѣ). *Спершу пусто, мов їх (хати) одну до другої хто позсовував, щоб було затишніше й тепліше, а далі рідче.* Мир. Пов. II. 83.

Позсбуватися, вуємося, етєся, *л.* Сдвинуться (о многихъ).

Позстариватися, рюємося, етєся, *л.* Состаритися (о многихъ).

Позсукувати, кую, еш, *л.* Ссучить (во множествѣ)

Позубіти, блю, биш, *л.* 1) Зазубрить; сдѣлать зазубрини. *Позубили мені сокиру. Ой десь мене Господь Бог не простив, що я у неділю серпи позубив.* АД. I. 81. 2) Сдѣлать зубцы. *Позубила комір і чохлу.*

Позубітися, блюся, бишся, *л.* Иззубряться. *Шабли позубилась.* ЗОЮР. I. 96.

Позубцювати, цюю, еш, *л.* = **Позубити** 2. *Оце вже тобі сорочку попруткувала і позубцювала в поділках.* Київ. у.

Позужувати, жую, еш, *л.* Сьузить (во множествѣ).

Позурочувати, чую, еш, *л.* Сглазить (многихъ). *Дітей мені позурочувала.* Богдох. у.

Позустрівати, ваяю, еш, *л.* = **Позострівати**.

Позустрічати, чаяю, еш, *л.* = **Позострічати**.

Позціплювати, люю, еш, *л.* — зуби, рўни. Стиснуть, сжать (во множествѣ). *Позціплювали зуби та й лежать як неживі.*

Позціплювати, люю, еш, *л.* Сцѣпнть одно съ другимъ (во множествѣ).

Позціплюватися, люємося, етєся, *л.* Сцѣпнться другъ съ другомъ, переплесться другъ съ другомъ. *Верби поналинались над водою, позціплювались зеленими верхами.* Левиц. I. 62.

Позшивати, ваяю, еш, *л.* Сшить (во множествѣ). *Вони (Адам і Ева) позшивали листи з липи, позакривались.* Чуб. I. 146.

Поз'язувати, ся, зуюся, ся, еш, ся, *л.* = **Позв'язувати**, ся.

Поинакшати, шаяю, еш, *л.* Измѣнитися. *Садок сей у вас зараз поинакшав би.*

Поїзбавити, влю, виш, *л.* = **Позбавити** *А ти мене поїзбавив любого спокою.* Гол. I. 323.

Поїд, ду, *м.* Съѣденіе. **Поїдом** їсти **Заїдати**. **В поїд**. Скільки можно съѣсть. *На луках наші не в поїд.* Лебед. у.

Поїдайло, ла, *м.* Обжора.

Поїдати, даяю, еш, *сов. в.* поїсти, їм, їсі, *л.* Поїдати, поїсть, съїдати, съїсть; пожирати; уничтожати, уничтожить. *Його врожай голодний поїдає.* К. Юв. II. *Каже (вовк): „Отепер я вас поїм“.* Рудч. Ск. I. 7. *Зілля сухе огонь поїда.* Полт. г.

Поїдинок, нку, *м.* = **Поединок** 1 *А ввечора уночі сходилися багачі, стали раду радити, кого в некрути взяти: поїдинки не брати, будем лани орати; чинчового не брати, будем лани сівати.* Чуб. V. 981.

Поїдка, ки, *ж.* Количество, необходимое на разъ для їды. *У нас хліба ще на одну поїдку буде.* Волч. у.

Поїднання, ня, *с., и пр.* = **Поеднанья** и *пр.*

Поїзд, ду, *м.* Свадебный поїздъ, свадебная процессія. ХС. VII. 428, 429. Грин. III. 438. Хотя бы даже женихъ и шельсо своей свитой, все же эта процессія называется поїзд. МУЕ. I. 125. (Полт. г.). *Молодий збирає поїзд і їде до молодої.* Грин. III. 430. Ум. **Поїздонько**.

Поїздовий, а, е. Относящійся къ свадебному поїзду. *Пісні поїздові співають дружки і свашки.* Грин. III. 479.

Поїздонько, ка, *м.* Ум. отъ поїзд.

Поїзжанин, на, *м.* Участвующій въ свадебномъ поїздѣ, въ свад. процессіи. МУЕ. III. 92. *Як стануть поїзжанин уже в мо-*

лодої на дворі, то дружки... співають їм. О. 1862. IV. 27. А зза гори поїзжане на шлях виїзжають. Шевч. 455.

Поїзжати, ж'ю, еш, м. Їздить, раз'їзжать. Дев'ятеро коней водить, на десятиім поїзжає. Грин. III. 591. Наш паночок молоденький на конику поїзжає, до двору жемчиків займає. Чуб. III. 239.

Поїсти. См. Поїдати.

Поїстися, їмся, їсіся, м. Погрызться. Свої собаки поїлися. Ном. № 9448.

Поїхати, їду, деш, м. Поїхать. Сідлай, козаче, коня вороною, та поїдем вінчатися до попа чужого. Чуб. V. 137. Поїдмо, кажу, дідусю, в ліс да нарубаєм дров. ЗОЮР. I. 229.

Поїда, ди, ж. = **Побігайка.** А, а, юй-да! чужа мати поїда, а наша пані, ходить у жупані. Макс. (1849). 105.

Поїменувати, н'ю, еш, м. Поименовать. Розказав, де його хата стоїть, поїменував сусід своїх. МВ. (О. 1862. I. 77).

Поїняти, їм'ю, меш, м. = **Поняти.** Грин. III. 534.

Покавкати, каю, еш, м. Покричать (о вороні).

Покадіти, дж'ю, диш, м. Покадить. Я тютюном покадим, а редькою споминала. Чуб. V. 562.

Показ, зу, м. 1) Указаніє. Добре заходились по німецькому показу. Шевч. 2) Показъ. Взяла та положила на блудо трое кошенят та й унесла на показ. Рудч. Ск. II. 91

Показання, ня, с. = **Показанщина 1.**

Показанщина, ни, ж. 1) Плата отъ винокуреннаго котла. 2) Особничество, отдѣленіє себя отъ общества. Поп. 68.

Показати, ся. См. Показувати, ся.

Показіти, важ'ю, зиш, м. Испортить. Доц показіть дорогу. Шух. I. 81. Чарівниця таки показит маржину. Ез. V. 61.

Показітися, зимося, зитося, м. Взб'їситься (о многихъ).

Показній, а, ё. Видный, представительный. Таке не показне: ні з очей, ні з плечей. Ком. П. 148. Одначе він з себе дуже показний, здоровий. Левиц. Пов. 38.

Показність, ности, ж. Видъ, красивая наружность.

Показувати, зую, еш, м. 1) Показывать, показати, указывать, указать. Сидимо в садку, він мені показує: „Дивись, яка вода чиста“. МВ. II. 26. Ой там дівчина жито жала, дороженьку показала. Чуб. V. 373. А чому ж не зумію?—каже дівчина.—

Раз мені покажете, паміатко, а другий і сама знатиму. Рудч. Ск. II. 56. Не плач, Катерино, не показуй людям сльози. Шевч. 2) безл. Показує. Кажеться. З обличчя більш двадцяти літ їй не показувало. Св. Л. 65.

Показуватися, зуюся, ешся, сов. в. Показатися, жуся, жешся, м. 1) Показываться, показаться, появляться, появиться. Вона його як хвиине! так, що йому і свічки у очах показались. Рудч. Ск. I. 7. Бач, мабуть злякався, що не показався. Шевч. 290. 2) Казаться, показаться. Драг. 43 Дивись, котора гуска тобі показується красна, ту й лови. Грин. I. 46.

Показчик, ка, м. Указатель. Ном. Од. вид. II. Показчик до приказок. Ном.

Покалавурити, рю, риш, м. Покарать.

Покаламутити, чу, тиш, м. Помутить.

Покалатати, таю, еш, м. Позвонить; постучать въ колотушку. Покалатай трохи, а я піду в хату погріюся. Черниг. у.

Покалічити, чу, чиш, м. Искалѣчить (многихъ). К. ЧР. 358. А він в куцах нош покалічив. Рудч. Ск. II. 160.

Покаляти, ляю, еш, м. Запачкати. На ніч треба хату мести: як прийде Мати Божа з ангелами, то щоб ніг не покаляла. ХС. VII. 418. Ой устели, молода дівчино, рушничками двір, щоб не покаляє червоних чобіток, золотих підків. Чуб. V. 397.

Покалятися, ляюся, ешся, м. Испачкаться, запачкаться.

Покаменіти, покам'яніти, ніємо, ете, м. Окаменѣть (о многихъ). Він за двері та Онилку й веде за руку. Ми й покаменіли. Г. Барв. 210. Вони обидві й покам'яніли. Мнж. 134.

Покаменувати, н'ю, еш, м. Побить камнями. Народ покаменує нас. Ев. Л. XX. 6.

Поканючити, чу, чиш, м. Поклянуть. Ти думаєш, що як довише поканючиш, так і дам. Богодух. у.

Покапати, паю, еш, м. Покапать; закапать. Як роса та до схід сонця, покапала сльози. Шевч. 74.

Покаплунити, ню, ниш, м. Выхолостить (многихъ).

Покапостити, пощу, стиш, м. Изгадить (во множествѣ).

Покапотіти, поч'ю, тіш, м. Закапать. **Покарання, ня, с.** Наказаніє, казнь. **Покарати, раю, еш, м.** Наказати. Бо

все бачить, а вже разом покаров на тім світі. *Ном. № 52.*

Покарбувати, бую, еш, *м.* Изрѣзати нарѣзами; украсити вирізаною орнаментовкою. *Сволох гарний, дубовий, штучно покарбований. К. ЧР. 37.*

Покарбуляти, ляю, еш, *м.* Бросити палку такъ, чтобы она пошла колесомъ, ударяясь о землю то однимъ, то другимъ концемъ (въ игри въ плаз). Желех.

Покарбутіти, бучу, тиш, *м.* = Покарбуляти. *Колб. I. 196.*

Покарлючити, чу, чиш, *м.* Согнуть, искривить. *Чого це тут дерева такі покарлючені? Харьк. у.*

Покартати, тая, еш, *м.* Побранить. *Словами покартай його, а не бий. Ном. № 3872.*

Покасувати, сую, еш, *м.* Упразднить (во множествѣ).

Покапати, тая, еш, *м.* 1) Покатать, повозить. 2) Быстро поѣхать. *О. Гервасій покатав льодом, тільки паламар понькоує. Св. Л. 95.*

Покапатися, таяся, ешся, *м.* Покапаться. *От, покаталися—привели додому того коня. Рудч. Ск. I. 164.*

Покатувати, тую, еш, *м.* Подвергнуть встязанію, помучить. *Ой, ой він мене... покатує. Чуб. V. 617.*

Покатулятися, ляюся, ешся, *м.* Покатиться. *Вх. Уг. 260.*

Покахкати, каю, еш, *м.* Покашлять

Покацубнути, немо, нете, *м.* Окоченѣть (о многихъ). *Ну мороз! поки доїдемо, то й покацубнемо.*

Покачати, чаю, еш, *м.* 1) Покатать. *Глянь, як кішка: покачає лапкою клубок та й кине, а тоді знов.* 2) Покатать (бѣлье). *Покачай сорочки.* 3) Раскатать тѣсто. *Покачай коржі.* 4) Повалять. *Собака не ззість, не покачавши.* *Посл.* 5) О бѣшеной собакѣ: свалить и покусать (собаку). *Як собаку покачає дурна собака, то та собака покусима біжить сама такого зілля шукати од сказу. Грин. II. 20.*

Покачатися, чаюся, ешся, *м.* 1) Покататься, поваляться. *Кінь покачався на траві.* 2) Побѣжать. *Текля... покачалась до його, криючи: „Татко! тат-ко!“ Св. Л. 10.*

Покашляти, ляю, еш, *м.* Покашлять. *Покашляв днів зо два, а оце вже й іоді. Черниг. у.*

Покаяння, ня, *с.* Покаяніе. *Єдного скарання десятьом покаяннн. Ном. № 3907.*

Покаяться, каюся, ешся. *м.* Покаяться. *Покаявся злодій у людях. Ном. № 2250.*

Поквап, пу, *м.* Поспѣшность. Желех.

Поквапяться, плюся, пишся. *м.* 1) Поспѣлить, поторопиться. 2) Польститься. *Але не бачито значних панів поквапилось до неї в гості. Левиц. I. 491.*

Поквапний, а, е. Поспѣшный.

Поквапність, ности, *ж.* = Поквап.

Поквапно, нар. Поспѣшно.

Поквасити, шу, сиш, *м.* Поквасить.

Поквасіти, нію, еш, *м.* Скислоуть.

Покваснути, ну, неш, *м.* = Поквасити.

Покваліти, лю, лиш, *м.* 1) Поплакать. 2) Покричать (о нѣкоторыхъ звѣряхъ и птицахъ).

Поквікати, каю, еш, *м.* Повизжать (о свиньѣ).

Поквільно, нар. 1) = Покволом 2) Свободно, льготно. *Не знаю, як у вас, каже, а в нас дак і єть то стало поквільно панським. О. 1862. VI. 58*

Поквітчати, чаю, еш, *м.* Украсити цвѣтами.

Поквокати, каю, еш, *м.* = Поквокати.

Поквокати, кчу, чеш, *м.* Поклохтать (о насѣдкѣ); поквкать глухо (о лягушкѣ)

Покволом, нар. Медлено. *Спускався він із скель покволом. Мкр. Г. 14. Іде собі покволом. МВ. I. 41.*

Покепкувати, кую, еш, *м.* Посмѣяться надъ кѣмъ. *Дай, Боже, щоб ні догадались брат з брата в чім покепкувать. Котл. Ен. III. 65.*

Покерувати, рую, еш, *м.* Поуправлять.

Покки, нар. Пока, покажѣсть. *Поки діда, поти й гліба. Лебед. у. Поти пряла, поки й задрімала. Рудч. Ск. II. 14. Поки-м тебе не любила, були-м як голубка. Чуб. V. 13. О-поки. Вотъ до какихъ поръ. Мені в ставку о-поки. Зміев. у. Поки світа, пбки сонця. Во вѣкъ, никогда. Поки світа, поки сонця не прилетимо. Мил. 136.*

Покивання, ня, *с.* Киваніе. *Зробив притчу з нас в язичіх, покивання лави в людях. К. Псал. 106.*

Покивати, ваю, еш, *м.* Покивать. *Назид подивилась, покивала головою ти й заюлосила. Шевч. 74.*

Покидати, даю, еш, *сов. в.* покинути, ну, неш, *м.* Покидать, покинуть, остав-

лять, оставитъ, броситъ. *Ой голубочок гуде, а голубка буркоче, що голуб голубку покидати хоче.* Мет. 78. *Як дівчині не журить ся,—козак покидає.* Мет. 79. *Покинь даремну думку думати, покинь нещире мене кохати.* Чуб. V. 386. *Коли покидаєш, покинь хліба їсти, а щоб тобі було тяжко сісти.* Чуб. V. 194. *Чи подобенство, мій брате, щоб я своє добро турецьке на шляху покидав?* ЗОЮР. I. 33

Покидати, даю, вш, гл. Броситъ, оставитъ (во множествѣ). *Нащо ж ти діточку покидала?* Мил. 221. *В руйновиці, що люде по'дбиали, покидали мов кучуруши цегли.* К. Іов. 34. **Чубі** покидати. Первоначально: остричься (о многихъ), а затѣмъ: быть взятымъ въ солдаты, такъ какъ при втомъ взятыхъ стригуть. Г. Барв. 15.

Покидатися, даюся, вшся, гл. При вѣдѣ закапать одежду. Вх. Уг. 260.

Покидище, ща, с.=**Покидько** покидька. *Чия вона?—Ет, чия там.—покидище.* Козел. у. Слов. Д. Эварн.

Пбкидь, ді, ж.=**Покидька**. К. (Хата, 2).

Покидька, кв, ж. 1) Негодный предметъ. К. (Хата, XVI). 2) Зброшенное существо женскаго рода. *Я така вбога і безталанна дівчина. покидька, чужсий попилам.* Г. Барв. 381.

Покидьків, кова, во. Относящійся къ негодному предмету, существу. **Покидьнів** брат. Негодный предметъ. Лебед. у.

Покидько, ка, м. Зброшенное существо мужскаго рода. *Ні батька, ні матері,—покидько.* Козел. у. Слов. Д. Эварн.

Покидьок, дька, м =**Покидька**. Грин. I. 238.

Покинути. См. **Покидати**.

Покинутися, нуся, нешся, гл. Отстать (отъ стада), идя за кѣмъ ненамѣренно отстаться. *О, я тебе не покинуся. Вражий баран і не покинетъся.* Литин. у.

Покипіти, плію, піш, гл. 1) Покипѣть въ некоторое время. *Хай ще трохи покипитъ борщ.* Васпльк. у 2) Свариться (во множествѣ). *Часнята покипіли в каші* Рудя. Чп. 90. 2) О хлѣбахъ на корню: засохнуть отъ сильной жары. *Вівси так і покипіли.* Зміев. у.

Покицяння, ня, с. Въ игрѣ въ жмурки: привосновеніе къ играющему. См. **Покицяти**. О. 1861. XI. Св. 38.

Покицяти, цяю, вш, гл.—когб. Въ игрѣ въ жмурки: дотронуться до кого-либо

изъ играющихъ, который послѣ этого начинаеть жмурить. О. 1861. XI. Св. 37, 38.

Пбкій, кбю, м. Покой, миръ. **Дати** пбкій, дати чистий пбкій. Оставитъ въ покоѣ. *Дай їй покій!* Чуб. V. 273. *Та дай мені чистий покій... Я не маю коли і в голову пошкрятатись.* Св. Л. 202.

Покій, кбю, м. Комната. *Прошу, серце, до покою, поговоримо з тобою.* Нп. *Та привели Бондарівку в покої високі.* Грин. III. 614. *А пани все по покоях ходять.* МВ. (О. 1862. III. 54). Ум. **Покбк**, **покійчик**. За тим покойом є покійчик. Драг. 307.

Покійний, а, е. Покойный, умершій. *Загубила материну хустку, що ще од їй покійної матері.* Кв.

Покійник, ка, м.=**Небіжчик**. *Там дзвонять по душі, там іолосять по покійнику.* Кв. Ум. **Покійничок**.

Покійниця, ці, ж.=**Небіжчиця**. *Я задам покійницю няньку.* Шевч. 314. Ум. **Покійничка**. Г. Барв. 424.

Покійничок, чка, м. Ум. отъ **покійник**.

Покійчик, ка, м. Ум. отъ II. **Покій**. **Пбкіль**, нар.=**Поки**. *Ой спи, дитя, до обіда, покіль мати з міста приїде.* Мет. 1.

Покільчатися, чуся, чшся, гл. Пустить ростки (о зернѣ). Черк. у.

Покінчати, чбю, вш, гл. Окончить (во множествѣ)

Покінчати, чу, чш, гл. Окончить, закончить.

Покірливий, а, е. Смирный, кроткій. *Покірлими дитина. Душі покірливі.* К. Досв. 117

Покірливість, востя, ж. Смирненіе, кротость. *Може ласкавостю своєю та покірливістю втихомирю їі.* МВ. I. 28.

Покірливо, нар. Покорно, смиренно, со смиреніемъ. *Сповідуюсь вам щиро та покірливо.* К. ЦН. 220.

Покірне, нар.=**Покірно** **Покірне** одказали вони. Оп 75.

Покірний, а, е. Покорный, кроткій, смирный. *Покірної голови меч не їметь.* Ном. № 3305. *Покірнее та дитятко та Мар'вчка.* Мет. 175. Ум. **Покірнѣний**.

Покірник ка, м. Покорный кому чоловікъ. *Рятуй душу мою, Спасе: я покірник твої прихильний.* К. Псал. 198.

Покірниця, ці, ж. Покорная кому женщина.

Покірність, ности, ж. Покорность:

кротость. *Покірність твоя життя і здоров'я мені придасть.* Котл. НП. 376.

Покірно, нар. Покорно, кротко. Ум. Покірененько.

Покіс, кбсу, м. Покось. *Косарики косять, а відпочка похожає, дрібними сльозами покоси поливає.* Мет. 315.

Покіст, кбсту, м. Лакъ; лакированная поверхность. *Таке гладеньке, як покіст.* НВолын. у.

Покість, кбств, ж. ? *Клала бись мости з червоної покости.* Гол. II. 107. *Мостила мости жовтими покости.* Гол. IV. 409.

Покіт, кбту, м. 1) Скать. *Гори крутоярі з зеленими покотами.* К. ЧР. 62. 2) В покіт=Покотом.

Поклад, ду, м. 1) Яйцо (натуральное или изъ мѣлу), которое кладуть въ какомъ-нибудь мѣстѣ, чтобы курица неслась въ томъ мѣстѣ. *Сяде курка й без покладу.* 2) Пометь.

Покладати, даю, еш, сов. в. **покласти**, кладу, дѣш, ил. 1) Класть, полагать, положить, сложить. *Буду в землі козацькій голову християнську покладати.* АД. I. 212. *Поклони покладати.* Г. Барв. 106. *Мимо церкви святої проїжджали... на себе хреста не покладали.* АД. I. 193. 2) Налагать, наложить. *По двоє кайданів на ноги покладено.* АД. I. 90. 3) Раскладывать, разложить (человѣка для порки). *Як не вийду на паншину, покладають зараз: а Сикора покладає, Верюнець тримає, а вокомон із паличков коло задку трає,* Гол. III. 478. 4)=Паренити. Вх. Зн. 46. 5) Строить, построить. *Поклали новий монастирь.* Волын. г. *Дворь собі поклав на боці від своєї мами.* Гн. I. 153. 6)—гнів на ко́го. Сердиться, гнѣваться. *На свого старшого брата великий гнів покладає.* АД. I. 187. 7)—наді́й. Возлагать надежды, надѣяться. *На його єдиного покладаю мої наді́й.* Стор. МІр. 93. 8) -гріх на ко́го. Вводити на кого грѣхъ. *Які ж ти гріхи на себе покладаєш?* АД. I. 188. *Я ні на кого не покладаю гріха, як на Петра.* 9) І в го́лову сьогó не поклада́й. И не думай этого. 10) Поклада́ючи робіти. Не спѣша и съ толкомъ дѣлать. Лубен. у. (Леонтовичъ).

Покладатися, даюся, ешся, ил. Укладатися, уложитися, быть положеннымъ. *Там і поїрядеться, і потчеться, і в скриню покладеться.* Рудч. Ск. II. 51. 2) Ложитися, лечь. 3) Условитися, согласиться. Вх. Уг. 260.

Покладень, дня, м.=Поклад 1. *Покладень під куркою ви зоставили?* Борз. у.

Покладки, ків, м. Куриные яйца. Шух. I. 106, 238. *Годують курочки, таких наклали покладків.* Гн. II. 205.

Покладливий, а, е. Покладливый, ласковый. Мирг. у. Ум. Покладливенький. Г. Барв. 446.

Покладний, а, е. Запасной. *Покладний гріш.* Подольск. г. *Покладні гріші.* Шух. I. 51.

Покланятися, няюся, ешся, ил. Покланяться.

Покланятися, няюся, ешся, ил = **Поклонятися**. *Брат сестрі покланяється.* Чуб. V. 547.

Покласти, ся. См. **Покладати**, ся.

Покладати, цаю, еш, ил. Поцеловать зубами.

Поклекотати, кочу, чеш, ил. Поклекотать.

Поклекотіти, кочу, тіш, ил.=**Поклекотати**.

Поклепати, паю, еш, ил. Отбить (косу). *По обіді оддыхали, потім коси поклепали.* Мет. 314.

Покляк, ку, м. Зовъ, кличъ; воззваніе. К. ХП. 14. *Мертве нехотя устає на чарівницький поклик з домовини.* К. ЧР. 217.

Поклікати, чу, чеш, ил. Позвать. *Ото він пішов покликав людей і походились.* Рудч. Ск. I. 92.

Поклика́ти, каю, еш, ил. Воскликать, громкимъ голосомъ обращаться къ кому; взывать къ кому, отзывать къ кому. *На смугу свого добре кликав-покликав: „Ей, смуго ти мій, повірений Хмельницькою“.* АД. I. 4. *На турків яничар, на бідних невольників покликає.* АД. I. 209. *Іх стали люде знати, добрим словом покликати.* ЗОЮР. I. 24.

Поклікнути, ну, неш, ил. 1) Крикнуть. *Покликне він на Івана Дуговського, писаря військового.* Дума. 2) Воззвать, кликнуть кличъ. *Ой на славній Україні кликне, покликне Филоненко, корсунський полковник, на долину Черкенъ гуляти.* Лукаш. 36.

Поклікувати, кую, еш, ил.=**Покликати** *Голосно ми на свою браттю хуторян покликаємо.* К. (О. 1861. II. 229).

Поклинцювати, цюю, еш, ил. Набить стѣну клинышками для обмазки глиной.

Поклін, лбну, м. Поклонъ. *Деся мій милий чорнобривий через людей покланяється*

ся... А що ж мені по поклону, коли його самого нема. Чуб. V. 202. *Поклони бити, класти, покладати, давати, віддати. Оддайте поклони мамі й жінці.* АД. II. 80. Також подарокъ при передаваемомъ поклонѣ: *А він її поклон дає—коня вороною, вона йому поклон дає—хусточку шовкову.* Чуб. V. 324. Ум. *Поклінчик, поклѣночок.*

Покліть, ти, ж. 1) Часть колодезнаго сруба ниже уровня земли. Уман. у. 2) Рама борони. Желех.

Поклѣнець, вця, м.—**Поклѣн.** *Сирітка кинулась до ніг, поклонці тричі положила.* Мкр. Г. 35.

Поклоніти, ся. См. **Поклоняти, ся.**

Поклѣночок. чку, м. Ум. отъ поклѣн.

Поклоняти, няю, еш, сов. в. поклони́ти, нію, ниш, м. 1) Наклонять, наклонить. 2) Кланяться, поклониться, посылать поклонъ. *То не сиви зозуля закувала, як сестра до брата з чужої сторони поклоняла.* Мет. 356.

Поклоня́тися, няюся, ешся, сов. в. поклони́тися, ніюся, нишся, м. 1) Кланяться, поклониться. *Батькові й нелиці поклоняйся.* Чуб. V. 370. Також: передать поклонъ. *Поклоняється бідний невольник із землі турецької, із віри бусурманської, у города християнські до отця, до матусі...поклоняється голубоньком сивеньким.* АД. I. 93. *Козак до дівки ворлами та поклонився.* Мет. 82 2) **Поклонився пані-матці хлібом** *Посваталъ дочь.* Св. Л. 275.

Поклопотати́ся, чуся, чешся, м. *По-заботитися. Робитимеш не для кого, як для себе; або буде й поклопотатись.* МВ. I. 36.

Поклѣччати, чу, чиш, м.—**прядіво.** Порвать коноплю при мятѣ и обратить ее въ паклю. Богодух. у.

Поклювати́ти, клюю, ёш, м. *Поклевать, исклевать.* Чуб. V. 297. *Курчатам шиона посипала, а кури поклювали.* Харьк. у.

Поключѣ́тися, чуся, чишся, м.—**Покільчѣ́тися.** Черк. у. *Насипала насіння розсади й цибулі в черепки, присипала землю й полила та проростила, а потім посіяла вже, як насіння поключилось.* Рк. Левиц.

Покля́, нар.—**Покіль.** *Тя, любку, не забуду, покля буду жити.* Гол. III. 429.

Покляк(ну)ти, кну, вѣш, м. *Склониться, нагнутись.* *Колос позолотів, набубнявів, покляк.* Г. Барв. 147. *Отті прямиї колоски зовгім пустісінькі, ростуть на ниві даром; котрі ж поклякнули, то божи*

благодать: їх те зерно, вони нас мусять водувать. Греб. 363.

Покля́сти, клянѣ́ти и клянѣ́ти, вѣш, м. *Поклясть, проклясть.* *Мене, молоду, кожен поклене.* Чуб. V. 747.

Покля́ччати, чу, чиш, м. *Сдѣлать заломы на растеніяхъ для примѣты; сдѣлать межевые знаки на деревьяхъ.* *Оце поклячили усі дерева,—тепер уже не буде градѣжки.* Мирг. у. Слов Д. Эварн.

Покмі́тливий, а, о *Замѣтливый, примѣтливый.* *Добре тому вчиться грамоти, в кого покмітлива голова.* Канев. у.

Покмі́ти, ти, ж. *Признакъ, примѣта.* Вх. Зн. 51.

Поковалиюва́ти, люю, еш, м. *Побыть кузнецомъ.*

Покѣ́зати, заю, еш, м. *Сдѣлать гладкимъ, скользя по чему.*

Покѣ́затися, заюся, ешся, м. *Пока-таться на льду, скользя.*

По́ковзом, нар. *Скользя* *Били мужики бабу, та потім поковзом тягли.* Ирл. у.

По́ковзті́ся, знѣ́ся, вѣшся, м. *По-скользнуться.* *Пан капраль поковзлись по лозі своїй багровій.* Федьк.

Поковта́ти, таю, еш, м. *Проглотить (многое).* Грин. I. 43. *Море поковтало бідолах* К. Бай. 48

Покѣ́тати. См. **Покѣ́тувати**

Покѣ́тач, ча, м. *Пт. дятель* Вх. Пч. II. 13.

Покѣ́тувати, тую, еш, сов. в. по́кѣтати, таю, еш, м. *Постукивать, ударять, постучать* *Іде турок з веселеньком, приїжжає в подвіренько, поковтує в гранточку: вийди, вийди, Романоньку.* АД. I. 300. *Покѣтала палицем у браму.* Драг. 325.

Поко́ївка, ки, ж. *Горничная.* *З на-нею найхала польська двірня, польки-покоївки.* Левиц. I. 159.

Поко́ївчин, на, вѣ. *Приналежачій горничной.* Желех.

Покѣ́к, ку, м. Ум. отъ **покій.**

Покѣ́ти, кѣю, іш, м. *Покойть, лелѣять.* *Я тебе не покину довіку, буду тебе покоїти.* Кв.

Покѣ́ті́ся, кѣюся, ішся, м. *Поко-иться.*

Поко́йбвий, а, о. *Комнатный.*

Покѣ́кати, каю, еш, м. *Постричь, об-стричь (овець).* Мнж. 182.

Поко́лѣсне, ного, с. *Подать отъ мель-ничнаго колеса.*

Поко́лѣщина, ни, ж.—**Поколѣсне.**

Поколивати, ваю, еш, м. = **Поколивати**.

Поколисати, саю, еш, м. = **Поколивати**. *Трошки поколисала, воно й заснуло.*

Поколихати хаю, (шу), еш (шеш), м. Поколыхать, покачать. *Од кулішу ні не поколишу.* *Ном. № 12323. Ой нехай мої шиті рукава буйний вітер да поколише.* Чуб. V. 605.

Поколихатися, хаюся (шүся), хався (шешся), м. 1) Покачатися. 2) Поколебаться. *Росердився і розкричався, аж цілий світ поколихався.* Котл. Ен.

Поколихнути, ну, неш, м. Покачнуть, пошатнуть. *Дзвоничок цей дуже юлоский, поколихнеш його тільки, зараз почувеш, як він задзвенить.* *Ком. Ров. II. 81. Положиш його на ту подушку і поколихнеш.* Грин. II. 344.

Поколихнутися, нуся, нешся, м. Покачнуться, пошатнуться.

Поколінняці, ниць, ж. мн. = **Доколінняці**. Гол. Од. 72.

Покоління, ня, с. Поколвние. К. МХ. 44. *Левиц. Пов. 324.*

Поколіти, ліємо, ете, м. Околѣть (о многихъ). *На чистому щоб поколіти, щоб не оставсь ні чоловік.* Котл. Ен. I. 33.

Поколодва, ви, ж. Ловушка для лисиць и куницы: двѣ вбитыя въ землю развилки (розсохи), соединенныя бревномъ (победрина), въ развилкахъ ихъ лежить второе бревно (підколодник), а надъ нимъ третье (притяг),—посрединѣ оно поддерживается подставкой (свердли), установленной на підколоднику, а на концы его наклонно положено два бревна (пільги): верхними концами они (зацѣпивъ сучьями) на підколоднику, а нижними на землѣ; звѣрь, силясь достать приманку, просовываетъ голову между двумя верхними бревнами, выталкиваетъ подставку и придавливается тяжестью упавшаго бревна за шею. Шух. I. 237.

Поколодне, ного, с. Откупная плата за привязываніе колодки (на масляницѣ).

Поколосятися, шүся, сисся, м. Поколоситься. *Така хороша пшениця поросла, вже й поколосилась.* Чуб. II. 7.

Поколоти, лю, леш, м. 1) Переколоть, заколоть; исколоть. *Коли б свині рош, то б усіх поколола.* *Ном № 3827. Поцілував мене, та так поколов вусами.* *Левиц. I. 199.* 2) Зарѣзати (нѣсколькихъ свиней). *Ми ці кабани поколем та потродаєм.* *Рудч. Ск. II. 26.*

Поколбтисся, люся, лешся, м. Исколоться, уколоться.

Поколбшкати, каю, еш, м. 1) Вслокочить, взберопить (волосы). О градѣ: побить, свалить стебли растений. *Град поколошкав трошки хлѣб.* *Харьк.* 2) Встревожить, испугать. *Та не юмони, дядьку: уся рибу поколошкав.* *Морд. Оп. 33. Москал убї у хату, з печі її стяг, дітей поколошкав.* Г. Барв. 53.

Поколупати, паю, еш, м. Поковырять, исковырять. *Хто це мені ніч поколупав? Богодух.* у.

Поколупатися, паюся, ешся, м. Поковыряться, быть исковыряннымъ.

Поколядувати, дую, еш, м. Пропѣть въ одномъ или многихъ мѣстахъ колядки.

Поболядь, ді, ж. Припѣвъ къ колядѣ въ честь хозяина. Гол. IV. 553.

Покомизятися, жуся, зїшся, м. Покапризначать, поупрямиться. *Не зважай на неї: покомизиться та й перестане.* *Богодух.* у.

Поконати, наю, еш, м. 1) Умереть, помереть. *Дай Боже і поконать по правді.* *Ном. № 6695. Бодай наші вороги поконали до нош.* Чуб. V. 246. 2) Побѣдить. *Поконали козацьку волю.* Св. Л. 64.

Поконвїчний, а, в. Извѣчный. *Поконвїчні високі Карпати.* Млак. 88.

Покопання, ня, с. Изрытіе.

Покопати, паю, еш, м. 1) Изрыть, ископать. 2) Перекопать (во множествѣ). *Не можна мені з нею бувати і з нею розмовляти, бо лихіі воріженьки покопали до ріженьки.* Чуб. V. 24. 3) Накопать, выкопать (во множествѣ). *Сусідки близькій—то он ворош самі—покопали ями попід ким, під нами.* Чуб. V. 72.

Покопирсати, саю, еш, м. Изрыть, поковырять. *Ганна показала синові обидві ручки, сині, покопирсані неначе ножем.* *Левиц. I. 67.*

Покопїти, плію, піш, м. Собрать, сложить въ копи. Г. Барв. 146. *Покосили, погребли, а покопити—ні.* *Мнж. 166. Ми своєму пану ізробили славу: ой ми сіно покопили, вечеряти заробили.* Ни.

Покопотїти, почу, тіш, м. Побѣжать мелкими шажками, стуча ногами (о дѣтяхъ). *Раді діти уволити материну волю: ізнялись, покопотїли на мотилу в поле.* К. Досв. 81.

Покора, ри, ж. Покорность, смиреніе. К. Дз. 226. *Мир. ХРВ. 289. Цнота і покора не має місця у панського двора.* *Ном.*

№ 1313. *Що питали, на все одмовляв з по корою.* МВ. (О. 1862. I. 102).

Покоржавіти, вію, еш, *гл.* Сдѣляться корявямъ.

Покорістувати, тую, еш, *гл.* = **Покорістуватися**. *Як вислужив год, хазяїн йому посіяв день проса, щоб він ним покорістував.* Рудч. Ск. I. 89.

Покорістуватися, туюся, ешся, *гл.* Извлечь пользу, выгоду, воспользоваться. Стор. II. 114. *Од Бога положено покорістуватись їм од твоєї коняки.* Мнж. 147. *Одже покійний дядько добре покорістувався з нашої худоби.*

I. **Покоріти**, ся. См. **Покоряти**, ся.

II. **Покоріти**, рю, риш, *гл.* Смирить? *Біг покорить, Біг і простить.* Ном. № 60.

Покорітися, рюся, ришся, *гл.* Покориться, смириться предъ кѣмъ. *Кому мені покоритися: чи старому та старенькому, чи малому та малесенькому.* Чуб. V. 669.

Пбжорм, му, м. Молоко матери (женщины, самки). Рудч. Ск. I. 135. *Мати занедужала, і в неї не стало покорму.* Стор. МІР. 29.

Покорміти, млю, миш, *гл.* Покормить. *Я собаки покормлю, покормивши зажену.* Чуб. V. 193. *На річці риби вловити, жінку свою з дітьми покормити.* ЗОЮР. I. 58.

Покормітися, млюся, мишся, *гл.* Покормиться.

Покорбствіти, вію, еш, *гл.* 1) Заболѣть чесоткой. 2) Покорявѣть, сдѣляться шероховатымъ, пятнистымъ (о кожѣ чело-вѣка или растенія). *Кавуни покоростяїли.* Лебед. у. *Чогось картопля наша покоростяїла.* Черниг. у.

Покоротіти, ся. См. **Покорочувати**, ся.

Покороткий, а, е. Коротковатый. *Покоротка свита.* НВолын. у.

Покороткуватий, а, е = **Покоротвий**. *Старенька дєра покороткувата.* Мир. Пов. II. 56.

Покорочати, чаю, еш, сов. в. **покоротіти**, чю, тиш, *гл.* Укорачивать, укоротить, дѣлать, сдѣлать короче чѣмъ слѣдуєть. *Сукню пошили, покоротили.* Гол. III. 73.

Покорочатися, чаюся, ешся, сов. в. **покоротітися**, чюся, тишся, *гл.* Укорачиваться, укоротиться; сокращаться, сократить. *Літа ж мої молодії, літа молоденькі, як вас здибле лиха доля, будьте коротенькі! Як дасть Господь лиху долю, то покоротіться, а як буде добра доля, ой то продовжіться.* Гол. I. 273.

Покортіти, тіть, *гл.* безл. Нѣкоторое время хотѣть сильно; не терпѣться. *Нехай покортить. Кортить побігти подивитися.*

Покорчити, чить, *гл.* безл. Покорчить. *Щоб тобі руки покорчило.* Ном. № 3719.

Покорчувати, чюю, еш, *гл.* Покорчевать.

Покоряти, рюю, еш, сов. в. **покоріти**, рю, риш, *гл.* Покорять, покорить.

Покорятися, рюся, ришся, сов. в. **покорітися**, рюся, ришся, *гл.* Покоряться, покориться.

Покосарщина, ни, ж. Пирушка женъ косарей по уходѣ ихъ мужей на работу. Рк. Кулиша.

Покосіти, шю, сиш, *гл.* Скосить. *Хто ж тую траву покосить?* Чуб. III. 136. *Пішли вони косить, покосили і поклали в коплиці.* Чуб. II. 409.

Покосітися, шюся, сишся, *гл.* Покосить нѣсколько. *Одужаю,—прийду покоситись.* Мнж. 147.

Покотѣло, ла, с. Кружокъ (деревянный, металлическій). *Мов покотело червоніє кризь хмару—сонце занялось.* Шевч. (КС. 1885. III. 521).

Покот, та, м. Имя собакн. *Покот з Вовчком несуться до мене, спинаються, ледве не зваляють.* О. 1862. VIII. 18.

Покотигоршок, шеа, м. = **Котигоршок**.

Покотіло, ла, с. Большой горшокъ. *Варить борщ у такому покотилі, як відро.* Ком. П. № 235.

Покотистий, а, е. О дорогѣ: укатанный. *Покотиста дорога.* Черк. у.

Покотисто, нар. **Покато**, подъ гору. *Туди покотисто земля їде.* Новомоск. у.

Покотіти, вочю, тиш, *гл.* 1) Покатить. *Покотив бублик—кіт ухопить.* Г. Барв. 37. *Вона його за ворота собаками випровадила. а по його сліду каменем покотила.* Мет. 115. *І горі покотів би. И горя мало.* Мнж. 169. 2) Покатить, поѣхать, ринуться. *На хмарі в Пафос покотила.* Котл. Ен. V. 26. *Сів на повозку і покотив у місто.* Левиц. I. 446. *Як та туча, куди луча, так і покотили.* КС. 1882. IV. 171. *Пішло пожарище гулять степом: їть покотить і дим, і полум'я.* Греб. 400. *О водѣ: хлынуть. Маленька річечка, що так тихенько йшла, заклекотіла, зарєвла і через греблю покотила.* Греб. 384. См. **Покочувати**.

Покотітися, чюся, тишся, *гл.* 1) Покатиться, скатиться. *Клубочок покотився.*

Рудч. Ск. II. 155. *З гори покотились (відра) та й сами побились.* Мет. 5. *Як брат лива та й написся, по конику покотився.* Чуб. *Накотяться дрібні сльози з твого білого лиця.* Чуб. V. 188. 2) О кошкахъ, овцахъ: родить. *Чи всі віви покотились, чи ягнці поплодились?* Мет.

Покотом, нар. Вповалку. *Троянці покотом лежали і на дозвіллі добре спали.* Котл. Ен. III. 75. *В іаю все покотом лежало.* Шевч. 334.

Покотьбло, ла, с. Деревяний кружокъ (дѣтская игрушка). *Скочусь, немаче те покотьбло, не забившись.* Стор. МПр. 40. Ум. Покотьблице.

Покотющий, а, е. Удобокатящийся. *От анахтемський шаг, який покотющий: трохи був не закотився.* Лебед. у.

Покохати, хāju, еш, гл. 1) Полюбить. Чуб. V. 196. *Щиро покохала його наша гурдовата Катря.* МВ. I. 139. 2) Выростить, взлелѣять. *Як би йому воля, то б він як і рош покохав.* Ном. № 10208.

Покохатися, хājuся, ешся, гл. Полюбить другъ друга. *З сиротою покохалась.* Шевч. 361. *Бодай тебе, бодай мене, бодай нас обое! А що ж ми покохались на лишечко своє.* Мет. 63.

Покохійтий, а, е=Покотистий *Покочиста дорogi.* Васильк. у.

Покочувати, чую, еш, сов. в. покочити, кочу́, тиш, гл. Обмыть доенку, изъ которой выдито молоко. *У мене нема тії й мочи, щоб дійницю покочувати та гладилки тим доливати. А багато так роблять, що як неповна гладилка, так дійницю покочить і дольє.* Черниг. у.

Покошійтисся, шійтисся, гл. безл.=Окошійтисся 2. *Ти за всіх говориш, за все й відповідатимеш Бунтуєши других, а на тобі все покошійтисся.* Св. Л. 296. *Иногда зъ знач. окончиться. На тім не покошійтисся, що вибили Тимоху.* Св. Л. 289.

Покошинка, ки, ж. Лугъ, только что выкошенный. Вх. Уг. 260.

Покощкати, каю, еш, гл.=Покощкати.

Покощлати, лаю, еш, гл. Взъерошить. *Хто це тобі так волоссячко покощлав?* Харьк. у.

Покощлатити, тію, еш, гл. Взъеропитися, сдѣлаться въерошеннымъ. *Покощлатили мої ягнята.*

Покощтувати, тую, еш, гл.=Покущувати. *Не вірь губі: покощтуй то захоється.* Ном. № 12020.

Покощування, ня, с. Наведеніе лакомъ, лакированіе.

Покощувати, шую, еш, гл. 1) Лакировать; алифить; глазировать *Що маляр малював ще й покощував, вовницею - кучерями повимощував.* Нп. *Стоять мостоньки калиновії, калиновії, покощенії.* Гол. II. 27. *Та покощувано і полощувано шишечку.* Мил. 155.

Покравати, ваю, еш, гл. Рѣзати на куски.—*А чим покравас (яблучко)?—Золотий ножик має.* АД. I. 70. *Моя Ганнуся з иншим розмовляє, мое серденько як пожигом покравас* Гол. I. 385.

Покравцювати, цюю, еш, гл. Побыть портнымъ.

Покрагати, гл.=Покраяти. Вх. Зн. 51.

Покрадаемо, нар =Покрадаемці. *Якісь чоловік покрадаемо ловить рибу.* Чуб. II. 628.

Покрадаемці, нар. Тайкомъ, украдкою *Він покрадаемці від мене всю пшеницю попродав.* Уман. у

Покрадати, даю, еш, гл. Красть постоянно понемногу.

Покраденці, покрадці, покрадъж, нар. Украдкою, танкомъ.

Покрамарювати, рюю, еш, гл. Побыть купцомъ, поторговать

Покрапати, паю, еш, гл. Покапать

Покрапати, паю, еш, гл. Накрапывать (о дождѣ). *Та се дрібен дощик покрапає, та синього моря доповняє.* Чуб. V. 851. *Став покрапати дощ.* Драг. 424

Покрапліати, ляю, еш, гл.=Накрапати. *Дощик покрапляє.* О. 1862. IV. 16.

Покраса, си, ж. 1) Украшеніе. Харьк. г. *Це дерево тільки що для покраси й стоїть, з його нічого нема.* Кіев. г. 2) Въ свадебномъ обрядѣ: а) Кровавое пятно на сорочкѣ новобрачной, предъявляемое какъ доказательство ея цѣломудрія. *Старости, пани старости! благословіть покрасу в хату унести.* Мил. 124; б) Красная запаска на древкѣ, въ видѣ флага, выставленная на хатѣ, гдѣ свадьба, какъ извѣщеніе о доказанномъ цѣломудрії невѣсты. Мил. 124; в) Снопъ необмолоченнаго жита, раздѣленный на 9 пучковъ, затыкаемыхъ въ свадебной хатѣ: по одному въ углахъ, три надъ образами и два за сволоком. Черниг. г. Полт. г. (МУЕ. I. 121; III. 87, 88). Красныя ленточки, тесемки, раздаваемые въ понедѣльникъ участникамъ свадебнаго обряда. *Ті покраси, що на весіллі чіпляють в волосся, як роздають в понеділок,*

то сховай. Драг. 21. 3) Взнось въ перковъ за новорожденного сына. Сумск. у.

Покрасіти, ш́у, сіш, ил Украсить; скрасить *Одна молода чорнобрива і весіє покрасила.* КС. 1883 II. 374.

Покра́сти, кра́ду, деш, ил. Покрасть. *Каня ся закрала, курчаток покрала.* Чуб. V. 1124.

Покра́стися, кра́дуся, дешся, ил. Покрасться, пойти украдкой. *Озираючись на всі боки, покрався у сіни.* Мир. Пов II. 55.

Покрасувáти, с́ую, еш, ил = **Покрасуватися.**

Покрасувáтися, с́уюся, ешся, ил. Покрасоваться. *Вернися, дочко, вернись, поміркуймося, хоч рочок, хоч два у мене покрасуешся.* Чуб. V. 494.

Покра́щати, щаю, еш, ил. 1) Похорошѣть, сдѣлаться красивѣе. *Той чінок так пристав до її мия, що вона вдвое покращала.* Левец. Пов. 64. 2) Сдѣлаться лучше.

Покра́яти, кра́ю, еш, ил. Порѣзать на куски. *Та покраявши поросятину, покмили що краще з свого боку.* Ном. № 939, стр. 283.

Покрѣвний, а, е. Родной. *Господоньку, пом'яни душі померлих родителів покревних.* ЕЗ. V. 109.

Покрѣвність, ности, ж. Родство.

Покрѣ́ята, ти, покрѣ́йтка, ки, ж. Павлянье перо или цвѣтокъ, затыкаемые парнями за шляпу *Желех* Гол. Од. 75, 77, 79.

Покректа́ти, вчу́, чеш, ил. Покряхтѣть. *Витив, покректав, утерся.* Ном. № 2981.

Покрепíти, ся, ил. = **Покрѣпити, ся.**

Покрѣ́плювати, люю, еш, ил. = **Покрѣпляти** *Дух козацький покреплює самими горілками.* К. ЦН. 299.

Покресáти, ш́у, шеш, ил. Высѣкать огонь въ некоторое время.

Покрѣ́ва, ви, ж. Покрышка. *Але то ж вітер був сеї ночі великий, геть покриви поскидав з вулків.* Липовец. у. Ум. **Покрѣ́ва, покрѣ́вочка.**

Покривáйлечко, покривáлечко, ва, с. Ум. отъ покривало.

Покривáйло, покрѣ́вало, ла, с. Покривало. *Бере покривало (намітку), розгортує і накидає на молоду зовсім.* Грин. III. 448. *Кошумі тоненькі, покривала біленькі вояи б виношали.* Нп. *Покривало на мертву купила.* Кролев. у. *Окрило їх покривало густее.* К. Іов. 36. Ум. **Покривáйлечко, покривалечко.** Мет. 207.

Покривáйниця, ці, ж. = **Покриваль-**

ниця. *Покривайниця плаче, покриватись не хоче.* Чуб. IV. 367.

Покрѣ́вало. См. **Покривайло.**

Покривáльниця, ці, ж = **Покриванка.** *Покривальниця плаче, — чого ж вона хоче? Чіпчика і кибалочки для своєї голубочки.* Рк. Макс

Покрѣ́ванка, ки, ж. Новобрачная въ обрядѣ покрыванія головы.

Покривáння, ня, с. 1) Название дѣйствія отъ глагола покривати. 2) Покривало. Ум. **Покривáннячко.** *Ти виїму (з скрини) завиваннячко, своє вішнєє покриваннячко.* Мил. 119.

Покривáти, ваю, еш, сов. в. покрѣ́ти.

крѣ́ю, еш, ил. 1) Покрывать, покрыть. *Мені хустиноньку в руках не носити, — за-для слави козацької сидельце покрити.* Чуб. V. 289. *Приїшла Покрова, — покрие не листом, то снігом.* *Покрова всю землю листом покрива.* Ном. № 494 *Хвиля роздалася, закипіла, застоїнала і обох покрила.* Шевч. 23. 2) Закрывать, закрыть. *Довго стояв Кобза на могилі, просождаючи очима Марка; вже і гора його покрила.* Стор. МПр. 50. 3) — **молодѣ.** Въ свадебномъ обрядѣ: надѣвать на голову новобрачной уборъ замужней женщины, — это происходитъ въ воскресенье; въ поведѣльникъ иногда еще покрываетъ новобрачную въ церкви священникъ. КС. 1896. XI. 270.

Чуб. IV. 364. Грин. III. 489, 548. См. **Скривати.** Поэтому **покривáти кóсу** значитъ выходить замужъ: *Я ж не буду, козаченьку, кóси покривать.* Грин. III. 217. *Свята Покривонько, покрий мені голівоньку, — просить дѣвушка, желающая выйти замужъ.* Г. Барв. 373 **Покривáють, скривáють** также дѣвушку, лишившуюся невинности. КС. 1882 II. 427. 4) Покрывать, покрыть какое-либо дѣло, не желая обнаруживать. — *Гей козачко, козачко! Десь твій козак нерано з походу прибував, що попід очима добрі гостинці подавав. То козачка добре дбала, по свойому козака покривала... — „Я пішла по дрова, та не втрапила по дрова. а втрапила по лучину, — попідбивала собі очі на ключину.“* ЗОЮР I. 219. *Єсть у мене стара мати, — буде славу покривати* Грин. III. 277. Покинутая дѣвушка просить: *Прийди, прийди, мій миленький, покрий мою славу.* Чуб. V. 814. Въ слѣдующемъ похоронномъ причитаньѣ **покривáти** значитъ почти заступаться: *Моя матінко, моя й голубонько!... Хто мене буде покривать, хто мене буде заступать?* Мил. 196.

5) Извинять, извинить; вознаграждать. Хозяева просять гостей: *Що єсть, заживайте, за нас вибачайте: що не здарить можливість наша, най покрив ласка ваша.* Гол. III. 505. 6) Превосходить, превзойти. *Вже й мене покрив багатством.* Грин. II. 84. *Так розбагатів, вже і багатого брата покрив.* Драг. 50. *Панів завидьки беруть, що як же мугирь, та покрива.* Мпж. 83.

Покрива́тися, ваюся, ешся, сов. в. покрі́тися, крїюся, ешся, гл. 1) Покривається, покрывається. *Не китайкою покривались козацькі очі.* Шевч. 27. 2) Скрыться изъ вида. *Дивиться—вже зять покривсь.* Рудч. Ск. I. 183. *Вдарили по конях і покривились за гаєм.* Г. Барв. 153. *Покривились бусурмени пустими тернами.* О. 1862. VI. 39.

Покривдіти, джу, диш, гл. Обидѣть. *Грїх їм буде, що сироту покривдили.*

Покриві́ти, влю́, виш, гл. Искривить.

Покриві́тися, влю́ся, вишся, гл. 1) Скривиться. *Не покривиться верша з болота.* Ном. № 7999. 2) Искривиться.

Покриву́лити, лю, лиш, гл. 1) Искривить. 2) Поѣхать не прямой дорогой. *Поїхав не по прості дорозі, а покривулив.* Ном. № 14086.

Покрик, ку, м. Возгласъ, крикъ. *Од сього покрику покотилась луна.* Стор. МПр. 26. *Нїхто не чув трізного покрику.* Св. Л. 300.

Покрика́ти, ваю, еш, гл. Кричатъ, покрикивать. *І він кричить, покрикає* Мил. М. 38.

Покрї́кнути, кну, неш, гл. Вскрикнуть. *Ой крикнув-покрикнув сильне багач молодий.* Рудч. ЧП. 82. *Так і покрикнули з жалю та з досади.* МВ. I. 41. *Справді?—покрикне панночка, зрвавшись з місця.* МВ. (О. 1862. III. 48).

Покрї́кувати, кую, еш, гл. Вскрикивать; покрикивать. *А князь аж синій похощає та сам негнлим наливає та ще й покрикує: вісат'!* Шевч. 326. *Вона все покрикує на мене „Та хутче ж бо, хутче!“* МВ. (О. 1862. III. 38).

Покрї́ченько, ка, с Ум. отъ покриття **Покрї́ти, ся** См. Покривати, ся.

Покрї́тка, ки, ж. Дѣвушка, лишившаяся цевинности, родившая ребенка. См. Покривати 3. КС. 1889. XI. *Од тебе сина мала, покриткою стала... покриткою... який сором!* Шевч. 86. *То покрїтка понід тинню з байтрам шкандибає.* Шевч.

Покрїття́, тя́, с. 1) = Покривало.

2) Одежда. *Покриття літущине.* Вх. Уг. 260. Ум. **Покрї́ченько.** *Дай, матінко, покрїченько на своє дитяченько.* О. 1862. IV. 35.

Покрїча́ти, чу́, чїш, гл. Покричатъ.

Покрїшечка, ки, ж. Ум. отъ покрїшка.

Покрїші́ти, шу́, шиш, гл. 1) Покрошить. *Мовчи та диш, а то щоб і тебе на локшину не покрїшили.* Кв. 2) Порѣзать небольшими кусками. *Жінка достала хмїба й соли, покрїшила сала.* Левиц. Пов. 105. *Покрїшене м'ясо.* О. 1862. IV. 89.

Покрїші́ще, ща, с. Ув. отъ покрїшка. Грин. II. 163.

Покрїшка, ки, ж. Крышка, покрїшка. Чуб. I. 73. Вас. 185. Ум. **Покрїшечка.** *На мольки покрїшечки поробили.* Г. Барв. 218.

Покрї́в, ровя, ж. = Покрова 1. *Покрїв моя, Покровонько, покрїй мою головунку.* Ном. № 493.

Покрїва́вити, влю, виш, гл. Окровавить. *Увіходить Байда з побратимами і иншими козаками, всі покрївавлені.* К. Бай 94.

Покрїва́витися, влюся, вишся, гл. Окровавиться.

Покрївець, вця, м 1) Покровъ мертвеца. Драг. 67. Мпж. 159. Грин. II. 93.

2) Крышка для покрыванія пчелиныхъ ульевъ. *Покрївці на вульки ладнаю.* Зміев. у. 3) Крышка, употребляемая для прикрыванія чего-либо. *Сахар, паляниця—все те було понакрївано плетеними покрївцями.* Левиц. I. 293.

Покрївля, лі, ж. 1) Кровля. Левиц. I. 90. *Стрїха місцями повишувала, покрївля де-де провалилася, вікна побиті.* Мир. ХРВ. 24. *Ключ у нас завжди лежав під стрїхою у покрївлі.* Екатеринос. у. (Залюб.). 2) Глиняная покрїшка для ульевъ. Богодух. у.

Покрї́вний, а, в. Относящійся къ празднику Покрова.

Покрївський, а, в = Покрївний. *Мороз хоч і покрївський, а бере за плечі.* Г. Барв. 301.

Покрїпа́ти, ся. См. Покрїпляти, ся.

Покрїпля́ти, ляю, еш, сов. в. покрїпа́ти, плю́, пїш, гл. Подкрїплять, подкрїпятъ. *За столом сиділи, покрїпляли сили.* К. Досв. 110. *Навчив еси людей на добрий розум і покрїпляв знеможенїй руки.* К. Іов. 9.

Покрїпля́тися, ляюся, ешся, сов. в. покрїпа́тися, плю́ся, пїшся, гл. Под-

крѣпляться, подкрѣпиться. *Покрепився, як собака мухою.* Ном. № 4763.

Покріпний, а, б. Крѣпительный, подкрѣпляющий. *Горілка покріпна юнацька.* К. ЦН. 184.

Покрѳва, ви, ж. 1) Праздникъ: Покровъ Пресвятыя Богородицы. ХС. I. 79. *Сподівайся, дівчинонько, мене ік Покрові.* Чуб. V. 1028. 2) Покровительница. Ум. *Покрѳовьна, покрѳовьна. Моя матінко, моя й покрѳовьно!* Мил. 194.

Покровѳний, а, в. Покрытый. *Ой із юрода із Трапезонта виступала галера... турецькою білою габою покровена.* АД. I 208.

Покрѳвка, ви, ж. Яблоня, плоды которой созрѣвають къ концу сентября.

Покропѳвник, ва, м. *покропѳвниця, ці, ж.* Птица *Accentor modularis*, завирушка бурая, ольшанка. Вх. Пч. II. 7.

Покропѳти. См. **Покропѳляти.**

Покропѳлѳння, ня, с. Окропленіе.

Покропѳляти, ляю, еш, сов. в. *покропѳяти, плю, пиш, л.* 1) Окроплять, окропить. *Покропили домовину святою водою. Кв. Тим ув обох бідѳх в кишені аж гуло, не так то цисто дош іѳ рогу золотого іѳ покропѳляв.* К. Дз. 141. 2) *Вспрыскивать, вспрыснуть, выпить по случаю чего. Ми покропили твої прихїд.* Г. Барв. 505.

Покружѳти, жѳю, еш, л. = **Покружѳляти.**

Покружѳляти, ляю, еш, л. 1) *Покружить, покружиться (летая, ходя, бѳгая).* 2) *Попировать.*

Покрѳпини, пин, ж. 1) = **Покрѳуп'янка.** Желех. 2) *Засахарившійся медъ, медъ въ крупинкахъ.* Вх. Зн. 51.

Покрѳуп'янка, ки, ж. Мука гречневая изъ подъ крупъ, т. е болѳе мелкія крупы, высѳяння изъ крупныхъ. Вх. Зн. 51.

Покрутѳти, чѳу, тиш, л. 1) *Покрутить, повертѳть. А чорт тоді покрутив головою і каже: тали і я тебе покалічив.* Рудч. Ск. I. 52. 2) *Исковеркать. Щоб тобі покрутило* Чуб. I. 90.

Покрутѳтися, чѳся, тишся, л. *Покружиться. Старі покрутились, а молоді навчились.* Ном. № 6107.

Покрутнѳти, нѳу, нѳш, л. *Крутнуть. Дїд... ус покрутнѳв.* Рудч. Ск. I. 131.

Пѳбруч, ча, м. *Ублюдокъ; метись.*

Покувѳти, куѳю, еш, л. 1) *Сковать, выковать (во множествѳ).* *Да покувала б я, да позолотила золотїї крилечка.* Мет. 146. *Покуймо ж собі мїдяні човна, мїдяні*

човна, золотї весла. АД. I. 1. 2) *Подковать (многихъ). Ой як конї покую і як сани поладжу, то по твою бїль поїду.* Чуб. III. 470. *Вчився робити, черевичкїв шити. І пошив, покував.* Мил. 45. 3) *Перестать куковать (о кукушкѳ).* *Уже зозуленьки та й покували, соловѳчки пощебетали.* Чуб. V. 802.

Покувѳкати, каю, еш, л. *Повизжать (о свиньѳ).*

Покудѳудѳкати, каю, еш, л. *Покудахтати (о курицѳ).*

Покудѳлати, лаю, еш, л. *Взѳерошить, всключить.*

Покудѳвчѳти, чу, чиш, л. = **Покудѳлати**

Покуѳѳвдѳти, дѳю, диш, л. *Взѳерошить.*

Покуѳѳурѳкати, каю, еш, л. *Покукарекать*

Покуѳѳнути, ну, нѳш, л. *Выглянуть.* Вх. Уг. 261.

Покуѳѳбѳчѳти, чу, чиш, л. *Осѳдлать (многихъ лошадей).*

Покуѳѳлѳти, гѳю, еш, л. *Похромать.*

Покуѳѳлятися, ляюся, ешся, л. = **Покуѳѳулятися.** Вх. Уг. 260.

Покумѳання, ня, с. *Вступленіе въ отношенїя кумовьѳвѳ.* *Покуманья... з Галею.* Мир. ХРВ. 353.

Покумѳатися, маюся, ешся, л. *Сдѳлаться кумовьями.* *Покумався шман із пастишником.* Мнж. 113. *Ой я з кумою покумаюся.* Чуб. V. 1106.

Покумѳитися, мѳлюся, мѳшся, л. = **Покумѳатися.**

Покумѳувѳти, мѳю, еш, л. *Побыть кумомъ, кумою.*

Покундѳсити, шу, шиш, л. *Потормошить?* *Приїхала до нас панї у голубому жупанї, а в нас вона да не прошена, буде вона покундошена.* МУЕ. III. 147.

Покунѳати, нѳю, еш, л. *Подремать.*

Пѳкуп, пу, м. 1) *Купля.* 2) *Покупка.* 3) *Спросъ. Як нема покупу, то вони (красмарї там, чи що) дешево продаватимуть кожухи.* Черк. у.

Покупѳати, пѳю, еш, л. *Выкупать (многихъ).*

Покупѳатися, пѳюся, ешся, л. *Выкупаться. Душно, каже, сестро, на дворї, ходїм покупаємось.* Рудч. Ск. II. 52.

Покупѳецъ, пѳѳя, м. *Покупатель.* КС. 1882. III. 600. *Принадѳжували тисячі покупцїв.* Левец. Пов. 21.

Покупѳити, плю, пиш, л. *Купить.*

Дивіться, чоловіченьки, які в мене черевиченьки! Оце ж мені пан-отець покупив. Мет. 118.

Покупі, нар.=Укупі Ці два покупі стояли один біля 'дного, а я ктє далі був. Новомоск. у. (Залюб.).

Побупка, ки, ж. Покупка. Змієв. у.

Покупляти, ляю, еш, гл.=Покупувати. У нашої да Ганночки в подолі мережки, покупляв їй да Яковко про свят днь сережки. Чуб. III. 131.

Покупувати, пую, еш, гл. Накупить, купить. *Може в вас така думка, що я все те покупував.* МВ. I. 84.

Покупчитися, чуся, чишся, гл. Потроговать. Вх. Лем. 452.

Покуріти, рю, риш, гл. 1) Пожадить. 2) Покурить. *От він полежав трохи, покурив лольки.* Рудч. Ск. II. 179. 3) **Не покуріш.** Не удасться тебѣ. *Мабуть не на таких наскочив, не покурить.* Рудч. Ск. I. 75.

Покус, нар. Немного, нѣсколькo, нѣкоторое количество. Вх. Лем. 452.

Покуса, си, ж. Искушение. **На покусу підводити.** Искушать. *Страшно тебе й слухати, що ти мене на покусу підводиш!* Стор. МПр. 14.

Покусати, саю, еш, гл. Покусать. *Собаки злі, покусають.* Шевч. 83.

Покусатися, саюся, ешся, гл. Покусаться. *Свої собаки: покусаються і перестануть.* Ном. № 9451.

Покусцілка, нар. Немного, малое количество. Вх. Лем. 452.

Покут, та, м.=Покуть=Покуття. МУЕ. I. 130.

Покута, ти, ж. 1) Покаяніє. *Де гріх, там і покута.* Ном. № 124. 2) Епитимія. *Ти на мене накинеш покуту?—Які ж твої гріхи?* ЗОЮР. I. 130.

Покутати, таю, еш, гл. Убрать, прибрать. *А я вже... скрізь покутаю як треба.* Федьк.

Покутатися, таюся, ешся, гл. Окончить работу. *Дехто вже покутався та люльку курить.* Федьк.

Покутє. См. Покуття 2.

Покутник, ка, м. Кающійся, отбывающій покаяніє, эпитемію.

Покутниця, ці, ж. Кающаяся, отбывающая покаяніє, эпитемію. К. МВ. XI. 157. *Йди до тої покутниці, що щиро покутує, Богу сі молит* Гн. II. 98.

Покутній, я, е. Находящійся возлѣ покутя. *Покуття стина.* Мил. 171. По-

кутє вікно. Вас. 193. *Переїду я сінечки і оту покутню лаву, перебула поговори, перебуду й славу.* Мет. 87. *Під покутнім віконечком як голубка гула.* Чуб. V. 552. 2) Покаянный. *Я з себе верету покутню зняв.* К. ПС. 115.

Покуття, покутя, тя, с. 1) Красный уголъ. Рудч. Ск. II. 27. *Закопав під покуттям.* Мнж. 59. *Посажу батька та на покутті.* Чуб. V. 699. *Узвар на базар, а кутя на покуте.* Ном. № 343. 2) **Покутє.** Страна при Прутѣ, Черемущѣ до Днѣстра какъ сѣверной границы. Kolb. I. 3, 17, 339.

Покутувати, тую, еш, гл. Искушать грѣхъ, нести епитимію, каяться. *Це тобі Бог присудив, щоб ти дев'ять літ покутував свою гордість.* Рудч. Ск. II. 163. *Ти ще будеш покутувать гріхи на сім світі.* Шевч. 336.

Покуть, тя, м.=Покуття Рудч. Ск. I. 40.

Покутя См. Покуття.

Покутянин, на, м Житель Покутя. Желех.

Покуховарити, рю, риш, гл. Побить кухаркою.

Покуховне, ного, с. Корчемный сборъ отъ бочки (кѣхви).

Покучерявити, влю, виш, гл. Сдѣлать кудрявымъ.

Покучерявити, вію, еш, гл. Сдѣлаться кудрявымъ

Покучкурувати, рую, еш, гл. Посыляться наль кѣмъ. *Покучкурують, покучкурують з того та й розійдуться.* Черк. у.

Покүшання, ня, с. Отвѣдываніє. *Не ходиться о найдок, але о покушання.* Ном. № 12116.

Покүшати, шаю, еш, гл. Отвѣдать. *Сядте в мене, побесідуйте, хліба-соли ви покушайте.* Чуб. V. 575. *Трошки покушає горілки.* Грин III. 502. *Покушав меду—добрий.* Чуб. II. 494.

Покүштування, ня, с. Проба, отвѣдываніє

Покүштувати, тую, еш, гл. Попробовать, отвѣдать. *Дай панові покуштувати, а він і гамкне.* Ном. № 1148. *Царь як покуштує борщ,—аж він такий поганий.* Рудч. Ск. I. 106.

Пола, лі, ж. 1) Пола. *Від напасті і полу вріж, а втікай.* Ном. *Під полою, від правою чужою милою держить.* Чуб. V. 387. *Ой вдарим мати об поли руками: діти ж мої, квіти мої, пропали ж я з вами.* Нп.

Взяв за себе панну в самого короля з під поли. К. ЦН. 221. 2) Полотнище. *Спідниця в сім піл.* 3) У кожевниковъ: каждая изъ двухъ боковыхъ частей выдѣланной кожи: средняя часть, самая толстая, назыв. слуп, слупецъ, а боковыя поли. Волч. у. 4) мн. поли. У обжигателей углей: въ кучѣ дровъ, приготовленной для обжиганія,—нижняя часть, состоящая изъ болѣе длинныхъ и тонкихъ дровъ. Вас. 146. 5) Каменная плита. Вх. Зн. 51. 6) Менструація. Вх. Зн. 51.

Полавочник, ка, м. Покрывало для скамьи.

Полагода, ди, ж. 1) Исправленіе. 2) Улаженіе (спорнаго дѣла, ссоры) Вх. Лем. 452.

Полагодити, джу, диш, м. 1) Приготовить. *Иди ж, іди та поклич мені Галю, а затим сама полагодь румники.* Шевч. 284. 2) Починить, исправить. О. 1861. IV. 62. *Зробив колесо або полагодив його Стор. МПр. 170 Черевики полагодити.* Г. Барв. 284. 3) Уладить (спорное дѣло, ссору).

Пблад, ду, м. Ладъ, порядокъ. *Ні ладу, ні поладу нема.* Константиногр. у.

Поладити, джу, диш, м. Починить; приготовить, смастерить. *Ой як коні покую і як сами поладжу; то по твою біль пожду.* Чуб. III. 370. *Погадила якось драбину.* Чуб. I. 6.

Поладитися, джуся, дишся, м. Помиритися. *Вони сваряться та й поладяться.* НВолын. у.

Поладнати, наю, еш, м. Поладить, сойтись. *З товаришами,—хоть усе й москалі були,—зараз поладнав.* Кв.

Пблав, зу, м. Каждый изъ случающихся въ филипповскій постъ праздниковъ. Желех.

Полазецъ, зця, м.—Полазник. Желех.

Полазник, ка, м. Тотъ, кто первый войдетъ во дворъ или избу въ полаз Желех. Въ другихъ мѣстахъ Галиціи полазників бывають два: на Введеніе (21 ноября) и на Рождество. МУЕ. III. 51, 59. *На Введенія перший полазник.* *Хто того дня перший ввійде „до хиж“, тот є полазником.* *Коли добре ведеться через рік, повідают, що доброго полазника мали; а зле, то злою.* МУЕ. III. 51.

Полазбк, зка, м. Полянка въ черномъ лѣсу. Вх. Лем. 452.

Полазюка, ки, об. Калѣка ползающій.

Поламѣння, ня, с. 1) Поломка. 2) Нарушеніе, уничтоженіе.

Поламѣти, маю, еш, м. 1) Поломать, изломать. *Санки поламаеш.* Рудч. Ск II 6. *Взяли мене, поламали і в пучечки пов'язали.* Чуб. V. 538. 2) Нарушить, уничтожить. *Знайшлись такі мети, що й громадську волю поламали.* Мир. ХРВ. 222. *Я стану або другою людиною, або поламаю віру.* Левиц. I. 181. 3) Потревожить? *Нащо ти мене із сна поламав?* Черк. у. *Не заснула, а тільки очі поламала.* Сим. 185.

Поламѣтися, маюся, ешся, м. Изломаться. *Воли поздижали, вози поламалися.* Шевч. 532. *Коли на те піде, то й серед битого шляху поламаешся.* Ном. № 1679.

Полапати, паю, еш, м. Пощупать. *Полапала за ребро.* Чуб. II. 86. *Ось понеси молоть, то підкруте, полапа борошно та й сяде.* Ном. № 3114, стр. 285.

Пблапки, нар. Ощупью. *Поночі, так я полапки вибирала.* Пирят. у. *Удень вони як серед ночі ходять, і полапки шукають о полудні.* К. Іов. 12.

Пблапцем, нар—Полапки. *От, не встаючи, полапцем намацаеш котру (групу) біля себе та й їси.* Греб. 402.

Поласкавішати, шаю, еш, м. Сдѣлаться ласковѣе, добрѣе, милостивѣе. *Одвези їм усім по книжці, то може вони й поласкавішають.* Шевч. (О. 1862. VI, 10, 11).

Поласувати, сую, еш, м. 1) Полакомиться. 2) Польститься. *Поласувала на великі гроші і вкрала.* Грин. I. 186.

Поласуватися, суюся, ешся, м. Польститься. *Поласується на баранця да й зловить його.* Чуб. II. 603.

Полатѣйко, ка, м. Занимающійся починкою обуви. Желех.

Полатѣй-хата, ти, об. Эпитетъ сына: приобрѣтающій въ хозяйствѣ. *Син—полатѣй-хата, а дочка—обдери-хата.* Ком. II. № 1079.

Полатѣти, таю, еш, м. 1) Починить, положить заплату. *Хлопець у свитині полатаній.* Шевч. 176. 2)—бѣни. Побить, отколотить. *Кийом боки полатами.* Грин. III. 620.

Полаторжитися, жуся, жишся, м. Помиритися. *Як би вони полаторжилися, се б то поладилися, то й жили б уміст.* Борз. у.

Полатѣх, ха, м.—Полатѣйко. Желех. **Полаштувати, тую, еш, м.**—Полагодити. *Полаштую вози.*

Поляяти, лаю, еш, м. Побранить.

Ой хоть была, хоть не была, тільки трохи поляяла. Чуб. V. 142.

Поляються, ляюся, ешся, *гл.* Побратиться. Поляялись за масляні вишкварки. Ном. № 3513.

Пбле, ля, *с.* 1) Поле. В чистому полі да і тищенченку поле. Мет. 101. Святий Юрій по полю ходить, хліб жито родить. Ном. № 433. В чистім полі край дороги висока могила. Мет. 97. 2) Фонь (въ узорной ткани и пр.). Вас. 171. Чуб. VII. 426. 3) Поль. А ворожка і каже: „Оже, бабо, на твої гроши ще одна твоя дитина женеться!“ — А киньте ж, — кажу, з якого поля: з жіночого, чи з мужичого? — „З мужичого“, — каже. Кобел. у. Ум. Пóленько. О. 1862. IV. 12. Пóлечко. Маркев. 105. польце. Зорати польце. Засіяв чоловік просом польце. О. 1862. VIII. 25.

Полегкарь, ря, *м.* Человѣкъ легкомысленный; любитель легкой (нетрудовой) жизни. Угор.

Пблегкий, а, *в.* Легковатый.

Полѣгкість, кости, *ж.* Облегчение. ЗОЮР. II. 283, Усе вам розкажу, чи не буде якої полєкості душі. Г. Барв. 379. Хай ми будем, бідні безшасні невольники, у чужій землі хоч мале число полєкості собі мати. АД. I. 91.

Полѣглий, а, *в.* 1) Полегший. 2) Слєжавшийся.

Полѣгом, нар. Не спѣша. Люде бачили, що він инав волів. Хазяїн полегом би инав, а то підтюпцем: відомо, що хапані. Новомоск. у.

Полегті, ляжу, жеш, *гл.* = Полягти.

Полѣгчати, чаю, *еш* и полѣгшати, шаю, *еш, гл.* Сдѣлаться легче, стать легче. Хоч за три дні перед смертю полєшає. Заклади ручину та за пазушину, чи не полєшає моему серденьку. Чуб. V. 420.

Полегчати, чаю, *еш, сов. в.* полегчати, чѹ, чѹш и полегшати, шаю, *еш, сов. в.* полегшати, шѹ, шѹш, *гл.* Облегчать, облегчить. Бричку нашу треба було полєгчити від ваши. Г. Барв. 27.

Полегшіння, ня, *с.* Облегчение. Зробив полєшіння нашому краєві. О. 1862. V. 70.

Полєдѣчатися, чуся, чѹшся, *гл.* Полѣвнѣтися. Полєдѣчався сам ніти та послав дурного хлопця. Новомоск. у. (Залюб.).

Полєдащати, щѹємо, вѹє, *гл.* Облѣвнѣтися, опуститися (о многихъ).

Полѣдиця, ці, *ж.* = Ожеледиця. Вх. Зн. 43. Шух. I. 81, 179.

Полєдѣвка, ки, *ж.* = Полєдиця. Вх. Уг. 261.

Полєдбвиця, ці, *ж.* = Полєдиця. Вх. Уг. 249.

Полєжѹй, жая, *м.* Лежебока. Будуть мені козаки прїзвище прикладати, гречкосїєм, полєжаєм називати. Нп.

Полєжѹв, ки, *м.* = Полєжай. Жак-полєжак. Ном. № 10875.

Полєжѹва, ки, *об.* Лежебока мужчина или женщина. Одна дочка у Івана та й та полєжака. Мил. 76. Каша—мати наша, а борщ—полєжака. Ном. № 12316.

Полєжѹвнѹ, ня, *м.* Бекась. Мнж. 189.

Полѣжати, жу, жиш, *гл.* Полєжати. Хоч під лавою полєжу та на хорошою полєжу. Ном. № 8491.

Полєжѹха, хи, *ж.* Лѣнтяйка, лежебока. Я не яка небудь полєжака. Змїєв. у.

Полєжѹй, жїя, *м.* = Полєжай. Будуть мене пани й козаки на підпитку зневажати, полєжїєм, домотуром, гречкосїєм узивати. Мет. 415.

Полєкшѹти, полєкшѹти, полєкшіння = Полєгшати, полєгшити, полєгшіння. ЕЗ. V. 24.

Полєментувѹти, тѹю, *еш, гл.* Покричати, цовопити.

Полєнїчний, ка, *м.* Клубника (само растение). Ой є стежечка да маленькая—муравочка зелененькая; ой заросла да суничником, завила полєнїчником. Мет. 163

Пбленько, ка, *с.* Ум. отъ поле.

Полѣстатися, таюся, ешся, *гл.* Поплестись. Як би потеплїло,—полєсталась бі я по дорїжїї, а то зїма отся ізнудила та ізсушила мене. Черн. Губ. Вѣд. 1853, стр. 61

Полєтїти, лєчѹ, тїш, *гл.* Полєтѣти. Полєтїв голуб та й сїв у житї. Мет. 107.

Пблєчко, ка, *с.* Ум. отъ поле.

Полїва, ви, *ж.* 1) Глазурь, мурава. Шух. I. 262, 264. 2) Глазирванная, муравленная посуда. Повїз поливу аж у Чорноморїю на продаж.

Полївѹйка, ки, *ж.* Лейка для поливки. Лохв. и Нѣжин. у. у.

Полївѹйчик, ка, *м.* Эпитетъ дождя: поливающїй. Ой дощїку полївайчику, полївай, полївай! Чуб. III. 166.

Полївальник, ка, *м.* Поливальщикъ. Лохв. у.

Полївальниця, ці, *ж.* 1) Поливальщица. Лохв. у. 2) Лейка. Лохв. у. Херс.

Полїваний, а, *в.* = Полїв'яний. Полївана судина. Шух. I. 265.

Полїванка, ки, *ж.* Поливка, поливанье.

Полївати, вѹю, *еш, сов. в.* полїти, ллїю, ллєш, *гл.* 1) Поливать, полить, оро-

пять, оросить. *А хто буде звір поливати, той буде мене споминати.* Чуб. V. 210. *Поливала та ромен-зілля дрібними сльозами.* Чуб. V. 336. 2) Глазировать, покрывать, покрыть глазурью (посуду). Шух. I. 264.

Полівка, ки, ж. 1) Соусъ, подливка. *Вже двірської поливки хлиснув, а оброкового хліба покушав.* *Ном. № 1312.* 2) Супъ. Вх. Уг. 261. 3) Каша съ тертымъ коноплянымъ сѣменемъ. Мнж. 190. Ум. **Поливочна.** *Усядь, брате, на лавичку, сербай добру поливочку.* Гол. I. 209.

Поливо, ва, с. 1) = **Полива.** Вас. 180. 2) Сорныя травы, которыя выпалываютъ. *Чи у вас там городи ростуть?—Поливо росте, а городовини нема.* Черниг. у.

Полівочка, ки, ж. Ум. отъ поливка.

Полів'яний, а, е. Глазирований, муравленый. *Тут їм різніі потрави і все з помів'яних мисок.* Котл. Ен. I. 18. *Се ще тютя з помів'яним носом.* *Ном. № 2887.*

Полів'яник, ка, м. Горшечникъ, дѣлающій глазированную посуду, преимущественно миски. О. 1862. V. 20.

Полигати, гаяю, еш, и. Поглотать, поѣсть съ жадностью.)

Полигатися, гаюся, ешся, и. Сойтись, связаться съ кѣмъ. *Полгалися з жидами.* Шевч. *Латин старий і полигався з Енеєм нашим молодцем, Еней і зятем називався.* Котл. Ен. IV. 33.

Полигатися, гаюся, ешся, и. Потащиться, отправиться. *Полігалась і я у Київ.* Зміев. в.

Полигач, ча, м. Соучастникъ. *Полгач Бруховецького, Вуяхевич.* К. ЧР. 313.

Полизати, лижу, жеш, и. Полизать.

Полизач, ча, м. Лизунъ; блюдолизъ.

Полизькати, каю, еш, и. Полизать. *Де не взявся собака,—полизькав, полизькав.* Грин. I. 150, 151.

Полік, ка, ж. Ум. отъ піл.

Полік, ка, м. Вышитые наплечники женской сорочки. КС. 1893. V. 281. *В кожної сорочки з поликами.* Св. Л. 2. *Полики шовкові лосняють, літа мої минають.* Чуб. V. 1093.

Полін, ну, м. Раст. *Artemisia Absinthium* L. Вх. Пч. I. 9. Шух. I. 21. *Вона їй напувала ірким полином.* Нп. Ум. **Поліночок.** *Ой в нелюба ірка губа, ще й ірша полиночку.* Чуб. V. 998.

Полінати, наю, еш, и. Летѣть. *Полінайте ж, дітки, пташками по світу: ти, синку, соловейком, а ти, доню, зозу-*

лею. ЗОЮР. II. 34. *Сиви зозуленька полинає.* Мил. 193.

Полінець, нцю, м. Раст. *Artemisia austriaca* L. ЗЮЗО. I. 112.

Полінівка, ки, ж. Полинная водка. Богодух. у.

Поліночок, чку, м. Ум. отъ полин.

Полінути, ну, нѣш, и. Полетѣть. *Ой коли б я зозуля, я б до неба полинула.* Макс. *Козак як юлуб: знявся та й полинув.* *Ном. № 785.*

Полінчик, ку, м. Раст. *Gnaphalium arvense*. L. Черк. у.

Полінь, ню, м. = **Полин.** *Воліла б я іркий полинь їсти, як з тобою на посаді сісти.* Чуб. V. 368.

Поліняти, няю, еш, и. Полинять, поблекнуть. *Поліняла стрічка, брови поліняють.* Шевч. 12.

Полісіти, сію, еш, и. Облысѣть. *Пуста годова а ні полісіє, а ні посивіє.* *Ном. № 6156.*

Поліскування, ня, с. Сверканье.

Поліскувати, ся, кую, ся, еш, ся, и. Блестѣть, лосниться, сверкать. *Вже сивиною коси поліскувались.* Св. Л. 135. *Поліскується бриль солом'яний, наче золотий.* О. 1862. VI. 42.

Полістуватися, туюся, ешся, и. Переписываться съ кѣмъ нѣкоторое время.

Політи. См. **Поливати.**

Політися, ллюся, ллѣшся, и. Политься. *Слово полум'єм взялося, і з мовчання, сумування мов той бистрень помлюся.* К. Псал. 95. *Кров помлюся.* Шевч. 167

Поліхословіти, влю, виш, и. Поругать, поругаться.

Поліцѣйник, ка, м. = **Полиціян.** Гол. Од. 14.

Поліція, ці, ж. Полиція. *А нарешті досталося, що в полиції сидів.* Рудч. Чп. 237.

Поліціян, на, поліціянт, та, м. Состоящій на полицейской службѣ, полицейскій. О. 1862. III. 78. *На пляцу нема нічого, хиба який духовний до консисторії протягне та полиціян свариться.* Св. Л. 217. *Иди по полиціяна.* Вх. Лем. 452.

Поліця, ці, ж. 1) Полка. Чуб. VII. 386. *Казала нам нивка, що є в пана іорівка в коморі на полиці.* Лукаш. 148. 2) Отваль у плуга. Вас. 199. Шух. I. 165. *Тепер моя іолівонька в тузі, поламалась поліченька в плузі.* *Ой чи мені помію тесати, чи до дівчини на всю ніч ма-*

хати. Грин. III. 276. 3) У колесниковъ: стойка съ желѣзнымъ стержнемъ, на который накладывається просверленная предварительно ступица колеса. Вас. 147. 4) Раст. *Trifolium argvense* L. Вх. Пч. I. 13. Ум. Полична, поличенъна.

Поличка, ки, ж. 1) Ум. отъ полица. 2) Дощечка отъ земли къ отверстию улья, по которой ходять пчелы. Шух. I. 111.

Поличчя, чя, с. Портретъ. *Посилаю тепер тобі, друже мій єдиний, своє поличчя*. (О. 1861. X. 8).

Полишити, шѣ, шиш, гл. Оставить, перестать. *Полишили свої маєтки, та й за ним у сід пішли*. Гн. I. 124. *Ой полишив білий клопець Маріку любити* Гол. IV. 506.

Полібічок, полібочок, чка, м. Кадка. *По кутах стоять... полібочки з капустою, оірками, бураками, квасом*. Шух. I. 103.

Полівіти, влѣю, віш, гл. 1) Свернуть влѣво. 2)—**кому**. Облегчиться кому, сдѣлаться лучше кому. **Йому полівіло**. Ему стало лучше (о больномъ). Угор.

Полівка, ки, ж. 1) Ум. отъ полова. *Манить так, як горобця на полівку*. Ном. № 3098. 2) Равнина, поле. *То став же брат старший та середульший на полівку збігати, на степи високі, на великі дороги розсідній* АД. I. 116.

Поліг, логу, м. 1) Низменное мѣсто у рѣки. 2)—**Покіс**. Шух. I. 170.

Поліж, жу, м. ? *Траву на поліж косити*. Вх. Зн. 52.

Поліжніця, ці, ж.—**Породілля**. Гн. II. 197.

Полізти, зу, зеш, гл. Полѣзть. *Полізьмо на дуба*. Рудч. Ск. II. 18. *Люде б'ють гадюку, а вона, бідна, уже й не полізе*. Грин. I. 197. *Завдав жаху! аж волосся до гори дуб полізло*. Харьк. г.

Полізуй, нѣ, м. Сказочное существо: великанъ, одна рука котораго величиной съ обыкновеннаго человекъ; онъ не ходить, а лазить на колѣняхъ. Чуб. II. 250.

Полій, лія, м. 1) Вода поверхъ льда. Мнж. 189. *Не можна річку переїхати: полій пішов по льоду*. Новомоск. у. 3) Раст.: а) *Mentha aquatica* L. ЗЮЗО. I. 128; б) *Mentha Pulegium* L. ЗЮЗО. I. 128.

Полікарювати, рѣю, еш, гл. Пробыть врачомъ въ некоторое время.

Полільник, ка, м. Полольщикъ. Харьк. у.

Полільницький, а, е. Относящійся

къ полотью. *Пісні полільницькі*. Грин. III. 127.

Полільниця, ці, ж. Полольщица. Харьк. у.

Полім'я, м'я, с.—**Полум'я**. *А він загадав їй рибу варити без вогню і без полім'я*. Чуб. V. 820.

Полінивий, а, е. Лѣноватый. НВолын. у.

Поління, ня, с. Полотье. Константинорг. у.

Поліно, на, с. Полѣно. *Хрін його батька знає: у багатого повна пч та горить, а в мене одно поліно, та й те не горить*. Ном. № 2138. Ум. **Полінце, поліночко**.

Полінуватися, нѣюся, ешся, гл. Полѣниться. *Не полінуєсь провіять*. Г.-Арт (О. 1861 III 93). *Полінувались рано встать*. Черниг. г.

Поліняка, ки, ж.—**Поліно**. *Він поліняку дров... приніс*. Г. Барв. 98.

Поліпати, плѣю, пиш, гл. 1) Слѣпить, вылѣпить (во множествѣ). *Вареники поліпали*. 2) Облѣпить, замарать (во множествѣ). *Сир їли,—зуби поліпали*. МУЕ III. 103. *Поліпал кошелю*. Вх. Уг. 261.

3) Прилѣпить (во множествѣ). *Пішла в церкву стара баба, свічок накупила, де буми яка ікона, всюди поліпила!* Рудав. I. 100.

Поліпшати, шаю, еш, гл. Сдѣлаться лучше, улучшить.

Поліпшення, ня, с. Улучшеніе.

Поліпшити. См. **Поліпшувати**.

Поліпшувати, шую, еш, сов. в. поліпшити, шу, шиш, гл. Улучшать, улучшать

Полісся, ся, с. Полѣсье. *А в самоо шістьсот улів пасіки було. Аж на полісся було посилає*. Г. Барв. 174.

Полісун, нѣ, м. Лѣшій. Балт. у.

Полісюк, кѣ, м.—**Поліщук**. Гол. I. 684.

Політ, льбту, м. Полеть. *Він сам за мною залетів, за моїм тихим польотом*. Мет. 178.

Політати, тѣю, еш, гл. Полетать.

Політика, ки, ж. 1) Политика. К. ЧР. 346. *Що то політика?—Нещирість*. Ном. № 950. 2) Лента—шелковая, гарусная. *Я їй віддарувавсь дуже мудрою політикою*. Федьк. Гол. Од. 66. ЕЗ. V. 218. Ум. **Політичка**.

Політигуватися, кѣюся, ешся, гл. Вести другъ съ другомъ политику. *Обидва ж вони політикуються, подарунками*

обсилаються, а нишком один на одного чигають. К. ЧР. 16.

Політичний, а, е. Политический. *Політична часопись.* О. 1861. III. 81. *Політичні бурі в Європі.* К. XII. 128.

Політник, ка, м. Рабочій на лѣто. Желех.

I. Політниця, ці, ж. Работница, нанятая на лѣто Нѣжин. у.

II Політниця, ці, ж. Полольщица. Черевасл. у.

Політок, тка, м. Годовой кругъ древесины. Вх. Зн. 52.

Поліття, тя, с. Благоприятная погода; благоприятное урожайное лѣто. *Не поліття, а михоліття.* *Ном. Як закує зузуля на Юря на юле дерево, то буде годне літо, а як на лист, то буде поліття.* *Ном. № 439. Сього року поліття на ваш огород.* *Сосн. у. Не на всяке літо добре поліття.* *Ком. П. № 646. Таке все поліття мочливе. Як сніг випаде, тоді поліття ходити на зайців.*

Поліття, т'я, с. 1) = Поліття. 2) Сорня травя, которья нужно выпалывать. *Поліття вже наростло.* Константиногр. у.

Політура, ри, жс. Лакъ. *Махнув у столлярню і вінс помтуру.* Св. Л. 223

Політура, хи, жс. Летаящая (эпитетъ мухи). *А я муха полетура.* Грин. III. 666.

Полічення, ня, с. Исчисление

Полічити, ч'у, чис, г. 1) Сосчитать. *Грош полічили.* Чуб. V. 243. 2) Полѣчить. *Три дни полічили, а там сказали, що умер багачир.* Рудч. Ск. II. 148.

Поліщук, ка, м. Житель Полѣсья. О. 1861. I. 264.

Полк, ку, м. 1) Полкъ. 2) Въ старой Украинѣ XVII—XVIII в.: часть украинской земли, провинція, заключающая въ себѣ города, мѣстечки, села, носившая название по главному городу, гдѣ было правление полка, и раздѣленная на сотні. *Осягли ї позаймали козаки всі землі на Украині під полки, а в полках під сотні, а в сотнях під свої хуторі, двори, пастовники чи левади.* К. Хм. 127.

Полковій, а, ё. Полковой. *Третя сотня під полковою коровою.* Лукаш. 45.

Полковник, ка, м. Полковникъ, начальникъ полка въ одномъ или обоихъ значеняхъ. *Кому, красо, достанешся, чи сотнику, чи полковнику?* Чуб. V. 495. Ум. **Полковничок.** Грин. III. 666.

Полковникувати, к'ю, вш, г. Быть полковникомъ. К. ЧР. 186.

Полковництво, ва, с. Должность полковника. *Зложив з себе полковництво.* К. ЧР. 14.

Полковницький, а, е. Принадлежащій полковнику, относящійся къ нему. *Дали йому до рук полковницькі клійноди, вдарили з гармат, да ї став пан-отець Шрам полковником.* К. ЧР. 16.

Полковниця, ці, ж. Полковница. Шевч. 296. *Молодая полковниця полковника просить.* Грин. III. 417.

Полковничий, а, е. 1) = Полковницький. *Він протопче стежку через полковничий садок.* Шевч. 296. 2) = Полковник

Полковничок, чка, м. Ум. отъ полковник.

Полководчина, ни, жс? *А по сей бік Орелі линія була, а по той бік Орелі, за Нехворощю, полководчина була.* КС. 1882. XII. 593.

Полляти, лляю, вш, г. Полвь Севир. у.

Полова, вя, жс. Мякна. *Мани та ї мани, як горобия на полозу.* *Ном. № 3098.* Ум. **Половка, полівна.** *Ном. № 3098.* **Половочка**

Половень, вя, м. = Омшаник. Константиногр. у.

Половецъ, вця, м. Половецъ. Левич. Перші князи, 68.

Половецкий, а, е. Половецкій. *Серед землі половецької.* Шевч. 645.

I. Половій, а, ё. 1) Желтый, цвѣта свѣлой риж. *Вийди, пшоньку, проти нас, сикуп си вінець у нас, положи червоного від віня пологого Лукаш.* 148. 2) О масти: свѣтлорыжій. Чуб. V. 258, стрый съ желтымъ отливомъ. КС. 1898 VII. 41. *Ой воли мої та половії, чом же ви не орете?* *Мет. Ум. Половѣнький.* Чуб. V. 275.

II. Половій, а, ё. Находящійся въ задней стѣнѣ хаты, вдоль которой устроенъ піл. *Полове вікно.* ХС. III. 56.

Половійк, ка, м. Порода ястреба. О. 1862. IX. 62. Kolb. I. 65. *Гу! га! Половик! запов курку за їзик.* ЕЗ. 5. 150.

Половіна, ни, жс. Половина. *Перебреду бистру річку ї половиною ставу.* *Мет. 83. Половина літ минає, я шастя не маю.* Чуб. V. 360. **О-половині.** Въ половиною. *Як же тебе, пане, нести: чи поверх дерев, чи о-половині дерев.* Грин. I. 172 Ум. **Половінка, половиночка.** Грин. III. 583.

Половинниця, ці, жс. 1) Сортъ плахти. Черниг. у. 2) Та, которая все уменьшаетъ на половиною (переполовинює?) *Встрѣч. въ уменьшит. формѣ въ слѣдующей по-*

словницъ: *Винничка*—всьому половинничка, *млиночок*—всьому віночок. *Ном.* № 14017.

Половінка, половиночка, ки, ж. Ум. отъ половина.

Половінчастий, а, е. Створчатый. *Половинчасті черепашки.* Черк. у.

Половінчик, ка, м. Самая маленькая бутылочка казенной водки. *Мирг. у. Слов. Д. Эварн.*

Половінщина, ни, ж. Половина недѣленнаго загона. (?) *Козел. у.*

Половити, влю, виш, м. Сметывать, сшивать на живую питку. *Шух. I. 153.*

Половіти, влю, виш, м. Поймать; переловить, выловить. *Взяли коники половили.* Чуб. V. 799. *Коли б половили щуку велику.* Рудч. Ск. I. 81. *Як рибу в сак, половив.* *Ном.* № 1649. *Чи половила вже курчата?* Харьк

Половиця, ці, ж. = Полова. *Вівсяної половиці та й не хоче їсти.* Чуб. V. 1126.

Половічанка, ки, ж. Рожь съ пшеницею. Угор.

Половіти, вію, вш, м. Желтѣть (о хлѣбахъ). *Из-за гори вітер віє, жито половіє.* Чуб. V. 169. *Окружи мене то жито половіє, а купка льону голубо цвіте.* МВ. I. 14.

Половник, ка, м. 1) Закромъ для мякны. Угор. 2) Родъ хлѣва для мякны и пр.—иногда какъ часть клуни, иногда отдѣльно. Чуб. VII. 397. *Лохв. у. Славяносерб. у.* Въ Галиціи хлѣвъ, гдѣ зимой стоятъ овцы и телята. *Фр. Пр. 136.*

Половніця, ці, ж. 1) = Полуниця. 2) Полольщица. *Полоти нездужаєш;—нехай тобі половницю нарає.* О. 1862. VII. 36. *По тім боці пшевиченька, по сім боці половниченька.* Чуб. V. 380.

Половнічник, ка, м. 1) = Полуничник. 2) Родъ узора въ вышивкѣ. Г. Барв. 216.

Половня, ні, ж. Мѣсто, куда ссыпають полову.

Половчастий, а, е. Объ особаго рода узорѣ въ вышивкѣ. *Половчасті уставки.* Kolb. I. 48.

Половчик, ка, м. Родъ небольшой птицы полового (см.) цвѣта. Вх. Лем. 453.

Полов'яний, а, е. Изъ мякны. *Полов'яний хлѣб не голод, а начосня сорочка не нагота.* *Ном.* № 5355.

Полов'яник, ка, м. = Половня.

Пблог, гу, м. 1) Роды, разрѣшеніе отъ бремени. *Ой Маруся в положі лежала, чорним шовком голівку зв'язала.* Нп. У по-

логах бѣти. Рожать. *Жинка була в положі.* ХС. 1893. VII. 74 2) *мн. положі.* Низменная равнина по лѣвымъ берегамъ рѣкъ. Вас. 206.

Пологий, а, е. Отлогій, покатый. *Полога гора.* Вх. Лем. 453. *Пологі зелені луки.* *Левец. I. 63*

Положістий, а, е = Пологий. Вх. Лем. 453.

Положити, жу, жиш, м. = Покласти. *Спекла колобок і положила на вікні.* Рудч. Ск. II. 2. *На кою такий гнів великий положили?* Мил. 183.

Положитися, жуся, жишся, м. 1) Лечь. Чуб. II. 410. *В Вифлеємі народився, там у яслах положився.* Чуб. V. 328. *Спать з тобою положусь.* Чуб. V. 8. 2) Отелиться. *Положилася корова.* Каменец. у.

Положкіня, ні, ж. = Поліжниця. Желех.

Пблос, за, м. 1) Полозь въ саняхъ. Kolb I. 67. *Сумск. у. Як буде полос вохкий, то буде й кінь мокрий.* *Ном.* 2) Большая змѣя изъ семейства удавовъ, повидимому *Eguch turcicus.* КС. 1882. VIII, 377; КС. 1890. IV. 99. Ум. *Полозбн.* Рудч. Ск. II. 7.

Полозюк, вѣ, м. = Полоз 2.

Полокати, каю, вш, м. Мыть, поло-скать. Угор. *Полокана пшениця.* Каменец. у.

Полокшити, шу, шйш, м. Искрошить какъ лашу.

Полом, му, м. Сломъ. *Як на полом піде хата, то багато дерева пропаде.* НВолын. у.

Поломити, млю, миш, м. 1) Сломать. *Кони потомити, вози полонити.* Грин. III. 20. 2) Нарушить. *Але ж бо я полонила матусину волю, тепер же я проклинаю свою мху долю.* Чуб. V. 250. Встрѣчаются также формы: *Поломле... заповідь.* Єв. Мт. V. 19. *Віру християнську під ноги підтопи, хрест на собі полами.* АД. I. 211.

Поломитися, млюся, мишся, м. Сломаться. *Дорогою вісь полонила.* КС. 1883: III. 671. *Мостовиночка полонила, вірний дружок затонув.* Чуб. V. 370. *Плужок... не поламється.* Г. Барв. 195. *Свічки не поламнуться, як оцюди положу?* Пирят. у.

Поломїнь, ні, ж. Пламя. *Робім ся огнем. Яков ти поломїнев будеш?* Драг. 266. *Іван палахнув наче та поломїнь.* Федьк.

Пбломно, нар. Пламенно. *Зорі наче полами, одна зоря поломїши від другої.* МВ. III. 73.

Пбломня, ня, пблом'я, м'я, с. = **Полуж'я.** *Положня йде до небес.* Грин. I. 156. *А він загадав їй рибоньку жирить без волю і без полон'я.* Чуб. V. 819. Ум. **Пблом'ячно.**

Пблом'яній, а, в. Пламенный. *Полон'яне я духом бачу море.* К. ЦН. 178.

Пблом'ячко, ка, с. Ум. отъ **полон'я.**

Полбн, ну, м. 1) **Плбнъ.** *Чи її убито, чи в полон занято.* Чуб. V. 628. 2) **Плбн-ные.** *Татарове полон женуть: один полон з жіночками, другий полон з дівочками.* Нп. *Там татари полон ділят.* АД. I. 75. 3) **Родъ насбкомаго.** Вх. Пч. I. 8 ЕЗ. V. 82. **Vibio.** Вх. Пч. II. 26.

Полонбник, ка, м. **Плбнникъ.**

Полбник, ка, м. 1) Разливная ложка, большая ложка. Шух. I. 250. *Замішався, як полоник межи ложками.* Ном. № 7936. 2) **Головастикъ.**

Полоніна, ня, ж. Горная равнина, пастбище на вершинахъ горъ. Шух. I. 184. *Ой висока полонина з вітром говорила.* Шух. I. 200. Ум. **Полонінна.** Шух. I. 198. **Полоніночка.** ЕЗ. V. 229.

Полонінка, ки, ж. 1) Ум. отъ **полонина.** *Пішли дівці в полонинку еамі біленькії.* Гол. I. 229. 2) **Обрядовая пбсня,** которая поется во время выгона гупулами скота въ **полоніни.** Шух. I. 197. 3) **Раст.** *Anthus spinoletta L.* Вх. Зн. 52.

Полонінний, а, в. Относящійся къ **полоніни.** Желех.

Полоніночка, ки, ж. Ум. отъ **полонина.**

Полонінський, а, в = **Полонинний.** *Звичаї, чари і полонинські примівки.* Шух. I. 195. — **хід.** *Выгонъ скота весной въ полоніну.* Шух. I. 197.

Полоністий, а, в. **Покатый.** *Полониста гора.* Черк. у.

Полонітя, ню, ниш, гл. 1) **Плбнить.** 2) **Дблать** проруби во льду. Kolb. I. 68.

Полоніця, ці, ж., и пр. = **Полуниця** и проч.

Полбнка, ки, ж. = **Ополонка.** *Сам же я ту полонку рубав, коня напував.* Чуб. III. 298.

Полбнь, ні, ж. 1) = **Полон.** *Не дай, Спасе, у неволю, у полонь мєні упасти.* К. Псал. 2) = **Полин.** Вх. Лем. 453.

Полонянник, ка, м. **Сбрый медвбдь,** живущій въ **полонінах.** Вх. Пч. II. 7.

Полонянни, ня, м. **Плбнникъ.** *Чи скаже він тобі покірне слово, блаатиме тебе як полонянин.* К. Юв. 92.

Полонянка, ки, ж. **Плбнница.** Ум. **Полоняночка.**

Полбпати, паю, еш, гл. **Пожрать,** сббсть. *І куди вони все полонили?* **Богодух.** у.

Полбпатися, паємося, етєся, гл. **Лопнуть** (о многихъ). *Будуть пани дуться, поки полоняються.* Ном. № 1246.

Полоскбння, ня, с. 1) **Полосканіє.** 2) **Плесканье** въ водбъ.

Полоскбти, шб, щєш, гл. **Полоскать.** *Розмай зібля знайшла, полоскала на річці.* Чуб. V. 414.

Полоскбтися, шбся, щєшся, гл. **Плескаться** въ водбъ, **мыться.** *Що на морі та на дощєці красна дівчина полощється; полощється, одивається, в черевички обувається.* Чуб. V. 8.

Полосковб, ба, м. **Первый** день великаго поста, когда крестьяне **полбщуть збби,** чтобы между ними не осталось ничего скоромнаго, т. е. выпиваютъ въ **корчмб.** Чуб. III. 8.

Полоскотбти, чб, чєш, гл. **Пощекотать.**

Полотбнєчко, ка, с. Ум. отъ **полотно.**

Полотбнко, ка, с. 1) Ум. отъ **полотно.** 2) **Полотно** для сита. *Вязка мчаних полотенкв на рєшєта.* О. 1862. IX. 63. 3) = **Полотенце** 3. Вх. Уг. 261.

Полотбнний, а, в. **Холщевой.**

Полотбнце, ця, с. 1) Ум. отъ **полотно.** КС. 1884. V. 175. *Полотенця на станок лянного.* Мкр. Н. 38. 2) **Часть мерєжки.** См. **мерєжка** 1. (Залюбов.). 3) **Плавательная** перепонка. Мнж. 189. Вх. Пч. I. 15. 4) **Клинокъ** косы. Желех. Ум. **Полотбнєчко.**

Полбти, лб, лєш, гл. **Полоть.** *Полю я конопельки дрбннє зеленєнкє.* Чуб. V. 282.

Полотиця, ці, ж. **Раст.** *Convolvulus arvensis.* Вх. Пч. II. 30.

Полотнїна, ня, ж. **Кусокъ** полотна. Ум. **Полотнїнна.** *Дай чисту полотнїнку зав'язати руку.*

Полотнїти, нїю, еш, гл. **Блбднбть,** дблаться бблымъ какъ **полотно.**

Полстнб, нб, с. 1) **Полотно,** холсть. *Поблїла, як полотно.* Ном. № 4383. *Закохалась дівчинька в хлопця молодого, і наготовила рушникв з полотна новою.* Чуб. V. 242. 2) = **Пїлка** 3. Вх. Пч. II. 21. 3) **Клинокъ** косы. Шух. I. 169. Ум. **Полотбнко,** **полотбнце,** **полотбнєчко.** *Всього потрошку— і конопель, і полотєнка.* Г. Барв. 16. *Полотєнка на станок.* Г. Барв. 115. *Ой нб тобі, подружєнько, на рукава полотєнєчки.* Чуб. V. 379.

Полотняний, а, е = Полотенний. У синьому жупанкові, у старих полотняних шароварах. К. ЧР. 8.

Полотнянка, ки, ж. Верхнее полотняное платье крестьянъ (мужчинъ и женщинъ) въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ Галиціи: или длинное съ таліей, или, у мужчинъ подо Львовомъ, короткое, только до пояса. Гол. Од. 44, 51. *На нѣм стара брудна полотнянка.* ЕЗ V. 116.

Полоток, тка, м. Грудь гуся или гусь, разрѣзанный вдоль надвое, просоленный и прокопченный. Маркев. 159.

Полоття, тя, с. Полотье. Черк. у. Г. Барв. 146. *Роспочинається полоття.* Левиц. I. 24.

Полоть, пилтя, м. = Полоток. *Пилтя ніхто не мастить.* Ном № 13281.

Полох, ха, м. 1) Смятеніе, ужасъ. *І радувався царь, що вийшли з його краю, бо страх обняв усіх, увесь Єгипет—полох.* К. Псал. 242.

Полох, меж. Выражаетъ испугъ, также удары сердца съ испуга. *Серце у мене тільки полох-полох, та й замгло.* Г. Барв. 127

Полоханій, а, е Нануганныи, пугливый. *Полоханій заєшь і пенька боїться.* Ном. № 5796.

Полоханья, ня, с. Испугъ, напугиваніе, пуганіе

Полохати, хаю, еш, и. Пугать *Сетая Солоха, що кури полоха.* Ни. *Побачила, що так полоха Еол синка, що аж загляв.* Котл. Ен I. 12

Полохатися, хаюся, ешся, и. Пугаться. *Як почувете про війни та бунти, не полохайтесь.* Ев Л. XXI 9

Полохкій, а, е = Полохливий Кінь положкий. Волч. у.

Полохлівий, а, е. Пугливый, робкій. *Голуб положливий.* К. Досв. 140 *Шкодливий як кічка, а положливий як заєшь.*

Полохлівість, вости, ж. Боязливость, робость. Желех

Полохліво, нар Пугливо, робко.

Полбчок, чку, м. Ум отъ піл.

Полошити, шу, шиш, и. Вспугивать, пугать. *Птаство положили.* МВ. (О. 1862. III. 60)

Полошитися, шуся, шишся, и. Пугаться. *Тільки минув міст, зараз зачали ся коні положити.* Драг. 46.

Полошкати, каю, еш, и. Вспугивать.

Полошливий, а, е = Полохливий. *Полошливий кінь.* Каменец у.

Полощувати, шую, еш, и. ? *Та покощувано і полощувано шишечку.* Мил. 155

Полтавець, вця, м. Житель Полтавской губерніи. *Ой писали басарабі та до наших хлопців листи: „Ой ідіть, полтавці, та до нас роби їсти.* Грин. III. 563.

Полубіс, са, м. Полу-бѣсъ, полу-человѣкъ. *Мабуть вона полубіса вродила?* Греб. 373.

Полубка, ки, ж. Деревянная крышка улья. См. **Палуба 2.** *Прийшов у пасіку, дивлюсь,—полубка лежить на землі, скинута з вулика.* Повомоск. у.

Полубок, бка, м. = Обычайка. Вх. Зн. 51.

Полуботок, тка, м. Полусапожекъ, ботинокъ.

Полубочок, чка, м. Боченокъ ведеръ въ 10—15. *Аж три бочки й полубочки та солодкого меду* Грин. III. 494.

Полувівниця, ці, ж Кадочка на ножкахъ, имѣющая въ днѣ отверстие, заткнутое затычкомъ,—употребляется для бученія нитокъ. Шух. I. 149.

Полувал, лу, м. Цѣльная плотная кожа, преимущественно воловая, выдѣланная преимущественно для подошвъ. Вас. 158.

Полувниця, ці, ж. = Полуниця. МВ. III. 138.

Полуда, ди, ж. 1) Глазурь. 2) Катакть, бѣльмо. *Полуда на очі сіла. Полудом очі затягло* Мені полуда спала. Кромѣ прямого значенія, переносно: я прозрѣлъ, увидѣлъ то, чего раньше не видѣлъ. *Мені давненько почала спадати з очей полуда.* Левиц. Пов. 172. См. **Луда.**

Полудання, ня, с Полдникъ.

Полуденний, а, е. Полуденный, южный. *І повернув Господь од сходу буйний втер, а другою підняв з полуденного краю.* К. Псал. 179.

Полуденник, ка, м. Насѣк. Syrrhus. Вх. Пч. II. 27.

Полуденниці, ниць, ж. мн. Родъ дѣтской болѣзни. *Цьому младенцеві ізжени... крикливиці, плаксивий, ночниця, полуночниці, денниця, полуденниці і несплячки.* (Заговоръ). КС. 1883. VII. 588.

Полуденок, вка, м. Полдникъ. Грин. III. 204. *Се вже були остання чарка після полуденку.* Ев Л. 323. *А я піду додомоньку, та не забавлюся, чи готовий полуденок та відвідаюся.* Гол. I. 203.

Пблудень, дня, м. 1) Полдень. *А вже сонце по полудні, дівчинине серце нудне.*

Чуб. **О-полудні**. Въ полдень. *Удень як серед'ночі ходять, і полапки шукають о-полудні*. К. Іов. 12. 2) **Полдникъ**. Ум **Полуденько**. О 1862. IV. 13.

Полуденькувати, кую, еш, *гл.* = **Полуднати**.

Полуднання, ня, *с.* 1) **Полдничаніе**. 2) = **Полудень** 2. *Буде йому на снідання і на обідання і на полуднання*. АД. I 148.

Полуднати, наю, еш, *гл.* **Полдничать**. *Сядеш, мати, полуднати,—ни з ким розмовляти*. Мет. 224.

Полуднівий, а, е. **Полуденный**, южный. Брацл. у.

Полуднець, денця, м. Ум. *отъ полудень*. *Обідець під полуднець, вечера по півночі*. Гол. IV. 240.

Полудне, ня, *с.* **Полдень**. *Чи то зоря розсвітає? Чи полудне греє?* Чуб. V. 2.

Полудній, я, е. **Полдневный**. *У неділю у полудню юдину сам Филоненко виступає*. Макс.

Полуднувати, нуо, еш, *гл.* = **Полуднати**. *Іхав чумак, та їдучи полуднував*. Чуб. I. 34.

Полуднювати, нюо, еш, *гл.* = **Полуднувати**. *Ой перший раз обідаю, а другий раз полуднюю*. Чуб. V. 807.

Полудрабок, бка, м. **Грядка** въ тельбъ. Чуб. VII. 40. Рудч. Чп. 250. См. **Драбина** 2, **драбки**. *Полудрабок* *поломився*. Чуб. V. 1139.

Полудуватий, а, е. **Съ бѣльмомъ** на глазу. Лубен. у. (Леонтовичъ).

Полужупанчик, ка, м. Родъ **полукафтаня** изъ легкой матеріи съ рукавами или безъ рукавовъ, съ стоячимъ воротникомъ,—надѣвається галицкими мѣщанами на рубашку. Гол. Од. 15.

Полузати, зяю, еш, *гл.* **Поцелкать** (орѣхи, сѣмячки).

Полузка, ки, ж. **Низка** (коралловъ и пр.). Вх. Зн. 52.

Полукіпок, пка, м. **Копна** въ тридцать сноповъ. *По обидва боки дороги стояло так багато полукіпків, що як глянути, то й поля було не видно*. Левиц. Пов. 114.

Полумацьок, цька, м. **Мѣра** сыпучихъ тѣлъ. О. 30743 гектол. *Давав полумацьок вівса*. МУЕ. III. 58.

Полумисок, ска, м. Родъ **глубокой тарелки**, **неглубокая миска**. Рудч. Ск. I. 11. Вас. 181. *Да їдять вони калачі з одного полумиска, ой п'ють вони мед-вино з одного кубочка*. Нп.

Полуміння, ня, *с.* = **Полум'я**. *Полуміння палає*. Грин. III. 529.

Полумінь, ні, ж. = **Полум'я**. ЕЗ. V. 78.

Полум'я, м'я, *с.* **Пламя**, **поल्या**. *А полум'я так з рота й паще, так і паще*. Рудч. Ск. II. 31 Ум. **Полум'ячко**. Мил. 88.

Полум'яний, а, е. **Пламенный**. Левиц. I. 306. Ком. II. 113.

Полум'ячко, ка, *с.* Ум. *отъ полум'я*. **Полунати**, наю, еш, *гл.* О **звукъ**: *здаваться вѣкторое время*.

Полуніця, ці, ж. Упогр. преимущественно во мн. ч. **Клубника**, *Fragaria collina* L. ЗЮЗО. I. 123. *Завіли полуніці*. Грин. III. 252. *Зродили полуніці*. Чуб. V. 395. Ум. **Полуниченька**. *На горі суниченьки, на долині полуниченьки*. Чуб. V. 4

Полунічний, **полунішний**, а, е. **Клубничный**.

Полунічний, **полунішний**, ка, м.

1) **Стебель** и **листья клубники**, **клубничный кустикъ**. *Полунічнику багато, а яїд на йому нема*. 2) **Наливка** на **клубникъ**. 3) **Раст** *Trifolium montanum* L. ЗЮЗО. I. 139.

Полунічниця, **полунішниця**, ці, ж. Родъ **писанки** КС. 1891. VI. 375.

Полуночний, **полуношний**, а, е. **Полночный**. *Світова зоря ясна, полуночна темна*. Грин. III. 198. *Стала полуночна година наступати, став Алкан баша до галери прибувати*. Дума. *Полуношна зірка зійшла, а вони ще далеко од села*. Кв.

Полуночниця, **полуношниця**, ці, ж. Родъ **дѣтской болѣзни**. КС. 1883. VII. 588. См. **Полуденниця**.

Полупанійка, ки, ж. **Жена полупанка**. *Дочки заміжніх козаків ходять у гостину до попівен або до полупанійок*. О. 1861. XI. 112.

Полупанок, нка, м. То-же, что и **панок**, **мелкій помѣщикъ**, также **разночинець**, **селящійся** **жить по барски** и пр. *Пани й полупанки навчилися тратити великі гроші*. Кв. *Данта старого полупанком нашим можна здивувать*. Шевч. 365.

Полупати, паю, еш, *гл.*—**очіма**. **Похлопать**, **поморгать** **глазами**. *Офіцер полупав-полупав очіма, за шапку та й за двері*. О. 1861. IX. 77.

Полупати, паю, еш, *гл.* **Поковырять**, **облупить** (напр. **обмазку**).

Полупетро, ра, м. **День** 30 іюня, **сборъ дванадесяти апостоловъ**. ХС. I. 77. Маркев. 15. *Це діялось на Полупетра*. Закр.

Полупіти, плю́, пиш, гл. 1) Облупити; обчистити. *Волила я, воли мої, вас всіх полупити.* Рудч. Чп. 166. *Дают мені бараболі полуплені їсти.* Чуб. V. 1125. 2) О насѣдкахъ: высидѣть (во множествѣ). *Хоч би тобі один розбовток! Усі яйця квочки полупили.* Г. Барв. 194.

Полупітися, пліюся, пишся, гл. Облупитися. *Коморя, побита зімньою негодюю, пошпурована весняними дощами, полупилася.* Мир. Пов. II. 79. *Порепалась і полупилась кожа.* К. Іов. 16.

Полупотіти, почу́, тіш, гл. Застучать глухо, падаю (напр. о плодахъ, падаючихъ съ дерева) *От і вчепивсь хлопцевъ трясти (груші); полупотіли червонобокі.* Св. Л. 205.

Полурібка, ви, ж. Камбола? *Баба сказала піймати полурібку і ззісти.* Чуб. II. 252.

Полурізка, ви, ж. Четверть загона (загонъ=5—6 десят.). *Козелец. у.*

Полусеток, тка, м.? *Накупив шість полусетків полотна.* Драг. 336.

Полусек, ву, м. Трескъ. *Не чує полуску.* Ном. № 4222.

Полускати, каю, еш, гл. Поцелкать (сѣмйчки, орѣхи) нѣкоторое время или всѣ.

Полускирт, та, полускирток, тка, м. Полскярды. *Були скирти, полускирти, а тепер немає.* Мнж. 172.

Полусорочіни, чіи, ж. мн. Поминки по умершему въ третью недѣлю. *Справляли Наум і Настя знов і третини, і дев'ятини, і полусорочини, і сорочини, як треба по християнські.* Кв.

Полустав, ва, м. Святцы, молитвенникъ съ мѣсяцесловомъ.

Полуставаець, вця, м. = Полустав. Сим. XII. *Есей тут зараз взяв догадку, велів побіти до дяків,—купить піярську грамотку, полуставців, октоїхів.* Котл. Ен. IV. 21.

Полутабѣнковий, а, е. Сдѣланный изъ полутабенну.

Полутабѣнок, веу, м. Родъ шелковой матери.

Полуцвіт, ту, полуцвіток, тка, м. Раст. Иванъ-да-Марья, *Viola Tricolor.* Желех. *Ой по юрі полуцвітки процвітають.* Мет. 138.

Получабак, ка, м. Родъ рыбы.

Получати, чаю, еш, сов. в. получати, чу́, чиш, гл. 1) Соединять, соединить. *Чей нас Бог получитъ з собов,—будеме щасливі.* Гол. III. 393. 2) Получать, получить. *Иди, синку, та за рідне браття, та получиши,*

мій синочку, государське плаття. Чуб. V. 974.

Получити, чу, чиш, гл. = Улучити. *Стрілець уміє... добре получить—вцілити звіря.* Шух. I. 235.

Получчати, чаю, еш, гл. Улучшиться, сдѣлаться лучше. *Упивались і чужої, і своєї крові, а получчали?* Шевч. 409.

Получче, нар. Лучше, получше. *Скажи мені получче бідного невольника доглядати.* АД. I. 210.

Полушка, ви, ж. Полушка, $\frac{1}{4}$ копейки. Грин. III. 546. *Баба рака кутими, три полушки дала; баба рака зварила, добра юшка була.* Нп.

Польгувати, гу́ю, еш, гл. Давать льготу. *Віри своєї християнської у поруку не подайте, жидівському шабашу не польгуйте.* АД. II. 23.

Полька, ви, ж. 1) Полька. *Ой ти руський, а я полька.* Чуб. V. 1163. 2) Тапецъ: полька. *Левид. Пов. 240.* 3) Назва іе коровы. Kolb. I. 65.

Польнувати, ну́ю, еш, гл. Походить по приходу, собирая съ прихожанъ ленъ и прочія даянія (о попадахъ).

Польованець, нця, м. Охотникъ. Вх. Зн. 52.

Польовій, а, е. 1) Полевой. *Чорне кучеряве волосся, завітчане польовими квітками.* Мир. ХРВ. 6. *Кукіль, то польового дідька робота.* Ном. № 10140. 2)—**вого.** Надсмотрщикъ за полевыми работами. Kolb. I. 68. *Люде громадят панське сіно на паньцині... а польовий так бє людей палогою.* Гн. II. 145. 3) Раст.: а)—**ві васильки.** *Salvia pendula Vahl.* ЗЮЗО. I. 173; б)—**ві віники.** *Artemisia inodora.* ЗЮЗО. I. 173; в)—**ва рѳжа.** *Lavatera thuringiaca L.* ЗЮЗО. I. 173; г)—**ва сосонна.** *Equisetum argense L.* ЗЮЗО. I. 173.

Польовік, ка, м. 1) Житель полей, равнинъ. 2) Бѣсъ, живущій въ полѣ. Левч. 37.

Польовіна, ни, ж. Поляна, небольшое полевоє пространство. *Невеличка польовина, да іусті копиці.* Чуб. V. 669.

Польовка, ви, ж. = Полювання. Вх. Уг. 261.

Польовниця, ці, ж. = Полуниця.

Польський, а, е. Польскій.

Польськість, кости, ж. Свойство польскаго, то-же, что и польщизна. Желех.

Польцѳ, ця, с. Ум. отъ поле.

Польща, щі, ж. Польша. Чуб. V. 35. *Не за вас се діялось,—давно колись, як па-*

увала на *Вкраїні в-двійзи Польша і Московщина*. МВ. I. 137.

Польшак, ка, м. Такъ въ Херс. губ. называють брестьянина изъ Подольск. или Кіевск. г.

Польшачка, ки, ж. Такъ въ Херс. губ. называють крестьянку изъ Подольск. или Кіев. г.

Польшизна, ни, ж. Польская народность, польскій языкъ, духъ. *Велику робить нам він (М. Вовчок) підмогу, очищаючи смак рідної мови од польщизни*. К. (Хата, XIV). *Навчили ми ляхву латину замедбати, польщизною листи й літописи писати*. К. Дз. 16.

Полюбіти, блю, биш, м. Полюбить. *Полюбила проїдисвіта*. Мет. 85. *Будь для того, мати, добра, що я полюбила*. Мет. 73.

Полюбітися, блюся, бишся, м.
1) Полюбить другъ друга 2) Понравиться. *Полюбитися їй він мосці і стане бісики пускати*.

Полюбляти, ляю, еш, м. Любить, долюбивать. *Не полюбляю я цього*. Зміев. у. *За сусідом молодши, за сусідом і вдовши, і дівчата полядають, — всі сусіди полюбляють*. Котл. III. 393)

Полюбівник, ка, м. Любовникъ. Сквир у. *Кому, красо, достанешся? Чи сотнику, чи полковнику, чи презньому полубовнику*. Чуб. IV. 495. Ум. Полубівничок.

Полубівниця, ці, ж. Любовниця. *Ой поїду я селом-улицю, здибаюсь з полубовницею*. Чуб. V. 91.

Полюбувати, бую, еш, м. = Уподобати. *Пані полюбувала мої сани та й купила*. Черниг. у. 2) Полубоваться на. *Він полубував на неї*. Мнж. 19. *Дитя моє кохане! погуляв би в світі, полубував красу і тишність світову*. МВ. I. 44.

Полубання, ня, с. 1) Охота. *Він мав такий звичай, що як тільки настав ранок, то зараз сіда на коня і їде на полубання, бо кохався у полубанні*. Рудч. Ск. I. 121. 2) Періодъ половой горячности у коровы. Ум. Полубаннячко.

Полювати, люю, еш, м. 1) Охотиться. *Полували вони, полували цілий день і нічого не виполували*. Рудч. Ск. II. 75. 2) Имѣть желаніе къ случкѣ (о коровѣ). *Бабо! а що це ви жито жарите? — Та тут, не вам кажучи, телшия полює. Ми вже й буая до неї підпускали, так ні, не помага, знов полює та й полює*. Лебед. у.

Полюддя, дя, с. Полудье, обѣздъ для собиранія дани съ народа и самая дань

эта. *Варяг, що на полуддя з города вишшов*. К. (О. 1861. II. 228).

Полюдніти, нію, еш, полюднішати, шаю, еш, м. 1) Сдѣлаться человѣчиѣ. *То він уже тепер неначе трохи полюднів, а то спершу був такий, як той звір*. Кобел. у. 2) Возмужать. 3) Сдѣлаться люднѣ.

Полюдськи, полюдському, полюдську, нар. Какъ слѣдуетъ, какъ принято. *І матері pomoже в чому, і до мене полюдськи заговорить*. МВ. I. 27. *У тебе все не полюдському*. Ком. II. 45. *В Луцку все не полюдську: навколо вода, а в середині біда*. Ном № 720.

Полютувати, тую, еш, м. 1) Позлиться, побѣситися. 2) Попаять.

Полюховка, ки, ж. Родъ мерешки

Полюштатися, таюся, ешся, м. Забрызгаться жидкой грязью. Вх. Лем. 453.

Полявина, ня, ж. 1) Поляна. Мнж. 189. *Пасли овесъ на полявинах*. Павлогр. у. 2) Плявина. Часть невода: пространство сѣти изъ 4-хъ ячей дев'ятки или трехъ семирязни; черезъ каждыя двѣ плявини по длинѣ невода прикрѣпляють поплавокъ. Вас. 186.

Полягати, гаю, еш, м. 1) Ложиться. *Чорна хмара полягає, милий милу покидає*. Чуб. V. 399. *Косарі косять, а трава полягає*. Чуб. V. 518. 2) Лечь (о многихъ). *Ввесь день весело прогуляли, і н'яні спати полягали*. Котл. *Полягайте, то оддишемо трохи*. Рудч. Ск. I. 92. 3) О хлѣбахъ: вылечь. *Ой вернітєся ж, милєє браття, — вже жита поспівають! — „Не вернемся, вже не вернемся, хоч нехай полягають“*. Грин. III. 601.

Полягті, ляжу, жеш, м. Полечь, лечь. *А моя могила край синього моря, поляли любові і щира розмова*. Мет. 93. *Слава не поляже*. -Ном. *Да як моя голувонька поляже, до тоді тобі всяке ледащо скаже*. Чуб. V. 517. *Всі вороги спать поляжуть*. Грин. III. 190.

Полягтіся, жуся, жешся, м. = Полягати. *Кінь біжить — земля движить, трава полялася, любив же я дівчиноньку, та вже віддалася*. Чуб. V. 261.

Поляк, ка, м. Полякъ. *До поляків не ходимо на жадну пораду*. ЕЗ. V. 242. Ум. **Поляченько**, нѣсколько презрительно: **полячѣн**. *Хвалилися поляченьки, що вони звоювали*. АД. II. 39. *Зріклисмося... і тих панків, тих полячків, котрі з нас жили*. ЕЗ. V. 242.

Поля́ка, *ви, ж.* Всеобщій испугъ, паника. Мнж. 189.

Поля́кати, *кajú, еш, и.* Напугать, попугать. *Усіх полякавъ своїм криком. Полякай його трохи, щоб не ходив сюди.*

Поля́каться, *кáємося, етєся, и.* Перепугаться, напугаться (о многихъ). *Вони всі полякались і змії злякавъ.* Рудч. Ск. I. 114.

Поля́на, *ни, ж.* = Полявина. Зміев. у. *Од сих печер полою розляглась чимала поляна, оточена лісом і пустою зарослею чагарника.* Стор. МІр. 128. *Вийшов на чистий плянь, на поляну, сів на одишкѹ.* Чуб. II. 594. Ум. Полянка, поляночка. Чуб. V. 477.

Поля́нки, *нок, ж.* Порода вишень. Богодух. у.

Поля́пас, *са, м.* = Ляпас. *Поляпаса дати.* Ном. № 3853.

Поля́пати, *паю, еш, и.* Похлопать; пошлепать.

Поля́патися, *паюся, ешся, и.* Забрызгаться, закапаться жидкой грязью, вообще какой-либо жидкостью.

Поля́скати, *каю, еш, и.* Похлопать (кнѹтомъ, въ ладоши). *Поляскавъ батогом.*

Поля́тиця, *ці, ж.* Раст. *Convolvulus arvensis.* Вх. Пч. I. 9.

Поля́ченько. *ка, м.* Ум. отъ поляк.

Поля́читися, *чуся, чишся, и.* Ополячиваться. *Самохитъ полячилась наша вельможна, юноровита Русь.* К. ХП. 114.

Поля́чок, *чекá, м.* Ум. отъ поляк.

Поля́шити, *шу, шиш, и.* Ополячить. Ном. Од. вид. III.

Поля́шитися, *шуся, шишся, и.* Ополячиться.

Поля́щати, *щѹ, щіш, и.* 1) = Поляскати. 2) О звукѣ: пронзительно, рѣзко раздаваться нѣкоторое время.

Помага́ти, *гаю, еш, сов. в. помогти́, можѹ, жєш, и.* Помогать, помочь. *Роби, небоже, то й Бог pomoже.* Посл. *Як би не бiг, хто б нам помiг.* Ном. *Помагай-бi, помагай-бу!* Богъ въ помощь! *Помагай-бi тобі, дiвчино!* Рудч. Ск. II, 56. *Помагай-бу, женце!* Чуб. V. 551.

Помага́тися, *гаєтєся, сов. в. помогти́, мбжетєся, и. безл.* 1) Приносить, принести пользу, оказать дѣйствіе, сдѣлаться лучше (о здоров'ї). *Нєначе й помоглось.* Шевч. 2) Съ отрицаніемъ: не помогать, быть бесполезнымъ, напраснымъ. *Не просись, каже, не pomoжеться.* Рудч. Ск. I. 18. *От лаяла і плакала, та нічого не по-*

моглось. Рудч. Ск. II. 59. *Годі, каже, бабусю, плакати: не pomoжеться.* МВ. I. 154.

Помага́ч, *чá, м.* Помощникъ. *Геть собі, бо ти ні грач, ні помагач.* Ном. № 6544. *Діти мої, тепер нема в вас жадного заступника, нема помагача.* МВ. I. 47.

Помаглюва́ти, *лјюю, еш, и.* Выкатать на каткѣ (во множествѣ).

Пома́занець, *нця, м.* Помазанникъ. *На Господа вони забунтували, помазанцем його погордували.* К. Псал. 3.

Пома́зання, *ня, с.* Помазаніе.

Пома́зати, *ся.* См. Помазувати, ся.

Пома́зкатися, *каюся, ешся, и.* — з ким. Войти съ кѣмъ въ дружбу, заладитъ съ кѣмъ. *Помазкавъся з старшиною, та й робе, що хоче.* Волч. у.

Помазбк, *зкá, м.* = Квач I. Зміев. у.

Пома́зувати, *зую, еш, сов. в. пома́зати, жу, жєш, и.* Помазывать, помазать, намазывать, намазать. *Тільки по губах помазав.* Ном. *Як помазав стину, аж шкура одстала.* Чуб. V. 406. 2) Помазывать, помазать муромъ. *Се я царя помазав на Сіоні.* К. Псал. 3) Только сов. в. Запачкати. Чуб. V. 522. *Ой обстели, мила, голубонько сива, китайкою двір, ой щоб не помазати дорогих сап'янців, золотих підків.* Мет. 68.

Пома́зуватися, *зуюся, ешся, сов. в. пома́затися, жуся, жєшся, и.* 1) Намазывать, намазаться. **Пома́затися паном**, **панáми.** Стать бариномъ, на барській ладъ жить. Сим. 141. *Уже він помазався паном.* Черк. у. *Возний так і бундячитьєся, що помазався паном.* Котл. III. 387. **Пома́затися чим.** Употребл. иногда въ значеніи: едва что-либо узнать. *Тільки що помазався книжкою, що й розгорнуть гаразд не вміє.* Ком. П. № 871. 2) Получать, получить помазаніе. 3) Запачкиваться, запачкаться.

Помазу́ха, *хн, ж.* Мазальщица. Мил. 27. Ум. Помазушка. Мил. 218.

Помазчи́ти, *чѹ, чиш, и.* Побить въ кровь. Мнж. 80.

Помайнүва́ти, *нјю, еш, и.* Понестись, помчаться. *Мов сарна в гаю помайнүють.* Шевч. 629.

Помайструва́ти, *рјю, еш, и.* Помастерить. *Він у тій коморі вікна попрорубував, сяк-так помайстрував.* Драг. 176.

Помаленьку, **помалесеньку**, *нар.* Ум. отъ помалу.

Помалі́, *нар.* Немножко. *А їеть, комар, із ноги, нїй танцюю помали.* Гол. IV. 513.

Помалий, а, е. Маловатий. У вас овечки помалі. Валк. у. Чоботи пошив мені помалі.

Помаліти, лю, ліш, м. 1) Умалить. 2) Сшити меньше мѣрки. Грин. III. 46. Сукню пошили,—покоротили, чобітки вишили, та помалими. Гол. IV. 73.

Помалу, нар. 1) Тихонько, осторожно, слегка. Помалу ступайте, пилу не збивайте. Чуб. III. 34. Мороз дуже старий чоловік; він як дихне помалу, то й мороз не великий. Чуб. I. 32. 2) Тихо. Ой помалу малу, чумаченьку, грай, да не врази мого серденька вкрай. ЗОЮР. II. 21. 3) Медленно, не спѣша. Ой ходімо, пане-брате, на той кут помалу. Чуб. V. 256. Ні, каже, не бі, —я помалу йшов. Рудч. Ск. II. 182. Ум. Помаленьку, помалесеньку, поманесеньку.

Помалювати, люю, еш, м. Расписать красками, покрасить. Найми друцую, щоб постіль смала, щоб піля походи помалювала. Чуб. V. 92. Плавало суденце—помальоване денце. Чуб. V. 952.

Помалюсіньку, нар. Совершенно тихо, совершенно медленно. Що із хаті помалюсіньку, а з сінечок потихусіньку. Грин. III. 439.

Помамляти, дяю, еш, м. Пищу немного поѣсть, потомъ оставить. Вх. Лем. 453.

Помана, ни, ж. Родъ кулича (поминального) съ крестомъ. О. 1861. XI. Св. 61.

Помандрувати, рую, еш, м. Отправиться, пуститься въ путь. Помандруем прички теменької нічки. Мет. Ой я тую далекую хлопцям подарую, а до сеї близької та й сам помандрую. Чуб. V. 26.

Поманеньку, поманесеньку, нар. Ум. отъ помалу.

Поманжати, жаю, еш, м. Отправиться, пойти. Іди, дівко, з нами молодцями, ліше тобі буде, як в рідної мамі. Дурна дівка того послухала, з ними поманжала. Чуб. V. 394.

Поманіти, ню, ниш, м. Поманить.

Поманіжити, жу, жиш, м. Понѣжить.

Поманіжитися, жуся, жишся, м. Понѣжиться.

Поманлівий, а, е. Заманчивий. Була десь у тісній земній неволі, та се визволилася, і знов йметься їй на життя веселе й liebe, і забігає вона вже думками поманливими. МВ. II. 134.

Помантáчити, чу, чиш, м. Поточить восу мантáчною.

Поманюньку, нар. Понемножко. Константиногр. у.

Поманячити, чу, чиш, м. Виднѣться нѣкоторое время вдали.

Помарити, рю, риш, м. Помечтать. Левиц. I. 291.

Помарніти, ню, ниш, м.—ного. Уничтожить кого. Вх. Уг. 261.

Помарнілий, а, е. Увядшій, похудѣвшій, зачахнувшій. Кругом тебе протянулася трупом бездыханним помарнілая пустиня. Шевч. 432.

Помарніти, ню, еш, м. Увянуть, похудѣть, зачахнуть, подурнѣть. Боже небо голубе і те помарніло. Шевч. 404.

Помарнотравити, влю, виш, м.—Помарнотратити.

Помарнотратити, чу, тиш, м. Промотать, растратить, расточить (во множествѣ).

Помарнувати, ную, еш, м. Безъ толку, попусту растратить, истребить (во множествѣ).

Помаршалювати, вую, еш, м. Побыть предводителемъ дворянства.

Помаслувати, лую, еш, м. Пособоровать.

Помастіти, щу, стіш, м. 1) Помазать. Помасті вареники. Помасті тил болотом очі. Гв. I. 125. Вона її (щіч) по-підводила, помастила. Чуб. II. 67. 2) Запачкати. Помастила одержу. Уман. у.

Поматися, маюся, ешся, м. Пообщаться. Помався перше косить, а тепер не йде. Кролев. у. Я помаюсь зробити, та добре не знаю, чи добре зроблю. Кролев. у. Помалася ходить до мене на досвітки. Нѣжин. у.

Поматіркувати, вую, еш, м. Выругать по матери.

Помахати, хаю, еш, м. 1) —Помахувати. Ой де моя миленькая похожає, да шитими рукавами помахає. Чуб. III. 190. 2) См. Помахувати.

Помахнути, ну, нѣш, м. Махнуть. Устану я у п'ятницю, помотаю сю бідницю; сюди-туди помахнула, та нічого не вмотнула. Грин. III. 494.

Помахувати, хую, еш, сов. в. помахать, хаю, еш, м. Помахивать, помахать. Хусточкою помахує. Кв. Повішу ще тій рукава,—хай вітер помахає. Чуб. V. 606.

Помáцати, цаю, еш, м. Пощупать. Знайшов, не знайшов, а помáцати можна. Ном. № 4280.

Помáцатися. См. Помацуватися.

Пóмацки, нар. Ощупью Помацки.

дверей шукать. Г. Барв. 286. *Гіркий світ: тато і мама осліп, а діти помацки ходять.* Ном. № 9229.

Пома́цуватися, цуюся, ешся, сов. в. **пома́цатися**, цаюся, ешся, *м.* Пошупувати, пощупати себя или друг друга. *Помацується за ніздрі та поглядає на пальці, чи не йде кров з носа.* Св. Л. 303.

Помаширува́ти, рую, еш, *м.* Помаршировать. *І в парі, брате, ми мабуть на той помашируем світ.* Федьк.

Помáяти, маю, еш, *м.* Развѣваться нѣкоторое время *Уже моя руса коса по двору помаяла.* Чуб. V 582. *Не дають вітри постояти, зеленому листу помаяти; та не дають люде погуляти, русою косою помаяти.* Мил. 87.

Пома́ячити, чу, чиш, *м.* = **Пома́нячити**.

Помеж, нар. = **Поміж**.

Поме́же, нар. = **Поміж**. *Ходить пан Каньовський та помеже шанці... Ой втікала бондарівна помеже домами.* Гол. I. 65.

Поме́женник, ка, *м.* = **Поміжний** *Він мені помеженник, межа з межею: як же мені не знати його.* Новомоск. у.

Поме́женно, нар. *Смежно.* Новомоск. у.

Поме́жно, нар. = **Помеженно**. *Жили вони сусідами. У жодного був гарний садок і огород і притулювались вони один до другого помежно.* Чуб. II. 658.

Помежува́ти, жу́ю, еш, *м.* Размежевать (во множествѣ). *Ой помежували степи запорозькі і козацькі славні луки.* О. 1861. VIII. 101.

Поме́кати, каю, еш, *м.* Поблеять, покричать (объ овцахъ).

Помелó, ла́, *с.* 1) Метла. *Зробив батько помело,— три дні хати не мело.* Чуб. V. 1136. 2) Тряпка на длинной палкѣ для чищення трубъ отъ сажи. Харьк. 3) Раст. *Viscum album*, омела. Вх. Лем. 453. Ум. **Помельце́**. *Помельце замело.* ЕЗ. V. 128.

Поме́нити, ню́, ніш, *м.* Упомянуть, назвать.

Поме́нитися. См. **Поме́нятися**.

Поме́нува́ти, ну́ю, еш, *м.* Поименовать.

Поме́нча́ти, ся, **поме́нчі́ти**, ся = **Поме́нша́ти**, ся, **поме́нші́ти**, ся.

Поме́ншання, ня, *с.* Уменьшение.

Поме́ншати, шаю, еш, *м.* Уменьшиться. *Мені ділечка побільшало, а здоров'ячка помешало.* Чуб. V. 591.

Поме́нша́ти, ша́ю, еш, сов. в. **поме́нші́ти**, ш́у, ш́иш, *м.* Уменьшать, уменьшать. Желех.

Поме́нша́тися, ша́юся, ешся, сов. в. **поме́нші́тися**, ш́у́ся, ш́ишся, *м.* Уменьшиться, уменьшиться. *Служба (салдатам) на год помешилася.* Г. Барв. 500.

Поме́ня́тися, ня́юся, ешся, сов. в. **поме́ні́тися**, ню́ся, нішся, *м.* Пообщать. *Я помнявся йому не дати Константиногр. у.*

Поме́р, ру, *м.* Смерть. Употребляется лишь въ выраженіи: **На поме́р душі**. Къ смерти. *Як нездужаєш... тоді ніхто тебе не бачить; а як помер душі, дак назбігаються.* Г. Барв. 435.

Поме́ра́нець, нця, *м.* Апельсинъ. *Приносить жид до Потоцького цетрини й померанці.* Рудч. Ск. II. 204.

Поме́режа́ти, жаю, еш, *и* **поме́режити**, жу, жиш, *м.* 1) Вышить ажурно. 2) Изукрасить узорами (рѣзбой, рисованьемъ, вышивкой). *Наші чоботи... шовком помережено.* Мет. 186. 3) Испещрить. *Греблі з тарасу помережили річку наче чорними шнурками.* Левиц.

Поме́рзе́нитися, нюся, нишся, *м.* ? *Не помрзенившись з ким, не міти приятеля.* Ном. № 9529. Судя по варіанту (не посварившись) должно было-бы значить: поссориться.

Поме́рзі́тися, жу́ся, зйшся, *м.* Получить отвлечение. Вх. Уг. 261.

Поме́рзлий, а, е. Смерзшій.

Поме́рз(ну)ти, зну, неш, *м.* Померзнуть, смерзнуть. *Ноги померзли.* Ном.

Поме́рки, ків, *м. мн.* Мракъ. *Сизі померки ночі.* Мир. Пов. II. 93. *Крізь шибки уриваються жовтуваті померки.* Мир. Пов. II. 72. *Нехай його важка окриє хмара, і померки исповнять його страхом.* К. Іов. 7.

Поме́рклий, а, е. Померкшій, угасшій. *Померклим поглядом вона обвела кругом хату.* Мир. Пов. I. 170. *Вірний оцир'ледві дшиє, зна, що зинуті пори, і померклими очима на вояку позира.* Щог. Сл. 29.

Поме́ре(ну)ти, кну, неш, *м.* Померкнуть. *Золото так і померкне.* АД. I. 51. *Білки під лоб—і світ померк.* Котл. Ен.

Поме́рлий, а, е. Умершій. *Царство небесне померлим душамъ*

Поме́ртві́ти, вію, еш, *м.* 1) Помертвѣть. 2) Поблѣднѣть какъ мертвый. *Втікаєте необзир помертвівши.* К. Іов. 94.

Поме́рти, мру́, мреш, *м.* Умереть, умереть. *Як помру, а ти будеш жива, прийди, подивися, де моя могила.* Чуб. V. 147.

Поме́ртися, мру́ся, мрешся, *м.* = **По-**

мерти. *Да як же моя головонька помреться, до тоді тобі все гуляння минеться.* Чуб. V. 517.

Померхтя, хну, веш, м. Потускнѣть. *Очі в його якось померхли.* МВ. II. 14. *Золото так і померхне.* ЗОЮР. I. 5.

Помершлѣнникъ, ка, м. Покойникъ. *Нехай їх Мати Бажа помилує й спасе помршлѣнників.* Харьк. у.

Помѣсти. См. Помітати.

Помѣт, та, м. 1) Бросаніє, разбросъ. **Жати хлѣб у помѣт.** Жать, оставляя хлѣбъ невязанымъ.

Пометати, мечу, чеш, м. 1) Бросать (во множествѣ). *Дрібні листи написала та й на воду пометала.* Чуб. V. 948. *Всѣх турків у Чорнеє море пометали.* АД. I. 215. 2) Разорвать на куски. *Тілко змій ногу з стремена, так охота (звіри) його і пометала.* Мнж. 32. **Объ одеждѣ:** разорвать, изорвать. *Через перелаз упав—жупанину пометав.* Грин. III. 665. **Изрубить въ куски.** *Ой як пойду, всієх повоюю, мечом помечу, конем поточу.* Грин III. 44.

Пометухітисѣ, шусѣ, шішсѣ, м. Посуетитисѣ.

Помивати, ваю, вш, м. Мыть еще разъ? *Ідна шие, друга мие, третя помиває.* Чуб. V. 395

Поміі, ів, м. мн. Помои. *В помиях утопити.* Ном. № 14237. Ум **Помійни.** Чуб. III. 86.

Помійний, а, е. Помойный. *Помийне відро.* Славяносерб. у.

Помійник, ка, м. Первоначально—человѣкъ, занимающийся выносомъ помоевъ, а затѣмъ всякій человѣкъ, занимающийся грязной работой; бранное слово Лохв. у. *Ти помійник жидівський.* Гн. II. 70 2) Собака, постоянно роющая въ помояхъ, любящая помои. Лохв. у.

Помійниця, ці, ж. 1) Лоханка для помоевъ, помойница. *Се ходить віник по винниці, — буде кваша в помійниці.* Чуб. I. 110 2) Бранное слово для женщины. Шух. I. 34. **Жидівська, пінська помійниця.** Брань для женщины служащей у евреевъ, у господъ. Грин. I. 235, 241. Ум. **Помійничка.**

Помікати, ваю, вш, м. Расчесать и приготовить для пряденія пеньку или ленъ. Мил. М. 16. *На тобі круг прядіва: щоб ти його пом'яла, потіпала і в мички помикала.* Рудч. Ск. II. 44.

Помікати, ваю, вш, м. 1) Порывать, влечь. *Не видно моїй хати, тільки видно*

грушу, туди ж мою помикає що-вечора душу. Чуб. V. 61. 2) **Поспѣшитъ.** *Вертаєшся було, то наче ззаду чорт доганяє,— так помикаєш.* Св. Л. 32.

Помілешно, нар. Ошибочно.

Помилітисѣ См. **Помилятисѣ.**

Помилка, кя, ж. Ошибка **Помилка** за хвалми не іде. Ном. № 7446 **У помилку.** По ошибкѣ. *Оце дивизія та й годі! чи воно піп помиливсь, що став я лічити, аж воно цілісінька сороківка грошей у помилку перейшла.*

Помилуванія, ня, с. Помилованіє; пощада. *З мого рятування не буде помилування.* Ком. II. № 934.

Помілувати, лую, еш, м. Помиловать; пощадить. *Усе Бога молить, щоб Бог його помилував.* Рудч. Ск. II, 22. *Вовчики-братіки, помилуйте мене—не їзте.* Рудч. Ск. I. 4.

Помилуватисѣ, луюсѣ, ешсѣ, м. 1) Полюбоватисѣ. *Парубок постояв на зірку, помилувався красою околиці.* Мир ХРВ. 8. 2) **Поласкать другъ друга.** *Помілуймосѣ, помилуймосѣ, хто кому рад.* Чуб. IV. 239.

Помільне, ного, с. Плата посланному отъ мили.

Поміляти, ляю, вш, м. Намыливать еще разъ? *Ідна шие, друга мие, третя помиває, а четверта милом милиль, п'ята помилляє.* Чуб. V. 395.

Помілятисѣ, ляюсѣ, ешсѣ, сов в. **помилітисѣ, луюсѣ, лишсѣ, м.** Ошибатисѣ, ошибетисѣ. *Читать книги помилляютьсѣ.* Чуб. V. 1166. *Дивись, щоб не помиливсь, а отся не журивьсь.* Ном. № 5859.

Помімрити, рю, рш, м. Побормотать нѣкоторое время. *Помимрив, помимрив шось.* Мнж. 104.

Помин, ну, м. Поминаніє. *Ой Сергягу положили да і заховали, да помин по Україні, помин відправляли.* Также и во ми. ч. *Подумала, що його вже на світі нема і стала справляти помини.* Грин I. 210. См **Поминки.**

Поминальний, а, е. Поминальный

Поминальник, ка, м Синодикъ.

Поминальниця, ці, ж. Одна изъ четырехъ осевнихъ субботъ (**Кузьмина, Лучина, Дмитрова, Михайлова**), въ которыя поминаются умершіє подаваніємъ священнику „на часточку“ и воздержаніємъ отъ нѣкоторыхъ работъ. Мил. 171

І. Поминати, наю, еш, сов в. **пом'януті, ну, веш, м.** 1) Поминать, помянуть, упомянуть, назвать по имени **Хто**

мене пом'янув, щоб той не минув. Ном. 2) Поминати, помянуть (усопшаго). Чуб. V. 370. Хреста ніхто не поставить і не пом'яне. Шевч.

II. Поминати, наю, еш, сов. в. поминати, ну, неш, гл. Проходить, проїзжать, проїхати и пр. мимо, миновати, минути. Ми вже той хутір поминули. Змієв. у. Уже петрівочка поминає. Мил. 93.

Поминатися, наюся, ешся, гл. БЫТЬ поминаемимъ. Ох, моя матінко, снівся мені батенько. — Цур йому, моя доненько, — поминатися хоче. Ном. № 12812.

Поминки, нов, ж. мн. Поминки. Зробити поминки я хочу, поставити обід старцям. Котл. Ев. Я нічого не жалував на поминки. Г. Барв. 209. Русальні поминки. Четвергъ троїцкой недѣли. Г. Барв. 350. См. Помин.

Поминутися, нуся, нешся, гл. Минути. Поминулися в саду яблущка, ще й солодкій думки; поминулося дівуваннячко, ще й дівоцькі думки. Грин. III. 224. Поминуться роскішеньки, і сама я бачу. Чуб. V. 517.

Помирити, рю, рш, гл. Помирить. Може й Хмельницькому доведеться їх помирить. Стор. МПр. 89. Пійди лишень помири їх. ЗОЮР. I. 162.

Помиритися, рбся, ршся, гл. Помириться. Не помиряться, як два коти над салом. Ном. № 4148.

Помирна, ної, ж. Мирова. Ось я вам напишу помирну. Ном. № 4204.

Помирувати, рую, еш, гл. Помазати елеємъ.

Помиршавити, вію, еш, гл. Сдѣляться чахлымъ, болѣзненнымъ, невзрачнымъ. Чогось хлопцень помиршавів. Рідне село наче... помиршавіло. Мир. Пов. II. 93

Помисел, слу, м. Помышленіе. Щоб з нею одружитись... то я тою і в помислі не мав. МВ. (КС. 1902. X. 150). Чи нема в його помислу, щоб—нехай Бог боронить—самому собі смерть загодять. Кв.

Помислити, слю, лиш, гл. Подумати. Бачиш мене, милий, южу, хорошую, южу, хорошую, повік здоровую; а боронь, Боже, недуги, тоді ти помислиш об другій. Мет. 46.

Поміти, мію, еш, гл. Помыть. Ой помила у воді, посушила на юрі. Чуб. V. 435.

Помітися, міюся, ешся, гл. Помыться. Чоловік той став просити вовка, щоб він дозволив йому перед смертю помитися.

Чуб. I. 52. Помыть голову. Задай мене, ненько, в суботу пізенько, як дівчата поміються й плетуться дрібненько. Грин. III. 559.

Поміток, тку, м.—Майка. Вх. Лем. 453.

Помихтіти, хчу, тіш, гл. Побѣжати. На улицю да й помихтіла. Грин. III. 99.

Помишлєння, ня, с. Помышленіе. Тільки моєї й думки, тільки і помишлення, щоб швидче бути укуні з Марусею. Кв.

Помишляти, ляю, еш, гл. Думати, помышлять. Нічого о собі не дбаєш, о розбю помышляєш. Чуб. V. 233.

Помівка, ви, ж.—Помовка. Це в нас така помівка. Каменец. у.

I. Поміж, жі, ж. Проходъ. Крутом люде у два ряди настали рясно, мов квіток хто рядочками насаждав, тільки поміж пропустили попові з причетом пройти. Г. Барв. 65

II. Поміж, нар. 1) Около, возлѣ, въ смежности. Мати за няньку у другому дворі поміж. Г. Барв. 544. 2) Подъ рядъ, сплошь У трьох дворах поміж вигнули скотина. Лебед. у.

Поміж, пред. 1) Между, среди. Поміж тими туманами сиз голуб літає. Чуб. Піти поміж люде. Пойти въ люди, въ среду людей. От і пішов поміж чужі люде. Федьк. 2) Мимо. А подружечки все віночки та й плестимуть, поміж твої ворітеньки та й нестимуть. Мил. 131.

Поміжний, а, е Смежный, сосѣдній. Иноді буває так як одрізане село од других поміжних сел і обличчем, і одежею. і мовою. О. 1862. VIII. 31.

Поміжник, ка, м. Сосѣдъ по земельнымъ владѣннямъ.

Помізкувати, кую, еш, гл. Подумати. поразмыслить Коли хочеш що казати—перш помізкуй, як почать. Ном. № 14205.

Помізчити, чу, чш, гл. Разбитъ въ дребезги. Потроцив, помізчив геть ті горшки. Драг. 209.

Помік, моку, м. Конопля, намоченная въ рѣкѣ. Старшина звелів помоки повитяти з річки, а то чийсь помік один зостався. Волч. у.

Помілко, нар. Мелковато.

Помініти, ню, ніш, гл. 1) Обѣщать. Та вна мені помінила подарунок дати. ЕЗ V. 146. 2) Загадати. Як завітє вишня на св. вечер—збудеться, на що помінила. О. 1861. XI. Св. 54.

Помінітися, нюся, нишся, гл. Дать

объцаніє, пообъцать, обязаться. (Гроші) до церкви помінилась на молебінъ однести. О. 1861. VI. 73. Я помінилася поставити свічку за сорок копійок. Харьк. Помінився дочку за мене дати. Черк. у.

Поміняти, няю, еш, гл. Обмѣнять (во множествѣ). Він свої коні на ярмарку поміняв: гарні оддав, а погані взяв та ще й додачі циганам дав. Черниг. у.

Помінятися, няюся, ешся, гл. Помѣняться. Осъ тобі новенький карбованецъ, поміняймось на старою. МВ. I. 56.

I. Помір, мѣру, м. Моръ, епідемія. ЕЗ. V. 102. Помір в селі. О. 1861. XI. Св. 66.

II. Помір, мѣру, м. Измѣреніє землі. Желех.

Помірання, ня, с. Умираніє, смерть. Оце тобі, мій синочку, та усе твоє докоряння, а за те ж тобі, мій синочку, та таке ж твоє помірання. Грин. III. 383.

Помірати, рѣю, еш, гл. Умирати. Ой прощай, світе ясний, прекрасний, тяжко на тобі жити; а тяжче, важче молоденькій не наживишсь помірати. Чуб. V. 146.

Поміркований, а, в. Разсудительный, (Ананьев. у.) обдуманний.

Поміркування, ня, с. Разсудительность, разсудливость, благоразуміє. Волин. г.

Поміркувати, кую, еш, гл. Подумати, поразмыслить. Лучче ж поміркую, де то моя Катерина. Шевч. 79. Своім розумом поміркувати. ЗОЮР. I. 174.

Поміркуватися, куюся, ешся, гл.
1) Подумати, поразмыслить. Драг. 244. Вернися, дочко, вернися, поміркуюмося. Чуб. V. 906. Оттак серцея наш Рябло поміркувавсь, та й спать на цілий день і цілу ніч попхавсь. Г.-Арт. (О. 1861. III. 83). Пішов до голови по розум, поміркувавсь. О. 1861. III. 88. 2) Одуматься. Будеш бити, сли-м провинила, а може ся поміркуєш та мені подаруєш. Гол.

Помірне, ного, с. Подать отъ мѣры.

Помірний, а, в. 1) Въ пору, въ мѣру, какъ разъ. Мнж. 190. 2) Умѣренный. Херс. г. А я так небагацько бажала! моя молитва така помірна була. Левци. I. 515.

Помірниця, ці, ж. Бочка, въ которую ссыпають зерно мельнику.

Помірність, ности, ж. Умѣренность. Левци. I. 475. Чуб. I. 283.

Помірно, нар. 1) Въ пору, въ мѣру, какъ разъ. Мнж. 190. 2) Умѣренно.

I. Помірок, рку, м. = I. Помір. Як коли, до воно (небо) розчиняється, тільки на яку небудь оказію: на войну, або на помірок, або на голод. Чуб. I. 2.

II. Помірок, рку, м. Приусадебная ежегодно засѣваемая земля. Козел. у. На лумельському помірку стояла береза в барвінку. Мет. 183.

Помірчий, чого, м. Землемѣръ. НВолын. у.

Помір'я, р'я, с = I. Помірок. Челядників їх вигубить помір'я, і вдови їх слезами не заплачуть. К. Іов. 58.

Поміряти, ряю, еш, гл. Измѣрять. Та й малий же, каже, з біса; а ну я тебе поміряю. Рудч. Ск. I. 3.—ніжки, ручки дитині. При купавѣ ребенка свести вмѣстѣ на моментъ правую ручку съ лѣвой ножкой, а лѣвую ручку съ правой ножкой. Навчаю, як і покупати... як ніжки, ручки поміряти, щоб і своїй дитині, бува, ніжок не звихнула. Г. Барв. 436.

Помірятися, ряюся, ешся, гл. Смѣряться. Рудч. Ск. II. 168.

Помісити, шѣ, сиш, гл. 1) Помѣситъ нѣкоторое время. 2) Смѣситъ (тѣсто, глину—во множествѣ).

Поміст, мѣсту, м. Поль деревянный. Сям. 2. Шух. I. 93. А в нашого Галайди хата на помості. Шевч. 209. Дождидайся мене, серденьтко мое, цей та до себе в гості, як виросте в тебе трава на помості. Мет. 23. У дівчини чорнявої весь двір на помості. Мет. 90. Як шкваркне об поміст. Мнж. 7.

Помістити, ся, см. Поміщати, ся.

Помісті, нар. Вмѣстѣ. Там же біля того шинку стоїть і другий шиньок, там помісті стоїть. Екатериносл. у. (Залюбов.).

Помістниця, ці, ж. 1) Доска на днѣ воза. 2) Половица.

Помісто, та, с. = Помістя. Лохв. у.

Помість, нар. Будто, словно. І такі веселі були, щасливі! любо й подивиться, помість сам одмолодієш. МВ. I. 131.

Помістя, тя, с. Должность, служба, мѣсто. Чи не знаєте, кажу, де б тут помістя можна знайти? МВ. I. 23.

Помісь, нар. = Помість. Помісь би то не бачить. ЗОЮР. I. 27. Говорить, помісь співає. МВ. (О. 1862. III. 46).

Помісяшно, нар. Помѣсячно.

Помітати, тѣю, еш, сов. в. поместі, мету, тѣш, гл. Местъ, выметать, выместь. Будемо хату помітати. Вже й світлонька пометена. Грин. III. 47.

Помітáчка, **ки, ж.** Старая изодранная шапка? *Поки ем ся не вженив,—шапка ми рогачка, а як ем ся оженив,—тепер помітáчка* Гол. II. 556.

Помітати. См. Помічати.

Помітний, **а, е.** Замѣтный, примѣтный. Екатериносл. у. *Я свого ножа зараз пізнаю, бо він помітний.* Славяносерб. у.

Помітно, нар. Замѣтно. *Не помітно, щоб він водився з тією дівкою.* Екатериносл. у.

Помітувати, **тую, еш, г.** Бросать. *Дрібне листє пописує, там у воду помітує.* АД. I. 135.

Помітуха, **хи, ж.** Выметальница. Пожелание новорожденной на крестинахъ: *Щоб часна, красна, доволітня... щоб помітуха і помазуха, і швачка, і прачка, і пряха.* Мил. 27. Ум. Помітушна.

Поміть, **меті, ж.** Кучка сжатого, но еще не связанного въ снопы хлѣба. *Збіжже на пометі.* Вх. Зн. 52. См. Помет.

Поміч, **мочі, ж.** Помощь. ЗОЮР. I. 65. *Молодо оженившись, скоріше помочі діждеш.* Пом. № 5909. *Милосердою Бога на поміч не прохали.* Макс. У помочі, до помочі стáти. Помочь. Ум. Помочна. *Мої милі соколочки, станьте мені до помочки.* Чуб. III. 48.

Помічати, **чáю, еш, сов. в.** помітати, **чу, тиш, г.** Замѣчати, замѣтять. *Я помічати стала, що Парася сама собі думає та думає.* МВ. II. 20.

Помічний, **á, é.** Помогающий въ бо-лѣзняхъ, цѣлительный. ЕЗ V. 194, 206. *Вода була така помічна, тяжко помічна, як хто на очі слабів.* КС. 1884. VIII. 720. (Зілля) помічне від уроків. МУЕ. III. 47.

Помічнийк, **помішнийк**, **ка, м.** Помощникъ. Левиц. Пов. 136. *Попереду йшов Шука з своїм помішником паном Підпольським.* Стор. МШр. 103.

Помічнийця, **ці, ж.** Помощница. К-Досв. 220. Мил. 34. *Бриця в пашні помішниця.* Ном. № 10136. Ум Помішнична. *Та не сама пряха,—були помішнички.* Чуб. V. 1182.

Помішати, **шáю, еш, г.** 1) Помѣшать. *Борц каже: „помішай мене!“* Чуб. III. 58. 2) Смѣшать. *З хатами помішані якісь хліви, якісь загороди.* Левиц. I. 90.

Помішáтися, **шáюся, ешся, г.** 1) Смѣшаться. *Помішався з їх ледачим кодлом.* К. Псал. 246. 2) Смѣшаться, сбиться. *Він казав раз так, а вдруге інак,—сам помішався* Екатериносл. у.

Помішнийк, **помішниця.** См. Помічнийк. помішниця.

Помішничка, **ки, ж.** Ум. отъ помішниця.

Помішáти, **шáю, еш, сов. в.** помішати, **міщú, стиш, г.** Помѣщать, помѣститъ.

Помішáтися, **шáюся, ешся, сов. в.** помішáтися, **міщúся, стишся, г.** Помѣшáться, помѣститъся. Ном. № 8817. Рудч. Ск. I. 62.

Помка, **ки, ж.** Въ выраженіяхъ: *Узяти в помку. Запомнить. Візьми собі у помку. Мені в помку, не в помку. Я помню, не помню.* О. 1862. IX. 70. *В помку всім, як Сутяженко оддавав Одарку.* См. Помки, помок. Мкр. Н. 32.

Помки, нар. Памятно. *Помки вам панове, як горів Харків?* Харьк. г. *Мені се у помки, як чумаство було по холодній горі.* Харьк. г. См. Помна, помон.

Помкнúтися, **нúся, нѣшся, г.** Помчаться, броситься. *Помкнулась аж туди пташка.*

Помлівáти, **ваю, еш, сов. в.** помліти, **млію, еш, г.** 1) Обомлѣвать, обомлѣть. *Моє серденько мліє, мліє, помліває.* Чуб. V. 403. *Болить животочок, все тіло помліло.* Чуб. V. 263. *Усі помліли: „Се він,—кажуть,—збожеволів.“* Г. Барв. 210 2) Вспотѣть, обезсилѣть отъ жары. *Буйволи на сонці помліли.* Драг. 2.

Помножáння, **ня, с.** Умноженіе.

Помножáти, **жáю, еш, сов. в.** помножити, **жу, жиш, г.** Умножать, умножить.

Помножáтися, **жáюся, ешся, сов. в.** помножитися, **жуся, жишся, г.** Умножаться, умножиться.

Помнякшати, **шáю, еш, г.** = Пом'якшати. Мир. Пов. I. 160.

Помняти, **мнú, нѣш, г.** и пр. = Пом'яти и пр.

Помняшкúрити, **рю, рш, г.** = Пом'яшкурити. Черк. у.

Помовити, **влю, виш, г.** Поговорить.

Помовка, **ки, ж.** 1) Пословица, поговорка. 2) Разговоръ, рѣчь. *На вовка помовка, а злодій кобилу вкрив.* Ном. *О вовку помовка.* Чуб. I. 240

Помовкнути, **немо, нете, г.** Умолкнуть (о многихъ). *Усі троє полягали і помовкли, мов би поснули.* Мир. Пов. II. 110. *Гадюки як засичать, а сама бѣмша як засичить на них,—вони всі і помовкли.* Драг. 11.

Помовляти, **лáю, еш, г.** Уговаривать.

Утінкою називає, шлюбну брати помовляє. Мет. 9.

Помобчати, чу, чиш, *гл.* Помолчать. Помовчи, язичку, кашки дам. Ном. № 1108.

Помоба, ги, ж. Помощь. Ном. № 4557. Мкр. Г. 22. Бог усім помога. Черк. у. Переплива на помогу. Шевч. 60. Та з бо-жої помочи топчи вороги під ноги. Нп.

Помогати, ся, *гл.* = Помагати, ся.

Помогорічати, чу, чиш, *гл.* Угостить могорычемъ.

Помогті, ся. См. Помогати, ся.

Помок, мку, *м.* = Помка. Плив без помку. Мкр. Г. 7. Як би я се все у помку держала! а то ж воно мені не нужне, то й забулось. Новомоск. у. См. Помка, помки.

Помбе(ну)ти, немо, нете, *гл.* Измокнуть (о многихъ).

Помокрілий, а, е. Измокній, сдѣлав-шійся мокрымъ. Довго тінъ від неї гойда-лася на помокрілій стіні. Мир. Пов. I. 115.

Помокріти, рію, еш, *гл.* Сдѣлаться мокрымъ

Помоліти, лю, лиш, *гл.* Заставить (ре-бенка) молиться Богу, говоря ему молитву, которую ребенокъ повторяетъ. Ти, старий, хоч би дитину Богу помолв. Золотонош. у. А я скажу татові, що ти мене Богу не помолв. Харьк. и Екатериносл. г. г.

Помолітися, люся, лишся, *гл.* Помо-литься. Встали вони, помолулись Богу, і ста-ло світати. Рудч. Ск. I. 120

Помолодикувати, кую, еш, *гл.* По-быть молодымъ человекомъ. Сьогодні сиву шапку на бакир зверне, помолодикує; на завтра чорну смушсву. Г. Барв. 103.

Помолодітися, джуся, дішся, *гл.* Покрыться тонкими бѣлыми облачками (о небѣ). Помолодилося небо. Вх. Зн. 52.

Помолодіти, дію, еш, *гл.* Помолодѣть, сдѣлаться молодымъ. Помолодів і зробився ще краший, ніж був. Рудч. Ск. I. 128.

Помолодішати, шаю, еш, *гл.* = Помо-лодшати.

Помолодки, *м.* Бѣлыя облачка на небѣ. Вх. Зн. 52.

Помолбдчати, чаю, еш и помолбд-шати, шаю, еш, *гл.* Сдѣлаться моложе, помолодѣть. Аж помолодшав, наче на тур-ка йде. МВ.

Помолбти, мелю, леш, *гл.* Помолоть, смолоть.

Помолотіти, лочу, тиш, *гл.* Помоло-тить, смолотить. Я ціном помолотю. Чуб. V. 1144.

Помолбчине, ва, *м.* Раст. Capsella Bursa pastoris Mönch. ЗЮЗО. I 115.

Помбльне, ного, *с.* Сборъ хлѣбомъ съ мельницъ.

Поморгати, гая, еш, *гл.* Помигать. Штирі хлопці варті дали, на соьького по-моргали. Чуб. V. 983.

Помордувати, дую, еш, *гл.* Помучить.

Помордуватися, дуюся, ешся, *гл.* По-мучиться.

Поморіти, рю, риш, *гл.* Утомить (мно-гихъ).

Поморітися, римося, теся, *гл.* Устать, умориться (о многихъ). Чи потомились, чи поморились, чи на мене, нивку, забу-лися. Чуб. III. 241. Танцювали, танцю-вали та й поморились. Драг. 340.

Поморбзити, жу, зиш, *гл.* Поморозить. Мороз поморозив (гречку). Рудч. Ск. I. 90. Білі ніженьки мороз поморозить. Чуб. V. 84.

Поморозь, зі, ж. Изморозь. Де родить-ся той лід, прозірна крига, та поморозь, той иней піднебесний. К. Іов. 87.

Поморбчати, чу, чиш, *гл.* 1) Нѣкото-рое время морочити. 2) Одурачить, лишить сознания, забить голову (многахъ, многимъ).

Поморбчатися, чуся, чишся, *гл.* По-возиться.

Поморхлий, а, е. Сморщившійся.

Поморхнути, ну, неш, *гл.* Сморщить-ся. А на вроду який? увесь поморх, а хода, а мова яка! Г. Барв. 85. Гніздо своє мо-шу... на старих поморхлих дубах. О. 1862. VII. 48. Поморхнуть кавуни, як між ойр-ками лежатимуть,—так і побрижжуть-ся, як хаява Волч. у.

Поморщина, ни, ж. = I Помір = I По-мірок. Се буде поморщина: се смерть го-лосила. Так одного году було, так що дітей передувив оттой діхтерик. Грищенко, Изъ устъ народа, 126.

Поморщити, шу, шиш, *гл.* Поморщить, сморщить. Чуб. V. 1106.

Поморщитися, щуся, шишся, *гл.* По-морщиться, сморщиться. Палці почор-ніли, поморщились, пошерхли. Левиц. I. 194.

Поморянець, нця, *м.* Приморекій жи-тель. Изъ фальсифицированной пѣсни: З литвою б'ються поморянци. Мет. 373.

Помоскалити, лю, лиш, *гл.* Обрусить. Левиц. I. 332. Ном. Од. вид. III.

Помоскалитися, люся, лишся, *гл.* Обрусѣть.

Помбстина, ни, ж. 1) = Помістниця I. Kolb. I. 67. 2) = Кладна. Ум. Помостіночна.

Через річеньку, через бистреньку помостиночка лежить. Грин. III. 278.

Помостіти, моцú, стиш, гл. 1) Вымостить, настлать. *Ми мости помостимо та й підемо гулять.* Чуб. 2) Наложить, настлать. *Прийшов у садок, помостив на деревині колочок і сів на їх.* Рудч. Ск. I. 153. 3) Свить (гнѣздо). *Не мости гніздечка й у лужечку, помости гніздечко й у садочку.* Чуб. V. 850.

Помостітися, щúся, стишся, гл. Постлать себѣ постель. *Помостилась на лаві... і собі лягла.* Мир. Пов. II. 55.

Помотайло, ла, с. Первоначальное значеніе: тотъ, кто мотаєть, наматываєть. Встрѣчено въ сказкѣ, гдѣ помотайломъ въ шутку названъ человекъ, учившій женщину прясть, мотать и пр. Мнж. 100

Помотати, тajú, еш, гл. Смотрать (во множествѣ) *На тобі на дві мички прядіва, щоб ти і зом'яла, і спряла й помотала.* Рудч. Ск. II. 44.

Помотатися, тajúся, ешся, гл. 1) Помотаться, поболтаться. 2) Пошататься, походить, посуетиться *Поміж людьми помотается, звичайв набірається.* МУЕ. III. 159.

Помотлошіти, шú, шійш, гл. 1) Превратить въ хламъ, въ куски, разломать въ куски, разорвать въ куски. *Очима вже помотлошив мене й пожер (чорт).* МВ. (КС. 1902. X 154).

Помотлятися, ляюся, ешся, гл. 1) Помотаться, поболтаться 2) Послоняться

Помотрошіти, шú, шійш, гл. Поморозить, попорозить (о дождѣ, снѣгѣ). *Зніжок помотрошив трошки та й перестав.* Харьк. у

Помохнатіти, тію, еш, гл. Сдѣлаться мохнатымъ.

Помоцуватися, цúюся, ешся, гл. Силиться, натужиться, дѣлать усилія нѣкоторое время. *Як би в що задніми ногами впертися, та так би й вистрибнув; а так помоцується - помоцується і бовтне (в воду).* Св. Д. 96.

Помочі, допоможú, жеш, гл. = Помогти Желех.

Помочіти, чú, чиш, гл. Замочить. помочить. *Дош помочить* Рудч. Ск. I. 170. *Скочила, перескочила та хвостик помочила.* Ном. № 9878.

Помочітися, чúся, чишся, гл. Помокнуть, смокнуть.

Помочка, ки, ж. Ум. отъ поміч.

Помочувати, чую, еш, гл. Смачивать. Шух. I. 253.

Помпа, пи, ж. 1) Великолѣпіє, пышность. 2) Важничанье. *Це він з помпи.* Переясл. у. 3) Насось. Желех.

Помпувати, цúю, еш, гл. Качать насосомъ. *Помпує, як чорт у боклазі.*

Помраба, ки, ж. Пасмурная погода, туманъ. Вх. Зн. 52.

Помрїти, мрїю, еш, гл. Виднѣться нѣкоторое время вдали.

Помрїяти, мрїю, еш, гл. Помечтать.

Помрúжити, жу, жиш, гл. Пожмурить нѣкоторое время глаза.

Помрячіти, чú, чійш, гл. Поморозить (о дождѣ). *У нас не було дощу, так тїльки, помрячив.*

Помста, ти, ж. Местъ, отмщеніе. Стор. МПр. 32. К. Бай. 84. *Його душа кипїла помстою і ненавистю.* Левид. Пов. 12.

Помстїтель, ля, м. = Помстник. *Помститель кривди.* К. МВ. X. 8.

Помстїти, мщú, стїш, гл. = Помститься. Грин. I. 66.

Помстїтися, мщúся, стїшся, гл. Отомстить кому. *Як би це над ним помститься?* Драг. 166. *Бенедь над Лазором помстився.* НВолын. у. *Зневажала його і він за те помстився.* Чуб. I. 45.

Помстник, ки, м. Мститель. *Рука Господня помстників карає.* Костом. (Сніп. 76).

Помугікати, каю, еш, гл. Пѣть нѣкоторое время себѣ подъ носъ.

Помúлити, лю, лиш, гл. 1) Давить, жать нѣкоторое время. 2) Натереть (ногу сапогомъ и пр.—во множествѣ)

Помúляти, ляю, еш, гл. = Помулити 2. *Аж плечі помуляв віровкою.* Рудч. Ск. I. 53.

Помуркотати, кочú, чеш, гл. Помурлыкать

Помурмотати, чú, чеш, гл. Побормотать

Помурувати, рúю, еш, гл. Построить, сложить изъ камня или кирпича. *Що в конєць мосту да калинового, там стояла світлочка помурованая.* Чуб. III. 391.

Помурчати, чú, чійш, гл. Помурлыкать.

Помутїти, чú, тиш, гл. = Скаламутити.

Помутїтися, чúся, тишся, гл. 1) = Скаламутитися. 2) Помрачиться въ разсудкѣ. *Христя прикро на матір дивилася, думаючи, чи не помутилася бува.* Мир. Пов. I. 171.

Помутнітися, нюся, нїшся, гл. Помутиться. *Веселі думки помутнилися.* Мир. Пов. I. 134.

Помучити, чу, чийш, и. Помучить, измучить. *Що воно за чоловік був так помучений.* Рудч. Ск. II. 149.

Помуштрувати, рую, еш, и. Поучить вѣкоторое время военнымъ пріемамъ; пошколить.

Помчати, мчу, чийш, и. Помчатъ, быстро понести, повезти. *Куди Мар'єчку помчали,—тільки слід.* Мет. 229. *Чортинята миттю приробили йому довгenni крила та й помчав він мене у те саме сушло.* Стор. МІр. 47.

Помчатися, мчуся, чийся, и. Поччаться. *Данило на коня і помчався не олядаючись.* МВ. I. 156.

Помшити, мшу, шийш, и? Шовком шити,—щоб не помшити. Грин. III. 11.

Пом'якчати, чу, чийш и пом'якшити, шу, шийш, и. Размягчить, сдѣлать мягкимъ. *Велика буває чубанина навкулачках, а инший довідається, що й молотить не можна: пом'якчать ребра.* ЗОЮР. I. 146.

Пом'якшати, шаю, еш, и. Смягчиться, сдѣлаться мягче. *На дворі пом'якшало, а то мороз був сильний.* Борз. у.

Пом'якшити. См. Пом'якчати.

Пом'янути. См. Поминати.

Пом'яти, мну, мнеш, и. Помять. *На тобі круг прядува: щоб ти його пом'яла, потіпала і в мички помикала.* Рудч Ск II. 44.

Пом'ятися, мнуся, мнешся, и. 1) Помяться, измяться. 2) ? *Він довго не спечечався, потерся, пом'явся та й мусів доставити гроші.* Левиц. Пов. 65.

Пом'яшкүрити, рю, рийш, и. Измять, намять. Черном.

Понабаламүчувати, чую, еш, и. Тоже, что и набаламутити, но во множествѣ.

Понабивати, ваю, еш, и. То-же, что и набити, но во множ. *Ваші діжки всі вже понабивав.*

Понабігати, гаємо, ете, и. Набѣжать, сбѣжаться (о многихъ). *Понабігають з слободи дитвора до діда.* Драг. 419.

Понабілювати, люю, еш, и. Набѣлить (во множествѣ).

Понабірати, раю, еш, и. То-же, что и набірати, но во множествѣ. ЗОЮР. I. 291. *Вони понабірали за пазуху піску.* Рудч. Ск. II. 68.

Понабіратися, раємося, етеся, и. То-же, что и набіратися, но во множествѣ. *Як ми любилися, як ми кохалися, славиноговору понабіралися.* Мет. 53. *О, де ви такі розумні й понабіралися.* Ном. № 6219.

Понабліжати, жаю, еш, и. Приблизить (во множествѣ).

Понабліжати, жаємося, етеся, и. Приблизиться (во множествѣ).

Понабріхувати, хую, еш, и. Налгать (во множествѣ). *Що вона на мене понабрiхувала! Я сяка й така, і носата, і зубата, і горлата, і задрипана, і лиса, ще й до того відьма.* Левиц. ПЙО. I. 375.

Понабрювати, брюю, еш, и. То-же, что и наброїти, но во множествѣ или о многихъ.

Понабрякати, каємо, ете, и. Набухнуть (о многихъ). *Бруньки в саду на дереві понабрякали.* Левиц. I. 339

Понабувати, ваю, еш, и. 1) Надѣть обувъ (во множествѣ или о многихъ). 2) Приобрѣсть (во множествѣ). *Десь понабували й дерева.* Мир. ХРВ 102.

Понабудовувати, вую, еш, и. Настроить (во множествѣ).

Понабуркбувати, вую, еш, и. Наместв снѣгу. *Он дивись, як понабурковувало коло хати.* Екатеринбург. у. Слов Д. Эварн.

Понаважувати, жую, еш, и. То-же, что и наважити, но во множествѣ или о многихъ.

Понавалювати, люю, еш, и. Навалить (во множествѣ).

Понаварювати, рюю, еш, и. Наварить (во множествѣ). Маркев. 71. *Вона заходилась,—понапiкала хліба, понаварювала.* Грин. II. 85. *Мати понапiкала й понаварювала.* Левиц. Пов. 154.

Понаверббувати, вую, еш, и. Навербовать (многихъ).

Понавертати, таю, еш, и. То же, что и наvernүти, но во множествѣ. *Звозив хліб, поставив на току: оттакі скирти понавертав.* Мир. ХРВ. 59.

Понавивати, ваю, еш, и. Навить, намотать (во множествѣ).

Понавикати, каємо, ете, и. Привыкнуть (о многихъ). *Так уже діти в їх поганю понавикали.* Черниг. у.

Понависати, саю, еш, и. 1) Нависнуть (во множествѣ). *Сіно дощовою водою поневисало, так воно на плотях понависало.* Зміев. у. 2) Быть завѣшену, закрыть чѣмъ-либо нависшимъ. *Та вже тая доріженька терном заросла, терном заросла, пилом припала, червоною та калиною понависала.* Чуб. V. 752. См. Позависати.

Понавівати, ваю, еш, и. Навѣять (во множествѣ).

Понавірати, р'яю, еш, *м.* Раздать въ долгъ. *Людям багато понав'ряв, як би то всі поодавали.*

Понавішувати, шую, еш, *м.* Нав'сить, разв'сить (во множествѣ).

Понаверугі, нар.—**Наверуги**. *Понаверуги нїде нічою не видно й близько.* Мнж. 149.

Понав'днати, джу, днш, *м.* Навести (многихъ). *Е, та ти тут не один, з тобою ще якись п'яниці, понав'днв уже!* Чуб. I. 153.

Понав'зяти, жу, зш, *м.* Навезти (во множествѣ). *Що то, батечку, із яких то міст на той ярмарок не понавозили всякого хліба.* Кв.

Понаволікати, к'аю, еш, *м.* Натащити (во множествѣ). *На що то ти всякого ломаччя сюди понаволікав?* Харьк. у.

Понавр'очувати, чую, еш, *м.* То-же, что и навр'очити, но во множествѣ.

Понавч'ати, ч'аю, еш, *м.* Научити (многихъ или многому). *Він і сам читати вміє і дітей усіх понавчав* Пирят. у.

Понавч'атися, ч'аємося, ет'еся, *м.* Научитися (о многихъ или многому). *Ми понавчались.* Г. Барв. 436. *В панів понавчались.* Кв.

Понаг'адувати, дую, еш, *м.* Напомнить (многимъ). *Понагадуй же їм, а то може хто забувся.* Богодух. у.

Понаган'яти, н'аю, еш, *м.* Нагнать, пригнать, согнать. *Коней понаган'яли.* Драг. 203.

Понаг'арбувати, бую, еш, *м.* То-же, что и наг'арбати, но во множествѣ. *Понаг'арбували вони собі і грошей і всього,—буде і їм і дітям.* Богодух. у.

Понагарт'овувати, вую, еш, *м.*—**Нагартувати**.

Понаг'ачувати, чую, еш, *м.* То-же, что и наг'ачити, но во множествѣ.

Понагин'ати, н'аю, еш, *м.* Нагнуть (во множествѣ). *Як би нам оці вишні хто понагинав, а то не достанемо рвати.* Богодух. у.

Понагин'атися, н'аємося, ет'еся, *м.* Нагнутися (о многихъ). *Верби понагинались над водою.* Левиц. I. 62.

Понаг'ляти, л'аю, еш, *м.* Торопить. Гол. III. 503.

Понаг'лятися, л'аюся, ешся, *м.* Торопитися, сп'штити. Гол. II. 714.

Понагн'ичувати, чую, еш, *м.* Нажать, надавить (во множествѣ). *Понагн'ичуй же і капусту і буряки.* Черниг. у.

Понагн'обювати, н'обюю, еш, *м.* Унавозить (во множествѣ).

Понагов'орювати, рюю, еш, *м.* 1) Наговорить (во множествѣ). 2) Наклеветать (во множествѣ). *Всі знали Борюха, нав'тє годили йому, щоб часом не понагов'орював чою на дочок.* Левиц. I. 180.

Понагов'орюватися, р'ємося, ет'еся, *м.* Наговоритися (о многихъ).

Понагод'овувати, вую, еш, *м.* Накормить (многихъ). *Він понагод'овував салом усіх.* Рудч. Ск. I. 196.

Понагон'ити, ню, ниш, *м.*—**Понаган'яти**. *Повен двір овець... понагонив.* Рудч. Ск. II. 15.

Понагорт'ати, т'аю, еш, *м.* Нагрестъ (во множествѣ). *Люде, що та мурашня, купки собі понагорт'али і живуть.* Св. I. 213.

Понагот'овлювати, люю, еш, *м.* Наготовить (во множествѣ). *Жінка усе те понагот'овлювала.* Мнж. 131.

Понагот'овляти, л'аю, еш, *м.*—**Понагот'овлювати**. *Та вже ж ми і столи позастилали, та своїй матінці їсти понагот'овляли.* Мил. 199.

Понаграв'атися, грав'аємося, в'ает'еся, *м.* То-же, что и наг'ратися, но о многихъ

Понагр'ібати, б'аю, еш, *м.* Нагрестъ (во множествѣ)

Понагр'івати, в'аю, еш, *м.* Нагр'ѣть (во множествѣ).

Понагр'іватися, в'аємося, ет'еся, *м.* Нагр'ѣт'еся (во множествѣ). *Груби добре понагр'івались,—тепло буде.* Васильк. у.

Понагр'из'ати, з'аю, еш, *м.* Нагрызть (во множествѣ). *От б'исові мишкі скільки понагр'изали.* Харьк. у.

Понагр'ішувати, шую, еш, *м.* Нагр'ѣшити (во множествѣ).

Понагром'аджувати, джую, еш, *м.* Нагрестъ (во множествѣ).

Понаг'улювати, люю, еш, *м.* То-же, что и нагуляти, но во множествѣ.

Понаг'улюватися, л'юємося, ет'еся, *м.* 1) Нагулят'еся (о многихъ). 2) Наиграт'еся въ какую-либо игру (о многихъ).

Понад, пред. Надъ, вдоль чего, около. *Понад морем-Дунаєм в'ітер явор хитає.* Макс. *Пливе понад берегом.* Рудч. Ск. II. 19. *Понад шляхом, ширшею товрашки гуляють.* Шевч. 77.

Понада, ди, ж.—**Принада**. Вх Зн. 52.

Понадав'ати, даю, еш, *м.* Надавать. *І хвил, і родзенок—всього мені понадає.* Шевч.

Понадавлювати, люю, еш, м. Нада-
влять (во множествѣ).

Понадарювати, рюю, еш, м. Нада-
рять (во множествѣ). *Родичи багаті, так
усяю їй понадарювали.* Київ. у.

Понадбивати, в'яю, еш, м. Надбиль,
отбиль часть (во множествѣ).

Понадбиватися, в'яємося, етєся, м.
Надбилься (во множествѣ).

Понадбїрати, р'яю, еш, м. Отобрать
часть (во множествѣ). *Понадбїрай кар-
топлї з мїшків, а то такі повні, що й не
зав'яжеш.* Харьк. у.

Понадбобувати, вую, еш, м. При-
обрѣсть. Сим. 199. *Понадбобував добра.*

Понадверѣджуватися, джуємося, ете-
ся, м. Надорваться (о многихъ, о здо-
ровьѣ).

Понадвисати, с'яю, еш, м. = **Понави-
сати** 1. *Та вже ж тая стежечка терном
заросла... червоною та каліною понадви-
сала.* Чуб. V. 756.

Понадгорѣджувати, джую, еш, м.
Наградить (многихъ).

Понадгрїбати, б'яю, еш, м. Отгрестъ
часть (во множествѣ).

Понадїм'ати, м'яю, еш, м. Надуть (во
множествѣ).

Понадїм'атися, м'яємося, етєся, м.
Надуться (во множествѣ). *Як птиця на
дворї понадїмається і носи похова,—буде
буря і холод.* ХС. VII. 417. *Паруси шов-
кові так і понадїмались.* Рудч. Ск. II. 80.
*Коли місяць і зорї понадїмаються, т. е.
тускло свѣтять,—буде вїтер.* Грин. I. 254.
Всі понадїмиються, як ті їжаки.

Понадїрати, р'яю, еш, м. Надрать
(во множествѣ).

Понадїти, джу, диш, м. Приманить;
повадить. *Понадїли собик помиями, тепер
і не обженешся.* Черниг. у.

Понадїтися, джуся, дишся, м. 1) =
Повабитися. *Понадївся на неї найперві-
щий парубок на все село.* Г. Барв. 422.
*Як збрешеш, то хоча надсяд'ся, на ласку
послї не понад'ся.* Котл. Ен. I. 9. 2) По-
вадиться. *Цих дїтей тїльки раз-два по-
вами, то так і понад'ються, разів десять
на день бїжать сюди.* Богодух. у.

Понадївати, в'яю, еш, м. Надѣть (во
множествѣ). *Понадївали, хто нову свиту,
хто китаєву юпку.* Кв. *Понадївав на го-
лову, на руки і на ноги.* Рудч. Ск. I. 107.
Понадївав на їх ксьондзівську одежу. Чуб.
II. 603.

Понадїляти, л'яю, еш, м. То-же, что

в надїлити, но многихъ. *Спасибї матерї,
усїм нас понадїляли.* Богодух. у.

Понадекїдати, д'яю, еш, м. Отбросить,
отобрать часть (во множествѣ). *Це ти
важко понакладав* (дров на сани), *понад-
кїдай, а то на юру не вїдемо.* Харьк. у.

Понадекладати, д'яю, еш, м. Отложьть
часть (во множествѣ)

Понадколўпувати, пую, еш, м. Над-
ковырять (во множествѣ).

Понадкѣлювати, люю, еш, м. Надко-
лоть (во множествѣ). *Хто це менї дощечки
понадкѣлював?* Васильк. у.

Понадкорѣчувати, чую, еш, м. Уко-
ротить (во множествѣ).

Понадкѣшувати, шую, еш, м. Надко-
силь (во многихъ мѣстахъ).

Понадкр'яувати, р'яю, еш, м. Над-
рѣзать, урѣзать (во множествѣ). *Дивно
менї, що і скриня замкнена була, а по-
лотно понадкр'яоване.* Черниг. у.

Понадкрѣувати, крѣю, еш, м. = **По-
надкраувати**. *Я, було, стьонжки понад-
крѣю, дївчатам пороздаю.* Г. Барв. 65.

Понадкўсювати, с'юю, еш, м. Над-
кусить (во множествѣ). *Хто то яблука
понадкўсював?* Харьк. у.

Понадл'амувати, мую, еш, м. Надло-
мить (во множествѣ).

Понадлѣмлювати, люю, еш, м. = **По-
надламувати**.

Понадмолѣчувати, чую, еш, м. Над-
молотить (во множествѣ)

Понаднїзувати, зую, еш, м. Снять
часть нанизаннаго со многихъ низокъ.
*Я, було, стьонжки понадкрѣю, дївчатам
пороздаю; разки понаднїзую,—так би все й
роздїлилась із ними.* Г. Барв. 65.

Понадѣювати, дѣю, еш, м. Надонть
(во множествѣ). *Чотири карови держать
та по тричї на день доять. Шо того мо-
лока помидоють!* Богодух. у.

Понадпивати, в'яю, еш, м. Надпить
(во множествѣ). *Оце пошлю глсчики в па-
грїб повиносити, шо ж ви думаете? Усі
понадпиває.* Харьк. у.

Понадпїлювати, люю, еш, м. Над-
пилить (во множествѣ). *Дощки якї довші—
понадпїлюй, щоб усі однакові були.* Бого-
дух. у.

Понадпїсувати, с'юю, еш, м. Надпи-
сать (во множествѣ).

Понадривати, в'яю, еш, м. Надорвать
(во множествѣ)

Понадрїзувати, зую, еш, м. Надрѣ-
зать (во множествѣ). *Це дуже широкї чох-*

ли будуть, — може понадрізувати? Васильк. у.

Понадрубувати, бую, еш, гл. Надрубить (во множествѣ). *Кілочки понадрубувати треба, бо дуже довгі.* Харьк. у.

Понадрукувувати, вую, еш, гл. Напечатать (во множествѣ).

Понадряпувати, пую, еш, гл. Нацарапать (во множествѣ).

Понадсаджувати, джую, еш, гл. То же, что и насадити, но во множествѣ.

Понадсыпати, паяю, еш, гл. Надсыпать (во множествѣ). *Мабуть понадсыпаю по троху пір'я з подушок, а то мати такі туї понасыпали.* Черниг. у.

Понадсихати, хаємо, ете, гл. Подсохнутъ (во множествѣ).

Понадсікати, ваяю, еш, гл. Надсѣчь (во множествѣ).

Понадсмйкувати, кую, еш, гл. Надергать часть (во множествѣ).

Понадсмбтувати, тую, еш, гл. Надсосать (во множествѣ).

Понадточувати, чую, еш, гл. То же, что и надточити, но во множествѣ.

Понадувати, ваяю, еш, гл. = Понадимати.

Понадуватися, ваємося, етеся, гл. = Понадиматися. Сим. 146.

Понадумуватися, муємося, етеся, гл. Задумать, надуматься (о многихъ). *Поки понадумується, чи їхати, чи не їхати, то й вечір буде.* Харьк. у.

Понадхбдити, димо, дите, гл. Подойти, приблизиться (во множествѣ).

Понадщерблювати, люю, еш, гл. Выщербить часть (во множествѣ).

Понажжений, а, е. Привыкший къ чему, разлакомившийся. *Я горілки не п'ю, а на вино понажжений.* Волч. у.

Поназбігатися, гаємося, етеся, гл. Сбѣжаться (во множествѣ). *Поназбігалось їх.* Чуб. II. 55. *Панства усякого поназбігалось.* Рудч. Ск. II. 10.

Поназбірувати, рую, еш, гл. Собрать (во множествѣ). *Поназбірували слив та й продають по копі відро.* Лебед. у.

Поназдивитися, вляюся, вишся, гл. Разсмотрѣть, увидѣть. *Поживете, то поназдивитесь, що у нас робиться.* Мнж. 190. *Ож побачите! ож поназдивитесь!* Левиц. I. 166.

Поназдирати, раю, еш, гл. Надрать (во множествѣ). *З ляхів козаки поназдирали.* К. Хм. 60.

Поназдоганяти, няю, еш, гл. Догвать (многихъ).

Поназивати, ваяю, еш, гл. Назвать (многихъ). *Ідного назвав Гавриїлом, другого Михайлом, — всіх поназивав.* Чуб. I. 144.

Поназлітуватися, туємося, етеся, гл. Слетѣться (о многихъ). *Сороки і ворони поназлітуються і порозхапують кужель.* ЗОЮР. II. 23.

Поназнавати, наю, еш, гл. То же, что и назнати, но во множествѣ.

Поназначати, чаю, еш, гл. Отмѣтити, намѣтити, обозначить (во множествѣ).

Понайдатися, даємося, етеся, гл. Наѣсться (о многихъ). *Драг. 111. Усі понайдались і повіртались.* Рудч. Ск. II. 59.

Понаїжджати, джаємо, ете, гл. = Понаїздити. *Тут стали рушати й наші, що з борошном понаїжджали.* Кв. *Понаїжджають у гості.* ЗОЮР. I. 164.

Понаїздити, димо, дите, гл. Наѣхать (о многихъ), сѣхаться. *Понаїздили до князя гості.* Стор. МПр. 68.

Понайбільше, нар. По большей части. Вх. Лем. 453.

Понаймати, маю, еш, гл. Нанять (многихъ). *Дівчат на буряки понаймав.* Г. Барв. 513. *Нехай мене моя мати похова, нехай мені музиченьки понайма.* Чуб. V. 894.

Понайматися, маємося, етеся, гл. Наняться (о многихъ). *Наї дівчата в строки понаймалися до Покрови.* Славяносерб. у.

Понаказувати, зую, еш, гл. Наговорить (во множествѣ). *Понаказували моїй матері такого, чого й зовсім не було.* Васильк. у.

Понакапощувати, щую, еш, гл. Напакостить (во множествѣ).

Понакарбувати, вую, еш, гл. То же, что и накарбувати, но во множествѣ.

Понакидати, даю, еш, гл. Набросать (во множествѣ). *Понакидали діти в хаті.* Харьк. *Ік Різду сніги понакидають.* Грин III. 373.

Понакипати, паємо, ете, гл. Накипѣть (во множествѣ).

Понакладати, даю, еш, гл. Наложить (во множествѣ). *Сала багато понакладали.* Рудч. Ск. II. 26.

Понакликати, ваяю, еш, гл. Созвать, назвать (многихъ). *Нащо ти так багато людей понакликав? Де ми їх посадимо?* Харьк. у.

Понакльбуватися, вуємося, етеся,

11. То-же, что и наплюнутися, но во множествѣ. *Вже яйця понакльовувались.* НВолын. у.

Понакбвувати, вую, еш, 11. Накбвать (во множествѣ).

Понаколбчувати, чую, еш, 11. Наболтать, намѣшать (во множествѣ). *Понаколочувала такого, що й свині не їстимуть, а вона нам дає.* Богодух. у.

Понакблювати, люю, еш, 11. Наклоть (во множествѣ). *Без наперстка шила, та як пальці понакомовала.* Пирятин. у.

Понакбпувати, пую, еш, 11. Накопать (во множествѣ) *Понакопувать* ямки. Чуб. I. 101.

Понакбчувати, чую, еш, 11. То-же, что и накотити, но во множествѣ.

Понакбшувати, шую, еш, 11. Накосить (во множествѣ).

Понакрадати, дваю, еш, 11. Накрасть (во множествѣ). *На ярмарку понакрадають, а тоді й кажуть, що понакуповували.*

Понакрадатися, дваемся, етєся, 11. Наворовать (во множествѣ). *Понакрадимся трошею та й нікому волос з олови не спав.* Каменец. у.

Понакривати, вваю, еш, 11. Накрыть (во множествѣ). *Я понаварював, понапікав, а вони прийшли, повийдали, листочками понакривали та й пішли.* Чуб. III. 73.

Понакриватися, вваемся, етєся, 11. Накрыться (о многихъ). *Жінки понакривались білими хустками.* Ком. II. 56.

Понакришувати, шую, еш, 11. Накрошить.

Понакрўчувати, чую, еш, 11. То-же, что и накрутити, но во множествѣ. *Понакручує гульки* (на тілі). Мил. М. 89.

Понакупляти, ляю, еш, 11 = Понакуповувати. *Боже ж, багато всього понакупляли!* Славяносерб. у.

Понакупбвувати, вую, еш, 11. Накупить (во множествѣ). *Боже мій! Чого се понакуповували? Я сього не хочу.* МВ. (О. 1862. III. 48). *Понакуповували хліба та мали його з баришем продавати.* Кв.

Понакурювати, рую, еш, 11. Накурить (о многихъ). *Оні ще мені курій! Понакурюють так, що й світу не видно!* Харьк. у.

Поналāгоджувати, джую, еш, 11. 1) Наготовить, приготовить (во множествѣ). 2) Устроить, наладить (во множествѣ).

Поналāзити, зимо, зите, 11. Налѣзть (во множествѣ) *Чого ви сюди понамазали?* Чуб. II. 638.

Поналāжувати, мую, еш, 11. Наломать (во множествѣ).

Поналāтувати, тую, еш, 11. Нашить много заплатъ.

Поналаштбвувати, вую, еш, 11. Приготовить, снарядить (во множествѣ).

Поналāжуватися, жуємося, етєся, 11. Налезаться (о многихъ).

Поналивати, вваю, еш, 11. Налить (во множествѣ). *Поналивала у казани омиви і понаставляла у піч.* Рудч. Ск. II. 152. *Ну що їм від того прибуде, як дощ поналива води?* Гліб.

Поналāгувати, гую, еш, 11. То-же, что и налигати, но многихъ. *Поналилуй волів.*

Поналāтати, тѣємо, етє, 11. Налетѣть (во множествѣ). *Відкіля це оси до нас поналітали?* Киев. у.

Поналāчувати, чую, еш, 11. Насчитать (во множествѣ). *Жид поналічував на людей стілько довгу.* ЗОЮР. I. 285.

Поналбвлювати, люю, еш, 11. Наловить (во множествѣ). *Усяких пташок поналовмоє та й носе продавати.* Богодух. у.

Поналўзувати, зую, еш, 11. Налущить, нащелкать (сѣмячковъ,—во множествѣ). *Не люблю я, як ви скрізь поналузуйте; візьміть хто небудь та позамітайте.* Пирятин. у.

Поналўплювати, люю, еш, 11. То-же, что и налупити, но во множествѣ.

Поналўскувати, кую, еш, 11. Налущить. *Скрізь понамускував насіння.* Богодухов. у.

Поналягати, гѣємо, етє, 11. То-же, что и налягти, но о многихъ.

Поналāжувати, кую, еш, 11. Напугать (многихъ). *Вони своїх дітей дуже поналякували то циганами, то дідом з торбою.* Богодух. у.

Поналāпувати, пую, еш, 11. Напачкать жидкимъ, накапать (во многихъ мѣстахъ). *Оце ще мені мазильниця! Трчі щіткою мазне, а всюди поналяпує.* Богодух. у.

Поналāскувати, кую, еш, 11. То-же, что и наляснати, но во множествѣ. Также: нахлюскать, наплескать (во многихъ мѣстахъ). *Ач як домі поналяскував водою.* Киев. у.

Понамāзувати, зую, еш, 11. Намазать (во множествѣ). *Тими ягодами понамазуї очки* (у вуляхъ). Чуб. I. *Понамазував підошви смолою.* Чуб. II. 604.

Понамайстрбвувати, вую, еш, 11. Намастерить (во множествѣ).

Понамалювати, вую, еш, *м.* Написать красками, нарисовать (во множествѣ).

Понамантáчувати, чую, еш, *м.* Наточить косы мантáчною.

Понаманювати, нюю, еш, *м.* Прима- нить (многихъ).

Понама́чувати, цую, еш, *м.* Нащупать (во множествѣ). *Він хоч і сліпий, а не дуже з чим сховаєшся. Як почне мацати, то скрізь усе понамацує, де що лежить.* Харьк. у.

Понама́щувати, щую, еш, *м.* 1) Намазать масломъ, саломъ. 2) Намазать (глиною).

Понамерéжувати, жую, еш, *м.* То-же, что и намережити, но во множествѣ.

Понамерзáти, зáемо, ете, *м.* Намерзнуть (во множествѣ). Преимущ. безлично: *Понамерзало на бороді льоду; понамерзало на вікнах.*

Понамерзáтися, зáємося, етеся, *м.* Намерзнуться (о многихъ). *Додре понамерзалися, поки доїхали.* Богод. у.

Понамáлювати, люю, еш, *м.* Намылить (во множествѣ). *Понамиллюй сорочки.* Богод. у.

Понаминáти, нáю, еш, *м.* То-же, что и намяти, но во множествѣ. *А що, добре понаминав вам чуби дід на баштані? Пирятин.* у.

Понамінювати, нюю, еш, *м.* Намѣнять (во множествѣ). *Щетинник усячини понамінює: і полотно, і щетини, і яець, а тоді в городі їй продає.* Славяносерб. у.

Понамі́шувати, шую, еш, *м.* Намѣшать (во множествѣ). *Понамішуй же їсти корсвам та свиням.* Харьк. у.

Понамно́жувати, жую, еш, *м.* Умножить, расплодить.

Понамно́жуватися, жуємося, етеся, *м.* Размножиться.

Понамовлáти, лáю, еш, *м.* Подговорить (многихъ). *Орличенько вірні слуги мав, а вже ж їх та понамовляв, чи не могли б краков'янку вкрасти.* Чуб. V. 1085.

Понамока́ти, кáемо, ете, *м.* Намокнуть (о многихъ).

Понамоло́чувати, чую, еш, *м.* Намолотить (во множествѣ).

Понамордóвуватися, вуємося, етеся, *м.* Намучиться, устать (о многихъ).

Понамо́чувати, чую, еш, *м.* Намочить (во многихъ мѣстахъ или многое). *Позбірай же все плаття нечисте та понамочуй.* Васильк. у.

Понамо́щувати, щую, еш, *м.* То-же, что и намостити, но во множествѣ.

Понаму́лювати, люю, еш, *м.* То-же, что и намулити, но во множествѣ. *Стрибав, стрибав, та вже аж боки понамулював канатом.* Драг. 342.

Понамурóвувати, вую, еш, *м.* Настроить (каменныхъ построекъ).

Понаму́чувати, чую, еш, *м.* Измучить, намучить (многихъ).

Понанíзувати, зую, еш, *м.* Напизать (во множествѣ). *Рожі понариваємо та ни нитку понанизуємо, так такі гарні вінки.* Киев. у.

Понанóсити, шу, сиш, *м.* Нанести (во множествѣ). *Понаносив стьожок, серьог, намиста доброю.* Рудч. Ск. II. 16. *Повечеряймо того, що поки покійні тобі понаносили.* Драг. 157.

Понабрóувати, рюю, еш, *м.* Вспахать (во множествѣ). *Уже на зяб понаорювали Богод.* у.

Понапакóвувати, вую, еш, *м.* Наложить во что, набить, напаковать (во множествѣ).

Понапáлювати, люю, еш, *м.* 1) Натопить (во многихъ печахъ). 2) Нажечь (во множествѣ).

Понапасáти, сáю, еш, *м.* Напасть (многихъ). *Скотину за ніч так понапасає, що боки повирівнюються.* Г. Барв. 195.

Понапаскúджувати, джую, еш, *м.* Нагадить (во многихъ мѣстахъ). *Діти понапаскуджували.* Мнж. 59.

Понапетлѣ́вувати, вую, еш, *м.* То-же, что и напетлювати, но во множествѣ.

Понапечáтувати, тую, еш, *м.* Напечатать (во множествѣ). *По їхньому понапечатувано.* О. 1862. IX. 65.

Понапивáтися, вáємося, етеся, *м.* Напиться (о многихъ). *От походилимси люде, понаїдались, понапивались, подякували, стали розходиться.* Рудч. Ск. II. 163.

Понапинáти, нáю, еш, *м.* То-же, что и напнути, но во множествѣ. *В хаті у їх світиться ще; лянув я в вікно, та нічого не бачу, бо вікна понапикані.* Борзна.

Понапинáтися, нáємося, етеся, *м.* То-же, что и напнутися, но о многихъ. *Понапиналися хустками і не знають, чи дівчата, чи баби.* Васильк. у.

Понапíсувати, сую, еш, *м.* Написать (во множествѣ). Драг. 141. *Вона взяла й понаписувала на усіх воротах.* Рудч. Ск. II. 149.

Понапíкати, кáю, еш, *м.* Напечь.

Всюю понапикано. Мнж. 130. *Вона захо-
диться, понапикала хліба.* Грин. II. 85.
Мати понапикала й понаварювала. Левиц.
Пов. 154.

Понапікувати, *кую, еш, м.* = **Пона-
пикати.** Сим. 209. Маркев. 71. *Я пона-
пихував, понаварював, а вони прийшли, по-
видали.* Чуб. III. 73.

Понаплáкуватися, *куємося, етеся,
м.* Наплакаться (о многихъ).

Понапліскувати, *кую, еш, м.* Напле-
скать (во многихъ мѣстахъ).

Понаплітáти, *тáю, еш, м.* Наплестъ
(во множествѣ).

Понаплóджувати, *джую, еш, м.* На-
плодитъ (во множествѣ). *Дітей понаплод-
жували, а іодувати нічим.* Васильк. у.

Понаплóджуватися, *джуємося, етеся,
м.* Наплодиться (во множествѣ). *Сухе літо,
так багато всякої черви понаплоджувалося.*
Харьк. у.

Понаплúтувати, *тую, еш, м.* Напу-
тять (во множествѣ).

Понаплъóувати, *вую, еш, м.* Напле-
вать (во множествѣ). *Не люблю я куріів
за те, що понакурюють та понаплъову-
ють.* Харьк. у.

Понапóвнювати, *нюю, еш, м.* = **По-
наповняти.** Г. Барв. 424.

Понаповнáти, *нáю, еш, м.* Наполнить
(во множествѣ). Мил. 183. *Кубки стоять
понаповняні.* Мет. 338.

Понапогáнювати, *нюю, еш, м.* Нага-
дять (во многихъ мѣстахъ).

Понаполіскувати, *кую, еш, м.* Напо-
лоскать (во множествѣ).

Понапорóшувати, *шую, еш, м.* Напы-
лить, насыпать (во многихъ мѣстахъ). *Чого
це в нас скрізь борошном понапорошувано?*
Пирятин. у.

Понапóрювати, *рюємо, вте, м.* То-же,
что и напороти, но о многихъ. *Понапору-
вавши гороху повні пазухи, ідуть собі, го-
рох ідять.* Св. Л. 140.

Понаправлáти, *лáю, еш, м.* То-же,
что и направить, но во множествѣ.

Понапрацьóуватися, *цьóуємося, ете-
ся, м.* Нароботаться, вдоволь потрудиться
(о многихъ).

Понапрóхувати, *хую, еш, понапрó-
шувати, шую, еш, м.* Напросить; назвать,
созвать. *Понапрохували гостей, а гостити
не дуже є чим.* Харьк. у.

Понапридбóувати, *вую, еш, м.* При-
обрѣсть (во множествѣ). *Усю ж то одєжу
порозбїрав, і хрести, і намїста, і рушники,*

*і усякїї подарки, що понапридбóувала за
дочками давати.* Кв.

Понапру́жуватися, *жуємося, етеся,
м.* Напружиться (во множествѣ). *Глянь,
як жили понапружувалися.* Харьк. г.

Понапрядáти, *дáю, еш, м.* Напрясть
(во множествѣ). Г. Барв. 330. *Тонкою су-
вій полотно мати для неї задержала, а
то вже все вона понапрядала.* Г. Барв. 208.

Понапувáти, *вáю, еш, м.* Напоить
(многихъ). *А своїх діток та й погодувала б,
ранньою росєю понапувала б.* Чуб. III. 267.

Понапувáтися, *ваємося, етеся, м.* =
Понапиватися. Обыкновенно употребля-
ється понапиватися, но въ сказкѣ гуси го-
ворять о себѣ: *Ми понапуваємося води.*
Рудч. Ск. I. 7.

Понапусkáти, *кáю, еш, м.* Напустить.
І шук звелів у став понапускати. Глїб. 42.
Сякий-такий бродяг понапускав. Чуб. II.
330.

Понапухáти, *хáємо, ете, м.* 1) Напух-
нуть (во многихъ мѣстахъ). 2) О звѣздахъ:
то-же, что понадиматися. Сим. 146.

Понарáджувати, *джую, еш, м.* Посо-
вѣтовать (во множествѣ).

Понарáлювати, *люю, еш, м.* Напа-
хать рáлом во многихъ мѣстахъ.

Понарахóувати, *вую, еш, м.* = **По-
налічувати.**

Понарáювати, *рáюю, еш, м.* = **Пона-
раджувати.**

Понаривáти, *вáю, еш, м.* То-же, что
и нарвати, но во множествѣ. *Повні пазухи
прушок понаривали.* Драг. 121. *Хлопці
встали, вози підмазали, нові ярма понари-
вали, сиві воли позапрягали.* Рудч. Чп. 97.

Понариѓóувати, *вую, еш, м.* То-же,
что и нариѓувати, но во множествѣ.

Понарізувати, *зую, еш, м.* Нарѣзать
(во множествѣ). *Отак що-дня понарізують
хліба багато, а тоді й засихають иматки.*
Кїев. у.

Понарікáти, *кáю, еш, м.* Назвать,
наименовать (многихъ).

Понарб́лювати, *люю, еш, м.* = **Пона-
робляти.** Стор. МІПр. 143. *Спривді аж со-
ром і грїх, що там (у церкві) понароблю-
вали прокляті сичі.* Драг. 244.

Понароблáти, *лáю, еш, м.* Надѣлать;
сдѣлать; причинить. Драг. 288, 421. *У
вершині Дністра вода прибуває, вона тобі
жалю понаробляє, вона твої дітки поза-
топляє.* Чуб. V. 876.

Понарб́джувати, *джую, еш, м.* На-
родить (многихъ).

Понарбджуватися, джуємося, етєся, *ил.* Народитися (о многихъ). *Нових людей понарбджувалося багато після ревизії, а землі не прибавилося.* Харьк. у.

Понаростати, таетмо, ете, *ил.* Нарости (во множествѣ). *І коли ці дівчата понаростали?* Черниг. г.

Понаряджати, джаю, еш, *ил.* То-же, что и нарядити, но во множествѣ.

Понаряджувати, джую, еш, *ил.* = **Понаряджати**.

Понасаджувати, джую, еш, *ил.* Насадить. *Крутом купці всякі зелені понасаджувани.* Драг. 119. *Се ж він своїми руками і дерева понасаджував.* Стор. II. 25.

Понасалювати, люю, еш, *ил.* Насалить (во множествѣ). *Губи понасалювали, а тоді ще й цілуватъся лізуть.* Васильк. у.

Понаселяти, ляю, еш, *ил.* Населить (во множествѣ). *Города, села понаселяли.* Драг. 421.

Понасипати, паяю, еш, *ил.* Насыпать (во множествѣ). *Треба на всіх чотирох углах понаситати по купці жита.* Чуб. I. 101.

Понасипатися, пається, *ил.* безл. Насыпаться (во множ.). *Скрізь понасипалося борошна.* Харьк.

Понасівати, ваю, еш, *ил.* Насѣять (во многихъ мѣстахъ, во множествѣ). *Горобці що-літо повикльовують усе, що він понасіває.* Кв.

Понасікати, каю, еш, *ил.* Насѣчь, нарубить (во множествѣ).

Понасіювати, сіюю, еш, *ил.* = **Понасівати**. *Се все понасаджував, понасіював дідуць.* О. 1862. VIII. 15.

Понаскікувати, куємо, ете, *ил.* Наскочить (о многихъ).

Понасквернювати, нюю, еш, *ил.* Нагадить (во многихъ мѣстахъ, о многихъ). *Понасквернювали коло порога, що видно й до хати доступити.* Лебед. у.

Понаскіпувати, пую, еш, *ил.* Наколоть (щепокъ,—во множествѣ).

Понаслухуватися, хуємося, етєся, *ил.* Наслушаться (о многихъ). *Понаслухують усяких брехень.* Богод. у.

Понасмажувати, жую, еш, *ил.* Нажарить (во множествѣ). *Гусей, поросят понасмажували.* Київ. г.

Понасмальцьбувати, вую, еш, *ил.* Намазать жирнымъ (во множествѣ).

Понасміттувати, тую, еш, *ил.* = **Понасмічувати**. Змієв. у.

Понасмічувати, чую, еш, *ил.* Насо-

рить (во множествѣ). *Бач, як дітворя понасмічувала.* Звенигор. у.

Понасмблювати, люю, еш, *ил.* Насмолить, осмолить (во множествѣ).

Понасбувати, вую, еш, *ил.* = **Понасувати**.

Понасбуватися, вуємося, етєся, *ил.* = **Понасуватися**. *Брови на очі йому понасовувались.* К. Он. 4.

Понасолбджувати, джую, еш, *ил.* Насластитъ (во множествѣ).

Понасолювати, люю, еш, *ил.* Насолить (во множествѣ). *Що-дня траву понасолують, аж ірке.* Київ. у.

Понасмёрджувати, джуємо, ете, *ил.* Навонять (о многихъ).

Понаставати, стаємо, ете, *ил.* Настать, наступить (во множествѣ). *Злі газдове понаставали.* Левиц. Світ. 12.

Понаставляти, ляю, еш, *ил.* То-же, что и наставити, но во множествѣ. Драг. 288. *Поналивала у казани оливи і понаставляла у піч.* Рудч. Ск. II. 152.

Понасталувати, люю, еш, *ил.* Насталить (во множествѣ).

Понастанблювати, люю, еш, *ил.* = **Понаставляти**. Драг. 157. *Найдків, напиктів понастановлювала.* МВ (О. 1862. III. 36).

Понастановляти, ляю, еш, *ил.* То-же, что и настановити, но во множествѣ. *Князми нас при своїм боці понастановляе.* К. ЦН. 275.

Понастачати, чаю, еш, *ил.* Доставить, приготовить (во множествѣ)

Понасто(в)бурчувати, чую, еш, *ил.* То-же, что и насто(в)бурчити, но во множествѣ.

Понасторбчувати, чуємо, ете, *ил.* То-же, что и насторочити, но во множествѣ.

Понасторбшувати, шую, еш, *ил.* = **Понасторочувати**. *Вітряки на горбах понасторошували крила.* К. ДС. 9.

Понасторбшуватися, шуємося, етєся, *ил.* Наставитися, поднятиса. *Квіточки, як зірочки, понасторошувались.* Г. Барв. 73.

Понастрбмлювати, люю, еш, *ил.* То-же, что и настромити, но во множествѣ. *Понастрбмлюйте на щогли голови рандарські.* К. Досв. 123.

Понастрбмлюватися, люємося, етєся, *ил.* То-же, что и настромитися, но во множествѣ.

Понастрбювати, стрбюю, еш, *ил.* Настроить (во множествѣ).

Понасувати, ваю, еш, *ил.* Насунуть.

надвинуть (во множествѣ). *Понасували шапки аж на вуха.* Богодух. у.

Понасуватися, вѣємося, етєся, гл. Насунуться, надвинуться (во множествѣ).

Понасуплювати, плюємо, ете, гл. Нахмурить (во множествѣ).

Понасуплюватися, плюємося, етєся, гл. Нахмуриться (о многихъ).

Понасұшувати, шую, еш, гл. Насушить (во множествѣ). *Я собі понасушувала і вишень, і груш, і яблук,—буде на всю зїму.* Харьк. у.

Понатаганювати, нюю, еш, гл. Подвѣсить котелки къ треножникамъ. *Я понатаганюю казанки, а тоді піду по картоплю.* Волч. у. (Лобод.).

Понатвбрювати, рюю, еш, гл. Надѣлать, натворить.

Понатиѣати, бѣю, еш, гл. То-же, что и натѣати, натѣати, но во множествѣ.

Понатирѣати, рѣю, еш, гл. Натереть (во множествѣ).

Понатирѣатися, рѣємося, етєся, гл. Натереться (во множествѣ).

Понатискѣати, кѣю, еш, гл. То-же, что и натиснути, но во множествѣ.

Понатискѣатися, кѣємося, етєся, гл. Натолпиться. *У кормчу понатискалось людей.* НВолын. у.

Понатїскувати, ся, гл.—**Понатиска-ти, ся.**

Понатїсувати, сую, еш, гл. Натесать (во множествѣ). *Бач, скїльки трїсок понатїсували.* Богодух. у.

Понатѡвкувати, вую, еш, гл. То-же, что и натовкти, но во множествѣ.

Понатѡмлювати, люю, еш, гл. Утомить (многихъ).

Понатѡмлюватися, люємося, етєся, гл. Утомиться (о многихъ).

Понатѡплювати, люю, еш, гл. То-же, что и натопїти, но во множествѣ. *Поки понатоплюеш усї хати, то вже й нікому йти.* Сумск. у. *Понатоплювала смальцю і цусячого, і свинячого.* Богод. у.

Понатѡплюватися, люємося, етєся, гл. 1) Натопиться (во множ.). *Понатоплювалися хати.* 2) Натопиться (во множ.—о жирѣ, салѣ). *Гляньте, скїльки смальцю з цусей понатоплювалося.* Богод. у.

Понатѡптувати, тую, еш, гл. 1) Натоптать (ногами грязь во многихъ мѣстахъ). 2) Набить плотно (во множествѣ).

Понаторѡчувати, чую, еш, гл. То-же, что и наторочити, но во множествѣ. *Отї*

брехухи понаторочують вам, а ви ї вїрите. Богодух. у.

Понатѡчувати, чую, еш, гл. То-же, что и наточити, но во множествѣ.

Понатрѡщувати, щую, еш, гл. То-же, что и натрощити, но во множествѣ.

Понатрѡджувати, джую, еш, гл. То-же, что и натрудити, но во множествѣ.

Понатрѡшувати, шую, еш, гл. То-же, что и натрусити, но во множествѣ. *А ну тебе! заходився тут з половою, понатрушував скрїзь.* Богодух. у.

Понатрѡшуватися, шуємося, етєся, гл. Натрястись, насыпаться (во множ.). *Дужче натрушуй, то ї понатрушуются мїшки добре.* Харьк. *Не понакривала глечиків, то ї понатрушувалося чи полови, чи що.* Богод. у.

Понатягѣати, гѣю, еш, гл. То-же, что и натягти, но во множествѣ.

Понаўчувати, чую, еш, гл.—**Понавчати.** *Як гарно Богу їх молитися понавчував.* К. (О. 1861. II. 228).

Понаўчуватися, чуємося, етєся, гл.—**Понавчатися.** *Потїм понавчувались вони усяку пашню сїяти.* Децѡ.

Понахѡпувати, пую, еш, гл. Нахватать (во множествѣ).

Понахѡркувати, вую, еш, гл. Нахархать, наплевать (во множествѣ). *Ото понахаркували,—вїзьми хоч пїском позасинай.* Богодух. у.

Понахвѡчувати, чую, еш, гл.—**Понахапувати.**

Понахѡвувати, вую, еш, гл. То-же, что и наховати, но во множествѣ. *Під однією дїжкою два куски сала знайшла, під другою—пїшона вузлик,—мабуть невісточка понаховувала, щоб до матерї однести.* Пирят. у.

Понахѡдити, джу, дш, гл. 1) Найти, разыскать (во множествѣ). 2) Сойтись, прїйти (о многихъ). *З запорожжя понаходило таки чимало братчиків сїчовиків.* Стор. МПр. 60.

Понахѡдитися, димося, дитєся, гл. Найдтись, отыскаться (во множествѣ). *Чи понаходились же конї?—Понаходились: пан позаймав у шкоді.* Кїев. у.

Понахѡплювати, люємо, ете, гл. Накинуть (на себя одежду—о многихъ).

Понаціжувати, жую, еш, гл. Нацѣдять (во множествѣ).

Понацілювати, люю, еш, гл. Навести на цѣль, прицѣлить (во множествѣ).

Понацілюватися, люємося, етеся, *гл.* Прицілюється (о многихъ).

Поначиняти, няю, *еш, гл.* Начинять, нафаршировать, набить (во множествѣ). *Ковбаси вже поначиняла.* Богодух. у.

Поначитувати, тую, *еш, гл.* Вычитать (во множествѣ).

Поначитуватися, туємося, етеся, *гл.* Начитаться (о многихъ). *Ми й сами всього того доволі поначитувались.* К. Хата, IX.

Понаціплювати, люю, *еш, гл.* Націпить (во множествѣ). *Ти тільки придивись, чого вѣдми поначіплювали на себе.* Левиц. Пов. 143. *Понаціплювано густо струни золотій.* К. МБ. 141.

Понаціплюватися, люємося, етеся, *гл.* Вціпиться, приціпиться (о многихъ). *Як поначіплювались їй і в плахту, і в намітку грішній душі, щоб і собі з того некла вибраться.* ЗОЮР. I. 308.

Поначісувати, сую, *еш, гл.* Начесать (во множествѣ).

Понашарпувати, пую, *еш, гл.* Надергать, натеребить (во множествѣ).

Понашаткѣвувати, вую, *еш, гл.* Нашинковать (капусты,—во множествѣ). *Ми собі по здоровій діжці капусти понашатковували.*

Понаше́вкуватися, куємося, етеся, *гл.* Найти толпой, налѣзть (во множествѣ). *Понашевкувалось у гату такого народу—і родичі, і свати, і чужі.* Александров. у.

Понаше́пуватися, пуємося, етеся, *гл.* = **Понашевкуватися**. *Це вже після запорожців понашепувались сюди пани.* Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Понашеретѣвувати, вую, *еш, гл.* То-же, что и нашеретувати, но во множествѣ.

Понашивати, вѣю, *еш, гл.* Нашить (во множествѣ). *На тих латках нові латки понашивано.* Г. Барв. 304. *Ти собі понашиваєш доротих суконь.* Левиц. Пов. 59.

Понаші́птувати, тую, *еш, гл.* То-же, что и нашептати, но во множествѣ.

Понашкѣ́джувати, джую, *еш, гл.* То-же, что и нашкодити, но во множествѣ.

Понашма́ркувати, кую, *еш, гл.* То-же, что и нашмарнати, но во множествѣ.

Понашма́тѣвувати, вую, *еш, гл.* Нарѣзать, нарвать кусковъ.

Понашу́кувати, кую, *еш, гл.* Выискать, найти (во множествѣ).

Понащі́пувати, пую, *еш, гл.* Нащипать (во множествѣ).

Понащі́плювати, люю, *еш, гл.* Привить (во множествѣ). *Він, покійник, і яблук, і груші понашіплював.* Богодух. у.

Понащу́лювати, люю, *еш, гл.* Насторожить (во множествѣ). *Кони понашулювали вуха.*

Поневі́льний, а, е. Насильственный, принудительный. *Там на юрі церковця стояла, там дівчина поневільний шлюб брала.* Гол. I. 203.

Поневі́рнити, нію, *еш, гл.* Сдѣлаться хуже. *Поневірніли воли.*

Поневі́ряти, ряю, *еш, гл.* Пренебрежительно обращаться. МВ. (О. 1862. I. 93). *Вірвала вона в мене тоді, як люо мною поневіряли.* К. МХ. 5.

Поневі́рятися, ряюся, ешея, *гл.* Жить въ несчастіи, тяжелой жизнью. *Будеш з своєю дитиною поневірятись. Син мій буде щасливійший, не буде так поневірятись, як я оттут.* Левиц. I. 66.

Поневѣ́лити, лю, лиш, *гл.* Принудить. *Поневѣлила дочку заміж.* Васильк. у.

Понеді́лковий, а, е. 1) Понедѣльничный. *День понеділковий.* КС. 1885. I. 80. *Понеділкові пісні.* 2) Понеділкова жінка. Жѣнщина, придерживающаяся обычая понеділкування. О. 1861. X. 129. *Що бішена кшка, що понеділкова жінка, що чоловік з Боршполя—все їдно.* Ном. № 8096.

Понеді́лкування, ня, с. 1) Обычай замужнихъ жѣнщинъ: быть свободной отъ обязательнаго труда въ каждый понедѣльникъ, теперь существующій въ болѣе или менѣе полномъ объемѣ лишь въ м. Борисполѣ, Переясл. у., гдѣ онъ сопровождается и пирушкой и право на него вносится въ брачный договоръ; въ остальныхъ мѣстностяхъ Украины обычай сохранился лишь въ формѣ воздержанія въ понедѣльникъ отъ извѣстнаго рода работы. КС. 1887. I. 180—183; IV, 763—771. О. 1861. X. 129. 2) Поцѣние въ понедѣльникъ.

Понеді́лкувати, кую, *еш, гл.* 1) Придерживаться обычая понеділкування. См. Понеділкування 1. 2) Постить по понедѣльникамъ. Мкр. Н. 30. *Треба понеділкувати, спостити три понеділки.* Мпж. 161. *Понеділкував сім понеділків, восьмью неділчку.* Чуб. V. 21.

Понеді́лок, лка, м. Понедѣльникъ. *Понеділкував сім понеділків.* Чуб. V. 21.

Понеду́жати, жаємо, ете, *гл.* Заболѣть (о многихъ). *Дівчата аж понедужали за ним.* Шевч. 569.

Понéсла, лої, приї. ж. Беременная. Воронеж. г.

Понéсті, сў, сéш, гл. 1) Понести, отнести. *Лисичка й понесла півника додому.* Рудч. Ск. II. 5. *Ой чи ж бо ти, моє серце, натури такої, щоб почув од їдної, поніс до другої.* Чуб. V. 146. *Нечиста його туди понесла! Піду, де очі понесуть.* Пойду, куда глаза глядять. Грян. II. 150. 2) Забеременіть. 3) В'єсити, им'єть в'єсь. *Важке бісове сало... мабуть так, що й моє понесе на терезах.* О. 1862. I. 34.

Понéстіся, сўся, сéшся, гл. Понестись. *Сцеплються руками і мене вхоплють та й понесуться, ргочучись, аж земля їде.* МВ. I. 87.

Понехáти, хáю, еш, гл. Оставить безъ внимания, бросить. *Мене понехав ту самісінку одну в пустій.* Гн. II. 24. *А як мені буде ірко, я вас понехаю.* Гол. IV. 461. *Ой вже ж очі надивилися, та вже понехали.* Гол. I. 256.

Понехáяти, хáю, еш, гл. = Понехати. *Кою 'сте любили, уж го понехайте.* Гол. II. 224.

Понéхтувати, тую, еш, гл. 1) Пренебречь. 2) Испортить, попортить; причинять вредъ. *Як нап'ється, то сорочки рве, ґоршки б'є, сказано, що на очі натрапиться, усе понехтує.* Черниг. г. *От падлючні діти — понехтували хлоп'я: як побили.* Змієв. у.

Понивáти, вáю, еш, сов. в. поні́ти, нію, еш, гл. Изнывать, изныть. *Нив серце, нив пониває.* Грян. III. 295. *Важко їй було той вечір перший дома, без людей, без гомону людською понивати.* МВ. (О. 1862. I. 99). *Болять карі очі, серденько понило; як не бачу миленького, і діло не мило.* Чуб. V. 293. *Болить, болить головонька і тіло понило.* Мет. 41.

Поні́дити, діємо, ете, гл. Заскучать, изныть (о многихъ). Мир. ХРВ. 86. *Ідіть квашу варить, а то ви понідили.* Ном. № 12622. *Да вже ж ми понідили, світонька не виділи, поведіте танцювати, будемо розглядати.* Рк. Макс.

Понижáти, жáю, еш, сов. в. поніві́ти, жў, віш, гл. 1) Понижать, понизить. *Понизив ясла.* Лохв. у. 2) Унижать, унижить. Мнж. 173. К. Бай. 26. *Вони рідного тата й неню не понижали.* Полт. г. *Ми ж тебе, Химочко, не понижавм і святим Рождеством поздоровляєм.* Чуб. III. 432.

Поні́жувати, жую, еш, гл. = Понижати.

ти. Понижують високу природу поета до низьких ідеалів своїх. К. XII. 23.

Понівáти, жў, жеш, гл. Нанизать (во множествѣ). *Чи зумієш ти намисто понівзати?* Харьк. у.

Поніві́ти. См. Понижати.

Поні́з'я, з'я, с. Низовье, понизовье. О. 1862. IV. 1.

I. Понікáти, кáю, еш, гл. Послоняться, побродить туда и сюда. *Поникав-поникає по двору і пішов собі.*

II. Понікáти, кáю, еш, сов. в. поні́кнути, ну, неш, гл. Поникать, поникнуть, склоняться. *Бабуся старенька-старесенька, аж до землі поникає.* МВ. (О. 1862. III. 55). *Поникли голови козачі немаче стоптана трава.* Шевч.

Поні́клий, а, е. Поникший. *Схилив свою головоньку червоно-рожеву до білою пониклого личенька лилей.* Шевч. 365.

Поні́кнути. См. Поникати.

Поні́ти. См. Понивати.

Поні́шпорити, рю, риш, гл. Пошарить, поискать. *По всіх закутках понішпорила, — ніде нічого не знайшла.* Харьк.

Поні́щити, щу, щиш, гл. Истребить (во множествѣ).

Поні́б'я, б'я, с. = Піднебення. Вх. Дем. 453.

Поні́вечити, чу, чиш; гл. Попортить; искал'бчить. *Усяке садиво понівечило ґрядом.* К. Псал. 241. *Бо ти мене, безталанну, понівечив дуже.* Грян. III. 336.

Поні́мати, маю, еш, сов. в. поні́яти, поймў, меш, гл. 1) Ловить, поймать, схватывать, схватить. *Поняв ти мені зайця.* Чуб. II. 189. *За Дунаєм та за річкою язика поняли.* Грян. III. 604. 2) — когó. *Женить на комъ; жениться на комъ. Не вспів отець і мати за молодого сина подружжся поняти.* Мет. 349. *Уже ж твій синок оженився: поняв собі памяночку.* Мет. 448. *Поняв собі багату жінку.* МВ. (О. 1862. I. 72). 3) Покрывать, покрыть, заплять, затапливать, затопить. *Поняла вода всю землю.* К. Грам. 65. *Ой вже діда вода по коліна поняла.* Нп. 4) Охватывать, охватить. *Гнів... понімав його душу.* МВ. (О. 1862. I. 84). *Поняли Бога жалоці до людей.* ЕЗ. V. 112. *Хилитися під нашу волю стали, бо їх наука наша поняла.* К. ПС. III. 8. 5) Поніати віри. *Пов'єрить. Брат і віри поняв.* Рудч. Ск. I. 132. *Не поняв віри словам моїм.* Єв. Л. I. 20.

Поні́матися, маюся, ешю, сов. в. поні́ятися, поймўся, мешся, гл. Сходиться,

сойтись, соединяться, соединиться. Уже твоє біле лічко з моїм понялося. Мет. 12. *Мое сердце з твоїм понялося.* К. Досв. 60. 2) Только сов. в. Вступить въ бракъ. *Старою Хмари дочка та з кріпаком понялася.* МВ. I. 40. 3)—**чим.** Обращаться, обратиться во что. *Незабаром сніжок понявся во дою.* Греб. 400.

Понімбчитися, чуся, чншся, м. Онѣмечитися.

Поніміти, міємо, ете, м. Онѣмѣть (о многихъ). Грин. II. 307. *Ой як я маю до тебе ходити, коли нас будуть вороги судити. Ой нехай судять, як розуміють, прийде тая годинонька, вони поніміють.* Мет. 44.

Поніячитися, чуся, чншся, м. Придти въ упадокъ, ухудшиться. *Поніячилися шевці.* Вх. Зн. 52.

Понѡва, ви, ж. 1) У охотниковъ: слѣдъ на свѣжемъ снѣгу. 2)? *Що ж з того, що бджола кинулась на гречку, а поновки таки немаєть.*

Понѡвина, вин, ж. мн. Обновленіе. *Були ж поновини в Єрусалимі.* Ев. I. X. 22.

Поновіти, ся. См. Поновляти, ся.

Поновлѣння, ня, с. 1) Возобновленіе. *Поновлѣння прав священної природи.* К. Дз. 7. *Поновлѣння старини ждемо.* К. Дз. 7. 2) Обновленіе.

Поновляти, ляю, еш, сов. в. поновіти, влю, виш, м. 1) Возобновлять, возобновить. 2) Обновлять, обновить. К. МХ. 45. К. ХП. 12 *Тоді б ми тінь Олега звеселили і щит його на брамі поновили.* К. Бай. 85. *Нумо слово рятувать, славу предків поновлять.* К. Дз. 106.

Поновлятися, ляюся, ешся, сов. в. поновітися, влюся, вишся, м. 1) Возобновляться, возобновиться. 2) Обновляться, обновиться. *В природі силою весни все оживало і поновлялось.* Щог. Сл. 69.

Понѡжі, жей, мн. Часть ткацкаго станка. См. Верстат. Шух. I. 255, 256. МУЕ. III. 24.

Понористий, а, в. Изрытый, неровный (о дорогѣ). Шух. I. 81.

Понѡс, су, м. Рожденіе (у животныхъ). *У свині два поноси в літо.* Черниг. г.

Поносіти, шў, снш, м. Износить (во множествѣ). Чуб. V. 538. *Що матка дала, поносила усе чисто і придбать нічою не придбали.* Рудч. Ск. I. 176. *Оддай, мати, товаришу; хай поносить одежу.* Лис. V, № 18.

Поносітися, шўся, сншся, м. Износиться.

Поночѣнький, а, в. Темный, лишенный свѣта. *Скидай сорочку не там, де видко, а на поноченькому.* Константиногр. у.

Поночѣнько, нар. Довольно темно. *Поноченько тоді вже було, не зовсім і видко—не можна і розібрати—що воно.* Екатеринос. у. *Уже стало поноченько добре, як ми верталися з поля.* Волч. у.

Пѡночі, нар. 1) Впотьмахъ. *Святий та божий! свічки поїв, а поночі сидить.* Ном. № 176. *Поночі ходиш, що вже ся темніє.* Чуб. V. 69. 2) Темно. *Та й поночі! Не вздриш нічоісінько, хоч око виколи.* Кобел. у. *На всѣр сонце повернуло, поночі йти,—буду коло вас ночувать.* Рудч. Ск. I. 211.

Поночіти, чів, м. безл. Темнѣть вечеромъ. *Уже стало поночіти, як ми рушили додому.* Волч. у. *Хай ще білши поночіє.* Мнж. 190.

Поночліжник, ка, м. Пастухъ при ночной пастьбѣ. Ум. **Поночліжничок.** *То не гайдамаки, то поночліжнички.* Мет. 308.

Понудіти, джў, диш, м. Истомить (многихъ). *Ой ходила та блудила, діток понудила.* Мет. 243.

Понуздати, дѡю, еш, м. Взнуздать (лошадей).

Понўка, ки, ж. Поощреніе, подстрекательство. **Понўну дати.** Поощрить, подстрекнуть. Вх. Зн. 53.

Понукнути, ну, неш, м.—Поощрить, подстрекнуть. Вх. Зн. 53.

Понўр, ра, м. Личинка майскаго жука. Вх. Зн. 53.

Понўра, ри, об. 1) Угрюмый человекъ, человекъ смотряцій внизъ. *Ходив собі понурою.* МВ. (О. 1862. I. 71). *За ними йшли святі понури, що не дивились і на світ.* Котл. Ев. III. 29. *Сидить собі як понура, ні на кого й не дивиться.* Кв. 2) Вѣ загадкѣ: свинья. ХС. III. 65.

Понўрий, а, в. 1) Смотряцій внизъ. *Понура свиня глибоко корінь копав.* Ном. 2) Угрюмый, мрачный. *Думи мої молодії, понурії діти.* Шевч. *Понурі думки.* К. Юв. 10.

Понўристий, а, в. Угрюмый, мрачный, Черк. у.

Понўрити, рю, риш, м. Опустить, наклонить, потунить. *Як понурих голову мій Гриць, то до самого дому не звів.* МВ. I. 64. *Очі понурих у землю.* Кв.

Понўритися, рюся, ришся, м. Угрюмо опустить голову. *Ой вийде брат,—понуриється, вийде матір,—зажуриться.* АД. I.

270. *Посідали, понурились, ніхто ї пари з рота не пустив.* Стор. II. 14.

Понурість, *рости, ж.* Угрюмость. Желех.

Понуро, *нар.* 1) Смотри внизъ, наклонясь. *Воли його коло воза понуро стоять.* Шевч. 535. 2) Угрюмо, мрачно. *Та не там твоя доля!—додав понуро Марко.* Стор. МПр. 24. *Понуро не мовчи.* Г. Барв. 343.

Понурок, *рка, м.* Пт. Columbus, гагара; морской попугай. Вх. Пч. II. 9.

Понуруватий, *а, е.* Смотрищій въ землю, повѣсившій голову, угрюмый. НВолы. у.

Понюх, *ха, м.* Щепотка табаку (нюхательнаго).

Понюхати, *хаю, еш, ил.* Понюхать. *Прийди, козаче, к моему городоньку, понюхаєм зіллячка розмаринного.* Чуб. V. 312. *Табаки понюхаю.* Рудч. ск. I. 4.

Понюшати, *шү, шіш, ил.* О животномъ: понюхать воздухъ.

Понюшка, *ки, ж.*—Понюх. *Табаки на понюшку.* Чуб. II. 573.

Понявкати, *каю, еш, ил.* Помякаты.

Понявчати, *чү, чіш, ил.*—Понявкати.

Поняти, *ся.* См. **Понімати**, *ся.*

Пообвивати, *ваю, еш, ил.* То-же, что и оббити, но во множествѣ.

Пооббігати, *гаємо, ете, ил.* Обѣжать вокругъ чего (о многихъ).

Пооббілювати, *люю, еш, ил.* Оббѣлить (во множествѣ).

Пооббірати, *раю, еш, ил.* То-же, что и обірати, но во множествѣ. *Крутом їх (уліів) пообшукує, сухе пооббірає.* Г. Барв. 144.

Пооббріз(ь)кувати, *кую, еш, ил.* Обрызгать (во множествѣ). *Ну бо не дурій, Горнино! Глянь як пооббризкувала нас.* Харьк. у.

Пооббріхувати, *хую, еш, ил.* Оболгать, оклеветать (многихъ). *Як роспустить язика, так усіх на кутку пооббріхує.* Харьк. у.

Пообв'язувати, *жую, еш, ил.* Отяготить, обременить (во множествѣ)

Пообв'язуватися, *жуємося, етеся, ил.* Набрать много тяжести на возы.

Пообвальк'овувати, *вую, еш, ил.* Облѣпить глиной (во множествѣ). *Уже пообвальковували і хату і комору.* Богод. у.

Пообвалювати, *люю, еш, ил.* То-же, что и обваляти, обвалити, но во множествѣ.

Пообвалюватися, *люємося, етеся, ил.* То-же, что и обвалитися, обвалитися, но во множествѣ.

Пообварювати, *рюю, еш, ил.* Обварить (во множествѣ).

Пообвертати, *таю, еш, ил.*—Пообгортати.

Пообвивати, *ваю, еш, ил.* Обвить (во множествѣ).

Пообвиватися, *ваємося, етеся, ил.* Обвиться (во множествѣ)

Пообвинувачувати, *чую, еш, ил.* Обвинить (многихъ).

Пообвисати, *саємо, ете, ил.* Обвиснуть, повиснуть (во множествѣ).

Пообвівати, *ваю, еш, ил.* Обвѣять (во множествѣ).

Пообвірчувати, *чую, еш, ил.* Обворотить, обвить (во множествѣ).

Пообвішувати, *шую, еш, ил.* Обвѣшать, увѣшать (во множествѣ).

Пообвіювати, *віюю, еш, ил.*—Пообвівати.

Пообводити, *джу, диш, ил.* Обвести (во множествѣ). *Вікна... червоною глиною пообводили.* Г. Барв. 249.

Пообвожувати, *жую, еш, ил.*—Пообводити.

Пообволікати, *каю, еш, ил.* Обволочить (во множествѣ).

Пообворожувати, *жую, еш, ил.* Обворожить, очаровать (многихъ).

Пообв'язувати, *зую, еш, ил.* Обвязать (во множествѣ).

Пообганяти, *няю, еш, ил.* 1) Обогнать (многихъ). 2) Отогнать (многихъ).

Пообгледжувати, *джую, еш, ил.* Осмотрѣть (во множествѣ).

Пообговбрювати, *рюю, еш, ил.* Оговорить, оклеветать (многихъ).

Пообгбтуватися, *туємося, етеся, ил.* То-же, что и обгбтатися, но о многихъ.

Пообгод'овувати, *вую, еш, ил.* Обкормить (многихъ). *Це ви нас так пообгод'овуєте, що ї завтра не схочеться.* Богодух. у.

Пообгод'овуватися, *вуємося, етеся, ил.* Обѣсться (о многихъ).

Пообгблювати, *люю, еш, ил.* 1) Огблить, обнажить (многихъ). 2) Обрить (многихъ). 3) Обобрать (многихъ).

Пообгблюватися, *люємося, етеся, ил.* 1) Обнажиться (о многихъ). 2) Обриться (о многихъ).

Пообгорбджувати, *джую, еш, ил.* Обгородить (во множествѣ). Г. Барв. 190.

Пообгорбджуватися, *джуємося, етеся, ил.* Обгородиться (о многихъ).

Пообгортати, *таю, еш, ил.* То-же, что

и обгорнути, но во множествѣ. *Номі ж пообгортайте кожухою, а то померзнуть.* Славносерб. у.

Пообгоряти, раємо, ете, *ил.* Обгорѣть (во множествѣ). *Стіни пообгоряли.* Харьк.

Пообгравати, граю, *еш, ил.* Обыграть (многихъ).

Пообгрязати, заю, *еш, ил.* Обгрызть (во множествѣ). *Оці кісточки пообгряжай.* Черниг. у.

Пообгрібати, баю, *еш, ил.* Огресть (во множествѣ). *Пообгрібай стіжки.* Харьк. у.

Пообгрівати, ваю, *еш, ил.* Обогрѣть (многихъ).

Пообгруджувати, жую, *еш, ил.* То-же, что и обгрудити, но во множествѣ.

Пообгуджувати, джюю, *еш, ил.* Оговорить, очернить (многихъ).

Пообдавати, даю, *еш, ил.* Дать (многимъ).

Пообдаровувати, вую, *еш, ил.* Одарить (многихъ). *Стара пані було як приїде, так усіх пообдаровує.* Черниг. у.

Пообдзобувати, бую, *еш, ил.* Обклевать (во множествѣ). *Горобці чисто пообдзобували вишні.* Харьк. г.

Пообдимати, маю, *еш, ил.* То-же, что и обдуть, но во множествѣ.

Пообдиматися, маємося, етеся, *ил.* Надуться (о многихъ). *Дош іде, а люде ж то сидять на базарі, померзли, пообдимались як сичі.* Київ. у.

Пообдирати, раю, *еш, ил.* Ободрать (во множествѣ).

Пообдиратися, раємося, етеся, *ил.* 1) Ободраться (во множествѣ). 2) Оборваться (о многихъ). *Як старці пообдиралися.*

Пообділювати, люю, *еш, ил.* Надѣлать (многихъ), дать (многимъ).

Пообділяти, ляю, *еш, ил.* = Пообділювати. *Усіх, усіх старців під церквою бубликами пообділяла.* Борз. у.

Пообертати, таю, *еш, ил.* То-же, что и обернути, но во множествѣ. *Хто ж це мені лещики пообертав?* Богод. у.

Пообертатися, таємося, етеся, *ил.* То-же, что и обернутися, но во множествѣ. *Пообертались з сіном на треблі.* Черниг. у.

Пообживатися, ваємося, етеся, *ил.* То-же, что и обжитися, но о многихъ.

Пообживати, наю, *еш, ил.* То-же, что и обжати, но во множествѣ. *Пообжинали ті дерева округи.* Зміев. у.

Пообжинатися, наємося, етеся, *ил.* Окончатъ жатву (о многихъ).

Пообжирати, раю, *еш, ил.* Обожрать (во множествѣ).

Пообжиратися, раємося, етеся, *ил.* Обожраться (о многихъ).

Пообзолочувати, чую, *еш, ил.* Озолотить (многихъ).

Пообід, *нар.* Послѣ обѣда. О. 1862. I. 81.

Пообідати, даю, *еш, ил.* Пообѣдать. *Сядем ми з тобою поснідаєм, ли пообідаєм.* ЗОЮР. I. 207.

Пообідній, я, в. Послѣобѣденный. *Передобідня юдина і пообідня.* О. 1862. I. 81.

Пообіцяти, цяю, *еш, ил.* = Пообіцятися.

Пообіцятися, цяюся, ешся, *ил.* Дать обѣщаніе, обѣщаться.

Пообіч, *нар.* Съ обѣихъ сторонъ.

Пообіймати, маю, *еш, ил.* Обнять (многихъ).

Пообідати, даю, *еш, ил.* Обѣсть (во множествѣ). *Такого мишей багато, що мабуть і вуха нам уночі пообідають.* Богодух. у.

Пообідатися, даємося, етеся, *ил.* Обѣсться (о многихъ). *Пообідалися, аж із за столу важко встати.* Черниг. у.

Пообіжджати, джаю, *еш, ил.* = Пообіждити.

Пообіздити, джю, *дїш, ил.* Обѣхать (многое).

Пообкакувати, кую, *еш, ил.* Обгадить (во множествѣ).

Пообкапувати, пую, *еш, ил.* То-же, что и обкапати, но во множествѣ. *Це на страстях так воском юпки пообкапували.* Черниг. у.

Пообквітчувати, чую, *еш, ил.* Украшитель цвѣтами (многихъ, многое).

Пообквітчуватися, чуємося, етеся, *ил.* Украшиться цвѣтами (о многихъ).

Пообкидати, даю, *еш, ил.* То-же, что и обкидать, но во множествѣ.

Пообкипати, паємо, ете, *ил.* То-же, что и обнипати, но во множествѣ.

Пообкисати, саємо, ете, *ил.* Обмокнуть (во множествѣ). *Ми пообкисали на дощі.* Зміев. у.

Пообкладати, даю, *еш, ил.* Обложить (во множествѣ).

Пообкладатися, даємося, етеся, *ил.* То-же, что и обклястися, но о многихъ.

Пообкладувати, дюю, *еш, ил.* = Пообкладати.

Пообклеювати, клеюю, еш, м. Оклеить (во множествѣ).

Пообкб́увати, вую, еш, м. Оковать (во множествѣ).

Пообкол́упувати, пую, еш, м. Облупить, обковырять (во множествѣ). *Стіни пообколупували, долівку повибивали.* Васильк. у.

Пообкол́упуватися, пуємося, етєся, м. Облупитися (во множествѣ).

Пообкб́пувати, пую, еш, м. Окопать (во множествѣ).

Пообкб́пуватися, пуємося, етєся, м. Окопаться (о многихъ).

Пообкб́шувати, шую, еш, м. Скосить вокругъ многихъ мѣсть. *Кругом ѣх (уліів) пообкб́шує.* Г. Барв. 144.

Пообкб́шуватися, шуємося, етєся, м. Окончить косьбу (о многихъ).

Пообкбра́дати, даю, еш, м. Обокрасть (многихъ). *Він уже багато людей пообкбр-дав* Харьк. у.

Пообкбра́ювати, краюю, еш, м. Обрѣзать (во множествѣ).

Пообкбр́чувати, чую, еш, м. То-же, что и обкрутити, но во множествѣ.

Пообкбр́чуватися, чуємося, етєся, м. То-же, что и обкрутитися, но о многихъ.

Пообкб́рювати, рую, еш, м. Окурить, окутать дымомъ (во множествѣ).

Пообкб́тувати, тую, еш, м. Окутать (во множествѣ). *Мороз великий, треба добре меники пооблутувати, а то позамерзає молоко, поки донесу.* Черниг. г.

Пообкб́туватися, туємося, етєся, м. Окутаться (о многихъ). *Чого ви так пообкутувалися? Мороз же невеликий.* Черниг. у.

Пообкб́шувати, шую, еш, м. Обкусать, обгрызть (во множествѣ).

Пооббла́годжувати, джую, еш, м. Устроить, исправить (зданіе и пр—во множествѣ).

Пооббла́зити, жу, зиш, м. То-же, что и облизти, но во множествѣ.

Пооббла́мувати, мую, еш, м. Обломить (во множествѣ). *Бач, як вишні хлопці пообламували. Хоч би вже рвали та не ламали.* Богодух. у.

Пооббла́муватися, муємося, етєся, м. Обломиться (во множествѣ).

Пооббла́млювати, люю, еш, м. = Пообламувати.

Пооббла́пувати, пую, еш, м. То-же, что и обляпати, но во множествѣ.

Пооббла́тувати, тую, еш, м. То-же,

что и облатати, но во множествѣ. *Пятеро дітей та все хлопці, ує на їх так і юрять. Треба ж їх пооблатувати.* Богодух. у.

Пообблива́ти, ваю, еш, м. Облить (во множествѣ). *Пустували біля криниці, та бач як одна одну пообливали.* Славяносерб. у.

Пообблива́тися, ваємося, етєся, м. Облиться (о многихъ). *Пообливалися, аж тече з їх.* Черниг. у.

Пооббли́зувати, зую, еш, м. Облизать (во множествѣ). *І ложки пооблизували, такий добрий кісінь.* Киев. у.

Пообблипа́ти, паємо, ете, м. Облипнуть (во множествѣ). *Сорочки на їх мокрісінькі, тах і пооблипили.* Черниг. г.

Пооббліта́ти, таю, еш, м. Облетѣть (многія мѣста).

Пооббл́уплювати, люю, еш, м. Облупить (во множествѣ).

Пооббл́уплюватися, люємося, етєся, м. Облупитися (во множествѣ). *Верхи в дуба повсихали і кора на їх пооблуплюва-лась.* Стор. МПр. 105.

Пооббляга́ти, гаємо, ете, м. То-же, что и облягті, но во множествѣ.

Пообблямо́увати, вую, еш, м. Окаймить (во множествѣ).

Пооббля́пувати, пую, еш, м. То-же, что и обляпати, но во множествѣ. *Заходилися танцювати по грязі і нас пообляпували.* Сумск. у.

Пооббля́пуватися, пуємося, етєся, м. То-же, что и обляпатися, но о многихъ.

Пооббма́зувати, зую, еш, м. 1) Обмазать (во множествѣ). 2) Испачкать (во множествѣ).

Пооббма́льбувати, вую, еш, м. То-же, что и обмалювати, но во множествѣ. *Придавсь один чернець на малювання і пообмалював не то церкву, та й саму ограду округи Братства.* К. ЧР. 82.

Пооббма́нювати, нюю, еш, м. Обмануть (многихъ).

Пооббма́слювати, люю, еш, м. Обмаслить (во множествѣ).

Пооббма́хувати, хую, еш, м. Обмахнуть (во множествѣ).

Пооббмежо́увати, вую, еш, м. Обмежевать, ограничить (во множествѣ).

Пооббмерза́ти, заємо, ете, м. Обмерзнуть (во множествѣ). *Ого, як вуси пообмерзали.* Киев. у.

Пооббмива́ти, ваю, еш, м. Обмыть (во множествѣ). *Пообмивав ноги.* Єв. І. XIII. 12.

Пооббмива́тися, ваємося, етєся, м.

Обмыться (о многихъ). *Пішли до ставка та пообминалися.* Київ. у.

Пообминати, няю, еш, *ил.* Обойти, пройти мимо (во множествѣ). *А ми так швиденько йдемо,—усіх людей пообминали.* Харьк.

Пообмірювати, рюю, еш, *ил.* Обмірять, взмірять (во множествѣ).

Пообмітати, таю, еш, *ил.* Обмести (во множествѣ). *Візьми віник та пообмітай у сінях шутиння.* Черниг. у.

Пообмовляти, ляю, еш, *ил.* Оклеветать (многихъ).

Пообмока́ти, ка́ємо, ете́, *ил.* Обмокнуть (о многихъ). *Не дали нам юпок, а ми пообмокали, пообмокали на дощі.* Зміев. у.

Пообмо́лбчувати, чую, еш, *ил.* Обмолотить (во множествѣ).

Пообмо́рбчувати, чую, еш, *ил.* То-же, что и обморбчати, но во множествѣ.

Пообмо́тувати, тую, еш, *ил.* Обмотать (во множествѣ). *Пообмотували нощи полотном (мертвому).* Харьк. у.

Пообмо́бчувати, чую, еш, *ил.* Обмочить (во множествѣ).

Пообмо́щувати, щую, еш, *ил.* То-же, что и обмостити, но во множествѣ.

Пообму́рбувати, вую, еш, *ил.* Обнести каменными, кирпичными стѣнами. *І двір, і сад пообмуровував.* Славяносерб. у.

Пообніма́ти, маю, еш, *ил.* Обнять (многихъ).

Пообніма́тися, ма́ємося, ете́ся, *ил.* Обняться (о многихъ).

Пообно́сити, шу, сш, *ил.* То-же, что и обнести, но во множествѣ.

Пообню́хувати, хую, еш, *ил.* Обнюхать (во множествѣ).

Пообомліва́ти, ва́ємо, ете́, *ил.* То-же, что и обомліти, но о многихъ.

Пооборб́няти, няю, еш, *ил.* Оборонить, защитити (многихъ).

Пооборб́нятися, ня́ємося, ете́ся, *ил.* Защититися (о многихъ).

Пообпада́ти, да́ємо, ете́, *ил.* То-же, что и обпасти, но во множествѣ.

Пообпа́лювати, люю, еш, *ил.* Обжечь (во множествѣ).

Пообпа́люватися, лю́ємося, ете́ся, *ил.* Опалитися (о многихъ), загорѣть (о многихъ). *Пообпалювались у дорозі на тих степових вітрах.* Г. Барв. 150.

Пообпа́рювати, рюю, еш, *ил.* Опарить (во множествѣ).

Пообпа́рюватися, рю́ємося, ете́ся, *ил.* Опаритися (о многихъ).

Пообпаснико́вувати, вую, еш, *ил.* Обломать побѣги на стебляхъ табаку, подсолнечника и пр. (во множествѣ).

Пообпаску́джувати, джую, еш, *ил.* Обгадить (во множествѣ).

Пообпаску́джуватися, джу́ємося, ете́ся, *ил.* Обгадитися (о многихъ).

Пообпива́ти, ва́ю, еш, *ил.* Опить (во множествѣ). *Чи ми вас пообідали, чи ми вас пообпивали?* Київ. у.

Пообпива́тися, ва́ємося, ете́ся, *ил.* Опитися (о многихъ).

Пообпи́сувати, сую, еш, *ил.* 1) Описать (во множествѣ). 2) Исписать вокругъ. *Єсть такі, що хрестами все пообписують: і ночви, і двері...* Г. Барв. 428.

Пообпіра́ти, раю, еш, *ил.* То-же, что и обіра́ти, но многихъ.

Пообплива́ти, ваю, ею, *ил.* Проплыть вокругъ многихъ предметовъ.

Пообпліта́ти, таю, еш, *ил.* Обплести (во множествѣ).

Пообплу́тувати, тую, еш, *ил.* Опутать (во множествѣ).

Пообплъб́увати, вую, еш, *ил.* Оплевать (во множествѣ).

Пообпога́нжувати, нюю, еш, *ил.* Обгадить (во множествѣ).

Пообпога́нжуватися, ню́ємося, ете́ся, *ил.* Обгадитися (о многихъ).

Пообполі́скувати, кую, еш, *ил.* Ополоскать (во множествѣ). *Пообполіскуй оті горщечки.* Харьк. у.

Пообполі́скуватися, ку́ємося, ете́ся, *ил.* Ополоскаться (о многихъ). *Тільки вскочили в воду, пообполіскувалися та й назад.* Харьк. у.

Пообпо́лювати, люю, еш, *ил.* Ополотить (во множествѣ). *Малину вже пообполювали.* Богодух. у.

Пообрахо́вувати, вую, еш, *ил.* То-же, что и обрахувати, во во множествѣ.

Пообрива́ти, ваю, еш, *ил.* Оборвать (во множествѣ). *Вишні вже пообривали, а сливи ще й не починали.* Черниг. у.

Пообрива́тися, ва́ємося, ете́ся, *ил.* Оборваться (во множествѣ).

Пообрі́вжувати, нюю, еш, *ил.* Обравнять (во множествѣ).

Пообрі́зувати, зую, еш, *ил.* Обрѣзать, отрѣзать (во множествѣ). *Мати скоро вмерла за нею, а кума пішла зночі, де єт словали, да руки їй і пообрізувала.* ЗОЮР. II. 15. *Пообрізувала їй шкуру на руках.* Чуб. II. 433.

Пообріка́тися, ка́ємося, етеся, и.
Дать обѣты (о многихъ).

Пообробля́вати, люю, еш, и. = По-
обробляти.

Пообробля́ти, ляю, еш, и. Обработать,
отдѣлать (во множествѣ).

Пообробля́тися, ляемо́ся, етеся, и.
Окончить работу (о многихъ). *Уже люде
в полі пооброблялися.* Богодух. у.

Пооброста́ти, та́ємо, ете, и. Обрасти
(во множествѣ). *Гори лісом пообросли.*
Харьк. г.

Пообрубу́вати, бую, еш, и. Обрубить
(во множествѣ). *Пообрубував ілки.* Харьк. у.

Пообрү́шувати, шую, еш, и. Потрясти,
обвалить (во множествѣ).

Пообса́джувати, джую, еш, и. Обса-
дить (во множествѣ).

Пообса́пувати, пую, еш, и. Обполоть
и окучить (во множествѣ). *Як гарно по-
обсапуеш картоплю, то більша вродить.*
Екатериносл. г.

Пообсе́лювати, люю, еш, и. Поселить
(многихъ).

Пообсе́люватися, люемо́ся, етеся, и.
То-же, что и обселитися, но во множествѣ.

Пообси́сатися, са́ємося, етеся, и. Об-
сосаться, обѣсться, сося. *Ось піду йому
телят до корів повипускаю,—нехай пообси-
саються.* Г. Барв. 195.

Пообси́вати, ваю, еш, и. Обсѣять (во
множествѣ).

Пообси́ватися, ваемо́ся, етеся, и. Окон-
чить сѣять. *За годинки люде пообси́валися.*
Харьк.

Пообси́дати, да́ємо, ете, и. То-же, что
и обсісти, но во множествѣ. *Пообсидали
кругом його жінка, батько й мати.*

Пообси́кати, каю, еш, и. Обсѣчь (во
множествѣ).

Пообскрі́бати, баю, еш, и. Оскресть
(во множествѣ)

Пообску́бати, баю, еш, и. Ощипать,
оборвать (во множествѣ).

Пообсма́жувати, жую, еш, и. Обжа-
рить (во множествѣ).

Пообсма́лювати, люю, еш, и. Опа-
лить (во множествѣ).

Пообсма́ювати, кую, еш, и. Обдер-
гать (во множествѣ). *Пообсмаюйте нам
сорочки, щоб рівно було.* Київ. у.

Пообсма́ювати, юю, еш, и. Осмѣять
(во множествѣ).

Пообсма́ктувати, тую, еш, и. Обсо-
сать (во множествѣ).

Пообсма́лювати, люю, еш, и. Осмо-
лить (во множествѣ).

Пообсма́ювати, вую, еш, и. Засно-
вать (во множествѣ).

Пообста́вляти, ляю, еш, и. Обставить
(во множествѣ).

Пообсте́лювати, люю, еш, и. То-же,
что и обстелити, но во множествѣ.

Пообстрига́ти, гаю, еш, и. Остричь
(многихъ).

Пообстру́гувати, гую, еш, и. Остро-
гать (во множествѣ).

Пообсту́жувати, жую, еш, и. Об-
луть, сдуть (во множествѣ). *Уже з усюю
тиа пообстужувала.* Пирят. у.

Пообсту́пати, паю, еш, и. Обступить
(во множествѣ).

Пообсу́шувати, шую, еш, и. Обсу-
шить (во множествѣ).

Пообсу́шуватися, шуемо́ся, етеся, и.
Обсушиться (о многихъ).

Пообта́вати, таемо́, ете, и. Обтаять
(во множествѣ). *А що, пообтавали вже
вуси?* Харьк. у.

Пообти́кати, каю, еш, и. Обтыкать
(во множествѣ).

Пообти́катися, каемо́ся, етеся, и. Об-
тыкать себя (о многихъ).

Пообти́нати, наю, еш, и. Обрѣзать
(во множествѣ).

Пообти́рати, раю, еш, и. Обтереть (во
множествѣ). *Пообтирай чоботи.* Черниг. у.

Пообти́сувати, сую, еш, и. Обтесать
(во множествѣ). *Оці ось дубки пообтисуй-
те поперед.* Харьк. у.

Пообто́вкувати, кую, еш, и. Обто-
лочь (во множествѣ).

Пообто́птувати, тую, еш, и. Обтоп-
тать (во множествѣ).

Пообто́чувати, чую, еш, и. То-же,
что и обточити, но во множествѣ.

Пообтри́пувати, пую, еш, и. Отрях-
нуть (во множествѣ).

Пообтри́пуватися, пуемо́ся, етеся, и.
Отряхнуться (во множествѣ).

Пообтро́щувати, щую, еш, и. Обло-
мать вокругъ (во множествѣ).

Пообтру́шувати, шую, еш, и. То-же,
что и обтрусити, но во множествѣ.

Пообру́шуватися, шуемо́ся, етеся, и.
То-же, что и обтруситься, но во множествѣ.

Пообтяга́ти, гаю, еш, и. Обтянуть (во
множествѣ).

Пообува́ти, ваю, еш, и. Обуть (во
множествѣ).

Пообуватися, в'яємся, етеса, *м.*
Обуться (о многихъ).

Пообхаркувати, кую, еш, *м.* Обхар-
кати (во множествѣ).

Пообхвачувати, чую, еш, *м.* = Пооб-
хоплювати.

Пообхлюпувати, пую, еш, *м.* Обиле-
скать, облить водой (во множествѣ).

Пообхплювати, люю, еш, *м.* Обхва-
тити (во множествѣ).

Пообцвахобувати, вую, еш, *м.* Обить
гвоздями (во множествѣ).

Пообцілбувати, вую, еш, *м.* То-же,
что и обцілувати, но многихъ.

Пообчёрнювати, нюю, еш, *м.* Сдѣ-
лать черными (во множествѣ).

Пообчиріжувати, жую, еш, *м.* Обрѣ-
зати, обкарнати (во множествѣ).

Пообчищати, щ'аю, еш, *м.* Обчистить,
очистить (во множествѣ).

Пообчищатися, щ'аємося, етеса, *м.*
Обчиститься, очиститься (о многихъ).

Пообч'ркувати, кую, еш, *м.* Очер-
тити (во множествѣ).

Пообч'хрувати, рую, еш, *м.* То-же,
что и обч'храти, но во множествѣ.

Пообш'рпувати, пую, еш, *м.* То-же,
что и обш'рпати, но во множествѣ.

Пообш'рпуватися, пуємося, етеса,
м. То-же, что и обш'рпатися, но о мно-
гихъ. *Як старці пообш'рпувалися, а спра-*
вити одержу ні за що. Богод. у.

Пообшивати, ваю, еш, *м.* Обшить (во
множествѣ). Стор. МПр. 169.

Пообшиватися, в'яємося, етеса, *м.*
То-же, что и обшитися, но о многихъ.

Пообшкр'ябувати, бую, еш, *м.* Обскрестъ
(во множествѣ).

Пообшмарбувати, вую, еш, *м.* То-
же, что и обшмарувати, но во множествѣ.

Пообш'кувати, кую, еш, *м.* Обыскати
(во множествѣ).

Пооб'язувати, зую, еш, *м.* = Пообв'я-
зувати.

Пооб'язуватися, зуюся, ешся, *м.* =
Пообв'язуватися.

Поодб... См. Повідб...

Поодв... См. Повідв...

Поодг... См. Повідг...

Поодд... См. Повідд...

Поодж... См. Повідж...

Поодз... См. Повідз...

Поодин'кий, а, е. 1) Отдѣльный.

2) Одноконный? *Хтось в'їзжає до нас на*
подв'їр'є поодинокими саночками сірою ко-
нячкою. КС. 1883. II. 466.

Поод'їнці, *нар.* По одному, въ одиночку.

Поодк... См. Повідк...

Поодл... См. Повідл...

Поодм... См. Повідм...

Поодн... См. Повідн...

Пооднборонь, *нар.* Въ одну борону.

Пооди... См. Повідд...

Поодр... См. Повідр...

Поодр'жувати, жую, еш, *м.* Сочетати,
бракомъ, поженяти (многихъ).

Поодр'жуватися, жуємося, етеса, *м.*
Жениться, вийти замужъ (о многихъ).

Поодс... См. Повідс...

Поодт... См. Повідт...

Поод'ужувати, жуємо, ете, *м.* Выздо-
ровѣть (о многихъ). *Ті люде поодужували.*
Грвн. II. 97.

Поод'урювати, рую, еш, *м.* = Пообду-
рювати.

Поодх... См. Повідх...

Поодц... См. Повідц...

Поодч... См. Повідч...

Поодш... См. Повідш...

Поодщ... См. Повідщ...

Поодягати, гаю, еш, *м.* Одѣть (мно-
гихъ).

Поодягатися, гаємося, етеса, *м.*
Одѣтись (о многихъ).

Поож'нювати, нюю, еш, *м.* Женить
(многихъ).

Поож'нюватися, нюємося, етеса, *м.*
Жениться (о многихъ).

Поожер'блюватися, люємося, етеса,
м. Ожереститься (о многихъ).

Пооживати, в'яємо, ете, *м.* Ожить
(о многихъ). *Всі і пооживали.* Мнж. 30.
Помазав ятминята цілющою водою, вони
і пооживали. Рудч. Ск. I. 155.

Пооживляти, ляю, еш, *м.* Оживить
(многихъ).

Пооздб'лювати, люю, еш, *м.* Укра-
сити (во множествѣ).

Поозувати, ся, ваю, ся, еш, ся, *м.* =
Пообувати, ся.

Поопадати, даємо, ете, *м.* = Пообпа-
дати.

Поопинятися, няємося, етеса, *м.*
Очутиться (о многихъ).

Пооп'исувати, сую, еш, *м.* Описать
(во множествѣ).

Поопов'іщати, щ'аю, еш, *м.* Извѣстити
(многихъ).

Поопоганювати, нюю, еш, *м.* = По-
обпоганювати.

Поопускати, каю, еш, *м.* То-же, что
и опустити, но во множествѣ:

Поопускаться, кáемя, етєся, *м.* То-же, что и опуститься, но во множествѣ.

Поопухати, хáемо, ете, *м.* Опухнуть (во множествѣ).

Поорати, рю, рѣш, *м.* Вспахать. *Та вже ж моде в полі поорати.* Рудч. Чп. 223.

Поорендувати, дую, еш, *м.* Заарендовать (во множествѣ).

Поорудувати, дую, еш, *м.* Распорядиться, поуправлять вѣкоторое время.

Поосажувати, жую, еш, *м.* Поселить (многихъ). *Поосажував пан людей у лісі.* Черк. у.

Поосвідчати, чаю, еш, *м.* Объяснить, сообщить (во множествѣ).

Поосвідчувати, чую, еш, *м.* = Поосвідчати.

Поосвічувати, чую, еш, *м.* Освѣтить (во множествѣ).

Поосѣлювати, люю, еш, *м.* Поселить (многихъ).

Поосѣлюватися, люємося, етєся, *м.* Поселиться (о многихъ).

Поосипатися, пáемося, етєся, *м.* Осыпаться (во множествѣ). *Як стрепенув... яблуно, так яблука і поосипались.* Драг. 132.

Поосідати, дáемо, ете, *м.* То-же, что и осиста, но во множествѣ.

Поосідатися, дáемося, етєся, *м.* То-же, что и осиста, но о многихъ.

Поосідлувати, лую, еш, *м.* Осѣдлать (во множествѣ).

Пооскóмити, млю, миш, *м.* Набить оскомину.

Пооскóмитися, млюся, мишся, *м.* Набить себѣ оскомину.

Пооскорóмлювати, люю, еш, *м.* Оскоромить (многихъ).

Пооскорóмлюватися, люємося, етєся, *м.* Оскоромиться (о многихъ).

Поослабати, бáемо, ете, *м.* Ослабнуть, держаться непрочно. *Поослабали трубки.* НВолын. у.

Поослáвлювати, люю, еш, *м.* То-же, что и ославити, но многихъ.

Поосмілюватися, люємося, етєся, *м.* То-же, что и осмілитися, но о многихъ.

Поосміювати, юю, еш, *м.* = Пообсмівувати.

Пооснóвувати, вую, еш, *м.* Основать (во множествѣ).

Поосолóджувати, джую, еш, *м.* Услаждать (многихъ).

Поосорóжуватися, жуємося, етєся, *м.*

Опротивѣть, надóесть, опостылѣть (во множествѣ).

Пооставляти, ляю, еш, *м.* Оставить (во множествѣ).

Поостуджувати, джую, еш, *м.* Остудить, охладить (во множествѣ).

Поосушувати, шую, еш, *м.* Осушить (во множествѣ).

Поотруювати, труюю, еш, *м.* Отравить (многихъ).

Поотумáнювати, нюю, еш, *м.* Обмануть, одурачить (многихъ).

Поохабляти, ляю, еш, *м.* Оставить (многихъ). Вх. Уг. 261.

Поохáювати, хáюю, еш, *м.* Прибрать, привести въ опрятный видъ (во множествѣ).

Поохвати, каю, еш, *м.* Поохать.

Поохлябуватися, буємося, етєся, *м.* Ослабнуть, расшататься (во множествѣ). *У возі поохлябувалось усе.* НВолын. у.

Поохолóджувати, джую, еш, *м.* Охладить (во множествѣ).

Поохóтити. См. Поохочувати.

Поохóтитися, чуся, тишся, *м.* Пожелать, захотѣть.

Поохóчувати, чую, еш, сов. в. поохóтити, х́чу, тиш, *м.* Поощрять, поощрить. *Батько не поохочував мене до цього, а я таки зробив, та й вийшло погано.* Рк. Левиц.

Поохрещувати, щую, еш, *м.* Окрестить (многихъ).

Поохрещуватися, щуємося, етєся, *м.* Окреститься (о многихъ).

Поохрипати, пáемо, ете, *м.* Охрипнуть (о многихъ).

Пооцінювати, нюю, еш, *м.* Оцѣнить (во множествѣ).

Поочищати, щáемо, ете, *м.* Очистить (во множествѣ).

Поошóкувати, бую, еш, *м.* Обмошенничать, надуть (многихъ).

Попáва, ви, *ж.* Раст. *Taraxacum officinale.* Вх. Уг. 261.

Попáдати, даемо, ете, *м.* Упасть (о многихъ). *Обидва попадали мертві.* Стор. МПр. 107. Безлично употребляется и въ ед. ч. *Иные попадало між тернину.* Ев. Мр. IV. 7.

Попáдати, дáю, еш, сов. в. попáсти, падú, д́ш, *м.* Попадать, попасть, поймать, захватить.

Попáдатися, даюся, ешся, *м.* Распасться, опасть. *Шкура попадалась на шиї.* *Носив сорочку, поки попадалась.* За-

раз надіну. *Мое попадалось, дак оце, спасибі вам, тепер зніму.* Г. Барв. 29.

Попадáтися, дáюся, ешся, сов. в. попа́стися, дўся, дѣшся, м. Попадаться, попасться, быть пойману, захвачену. *Попалася в лихі руки невірній дружині.* Мет. 253.

Попадѣнко, ка, м. Сынъ попады.

Попадін, нá, нѣ. Попадѣнчъ. *Попадина дочка.* Г. Барв. 294, 295.

Попадіця, ці, ж. Та, которая попалась? *Молодице моя, попадице моя, попади ти мені,—буде добре тобі.* Чуб. IV. 517.

Попадька, ки, ж. Ум. отъ попада.

Попадя́, ді, ж. 1) Попадья, жена священника. *Упала, мамцю, на керю, думала бути попадею.* Мет. 237. 2) Рыба *Rhodeus amarus.* Вх. Пч. II. 20. 3) Въ свадебномъ обрядѣ: бутылка настоенной водки, которую (бутылку) мать невесты затыкает нучкомъ калины и обвязываетъ красной ленточкой; попаді не трогають до тѣхъ поръ, пока не приѣдутъ отъ новобрачнаго дружкі послѣ номѣри. МУЕ. III. 92. Ум. Попадька. *Поглянув панотець на свою попадьку.* Св. Л. 200.

Попайдѣти, дѣть, м. безл. Повезти, удался. *Мені попайдило.*

Попакостити, кощу, стиш, м. Изгладить, испортить.

Попакувáти, кúю, еш, м. Упаковать (во множествѣ).

Попакувáтися, кúємося, етєся, м. Упаковать (о многихъ).

Попаламарювáти, рюю, еш, м. Побыть пономаремъ.

Попалáти, лáю, еш, м. Попылатъ.

Попалажкотіти, кочú, тѣш, м. Попылатъ сильно.

Попалáти, лüю, лиш, м. Сжечь; обжечь (во множествѣ). *Гей роспустили пожар по долині, попалили діти солов'їн.* АД. I. 269.

Попалáтися, лимося, тєся, м. 1) Сжечься, обжечься (во множествѣ). 2) Попалилося на небі. При закатѣ солнца облака стали красны. Вх. Лем. 453.

Попаніти, нію, еш, м. Сдѣлаться бариномъ. *Ну, як уже й мужик попаніє, то хам з його буде.* Харьк. у.

Попантрувáти, рюю, еш, м. Посторожить.

Попанувáти, нúю, еш, м. 1) Погосподствовать, поцарствовать, побыть бариномъ. *І над нашим ще народом ще хотъ*

трохи попануй. Котл. Од. 494. *Як би тобі довелось в нас попанувати.* Шевч. 453. 2) Поблагоприятствовать, подѣйствовать. *Тепер весна попанувала на яринку.* НВолын. у.

Попанькатися, каюся, ешся, м. Поняньчиться, поухаживать за кѣмъ.

Попанáчитися, чуся, чишся, м. Попаніти. Сим. 141. *Все тє куди попанячилося і пиндючилось почало.* Сим. 227.

Попáрити, рю, риш, м. 1) Попарить горячей водой, на огнѣ,—во множествѣ. *Тикай миш од печі,—попарю плечі.* Грин. I. 243. 2) Высѣчь розгами, побить. *Як попарить мужик цюпом,—аж шкура обáзла.* Грин. III. 674. *За теж їх і попарили сьогодні (різками).* Мир. ХРВ. 268.

Попáритися, рюся, ришся, м. Попариться.

Попартáчити, чу, чиш, м. Испортить плохой работой (во множествѣ).

Попартблѣти, лю, лиш, м. = Попартачити.

Попартбрити, рю, риш, м. = Попартолити.

Попарубкувáти, кúю, еш, м. Побыть парнемъ. *Попарубкував троха, то його й женимо.* Морд. Пл. 13.

Попарувáти, рúю, еш, м. 1) Спарить нѣсколько паръ. 2) Поженить нѣсколькокихъ. *Попаруєм діток.* К. Досв. 109.

Попарувáтися, рúємося, етєся, м. 1) Спариться (о многихъ). 2) Вступить въ бракъ (о многихъ).

Попаршівіти, віємо, ете, м. Сдѣлаться паршивымъ (о многихъ), сдѣлаться плохимъ (о многихъ).

Побáс, су, м. Кормъ на пастбищѣ, пастбище, вынасъ. Рудч. Чп. 47, 252. *Поїдемо разом з вітром, попасу не буде.* Мет. 97. *Стáти на побáсі.* Остановиться, чтобы попаси воловъ, лошадей. *Ой пішли чумаки з України стали на попасі край долини.* Мет. 369. **Побáсом** = **Попасни** 1. *Побáсом поїдемо.* Ум. **Побáсочок.**

Попасáння, ня, с. Кормъ на пастбищѣ. *Пустили коней на попасання.* Макс. (1849), 54.

Попасáти, сáю, еш, м. Пасты въ до-рогѣ. *Воли попасали.* Рудч. Чп. 89. *Іде Марко з чумаками, ідучи співає, не поспіша до господи—воли попасає.* Шевч. 116.

Попáсище, ща, с. Пастбище. *Оце коло хутора і попасище має.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Понасішникувати, кую, еш, м. По-
быть пчеловодомъ.

Побаски, нар. 1) Пася, пасясь на ходу.
Сим. 197. *Отари попаски похалась на-
вманя.* Греб. 381. *Вівці... розкотилися по
толоці, щипаючи попаски низеньку, при-
земну травичку.* Мир. ХРВ. 50. 2) Осто-
рожно *Кішка іде попаски.* Борз. у.

Попаскудити, джу, диш, м. Изга-
дить (во множествѣ). *Усю одержу попаску-
див.* Васильк. у.

Попастн, сѹ, сѣш, м. Попастн *Стань-
мо, братіку, тута, коні попасімо.* ЗОЮР.
I. 40. *Піде... і коня попасати.* ЗОЮР. I.
209.

Попасувати, сую, еш, м.—Попасати.
*Ми стали біля слободи Кіньської... попасу-
вать волів.* Драг. 415.

Попатлати, лаю, еш, м. Взъерошить
(многихъ).

Попатрати, раю, еш, м. Опарить птицъ
и ощипать перья.

Попацикувати, кую, еш, м. Пораз-
глагольствовать, преимуц. дерзко. *Такій
чепурусі в жадобку попацикувати.* МВ.
(КС. 1902. X. 143).

Попекті, печѹ, чѣш, м. 1) Попечь,
испечь, изжарить. 2) Обжечь. 3) Пожа-
лить, ужалить (крапивою) (во множествѣ).
*Ускочила у кропиву та її ніженьки по-
пекла.* Грин. III. 645.

Попектіся, печѹся, чѣшся, м.
1) Испечься (о мнѣстѣ). *Гарно паляниці
попеклися.* Славяносерб. у. 2) Обжечься.
*Він, кажуть, на якомусь заводі робив і
там дуже попікся, ото й шрамуватий
того такиий.* Пирятин. у.

Попеластий, а, е Пепельный (о цвѣтѣ).
Попеластий віл. Греб. 365. *Ми (гуси) по-
пеласті всі.* Греб. 362. *Ви, кури, білі,
чорні, гробенасті, попеласті.* Мил. М. 51.

Попелітися, люся, лішся, м. Рыться
въ землѣ, въ сорѣ (о курицѣ). Вх. Уг. 261.

Попеліця, ці, ж. Насѣк. *Arhis bras-
sicae,* капустная тля. Вх. Пч. I. 5. *Попе-
лиця на капусті.* ЕЗ. V. 193. *Попелиця
напама на капусту.* Волч. у.

Попелище, ща, с. 1) Мѣсто, куда вы-
брасываютъ золу. Рк. Левец. 2) У Шев-
ченка съ измѣн. удареніемъ: попелище—
попелище. *А Максим на пожарище та
на поплище подивився.* Шевч. 590.

Попеліти, лію, еш, м. Обращаться
въ пепель. Кіев. у.

Попельня, ні, ж. Мѣсто для ссыпки
зола.

Попелюх, хя, м. 1) Сказочный герой,
получившій свое имя отъ того, что въ
молодости сидѣлъ въ золѣ, а затѣмъ совер-
шившій рядъ подвиговъ и сдѣлавшійся
царемъ. *Звали ю попелюхом, бо все у по-
пелі сидів.* Драг. 262. 2) Животн. *Муохис
glis.* Вх. Пч. II. 6.

Попелюха, хи, ж. 1) Хохлатый жаво-
ронокъ, *Alauda rustica.* 2) Тля травяная.
Рк. Левец. 2) = Попелюх 2. Вх. Пч. II. 6

Попелястий, а, е—Попеластий.

Попенько, ка, м. Ум. отъ піп. О.
1862. IV. 29.

Попеня, няти, с. Ребенокъ попа, свя-
щенника. *Возив попенят у губерню,—у
школу, чи цо.* О: 1862. VIII. 12.

Попер, прю, м. Перець. Вх. Лем. 453.

Попервах, нар. Сперва, сначала. *По-
первах жили вони гаразд, а потім—Бо-
гого зна.* Новомоск. у.

Поперебивати, ваяю, еш, м. То-же,
что и перебити, но во множествѣ. *Попере-
бивали їм ноги.* Єв. I: IX. 31. *Я вашому
собаці ноги поперебиваю.* Кіев. у. *Як улов-
лять свиню, то ноги поперебивають.* Драг.
81. *Уже наші жінки і подушки попере-
бивали.* АД. II. 12.

Поперебиватися, ваямося, етєся, м.
Перебитися (во множествѣ).

Поперебігати, гаємо, ете, м. Перебѣ-
жать (о многихъ). *Усі поперебігали на цей
бік.* Борз. у.

Поперебілювати, люю, еш, м. Пере-
бѣлнить (во множествѣ).

Поперебірати, раю, еш, м. То-же, что
и перебрати, но во множествѣ.

Поперебіратися, раємося, етєся, м.
То-же, что и перебратися, но о многихъ.
*От вони поперебіралися: понадівали на дів-
чат свою одержу і з дівчат поздіймали і
на себе понадівали.* Чуб. II. 37.

Поперебѣтувати, тую, еш, м. Взбол-
тать (во множествѣ).

Поперебѣтуватися, туємося, етєся, м.
Взболтаться (о многомъ). *Молочко гарне
було, позастояване, а поки довели по цій
дорозі, то й поперебѣтувалося.* Черниг. г.

Поперебѣлювати, люємо, ете, м. То-
же, что и переболіти, но во множествѣ.

Поперебрѣхувати, хую, еш, м. Пере-
врать (многое). *Вона зроду не скаже такъ,
як чула од людей, а все поперебрѣхув.*
Харьк. у.

Поперебрѣдувати, джую, еш, м. Пе-
рейти въ бродъ (во многихъ мѣстахъ, о
многихъ людяхъ).

Поперебувати, вію, еш, *м.* Перем'янити обув' (многимь).

Поперебуватися, віємося, етеса, *м.* Перем'янити обув' (о многихь).

Поперев'яблювати, люю, еш, *м.* Переманити (многихь).

Поперев'яжувати, жую, еш, *м.* Перев'єсити (многое) -

Поперев'ялювати, люю, еш, *м.* То-же, что и перевалити, но во множествѣ.

Поперев'ярювати, рюю, еш, *м.* Персварити (во множествѣ).

Поперев'єртати, т'аю, еш, *м.* То-же, что и перевернути, но во множествѣ. Мнж. 32. *Ослони... поперевертав.* Єв. Мр. XI. 15. *Сю штуку написав москаль по нашому і дуже поперевертав слова.* Котл. НІІ. 398.

Поперев'єртатися, т'аємося, етеса, *м.* То-же, что и перевернутися, но о многомь. *Тоді кругом нашою села усе пуці були... А тепер бач на яке попереверталось: орем усюди.* Драг. 222.

Поперев'єсати, с'аємо, ете, *м.* Перев'єситися черезъ что-либо, напр. черезъ заборъ (во множествѣ). *Наші груші до сусід поперевисали, а вони ї обривають.* Київ. у.

Поперев'єнчувати, чую, еш, *м.* Обв'єнчать (многихь).

Поперев'єшувати, шую, еш, *м.* Перев'єсити на другія м'єста (во множествѣ). *Поперев'єшуй сорочки на сонце, щоб швидче подосихали.* Васильк. у.

Поперев'єювати, віюю, еш, *м.* Перев'єятити (во множествѣ).

Поперев'єдити, джу, дити, *м.* То-же, что и перевести, но во множествѣ.

Поперев'єдитися, димося, дитеса, *м.* То-же, что и перевестися, но во множествѣ. *Песоголовців осталось мало: попереводились.* Драг. 2. *Птиця... вже попереводилась.* Драг. 237.

Поперев'язувати, зую, еш, *м.* Перевязати (многихь). *Поперев'язували старостів ружниками.* Богодух. у.

Попереганяти, няю, еш, *м.* То-же, что и перегнати, но во множествѣ. *Попереганяйте вівці на той бік, там краща наша.* Екатериносл. у.

Попереганчувати, чую, еш, *м.* То-же, что и перегатити, но во множествѣ.

Попереганяти, няю, еш, *м.* Перегнутити (во множествѣ).

Поперегляджувати, джую, еш, *м.* = Попереглядати.

Попереглядати, д'аю, еш, *м.* То-же, что и переглядити, но во множествѣ.

Попереганчувати, в'аємо, ете, *м.* То-же, что и перегнати, но во множествѣ.

Поперегов'орювати, рюю, еш, *м.* То-же, что и переговорити, но во множествѣ.

Попереганчати, ню, ниш, *м.* То-же, что и перегнати, но во множествѣ. *Попереганчили воли через річку.*

Поперегранати, граю, еш, *м.* То-же, что и переградити, но во множествѣ.

Поперегранчати, з'аю, еш, *м.* Перегрызати (во множествѣ).

I. Поперед, нар. 1) Впереди. *Поперед себе вражих ляхів облавою пруть.* Нн. *Поперед війська да січуть рубають.* АД. I. 25. 2) Сперва. *Поперед ти йди, а тоді я.* 3) Прежде. *Поперед усього. Поперед битки не лизь у пекло.*

II. Поперед, пред. Предъ, передъ. *Воли, коні на оборі, а біда поперед очі.* Ном. № 2177. Если слѣдующее слово начинается друмя согласными, употр. *попередо.* *Безлюдная доріженька попередо мною.* МВ. (О. 1862. III. 51).

Попередавати, даю, еш, *м.* То-же, что и передати, но во множествѣ.

Попередавливати, люю, еш, *м.* Раздавить (во множествѣ).

Попереденч, дня, *м.* Дощечка, соединяющая головки двухъ полозьевъ въ с'аняхъ Сумск. у.

Попередзв'єнювати, нюю, еш, *м.* Окончить звонити (во множествѣ).

Попередивлятися, л'яюся, етеса, *м.* Пересмотрѣть (во множествѣ).

Попередити, ся. См. **Попережати**, ся.

Попереді, нар. = **Попереду**.

Попереділяти, л'яю, еш, *м.* Раздѣлить (многое). *І землю, і гроші, і всю худобу на трое попереділяли, щоб усім однаково було.* Харьк. у.

Попередниця, ці, ж. Передняя часть запаски, фартухъ, надѣваемый спереди къ запискѣ, плахтѣ. Чуб. VII. 427. КС. 1893. V, 282, XII, 449. Вас. 170. МУЕ. I. 141. См. Задниця.

Попередній, я, в. Предыдущій.

Попередок, два, *м.* = **Попередень**. Сумск. у.

Попередб'єжу, нар. Ум. отъ **попереду**.

Попередражнювати, нюю, еш, *м.* Передразнить (многихь, о многихь). *Скільки буде дівчат на досвітках, він усіх попередражнює.* Харьк. у.

Попередрук'євувати, вую, еш, *м.* Перепечатать (во множествѣ).

Попереду, нар. 1) Впереди, спереди.

Сам хорунжий попереду йде. Макс. 2) Впередъ, напередъ. *І то лихо попереду знати, що нам в світі зострінеться.* Шевч. 12. *Посилає мене... попереду, а сам мусить би то йти за нами.* ЗОЮР. I. 291. 3) Сперва, спачала. Ум. *Попередбчну. Лепить зозуленька попередочку.* Мет. 151.

Попередумувати, мую, еш, *м.* То-же, что и передумати, но во множествѣ.

Попережати, жаю, еш, сов. в. **попередити**, джѹ, дѣш, *м.* Опережать, опередить. *Скажіть ученикам, що попередити вис у Галилїї.* Св. Мр. XVI. 7. *Батько... сам хоче одружитись, дак йому чудно попережати сина.* Г. Барв. 538.

Попережатися, жаюся, ешся, сов. в. **попередитися**, джѹся, дѣшся, *м.* Опережать, опередить, выставляться, выставиться впередъ. *Не попережайся поперед війська і не оставайся позад війська.* АД. I. 314.

Попереживати, ваю, еш, *м.* То-же, что и пережити, но во множествѣ.

Попережовкати, каемо, ете, *м.* Пожелтѣть (во множествѣ). *Опирки попережовкали і солити негодяці.* Волч у.

Попережбувати, вую, еш, *м.* Пережевать (во множествѣ).

Поперезивати, ваю, еш, *м.* Перезвать (многвхъ).

Поперезімбувати, вую, еш, *м.* То-же, что) и перезімувати, но во множествѣ.

Поперезувати, ваю, еш, *м.* Обуть наново, перемѣнить обувь (во множествѣ).

Поперезуватися, ваємося, етєся, *м.* Обуться наново, перемѣнить обувь (о многихъ).

Попереинакшувати, шую, еш, *м.* Сдѣлать иначе, измѣнить (во множествѣ).

Попереиначувати, чую, еш, *м.* = **Попереинакшувати**.

Попереїдати, даю, еш, *м.* То-же, что и переїсти, но во множествѣ. *Уже й миші половину попереїдали.* Г. Барв. 264.

Попереїжджати, джаю, еш, *м.* = **Попереїздити**.

Попереїздити, джѹ, дѣш, *м.* Переїхать (во множествѣ).

Попереїмати, маю, аш, *м.* То-же, что и переняти, но во множествѣ. *Від німиів усе те попереїмали.* ЕЗ. V. 201.

Попереїменовувати, вую, еш, *м.* Переименовать (во множествѣ).

Поперек, бѹ, *м.* Поясница; талія. *Обняла за поперек.* Котл. Ен. VI. 37. Ум. **Поперечбн**.

Попереказувати, зую, еш, *м.* То-же, что и переказати, но во множествѣ.

Поперекаламучувати, чую, еш, *м.* Помутить, возмутить (во множествѣ).

Поперекидати, даю, еш, *м.* То-же, что и перекидати, перекинути, но во множествѣ. *Поперекидала вози... в воду.* Рудч Ск. I. 33.

Поперекидатися, даємося, етєся, *м.* То-же, что и перекинутися, но о многихъ. Драг. 157. *Поробіться, каже, муравками та лїзте у пляшку. Вони усі поперекидались та й поулазили у ту пляшку.* Мнж. 129.

Поперекипати, паемо, ете, *м.* Перекипѣть (во множествѣ).

Поперекисати, саемо, ете, *м.* То-же, что и перекиснути, но во множествѣ. *Тепло дуже в погребі, поперекисало моє сарєво.* Черниг. у.

Поперекладати, даю, еш, *м.* То-же, что и перекласти, но во множествѣ.

Поперекликати, каю, еш, *м.* Перезвать (многихъ).

Попереквий, а, е. Поясничный. Константиногр. у. **Попереківі кістки**. Поясничные позвонки. Константиногр. у.

Поперекбувати, вую, еш, *м.* Перековать (во множ.).

Поперекбнувати, ную, еш, *м.* Убѣдить (многихъ).

Поперекбнуватися, нуємося, етєся, *м.* Убѣдиться (о многихъ).

Поперекбшувати, шую, еш, *м.* Перекосить (косою, — во множествѣ).

Поперекрадати, даю, еш, *м.* То-же, что и перекрасти, но во множествѣ. *Оттакої: злодії в злодіїв поперекрадали.* Харьк. у.

Поперекраювати, юю, еш, *м.* Перерѣзать пополамъ (во множествѣ).

Поперекривати, ваю, еш, *м.* Перекрыть наново (во множествѣ).

Поперекривляти, ляю, еш, *м.* То-же, что и перекривіти, но во множествѣ.

Поперекрікувати, кую, еш, *м.* То-же, что и перекричати, но многихъ.

Поперекршувати, шую, еш, *м.* Пашинковать, крошить мельче. *Треба капусту дрібніше поперекршувати.* Черниг. у.

Поперекрчувати, чую, еш, *м.* То-же, что и перекрутити, но во множествѣ. *Коли треба було скорати автора за те, що він поперекручував історію так, як її й досі перекручують, то скорати хіба реґотом.* К. ХП. 34.

Поперекру́чуватися, чуємося, етєся, ил. То-же, что и перекрутїтїся, но во множествѣ.

Поперекульб́ачувати, чую, еш, ил Пересѣдлать (во множествѣ).

Поперекуп́овувати, вую, еш, ил. Перекупить (во множествѣ).

Попереку́шувати, шую, еш, ил. Перекусить зубами (во множествѣ).

Поперелáгожувати, жую, еш, ил. Передѣлать, переладить (во множествѣ).

Поперелáзити, жу, виш, ил Перелѣзть (о многихъ).

Поперелив́ати, в́аю, еш, ил. Перелить (во множествѣ).

Поперелицьб́увати, вую, еш, ил. То-же, что и перелицьв́ати, но во множествѣ.

Поперелі́тати, т́аємо, ете, ил. Перелетѣть (о многихъ).

Поперелі́чувати, чую, еш, ил. Пересчитать (во множествѣ).

Поперелóвлювати, люю, еш, ил. Переловить (во множествѣ).

Поперелóмлювати, люю, еш, ил Переломить (во множествѣ).

Попереля́кувати, кую, еш, ил Перепугать, напугать (многихъ). *Порозиняє, поперелякує дітей.* О. 1861. VI. 77.

Попереля́куватися, куємося, етєся, ил. Перепугаться (о многихъ). Левц. Пов. 289. *Люде тікають з поля, усі поперелякуються.* Ком. I 42.

Поперемáгати, ѓаю, еш, ил. То-же, что и перемогті, но многихъ.

Поперемáзувати, зую, еш, ил. Перемазать, вымазать вновь (во множествѣ).

Поперемáльб́увати, вую, еш, ил. То-же, что и перемалов́ати, но во множествѣ.

Поперемáнювати, нюю, еш, ил. Переманить (многихъ).

Поперемáхльб́увати, вую, еш, ил. То-же, что и перемахлюв́ати, но во множествѣ.

Поперемáщувати, щую, еш, ил. То-же, что и перемастїти, но во множествѣ.

Поперемеж́б́увати, в́ую, еш, ил. Перемежевать (во множествѣ).

Поперемéлювати, люю, еш, ил. Перемолоть (во множествѣ).

Поперемив́ати, в́аю, еш, ил. Перемыть (во множествѣ). *Поперемивала миски і ложки.* Кіев. у.

Поперемин́ати, н́аю, еш, ил. То-же, что и перемїати, но во множествѣ.

Поперемин́атися, н́аємося, етєся, ил. То-же, что и перемїатїся, но во множествѣ.

Поперемі́нювати, нюю, еш, ил = По-переміняти.

Поперемін́ати, н́аю, еш, ил. То-же, что и перемінити, но во множествѣ. *Попереміняла йому усе плаття, наюдувала його, напоїла.* Чуб. II. 469.

Поперемі́рювати, рюю, еш, ил. Перемѣрять (во множествѣ).

Поперемі́шувати, шую, еш, ил. То-же, что и а) перемісити, б) перемішати, но во множествѣ.

Поперемі́шуватися, шуємося, етєся, ил. Перемѣшатся, смѣшатся (о многихъ).

Поперемл́ивати, в́аємо, ете, ил. То-же, что и перемлїти, но во множествѣ.

Поперемов́ляти, л́аю, еш, ил. То-же, что и перемовити, но во множествѣ.

Поперемоќати, ќаємо, ете, ил. Перемокнуть (во множествѣ).

Поперемолóчувати, чую, еш, ил. Перемолотить (во множествѣ).

Поперемóтувати, тую, еш, ил. Перемотать (во множествѣ).

Поперемóчувати, чую, еш, ил. Измочить (во множествѣ).

Поперемóцувати, щую, еш, ил. Перемочить (во множествѣ).

Поперемудр́б́увати, вую, еш, ил. Перехитрить, перемудрить (многихъ).

Поперемур́б́увати, вую, еш, ил. Перестроить каменные постройки.

Поперемú́чувати, чую, еш, ил. Измучить (многихъ).

Поперемú́чуватися, чуємося, етєся, ил. Измучиться (о многихъ).

Поперенáджувати, джую, еш, ил. Переманить (многихъ).

Поперенíзувати, зую, еш, ил. Перенизать (во множествѣ). *Давно не перенизувала намиста, треба сісти та поперенизувати, а то ще порветься.* Харьк.

Поперенíвечувати, чую, еш, ил. То-же, что и перенівечити, но во множествѣ.

Поперенóсити, нóшу, сиш, ил. Перенести (во множествѣ).

Попереноч́б́увати, в́уємо, ете, ил. То-же, что и переночув́ати, но о многихъ.

Поперенóшувати, шую, еш, ил. = По-переносити.

Поперені́ухувати, хую, еш, ил. Перенюхать (во множествѣ).

Поперебр́ювати, рюю, еш, ил. То-же, что и переорати, но во множествѣ.

Поперенаќовувати, вую, еш, ил. Пе-

репаковать, переложить упакованные вещи (во множествѣ).

Поперепáлювати, люю, еш, м. То же, что и перепалити, но во множествѣ.

Поперепáлюватися, люємося, етеся, м. Пережечься (во множествѣ).

Поперепáрювати, рюю, еш, м. То же, что и пересáрити, но во множествѣ.

Поперепаскúджувати, джую, еш, м. Изгадить (во множествѣ).

Поперепивáти, вáю, еш, м. То же, что и перепити, но во множествѣ.

Поперепивáтися, вáємося, етеся, м. Перепиться (о многихъ). *Так поперепивалися, що і з-за столу не повилазили, там і поснули.* Киев. у.

Поперепáлювати, люю, еш, м. Перепилить (во множествѣ). *Поперепилюй дошки на трое, щоб по два аршини були завдовжки.* Харьк. у.

Поперепинáти, нáю, еш, м. То же, что и перепясти, но во множествѣ.

Поперепинáти, нáю, еш, м. То же, что и перепинити, но во множествѣ.

Попереписувати, сáю, еш, м. Переписать (во множествѣ).

Поперепитувати, тую, еш, м. То же, что и перепитати, но во множествѣ.

Поперепикáти, кáю, еш, м. Перепечь (во множествѣ). *Ти хоч як, а поперепикаеш пироги.* Богод. у.

Поперепикáтися, кáємося, етеся, м. Перепечься (во множествѣ). *Паляниці поперепикалидн*

Поперепирáти, рáю, еш, м. Перемыть бѣлье наново (во множествѣ).

Попереплáчувати, чую, еш, м. Переплатить (во множествѣ). *Ми за цю землю ланови багато вже трошей попереплачували: бiльш десятика год платимо.* Полт. у.

Поперепливáти, вáю, еш, м. Переплыть (во множествѣ). *Добiли до Днипра, поперепливали кiньми.* Драг 417.

Попереплiгувати, гую, еш, м. Перепрыгнуть, перескочить (во множествѣ). *Попереплигували через рiвчак.*

Попереплiтáти, тáю, еш, м. Переплесть (во множествѣ).

Попереплiшувати, шую, еш, м. То же, что и переплшити, но во множествѣ.

Попереплúтувати, тую, еш, м. Переплутать (во множествѣ).

Поперепóвзувати, зую, еш, м. Переползти (во множествѣ).

Попереповнiяти, нiю, еш, м. Переполнить (во множествѣ).

Поперепогáлювати, нюю, еш, м. Изгадить, испортить (во множествѣ).

Попереполiскувати, кую, еш, м. Переполоскать (во множествѣ). *Побiжи в берiгi, попереполiскуй оцi ганцiрочки.* Славяносерб. у.

Попереправлiяти, лiю, еш, м. Переправить (многихъ).

Поперепрасóвувати, вую, еш, м. Перегладить вновь (во множествѣ).

Поперепрiвáти, вiємо, ете, м. Перепрѣть (во множествѣ). *Усе в печi поперепрiвало.* Харьк.

Поперепрiдувати, дую, еш, м. Перепродать (во множествѣ). *Оцi жиди у нас понакупувають цыгани, а в городi поперепрiдують та й зароблять собі.* Киев.

Поперепрiшувати, шую, еш, м. То же, что и перепросити, но многихъ.

Поперепрягáти, гáю, еш, м. Перепрячь (во множествѣ).

Поперепускáти, кáю, еш, м. То же, что и перепустити, но во множествѣ.

Поперерáджувати, джую, еш, м. Перерѣшить (во множествѣ).

Поперерáлювати, люю, еш, м. То же, что и перерáлити, но во множествѣ.

Поперерахóвувати, вую, еш, м. Вновь пересчитать (во множествѣ).

Поперержáвлювати, люю, еш, м. Перержавѣть (во множествѣ).

Попереривáти, вáю, еш, м. То же, что и перервáти, но во множествѣ.

Попереривáтися, вáємося, етеся, м. То же, что и перервáтися, но во множествѣ.

Поперериштóвувати, вую, еш, м. Поставить иначе лѣса, (во многихъ мѣстахъ).

Поперерiзувати, зую, еш, м. Перерѣзать (во множествѣ).

Поперерóблювати, люю, еш, м. Передѣлать (во множествѣ). К. XII. 38 *Поперероблювали їх (церкви) на костюли.* Стор. МПр. 65.

Поперерóджуватися, джуємося, етеся, м. Переродиться (о многихъ).

Попереростáти, тáю, еш, м. Перерости (многихъ, о многихъ). *Мої дочки вже мене попереростали.* Богодух. у.

Поперерúбувати, бую, еш, м. Перерубить (во множествѣ). *Поперерубуй на трое.*

Попересáджувати, джую, еш, м. То же, что и пересáдити, но во множествѣ. *Хочу вишини ближче до хати попересажувати.* Екатериносл. у.

Пóпересень, снiя, м. Поперечный ре-

мешекъ у хомута въ шлеѣ. *Він спитав, скільки попереснів у моєму хомуті, да й полічив.*

Попересилати, лаю, еш, *г.* Переслать (во множествѣ).

Попересипати, паю, еш, *г.* То-же, что и поресипати, но во множествѣ.

Попересихати, хаемо, ете, *г.* Пересохнуть, высохнуть больше чѣмъ нужно. *Сорочки не попересихали, — саме добре буде качати.* Черниг. у

Попересідати, даемо, ете, *г.* Пересѣсть (о многихъ). *Попересідали в холодок.* Харьк. у.

Попересідлувати, лую, еш, *г.* Пересѣдлать (во множествѣ)

Попересікати, каю, еш, *г.* Разсѣчь (на части).

Попересіювати, сіюю, еш, *г.* Пересѣять (во множествѣ).

Поперескакувати, кую, еш, *г.* Перескочить, перепрыгнуть (многое, о многихъ). *Ви поперескакуєте до мене.* Миж. З.

Попереслѣхувати, хую, еш, *г.* Выслушать (многихъ).

Попересмажувати, жую, еш, *г.* Пережарить (во множествѣ).

Попересмажуватися, жуємося, етеся, *г.* Пережариться. *Чому ж ти й не заглянула в піч? Глянь, як качки попересмажувались.* Київ. у.

Попересмікувати, кую, еш, *г.* Перетернуть (во множествѣ).

Попересміювати, юю, еш, *г.* Осипить въ смѣхѣ (многихъ).

Попереспіувати, вую, еш, *г.* То-же, что и переспівати. но во множествѣ. *Та я вже всі пісні попереспіувала, — більше не знаю.* Константиногр. у.

Попереставляти, ляю, еш, *г.* Переставить (во множествѣ).

Поперестановляти, ляю, еш, *г.* = Попереставляти.

Поперестарюватися, рюємося, етеся, *г.* Перестарѣть (о многихъ).

Поперестеляти, ляю, еш, *г.* = Поперестилати.

Поперестелятися, ляємося, етеся, *г.* = Поперестилатися.

Поперестигати, гаемо, ете, *г.* Переспѣть (во множествѣ).

Поперестилати, лаю, еш, *г.* Перетлать вновь (во множествѣ).

Поперестилатися, лаємося, етеся, *г.* Быть перестлану, перестлаться (во множествѣ).

Поперестіювати, юємо, ете, *г.* То-же, что и перестіяти, но во множествѣ.

Поперестіюватися, юємося, етеся, *г.* Перестоятся (во множествѣ). *Недобра страва, як поперестіюється у печі.* Богодух. у.

Поперестрашувати, шую, еш, *г.* Перепугать, испугать (многихъ).

Поперестрібувати, буємо, ете, *г.* Перепрыгнуть, перескочить (во множествѣ). *А ну, чи поперестрібуємо через воду?* Лубен. у.

Попереступати, паю, еш, *г.* Переступить (во множествѣ).

Попересукувати, кую, еш, *г.* Пересучить (во множествѣ).

Попересушувати, шую, еш, *г.* 1) Просушить (во множествѣ). *Оце повиймаю одержу з скрині та попересушую.* Київ. у. 2) Пересушить (во множествѣ). *Попересували насіння, — гляньте, аж потримало.* Васильк. у.

Попересушуватися, шуємося, етеся, *г.* 1) Обсушиться (о многихъ). *Поки попересушувались після того дощу, то вже й всічир.* Харьк. у. 2) Пересушиться чрезъ мѣру (во множествѣ).

Поперетанцьовувати, вуємо, ете, *г.* То-же, что и перетанцювати, но во множествѣ.

Поперетикати, каю, еш, *г.* То-же, что и перетикати, но во множествѣ.

Поперетинати, наю, еш, *г.* То-же, что и перетяти, но во множествѣ. *Поперетинали ремні, котрими поскручувані були руки у козаків.* Стор. МІР. 108.

Поперетирати, раю, еш, *г.* То-же, что и перетѣрти, но во множествѣ.

Поперетиратися, раємося, етеся, *г.* То-же, что и перетѣртися, но во множествѣ.

Поперетісувати, сую, еш, *г.* Перетесать (во множествѣ).

Поперетлівати, вѣємо, ете, *г.* Перетлѣть (во множествѣ).

Поперетівкувати, кую, еш, *г.* То-же, что и перетовкати, но во множествѣ.

Поперетіплювати, люю, еш, *г.* То-же, что и перетопити, но во множествѣ.

Поперетічувати, чую, еш, *г.* То-же, что и переточити, но во множествѣ.

Поперетрощувати, щую, еш, *г.* Растрощить (во множествѣ).

Поперетрүшувати, шую, еш, *г.* То-же, что и перетрусити, но во множествѣ. *Прибрала гарно світличку: рушники шити*

порозвішувала, сузі зілля за сволоком і за богами поперетрушувала. Г. Барв. 161.

Поперетягати, гаю, еш, м. То-же, что и перетягти, но во множествѣ.

Поперехвѣлювати, люю, еш, м. Перехвалить (многихъ). *Поперехвѣлювали моїх дівчат, ліниві стали прѣсти.* Харьк.

Поперехилѣти, лѣю, еш, м. Наклонить, склонить (во множествѣ).

Поперехилѣтися, лѣємося, етєся, м. Перевѣситься черезъ что. *Королів цвіт потівся по лісі, вишні поперехилѣлися.* Г. Барв. 89.

Поперехідити, джу, диш, м. То-же, что и перейти, но во множествѣ. *Усі вже попереходили через місток.* Харьк.

Поперехіплювати, люю, еш, м. Перехватить (во множествѣ)

Поперехрѣшувати, шую, еш, м. То-же, что и перехрестити, но во множествѣ.

Поперехрѣшуватися, шуємося, етєся, м. То-же, что и перехреститися, но о многихъ.

Поперечіжувати, жую, еш, м. Прощѣдитъ (во множествѣ).

Поперечілбувати, вую, еш, м. Перещлбовать (во множествѣ).

Поперечінювати, нюю, еш, м. То-же, что и перецінити, но во множествѣ.

Поперечітися, чуся, чишся, м. Поспорить. *Мої мама... поперечили сі з татом... Гн. II. 125. Щос сі поперечив з наймитом. Гн. II. 113.*

Поперечітувати, тую, еш, м. То-же, что и перечитати, но во множествѣ.

Поперечіщати, щѣю, еш, м. Перечистить (во множествѣ).

Поперечіплювати, люю, еш, м. То-же, что и перечепити, но во множествѣ.

Поперечісувати, сую, еш, м. Перечесать (многихъ).

Поперечісуватися, суємося, етєся, м. Перечесаться (о многихъ).

Поперечка, кя, ж. 1) Деревянная дощечка, прибитая въ саняхъ спереди, соединяющая одинъ стяголь съ другимъ. Сумск. у. 2) У ткачей: поперечная доска въ сновальницѣ. Сумск. у. 3) Перемычка у оконной рамы, поперечная планка.

Поперечний, а, в. Поперечный.

Поперечниця, ці, ж. Часть ткацкаго станка. См. Верстат. Шух. I. 254—256

Поперечок, чкѣ, м. Ум. отъ поперек.

Поперечуватися, чуюся, ешся, м. Перекрещиватися. *Полотно є узкане з двох рядів ниток, які поперечуються, а то з по-*

довжних, що творять основу і поперечних: тканя. Шух. I. 154.

Поперешний, а, в==Поперечний. Вас. 149.

Поперешѣувати, кую, еш, м. То-же; что и перешунати, но во множествѣ.

Поперідь, нар. Впереди. Мвж. 190.

Поперняк, ка, м., поперниця, ці, ж. Поперечница. Вх. Лем. 454.

Поперти, прѣ, рѣш, м. 1) Напереть. *Прожогом вискочили козаки і поперли на ляхів.* Стор. МПр. 122. 2) Побѣжать. *Як почув се циган, як попре додому, і побит не набув.* Драг. 192. 3) Швырнуть. *Да з словом сим на їх поліном і попер.* О. 1861. IV. 62. 4) Потащать. *Шуліка ухотив курця, а за ним потяглись уюру і останні курчята з квочкою, бо звязані були міцно: так усіх і попер шуліка.* Чуб. II. 529.

Попертися, прѣся, прѣшся, м. Отправиться куда, пойти, полѣзть (грубо). *Так і поперся п'яний у хату до чужих людей.* Харьк.

Поперхливий, а, в. Вспыльчивый, запальчивый. Вх. Лем. 454.

Поперчіти, чѣ, чѣш, м. Посыпать перцемъ. *З смаженої капусти поперченої... ліплять пироги.* МУЕ. I. 99.

Попестити, пещу, стиш, м. Понѣжить, полелѣять, поласкать. Сим. 67. *Пощкандибали Івана-сина іодувать; воно сповитєє кричало у холодочку за снопом; роповила, наіодувала, попестила.* Шевч. 623.

Попеститися, шуся, стишся, м. Понѣжиться; поласкаться.

Попечатати, таю, еш, м. Запечатать (во множествѣ).

Попивати, вѣю, еш, м. Попивать, пить. *Напитку дорогого не попиває.* АД. II. 6 *Чорний ворон залітає, тую кровію попиває.* АД. I. 85.

Попивкати, каю, еш, м. Медленно отпивать короткими глотками Вх. Уг. 261.

Попівитися, жуся, зишся, м. Побыть, надувши губы, поважничать. *Що ми ще їстимем? — „Пизи та заспи“.—Які?—А такі, що попизися та й заснеш.* Богод. у.

Попик, ка, м. 1) Ум. отъ піп. 2) мн. Раст. *Caltha palustris* L. ЗЮЗО. I 173. 3) Насѣк. *Chrysomela*, листоѣдъ. Вх. Пч. I. 5.

Попильнувати, нѣю, еш, м. 1) Позаботяться, постараться. *Попильнуї під старість дому.* Котл. Од. 492. 2) Постеречь, присмотрѣть, наблюдать; бодрствовать нѣкоторое время. *Ти, Симоне, че ми однієї іодини попильнувати.* Єв. Мр. XIV. 37.

Попини, пин, ж. мн. Названіе узора

для вишивки: *човники з попинами*. Чуб. VII. 415.

Попінка, *ки, ж.* Епитрахиль. *Виспоїдай мене, попе, під попинкою*. Маркев. 58.

Пописати. См. **Пописувати**.

Пописувати, *сую, еш, сов. в.* **пописати**, *пишú, шеш, и.* 1) Писать, написать (во множествѣ). *Дрібне листе пописує*. АД. I. 135. *Там (у книгах) усе як раз пописано*. О. 1862. VI. 59. 2) Только сов. в. Исписать. *Пописав увесь папер*.

Попісько, *ка, м.* = **Піп**. *Пописко фтішився за ті гроші*. Гн. II. 122.

Пописьмачити, *чу, чиш, и.* Измѣнить на книжный ладъ. *Ном. Од. вид. III.*

Попит, *ту, м.* Спрось. *Він було сам без загаду своє діло справляє; а без попиту ніде тобі в світі і на малий час не одюдиться*. Васвльк у.

Попитання, *ня, с.* Спрось. *Я без питання не брав*. НВолын. у.

Попитати, *таю, еш, и.* Спросить. *Оце попитають його люде, що як він живе*. Г. Барв. 524.

Попитатися, *таюся, ешся, и.* = **Попитати**. *Нехай я попитаюся в неї, чи вона думає приходити, чи може вже не схоче*. Київ. у.

Попити, *плю, пиш, и.* = **Попувати**. *Навчит біда попиту, коли нема що в губу вложити*. Фр. Пр. 47.

Попіти, *п'ю, еш, и.* Выпить (во множествѣ). *Був мед, та гості попили*. *Ном. № 1897. Попив змій кров*. Мнж. 35.

Попітися, *п'ємся, етєся, и.* Наняться п'яднымъ (о многихъ). *ЗОЮР. I. 152. АД. II. 71. Пили, пили козаченьки, та вже попилися*. Грин. III. 591. *Стали й там кружати, попились: Тарас насилу угадав в госпеду, і свати не напивались так, як тут, ізроду*. Мкр. Н. 39.

Попитлювати, *лію, еш, и.* Смолотъ крупичатую муку.

Попітувати, *тую, еш, и.* Спрашивать. *Пчелиная мати ройочка веде, ой веде, веде да й попитує: „ой де б нам... хороше присилля найти?“* Грин. III. 7.

Попихати, *хю, еш, и.* 1) Толкать, подталкивать. *Став дід кием попахати*. Грин. III. 340. 2) Помыкать кѣмъ. *Хто для всіх був попахачем, тепер став другим попахати*. Св. Л. 135. *На кою ти тих діток покидала? Та хто їх буде доглядати? Та їх будуть чужі діти попахати*. Св. Л. 221.

Попихатися, *хюся, ешся, и.* 1) Под-

талкиваться. 2) Помыкать. *Верховодила Маса над матір'ю, та й сестрам доставалось: вони були їй за наймишок, всюди ними попахалась*. Св. Л. 115.

Попіхач, *ча, м.* Человѣкъ, которымъ каждый помыкаетъ. Св. Л. 135. *Ном. № 10688. Сирота Ярема, сирота убогий ні сестри, ні брата, нікого нема! попахач жидівський, виріс у пороу*. Шевч. 133. *Ми, бач, теперечки тільки жіночі попахачі*. Стор. МПр. 157.

Попіхачний, *а, е.* Употребляющійся для толканія. *О, як би любо їм було тепер донхатись до берега, коли б у бідолах було в запасі про случай на кризі біля хати яке попахачне знарядде, чи весло*. К. Дз. 157.

Попіхкати, *каю, еш, и.* 1) Попыхтѣть. 2) Подымитъ трубкой курительной.

Попіхувати, *хую, еш, и.* Дымить, куря трубку. *Попихують із молоко*. КС. 1883. XI. 503.

Попічка, *ки, ж.* Птица *Palus palustris*, синица болотная, камышевка. Вх. Пч. II. 13.

Попишатися, *шюся, ешся, и.* Покрасоваться. *Не довго ж вона попишалась! так, годочок, або зо два*. Г. Барв. 106.

Попів, *лу, м.* = **Попіл**. Драг. 264.

Попів, *пѣва, ве.* Принадлежачій попу. *Чиї ворота минеш, а попових не минеш*. *Ном. № 216.*

Попівна, *ни, ж.* Дочь священника, попівна. *Шукайте собі, добродію, в городі панночки. Чи там трохи есть суддівен, писарівен і гарних попівен?* Котл. НП. 344.

Попівство, *ва, с.* 1) Званіє священника. *Давайте попівство за дванадцятилітню науку*. О. 1862. VIII. 22. 2) Священнической домъ, дворъ. *Дві дівки, служниці на попівстві*. МУЕ. III. 50. 3) соб Попы, священники. *Найхало... попівства повен двір*. Рк. Левиц.

Попівський, *а, е.* Поповскій. *Попівської кишені не наповниш*. Посл.

Попід, *пред.* 1) Подъ. *Попід темним гаєм*. Шевч. *Попід очі смуги*. Св. Л. 103. 2) Вдоль чего. *Ото пішов наш шлях по під ліс*. Литин. у. *Пішов лобко по під ниви, по під левадочку. Ой не видно його стану, лише головочку*. Гол. IV. 459.

Попідбивати, *вю, еш, и.* То-же, что и підбити, но во множествѣ. *Гвіздками чоботи по підбиваю. Я твої карі очі по підбиваю*. О. 1861. IV. 83. *Нп. Одем король... по підбивав під себе багато країв і миру*. Гн. II. 11.

Попідбива́тися, ва́ємося, ете́ся, м. То-же, что и підбитися, но о многихъ. *Некрута́ки.. поподбивалися йдучи.* Мир. ХРВ. 142.

Попідбіга́ти, га́ємо, ете́, м. Подбѣжать (о многихъ).

Попідбіра́ти, ра́ю, еш, м. Подобрать (во множествѣ).

Попід-бі́ччу. Подъ бокъ. *Вона лежить на землі, а він б'є її попод-біччу ногами.* Новомоск. у.

Попідва́жувати, жу́ю, еш, м. Поднять съ помощью рычага (во множествѣ).

Попідверѣ́джуватися, джу́ємося, ете́ся, м. Подорваться (о многихъ). *Це вони в економії поподверѣджувалися, п'ятипудові чували тягаючи.* Славяносерб. у.

Попідві́шувати, шу́ю, еш, м. Повѣсить (многое).

Попідві́конню, нар. Подъ окнами. *На дворі ні дерева, а ніякої рослини,—тільки величезні будяки попод-віконню.* Г. Барв. 21.

Попід-ві́конню пі́шов. Отправился нищенствовать, сдѣлался нищимъ.

Попідвѣ́дити, джу́, диш, м. То-же, что и підвести, но во множествѣ. *Вона її (піч) поподводила, помастила, опрятала.* Чуб. II. 67.

Попідвѣ́дитися, димо́ся, дитесь, м. Подняться, встать (о многихъ). *Насилу поподводились уранці,—так уночі почаділи.* Харьк. Употребл. и въ ед. ч., когда глаголъ относится къ собирательному имени сущ. *Хліб хоч і поліг трохи од тяду, а потому поподводився.* Волч. у.

Попідво́ліба́ти, ка́ю, еш, м. То-же, что и підволотти, но во множествѣ.

Попідв'я́зувати, зу́ю, еш, м. Подвязать (во множествѣ). *У саду дерева поподв'язувала.* Черниг. у.

Попідв'я́зуватися, зу́ємося, ете́ся, м. Подвязаться (о многихъ). *Ми високо поподв'язувалися, не позабовтуємося.* Харьк. г.

Попідганя́ти, ня́ю, еш, м. То-же, что и підгнати, но многихъ

Попідгива́ти, ня́ю, еш, м. Подогнуть (во множествѣ). *Посідали, поподинали нош.* Харьк. г.

Попідгива́тися, ня́ємося, ете́ся, м. Подогнуться (во множествѣ).

Попідгі́рю, нар. Подъ горою. *Ой піду я поподі́р'ю.* Грин. III. 417.

Попідгле́джувати, джу́ю, еш, м. = Попідглядати.

Попідглядáти, да́ю, еш, м. Подсмотреть (во множествѣ).

Попідгодѣ́вувати, ву́ю, еш, м. Подкормить (многихъ).

Попідго́блювати, лю́ю, еш, м. Подбритъ (многихъ).

Попідго́блюватися, лю́ємося, ете́ся, м. Подбритися (о многихъ).

Попідгорта́ти, та́ю, еш, м. То-же, что и підгорну́ти, но во множествѣ.

Попідгорта́тися, та́ємося, ете́ся, м. То-же, что и підгорну́тися, но во множествѣ.

Попідгриза́ти, за́ю, еш, м. Подѣбсть, подгрызть. *Щось капу́сту поподгризало,—невже миші так укинулися, що й погородах ести?* Славяносерб. у.

Попідгри́ба́ти, ба́ю, еш, м. Подгрестъ (во множествѣ) *Оту солому поподрибай до ожереду.* Харьк. у.

Попіддира́ти, ра́ю, еш, м. То-же, что и підде́рти, но во множествѣ.

Попіддо́вбувати, бу́ю, еш, м. То-же, что и піддовбти, но во множествѣ.

Попіддро́бчувати, чу́ю, еш, м. Подзадорить (многихъ). *Попіддрочувала своїх братів так, що вони й завляся з моїми братами лягтися, а далі й битися.* Васильк. у.

Попідду́рювати, рю́ю, еш, м. Обмануть, надуть (многихъ). *Він один нас усіх поподурював.* Харьк. у.

Попідзе́мний, а, е. То-же, что и підзе́мний, подземный, но: занимающийъ подъ поверхностью земли болѣе обширное пространство, идущей подъ землей.

Попідійма́ти, ма́ю, еш, м. То-же, что и підійняти, но во множествѣ.

Попід'ї́жджа́ти, джа́ємо, ете́, м. = Попід'ї́здїти.

Попід'ї́здїти, димѡ́, дитѡ́, м. Подѣхать (о многихъ).

Попідкла́дати, да́ю, еш, м. То-же, что и підкла́сти, но во множествѣ.

Попідко́бувати, ву́ю, еш, м. Подковать (во множествѣ).

Попідко́блювати, лю́ю, еш, м. То-же, что и підколѡти, но во множествѣ. *Пальці поподколювала.* Васильк. у.

Попідко́пувати, пу́ю, еш, м. Подкопать (во множествѣ).

Попідко́пуватися, пу́ємося, ете́ся, м. Подкопаться (о многихъ).

Попідко́бчувати, чу́ю, еш, м. Подкатить (во множествѣ). *Вози поподкошуйте до коморі, будемо мішки накладати.* Харьк. у.

Попідко́бчуватися, чу́ємося, ете́ся, м. Подкатиться (во множествѣ).

Попідко́шувати, шу́ю, еш, м. Подко- сить (во множествѣ).

Попідкрад́атися, д́аємося, етеся, *гл.* Подкрасться (о многихъ). *І як ті злодії попідкрадалися до коней, шо ми ж і не спам.* Валк. у.

Попідеру́чувати, чу́ю, еш, *гл.* Подкрутить (во множествѣ).

Попідкупля́ти, ля́ю, еш, *гл.* Подкупить (многихъ).

Попідку́рювати, рю́ю, еш, *гл.* Подкурить, пустить дымъ подъ что (во множествѣ).

Попідла́вити, зимо, зите, *гл.* То-же, что и підлізи, но о многихъ.

Попідла́тувати, тую, еш, *гл.* Починить, подложивъ заплату (во множествѣ).

Попідл́ещуватися, щуємося, етеся, *гл.* Подольститься (о многихъ). *Вони такі, шо до всіх попідлещуються.* Харьк. у.

Попідлива́ти, ва́ю, еш, *гл.* Полить (во множествѣ). *Не дає Бог дощу: треба попідливати щепи, а то аж листя на їх крутиться.* Черниг. г.

Попідлі́зуватися, зуємося, етеся, *гл.* Подольститься (о многихъ). *Вони попідлизувалися до хазяйки, так їм і добре, а як я не вмю підлизуватися, так мене й гризуть усі.* Харьк.

Попідлі́, нар. Подлѣ, возлѣ. *Ой взяв же єго попідлі коня, а повіз єго а в чеську землю.* Гол. II. 30.

Попідма́зувати, зую, еш, *гл.* Подмазати (во множествѣ). *Вози вже попідмазував,—чи запрягати?* Харьк. у.

Попідмальбу́вати, ву́ю, еш, *гл.* Подкрасить (во множествѣ).

Попідма́нювати, ню́ю, еш, *гл.* Смазать, соблазнить (многихъ).

Попідма́щувати, щую, еш, *гл.* Подмазать (во множествѣ).

Попідмивати, ва́ю, еш, *гл.* Подмыть (во множествѣ). *Ти ж візьми води в відро та попідмивай корови, а тоді ї доїтимеш.* Харьк. у.

Попідмі́гати, та́ю, еш, *гл.* Подмести (во множествѣ).

Попідмовля́ти, ля́ю, еш, *гл.* Подговорить, подстрекнуть (многихъ).

Попідмо́чувати, чу́ю, еш, *гл.* Подмочить (во множествѣ). *Такий дощ лив, ворохи мені на току попідмочувало.* Харьк. у.

Попідмо́щувати, щую, еш, *гл.* 1) Подмощать (во множествѣ). 2) Подложить подъ что (во множествѣ).

Попідника́ти, ка́ємо, ете, *гл.* Подрости (о многихъ). *Коб мені діти попідникали, то б я не журился.* НВолын. у.

Попідніма́ти, ма́ю, еш, *гл.* =Попідіймати.

Попідпа́лювати, лю́ю, еш, *гл.* Поджечь (во множествѣ). *Чи вже попідпалювала в трубах?* Васильк. у.

Попідпері́зувати, зую, еш, *гл.* Подпоясать (многихъ). *Гарненко ж попідперізуї дітей, бо вітер на дворі.* Богод у.

Попідпері́зуватися, зуємося, етеся, *гл.* Подпоясаться (о многихъ).

Попідп́исувати, сую, еш, *гл.* Подписать (во множествѣ).

Попідп́исуватися, суємося, етеся, *гл.* Подписаться (о многихъ).

Попідпиха́ти, ха́ю, еш, *гл.* Подоткнутъ подъ что (во множествѣ).

Попідп́икати, ка́ю, еш, *гл.* Подпечь, поджарить (во множествѣ).

Попідп́икатися, ка́ємося, етеся, *гл.* Подпечься, поджариться. *Я люблю, щоб пироги добре попідпикалися* Богодух. у.

Попідп́іувати, кую, еш, *гл.* =Попідпикати. *Повів же його да пожаречком, да пожар ноженъки да попідпікував.* Черниг. (АД. I. 26).

Попідп́ірати, ра́ю, еш, *гл.* То-же, что и підпёрти, но во множествѣ. *Попідпіврав тин кілками, щоб не впав.* Харьк.

Попідплива́ти, ва́ємо, ете, *гл.* Подплыть (во множествѣ).

Попідпо́ювати, по́юю, еш, *гл.* Подпозитъ (многихъ). *Він їх попідпоював, а тоді ї пвидурював гроші.*

Попідп́равляти, ля́ю, еш, *гл.* Поправить (во множествѣ).

Попідп́равлятися, ля́ємося, етеся, *гл.* Поправиться (о многихъ). *Жита рісля дощу трохи попідправлялися.* Богодух. у.

Попідп́рягати, га́ю, еш, *гл.* Припрячь (во множествѣ).

Попідп́уска́ти, ка́ю, еш, *гл.* То-же, что и підпустити, но во множествѣ.

Попідп́ухати, ха́ю, еш, *гл.* Припухнуть (во многихъ мѣстахъ).

Попідрива́ти, ва́ю, еш, *гл.* 1) Подрыть (во множествѣ). *Яблуні свині попідривали.* 2) Подорвать (во множествѣ).

Попідр́івнювати, ню́ю, еш, *гл.* Подравнять (во множествѣ).

Попідр́ізувати, зую, еш, *гл.* То-же, что и підрізати, но во множествѣ.

Попідр́обля́ти, ля́ю, еш, *гл.* То-же, что и підробити, но во множествѣ.

Попідр́остати, та́ємо, ете, *гл.* Подрости (о многихъ). *Дітки вже попідростали, є поміч і батькові і матері.* Богодух. у. (Сини) *вже попідростали.* Драг. 333.

Попідрублювати, люю, еш, *гл.* Подрубить (во множествѣ), сдѣлать при шитьѣ рубцы. *Рушники вже попідрублювала.* Богодух. у.

Попідрубувати, бую, еш, *гл.* Подрубать (во множествѣ).

Попідсаджувати, джую, еш, *гл.* То же, что и підсадити, но во множествѣ.

Попідсилати, лаяю, еш, *гл.* Подослать (многихъ).

Попідси́нювати, нюю, еш, *гл.* Подсидить (во множествѣ).

Попідсипати, паяю, еш, *гл.* 1) Подсыпать (во множествѣ). 2) Подлеть (во множествѣ). 3) Положить яйця подъ насѣдки.

Попідсихати, хаємо, ете, *гл.* Подсохнутъ (во множествѣ).

Попідсікати, каяю, еш, *гл.* Подсѣчь (во множествѣ).

Попідсіювати, сіюю, еш, *гл.* То же, что и підсіяти, но во множествѣ.

Попідскакувати, куємо, ете, *гл.* Подскочить, подпрыгнуть (во множествѣ).

Попідслухувати, хую, еш, *гл.* Подслушать (во множествѣ).

Попідсмажувати, жую, еш, *гл.* Поджарить (во множествѣ).

Попідсмалювати, люю, еш, *гл.* Опалить снизу (во множествѣ).

Попідсмікувати, кую, еш, *гл.* Поддернуть, подобрать (во множествѣ).

Попідсолоджувати, джую, еш, *гл.* Подсластить (во множествѣ).

Попідставляти, лаяю, еш, *гл.* Подставить (во множествѣ).

Попідстилати, лаяю, еш, *гл.* Подостлать (во множествѣ).

Попістрѣлювати, люю, еш, *гл.* Подстрѣлить (во множествѣ).

Попідстригати, гаю, еш, *гл.* Подстричь (во множествѣ).

Попідстригати́ся, гаємося, етеся, *гл.* Подстричься (о многихъ).

Попідстру́гувати, гую, еш, *гл.* Подстрогать (во множествѣ).

Попідступати, паємо, ете, *гл.* Подступить (о многихъ).

Попідсувати, ваю, еш, *гл.* Подсунуть, пододвинуть (во множествѣ).

Попідсувати́ся, ваємося, етеся, *гл.* Подсунуться, пододвинуться (во множествѣ).

Попідсушувати, шую, еш, *гл.* Подсушить (во множествѣ).

Попідтикати, каю, еш, *гл.* Подоткнутъ (во множествѣ). *Попідтикали під яку*

тільки було можна стріху сухою бадилля. О. 1862. II. 55. *Попідтикали плахти.* К. (ЗОЮР. II. 265).

Попідтвяти́ся, каємося, етеся, *гл.* Подоткнутъся (о многихъ). *Чого це так наші дівчата попідтикалися? Через річку брести думають?* Харьк.

Попідтинати, наю, еш, *гл.* Подрѣзать, подсѣчь, подрубить (во множествѣ).

Попідтінню, *нар.* Подъ плетнемъ, подъ заборомъ. Шевч.

Попідтїкати, каємо, ете, *гл.* То же, что и підтенті, но во множествѣ.

Попідтїплювати, люю, еш, *гл.* То же, что и підтопити, но во множествѣ.

Попідтїптувати, тую, еш, *гл.* То же, что и підтоптати, но во множествѣ.

Попідтїчувати, чую, еш, *гл.* То же, что и підточити, но во множествѣ.

Попідтрїшувати, шую, еш, *гл.* То же, что и підтрусити, но во множествѣ.

Попідтягати, гаю, еш, *гл.* 1) Подтащить (во множествѣ). 2) Подтянуть. *Пояси попідтягаємо, щоб менше згісти.* Г. Барв. 505.

Попідхилати, лаяю, еш, *гл.* То же, что и підхилити, но во множествѣ.

Попідхилати́ся, ляємося, етеся, *гл.* То же, что и підхилитися, но во множествѣ.

Попідхїплювати, люю, еш, *гл.* Подхватить (во множествѣ).

Попідчїрнювати, нюю, еш, *гл.* Подчернить (во множествѣ).

Попідчищати, щаяю, еш и **попідчищувати**, щую, еш, *гл.* То же, что и підчистити, но во множествѣ. *Скрїзь повикощувано, попідчищувано.* О. 1861. XI. 26.

Попідчїсувати, сую, еш, *гл.* Зачесать вверхъ (во множествѣ).

Попідчїхрувати, рую, еш, *гл.* Обрубить нижнія вѣтви (на многихъ деревьяхъ). *Попідчїхрував дубочки,—які рівенькі стоять.* Харьк. у.

Попідшивати, ваю, еш, *гл.* Подшить (во множествѣ).

Попізнавати, наю, еш, *гл.* Узнать (многихъ).

Попізнитися, нимбся, нитѣся, *гл.* Опоздать (о многихъ).

Попіклувати́ся, лїюся, ешся, *гл.* Позаботиться (о многомъ).

Попіл, лу, *м.* Пепель, зола. На **попїл** побїти. Разбїть на мельчайшія части. *Той кїнь такий здоровенний камїнь на попїл побив.* Мвж. 8. Ум. **Попїлецъ**. Рудч. Ск. II. 109.

Попільник, ка, м. = Попельня. Ново-моск. у.

Попільниця, ці, ж. Калустная тля. ХС. III. 50. См. Попелюха, попельнуха.

Попільнуха, хи, ж. 1) = Попелюха 2. См. Попільниця. 2) Гашеная известь. Славяносерб. у.

Попіля, нар. = Побіля. Ухопив же ю попіля коня, попіля коня, близько стременя. Гол. II 29.

Попі́мститися, щуся, стияся, м. Отомстить. Чоловік попі́мстивсь на скотини за ту деревню.

Попі́нати, ню, ниш, м. Запачкати п'яной (о б'шеной собакъ).

Попі́рчити, чу, чиш, м. Побить, трепку дать. Трохи мене пі́вень не попі́рчив, уже був хвіст ростопі́рчив. МУЕ. I. 167.

Попі́сникувати, к'ю, еш, м. Поностанувати.

Попі́сцяти, цю, ціш, м. Пососать. Як попі́сце корову теля, то й дастся здо́ти. Волч. у.

Попе́ка, кя, ж. Зрачекъ. Вх. Уг. 261.

Попе́ки, ми. Раст. *Trifolium pratense* L. ЗЮЗО. I. 139.

Попла́ва, ви, ж. Болотистое настбище. Вх. Зн. 53.

Поплаве́ць, вця, м. Поплавокъ. На березі рибалка молодський на поплавець глядить. Г.-Арт. (О. 1861. III. 118).

Попла́зка, кя, ж. Родъ пресмыкающагося? Гидкий як попла́зка. Ном. № 8494.

Поплазува́ти, з'ю, еш, м. 1) Поползти. Безної черви поплазували. Мир Пов. I. 128. 2) Медленно, съ трудомъ пойти, поплестись. Поплазував він до церкви.

Попла́кати, плачу, чеш, м. Плакати. На чужині не ті люде,—тяжко з ними жити! ні з ким буде поплакати, ні поговорити. Шевч. (1883). 213.

Поплака́тися, каюся, ешся, м. А за мною сиротою всі родичі плачуть. Плачя, плачя, мій родоньку, плачя, поплакайся, а од мене нещасної повік не цурайся. Грин. III. 391.

Поплаті́ти, ч'ю, тиш, м. Выплатити (во множествѣ). Усім уже поплатив, кому винен був.

Попле́нтатися, таюся, ешся, м. Потащиться. Попле́нтався старий до шинку. Попле́нтався на двір казати коні запрягати. Св. Л. 59.

Поплеска́ти, плещу, щеш, м. 1) Плескати нѣкоторое время. 2) Поклонать, поаплодировать. 3) Побоятати нѣкоторое вре-

мя. 4) У кузнецовъ: поклепать нѣкоторое время.

Поплеска́тися, щ'уся, щешся, м. 1) Побрызгаться, поплескаться (водой, въ водѣ). Дитина в ваганах поплескалася та й заснула. 2) Потащиться, отправиться. Поплескалася би я за чумаками на Дн. О. 1862. VI. 29.

Поплесті́, ту́, т'ш, м. Связать, выплесть, сплесть, заплесть (во множествѣ). Поплету сітки на твої дітки. Вінки поплете. Сим 203. Мене дячина в дрібушки поплете. Г. Барв. 64.

Попливті́, в'у, в'еш, м. Поплыть. Поплинемо на той бік озера. Св. Л. VIII. 22

Поплига́ти, гаю, еш, м. Попрыгати, въ припрыжку пойти. Я спугав кобилу, а вона й поплигала.

Поплі́нути, ну, н'еш, м. = Поплевти. Бистренькою річенькою на Дунай поплинеши Лукаш. 124.

Поплисті́, плив'у, в'еш, м. = Попливти. Котл. Ен. II 38.

Поплісок, ска, м. Родъ большой лужи, оставшейся послѣ половодья или большого дождя на мѣстѣ, покрытомъ травой. Там гарно полотна слати у попліскач. Черниг у.

Попліта́ти, таю, еш, м. 1) Оплетать сверху. Щоби коса довшиї час... добре заплетена трималася, поплітають косу поплітками. Шух. I. 135. 2) Связывать горшки проволокою. Бх. Зн. 53.

Поплітка, кя, ж. 1) Верхняя прядь на веревкѣ. Могилев. у. 2) Красная гарусная нить, которой оплетаютъ сверху косы. Kolb. I. 40. Шух. I. 135.

Попліть, ті, ж. Верхняя часть плетня. Угор.

Попліч, нар. Рядомъ, плечо съ плечемъ. Будем... попліч його дванадцять парсон сажити. АД. II 121. Попліч сидіти коло його стара бабуся. МВ (О. 1862. I. 91).

Поплічник, ка, м. Помощникъ, подручный.

Поплоді́ти, дж'у, диш, м. Родить (во множествѣ).

Поплоді́тися, димося, дитося, м. Родиться, наплодиться, выплодиться. А вони ж із чого поплодились? І вони ж із мужики породились. ЗОЮР. I 162.

Поплоскбнитися, нюся, нишся, м. О конопль: дорости до того времени, когда она дѣлится на плоскінь и ма́тірку. Волч. у.

Попло́хшати, шаю, еш, м. Присми-

рѣть, сдѣлаться болѣе тихимъ. *Семен поплотшав.* Волч. у.

Поплутати, таю, еш, м. Спутать, запутать.

Поплутатися, таюся, ешся, м. Спутаться, запутаться.

Поплювати, плюю, ёш, м. Поплевать.

Поплювати, віємо, ете, м. = Спога-
ніти, но во множествѣ.

Поплюндрувати, рую, еш, м. Разорить, разграбить (во множествѣ).

Поплюскнути, ну, неш, м. Сплющиться, стать плоскимъ, шуплымъ. *Калина зімою взяла та й поплюскала,—люди стали плискваті, що й соку в їх не зосталося.* Рк. Левиц. *Посуга захватила жито, а зерно й поплюскало.* Черниг. у.

Поплюсок, ску, м. = Поплісок. *Тепер тут води багато, а перш були тільки поплюски води.* Кобелик. у.

Поплякати, каю, еш, м. Пососать у матки молока. Мнж. 189. *Близнят, коли одна віця не попляка обох, одно одбирається.* О. 1862. V. Кух. 32.

Попляміти, млю, міш, м. Запятнать, покрыть пятнами.

Поплямітися, млёся, мішся, м. Запятнаться, покрыться пятнами.

Поплямкати, каю, еш, м. Почавкать (губами).

Попобити, б'ю, ёш, м. Побить, поколотить. *Він знов посварився з людьми, і ті його побили добре та й прогнали.* Рудч. Ск. II. 161. *Дурня поповив.* Чуб. II. 490

Попобрьохатися, хаюся, ешся, м. Долгое время побродить въ водѣ, въ тинѣ. *Попобрьохалася я в тій копани, поки таки, дав Бог, вилзла. А то вже думала, що й смерть мені там буде.* Київ. у.

Поповѣштатися, таюся, ешся, м. Много ходитъ, много постраивать. *І поповѣшталась оке сердешна Катря, чужі порюги оббиваючи.* Морд. Оп. 13.

Поповзом, нар. Ползкомъ; скользя. *Плуг вискочив з борозни і потяся поповзом по землі.*

Поповзти, в'у, вёш, м. Поползти. *Он гадюка поповзла.*

Поповиварювати, рую, еш, м. Повыварить много. **Поповиварювати воді з ного.** Измучить кого придирками, издѣвательствомъ. *Ще трохи знушався ти з нас?... Ще мало поповиварював води, як жили в тебе?* Мир. Пов. I. 131.

Поповий, а, е = Попів.

Попович, ча, м. Поповичъ, сынъ поповъ.

Попововтүзатися, жуся, зшся, м. Повозиться много. *Багато тресі коло того ледичого попововтүзатися.* О. 1862. I. 65.

Поповчіти, вч'у, вчіш, м. Учить достаточно много, долго. *У школу оддали і там чимало поповчили.* Шевч. II. 146.

Поповчітися, ч'уся, чішся, м. Учиться достаточно много, долго. *Поповчивсь і я чимало, та не дуже навчився.*

Попогарікати, каю, еш, м. Побранить, поворчать, дѣлая кому-либо внушения. *Попогарикає було ще, поки зберуться.* Сим. 222.

Попогібіти, бію, еш, м. Побѣдствовать. *Як попогибіє з тиждень, то покине ворілку пити.* НВолын. у.

Попоговоріти, рю, риш, м. Поговорить много

Попогребті, б'у, бёш, м. Погребть много. *Дуріі ірло стане, як попогребеш, женуни так швидко човна.*

Попогрѣкати, каю, еш, м. То-же, что и грюкати, но продолжительное время. *Попогрѣкала добре в двері, поки почули,—добре сплять люде.* Харьк. у.

Попогрѣкати, каю, еш, м. Погремѣть много. *Попогрѣкав (грім) Мнж 115.*

Поподібати, баю, еш, м. Много ходитъ. Зміев. у.

Поподути, дм'у, дмёш, м. Подуть много.

Попожурітися, рюся, ришся, м. Попечалиться много. *Що вона попожурилась.* Г. Барв. 58.

Попозіпати, паю, еш, м. Достаточно покричать.

Попоїздити, джу, диш, м. Поїздить много. *Як попоїздими, так набрали собі усякого звіра.* Мнж. 31.

Попоїсти, їм, їси, м. Поїсть. *Попороби до поту, то й попоїси в охоту.* Грин. II. 309. *Жінко! та чи нема чою попоїсти? Далєбі аж шкура болить, так їсти хочеться.* Котл. МЧ. 446.

Попойті, йд'у, йдеш, м. Идти долго. *Як попойшли ми день та другий, так на третій як повставали, то вже я не ступну на нои.* Київ. у.

Попобк, пк'а, м. 1) Ум. отъ піп. 2) = Жидок 2. 3) = Попична. Вх. Пч. II. 13.

Попоклѣбятися, няюся, ешся, м. Покланяться много. *Так вона мені попокланялась, попопросила мене.* Грин. I. 32.

Попокуделити, лю, лиш, м. Потаскать за волосы долго и сильно. *Так він*

же його і попокуделив. Харьк. у. Слов. Д. Эварв.

Пополамати, жаю, еш, гл. Ломать много. *Що я попотужила, що я попонудила, що я пополамала рук.* Г. Барв. 433.

Пополовіти, вію, еш, гл. Пожелтѣть. *А маруна походила та пополовіла.* Гол. I. 290.

Пополоскати, щу, щеш, гл. Пополоскать. *Ми (гуси) попливем да ноги пополющем.* Рудч. Ск. I. 10.

Пополотніти, вію, еш, гл. Поблѣднѣть. Стор. МПр. 10. *Пополотніла Мотря.* Мир. ХРВ. 174.

Пополохати, хаю, еш, гл. Испугать многихъ.

Пополшити, шу, шиш, гл. = **Пополохати.**

Пополшитися, шимося, шитося, гл. Испугаться, встревожиться (о многихъ).

Пополуднувати, дную, еш, гл. Попопдничать.

Пополювати, люю, еш, гл. Поохотиться.

Пополякати, каю, еш, гл. Напугать сильно. *Уже і так пополякали, насилу баби одиештали.* Котл. Ен. II. 41.

Попоміряти, ряю, еш, гл. 1) Помѣрять много. 2) Много, долго идти какою-либо дорогою. *Далекий шлях, панибрати. Попоміряв і я колось, щоб його не мірять!* Шевч. 78.

Попомотати, таю, еш, гл. Помотать много.

Попомучитися, мучося, чисся, гл. Помучиться. *Нехай трохи попомучитися.* Драг. 346.

Попомуштрувати, рую, еш, гл. 1) Поучить достаточно долго военнымъ приемамъ. 2) Поучить вообще. *Ось я тебе попомуштрую, не так, як в бурсі.* Шевч. 501.

Попона, ни, ж. Попона. *Червоні попони, червоні сідла.* Грин. II. 315.

Попонеділкувати, вую, еш, гл. Попостыться. *Иди, небого, не журися, попонеділкуй, помолися.* Котл. Ен. I. 14.

Попоносити, носу, сис, гл. Поносить много. *Попоносив по келійках води.* К. ПС. 116.

Попоноситися, носуся, сисся, гл. — з чим. Поносить что долго. К. ЧР. 356.

Попоночіти, чіе, гл. безл. Стемнѣть. *Уже попоночіло.* Константиногр. у.

Попонудити, джу, диш, гл. Томиться много, тосковать. См. Нудити. *Що я по-*

потужила, що я світом попонудила. Г. Барв. 433.

Попонудитися, джуся, дишся, гл. = **Попонудити.** *А побрилися,—що було я попонужуся, поки не пішли діти.* Г. Барв. 42.

Попонько, ка, м. Ум. отъ піи.

Попбня, ні, ж = **Дерга.** *Добре, неньло, у попони ходити до річки, не змерзнеш так як у спідниці.* Волч. у.

Попоогризатися, заюся, ешся, гл. Много огрызаться.

Попопам'ятати, таю, еш, гл. Попомнить. *Попопам'ятаеш московський місяц.* Ном. № 5632.

Попопанькатися, каюся, ешся, гл. Повозиться, поняньчиться много. Зміев. у.

Попопеліти, ліємо, ете, гл. Превратиться въ пепель (во множествѣ).

Попоплакати, плачу, чеш, гл. Много плакать, наплакаться. *Стара тії листи що-дня вичитує,—і попоплаче над ними, і попопсміється.* МВ. (О. 1862. III. 35). *Що попоплакала мати наша покійна за батьком!* О. 1862. X. 33.

Попопрати, перу, рѣш, гл. 1) Постирать много. 2) Помочить сильно. *Доц мене попоправ.* Харьк. у.

Попопросити, шу, сис, гл. Напроситься, просить много. *Так вона мені попокланялась, попопросила мене Грин.* I. 32.

Попоп'ястися, пнуся, пнѣшся, гл. Много силиться, взобратися, добратися. *Попоп'явшись добренько, свою можна доп'ястися.* О. 1862. I. 69.

Попорати, раю, еш, гл. Убрать, привестъ въ должный видъ, порядокъ. *Попорали коні.* НВолын. у.

Попобратися, раюся, ешся, гл. Похозяйничать. *А тут уже чутка: Текель на Січі попорався.* Мир. ХРВ. 85.

Попорватися, рвуся, рвѣшся, гл. Порываться, рваться много. *Що вона попоплакала, що попорвалася так годів зо три або й з чотирі.* Г. Барв. 112.

Попоріпати, паю, еш, гл. Поскрипѣть. *Попоріпай мені дверима.*

Попоробіти, блю, биш, гл. Поработать много, наработаться. *Попороби до поту, то й попоєси в охоту* Грин. II. 309.

Попорожніти, ню, ніш, гл. Опорожнить (во множествѣ). МУЕ. III. 118. *Кубочки попорожнимо.* Мил. 152.

Попорожніти, нію, еш, гл. Сдѣлаться пустимъ. *Треба збирати швидче кавуни, а то попорожніють: дощу нема, а спека.* Волч. у.

Попоросітися, симося, ситося, и. Родить поросять (о многихъ). *Всі льхи се попоросили.* Kolb. I. 135.

Попороскошувати, шую, еш, и. Пожить, не стѣсняя себя, пожить въ роскоши. *Я за першим чоловіком попороскошувала.* Лебед. у.

Попорбти, рю, рещ, и. Распороть. *Попорота сорочку, бо не по моему пошита, — по своєму перешию.* Васильк. у.

Попорбтися, рюся, рещся, и. Распороться. *Черевки... попорятъся.* Мнж. 55.

Попорохніти, вію, еш, и. Сдѣлаться трухлымъ, обратиться въ пыль.

Попорохнявіти, вію, еш, и = Попорохніти. *І деревня попорохнявіє, поки зберемося хату перекидаѣти.*

Попорошити, шую, шиш, и. Посыпать пылью, порешкомъ.

Попорськати, каю, еш, и. Побрызгать. К. ЧР. 66. *Набрала води сцїлющої, попорськала.* ЗОЮР. II. 56.

Попортяний, а, е = Портяний. Гол. Од. 55.

Попосварітися, рюся, ршся, и. Нассориться, много поссориться. *Коло кожного воза треба попосваритись.* О. 1862. VI. 98.

Попосідіти, джу, дяш, и. Посидѣть долго. *І попосиділа ж вона під поштою не годину, дожидаячись.* Г. Барв. 498.

Попослужіти, жу, жш, и. Послужить много. *Попослужив... з н'ятнадцять літ.* Г. Барв. 407.

Попосміятися, юся, ёшся, и. Насмѣяться вдоволь, посмѣяться много. *Попосміялись же за те з Цьомаха довію.* Снм. 215. *Тії листи що-дня вичитує, — і поплаче над ними, і попосміється.* МВ. (О. 1862. III. 35).

Попосмутувати, тую, еш, и. Попечалиться много. *Попосмутував я на чужині.* Г. Барв. 407.

Попобстити, шу, стш, и = Попісникувати.

Попостбати, стю, їш, и. Простоять много, настояться. *Добре, що перва прийшла, а то б попостояла.* Г. Барв. 498.

Попотіпати, паю, еш, и. 1) Потрепать много (льна, конопли). 2) Поколотить, побить. *Хиба який чорт попотіпа на до світках.* Лебед. у.

Попотіти, тіемо, ете, и. Вспотѣть (о многихъ). *Біжучи, попотіли.* АД. II. 37.

Попотужіти, жу, жш, и. Погоревать много, нагореваться, наплакаться. *Як*

вигнала мене свекруха... — що я попожурилась, що я попотужила. Г. Барв. 433.

Попотупкатися, каюся, ешся, и. Потоптаться много, натоптаться, — кболо кбго. *Поухаживать за кбмъ много, пока добьешся. Попотупкаешся коло нього на случай якої оказії та й кишенью потрясеи.* Св. Л. 281.

Попотягті, гнў, гнеш, и. Потанцять много. *Хай, думає пан, і він попотягне повозку з хамутом та з дуєю.* Грин. II. 213.

Попочванитися, нюся, нишся, и. Поважничать, почваниться. *Що то вже він попочванився, то й Боже.* Лебед. у.

Попбчок, чка, м. Ум. отъ піп.

Поправа, ви, ж. 1) Починка, исправленіе. 2) Исправленіе (нравственное) *Горе нам, як не діждеться од нас ніякої поправи Той, що ненавидить усякий грїх.* Гречулевич, Проновѣди (1857), 78 Ум. **Поправка.**

Поправді, нар. Дѣйствительно, въ самомъ дѣлѣ. *Другий день поправді везут королівну.* Драг. 285.

Поправити. См. **Поправляти.**

Пбправка, ви, ж. Ум. отъ поправа.

Поправляти, ляю, еш, сов. в. поправити, влю, виш, и. 1) Поправлять, поправить, починить. 2) Направить лошадь. *Кояи це дивлюсь: світиться; я й поправлю на те світло. Приїзду.* Мнж. 130.

Поправуватися, вуюся, ешся, и. Исправляться. *Попрямуйтеся ви, вільні доріженьки, поправуйтеся ви, ліхі воріженьки.* Нп. (Балт. у.)

Попразен, на, м. Второй день послѣ праздника, отданіе праздника. Св. Л. 76. *Чаю тобі... на оті прокляті досвітки, на празники та попразень ходить.* КС. 1882. VIII. 263.

Попразниця, ці, ж. = Попразен. Чуб VII. 576.

Попразниче, чого, с. = Попразен. Kolb. I. 22.

Попрати, перу, рещ, и. Постирать. *Попрали баби панам сорочки.* Мнж. 129.

Попрацювати, цюю, еш, и. Потрудиться.

Попрацюватися, цююся, ешся, и. Сильно потрудиться. *Отому чоловікові, що хата зоріла, так горе: доведеться попрацюватися, бо все з себе самого, ніхто не pomoже.* Харьк.

Попрацати, цаю, еш, и. — когб. Про-

ститися съ кѣмъ. См. Попрощати. *Навіки*
емо попращали свої любі гори. ЕЗ. V. 242.

Попрѣтно, нар. Опрятно, чисто. Галиц.

Попрѣ, пред. 1) Возлѣ, подлѣ, около,
мимо. Гн. II. 60. *Даруй, Боже, мирові, та й*
нам попри мир. Каменец. у. *Іде попри вас*
як товариша: ні помагай-бі, а ні здоров не
скаже, то то ж гріх! Каменец. у. *Йду*
попри корчму, коли щось співає. Каменец.
у. *Ту пшеничку жала кречная панна, по-*
при ту пшеницю уляний гостинець, їхав
туди, їхав поповиченько. Гол. IV. 107.
2) **Вмѣстѣ** съ, при. *Попри пса і kota люде*
до нині годують сі. Гн. I. 78.

Поприбавляти, ляю, еш, м. Приба-
вить (во множествѣ).

Поприбавати, ваю, еш, м. Прибѣт
(во множествѣ). *Поприбивав заціпки до*
дверей. Харьк. у.

Поприбігати, гаємо, ете, м. Прибѣ-
жать (о многихъ). *Діти поприбігали, кри-*
чать: їсти! Черняг. у.

Поприбірати, раю, еш, м. Прибратъ.
І в хаті, і в дворі поприбірала, аж мяну-
ти любо. Харьк. у.

Поприблуджуватися, джуємося, ете-
ся, м. То-же, что и прибудитися, но о
многихъ.

Поприборжувати, кую, еш, м. То-же,
что и приборнати, но многихъ.

Поприбріхувати, хую, еш, м. При-
врять (во множествѣ).

Поприварювати, рую, еш, м. То-же,
что и приварити, но во множествѣ

Попривертати, таю, еш, м. То-же,
что и привернути, но во множествѣ.

Попривикати, каємо, ете, м. При-
выкнуть (о многихъ).

Поприводити, джу, диш, м. То-же,
что и привести, но во множествѣ. *Сліпиз*
поприводь сюди. Єв. М. XIV. 21.

Попривозити, жу, зиш, м. Привезти
(во множествѣ). *Це син із города все по-*
привозив. Харьк. у.

Поприволікати, каю, еш, м. Прита-
щить (во множествѣ).

Попривязувати, зую, еш, м. Привя-
зати (во множествѣ). *Коней... попривязу-*
ють. Драг. 147. *Всі троє були в мене по-*
привязувані на оборі. Драг. 64.

Попригадувати, дую, еш, м. Вспом-
нить (во множествѣ).

Попригадуватися, дуємося, етеся,
м. Вспомниться (во множествѣ). *Усе по-*
пригадувалося, що колись було. Лубен. у.

Поприганяти, няю, еш, м. Пригнать

(многихъ). *Ми поприганяемо (байволів).*
Драг. 323.

Попригинати, няю, еш, м. Пригнуть
(во множествѣ). *Попригинай бо мені ро-*
гачі, а то не бсруть менчих горщиків.
Харьк. у.

Попригинатися, наємося, етеся, м.
Пригнуться (во множествѣ). *Хлопці по-*
пригиналися за тином, щоб їх не побачи-
чили. Кіев. у.

Попригладжувати, джую, еш, м.
Пригладить (во множествѣ).

Попригнічувати, чую, еш, м. То-же,
что и пригнитити, но во множествѣ

Попригнѣти, ню, ниш, м. = **Попри-**
ганяти.

Попригорбджувати, джую, еш, м.
Пригородить (во множествѣ).

Попригортати, таю, еш, м. То-же,
что и пригорнути, но во множествѣ.

Попригортатися, таємося, етеся, м.
То-же, что и пригорнутися, но о многихъ.

Попригрівати, ваю, еш, м. Пригрѣти
(во множествѣ).

Попригріватися, ваємося, етеся, м.
Пригрѣтись, нагрѣтись. *Уже попригрівалися*
окропи, ставай оджимати сорочки.

Попридавлювати, люю, еш, м. При-
давить (во множествѣ).

Попридавлюватися, люємося, етеся,
м. Придавиться (во множествѣ). *Які хо-*
роші були паляниці, а поки довезла—по-
придавлювалися. Богод. у.

Попризвичаяватися, юємося, етеся,
м. Привыкнуть (о многихъ). *Попризвичаю-*
вались до всячини з малку. О. 1862. I.
77. *Жінки уже так попризвичаювалися*
Драг. 172.

Попризнаватися, наємося, етеся, м.
Признаться (о многихъ). *Усі вже попри-*
знавалися. Васильк. у.

Поприїздити, димб, дитѣ, м. Приїхать
(о многихъ). *Наші діти вже всі поприїз-*
дили. Богод. у. *Ми не довго гостили, не*
в порожні поприїздили. Мет. 188.

Поприймати, маю, еш, м. Принять
(во множествѣ). *Хліб лежить,—от я за-*
риз поприймаю. Грин. II. 171. *Ой ти ти-*
хий Дунаю, моїх діток поприймай. Нп.

Поприйматися, маємося, етеся, м.
Приняться (во множествѣ).

Поприп, ку, м. Перець. *І варена, і*
печена, і поприком напорена. Гол. IV. 530.

Поприкидати, даю, еш, м. То-же, что
и прикинути, но во множествѣ.

Поприкипати, паю, еш, м. То-же, что

я прикипіти, но во множествѣ. *Ми так і поприкипали на місті.* МВ. I. 70.

Поприкладати, даю, еш, м. То-же, что и приложити, но во множествѣ. *Поприкладала до чиряків печеної цибулі.* Харьк. *Поприкладав (печатку) усім на лобі.* Чуб. II. 605.

Попримобувати, вую, еш, м. Приковать (во множествѣ).

Попримоблювати, люю, еш, м. Пришпилить (во множествѣ).

Поприморбчувати, чую, еш, м. Укоротить (во множествѣ). *Я їм язики поприморбчую, щоб не брехали так.* Богод. у.

Поприморбчувати, чую, еш, м. Прикатить (во множествѣ). *Діжки поприморбчуємо сюди та тут і позамочуємо.* Харьк.

Попримкривати, ваю, еш, м. Прикрыть (во множествѣ).

Попримкриватися, ваємося, етєся, м. Прикрыться (о многихъ).

Попримкрѣчувати, чую, еш, м. То-же, что и прирутити, но во множествѣ.

Попримкупати, паю, еш, м. Прикупить (во множествѣ).

Попримлагоджувати, джую, еш, м. Приладить (во множествѣ).

Попримлзати, зимо, зите, м. Прилзти, приползти (о многихъ).

Попримлипати, паємо, ете, м. Пристать, прилипнуть (во множествѣ). *Нехай воки до твого кривою носа попримлипають.* Стор. МПр. 132.

Попримлітати, таємо, ете, м. Прилѣтѣть (во множествѣ). *Уже ластівочки попримлітали.* Харьк.

Попримлучати, чаю, еш, м. Присоединить (во множествѣ).

Попримлучатися, чаємося, етєся, м. Присоединиться (о многихъ).

Попримлягати, гаємо, ете, м. То-же, что и прилягти, но во множествѣ. *Під їми коні попримлядали, золоті гриви попримлядали.* АД. I. 28.

Попримязувати, зую, еш, м. То-же, что и примязати, но во множествѣ. *Попримязувала вже в обох хатах.* Харьк.

Поприманювати, нюю, еш, м. Приманить (во множествѣ). *З усього хутора собак сюди поприманював.* Харьк.

Попримежбувати, вую, еш, м. То-же, что и примежувати, но во множествѣ.

Попримерзати, заємо, ете, м. То-же, что и примерзнути, но во множествѣ.

Попримощувати, щую, еш, м. То-же, что и примостити, но во множествѣ.

Попримощуватися, щуємося, етєся, м. То-же, что и примоститися, но о многихъ. (Хати) *попримощувались на крутих боках долини.* Левец. ПЮ. I. 474

Попримурбувати, вую, еш, м. Сдѣлать каменные пристройки.

Попримѣшувати, шую, еш, м. Принудить (многихъ).

Попримнаджувати, джую, еш, м. Приманить, привлечь (многихъ). *На що ти моїх голубів до себе попримнаджував?* Богодух. у.

Попримндитися, джуся, дишся, м. Разсердиться, раскапризничаться (о многихъ). *Дівчата попримндилися на хлопців та ї не пішли у танець.*

Попримнеоблювати, люю, еш, м. Принудить (многихъ). *Хиба його дочки охотою заміж їшли?* *Попримневолював.*

Попримнесити, шу, сиш, м. Принести (во множествѣ). *Попримносили до його всіх недужих.* Єв. Мр. I. 32

Попримбрювати, рюю, еш, м. То-же, что и приорати, но во множествѣ.

Попримнадати, даємо, ете, м. То-же, что и припасти, но во множествѣ. *„Припадайте до землі!“* *Попримпадали усі ниць.* ЗОЮР. I. 247. *Під їми коні попримпадали, золоті гриви попримлядали.* АД. I. 28.

Попримпалювати, люю, еш, м. Прижечь (во множествѣ).

Попримпинати, паю, еш, м. Привязать на веревку (многихъ). *Назад руки пов'язали, до коней попримпинали.* Гол. I. 155.

Попримпізнати, паємо, ете, м.—що. Запоздать съ чѣмъ. *Попримпізнали сіяті.* Лютин. у.

Попримпізнатися, паємося, етєся, м. Запоздать (о многихъ).

Попримпикати, каю, еш, м. Прижечь (во множествѣ).

Попримправляти, ляю, еш, м. То-же, что и приправити, но во множествѣ.

Попримпускати, каю, еш, м. То-же, что и припустити, но во множествѣ.

Попримрахбувати, вую, еш, м. Присчитать (во множествѣ).

Попримрівнювати, нюю, еш, м. То-же, что и прирівняти, но во множествѣ

Попримробляти, ляю, еш, м. То-же, что и приробити, но во множествѣ.

Попримростати, таємо, ете, м. Прирости (во множествѣ). *„Де ваші мизинці-пальці і лві уші?“* *Потім показав їм, попримруляв всякому до руки, до ноги і уха*

до голови,—вони знов поприростали. Рудч. Ск. I. 109.

Поприручати, чаю, еш, м. Поручить (во множествѣ).

Поприсилати, лаю, еш, м. Прислать (во множествѣ). *Попросить книжочок, що з оцим листом поприсилані.* О. 1862. VI. 59.

Поприсілювати, люю, еш, м. Привязать (во множествѣ).

Поприсипати, п'аю, еш, м. Присыпать (во множествѣ).

Поприсипатися, п'аємося, етєся, м. Присыпаться (во множествѣ).

Поприсирнювати, нюю, еш, м. ? *Що поприсирнювано, а дощ накрапа,—попрібіра як слідує.* Сим 198.

Поприсідати, д'аємо, ете, м. Присѣсть (о многихъ).

Поприсіювати, с'іюю, еш, м. То-же, что и присіяти, но во множествѣ.

Поприск'акувати, куємо, ете, м. Подскочить къ чему (о многихъ).

Попріскувати, кую, еш, м. Пофырквать. *Ой на броду, броду тив сивий кінь воду. Кінь на воду та попріскує, удилами та побрязкує.* Грив. III. 546.

Попріставати, таємб, ет'е, м. То-же, что и пристати, но во множествѣ. *Тепер до його пристав князь Корейський... поприставали модно і оружно Котлубай, Ілляшевські, Горностаї.* К. ЦН. 277. *Воли годуй добре, щоб не поприставали.* Маркев. 121.

Попрісягати, г'аємо, ете, м. Присягнуть (о многихъ). *І поважати присуд наш козацький над королівський всі попрісягали.* К. ЦН. 179.

Попріти, р'ю, р'іш, м.=Перчити. Вх. Уг. 261.

Попріт'оптувати, тую, еш, м. Притоптать (во множествѣ). *Вийшов сіяч сіяти насіння своє; і як він сіяв, инше впало край шляху, і попріт'оптувано його.* Єв. Л. VIII. 5.

Попріт'ужувати, жую, еш, м. Придавить, притянуть жердями солому на крышѣ. *Треба добрими притужинами попрітужувати солому, а то зсунеться з крыши.* Волч. у.

Попріт'юлювати, люю, еш, попріт'юлюватися, люємося, етєся, м.=Попритюляти, ся. (Хати) *позлазими вниз, поховались між купами каміння, попріт'юлювались до провалин.* Левиц. ПЮ. I. 474.

Попритюляти, лаю, еш, м. То-же, что и притюляти, но во множествѣ. *Попрі-*

туляв.. (одрізани) уха до голови,—вони знов поприростали. Рудч. Ск. I. 109.

Попритюлятися, ляємося, етєся, м. То-же, что и притюлятися, но о многихъ.

Попріх'одити, димо, дите, м. Прійти (о многихъ). *Всі поприходили до його.* Єв. Мр. III. 8. *У недімо поприходять з служби.* Драг. 143.

Попрічиняти, няю, еш, м. Притворить (во множествѣ). *Двері всі попричиняла.* МВ. (О. 1862. III. 56).

Попріч'іплювати, люю, еш, м. Прич'іпнуть (во множествѣ).

Попрішивати, в'аю, еш, м. Пришить (во множествѣ).

Попріщити, щить, м. безл. Покрыть прыщами. *Чого це тебе так поприщило?* Черниг. *Йому поприщило пику.*

Попріщитися, щуся, щисся, м. Покрыться прыщами. *Щоб тобі поприщилось!*

Попріти, пріємо, ете, м. Сопр'ѣть. *Попріми усі стои.*

Попр'бувати, бую, еш, м. Испытать, испробовать. *Ходім же тепер ...попробувати сили,—хто дужчий.* Рудч. Ск. II. 16.

Попр'буватися, буюся, ешся, м. Испытаться, попробовать. *Як дам, то на свій зріст все подвір'я зміряеш...—Попробуємся!—Та що тут пробуватись! Без сором казка: он де двері, або тебе випхаю.* Єв. Л. 317. *Ти біаєш, як жоден молдаван не побіжить,—попробуйся.* Єв. Л. 137.

Попр'буркувати, кую, еш, м. Пробудить (мныхъ). *Насилу дітей попробуркував.*

Попр'буркуватися, куємося, етєся, м. Пробудиться (о многихъ). *Як тіки попробуркуються нани, тоді біда!*

Попр'вадити, джу, диш, м. Потащить, понести, повезти. *І попр'вадили тих братів на Сібір.* Грив. I. 97.

Попр'вадитися, дилося, дитєся, м. Потащиться, отправиться, пойти. *І куди ото вони попр'вадилися прямо в грязюку,—наче обійти не можна.* Харьк.

Попр'вірчувати, чую, еш, м. Просверлить (во множествѣ). *Попр'вірчував дірочки в дощі.* Харьк.

Попр'ганяти, няю, еш, м.=Попр'гонити. *Роботників, вражих синів, зовсім попр'ганяли.* Драг. 290.

Попр'гледжувати, джую, еш, м. Проглядѣть. *Здається, усі вікна попр'гледжувала, його визираючи.* Г. Барв. 121.

Попр'гнати, ню, ниш, м. Прогнать; отогнать (во множествѣ). *Попр'гонь овечки, що родина здарувала.* Мет. 265.

Попрогизати, **з**аю, **еш**, *гл.* Прогрызть (во множествѣ). *Тенета б всі попрогизала.* Гліб. 19.

Попрідати, **даю**, **еш**, *гл.* Распродать, продать. *Попродав воли з возами.* Драг. 160. *Попродав усю худобу.*

Попродівбувати, **бую**, **еш**, *гл.* Продолбить (во множествѣ). *У чумаків колеса товстії, то в колесах було попродовбує дірки да туди гроші положить.* ЗОЮР. I. 76.

Попрѳ, *нар.*—**Поуз**. *Попроз мій городок стежкою до иншої йдеши.* Чуб.

Попроїдати, **д**аю, **еш**, *гл.* Проѳсть (во множествѣ). *Батько довго збривав, а синки швидко попроїдали.* Харьк. у.

Попрокидати, **д**аємося, **ет**еся, *гл.* То-же, что и прокинутися, но о многих. *Попрокидалися діти, повставали, зараз—їсти.* Харьк. *Раненько походили корови, раненько й попрокидалися.* Зміев. у.

Попрокувати, **в**ую, **еш**, *гл.* Растратить, вѣдя развратную жизнь. *Попрокували худобу сини, як умер нам старий.* Лебед. у.

Попрокувати, **ш**ую, **еш**, *гл.* Прокусить (во множествѣ). *Вовки задавили двоє овець, попрокушували юрла.* КС 1883. XII. 700.

Попромивати, **в**аю, **еш**, *гл.* Промыть (во множествѣ).

Попроміювати, **н**юю, **еш**, *гл.* Промѣнять (во множествѣ).

Попроміати, **т**аю, **еш**, *гл.* Промести (во множествѣ). *Всі стежки попромітали.*

Попропадати, **д**аю, **еш**, *гл.* Пропасть (о многихъ). *Коли б ще козаки з голоду не попропадали.* ЗОЮР. I. 290. *Скільки їх вже попропадало, от же ж все ще восьмеро є.* Драг. 217.

Попропивати, **в**аю, **еш**, *гл.* Пропить (во множествѣ). *Усю худобу попропивав.* *Сорочок із тридцять було,—усе попропивала* ЗОЮР. I. 9.

Попропиватися, **в**аємося, **ет**еся, *гл.* Пропитися (о многихъ). *Попропивались ми до юлого тіла.* К. ЦН. 227.

Попроривати, **в**аю, **еш**, *гл.* Разрѣдять, вырванъ часть. *Ще треба попроривати буряки, бо ще такі цусти.* Харьк.

Попрорізувати, **з**ую, **еш**, *гл.* Прорѣзати (во множествѣ). Стор. МПр. 95.

Попроростати, **т**аю, **еш**, *гл.* Прорасти (во множествѣ). *Пшениця попроростала.*

Попрорувати, **б**ую, **еш**, *гл.* Прорубить (во множествѣ). *Він у тій коморі*

вікна попрорубував. Драг. 176. *Вже Сидір ополонки попрорубував.*

Попросіти, **ш**у, **сиш**, *гл.* Попросить. *Просили батько й мати, просила й родина, нехай його ще попросить михая година.* Мет. 84.

Попросітися, **ш**уся, **си**ся, *гл.* Попроситься.

Пбпросом, *нар.* Прося. *Назбирайте попросом грошей доволі та поставте над ним великого хреста.* Г. Барв. 459.

Попростати, **т**аю, **еш**, *гл.* Направиться. *Покинув її і весільних, сам попростав до хати.* Г. Барв. 202.

Попростітися, **ш**уся, **ст**ішся, *гл.* 1) Проститься. Мнж. 29, 47. *От простивсь він і пішов собі.* Мнж. 138. *Процавайте, сусідоньки, може з ким сварився, та хоч сварився, не сварився, аби попростився.* Чуб. 2) Испросить прощення. *За що, каже, я її ударив? вернусь, попростюсь.* Мнж. 33.

Попростювати, **т**юю, **еш**, *гл.* Походить, побродить. *Попростює по степену корова, хоч трохи напасеться, а прийде—підкинъ сіна.* Лебед. у.

Попростягати, **г**аю, **еш**, *гл.* Протянуть (во множествѣ). *Кучерязі в'язи... попростягали зелені лапи над річкою.* К. (ЗОЮР. II. 205).

Попростягатися, **г**аємося, **ет**еся, *гл.* Протянуться (о многихъ). *Козаки посідали, жовніри попростягались біля їх на траві.* Стор. МПр. 105.

Попротів, *нар.*—**Проти**. *Ще, каже, попротиw себе не вишукав.* Федьк.

Попротітувати, **т**ую, **еш**, *гл.* То-же, что и протоптати, но во множествѣ. *Чсботи шкапові попротітувані, і пучки видно.* К. ЧР. 262.

Попротітуватися, **т**уємося, **ет**еся, *гл.* То-же, что и протоптатися, но во множествѣ.

Попрохати, **х**аю, **еш**, *гл.*—**Попросити**.

Попрохатися, **х**аюся, **еш**ся, *гл.*—**Попроситися**. *А ти б попрохалася, може б і пустили.*

Попроціндрювати, **р**юю, **еш**, *гл.* Промотать, растратить (во множествѣ). *Люде... гроші попроціндрювали.* К. ЦН. 227.

Попрочищати, **щ**аю, **еш**, *гл.* Прочистить (во множествѣ). *Дороженьки попрочищала.* Мил. 183.

Попрошпечуватися, **ч**уємося, **ет**еся, *гл.* Проштрафиться (о многихъ). О. 1862.

V. 109. *Попрошпечувались, дак їх і попро-*
шомли. Г. Барв. 44.

Попрощати, щяю, еш, *ил.* — когб. Про-
ститися съ кѣмъ.

Попрощатися, щяюся, ешся, *ил.* По-
прощатися. *Ти б коня добув, до мене при-*
був, прощався зо мною. Мет. 66. *Поці-*
лувались, попрощались. ЗОЮР. I. 73.

Попруг, га, м. Шрамъ, царапина. Ко-
няка дзизнула по морді, *попруг* зробила на
носі—і досі знать. Верхнеднѣпр. у.

Попруга, ги, ж. 1) Подпруга. Шух.
I. 252. Вх. Зн. 61. Вас. 160. *Та купимо*
сідельце з попругою. Грин. ПЦ. 320. *Та*
підтягай, джуро, та підтягай, малий, ту-
ленько попруги. АД. II. 44. 2) Поясъ ко-
жаний,—см. Ремінник. Чуб. VII. 418. 3) Часть
толчеи. См. Ступа номина. Шух. I. 161,
162. 4) Часть рыболовнаго сака. См. Сан.
Шух. 5) Полоса,—напр. поперечная по-
лоса на боку перістого вола. Рудч. Чп.
255: *Між небом і водою став чорною по-*
пругою міс. Левиц. ПЙО. I. 500. *Сонце...*
довгою й широкою попругою лягло через усю
хату. Мир. ХРВ. 182. Ум. **Попружна**, по-
пруженька, попружечка. *Ой підтягай, та*
малий хлопку, попруженьки стуга. АД.
II. 71. *Попрямуйтеся ви, вильні доріженьки,*
поправуйтеся ви, лихі воріженьки. Нп.
(Валт. у.).

Попружка, ки, ж. 1) Ум. отъ попруга.
2) То-же, что и окрайна, узкій шерстяной
поясъ у женщинъ. Шух. I. 132, 123.
Kolb. I. 46.

Попрутикувати, кую, еш, *ил.* Сдѣ-
лать прутин. *Оце вже тобі сорочку попру-*
тикувала і позубицювала в поділках. Киев. у.

Попручатися, чяюся, ешся, *ил.* По-
барахтатися. *Попручався, поки й вирвався.*

Попряди, дів, мн.=**Попрядки**. При-
йде до її кума на порядки. О. 1862. I. 73.

Пбрядки, док, мн.=**Попряки**. *В одну*
хату нас, дівчат, натиритья, було, як
раків у ятір, на порядки. Г. Барв. 102.

Попрямувати, мую, еш, *ил.* Пойти
напрямикъ, направиться. *Ганка потягла*
в хату, а Иван попрямував до клуні.

Попрямуватися, муюся, ешся, *ил.* Вы-
прямиться.

Попряник, ка, м. Медовый пряникъ.
Борз. у.

Попрясти, дую, деш, *ил.* Спрясть. *На*
тобі круг прядіва: щоб ти його пом'яла,
потінала і в мички помичкала і щоб по-
пряла. Рудч. Ск. II. 44.

Попрястися, дуюся, дешся, *ил.* 1) По-

прясть вѣкоторое время. 2) Спрясться.
Прокидається, а ті мички попрялись, по-
сукались. Рудч. Ск. II. 44.

Попрятати, таю, еш, *ил.* Прибрать.
Мнж. 57.

Попрятниця, ці, ж. Хорошая хозяйка,
прибиральщица. *До хати попрятницю, до*
поля робітницю, до комори ключницю. Гол.
IV. 332. *А сестриця-попрятниця.* Мнж. 57.

Попрятно, нар. Чисто, опрятно. Вх.
Зн. 53.

Попрятувати, тую, еш, *ил.* Прибирать.
Взялись попрятувати. Св. Л. 280.

Пбпяхи, рях, ж. мн. Дневныя собра-
нія дѣвушекъ въ досвітчаній хатѣ, безъ
участія парней, для пряденія и другихъ
работъ; бывають послѣ 1 октября. Мил.
61. *Приходь до мене на попяхи.* КС. 1883.
XII. 698. *Після Миколи не виходила ні*
на досвітки, ні до кою на попяхи. Мир.
Пов. I. 137.

Попсування, ня, с. Порча.

Попсувати, псую, еш, *ил.* Испортить.
Там добре, де нас нема, а куди ми поткне-
мось, так і попсиємо. Ном. № 2052. *За-*
паски мої найкращі попсивали.

Попсуватися, псуюся, ешся, *ил.* Испор-
титься.

Попування, ня, с. Священствованіе,
бытіе попомъ. *Сів на попування в Со-*
лодьках. Св. Л. 290.

Попувати, пую, еш, *ил.* Священство-
вать, быть попомъ. *При тій церквоці попує.*
К. МБ. X. 2.

Попудити, джу, диш, *ил.* Погнать.
А кум їх так попудив, що тільки куряву
піднями.

Попужнути, жну, нѣш, *ил.* Пугнуть.
Як уже пужнули драпіжників, вона поруч
з батьком на диво билась з ворогами. Стор.
МПр. 28.

Попукати, каю, еш, *ил.* 1) Постучать.
2) Лопнуть (во множествѣ). *Попукають*
шибки у зімі. Каменец. у.

Попукатися, каємося, етєся, *ил.* Лоп-
нуть (во множествѣ). *Варити, покіль яч-*
мінъ попукається.

Попукач, ча, м. Удодъ (птица). Угор.

Пбпуск, ку, м. Послабленіе, попусце-
ніе—попускати. Дозволять, потворствовать
По що ж ти їм сей попуск попускаиш?
К. XII. 79.

Попускати, каю, еш, сов. в. попустя-
ти, щую, стиш, *ил.* 1) Распускать, ра-
спустить. *Стыонжки до кірок попустить*
Г. Барв. 65. *Трохи не попустив і сліз.*

Котл. Ен. II. 23. 2) Опускати, опустити. *Попустив свої орлові, крила від смутку.* О. 1861. VI. Куд. 29. *Побіг із села вовкулакою, попустивши хвоста.* Г. Барв. 451. Ніс під себе попустити. Смішаться, устыдяться. Мнж. 171. 3) Запускати, запустити. *А він угору як попустить шкуку (=м'яч).* Радом. у. 4) Ослаблять, ослабить. *Попусти віршовку.* 5) Допускати, допустити; отдати во власть, въ жертву кому. *Не попуска тебе, мила, иншому достатись.* Мет. 70. *Спасибі, каже, Богу, що не попустио душі християнської лютому звіру.* Рудч. Ск. I. 4. 6) Упускати, упустити, уступати, уступити. *Чужого не бери, а свого не попусти.* Чуб. I. 239. *Я йому сього не попускаю.* Я ему этого не уступлю, не прощу.—місця, поля. Уступати, уступити мѣсто, дати мѣсто. *Тоді ляхи, дуки-срібляники добре дбали, дальше ік порогу посували, козаку-нетязі більше місця на покуті попускали.* ЗОЮР. I. 205. *Більше йому поля гуляти попускали.* Макс. (1849), 86. 7)—себѣ. Допускати, допустити себя до чого безнравственного плохого, распускати, распустити себя. *Як же то мені самій тяжко на його дивитись, що він себе так попустив.* Г. Барв. 285. *І не попустило ж себе як небудь: ніде слова про його неогого не чути.* Г. Барв. 14. 8)—пóпуск, пóпуст. См. Попуск. 6) Попускати. 1) Пустити (многихъ). *Коні у чисте поле попускав.* Мнж 41. *Коней пустошам попускали.* АД. I. 118. 2) Уронити (во множествѣ). *Що було в руках,—усе попускала.* *Летіла сорока з висока, попускала пір'я додолу.* Мет. 301.

Попускати́ся, каюся, ешся, сов. в попустити́ся, щуся, стишся, и. Допускати, допустити себя до чого. *Як свиня вкусить, або жінка пооб'є, то на страшний суд не встанеш, щоб ти не попускався.* Г. Барв. 322.

Пóпуст, ту, м. 1) = Попуск. *Господь бо всякий попуст попускав.* К. ПС. 46. 2) Облегченіє. *Ані смерті, ані попусту.* Ном. № 8220. 3) Одинъ изъ концевъ веревки въ рыболовныхъ снарядахъ перемет и корман. Вас. 188, 189.

Попустити́, ся. См. Попускати, ся.

Попусто́шити, шу, ший, и. Опустошити. *Вернулись, попустошивши весь край, руїною зробивши тихий рай.* К. ПС. 13.

Попустува́ти, тую, еш, и. Пошалити. *Ну, попустували трохи — і іоді!*

Попу́тати, таю, еш, и. Спутати (ло-

падей). *Попутали коників у долині.* АД. I. 269.

Попу́тник, ка, м. Раст. *Plantago major* L. ЗЮЗО. I. 131.

Попу́хнути, немо, нете, и. Опухнуть. *Попухли нош.* *Він зовсім хворий, в його волосся попухло,—насмѣшка надъ здоровимъ, жалующимся на болѣзнь.*

Попх́атися, хаюся, ешся, и. Поплестись, потащиться; полѣзть. *Еней по березу попхався.* Котл. Ен. I. 15. *Отара ж попаски попхалась навманя.* Греб. 381. *Попхався в прийми, то лиха прийме.* Ком. Пр. 661.

Попх́енькати, каю, еш, и. = Попхивати. *Нехай троха попхенькає,—буде лучче спати.* ЕЗ. V. 123.

Попх́ивати, каю, еш, и. О ребенкѣ: тихо поплакати, всхлипывая, хныча. *Попхикало маленьке трохи та й замовкло.* Харьк.

Попхну́ти, ну́, нѣш, и. Толкнуть. *Жінка його попхнула.* *Терти! за долею, куди попхне, хились, як хилились од вітру ілки.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 112).

Поп'я́стися, пнўся, пнѣшся, и. Повитись, полѣзть. *Гарбуз на тин поп'явся.* *Славносерб. у Черв'як... поп'явся.* Мир. ХРВ. 48. *Шлях... гадюкою поп'явся вгору.* Мир. Пов. II. 49. *На мов стесаній борідці де-де поп'ялось тонко, як навутичня, волоссячко.* Мир. ХРВ. 4.

Порá, рí, ж. 1) Время, пора. *Як прийшла до його тая пора, що вже йому треба бігти, то він так стоїне.* Грин. II. 137. *У робочу пору.* Стор. МПр. 67. 2) Возрастъ. *Дівчина на порі, у порі.* *Дѣвущка-невѣста.* *Росла, росла дівчинонька та й у порі стала.* Змієв. у. 3) На таких порáх бути. Быть беременной. *Хиба ти вже забув, що покинув мене на таких порáх?* Чуб. II. 19. 4) Без порі. Преждевременно. *Пив дуже юрілку, та так без порі і вмер.* Канев. у. 5) Употр. какъ нарѣчіє: пора. *Та іоді сідіти, да пора летіти.* Мет. 257.

Порáда, ди, ж. Совѣтъ; помощь. *Піду та сяду в зеленому саду, чи не прийде щаслива доля та до мене на порáду.* Мет. 366. *Час приходить умірати, нікому порáди дати.* Макс. (1849). 78. *Ум. Порáдонька, порáдочка.* *Я до вас на порáдоньку йду.* Мил. 184.

Порáдити, ся. См. Поражати, ся.

Порáдіти, дію, еш, и. Порадоваться. *Вийде мила,—порáдіє.* АД. I. 270.

Порáдливий, а, е. Даючий совѣтъ. *Ой ти мати та порадлива, на що ж ти мене порадила, порадила та й не оженила.* Нп.

Порáдний, а, е. Имѣючий совѣтъ, поміць. *Старими людьми сло порадне.* АД. I. 49.

Порáдник, ка, м. Совѣтникъ. К. ЧР. 131. *Мій батеньку, мій старесенький, мій порадинику дорогесенький.* Мил. 180. *Не порадилик він, а щирий зрадник.* Ум. **Порáдничок.** *Мій таточку, мій порадичику.* Мил. 184.

Порáдниця, ці, ж. Совѣтниця. *Ой мати, мати—порадниця в хаті.* Мет. 260. *Сестриці ви, порадниці, порадыте ж ви мене.* Мст. 186. Ум. **Порáднична.** *Моя матінко, моя й порадиничко.* Мил. 197.

Порáдничок, чека, м. Ум. отъ порадилик.

Порáдонька, порáдочка, ки, ж. Ум. отъ парада.

Порáдувати, дуо, еш, г. Порадовать. *Чого се так збентеживсь, нічим мабутъ порадувать?* Стор.

Порáдуватися, дуося, ешся, г. Порадоваться. *Німіи не порадуоуться нашому безголов'ю.* Стор.

Порáжати, жаю, еш, сов. в. порáдити, джу, диш, г. Совѣтовать, посовѣтовать; поміць. *Моя матінко, моя порадонько! та хто ж мене поражатиме, як ви поражали?* Мил. 204. *Єсть у мене отець-мати, та не хочуть поражати.* Грин. III. 199. *Ой порады мене, мати, як мені на світі жити, як нелюбому годити.* Мет. 279. *І поради мене щиро, куди прямувати.* К. Досв. 86. *А чи ж не можна тому шо порадиити, щоб він (упирь) не ходив?* Грин. II. 100.

Порáжати, жаюся, ешся, сов. в. порáдитися, джуся, дишся, г. Совѣтоваться, посовѣтоваться. *Аж тільки радяться, поражаються три дуки сребрники на кабак ітти.* Мет. 378. *З матінкою поражалася: порады мене, моя мати, скільки мені дружечок брати.* Мил. 132. *Кого ж ми будем поражатися, кого ж ми будем питаться?* Мил. 189. *Дак ото ми з бабою й порадились.* ЗОЮР. I. 65.

Порáза, зи, ж. Рана. *Вона йою задушцла видно, бо не було на йому ніякої поразы.* МВ. II. 189.

Порáзити, жу, зиш, г. 1) Поранить. *Поразені руки, робити нічого не можна.*

Черк. у. 2) Укусить. *Собія (=іадюка) поразила худобу.* Вх. Зн. 53.

Порáзка, ки, ж. Пораженіє.

Пбрай, раю, м. =Порада, рада. *Там крутенько, тут хутенько, дав Бог всьому порай: ад розорив, чорта стребив, смерть із миха хвора.* КС. 1882. IV. 171.

Порáлити, лю, лиш, г. Вспахать рало. Чуб. VII. 400.

Пораненьку, нар. Ранехонько. *Ой у неділю рано-пораненьку, ой то раніми зорями.* ЗОЮР. I. 24.

Пораніна, ня, ж. Уборка, приборка; стряпня. ПВолын. у.

Пораняти, ню, ниш, г. Ранить, изранить. Єв. Л. XX. 12. *Ти мене поранила дуже.* Рудч. Ск. I. 53. *Положив на місті чоловіка зо три, а деяких поранив.* Драг. 418.

Поранитися, нюся, нишся, г. Слишкомъ рано сдѣлать, поспѣшитъ. *Поранився прийти.*

Поранка, ки, ж. =Поранина.

Поранку, нар. =Уранці. *Завтра поранку викопаем ямку.* Грин. III. 670.

Поранник, ку, м. Раст. *Plantago lanceolata* L. О. 1861. I. 206.

Порання, ня, с. =Поранина. *Скрізь порання: печуть, варять, вимітають, миють.* Шевч. 151.

Порано, нар. Рановато. *Квітки робленої було ще надівати не дає: порано ще каже, небого, ще вигуляйся, підіймись на кірх,—тоді й квітки.* Г. Барв. 65. *Порано встала.* Г. Барв. 73.

Порати, раю, еш, г. 1) Обробити (землю), убирати (хлѣбъ). *Порати город.* Кролев. у. *Порали ярину.* Г. Барв. 147

2) Ухаживать (за скотомъ). *Пішов порати скотину.*

Поратися, раюся, ешся, г. 1) Заниматься по хозяйству, стряпати; возиться. *Приходить ото Охрім до Грицька у двір, а той саме у дворі поратється.* Грин. II. 209. *Деякі (молодиці) порались біля печі і кабиць, а друї шили козакам сорочки.* Стор. МПр. 126 *Василь поратється з деревом.* ПВолын. у. 2) Одѣваться. Шух. I. 135.

Поратування, ня, с. Спасеніє, поміць.

Поратівник, ка, м. Спаситель; даючий поміць. ЕЗ. V. 60. *Угодику божий, поратівнику божий, поратуй мене!* Шух. I. 38. Ум. **Поратівничок.** ЕЗ. V. 109.

Поратувати, тую, еш, г. Спасити, поміць. *Поратівнику божий, поратуй мене!* Шух. I. 38.

Поратунок, *нку*, м. Спасеніє, помоць. *Пише цїсар до москалі: „Йди на поратунок!“*. ЕЗ. V. 25. *Аби вам Пречиста Дїва стала до помочи, до поратунку у потребах ваших.* ЕЗ. V. 107.

Порату́битися, *блюся, бишся*, м. Почиватися. Полт.

Поратува́ти, *хую, еш*, м. 1) Посчитать. 2) Размыслить, обдумать. *Наші порухували, - порухували та й випустили їх.* ЗОЮР. I. 244. *Там уже порухуємо, що треба робити.* Чуб. II. 21. *Скажи ж їй, щоб ішла вона до мене на пораду, про весілля порухувати.* Чуб. II. 614.

Поратува́тися, *хуюся, ешся*, м. Почиватися.

Порату́нок, *нку*, м. Разсчётъ Вх. Лем. 454.

Порáчити, *чу, чиш*, м. Въ пѣснѣ: уцпнуть (о ракъ). *Трохи мене рак не порачив.* МУЕ. I. 157.

Порачкува́ти, *кую, еш*, м. Полѣзть на четверенькахъ. *Присів у борозну й тихо, як той злодій, порачкував.* Мир. ХРВ. 60.

Порáяти, *раю, еш*, м. Посовѣтовать.

Порва́ти, *рвѹ, рвѣш*, м. 1) Порвать, перервать; изорвать. *Ще шуби не зносила, коралів не порвала.* Мет. 58. *Порве нове вино бурдюки.* Єв. Л. 37. 2) Покусать, укусить. *Щоб свині не порвали вас.* Єв. Мт. VII. 6. *Підеши по селу, так собаки порвуть.* Мил. 205. 3) —ноги=Натрудити 1? *А я молодая всю нічку не спала, всю нічку не спала, ніженьки порвала, таки свою неньку на лавці застала.* Грин. III. 395. 4) См. Поривати.

Порва́тися, *рвѹся, рвѣшся*, м. 1) Разорваться, взорваться, перерваться. 2) Прерваться. *Порвались разом усі розмови.* К. XII. 25. *Розмова на тому і порвалася.* Мир. Пов. II. 82. 3) См. Пориватися.

Порéбрина, *ни, ж*. Реберная часть. Чуб. VII. 443. Маркев. 158.

Пореготáти, *чѹ, чеш*, м. Похохотать.

Пореготáтися, *чѹся, чешся*, м.=Пореготати. *Пореготався (з баби) і поїхав собі.* Грин. II. 231.

Пóрекло, *ла, с*. Прозвище, прозваніє. Шух. I. 29.

Порéмствува́ти, *вую, еш*, м. Пороптать, быть въ претензіи. *Найпаче просто, не поремствуйте на мене, що в приказки два рази надруковані.* Ном. Од. Вид. VI.

Порéмствува́тися, *вуюся, ешся*, м.=Поремствувати. *На неї ніхто було не поремствується.* Сим. 200.

Поренча́та, *ча́т, с*. Перила. Лохв. у. Левиц. Пов. 328.

Порéпатися, *паюся, ешся*, м. Потрескаться.

Поржа́вити, *вію, еш*, м. Заржавѣть. *Таке ж брудке (болото), таке мерзене, поржавіло, від жабуру зелене.* Греб. 369.

Пóрзний, *а, е*. Скоромный. Гн. I. 186. Ез. V. 209.

Пóрзнитися, *нюся, нишся*, м. Скоромиться. МУЕ. III. 47.

Поривáти, *ваю, еш*, сов. в. порва́ти, *рвѹ, рвѣш*, м. 1) Схватывать, схватить. *Як порве мене за руку!* НВолын. у. *Я порвав його за груди.* НВолын. у. 2) Влечь, увлекать, увлечь. *Плунут рибки, плунут, ближе припливають, мою синка жучка далій поривають.* Гол. III. 500. *Туди мою пориває рано й вечір душу.* Мет. 6. 3) Поривáти óчі. а) Стремиться заглянуть. *Разпо-раз у сій розмові поривав наш кобзарь очі за ту межу, що відмежовує імперію од народів свободних.* К. XII. 21. б) Смотрѣть съ завистью. *На чужий коровай очей не поривай.* Мнж. 166. 4) Поривáти рѹку. Простирати руку, стараться схватить. *А на мою долю нехай не пориває руки.* Г. Барв. 542.

Поривáтися, *ваюся, ешся*, сов. в. порва́тися, *рвѹся, рвѣшся*, м. Порываться, рваться; бросаться, броситься. *Скільки раз я поривався до вас.* Г. Барв. 280. *Ще при мене зневажає, а дѣлі й бити вже порвалась.* МВ. I. 29. *Ой порвався козак Нечай до туюго лука.* АД. II. 79. *„Змилуйсь, свате, я в цій зроду лазні не купався!“ Скорчивсь, зморщивсь,—шубовсть в воду та й назад порвався.* Г-Арт. (О. 1861. III. 106).

Порізька́ти, *каю, еш*, м. Неглубоко вскопать, изрыть. *От і не гарюкай до них, коли так порізькали, що хоч зараз заходься та й другий раз котай після них.* Брацл. у.

Порі́кожа, *жі, ж*. Болѣзнь, когда на ногахъ трескается кожа.

Поримарюва́ти, *рюю, еш*, м. Позаниматься шорничествомъ.

Поривáти, *ваю, еш*, м. Нырять. Мнж. 141. *На ставі пишно лебідь плив, а цуси сирії край його поринали.* Греб. 362. *Любо місяцю з зорями в воду поринати.* К. Досв. 90.

Порі́янути, *ну, неш*, м. Хлынуть. *Спершу я сміявся, а потім поринули слюзи.* К. Досв. 86.

Порину́ти, *ну́, неш*, м.=Пірнути.

Та й замовкла русалочка, в Дніпро порицала. Шевч. 359.

Поріпати, паю, еш, *гл.* Поскрипѣть.

Поріпатися, паюся, ешся, *гл.* Походять то входя, то виходя и скрипя дверью.

Порипати, плію, піш, *гл.* Поскрипѣть.

Поріскати, каю, еш, *гл.* = Поризькати. Порискала як свиня, та й плати їй. НВолын. у. Треба порискати там ще, чи нема картоплі. НВолын. у.

Порисувати, сую, еш, *гл.* 1) Начертить (во множествѣ).

Порисуватися, суюся, ешся, *гл.* Покрыться трещинами. Дошка порисувалася. Лубен. у. (Леонтовичъ).

Поріти, рію, еш, *гл.* Изрыть. Увесь город мені ваші свині порили. Богод. у.

Порітися, ріюся, ешся, *гл.* Порыться

Порихтувати, тую, еш, *гл.* Снарядить, приготовить. Ти порихтуй воза, а я піду за волами. Черк. у. Велів шрмати порихтувати, на Вирвин город стріли пускати. Мет. 335.

Поріш, ші, *м.* Раст. *Verbena officinalis*. Вх. Пч. II. 37.

Пбріб, робу *м.* Утокъ. Желех. Гол. Од. 37, 40.

Порібля, лі, *ж.* = Поребрина. Хотив. у.

Порібре, ря, *с.* = Порібля. МУЕ. I. 106.

Порібрича, ня, *ж.* = Поребрина. Козел. у. Черк. у.

Поріб'я, б'я, *с.* = Поребрина. Черк. у.

Порівняти, няю, еш, *гл.* 1) Сравнять. Порівняй, Боже, і юри, і долини. Мет. 315. 2) Уравнять. К. ЧР. 354. Всіх нас сира земля порівняє. Мир. Пов. II. 42. 3) Сравнить.

Порівнятися, няюся, ешся, *гл.* Поравняться. А він, порівнявшись із нами, та й каже: „Здорові!“ ЗОЮР. I. 253.

Пбрівці, нар. Врозь, поодинокѣ. Люди на калині, на бузині кетягами, а на тернові пбрівці. НВолын. у.

Поріг, рогу, *м.* 1) Порогъ. Стоїть дівка на порозі ди з козака сміється. Мет. 89. У порігах стояти. Стоять у порога. КС. 1883. II. 383. Мнж. 66. Піють у кума мед-вино, а ми в порогах стоїмо. Грин. II. 302. 2) Порогъ на рѣкѣ. Як та воля, що минулась, Дніпр широкий—море, степ і степ, — режуть пороги і могили - юри. Шевч. 4. 3) Нижня часть живота (у родильниці?) Дитина стала у порогах та й стоїть (у породіллі). Волч. у. Ум. Поріженько. Грин. III. 525. Поріжон, поріжечон.

Поріддя, дя, *с.* Родъ, порода, поколѣ-

ніе. Чу у їх поріддя таке, що вони всі однаково нездужають. Лебед. у.

Порідішати, шаю, еш, *гл.* = Порідшати.

Порідніти, ню, ніш, *гл.* Породнить, сдѣлать роднымъ. Поріднила нас недоля.

Поріднітися, нюся, нішся, *гл.* Породниться. Не судив Господь нам поріднитись. МВ. II. 140.

Порідня, ні, *ж.* = Поріддя. З нашого порідні не було такого. Черк. у.

Порідшати, шаю, еш, *гл.* Сдѣлаться рѣже, порѣдѣть. Порідшав, дуже порідшав ліс. Богод. у.

Пбріж, жі, *ж.* Крупноячейная сѣть изъ толстыхъ нитокъ, покрывающая густую рыболовную сѣть. Харьк. г. Вас. 188.

Поріженько, ка, *м.* Ум. отъ поріг.

Поріжок, жва, *м.* 1) Ум. отъ поріг. 2) Перекладина, поперечная перегородка въ лодкѣ. Черк. у.

Порізати, жу, жеш, *гл.* 1) Порѣзати, обрѣзати. 2) Перерѣзати (многихъ). Найшли пуд мостом дітей порізаних. Чуб. II. 475.

Порізатися, жуся, жешся, *гл.* Обрѣзаться.

Порізняк, ка, *м.* Раст. = Поранник. О. 1861. I. 206.

Порізнякувати, кую, еш, *гл.* Побыть мясникомъ нѣкоторое время.

Порізніти, ню, ніш, *гл.* Раздѣлать, разрознить. Ото ж порізнили мене з братом, то ми й живемо собі кожен особше. Новомоск. у. Неситіі ксьондзи, магнати, нас порізнили, розвели. Шевч. (1883). 458. Неволя порізнила дітей одних батьків. Мир. ХРВ. 356.

Порізнітися, нюся, нішся, *гл.* Раздѣлаться; разойтись. ЗОЮР. I. 259. Вони порізнились собі й стало три двори, а перш був один великий. Новомоск. у. Ми з чоловіком чотирнадцять год жили, а тепер прийшлося,—порізнилися. Луб. у.

Пбрізно, нар. Отдѣльно, врозь. НВолын. у. Планети не гуртом біають, а вростич, жадна собі порізно. Ком. I. 25.

Порікати, каю, еш, *гл.* Укоряють, обвиняють въ чьмъ Мій писарь вірний мені чоловік, я не дозволю на його порікати Кост. Ч. 99.

Порікувати, кую, еш, *гл.* Рочтати. МВ. II. 84.

Поріст, росту, *м.* Ростокъ.

Порічанин, на, *м.* Прирѣчний житель. Сумск. у.

Порічки, чоб, ж. мн. Красная смородина, *Rhus rubrum* L.

Порічківка, ки, м. Наливка, настойка на красной смородинѣ.

Порічковий, а, е. Приналежачий красной смородинѣ, свойственный, относящійся къ ней.

Поріччя, чя, е. Прирѣчная мѣстность. Сумск. у.

Поркиніці. См. **Портяниці.**

Пореліяця, ці, ж. = Порпиця 1. Шух. I. 146.

Порнѹти, нѹ, нѣш, и. 1) = Пірнути. Я на дно порну і сіти порву. Лукаш. 95.

2) Пырнуть, кольнуть. Він його як порне списом. ЗОЮР. I. 285.

Порняла, ли, ж. Трава, растушая на погірникѣ. Шух. I. 215.

Поробіти, блю, биш, и. 1) Сдѣлать (во множествѣ). Понакладали юри скель, ніби так сам Господь їх поробив. Стор. МПр. 66. Поробили собі маленькі списи. ЗОЮР. I. 285. 2) Причинить болѣзнь злой волей или какимъ-либо чародѣйскимъ дѣйствіемъ. Мил. 34.

Поробітися, блюся, бишся, и. 1) По-работать. 2) Сдѣлаться (во множествѣ). З тієї пари і поробляться легесенькі водяні пазурьки. Ком. II. 22.

Поробляти, ляю, еш, и. Подѣлывать. А що поробляєте, куме? Черк. у.

Поробок, бка, м. = Уток. НВолын. у. МУЕ. III. 15. ЕЗ. V. 223.

Поровий, а, е. Своєвременний *Порові діти* — Не порова дитина—ще б через місяць їй треба бути: хто-й-зна, чи ї житиме. Черниг. г.

Порода, ди, ж. 1) Родъ, поколѣніе, фамилія. Се чоловік хорошої породи. Їх уся порода хороша. Нѣжин у. 2) Разрѣшеніе отъ бремени. Угор. В три дні по породі на панське ей мали. Гол. II. 699.

Породіти, джѹ, диш, и. Родять. Породила та удівонька хорошого сина. Нп

Породітися, димося, дитеся, и. Родиться. А вони ж із чого поплодились? І вони ж із мужиків породились. ЗОЮР. I. 162.

Породичатися, чаюся, ешся, и. Вступити въ родство. Та ми ж породичалися: мій брат узав її сестру. Харьк. у.

Породілля, породіля, лі, ж. Родильница. Мил. 21. ХС. VII. 432. Несе подарунок породілли. Нѣжин. у.

Порождѣнниця, ці, ж. Родительница. Не естъ ти мені наймичка або челядниця,

а естъ ти мені матінка-порождѣнниця. Чуб. V. 847.

Порожнѣм, нар. Порожнемъ. *Порожнем їхати.* Зміев. у.

Порожийк, ка, ж. Мѣсто около дверей, гдѣ обыкновенно ставятъ метлу. Вх. Зн. 53.

Поробжній, я, е. 1) Пустой, порожній. *Порожня торба.* 2) Пустой, напрасный, тщетный. *Порожня надія твоя.* Волч. у. 3) **Поробжня.** Не беременная. *Порожня годує (дитину) два юди.* Мил. 30.

Порожнювати, нюю, еш, и. Пустовать. *Хата цілу зиму порожнює.*

Порожня, ні, ж. Пустота, пустое мѣсто; мѣсто, незасѣянное и непокрытое травой. *Коли б у хлібові або на сіножаті, а то у порожні піймав та й штраф.* НВолын. у. В порожні. Съ пустыми руками, безъ груза, порожнемъ. *Да просили прозьбою, прозьбою, щоб ми не дово гостили, не в порожні поприїздили.* Мет. 188.

Поробжнява, ви, ж. Пустота. *І в серці порожняву почувш.* К. ПС. 50.

Порожняє, ка, м. 1) Извозчикъ съ пустымъ возомъ. Як що є порожняки, то маже ї довезуть. Полт. г. **Порожнякомъ.** Порожнемъ, безъ клади. Ном. № 7132. *Порожняком їде.* Драг. 115. 2) **Сортъ горшка.** Вас. 181.

Порозбивати, ваю, еш, и. То-же, что и **розбити**, по во множествѣ. *Двері порозбивав.* Мнж. 34. *Порозбивали з юрількою бочки.* ЗОЮР. I. 245. *Він би ї губи ї зуби усім порозбивав.* ЗОЮР. I. 95.

Порозбиватися, вѣмося, етеся, и. То-же, что и **розбитися**, по во множествѣ.

Порозбігатися, гаємося, етеся, и. Разбѣжаться (о многихъ). *Порозбігались ік нечистій матері ляхи.* К. ЧР. 114.

Порозбїрати, раю, еш, и. То-же, что и **розбїрати**, по во множествѣ.

Порозбоблюватися, люємося, етеся, и. Разболѣться (во множествѣ).

Порозборбнювати, нюю, еш, и. Развести многихъ дерущихся.

Порозббрсувати, сую, еш, и. Распутать (во множествѣ).

Порозбрїзувати, кую, еш, и. Разбрызгать (во множествѣ).

Порозбрїзуватися, куємося, етеся, и. Разбрызгаться (во множествѣ).

Порозбрїхувати, хую, еш, и. Разболтать, рассказать всѣмъ (во множествѣ). *Оті твої подруги такі, що ти їм нічого не кажеш, бо зараз порозбрїхують.* Харьк. у.

Порозбріхуватися, хуємося, етєся, *м.* То-же, что и розбрехатися, но во множествѣ.

Порозбувати, ваю, еш, *м.* Разуть (многихъ).

Порозбуватися, ваємося, етєся, *м.* Разуться (о многихъ). *Тут не глибоко; порозбувавсь та й перебрєдемо.*

Порозбужати, жаю, еш, *м.* Разбудить (многихъ). *Ой устала мила, як не лежала, усю челядоньку порозбужала.* Мет. 242.

Порозбужувати, жуку, еш, *м.* = Порозбужати.

Порозбуркувати, кую, еш, *м.* Разбудить, разогнать сонъ (многимъ).

Порозважати, жаю, еш, *м.* То-же, что и розважити, но во множествѣ.

Порозважатися, жаємося, етєся, *м.* То-же, что и розважитися, но во множествѣ. *Уже не так жураються за батьком, порозважались трохи.*

Порозважувати, жуку, еш, *м.* Развѣснить (на вѣсахъ, во множествѣ).

Порозвѣлювати, люю, еш, *м.* Развалить (во множествѣ). *Де були цілі, де порозвѣлювані землянки.* Драг. 425.

Порозвѣлюватися, люємося, етєся, *м.* Развалиться (во множествѣ). *Сказано без хазяїна: усе в дворі порозвѣлювалося.* Харьк. у.

Порозвѣрювати, рюю, еш, *м.* Разварить (во множествѣ).

Порозвѣрюватися, рюємося, етєся, *м.* Развариться (во множествѣ).

Порозверѣжувати, жуку, еш, *м.* Развередить (во множествѣ).

Порозвертати, тѣю, еш, *м.* То-же, что и розвернути, но во множествѣ.

Порозвеселѣти, лѣю, еш, *м.* Развеселить (многихъ).

Порозвеселѣтися, лѣємося, етєся, *м.* Развеселиться (о многихъ). *Бач, як наші старі порозвеселялися.*

Порозвивати, ваю, еш, *м.* То-же, что и розвити, но во множествѣ. *Порозвивала вона, що було в рушники позавиване.* Константиногр. у.

Порозвиватися, ваємося, етєся, *м.* То-же, что и розвитися, но во множествѣ. *Верби вже порозвивалися.* Харьк.

Порозвѣдувати, дую, еш, *м.* То-же, что и розвѣдати, но во множествѣ.

Порозвѣнчувати, чую, еш, *м.* Развѣнчать (многихъ).

Порозвѣрчувати, чую, еш, *м.* Разворотить, размотать (во множествѣ).

Порозвѣшувати, шую, еш, *м.* Развѣснить (во множествѣ). Драг. 288. *Порозвѣшували їх, щоб висохли.* Грин. I. 31. *Розмальовані миттарі скрізь порозвѣшувані по деревах.* Стор. МПр. 80.

Порозвѣдити, джу, диш, *м.* То-же, что и розвесті, но во множествѣ.

Порозвѣдитися, димося, дитєся, *м.* То-же, что и розвестіся, но во множествѣ.

Порозвѣзити, жу, зиш, *м.* Развезти (во множествѣ).

Порозволікати, каю, еш, *м.* Растащить (во множествѣ).

Порозволікатися, каємося, етєся, *м.* Разбрестись. *Порозволікались люде.* Черк. у.

Порозворушувати, шую, еш, *м.* То-же, что и розворушити, но во множествѣ.

Порозвѣрювати, рюю, еш, *м.* То-же, что и розвѣрити, но о многихъ телѣгахъ.

Порозв'язувати, зую, еш, *м.* То-же, что и розв'язати, но во множествѣ.

Порозв'язуватися, зуємося, етєся, *м.* То-же, что и розв'язатися, но о многихъ.

Порозгадувати, дую, еш, *м.* То-же, что и розгадати, но во множествѣ.

Порозганѣти, нѣю, еш, *м.* Разогнать (многихъ). *У пеклі товкся і порозганяв звідти усіх чортів.* Стор. МПр. 40.

Порозгвѣнчувати, чую, еш, *м.* Развинтитъ (во множествѣ).

Порозгвѣнчуватися, чувмося, етєся, *м.* Развинтиться (во множествѣ).

Порозгвѣлѣтися, лѣємося, етєся, *м.* Разговѣтѣся (о многихъ).

Порозгладжувати, жуку, еш, *м.* Разгладить (во множествѣ).

Порозглядати, даю, еш, *м.* Разсмотрѣть (многихъ). *Я їх усіх порозглядав добре.*

Порозгбѣдувати, дую, еш, *м.* Раскачать (во множествѣ).

Порозголбшувати, шую, еш, *м.* Разгласить (во множествѣ).

Порозгорбжувати, жуку, еш, *м.* Разгородить (во множествѣ).

Порозгортати, тѣю, еш, *м.* То-же, что и розгорнути, но во множествѣ.

Порозгѣрювати, рюю, еш, *м.* Добыть съ трудомъ, съ горемъ (во множествѣ).

Порозгорѣтися, рѣємося, етєся, *м.* Разгорѣтѣся (во множествѣ). *Порозгорѣлися дрова в обох грубах.* Харьк.

Порозгризати, заю, еш, *м.* Разгрызть (во множествѣ).

Порозгрібати, баю, еш, *м.* Разгрестъ (во множествѣ). *Кури порозгрібали грядочки.* Харьк. у.

Порозгружувати, жую, еш, *м.* То-же, что и розгрузити, но во множествѣ.

Порозгублювати, люю, еш, *м.* Растерять (во множествѣ). *Поки донесеш, то все порозгублюеш.* Богодух. у.

Порозгүлюватися, люємося, етеся, *м.* То-же, что и розгүлятися, но о многихъ. *Саме порозгүлювалися добре, аж тут кажуть: пора розходитись.*

Пороздавати, даю, ёш, *м.* Раздать (во множествѣ). *Як померли сини, так вони всю одежу їхню пороздавали за царство души.* Харьк. у.

Пороздівлювати, люю, еш, *м.* Раздавить (во множествѣ).

Пороздівлюватися, люємося, етеся, *м.* Раздавиться (во множествѣ).

Пороздарбувати, вую, еш, *м.* Раздарить (во множествѣ). *Пороздаровує нам, дядьковим, або от Кібченятм.* Сим. 227.

Пороздвобюватися, двобюємося, етеся, *м.* То-же, что и роздвоїтися, но во множествѣ.

Пороздзявляти, ляємо, ете, *м.* = Пороззявляти.

Пороздзяплювати, люємо, ете, *м.* То-же, что и роздзяпити, но во множествѣ.

Пороздирати, раю, еш, *м.* 1) Разорвать, разодрать (во множествѣ). *Пороздирали собі пуза* Мнж. 4. 2) Растерзать (многихъ).

Пороздиратися, раємося, етеся, *м.* Разорваться, разодраться (о многихъ).

Порозділяти, ляю, еш, *м.* Раздѣлить (во множествѣ).

Порозділятися, ляємося, етеся, *м.* Раздѣляться (во множествѣ).

Пороздлүбувати, бую, еш, *м.* То-же, что и роздлүбати, но во множествѣ.

Пороздмүхувати, хую, еш, *м.* Раздуть (во множествѣ).

Пороздобрюватися, рюємося, етеся, *м.* Раздобриться (о многихъ).

Пороздобувати, ваю, еш, *м.* Раздобыть (во множествѣ).

Пороздвбувати, бую, еш, *м.* Раздолбить (во множествѣ).

Пороздражнювати, нюю, еш, *м.* Раздразнить (многихъ).

Пороздратобувати, вую, еш, *м.* Раздражить (многихъ).

Пороздрбллювати, люю, еш, *м.* Размельчить (во множествѣ).

Пороздрбчувати, чую, еш, *м.* Раздразнить, раздражить (многихъ).

Пороздрбчуватися, чуємося, етеся, *м.* Прийти въ раздраженіе (о многихъ).

Пороздряпувати, пую, еш, *м.* Разцарапать (во множествѣ).

Пороздүшувати, шую, еш, *м.* Раздавить (во множествѣ).

Пороздягати, гаю, еш, *м.* Раздѣть (многихъ).

Пороздягатися, гаємося, етеся, *м.* Раздѣться (о многихъ). *Пороздягалися, давай усі топтатись (у потоці) та шукати.* Драг. 192.

Порозжакобувати, вую, еш, *м.* То-же, что и розжакувати, но во множествѣ.

Порозживатися, ваємося, етеся, *м.* То-же, что и розжитися, но во множествѣ.

Порозжобувати, вую, еш, *м.* Разжевать (во множествѣ).

Пороззувати, ваю, еш, *м.* = Порозбувати.

Пороззуватися, ваємося, етеся, *м.* = Порозбуватися. *Давай пороззуваємося, швидче дійдемо.* Киев. у.

Пороззявляти, ляємо, ете, *м.* Разинуть (о многихъ) *Пороззявляли роти та й дивлються.* Харьк.

Порозіходитися, димося, дитеся, *м.* Разойтись (во множествѣ).

Порозідати, даю, еш, *м.* Разѣсть (во множествѣ). *Це якесь мило погане: илянте, як руки порозідало.* Киев. у.

Порозідатися, даємося, етеся, *м.* То-же, что и розістися, но о многихъ.

Порозіздітися, димбся, дитеся, *м.* Разѣхаться. *Порозіздились ми нарізно на досвітки.* Драг. 417.

Порозізжатися, жваємося, етеся, *м.* = Порозіздитися.

Порозлзитися, зимося, зитеся, *м.* Разлзться (о многихъ). *Отак же, не накрила раки, а вони й порозлазилися по всій хаті.* Васильк. у.

Порозламувати, мую, еш, *м.* Разломить (во множествѣ). *Хоч би вже по цілому періжку дітям дала, а то по половинці порозламувала.* Славяносерб. у.

Порозледачуватися, чуємося, етеся, *м.* То-же, что и розледачіти, но о многихъ.

Порозливати, ваю, еш, *м.* Разлить (во множествѣ). *(Вода) скрізь по доливіці порозливана.* О. 1862. III. 32. *К великодню водами порозлива.* Мил. 208.

Порозливатися, ваємося, етеся, *м.* Разлиться (во множествѣ). *Річки широко порозливалися.* Харьк. у.

Порозлігувати, гую, еш, *ил.* То-же, что и розлигати, но во множествѣ.

Порозлінобуватися, вуємося, етєся, *ил.* Разлѣниться (о многихъ).

Порозліплювати, люю, еш, *ил.* Разлѣпить слипшееся (во множествѣ).

Порозліплюватися, люємося, етєся, *ил.* Разлѣпиться (во множествѣ). *Хто ж то так вареники ліпив, що вже й порозліплювались?* Харьк.

Порозлітатися, тавємося, етєся, *ил.* Разлетѣться (о многихъ). (Кури) *порозлітались*. Мнж. 2.

Порозлуплювати, люю, еш, *ил.* То-же, что и розлупити, но во множествѣ.

Порозлютобувати, вую, еш, *ил.* То-же, что и розлютовати, но во множествѣ.

Порозлютобуватися, вуємося, етєся, *ил.* То-же, что и розлютоватися, но во множествѣ.

Порозлягатися, гавємося, етєся, *ил.* Разлечься (о многихъ). *Порозлягались любісінько на голих лавках, підмостивши під голови свої кожухики*. Г. Барв. 304.

Порозмазувати, зую, еш, *ил.* Размазать (во множествѣ).

Порозмазуватися, зуюся, ешся, *ил.* Размазаться.

Порозмальовувати, вую, еш, *ил.* Расписать красками (во множествѣ).

Порозмантачувати, чую, еш, *ил.* Расстратить, промотать (во множествѣ).

Порозмежобувати, вую, еш, *ил.* Размежевать (во множествѣ).

Порозмерзатися, завємося, етєся, *ил.* 1) Оттаять (во множествѣ). 2) Лопнуть отъ мороза (во множествѣ). *Не повносили молока, а за ніч аж глечики порозмерзались,—такий мороз ударв*. Харьк. у.

Порозмѣтувати, тую, еш, *ил.* 1) Разбросать (во множествѣ). 2) Разорвать (во множествѣ).

Порозмивати, вавю, еш, *ил.* Размыть (во множествѣ).

Порозминати, навю, еш, *ил.* Размять (во множествѣ).

Порозминатися, навємося, етєся, *ил.* 1) Размяться (во множествѣ). 2) Разойтись или разлѣхаться, минуя другъ друга (во множествѣ).

Порозмітати, тавю, еш, *ил.* Разместить (во множествѣ).

Порозмішувати, шую, еш, *ил.* Размѣшать (во множествѣ).

Порозмлівати, вавємо, ете, *ил.* Сильно развариться. *Порозмлівали кістки в казані*. Сосниц. у.

Порозмножувати, жую, еш, *ил.* Размножить (во множествѣ).

Порозмножуватися, жуємося, етєся, *ил.* Размножиться (во множествѣ).

Порозмовляти, лавю, еш, *ил.* Поговорить.

Порозмокати, кавємо, ете, *ил.* Размокнуть (во множествѣ).

Порозмотувати, тую, еш, *ил.* Размотать (во множествѣ). Левиц. Пов. 240.

Порозмобчувати, чую, еш, *ил.* Размочить (во множествѣ). *Сухарі було порозмочуємо та й їмо*. Черниг. у.

Порозмуробувати, вую, еш, *ил.* Разобрать каменные стѣны (во множествѣ).

Порозм'якати, кавємо, ете, *ил.* Размякнуть (во множествѣ).

Порознімати, навю, еш, *ил.* То-же, что и рознати, но во множествѣ.

Порозносити, шу, еш, *ил.* То-же, что и рознести, но во множествѣ. *Що неділі вам нарізно порозносити сорочки, кому на село, кому на місто*. Г. Барв. 504.

Порозобрювати, рую, еш, *ил.* Распахать (во множествѣ).

Порозохобчувати, чую, еш, *ил.* То-же, что и розохотить, но многихъ.

Порозохобчуватися, чуємося, етєся, *ил.* То-же, что и розохотиться, но о многихъ.

Порозрвувати, равю, еш, *ил.* То-же, что и розрвати, но многихъ.

Порозривати, вавю, еш, *ил.* Разорвать (во множествѣ). *Нове вино порозриває бурдюки*. Ев. Мр. II. 22 *Порозривають подушки, порозсипають пір'я по хаті*. Драг. 199.

Порозриватися, вавюся, ешся, *ил.* Разорваться (о многихъ предметахъ, о многихъ разрывахъ на одномъ предметѣ).

Порозрівнювати, нюю, еш, *ил.* Выравнивать, сравнять (во множествѣ).

Порозрізнювати, нюю, еш, *ил.* То-же, что и розрізніти, но во множествѣ.

Порозрізнюватися, нюємося, етєся, *ил.* То-же, что и розрізнитися, но во множествѣ.

Порозрізнятися, нявємося, етєся, *ил.* = **Порозрізнюватися** *Поженились всі три (брати) і порозрізнялись: кожний став хазяїнувати особо*. Драг. 344.

Порозрізувати, зую, еш, *ил.* Разрѣзать (во множествѣ).

Порозростатися, тавємося, етєся, *ил.* Разростись (во множествѣ). *Кущі порозросталися*.

Порозрубувати, бую, еш, *м.* Разрубить (во множествѣ).

Порозруйнівувати, вую, еш, *м.* Разрушить (во множествѣ).

Порозруйнівуватися, вуємося, етєся, *м.* Разрушитися (во множествѣ). *Будівлі без догляду порозруйнівувалися.*

Порозсáджувати, джую, еш, *м.* Разсадить (во множествѣ).

Порозсéлюватися, люємося, етєся, *м.* Разселиться (о многихъ).

Порозсéрджувати, джую, еш, *м.* Разсердить (многихъ).

Порозсéрджуватися, джуємося, етєся, *м.* Разсердиться (о многихъ).

Порозсилáти, лáю, еш, *м.* Разослать (многихъ). *Всiх по хатах порозсилав.* Г. Барв. 341. *Теперечки при замку нема і тисячі кварцянних, усіх порозсилав.* Стор. МПр. 100.

Порозсипáти, пáю, еш, *м.* Разсыпать (во множествѣ). *Порозсипав гроші.* Єв. I. II. 15. *Порозривають подушки, порозсипають пір'я по хаті.* Драг. 199.

Порозсипáтися, пáюся, ешєся, *м.* Разсыпаться (во множествѣ).

Порозсикáтися, хáємося, етєся, *м.* Разсохнутъся (во множествѣ). *Повнось дiжки у погiб, а то порозсикаються.*

Порозсiвáти, вáю, еш, *м.* Разсiять, посiять (во множествѣ). *Розсiяв жито і заходився волочити.* Черниг.

Порозсiдáтися, дáємося, етєся, *м.* То-же, что и розсiстися, но во множествѣ.

Порозсiдлúвати, лúю, еш, *м.* Разсiдлать (во множествѣ).

Порозсiкáти, кáю, еш, *м.* Разсiчь (во множествѣ).

Порозсiювати, сiюю, еш, *м.*—Порозсiвати.

Порозсiюватися, сiюємося, етєся, *м.* Разсiяться (во множествѣ).

Порозскáкуватися, куємося, етєся, *м.* То-же, что и розскóчитися, но во множествѣ.

Порозсмiкувати, кую, еш, *м.* Раздергать (во множествѣ).

Порозсмiкуватися, куємося, етєся, *м.* Раздергаться (во множествѣ).

Порозсмiшувати, шую, еш, *м.* Разсмiшнить (многихъ).

Порозспiвуватися, вуємося, етєся, *м.* Распiться (о многихъ).

Порозстáватися, тáємося, етєся, *м.* Разстаться (о многихъ).

Порозставлáти, лáю, еш, *м.* Разста-

вить (во множествѣ). *А отаман пішов за ними да й порозставляв кругом Жаботина козаків.* ЗОЮР. I. 282.

Порозставля́тися, лáюся, ешєся, *м.*—Порозставляти. *По всiй хаті з гориками та з мисками порозставлялася.* *А ну миш поприймай хоч трохи.* Черниг.

Порозстановлáти, лáю, еш, *м.*—Порозставляти.

Порозстéлювати, лúю, еш, *м.* Разостлать (во множествѣ).

Порозстéлюватися, люємося, етєся, *м.* Разостлаться (во множествѣ).

Порозстрéлювати, лúю, еш, *м.* Разстрéлять (многихъ). *Там порозстрелявали Шелеста, Лусконога і Гниду.* ЗОЮР. I. 302.

Порозстригáти, гáю, еш, *м.* Разстричь (многихъ).

Порозстригáтися, гáємося, етєся, *м.* Разстричься (о многихъ).

Порозступáтися, пáємося, етєся, *м.* Разступиться (о многихъ).

Порозсувáти, вáю, еш, *м.* Разсунуть, раздвинуть (во множествѣ).

Порозсувáтися, вáємося, етєся, *м.* Разсунуться, раздвинуться (о многихъ).

Порозсúджувати, джую, еш, *м.* Разсудить (многихъ).

Порозсúкувати, кую, еш, *м.* Разсучить, раскрутить (во множествѣ).

Порозсупóнювати, нюю, еш, *м.* Развязать супóню (во множествѣ).

Порозсупóнюватися, нюємося, етєся, *м.* То-же, что и розсупóнитися, но во множествѣ.

Порозумiння, ня, *с.* Взаимное понимание; солидарность.

Порозумiти, мiю, еш, *м.*—Порозумнiшати. *Де вже він порозумiє, коли тепер дурний.* Каменец. у.

Порозумнiйшати, шаю, еш, *м.*—Порозумнiшати.

Порозумнiти, нiю, еш, *м.*—Порозумнiшати.

Порозуми́шати, шаю, еш, *м.* Поумнiть. *Чи ти коли порозуми́шаеш, чи все такий дурний і будеш?* Харьк. у. *Ось послухай мене дурної, то, може, чи не порозуми́шаеш.* Грин. II. 276.

Порозцвiрiнькуватися, куємося, етєся, *м.* О воробьяхъ: раскричаться.

Порозцвiтáти, тáємо, етє, *м.* Разцвiсть (во множествѣ).

Порозцвiтáтися, тáємося, етєся, *м.*—Порозцвiтати.

Порозціплювати, люю, еш, *л.* Раззять, разнять (во множествѣ).

Порозчавлювати, люю, еш, *л.* Раздавить (во множествѣ).

Порозчэхувати, хую, еш, *л.* То-же, что и розчэхнути, но во множествѣ.

Порозчэхуватися, хуємося, етєся, *л.* То-же, что и розчэхнутися, но во множествѣ.

Порозчїнювати, нюю, еш, *л.*—Порозчиняти.

Порозчиняти, няю, еш, *л.* То-же, что и розчинити, но во множествѣ.

Порозчинятися, няємося, етєся, *л.* Раствориться (во множествѣ). *Як повійнуло, так і двері й вікна порозчинялися.* Харьк.

Порозчищати, щію, еш, *л.* Расчистить (во множествѣ).

Порозціплювати, люю, еш, *л.* Расцѣпить (во множествѣ).

Порозчісувати, сую, еш, *л.* Расчесать (во множествѣ).

Порозчісуватися, суємося, етєся, *л.* Расчесаться (о многихъ). *Дівчата порозчісувалися, позапліталися.* Кіев. у.

Порозчівпувати, пую, еш, *л.* Разобрать, понять (во множествѣ).

Порозчухувати, хую, еш, *л.* Расчесать (тѣло во многихъ мѣстахъ).

Порозшáрпувати, пую, еш, *л.* Растерзать (во множествѣ).

Порозшматóвувати, вую, еш, *л.* Разорвать на куски (во множествѣ).

Порозшмóргувати, гую, еш, *л.* То-же, что и розшморгнути, но во множествѣ.

Порозшнурóвувати, вую, еш, *л.* То-же, что и розшнурувати, но во множествѣ.

Порозштóвхувати, хую, еш, *л.* Растволгать (многихъ).

Порозшўкувати, вую, еш, *л.* Разыскать (во множествѣ).

Пороз'язувати, зую, еш, *л.*—Порозв'язувати

Пороз'язуватися, зуємося, етєся, *л.*—Порозв'язуватися.

Порон, нá, *м.* Паромъ Драг. 244. Гн. I. 153. *Коби човен, порон та весельце, пробував бим в тебе вечер, серце.* Гол. II. 399.

Пороняти, няю, еш, *л.* Бросить, сбросить (во множествѣ). *Кайдани із рук, із ніг у Чорнеє море пороняв.* АД. I. 214.

Поропїти, плію, піш, *л.* Покропятъ, слегка смочить растворомъ соли (ропю). *Поропив солому, то тепер худоба краіце буде їсти.* НВолын. у.

I. Поросїти, шў, сїш, *л.* Замочить въ росѣ.

II. Поросїти, шў, сїш, *л.* Приносить поросять (о свиньѣ).

I. Поросїтися, шўся, сїшся, *л.* Замочиться въ росѣ. Константиногр. у.

II. Поросїтися, шўся, сїшся, *л.* О свицьѣ: пороситься. *А свиня лиш поросилась.* Рудап. I. 84.

Пороскáзувати, зую, еш, *л.* Рассказать (во множествѣ). *Тоді вона все поросказувала їм, що було з нею.* Чуб. II. 473.

Пороскáчувати, чую, еш, *л.* Раскатать (во множествѣ).

Пороскáшлюватися, люємося, етєся, *л.* Раскашляться (о многихъ). *Діти чогось як пороскашлювалися, то й я за ними не спав.* Черниг. у.

Поросквáшувати, шую, еш, *л.* То-же, что и росквасити, но во множествѣ.

Поросквїтчуватися, чуємося, етєся, *л.* Снять вѣнокъ, цвѣты съ своей головы (о многихъ).

Пороскидáти, дáю, еш, *л.* Разбросать. *Каміння пороскидав.* Мнж. 34.

Пороскидáтися, дáємося, етєся, *л.* Разбросаться (во множествѣ).

Пороскипáти, паємо, етє, *л.* Расквпѣть, развариться отъ кипѣнія. *Пороскипали вареники.* Харьк.

Пороскипáтися, паємося, етєся, *л.*—Пороскипати.

Пороскисáти, сáємо, етє, *л.* Размолнуть (во множествѣ). *Йогані чоботи вдалися: небагато й походив по грязі, а чисто пороскисали, вода крізь ремінь іде.* Харьк. у.

Пороскладáти, дáю, еш, *л.* То-же, что и роскласти, но во множествѣ.

Пороскладáтися, дáюся, ешся, *л.* Разложиться. *Бач, пороскладалася з своїм добром, що й сісти нїде.* Кіев. у.

Поросклéювати, клéюю, еш, *л.* Отклеить (во множествѣ).

Поросклéюватися, юємося, етєся, *л.* Расклеиться (во множествѣ). *На дощі стількі постійли та й поросклеювалися.* Харьк.

Пороскльóвувати, вую, еш, *л.* Расклевать (во множествѣ).

Пороскóвувати, вую, еш, *л.* Расковать (во множествѣ). *І невольників тих поросковуеш сам.* К. МБ. XII. 279.

Поросколїхувати, хую, еш, *л.* Раскачать (во множествѣ).

Поросколóчувати, чую, еш, *л.* Разболтать (жидкости).

Поросколóпувати, пую, еш, *л.* Расковырять (во множествѣ).

Пороскопирсувати, сую, еш, м. Расковырять (во множествѣ).

Пороскобчувати, пую, еш, м. Раскопять (во множествѣ).

Пороскоренюватися, нюємося, етеся, м. То-же, что и роскоренитися, но во множествѣ.

Пороскобчувати, чую, еш, м. Раскатыть (во множествѣ).

Пороскобчуватися, чуємося, етеся, м. То-же, что и роскотитися, но во множествѣ. *Позбірай мені гудзики, а то по всій хаті пороскочувалися.* Киев. у.

Пороскрадати, дяю, еш, м. Разокрасть (многое).

Пороскраювати, краюю, еш, м. То-же, что и роскраяти, но во множествѣ.

Пороскривати, ваю, еш, м. Раскрыть (во множествѣ).

Пороскриватися, ваємося, етеся, м. Раскрытись (о многихъ). *В хаті було душно, діти пороскривалися і лежали роскидалились.* Харьк.

Пороскрішувати, шую, еш, м. Раскрошить, накрошить (во множествѣ).

Пороскривавлювати, люю, еш, м. Разбить до крови (во множествѣ).

Пороскріювати, крьюю, еш, м. = Пороскраювати.

Пороскручувати, чую, еш, м. То-же, что и роскрутити, но во множествѣ.

Пороскручуватися, чуємося, етеся, м. Раскрутитися, развернутися (во множ.).

Пороскублюватися, люємося, етеся, м. То-же, что и роскублитися, но о многихъ.

Пороскудлувати, лую, еш, м. Растрепать (волосы во множествѣ).

Пороскудлуватися, луємося, етеся, м. Растрепать себѣ волосы (о многихъ). *Ото як ви пороскудлувались! Поросчісуйтесь гладенько.*

Пороскуйбвдживувати, джую, еш, м. = Пороскудлувати.

Пороскурювати, рюю, еш, м. Раскурить (во множествѣ). *Пахучіі ладани пороскурувані.* Грин. III. 142.

Пороскушувати, шую, еш, м. Раскусить (во множествѣ).

Пороскушуватися, шуємося, етеся, м. Разростись кустами, раскуститися.

Порбслива, прил. О свиньѣ: плодovitая.

Порбслий, а, е. Заросшій, поросшій.

Порбсель, лі, ж. Вѣтвь, отростокъ. *Стоить верба посеред села, роспустила по-*

рослі до кожного двора. (Загадка: сонце). ХС. III. 66.

Порбсна, прил. О свиньѣ: поросная. *Льоха поросна.* Вх. Пч. II. 7.

Пороснути, ну, нѣш, м. 1) Разсыпаться, посыпаться. *Намісто пороснуло, з шиї додолю* (бо порвала). Мир. ХРВ. 321. *Яблучка так і пороснули у візок.* Рудч. Ск. II. 57. 2) Броситься бѣжать; побѣжать. *Виві так і пороснуть до соми, одно другого спережаючи.* О. 1862. V. Кух. 35. 3) О дождѣ: сразу политься, брызнуть. *Дощ пороснув йому в гаряче лице.* Мир. ХРВ. 305.

Пороспадатися, даємося, етеся, м. То-же, что и роспастися, но во множествѣ. *Скелі пороспадалися.* Єв. Мт. XXVII. 51.

Пороспадлюбчуватися, чуємося, етеся, м. Развратиться, испортиться нравственно (о многихъ).

Пораспакбвувати, вую, еш, м. Распаковать (во множествѣ).

Пороспальювати, люю, еш, м. То-же, что и роспалити, но во множествѣ.

Пороспальюватися, люємося, етеся, м. То-же, что и роспалитися, но во множествѣ.

Пороспанэхувати, хую, еш, м. То-же, что и роспанэхати, но во множествѣ. *Усі штани пороспанахувів, лаячи по яблунях.* Харьк.

Пороспярювати, рюю, еш, м. Распарить (во множествѣ).

Пороспярюватися, рюємося, етеся, м. Распариться (во множествѣ).

Пороспаскудживувати, джую, еш, м. Испортить нравственно (многихъ).

Пороспаскудживуватися, джуємося, етеся, м. Испортиться нравственно (о многихъ). *Сидухи тії по тіх ярмарках пороспаскуджуються.* О. 1862. VI. 98.

Поросперізувати, зую, еш, м. Распоясать (многихъ).

Поросперізуватися, зуємося, етеся, м. Распоясаться (о многихъ).

Пороспечатувати, тую, еш, м. Распечатать (во множествѣ).

Пороспещувати, щую, еш, м. Избаловать (многихъ). *Пороспещували ви дуже своїх дітей.*

Пороспиватися, ваємося, етеся, м. Распиться, распьянствоваться (о многихъ). *Попи холодні, холодні, необуті, пороспивались.* Стер. МПр. 92.

Пороспильувати, люю, еш, м. Распилить (во множествѣ).

Пороспинати, наю, еш, м. То-же, что и розп'ясти, но во множествѣ.

Пороспинатися, наємося, етєся, м. То-же, что и розп'ястися, но во множествѣ. *Чого ви пороспиналися на дверях? гріх! Харьк.*

Пороспісувати, сую, еш, м. То-же, что и росписати, но во множествѣ.

Пороспісуватися, суємося, етєся, м. То-же, что и росписатися, но во множествѣ.

Пороспітувати, тую, еш, м. Разспросить (многихъ, о многомъ).

Пороспітуватися, туюся, ешся, м.=
Пороспитувати.

Пороспихати, хаю, еш, м. То-же, что и розпихати, но во множествѣ.

Пороспізнавати, наю, еш, м. То-же, что и розпізнати, но во множествѣ.

Пороспикати, каю, еш, м. То-же, что и роспекти, но во множествѣ.

Пороспикатися, каємося, етєся, м. То-же, что и роспектися, но во множествѣ.

Пороспірати, раю, еш, м. То-же, что и роспѣрти, но во множествѣ.

Поросплáкуватися, куємося, етєся, м. Расплакаться (о многихъ).

Поросплáтувати, тую, еш, м. То-же, что и расплатати, но во множествѣ.

Поросплáтуватися, туємося, етєся, м. То-же, что и расплататися, но во множествѣ.

Поросплáчуватися, чуємося, етєся, м. Расплатиться (о многихъ).

Пороспливатися, вáємося, етєся, м. Поплыть въ разныя стороны (о многихъ).

Пороспліскувати, кую, еш, м. 1) Расплескать (во множествѣ). 2) Разболтать, разгласить (во множествѣ).

Поросплітати, таю, еш, м. Расплести (во множествѣ). *Поросплітала коси. Харьк.*

Поросплітатися, таємося, етєся, м. Расплестись (во множествѣ). *Джерелі і дрібушки ще не пороспліталися. Стор. МПр. 9.*

Поросплóджувати, джую, еш, м. Расплодить, развести (во множествѣ).

Поросплóджуватися, джуємося, етєся, м. Расплодиться, развестися. *Як поросплóджувались (пани), так погано стало. Драг. 217.*

Поросплúтувати, тую, еш, м. Распутать (во множествѣ).

Поросплúтуватися, туємося, етєся, м. Распутаться (во множествѣ).

Пороспліюскувати, кую, еш, м.=
Пороспліскувати 1

Пороспліющувати, щуємо, етє, м.—
очі. Раскрыть глаза (о многихъ).

Поросповзатися, звáємося, етєся, м. Расползтись (о многихъ).

Поросповідати, даю, еш, м. Рассказать (во множествѣ).

Поросповіщати, щáю, еш, м. Разгласить (во множествѣ).

Пороспозирати, раю, еш, м.=
Розглянути. Вх. Уг. 261.

Пороспозичати, чáю, еш, м. Раздать займы (многимъ). *Гроші пороспозичав. Св. Л. 185.*

Поросполóхувати, хую, еш, м. Разогнать, распугать.

Пороспóрювати, рую, еш, м. Распороть (во множествѣ).

Пороспóрюватися, руюємося, етєся, м. Распоротья (во множествѣ).

Пороспоряджати, жаю, еш, м. Указать, дать всѣмъ дѣло. *То вона нам спече, зварить, ще й повианяє, вона нашу челядоньку пороспоряджає. Грин. III. 692.*

Пороспочинати, наю, еш, м. Начать (во множествѣ).

Поросправляти, ляю, еш, м. Расправить (во множествѣ).

Пороспрóдувати, дую, еш, м. Распродать (во множествѣ).

Пороспростирати, раю, еш, м. То-же, что и роспростѣрти, но во множествѣ.

Пороспростóрювати, рую, еш, м. То-же, что и роспростóрити, но во множествѣ.

Пороспрóстувати, тую, еш, м. Расправить, выпрямить (во множествѣ).

Пороспрядгати, гаю, еш, м. Распречь (во множествѣ). *Батько воли пороспрядав. Г. Барв. 381.*

Пороспúджувати, джую, еш, м.=
Поросполохувати.

Пороспукатися, каємося, етєся, м. Лопнуть (о многихъ). Драг. 267.

Пороспúкуватися, куємося, етєся, м. Раздвѣсть, распуститься (во множествѣ).

Пороспукати, каю, еш, м. То-же, что и роспустити, но во множествѣ.

Пороспускатися, каємося, етєся, м. То-же, что и роспуститися, но во множествѣ.

Пороспухати, хáємо, етє, м. Распухнуть (во множествѣ).

Пороставати, таю, еш, м. Растаять (во множествѣ). *Сніг уже скрізь пороставав. Київ. у. Усі річки вже пороставали. Харьк. у.*

Поростáскувати, кую, еш, м. Растащить (во множествѣ).

Поросташовуватися, вуємося, етєся, *м.* Разложить товаръ, какія-либо вещи. (о многихъ). Уже поросташовувалися крамарі з своїм крамом. Харьк.

I. Порості́, *мн.* Заросли. Зміев. у.

II. Порості́, *тємб, тєтє, м.* 1) Вырасти (во множествѣ). Поросте зеленая трава. Рудя. Чп. 148. Матінко наша, не журися ти нами, як поростемо, підемо у найми. Мет. 278. Як поростуть діти, то їм буде ця хата. Зміев. у. 2) Нарости. Полапають його за боки: чи багато поросло сала. Драг. 2.

Поростикати́, *кāju, еш, м.* Растыкать (во множествѣ).

Поростинати́, *нāju, еш, м.* Разрѣзать, разрубить (во множествѣ). Поростинали вірвовки, що були пов'язані бурлаки. Стор. МПр. 122.

Поростіти́, *рощү, стійш, м.* Возрастить. Бог поростив. Черк. у. Бог поростив хліб добрий. Міус. окр.

Поростіциувати́, *цюю, еш, м.* Растыкать, воткнуть во многихъ мѣстахъ. По середині (садка)—чисте місце, тільки десь-не-дєсь поростициовані вишеньки та квіти. Сям. 202.

Поростікати́ся, *вємося, етєся, м.* То-же, что и ростєтися, но во множествѣ. Як почала та дубинка гостей чистити! шо побіла, шо поростікались. Мвж. 71.

Поростовкмачувати́, *чюю, еш, м.* То-же, что и ростовкмачити, но во множествѣ.

Поростобкувати́, *кюю, еш, м.* = Поростовкмачувати.

Поростобплювати́, *люю, еш, м.* То-же, что и ростопити, но во множествѣ.

Поростобплюватися́, *люємося, етєся, м.* То-же, что и ростопітися, но во множествѣ.

Поростобптувати́, *тую, еш, м.* Растоптять (во множествѣ).

Поросторговуватися́, *вуємося, етєся, м.* Расторговаться (о многихъ).

Поростобчувати́, *чюю, еш, м.* То-же, что и росточити, но во множествѣ.

Поростра́чувати́, *чюю, еш, м.* Растратить (во множествѣ).

Поростра́чуватися́, *чуємося, етєся, м.* Растратиться (во множествѣ).

Порострінькувати́, *кюю, еш, м.* Растратить (во множествѣ).

Порострі́пувати́, *пую, еш, м.* Растрепать (во множествѣ).

Порострі́пуватися́, *пуємося, етєся, м.* Растрепаться (о многихъ).

Поростр́ощувати́, *щюю, еш, м.* Разбить въ дребезги (во множествѣ).

Поростр́ушувати́, *шюю, еш, м.* Растрясти, разсыпать (во множествѣ). Глянь, скільки сина порострушували,—візьми граблі та попідрібай. Харьк

Поростр́ушуватися́, *шуємося, етєся, м.* Раструситься, разсыпаться (во множествѣ).

Поросту́лювати́, *люю, еш, м.* То-же, что и растуліти, но во множествѣ.

Поростягати́, *гāju, еш, м.* Растащить (во множествѣ).

Поросханувати́, *пую, еш, м.* Расхвотать. Сороки і ворони поназітуются і поросхануют кужель да і порозносять на мізда. ЗОЮР. II. 23.

Поросхі́лювати́, *люю, еш, м.* То-же, что и росхиліти, но во множествѣ.

Поросхі́тувати́, *тую, еш, м.* Раскачать, распатать (во множествѣ).

Поросхі́туватися́, *туємося, етєся, м.* Раскачаться, распататься (во множествѣ).

Поросхлі́пувати́, *пую, еш, м.* Расплескать (во множествѣ). Поросхлюпували діти воду.

Поросхлі́пуватися́, *пуємося, етєся, м.* Расплескаться (во множествѣ).

Поросх́одитися́, *димося, дитєся, м.* Разойтись (о многихъ). Послі вечері зараз поросходились на спочинок. К. ЧР. 52. Деякі з шляхетства, що бенкетували, поросходились. Стор. МПр. 98. Чи ще в моде біля волости?—Багато вже поросходило, а трохи ще є. Харьк.

Поросхр́істуватися́, *туємося, етєся, м.* То-же, что и росхр́істатися, но о многихъ. Чого ви поросхр́істувалися? Позастібайтеся! Харьк.

Поросі́к, *ка, м.* = Порося.

Поросі́чка, *ки, ж.* Сви́нья съ поросятами. Александровск. у. Г. Барв. 244. (Поросята) ссуть орядну поросючку. Г. Барв. 418.

Поросі́, *сјати, с.* 1) Поросенокъ. Качавсь у барлозі, мов порося. Котл. Ен. III. 14. 2)—морськє. Savia собауа, морская свинка. Вх. Пч. II. 5. Ум. Поросі́тко.

Поросі́тина, *ни, ж.* Мясо поросенка. Ум. Поросі́тинка.

Поросі́тко, *ка, с.* Ум. отъ порося.

Поросі́чка, *ки, ж.* = Поросючка. Радом. у.

Порб́ти, *рјю, рєш, м.* 1) Порогъ, расдарывать. Порола рукава цілий день. 2) Вскрывать, потрошать. Уже ж того

Нестерюка на брамі пороли, они ж єю потрошили і голов лупали. Гол. I. 55. 3) — *пір'я=Дерти пір'я.* Вх. Лем. 454. 4) О дождѣ: *лить. Дощ так і поре.*

Пбротина, ни, ж. 1) Клеймо на овцѣ: ухо разрѣзается вдоль до половины. Харьк. г. 2) Клеймо на домашней птицѣ: разрѣзъ перепонки между пальцами. Мнж. 182.

Порбтися, рбсся, рещся, и. Поротьяся, распарываться.

Пброх, ху, м. 1) и во мн. порохи. Пыль; прахъ. *Порох з ні ваших обтрусить.* Єв. Л. IX. 5. *У хаті по стінах порохи.* Каменец. у. *Бірли крильма землю збили, порохами скопотили.* АД. I. 298. 2) Порохъ. Г. Барв. 403. *Понавозили рушницъ і великі запаси пороху й олива.* Стор. МПр. 60. Ум. Порошок.

Порохань, ні, ж. = Порохонь. Мил. 172.

Порохачка, ки, ж. Жаба, Виф. Вх. Пч. II. 16. То-же: Карапаня, рапаня.

Порохнвй, а, е. 1) Истлѣвшій. 2) Превратившійся въ пыль. 3) Сгнившій. *Порохнавй зуб.* ЕЗ. V. 183.

Порохнвѣти, вію, еш, и. 1) Истлѣвать, обращаться въ труху. 2) Обращаться въ пыль. *Земля порохнавѣ.* Каменец. у. 3) Гнить. *У чоловіка зуби порохнавѣють.* ЕЗ. V. 183.

Порохнй, а, е = Порошний. *Шлях... гучний та людний та порохний.* МВ. III. 66.

Порохніна, ни, ж. = Порохонь. Вх. Лем. 454.

Порохнѣти, нію, еш, и. = Порохнавѣти.

Порохнб, нѣ, с = Порохня. Угор.

Порохнѣ, ні, ж. Труха, сгнившее дерево. Грин. I. 10. Алв. 68. *Такий старий, що й порохня силється.* (Комора) *похилилась і порохнею взялась.* Г. Барв. 184.

Порохнвй, а, е = Порохнавй. *Церква стара, аж поросла, аж порохнява.* Чуб. II. 192

Порохнвѣти, вію, еш, и. = Порохнавѣти. Угор.

Порохвй, а, е. Пороховой.

Пброхонь, ні, ж. Гнилушка, гнилое дерево. Ромен. у.

Порбчно, нар. Погодно. *Жив тут недалеко у пана одного він порочно.* МВ. (О. 1862. I. 102).

Порбша, ші, ок. Первый снѣгъ. Грин. III. 341. *По двору, по двору да пороша упала; а на тій порогі сліди хороші.* Мет. 232. Ум. Порошенька.

Порошіна, ни, ж. 1) Порошина. *Пропаде, моя порошина з дула, тая козачья слава.* Макс. 2) Пылинка. *Я виїму порошину тобі з ока.* Єв. Мт. VII. 4. Ум. Порошинна.

Порошіти, шѣ, шиш, и. 1) Цѣлать. 2) О снѣгѣ: сыпаться. *Сніг порошитъ.*

Порошбвй, а, е — звѣр. У охотняковъ: звѣрь во время отъ 1 октября до 1 марта. О. 1862. II. 62.

Порошний, а, е. Пыльный. Желез.

Порошник, кѣ, м. Рогъ для пороха. Вх. Зн. 52.

Порошнѣця, ці, ж. Пороховница. Шух. I. 230, 231.

Пброшно, нар. Посыпано, усыпано (пылью, мукой и пр.). *Де борошно, там і порошино.* Ном. № 9874.

Пброшок, шку, м. Ум. отъ порох.

Порошати, шѣ, шиш, и. 1) О дождѣ, снѣгѣ: барабанить по окнамъ, стѣнамъ. *Дощ порошить у вікно.* Харьк. *Хуртовина все забиває та порошить у вікна.* О. 1861. V. 74. 2) Кричатъ торопясь, въ снѣгѣ (о человекѣ). Левч. 27.

Пбрпати, паю, еш, и. Копаться, разгребать, выгребать (о курахъ и пр.). *Курки порпають грядки.* Каменец. у. (Пес) *порпає яму.* ЕЗ. 5. 177. 2) Возиться, рыться въ чемъ.

Пбрплитися, плюся, плишся, и = **Порпати.** *Порплитися кожен собі в господі, як курка на мізді.* Мир. ХРВ. 88. *І чому ти там так довго порплішся?* Мирг. у. Слов. Д. Эварп.

Пбрплиця, ці, ж. 1) Желѣзная планка въ верхнемъ мельничномъ камнѣ, въ нее входитъ верхній конецъ веретена, вращающаго жерновъ. Вас. 179. Мик. 481. Kolb. I. 61. 2) мн. Стручья на головѣ. ЗЮЗО. I. 173.

Пбрпличник, ка, м. Раст. *Verberna officinalis* V. ЗЮЗО. I. 173.

Пбрплі, лів, м. мн. = **Порпиця** 2. Вх. Зн. 53.

Пбрскати, пбрскати, каю, еш, и. 1) Брызгать. 2) Сыпаться, летѣть во множествѣ. *В неділю рано дрова рубали, а ми до личка тріски порскали.* Левиц. Свт. 12. 3) Выскальзывать; о вѣтви: вырываться изъ рукъ вверхъ.

Порскій, порскій, а, е. 1) Рѣзвй, быстрый. О. 1862. V. Кух. 38. *Порскенкий хлопчик.* Черк. у. *Почувши волю, кінь порскій геть степом вибриком побрався.* Греб. 354. 2) Легко раскалывающійся.

Та ясена важче келоти, ніж дуба, дуб куди порскіший за ясена. Брацл. у. 3) Быстро выскальзуючий, скользкій. Той хлопцець порський як в'юн: ти його побори, а він так тобі попід руками й випорсне. Київ. у. Чоловік такий порський, що з усякої біди знайде як викрутитись. Київ. у. Мило таке порське—не вдержити. Київ. у. Ум. Порскеный, порсьеный. Котл. Ен. III. 72.

Порскливий, а, е = Порский 1. Не спотикавшись, кінь порскливий біжить, пуска по вітру гриву. Греб. 327.

Порснути, нў, нєш, и. 1) Брызнуть. 2) Посыпаться, полетѣть градомъ. 3) Выскользнуть; о вѣтви: вырваться изъ рукъ вверхъ. Гіллячка порснула вгору. Левиц. Пов. 192. 4) Броситься бѣжать. Порснули в ростіч. 5) Ударить сильно.

Порськати, порській. См. Порскати, порскій.

Порт, ту, м. 1) Пеньковая (или льняная) нитка въ шерстяной матеріи или сукнѣ. О. 1861. XI. 26. Борз. у. Лебед. у. Це не чисте сукно, а з портом. Черниг. у. 2) Родъ полотняной шали, или платка. Вх. Лем. 454.

Порткі, ків, м. мн. Штаны изъ полотна. Козел. у. Гол. Од. 43. Вх. Зн. 83.

Портній, а, ё Пеньковый. Друга дєра портна, а та вовняна. Черк. у.

Портнійна, ни, ж. 1) Ткань изъ пеньки, льна. Лебед. у. 2) Грубая нитка изъ оческовъ пеньки. Вас. 201.

Портняний, а, е. Холщевой, полотняный Чуб. VII. 419. О. 1862. II. 65.

Портѡк, тка, м. 1) Скатерть. Угор. 2) Кусокъ полотна. Вх. Уг. 262.

Портрєт, та, м. Портретъ.

Портрєть, ті, ж. = Портрет. Така била уродлива, що у кожного царя вибіта єї портрєть била, вималювана. Драг. 264.

Пѡртъ, ті, ж = Порт 1. Гол. Од. 55.

Портяній, а, ё. О сукнѣ: съ основой изъ пеньковыхъ нитокъ, порту. Гол. Од. 55.

Портяніці, нїць (также: поркениці, поркиниці), мн. Штаны изъ толстаго бѣлаго холста. Гол. Од. 66. Шух. I. 120, 153. Kolb. I. 41.

Портянка, ки, ж. Сукно съ основой изъ пеньковыхъ нитокъ. Гол. Од. 55.

Пѡруб, бу, м. 1) Порубка, рубка. Це дрова і тріски ще вохкі,—вчораинього порубу. Рк. Левиц. 2) Раны? І вквітчався труп не маком,—порубом рицарським. К. МБ. X. 13.

Порубати, бая, еш, и. 1) Изрубить.

ЗОЮР. I. 167. Хведора. Безрідною, отамана курінного постріляли, порубали. АД. I. 248. 2) Изранить клыками (о дикихъ свиньяхъ). Неповалений на місті кнур кидається на дим і своїми здоровенними иклами порубає пластуна, як не встїє стибитись О. 1862. II. 63.

Порубок, бка, м. Подать, сборъ на общественныя потребности (содержаніе писаря, учителя, сторожей и пр.). Вх. Зн. 53.

Поруга, ги, ж. Поруганіе, оскорбленіе. Віри своєї християнської у поруку вічні часи не подайте. АД. II. 7. Я знаю, що ти мої сестри не лишиш в поруку. Федьк. Ум. Поругонна. Мет. 141.

Поругатися, гаяюся, ешся, и. — ким. Надругатися, поиздѣваться надъ кѣмъ. Як прийде бідний, як ним ся поругають, а як прийде богач..., як його шанують. Гп. I. 60.

Порудіти, дію, еш, и. Поружѣть.

Поруйнувати, нўю, еш, и. Разрушить (во множествѣ).

Порўка, ки, ж. Поручительство. Рк. Левиц.

Порукатися, каяюся, ешся, и. Поздоровкаться за руку. Зустрілась, порукалася. Черк. у.

Порукувати, кўю, еш, и. = Заручити. Вх. Уг. 262.

Порусявити, вію, еш, и. Сдѣлаться русымъ.

Пбрух, ху, м. Движеніе.

Порўха, хи, ж. Смѣщеніе матки или другого органа. Уман. у. Мил. М. 91. Ув. Порўшище. Мил. М. 91.

Пбруч, нар. Рядомъ. Поруч себе сажати. Макс. В одній домовині із ним поговайте, да положіть, мати, поруч головами. Мет. 95.

Поручати, чаяю, еш, сов. в. поручати, чў, чиш, и. Поручать, поручить.

Поручатися, чаяюся, ешся, сов. в. поручатися, чўся, чишся, и. Поручаться, поручиться. Ти, старосто, поручаєшся за нього? Грин. III. 566.

Поручивъ, ка, м. 1) Поручитель. Черк. у. Позич мені руб грошей!—Дай, каже, поручника.—Якого ж я тобі поручника дам? Хто за мене поручиться? І бідний. Чуб. II. 27. 2) Поручивъ. Не пуцу, тя, поручнику, аж року дослужиш. Гол. I. 285.

Порўчча, чів, м. мн. Перила. Каменец. у.

Порухати, шаю, еш, сов. в. порўшити, шу, шиш, и. 1) Двигать, двинуть. 2) Трогать, тронуть. Віл не порухав з ясел жадного стебла. Драг. 109. Также в вѣ

нравствен. смыслъ: *Може й Русалку, думую собі, весна порушити, і піде вона, щоб навтішатися з гаїв, левад та лук.* Г. Барв. 874. 3) Побуждать, побудить. *Як тебе сумління порушило отак зробити?* НВолын. у.

Порушатися, ш'юся, ешся, сов. в. порушитися, шуся, шисся, *ш.* 1) Двигаться, двинуться. 2) Подриваться, подорваться. Черниг. у.

Порушище, ші, *ж.* Ув. отъ поруха.

I. Порүшник, ка, *м.*—Поручник. I. Лебед. у. *Він його порушник, ручився за нього,—ну тим так і каже.* Екатериносл. у.

II. Порүшник, ка, *м.* Раст.: а) Centaurea Marschaliana Spr. ЗЮЗО. I. 116; б) Chimaphilla umbellata Nut. ЗЮЗО. I. 116.

Порхавка, ки, *ж.* 1) Bufo, жаба. Вх. Пч. II. 16. 2) Раст. Licoperdon bovista. ЗЮЗО. I. 127.

Порційка, ки, *ж.* Ум. отъ порція.

Порція, ці, *ж.* 1) Водка, даваемая рабочимъ предъ обѣдомъ и ужиномъ; мѣра водки. *Дає нам по съомаку або по четвертаку та по три порції на день.* О 1861. XI. 115. 2) Рюжка, стаканчикъ для водки. Шух. I. 101. *Ходімо ж по порції вип'ємо.* Г. Барв. 427. Ум. Порційка. *Брат вітає мальованими порційками.* Федьк.

Порчак, кá, *м.* Раст. Vipias orientalis L. ЗЮЗО. I. 115

Порюмати, маю, еш, *ш.* Поплакати, похныкати.

Порюмсати, саю, еш, *ш.*—Порюмати.

Порябіти, блю́, біш, *ш.* Сдѣлать рябимъ. *Віста одного хлопця мені порябила.* Г. Барв

Порябіти, бію, еш, *ш.* Сдѣлаться рябимъ.

Порядіти, джү́, диш, *ш.* Прибрати, привести въ порядокъ. Вх. Зн. 53.

Поряджати, джáю, еш, *ш.*—Порядкувати. *Буду вам господарства доглядати, поряджати.* МВ. (О. 1862. III. 49).

Порядкування, ня, *с.* Распоряженіе, хозяйничанье. *Ознаки нового порядкування.* К. (О. 1861. II. 233).

Порядкувати, кю́ю, еш, *ш.* Распоряжаться, хозяйничать. *Хто ж тут у вас порядкує?—Нема ще нікого, теперечки збираємось обратъ собі свою ватажка.* Стор. МПр. 126, 127.

Порядний, а, е. Порядочный, пристойный. *Він собі чоловік порядний.* Г. Барв.

164. *Народ показний, тамилкуватий, хати порядні.* Г. Барв. 240.

Порядність, ности, *ж.* Порядочность; порядливость. *Нема в них порядности.* Г. Барв. 162. *Великого в мене стоїть порядність, щоб чоловік усякої години був рівен.* Г. Барв. 163.

Порядно, нар. 1) Порядчно, порядливо. 2) Какъ слѣдуетъ; по порядку. *Нене, ювори порядно: хто ти і кою ти звети Леском?* К. МВ. XI. 148.

Порядок дку, *м.* 1) Порядокъ. *Сирота плаче, сильненько ридає, що порядку немає.* Мет. 2)—давати. Распоряжаться. 3) У порядок. По порядку. Маркев. 128. Ум. Порядочок. *Рад би я встати до свого дитяти порядочок дати.* Грин. III. 410.

Поряду, нар. По порядку.

Поряжатися, ж'юся, ешся, *ш.*—Поряжатися. *Ой там братя ряжаться, поряжаються: ой що ми димо, подаруємо зятю своєму?* МУЕ. I. 134. (Полт.).

Порясочка, ки, *ж.* Употреблено въ нар. пѣснѣ въ томъ же значеніи, что и ряска (растение, см. ряска 1) или въ значеніи: кормленіе рясною. *Утка йде, утенята веде, на напасочку, на порясочку, на холодну водицю, на зелену травичю.* Чуб. III. 180.

Порятувати, тю́ю, еш, *ш.* Спасати.

Порятунок, нку, *м.* Спасеніе, помощь. *Батьо Зинову Чигиринський помочи - порятунку дай.* Мет. 408. Ум. Порятуночок.

Посаг, гу, *м.* 1) Приданое. *Хоць в мене посагу не буде, але возьмуть мене і так люде.* Чуб. V. 116. *На посаги не уважайте, іно добрих жінок шукайте.* Чуб. V. 519. 2)—Посад 1. О. 1862. IV. 20—26. *Ішла красна Марусенька на посаг.* Лукаш. 152. *Воліла б я іркий полинь кризти, як з тобою на посазі сісти.* Чуб. V. 368. Ум. Посажененько. Грин. III. 512.

Посагувати, гю́ю, еш, *ш.* Садить невѣсту на посаг? Надѣлять приданымъ? *Ішла красна Марусенька на посаг, питається, довідується від батенька:—а від кого, мій батеньку, посаг став?—„Від Бога, від добрих людей, дитятко. Посагуєть сам Господь Бог з ангелами, посагуєть тя, моє дитятко, з друзями.* Лукаш. 152.

Посад, ду, *м.* 1) Мѣсто, гдѣ сажають жениха и невѣсту во время свадьбы. Грин. III. 539. *Благослови ж мене, та мій батеньку, на сім посаді сісти.* Мет. 144. 2) Поставъ въ мельницѣ. *У млині два посади.* Лебед. у. 3) Рядъ или кругъ сноповъ

на току для молотьбы. Александров. у. Ум. Посадонько. Мет. 175.

Поса́да, ди, ж. Должность, мѣсто.

Посаджа́ти, джа́ю, еш, гл. Посадить, разсадить. *Просимо до столу у свою господиньку, посаджаем на ослононьку.* Мет. 200. *Хліба напекла такого молодого, що як посаджала, а він увесь і ссівся в печі.* Рудч. Ск.

Посади́ти, джу́, диш, гл. 1) Посадить. *Козаченька молодого на ослині посажу.* Чуб. *Насип же, матінко, високу мошлу, посади, матінко, червону калину.* Мет. 95. 2) Засадить. *А ми гори посадимо собі виноградом.* ЕЗ. V. 242. 3) Истратить попусту. *Коли яка копійка йому трапиться, він у тій беседі її й посадить.* Г. Барв. 276. 4)—на лід. Поставить въ затрудненіе.

Посади́тися, джу́ся, дишся, гл. 1) Сѣсть. *Брат посадився з тим парубком.* Федьк. 2) Быть посаженнымъ. Мил. М. 85. *Сказали б шовковині оцій: викоренись і посадишь у морю.* Ев. Л. XVII. 6.

Посади́ще, ща, с. Село. Черниг. г.

Поса́дки, дов, ж. мн. Деревья, посаженныя для обозначенія дороги. *Просто їхати, то й дві верстви не буде, а посадами, то штирі.* Черниг. г.

Поса́дний, а, е.—ба́тько. Посажений отець на свадьбѣ. *Посадним батьком на весілля закликаємо.* К. ПС. 19.

Посадо́вати, влю́, виш, гл. Посадить. *Поклав хліб, ложки, старців посадовив.* Ном. № 11997.

Посажа́ти, жа́ю, еш, гл. = Посаджати.

Поса́женько, ка, м. Ум. отъ посаг.

Поса́мперед, нар. Впереді всѣхъ. *Из-за чори, з-за крутої горде військо виступає, посамперед Морозенко сивим конем виграє.* Нп.

Посапа́ти, па́ю, еш, гл. = Посапувати.

Посапува́ти, пу́ю, еш, гл. Выполоть сапою.

Посата́ніти, нію, еш, гл. Разъяриться, прийти въ бѣшенство. *Дідона ірко заридала, із серія аж волосся рвала... запінилась, посатаніла.* Котл. Ен. I. 32.

Посва́блити, лю, лиш, гл. Посвоєвольничать.

Посва́рїти, рю́, ріш, гл. 1) Поссориться. *Вже козаки Хмельницького з ляхами барю посварили.* ЗОЮР. I. 224. 2)—но́го Поссорить. 3)—но́го. Сдѣлать кому выговоръ, выбрать кого. *Треба його посварити, щоб звичайніший був.* Його мати посварила, що в мене бував. Грин. III. 300.

Посва́рїтися, рю́ся, ришся, гл. 1) По-

ссориться. *Не посварившись з ким пери, не міти приятеля.* Ном. № 9529. *От вони чогось посварились, а таки пішли на вечерниці.* Рудч. Ск. II. 61. 2) Разсердиться на кого, выбрать кого. *Було за день добре мені впечеться своєю пустотою, а ще лучше розважить і посварюсь, і поцѣлю його.* МВ. II. 8.

Посва́рка, ки, ж. Ссора. *І починають посварки з панамі.* К. ЦН. 178.

Посва́тати, таю, еш, гл. Посватать. *Любив же я дівчиноньку, посватали люде, мені молодому пароньки не буде.* Нп.

Посва́татися, таюся, ешся, гл. Посвататься. *Коли так по Семені, друого дня, і не сподівалась, і не снилось мені, та й посватавсь він.* МВ. I. 8.

Посва́татися, таємося, етєся, гл. Сдѣлаться сватами (черезъ бракъ дѣтей или по покупкѣ). *У вас дочка, а в нас син, то може й посватаємося.* Харьк. у. *Дешево даєте—не посватаємося.* Славяносерб. у.

Посва́тува́ти, ту́ю, еш, гл. Сдѣлаться сватами (по покупкѣ). Зміев. у.

Посва́хатися, ха́юся, ешся, гл. Сдѣлаться свѣхами. *Юлись ми собі так посвахались. Соколиха собі рада, що з багатим родом посвахалась.* Федьк.

Посва́шкува́ти, ку́ю, еш, гл. Побыть свѣшною.

Посва́рбіти, блю́, біш, гл. Позудѣть, почесаться (о тѣлѣ).

Посва́ист, ту, м. Свистѣть. *Гук і посвист.* *Так божсвѣльній гукає і свище.* Мир. Пов. II. 74.

Посва́истати, щу́, стѣш, гл. Посвистать. *Виїхав на улицю, посвистав, уже він своєї миленької не застав.* Чуб. III. 219. *Юло тебе нагавчка посвище.* Грин. III. 441. 2) Политься, ударить струей. *Так кров і посвистала з руки.* Радом. у.

Посва́истач, ча, м. Богъ вѣтровъ, погоды. Встрѣчено въ фальсифицированной думѣ и таковомъ же вступленіи къ ней, опубликованныхъ Шишацкимъ - Илличемъ (о походѣ князя-язычника въ христіанскую землю). Слово, повидимому, выдуманное составителемъ думы. ЗОЮР. I. 173, 176, 177.

Посва́дува́ти, ду́ю, еш, гл. Засвидѣтельствовать. *Нехай же пери люде скажуть, посвідують, чи вона до любви, по добрій згадоді йде за його заміж.* Васильк. у.

Посва́дчення, ня, с. Засвидѣтельствованіе.

Посва́дчити, чу, чиш, гл. Засвидѣтельствовать.

Посвіт, ту, м. Свѣтъ, огонь. *Ідут вни дальше, аж з далека вздріли посвіт.* Старший брат виріджиї найменшого, чи би не звів з тої хати посвіту. Гн. II. 241.

Посвітач, ча, м. Подсвѣчникъ, приборъ для освѣщенія лучиною. НВолын. у.

Посвітити, ч́у, тиш, м. 1) Посвѣтити. *Посвіти нам.* Шевч. 29. **Тілом посвітити.** Обнажить тѣло. *Треба комусь спиною посвітити—кого-то будуть сѣчь.* Ком. II. № 99. **Волосом посвітити.** О замужней жєнщинѣ: побыть безъ головного убора. 2) **Зажечь** (свѣчи, лампы). *Свѣчі посвітила.* Мил. 220. 3) **Освѣтити.** *Ой брат сестру проводив, а місяць дорогу посвітив.* Мет. 228.

Посвітитися, тижося, титєся, м. 1) **Зажечься** (во множествѣ). Мкр. Н. 25. *Сами свѣчі посвітилися.* Чуб. V. 837. 2) **Зажечь** огни. *Було вже смерком,—по хатах вже посвітилися.* Харьк.

Посвоїтися, своїося, ішся, м. **Породнитися.** *Ой кумцю, кумцю, посвоїмося, та й горилочки та й нап'ємося.* Чуб. V. 412.

Пбсвят, ту, м. **Жертва** (на церковь). *Любити ближнього як себе самого, се більше, ніж усі огняні жертви і посвяти.* Єв. Мр. XII. 33

Посвятити, ся. См. **Посвячувати, ся.**

Посвятній, а, е. Праздничный. *Одежа посвятна.*

Посвятство, ва, с. **Освященіє.** *Хотіла була сама у посвятство паски нести, та вже тепер молодицю припрохала.* Лебед. у.

Посвяченє, ного, с. **Пасхальний хлѣбъ** и прочія снѣди, освящєсмы на праздникъ пасхи. *Один чоловік заколов порося к посвяченюму.* Грин. II. 334.

Посвячіння, ня, с. **Освященіє.** Левиц. I. 331. *Це порося на посвячіння.* НВолын. у.

Посвячувати, ч́ую, еш, сов. в. посвятити, ч́у, тиш, м. **Посвящать, посвятить, освятить.** *Як будете посвячувати, посвятить і мое.* Чуб. V. 805. *Посвятить хату.* Рудч. Ск. I. 92.

Посвячуватися, ч́уюся, ешся, сов. в. посвятитися ч́уся, тишся, м. **Рукополагатися, рукоположитися, постригатися, постричься.** *На те нп посвятився, щоб по церкві крутився.* Ном. № 210. *Піду я в манастир, там посвячуся, на тебе, мила, не подивлюся.* Гол. I. 249.

Посвящєння, ня, с. = **Посвячіння.** Кв.

Посвящувати, щ́ую, еш, м. = **Посвячувати.** *Позаторік посвящували церкву у нас.* Каменец. у.

Посѣв, сла, м. = **Посел.** *Послали посла*

аж под Варну, поймає же посєв турчанина. Гол. I. 3

Посєдіння, ня, с. **Сидѣніє, посиживаніє.** Ум. **Посидіннячю.** *Ой весна-красна, що нам винєсла? Ой винєсла тепло і добре літечко... Молодим діткам—ручєньки бити, а старим дідам—раду радити, а старим бабам—посєдіннєчко.* Чуб. III. 109.

Посєдїти, д́жу, диш, м. = **Посидїти.** *Я посєджу й сама в хатї.* Чуб. II. 157.

Посєл, слá, м. 1) **Посоль.** ЗОЮР. I. 163. *По п'ять раз послї посилла, а за шостим разом сама поїхала.* Чуб. V. 1068. 2) — **Перєнієць 2.** Валк. у. Ум. **Послєнько.** Чуб. V. 275.

Посєлїти, л́ю, лиш, м. **Поселить.** *Купив маленький шматочок з хаткою і посєлив їх.* Г. Барв. 544.

Посєлїтися, л́юся, лишся, м. **Поселитися.** *Чого Еней приплив к латину і біля Тибра посєливсь.* Котл. Ен. *Посємились у його під піччю злидні.* Чуб. II. 393.

Посєлєв, л́єа, м. **Посєлокъ.** *Слєбїд ще не було так багато як тепер, а так було—де не де посєлок.* Драг. 417.

Посєльськїй, а, е. **Посєльскїй.** К. Бай. 21.

Посєльство, ва, с. **Посєльство.**

Посємєйка, ки, ж. **Семєйка.** МВ. III. 138.

Посємєйство, ва, с. **Семєйство.** *Перєїхали у сей замок на життє з своїм посємєйством.* Стор. МПр. 64.

Посєрдїти, д́жу, диш, м. **Посєсорить.** *Посєрдив не одну сем'ю з другою.* Левиц. I. 170.

Посєрдїтися, д́жуся, дишся, м. 1) **Посєрдитися.** 2) **Посєсоритися.** ЗОЮР. II. 49. *Роздїливши биткївське добро, обидвї сестри посєрдїлись.* Левиц. Пов. 87.

Посєрєд, нар. **Среди.** *Дивитися, посєрєд моря горить огонь.* Рудч. Ск. I. 109. *Дівчино моя, ти жє моя мати, дай менї вечеряти хоч посєрєд хати.* Нп.

Посєрєдинї, нар. **Посєреди.** *А щоб мене до вчєра посєрєдинї хати побачила.* Ном. № 6763. *Роздерлась завїса церковня посєрєдинї.* Єв. Л. XXIII. 45.

Посєрєднїє, ка, м. **Мировой посєрєдникъ.** Мир. ХРВ. 263. *Посєрєдник обходитися з крепаками до-ладу.* О. 1862. IX. 123.

Посєрєднїй, я, в. **Срєдинный.**

Посєсїя, сїї, ж. **Аренда, арендное владѣніє.** *Зберемо грошенят, візьмємо посєсїю або купимо хутір.* Левиц. I. 201.

Посѣсор, ра, м. Арендаторъ. *Тоді було даси два рублі чиншу посесорові та одбудеш дванадцять день шарварку.* ЗОЮР. I. 143.

Посѣстра, ри, ж. Названая сестра; подруга, пріятельниця; возлюбленная. *Кобись такий до роботи, який до посѣстри.* Гол. IV. 487.

Посѣстратися, раюся, ешся, г. Сдѣлаться названими сестрами. Драг. 301. *Вони собі посѣстратились.* Черк. у.

Посѣстрина, ни, ж. = **Посѣстра** *Прибули ї посѣстрини дружечками.* О. 1862 VIII. 24.

Посѣстриця, ці, ж = **Посѣстра.** *Якусь собі, бировику, посѣстрицю вибрав?* Гол. IV. 502.

Посівілий, а, е. Посі́двший *Ціле руко посівілою волосся на голові.* Мир. Пов. I. 115.

Посівіти, вію, еш, г. Посі́дѣть *Іюлова посівіє.* Ном. № 5637.

Посидѣньки, ків, м. мн. Посиживаніє, сидѣніє. Въ выраженіи: *на посидѣньки піти, вийти.* Отправиться посидѣть, побыть—въ гостяхъ, на улицѣ. *Повиходили селяне й батько Настусин на посидѣньки на майдан.* Г. Барв. 456. *Походѣньки та посидѣньки справляє.* Ничего не дѣлаєть, лѣгтяйничаетъ. Левиц. КС. 66

Посиджїна, ня, с. Сидѣніє, бодрствованіє при покойникѣ. Вх. Зн. 53

Посидільниця, ці, ж. Лѣгтяйка, силащя безъ дѣла. *Чого сидиш, посидільнице? Чому не ставиш до діла, неробітнице?* Св. М. 256

Посі́дїти, джу, диш, г. Посидѣть *Посиділа я в них та й додому беруся.* МВ. II. 24.

Посидѣвний, а, е.—*ва хата.* Обычная хата гуцула, въ которой онъ живеть съ семьей,—называется такъ въ противоположность зимней хатѣ на отдаленныхъ сѣнокосныхъ угодьяхъ, которая называется зимарна. Шух. I. 111.

Посидящий, а, е. Усидчивый. Рк. Левиц.

Посі́зїти, вію, еш, г. Посизѣть. *Тим часом чорна хмара посизїла і побіліла.* ЗОЮР. II. 40.

Посилання, ня, с. Посыланіє. Грин. III. 41.

Посилати, лаяю, еш, г. сов. в. *післати и послати, шлю, шлѣш, г.* 1) Посылатъ, послать. *Що-неділі до дівчини товариша посилав.* Чуб. V. 377. *Пішли дурня по раки, а він жаб наловить.* Чуб. I. 249.

Посилай, посилий, серденьтко мое, частенькі листи. Мет. 24. *Пошли, Боже, з неба чого нам треба.* Ном. № 147. 2) Двинуть (рукою, ногою). *Став він крадькома до хліба руку посилати.* Мир. ХРВ. 33. *Посилає вперед ноги за ногою.* Мир. ХРВ. 30. 3)—*поклон.* *Кланяйтесь, поклонитесь.* *У світлицю ввійшов,—низький поклон послав АД.* II. 5.

Посилати́ся, лаяюся, ешся, сов. в. *післати́ся и послати́ся, шлю́ся, шлѣ́шся, г.* 1) *Посылатися, послатися, быть посланнымъ.* 2)—*ким.* Только сов. в. *Посылатъ кого.* *Чи післатись за чим, чи що треба кому, то ким, як не ретором?* Св. Л. 227. *Вміла съ, мати, дочкою съ посилати.* Грин. III. 510 3) *Свататися, посылатъ сватовъ.* *Послався до неї, вона й рушники подавала* Рудч. Ск. II. 49. *Посилався до дівчини та не сподобався, посилювся цілий год хотів її взяти,—нагодила діда мати товариша в хаті.* Гол. I. 252. 4) *Ссылатися, сослаться.* *Послався циган на свої діти.* Посл.

Посі́лити, лю, лиш, г. Подкрѣпить.

Посі́литися, люся, лишся, г. Подкрѣпиться.

Посі́лити, лію, еш, г. Осилить, быть въ состояніи. Г. Барв. 428.

Посі́лка, ки, ж. Посыланіє, посылка. О. 1862. IV. Рус. вес. 1

Посилкувати, кую, еш, г. 1) *Помогать, поддерживать.* *В дочасних потребах посилкувати буду.* 2) *Кормить, накармливать.* Гн. I. 174.

Посилкуватися, куюся, ешся, г. Употребить усиліє. *Посилкувались та й зробили.* Черк. у. *Не посилкується ні мало, щоб так памати перестало і щоб оцей по-жар пояс.* Котл. Ен. II. 32.

Посі́лля, ля, с. Въ выраженіи: *як посілля* *По мѣрѣ силъ* *Так роби, як посілля.* Лубен. у.

Посі́лок, лку, м. Усиліє. *Турн з серця скреготав зубами, що в кріпості всі ні гуцу; а стін не розіб'єш лобами, з посілку инця хоть в дуцу.* Котл. Ен. V. 33.

Посильнати, няю, еш, г. Укрѣплять. *Невидима Божа сила його посилює.* Гол. III. 259.

Посилати, лаяю, еш, г. *Нанизывать.* *На ремінь ясні кілця посиляють.* Млак. 8.

Посі́нїлий, а, е. Посивѣвший. *Посинїл руки.* Мир. Пов. I. 158 6.

Посиніти, ню, нїш, г. Посинить.

Посивіти, нію, еш, м. Посипіть. *Посивіт. як той пуп.* Ном. № 654.

Посипання, ня, с. Посыпаніе.

Посипати, пая, еш, сов. в. посипати, плю, плеш, м. 1) Посыпáть, насыпáть. 2) Насыпáть, насыпáть. *Ой дай, доню, принадоньку, нехай привикає* (голуб). *Посип пионця по коліниа, водици по крильця.* Чуб. V. 69.

Посипатися, плюся, плешся, м. Посыпáться. *Чорт як свиснув, то аж листя посипалось.* Рудч. Ск. I. 68.

Посипоніти, ну, неш, м. Сыпнуть. *Він як посипоне просом—і його засипав.* Рудч. Ск. I. 38.

Посирій, а, е. Сыроватый. Лебед. у.

Посиротіти, чу, тіш, м. Осиротить. Мил. 200. Драг. 179. *Маленькі дитки та й посиротили.* Чуб. V. 710.

Посиротіти, тімо, ете, м. Осиротѣть (о многихъ). Г. Барв. 172. *Я молода за-вдовіла, діти мої посиротіли.* Чуб. V. 806. *Завсіда ми з худобою були, а тепер оце посиротіли.* Драг. 143.

Посисати, сая, еш, м. Сосать, высасывать. *Кров посисати.* Шух. I. 39.

Поситчати, чаю, еш, м. Потолстѣть, пожирнѣть.

Посихати, хая, еш, м. Высыхать, засыхать. Грин. III. 297. *Ой у степу на долині трава посихає.* Чуб. V. 220.

Посичати, чу, чіш, м. О змѣѣ: пошипѣть.

Посі, нар. До этого мѣста. *Бунтує народ, навчаючи на всій Юдеї, почавши від Галилеї аж посі.* Єв. Л. XXIII. 5.

Посів, ву, м. Посѣвъ, сѣвъ. *Із ворожа осталося панові мішечків з п'ять,—тільки шо на посів.* Грин. II. 70. *В кого нема на посів, то (тому) й своїм засіє.* Стор. II. 40.

Посівальник, ка, м. Посыпающий зерномъ въ день новаго года. О. 1861. XI. Св. 65.

Посівати, ваю, еш, м. Утромъ на новий годъ ходять по домамъ, набравъ зерна въ рукавицу, и насыпáть этимъ зерномъ въ жилищахъ съ пожеланіємъ урожай. О. 1861. XI. Св. 65. *Сіє, посіває..., стиха промовляє: „Роди, Боже, пшеницю як лаву“* АД. I. 80.

Посіверіти, рію, еш, м. = Пошерхнути. *Бач, як зуби посіверіли.*

Посівкаться, ваюся, ешся, м. О матері: сдѣлаться рѣдкой, подобной кисеѣ. *Уже вона (спідниця) і так посівкалась, а*

як почну у буддець носитъ, дак і роспадеться зовсім.

Посівний, а, б. Посѣвный. **Посівне.** Всякое зерно, которое сѣется. *Там усе посівне роде добре.* Волч. у.

I. Посідати, даємо, ете, м. 1) Сѣсть (о многихъ). *Посідали з Ісусом і ученики його.* Єв. Мр. II. 15. *Уся громада посідала.* Гліб. 51.

II Посідати, даю, еш, сов. в. посісти, сяду, деш, м. 1) Одолювать, одолѣть. *Той з цієї сторони, а той з тієї* (Карл та Мазена),—*посідають Полтаву.* КС. 1882. III. 612. *Памінь посів тою мицера, зв'язав його візками.* Драг. 201. 2) Завладѣвать, завладѣть чѣмъ. *Не думав я, що ти посядеши мою худобу.* Грин. I. 287. *Думав худобу Хрущеву посісти.* Мир. ХРВ. 54.

Посідатися, даюся, ешся, м. Треснуть въ нѣсколькихъ мѣстахъ. *Уже посівсь мій юрщик.* *Корові вил'я посідаєся.* ЕЗ. V. 256.

Посідки, док, ж. = Посиденьки. **Піти на посідки.** Пойти посидѣть къ кому. *Пішла жінка на посідки, а діти дома були.* Каменец. у.

Посідлати, лаю, еш, м. Осѣдлать (многихъ). *Уже козаки коней посідлали і посідлали, і поїхали.* Чуб. *Посідлайте коні вороні.* АД. I. 124. *У нас коники посідлані стояли.* Мил. Св. 42.

Посієти, січу, чеш, м. Посѣчь, порубить. Драг. 177. *Той меч - самосіч і посіє його на маленькі шматочки.* Рудч. Ск. I. 127.

Посієтися, січуся, чешся, м. Посѣчься. *Мої довгі коси посієуться.* Шевч. 330.

Посідля, ля, с. Усадьба. *Старе посілля, де жив батько, меншому братові до-сталось.* Борз. у.

Посімейство, ва, с. = Посемейство. Мнж. 72. Драг. 14.

Посім'янін, на, м. Членъ семьи. МВ. (О. 1862. III. 40).

Посіпака, ки, м. = Сіпака. ЕЗ. V. 32.

Посіріти, рію, еш, м. Сдѣлаться сѣрымъ. *Таскають ґрязь і глей зо дна да мажуть лебедя, щоб пір'я посіріло.* Греб. 363.

Посіркувати, кую, еш, м. Помазать (стѣну, напр.) въ первый разъ полубѣлой глиной по сѣрой. *Чого ж воно не біліє стіна? Адже ви побілували її сьогодні?—Та ні, ми не білували, ми тільки посіркували.* Новомоск. у.

Посісти, сяду, деш, м. 1) = I Посідати. Грин. III. 396, 429. *Уже ж наші воро-*

женки вечерять посіли. Чуб. V. 150. *Посіли вони любенько, п'ють собі, гуляють.* Драг. 156. *Кінь сказав, щоб ми сідали на його, ми й посіли обоє.* Чуб. II. 141. 2) Осѣсть, покрыть что слоємъ. *На губах посіла смага.* Левиц. I. 75. *Курява посіла на семинаристів.* Левиц. Пов. 4. 3) Переносно: пропасть. *Біда, пане-гетьмане! от-тспер ми посіли.* К. ЧР. 344. 4) См. II Посідати.

Посіткий, а, е. О матерів: рѣдкій. *Посітке полотню.* НВолын. у.

Посіяти, сію, еш, м. 1) Посѣять. *Посіяв я пшениченку рідко.* Мет. 28. *Ой посію на горі пшеницю, під горою овес.* Мет. 68. 2) Насмѣшливо: потерять. *С-під очей у мене хто хоч бери, я не бороню, і своє все посію.* Г. Барв. 365.

Посіятися, сіюся, ешся, м. 1) Посѣяться, засѣяться. *Полям розстелися (ниво), та посійся добрим житом.* Шевч. 652. 2) О волосахъ: рассыпаться. *Очіпок зовсім звис на очі, волосся посіялось.* Г. Барв. 115.

Поскабяти, блю, биш, м. Запознать.

Поскавучати, чѹ, чіш, м. Повизжать.

Поскакати, чѹ, чеш, м. Поскакать.

Поскачи гайдучка та й передо мною. Чуб. V. 1075. *Ой баранці круторогі поскакали по дорозі.* Чуб. III. 454.

Поскакувати, кую, еш, м. Поскакивать, попрыгивать. *Вже вода ставна мѣлила і стали поскакувать шучки дрібненькі.* МВ. (О. 1862. I. 72).

Поскалічувати, чую, еш, м. Искалѣчить (многихъ).

Поскаржитися, жуся, жишся, м. Пожаловаться.

Поскарлічувати, чую, еш, м. Искривить, согнуть (многихъ).

Поскарлічуватися, чуємося, етєся, м. Искривиться, согнуться въ крючекъ (во множествѣ). *Поскарлючувався ячмінь од спеки (в полі).* Волч. у.

Поскасовувати, вую, еш, м. Уничтожить, упразднить (во множествѣ).

Поскверніти, ню, ніш, м. Изгадить. *Посквернило дорою.* Харьк. г.

Поскіглити, лю, лиш, м. Повыть.

Поскидати, даю, еш, м. То-же, что и скіннути, но во множествѣ. *Йовдоха-святоха скоренько усе із себе поскидала та у ніч, а сама сидить.* Рудч. Ск. I. 177. *Поскидала з себе шовкове убрання, наділа знов своє рам'я.* Рудч. Ск. II. 46. *Поскидав потужних з престолів.* Єв. Л. I. 52.

Поскіиний, а, е = Плоскіиний.

Поскінь, кони, жс. = Плоскінь. Вх. Пч. II. 29.

Поскіпати, паю, еш, м. Расколоть на лучинки для растопки. *А чим у рубі распалювати?—Оте соснове поліце поскіпай, то й распалиш.* Харьк.

Поскіпатися, паюся, ешся, м. Расколоться на лучинки для растопки. *Сучковата дровина—не поскіпається.* Харьк.

Поскладати, даю, еш, м. То-же, что и силести, но во множествѣ. Драг. 95. *Зараз і задумається і рученята поскладає.* Кв. Баранина в зориках поскладена стоїть. Мнж. 130.

Поскладатися, даємося, етєся, м. 1) Сложиться (во множествѣ). 2) Уложиться (о многихъ).

Поскляювати, юю, еш, м. Склеить (во множествѣ).

Посклякати, каю, еш, м. Созвать (многихъ). *Поскликала собачню.* Стор. МПр. 112.

Посклякатися, каємося, етєся, м. Перекликаясь, созвать другъ друга. *Поскликались вони докупн.* Рудч. Ск. I. 31.

Поскліти, влю, ліш, м. Вставить стекла (во множествѣ).

Посклярувати, рую, еш, м. Побить стекольшикомъ.

Поскбувати, вую, еш, м. Сковать (многихъ). *У три ряди бідних, безщасних невольників посажено, по два, по три докупн посковувано.* АД. I. 90.

Посколочувати, чую, еш, м. Возмутить (воду во многихъ мѣстахъ); взболтать (во множествѣ).

Посколупувати, пую, еш, м. Сковырять; исковырять (во множествѣ).

Поскблювати, люю, еш, м. То-же, что и сколоти, но во множествѣ.

Поскбпувати, пую, еш, м. То-же, что и скопати, но о многомъ.

Поскорітися, рюся, ришся, м. Поторопиться. *Поскоріться ж, щоб я не тівалась.* МВ. О. 1862. III. 48). *О, я вже поспішуся-поскорюся.* МВ. (О. 1862. I. 87).

Поскорбдити, джу, диш, м. Заборонять.

Поскорбмити, млю, миш, м. Оскоромить.

Поскоробитися, млюся, мишся, м. Оскоромиться.

Поскорбчувати, чую, еш, м. Покорчить. *Руки поскорчує та позводить.* Кв.

Поскбчити, чу, чиш, м. Прыгнуть; быстро пойти. *Поскочила Орися до дверей.* К. (ЗОЮР. II. 201).

Поско́шувати, шую, еш, гл. Скосить (во множествѣ). Дивувались вони, що чії ж то лани позаростувані, не поскошувані. Чуб. V. 981. *Поскошую і хлібець, і сіно.* О. 1862. II. 58.

Поскребті́, б́у, б́еш, гл. Поскресть.

Поскрего́тати, чу́, чеш, гл. Поскрежетать.

Поскривля́ти, ляю, еш, гл. Искривить (во множествѣ).

Поскривля́тися, ляємося, етєся, гл. 1) Искривиться (во множествѣ). 2) Сдѣлать недовольную мину (о многихъ). *Всі сестри, дивлячись ни матір, і собі поскривлялись.* Левиц. I. 172.

Поскрі́пувати, пую, еш, гл. Поскрипывать. *Ой чою ти поскрипуеш, ти, ядова хато?* Лукаш. 38.

Поскрі́бач, ча, м. Царапающій. Вх. Уг. 262.

Поскрі́бачка, ки, ж. Царапающая. Вх. Уг. 262.

Поскрі́бок, бка, м. Послѣдній хлѣбъ въ данный разъ печенья — изъ оскребоквъ тѣста. *Недобрий хліб, мабуть поскрібок.* Черниг. у.

Поскромáдити, джу, диш, гл. 1) = **Поскребти**. 2) — потилицю. Почесать въ затылкѣ. *Грицько... поскромáдив потилицю і геть відійшов.* Мир. Пов. I. 157.

Поскромі́ти, млю́, м́ш, гл. Укротить, усмирить.

Поскру́чувати, чую, еш, гл. 1) Скрутить (во множествѣ). *Поперетинали ремні, котрими поскручувані були руки у козаків.* Стор. МПр. 108. 2) — ѓлови. Свернуть головы. *Давай... їм (горобенятам) голови поскручуємо.* Мир. ХРВ. 42.

Поску́бти, б́у, б́еш, гл. Подергать за волосы, за ухо.

Поску́бтися, бемóся, бетéся, гл. Потаскать другъ друга за волосы (о многихъ). *Нема його й на світі, як із своєю ріднею, з мужиком: чи поскубтись, чи побиться, чи й помириться, то все воно, таки сказано, свій брат.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 100).

Покудóвчити, чу, чиш, гл. 1) = **Покудлати**. 2) Отколотить.

Поскуйóвдити, джу, диш, гл. = **Покудлати**.

Поскупáти, пáю, еш, гл. Скупить. *Поскупав у людей землю, та й не озьме його кот.* Лебед. у.

Поскупáтися, плю́ся, п́шся, гл. Поскупиться. *Наділив Бог і розумом, і головам, і вродою, та на талан поскупився.*

Ком. Пр. № 361. *Не поскупись наняти биржу.* Кв.

Поскупі́ти, піємо, піете, гл. Сдѣлаться скупымъ (о многихъ).

Поску́плювати, люю, еш, гл. Собрать вмѣстѣ. *Поскуплюй черюве козацтво.* К. Бай. 25.

Поску́плюватися, люємося, етєся, гл. Столпиться. *Так козацтво поскуплювалось, як бжолы до потоки.* К. ЧР. 321.

Поскупувáти, п́ю, еш, гл. Поскупиться. Борз. у.

Поскучáти, чáю, еш, гл. Поскучать. *Трошки ваші синки поскучають — без того не можна в світі.* МВ. II. 13.

Послабáти, бáю, еш, гл. Ослабѣвать, терять прочность, расшатываться. *Дно у бербенци послабає.* Вх. Зн. 54.

Послаб́ити, блю́, б́ш, гл. Ослабить. *Жарив ті казани, а там були в́шні душі. Раз ті душі його і просять: „не жарь нас“... Він трохи і послабив огонь.* Мнж. 55.

Послаб́ити, біємо, ете, гл. Заболѣть (о многихъ).

Послабувáти, б́ю, еш, гл. Поболѣть.

Послáвити, влю, виш, гл. Ославить, прославить. *Порішили, щоб божевільним його прославити.* МВ. (О. 1862. I. 104).

Пóславка, ки, ж. Слухъ, молва. Черк. у. *Про чорта тільки пославка, а ніхто того чорта зроду не бачив.* МВ. (КС. 1902. X. 141).

Посланéць, нц́я, м. = **Післанець**. Драг. 170. Св. Л. 102. *Посланця не тнуть, не рубають.* Ном. № 949.

Послáниця, ці, ж. Посланная. *Посланиці Божі.* Г. Барв. 132.

Послáння, ня, с. Посланіе.

I. **Послáти**, ся. См. **Посилати**, ся.

II. **Послáти**. См. **Постилати**.

Послáтися, стелю́ся, лешся, гл. 1) Приготовить постель. *Послались долі і лягли.* Драг. 129. *Як послався, так і виспаяся.* Посл. 2) Простлаться, разостлаться. *І падає, і по землі постлались ті коси білі.* К. МВ. X. 16.

Послéбизувáти, з́ю, еш, гл. Поговорить или почитать вяло.

Послíz(ну)ти, ну, неш, гл. 1) Сдѣлаться скользкимъ, покрыться слизью. *Послизло сало.* Черк. у. *Уже м'ясо послизло.* Черк. у. 2) Исчезнуть, пропасть (о многихъ). *Щоб люде всі, що при Ене́ї, послизли.* Котл. Ен. I. 8. *Змі́ духи, так як мухи, всі уже послизли.* КС. 1882. IV. 169.

Послизнутися, нўся, нєшся, г. Поскользнуться. Як послизнувся, та й упав. НВолын. у.

Послі́нити, ню, ниш, г. Послювить. Мир. ХРВ. 63. Пальці посліниє. Кв.

Пбєлі, нар. Послб. Послі походились. Рудч. Ск. I. 25. Обіцянки не забувайся, бо послі, чуєш, ні чичирк. Котл. Ен.

Послід, ду, м. 1) Остатки зерна, смѣшанне съ соромъ, остаючієся при вѣяніи, и очисткѣ зерна. Бідний (сіє) самий послід, уже одвійок од пшениці. Грин. II. 151. 2) Испражненія. Крутиться, як послід в ополонці. Ном. № 2998. 3) Результатъ, послѣдствіє. Давня то річ! але послід її свіжий і до сього часу. Левиц. 4) Колець. Ми стали собі оба май у посліді. Федьк.

Послідній, я, є. 1) Послѣдній. Дозволь мені хоч умитися на послідній дорозі. Рудч. Ск. 2) Худшій, плохой. Хиба ж таки я посліднійший од усіх. Ном. № 2039. Ні сами послідня дівка в нашому селі так би не зробила. Кв.

Послідок, дку, м. 1) Остатокъ. Він сьому витивши восьмуху, послідки з кварти вилвию. Котл. Ен. I. 12. На послідку. Вь концѣ. Поклонивсь панові, панії, панянкам і Масі на послідку. Св. Л 108. 2) Послѣдствіє, результатъ. Муки і лиха, і всякі болісти бувають послідком неправди. О. 1862. VI. Кост. 10.

Послідуватий, а, є. О зернѣ: неполный, похожий на послід 1. Рк. Левиц.

Послідущий, а, є. Худшій. Кирило Тур був у Січі не послідущий. К. ЧР. 274. Пиду, каже, утуплось, усі мене обіжають—я послідущий на світі. Ном. № 4346, стр. 286.

Послі́пати, плію, піш, г. Ослѣпять (многихъ). К. МБ. X. 14. Баньки їм бодай посліпали. Ном. № 3714.

Послі́патися, пимбєся, тєся, г. Ослѣпнуть. На очах більма поробились, коли б до віку посліпились. Котл. Ен.

Послі́пнути, немо, нете, г. Ослѣпнуть (о многихъ). Котл. МЧ. 437. Драг. 165. Миж. 92. Бодай письменні посліпили, як не кажуть правди. Каменец. у.

Пбєлонько, ка, м. Ум. отъ посел, посол.

Послу́вати, лўю, еш, г. Быть депутатомъ въ парламентѣ, въ сеймѣ. Желех.

Послўга, ги, ж. 1) Услуга, служеніє, услуженіє. Мир. ХРВ. 59. Не в золотій писі земної жизни суть, а в праці пра-

ведній, у послўзі народу. К. Дз. 181. Дам тобі молока, а старшого сина на послўгу. Рудч. Ск. I. 139. Господь йому дав меч свій на послўгу. К. Іов. 91. 2) Слуга. Не втішайся, мати, мною, не буду ти послўгою. Гол. I. 173. Годував дитя не рік, не чотири, а оддав дитя не дня, не години, людям послўга, а мені на серці туга. Рк. Макс. Ум. Послўжна. Свекор каже: невістко моя, свекруха каже: послўжко моя. Чуб. III. 282.

Послўгівувати, вую, еш, г. Служить, услуживать, прислуживать. Теци Симонова послўговувала їм. Єв. Л. IV. 39.

Послўгувати, гую, еш, г. = Послўговувати. Послўгували сони їм. Єв. Мр. I. 31.

Послўжанка, ки, ж. Служанка. Я в його послўжанкою. Чуб. II. 20.

Послўжити, жў, жиш, г. Послужить. Служила в бурлацтві, послужи ще й у хазяйстві. Чуб. V. 524. Послужи, моя ти зброє, молодій ще силі, послужи йому так щиро, як мені служила. Шевч. 249.

Послўжка, ки, ж. Ум. отъ послўга.

Пбєслух, ху, м. Послушаніє. Желех.

Послўханья, ня, с. 1) Слушаніє. Щоб їшли усі до громади на послўханья, слухати гетьмана Жовковського одповідання. Макс. (1849). 55. 2) = Послух. Чи змуси ти до послўханья тура? К. Іов. 88. 3) Послушаніє, работа въ монастырѣ ради спасенія души. Ми піїдем до черниці на послўханья. К. ЦН. 282. 4) Работа кому либо не за деньги, а по просьбѣ или по обязанности. Усі останні ідуть до його на послўхи і на послўханья. Чуб. III. 45.

Послўхати, хўю, еш, сов. в. послўхати, хаю, еш, г. 1) Слушаться, послушаться. Ми в добрих людей віку доживемо, будемо їх послўхати, щоб і їм було добре від нас. Г. Барв. 435. Козак дівку підмовляє: „Ідь із нами, дівча, з нами, з молодими козаками“. А дівчина послўхала, з козаками поїхала. Чуб. V. 353. 2) Только сов. в. Послушать. Послўхавши псалтиря, що дяк усе читав, Паум сів біля своєї старої. Кв.

Послўхатися, хаюся, ешся, г. Послушаться. Послўхайся мене хоч тепер. МВ. I. 27.

Послўхатор, ра, м = Послухач. Дванадцять кобзарів, дванадцять послўхаторів. Драг. 373.

Послўхач, ча, м. Слушатель. Аби були побрязкачі, то будуть і послўхачі. Ном. № 5431.

Послухняний, а, е. Послушный. *Росумний та послухняний був.* О. 1862. V. 106.

Послухнянство, ва, с. Послушание. *Потіште своїм послухнянством і мене, старого батька.* Кв.

Послушки, шок, ж. мн. Слушание. *Ой у лузі, лузі, говорили гуси, а я молоденька слухала раненько,—за тия послушки була мене мати.* Грин. III. 74.

Послушне, нар. Покорно. *Прошу послушне.* Федьк.

Послушний, а, е. Послушный. *А я молода та послушная, свого свекорка та послухала.* Чуб. V. 689.

Послушник, ка, м. Слуга. *Повідат царь до тих своїх послушників, жеби забили сто волів ему на обід.* Драг. 275. Ум. **Послушничок.** *Мого батька брата та була взяла орда; а він там був послушничком у одною татарина п'ять год.* О. 1862. V. 3 нар. уст, 85.

Послушниця, ці, ж. Служанка. Ум. **Послушничка.** *І дядина мого батька була в неволі (у татар). Вісім год послушничкою була.* О. 1862. V. 3 нар. уст, 85.

Послушничок, чка, м. Ум. отъ послушник.

Послюсарювати, рюю, еш, л. Побывать слесаремъ.

Посмагнути, ну, неш, л. 1) Потемнѣть отъ сонца, сильного тепла. *Гречка посмагла.* Лебед. у. *Висуше насіння, що аж посмагне.* Лебед. у. 2) Загорѣть. 3) О губахъ: засохнуть, запечься. *Посмагли губи.*

Посмажити, жу, жиш, л. Изжарить (во множествѣ).

Посмаліти, лю, лиш, л. Опалить, обжечь. *Дев'ятнадцять самих баранячих голів до заходу сама посмалила.* Г. Барв. 425. *Та одна діврова не юрима, соловейкові крильця посмалила.* Чуб. V. 1057.

Посмачіти, чү, чїш, л. Придать вкусъ, сдѣлать вкуснѣе приправой, приправитъ. Левиц. Пов. 320. *Нема чим картоплю посмачити.* НВолын. у.

Посмачніти, нію, еш, л. Сдѣлаться вкуснѣе.

Посмердіти, джү, діш, л. Повонять нѣкоторое время.

Посмертіти, рчү, тіш, л. Умертвить (многихъ). *Людей посмертила для лакімства грошей.* Гн. II. 74.

Посмертний, а, е. Посмертный.

Посмик, ка, м. 1) У бороны: веревка конопляная, чаще скрученная изъ ствола

молодого дерева, однимъ концемъ зацѣпленная за уголь бороны, а на другомъ имѣющая валежъ съ постромками, въ которыя впрягається лошадь; иногда посмик бываєть желѣзний. Подольск. г. НВолын у. 2) Реніс. Новомоск. у.

Посмікати, чу, чеш, л. Подергати. *Ой паничу, паничу! я вас за чуб посмичу.* Ном. № 1162.

Посмирнішати, шаю, еш, л. Присмирѣть. *Зробиться сумною і на яку часину посмирнішає.* Стор. МПр. 153.

Посмілішати, шаю, еш, л. Сдѣлаться смѣлѣе.

Посміт, ту, м. Встрѣчено у Кулиша = сміття, соръ. *Нехай посмітом зметуться, зникнуть, як постали.* К. Псал. 194.

Посміти, смію, еш, л. Посмѣть, осмѣлиться. *Любить козак дівчиноньку, замить не посміє.* Чуб. V. 151.

Посмітіти, чү, тіш, л. Насорить.

Посмітник, ка, м.? Бранное слово *А бодай тобі ...посмітнику ти, сіную!* Грин. II. 165.

Посміттюха, хи, ж. 1) Птица: жаворонокъ хохлатый. *Alauda cristata L. Сіла собі над водою сиви посміттюха.* Гол. III. 209. 2) Бранное слово для человека: дрянъ, негодникъ, негодница. *Посміттюха яка небудь командуватиме.* Константиногр. у.

Посміттюшок, шка, м. = **Посміттюха** 1. Вх. Пч. II. 8.

Посміх, ху, м. Смѣхъ, насмѣшка. *Скорий посміх—людям посміх.* Ном. № 5580. *З посміху люде бувають.* Посл. 2) **Посмѣшище.** *І прийміть же мене до себе і пригорніть же мене до себе, щоб я людським посміхом не ходила.* Мил. 198.

Посміхати, хāju, еш, л. Посмѣвваться. *Стали люде тее зачувати, стали з удивленьків посміхати.* Мил. 346.

Посміхівсьєко, ка, с. = **Посміховище.** Гн. I. 115.

Посміхвище, ща, с. **Посмѣшище.** *На посміховище я їм здався?* Сим. 217.

Посміхуватися, хуюся, ешся, л. **Посмѣвваться.** *Касян тільки посміхується.* НВолын. у.

Посмішенний, а, е. Осмѣянный, униженный. *Нехай вони (шалопути) посмішенні будуть, а не дом Божий.* Павлогр. у.

Посмішка, ка, ж. **Насмѣшка.** *Це... посмішка з мене.* Грин. I. 193.

Посмішувати, вую, еш, л. **Насмѣ-**

хаться. *Нам треба, щоб хто посмішкував з нас чи що?* Каменец. у.

Посмішекуватися, куюся, ешся, *гл.* Насміхаться. *Явух жартував, посмішкувався з новобранців.* Св. Л. 65. *А він посмішкується: кобила як собака.* Каменец. у.

Посмішливий, а, е. Насмішливий, веселый.

Посмішний, а, е=Посмішливий.

Посміятися, сміюся, ёшся, *гл.* Посміяться. *Ти думаєш, дурню, що підеш вінчатися, а я з тебе, дурню, аби посміяться.* Чуб. V. 176.

Посмоктати, кч'у, чеш, *гл.* Пососать. *Шарпнули мушкетера, із'їли і посмоктали кісточки.* Котл. Ен. IV. 44. *Полежу да посмокну люльки.* О. 1861. XI. 68.

Посмобтувати, тую, еш, *гл.* Посасывать.

Посмоліти, лю, лиш, *гл.* Осмолить.

Посмуговати, г'ю, еш, *гл.* Исполосовать. *Вся тика, шия і руки посмуговані.* Стор. II. 69.

Посмутіти, ч'у, т'ш, *гл.* Опечалить (многих). *Грян. III. 494. Гей як заплачу, весь рід посмучу.* Чуб. V. 755.

Посмутітися, тимб'ся, тит'ся, *гл.* Засмутитися. *Ми без музики посмутились.* Алв. 48.

Посмутувати, к'ю, еш, *гл.* Погрустить.

Посмутніти, нію, еш, *гл.* Опечалиться.

Поснідання, ня, с. Пора завтрака. *І сонце зійшло, вже ї поснідання, а його все нема.* Верхнедн'пр. у. (Залюбовск.).

Поснідати, даю, еш, *гл.* Позавтракать. *Як не прийдеши обідати, прийди поснідати.* Чуб. V. 413.

Поснідкувати, к'ю, еш, *гл.* Поснідати. *Що ж ми мемо поснідкувати, моя мила дівчино?* Гол. I. 201.

Посновигати, гаю, еш, *гл.* Посновать, пошататься. *Свиня у панський двір залізла, посновигала там.* Гліб. 39.

Поснувати, сную, ёш, *гл.* Сд'їлать основу для ткани; протянуть нитки. *Що по нашім двору чорним шовком та посноване.* Грин. III. 470.

Поснути, снемб, нете, *гл.* Заснуть (о многих). *Діти поснули.* Г. Барв. 225. *Прийшла північ, всі поснули.* Рудч. Ск.

Поснутися, снемб'ся, нете'ся, *гл.* Поснути. *Я думала, що ви поснулись, аж воно ї ні.* Лебед. у.

Поснядіти, дію еш, *гл.* О творог'ї: испортитися. *Мнж. 190. Сир поснядіє, як його не посолиш.* Черном.

Пособба, би, ж. Помощь. *Пособу дав братові.* Харьк. г.

Пособачитися, чуся, чишся, *гл.* Сд'їлаться подобнымъ собакамъ, переносно: развратиться. *А чортова невістка-сучка, пособачилась.* Рудч. Ск. *У людях був, то не знав тії люльки, а з людей вийшов—пособачивсь: став люльку наминати.* Харьк. г.

Пособіти, ся. См. Пособляти, ся.

Пособкати, каю, еш, *гл.* Покричать на воловъ: соб!

Пособляти, ляю. еш, сов. в. **пособіти**, блію, биш, *гл.* Помогать, помочь. *Тепломір скрізь пособляє чоловікові.* Ком. II. 81.

Пособлятися, ляється, сов. в. **пособітися**, бит'ся, *гл.* безл. Помогать, помочь (безлич). *Хоч плач, хоч пробач,—не пособит'ся.* Кролев. у.

Пособник, ка, м. Помощникъ.

Пособниця, ці, ж. Помощница.

Пособрувати, рую, еш, *гл.* Пособоровать, совершить надъ больнымъ таинство елеосвященія. *Пособорували, посповідали і запричастили (хворого).* ЗОЮР. II. 283.

Посовати, ваю, еш, *гл.* Подвигать, посовать.

Посоватися, ваюся, ешся, *гл.* Подвигаться, посоваться.

Посовиніти, нію, еш, *гл.* Побыть въ полубезсознательномъ состояніи, въ опьяненіи. *Сидить Петро дуже п'яний, держить у руці десятку, а Іван як ухопить її та ї хода.—Що ж йому на те Петро сказав?—Аж нічоїсінько: посидів ще трохи, посовинів-посовинів та ї пішов собі з шинку.* Екатериносл. у. (Залюбовск.).

Посовітувати, тую, еш, *гл.* Порадити. *Йому посовітували одну гарну дівку, щоб він її брав.* Рудч. Ск. I. 148.

Посовітуватися, туюся, ешся, *гл.* Порадитися. Шевч. 298.

Посовом, нар. Посовываясь. *Сядеш верхи та посовом і перелізеши, щоб у воду не впасти.* Лебед. у.

Посбвувати, вую, еш, *гл.* Подвигать. *А далі потроху посовують пальцем усе вище і вище, примовляючи: тут пень, тут колода.* Чуб. III. 108.

Посбвуватися, вуюся, ешся, *гл.* Подвигаться.

Посокотитися, ч'уся, т'шся, *гл.* Поберечься. *Просить сват і сваха, і пан молодий, і пані молода їсти і пити... і так ся посокотити, аби голодному ся не лишити.* Гол. IV. 342.

Посѣл, сла, м. 1) = **Посел**. 2) Депутат парламенту, сейма. Желех.

Посоли́ти, лю́, лиш, м. Посолить. *Коли б хліб, то б я їла, коли б сіль—посомила*. Чуб. V. 1165.

Посоловіти, вію, еш, м. О глазахъ: посоловѣть, потускнѣть. *Чи посоловѣм в мене очі?* Грин. II. 241. *Не відмагається від дружої (чарки)... очіци посоловѣли... защебетала наша Оксана*. Кв.

Посолодіти, джю́, діш, м. Подсластить. *Випили вони чай, а хазяйка так дякує купцеві, так дякує: хоч у душі, каже, посолодило*. Грин. I. 114.

Посолодіти, дію, еш, м. Сдѣлаться сладкимъ. *Посолодило таки, а чи багато сахарцю укинув*.

Пѣсолодеий, а, е. Сладковатий. Міус. окр.

Пѣсолодко, нар. Сладковато.

Посолю́дшати, шаю, еш, м. Сдѣлаться слаже. *Запіканка посолодшала*. Стор. II. 221.

Посолоніти, вію, еш, м. Сдѣлаться болѣе соленымъ. *Посолонів борц*. Константиногр. у.

Посолонцюва́ти, цюю, еш, м. Съѣсть соленаго. *Хоч посолонцювати оселедцем*. Ном. № 12121.

Посольський, а, е. 1) = **Посельський**. *Бо я посольських справ не розумію*. К. МБ. II. 121. 2) Депутатскій. Желех.

Посольство, ва, с. Обязанности и достоинство депутата въ парламентѣ, сеймѣ. Желех.

Посо́пті, плю́, пѣш, м. Посопѣть.

Посороматися, маюся, ешся, м. = **Посоромитися**.

Посороміти, млю́, мѣш, м. Посрамить. *Народній дух з занепаду підняти, часителів його посоромити*. К. Бай. 7.

Посоромитися, млюся, мишся, м. Постыдиться. *Глянь на Бога та посоромся людей*. Ном. № 2950.

Пѣсоромно, нар. Совѣстно, стыдно.

Посортува́ти, тую, еш, м. Разсортировать.

Посотникува́ти, кую, еш, м. Побыть сотникомъ.

Посо́хляний, а, е. Высохшій. *Посохляна трава*. НВолын. у.

Посо́х(ну)ти, ну, вѣш, м. Высохнуть. *Земля посохла була—от він її змочив*. Полт. *Інше насіння, посходивши, посохло*. Єв. Л. VIII. 5.

Посохтува́ти, тую, еш, м. Поспѣшить. Вх. Зн. 65.

Поспасі́бити, блю, биш, м. Сказать

спасибо, поблагодарить. *Мені люде поспасібили та й годі*. Павлогр. у. (Лобод.).

Поспада́ти, даємо, ете, м. То-же, что и спасти, но во множествѣ. *Ото поспадали всі дванадцять замків*. Драг. 83.

Поспа́ти, сплю́, спѣш, м. Поспать. Грин. III. 262. *Як би поспав до обід, так приснився б ведмідь*. Посл.

Поспа́тися, спимбся, спѣтбся, м. Заснуть (о многихъ). *Вони слухали, слухали й трохи не поспались*. Левиц. Пов. 141.

Поспа́шувати, шую, еш, м. О травѣ, хлѣбѣ, находящихся на корню: дать скотинѣ ихъ выпасти. *Коли жито чи пшениця дуже ростуть з осені, то щоб не пішло в стрілки, то треба пускати скотину по йому настись—поспашувати*.

Поспа́катися, каюся, ешся, м. Избавиться отъ чего. *Хотів би сі поспекати, відвернути відь себе сліпоту*. ЕЗ. V. 84.

Поспівати, ваю, еш, м. Надпѣть. *Кішка глечики поспивала*. Харьк. г.

Поспіватися, ваємося, етєся, м.— з чѣго. *Растратить, пьянствуя, что*. *Пють, поки й з батьківщини поспиваються*. Г. Барв. 261.

Пѣспит, ту, м. 1) Спросъ. *Без поспити, що хочеш, те і рвеш*. КС. 1882. XI. 39.

2) Проба, опытъ. *Нащо нам той Динь? Буде з тебе поспиту, що набрався по світах, пора своїм кошом осістись*. Г. Барв. 181.

Поспитати, таю, еш, м. 1) Спросить. *Та забула поспитати, чого їдлив колхати*. Чуб. V. 1153. 2) = **Покуптувзти**. *А ви поспитайте борцу: по моему наві дуже кислий*. Черниг. у. 3) Испытать, испробовать. *Поспитавши горя, чм не пошанується*. О 1861. X. 36.

Поспитатися, таюся, ешся, м. Спросить, спроситься.

Поспихати, хаю, еш, м. Спихнуть (многихъ). *Я вас із неба поспихаю*. Котл. Ён.

Пѣспів, ву, м. 1) Пѣніе.—напѣвъ. 2) Заключение, эпилогъ (поэтического произведенія). *Поспів до думи*. К. Дз. 149.

І. Поспівати, ваю, еш, сов. в. **поспѣти**, пію, еш, м. 1) Созрѣвать, созрѣть. *Поспѣють яблука*. ЗОЮР. I. 310. *Козаком пшениця поспіла*. Мет. 28. 2) Успѣвать, успѣть. *Поспѣеш з козами на торі*. Ном. № 5563. *Ой умер син у неділю вранці, нелюба невістка в обідню годину, та й не поспіла в одну домозину*. Чуб. V. 714. 3) = **Постигати**, постигнути **З**. *Ні кадила, ні світила,—отак мене смерть поспіла*. Грин. III. 144.

II. Поспівати, ваю, еш, и. Попіть.
Я хотілась і побігати, і поспівати. Лев-
 виц. Пов. 135.

Поспів'я, з'я, с. Пѣніе, пѣснопѣнія.
Святе поспів'я. Мир. Пов. II. 59.

Пѣспіл, нар. = Поспіль. *Дарма що стара, а ще б поспіла билася з чоловіком.* НВолын. у. *Поспіл три тижні роблять.* О. 1862. V. 111.

Поспіль, пѣлу, м. Въ выраженіи:
 у поспілі. Совмѣстно. *Вона найняла собі хатину в поспілі.* Св. Л. 245.

Поспільий, а, е. Зрѣлий. *Не старе мре, а поспіле.* Ном. № 7262.

Пѣспіль, нар. 1) Подрядъ; непрерывно.
У мене було семеро дочок поспіль. Славяно-серб. у. *Поспіль два роки.* НВолын. у. *Доці поспіль ідуть. Було мене Отченашу вчить, Богородиці, так було поспіль і про-кажу, не мину й слова.* Г. Барв. 356. 2) Вмѣстѣ, вообще. *Бувай же здоров, пане господарю! з своєю милою господинкою, зо всею поспіль челядочкою.* Гол. IV. 29.

Поспільство, ва, с. Простой народъ, чернь. К. ЧР. 71. *Допекли (ляхи) козакам і поспільству.* К. ЧР. 39.

Поспінути, ну, неш, и. = Поспінти.
На обід саме поспінеш. Мир. Пов. I. 112.

Поспіратися, раємося, етєся, и. Опе-реться (о многихъ). *Деякі поспірались на тин і лузали насіння.* Леввиц. Пов. 186.

Поспінти. См Поспівати.

Пѣспіх, ху, м. 1) Поспѣшность, ско-рость, быстрота. *Скорий поспіх — людяи поспіх.* Ном. № 5580. *Ну, хлопці, для по-спіху по чарці.* НВолын. у. **Пѣспіхом.** По-спішнѣр. 2) Успѣхъ. Мкр. Г. 40.

Поспішати, шаю, еш, сов. в. поспі-шати, шѣ, шійш, и. Спѣшить, поспѣшить, торопиться, поторопиться. *Швидче додому поспішає.* Рудч. Ск. I. 137. *Ой не копай, козаченьку, зілля, та поспішай до дівчини на весілля.* Чуб. V. 366.

Поспішати, шаюся, ешся, сов. в. поспішати, шѣся, шійшся, и. = Поспі-шати, поспішити. *А по воду йде, поспі-шається.* Чуб. V. 700. *Поспішається з ко-зами на торг.* Ном. № 7739. *Поспішився козаченько той пері із'їсти.* Чуб. V. 436.

Поспішний, а, е. Торопливий. *По-спішний чорт хапає.* Ном. № 13733. Ум. **Поспішненький.**

Поспішно, нар. Поспѣшно. КС. 1882. XII. 514. *Ідуть, щоб побідити поспішно, або щоб трупом полягти.* Котл. Ен. Ум. **Поспішненько.**

Посплітати, таю, еш, и. Силєсть вмѣстѣ. *Під високими дубами притумилась тонка ліщина, посплітавши свої верхи.* Леввиц. I. 347.

Посплітатися, таюся, ешся, и. Силє-стись, переплестись. *Королів цвіт посплі-тався з крученими паничами.* Харьк.

Посповняти, няю, еш, и. Наполняти. *Кубочки посповняла.* Мил. 220.

Посповнятися, няємося, етєся, и. 1) Наполниться (во множествѣ). 2) Сдѣ-латься полнымъ (во множествѣ). *Ви, яід-ки, посповняйтеся.* Грин. III. 497.

Посполітій, а, е. 1) Простой, просто-народный. 2) Какъ существ.: крестьянинъ. *Давай посполитий до скарбу і подачку од диму, давай і підводу, і зрєбі по шляхах гати, а козак, бач, нічого того й не знає.* К. ЧР. 198.

Посполітися, люся, лишся, и. Сой-тись, вступити въ дружескія отношенія. *З ним трудно посполитись.* НВолын. у.

Посполідця, ці, ж. Сплошная недѣля. Угор.

Поспѣлу, нар. Вмѣстѣ, разомъ. ЕЗ. V. 207. *Довго вони плакали й горювали удвох поспѣлу.* Полт. у. *На добридєнь тобі, та-ту, і тобі, мамо, вам, діди, і вам, баби, вам, братіки і сестриці, і всім поспѣлу, і Богу святому.* Кобел. у. *Бувайте здорові, з неділею! — Спасибі, поспѣлу з вами.* Ка-менец. у.

Поспѣльний, а, е. Безпостный, когда нѣтъ поста. Угор.

Поспѣльство, ва, с. = Поспільство.

Поспонувати, ную, еш, и. Ругать, поносить. Вх Зн. 54.

Поспорожнати, няю, еш, и. Опорож-нить (во множествѣ). *Барилечки поспорож-няем.* Грин. III. 430. *Підождіть, поспо-рожняю діжки, дак і вам одну дам.*

Поспорожнатися, няємося, етєся, и. Опорожниться (во множествѣ). *Ой, скоро вже наші кошелі поспорожняються, — тиж-нів зо два доведеться хлѣб купувати, поки до нового.* Екатериносл. у.

Поспособійка, ки, ж. Карнизъ изъ досокъ подъ стріхою. НВолын. у.

Поспотиватися, каюся, ешся, и. По-снотываться нѣкоторое время.

Посправляти, ляю, еш, и. То-же, что и справити, но во множествѣ. *Посправляв собі й дітям одежу.* Драг. 149. *По три, по два старий кайдани посправляв.* Макс.

Поспрѣдувати, дую, еш, и. Распре-дать. *Зараз поспредував усе.* Драг. 183.

Поспро́дуватися, дуємося, втеса, *гл.* То-же, что и спр́датися, но о многихъ. *Ярмарок великий був, і ми добре поспродувалися.*

Поспрóшувати, шую, еш, *гл.* Пригласить (многихъ), созвать. *Як всіх вже поспросює, то іде додому.* Грин. III. 502.

Поспу́скати, кáю, еш, *гл.* То-же, что и спустити, но во множествѣ. *Дуб і поспускав ілля.* Мнж. 6. *Він швидко поробивши човни, на синє море поспускав.* Котл. Ев. I. 6.

Посрѣбніти, ню́, ніш, *гл.* Посеребрить. *Він як уложив (руки у срібло),—коли виймає, аж руки посрѣбнені.* Рудч. Ск. I. 104.

Посрѣб́рати, рю́, ріш, *гл.* = **Посрѣбніти.**

Посрѣб́ратися, рю́ся, рішся, *гл.* Посеребриться. *Сріблом посрѣбрився.* Рудч. Ск. I. 112.

Посса́ти, се́у, се́ш, *гл.* Пососать.

Поста́в, ва, *м.* Штука, кусокъ (матерію). *Сукна дорої поставами, не мірячи... брати.* АД. I. 94. *Постав матерії.* НВолын. у.

Поста́ва, ви, *ж.* 1) Наружность, осадка, видъ. *Постава свята, а сумління злодійське.* Ном. № 178. *Що за краса! що за урода пишна! що за постава юрда і велична!* К. ЦН. 173. 2) Поза, положеніє тѣла. *Княгиня не змінила своєї постави.* К. ЧР. 326. 3) Угощеніє. *Де була така постава? де такий достаток? І напитки, і найдки, і музикам взяток?* Мкр. Н. 32.

I. Постава́ти, таю́, еш, *сов. в.* **поста́ти**, ста́ну, не́ш, *гл.* 1) Дѣлаться, сдѣлаться, стать (о многихъ). *Ходім, сестро, лугами та постанем квітками.* Чуб. V. 919. *Тепер люде постали дрібні.* Г. Барв. 427. 2) Возникать, возникнуть, появляться, являться. *Звідкіля вони (ляхи над Вислою) там постали,—історія не змогла ї досі доказати. ...Тут же таки, між Вислою і Одрою постало невеличке та завзяте плем'я ляхи.* К. (Правда, 1868, стр. 5). *Субота ради чоловіка постала, а не чоловік ради суботи.* Ев. Мр. II. 27. *Великі чвари між ними щось постали.* К. (О. 1861. IX. 84). 3) Только *сов. в.* = **II. Поставати.** *Постали всі кругом.* Чуб. II. 166. 4) Только *сов. в.* **Остановиться.** *У мене воли молодії, недолюбії,—ще постануть.* Драг. 118.

II. Постава́ти, стае́мо, ете́, *гл.* Стать (о многихъ). *Поставало їх багато: коли б ще два стало, то ї достали б його.* Рудч. Ск. I. 7.

Поставе́ць, вці́, *м.* Родъ сосуда для

питья изъ него. *Журба в шинку мед-горілку поставиєм кружала.* Шевч. 49.

Поста́вити, влю́, виш, *гл.* 1) **Поставить.** *Поставила тарілку з хлібом перед старим Еолом дідом.* Котл. Ев. I. 7. *Зжав своє жити... поставив в копи.* Чуб. II. 11. *В п'ятьох як виїдемо на ниву, то по полукінку поставим.* Г. Барв. 347. **Поста́вити** обід. *Дать обѣдъ.* 2) **Построить, выстроить.** Чуб. V. 489. *Поставили собі хатку.* Рудч. Ск. I. 27. 3) **Помѣстити** (на квартирѣ). *У тієї Пйотрової поставили Антося на станицю.* Св. Л. 135. 4) **Приставить** къ какой работѣ, опредѣлить, назначить. *Сьогодні уперше нас поставлено (до роботи).* МВ. (О. 1862. I. 74). *Серія поставив пан за клоушника.* О. 1862. V. 107. *Вони його поставили собі лакеєм.* Грин. I. 2. **Поставити** на попа. О. 1861. XI. Кух. 32. 5) **Выставить** на видъ. *Вона свою наймичку прилюдно все хвалить, уміє перед людські очі поставити.* Г. Барв. 305.

Поста́витися. См. **Поставлятися.**

Поставе́увати, кю́ю, еш, *гл.* **Остановиваться** по временамъ, лѣниво работать. *Рубай, рубай, не поставкуй, як нарубаш, домій вандруй.* Гол. II. 553.

Поста́вління, ня, *с.* 1) **Ставленіє.** *Честь-хвалу дайте наперед Богу і господарю, і господинці, і його дочці, і куховарочці за хліба поставління, за страви доношіння.* Рк. Макс. 2) **Рукоположеніє.**

Поста́вляти, ляю́, еш, *гл.* = **Поставити** (во множ.). *Баби поставляли все.* Грин. I. 146. *Ой викопай, мати, глибокую яму, та поховай, мати, сю славную пару, та поставляй, мати, хрести золотії.* Мет. 96. *Паруйнував хати та ї не поставляв.* К. Юв. 44.

Поставля́тися, ляю́ся, ешся, *сов. в.* **поста́витися**, влю́ся, вишся, *гл.* **Доставлять, доставить, подавать, подать.** *Торбо, поставляйся.* Рудч. Ск. II. 137. *Як почав поставляться: вино, наливки, мед, пиво,—казано увесь стіл застановив пляшками.* Лебед. у. *Хоч застався, а постався.* Ном. № 11932.

Поставні́й, á, é. 1) **Узаконенный, установленный.** **Поставна́ ціна.** **Такса.** 2) **Статный, видный, стройный.** *Пархвен поставний, а Манійло ще поставніший.* НВолын. у. *Якийсь народ тепер миршавий став. Нема вже таких поставних, як колись були.* КС. 1883 III. 676.

Поставні́к, ка́, *м.* = **Ставник.** *Каменец. у. Шух. I. 270. Поставник горів.* Св. Л. 109.

Постадникувати, к'ю, еш, м. Побуть пастухомъ лошадей.

Постадниця, ці, ж. Д'вушка, играющая главную роль на обжинкахъ. Подлясье.

Постанецъ, нця, м. Тараканъ. Вх. Лем. 454.

Постанова, ви, ж. Постановленіе, р'шення. *Не переминив своєї постанови.* Св. Л. 173.

Постановіти. См. Постановляти.

Постановляти, л'ю, еш, сов. в. **постановіти**, вл'ю, виш, м. 1) Ставить, поставитъ. *Постановив їх (воли) серед двора до ясел.* Г. Барв. 381. *Пушку сироту упереду постановляв.* АД. II. 24. *І рідня, і діти єсть у його, а нікому хрест постановити.* Шевч. 508. *Постановили салдата на квартиру.* 2) Истрачивать, истратитъ. *Що придбали ми,—усе за тебе постановили.* Г. Барв. 133. 3) Постановлять, постановитъ, сд'лать постановленіе. *Постановила я собі покинути удову бабусю.* Г. Барв. 395. *Старий пацюк кричить, закон постановитъ.* Гліб. 4) Люд'ми постановити. Сд'лать челоу'бкомъ. *Час тебе оженити, люд'ми постановити.* Лукаш. 152.

Постар'ятися, р'юся, ешся, м. Постараться. *Я хутко миттю постаруюсь в трістя його к чортам заігати.* Котл. Ев. I. 9.

Постарий, а, е. Староватый, пожилой. *Вже постарий чоловік Онопа.* НВолын. у. *Стоїть якась постара замучена молодича.* МВ. I.

Постаритися, р'юся, ешся, м. Составляться. *Обоє постарились.* Св. Л. I. 7.

Постаріти, р'ю, еш, м. Постар'ять, составлять. *Ніколи не постаріє.* НВолын. у.

Постаростувати, т'ю, еш, м. Побуть старостою.

Постарувати, р'ю, еш, м. Распоряжаться н'которое время въ качеств' старшаго.

Постарчати, ч'ю, еш, м. = **Постачати**.

Постаршинувати, н'ю, еш, м. Побуть старшимъ, побуть старшиною.

Постати. См. Поставати.

Постаткувати, к'ю, еш, м. Остепениться. *Нехай він постаткує.* НВолын. у. *Уже постаткував, покинув цуляти.* НВолын. у.

Постать, ті, ж. 1) Видъ, фигура, образъ. *Дивиться,—щось стоїть на воро-*

т'ях, знайома постать. Грин. II. 94. *Святий дух буває в постаті голуба.* Волын. г. *Вона думала, що то чорт у моїй постаті.* Уман. у. *Об'ясник у моїй постаті ходе.* НВолын. у. 2) Полоса нивы, занятая жнедами, полольщицами. *Ой два сини оре, чотири молоте, а дванадцять дочок за постать заходе.* Мет. 244. *Підем, матінко, у поле та зеленого жита жати, та займем широку постать.* Мет. 224. 3) Вс' принадлежності къ плугу. *Чи в тебе є вся постать?* Черк. у. Ум. **Постатьна**. *Ні з ким буде жита жати. Займем постатьку невелику.* Грин. III. 549. *Постатьку маленьку (бащтану) пропололи до снідання.* Волч. у.

Постачати, ч'ю, еш, сов. в. **постачити**, чу, чиш, м. Доставлять, доставитъ. *Нема рушників, то ми і свої постачимо.* МУЕ. I. 113. *Матері буду всього постачати, чою забажав.* Кв.

Постачатися, ч'юся, ешся, м. Доставлять, д'лать сл'дуемое? *Братіку, не лякайся, братіку, постачайся,—не продавай сестри.* Грин. III. 483.

Постебнувати, н'ю, еш, м. Зашагати. *Постебнував він через хату.* Св. Л. 203.

Постелечка, ки, ж. Ум. отъ постеля.

Постеліти, ся. См. Постеляти, ся.

Постеління, ня, с. Тюфякъ, перина. Вх. Уг. 262.

Постеляти, л'ю, еш, сов. в. **постеліти**, л'ю, леш, м. = **Постилати**, послати. *Мила постіль постелила.* Грин. III. 179. *Ой ти, козаче, ти, хрещатий барвінку, хто ж тобі постеле у дорозі та постилечку.* Мет. 81.

Постелятися, л'юся, лешся, м. 1) Стлать, постлать постель. *А він уліз у мішок, то постелився і вкрився.* Ном. № 1308. 2) Разстилаться, разослаться. *Ой через межу ірошок та постелився.* Мет. 82. 3) Ложиться, лечь. *Сон голову похиляє, Івасенко коникові по гриві ся постеляє.* Гол. I. 11.

Постель, лі, ж. Настилка изъ бересты подъ подомъ печи. Радом. у.

Постельниця, ці, ж. Доска въ дн' кучова тел'ги.

Постеля, лі, ж. 1) = **Постіль**. *І я кровавими сльозами не раз постелю омочу.* Шевч. 379. 2) **Б'она постеля**. Смертний одр'ь. *Скоро його мати старая на божеї постелі вздріла, на своє лице християнськев хрест собі положила.* Чуб. V. 850. Ум. **Постелечка**. Мет. 81.

Постерегти́, ся. См. **Постерігати, ся.**

Постеріганя, ня, с. Замѣчаніе, наблюдене.

Постерігати, гаю, еш, сов. в. **постерегти́, режү́, жэш, ил.** 1) Замѣчать, замѣтить. *Петро й постеріг, хто се такий і почав придивлятися, що там за Брухсвецький.* К. ЧР. 261. *Ми на йому нічого не постерігли, ніякого позначу.* НВолын. у. *Постеріг лопатки в юросі.* Ном. № 4331. *Постеріг старий, що він тяжко сокришив.* Грин. II. 154. 2) Прослѣживать, прослѣдить. *Я й стала постерігати: як він із хати, то й я до неї.* Г. Барв. 109. *Де то він ходить, ніколи з нами не буває в компанії, — треба його постерігати.* Рудч. Ск. I. 78.

Постерігатися, гаюся, ешся, сов. в. **постерегти́ся, жү́ся, жэшся, ил.** 1) Замѣчать, замѣтить. *Так і не постерігались, як наїлись трутизни.* Драг. 185. *Бреше, аж не постережеться.* Ном. № 6947. 2) Остерегаться, остеречься, побережеться. *Говорили йому миряне, щоб він постерігся: щоб не вхав в лес і з чортом не стрівся.* Рудч. Ск. I. 63. *Він тоді став постерігатися.* НВолын. у.

Постернák, кү́, м. = **Пастернак.** Вх. Пч. I. 12. *Ликом постернаку не викопаши.* Посл.

Постигáти, гаю, еш, сов. в. **постигти́, гну, неш, ил.** 1) Созрѣвать, созрѣть. *Вітер повіває, жито постигає.* Нп. *Пшениця постигла жатись.* Черк. у. 2) Поспѣвать, поспѣть, быть готовымъ. *Уже й вечеря постигла, а батько не йде в хату.* Чуб. II. 99. *Хлѣб постиг, — виймаю.* Г. Барв. 242. 3) Настигать, настичь, приспѣть, придти. *Пятнадцятий год постиг.* Г. Барв. 64. *Смерть мене постигає саму.* МВ. I. 57. *От його-то постигла лиха година.* Кв. 4) Успѣвать, успѣть. *Ще постигнемо до церкви.* Левиц. I. *Добре, добре, що постиг вовчик: із корови голова да хвостик.* Чуб. V. 635. *Де сам чорт не постигає, туди, мовляли, бабу посилає.* К. ЦН. 301. 5) Холодѣть, похолодѣть. *Як тобі дам, аж тобі в п'ятах постигне.* Ном. № 3636.

Постидѣнный, а, е. **Посрамленный.** *Нехай постиденний буде Хрисан, а не ми, бо ми стоїмо за правду.* Павлогр. у.

Постидáтися, джү́ся, дїшся, ил. **Постыдиться.** *І на віки постидяться, що бідую веселяться.* К. Псал. 83.

Постилáти, лаю, еш, сов. в. **послáти,**

стелю́, леш, ил. **Стлать, постлать.** — *Що будемо постилати? — Ой у тебе запащина, а у мене сірячина, то те будем постилати.* Чуб. V. 191. *Послала баба рядна.* Рудч. Ск. I. 37.

Пості́лка, ки, ж. **Подстилка.** Херс.

Постина́ти, наю, еш, ил. **Обезглавить, зарубить (многихъ).** *По всьому царству постинать малих дітей.* Шевч. 638. *Постинав їм голови.* Чуб. II. 600.

Постина́тися, наємося, етєся, ил. **Замерзнуть (во множествѣ)?** *Учора вранці ходила я на річку сорочок прати, то дуже було холодно, аж береги постинались.* Харьк. г.

Постирáти, раю, еш, ил. **Вытереть, стереть.** *Візьми он стирок та постирай лави.*

Постирáтися, раємося, етєся, ил. **Стереться (во множествѣ).** *Білі рученьки змиваються, а персяки постираються.* Чуб. V. 591.

Постискáти, каю, еш, ил. 1) **Пожать (во множествѣ).** 2) **Стянуть туже (во множествѣ).** *Постискайте ходаки, а то води нальється.* Каменец. у.

Пості́ти, щү́, стиш, ил. **Постить.** *Постимо як рахмани.* Ном. № 128.

Пості́шуватися, шуємося, етєся, ил. **Утихнуть, успокоиться (о многихъ).** *Крик був такий, а тепер постішувалися.* Черниг. у.

Пості́бáти, баю, еш, ил. **Постегать.**

Пості́вка, ки, ж. 1) = **Постіль.** *Забрав гроші, забрав скрині, та й білу постівку.* Гол. I. 70. 2) = **Поніс.** Вх. Лем. 454.

Пості́й, тбю, м. **Постой.** *Прийшли у ту слободу, де вона жила, салдати на постій.* Кв. *Бідними нас постоями (ляхи).* К. Досв. 115.

Пості́кáти, каємо, ете, ил. 1) **Стечь (во множествѣ).** *Весна настала. Постікали води, зазеленіли трави.* Мир. ХРВ. 11. *Були річки — постікали.* Чуб. V. 539.

2) **О зернѣ: не налиться.** *Постікало в хлібові зерно.* Харьк. у. *Въ подобномъ же значеніи о корнеплодахъ.* *Буряки постікали, бо заросли бур'яном.* Пирят. у.

Пості́л, толá, м. 1) **Родъ обуви, кожаний лапоть.** Чуб. VII. 419. *А постіл личака да й попережає: ой коли ти постіл, то іззаду постій, ой коли ти личак, то попереду гон-цак.* Нп. (О. 1861. II. Об'ясн. слов.). 6). **Въ другихъ мѣстностяхъ такъ називається п лапоть ізъ лыка, также ізъ лозы, вербы.** КС.

1893. V. 280. О. 1861. X. 127. *На козакові постолі в'язові.* АД. I. 168. *Кудь ти вбрався на стіл з постоломи?* Ном. № 2840. *Нахиллася під стіл, найшла чобіт і постіл; слава Богу, що найшла, убулася та й пішла.* Чуб. V. 216. *Постолом добрі вбзять, носять,—*обычное шуточное окончание сказокъ. *Оце ж і вся* (казка),—*живуть і хліб жують, і постолом добро возять.* ЗОЮР. II. 12. 2) *Металлическая обивка на концѣ чого-либо, напр. песта въ толчеѣ.* (Шух. I. 161, 162), *деревянной лопатки* (Шух. I. 164), *конца ружейнаго приклада.* (Шух. I. 229). 3) *Металлическая обивка два углубленія толчеи, въ которое падаеть пестъ.* Шух. I. 104. См. *Ступа* 3. 4) *Часть плуга=леміш.* Шух. I. 165. 5) *Подножка въ токарномъ станкѣ.* Шух. I. 305, 306. См. *Токарня*. 6) *Название вола съ широкими копытами.* КС. 1893. VII. 47. Ум. *Постолѣць, постоліин.* Ув. *Постолище.* Чуб. III. 158. *Вербові постолища.* Грин. III. 98.

Постіленька, постілечка, постілонька, постілочка, ки, ж. Ум. *отъ постіль.*

Постілкї. Раст. Scabiosae. Шух. I. 20.

Постіль, тєлі, ж. *Постель. Мене мати не давала, щоб я тобі постіль слала.* Чуб. V. 335. *Постіль білу стала слати, нема з ким розмовляти.* Чуб. V. 1. Ум. *Постілька, постіленька, постілечка, постілонька, постілочка.* Чуб. V. 21, 192. Мет. 74. Чуб. V. 832.

Постільгá, гá, м. Пт. Falco tinunculus, *пустельга.* Вх. Пч. II. 10. *Чою кібець-постільга у лозі ховається?* Морд. К. 22.

Постілька, ки, ж. Ум. *отъ постіль.*

Постільніця, ці, ж. *Постель, тюфякъ, перина. — Хто ж ті буде постілоньку слати? „Ой є в полю зелена травиця,— то ж буде моя постільниця“.* Гол. III. 153.

Постник, ка, м. *Постникъ.* Єв. Мр. II. 18.

Постникати, каю, еш, м. = *Пісникувати.* *Ой постникала я сім понеділків, а восьмью неділоньку.* Чуб. V. 1202.

Постогнати, гнў, неш, м. *Постонать* нѣкоторое время.

Постогнувати, нуу, еш, м. *Стонать, охать.* *Пішов, постонує.* Черк. у.

Постолакати, каю, еш, м. *Разглагольствовать, говорить медленно и неинтересно.* *Постолакає чорт батька зна шол. Ну, вже! як сяде та як почне постолакати!* *Александрійск. у. Слов. Д. Эварн.*

Посторожити, жу́, жіш, м. *Постеречь.*

Постолѣць, льця, постоліик, ва, м. Ум. *отъ постіл.*

Постоляще, ща, м. Ув. *отъ постіл.*

Постолянка, ки, ж. Раст. Aster. Вх. Пч. II. 29.

Посторóнок, нка, м. *Постромка.* *В чинці уродився, а на посторонку зинє.* Ном. № 4091. *В коляску запрягли дванадцятєро коней, по парі впростяж, перевивши хомути і посторонки стьожками.* Стор. Ум. **Посторóночок.**

Пбсторонь, нар. *Въ сторону, поодаль, особнякомъ.* *Яким вже я тихим видом не підходила розмовитись з нею, роспитатись за все, так вона ж од мене посторонь.* МВ. II. 97.

Постояльне, ного, с. *Постояная повинность.* *Я ж іще плачу й постояльне у поміч бідним.* Кв.

Постояльний, а, е *Постоялый.* *Стоїть коло дороги постояльний двір.* О. 1862. VIII. 29. *Почнемо держати свій постояльний.* Кв.

Постоянець, нця, м. *Солдатъ на постоѣ.* Черк. у. *Махнула швидко до троянців, щоб сих латинських постоянців по своєму осатанить.* Котл. Ен. IV. 41.

Постоянка, ки, ж. *Остановка.* Ромны.

Постоянний, а, е = **Постояльний.** *Заїхали на постоянний двір.* Драг. 174.

Постояння, ня, с. *Стояние.* *Хиллася береза своїй зеленій діброві: дякую ж тобі, зелена діброво, за моє постояння, кілько я у тобі стояла, буйного вітру не знала.* Рк. Макс.

Постбяти, стбю, іш, м. 1) *Постоять.* *Чи бачила жениха мого? Ой як же я не бачила, що ще з ним і постояла.* Чуб. V. 78.

Постоячка, ки, ж. *Приборъ, состоящій изъ двухъ, рáсположеннихъ одинъ надъ другимъ, круговъ на четырехъ ножкахъ, въ средину котораго ставять дитя, учащееся ходять.* Мил. 30.

Пбстрах, ху, м. *Страхъ, ужась; устрашение.* *Сотворив потужну силу ворогам твоїм на пострах.* К. Псал. 14. *І тичка в мене в руках, щоб ніхто не підійшов.* *Не ходи! держу на пострасі.* Г. Барв. 314.

Пострахати, хáю, еш, м. *Пострашать.* *Хоч жалко, не жалко, а треба вжитись: і пострахаєш було, і крикнеш на його.* МВ. II. 10.

Пострашитися, шимбся, тєся, м. *Испугаться.* *Вони пострашились, не мали сховатись та повлазими в трубу.* Чуб. II. 669.

Постреляти, ляю, еш, гл. Пострѣлять (многихъ). *Як їх турки-яниченьки із-за мошили напали, — постреляли - порубали.* ЗОЮР. I. 42.

Пострибати, баяю, еш, гл. Поскакать, попрыгать. *Пострибала через двір.* Шевч. 522.

Пострибувати, бую, еш, гл. Поскакивать. *За нею дві дівчинки пострибують як ті лошатка.* МВ. I. 114.

Пострибун, на, м. Скакунъ, шалунъ. Ум. *Пострибунчик.* О, *мій пострибунчик! мій кокотень маленький.* Г. Барв. 6.

Постривати, ваю, еш, гл. Подождать, погодить. *З якої речі? Постривайте! Озвася сивий дід.* Гліб. *Постривай бо, не сунься поперед батька в пекло.* Левиц. I. 102.

Постриг, гу, м. 1) Постриженіе. Рк. Левиц. 2) Обрядовая стрижка ребенка въ первый разъ въ его жизни, когда ему исполнится годъ. Новомоск. у. Слов. Д. Эварн.

Постригання, ня, с. Стрижка.

Постригати, гаю, еш, сов. в. постригти, жу, жеш, гл. 1) Стричь, остричь. *Як ї одягали, як постригали по хлоп'ячі, вона не пручалась.* Кв. 2) Постригати, постричь (въ монахи). *Постригти в брехуні=Пошити в брехуни.* Шевч. О. 1861. X. 9.

Постригатися, гаюся, ешся, сов. в. постригтися, жуся, жешся, гл. 1) Примуц. въ сов. в. Постричься. 2) Постригатися, постричься въ монахи. Рудч. Чп. 212. *В черниці постриглась.* Шевч. 337. *Не постригайся, бо літа загубили, звичайся з тою, когору вірно любиш.* Гол. 3)—у що. *Сдѣлаться чѣмъ.* В *дурні... постришь.* Греб. 325.

Пострижчини, чин, ж. мн.=Обстрижчини. Мил. 31.

Постривати, ваю, еш, гл.=Постривати. *Постривай же, мій голубе, дивись, я че плачу.* Шевч.

Постріл, лу, м. Выстрѣль. К. ПС. 57. *За їдним пострілом сорок сім качок убив.* Чуб. I. 300. *За їдним пострілом убив дві качки.* НВолын. у.

Постріляти, ляю, еш, гл. 1) Разстрѣлять, истратить стрѣляя. *Уже стріли і кулі постріляли.* Чуб. 2) Застрѣлить (многихъ). *Царь зараз сказав, щоб зараз їх постріляли.* Рудч. Ск. 3) Изранить выстрѣлами. *Не дуже його порубино, не дуже його постреляно.* Чуб. V. 948.

Пострічати, чаю, еш, гл. Встрѣтить. ЗОЮР. I. 251. *Пострічай Господи!—Пожеланіе божьей помощи.* *Пострічай тебе, Господи, моя крихотко!* Г. Барв. 280.

Пострічатися, чаюся, ешся, гл. Встрѣтяться. *На Стрітення зіма з літом пострічаються.* Ном. № 521.

Побстріш, ші, ж. Группа въ 8—10 дворовъ, нанимающая сообща одного пастуха. Вх. Зн. 54.

Пострѣбни, ін, ж. мн. Постройки. *Гарні моде, построїни доладу і волики ест, і овечата ест, і конячки мають.* Чуб. IV. 95.

Пострѣіти, рою, іш, гл. Построить. *Вирубайте ї мені яворець, я ї собі построю дворець.* Рудч. Ск. I. 14.

Пострѣітися, рѣюся, ішся, гл. Построиться. *Построїсь такий дом, що ну!* Рудч. Ск. I. 92.

Постромляти, ляю, еш, гл. Воткнуть (во множествѣ). *Палочок набірав, постромляв кругом хати.* Мнж. 79. *Узяв ту лозину поламав та за халяви і постромляв.* Мнж. 138.

Постругати, гаю, еш и постругу, жиш, гл. 1) Постругать нѣкоторое время. 2) Перестругать (во множествѣ). 3)—дорѣгу. Почистить, вычистить. *Постругу дороженьку к святому Різду, —снїжком припаде.* Мил. 193.

Пострупіти, пію, еш, гл. Покрыться струпьями. *Його тіло почорніло, а від вітру пострупіло.* АД. I. 270.

Пострянути, немо, нете, гл. Застрянуть, увязнуть (о многихъ). *Тут, брате, коні не потянуть нехай там будуть хоч які...—де-де, а тут вони пострянуть.* О. 1861. IV. 157.

Постування, ня, с. Пошение.

Постувати, тую, еш, гл. Постить.

Постугоніти, ню, ніш, гл. Погудѣть, погрохотать глухо нѣкоторое время.

Постуденіти, ніе, гл. безл. Похолодѣть. *Постуденіло на дворі.* Каменец. у.

Постук, ку, м. Стукъ. *Лежу... коли се стукає. Се ж його постук.* Г. Барв. 237.

Постукати, каю, еш, гл. Постучать. *Як прийде та постукає, зараз одчинити йому.* Єв. Л. XII. 36.

Постукач, ча, м. Встрѣчецо въ слѣд. пословиць: *Аби б був послухач, а постукач буде.* Ном. № 5432. Повидимому, пословица значитъ: лишь-бы былъ тотъ, кто повинуется, а приказывающій (толкающій, бьющій) найдется. Въ такомъ случаѣ **постукач=тотъ, кто бьетъ кого.**

Постукотіти, чу, чеш, гл. Постучать. **Постукувати, кую, еш, гл.** Постуки-

вать. *Сяде верхом на кочеру, постукує єю по хаті.* Чуб. I. 68.

Поступ, пу, м. 1) Шагъ, поступь. *Боже вас борони на кождім поступі, де ся поступите.* Фр. Пр. 72. 2) Прогрессъ, движение впередъ. *За правду, поступ, волю можеш з нас на смерть готов.* Млак. 124.

Поступання, ня, с. Успѣхъ. *Не раз вішив він батька і вчителів незвичайним поступанням у науки.* Левиц. I. 247.

Поступати, пāju, еш, сов. в. поступи́ти, плю́, пиш, ил. 1) Идти, пойти, пройти, двигаться, подвинуться куда-либо, ступить, стать куда-либо. *І така, і онака, і цеть-пріч пішла, і знову сюди поступаи.* МВ. (О. 1862. III. 41). *Ми поступили так, щоб (нашої) тині з-за берези не було видно.* Г. Барв. 79. *Усе думав, що вона перед вінчанням скаже батьющій: „не согласна“, то він і поступить на місце Омелькове через один ступінь...* Г. Барв. 510. 2) Входитъ, войти. *Як ходив ще... Бог по світі, поступив раз зі святим Петром до більшого (старшого) брата.* Гн. I. 81. 3) Давать, дать, обѣщать, пообѣщать дать, прибавить въ видѣ уступки, уступить. *За юдовище півтора цілкового поступив.* ЗОЮР. I. 46. *Не жалъ їй кусок города поступити.* Г. Барв. 308. *І батька їй роду свого через його відигралась, і молодощів своїх, краси своєї, всього позбулася, а він мені що за се поступив?* Г. Барв. 276. *Да наняла ведмедика за плугом ходить... Поступила ведмедика да юричок меду.* КС. 1884. I. 49. *Да пійди до жиди-рандара да поступи йому часть оддати.* АД. II. 22. *Давав за вола Дорошові сорок карбованців, так не хоче: поступім йому ще зо два.* Капєв. у. *Своє поступи, а чужого не займай.* Г. Барв. 430.

Пеступатися, пājuся, ешся, сов. в. поступи́тися, плю́ся, пишся, ил. 1) = Поступати, поступити 1. *Поступається назад. Боже вас борони на кождім поступі, де ся поступите.* Фр. Пр. 72. *Поступниш на товстому вишивати: нитки товсті, то поступається скоріш.* Константиногр. у. 2) = Поступати, поступити 2. ХС. VII. 421. *Нічим не поступиться бісова скнара. Максим поступився взяти хуру, а далі їй не хотів.* Волч. у. *Чи мені ж та поступається полем тобі їй морем?* К. XII. 66.

Поступній, а, ё. Тотъ, при работѣ надъ которымъ можно быстро подвигаться впередъ. *Це шитво поступне.* Константиногр. у.

Поступно́, нар. Успѣшно, быстро (о движеніи работы). *Поступниш на товстому вишивати: нитки товсті, то воно поступається скоріш.* Константиногр. у.

Поступок, пку, м. Процентъ, надбавка сверхъ обычной цѣны. *Він дав мені восьмиривенника поступку.* Нѣжин. у. *Він хоч і жид, а не бере собі поступку.* Нѣжин. у. 2) Уступка. 3) Поступокъ, поведение. Вх. Лем. 454. Ум. Поступонько. Вх. Лем. 454.

Поступування, ня, с. Поведеніе.

Поступувати, пую, еш, ил. Вести себя, обращаться, поступать.

Поступцем, нар. Отступающая шагъ за шагомъ. Киев. у.

Постухати, хáємо, ете, ил. Уменьшиться опухоль (во множествѣ).

Постьобати, бāju, еш, ил. 1) Постегать. 2) Зашагать, пойти. *Постьобив неборак, понурившись.* Св. Л. 224.

Постягати, гāju, еш, ил. То-же, что и стягнѣти, но во множествѣ. *Назад руки постягала, під хана погнала.* АД. I. 74.

Постягатися, гājuся, ешся, сов. в. постягт́ися, гнўся, нешся, ил. Потягиваться, потянуться, протянуться. *Тинь довга постяглась по зелених грядках.* Г. Барв. 79

Посуботіти, тів, ил. безл. Наступить субботѣ. *Е, вже посуботіло, можно скоромісти.* Ном. № 541.

Посувати, вāju, еш, сов. в. посуну́ти, ну, неш, ил. 1) Подвигать, подвинуть. *Посувай колоду далі.* Харьк. *Посунувши хлб, що завжди лежить на столі, к покутю, сів на лавку.* Кв. 2) Идти, пойти, отправляться, отправиться. *Кобилляча голова посунула з хати.* Чуб. II. 66. *Насуне бриль на лоб, так собі їй посуне з хати.* О. 1861. X. 28. *Готово! парус розпустили, посунули по синій хвилі.* Шевч. 441.

Посуватися, вājuся, ешся, сов. в. посуну́тися, нуся, нешся, ил. 1) Подвигаться, подвинуться. *Мій парубок тільки очима світить та по за мною посувається, знай, до дівчини.* МВ. I. 112. 2) Соваться, сунуться. *Всі п'яні, хоть куди посуньсь.* Ен. Котл.

Посувом, нар. Подвигая, подвигаясь.

Посуд, ду, м. 1) = Посуда. Св. Мр. VII. 4. Деревянная посуда. Мнж. 190. *Заходилась всякий посуд мить і добувати: попада дала їй куфу і нове барило, шапки і годящі ночви староста Курило.* Мкр. Н. 20.

Посуда, ди, ж. Посуда. *Як чорзна-*

що—не черпать, щоб і посуду не запаску-
дитъ. Ном. № 3288.

Посудіна, ни, ж. Сосудъ. Як немає
в посудині, то тоді до господині. НВолын. у.
Чорзнацо—щоб і посудини не поганило.
Ном. № 3288. Ум. Посудинна. Жінка, при-
нісни посудинку мира, почала обмивати
ноги його. Єв. Л. VII. 37.

Посудіти, джү, диш, и. Посудить.
Посудим людей раз, а люди десять раз.
Ном. № 7016.

Посудник, ка, м. Гончаръ, изготовля-
ющій разнаго рода глазированныя и тер-
ракетовыя вздѣля, сравнительно лучшія.
Вас. 177.

Посүдов, дву, м. 1) = Посуда. Вх. Зн.
54. 2) Утварь. Украма децо з посудку.
НВолын у.

Посудомити, мпть, и. безл. Свести,
судорожно стянуть. Щоб тобі руки посу-
домило. Ном. № 3719.

Посукати, баю, еш и сучү, чиш, и.
1) Ссучить (во множествѣ). Чом ти, ко-
заче, поводів не маєш? Ой як не маєш,
я ж би ти посукала. Чуб. V. 391. Из його
сала свічі посукала. Чуб. V. 1072.

Посукатися, баємося, етєся и сүчи-
мося, читєся, и. Ссучиться (во множествѣ).
Прокидається, а ті мички й попрялись
и посукались. Рудч. Ск. II. 44.

Посуконний, а, е. Состоящій изъ чи-
стыхъ шерстяныхъ нитокъ (о сукнѣ). Гол.
Од. 55. Посуконне сукно. НВолын. у.

Посуконщина, ни, ж. Сукно изъ чи-
стыхъ шерстяныхъ нитокъ.

Посүкувати, вую, еш, и. Выводить,
выпрядывать нитку. Посүкувати починок.
Вас. 201.

Посуміти, мію, еш, и. Опечалиться.
Невістка смутная ходить, і діти навіть
посуміли. МВ. I. 9.

Посумнітися, мніюся, мнішєся, и.
Усумниться. Тільки прошу в тім не по-
сумніться.

Посумніти, нію, еш, и. = Посуміти.
Надійшла осінь. На дворі посумніло.

Посумувати, мүю, еш, и. Погоревать,
попечалиться. Там ніхто не посумує по
твоеї смерті. Рудч. Чп. 234. Посумували
чумаки, посумували, може котрий з їх
і поплакав трохи—да що вже зробиш.
Рудч. Ск. II. 154.

Посүнути, ся. См. Посувати, ся.

Посүпити, плю, пиш, и. 1) Нахму-
ритъ. 2) = Похнюпити. Голову посутив. Кв.
Досүпитися, плюся, пишєся, и. 1) На-

хмуриться. 2) = Похнюпитися. Ну, годі ж
тобі, дочко, посутившись стояти. Шевч.
289.

Посүрмити, млю, миш, и. Потрубить.

Посутеніти, ніє, и. безл. Потемнѣть.
Як вже добре посутеніло, пішли на робки.
Грин. II. 186.

Посутяжити, жу, жиш, и. Потянуть,
повезти тяжело. Аби кінь добре посутя-
жив, зразу і на ноги впаде. Кременч. у.

Посүха, ки, ж. Засуха. Вихор бува
нід посуху. Чуб. I. 35.

Пбсуш, ши, ж. Валежникъ, сухія вѣтви.
Радам. у.

Посушити, шү, шиш, и. Высушить.
(во множествѣ). Ой пішов дід по гриби,
баба по опеньки, дід свої посушив, бабини
сиренки. Чуб. V. 1129.

Посушитися, шүся, шишєся, и. Посу-
шитися. В середині коша була і кабиця
за для воию, часом щоб було де поирітєся
і посушитєся. Стор. II. 182.

Посүшний, а, е. О времени года: когда
бываютъ засухи, сухой. Під той посуш-
ний рік я насіяв хліба багато, та й не
вродив. Каменец. у.

Посхвачуватися, чуємося, етєся, и.
Схватиться, вскочить (о многихъ). Побу-
див усіх, посхвачувались усі. Грин. I. 200.

Посхиляти, ляю, еш, и. Нагнуть,
склонить (во множествѣ). Ой у рути верхи
крути, піду посхиляю. Мет. 116. Ой у
лісі на горісі, там гадини ніздо звили, голо-
воньки посхилляли. Чуб. V. 915.

Посхилятися, ляємося, етєся, и.
Наклониться, нагнуться (во множествѣ).
Хрести дубові посхиллялись. Шевч. 430.

Посхнүти, нү, нєш, и. = Посох(ну)ти.
Ще тиждєнь поцвітуть, а потім і пос-
хнуть. Гліб.

Посхідити, димо, дитє, и. 1) Сойти
(внизъ) (о многихъ). Посходили з гори.
Черниг. у. 3) Взойти (во множествѣ) (о ра-
стеніяхъ). Так рідко посходив (часник),
наче нечистий кіллям потикав. Ном.
№ 10187. 4) Уйти (о многихъ). А тут і
дітей нема: як на те ж посходили з хати.
Г. Барв. 299. Посходили із світу і пат-
ріоти. К. ПС. 7. 2) Взойти (на высоту)
(о многихъ). Посходять було на ту могилу,
балакають... усяких співають пісєнь. ЗОЮР.
I. 280.

Посхідитися, димося, дитєся, и. Со-
йтися (о многихъ). Уночі посходились усі
гайдамаки. Рудч. Ск. II. 147.

Посхоплювати, люю, еш, м. Схватить (во множествѣ).

Посхоплюватися, люємося, етеся, м. Схватиться, вскочить (о многихъ). *Посхоплювались усі—да навтіки.* Рудч. Ск. I. 23. *Жиди посхоплювались да, піднявши манатки, так і майнули.* Рудч. Ск. II. 194. *Посхоплювались ми на віз.* О. 1861. V. 71.

Посцикѣйло, ла, с. Испусканіе урины. *З кавунів найдку нема, тільки посцикайло.* Лебед. у.

Поськѣти, кѣю, еш, м. Поксать въ головѣ. Грин. II. 63. *Баба наядувала його, напоїла і юлову йому змила і поськала.* Рудч. Ск. II. 43.

Посьорбѣти, баю, еш, м. Похлебать. *Мали ту надію, як море стане закипать, щоб юшки добре посьорбать.* Гліб.

Пбсюх, ха, м. Обѣдъ, состоящій изъ одного только борща. Борз. у.

Посягѣти, гѣю, еш, сов. в. посягті, гнѣ, нѣш, м. Протягивать, протянуть руку, доставать, достать; засовывать, засунуть (руку въ карманъ). *Посягни в кишеню, вийми грошей жменю.* Грин. III. 506. *Брат посяг у ремінь та й виймив мені сороківця.* Федьк.

Потавѣти, таю, ѣш, сов. в. потѣти, тѣну, нѣш, м. Тонуть, утонуть. Вх. Зн. 54. *Миколай пішов за попом водою, але не потавав.* Гв. II. 240. *Відро було залізне та й потало у криницю.* НВолын. у. *Ой упала зізда з неба, потала в криницю.* Гол. I. 289. *У синє море сонце вже потало.* Федьк.

Потаємне, нар.—Тайно, тайкомъ. Канев. у. Могил. у. *Так вона потаємне від мене все переносила до сусідки.* Уман. у.

Потаємний, а, е. Тайный, таинственный. *Прислухайся тільки,—чуєш, над водою моя щось потаємне юлоско співає.* О. 1861. XI. 14. *Потаємний... лаз через стару стіну у замок.* Морд. Пл. 68.

Потаємно, нар.—Потаємне. Рк. Левиц. *Потаємно знов прийшла до Гиліни.* Гн. I. 143.

Потаєнці, нар. = Потаємне = Потай. *Потаєнці од усіх.* Рк. Левиц.

Потаїти, таю, їш, м. Скрыть, удержать въ тайнѣ. *Сором сказати, а гріх потаїти.* Ном. № 3175.

Пбтай, нар. Тайно, тайкомъ, скрытно. *Не роби потай.* Черк. у. *Треба робить потай Бога, щоб і чорт не знав.* ЗОЮР. I. 147. *Дав йому гроші у потай.* НВолын. у.

Пѣтайки, нар.—Потай. НВолын. у.

Потайком, нар.—Потай. *Да й проситься у дівчини потайком.* Мет. 121.

Потайній, а, б. Потайной, тайный, скрытый. *Потайною собаки іри треба бояться.* Ном. № 3046. *Тільки скажу подружжю потайному.* Чуб. V. 663. *Пошептом дає козакам потайний наказ.* К. ЦН. 213. *Потайний гріх ще й грішніщий.* Г. Барв. 452. *Потайна лихоманка.* Зміев. у.

Потайнік, кѣ, м. Подземный ходъ. *В потайники пустить огонь.* Шевч. 189.

Пбтайно, нар.—Потай. *Наняв рибалку; щоб його перевіз потайно на сей бік.* ЗОЮР. I. 264.

Пбтайці, нар. = Потай. НВолын. у. *Сама собі їсть в потайці од матері.* Чуб. I. 66.

Пбтак, ка, м.—Шпуляр, приборъ для мазанія. МУЕ. III. 25.

Потакѣйло, ла, с.—Потакач. *Се чоловік потакайло.* Полт. г.

Потѣкаться, каюся, ешся, м. Сговориться. *Обчество потакалось, щоб не було його у нас.* Волч. у.

Потакѣч, чѣ, м. Поддакивающій. *Потакач тим і живе, що язиком грає.*

Потакбвник, ка, м.—Потакач. Волч. у. (Лобод.).

Потѣкувати, кую, еш, м. Поддакивать. Зміев. у. *Мовчи та потакуй.* Ном. № 1113. *Я потакую за ним, а він і розказав мені усе.* Черк. у. *Люде потакують за ним.* НВолын. у.

Потѣла, ли, ж. Съѣденіе; истребленіе. *На поталу дати, подати, податися.* Въ добычу, въ жертву отдать, быть отданнымъ. *У чистому полі поховайте, звіру-птиці на поталу не подайте.* АД. I. 114. *А віри християнської на поталу в вічний час не подайте.* АД. II. 14. *У найми не пускала, у чужі руки на поталу не давала.* Грин. III. 692. *Довелося валятися, звіру-птиці на поталу податися.* АД. I. 132.

Поталанѣти, нѣть, м. безл. *Не поталанило йому бачити її.* Г. Барв. 123.

Потѣнути, ну, нѣш, м. Растаять. *Вже багато потало снігу.* Черниг. у. *Погинуть лихі люде, як той сніг нехай потануть.* К. Псал. 85.

Потанцювати, цюю, еш, м. Потанцовать. *Потанцюй, кобзарю, я заграю.* Шевч. 186.

Потѣнці, ців, м. Маленькіе сухарьки, которые ѣдять съ горячей ухой, также съ медовой сытой. *Лигай потанці, впустивши в юшку.* Ном. № 11994.

Потарабанити, ню, ниш, м. 1) Побарабанить. 2) Потащить. *Салдат того попа на оберемок,—потарабанив.* Драг. 150.

Потарáщити, шу, щити, м. Потащить. Вх. Зн. 54.

Потáрсувати, сую, еш, м.—Поторсувати. *Він мене за груди вхопив та довго потарсував таки.* Екатеринос. у.

Потаска, ви, ж. У горшечниковъ: деревянная, рѣдко желѣзная кочерга въ видѣ буквы Т для перегребанія въ горнѣ во время обжиганія. Вас. 179.

Потаскати, каю, еш, м. Потащить. *Вона і потаскала його.* Мнж. 30. *Из бою потаскали в стан.* Котл. Ен.

Потасувати, сую, еш, м. Поколотить. *Було його на вольній або на вечорницях потасують добре, бо таке задорне було.* Кв. *Тим же він і сердитий. Добре, що ще не потасував тебе. Се диво, що москаль голодний заснув, не потасувавши хазяйки.* Котл. МЧ. 443.

Потати. См. Потавати.

Потатуритися, рюся, ришся, м. Прикнутися. *Може і справді впився, бо багато він випив, а може й потатурився,— його не розбереш, дуже вхідний чоловік був.* О. 1862. VII. 40.

Потахати, хаю, еш, сов. в. потахнути, хну, неш, м. 1) Тонуть, потонуть, погрузиться. *Потих в воду.* Вх. Зн. 54. 2) Убивать, убитъ. *В кошовиці все мід потахав, вже дівчимі розуму не став.* Гол. I. 107.

Поташ, шу, м. Поташь.

Поташня, ні, ж. Поташенный заводъ. Черк. у.

Потвар, ра, м.—Потвора. К. МБ. X. 12. *Тепер кругом я потвар сплямувала.* К. XII. 93.

Потвѣрезу, нар. Въ трезвомъ видѣ. *На другий день ми пішли до його уже потвѣрезу і балакали; уже тоді в голові нічого не було.* Верхнеднѣпр. у.

Потвір, віру, м.—Потвора? *Привезли скриню й перину і молодую княгиню; привезено та потвір у двір; а з того потворочку хорошенько по дворочку: і хлїб родить, і товар плодить, і пчілки рояться, по саду сядовляться.* Нп. Ум. Потворочко.

Потвора, ри, об. Уродъ, чудовище. *О потворі някові буду вам співати: марузатий, пелехатий, бридкий, забабраний.* Гол. III. 486.

Потворитися, рюся, ришся, м. За-

ряться, желать чего, хотѣть имѣть. *Ти ся не потвори на тому бестію.* Гол. II. 427.

Потѣбнѣ, ні, ж. Кожаная лопасть съ cadaго бока сѣдла. Потѣб. IV. 14. Ум. Потѣбенька. Мнж. 190. *Як сів на коня та вдарив в потѣбеньку, та поїхав поманеньку.* Ном. № 14211. *Сап'яниці із Торжка новенькі, мальовані потѣбеньки.* Котл. Ен. VI. 56.

Потѣкті, течу, чѣш, м. Потечь. Чуб. V. 434. *Ріки... потечуть.* Єв. I. VII. 38.

Потѣктися, чуся, чѣшся, м. Уйти. *За панчиком—пройдисвітлом потеклась світлами.* Млак. 106. *Німці пошваркотили та й потеклися.* Федьк.

Потелѣнькати, каю, еш, м. Побренчать, позвонить.

Потелѣпати, паю, еш, м. Потрясти. *Як потелепав і всьо завалив.* Гв. I. 36. *Слиску потрис, потелепав, та й не впала не їдна.* Гв. I. 208.

Потелѣпатися, паюся, ешся, м. Потащиться. *Вовчиско... потелепав сі в ліс.* Гв. I. 131. *Уже кудись потелепалась швендя.*

Потеліжитися, жуся, жишся, м. Побрести, потащиться. *Потелижися у ліс.* Полт. у.

Потелітися, лимбся, литбся, м. Отелиться (о многихъ). *Коровочки потелилися.* Мет. 341.

Потеліпати, паюся, ешся, м.—Потелепатися. *Пан махнув рукою, покругив головою і потеліпавсь далі.* О. 1862. IX. 71.

Потемки, нар. Во тьмѣ. *Що ви потемки промовили, повидну чутимуть.* Єв. Л. XII. 3.

Потемний, а, е. Темноватий.

Потемніти, ню, ниш, м. Ослѣпить. *Щоб тебе побило, потемнило на путі, на дорозі і куди ти повернешся лицем своїм!* Ном. № 3786.

Потемніти, нію, еш, м. Потемнѣть. *Калино-малино, чою потемніма?* Нп.

Потемнішати, шаю, еш, м. Сдѣлаться темнѣе.

Потемно, нар. Темновато.

Потемну, нар. Въ потембахъ. *Цього потемну не зробили.*

Потемок, мжу, м. Темнота. *Оскресни Боян, світлий наш співаче, чому так довго в потемку ночуєш?* Федьк. I. 26.

Потѣмрити, рю, риш, м. Помрачить. *Досада і сльози потѣмрили їх.* Мир. Пов. I. 134.

Потѣмрява, ви, ж. Пасмурная погода; густой туманъ. Вх. Зн. 54.

Потемряк, кá, м. Ночная, сумеречная бабочка. Вх. Лем. 454.

Потенѣтити, чу, тиш, и. При покрасѣ: покрыть легкимъ просвѣчивающимъ слоемъ краски. *Потенетив сяк-так стіл хварбою*. Переясл. у. *Позолота така—потенетив та й іоді*. Переясл. у.

Потентат, та, м. Властелинъ, властитель, державный государь. *Хоть ми собі живем у Січі просто, та нас великі потентати знають*. К. Бай. 17. *Ненаситні владитвом потентати*. К. ЦН. 163.

Потѣплити, лію, еш, и. Потеплѣть. *На дворі втихло й потепліло*. Левец. I. 55.

Потеплішати, шаю, еш, и. Сдѣлаться теплѣе. *Потеплішає на дворі*: Левец. I. 340.

Потеребити, блю, бйш, и. Потащить. *Підняв його і вть потеревив за юру*. Греб. 381.

Потеревѣнити, ню, ниш, и. Поболтать. *Добре ми з ним потеревенили*. О. 1862. IX. 61.

Потѣрзувати, зую, еш, и. Сильно избить. *Побив її, потерзував*. Зміев. у.

Потермáнитися, нюся, нишся, и. Оббиться, обтрепаться. *Колеса ся потермажили, треба одмінити колеса*. Вх. Лем. 454.

Потерпáти, пáю, еш, и. 1) Терпнуть. *Ой як іде з корими, то й викрикає, а на мѣни тіло та потерпає*. Чуб. V. 1091. 2) Бояться, дрожать. *Всі жиди в страху, кождий потерпає*. ЕЗ. V. 200. *Я потерпаю за свою дитину: саму покинула, а воно мале*. НВолын. у. *Ми тут потерпаєм за його, бо ще повіситься*. НВолын. у. *Злодій іде за другою потерпає*. НВолын. у.

Потерпáння, ня, с. Терпѣніе. *За потерпáння дасть Бог спасіння*. Ном. № 2428.

Потѣрпáти, плю, пиш, и. Потерпѣть нѣкоторое время. *Поживемо ще, потерпимо ще за грѣхи наші на сім світі*. Кв.

Потерплáння, ня, с. = Потерпáння. Вх. Лем. 454.

Потѣрти. См. Потирати.

Потѣртися, трúся, трѣшся, и. 1) Потереться. *Вже не одна ірлянда на іолові потерлася на сіно*. Левец. I. 187. 2) Помяться, побыть въ нерѣшительности. *Старости потерлись, пом'ялись, а з хати не йдуть, мов ще чого ждуть*. Грин. II. 274.

Потѣрть, ти, ж. Потертый табакъ, солома и пр., труха. *Зірви той цвіт гречаний, висуши його й зітри на потерть*. Грин. II. 322

Потерúха, хи, ж. 1) = Потѣрть. Киев. Подольск. Волын. гг. 2) Сифились. Шух. I. 45. Ум. Потерúшна, потерúшечка. Грин. III. 462. *Хоч і риба потерушка, та хороша юшка*. Ном. № 13843.

Потѣрчá, чáти, с. Дитя, умершее безъ крещенія. Потѣб. III. 59. Ум. Потѣрчáтно. Гн. I. 168.

Потѣрчúк, кá, м. = Потѣрча. Вх. Зн. 54.

Потѣрjá, рí, ж. Порча, вредъ. *Він остався на дорозі, бо йому трапилась потеря: упряж порвалася*. Борзна.

Потѣрjáти, рjóу, еш, и. Испортить, сдѣлать вредъ, разорвать, разрушить, разстроить. Мет. 210. *Мамо, я собі хатку зробила, а Семен потеряв*. Славяносерб. у. *Потеряла я віночок через дурний розумочок*. Чуб. V. 345. *Як так гратся, то й хатку потеряєм*. Ном. № 3814. *Задзвони раненько в суботу, потеряй дівочкам роботу*. Грин. III. 474. *Потѣрjáти дитя*. Произвести выкидышъ. КС. 1893. VI. 75.

Потѣрjáтися, рjáюся, ешся, и. Испортиться, разорваться, разрушиться, разстроиться. *Ой дець стоить парочка, любая розмова, ой як третій умішається, то й потеряється*. Ни.

Потѣсáти, шú, шѣш, и. 1) Потесать нѣкоторое время. 2) Обтесать, вытесать (во множествѣ).

Потѣти, нар. 1) До тѣхъ поръ. *Поти пряла, поки й задрімала*. Рудч. Ск. II. 14. *Поки щастя плужить, поти приятель служитъ*. Ном. № 2308. До сихъ поръ. *І повелів: бурхатимеш от поти, оттут межа твоім сердитим хвилям*. К. Іов. 85.

Потѣжѣнно, нар. Понедѣльно. *Ціни не сказав, почому платитиме Трехимові, чи в день, чи потѣжѣнно*. Кв.

Потѣкáтися, кáюся, ешся, сов. в потѣкнúтися, вúся, нѣшся, и. 1) Спотыкаться, споткнуться. *Ой поткнувся Нечайв кінъ на малу тичину*. Лукаш. 110. *Взевши джурі маленькому коник потикати*. АД. II. 86. 2) Показываться, показаться. *До батька боюсь і потикатся*. Г. Барв. 275. *Там добре, де нас нема, а куди ми поткнемось, так і попсиємо*. Ном. № 2052.

Потѣлиця, ці, ж. Затылокъ. *Росчесала чорні кудрі аж на потилицю*. Чуб. V. 82. Ум. Потѣличка. *Наміточка новенька, потиличка юленька*. Грин. III. 309. Ув. Потилáка.

Потѣлишник, ка, м. 1) Подзатыльникъ. *Геть, прич, вбíрайтесь відсіль к чорту, я вам потилишника дам*. Котл. Ев. III. 36. Потѣлишниками нагодувáти. Нада-

вать подзатыльниковъ. Ном. № 3855. 2) = Крижівниця. Полт. г.

Потиль, нар. = **Поти**. Потиль не перестану, покиль не достану. Чуб. V. 225.

Потиляка, ки, ж. Ув. отъ потилиця. Мнж. 124. Грин. I. 219.

Потинятися, няюся, ешся, гл. Побродять, послоняться, пошататься.

Потирати, раю, еш, сов. в. потёрти, трѹ, трѣш, гл. 1) Тереть, потирать, потереть. Ученики його їм колосся, потерши в руках. Єв. Л. VI. 1. Чи не висять ручнички нам потерти ручки? Мет. 190. Не лучше б нам з ляхами... мирно пробувати, аніж пійти лув потирати, своїм тілом комарів годувати. АД. II. 9. Потирати рѹни об нѹго. Помыкать кѣмъ. Досталося ледачому руки потирати. Чуб. V. 557. Варили воду з нас ледачі дуки і потирали об козацтво руки. К. Бай. 55. 2) Разбить. Буком узяв, потер іорі до жука. Гн. I. 53.

Потірач, ча, м. Помыкающій кѣмъ. Довелоя хазяїну мною руки потирати. Ой потирай, потирачу, коли тобі довелоя, а я буду коритися. коли мені горе нялося. Нп. (Г. Барв. 275)

Потірити, рю, рш, гл. 1) Потащить. Чуб. II. 541. 2) Швырнуть, бросить. Подаютъ йому. Куди! озьме та так до пороа й потире. Драг. 63.

Потіритися, рюся, ршся, гл. = **Провадитися**. Так і потирився в калюжу, — наче далеко обійти. Харьк. Уже потирились до шинку. Харьк.

Потірка, ки, ж. = **Потерча**? Чуб. I. 21.

Потискати, ваю, еш, сов. в. потіснути, ну, неш, гл. Сжимать, сжать, давить, придавить. Потискає бондарівну за білії пальці. Гол. I. 65. Бере камінь лев у лапи... як потисне, — камінь тріснув. Рудан. I. 76. Потиснув мов Хому Ярема, що й очі віскочили прич. Котл. Ев. V. 49. Мороз потіс. Сильный морозъ. Драг. 276. Мороз... як потиснув. Гн. II. 12. 2) Швырять, швырнуть, бросить. Так і потис мені межжи очі. Черк. у. 3) Отправиться, пойти. Шанку в кулак і потис за ворота. Св. Л. 317.

Потіснутися, нуся, нешся, гл. Потісниться.

Потитарювати, рюю, еш, гл. Побыть церковнымъ старостой.

Потихи, нар. = **Потиху**. Вх. Лем. 454.

Потіху, нар. Потихоньку. Мати з сином ходить, потиху говорить. Чуб. III. 153. Ум. Потихеньку, потихесеньку, потихусеньку. Грин. III. 439. Чуб. V. 1134.

Потіхшати, шаю, еш, гл. Сдѣлаться тише, смириѣе.

Пѹтич, нар. Внизъ головою. Який він мені родич? Хиба що летів через тин потич. Посл. Ліз потич додомочку. Гол. II. 463.

Потичити, чу, чш, гл. Обгородить тичками. Вх. Зн. 69.

Потіє, току, м. Потокъ, ручей. Каменец. у. Ум. Потічок. Дійшов до потічка, став перходити, підкачав штани. Драг. 191.

Потікати, каю, еш, гл. Течь. Аж слинка в роті потікає. Ном. № 5023.

Пѹтіль, нар. = **Потиль**. Потіль битъ, покиль та щучина кожа облізе. Рудч. Ск. II. 53.

Пѹтім, нар. 1) Потомъ. Як би той розум поперед, що потім назаді знайдеться. Ном. № 5406. 2) Тѣмъ болѣе, подавно. Алв. 38. Я іорілки не н'ю, а чарівної і потім. Котл. МЧ. 453. У Одесі нема землі, а у Чорноморіі і потім нема. Черк. у. 3) Впрочемъ. Семен казав, що він наче у Безмодовій, а потім — хто його зна. Харьк. у.

Потіпака, ки, ж. 1) = **Потіпаха** 1. Оці ще мені потіпаки! і де їх нечиста мати носила. Харьк. у. 2) Обѣдъ, состоящій изъ одного только борща Борз. у.

Потіпати, паю, еш, гл. Потрепать. На тобі круг прядіва: щоб ти його пом'яла, потіпала. Рудч. Ск. II. 44. Потіпати за бороду. ХС. IV. 23.

Потіпаха, хи, ж. 1) Бродяга. 2) Потаскуха. Се чесніі, не потіпахи, були тендітні при людях. Котл. Ев. III. 49.

Потіпач, ча, м. Трепальщикъ. Ой ти, ткачу-потіпачу, не махай руками. Чуб. III. 162.

Пѹтісний, а, е. Тѣсноватый.

Пѹтісно, нар. Тѣсновато.

Потіха, хи, ж. Радость, утѣха. Мкр. Н. 9. Ох, Боже ти мій єдиний, ти — моя потіха! Потіш мене нещасною, вибав з сього лиха. Чуб. V. 480. Вітцєві мати з тебе потіху. Kolb. I. 192. Ум. Потішка. ЕЗ. V. 125. Потішечка. Чуб. V. 1088. Грин. III. 467.

Потічок, чка, м. Ум. отъ потіє.

Потіпати, шаю, еш, сов. в. потішити, шу, шш, гл. Радовать, обрадовать, утѣшать, утѣшить. Кого Бог засмутить, того і потішить. Ном. № 46. Нехай Ірод марно пошбає, наш Бог предвѣчний всіх нас потішає. Чуб. III. 328. Подобно съ ти,

мій миленький, тільки мене потішаєш, ой чую я через люде, що ти иншу кохаєш. Чуб. V. 125.

Поті́шатися, **шаюся**, **ешся**, сов. в. **поті́шитися**, **шуся**, **шишся**, *гл.* Радуватися, обрадоватися, утїшатся, утїшитися. *Іду селом, ревне плачу,—ви, вороги, потішайтесь.* Чуб. V. 458.

Поті́шечка, **ки**, **ж.** Ум. оть потіха.

Поті́шити, **ся**. См. **Поті́шати**, **ся**.

Поті́шка, **ки**, **ж.** Ум. оть потіха

Поті́шний, **а**, **в.** Утїшительный. *Принесу вам потішну звістку.* К. ЧР. 253.

Поті́шувати, **шую**, **еш**, *гл.*—**Поті́шати**. *Була вона вродливо паннов, мудро ученов, зивше тата потішувала.* Гн. I. 140.

Поткánня, **ня**, *с.*—**Піткання**. *Ця основа, аби мое поткання.* Ном. № 9702. Ум. **Поткánнячко**. Ном. № 7547.

Поткáти, **тчú**, **тчéш**, *гл.* 1) Соткать (во множествѣ). *На тобі круп прядіва: щоб ти його пом'яла, потіпала і в мички помикала і щоб попряла, помотала, оснувала й поткала й побілила.* Рудч. Ск. II. 44. 2) Заткать. *Та всі тії три жупани всі сріблом поткані.* Чуб. V. 886. *Да я тебе, біле, черню потчу, да тую плахотку в свято зношу.* Чуб. V. 489.

Поткáтися, **тчúся**, **тчéшся**, *гл.* Соткатися. *Тобі там і попрядеться й потчеться, і в скриню покладеться.* Рудч. Ск. II. 51.

Поткнúти, **кнú**, **нéш**, *гл.* Высунуть, показать. *І носа поткнуть не можна.*

Поткнúтися. См. **Поткнáтися**.

Потлíти, **тлію**, **еш**, *гл.* Истлѣть. *Його тіло в полі почорніло та й од вітру потліло.* Грин. III. 593. *Так би й потлім живцем в нечистоті.* Левиц. I. 91.

Потломíти, **млю**, **міш**, *гл.*—**Потлумити**. Мил. М. 65. *То сіно таке, що не дуже потломлять.* Черк. у.

Потлумáчити, **чу**, **чиш**, *гл.* Объяснить (во множествѣ).

Потлумíти, **млю**, **міш**, *гл.* 1) Заглушить, задавить. 2) Побить, поколотить. *„Ходім, будем бити!“ Витіли Петра від стіни, потлумили.* Гн. I. 84. 3) Истребить, уничтожить.

Потлумлénня, **ня**, *с.* Заглушеніе, подавленіе.

Потмарíти, **рú**, **ріш**, *гл.*—**Потьмарити**. *На небі усі звiзди потмарило.* АД. I. 185.

Потоварі́шити, **шú**, **шіш**, *гл.* Сдїлаться товарищемъ, сойтись. *Яким зовсім потоварішив з о. Хведором.* Левиц. I. 463.

Потоварі́шувати, **шúю**, **еш**, *гл.*—**Потоварі́шити**.

Потові́й, **á**, **б.** 1) Относщійся къ поту. 2) Заработанный тяжелымъ трудомъ. *Ні, доню, ні, серце! за кріпака не підеш... нашому роду так не приложе свої потові скарби у панські дворища передавати.* Г Барв. 85.

Потовкáчити, **чу**, **чиш**, *гл.*—**Потовекти**. *Хома думав, що ще трохи його потовкмачив,—принявсь лежачого шкварити.* Кв. (О. 1861. V. 22).

Потовектí, **вчú**, **чбш**, *гл.* 1) Потолочь, истолочь. 2) Побить въ дребезги. *Потовк йому усі пляшки й усі чарки.* Кв. *Горшки потовк, вікна побив.* О. 1861. VI. 77. 2) Поколотить. *Вона його н'яною потовче.* Стор. МПр. 155.

Потовектíся, **чúся**, **чбшся**, *гл.* 1) Потолочься, побиться. *Потовчуться дорогою всі горшки, миски, макітри.* Левиц. I. 208. 2) Потолочься цѣкоторое время.

Потовекúчий, **а**, **в.** Хлопотливый, суетливый.

Потóвпнати, **плю**, **пиш**, *гл.* Умѣститъ, помѣститъ.

Потóвпнитися, **плюся**, **пишся**, *гл.* Умѣститься, помѣститься. *На всіх улицях люде так і смують, аж не потовпляться.* МВ. I. 38. *Инша добродійка і в дворі не потовпиться.* МВ. (О. 1862. III. 40).

Пóтовстий, **а**, **в.** Толстоватый, нѣсколько толстый. *Се дубок потовстий трох.* Волч. у.

Потовчí, **чú**, **чбш**, *гл.*—**Потовекти**. Желех.

Потóвцати, **щаю**, **еш**, *гл.* Потолстѣть. *Вони од тепла роздалися, потовцали.* Ком. II. 54.

Потокмáчити, **чу**, **чиш**, *гл.*—**Потовкáчити**.

Потокмíтися, **млюся**, **мішся**, *гл.* Условиться, договориться. Вх. Зн. 70.

Потолóка, **ки**, **ж.**—**Потолоччя**.

Потолóчити, **чу**, **чиш**, *гл.* Измять траву, хлѣбъ, постель. *Не дав Бог жабі хвоста, а то б усю траву потолочила.* Ном. № 3828. *Та не стели білої постелі,—потолочать.* Мил. 118.

Потолóччя, **чя**, *с.* Измятое мѣсто въ травѣ или хлѣбѣ, измятые трава или хлѣбъ. *Наша пані охоча зібрала потолоча житнев і пшеничне.* Чуб. III. 235.

Потóля, **лі**, **ж.** Потворство, поблажка, потачка, воля. Ном. № 3354. *Дай дітям потолу, сам підеш у неволю.* Волч. у. *Язи-*

ком що хоч роби, а рукам потолі не дай. *Ном. Левенець довог опинавсь і серцю не давав потолі.* Мкр. Г. 18.

Потоля́ти, ляю, еш, гл. Потворствовать.

Потомі́ти, млю́, миш, гл. Утомить. Драг. 65. *Ідуть вони, ідуть,—вже й коні потомили й зголодніли сами.* Рудч. Ск. II. 62. *Ми їхали за три милі, кониченьки потомили.* Мил. Св. 34.

Потомі́тися, мимося, тєся, гл. Устать, утомиться (о многихъ). *Так потомилися, що насилу ноги волочуть.* Рудч. Ск. II. 48. *Іздили ми лугами сірими волами, сірі воли потомилися.* Мил. Св. 42.

Потомні́й, а, е, потомні́й, я, в. Будущій, грядущій. (Будинки) цілі і кріпкі і ще постоять для потомнього часу. О. 1861. VI. 169.

Потомні́сть, ности, жс. Будуще. Желех.

Потомок, мка, м. 1) Потомокъ. *Пан вибрав собі до двору двох хлопців, потомків старих козаків.* Левид. I. 159. 2) соб. Потомство. Мнж. 56. Мил. М. 65. *Свій потомок поучу.* Драг. 30. *У нас у селі захворав на холеру батько, мати і увесь їх потомок (діти й онуки).* Волч. у.

Потомство, ва, с. Потомство. Гн. II. 129. *Ти рятував народ свій вірний, потомство Якова благого.* К. Псал. 175.

Потому́, нар. 1) = Потім 1. *Я потому піду.* Каменец. у. *Хочеш мене роскохати, а потому занехати.* Чуб. V. 153. *Тепер ти кажеш, що зоронька ясна, а потому скажеш, що доля нещасна.* Чуб. V. 116. 2) = Потім 2. *Тепер вітрів нема, а там і потому.* Константиногр. у.

Потонкє́й, а, е. Тонковатый. Це дошки потонкі. Харьк. г.

Потонкє́, нар. Тонковато.

Потону́ти, ну́, неш, гл. Потонуть. *Слава тобі, любомудре, чеху-слав'янине, що не дав ти потонутти в німецькій пучині.* Шевч. 238.

Потоншати, шаю, еш, гл. Сдѣлаться тоньше. *То людина схудне, а дерево не потоншає.* Київ. у.

Потонші́ти, шу́, шіш, гл. Сдѣлать тоньше. Лебед. у.

Потоп, пу, м. Потопъ. *Сидиш у тьмі, кругом себе не бачиш, потопом вод окрило твою душу.* К. Іов. 49.

Потопа, пи, жс. Потопъ, наводненіє. Гн. II. 3. *Ік мала бути потопа світа, то Ной будував ковч.* Гн. II. 249. *Як пустив воду... та стала потопа, та того військо зараз ізгубили.* Драг. 259.

Потопати, паю, еш, гл. Пойти, побресть. *Ледє потопав.* Рудч. Ск. I. 3.

Потопати, паю, еш, сов. в. потопнути ну, неш, гл. *Потопать, тонуть, утонуть.* *Потопав моя доля край синього моря.* Мет. 461. *Потопало два брати ріденькі.* ЗОЮР. I. 29.

Потопбѣльник, ка, м. Утопленникъ Шух. I. 42. 182.

Потопі́ти, плю́, пиш, гл. Потопить, затопить, утопить. *Дітей потоплю і сам утоплюсь.* Чуб. II. 13. *Вона собі сина породила, в глибокому колодязі потопила.* Чуб. V. 363.

Потопі́тися, плю́ся, пишся, гл. Утонуть. *Розбила буря їх корабель і усі люде потопились.* Рудч. Ск. II. 19. *Ой брат сестру через море вів, сестра потопилась брат переплив.* Грин. III. 404.

Потопленіє, потопляник, ка, м. = Потопельник. ЕЗ. V. 209. Каменец. у.

Потопні́й, а, е. Относящійся къ потопу. *Із небес потопні води.* К. МБ. XI 157.

Потопнути. См. Потопати.

Потоптати, пчу́, чєш, гл. Потоптать *Топчу, топчу ряст: дай, Боже, потоптати і тою року діждати.* Ном. № 331.

Потоптатися, пчу́ся, чєшся, гл. Потоптаться.

Потоптом, нар. Топча. *Стоптали кіньми над Горинню чату і потоптом ідуть по всій Волині.* К. ЦН. 171. *Як одкрив ворота, то чужоземці ввалились у Киев да і пішли потоптом.* ЗОЮР. I. 4.

Поторгати, гаю, еш, гл. Подергать *Зійшла вона з дочкою на рундук, поторгала дверми,—ні духу не чути.* Св. Л. 79 *Хоть би були поторгали (собаки), хоть би були з'їли, в мене тоді опріч тебе чотири сідли.* Гол. I. 243.

Поторгувати, гую, еш, гл. Поторговать; продать или купить на базарѣ. *Пойхав він на базарь—от як би і у нас у Корсуні—поторгував він, що йому треба було.* Рудч. Ск. I. 115.

Поторгуватися, гуюся, ешся, гл. Поторговаться. *Купив, не купив, а поторгуватись можна.* Ном. № 4283.

Поторжеа, ки, жс. Торгъ, торговля. *Сьогодні на базарі нема поторжки.* Лебед. у.

Поторкати, каю, еш, гл. Касаться, трогать, толкать. *Вітрець віє, повіває і ворітечка поторкає.* Чуб. III. 211. *Старого козака совстрічає,—гордим словом зневажає; молодого совстрічає,—опрощєння не прий-*

жав, стремнем у груди поторкав. Лукаш. 43.
2) Потрогать, потолкать.

Поторопіти, піємо, ете, м. Оторопѣть (о многихъ). Рудч. Ск. II. 127. *Вони так і поторопіли.* Рудч. Ск. II. 30.

Поторохтіти, хчѹ, тіш, м. Погремѣть, постучать.

Поторбча, чі, ж. Привидѣніе, призракъ; пугало. МУЕ. III. 166. *Снилась мені, моя мати, потороча уночі: в поторочі чорні очі і жупан на плечі.* (О. 1861. II. Объясн. слов., 2).

Потбрсати, саю, еш, м. Подергать, потрясти; взять за грудь и встряхнуть. *Поторсав жінку, а вона й скинула дитину.* Канев. у.

Потбрсатися, саюся, ешся, м. Потрясти другъ друга за грудь. *Поторсались чорзна як та ще й пішли й позиваться.* Канев. в.

Потбчина, ни, ж. 1) Небольшой ручей. *Невелика поточина луки помумила.* Гол. II. 427. *З сих ір спливають поточини, що ділять поле на менші частки.* МУЕ. III. 47. 2) Русло потока.

Поточіти, чѹ, чиш, м. Источить, изгрызть. Стор. МІр. 62. *Бач, як поточило дерево—мабуть шашіль.*

Поточітися, чѹся, чишся, м. 1) Покачнуться, зашататься (о человекѣ). *Куди не піхнуть, туди й поточишся.* Ном. № 10689. *Турн перший заїдив Енея, що з пліч упала і керя, Еней був поточивсь назад.* Котл. Ен. 2) Броситься, побѣжать, поплыть. *Поточились із хати не озираячись.* Кв. *Півень кинувся йому в лице; поросята та индики поточились під ноги.* Левиц. *Щука плеснула хвостом да й поточилась на дно, а далі виплила.* Чуб. II. 112.

Поточний, а, е. Текущій; обыденный. *Поточні потреби.*

Поточуватися, чуюся, ешся, м. Покачиваться, пошатываться. *Загнибіда увійшов у кухню, поточуючись.* Мир. Пов. II, 76.

Потрѡва, ви, ж. Кушанье, блюдо. Ном. № 5171. *Ріжуть на потраву птицю або й порося.* Стор. МІр. 30. *Тут їли різні потрави і все з помив'яних мисок.* Котл. Ен. I. 18.

Потрѡвка, ви, ж. Родъ кушанья изъ мелкихъ кусковъ мяса, иногда съ примѣсью кусочковъ колбасы. МУЕ. I. 106. *Що потрѡвка, то поправка.* Ном. № 11537.

Потрапити, ся. См. Потрапляти, ся.

Потрапляти, ляю, еш, сов. в. потрапити, плю, пиш, м. 1) Попадать, попасть, дѣлать, сдѣлать въ мѣру, въ ладъ. *Скажи, дівчино, як тебе звати, щоб я потрапив до твоєї хати.* Чуб. V. 412. *Молоте та потрапляє, щоб солома їдоміша була скотині і не дуже вимолочує зерно.* Грин. I. 299. *Його в ступі не потрапиш.* Посл. *Я не потраплю з вами співати, а може й пісні такої не знаю, яку ви знаєте.* Котл. МЧ. 425. 2) Улучить время, выбрать время. *Ну й ми потрапили орати—саме в дощ.* НВолын. у.

Потраплятися, ляюся, ешся, сов. в. потрапитися, плюся, пишся, м. Попадать, попасть, попасться. *Доставий, що в руку потрапиться.* Чуб. I. 142. *Він у городі був да потрапився й до його.* Зміев. у.

Потрѡта, ти, ж. Утрата, издержка. *Лучиться, що чоловік зовсім дурни, а жінка вередлива та виадлива. Тоді вже округ горе та потрѡта.* Рудч. Ск. II. 174.

Потрѡтити. См. Потрачати.

Потрафити, флю, фиш, м. = **Потрапити.** *І збрехати добре не кождий потрафит.* Фр. Пр. 122.

Потрачати, чаю, еш, сов. в. потратити, трачу, тиш, м. Тратить, истратить, издержать, утрачивать, утратить. *Кинить, мов у горіжку окріп і силу даром потрачає.* О. 1861. IV. 158.

Потреба, би, ж. 1) Надобность, потребность, необходимость, нужда. *Викочує старий Грива той віз тепер на иншю потребу.* К. (ЗОЮР. II. 202). *Про його потребу я дав йому.* НВолын. у. *Вже яка потреба,—ні до кого не іду,—вона зарятує.* Г. Барв. 187. 2) Дѣло, битва. *Бодай тебе у первій потребі військовій перша куля спіткала.* Дума.

Потребен, бна, не = **Потрібний.** Ном. № 4750.

Потребизна, ни, ж. Потребность, нужда. *Хто мав при собі гроші, складав у громадську скарбовню на народні потребизни.* О. 1862. III. 25.

Потребіти. См. Потребляти.

Потребляти, ляю, еш, сов. в. потребіти, блю, біш, м. 1) Истреблять, истребить. *Хоробрый дух роскошями всипляли, кругом султана честь і правду потребляли.* К. МВ. XI. 151. 2) Истрачивать, истратить. *За тиждень пуд муки потребить.* Лебед. у.

Потребувати, бѹю, еш, м. Нуждаться въ комъ, чемъ. *Ми нових боїв не потре-*

буємо, ми старого бога любимо. Фр. Пр. 81.
Нащо ти нас потребуєш? АД. II. 119.

Потремтіти, мчú, тіш, гл. Подрожать.
Потретінній, я, в. Потретінне сукно. Сукно, въ основѣ котораго каждая третья нитка пеньковая. НВолын. у.

Потривати, ваю, еш, гл. Погодить, повременить, подождать. *Потривайте, я вам ще й не так зроблю.* Ком. II. 8. *Ось потривай миш,—я тут брод знаю.* ЗОЮР. I. 301.

Потримати, маю, еш, гл. Подержать. *Потримав деякі (книжки) в руках.* О. 1862. IX. 67. *Коня дайте, я потримаю.* Чуб. II. 628.

Потрінити, ню, ниш, гл. Съѣсть все, до остатка. *Так потримали, так поїли, що лише кістки лишили.* Драг. 275.

Потріб, би, ж. 1) Надобность, дѣло. *Купив оце й я собі на потріб дерева.* Каменец. у. *Сей оскіпок у потріб піде.* НВолын. у. *В нас іде на потріб ціла липа, а не колена.* Брацл. у. *Яворина все на потріб яку там купуєся.* Каменец. у. 2) Свой потріб. Естественная нужда, испражнение. ЕЗ. V. 189.

Потривати, ваю, еш, гл. = Потривати.

Потривбжитися, жуся, жишся, гл. Испугаться, взволноваться. *Всі його бачили і потривожжились.* Єв. Мр. VI. 50.

Потріпки, ків, м. мн. Ключки льна, опадающіе при трепаніи его трепломъ. Черниг. у.

Потріпувати, пую, еш, гл. 1) Потрепывать. *Вона стоїть собі та коноплі потріпує.* 2) Осуждать; ругать, поносить. *Не дуже лишень потріпуйте село, коли любите сільську мову.* Левиц. Пов. 170. *Сидить та потріпує своїх сусідок.* Потріпує сучим сином. Лубен. у.

Потріскатися, ваюся, ешся, гл. Потрескаться. *Ворота кам'яні од великого жару потріскались.* Стор. МПр. 42.

Потрішки, нар. Ум. отъ потроху.

Потріщати, щú, щіш, гл. Потрещать.

Потровити, влю, виш, гл. Употребить на кормъ. *Потровив солону скотиною.* Лебед. у. *Ні, він травою потровить (т. е. не выкосить на сѣно, а выпасетъ).* Лебед. у.

Потроїти, рою, іш, гл. Раздѣлить на три части.

Потропяти, плю, піш, гл. Истоптать, вытоптать. *Худоба потропила збіжжє.* Вх. Зн. 54.

Потрѣхи, потрѣху, нар. Понемногу. *Пара робиться туманом і потрѣху підні-*

мається вгору. Ком. II. 22. Ум. **Потрѣшну, потрѣшни, потрѣшечну.** *Бог дав їй усяко нашихні потрѣшки.* Грин. I. 7.

Потрощити, щú, щіш, гл. 1) Раздавить, разбить, изломать, раздробить. *Потрощили їм ноги на гамуз.* ЗОЮР. I. 76. 2) Съѣсть (во множествѣ,—о не жидкой пищѣ).

Потрудити, джу, диш, гл. Затруднить, побезпокоить. *Попа до себе потрудили.* Алв. 104.

Потрудитися, джуся, дишся, гл. 1) Потрудиться. 2) Богу потрудитися. *Проболѣть Борз. у.*

Потруїти, трую, іш, гл. Отравити (многихъ).

Потруїтися, труїмося, ітєся, гл. Отравиться (о многихъ). *Потруїлись тим зіллям поганим.* Шевч. 474.

Потрусни, син, ж. мн. Собрание небольшого числа гостей, лицъ болѣе близкихъ семьѣ, на другой день послѣ пирушки, для доѣданія и допиванія остатковъ отъ вчерашняго дня. Лубен. у. Слов. Д. Эварн.

Потрусити, шу, сиш, гл. 1) Потрясти. 2) Посыпать. *Потрусил борошном стіл та і викачуй паляниці.* Богод. у. 3) Обыскать кого.

Потруситися, шуся, сишся, гл. Потрястись.

Потрух, ху, м. 1) Сѣно, солома стертая, труха. Черк. у. 2) мн. **потрухі.** Потроха. Маркев. 159.

Потрухлий, а, в. Сгнившій (о деревѣ).

Потрухлявити, вію, еш, гл. = Потрухнути.

Потрухнути, ну, неш, гл. Сгнить (о деревѣ). *Потрухли чумацькі вози і занози.* Ком. Пр. № 1271.

Потручати, чаю, еш, гл. Потолкать.

Потрюхкати, ваю, еш, гл. Потрусить мелкимъ шагомъ? *От потрюхкав собі віл помалу.* Чуб. II. 154.

Потряска, ки, ж. Родъ танца Вл. Лем. 454.

Потрясті, сú, сєш, гл. 1) = Потрусити. Св. Л. 281. 2) Помчаться. *І потрясла (в танці), аж вітер віє.* Св. Л. 206.

Потряхати, хаю, еш, гл. Встряхивать. *Підняли його на руки. Я потряхав-потряхав його,—так ні, він неживий був.* Новомоск. у.

Потуга, ги, ж. 1) Сила, мощь. *Царство Боже прийде в потузі.* Єв. Мр. IX. I. *Перемогла б нечисту силу ти пречистою*

потуюю своєю. К. Дз. 166. 2) Военная сила, войско. *Та підтягай, малий джуро, та попруж стуга, бо буде ж нам, малий джуро, велика потуга.* Мет. 401. *А я (Богд. Хмельн.) ляхів не боюся і гадки не маю, за собою великую потугу я знаю, іще й орду татарськую веду за собою.* Гол. I. 4. 2) Потугу чути. Предчувствовать бѣду (отъ какой—либо силы). *Не лай мене,—каже кінь,—як мені не вбивається (в землю), коли я потугу чую.—Яку ж ти потугу чуєш?—пита хлопець.—А таку: як насипле мати тобі борщу, то ти не їж та за вікно вилий, бо як попоєси, то більш тобі не жить.* Грин. I. 150. Ум. Потугонька. *Деся на свою головоньку потугоньку чую.* Рудч. Чп. 185.

Потугішати, шаю, еш, м. Сдѣлаться туже.

Потугонька, ки, ж. Ум. отъ потуга.

Потугувати, гую, еш, м. Мучаться въ родахъ. *Роди були тяжко трудні: потувала наша Мотря два дні и дві ночі.* Мир. ХРВ. 22.

Потужавіти, вію, еш, м. Сдѣлаться тверже (напр. о кочняхъ капусты, о землѣ, высыхающей послѣ дождя).

Потужіти, жу́, жиш, м. 1) Поплакати, поголосить. 2) Стянуть, натянуть туго, туже. Вх. Уг. 262. *Ніжки йому зав'язали, ручки потужили, ой так Штолу молодого заболіли жили.* ЕЗ. V. 34.

Потужний, а, в. Могучій, мощный, сильный. *Поскидав потужних з престолів.* Єв. Л. I. 52. *Потужна вода йшла.* Кролев. у. *Учора раб, сьогодні царь потужний.* К. ЦН. 293.

Потужние, ка, м. Союзникъ, помощникъ, доставляющій помощь своєю силою. К. Кр. 21. К. ПС. 13. *Редшиде й Кантеміре... ви зорями-ясними засіяли, Ісламові потужниками стали.* К. МБ. 152.

Потужно, нар. Сильно, мощно, могутственно. *Одна струна дзвенить потужно в мене, мов те перо орлине против бурі.* К. Бай. 11. *Як потужно, як безмірно можно любити.* Г. Барв. 496.

Потуманити, ню, ниш, м. Одурачити (многихъ).

Потуманіти, нію, еш, м. 1) Покритися туманомъ, затуманитися. 2) Одури́ть. *З ляхами потуманіли й ми.* К. ПС. 28.

Потупати, паю, еш, м. 1) Пойти, пойти стуча ногами. *Потупали діти.* МВ. (О. 1862. I. 91). 2)—що. Оставить слѣды

на чемъ, ходя. *Ступенці на пісочку зна-ти: русалочки потупали.* Г. Барв. 351.

Потупіти, плію, пиш, м. Иступить (во множествѣ). *Обидва ножі потупили,—тепер чим хоч, тим і криши.* Черниг. у.

Потупотіти, чу́, чеш, м. Затопать, побѣжавъ.

Потур, ру, м. Поблажка, потворство. *Потуру дітям не даю, навчаю.* Г. Барв. 437. *Потуру не давав Василеві, щоб ще іри з того чого не вийшло.* Г. Барв. 387.

Потурання, ня, с. Потворствованіе.

Потурати, раю, еш, м. 1) Потворствовать, поблажать, мирволить. *Ей, не потурай дитині змалечку, бо на старість з його не буде людей.* Канев. у. *Не потурай, дівчинонько, моїй розмовоні.* Мет. 83. 2) Обращать вниманіе. *У петрівку не можна всіх пісень співати, а ми не потураємо на те, співаємо всіх.* Уман. у.

Потурбітися, блюся, бїшся, м.—**Потурбуватися.** *А я оженився, не довго нажився, тільки потурбився.* Грин. III. 396.

Потурбувати, бую, еш, м. Побезпокоить. *Дід потурбує свою старість.* О. 1861. X. 56.

Потурбуватися, буюся, ешся, м. Побезпокоиться.

Потурготіти, гочу́, тіш, м. Погремѣть, постучать.

Потуріти, рю́, ріш, м.—**Потурлити.** Ном. № 12822.

Потуркати, каю, еш, м. 1) Поворковать. 2) Поговорить нѣкоторое время одно и то-же, не переставая.

Потуркотати, кочу́, чеш, м. 1) и 2)—**Потуркати.** 3) Постучать; побарабанить.

Потуркотіти, кочу́, тіш, м.—**Потуркотати.**

Потурліти, лю́, ліш, м. Погнать. *Мерцій потурлив барана на ярмарок.* Грин. II. 276.

Потурляти, ляю, еш, м. Растолкать, потолкать (многихъ); разогнать. *Потурляв він їх.* Павлогр. у.

Потурна́к, ка́, м. Ренегать (отуречившійся). Желех.

Потурна́цтво, ва, с. 1) Ренегатство, принятіе турецкой національности и ислама. 2) соб. Ренегаты (отуречившіеся). *Обманював... сонне потурнацтво над Босфором.* К. Дз. 75.

Потурна́чка, ки, ж. Ренегатка (отуречившаяся).

Потурну́тися, ну́ся, нѣшся, м. По-

гнаться. *А він як потурнется за мною! я навітки.* Павлогр. у. (Залюбовск.).

Потурчати, чу́, чиш, и. = Потуркати.

Потурчати, чу, чиш, и. Отуречить.

Потурчати, чуся, чишся, и. Отуречиться. АД. I. 233. *Потурчився, побусурманився для панства великого.* АД. I. 209.

Потуха, хв, ж. 1) Прибодреніе? *Де в хаті свекруха, там сину потуха, а невістка ходить, як прибита муха.* Грин. III. 300. 2) Випити на потуху. Випить въ заключеніе. *На потуху випийте четвертуху.* Ном. № 11543. *Далі митнув з пляшки на потуху горілки.* Стор. МІр.

Потухати, хāju, еш, сов. в. потух-(ну)ти, хну, неш, и. Потухать, потухнуть.

Потушити, шү, шиш, и. Потушить.

Потьмарити, рю́, ріш, и. Помрачить.

На святому небі усі звізди потьмарило. АД. I. 194. *Половина сонця й місяця у тьму потьмарило.* АД. I. 190.

Потьмаритися, рюся, рішся, и. Помрачиться. *Сонце потьмаритися.* Г. Барв. 522.

Потьбк, ку, м. Струя, потекъ. *Піт котився з їх потьбоками.* Левиц. Пов. 4.

Потьбпати, паю, еш, и. Пойти, шлепая по грязи.

Потьбпатися, паюся, ешся, и. = Потьбпати.

Потьбхвати, каю, еш, и. Побиться въ некоторое время (о сердцѣ). 2) Пощелкать (о соловѣѣ).

Потюпати, паю, еш, и. Пойти или побѣжать мелкими шажками; побѣжать рысдой. *Коні заржали, почувши муову пашу, потюпали і зникли з очей.* К. (ЗОЮР. II. 202). *Вовк тоді потюпав у ліс.* Драг. 59.

Потя́, тяти, с. 1) Птенець; цыпленокъ. Вх. Пч. II. 11. *Стало потя на ворота та й ніє, та й ніє.* Гол. III. 438. Ум. **Потятко.** *А з потятком своїм всю ніч розмовляли.* Гол. III. 387. 2) — татарське. Чайка. Вх. Пч. II. 15.

Потяг, гу, м. 1) Влеченіе, побужденіе, стремленіе. *У його потяги до танців та до скоків.* Рк. Левиц. 2) Доходъ, прибыль. *Нема потягу.* НВолын. у. 3) Поѣздъ. 4) Ремень у сапожниковъ, которымъ придерживается сапогъ или доска на колѣняхъ. Вас. 161. 5) Длинная и узкая полоса бураковъ или винога посѣва, далеко потянувшаяся въ поле. Рк. Левиц. 6) мн. Потягиваніе. *Потяги напали мене.* НВолын. у. (Лобод.).

Потя́га, ги, ж. Возка тяжестей? *Та ся коняка не до біи, а до потяги: дивіться, які ноги крубі.* Канев. у.

Потяганка, ки, ж. Женская крытая шуба. Черниг. у.

Потягати, гаю, еш, сов. в. потягті, гну́, гнеш, и. 1) Потягивать, потянуть. *Козак сердега люлечку потягає, у кобзу грає-вираває.* Мет. 446. 2) Покрывать, покрыть (мѣхъ). *Кожух, сукном потягнений.* Борз. у. *Думаю потягити свою кожушку черкасином.* Черниг. у. 3) Ударять, ударить (кого). Мир. ХРВ. 9. *Ентел потяг не по охоті. Дареса, щоб його він знав.* Котл. Ен. II. 19. 4) Стремиться къ чему, желать чего. *Парубок дівку любить, а вона за інчим потігав.* ЕЗ. V. 97. *Вона его... щире любила, а він ї не потігав сватати.* ЕЗ. V. 96. См. Потягати.

Потягатися, гаюся, ешся, сов. в. потягтіся, гну́ся, гнешся, и. Потягиваться, потянуться. *Не іудитися на людину потягатися, бо вмере.* Грин. II. 25.

Потягачка, ки, ж. Потягота, потягиванье членовъ. *Яка там тебе потягачка напала?* ЕЗ. V. 188.

Потяглий, а, е. Отлогій и длинный. *Потягла гора.* Могил. у.

Потягті, гну́, неш, и. 1) Потянуть. *Потягни за кінець, то воно й роз'яжеться. Потягни ломаку до себе.* 2) Потащить, повезти. *Тут, брате, коні не потягнуть.* О. 1861. IV. 57. 3) Потащиться, пойти. ЗОЮР. I. 13. *Де ж Ярема? Взявши торбу, потяг у Вільшану.* Шевч. 134. *Потяги за ворота.* Св. Л. 3. 4) — за ким. Взять чью сторону. Алв. 111. *За нас руку потяг Сим.* 231. 5) См. Потягати 2, 3.

Потягтіся, гну́ся, нешся, и. 1) Потащиться. *Потяглась і вона за москалями* 2) См. Потягатися.

Потяжкий, а, е. Тяжеловатый.

Потяжко, нар. Тяжеловато. НВолын. у.

Потязь, зі, ж. Длинное озеро, длинное болото. Мпж. 190. Длинныя полосы воды, оставшіяся послѣ разлива на поемныхъ мѣстахъ. Алекс. у.

Потякувати, вую, еш, и. = Натякати. Алекс. у.

Потяти, тну́, тнеш, и. Изрубить.

Потятко, ка, с. Ум. отъ потя.

Поуз, нар. = Повз. *Поуз мій двір, ворітечка голубка летіла.* Мет. 252. *Сади-виногради в воду поринають; поуз берег ясні смуги як срібло сияють.* К. Досв.

Поурмлений, а, е. Тронутый скотиной

при пастьбѣ, съѣденный сверху (о трапѣ). *Сильніші віви, вистоявшись за день, ідуть швидко, зривають тільки вершки з трави так, що ззаду, котрі віви слабіші, а наче джмятка, не можуть пастися, бо поурмленої трави віви не їстиме.* О. 1862. V. Кух. 33.

Пофальшувати, шую, еш, и Поддѣлать (во множествѣ). К. Кр. 34.

Похабѣтися, бліюся, бишся, (чогось), и. Оставлять, покидать. Вх. Зн. 54.

Похававати, каю, еш, и. Покричать (о перепелѣ).

Похазяйнувати, ную, еш, и. Похазяйничать.

Похалаштати, таяю, еш, и. Оскопить (многихъ).

Похамаркати, каю, еш, и. Побормотать.

Похапати, паю, еш, и. Расхватать. *Дочок шляхетських і старшинських козаки собі за жінок силою інших похапали.* К. ЧР. 357.

Похапний, а, ё. Быстрый въ движеніяхъ, пряткій.

Побапцем, нар. Поспѣшно, торопливо. *Побапцем звінчалися, щоб не розлучила нас пані.* МВ. (О. 1862. III. 68).

Похарамаркати, каю, еш, и. = **Похармаркати**.

Похарарудитися, джуся, дишся, и. Попугаться нѣкоторое время (о лошади).

Похарцизувати, зую, еш, и. Поразбойничать.

Похарчати, чую, чиш, и. Похрипѣть.

Похарчати, чую, чиш, и. = **Похарчувати**.

Похарчѣтися, чуюся, чишся, и. Покормиться; поестоловаться нѣкоторое время. *Дали їй мис тилько на дорогу, щоб вона мала похарчѣтися.* Чуб. II. 67.

Похарчувати, чую, еш, и. 1) Покормить нѣкоторое время (людей), поестоловать. 2) Накормить. *Тра похарчувати чоловіка, тра й скотині його щось дати їсти.* О. 1862. VI. 97. *Він їх файно приймив, похарчував.* Гн. I. 81.

Похва, ви, ж. = **Піхва**. *В похву шаблю не ховаю.* Лукаш. 37.

Похвал, лу, м. = **Похвалка**. Радом. у.

Похвалѣ, лі, ж. 1) Похвала; одобреніе. *Ми тобі похвалу написали.* Г. Барв. 9. 2) Слава, гордость (т. е. то, чѣмъ можно гордиться). *Ой спасибі ж тобі, похвало України велика, що ти нас слобонила з свого бесурменського лиха.* К. МВ. XII. 280. 3) Суббота 5-й недѣли великаго поста.

ЕЗ. V. 208. *На похвалу сорока яйцем похвалиться.* Ном. № 425.

Похваленство, ва, с. Угроза.—робіти. *Угрожать. Тепер похваленство робе—уб'ю, каже.* НВолын. у.

Похвалити, ся. См. **Похваляти**, ся.

Похвалка, ви, ж. Угроза. *Плюньте ви на його похвалки.* Мир. Пов. I. 164. *Василь на похвалках живе.* Черк. у. *Похвалки ті нічого не варті.* НВолын. у.

Похвальный, а, е — тиждень. *Пятая недѣля великаго поста.* Ном № 425.

Похвальшувати, шую, еш, и. = **Пофальшувати**.

Похвалѣти, ляю, еш, сов. в. похвалити, лю, лиш, и. Одобрительно отзываться, отозваться, хвалить, похвалить, одобрять, одобрить. *Те, що треба б не похваляти, а ганити.* О. 1861. XI. 103. *Яка гарна молода! похваляли деякі.* Стор. МПр. 77.

Похвалѣтися, ляюся, ешся, сов. в. похвалитися, люся, лишся, и. 1) Угрожать (словами), произносить угрозы. *Похвалѣється бити мене.* НВолын. у. *Він похвалявся, похвалявся на Василя, та таки й домостивсь.* Черк. у. *Яконом похваливсь бити його.* Рудч. Ск. I. 167. 2) Сообщать, сообщить, рассказать о чемъ. *Похваливсь я йому, а він другому.* Кролев. у. *Молодці похваляються, що вона (попада) обіхидлива з народом.* Г. Барв. 132.

Похварбувати, бую, еш, и. Окрасить. НВолын. у.

Похват, ту, м. Въ выраж.: на похвѣти. *Подъ рукой. Що є в хаті на похвѣти?—Клямка.* ХС. III. 61. *Та держить нагаечку на похвѣти.* Грин. III. 84.

Похватати, таяю, еш, и. = **Похапати**.

Побхватий, а, ё. Скорый, быстрый. *Побхваткий кінь.* НВолын. у.

Похватний, а, ё. Удобоподвижный, удобоносимый, удобный для взятія. *Занялась хата—та пожарні бочки похватні—скоро води привезли.* Міус. окр.

Похверцювати, цюю, еш, и. Поцеголять.

Похвилювати, люю, еш, и. Поволновать.

Похвилюватися, лююся, ешся, и. 1) Поволноваться. 2) Взволноваться (во множествѣ).

Похвицькати, каю, еш, и. = **Похвосцькати**.

Похвицати, цаю, еш, и. Побрыкать нѣкоторое время.

Похворатися, раємося, етєся, гл. Заболѣть (о многихъ). *Усі у нас похворалися.* Зміев. у.

Похворіти, ріємо, ете, гл. Заболѣть (о многихъ). *Воли похворіли.* Рудч. Чп. 89.

Похворостіти, щу́, стіш, гл. Побить хворостиною, постегать (кого).

Похвортунити, нить, гл. безл. Повезти (кому), удался.

Похвбстатися, таюся, ешся, гл. Поволочиться, потащиться сзади хвостомъ.

Похвбськати, каю, еш, гл. Постегать (прутомъ, кнотомъ).

Похибнути, ну́, нѣш, гл. Покачнуть.

Похибнутися, ну́ся, нѣшся, гл. Покачнуться.

Похизуватися, зуюся, ешся, гл. Пошегодять. Сим. 214. *Вам хочеться похизуватись у моему кобеняці.*

Похіл, лу, м. Наклонъ. *Малий похил у сієї сохи.* Волч. у.

Похілий, а, е. 1) Склонившийся, наклоненный, наклонный. *Похилеє та дерево та ялина.* Мет. 175. *На похиле дерево і кози скачуть.* Посл. *Гора похила до річки.* Волч. у. *Він горбатий, а я похила, тим я його полюбила.* Мил. 103. 2) Покорный 3) О лѣтахъ: преклонный. *Ще ж бо ти на світі у похилих літах не зовсім одишня.* К. Досв. 142.

Похілистий, а, е==**Похилий 1.** *Шапка чорна, похилиста.* ЗОЮР. I. 97

Похілисто, нар.==**Похило.**

Похиліти, ся. См. Похиляти, ся

Похіло, нар. Наклонно.

Похільний, а, е==**Похилий 1** *Похильнеє дерево похилляється, а покірливе дитятко поклоняється.* Нп. *Ніде мені постояти під похильним тином* Мил 73.

Похильчастий, а, е==**Похильний.** *Похильчаєє то дерево—ялина.* Нп. *Ямка похильчаєє — яма, расходящаяся кверху.* Волч. у.

Похиляти, ляю, еш, сов. в. похиляти, лю, лиш, гл. 1) Склонять, склонить, наклонять, наклонить. *Скрізь же ти, буйнесенький, по полю гуляєш, шумиш, гудеєш, висвистуєєш, тирсу похилляєєш.* О. 1861 XI. 44. *Тоді Кішка Самійло... на чердак виступав, червоної, хрещатії, давній короєви із кишені винімає, роступив, до води похилив.* АД. I. 218. 2) == **Похилятися, похилитися.** „*Десь у мене був з кулями гаман,— я ж тобі гостинця дам.*“ *Як став йому гостинці послати, став татарин з коня похиляти.* АД. I. 173. **Похилило на нас.**

Склонилось въ нашу сторону. Волч. у. 3) **Преимущ. сов. в.** **Пойти куда.** *Хведір... тихо похилив по за церквою.* Мир. Пов. I. 137.

Похилятися, ляюся, ешся, сов. -в. **похилитися, люся, лишся, гл.** Наклоняться, наклониться. *На долині ярочина хоче похилитися.* Мет. 16. *Червона калина похилляється.* Грин. III. 388.

Похимерувати, рую, еш, гл. Причудничать нѣкоторое время.

Похиморбдити, джу, диш, гл. 1)==**Похимерувати 2)** **Поколдовать** нѣкоторое время.

Похиріти, ріємо, ете, гл. Заболѣть (о многихъ). *Бодай же вам, чумаки, воли похиріли.* Рудч. Чп. 90.

Похирляти, ляю, еш, гл. Проболѣть нѣкоторое время. *Так збили, що ледво живого додому привезли.* *Похирляв і в недозві вмер* ЕЗ. V. 31

Похистіти, щу́, стіш, гл. Защитить, укрыть, спрятать. *Ти мене захисти, бо він дуже напада.* Новомоск у. (Залюбовск.).

Пбхит, ту, м. Качанье, раскачиванье. *Одним похитом вивернув з землі кілок.*

Похитати, таяю, еш, гл. Пошатать, покачать.

Похитатися, таяюся, ешся, гл. Пошататься, покачаться.

Похитіти, хичу́, тіш, гл. Скрыть, утаить, покрыть, не выдавать. *Як би знав, що вбито чоловіка, то я б доніс, я не ми би сього похитити,— як то можна.* *Екатеринос. у.* *Він давав мені п'ять карбованців, щоб не виказував на його: похити мене, каже.* *Так я не взяв грошей і сказав, що не похитю* Павлогр у. (Залюбовск.).

Цохитнути, ну́, нѣш, гл. Пошатнуть, покачнуть.

Похитнутися, ну́ся, нѣшся, гл. Пошатнуться, покачнуться

Похитрувати, рую, еш, гл. Похитрить

Похитувати, тую, еш, гл. Пошатывать, покачивать. *Сидить ворон над скалою, похитує головою.* Лукаш. 134. *Цокоцуть жінки, похитуючи головами.* Мир. ХРВ 23.

Похитуватися, туюся, ешся, гл. Пошатываться, покачиваться.

Похитуні, похитусі, гл. Дѣтск. качать.

Похід, ходу, м. 1) **Пбхід.** Походка, поступь. *У обох похід однаковий. як увечері, то й не розбереш, котрий іде: чи той, чи сей.* Новомоск. у. *Видно пана по*

походу. Лебед. у. *Похід жвавий і моторний.* Грин. III. 610. У кожного звіря в *платні* є свій похід. О. 1862. II. 63. 2) *Похід.* Походъ. См. Поход. Ум. Походець. *Не Марійн то походець, то Марійн миш убо-рець.* АД. I. 303.

Похідний, а, в. 1) Быстрый въ ходь-бѣ? *Приступит до мене своїми ніжками похідненькими.* ЕЗ. V. 109. 2) О мельницѣ: передвижной, пловучій. *Похідні млини.* Лебед. у. 3) О погребѣ: не вертикально выкопанный, а въ видѣ подвала; подвалъ. У нас *погріб похідний.* Константиногр. у. Ум. Похідненький.

Похідний, я, в. Походный. К. ЦН. 283.

Похідня, ні, ж. Перекидной мостикъ, напр. отъ берега до барки, до мельницы, и т. п. Гадац. у.

Пб́хін, хону, м. Влечение, склонность къ чему. Желех.

Пб́хінкій, а, в. Скорый, бойкій, живо-й, прыткий. *Похіпкий хлопчак.* НВолын. у. *Похіпкий кінь.* НВолын. у.

Пб́хінко, нар. Скоро, бойко, прытко.

Похіпливий, похіпній, а, в. 1) Про-ворный, быстрый. *Високого зросту, коща-вий, похіпливий, жвавий.* МВ. II. 136. 2) Понятливый, быстро схватывающій, вос-примчивый. *Похіпна дитина.* НВолын. у. *Не похіпне якась.* НВолын. у. 3) = **Похват-ний.** *Чарка—найпохіпніше діло.* НВолын. у.

Похіснуватися, н́юся, вшся, и. = **Покористуватися.**

Похлепн́тися, н́ся, н́шся, и. = **Похлипнутися.** *Похлепнеться за їжею.* Ном. № 11798.

Похлеп́тати, пчу́, чеш, и. Похлебать, поlovakать. Желех. *Собака похлептав трохи з миски боршу та й пішов.*

Похли́ватися, на́юся, вшся, сов. в. похлину́тися, н́ся, н́шся, и. Поперх-нуться, захлебнуться. *Замби́да похлинувся, закашлявся.* Мир. Пов. II. 52.

Похлі́бити, блю́, б́ш, и. Поддержи-вать кого, потянуть руку за ќмъ. *Я по-хлібив за ним.* Черк. у.

Пб́хлопні, нів, м. Лапти, подплетен-ныя пенькою.

Похлю́постатися, пощ́ся, щешся, и. Поплескаться. *Пірнув разів тричі, похлю-постався та й на беріг.* О. 1862. VIII. 25.

Похля́нути, немо, нете, и. То-же, што и охлянути, но о многихъ. *Гуси по-хляли без води.* Борз. у.

Похмарі́ти, рю́, р́ш, и. Помрачить,

закрыть тучами. *Половину сонця-місяця похмарило.* АД. I. 197.

Похмарі́ти, рить, и. безл. = **Нахма-рити.** *Сонце було вяснилось, а потім ун'яте нахмарило.* Богод. у.

Похмарі́тися, риться, и. безл. По-крыться тучами. *Вяснилось було, потім знову похмарилось.* Харьк. у.

Похмарі́ти, ріе́, и. безл. = **Похмарі-тися.**

Пб́хмарний, а, в. Пасмурный.

Пб́хмарно, нар. Пасмурно. Міус. окр.

Похмелі́ти, ся. См. Похмеляти, ся.

Похмелі́яти, ляю́, вш, сов. в. похме-лі́ти, лю́, лиш, и. Опохмѣлять, опохмѣ-лять. *Весь деньочок головоньку похмеляла.* Грин. III. 325.

Похмелі́тися, ляю́ся, вшся, сов. в. похмелі́тися, лю́ся, лишся, и. Опохмѣ-ляться, опохмѣлиться. *Троянці з хмелю просинались, скучали, що не похмелялись.* Котл. Ен. IV. 20.

Похмі́лля, ля́, с. Похмѣлье. *Єсть мені, братіки, із хмелю похмілля.* Мет. 249. Ум. **Похмі́лленько.** Грин. III. 7. **Похмі́ллячко.** Грин. III. 324.

Похмі́льний, а, в. Больной отъ пе-репоя. *Не так моя головонька п'яная, як похмільная.*

Похмуратися, рається, и. безл. = **На-хмарити.** *Похмуралося на дворі.* Вх. Лем. 455.

Похму́рий, а, в. Угрюмый.

Похму́ритися, рю́ся, р́шся, и. На-дуться, разсердиться. *Чи вилаяв, чи не вилаяв, зараз похмурилась і пішла з хати.* Каменец. у.

Похмурі́ти, рію́, вш, и. Нахмуриться, придти въ дурное расположение духа (о многихъ). *Усі похмурили, зажурилися.* Мир. ХРВ. 140.

Похму́рний, а, в. Пасмурный. *Над Невою під силами, при похмурнім сонці, ти поліг еси, мій друже, на чужій сто-ронці.* О. 1861. III. 10.

Похму́ро, нар. Угрюмо. *Якось похмуро озирались вони.* Стор. МПр. 50.

Похню́па, пи, об. Человѣкъ, постоянно смотрящій въ землю, угрюмый.

Похню́пий, а, в. Опустившій голову, угрюмый.

Похню́пити, плю́, пиш, и. Опустить (голову), повѣситъ (носъ). *Позад всіх ішов молодий, похнютивши ніс.* Стор. МПр. 55.

Похню́питися, плю́ся, пишся, и. По-вѣситъ голову. *Еней похнютивсь.* Котл. Ен. III. 16.

Поховання, ня, с. Похорони, погребеніє. *Бог його зна, що воно за пошесть така! ото прийшов чоловік з другого села на поховання та й сам умер з холери.* Лубен. у.

Поховати, в'аю, еш, и. 1) Спрятати. (во множ.). *В сій річці скарби поховали.* ЗОЮР. I. 55. 2) Похоронити. *Смерти нашої доглядати, тіло наше козацьке молодечке в чистім полі поховати.* Макс. (1849), 18. *Ой викопай, мати, глибокую яму та поховай, мати, сю славную пару.* Мет. 96.

Поховатися, в'аємося, етєся, и. Спрятатися (о многихъ). *Духом, як миші, поховались козаки у ту нору.* Стор. МІР. 111.

Похід, ду, м. 1) = Похід 2. *Убирайся, козаченьку, завтра поход буде.* Мет. 22. 2) Свадебное шествіє. *Йшли із церкви молодії, роду честь і слава. Перезва несласть за ними, з хат старі і діти вибіали, поспішали на поход глядіти.* Мкр. Н. 37.

Похіда, дя, ж. = Похід 1. *Уж. Похідонька.* О. 1862. IV. 22.

Походенька, ків, м. Хожденіє, постійное хожденіє. *Походеньки та посиденьки справляє.* Левиц. КС. 66. *А він по всяк час у походеньках.* Харьк. г.

Похідець, дця, м. Ум. отъ похід.

Походжати, дж'аю, еш, и. Похаживать. *Косарики косять, а вдівочка походжає, дрібними сльозами покоси поливав.* Мет. 315.

Походистий, а, е. Отлогій, съ легкими склонами. *Походиста гора.* Вх. Лем. 455.

Похідити, джу, дш, и. Походити, быть похожимъ. *Такий він був тихий, звичайний... і на панича не походив.* МВ. (О. 1862. III. 44). *Він більш походив на звірюку, як на чоловіка.* Стор. МІР. 83.

Похідити, дж'у, дш, и. 1) Походити. *Єсть у мене гарний хлопець, я його любила, то він буде припадати, де я походила.* Грив. III. 222. *По тобі похідить ще й лояна—будешь еше и палкой битъ.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 83). 2) Износити. *Батеньку-юлюбоньку! не тівайся на мене, що-м ті хліб переїла, сукні-м ті походила.* О. 1862. IV. 15. 3) Забеременѣть (о коровѣ). *Раненько походили корови, раненько й попрокидалися.* Змієв. у.

Походнє, нбго, с. Плата въ цехъ отъ вновь поступающаго. Козел. у.

Походня, нбї, ж. Музыкальная пьеса къ свадебному шествію. *Походню оп'яті заграли: і отець, і мати виражають молодую в церкву—покривати.* Мкр. Н. 37.

Походній, я, е = Похідній. *Лицяєсь серед походньої тривоги.* К. Бай. 28.

Походонька, ки, ж. Ум. отъ похода.

Походючий, а, е = Походящий. *Походюча ступа.* См. Ступа. Шух. I. 104. 162.

Походющий, а, е. 1) = Походящий. *Походюща осивниця.* Лохв. у. 2) Перехожій, пеживущій постійно въ одномъ домѣ. *Походющий кіт.* НВолын. у.

Походящий, а, е. Передвижной, переносной. *Походящий стіл.* Змієв. у.

Похож'алий, а, е. О человекѣ: непосидящій; о вещи: переходящій изъ рукъ въ руки. Рк. Левиц.

Похож'ати, ж'аю, еш, и. = Походжати. *По ринку він похожає.* Макс. *В дорожках шатах похожали.* О. 1862. I. 57.

Похолодіти, дж'у, дш, и. Охладити

Похолоднішати, шаю, еш, и. Сдѣлаться холоднѣе. Ком. II. 48.

Похолонути, ну, неш, и. 1) Охладѣть, застыть. 2) Застыть (со страха). *З жахом і мовчки дивились на свого отамана: у всіх похололо на душі.* Стор. *Ми всі так і похолонули на місці, а на думці у всіх: Кармалюк.* КС. 1883 II. 467.

Похоп, пу, м. Влеченіє. *Нема похопу до роботи.* НВолын. у

Похопіти, плію, пиш, и. Схватити, перенять, воспринять, понять. *Він гарного не похопить, а погане зараз.* НВолын. у. *Я йому казав, але він не похопив, та через те й склалось отаке.* НВолын. у.

Похопітися, пліюся, пишся, и. Пощипити, успѣть. *Подождіть, я вам постелю,—похопилася Одарка і хутко помостила подушку.* Мир. Пов. II. 113. *Сяде на покуті, немаче вона голова в селі, розпустить язика... А я сижую, мов дурна, не можна мені за нею й словом похопитись.* Левиц. ПІО. I. 364.

Похопливий, а, е = Похіпливий. *Пропадуть мої конопельки! подумала Кайдашиха: похоплива невісточка попряде їх собі на полотно.* Левиц. КС. 71.

Похопній, а, е = Похіпливий 1. *Моторна та похопна дівчина.* Г. Барв. 180.

Похоріти, ріємо, ете, и = Похворіти. *Тоді саме наші діти похоріли.* Васильк. у.

Похорон, ну, м. Похорони. *Та дала вельможна три тисячі гроший, ой щоб ісправити похорон хороший.* Гол. I. 64. **Темний похорон.** Въ кобзарской думѣ такъ названо растерзаніє мертвеца звѣрями и птицами. *Вовчі-сірохманці нахождали, орми-чорнокрильці налітали, в головках сідали,—*

хотіли задалегоду живота темний похорон одправляти. АД. I. 117.

Похоронка, *кн, ж.* Скрытное, секретное мѣсто. *Я всі її похоронки знаю.* Богодух. у.

Похоронній, *а, е.* Похоронный; траурный. *І Божий світ сукном похоронним окрився.* К. МХ. 35.

Похороння, *ня, с.*—Похорон. *Скільки хто хотів, стільки за похороння й брав.* ЗОЮР. II. 288.

Похоробшуватися, *шуюся, ешся, и.* Красоваться, охорашиваться.

Похорувати, *р'юю, еш, и.* Проболѣть нѣкоторое время.

Похоруватися, *р'ємося, етеса, и.* Заболѣть (о многихъ). *Восько похорувало сі.* Гн. I. 157.

Похотіти, *хочу, чеш, и.* Пожелать (о многихъ). *Ми вже тут аж спати похотім.* Киев. у. *Хто його зна, чи похотять люде.* Каменец. у.

Похотітися, *четься, и.* безл. Захотѣться.

Похобчувати, *чую, еш, и.* Хотѣть. *Батько каже: сватай, так дівка не похоче.* НВолын. у.

Похобчуватися, *чується, и.* Хотѣться. *Вже пора полуднувати, бо таки трошки й похочується.* Радом. у.

Похрамини, *мин, ж. мн.* Празднованіе на второй день храмоваго праздника. *Мало їм храму, ще похрамини вишдали.* Лохв. у.

Похреbt, *ту, м.* Хребетъ, спина. *Бик має міцний похреbt.* Вх. Лем 455.

Похрѣbtина, *ня, ж.* 1) Крестецъ, хребетъ. Константиногр. у. Хребетъ. Харьк. у. 2) Боковая часть сѣдла. Шух. I. 252.

Похрѣсник, *ка, м.* Крестникъ. ЕЗ. V. 196. Каменец. у. *Я йому хрещений батько, не мій похрѣсник.* Брацл. у.

Похрѣсниця, *ці, ж.* Крестница. Каменец. у.

Похрѣстини, *тин, ж. мн.* Празднество на второй день крестинъ. То-же, что и продірини, очедірини. Мил. 27.

Похрѣстити, *щ'у, стиш, и.* Окрестить (многихъ). *Може б ти мені діти похрѣстив?* Грин. II. 5. *Вікна похрѣстила.* Грин. II. 97.

Похрѣститися, *тимосся, титеса, и.* 1) Перекреститься (о многихъ). *Похрѣстивсь, ударили три поклони.* Г. Барв. 240. 2) Окреститься (о многихъ).

Похрїпнути, *немо, нете, и.* Охрип-

нуть (о многихъ). *Челядь цілісіньку ніч колядує, аж похрїпне сердшина.* О. 1862. IV. 87.

Похрїстбсатися, *саюся, ешся, и.* Похристосоваться. *Похрїстосавшись з хазяїном, підійшов до батюшки.* Мир. Цов. II. 60.

Похрїбостіти, *бощ'у, стїш, и.* Захрустѣть, напр. *идя въ лѣсу по сухому валежнику.* Вх. Зн. 54.

Похрїптї, *п'у, пѣш, и.* Похрапѣть нѣкоторое время.

Похрїумати, *маю, еш, и.* Съѣсть что-либо хрустящее. *Усі кісточки похрїував.*

Похрїумкати, *каю, еш, и.*—Похрїумати.

Похрїумтіти, *мч'у, тїш, и.* Похрустѣть.

Похрїумчати, *мч'у, тїш, и.*—Похрїумтіти.

Похрїupati, *паю, еш, и.*—Похрїумати.

Похрїустати, *таю, еш, и.*—Похрїумати. *Я ж, каже (лис), похрїував їх (ятленят).* Грин. II. 5.

Похрїякати, *каю, еш, и.* Захаркать.

Похрїпатися, *паюся, ешся, и.* Потрескаться, поколоться. *Похрїпався човен.* Лебед. у.

Пох'уднути, *немо, нете, и.* Похудѣть. *Як воли в мене умикнули за весь день хоч отаке стебло, то най мені очі з лоба вибере, а ти кажеш: худі! хиба за день не пох'уднуть?* Каменец. у.

Пох'укати, *каю, еш, и.* Подуть (ртомъ). Чуб. II. 191.

Похурдѣлити, *лю, лиш, и.* Покрутить (о вѣтрѣ).

Похурманувати, *н'юю, еш, и.* Позаниматься извозомъ.

Похурчати, *ч'у, чїш, и.* Пожужжать отъ быстрого вращенія (о веретенѣ, напр.)

Похутрувати, *р'юю, еш, и.* 1) Подбить мѣхомъ. 2) Обмазать глиной печь.

Пох'ухати, *хаю, еш, и.*—Похукати.

Поцарювати, *р'юю, еш, и.* Поцарствовать. *Поцарювали вони трохи.* Мнж. 53.

Поцвѣнькати, *каю, еш, и.* Поговорить на непонятномъ языкѣ. *Жид поцвѣнькав до жидівки, а тоді й каже...*

Поцвїгати, *гаю, еш, и.* Похлестать чѣмъ.

Поцвїлий, *а, е.* Заплѣснѣвѣлый.

Поцвїрготати, *ч'у, чеш, и.*—Поцвїрчати.

Поцвїрінькати, *каю, еш, и.* Почиривать.

Подвірінчати, ч́у, ч́иш, *и.* = Подвірінчати.

Подвіркати, каю, еш, *и.* = Подвірчати.

Подвірчати, ч́у, ч́иш, *и.* О сверчкѣ: покричать.

Подвісті, т́у, т́еш, *и.* 1) Подвѣсть нѣкоторое время. *Ще тиждень поцвітуть та й зав'януть ваші квітки.* Харьк. 2) Покриється плѣсенью. *Так у хаті вохко, що й хліб поцвів.* Харьк. у. *Баба... така стара, що вже аж поцвіла.* Чуб. II 332.

Подвітіти, ч́у, т́иш, *и.* Украсить цвѣтами? *Поцвічена калинонька, поцвічена, уже наша Маруся повінчана.* Мил. Св. 7.

Подвічити, чу, чиш, *и.* Поучать, пошколить.

Подвяхувати, х́ую, еш, *и.* Обить гвоздиками для украшенія

Поцідіти, дж́у, диш, *и.* Процѣдити (во множествѣ).

Поцілити, лю, лиш, *и.* 1) Прицѣлиться. 2) Попасть (въ цѣль). *Стрельнув і саме в крило поцілив. Крути-верти, вовчику, головою, щоб не поцілив сучий син булавою.* Рудя. Ск. I. 21.

Поцілувати, л́ую, еш, *и.* Поцѣловать. *Дівчино моя, переяслівко, поцілуй же мене, моя ластівко.* Нп

Поцілуватися, л́уюся, ешся, *и.* Поцѣловаться. *Поцілувались, попрощались* ЗОЮР. I. 73.

Поцілуйко, ка, м. Любящій цѣловаться. Константиногр. у.

Поцілунок, вку, м. Поцѣлуй.

Поцінний, а, е. По цѣнѣ подходящій, недорогою.

Поцінно, поцінному, нар. Не дорого, подходяще по цѣнѣ. Сим. 230. *Як внодобаю та буде поцінно, то треба неодмінне ті колеса купити.* МВ (КС 1902. X. 143). *Поцінно купив.* Черк у. *Купив поцінно.* НВолын. у.

Поціновка, ки, ж. Оцѣнка имущества для продажи съ публичнаго торга.

Поцінувати, н́ую, еш, *и.* Описать (имущество). *І землю, і ліс, і доли—усе поцінували.* Богодух. у.

Поціпкати, каю, еш. Почиркать, выпцать (о птицѣ). Угор.

Почмобкати, каю, еш, *и.* Почмокать. *Почмокав губами.* Харьк. у.

Почмобкаться, каюся, ешся, *и.* Почѣловаться.

Почмобкнути, ну, неш, *и.* Чмокнуть.

Виддали дочки, а свої парубки лиш поцмокнули. Гн. II. 27.

Почобкати, каю, еш, *и.* Побрякать.

Почобкаться, каюся, ешся, *и.* Ударять одно объ другое, почокаться.

Почокотати, ч́у, ч́еш и почокотіти, ч́у, т́иш, *и.* 1) Постучать. 2) Пострекотать. 3) Быстро поговорить.

Почобкувати, кую, еш, *и.* Побрякивать. *Ходила погойдуючись та підківками поцюючи.* Св. Л. 114.

Почтівий, а, е = Почтливий. *Жини, як поцтиві люде.* Гол. I. 346.

Почукроватіти, тію, еш, *и.* Засахариться. *Почукроватіє мед.* Вх. Зн. 54.

Почупити, плю, пиш, *и.* 1) Потянуть, потащить. 2) Утянуть, утащить. 3) Потянуть, ударить. *Через тин утікав та й не почеркнувся, як поцупив дядько ціпом, так я й осміхнувся.* Мет. 109.

Почуратися, раюся, ешся, *и.* Пренебречь кѣмъ, отказаться отъ кого. *Скажіть, не поцурайтесь, спасибі вам.* Ком. I. 10.

Почька, ки, ж. Vulva.

Почьбів, ву, м. Травля, натравливаніе (собаками). Зміев. у.

Почюкати, каю, еш, *и.* Слегка порубить топоромъ, саблей. *Козак лежить і поцюканий, і порубаний.* ХС. II. 196.

Почюркотіти, ч́у, т́иш, *и.* Потечь, журча.

Почят, ти, ж. Что-либо особенно красивое. *Яка почат яліця!* Вх. Лем. 455.

Почятатися, таюся, ешся, *и.* Сыграть въ четъ и нечетъ Кв.

Почяткувати, ќую, еш, *и.* Сдѣлать орнаментъ точками. Шух. I. 297.

Почяцькувати, ќую, еш, *и.* Украсить (предметъ) рѣзьбой, инкрустаціей, вышивкой и пр. Желех.

Почабанувати, н́ую, еш, *и.* Побить пастухомъ овецъ.

Почавити, влю, виш, *и.* Раздавить (во множествѣ).

Почавчити, чу, чиш, *и.* = Почавити. *Почавчили ягоди.* Борз. у.

Почадіти, діємо, ете, *и.* Угорѣть (о многихъ).

Почаклувати, л́ую, еш, *и.* Поколдовать.

Почапати, паю, еш, *и.* Пойти (старческой походкой).

Почаркувати, ќую, еш, *и.* Попьянствовать.

Почарувати, р́ую, еш, *и.* 1) Поколдовать. 2) Очаровать (многихъ).

Поча́сти, нар. Отчасти.

Поча́сточка, ки, ж. = **Почастунок**.

*Матінко, повная рожє, прошу тебе на по-
часточку, на цюю чарочку.* Мет. 201.

Поча́сту, нар. Часто. *І почасту в огонь
кидали його і в воду.* Єв. Мр. IX. 22.

Почастувати, тую, еш, и. Попотче-
вать (напитками). *А вже ж тобі од того
дл не ввиляти, щоб старостам рушнички
не подавати. Ой перві прийшли, вона тим
сказала, а других почаствовала.* Мет. 124.

Почастуватися, туюся, етєся, и. *Попотчевать другъ друга.*

Почастунок, нку, м. Угощение. *По-
обідавши, брат дякує за почастунок.*

Поча́ти, ся. См. **Починати**, ся.

Початко́вий, а, е. Начальный. *Почат-
кові шкільні книжечки.* К. XII. 125.

Поча́ток, тку, м. Начало. *Початок і
не можна знать, відкіля взявся.* Ном.
№ 388.

Початувати, тую, еш, и. Посторо-
жить, покараулить.

Почату́ха, хи, ж. Зачинщица? КС.
1883. II. 394. *Заськи, початухо, заськи!*
Мил. 156.

Почаща́ти, щаю, еш, и. Учащать;
часто ударять. *А він все булавою його по-
чаща, та бив, аж поки той упав.* Мнж. 20.

Почвалати, лаю, еш, и. Пойти, по-
брестъ. *До дому почвалав* Котл. Ев. VI. 45.
До річки почвалав. Греб. 385.

Почва́нитися, нюся, нишєся, и. По-
чванитися, поважничать.

Почва́ра, ри, ж. Привидініє.

Почверткувати, кую, еш, и. = **Почар-
кувати**.

Почэ́знути, немо, нете, и. Исчезнуть
(о многихъ). *Від диму всі комарі почезли.*

Почекати, каю, еш, и. Подождать.
*О, почекайте миш, не буде в вас охоти
за живота чортам служити!* Греб. 379.

Почелядникувати, кую, еш, и. По-
быть слугой, нанятымъ работникомъ.

Поченцювати, цюю, еш, и. Побыть
монахомъ.

Почеп, пу, м. ? = **Почіпка**? Сидіти на
почепі. Сидѣть на самомъ кончикѣ.

Почэ́пня, пин, ж. мн. Надѣваніє на
новобрачную головнаго женскаго убора.

Почепіти, плію, пиш, и. Надѣшитъ,
навѣситъ, повѣситъ. *Почепив собі сакви на
плечі.* Греб. 389. *Почепила свого шиття
рушник діду на шию.* ЗОЮР. II. 11. *Ой
беріть з возів, беріть шнуровання ще й
ватажку почепіте.* Рудч. Чп. 101.

Почепітися, пліюся, пишєся, и. Надѣ-
питься.

Почепі́чка, ки, ж. ? *Шовкові поче-
нички, а яворове бердо, — дай же нам, Бо-
женьку, пов'язати Марусю твердо.* Гол. IV.

Почепля́ти, ляю, еш, и. Надѣть, на-
вѣситъ, надѣпить (во множествѣ).

Почепля́тися, ляємося, етєся, и.
Придѣпиться, привѣситься (во множествѣ).

Почепурніти, нію, еш, и. Похоро-
шѣть.

Почерво́ніти, ню, ніш, и. Сдѣлать
краснымъ.

Почерво́нілий, а, е. Покраснѣвшій.
Почерво́нілими очима дивилась вона на його.
Мир. Пов. II. 77.

Почерво́ніти, нію, еш, и. Сдѣлаться
краснымъ, покраснѣть. *Вона як жар по-
черво́ніє.* Стор. МПр. 33.

Почеревати́ти, тіємо, ете, и. Сдѣлать-
ся брюхатымъ (о многихъ).

Почеревина, ни, ж. 1) Нижняя часть
живота. 2) Полоса кожи или сала съ брю-
ха животнаго. Міус. окр. Рк. Левиц. 3) Пи-
рушка послѣ крестинъ. Мнж. 190. *В по-
неділок родилася, у вівторок хрестилася,
у середу на руки зливали, в четвер почере-
вини тили.* Мнж. 100. 4) = **Почеревщина** 2.
Міус. окр.

Почеревни́ця, ці, ж. Кровавый поносъ.
Вх. Зв. 54.

Почеревщина, ни, ж. 1) Пухъ на
брюхѣ у животныхъ. 2) Плата или уго-
щеніє проституткѣ. НВолын. у.

Почередникувати, кую, еш, и. По-
быть пастухомъ коровъ.

Почерэ́жно, нар. Поочередно. О. 1862.
II. 61. *Цілу зиму сіно почерэжно стережемо.*

Почерэ́з, пред. 1) Черезъ. *Пішов у
тото місто почерез високу гору.* Гн. II. 233.
*Почерез плоти понадвисала червона камина.
Федьк.* 2) В-продолженіє. *Робила почерез
цілий рік.* Гн. II. 58. 2) Изъ-за. *Мами
Юди смила раз, що породє сина і почерез
того сина маї умерти сам Исус Христос.*
Гн. II. 236.

Почерка́ти, каю, еш, и. Исчертить
линіями. *Почеркав ножем, щоб зробити
його шаршавим.* Ком. II. 82.

Почеркэ́ситься, шуся, сишєся, и.
Очеркеситься. *Чоловік мій воював-воював,
та так почеркесився, що не розберу вже
шо і балака.* Мнж. 171.

Почеркнү́тися, нүся, нэшєся, и. Ко-
енуться, задѣть. *Через тин утікав та й
не почеркнүвся.* Мет. 109.

Почерніти, *ню, ніш, гл.* = Почорнити.

Почернічити, *чу, чиш, гл.* Побыть монахиней.

Почерпати, *паю, еш, гл.* Черпать нѣкоторое время.

Почерствіти, *віємо, ете, гл.* Зачерствѣть (во множествѣ). *Чомсь наші паланиці швидко почерствіли,—мабуть круто замішені.*

Почесати, *шү, шеш, гл.* 1) Расчесать, причесать (многихъ) *Усі дівки та молодії почесані йдуть.* Грин. III. 274. 2) Почесать нѣкоторое время (волосы). 3) Побѣжать, быстро пойти. *Повернула круто наліво, почесала яриною.* Мир. ХРВ. 7.

Почесний, почестний, а, е. 1) Почтенный, уважаемый. *Титарівна-Немерівна почесною роду.* Шевч. 655. *Він чоловік почесний* Черк. у. 2) Почетный. **Почесний хліб** Хлѣбъ, съ которымъ приходятъ старости сватать дѣвущку. *Тільки й знає почесний хліб старостам вертати.* Г. Барв. 457. **Почесна (чарна?)**—угощєніє водкой въ нѣкоторые моменты свадебнаго обряда. *Дружба наливає чарку горівки і кличе на почесну.* Грин. III. 513. *Тут то саме у Тараса коровай дімили; за вечерєю бояре дружечок пулили; подавали їм почесну, а сами ковтали.* Мкр. Н. 35.

Почестка, ки, ж. 1) Приношеніє, даръ (начальству, уважаемымъ лицамъ, сватамъ). *Почестку приніс.* НВолын. у. *Випросила у мене півня й пиона, в-останнє почестку дати своїм товаришкам і досвітчаній матері.* Г. Барв. 205. *Почестку їм (старостам) дала, і затили заручини.* Г. Барв. 423. 2) Честь, слава. *Дивись, як Семен пішов у почестку.* Черк. у.

Почесть, ти, ж. Чествованіє. *Наш Миколай чесний, взявся до почессти, кивнув, моргнув на Параску, щоб подала меду пляшкку.* Нп.

Почеський, а, е = Почесний 2. *Старостам аби почеська була.* Г. Барв. 201.

Почет, чту, м. Свѣта. *За ним шляхетний почет виступає.* К. МБ. II. 120.

Почівати, каю, еш, гл. Дѣтск. порѣзать.

Почикрѣжити, жу, жиш, гл. Порѣзать, покромсать.

Почімхати, хаю, еш, гл. Скоро побѣжать. Вх. Зн. 43. *Так почімхав, аж сі за ним закурило.* Гн. II. 42.

Почимчикувати, кую, еш, гл. Пойти быстро. Шевч. 663. *Почимчикував майда-*

ном. Мир. Пов. I. 162. *І отто зараз кудись почимчикував.* Стор. МПр. 150.

Почін, ну, м. Начало. *З почину були самовидцями.* Ев. Л. I. 2. *Як небо блакитне—нема йому краю, так душі почину і краю немає.* Шевч. 122. *Дайте нам на почин.* Грин. III. 455.

Починальний, а, е Относящійся къ началу дѣйствія, начальный. *Ой дайте нам коровайную починальну шмишечку* Грин. III. 463.

Починальниця, ці, ж. Начинаящая. *Пятниця—починальниця, а субота—шмишкובальниця.* Мил. 149.

Починання, ня, с. Начинаніє. К. ЦН. 241.

Починати, наю, еш, сов. в. почати, чнү, нѣш, гл. 1) Начинать, начать. *Я не знаю, що мені робити, що мені почати. Тоді козаки як діти не гаразд починали, по дві штуки гармат набірали.* Макс. 2) = Починатися. КС. 1882. XII. 487.

Починатися, наюся, ешся, сов. в. початися, чнүся, нѣшся, гл. Начинаться, начаться. *Ой чи добре, сини, в дорозі починалось?* Лукаш. 63.

Починіти, ню, ниш, гл. Сдѣлать. *Да що будем робити, що ми починимо?* Лукаш. 30. *Отаке то йому вража вдова починила.* Федьк.

Почінок, нку, м. 1) Начало = Почин. Г.-Арт. (О. 1861. III. 106). *Віл щось почав був говорити, да судді річ його з починку перебили.* Греб. 366. 2) Нитки на веретенѣ, наполненномъ совершенно. Чуб. VII. 410. Гол. Од. 36. Вас. 201. *Тільки дідова дочка одвернется куди небудь, то бабина дочка вуїзьме да й змотає почінок із її веретена на своє: от у еї і буільший почінок стане.* Чуб. II. 64. 3) мн. Родъ вышивки на женской сорочкѣ. Чуб. VII. 427. Ум. **Почіночок.** *Я раненько устаю, по два почіночки попрядаю.* Мет. 370.

Почіночок, чеа, м. 1) Ум. отъ почінок. 2) мн. Раст. *Spiraea Filependula* L. ЗЮЗО. I. 137.

Почирятися, ряюся, ешся, гл. Помѣняться. Вх. Уг. 262.

Почіслити, лю, лиш, гл. Посчитать. *Пан почислив і питає: кільки тобі плуїв ше дати?* Гн. I. 126.

Почістити, шу, стиш, гл. Почистить. **Почитати, таю, еш, гл.** Почитать. **Почітувати, тую, еш, гл.** Читать.

Книжки німецькі так як справжні німці почитували. К. (О. 1861. II. 232). *Почитували в церкві, що війна буде.* Константиногр. у. *А батюшка почитує да все кадить... по церкві.* Г. Барв 254.

Почищати, ш'аю, еш, гл. Бить, колотить. Мпж. 61. *Взяла ломаку.. давай їй баба тим патиром почищати.* Мнж. 140.

Почіпка, еп, ж. Веревочка, привязанная къ люлькѣ,—ставя въ зтотъ шнурокъ ногу, качають люльку. Чуб. VII. 386. *У неї нога не сходить із почіпки.* Г. Барв. 436. **Сісти на почіпки, сидіти на почіпках.** С'єсть на корточки, сидѣть па корточкахъ. Каменец. у.

Почкати, каю, еш, гл.—Почекати. *Почкай, дядьку!* Чуб. II 29. *Чекай, я щось тобі скажу!*—*Вона почкала.* Чуб. II. 68. *Почкай, милий, годинку, почкай, милий, другу.* Гол. I. 315.

Почкн, ч'ок, ж. мн. 1) Внутренности (т'їла). Вх. Зн. 54. ЕЗ. V. 44. 2) Зернышки тыквы. Шух. I. 142.

Почманіти, ніємо, ете, гл. Одурѣть (о многихъ).

Почміхати, хаю, еш, гл. Нѣкоторое время чміхати. *Подивилась, почмихала... сказано, знахарка: зараз почула щось непевне.* ЗОЮР. II. 34.

Поч'вгати, гаю, еш, гл. Пошаркать, потереть (ногами).

Поч'вгатися, гаюся, ешся, гл. Потереться. *Почовгались чоботи:* Черном.

Почол'мкаться, каюся, ешся, гл. 1) Облобызаться. 2) Подать руки другъ другу въ знакъ привѣтствія. Рк. Левид.

Почорніти, ню, ніш, гл. Почернить.

Почорнілий, а, е. Почернѣвшій. *Почорнілий сніг береться водою.* Мвр. Пов. II. 41. *Почорнілий дах.*

Почорніти, нію, еш, гл. Почернѣть. *Червона калино, чою почорніла?* Мет. 93.

П'чорнявий, а, е. Черноватый, смугловатый. Вх. Лем. 455.

Почортіти, тіємо, ете, гл. Развратить-ся. *Почортіли, забули Бога.* Сим. 141.

П'чта, ти и пр.—Пошта и пр.

Почт'вий, а, е. Почтенный.

Почуб'єньки, ків, мн. Трепаніє за волосы. *Почуб'єньків даіти.* Оттрепать за волосы. Ном. № 3854.

Почубіти, блю, бнш, гл. Выдрать за волосы.

Почубітися, блюся, бншся, гл. Дать потасовку другъ другу. *Підпнті лязди нераз добре почубилися.* МУЕ. III. 58.

Почув'ання, ня, с. Чувствование, чувство.

Почув'ати, ваю, еш, сов. в. почути, ч'ю, еш, гл. 1) Слышать, услышать; узнать. *Ой почувайте і повидайте, що на Вкраїні постало, що за Дашевом під Сорокою множество ляхів пропало.* Мет. 399. *Почула Єлизавета вітання.* Єв. Л. I. 41. *Почувши ж, що в огні спеклась, сказала: „Нехай їй вічне царство!“* Котл. Ев. II. 5. 2) Чувствовать, почувствовать. *Почув тепло козак.* Греб. 376. *Бий його дужче, щоб почув.* Харьк. г. 3) Чуютъ, почуютъ. *Почула душа, що смерть за плечима.* Ком. Пр. № 1109. *Ми весну почуем та в'ять помандруем.* Грин. III. 562.

Почув'атися, ваюся, ешся, сов. в. почути́ся, ч'юся, ешся, гл. 1) Слышаться, послышаться. *Почулось з парку: „Ловіть, держіть!“* Стор. МПр. 82. 2) Чувствовать, почувствовать. *Так глянула на Масю, немов почувалась старшою за ню.* Св. Л. 80. *Почуваюся на силу.* К. ПС. 15. *Так співай, щоб чоловік на добре, а не на зло почувся.* К. ЧР. 33. 3) Только сов. в. Почувствовать младенца во чревѣ. НВолын. г *Я вже почувалась.*

Поч'уд, ду, м. Удивленіє, диво. *Сон дивен, барзо дивен, на почуд.* АД. I. 209.

Почудув'ання, ня, с. Удивленіє. Вх. Уг. 262.

Почудув'ати, д'ю, еш, гл. Пошутить, пошалить. Сим. 214. *Почудувать захочеться.* Сим. 212

Почудув'атися, д'юся, ешся, гл. Подивиться, поудивляться нѣкоторое время.

Почуж'атися, жаюся, ешся, гл. Сдѣлаться чужимъ другъ другу. *Вони крєвні, та почужались.* НВолын.

Почуж'ітися, жуся, жишся, гл.—Почужатися. Желєх.

Поч'укати, каю, еш, гл. Позабавить дитя, подбрасывая его на рукѣ.

Почумакувати, ку́ю, еш, гл. Позаниматься чумачествомъ.

Почуманіти, ніємо, ете, гл. Одурѣть, потерять сознашіє (о многихъ).

Почуріти, р'ю, р'ш, гл. Потечь струей. *А кров почуріла по білому каботові.* Федьк.

Почур'увати, каю, еш, гл. Поговорить? *Піду лиш я ще до козаків та децо з ними почурукаю.* О. 1881 XI. Кух. 10.

Поч'устрити, рю, рш, гл. Побить, поколотить. *Як почустриш єю (тройчаткою) негомону шляхту років з двадцять, то де той мизд у їх подінеться.* Стор. МПр. 46.

Почути, ся. См. Почувати, ся.

Почутка, ки, ж. Слухъ, молва. *Пішла почутка, що у панів людей царь одбере. Каменец. у.*

Почуття, тя, с.==Почування. *Поміс у серці гірке почуття ненависти. Мир. ХРВ. 36. Несказанне, невимовне кобза промовляє і святими почуттями серце надихає. К. МБ. XI. 141.*

Почу́тувати, тую, еш, л. Слышать? *Копав козаченько зіллячко та почувує, почувує: я думав, що підкови крешуть, а то по Марусі усі дзвони чешуть. Грин. III. 241.*

Почу́хати, хаю, еш, л. Почесать (зудящее мѣсто). *Біда з ними—каже, почувхавши потилицю. Стор. МПр. 44.*

Почу́хатися, хаюся, ешся, л. Почесаться (на зудящемъ мѣствѣ).

Почухма́рити, рю, рш, л. То-же, что и почувхати, но сильно.

Почухма́ритися, рюся, ршся, л. То-же, что и почувхатися, но сильно.

Почухра́ти, раю, еш, л. 1) Очистить, обрубить сучья на деревѣ (во множествѣ). 2) Почистить руками овечью шерсть отъ всякаго сора и пр. Вас. 202. 3) Побѣжать, поѣхать, махнуть куда. *Він, швидко поробивши човни, на синє море попускав, троянців насажавши повні, і куди очі почувхрав. Котл. Ен. I. 6.*

Почухра́тися, раюся, ешся, л.==Почухатися. *Почухрайся, де тя не свербить. Ном. № 3644.*

Почу́чверіти, ріємо, ето, л. Захирѣть (во множествѣ). *Як ударила снеска, так мої оірки її почувчверіли.*

Пошамотіти, чу́, тіш, л. Пошелестѣть, пошуршать.

Пошамрѣти, рю́, рш, л. Пошелестѣть.

Пошанді́бити, бить, л. безл. Посчастливиться, повезти. Переясл. у.

Пошані́вка, ки, ж. Хорошее обращеніе, бережність. *Як він буде довго носити свиту, коли у нього одежі ніякої пошанівки нема: чи сльота, чи шо, все в новій шаргає. Брацл. у.*

Пошані́вля, лі, ж.==Пошані́вка *Як би у пошанівлі держав, то було б до віку хати. НВолын. у.*

Пошані́вок, вкю, м. 1)==Пошані́вка *Як у пошанівку, то рукавиць цих з вас стане на три роки. НВолын. у. Та цією бочкою можна возити років з вісім, а в добрій пошанівок, то її на десять стане. Брацл. у. 2) Уваженіе. Лиш одна душа у неї мала її ласку і пошанівок Федьк.*

Пошанува́ння, ня, с. Уваженіе, почитаніе, почтеніе. К. ЧР. 223. *Наш Тодір як малювання, треба йому пошанування, треба його пошанувати, до боку хустку дати. Грин. III. 512.*

Пошанува́ти, ну́ю, еш, л. 1) Почтить, отнестись съ уваженіемъ. *Пошануйте сиротину і не вводьте в славу. Котл. НЦ. 345. 2) Угостить. Пошануйте ващою горілочкою. О. 1862. II. 56. Наливають молодій кварту горілки, ідуть молодого шанувати. Грин. III. 426.*

Пошанува́тися, ну́юся, ешся, л. 1) Повести себя хорошо. *Тобі на Бога не сподіватся, самій було пошануватися. Лукаш. 75. 2) Угостить другъ друга. Грин. III. 426.*

Пошанарува́ти, рю́ю, еш, л. Побыть экономомъ, ключникомъ.

Пошанкува́ти, ку́ю, еш, л.—когб. Поздороваться или попрощаться съ кѣмъ, снявъ шапку. *Пошанкували його да й кажуть. К. ЧР. 296.*

Пошанкува́тися, ку́юся, ешся, л. Поздороваться или попрощаться другъ съ другомъ, снимая шапку.

Пошарпа́ти, паю, еш, л. 1) Изорвать, растерзать. *Торбинку пошарпали нашматки. Стор. МПр. 113. 2) Потрепать, потерзать, потормошить (кого). Зацькувала псами, пси її дуже пошарпали. ЕЗ V. 216.*

Пошарпа́тися, паюся, ешся, л. 1) Изорваться; изорвать на себѣ; исцарапаться. *Коловсь сердешний об тернину, пошартався весь об шипшину. Котл. Ен. III. 20. Еней тут крикнув, як на пуп; заплакався і заридався, пошартався, увесь подрався, на тім'ї начесав аж струн. Котл. Ен. III. 9.*

2) Потормошить другъ друга. *Іден з другим пошарталися, а не бились. НВолын. у.*

Пошарпу́шка, шок, ж. мн. Тормошенье, дерганіе туда и сюда. *Балацько побіашок і пошарпушок треба йому було спожити. МВ. III. 80.*

Пошарува́ти, рю́ю, еш, л. Вымыть, при чемъ тереть мочалкой, щеткой и пр. 2) Прополоть.

Пошарудіти, джу́, діш, л. Пошуршать.

Пошастати, таю. еш, л. Походить туда и сюда; пошнырять.

Пошастатися, таюся, ешся, л.==Пошастати,

Пошасть, меж.==Шасть. *Він мене колине-коли ціпом, а я його батоюм тільки шасть та пошасть. Мнж. 115.*

Пошахрувати, рую, еш, м. 1) Помощничать нѣкоторое время, поплутовать. 2) Помотать, порасточать нѣкоторое время.

Пошвѣдати, даю, еш, м. Пошляться, побродить.

Пошвѣдати, дяю, еш, м. = Пошвѣдати

Пошевка, ви, ж. 1) Каждая изъ двухъ балокъ, лежащихъ въ основаніи крыши хаты вдоль восточной и западной стѣнъ. Kolb I. 55. 2) = Пошивка Гн. II. 31

Пошевцювати, цюю, еш, м. Позаниматься портняжествомъ.

Пошелѣвкаться, каємося, етеса, м. Подѣзть куда, повалить, броситься куда гурьбой. *Пошелевкали усі в хату.* Константиногр. у. *Як одкланяється молодий батькові і матері хрещеним, тоді прямо іде у хату, а за ним увесь поїзд пошелевкається.* МУЕ. I 124 (Полт г).

Пошелѣпатися, паюся, ешся, м. Потащиться. *Пошелепався до Яцьків у гості.*

Пошелестіти, щу, стіш, м. Пошумѣть, пошелестѣть.

Пошепки, нар. Шепотомъ. *Пошепки казака.* Г Барв. 519. *Розмовляють собі пошепки.* Каменец. у.

Пошепотати, чу, чеш, м. = Пошептати.

Пошепотіти, чу, тиш, м. = Пошептати. *Жінки щось пошепотіли проміж (себе).* Драг. 170.

Пошептати, пчу, чеш, м. Пошептать. Стор. МПр. 42.

Пошептом, нар. Шепотомъ. *Пошептом дає козакам таємний наказ.* К. ЦН. 213.

Пошеретувати, тую, еш, м. Передъ помоломъ ободратъ шелуху съ зерна

Пошерсть, ти, ж. = Пошесть. Ном. № 8349.

Пошерхнути, ну, неш, м. О кожѣ челоука: сдѣлаться шероховатон.

Пошиб, бу, м. Впечатлѣніе, вліяніе. *Гарячий пошиб першихъ любовей.* Мир. ХРВ. 393. *Невідомі місця, котрі довелося Грицькові вперше переходити, моде, якихъ йому лучалося стрічати,—все це мало незвичайний пошиб на парубка: на все те він дивився, рота роззявивши.* Мир. ХРВ 67.

Пошибати, баю, еш, м. Ударять, бить; вырывать. *Изъ под той труби димокъ пошибає.* Грин. III. 684. **Думка думку пошибає** = **Думка думку побиває.** Г. Барв. 411. См. Побивати 5. **Сльоза сльозу пошиба** = **Сльоза сльозу побива.** См. Побивати 5. *Пошибають сльози, сльози, котяться горохом.*

К. Дз. 130. **Дух дѣха пошибає.** Захватываетъ духъ. Сим. 235. *Дух духа пошибав, аж вилазили очі, а він усе біжить.*

Пошивайло, ла, м. Игра съ жгутомъ. Мил. 56.

Пошивальник, ка, м. Мастеръ, кроющій крыши соломой. Желех.

Пошиванка, ки, ж. 1) Наволока. *Він завівсь на худобу, на хазяйство; є в його і скриня, і подушки, є й пологняні пошиванки на їх.* Васильк. у. 2) Родъ вышивки. Г. Барв. 216.

Пошивання, ня, с. Покрываніе крыши соломой. *Пошивання коштує мені 23 карбованці.* Каменец. у.

Пошивати, ваю, еш, сов. в. пошіти, шію, еш, м. Крыть, покрыть соломой крышу. *Пошивати хату.* Каменец. у. *Стоїть корма над болотом, не пошита околото.* Гол. III. 522. 2) — дрітев. Обвивать, обвить проволокой. Шух. I. 275.

Пошивач, ча, м. = Пошивальник. Желех.

Пошивка, ки, ж. = Пошиванка 1.

Пошикувати, кую, еш, м. Построить въ ряды.

Пошикувати, кую, еш, м. Позаниматься продажей спиртныхъ напитковъ.

Пошинувати, ную, еш, м. Обтянуть колеса шинами. *Колеса пошиновані.* Мил. 159.

Пошипіти, плю, піш, м. Пошипѣть нѣкоторое время.

Пошірїти, рю, рїш, м. 1) Распространить. 2) См. I. поширати.

Пошірїтися, рюся, рїшся, м. 1) Распространиться. 2) См. Поширяться.

Поширочїти, чу, чїш, м. = Поширїти.

Пошіршати, шаю, еш, м. Сдѣлаться шире.

I. Поширїти, ряю, еш, сов. в. пошірїти, рю, рїш, м. Дѣлать, сдѣлать шире, расширить. Черк. у.

II. Поширїти, ряю, еш, м. 1) Порїять (о птицѣ). 2) Потыкать, попырять. *Треба було переїздити місток, а темно дуже. Поширїв ломакою по мосту,—дірон нема, тоді й переїхали.* Павлогр. у.

Поширїтися, ряюся, ешся, сов. в. пошірїтися, рюся, рїшся, м. Расширяться, расширяться.

Пошіти, шію, еш, м. 1) Сшить. *Жупанина по коліна, пошита до діла.* Мет. 38. 2) Пошіти у брехуні. Сдѣлать кого лгуномъ, выставить кого какъ лгунъ. 3) См. Пошивати.

Поші́тися, шійюся, вшся, гл. 1) Спить-Пошилася сорочка. 2) Лѣзть, проскальзывать, шнырнуть. *Звідтіл майнула зелена ящірка і пошилася поміж калачиками й шпорихом.* Левиц. Пов. 334. 3) — у ко́го, між ко́го. Превратиться въ кого. *Ти... пошивсь з ріднею в москалі.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 87). *Не пошились ми в чужоземщину слідом за своїми спокушеними главами.* К. XII. 131. *І вона між нами пошилася.* — в дурні. Остаться въ дурняхъ.

Пошкालуба́ти, баю, еш, гл. = Поколупати.

Пошкалу́битися, блюся, бишся, гл. Покрыться трещинами.

Пошкालюва́ти, люю, еш, гл. Посмѣяться надъ чѣмъ.

Пошкамота́ти, (таю, еш?), гл. Изорвать въ куски, истерзать. *А в тої жінки груди геть пошкамотані, гей би пси пошартали.* ЕЗ. V. 217.

Пошканда́ти, даю, еш, гл. Въ игрѣ вѣл о брошенной палкѣ: ударившись концемъ объ землю, перевернутися. Ив. 21.

Пошкандиба́ти, баю, еш, гл. Поковылять, пойти прихрамывая. *Пошкандибав тихенько.* Драг. 159.

Пошка́пити, пить, поше́питися, питься, гл. безл. Посчастливиться. Александров. у.

Пошка́рубітися, блюся, бишся, гл. = Пошкарубіти.

Пошка́рубіти, бію, еш, гл. Покорявѣть, покрыться сверху корою.

Пошкати́льга́ти, гаю, еш, гл. Пойти прихрамывая. *Старий сказав та й пошкати́льгав у коршму.* Федьк.

Пошкварта́ти, рю, рш, гл. 1) Пожарить нѣкоторое время. 2) Изжарить (во множествѣ).

Пошкварча́ти, чу́, чіш, гл. Пошипѣть, потрещать (на огнѣ) — (о жирѣ, маслѣ и пр.).

Пошкати́льга́ти, гаю, еш, гл. = Пошкати́льга́ти.

Пошкі́рний, а, е. О рукавѣ: сдѣланный изъ цѣльной шкурки, овчины. МУЕ. I. 74.

Пошкля́ти, лю́, лш, гл. = Поскляти.

Пошкѣ́дити, джу, дш, гл. Повредить.

Пошкѣ́дити, дію, еш, гл. = Пошкодувати. *Вона і пошкоділа його колоти.* Мнж. 32. *Пошкоділа рідного брата.* Ново-моск. у.

Пошко́дува́ти, ду́ю, еш, гл. Пожалѣть. *Пошкодуй моїх ні старих та й своїх побережи.* Мир. Пов II. 43.

Пошко́пирта́ти, таю, еш, гл. Бросить палку шкопирта. КС. 1887. VI. 475. См. Шкопирта, нар.

Пошкребті́, бу́, бѣш, гл. = Поскребти.

Пошкрома́дити, джу, дш, гл. = Пошкромадити.

Пошкря́бати, баю, еш, гл. Поскрестъ, поцарапать.

Пошкря́бати́ся, баюся, вшся, гл. Поскрестъ, поцарапать себѣ. — в го́лову. *Почечать рукойъ въ головѣ.* *Пошкрябався в голову воньку.* Грин. III. 639.

Пошкути́льга́ти, гаю, еш, гл. = Пошкати́льга́ти. *Пошкути́льгав до волости Черк. у.*

Пошлюбува́ти, бу́ю, еш, гл. Повѣщаться съ кѣмъ. *А ти, боярине, не подивуй, іди собі иншю пошлюбуй.* Нп.

Пошмага́ти, гаю, еш, гл. Постегать. *Оце тебе за те по жижках, бра Рябо, так гарно пошмагали, що пан із панєю сю цілу ніч не спали.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 83).

Пошма́літи, лю́, лш, гл. = Посмаляти.

Пошманди́гати, гаю, еш, гл. = Почухрати 3. *Пошманди́гав до села.* Г. Барв. 411.

Пошмарува́ти, рю́, еш, гл. Смазать.

Пошмата́ти, таю, еш, гл. = Пошматувати. *Зірве шкуру, начне її шматать, поки пошмата на кусочки.* Драг. 289.

Пошматува́ти, ту́ю, еш, гл. Изорвать, изрѣзать на куски. Рудч Ск. II. 147. *Собака... за запаску і пошматувала.* Г. Барв. 91.

По́шморг, гу, м. 1) Дерганіе, подергиваніе. *Цей кінь має пошмори у ліворуч.* Лубен. у. (Леонтовичъ). 2) Царапина, ссадина. *Борюкались, та й поробили один одному знаки: я побачив у його на виду і на тілі пошмори.* Екатериносл. у. 3) Слѣды полозьевъ на дорогѣ. *А шо, як там дорога? — Та естѣ тільки пошмори, а доброї ще нема.* Полт. г. Слов. Д. Эварн.

По́шморга, ги, ж. Сученый ремешокъ. Александров. у.

Пошмо́ргати, гаю, еш, гл. 1) Подергать. 2) Очистить пеньку отъ кострики.

Пошмо́ргатися, гаюся, вшся, гл. Подергаться (о веревкѣ, напр.).

По́шморгом, нар. Соскользнувъ, сорвавшись. *Пішла сокира пошморгом по дереві та мене по руці.* Каменец. у.

Пошму́гляти, ляю, еш, гл. Натереть, ободрать (кожу), покрыть ссадинами. *Кайдани-залізо номи повривали, біле тіло ко-*

зацьке молодецьке коло жовтої кости пошмуляли. АД. I. 89.

Пошніпати, паю, еш, м. Обнюхать
Шух. I. 79.

Пошпай, паю, м. Свѣжій снѣгъ, пороша.
Шух. I. 235. 81.

Пошпарити, рю, рш, м. Обварить
квпяткомъ (во множествѣ).

Пошпарувати, рую, еш, м. Замазати
въ стѣнѣ глиной щели и углубленія.

Пошпѣтити, чу, тиш, м. 1) Обезобразить, попортить, повредить. *У нас пшениця пошпѣтена місцями, позаїдали гаврахи.* Екаториносл. у. 2) Побранить, дать нагоняй.

Пошпѣтатися, таюся, ешся, м. Спотыкнуться. *Пошпѣтався під Нечаєм коник на купинку.* Гол. I. 8.

Пошпувати, пую, ёш, м. Побрызгать, окропить.

Пошпугувати, гую, еш, м. Испологовать. *Коморя, побита зімньою негодюю, пошпугована весняними дощами, полупилася.* Мир. Пов. II. 79.

Пошпурити, рю, рш, м. Швырнуть.
Мяж. 117. *Як пошпуре коляку туди, де вона вперше лежала, так та коляка в землю і вгородилася.* Драг. 23.

Пошпурнути, ну, нѣш, м. = Пошпурити. Мяж. 25.

Пошпругувати, мую, еш, м. Покрыть рубцами тѣло. *У тих то случаях (боях) пошпруговано його вдовж і вперек.* К. ЧР. 13.

Пѣшта, ти, ж. 1) Почта, почтовая контора. Греб. 400. *Гроші поштою шлють.* Г. Барв. 488. 2) Почтовая станція. Г. Барв. 91.

Поштампувати, пую, еш, м. Выбить штемпель.

Поштарський, а, в. Принадлежащій поштарю.

Поштарь, ря, м. 1) Почталіонъ. *Город путящій ... і пошта є, і поштарі ходять, мов ті москалі з чорними комірами, і писма роздають чесно, не розпечатувавши.* Греб. 400. 2) Ямщикъ. *Поштар наш був злющій на жидів.* Г. Барв. 18.

Поштарювати, рую, еш, м. Быть почталіономъ, ямщикомъ.

Поштиво, нар. Благопристойно, вѣжливо. *Нехай же Іва нічого не розкаже та сяде поштиво.* О. 1861. XI. Кух. 25. *Так просить поштиво, що Боже мій!* О. 1861. XI. Кух. 24.

Поштяться, шчуся, штѣшся, м. = Пошануватися. Змієв. у.

Поштовій, а, в. Почтовый. Грин III 161.

Поштовхати, хаяю, еш, м. Потолкать.
Рудч. Ск. I. 125.

Поштѣхувати, хую, еш, м. Поталкивать. *Я дурня свого в спину поштѣхую.* Г. Барв. 307.

Поштрикати, каю, еш, м. Поколоть, попырять; исколоть.

Поштукувати, кую, еш, м. = Пошуткувати.

Поштурмувати, мую, еш, м. Поштурмовать.

Поштурхати, хаяю, еш, м. Потолкать.

Поштурхатися, хаямося, етєся, м. Потолкать другъ друга, надавать другъ другу тумакѣвъ, пинковѣвъ. *Хоть на кїі, хоть кулаками поштурхатись по під боками.* Котл. Ев. IV. 41.

Пошукати, каю, еш, м. Понскать.

Пошуміти, млю, мѣш, м. Пошумѣть.
Пошумів лїс та й затих. Харьк. у.

Пошурудурити, рю, рш, м. Пошарить; пощекотать. *Чорнява дівчина з карими очима біленькими пальчиками пошурудурила за шиею.* О. 1861. VII. 5.

Пошуткувати, кую, еш, м. Пошутить

Пошадіти, джю, дѣш, м. Пожалѣть. *Та ще такого козака у море пускати пошадили.* АД. I. 184.

Пошаслівити, влю, виш, м. Осчастливить (многихъ).

Пошастіти, тѣть, м. безл. Посчастливиться. *Мені пошастило дешево купити.* Черк. у.

Пошебати, баю, еш, м. Исколоть. *Турецькая землєнонька шабелками пошебана.* Гол. I. 101.

Пошербіти, блю, бѣш, м. 1) Сдѣлать зазубрины на рѣжущемъ инструментѣ. *Гей коняку турки вбили, ляхи шаблю пошербили.* Щог. В. 9. 2) Выбить въ нѣкоторыхъ мѣстахъ края глиняной посуды.

Пошибати, баю, еш, м. Отряхнуть. *На високій полонині пошибана роса: ба, кто єї да пошибав? Білявция боса.* Гол. II. 454.

Поціляний, а, в. Истрескавшійся, весь въ щеляхъ. *Двоє дверей поціляних.* Г. Барв. 20.

Появ, ву, м. Появленіе, явленіе. К Дз. 58. *Ще до появу Шевченка в літературі.* К. XII. 19.

Появіти, ся См Появляти, ся.

Появляти, ляю, еш, сов в. появѣти, влю, виш, м. 1) Являть, явить. *Стидно й очі появили.* Ном. № 3174. 2) Рождаютъ, родить. *Авраамъ появиє Ісаака* Ев Мт. I. 1.

Появля́тися, ляюся, ешся, сов. в. появі́тися, вліюся, вишся, гл. Фармацію! появи́сь! Стор. МПр. 44.

Поязі́читися, чуся, чишся, гл. Со-врать? Не ймете віри? Може думаєте: появи́чився Свирид? МВ. (КС. 1902. X. 142).

Поя́рковий, а, е Поярковый, изъ шерсти молодыхъ ягнятъ. *Здорові пояркові брилі.* О. 1862. IX. 62.

Поярмаркува́ти, кую, еш, гл. Продать или купить на ярмаркѣ. Харьк.

Поярмачити, чу, чиш, гл.=Поярмаркувати. Вх. Уг. 262.

Поя́рок, рку, м. Шерсть съ молодыхъ ягнятъ. Зміев. у. Черниг. у.

Поя́с, са, м. 1) Поясъ, кушакъ. Чуб. VII. 417. *Шалевим поясом підперезаний.* Стор. МПр. 76. 2) Чесний пояс. То-же, что и веселка, радуга. Вх. Зн. 6. Ум. Поясо́н, поясо́чок.

Пояси́на, ни, ж.=Пояс. *Поясина з ножем-колодіем у піхві.* Г. Барв. 22. *На козаку, бідному нетязі, три сиром'язі, опанчина розозова, поясина хмелюва.* ЗОЮР. I. 201.

Поя́снення, ня, с. Объяснение.

Поя́снити. См. **Пояснити.**

Поя́сниця, ці, ж. Родъ писанки съ поперечной линіей вокругъ. КС. 1891. VI. 364.

Поя́снити, няю, еш, сов. в. поясні́ти, ню, ніш, гл. Объяснять, объяснить.

Поясо́к, скá, м. 1) Ум. отъ пояс. 2) Мѣсто связки пучка камыша, употребляемаго для котця. Браун. 15. 3) Карнизъ (на печкѣ). Лебед. у. 4) Въ плужномъ лемехѣ: поперечная набойка съ лѣвой стороны. Вас. 199. 5) Поперечная круговая линія на рисунокѣ писанки. 6) Круговая широкая линія въ орнаментѣ раскрашеной миски. Вас. 184.

Поясо́чок, чка, м. Ум. отъ пояс.

По́йти, йму́, мѣш, гл.=Поняти. *А воячка жона сама его стяла і другою си министра пояла.* Драг. 271.

Праба́ба, би, ж. Прабабушка. Констан-тиногр. у.

Праба́бський, а, е. Относящійся къ прабабушкѣ, ей принадлежащій. *Прабабські казали б казочки.* К. Дз. 140.

Правáчка, ки, ж. Въ крестьянской хатѣ: жилия комната по правую сторону сѣней. Шух. I. 95.

Пра́вда, ди, ж. Правда, истина. *Все зине, тільки правда зостанеться.* Ном.

Вона мене вірно любить, вона мені правду скаже. Мет. 89. *Ой не по правді, мій миленький, зо мною живеш.* Мет. 67 **На правду сназати.** По правдѣ сказать. *Бо те тепер, на правду сказати, що рідко де доброго чувати.* Грин. III. 565. Ум. **Правди́ця, правдонька, правдо́чна.** *Тільки в двоньках правдиці, кілько в коновках водниці.* Чуб. III. 37. *Ніхто мені без милої правдоньки не скаже.* Мет. 64. *Скільки в решеті дірочок, стільки у їх правдо́чок.* Г. Барв. 528. *Кілько в решеті водниці, тільки парубкам правдиці.* О. 1861. XI. Св.44. (Нн.).

Правде́шний, я, е. Настоящій. *Він правде́шний буковинець.* Федьк.

Правди́ве, нар.=Правдиво. *Сей правдиве у Бога вірує.* О. 1861. IX. 179.

Правди́вий, а, е. 1) Правдивый, справедливый. *Смирітєся перед правдивим словом.* К. Юв. *Козак—душа правдивая, совочки не має.* Ном. № 769. *Судом правдивим осудити.* К. Юв. 76. 2) Настоящій, истинный, дѣйствительный. *Правдиві волоські гарбузи.* Сим. 210. *Нарід катував (економ),—правдивий кат був.* Гн. II. 144. *Слухай, що мертві уста без сили до серця твого будуть казати і жалъ правдивий оповідати.* Чуб. V. 376.

Правди́вість, вости, ж. Правдивость. К. Бай. 65. *Апостоли правдивости святої.* К. Дз. 23. *Суди, Господи, незлобу і правдивість мого серця.* К. Псал. 58.

Правди́во, нар. 1) Правдиво, справедливо. *Правдиво ви свідкуєте.* Єв. Л. XI. 48. *Перед Богом стою і кажу правдиво.* Чуб. V. 376. 2) Истинно.

Правди́ти, джу́, діш, гл. Оправдывать. *Чоловіка винили, а жінку правдили.* Полт.

Правди́ця, ці, ж. Ум. отъ правда.

Правдолюбе́ць, бця, м. Поборникъ истины.

Правдомове́ць, вця, м. Человѣкъ, говорящій правду.

Правдонька, правдо́чка, ки, ж. Ум. отъ правда.

Правдува́ти, ду́ю, еш, гл. 1) Быть правдой. *Нема в світі правди, правди не зискати, що тепер неправди стала правдувати.* ЗОЮР. II. 101. 2) Жить по правдѣ. *Хто бреше, тому легше, а хто правдує, той бідує.* Фр. Пр. 123.

Пра́ве, нар. Почти. Сим. 216. *Праве забули, що й єсть вона на світі.* Сим. 222.

Пра́ведний, а, е. 1) Праведный, безгрѣшний. *Праведная душе, прийми мою мосу.* Шевч. 36. *Праведне сонце.* Рудч. Ск.

1. 94. 2) = Правдивий 2. *Не мають праведного таланту.* К. (О. 1862. III. 52, 53).

Праведник, ка, м. Праведникъ. *Бог любить праведника, а чорт ябедника.* Ном. № 8073. *Господь його між праведники прийме.* К. ЦН. 237.

Праведниця, ці, ж. Праведница.

Праведничий, а, е. Приналежачий праведнику. *Одержить нагороду праведничу.* Єв. Мт. X. 41.

Праведність, ности, ж. Праведность. *Доки ти будеш держатись праведности.* К. Іов. 6.

Праведно, нар. 1) Праведно, по правдѣ. *Праведно жили.* Шевч. 242. *Худоба... праведно досталась.* О. 1861. X. 33. 2) Истинно. *Мошля Шевченкова мусить нам статись початком нової науки і подвиів праведно християнських.* К. (О. 1861. VI. 30).

Правець, вця, м. Направление. *Оцюму огудинню правець он куди, а його вітер повернув ба' куди.* Волч. у. *Найде собі правець вода і сама.* Волч. у.

Правиббрєць, рця, м. Избиратель, участвующій въ выборѣ избирателей народныхъ представителей. Желех.

Правиббрѣ, рів, м. мн. Выборъ избирателей. Желех.

Правий, а, е. 1) Справедливый, праведный, безгрѣшний. *Боже правий!* К. ЧР. 22. *Ні правого Господь не відпихає і грішному руки він не протягне.* К. Іов. 18. 2) Правый, невиновный. 3) Права середѣ. Преполовеніє. *Мак... святять у праву середу.* Чуб. V. 85. Ум. **Правенький, правесенький.**

Правій, а, е. 1) Ровный и прямой, перпендикулярный. *Рубайся, деревце, криве і праве.* Чуб. II. 114. *Правими робить стежки його.* Єв. Л. III. 4. *Як права солома, так добре топоти, а як стара та перебита, так погано горить.* Пирят. у. *Права тила; правий ніж.* Шух. I. 175, 291. *Ой не ступай, мила, правою ногою.* Чуб. V. 244. **Правій бік** полотна, сукна (вишиваного). Лицевая сторона полотна, сукна (вышитого). Шух. I. 154. Ум. **Правенький, правесенький.** *Квітоїки рвала правенькою рукою.* Чуб. V. 6. *Виросла бузінка, та таки гарна, правенька.* Мнж. 58.

Правійка, ки, ж. Просѣлка въ лѣсу. Рк. Левиц.

Правійля, ля, с. Инструменты.

Правіло, ла, с. 1) Руль. Мнж. 179. *Човен без весла й правила.* Морд. II. 36.

2) Часть сапожной колодки, клинообразные куски дерева, вставляемые въ голенище. Вас. 161. *Де узявся швець і кравець, приніс шило і правило, ще й драгви кінєць.* Грин. III. 660. 3) Часть похідючої ступи. См. Ступа. Шух. I. 162. 4) Часть олійниці. (См.). Шух. I. 163. 5) Часть веретінника. (См.). Шух. I. 149. 6) Въ деревянной стѣнѣ: бревно, идущее право (прямо) отъ угла до угла, не прерываемое окнами или дверями. Шух. I. 90, 91.

Правільце, ця, с. Аршинъ у каменщиковъ. Сумск. у.

Правина, ні, ж. Взысканіє, требованіє.

Правити, влю, виш, гл. 1) Говорить, твердить, настойчиво повторять, наставлять. *Я йому кажу одно, а він своє править.* Радом. у. *Там що йому не толкуй, а він своє править.* Лебед. у. 2) Требовать, взыскивать. *Правити дом.* *Ніхто не прийде править проценту.* Рудч. Ск. II. 26. *Півник уп'ять нішов править жорна: кукуріку! оддай, пане, жорна!* Рудч. Ск. I. 38. 3) Спрашивать извѣстную цѣну, запрашивать. *А вона тільки й правила штирі злотих за нього.* Умань. **Править, як за бѣтька,** — такъ дорого. 4) Служить (церковную службу). Шевч. 234. *Молебні день-у-день Спасителеві править.* 5) — **за що.** Служить чѣмъ. 7) Выправлять. *Буде він знати, де козам рош правляють.* Богодух. у. 6) Управлять. *Гляди, щоб добре народом правив.* Рудч. Ск. II. 163. *Владично правили ти народом.* К. Псал. 204. 8) Дѣлать. *Будеме правити із Мар'ї невісту.* Гол. IV. **Правити гніздо.** Дѣлать гнѣздо. Вх. Уг. 262.

Правитися, влюся, вишся, гл. 1) Направляться. *А куди правитесь?— До Київа.* *Я до того дуба правлюся,—чи не зрубати його.* Харьк. 2) Возиться, хлопотать. *Екатеринос. у.* *Чіпка вже правився коло шкоди: там тин підняв та набив, нові ворота приробив.* Мир. ХРВ. 342. *А ми ще не лягали, все правилися.* Лебед. у. 3) Исправлять должность чью. *Іва правитися за старосту.* НВолын. у. 4) Служиться (о церковномъ служеніи). *Скоро служба Божя правитиметься.* Грин. II. 112. 5) Судиться, искать за обиду, жаловаться. *Иди, прався на мене, куди знаєш.* Новомоск. у. 6) Поправляться. *Дают тото зіле худобі, щоб ся правила.* Вх. Зн. 54.

Правіця, ці, ж. 1) Десница, правая рука. *Без Ніженського полку, як без руки-правиці.* К. ЧР. 344. *Станьте ви, правед-*

ники, по правичі, а ви, грішники, по лівій. Гн. II. 81. 2) Немятая, ровная солома. Принеси мені на устіжки правичі. Черк. у. Ум. Правичка.

Правичка, ки, ж. 1) Ум. отъ правиця. 2) Дѣвственница. НВолын. у.

Правіжка, ки, ж. Взысканіе, требованіе уплаты. Мир. ХРВ. 357. См. Правина.

Правний, а, е. Законный, основанный на правѣ. *Ми позаводимо устуди правний суди.* К. ЧР. 132. 2) Правовой.

Правник, ка, м. Юристъ, правовѣдъ. К. ПС. 41. Желех.

Правничий, а, е. Юридическій. Желех.

Правно, нар. Законно

Правнук, ка, м. Правнукъ. *Славних праддів ве шких правнуки погані.* Шевч. 213.

I Право, ва, с. 1) Право, законъ. *Без суда й права.* Ном. № 4050. *Так король і дав їм права.* ЗОЮР. I. 166. *Шукати захисту під правом польським.* К. ПС. 26.

2) Тяжба, процессъ, дѣло въ судѣ. *З Богом до права не підеш.* Фр. Пр. 77. *А донька матір все проклинає, а син на вітця право тягає.* Гол. II. 21. *Ой бо син вітця до права тягне.* Гол. II. 22. 3) Слѣдующее. *А ви, люде, знайте, наше право дайте: наше право—калача.* Гол. IV. 526. 4) Образъ, манеръ, способъ. *Вносить ту курку..., а там черепаха (з курки зробилася). Так як накрито було двома полумисками, так і в черепахи череп'я зверху і зісподу... То черепаха таким правом.* Драг. 10.

II. Право, нар. 1) Прямо. *Право стоїть.* Черк. у. *Виходить панночка та й право до пана мою.* Федьк. 2) Истинно. *Право відказав еси.* Єв. Л. X. 28. Ум. **Правенно**, **правесенько**. *Колись я, братіку, правесенько ходив.* Гліб. 28.

Правобіцький, а, е = **Правобічний**. *Лівобіцька і правобіцька Україна.* Єв. Л. 23.

Правобіч, нар. По правую сторону. *Стоячи правобіч жертівні.* Єв. Л. I. 11.

Правобічний, а, е. Правобережный; находящийся на правой сторонѣ.

Правовірний, а, е. Правовѣрный. *Правовірні християне.* ЕЗ. V. 74 *Правовірні наші мусульмане.* К. МБ. X. 19.

Правовірник, ка, м. Правовѣрный человекъ. *І правовірникам серця возвеселяє.* К. МБ. X. 10.

Праволѣмний, а, е. Законопреступный.

Праволѣмство, ва, с. Нарушеніе закона, незаконное дѣйствіе.

Правопис, су, м. Правописаніе, орѳографія.

Правописний, а, е. Относящийся къ правописанію, орѳографическій. Желех.

Правопись, ся, ж. = **Правопис**. *Друкуємо сей лист, не одмінючи в йому правописи.* О. 1861. X. 136.

Правоправний, а, е. Законный? *Трон правотравний.* К. ПС. 57.

Правобруч, нар. Направо.

Праворұшница, ці, ж. (= **Праворучница**). Эпитетъ Божіей Матери. *Сидящая по правую руку? Господи милостивий, помози мені і Матер Божая праворушниця.* Мил. М. 42.

Правосвітлий, а, е. Сіяющій свѣтомъ истины, справедливости? *Боже, прийми до царства, до раю правосвітлого!* (Изъ молитвы нищихъ). ЕЗ. V. 243.

Православний, а, е. Православный. *Вірному православному християнству миром мир.* Посл.

Православник, ка, м. Православный человекъ. К. ПС. 5.

Православницький, а, е. Относящийся къ православному, ему принадлежащій. *Царство православницьке московське.* К. МБ. II. 135.

Православність, ности, ж. Православіе. Желех.

Правосуддя, дя, с. Правосудіе.

Правосудець, дця, м. Правый судья. *Це наші правосудці так розсудили їх.* Лебед. у.

Правосудний, а, е. Правосудный. *Потомство правосудне.* К. ЦН. 290.

Правотá, тá, ж. Правда, справедливость. *Суд чинитиме нехибний людем правотою.* К. Псал. 17.

Правотáти, чý, тáш, гл. Искать судомъ. Угор.

Правотáтися, чýся, тáшся, гл. = **Правуватися**. *Відобрала пелеханя сокола від мене. Відобрала, відобрала, не в што любити, щі би мі ся з пелеханев сім раз правотити.* Гол. IV. 506.

Правтóрити, рю, риш, гл. Ссылать, засаживать, упрятывать, отдавать. *Свій свого в неволю правторить.* Мир. ХРВ. 86.

Правувáння, ня, с. 1) Тяжба. 2) Управление.

Правувáти, вúю, еш, гл. Управлять. *Правувати човном.* Рк. Левиц. *Правують нами добре.* Лебед. у.

Правувáтися, вúюся, ешся, гл. Судиться съ кѣмъ, тягаться. *Не я над їм суддя: усе товариство з їм правуватиметься.* К. ЧР. 246. *Іван правується з Яр-*

мою за якісь гроші. НВолын. у. Років де-сять назад правувався б ти зо мною за це порохом та кулею. К. ЧР. 77. Не будуть ся люде в правах правувати. ЕЗ. V. 241.

Правушник, ка, м. У оконщиковъ: инструментъ для скальванія кромокъ. Вас. 149.

Правцѣм, нар —поставити. Выпрямить, не давать согнуться. *Правцем руки поставило.* НВолын. у. *Ногу й руку правцем як поставило, дак так чотирі дні лежала і не поворухнулась.* Г. Барв. 508. *Як здавило в тудях, то так правцем і поставило, як довбешку.*

Прагнути, ну, веш, гл. Жаждасть, желать сильно. *Всі покою щиро прагнуть. Хто много має, той прагне більше.* Ном. № 1447. *Я зроду не жадав багатства, а тепер прагну всіх роскошів для тебе, тобі на втіху.* МВ. (О. 1862. III. 47).

Прагнуцій, а, е. Жаждущій. *Був ем прагнуцій,—не напоелите мене.* Гн. II. 81.

Прагнуцій, а, е. Жадный. *Я на горілку не прагнуцій.* Сквир. у.

Прадід, да, м. Прадѣдь. Рудч. Ск. I. 62. *Славних прадідів великих правнуки погані.* Шевч. 213.

Прадідівський, а, е. Прадѣдовскій.

Прадідівщина, ви, ж. Наслѣдство, доставшееся отъ прадѣда. Желех.

Прадідний, а, е = Прадідівський. Желех.

Пражина, ви, ж. Родъ земельной мѣры Чуб. VI. 205.

Пражній, я, е. Напрасный; суетный. *Чом не заговориш до мене?—Усі слова пражні. Треба молитись.* МВ. II. 201.

Празник, ка, м. Праздникъ. *У Бога щодня празник.* Ном. № 185. Ум. Празничок.

Праїник, ка, м.=Пральник=Пра-ник. Бх. Зн. 55.

Практика, ки, ж. 1) Практика. *Громадянам буде наука і... практика.* К. (О. 1862. III. 30). 2) Насмѣшка. *Сей тесть тільки на практики: сидить да сміється з усіх.* Г. Барв. 318.

Практичній, я, е. Практический. *До практичної мудрости.* К. (О. 1861. I. 313).

Практичність, ности, ж. Практичность. Желех.

Прѣлев, ва, м. Самый сильный левъ? *Я,—каже,—лев.—А я пралев.* Чуб. II. 123.

Праліс, су, м. Дѣвственный лѣсъ.

Над озером у пралісі густому сховались. Млак. 100. *За лісом, за пралісом червоне теля риче.* ЕЗ. V. 159.

Прало, ла, с. Мѣсто на рѣкѣ, гдѣ мають бѣлье. Каменец. у. Вх. Зн. 55.

Пральнік, ка, м.=Пра-ник.

Прялютий, а, е. Чрезвычайно злой, лютий. Рудч. Ск. II. 186.

Пряля, лі, ж. Прачка.

Прамено, на, с. Волокно, нить. *З конопель прамена.* Вх. Лем. 455.

Пранець, нця, м. Чаще употреб. во мн. ч. пранці. Сифились. Мил. М. 88. *Хай тобі на язиці сядуть... пранці.* (Ном. № 3717).—ругательство, также какъ и въ слѣдующей фразѣ: *Иди ж куди хоч, пранець тебе бери.* Кролев. у.

Праник, ка, м. 1) Валець у прачекъ. Вас. 169. 2) Часть тѣла (какая?) ЕЗ. V. 66. 3) Рядовина праник. См. Рядовина I. Вас. 168.

Праня, ня, с. Мытье, стирка бѣлья. Чуб. VII 117.

Пранці, ців, м. См. Пранець.

Пранцюватий, а, е. 1) Зараженный сифилисомъ. Мил. М. 88. 2) Брачное: негодный, мерзкій. *Пранцювати коні. Набралось пранцюватого духу.* Стор. МПр. 169.

Пранцюватити, тію, еш, гл. Болѣть, покрываться сифилитическими язвами, сыпями.

Праонук, ка, м.=Правнук. *Стане тобі його на весь твій вік і ще й дітям, онукам і праонукам твоїм останется.* Чуб. II. 361.

Праотець, тця, м. Праотець. Гн. I. 10. *Наші праотці на тебе уповали.* К. Псал. 50.

Праперек, рка, м.=Прапірок. АД. II. 250.

Прапір, пору и ра, м. Знамя. К. Дз. 106. *На могилі прапір устромили, славу козацьку учинили.* Дума. Ум. Прапірок, прапорець.

Прапірка, ки, ж. Роговой отростокъ сзади надъ копытомъ двухкопытныхъ. Черк. у.

Прапірок, рка, м. Знамя; флагъ Червоної прапірки у руки давав. Мет. 414. *Високую мошчу виситали і прапірок у головах устрожили.* АД. I. 255.

Прапор, ра и ру, м. 1) =Прапір. *Уголовоньках червоный прапор постановили.* Лукаш. 44. 2) Бѣлый платокъ, прибываемый на могильномъ крестѣ. Мил. 169. 3) =Папороть. Чуб. V. 1073.

Прапорець, рци, м. = **Прапірек**. *Прапорці*—зроблені з довгеньких паличок короювки з різнобарвного паперу. МУЕ. III. 86.

Прапорщичка, ки, ж. = **Прапірка**.

Праправнук, ка, м, **Праправнукъ**. К. Досв. 42.

Праправнучка, ки, ж. **Праправнучка**. Г. Барв. 419.

Прапрадід, да, м. **Прапрадідъ**. Желех.

Прапращур, ра, м. **Прапращуръ**. *І праправнуки задають прапращурів діло*. К. Досв. 42.

Прапращурський, а, е. Относящийся къ прапращурі. *О, любі пращурі, що давнину зазнали прапращурську*. К. Дз. 156.

Прарід, роду, м. Первый родъ, изъ котораго вышли другіе роды. *І роду й прароду закажу, щоб не ходили заміж*. Г. Барв. 287.

Прародич, ча, м. Прародитель. *З того самого дерева наказав Памбіх (=Пан-Бі) їсти якка нашим прародичам*. Гн. I. 19.

Прародичка, ки, ж. Прародительница. Желех.

Прас, су, м. 1) Утюгъ. 2) Прессъ. *Оце в мене сир під прасом*. Київ. у. 3) Трепка. *Смертельною задавши прасу, як пса покинув на піску*. Котл. Ен. VI. 33. 4) Раст. *Allium roggum*. Херсон. Ум. **Прасок**.

Праск! меж. для вираженія звука вистрѣла. Гн. I. 211.

Праска, ки, ж. Утюгъ.

Прасло, ла, с. Часть досятаго забора отъ столба до столба. Київ. и Подольск. гг.

Прасок, ску, м. Ум. отъ прас. Употребляется и самостоятельно въ знач. 1 и 3. *Знала б прасок добрий*. Ном. № 3624.

Прасол, ла, м. Мелкій торговецъ преимущ. вяленою рыбой и солью.

Прасолувати, лую, еш, м. Заниматься прасольствомъ.

Прасольство, ва, с. Мелочной торгъ вяленою рыбою и солью, прасольство.

Прасольський, а, е. Относящийся къ прасолу.

Прасування, ня, с. Глаженье, утюженье. *Ніч просиділи панянки над прасуванням*. Св. Л. 201.

Прасувати, сую, еш, м. 1) Жать, выжимать, давить. *Сир прасувати*. 2) Гладить, утюжить. *Буду білі хусти прати...—Где будеш сушила?—Где будеш прасувала?* Чуб. V. 1199. *Насилу володала руками,*

прасуючи залізком мушминову сукню. Левниц. I. 179.

Прасунок, нку, м. 1) Скорбь, огорченіе, безпокойство. *Ой не усмишай, Господи, клятьби моєї, що я своїх синів кляла-проклинала: у своїй голові великий прасунок мала*. ЗОЮР. I. 24. 2) Хай йому прасунок! Чортъ съ нимъ. Ном. № 5123. *Нехай йому лихий прасунок, як голодом нам поміраць*. Котл. Ен. III. 24.

Пратва, ві, ж. То-же, что и прало, мѣсто, на рѣкѣ, гдѣ моють бѣлье. Черк. у. Зимою пратву рубають, т. е. вырубываютъ прорубь. *Ваші ніколи не йдуть пратву розрубувати, ви так і понадились на готовеньке ходити*. Цирят. у.

Прати, перу, рѣш, м. 1) Стирать, мыть. *Буду хуста прати*. Чуб. V. 82. 2) Бить, колотить, дубасить. *Та й зачали пана дяка в штирі кий прати*. Чуб. V. 675

Пратися, перуся, рѣшся, м. Стираться. Загадка: *Що на оні переться, а на воді сушиться?* (Віск). Ном. № 141, стр. 295.

Праття, тя, с. = **Прання**. Сим. 132. *Праття в мене багато, коли я його й понеру?* Константиногр. у.

Праушник, ка, м. Буравчикъ для просверливанія того отверстія въ курительной трубкѣ, въ которое вкладывается чубукъ. Вас. 149.

Прах, ху, м. Прахъ. Ном. № 10844. *Обох земля присипле своїм прахом*. К. Іов. 47. *Ясен міч твоєї головоньки не йме, на прах розпаде*. АД. I. 129.

Прахтика, ки, ж. Приключеніе, исторія. *Як зо мною була прахтика, то варто навіть списати цев*. Драг. 63.

Праценька, ки, ж. Ум. отъ праця.

Працівник, ка, м. Труженикъ, работникъ. Желех. Ум. **Працівничок**, **працівниченько**. *Мої працівниченьки милі!* ЕЗ. V. 107.

Працьовитий, а, е. Трудолюбивый. *Вона така працьовита, а він таке ледащо*. Грин. II. 145. *Розумна пані і моторна... трудяща, дуже працьовита*. Котл. Ен. I. 15.

Працьовитість, тости, ж. Трудолюбіе.

Працювальник, ка, м. = **Працівник**. Константиногр. у.

Працювання, ня, с. Трудъ. К. ЦН. 175.

Працювати, цію, еш, м. Трудиться. *Я молодий і здоровий, працювати буду, будеш мати, що захочеш*. Чуб. V. 141. *Чумак робить і працює, і ніт очі заливає*. Мет. 464.

Працюва́тися, ціюся, вшся, *гл.* Трудяться, стараться, употреблять усилия. *Треба було вдвох зсажувати вуліки на віз, бо вони не повироблювані, а я сам працювався.* Змієв. у.

Пра́ця, ці, *ж.* Трудъ, работа. Шевч. 133. Котл. Ен. VI. 87. *Кричить проби її мати, щоб дівчину рятувати, каже, що за працю тую я дівчину подарую.* Чуб. V. 1117. Ум. **Пра́ценька**. ЕЗ. V. 109.

Прач, ча́, *м.* = **Праник** Козел. у., НВолын. у. *Отто тобі, мати, і прач на загаті: як будеш прачем прати, будеш мене споминати.* Мет. 227. Ум. **Пра́чик**.

Пра́чечка, ки, *ж.* Ум. отъ **прачка**.

Пра́чик, ка, *м.* 1) Ум. отъ **прач**. 2) Головастикъ. НВолын. у.

Пра́чити, чу, чиш, *гл.* Бить валькомъ бѣлье, полотно. *Я думав, що прачки працуть, а то по Марусі малі діти плачуть.* Грин. III. 241.

Пра́чка, ки, *ж.* Прачка. Чуб. V. 1133. *І швачка, і прачка, і пряха.* Мил. 27. *Літом і качка прачка.* Ном. № 552. Ум. **Пра́чечка**. Мил. 217.

Прачка́рня, ні, *ж.* Прачешная. Васильк. у. (Рк. Левиц.). Київ.

Прачка́ун, на́, *м.* Помощникъ прачки, займаюційся катаньемъ и глаженьемъ бѣлья. Київ. (Рк. Левиц.).

Прачува́ти, чу́ю, еш, *гл.* = **Прачити**. Вас. 169

Прашові́ння, ня, *с.* Полотьє, мотыженьє.

Пра́шпорт, та, *м.* Испорч. *вм.* пашпорт. Паспортъ. *Перестрива його на дорозі становий...* „Прашпорт е²“—*Ні, нема.*—*„Як же ти без прашпорта ходиш? Ты блудяга якийсь“.* Рудч. Ск. II. 161. *Узяв вовчий прашпорт. Его выгвали.* Ном. № 10402.

Прашувати, шу́ю, еш, *гл.* Полоть, мотыжить. *Я оце дуже втомилась, бо в таку спеку дуже погано прашувати: земля розсипається.* Київ. у. *Прашують кукурузу.* Бессар

Пращикувати, ку́ю, еш, *гл.* = **Пашекувати**. Лебед. у.

Пра́щур, ра, *м.* Пращуръ, отецъ прада. МУЕ. III. 171.

Пра́щурка, ки, *ж.* Пращурка. МУЕ. III. 171. *Увесь рід її, всі баби й прабаби з пращурами і пращурками.* Г. Барв. 366.

Пре... въ сочетаніи съ прилагательными и нарѣчіями усилюєть качество. (*пребагатий, предобрый, пребезмірний, пребідний, пребісовий; прегарно, превесело*). Слова,

которыя въ большей или меньшей мѣрѣ составляютъ исключеніе изъ этого правила (напр., гдѣ слово съ **пре**, рядомъ съ усиленіемъ степени качества, получило и особый отгѣнокъ значенія), перечислены ниже. Иногда **пре**, какъ приставка прѣ глаголъ или существительномъ есть сокращенное **пере**: **пребродити** = **перебродити**, **пробувати** = **перебувати**; всѣ такія слова см. на **пере**.

Превелѣбний, а, е. Высокопочтенный, высокодостойный. — главнымъ образомъ титулъ духовнаго лица. У Шевченка о козацкой радѣ: *Превелѣбную громаду докупи кликали.* Шевч. 233.

Превсякій, а, е. Всяческій; всевозможный. *Там він бачив—крий Боже—яку тьму-темряву всякої-превсякої птиці.* Стор. МІПр. 167.

Прѣдвік, ку, *м.* = **Передвік**. З **предвіку**. Съ незапамятныхъ временъ. *Ой давно, давно, та із предвіку.* Гол. IV. 27.

Прѣдвічний, а, е = **Передвічний**. Шевч. 665. *У тебе, предвічний царю, ми шукаєм оборони.* К. Псал. 170.

Прѣдківський, а, е. Доставшійся отъ предковъ. К. Досв. 88. *Єрмія на диво обновив предківський замок.* Стор. МІПр. 65.

Прѣдківщина, ни, *ж.* Старица; унаслѣдованное отъ предковъ. *Моя се предківщина по вирях.* К. ПС. 134.

Прѣдків'я, в'я, *м. мн.* Предки. Ном. № 865. *Не ми, Диво Маріє, мучили Христа, мучили Христа наші предков'я.* Чг. 57. См. **Предок**.

Предковецький, а, е. Предковскій. Радом. у.

Прѣдковий, а, е. Предковскій. *Це земля предкова.* Черк. у.

Предковіковий, а, е = **Предковічний**. *О, слово рідне! Ти стоїш на чаті предковікових пам'яток святині.* К. XII. 97.

Предковіцький, а, е = **Предковічний**. *Се земля наша предковіцька.* НВолын. у.

Предковічний, а, е Древній. К. Чг. 88. *Гори предковічні.* Шевч. *Засяси знову духом предковічним.* К. XII. 54.

Прѣдміщанин, на, *м.* Житель предмѣстья. АД. I. 15. *Вийшли до його усі міщане, усі міщане, всі предміщане.* Нп.

Прѣдозвілля, ля, *с.* Привольє, раздольє, удобное мѣстоположеніе. *У вас тут гарне прѣдозвілля і вода близька, над річною горою...* Волч. у.

Прѣдок, дка, *м.* Предокъ. З **предків хазяїн**. Мнж. 67. *Ви, жидове, Христа за*

мучили—*Не ми, Маріє, то наші предки.* Чуб. III. 353. См. Предків'я.

Предокучити; чу, чиш, гл. **Надо́бсть.** Уже ж мені та й предокучило під віконцем стоячи, твою волю волячи, тебе дожидаючи. Чуб. V. 83.

Представитися. См. Представлятися.

Представля́тися, ляюся, вшся, сов. в. представитися, влюся, вишся, гл. Привижива́тися, привидѣ́ться. *То представляється Алкан-пашаті трапезондському князяті, молодому паняті, сон дивен, борзо дивен на прочуд.* Лукаш. 16.

I. Прѣдся, нар.=Прѣдці.

II. Прѣдся, прил. Прѣдъ симъ бывшая. Встрѣчено только въ ж. р. К. ЧР. 426. *Прѣдся Русь.* К. ЧР. 70. *Вбачати в нас щирю прѣдсю Русь.* К. Гр. К. 4.

Прѣдузвілля, ля, с.=Прѣдовзілля. О. 1862. IX. 69.

Прѣдці, прѣдця, нар. Однакo, тѣмъ не менѣе. *Бо не всі ся пани родять, прѣдці до щастя приходять.* Гол. I. 304.

Прѣжній, я, в. Прѣжній. Як би була прѣжня розмова. Чуб. V. 531.

Прѣз, нар.=Через. *Прѣз Христові страсті не маєш щастя у пеклі.* Чуб. III. 17.

Прѣзвірх, нар. Черезъ край. У його вже й прѣзвірх є, а все загібає. О. 1862. V. 84.

Прѣзірство, ва, с. Прѣзрѣніє. *Буде на неї дивитись з прѣзирством і обходитись з неповагою.* Котл. НП. 373.

Прѣзмагати, гаю, еш, гл. **Одолѣвать, побѣждать.** *За кусу світ увесь не мирить; що й у панів, да й то вона все прѣзмагає.* Г. Барв. 448.

Прѣйма, нар. По крайней мѣрѣ. *Хоч з торбами підемо, та прѣйма матимем, де зіму зімувати.* Св. Л. 69. *Вишукують собі таких малюків ручих, щоб украв і втік, а прѣйма викрутивсь.* Св. Л. 136.

Прѣкладати, даю, еш, гл.—над що. **Предпочитать чему.** К. ПС. 94. *О, божєвільна! де твій розум дівся, щоб зрадника над мене прѣкладати.* К. ЦН. 203. *Науку і талант над значність прѣкладали.* К. Дв. 13.

Прѣкрáсен, сна, не, прѣкрáсний, а, в. **Прекрасный, чрезвычайно красивый.** *Молоденький козаченьку, словами прѣкрáсен.* Чуб. V. 185. *Ти, дівчино, ти прѣкрáсна, як на небі зоря ясна.* Грин. III. 241. *Ой світе мій ясний, ой світе прѣкрáсний.* Мет. 80.

Прѣкрáсно, нар. **Чрезвычайно красиво.** *Прѣкрáсно вберися.* Грин. III. 343.

Прѣм, нар.=Притъмом. *В мене шия чиста... що-дня мюю, хиба вже прѣм часу не маю.* Св. Л. 171.

Прѣмилѣнный, а, в. **Очень милый.** *Що то за прѣмиленний чоловік у тії жінки.* Черк. у.

Прѣміч, мочі, ж. **Сила, наибольшая сила.** *З усіві прѣмочі смикнув.* Константиногр. у.

Прѣмудрий, а, в. 1) **Премудрый.** *І прѣмудрих немудрі одурять.* Шевч. 213. 2) **Очень искусный.** *Бери мене, дядьку, прѣмудрую швачку.* Нп.

Прѣмудрість, рости, ж. **Премудрость.** *Чи ти стягнув до себе всю прѣмудрість?* К. Іов. 32.

Прѣмудро, нар. **Премудро, очень мудро.** *Зробив еси прѣмудро.* К. Псал. 15.

Прѣномерáнт, та, м. **Подписчикъ.** *Чи багато в тебе прѣномерантів на „Записки о Южн. Русі“?* Шевч. (О. 1862. V. 10).

Прѣогорчати, чаю, еш, сов. в. прѣогорчати, чѣ, чїш, гл. **Сильно огорчать, огорчить.** *Лучче йому з нудьги загинути, ніж пан-отця навик прѣогорчити.* К. ЧР. 234.

Прѣпір, ру, м.=Припір. Мнж. 181.

Прѣподобитися, блюся, бишся, гл. **Сдѣлаться преподобнымъ, святымъ; сдѣлаться угоднымъ Богу.—** *В потайники пустить огонь!..— „Постривайте, не вбивайте: там моя Оксана. Годиночку, батьки мої! Я її достану!“—* *Добре, добре!.. Залізняйте, цукни, щоб палили Прѣподобитись з лягами!..* Шевч. 189. *Царь Давид... колись прѣподобився Богові.* Драг. 98.

Прѣподобний, а, в. 1) **Преподобный, праведный, святой.** *Не зовіте прѣподобнимъ лютого Нерона.* Шевч. 2) **Красивый, прекрасный.** *Прѣподобна дівчина.* Чуб. V. 19.

Прѣподобник, ка, м. **Преподобный, угодникъ, праведникъ.** К. Бай. 45.

Прѣподобниця, ці, ж. 1) **Преподобная, праведная, святая.** Левци. I. 287. 2) **Красавица.** *Як була я молодою прѣподобницею, повісила хвартушину над віконницею.* Ном. № 12546.

Прѣсподниця, ці, ж. **Преисподняя.** *Та й укинув його в темницю, та й либокую прѣсподницю.* Чуб. V. 1021.

Прѣстіл, тблу, м. 1) **Престоль, тронъ.** Шух. I. 39. *Біда на престолі, коли нема нічого в стодолі.* Ном. № 214. *Поскидав потужних з престолів.* Св. Л. I. 52. 2) **Пре-**

столь в церкві, в олтарі. *Привів її під церковку: „тепер ти моя“. Вона йому відповіла: „неправда твоя“. Привіз її до престолу: „тепер ти моя“. Вона йому відказала: „неправда твоя“.* Чуб. V. 204.

Престільниця, ці, ж. Верхня доска стола? *Вийшов Івасенко до нової світлиці, лежить миленька на престільниці.* Гол. I. 181.

Претаяк, ва, м. Р'шето. Вх. Лем. 456.

Претінка, ки, ж. = Прутинка? *Защуміла шабелечка, як з ліса претінка.* Гол. I. 20.

Преф'єкт, тв, м. Помощник ректора Києво-братської коллегії (академії), несший обязанности административныя и в то же время бывший и профессоромъ. *Кассіян Сажович, префект Братської школи.* К. ПС. 5.

Прецінь, нар. Между т'ємъ, однак.

Преч, нар. = Пріч. *Пішов мій миленький преч на полювання.* Гол. I. 338.

Пречіста, тої, ж. Пречистая. Эпитетъ Богоматери. *Благослови, Боже, Пречиста Господже.* Мил. Св. 3. Безъ существительнаго употребляется в значеніи: Богоматерь, также образъ Богоматери и нижепоименованные праздники в честь ея. *Ой тям ішла Пречистая, Пречистая Мати Божя.* Чуб. III. 367. *На Йордані тила вода стояла, там Пречиста свою сина купала.* Чуб. III. 449. **Перша Пречіста.** Успеніє Пресв. Богородицы (15 августа). ХС. I. 78. **Друга Пречіста.** Рождество Пресв. Богородицы (8 сентября). ХС. I. 78.

Пречудо, да, с. Большое чудо; большое диво. *З усого села збігалися діти дивитись на те пречудо.* Мир. ХРВ. 355.

При, предл. 1) При, возл'в. *Сидять... туси при березі.* Св. Л. 226. *Три явори посадила сестра при долині.* Шевч. 393. *Була в мене небога, при мені вона і зросла.* МВ. II. 19. *У нас при душі копійки нема.* Г. Барв. 283. 2) Во время. *При зоді були люде.* Каменец. у. 3) **Бути, жити при...** Быть, жить въ... *Як живе чоловік при вбостві, то і хороший зробиться поганим, а як при волі, то і ледащо покажеться гарне.* Грин. I, 113. *Був чоловік середніх літ, при здоровлю.* Г. Барв. 304. **При р'зумі бути.** Быть въ своемъ умѣ, въ сознаніи. *Біскупатий сидить при розумі.* Єв. Мр. IV. 15.

Прибавити, ся, См. Прибавляти, ся.

Прибавка, ки, ж. Прибавка. *Як даватимемо прибавки, то не матимемо ні стовпа, ні барина.* Лебед. у.

Прибавляти, ляю, еш, сов. в. прибавити, бавлю, виш, м. Прибавлять, прибавить. Рудч. Ск. I. 114.

Прибавлятися, ляюся, ешся, сов. в. прибавитися, люся, вишся, м. 1) Прибавляться, прибавиться. *Ном. № 513.* 2) **Зам'шкаться.** *Прибавитися було Семен на вечерницях, вони (батько) до його цілий день і слова говорити не будуть.* Федьк.

Прибагати, гаю, еш, сов. в. прибагати и прибагнути, ну, неш, м. Имѣть, возимѣть странное желаніе. Желех.

Прибагом, нар. По прихоти, случайно. Желех.

Прибажний, а, е. Изъ прихоти желаемый. Вх. 3н. 55.

Прибачити, чу, чийш, м. Подсмотрѣть. *Чоловік у вікно прибачив, що він робив у хаті, та ото як підзорив, та і став усім розказувать.* Новомоск. у.

Прибгати, бгаю, еш, м. 1) Пригнуть. 2) Прибратъ къ рукамъ? Захватить? *Заберуть усе до нитки, а деколи, як не сховаться гарна дівчина або молодий, то і їх прибають.* Стор. МПр. 68. 3) Прибавить. *Та і „Матроза“ прибав би до „Князині“.* Шевч. (О. 1862. III. 7).

Приб'єга, га, об. Безприютный чело-вѣкъ. *Ходе, як прибега.* Лебед. у.

Прибивати, ваю, еш, сов. в. прибити, б'ю, б'єш, м. 1) Прибивать, прибить. *Дошку прибий візками.* 2) Прибивать. прибить ч'ємъ-либо, упавшимъ сверху и придавившимъ внизъ. *Бодай тебе, мій миленький, ворота прибили, а щоб тебе отріч мене инші не любили.* Мет. 63. 3) Прибивать, прибить, приносить, принести (водою). *Хвиля прибила човен до берега.* 4) Только сов. в.? Подогнать, понудить *І робити не прибити, а жать не наметься.* Грин. III. 67.

Прибиватися, ваюся, ешся, сов. в. прибитися, б'юся, б'єшся, м. Приходить, прийти, приїхать, зайти, заїхать, понасть куда. Мнж. 39. *Шукаючи, заблудила. Ой прибилась до риночку.* Чуб. V. 909. *Блукаючи по Україні, прибивсь ясь в Чигирин.* Шевч. 337.

Прибивач, ча, м. Инструментъ, которимъ выбивають бобрики (см.). Шух. I. 278.

Прибирати, ся, раю, ся, еш, ся, м. = Прибирати, ся.

Прибиток, тку, м. = Прибуток. *Крив душею для прибитку.* Котл. Ен.

Прибичовувати, вую, еш, сов. в. при-

бичувати, чу́ю, еш, м. 1) Припрягати, припречь, пристегивати, пристегнуть (животное въ помощь другимъ везущимъ). 2) Прибавлять, прибавить, присчитывать, присчитать. *Люде що почують, то приби-чують.* Ком. Пр. № 114. *Ти нащо приби-човуєш, чого й не було?* НВолын. у. *Я ви-нен два рублі, а він приби-човує ще їден.* НВолын. у.

Прибігати, га́ю, еш, сов. в. прибігти, біжу́, жіш, м. Прибігати, прибіжати. *За Зінкою сідком прибігли єї мати, чо-ловік і ще кілька бабусь.* Стор. *Прибігає вовчик до ополонки.* Рудч. Ск. II 8.

Прибігнути, ну, веш, м.=Прибігти. Вх. Уг. 263.

Прибідок, джу, м. Прибавка къ бѣдѣ, добавочная бѣда. *До біди найдєся все й прибідок.* Фр Пр. 44.

Прибіжання, на, м. Богомолецъ. *Сто двадцять літ живе чернець мовчущий... На поучення прибіжанам темним знай мимрить.* К. МБ. II. 132.

Прибій, бо́ю, м. 1) Планка, бревнышко, прибываемое вдоль стѣны украинской хаты на аршинъ отъ низу,—на него опираются концы досокъ, изъ которыхъ составленъ піл (на которомъ спять). Сим. 2. 2) *Geganium palustre.* Лв. 9

Прибійниця, ці, ж. Часть колѣдни, снаряда для выдѣльванія корѣбок. Вас. 148.

Прибік, бока, м. 1) Боковая пристройка къ зданію, напр. *прибоки* въ клуні—по обѣмъ ся сторонамъ, для большей вмѣстимости, находятся въ связи съ клу-нею, но отдѣлены отъ нея стѣнами. Волч. у. 2) Часть сѣней, прилегающая къ хатѣ, отдѣленная отъ остальныхъ сѣней стѣн-кой,—здѣсь находится устье варистой печи и входъ въ хату. Вас. 195.

Прибілий, а, о. Бѣловатый. Вх. Зн. 55.

Прибільшати, ша́ю, еш и прибільшувати, шую, еш, сов. в. прибільшити, шу, шиш, м. 1) Увеличивать, увеличить. 2) Прибавлять, прибавить. Левиц. Пов. 270. *Сами прибільшують невірї плати.* К. Бай. 24. 3) Преувеличивать, преувеличить. *Хоцінський любив дечого багато і прибільшити, прикинути зайве.* Левиц. I. 212.

Прибільшатися, ша́юся, ешея и прибільшуватися, шуюся, ешея, сов. в. прибільшитися, шуся, шишея, м. 1) Увеличиваться, увеличиться. Канев. у. *Іх війсь-сьло тими збіями прибільшувалося і в силу вбивалося.* К. Хм. 41. 2) Прибавляться,

прибавиться. 3) Преувеличиваться, преувеличиться.

Прибір, бѣру, м. 1) Одежда, нарядъ. *Краща дівчина твоя всіх, на їй прибора більше всіх.* Чуб. III. 150. 2) Одѣваніе, наряжанье. *Хиба мені до прибору? Аби гарно!* Ком. Пр. № 823. *Косу заплетемо,—які ж тут прибори? Та й до церкви, та й на рушник.* О. 1861. XI. Кух. 27. Вообще ириготовленія къ чему—либо (свадьбѣ, празднику) и необходимія для этого вещи. *Треба ж таки прибраться к весіллю; хоч рушники і єсть готові, так іще дечого треба.—Аби рушники були, а за прибори на весілля не турбуйтеся: наші Возний... на свій кошт таке бундячне весілля уджигне.* Котл. НП. 377. 3) Узорная вышивка цвѣт-ными нитками по лацкану полушубка. Вас. 155.

Прибірання, ня, с. 1) Уборка, при-борка. 2) Одѣванье, наряжаніе, а также сами одежды, наряды. *А жаль мені діву-вання, дівочкою прибірання.* Чуб. V. 42. Ум. Прибіраннячко. Мвл. 131.

Прибірати, ра́ю, еш, сов. в. прибірати, беру́, рѣш, м. 1) Убирать, убрать, приби-рати, прибрать, привести въ порядокъ; при-нимать, принять. *Прийшовши, знайде (до-мівку) виметену й прибрану.* Єв. Л. XI. 25. *А в дівчини одна хата, та й та не при-брата.* Грин. III. 250. 2) Одѣвать, одѣть, наряжать, нарядить. Чуб V. 733. *Дівчата гарні, усі прибрані.* Кв. *Прибери пень, то й пень покращає.* Г. Барв. 414. 3) Брать. *взять.* *Еней, матню в кулак прибравши і „не до соли“ промовлявши, сядив крутенько гайдука.* Котл. Ен. I. 20. *До рук прибірати.* Прибрать къ рукамъ, захватить. 4) Под-бирать, подобрать, выбрать то, что подхо-дитъ въ пору, въ мѣру. *Не прибере Харитина невістки до души.* Грин. III. 76. *Не крибере нічого він собі купить за тії гроші.* Грин. II. 191. *У тому то селі родивсь наш Г. Ф. Квітка і по слову то селу прибрав собі надане ім'я Основ'яненко.* К. Гр Кв. 6. *Нічого не прибрав більш їй одмовити.*—Ничего больше не нашелся ей отвѣтить. МВ. О. 1862. I. 73)—рѣзуму, умá, спѣсіб, спѣсобу. Находить, найти спо-собъ, додуматься, выдумать. *А отаман чу-мацький, Товстуха, собі ума прибірає, що йому робить.* ЗОЮР. I. 76. *Прибрали люде способу літати по воздусі.* Дещо. *Стали ляхи способ прибірати.* АД. II. 113. **Син прибранный.** Приемный сынъ. *Вовк гований, приятель перепрошений, син прибранный,*

а жид хрещений, то все непевні. *Ном. № 8101.* 5) Сьѣдаты, сьѣсть, поѣдаты. Нічою не робить, а все прибірає, що подадуть на стіл. *Г. Барв. 507. Наїдків, напиків понастановмвала... А панночка усе прибіра, наче той горобець, хуменько й чистенько. МВ. (О. 1862. III. 36).*

Прибіратися, раюся, ешся, сов. в. прибрятися, беруся, рѣшся, *м.* Одѣваться, одѣться, нарядяться, нарядиться. *В юлюбий жупан приберися. Макс. Що як прийде суботонька, я змиюся й росчешуся, а в неділю приберуся. Мет. 76.*

Прибірний, а, е. Нарядний. *На тобі сукні дуже прибірні. Чуб. V. 1127.*

Прибірниця, ці, ж. Та, которая прибираєть. *Сестриця-прибірниця мої кісточки прибирала. Рудч. Ск. II. 36.*

Прибіч, бочі, ж. Прибыль, доходъ. *Вона оплачує ґрунт і прибічі мав кирбованиів з триста. НВолын. у.*

Прибічи, *м.* = Прибігти. *Вх. Уг. 263.*

Прибічник, ка, м. Приближенный чей, помічникъ. *Я це прибув з наказом від громади шукати в князя вірної поради: його прибічники нас упевняли, щоб ми від його тільки іасла ждали. К. ЦН. 249.*

Приблагати, гаю, еш, *м.* Приобрѣсть, съ трудомъ нажити. *Бач, яка вона—проби, дай їй і свитину, і кожух, і коровку,—усе, що я своїй рідній дитині прилагала. Екатериносл. у.*

Приблїжність, ности, ж. Разстояніе. *Ковот. у.*

Приблуда, ди, об. Бродяга, пришелець; приставшее животное. *Не знаю, де вони взялись—приблуда князь, була й княгиня. Шевч. 325. Коня мою прибудою будуть називати. Макс.*

Приблудити, ся, джү, ся, диш, ся, *м.* Заблудившись или блуждая прийти куда. *Чуб. V. 350. Приблудили к Дунавчу. Чуб. III. 486. Дівчинонька по гриби ходила, в зеленому лісі заблудила, прибудила к зеленому дубу. Чуб. V. 346. Пішов же він по пуцах блудити; блудив же він сім год і чотирі, прибудився к обідній годині. Мет. 359.*

Приблудний, а, е. Приблудившийся, приставший. *Не сподівайся дяки від прибудної псяки. Ном. № 4604.*

Приблукати, ваю, еш, *м.* = Приблудити. *Ходила вона, ходила та й прибудкала до пота у слободу. Мнж. 37.*

Прибрукати. См. Приборкувати.

Прибрукувати, вую, еш, сов. в. при-

брукати, ваю, еш, *м.* 1) Подрѣзывать, подрѣзати крылья птицѣ, окарнати крылья. *Чуб. V. 263. Приборкано усім орлятам крила. К. ХП. 92.* 2) Прибирати, прибрать къ рукамъ. *Думав шляхту приборкати трошки. Вона добре свою свекруху приборкала, тепер а ні тисне. Харьк.*

Прибочний, а, е. Боковой. *НВолын. у.*

Прибочок, чка, м. Чуланъ, пристройка возлѣ дома.

Прибрати, ся. См. Прибірати, ся.

Прибресті, дү, дѣш, *м.* Прийти по водѣ.

Прибрехати. См. Прибрїхувати.

Прибрехнути, нү, неш, *м.* = Прибрехати. *Уміють добре прибрехнути. Глїб.*

Прибрїхувати, хую, еш, сов. в. прибрехати, брешү, шеш, *м.* Привирати, приврать. *Глухий не почує, так прибреше. Ном. № 8564.*

І. Прибувати, ваю, еш, сов. в. прибути, бұду, дѣш, *м.* 1) Прибывать, прибыть, приѣзжать, приѣхать. *Прибудь, милій чорнобривий, з далекого краю. Ой рад би я прибувати, та далеко дуже. Мет. 84.* 2) Прибывать, прибыть, увеличиваться, увеличиться. *Понад берегами вода прибував. Грин. III. 252. Прибуло дня на курячу п'ядь. Чуб. I. 245.*

ІІ. Прибувати, ваю, еш, сов. в. прибути, бұю, еш, *м.* Примѣрять, примѣрять (обувь). *Чи ти прибувала черевики? не мамі? Константиногр. у.*

Прибудувувати, вую, еш, сов. в. прибудувати, дұю, еш, *м.* Пристраивать, пристроить. *Г. Барв. 379. НВолын. у. З обох боків старої будівлі прибудував ще по крилу покоїв. Стор. МПр. 65.*

Прибулий, а, е. Прибывший. *Запрошували прибудмих козаків поспідать. Стор. МПр. 126.*

Прибути. См. Прибувати.

Прибутній, а, е. 1) То, что прибавляется, увеличивается въ количествѣ. *Дійво—прибутне, бо... воно прибував в юсподарстві, коли хто свої корови діїні має. Грин. II. 275.* 2) Прибылой. *Прибутна вода. Канев. у.*

Прибутній, а, е. Чужесторонній, прибывший. *Се прибутній чоловік. НВолын. у.*

Прибуток, тку, м. Прибыль. *З прибутку голова не болить. Ном. № 9834. Чи мамі який прибуток з садочку? О. 1862. IX. 115.*

Приваб, бу, м. = Приваба. Желех.

Приваба, би, ж. Привлекательность,

заманчивость; также: то, что привлекаетъ. Желех.

Привабити. См. Приваблювати.

Приваблювання, ня, с. Привлеченіє.

Приваблювати, люю, еш, сов. в. привабити, блю, биш, м. Привлекать, привлечь. *Ой, дівчино люба, мила, ти ж то мене привабила.* Грин. III. 161.

Привабний, а, е. Привлекательный. Желех.

Привадити, джу, диш, м. Привязать, привѣсить. Угор. Вх. Лем. 456.

Привал, лу, м. Выступъ скалы. Желех. *Сіли собі на привалу, люльки закурим.* Гол. I. 160.

Привалок, лку, м. Неподвижная скамья, придѣлываемая къ лежанкѣ. МУЕ. I. 89. (Черниг.).

Приварити. См. Приварювати.

Приварювати, рюю, еш, сов. в. приварити, рю, риш, м. 1) Доваривать, доварить. *Треба приварити каші, бо мало.* 2) О жельзѣ: наваривать, наварить, приварить.

Приватний, а, е. Частный. *Заприсягну не втручатись у жадні козацькі справи і стану жити... приватною особою.* Кост. Ч. 101.

Приведеніє, ка, м. Сынъ жены, рожденный ею отъ перваго мужа и приведенный въ семью второго. Ум. Приведенничок.

Приведенниця, ці, ж. Дочь жены, рожденная ею отъ перваго мужа и приведенная въ семью второго. Ум. Приведенничка.

Приведенничок, чеа, м. Ум. отъ приведенник.

Приведення, ня, с. =Приведенція. *З однією жінкою було ось яке приведення.* ЗОЮР. II 34.

Приведенція, ці, ж. Приключеніє. Сим. 151.

Привезті, ся. См. Привозити, ся.

Привертятися, зуся, зешся, м. Примерещиться, пригрезиться. Шевч. 363. *Чого у сні не приверзеться.*

Привернути, ся. См. Привертати, ся.

Привертати, тая, еш, сов. в. привернути, ну, неш, м. 1) Поворачивать, поворотить къ чему (при ѣздѣ). *Нехай вони чозни до берега привертаяють.* АД. I, 248. *Коло мого дворика козаченько кониченьком грив, да все до моїх ворітечок коня привертає.* Чуб. V. 150. 2) Располагать, расположить, склонять, склонить къ чему. 3) Наваливать, навалить чѣмъ-либо тяжелымъ сверху. *В вишневім садочку сxorонила, сирюю землею пригорнула, біленьким камінцем привернула.* Чуб. V. 781. *Десь*

мого милою сира земля привернула. Рудч. Чп. 137. 4) Возвращать, возвратить. *Назад до життя привернув.* Гн. I. 112. 5) Запошивать, запошить. Шух. I. 153.

Привертатися, таяся, ешся, сов. в. привернутися, нуся, нешся, м. 1) Поворачиваться, поворотиться къ чему; склоняться, склониться въ чему. *Береза росте, розростається, лист до листонька привертается.* Гол. I. 187. 2) Возвращаться, возвратиться. *Нехай додому не вертається. Як же вона привернется, то-то ж вона лиха набереться.* Грин. III. 304. 3) Склоняться, склониться къ чему, кому, чувствовать, почувствовать склонность, влеченіє Чуб. V. 549. *Не привертается і не приюртається мое серце до його.* Грин. III. 329.

Привертиця, ці, ж. Раст. Convolvulus, вьюнокъ. Мнж. 190.

Привершуватися, шуюся, ешся, м. Нарастать, увеличиваться. *Що-року по рублеві привершується.* НВолын. у.

Привесті, веду, деш, м. 1) См. Приводити. 2) Родить. *Жінка привела дитя.* КС. 1893. VII. 74. *До панича, бачили, ходила, поки дитину привела.* Шевч. *Кобила привела коника.* Грин. I. 149.

Привечерітися, ріється, м. безл. Смеркнуться. Вх. Уг. 203.

Привіддя, дя, с. Видѣніє. *Сни і привіддя ночні.* К. Іов. 72. *Колись рабу Твоєму, Боже, ти в привідді лаголав.* К. Псал. 206.

Привіджуватися, джуюся, ешся, сов. в. привідітися, джуся, дишся, м. Грезиться, пригрезиться, показываться, показаться. Чуб. I. 90. *Ой то тобі приснилось, ой то тобі привиділося.* Чуб. V. 1093. *Той шлях мені привижувався: бачив кілька слобід і Лубні.—„Звідди?“—спитав Кобза, дивуючись: „яка ж мара показувала тобі ті слободи і Лубні?“* Стор. МЦр. 24.

Привідки, ків, м. мн. Видѣнія. *А ти мене що-раз лякаєш снами, у привідки трівожиш мою душу.* К. Іов. 16.

Привикати, кая, еш, сов. в. привикнути, нути, ну, неш, м. Привыкать, привыкнуть. *Голуб, мати, голуб, мати, к вікну прилітає. „Давай, доню, принадоньку, нехай привикає“.* Мет. 23.

Привикатися, каяся, ешся, сов. в. привикнутися, нуся, нешся, м. =Привикати, привикнути. *З ким любилає, розлучилає, мушу забуваться; з ким не зналає,—повінчалає, мушу привикатяє.* Чуб. V. 186.

Привіклий, а, е. Привыкший.

Привікнути, ся См. Привикати, ся.

Привікти. См. Привикати.

Привилей, лєю, м. Привилегія. *Дав нам привилей осягти під город поля, іаї і сіножаті, які сами улюбимо.* К. ЧР. 225. *Чадо попсованою привилеями панства.* К. XII. 23.

Привінен, вінна, нє. Прикосповенень, причастень. *Рукою чоловікові біду зробим, а язиком ще й іршу, а очі нічому не привинні.* Кв. I. 25. *Я не привинен до того.* НВолын. у.

Привітниця, ці, ж. Родъ растенія. ХС. III. 51.

Привічати, чяю, еш, сов. в. привічати, чу, чиш, гл. Приучать, приучать. *То він так привичив.* Черк. у.

Привіченька, ки, ж. Ум. отъ привичка.

Привічити. См. Привичати.

Привічка, ки, ж. Привычка. Ум. Привиченька. Мет. 316.

Прівід, воду, м. 1) Руководство, предводительство. *А дурень за моім приводом праює.* Г. Барв. 307. *Рад би я встати та й привід дати своєму дитяточку.* О. 1862. IV. 40. (Нп). *Всюди привід дає, а татусь тільки за нею, хоть і не дуже то покійник любив за чужим приводом ходитъ.* Сым. 202. *Моторний, сміливий, він скрізь давав усьому привід.* Мир. ХРВ 146. 2) Причина, основаніє. **З якого приводу? По какой причинѣ?**

Прівідець, дця и привідця, ці, м. Руководитель, предводитель. Черк. у. *Геть у полі у широкім татари ночують... Іх приводець по табору, мов пан який, ходить.* АД. I. 166. *Макогоненко до всєї біди привідця.* Котл. НП. 378. *Привідця був во всіх содомах.* Котл. Ен. VI. 25.

Прівідниця, ці, ж. Предводительница; руководительница. Левиц. I. 286.

Прівіжка, ки, ж. Возжа для пристяжной. Міусск. окр.

Привій, вюю, м. Веревка или ремешекъ, котрымъ прикрѣлено къ верхній часті ярма кольцо (наблүчна), соединяющее ярмо съ дышломъ. Чуб. VII. 405. Рудч. Чп. 250.

Привілля, ля, с. 1) Привольє, раздольє. *На вовків там привілля, — все пуці, а людей нема.* Лебед. у. 2) Достатокъ. *Нема привілля ніякого у його, як же за його йти.* НВолын. у. 3) Бути за привіллям. **Быть въ уютномъ удобномъ мѣстѣ.** *Був за привіллям у вас і я, і коні.* НВолын. у.

Привільний, а, е. Привольный.

Привіт, ту, м. Привѣтъ, привѣтствие. Харьк. г. Мет. 242.

Привітання, ня, с. Привѣтствие. *Щире привітання.* Стор. МПр. 94. *Забувши й своє панство, зустрів батька Пуача з таким привітанням, мов той у найдорожчил кармазинах.* К. ЧР. 223.

Привітати, таяю, еш, гл. Принять, привѣтствовать. *От воно і вклонилось, і привітало мене чепурненько.* МВ. I. 18. *Тую галеру із ірізної гармати привітайте, гостинця їй дайте.* Лукаш.

Привітатися, таяюся, ешся, гл. Поздороватися. *Зліз з коника, привітався: „День добрий, серденько!“* Чуб. V. 384. *Йди, доню, найди її, найди, привітайся.* Шевч. 72.

Привітця, ці, ж. Раст. Cuscuta monogina Wahl. ЗЮЗО. I. 120.

Привітній, а, е. Привѣтливый. *До всякою привітна й ласкава.* МВ. I. 35. Ум. Привітненький.

Привітниця, ці, ж. Привѣтливая женщина. *І нашим коморам клюшниця, і нашому роду привітниця.* Чуб. V. 727.

Привітно, нар. Привѣтливо. Стор. МПр. 52. **Въ знач.:** уютно. *Там (у кімнаті) було тепло, гарно, спокійно, привітно зімньої темної ночі.* Левиц. Пов. 190. Ум. Привітненько.

Привіятися, віюся, ешся, гл. Пробыть, притащитися, явиться (неуважительно къ прибывшему). *Забув же він сови позвать; а совонька не гнівалась, сама вона привіялась.* Грин. III. 662.

Привластіти. См. Привлащати.

Привлащати, щяю, еш, сов. в. привластіти, щу, стіш, гл. Присваивать, присвоить. *Гетьман маєтностей і добр військових не має самовласно собі привлащати.*

Приводити, джу, диш, сов. в. привести, веду, дѣш, гл. Приводить, привести. *Приводить він до того дерева вовків.* Рудч. Ск. I. 7.

Пріводні, днів, м. мн. Въ водяпой мельницѣ, въ пути, по которому вода идетъ къ варужному колесу, — мѣсто между заставкою и лоддями, т. е. отъ заставки до того пункта, гдѣ вода прикасається къ колесу. Черниг. у.

Привозити, жу, зиш, сов. в. привезти, зу, зѣш, гл. Привозить, привезти. *Чим я тоді дровець привезу?* Рудч. Ск. II. 7.

Привозитися, жуся, зишся, сов. в. привезтися, зуся, зѣшся, гл. Приѣзжать,

пріѣхать. *Сама привезеся своїм повозом.* Вх. Лем. 456.

Приволікати, *кѣю, еш*, сов. в. **приволокті**, *лочу́, чѣш*, *гл.* Притаскивать, притащить, зацѣпивъ веревкой и т. п. *Приволік коницю сіна. Приволокли його.* Мнж. 57.

Приволѣба, *ки, ж.* Рыболовная сѣть.

Приволокті. См. **Приволікати**.

Приворожіти. См. **Приворожувати**.

Приворожувати, *жую, еш*, сов. в. **приворожіти**, *жу́, жиш*, *гл.* Приколдовывать, приколдовать. О. 1862. X. 11.

Приворо́т, *ту, м.* Раст. *Veronica Chamædrys* L. Мил. М. 26.

Пріворотень, *тня, м.* Раст.: а) *Purethrum cogymbosum* ЗЮЗО. I. 133; б) *Nectaria aris* L. ЗЮЗО. I. 129; в) *Tanacetum vulgare* L. Вх. Зн. 55.

Приворо́тки, *ток, ж. мн.* = **Приворот**. ЗЮЗО. I. 141.

Приворотній, *а, б.* Приколдовывающій, привлекающій. *Приворотне зілля.* Ном. № 246.

Привселюдно, *нар.* Открыто; публично. *Бачилась з своїм козаченьком привселюдно на „вулиці“.* Морд. Пл. 92.

Приву́шний, *а, в.* Приву́сні сѣрги. Сѣрги маленькія, находящіяся при самомъ ухѣ. *Куплю собі сережки привушні.* Пирят. у.

Привчѣти, *чѣю, еш*, сов. в. **привчѣти**, *вчу́, вчіш*, *гл.* Приучать, приучить.

Привчѣтися, *чѣюся, ешся*, сов. в. **привчѣтися**, *чүся, чішся*, *гл.* Приучаться, приучиться. *Привчється до панських звичаїв.* Левиц. I. 319.

Прив'явати, *вѣю, еш*, сов. в. **прив'янути**, *ну, неш*, *гл.* Привядать, привянуть. *Уже наші василечки од сонія пов'яли. Нештай в'януть, прив'явають.* Мет. 316.

Прив'язатися. См. **Прив'язуватися**.

Прів'язка, *ки, ж.* Снурокъ, веревочка или что-либо подобное, употребляемое для привязыванія, напр. красная гарусная нитка, которой гуцулки связываютъ концы своихъ косъ. (Шух. I. 135), веревочка, которой пості́л привязывается къ ногѣ. *Прив'язку біля постола обірвав.* Волч. у. *Шила сукню та й укоротила, шила черевички та й помалила, а остаточки—на підп'яточки, а обрізочки на прив'язочки.* Грин. III. 47.

Прив'язування, *ня, с.* Привязываніе.

Прив'язувати, *зую, еш*, сов. в. **прив'язати**, *жу́, жеш*, *гл.* Привязывать, вязать. *Прив'язала коня до берестонька.* Мет. 19.

Прив'язуватися, *зуюся, ешся*, сов. в. **прив'язатися**, *жу́ся, жешся*, *гл.* Привязываться, быть привязаннымъ.

Прив'ялий, *а, в.* Привядшій, отчасти увядшій. *Левиц. Пов. 103.*

Прив'яліти, *лю́, ліш*, *гл.* Заставить привянуть. Переносно о человекѣ: пришибить словомъ, привести въ уныніе. *Чоловік так і прив'ялить словом.* Г. Барв. 287.

Прив'янути. См. **Прив'явати**.

Пригадати, *ся*. См. **Пригадувати, ся**.

Прига́дування, *ня, с.* 1) Припоминаніе. 2) Придумываніе.

Прига́дувати, *дую, еш*, сов. в. **пригадати**, *даю, еш*, *гл.* 1) Припоминать, припомнить. *Чуб. V. 245.* 2) Придумывать, придумать. *Не придумати, мати, да й не пригадати, яку тобі да пташечку з гостинцем прислати.* Чуб. V. 744.

Прига́дуватися, *дуюся, ешся*, сов. в. **пригадатися**, *даюся, ешся*, *гл.* Припоминаться, припомниться. *Усе пригадалося Олесі.* МВ. I. 49.

Прига́на, *ни, ж.* = **Догана**. *Дала-с ми, миленька, дала-с ми приану, же я є'м не варта за файку дуану.* Гол. II. 221.

Пригальмува́ти, *мю́ю, еш*, *гл.* Притормозить. Вх. Зн. 55.

Приганя́ти, *няю, еш*, сов. в. **приганяти**, *жену́, неш*, *гл.* 1) Пригонять, пригнать. *Шостого вола зостав, а н'ять прижени.* Рудч. Ск. I. 182. *Приганяти човен до... Подѣхати лодкой къ... Принали вони човни свої до берега.* Єв. Л. V. 11. 2) Подгонять, подогнуть, понуждать, понудить. *Вчителі добре приганяли, а я дуже боявся каторжної лози.* Левиц. I. 152. *До роботи приганя, а про їжу не стита.* Грин. III. 561.

Пригара, *ри, ж.* 1) Пригорѣлая часть кушанья. 2) Сивушное масло, гарь (о водкѣ). *Одгонить приарами горілка.* НВолын. у.

При́гарок, *рку, м.* = **Пригара** 1. *Вийли кашу—самі пригарки в горщечку.* Черниг. у.

Пригаса́ти, *саю, еш*, сов. в. **пригаснути**, *сну, неш*, *гл.* Притухать, притухнуть, пригаснуть.

Пригасіти. См. **Пригашати**.

Пригаснути. См. **Пригасати**.

Пригаша́ти, *шаю, еш*, сов. в. **пригасіти**, *шу́, сиш*, *гл.* Пригашивать, пригасить, притухить. *Пригашують трохи волюнь.* Дещо.

Пригати́ти. См. **Пригачувати**.

Прига́тож, *тжу, м.* Маленькая гать у берега. Вх. Зн. 55.

Прига́чувати, *чую, еш*, сов. в. **при-**

гаїти, гачу, тиш, гл. Запруживать, за-
прудить (нісколько?) *А я тую крини-*
ченьку приачу. Чуб. V. 393

Пригаяти, гаю, еш, гл. Задержать, за-
ставить опоздать. *Пригаяв ти нас.* Полт. г.

Пригвоздіти, джу, діш, гл. Прит-
кнуть, поставить. *Нема де й так повер-*
нуться,—куди ти ще ослона пригвоздиш.
Зміев. 7.

Пригвоздітися, джуся, дишся, гл.
Привязаться, пристать. *Привоздилась, як*
воздік. Грин. I. 241

Пригнжуватий, а, е. ? *Пригнжова-*
тий воск. ЗОЮР. II. 36.

Пригнати, наю, еш, сов. в. пригну-
ти, гну, гнеш, гл. Пригнать, пригнуть.

Пригін, гону, м. 1) Пригонъ. 2) По-
нужденіе. *А що біжить без пригону, без*
пригону, без повода? Чуб. V. 1190. 3) У
пригні ходити. О воллахъ, впряжешныхъ
къ плугъ: быть во второй средней парѣ.
Волч. у.

Пригінний, а, е. 1) Работающий по
понуженію, отбывающий повинность на-
турой. 2) О волѣ: ходящий въ пригоні 3.
Волч. у.

Пригінчий, чого, м. Надсмотрщикъ
надъ рабочими.

Пригір, гору, м. Холмъ. *Іде чернець*
у Вишгород на Київ дивитись та посидить
на пригорі. Шевч. 370.

Пригірклий, а, е. Горьковатый. *При-*
гіркле масло.

Пригіркнути, ну, неш, гл. Прогорьк-
нуть.

Пригірщ, горщі, ж. Пригоршни. ЗОЮР.
I. 255.

Пригіст, госту, м. Приѣзтьє. *Му-*
лика зачинає відправати на приіст Федьк.

Пригістє, ного, с. Гостивецъ, пода-
рокъ посѣтителя. Шух. I. 218.

Пригладжувати, джую, еш, гл. При-
глаживать, пригладить. *Пригладь її чорні*
брівки. Чуб. III. 63

Пригледіти. См. Приглядати.

Пригледжуватися, жужся, ешся, гл. =
Приглядатися. *Як почне прилежуватися*
до тебе або прислухатися, поки то пізна
або почує. Сям. 235.

Приглухнути, ну, неш, гл. Немного
оглохнуть. Желех.

Приглухуватий, а, е. Глуховатый.
Черк. у.

Приглушіти. См. Приглушувати.

Приглушувати, шую, еш, сов. в. при-
глушіти, шу, шиш, гл. Оглушать, оглу-

шить. *Од жалю і од плачу мов приглуше-*
ний ходив. Сим. 249.

Приглядати, даю, еш, сов. в. пригле-
діти, пригладіти, джу, диш, гл. Присмат-
ривать, присмотреть. *Пустить мене, пані*
...приледить за Одаркою. МВ. I. 77.

Приглядатися, даюся, ешся, сов. в.
пригланутися, нуся, нешся, гл. Присмат-
риватися, присмотреться. Чуб. III. 19.
Ти сядеш на лаві, а я на ослоні, будем
приглядатися, в кою чорні брови. Чуб. V.
290 *Ходить такий, що аж жовтий та*
білий. Як прилянешся, то аж світиться.
Драг. 143.

Пригладіти. См. Приглядати.

Пригладуватися, дуося, ешся, гл. =
Приглядатися. *Кобза став пригладува-*
тися, щоб побачить свою рідну хату. Стор.

Пригланути, ну, неш, гл. = Пригля-
діти. *Дитину прилядять, а мене хто*
тепер приляне? Кв.

Пригланутися. См. Приглядатися.

Пригнада, ди, ж = Принада. *Які ж*
мої чароньки, що чорні брівоньки, яка ж
моя принада—шо я дівка молода. Уман. у.

Пригнаджати, джаю, еш, гл. = При-
наджувати Уман. у.

Пригнати. См. Приганяти.

Пригнатися, женуся, нешся, гл. При-
бѣжать, примчатися. *Пан, що було в його*
духу, пригнався. МВ. (О. 1862. III. 70).
Пригнався Данило... „Не втечеш!“ крикнув.
МВ. I. 158.—з волами. *Придти, пригнавъ*
воловъ. Бодий воли живі були, а плуг по-
ламався, щоб мій милий із волами додому
пригнався. Мет. 6.

Пригніздитися, джуся, дишся, гл.
Присѣсть, присосѣдиться. *Коли чого про-*
сити мене, то добрий одгадає час і к чоло-
віку пригніздиться, прицулиться, приголу-
биться. Котл. Ен. V. 19.

Пригніт, ту, м. Притѣсненіе. *Нас*
так тяжко тіснять і пригнічують не-
обачні.. Ми і в тісноті і в пригніті..
К. XII. 132.

Пригнітати, таю, еш, сов. в. пригні-
тяти, нічу, тиш, гл. 1) Придавливать,
придавить. *А довбня з стелі, та по голові*
довгожуда, так його й пригнітила. Чуб.
II. 97. 2) Угнетать I не зважиться бага-
тий брата пригнітати. К. Исал. 23.

Пригніток, тка, м. 1) Прессъ. 2) Угне-
тенный человекъ.

Пригнічувати, чую, еш, гл. = Пригні-
тати. *Безбожники пригнічують нещасних.*
К. Іов. 76.

Пригну́ти. См. Пригинати.

Пригові́р, вору́, м. = Пригові́рка.
Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пригові́рка, ки, ж. = Приповідка.
Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Приговорі́ти. См. Приговорювати.

Приговору́вати, рюю, еш, сов. в. приговорі́ти, рю́, риш, и. Приговаривать, приговорить, примолвлять, присказывать.
Рудч. Ск. I. 16. *Буйним вітрам та й приговорила: „Повій, вітре, з далекого краю“*
Мил. 119.

Приго́втати, таю, еш, и. Приучить, освоить, ознакомить. *Як куплена товарина, то тра приовтати.* НВолын. у.

Приго́втатися, таюся, ешся, и. Освоиться, ознакомиться.

Приго́да, дя, ж. 1) Приключеніе; несчастіе, несчастный случай. *Не дай, Боже, пригоди на тебе.* Макс. *Не втішайтеся, воріженьки, моїй пригоді.* Мет. 42. **Стати пригоді.** Приключиться несчастію. *Ой на козаченьків, ой на запорожців та природонька стала: ой у середу та й у обідній час їх Москва забрала.* ЗОЮР. I. 135. 2) Надобность, польза. *Годувала собі дочку для своєї пригоди, щоб принесла із криниці холодної води.* Макс. (1849) 111. 3) **Стати у пригоді.** Пригодиться, помочь. *Не бий мене, чоловіче добрий, я тобі в великій пригоді стану.* Рудч. Ск. I. 91. Ум. Приго́донька. Чуб. V. 346.

Приго́ддя, дя, с. Приволье. *Ідь на Бубань, там буде тобі природдя.*

Пригоді́тися, джу́ся, дішся, и. Случиться, приключиться.

Пригоді́увати, вую, еш, сов. в. пригодува́ти, дую, еш, и. Выкармливать, выкармливать. *Пригодували скотинку на важку польову роботу.* Мир. Пов. I. 166. *Чикнуть ножом пальця: як біжить маска, то ще пригодувають, а як ні, то то значить годиться на заріз.* Драг. 2.

Приго́донька, ки, ж. Ум. отъ пригода.

Приго́же, нар. Красиво; хорошо. *Не плач, милий, не журися,—все буде приоже.* Грин. III. 160.

Приго́жий, а, е. Пригожий, красивый, хороший. *Ой ви, чумаченьки, ой ви, молоденькі, ви южі й приюжі.* Рудч. Чп. 148. *Приюжа, як рожка.* Мет. 208.

Приго́лбвач, ча, м. 1) Изголовье; у грудного ребенка: свернутая пеленка, подкладываемая ему подъ голову, напр. во время купанья. 2) Въ гробу: доски въ

изголовьи и ногахъ, соединяющія боковыя длинныя доски. НВолын. у. *У труні два приоловачі.* Черк. у. 3) Полѣно, которое кладется поперегъ печи, чтобы на него класть поперечныя полѣнья. Угор. Ум. **Приго́лбвачок.** *А біленькії пемошечки сповивала, а з дев'ятого шовку сповивачик сукала, а з сребра-злата приоловачок прикладала.* Чуб. III. 324.

Приго́лбвник, ка, м. Каждое изъ четырехъ бревенъ, на которыхъ кладется печь въ гуцульской колибі. Шух. I. 175.

Приго́ловок, вва, м. 1) = Приголовач I. 2) = Приголовач 3. Радом. у. 3) Въ оконной рамѣ: верхній поперечный брусокъ. Вас. 149. Ум. **Приго́лбвачок, приго́лбвчин** Чуб. III. 324. Г. Барв. 436.

Приго́лубити, ся. См. Приголублювати, ся.

Приго́лубливий, а, е. Нѣжный, ласкающій. *Ой вийшла мати, і з слъозами приюлюблिवими словами, за руку взявши, каже їй.* Греб. 319.

Приго́лублювати, люю, еш, сов. в. приго́лубити, блю, биш, и. Ласкать, приласкать, приглубить. *До кого я приюгорнуся і хто приюлюбить, коли тепер нема того, який мене любить.* Котл. НІ 340. *А ще ірше, як хто кого любить Любить, любить та й не приюлюбить.* Чуб. V. 298.

Приго́лублюватися, лююся, ешся, сов. в. приго́лубитися, блюся, бишся, и. Ласкаться, приласкаться. *І к чоловіку приюзідиться, прищупитися, приюлюбиться, цілує, гладить, ласкотить.* Котл. Ен. V. 19.

Приго́бити, ню, ниш, и. = Приганяти *Наша пані хупава, розпустила рукава, і сама не робить, і нас не приюнить.* Мет. 323.

Приго́бнич, ча, м. = Пригінчий. Рв Левиц.

Пригорі́лий, а, е. Пригорѣлый. *Вони пір'я пригоріле нюхали.* Ном. № 13186.

Пригорі́ти, рю́, риш, и. Пригорѣть.

Пригорну́ти, ся. См. Пригортати, ся. **При́город, да, м.** Пригородъ. *Усі юроди й приюроди пороздавав їм (панам) король то на староства, то на волости.* К. ЧР. 195.

Пригорі́джувати, джую, еш, сов. в. пригороді́ти, джу́, диш, и. Пригораживать, пригородить.

Пригортати, тую, еш, сов. в. пригортати, ну́, неш, и. 1) Прижимать, при-

в'ять (къ сердцу), приласкати. *Пригорнути до серденька та й поцілувати.* Мет. 23. *Ой хто ж мене молодую на чужині пригорне?* Мет. 78. 2) Приваливать, привалить (сыпучимъ тѣломъ), пригрестъ сыпучее тѣло (землю, снѣгъ) и засыпать имъ сверху. *В вишневім садочку схоронила, сирюю землю пригорнула.* Чуб. V. 781.

Пригортатися, таяся, ешся, сов. в. пригорнутися, нуся, нешся, гл. Прижиматься, прижаться, прильнуть. *Не пригорнетися вже серденько і моє до його.* Мет. 66.

Пригорщ, щі, ж.—**Пригірщ** *Енея з приорицею ланців велів судьбам не потопить.* Котл. Ен. VI. 9.

Пригостіти, щу, стіш, гл. 1) Прибыть, приѣхать въ гости. *Ми пригостили до Илаша.* Федьк. *В царя дочку заручили, та й додому пригостили.* Гол. IV. 551. 2) Принять какъ гостя, угостить. *І ня гестра його пригостила добре.* Мнж. 16.

Приготовка, ки, ж.—**Приготування.** Рк. Левиц. Хотин. у.

Приготування, ня, с. Приготовление.

Приготувати, тую, еш, гл. Приготовить *Мати йому приготує на цілий день горщик кисілю.* Рудч. Ск. II. 85.

Приготуватися, туюся, ешся, гл. Приготовиться.

Пригра, ри, ж. Вылетъ пчель значительной кучей изъ улья на нѣкоторое время. *Зашуміло село, як на приру бджоли.* Мир. ХРВ. 260.

Пригравання, ня, с. Аккомпаниментъ.

Пригравати, раю, еш, гл. Аккомпанировать.

Пригрѣбця, ці, ж. 1) Погребница, передняя часть погреба, сводъ надъ ступеньками, ведущими въ погребъ. 2) Входъ въ помѣщеніе съ гончарнымъ горномъ. Вас. 180. 3) У колесниковъ: входъ въ яму, служащую для склада топлива и сообщенія съ топкой. Вас. 146.

Пригрів, ву, м. Мѣсто, обогрѣваемое солнцемъ; солнцепекъ. *Чабан на соняшному пририві... спить* О 1862. V. Кух. 31.

Пригрівати, ваю, еш, сов. в. пригріти, грію, еш, гл. Припекать, припечь, пригрѣвать, пригрѣть. *Зійшло сонце під віконце... стало приривать.* Чуб. V. 1016. *Наше женихання—як літня роса: вітер повіє, сонце приривіє, роса опаде.* Чуб. V. 180.

Пригромітися, мліюся, мішся, гл. Нахлынуть, собратся массой. *Як приромлять люде до колодязя, дак дотовпу нема.*

Пригрубник, ка, м. ? Мил. М. 62. Же-

лех. *Пани чаї та шпунти н'ють, а ми в прирубнику знай люльки плондримо.* Ном. № 10380. См. Грубник 2.

Пригрубок, бка, м. Выступъ возлѣ печи.

Пригрудча, чати, с. Грудной ребенокъ. Пирят. у.

Пригрустіти. См. Пригрущати.

Пригрущати, щаю, еш, сов. в. пригрустіти, грущу, стиш, гл. Внушать, внушить, приказывать, приказать. *Він так мені прирущив, щоб я тобі наказав.* Черк. у. *Можайки кряжив здорово за паничами, глядів їх, як своїх дітей, прирущив, щоб не робили погано.* Новомоск. у. *Лихий свекор погуляти да не пустить; ой хоть пустить молодую да й прируститъ: „Иди, іди, дитя моє, не барися: у сінечки за дверечки да й вернися.* Маркев. 103.

Пригукувати, кую, еш, гл. Кричать въ добавленіе къ работѣ. *Иди помози стягати сволок на хату,—хоч будеш пригукувати, а то нічого не зробимо.* Константиногр. у.

Пригулень, льня, м.—**Відгулень.** О. 1862. I. 20.

Пригуляти, ляю, еш, гл. 1) Приобрѣсть, гуляя. 2)—дитину. Прижить ребенка.

Пригуменок, нка, м. Часть гумна, гдѣ складываются земледѣльческія орудія. Радом. у.

Придабашка, ки, ж.—**Придибашка.** *Станемо собі наші стрілецькі придабашки уповідати.* Федьк.

Придавати, даю, еш, сов. в. придати, дам, дасі, гл. 1) Прибавлять, прибавить. *„Ще ж нам цього мало“.—Що ж ми вам придамо?—* Чуб. III. 39.—*ходи.* Прибавлять, прибавить шагу. *Чим дуже придав ходи в нош.* Мир. ХРВ. 9. 3) Давать, дать въ качествѣ приданаго крѣпостнаго человѣка. *Ви за молодю панією мабутъ придані?* МВ. (О. 1862. I. 73).

Придаватися, даюся, ешся, сов. в. придатися, дамся, дасіся, гл. 1) Годиться, пригодиться. *Золотий ключик до кожних дверей придасться.* Ном. № 7393. 2) Удаваться, удаться, оказаться, выйти какимъ; оказаться къ чему годнымъ, способнымъ. *В чім ти, мила, купалася, що такая придалася?* Чуб. V. 38. *Оттакий то придався нам солодкий мед.* Грин. II. 171. *Паска у нас хороша придалась.* Кв. *Наймичку собі прїняла, та й добра дівчина придалась.* Г. Барв. 295. *Придався один чернець на маювання.* К. ЧР. 82.

Придавити. См. Придавлювати.

Придавлювати, люю, еш, сов. в. придавити, влю, виш, гл. Придавлювать, придавить. *Придавила його до тину, щоб він не вирвався.* Рудч. Ск. I. 8. *Мороз як придавив—стало холодно.* Чуб. I. 6.

Придальий, а, е. Пригодный. *Юрасева сосна тонкая да високая, тонкая да кудрявая на нчоми придалася.* Мет. 195.

Придане, дн, приданкй, нбк, мн. Свадебные гости со стороны новобрачной, отправляющіеся съ нею въ домъ новобрачнаго. Маркев. 134, 147. *Свашки і приданки роздяють молоду.* МУЕ. III. 149. *Коня у позику не давай, жінки у приданки не пускай.* Ном № 8091.

Приданяне, нян, мн.—Придане. Вх. Лем. 456.

Придати, ся. См. Придавати, ся.

Придатний, а, е. Годный, пригодный; способный. *Хлопець дуже розумний і до всього придатний.* Левиц. I. 167.

Придатність, ности, ж. Пригодность, годность. Желех.

Придаток, тку, м. Прибавление, прибавка. *Придаток не стоить за даток.* Ном. № 10590. *На придаток дам ще корову.*

Придбавати, вваю, еш, сов. в. придбати, баю, еш, гл. Приобрѣтать, приобрѣсть. *Се придбаваютъ у Бога собі ласки, даючи милостину.* Волч. у. *Худоби дїждалися,—придбали хутір, став і млин.* Шевч. *Хочу я з рочок погуляти, щоб собі посагу що придбати.* Мет. 46.

Придбання, ня, с. Приобрѣтение. Г. Барв. 528.

Придбати. См. Придбавати.

Придбівувати, вую, еш, гл.—Придбавати Г. Барв. 307.

Придверний, а, е. Придверный. *Придверна стїна—стїна, въ которой находится дверь.* Шух. I. 101.

Придѣржати, ся. См. Придерживати, ся.

Придѣржувати, жую, еш, сов. в. придерживати, жу, жиш, гл. Придерживать, придерживать. *Протиус догнав, Недвига придержав.* Рудч. Ск. I. 121. *Придѣржати ходу.* Умѣрити шагъ, пойти тише. МВ. I. 105.

Придѣржуватися, жуся, жишся, гл. 1) Придерживаться, быть придерживаннымъ. *Ловитъся і придержується порська вівця.* О. 1862. V. Кух. 38. 2) Придерживаться, придержаться за что. *Придержуйсь за бильця, а то впадеш.*

Приджиджүлити, лю, лиш, гл.—Причепурити. Сим. 183.

Приджиджүлитися, люся, лишся, гл.—Причепуритися. Сим. 182.

Придзигльбований, а, е. Вертявый (преимущественно о женщинѣ?). О. 1861 XI. Кух. 26. См. Придзигльованка.

Придзигльованка, ки, ж. Вертушка, вертявая женщина. Котл. Ен. Словар. 23 *Там придзиглованки журилися, нікому вже підморкнутъ.* Котл. Ен. III. 55

Придибанчик, ка, м. ? *Ой танчику придибанчику, поплинь, поплинь.* Гол. IV. 166.

Придїбати, баю, еш, гл. 1) Приплетаться, прийти. *Он сїромашиний дїд придїбав до нас на помїч.* Стор. МПр. 165 2)—ногѣ. Встрѣтитъ кого. *Гѣ нераз в пог придїбле.* ЕЗ. V. 77.

Придїбачка, ки, ж.—Придїбашка. Мирг. у. Слов. Д. Эварн. *Трапилася придїбачка.* Звенигор. у.

Придїбашка, ки, ж. Приключеніе, происшествіе. *Хвалить Бога, що ти прихав, а то я тут турбувалася—чи не мучилася тобі ізнову яка придїбашка, штак дово не було.* Рудч. Ск. II. 142.

Придивїтися. См. Придивлятися.

Придивлятися, ляюся, ешся, сов. в. придивїтися, влюся, вишся, гл. 1) Присматриваться, присмотрѣться. *Придивись лишень, то й побачиш.* МВ. I. 26. 2) Притупиться (о зрѣніи). *Очка ми ся придивили, миленького ждучи.* Гол. IV. 459.

Придихатися, хваюся, ешся, гл. Получать неприятный запахъ. *Вода придихається.*

Придїл, лу, м. Назначеніе, приуроченіе къ какому-либо мѣсту, дѣлу. *І придїлу хїба йому не буде?* Константиногр. у. *Треба кожній дитині придїл дати: тому пити, тому їсти, те спати хоче, а те спинити.* Волч. у.

Придїляти. См. Придїляти.

Придїляти, ляю, еш, сов. в. придїляти, лю, лиш, гл. Опредѣлять, опредѣлять, назначать, назначить. *Дїточкам моим пан щось придїлить за мою смерть.* МВ. (О. 1862. I. 104).

Придѣба, би, ж. Удобство. *Сестри Меланія посїла у якомусь великому крїсел, що в ньому мало було придѣби, а багато цвяхів.* МВ. II. 202. *Славлють, що як обсвідчуться, то живуть і в самому пекли, хоч у кип'ячі й смої не велика придѣба.* МВ. (КС. 1902. X. 149).

Придбний, а, е. Удобный. *Які хаточки були придобні, які славні.* МВ. II. 136.

Придбно, нар. Удобно, съ удобствомъ. *Я живу собі придбно на своїй селидбі.* МВ. II. 206.

Придобрїтися. См. Придобрюватися.

Придобрюватися, рююся, ешся, сов. в. придобрїтися, рюся, рїшся, г. Подлаживаться, подладиться, поддабриваться, поддобриться. *Бач як придобрився—все помагає.* Константиногр. у.

Придбвжити, жу, жиш, г. Пройти ралом въ длину по засїяпному полю. НВолын. у.

Придоглянути, ну, веш, г. = Доглянути. *А призовіте мою родиноньку придоглянуть смерти.* Чуб. V. 442.

Придолянок, нку, м. Устье долины. Левч. 34. *На стєнку садочок в придолинку.* Сим. 202.

Придолоб, ба, м. = Градїль. Шух. I. 165.

Придомож, мва, м. Флигель? *Як я в цьому дворї був, так тоді ще цього дому не було, а тільки оти придомки стояли.* Київ. г.

Придбхлий, а, е. Полудохлий.

Придрїпанець, нця, м. Пришедшїй во время слякоти.

Придрїпатися, паюся, ешся, г. Прийти во время слякоти.

Придрукувати, вїю, еш, г. Припечатать, сдїлать печатное прибавленіе.

Придужати, жаю, еш, г. Быть въ силахъ, въ состоянїи. *Кожне звичайно бере на себе, кїлько придужа взятъ.* Могил. у.

Придумати. См. Придумувати.

Придумувати, мую, еш, сов. в. придумати, маю, еш, г. Придумывать, придумать. *Нїяк не придумав, щоб його тут утворити таке, щоб у чумака гроші украсити.* Рудч. Ск. II. 169.

Придуркуватий, придуруватий, а, е. Глушоватий, съ придурью. *А чоловік був у єї придуруватий.* Черк. у.

Придурти, дїю, еш, г. Прибїжать, прїїхать быстро. *Сїв на хазяїського коня, вчент придур з горїлкою.* Драг. 253.

Придуха, хи, ж. Недостатокъ свїжаго воздуха. *Риба від придухи йде на лотоки.*

Придушїти, ся. См. Придушувати, ся.

Придушувати, шую, еш, сов. в. придущїти, шї, шиш, г. 1) Придушивать, придусить. 2) Придавливать, придавить.

Придушуватися, шуюся, ешся, сов. в. придущїтися, шїся, шишся, г. 1) Придушиваться, придуситься. 2) Придавливаться, придавиться.

Приємний, а, е. Приятный. *Романюки приємні люде.* Каменец. у. *Наче вітерець ислєсне в листї, — така його була приємна й тиха мова.* Г. Барв. 355.

Приємність, ности, ж. 1) Приятность. 2) Удовольствїе.

Приємно, нар. Приятно. *Зелене вино Богу приємно.* Чуб. III. 415.

Прижилувати, лїю. еш, г. Приметать. *Щоб гарно пришити, до треба попередити прижилувати.* Київ. у.

Прижити, живї, вїш, г. Прижить (дитя). *Жила, жила удівонька та на край села, та прижила та удівонька сина сокола.* Чуб. V. 976.

Прижитний, а, е. Незаконнорожденный. *Було й жалуге моего хлопчика... Жалуге, жалуге, а послї й одвернется: „що ж? прижитне“.* Г. Барв. 477.

Прижбвклий, а, е. Нїськолко пожелтївший.

Прижбвк(ну)ти, вну, нєш, г. Нїськолко пожелтїть.

Прижовтий, а, е. Желтоватый. Вх. Зп. 55.

Призабўти, бўду, дєш, г. Нїськолко забыть. *Призабув своє рідне слово.* Г. Барв. 489. *Тим часом мене тут призабули.* Г. Барв. 317.

Призапасити, пашу, сїш, г. Запасити. *Він собі жїнку призапасив тільки про впокійніці часи.* К. ЦН. 225.

Призапаситися, пашуся, сїшся, г. Запаситься. *Призапасилась, щоб було надово.* Константиногр. у.

Прїзба, би, ж. Заваленка. Чуб. VII. 380.

Прїзва, ви, ж. Призывъ въ военную службу. *Ходив на призву виймати жеребки.* Васильк. у.

Привестї. См. Приводити.

Привичаїти, ся. См. Привичаювати, ся.

Привичаїтка, ки, ж. Привычка. Левч. 123.

Привичаювання, ня, с. Приученіе. *Треба їх до діла привичаїти. От і почалось... привичаювання.* Мир. ХРВ. 127.

Привичаювати, чаю, еш, сов. в. привичаїти, чаю, їш, г. Приучать, приучить. *Наймичка привичаєна... завжди приходити вранці до панї.* Левиц. I. 225. *Привичаїла (її) до роботи.* Мир. ХРВ. 77.

Призвичаюватися, чаюся, ешся, сов. в. **призвичаїтися, чаюся, їшся, г.** Привыкать, привыкнуть. *До того, бач, треба призвичаїтись.* Левиц. I. 108

Призвичаєння, ня, с. Привычка, навчк Чуб. I. 286.

Прізвід, воду, м. Примѣръ, руководство. *Вони б (діти) не шкодили, та ти призвід даєш.* Лубец. у. *Та майстер на лихі призводи.* Полт. у.

Привісливий, привісний, а, е. Предвѣщающий. Павлогр у. *Сич—се привісне.* Волч. у.

Привістити. См. **Привіщати.**

Прівістка, ки, ж. Предвѣстіє, предзнаменованіє. Павлогр. у.

Привішкувати, жуку, еш, г.—когѡ. Давать кому прозваніє. Шух. I. 72.

Привіщати, щāju, еш, сов. в. привістити, щү, стіш, г. Предвѣщать, предвѣстять. Павлогр. у.

Привѡдити, джу, диш, сов. в. привѡстити, ведү, дѣш, г. Устраивать, устроить такъ, чтобы желаемое сдѣлалось, доводити, довести кого понужденіями, подстрекательствами и пр. до того, чтобы онъ совершилъ извѣстное дѣяніє. *Не сам же я жінку брав: батько мене неволив, а матір привела, щоб нас парочка була.* Чуб. V. 681. *Він сам такого не зробив,—се його той призвів.* Харьк. *На добрий ум призводили,—ти не возлюбив.* КС. 1883. II. 471.

Приволѣння, ня, с. Позволеніє; соизволеніє.

Привѡлити, ся. См. **Приволяти, ся**

Приволяти, лāju, еш, сов. в. привѡлити, лю, лиш, г. Позволять, позволить; совзвѡлять, совзволить. *Молода призволила вінчати?* К. Бай. 34.

Приволятися, лājuся, ешся, сов. в. привѡлитися, люся, лишся, г. Їсть, кушать, покушать. *Їжте бо, призволяйтесь до борщу.*

Приволяще, щого, с. Воля, усмотрѣніє. *Я вам на призволяще даю—як хочете, так і робіть* Змієв. у.

Пріздріння, ня, с. Подозрѣніє. *Він у нас у приздрінні.* Харьк. г.

Призелений, а, е. Зеленоватий. Вх. Зн. 55.

Прізеленкуватий, а, е. Зеленоватий. Желех.

Пріземкуватий, а, е. 1) У самой земли растуцій, низкій. 2) Пріземистий (о человекѣ). *Чоловік плечистий, приземку-*

ватий. МВ. II. 182. 3) О человекѣ: не имѣюцій возвышеннаго духа. *Чим вони рівня приземкуватим людям?* К. XII. 130.

Пріземний, а, е=Пріземкуватий 1. *Низенька приземна травиця.* Мир. ХРВ. 50.

Пріземок, мка, м. Малышъ, приземистый. *Ще хлоп'ям був, приземком, а всі вже зілля знав.* МВ. II. 8.

Прізира́тися, рājuся, ешся, сов. в. прізрїтися, рјюся, рїшся, г. Присматриваться, присмотрѣться. Г. Барв. 435. *А він дивиться—призирається.* Федьк. *Мати ся прізрїла на скриньку і на писмо... по знала.* Гв. I. 123.

Прізір, збру, м. 1) Сглазь. Маркев. 89. 2) Для прізѡру. Для виду. *Там і масла того покляла в кашу—для прізѡру.* Міусск. окр.

Прізірний, а, е. Причиненный сглазомъ. Чуб. I. 119.

Прізнава́тися, наюся, ешся, сов. в. прізна́тися, знаюся, ешся, г. 1) Прізнаватися, признаться; сознаватися, сознаться. *А тепер я признатися мушу: люблю, люблю козаченька так, як свою душу.* Чуб. V. 219. 2)—до чо́го. Прізнавати, признать что своимъ. *Василь прізнався до того ножа.* НВолын. у. 3) до ко́го. Давать, дать себя узнать. Мир. Пов. II. 49. *Ой як вийдеш на улицу,—до мене признайся.* Чуб. V. 85.

Прізна́ка, ки, ж. Знакъ, признакъ, примѣта. Мнж. 32. *Будем ми тернове віття, верхи стинати і будем тобі, найменшому брату, пішій пішаниці, на признаку покидати, щоб знав з тяжкої неволи куди утікати.* АД. I. 108. *І признаки навіть нема теперки, що був став.* Каменец. у.

Прізнако́митися, млюся, мишся, г. Познакомиться. *Я таки вам радитиму з Мелсею признакомитися, бо вона розумна дівчинка.* МВ. III. 136.

Прізна́тися. См. **Прізнаватися.**

Прізна́тний, а, е. Выдаюційся, замѣтний. *Попова хата у селі признатна.* Павлогр. у.

Прізначати, чаю, еш, сов. в. прізначати, чу, чиш, г. 1) Замѣчать, замѣтить. *Вони такі маленькі, що їх і не призначиш.* Харьк. у. 2) Назначать, назначить. *Ном. № 9033. П'ять овечат, що їй призначали.* Г. Барв. 466-467. *Половина літ минає, я щастя не маю,—так то мені Бог призначив.* Чуб. V. 360.

Прізначі́ння, ня, с. 1) Назначеніє.

Левид. Пов. 154. 2) Предопредѣленіе. *Перед призначенням ніде не сховаєшся.* Гн. I. 166.

Прійзначка, ки, ж. Примѣта. *В своїх приятелів і навіть ворогів на призначці він був, як чоловік робочий.* К. Дз. 173.

Признесті, сѹ, сѣш, и. Принести. *Богу жертву принесе.* Мвж. 155.

Привѣрий, а, е. Близорукій. Шух. I. 33.

Привѣрстий, а, е=Привѣрий. Шух. I. 33.

Привѣрити, рю, риш, и. Подстеречь, подсмотрѣть.

Прівзра, ря, ж. Подозрѣніе. Левч. 108. *Прівзру на ко́го ма́ти.* Подозрѣвать кого. Подольск. г.

Приврѣтися.—См. **Приврѣтися.**

Прівзба, би, ж.—**Привзба.** *Стара сиділа з дочкою на привзбі і здалека вледіла сина.* Стор. МПр. 56.

Прівзд, ду, м. 1) **Прівздъ.** Левид. I. 248. 2) **Подвѣздъ** *Хата його на горі, та поганий до неї привзд.* Канев. у. 3) **Ввѣздъ.** *Зоріло сімнадцять дворів зараз з привзду.* Ум. **Прівздонько.** *Все для свекорка та для старенького, та для привздоньку його.* Мет. 126.

Прівзджати, джаю, еш, и.—**Привзджати.**

Прівзджий, а, е. **Прівзжий.** Ном. № 2528.

Прівздѣти, джѹ, дѣш, и. **Прівзжати.** *Що-дня одні виїздили, другі привздили.* Стор. МПр. 67.

Прівздній, а, б. 1) **Прівзжий.** 2) **Совершаюційся** въ честь привзда. *Перша чарка привзна, друга від'їзна.* Чуб. I. 109. 3) **Прівзднѣ.** *Подарокъ прислугѣ отъ привзжихъ гостей. З гостей привздного хто дасть наймичці.* Сосниц. у.

Прівмиця, ці, ж. **Пріемъ,** угощеніе. *Встаючи послі вечері: Встаньте, братя, підведітся, зійміт шапочки, поклонітся наперед Богу, господареві, господинонці і всій родинонці і тим пишним кухарочкам за соли посоліне, за добру волю, за пана молодого і за прівмицю его.* Гол. II. 110.

Прівмище, ща, с. **Пріють.** *Которі порубані, которі в полон взяті, ой там же їм прівмище, сира земля прівмище.* Чуб. V. 1053.

Прівхати, їду, деш, и. **Прівхати.** *Прівхали до дівчини три козаченьки пізно.* Мет. 88.

Прівйгра, ри, ж.—**Привйгра.** *Пасіка роїста на привйру виїшла.* К. ЦН. 237.

Прівдѣшній, я, е. **Будущій.** *Яке мое щастя? Не було в минулому, не буде й в прівдѣшньому.* Сквир. у. *На прівдѣшній тиждень покинути б молотити, а до буряків узятись.* Брацл. у. *Не пора ще про прівдѣшнє цїх дітей балакати.* Брацл. у.

Прівдість, достя, ж. **Будущность,** **будущее.** *Менша сестра побіла поклони, а вони, старші, зостались у дівках, і на який кінець, і на яку прівдість?* Левид. I. 328.

Прівдѣчка, ки, ж. **То-же,** что в **прівдѣда** (о женщинѣ). Константиногр. у.

Прівма, ми, ж. **Въ бандурѣ:** **пятая** изъ шести большихъ струнъ, называемыхъ **бунти.** КС. 1882. VIII. 282.

Прівмаѣ, ка, прівмаѣва, ки, м. 1) **Пріемьшъ.** **Прівмаці** (прівмакові)—**як собаці:** *собака у прівмах був, та й хвоста збув.* Ном. № 9408. 2) **Мужъ,** **перешедшій** въ семью жены. Ум. **Прівмаченько.** Грин. III. 383.

Прівмати, маю, еш, сов. в. **прівняти, прівняти, ймѹ, мѣш, и.** 1) **Прівмають,** **прівмають.** *Він прівма до свого курту, тільки не всякого, а з проби.* Стор. МПр. 113. *Прівмай мою вірну дружинку да за рідну дитину.* Мет. 241. *Свої не прівняли його.* Єв. I. I. 11. *Із би очима, та душа не прівмає.* Чуб. I. 212. 2) **Прівмають,** **прівмають** за что, **счестъ** за что. *Як не прівме Бі ірїхи за жарт, то буде шелесту багато.* Ном. № 108. 3) **Получать,** **получить,** **брати,** **взять.** *Королевські листи до рук добре прівмати.* АД. II. 4. *На коня сїдав, опроцення прівмав.* Макс. *Чотирі карбованці даю за таке нікчемне теля, ще й не хоче! ну,—нема часу балакати,—прівмай гроші.* Каменец. у. **Прівняти** **слово.** *Заговорить. Прівняв ізнов слово божий чоловік.* К. ЧР. 29. 4) **Браться,** **взятъся.** *За замок руками не прівмали.* АД. I. 214. 5) **Терпѣть,** **вытерпѣть.** *Лиха душа прівма довіку муку.* К. Іов. 33. *Наруку од дітей прівмати.* Г. Барв. 369. 6)—**ланцюгами.** **Сковывать,** **сковать** **цѣпями.** *Ланцюгами втрав себе прівняв.* АД. I. 213.

Прівматися, маюся, ешся, сов. в. **прівнятися, прівнятися, ймѹся, мѣшся, и.** **Прівмаються,** **прівмаються.** *Ой обсади, мила, голубонько сива, вишеньками двір. Да вже ж я садила, вже ж я поливала,—не прівмається.* Мет. 67.

Прівмацький, а, е. **Прівмацький** **пріемьшу.** *Хлїб прівмацький—собацький.* Ком. Пр. № 968.

Прівмаченько, ка, м. Ум. **отъ прівмак.**

Приймачисько, ва, м.—**Приймачище.**
Забудь приймак-приймачисько хліба й соли взяти. Чуб. III. 127.

Приймачище, ща, м. Ув. отъ **приймак.** *Як прийшов приймачище,—зачав тещу бити.* Чуб. III. 128.

Приймачка, ки, ж. Приємышъ женскаго пола.

Прийми, ми. Въ выраженіяхъ: **У приймах** бути, жити. Быть приємышемъ, жить въ чужой семьѣ. *У приймах собака був да й хвоста збув.* Посл. **У прийми пристати, у прийми піти.** Не имѣя своего хозяйства, сѣсть на хозяйство жены въ ея домѣ. ЗОЮР. I. 46.

Приймит, та, м.—**Приймак.** Кв.

Прийміти, му, меш, ил.—**Приняти.** Гн. I. 157.

Приймітися, муся, мешся, ил.—**Принятися.** *Тут приймалися зараз за діло.* Федьк.

Прийняти, ся. См. **Приймати, ся.**

Прийом, му, м. 1) Приємъ въ новобранцы; также и мѣсто, гдѣ онъ производится. *Ой ставали до прийому а все в одну лаву.* Нп. *Та повезли до прийому, оддали в москалі.* Шевч. 477. *У прийому славний двір,—там нам буде перебір.* Чуб. V. 997.

2) **Бѣгу в прийом.** Въ жертву Господу. *Богу в прийом!*—*приказує титарь, ходячи з карнавою по церкві.* Рк. Левиц. Ум. **Приймочок.** Чуб. V. 997.

Прийомний, а, е. Гостепримный. *Там для хліба-соли прийомний чоловік.* Лебед. у.

Приймочок, чева, м. Ум. отъ **приём.**

Прийті, ся. См. **Приходити, ся.**

Прийшлий, а, е. Будущій. *Радив рушницю придбати добру на прийшли часи.* МВ. III. 144. *Дай, Боже, діждати прийшлого року.* Кременч. у.

Прика́дкуватий, а, е. О человекѣ: малорослый и толстый. Слов. Д. Эварн.

Прика́док, два и деу, м. Небольшая кадка. Мирг. у. Слов Д. Эварн.

Прика́з, зу, м. Приказъ. *Біда не знає приказу.* Ном. № 2204.

Прика́зання, ня, с. Заповѣдь **Прийшов** Мойсей з приказаньями. Гн. II. 226. *Десять приказаній Божих.*

Приказати. См. **Приказувати.**

Приказка, ки, ж. 1) Поговорка, пословица, *Українські приказки, прислів'я і таке инше...* Спорудив М. Номис. (Слб. 1863). 2) У Гребенки: басня. (Греб. 361).

Приказування, ня, с. Приговоръ, приговорка.

Прика́зувати, зую, еш, сов. в. приказати, кажѹ, жеш, ил. 1) Приговаривать: приговорить, примолвить. *Піди до ополонки, устроми в ополонку хвіст та... і приказуй, ловись, рибко, мала і велика.* Рудч. Ск. II. 8. 2) Наказывать: наказать, распорядиться *Мені мати приказала, щоб я з вами не гуляла.* Мет. 30. *Ой мати дочку мала та її заміж дала; як давала, то приказувала, щоб у гості не бувала.* Мет. 256.

Прика́лабок, бка, м. Пристройка, небольшое помѣщеніе, пристроенное къ большому; чуланчикъ, сарайчикъ; уголокъ, особое отдѣленіе въ кладовой, шкафу и т. п. Васильк. у. *Засвітив самотальний сірничок, пішов у друшій прикалабок,—коли лягне, аж висить чоловік неживий.* Рудч. Ск. II. 180. Ум. **Прика́лабочок.** *Там такий був маленький прикалабочок; туди складаємо було то трісочки, то кирпич, а иноді і курку закинемо.* Екатеринвсл. у.

Прика́рабок, бка, м.—**Прикалабок.** Верхнедвѣпр. у.

Прика́рючити, чу, чиш, ил. Приклеить столярнымъ клеємъ.

Прика́чати, чаю, еш, ил. О бѣльѣ: немного выкатать.

Приквѣтувати, тую, еш, ил. Сопровождать что-либо кудахтаньемъ. *Поставили на покуть кутю з узваром.* Грицько *приквоктував, щоб неслись кури і дитинку вчив, держучи на руках.* Г. Барв. 165.

Прики́дати, даю, еш, ил. Набросать сверху надъ чѣмъ. *Законає було добре в ямі та хащем прикидає.* КС. 1884. VIII. 720.

Прики́дати, даю, еш, сов. в. прикинути, ну, неш, ил. 1) Прикидать, прикинуть, прибавить. *До усякого місяця треба б було прикинути по скільки днів, щоб вийшло 12 місяців за весь рік.* Ком. I. 38.

2) **Примѣрять, примѣрять, сравнить.** 3) **Возвращать, возвратить, забраковать,** сдѣланное, купленное. *Позвав Кузьму Трохимовича та й поєднав його, щоб списав йому салдата, та щоб такий, як живий був, щоб і горобі боялися: „а буде яка хвали, прикину, кає, тобі“.* Кв. I. 9. *Отак людем купувати! Як напалась: набери та й набери мені в базарі на попередник. Я набрала, а вона й не хотіла брати, а мені прикинула: не таке каже.* Черн. у. 4)—**слівцѣ.** **Ввернуть** словцо. Левиц. Пов. 116. 5)—**пеню.** **Взвести** бѣду, напраслину. *Ще скажуть, що я вас отруїв та прикинуть пеню, що й копою не одбудеш.* Кв.

Прикида́тися, даюся, ешся, сов. в. **прики́нутися**, нуся, нешся, *гл.* 1) О болѣзни: приставать, пристать, приключиться. *Бешиха прикинулася.* 2) Только несов. в. Любить кого, быть склоннымъ къ кому. *Хоч як горюю, а прикидаюсь до дитини і люблю її.* Г. Барв. 530.

При́кидка, **ки**, *ж.* Прибавка. *Дав на прикидку одного дубка.* НВолын. у.

Прики́дливий, а, е — до чого. Старательный, любящий что. *Я така була до діла прикидлива.* Г. Барв. 223. *Узяв жінку... до роботи не прикидливою.* КС. 1887. VIII. 77.

Прики́нути, ся. См. Прикидати, ся.

Прикипа́ти, паю, еш, сов. в. **прики́пяти**, плю́, піш, *гл.* 1) Прикипать, прикипѣть. 2) Прилипать, прилипнуть. *А в дівчини Гапки смолянїй лавки: як сів, — прикипів і вечерять не схотів.* ХС. II 196. 3) Примерзать, примерзнуть. *Будуть твої білі ноги до морозу прикипати.* Чуб. V. 603. *Поти ловив вовчик рибу, поки хвіст так і прикипів в ополонці.* Рудч. Ск. II. 8. 4) Оцѣпенѣвать, оцѣпенѣть, остаться неподвижнымъ. *Так і прикипів на місці.* МВ. I. 101. *Я так і прикипів до землі.*

Прики́снути, ну, неш, *гл.* Немного скиснуть. *Не винесла молока, а воно вже й прикисло.*

Прики́бний, а, е. Ловкій, умѣючий завлечь. *Та там прикибний купець.* Лебед. у.

Прикі́лок, лка, *м.* Колышекъ. *Осиковий прикілок, що на Ордані дірку у хресті забивають.* Грин. I. 67. *Стоять прикілки у тину височенькі.* Грин. I. 206. Ум. Прикілочок. Грин. I. 69.

Прики́нчати, чаю, еш, сов. в. **прики́нчити**, чу́, чїш, *гл.* Доканчивать, докончить. Мнж. 61.

Приклад, ду, *м.* 1) Примѣръ. *Луччий приклад, ніж наука.* Ном. № 6106. **Наприклад.** Напримѣръ. **До-прикладу.** Хорошо, удачно, складно. Харьк. г. *Не змію я до прикладу у сьому ділі сказати.* Кв. **Не доладу, не до прикладу.** Ни къ селу, ни къ городу.

Прикладати, даю, еш, сов. в. **прикля́сти**, еладу́, деш, *гл.* 1) Прикладывать, приложить. *Тернове віття, верхи у руки бере-хапає, до серця козацького прикладає.* АД. I. 109. *То лях до корчми прихожає, як свиня ухо до корчми прикладає.* Макс. 2) Примѣнять, примѣнить къ чему. (Дружки співають), *прикладаючи пісню до ма-*

тері. О. 1862. IV. 28. 3) Насмѣхаться, давать, дать насмѣшливые прозвища. *На їх будуть призвища прикладать.* Мил. 221. 4) Ревновать, приревновать. *Жінка до свого чоловіка дівку прикладає.* Балт. у. *Такий неймовірний чоловік у мене, що до всякого мене прикладає.* Уман. у.

Прикладатися, даюся, ешся, сов. в. **прикля́стися**, дуся, дешся, *гл.* 1) Прикладываться, приложиться, быть приложеннымъ. 2)—до ко́го. Примѣняться, примѣняться къ кому. *Це й нам треба до вас прикладатись.* Нѣжин. у.

Прикладка, **ки**, *ж.* Насмѣшка, насмѣшливое прозвище, каламбуръ, острота. *Жартівливий, на виадки, на прикладки поперед усіх, тільки його й чутно, од його весь реїт іде.* Кв. *На виадки та на прикладки, то й пари йому нема.* О. 1861. VIII. 19. *Ой скажу всім, щоб про тебе веснянки співали, щоб призвища та прикладки тобі прикладали.* Чуб. III. 179.

Прикладний, а, б. Удобный, подходящий, пригодный Шух. I. 170. *Прикладний степ Прикладна земля.* Полт. г.

Прикладно, нар. 1) Складно, связно. *Усе так одповідає прикладно, як хлопець удатний.* О. 1862. IV. 32. *Пише прикладно одно до 'дного.* Борз. у. *Лаяться прикладно.* Ном. № 13601. 2) Примѣрно.

Прикладок, два, *м.* Небольшая копна хлѣба. Анан. у. *Кладь соломы.* Мнж. 190.

Прикля́сти, ся. См. Прикладати, ся.

Прикле́йти. См. Приклеювати.

Приклепа́тися, паюся, ешся, *гл.* Привязаться, пристать.

Приклепка, **ки**, *ж.* = Прикліп. *Лихо приклепки шукає.* Ном. № 1973.

Приклеювати, леюю, еш, сов. в. **прикле́йти**, елєю, іш, *гл.* Приклеивать, приклеить.

Прикли́кання, ня, *с.* Подзываніе, призываніе.

Приклива́ти, ваю, еш, сов. в. **прикля́кати**, клячу, чеш, *гл.* Призывать, призвать, подзывать, подозвать. *Всіх полковників прикликати до себе.* Рудч. Ск. I. 114. *Сказав прикликати собі слуг тих.* Єв. Л. XIX. 15. *Мати сина прикликає.* Рудч. Чп. 227.

Прикливу́ти, ву́, неш, *гл.* Одн. в. отъ **прикликати**. *Раз кахикнула, трох ляшків прикликнула.* Ном. № 8805.

Приклі́п, лепу, *м.* 1) Придирка, пїнцѣпка. *Гляди, щоб не було іще приклясту.*

2) Предлогъ, поводъ. *Як би який приклін, щоб зайти до попа.* Борз. у.

Приклоніти, ся. См. **Приклоняти, ся.**

Приклоняти, няю, еш, сов. в. приклоніти, нію, ниш, гл. Наклонять, наклонить, склонять. *Сам приклонив голову на маленьку голову.* Чуб. V. 947.

Приклонятися, няюся, ешся, сов. в. приклонітися, ніюся, нишся, гл. Наклоняться, наклониться; поклониться. *До білих ніжок приклоняється, дрібними сльозами умивається.* Чуб. V. 700.

Приключітися, чітяться, гл. употребл. только въ 3-мъ лицѣ. Приключиться. *Приключилося їм горе.* Рудч. Ск. I. 131.

Приключка, ки, ж. 1) Приключеніе. *Не встило одно шразд забутися, — друга приключка приключилася.* Мир. ХРВ. 49. *Така йому приключка була.* НВолын. у. 2) Предлогъ. *Лихо приключки шукає.* Ном. № 1973. *Приключки шукають... пошарпуть панство.* К. ЦН. 177. *Він давно шукає на мене приключки, щоб попобитъ.* Черк. у. *Я таки знайшов приключку, щоб до його зайти.* Полт. у.

Прикляк(ну)ти, кну, неш, гл. Опуститься на колѣни. *Пречистая уклякнула, на колінки приклякнула.* Чуб. III. 367.

Прикмета, прикміта, ти, ж. 1) Примѣта, знакъ. *Поробили в моїх гаях прикмети.* К. ЧР. 226. *Прикміта козацкая.* Грин. III. 592. *На прикметі.* *На примѣтѣ.* *У гаю дві криниці в єї на прикметі було: у одній сцільюща, а в другій живуща вода.* ЗОЮР. II. 55.

Прикметити, прикмітити. См. **Прикметчати, прикмічати.**

Прикметний и прикмітний, а, е. Примѣтний; замѣтний, выдающійся. Левч. 124. *Один був Турн царьок нещестний, з латином у сусідстві жив, дочці і матері прикметний, і батько дуже з ним дружив.* Котл. Ев. IV. 17.

Прикметчати, прикмічати. чяю, еш, сов. в. прикметити, прикмітити, чу, тиш, гл. Примѣчать, примѣтять. *Прикметчають старі люде.* НВолын. у. *Прикмічай же, моя мати, який сон приснитъся.* Чуб. V. 720.

Прикметчувати, чую, еш, гл. = **Прикметчати.** *Прикметчує жид, а мовчить.* НВолын. у.

Прикбв, ву, м. Цѣпъ. *Три дні на прикбві край пушки держав.* АД. II. 102. *Повпивались кайдани у ноги бідакам і в руки... Дознають на прикбві короткім страшенної муки.* К. МБ. XII. 275.

Прикбвувати, вую, еш, сов. в. прикбвати, кую, єш, гл. Приковувать, приковать. *Коло тих стовпів дванадцять зміїв на ланцюгах приковано.* Рудч. Ск. I. 135. *Стоить мов прикований—і очей не зведе.* Рудч. Ск. II. 47.

Прикол, ла, м. Небольшой колышекъ, вбитый въ землю. *Кінь ходить на приколі.* *Конь пасется, будучи привязанъ на длинной веревкѣ къ колу.*

Приколень, льня, м. 1) Небольшой колокъ, прикрѣпляющій жердь къ врышѣ. Мусск. окр. 2) = **Прикол.** *Найди приколень, що коня припинають, і вийми його із земл.* Чуб. I. 74. 3) Часть кола, вбитая въ землю. Шух. I. 74.

Приколѣти. См. **Приколювати.**

Приколотоє, тєа, м. 1) Не совсѣмъ вымолоченный снопъ. Брадл. у. 2) = **Околот** I. Вх. Зн. 43. Фр. Пр. 32.

Приколювати, люю, еш, сов. в. приколѣти, колѣю, лєш, гл. Прикалывать, приколоть.

Прикоміроє, реа, м. Чуланъ, пристроенный къ хатѣ или амбару. Рудч. Ск. I. 39.

Приконѣчник, кєа, м. Конецъ (кнута, арапника). *Як стали цигана різати гараниками,—били, що аж приконечник в одному однав.* Рудч. Ск. II. 183.

Приконѣччя, чя, с. Окончаніе, конецъ. *Уся зима була тепла, а приконеччя дуже холодне.* Лебед. у. *Приконеччя „Хмельницини“ П. А. Куліша.* О 1861. X. 136

Прикопати, ся. См. **Прикопувати, ся.**

Прикопувати, пую, еш, сов. в. прикопати, паю, еш, гл. 1) Закапывать, закопать, привалить землей. *Сади картоплю, та не глибоко прикопуї.* Въ значеніи: похоронить. *Хвали попа, прикопавши.* Ном. № 5188. *Моя ненько, моя матінко! на що ти мене, нещасницю, вродила, ірку долю вділила? Чом же ти мене не прикопала, щоб я не гурювала?* Мил. 197. 2) Еще вскапывать, вскопать; еще выкапывать, выкопать.

Прикопуватися, пуюся, ешся, сов. в. прикопатися, паюся, ешся, гл. Придираться, придратъся. *Сам не знаю, чою не старшина до мене прикопався.*

Прикоренітися, ніюся, нишся, гл. Прикрѣпиться корнями.

Прикорень, рня, м. 1) Часть ствола у корня, пень. АД. I. 138. 2) = **Прикол.** *Воли держить на прикорні.* Полт. г. *Поросъ з прикорнем утекло.* Полт. г.

Прикоріти, рію, еш, гл. Засохнуть въ

видѣ коры. *Не обмила зараз, а тепер прикоріло, що й не оддереш і не обскребеш.* Черниг. у. *От як каша прикоріла—і не оддереш.* Черниг. у.

Прикоротити. См. Прикорочати.

Прикоротчати, чаю, еш, *гл.* = Прикоротити. *З панським свого язика не рівняй: коли довгий, так прикоротчають, коли короткий, так витягнуть.* Ном. №1203.

Прикорочати, чаю, еш, сов. в. прикоротити, *чү,* тиш, *гл.* Укорачивать, укоротить.

Прикорпати, паю, еш, *гл.* Прикопить, приобрѣсти немпого. Желех.

Прикорхнути, ну, нѣш, *гл.* Прикурнуть, вздремнуть. Сим. 185. *Прикорхнеш, та зараз і прокинешся.* О. 1862. VI. 57. *Давай прикорхнем трохи.* Черк. у. *Я хоч би під ворітьми прикорхнув трохи.* Мир. Пов. II. 108.

Прикорчати. См. Прикорчувати.

Прикорчувати, чую, еш, сов. в. прикрчати, *чу,* чиш, *гл.* Поджимать, поджать. *Півень... ніжку прикорчив.* О. 1862. I. 75.

Прикобськати, каю, еш, *гл.* Усмирить, умиротворить.

Прикотити, ся. См. Прикрчувати, ся.

Прикохати, хаю, еш, *гл.* Присмотрѣть за чѣмъ, съ любовью позаботиться о всемъ необходимомъ (для дѣтей, животныхъ, растений). *На усю садибу їх, на усє житов'я пала пустиня: і на ту хату нову, не біляну давно, неприбрату; на той город не скопаний, не обсіяний; той садок не прикоханий.* МВ. (О. 1862. I. 97).

Прикочувати, чую, еш, *гл.* Прикочевать; првбыть. *Начувайтесь, завтра всі до вас прикочуємо.*

Прикрчувати, чую, еш, сов. в. прикотити, *кочү,* тиш, *гл.* 1) Прикатывать, прикатить. *Прикотив камінюку.* Екатеринос. г. *Чи вас сюди хвилею прибило, чи духом тихим прикотило?* Ком. Пр. № 247. 2) Укачивать, укатать каткомъ. Херс. г. 3) Наваливать, навалить. *У вишневім садочку схоронили... важким каменем прикотили.* Чуб. V. 779. 4) Только сов. в., прикатить, приѣхать быстро. *На ярмарок покотила. Прикотила до комори, бере чоботи коркові.* Грин. III. 650.

Прикрчуватися, чуюся, ешся, сов. в. прикотитися, *чүся,* тишся, *гл.* Прикатываться, прикатиться. *Прикотивсь до дверей.* Рудч. Ск. I. 93.

Прикрадатися, даюся, ешся, сов. в.

прикрастися, дуся, дешся, *гл.* Подкрадываться, подкрасться. *Вовки прикрадаються овечку або вола з'їсти.* Г. Барв. 453. *Засіли вони недалеко панських будинок, за могилою, а як смеркло, прикрались під самі вікна.* МВ. I. 132. *Хотів прикрастися, та й не прикравсь, а довго й кравсь.* Черк. у.

Прикрása, си, *ж.* Мелкія украшения комнаты, платя. Рк. Левиц.

Прикрásити. См. Прикрашати.

Прикрástися. См. Прикрадатися.

Прикрашати, шаю, еш, сов. в. прикрásити, *шү,* ейш, *гл.* Украшать, украсить, сдѣлать краше. *Хвалилася княгиня, що дарів повна скриня; пійдіте, принесіть боярів прикрásите.* Рк. Макс. *Там то красна, там то южа, подивлюся, — коби рожа, а в личеньку така щира, що всі квіти прикрásила.* Чуб. V. 107.

Прикривати, ваю, еш, сов. в. прикріти, *крію,* еш, *гл.* Прикрывать, прикрыть. *Ой вирву я листочок та прикрию слідочок, щоб по милого мого, по слідочку його всяка птиця не ходила.* Чуб. V. 528. *Нічим грудини прикріти.* Не во что одѣться. Ном. № 1527.

Прикриватися, ваюся, ешся, сов. в. прикрітися, *кріюся,* ешся, *гл.* Прикрываться, прикрываться. *Заснув, прикривившись свитиною.* Левиц. I. 126.

Прикрій, а, е. 1) Неприятный. 2) Крутой. *Прикрій беріг.* *Прошу... трошки злізти під юру, бо прикра, та всіх не витянуть бички.* Гн. II. 168. 3) Сильный, крайний. *Прикрій мороз.* Каменец. у. *Як прийде робота прикра, то платять і по пів рубля.* Каменец. у. 4) О цвѣтѣ: рѣзкій. *Червоний, аж прикрій.* Лохв. у.

Прикрит, ту, *м.* Родъ растенія. Маркев. 85.

Прикріти, ся. См. Прикривати, ся.

Прикрітися, рюся, ршся, *гл.* Досаждать, докучать.

Прикрість, рости, *ж.* 1) Неприятность. *Не роби прикрости.* НВолын. у. *Наче на прикрість матері Мася все водилась з ляхами та з ляхівками.* Св. Л. 247. 2) Неприятный вкусъ. *Ця юрілка має прикрість.* НВолын. у.

Прикро, нар. 1) Неприятно, горько, обидно. *Прикро стало мені.* Лохв. у. 2) Тяжело, трудно. *Прикро жити мені на світі.* Каменец. у. *Як прикро припаде, то й жиди їдять ту ж яловичину, що й ми.* Каменец. у. 3) Круто. *Прикро закармочень.*

4) Крайне, рѣзко. *Прикро гострий ніж.* НВолын. у. *Та муки, що наче буде жовта, жовтим оддає, то ота краца, аніж прикро біла.* Лебед. у. *Прикро сірий.* Борз. у. *Прикро одрубати, одрізати.* Гладко, близько къ краю отрубить, отрѣзати. Мнж. 190. 5) Усердно, горячо. *Узявсь прикро до ковальства.* 6) Очень, сильно. *А сам сивів він, сивів прикро, і все у думі, як у хмарі, ходив.* МВ. (О. 1862. I. 97). При прилагательныхъ, обозначающихъ цвѣта, ставится для усиленія качества въ значеніи: сильно, рѣзко: *Прикро червоний, прикро зелений* и пр. 7) Совершенно. *У нас оце пожеар був, так Іван прикро згорів,—нічого не сталося.* Волч. у. 8)—дивітися. Смотрѣть не сводя глазъ, настойчивымъ рѣзкимъ взглядомъ. *Хрестя прикро подивилася на матір: по обличчю пізнавала, чи добру звістку мати принесла.* Мир. Пов. I. 158. *Збожжеволілими очима прикро дивилася на Грицька.* Мир. Пов. I. 122.

Прикробістий, а, е. О землѣ: не сыпучая, отпадающая при паханіи глыбами. Ровен. у.

Прикробійний, а, е. 1) Укромный. *Постав сани у прикробійному місці.* 2) О сапогѣ: съ пришитыми къ голенищу головками. Вас. 161.

Прикропіти, ся. См. **Прикропляти**, ся.

Прикроплати, ляю, еш, сов. в. **прикропіти**, плю, піш, гл. Брызгать, побрызгать сверху. *Да ідуть дощі все частіі, да землю прикропляють.* Грин. III. 636.

Прикроплатися, ляюся, ешся, сов. в. **прикропітися**, плюся, пішся, гл. Быть побрызганнымъ сверху.

Прикротний, а, е. Спѣшний. *Настигає косовиця, а там пійдуть жнива—до самої осені прикrotnie діло.* Г. Барв. 145.

Прикротно, нар. Спѣшно. *Увійшла в пекарню Палажка, а попадає щось саме прикrotnie поралась коло тіста.* Г. Барв. 156.

Прикручувати, чую, еш, сов. в. **прикрутити**, кручу́, тиш, гл. 1) Прикручивать, прикрутить. *Навиту пряжу мусить ткач прикручувати.* МУЕ. III. 21. 2) Привинчивать, привинтить. 3) Строго приказывать, приказать. *Пійдіть іниця мені кликніте, до мене зараз, щоб прийшов, глядіть же, цупко прикрутіте, щоб він в шинюк та не зайшов.* Котл. Ен. I. 27. 4) Притѣснять, притѣснить. *Податками тебе прикручено, важкою працею прикручено.* Мир. Пов. II. 41.

Прикубанський, а, е. Находящийся

при р. Кубани. *Пластуни в прикубанських плавнях.* О. 1862. II. 63.

Прикувати. См. **Приковувати**.

Прикувати, каю, еш, гл. О кукушѣ: призвать кукованьемъ. Вх. Лем. 456.

Прикукбити, блю, биш, гл. Прибрать, устроить. *Своя домівка є й садок: як стара прикукбе її, то аж весело.* Харьк. у.

Прикуц, пу, м. Прикупленная земля. Прилуд. у.

Прикупати, паю, еш, сов. в. **прикупити**, плю, піш, гл. Прикупать, прикупить. *Ще мати й город прикупила.* Г. Барв. 256. *Живе, ліха прикупивши,—живесть коекакъ, съ бѣдой.* Ном. № 7504.

Прикусити. См. **Прикушувати**.

Прикутати, таю, еш, гл. 1) Прикрыть, закутать сверху. *Прикутала свою дитину.* Мил. М. 36. 2) = **Прикорпати**. Желех. Вх. Зн. 55.

Прикутий, а, е. Прикованный. *Прикутий до стовпа.* Стор. II. 194.

Прикухенок, вка и ику, м. Пристройка къ кухнѣ. *Чи не думаете до кухні,—вона в вас тіснувата,—прибудувати прикухенок?* Г. Барв. 378.

Прикушувати, шую, еш, сов. в. **прикусити**, шу́, сиш, гл. Прикусывать, прикусить. *Прикуси язичок.* Ном. № 1126. *Не можна показувати пальцем на місяць, бо палець усхне, а коли вже покажеш, то прикуси палець.* Грин. I. 13.

Прилабузнитися, нюся, нишся, гл. Подольститься, подойти. *Прилабузнивсь до Киприди.* Котл. Ен. V. 18.

Прилавок, вка и вку, м. Часть неподвижной скамьи (лави) въ украинской хатѣ, идущая вдоль придверной стѣны, до дверей, подъ мисником. ЕЗ. V. 91. *Евандр же в хату рачки ліз і там під прилавок зівнувся.* Котл. Ен. V. 16.

Прилагоджувати, джую, еш, сов. в. **прилагодити**, джу, диш, гл. Приготовлять, приготовить. *Просимо вас на те, що Бог дав та добрі люде прилагодили.* Федьк.

Прилагоджуватися, джуюся, ешся, сов. в. **прилагодитися**, джуся, дишся, гл. Приготовляться, приготовиться. *Він прилагоджується на ярмарок.* Камененец. У-

Приладжувати, джую, еш, сов. в. **приладити**, джу, диш, гл. = **Приладнювати**, **приладнати**. *Науку приладити до народа.* О. 1861. XI. 104; 1862. IX. 125.

Приладжуватися, джуюся, ешся, сов. в. **приладитися**, джуся, дишся, гл. = **При-**

ладновуватися, приладнатися. *Лекше ж таки одному чоловікові приладиться до цілої громади.* О. 1862. IX. 125.

Приладнати, ся. См. Приладновувати, ся.

Приладний, а, е. Ум'яющій приласкається, вкрадчивий. *Така то до кожного прикидчива, приладна, лестна.* МВ. II. 140.

Приладнювати, вую, еш, сов. в. приладнати, наю, еш, гл. Привлаживать, приладить.

Приладнюватися, вуюся, ешся, сов. в. приладнатися, наюся, ешся, гл. Привлаживаться, приладиться.

Прилазити, лажу, зпш, сов. в. прилізти, лізу, зеш, гл. Приползати, приползти, прилѣзати, прилѣзти. *Прилізла... чорна гадина.* Чуб. V. 734.

Приласкувати, вую, еш, гл. Ласкати. *Треба вола приласкувати, як запрягаш.* Павлогр. у.

Прилатати. См. Прилатувати.

Прилатувати, тую, еш, сов. в. прилатати, таю, еш, гл. Пришивати, пришити заплату. *А ні пришити, а ні прилатати.* Ничого нельзя сдѣлать. *Ном. № 7625.*

Прилаштувати, вую, еш, сов. в. прилаштувати, тую, еш, гл. Придѣлювати, придѣлать, прилаживати, приладить, пригнати.

Прилащитися, щуся, щпшся, гл. Приласкаться. *Нехай вода прилащиться до його, і знов воно зелене пустить листя.* К. Іов. 30.

Прилеглий, а, е. 1) Прѣлгий. *Прилеглие жито.* Харьк. 2) Примыкающій, сосѣдній. *Отинилася на улиці прилеглий.* МВ. III. 32.

Прилежати, жу, жиш, гл. Полежати. *Так заболіло в животі, що оце трохи її прилежала.* Пирят. у.

Прилежний, а, е. Приналежачій къ чому. *Я був тоді не сам касиром, а Семен був до мене прилежний.* НВолын. у.

Прилемзати, заю, еш, гл. Приплестись, притащитися. *Насилу прилемзали додому.* Полт.

Приленути, ну, неш, гл. = Прилинути. *Ой прийди або прилени ти соколоньком до мене.* Мет. 60.

Прилепеткуватий, а, е.? *На вгороді лепеха прилепеткувата.* Мил. 105.

Прилепистий, а, е. Обтяжний, въ обтяжку, плотно прилегающій къ тѣлу. **Прилеписта сорочка**—рубашка, плотно обхватывающая подъ мышками. Павлогр. у.

Прилестятися. См. Прилещатися.

Прилетіти. См. Прилітати.

Прилещатися, щаюся, ешся, сов. в. прилестятися, щуся, стпшся, гл. Подольщатися, подольститися. *От вона до його прилестилась та й питається раз у його: „Чи есть, каже, на світі такий чоловік, щоб тебе подужав?“* ЗОЮР. II. 28.

Приливати, ваю, еш, сов. в. прилігати, ллію, ллеш, гл. 1) Поливати, полить. Мил. 197. *Приливайте доріженьку, щоб тилом не пала.* Мет. 22. *Голосила, викрикуючи жалібні слова, приливаючи їх ще жалібнішими сльозами.* Мвр. Пов. II. 121. 2) Заливати, залити. *От він візьме та й прилле водою огонь.* Чуб. II. 149.

Прилигати, гаю, еш, гл. Привязати налігачем (воловь).

Приліза, зи, об. Съ гладко причесаними волосами; щеголь, франтъ.

Прилизати, ся. См. Прилизувати, ся.

Прилизувати, зую, еш, сов. в. прилизати, жу, жеш, гл. 1) Прилизувати, прилизати язикомъ. 2) Причесувати, причесати.

Прилизуватися, зуюся, ешся, сов. в. прилизатися, жуся, жешся, гл. 1) Прилизуватися, прилизатися язикомъ. 2) Гладко причесуватися, причесатися. *Схопиться раненько, зараз миється, прилизується до дзеркала.* Левиц. I. 277.

Прилинути, ну, неш, гл. 1) Прилетѣти. *Коли б я зозуля, то я б криличка мала... прилинула б до двора.* Мет. 54. 2) Быстро прийти, приїхати, появиться. *Рад же б я, милая моя, та до тебе прилинути.* Мет.

Прилип, пу, м. Раст. Galium aparine. Вх. Зв. II. 32.

Прилипати, паю, еш, сов. в. приліпнути, ну, неш, гл. 1) Прилипати, прилипнути. 2) Приставати, пристати. *Прилип до мене, як шевська смола до чобота.* Ном. № 2750.

Приліпчик, ка, м. Эпитетъ чіпчина, очіпка въ свад. пѣснѣ. (Чуб. IV. 432). *Вже мені бинда обридла, а вже ж мені чіпчик приліпчик*—т. е. мов приліп до голови—такъ хорошо пришелся.

Прилігати. См. Приливати.

Приличкувати, кую, еш, гл. У столаровъ: прыгнати.

Приліг, лѣгу, м. 1) Боковая часть сѣдла. Шух. I. 252. 2) Въ боченкѣ: прибываемая сверху клепокъ дощечка съ отверстіемъ, сквозь которое добывають жидкость. Шух. I. 307.

Прилізти. См. Прилазити.

Приліп'яти, ся. См. Приліплювати, ся.

Приліплювати, люю, еш, сов. в. приліп'яти, плю, пиш, м. Приліплювати, приліп'яти, приклеивати, приклеить. *Одірвав клаттик бомажки і приліпив її левм до дна чарки.* Ком. II. 8.

Приліплюватися, лююся, ешся, сов. в. приліп'ятися, плюся, пишся, м. Приліплюватися, приліп'ятися, приклеїтись.

Приліс, су, м. Опушка л'їса? *За лісом, за прилісом золоте теля реве.* Чуб. I. 315. См. Проліс.

Приліт'ати, т'аю, еш, сов. в. прилет'іти, лет'у, т'іш, м. 1) Прилетати, прилет'іти. *Прилітає зозуленька над ними кувати.* Шевч. 32. *Будуть иташки прилітати, калиноньку їсти, будуть мені приносити од родоньку вісти.* Чуб. V. 222. *Прилетів орел з чорної хмари.* Мет. 167. 2) Быстро приходит, придти, приїхати, прибыть.

Прилітувати, тую, еш, м. = Прилітати. Вх. Лем. 456.

Приліч'яти. См. Прилічувати.

Прилічувати, чую, еш, сов. в. приліч'яти, ч'у, чиш, м. Присчитувати, причитати.

Прил'огом, нар. Склонившись, наклонившись. *Прил'огом напився води.* Вх. Зв. 55.

Прилож'яти, ж'у, жиш, м. 1) = Прикласти. *Дай мені смоли, голубчику, приложити до боку.* Рудч. Ск. II. 15. *Хто же се тобі таке прізвище приложив?* Стор. МПр. 133. *Ні до чого ї рук приложить.* Г. Барв. 388. 2) Ударить. Вх. Лем. 456.

Прилож'ятися, ж'уся, жишся, м. = Прикластися.

Прилокш'яти, ш'у, ш'іш, м. Прибить, избить. *Прилокшили його добре.* Чуб. II. 117.

Прилол'ювати, ваю, еш, м. Побить, избить. *Так того старця прилолокали, що ї ти не здужи,—повели.* Пирят. у.

Прилом'ятися, м'люся, мишся, м. Причиркаться, прим'їняться, набить руку. Мнж. 190.

Прил'омок, мка, м. Восчина, прил'опленая въ уль'ї, назначеномъ для поселенія роя. Конотоп. у.

Прилопот'яти, ч'у, т'іш, м. Приб'їжати.

Прилука, ви, ж. 1) Присоединеніе. К. (Желех). 2) Полянка среди л'їсовъ. *Корови і воли пасуть прилуками.* Шух. I. 211. мн. прилуки. Поперей'їнно то л'їсъ, то поле. Шух. I. 73. 3) Названіе города:

Прилуки. *Славен город Біла Церква, славн'їша Прилука.* Грин. III. 615.

Прилуч'ати, ч'аю, еш, сов. в. прилуч'іти, ч'у, чиш, м. Присоединять, присоединить. *До їх голосів прилучає ї молоді свій жалібний голос.* Левец. Пов. 175.

Прилуч'атися, ч'аюся, ешся, сов. в. прилуч'ітися, ч'уся, чишся, м. 1) Присоединяться, присоединиться. *Там Маруся заручається, од батенька одлучається, до свекорка прилучається.* Мет. 217. 2) Случаться, случиться. *Ой не п'ються тивамеди, не п'ється вода,—прилучилась з чумаченьком у степу біда.* Шевч. 535.

Прилюб'яти, ся. См. Прилюбляти, ся.

Прилюб'юваний, а, в. Отъ любви приключившийся? *Встр'їчено въ заговорахъ: Стиски, стистища!... і погадані, і прилюб'ювані.* Мил. М. 69. *Уроки, урочища, і вітряні, і водяні... прилюб'ювані.* Мил. М. 42.

Прилюб'ляти, л'аю, еш, сов. в. прилюб'іти, бл'ю, биш, м. 1) Пл'їняти, пл'їняти, приобр'їсти любовь ч'ю. Желех. 2) Только несов. в.? Любить. *Тоді ж купив він... і ту шапку чорну, що він ї дуже прилюб'ляє.* МВ. III. 135.

Прилюб'лятися, л'аюся, ешся, сов. в. прилюб'ітися, бл'юся, бишся, м. 1) Сходиться, сойтись съ к'їмъ, узнавъ, полюбить. *Як я до його придивилась, прилюб'илась, моя матінко, так він мені за дитину рідну став.* МВ. II. 22. 2) Пристращаться, пристраститься. *Прилюб'ився до горілки.* Канев. у.

Прилюдне, нар. = Прилюдно. *Я йому до рук прилюдне віддав гроші.* Екаториносл. у.

Прилюдний, а, в. 1) Публичный, открытый. *Коли буде прилюдне сватання?* МУЕ. I. 115. (Полт. г.). 2) Съ взм'їн. удар. прилюдний. Объ одежд'ї: праздничный. *Прилюдне мудине (убране).* Шух. I. 39.

Прилюдність, ности, ж. Публичность. Желех.

Прилюдно, нар. Открыто, публично. *Прилюдно, принародно бито.* Мир. ХРВ. 286. *Вона свою наймичку прилюдно все хвалить.* Г. Барв. 305.

Прил'ютув'ати, т'ую, еш, м. Припасть. **Приляг'ати, г'аю, еш, сов. в. приляг'іти, л'яжу, жеш, м.** 1) Прилегать, прилечь. *То приляже, то послуха, як кобзарь співає.* Шевч. *Приліг на возі.* Г. Барв. 14. *Спочити прилягла.* Гліб. 2) Налегать, налечь, придавить. *Туман, мамцю, туман прилягає.* Чуб. V. 69. *Ой да сирая земля*

ручки й ніжки прилягла. Чуб. V. 270.

3) Склоняться, склониться къ кому. *Не приляже мое серце ніколи до його.* Мет. 66.

Приляпати, паю, еш, и. Пришлепать.

Примазати, ся. См. **Примазувати, ся.**

Примазування, ня, с. 1) Примазыванье чѣмъ. 2) Поправка, подновленіе глиняной обмазки на печи, стѣнахъ.

Примазувати, зую, еш, сов. в. **примазати, мажу, жеш.** 1) Примазывать, намазать чѣмъ. *Моржав сонними очима, що змипались... неначе карюком примазані.* Левиц. I. 235. 2) Поправлять, подновлять глиняную обмазку печи, стѣнъ.

Примазуватися, зуюся, ешся, сов. в. **примазатися, мажуся, жешся, и.** 1) Быть примазываемымъ, намазаннымъ. 2) Быть подновляемымъ, подновленнымъ (о глиняной обмазкѣ стѣнъ, печи). *Що-суботи в нас примазується, то й хота чистенька.* Харьк.

Примайструвати, рую, еш, и. Примастерить, придѣлать.

Прималій, а, е. Маловатый. Вх. Лем. 456.

Примальбувати, вую, еш, сов. в. **прималювати, люю, еш, и.** Пририсовывать, пририсовать.

Примана, ни, ж. Приманка. *Горох—людська примана.* Ном. № 12391.

Примандрувати, рую, еш, и. Придти издалека. *Примандруєш, молода дівчино, під лісочок.* Чуб. V. 339. *Примандрує мій миленький з лубенського полку.* Мил. 67.

Приманіти. См. **Приманювати.**

Приманювати, нюю, еш, сов. в. **приманіти, ню, ниш, и.** Приманивать, приманять. *Там соловейко гніздо зов, собі галочку приманив.* Чуб. III. 177.

Примастіти. См. **Примашувати.**

Примастка, жи, ж. 1) Сдабриваніе корма. Херс. г. 2) мн. Льстивыя рѣчи, сладенькія слова. *Примастками балака.* НВолын. у.

Приматкоббжитися, жуся, жишся, и. 1) Подольститься, подмазаться, приласкаться. *Чи ба! як приматкоббожилась!* Брадл. у. 2) Пристроиться, помѣститься. *Де б мені тут приматкоббожитись з оселедцем?* Брадл. у.

Примашувати, щую, еш, сов. в. **примастіти, мащю, стиш, и.** Сдабривать, сдобрить кормъ. Херс. г. *Мукою примашують січку худобі.* МУЕ. I. 99.

Примедикувати (=приметижувати),

жую, еш, и. Придумать, приспособить. *Треба примедикувати так клямку до дверець, щоб свині не одчинили.* Рк. Левиц.

Примежбувати, вую, еш, сов. в. **примежувати, жую, еш, и.** Примежевывать, примежевать, прирѣзать (земли). Стор. II. 117.

Применбваний, а, е. ? Встрѣчено въ заговорахъ: *Уроки, урочища, і вітряні, і водяні... применовані.* Мил. М. 42.

Применчати, чаю, еш, сов. в. **применчіти, чю, чіш, и.** = **Применшати, применшити.**

Применшати, шаю, еш, сов. в. **применшіти, шю, шіш, и.** Уменьшать, уменьшать.

Применшувати, шую, еш, и. = **Применшати.** *Ніяково і заходить, думає Христия, примениючи ходи.* Мир. Пов. II. 94.

Примерэжити. См. **Примережувати.**

Примережувати, жуку, еш, сов. в. **примерэжити, жу, жиш, и.** Пришивать, пришить рукавъ, соединивъ его съ рубахою мережною. Волч. у.

Примерзати, заю, еш, сов. в. **примёрз(ну)ти, вну, неш, и.** 1) Примерзать, примерзнуть. *Примерзла кладка до криги, треба вирубувати.* Харьк. 2) Зябнуть, озябнуть. *Стали мої білі ніжки примерзати.* Чуб. V. 339. *Трошки снігом притрясає, бурлак в полі примерзає.* Чуб. V. 1015.

Примеркання, ня, с. Сумерки. *Це було так на примерканні,—сонце сіло.* Новомоск. у.

Примеркати, каа, сов. в. **примёрк(ну)ти, кне, и.** безл. Темнѣть, стемнѣть, смеркаться, смеркнуться. Грин. II. 161. *Вже примерка, над вечір.* Грин. II. 113.

Примеркатися, кається, сов. в. **примёрк(ну)тися, неться, и.** безл. = **Примеркати, примеркнути.** Вх. Лем. 456. *Вже ся добре примеркло, як ми рушили з міста.* Каменец. у.

Прімерки, рок, ж. мн. Сумерки.

Примёрлий, а, е. Обмерший.

Приместі. См. **Примітати.**

Примилітися, люся, лишся, и. 1) См. **Примілятися.** 2) Немного ошибиться. Вх. Лем. 456.

Примилувати, лую, еш, и. Приласкать. *Не тупай, не тупай, ляжку, ногою: не ляжу, не ляжу спати з тобою; а хоть і ляжу,—не поцілую, до свого серденька не примилую.* КС. 1882. II. 302.

Примілятися, ляюся, ешся, сов. в. **примілітися, люся, лишся, и.** Поддаб-

риваться, подобриться къ кому, выразать, выразить кому любовь, подольститься.

Приминати, наю, еш, сов. в. прим'ятти, мнѹ, мнѣш, гл. Приминать, примятъ.

Примир, ру, м.—Примирок.

Примирѣти, ся. См. Примиряти, ся.

Примирок, рка, м. примир'я, р'я, с. Перемиріє, примиреніє. АД. II. 103. *Посли пославши, просить примир'я.* Єв. Л. XIV. 32. *Из бусурменським салтаном примир'є мали.* Макс.

Примирѣти, рѣю, еш, сов. в. примирѣти, рю, рѣш, гл. Ладить, поладить, мириться, помириться.

Примирѣтися, рѣюся, ешся, сов. в. примирѣтися, рюся, рѣшся, гл.—Примиряти, примирити. *В чорному ходи, до скажуть: ледащия; а в білому ходи, до скажуть: -чепуриться! Сама не знаю, як із ними примириться.* Чуб. V. 859.

Примислити, лю, лиш, гл. Придумать.

Примівка, ки, ж. Поговорка, пословица, приговорка. *Страхи на ляхи,—ся примівка од нас перейшла і до ляхів.* Ном. № 871. *Пиймо юрїлку, маймо примівку, маймо примівля: дай, Боже, здоровля.* Чуб. V. 1100.

Примівник, ка, м. Знахарь, лѣчачій заговоромъ. ЕЗ. V. 57.

Приминѣтися. См. Приминятися.

Приминѣтися, нюся, ешся, сов. в. приминѣтися, нюся, нишся, гл. Приспобляться, приспособиться. Желех.

Примір, ру, м. 1) Намѣреніє. *Я маю примір поїхати у лїс.* Черк. у. 2) Примѣръ. О. 1861. V. 72.

Примирити, ся. См. Примиряти, ся.

Примірник, ка, м. Экземпляръ. Желех.

Примирѣти, рѣю, еш, сов. в. примирѣти, рѣю, еш, гл. Примѣрять, примѣрять. *Примирѣють той золотий черевичок.* Рудч. Ск. II. 47.

Примирѣтися, рѣюся, ешся, сов. в. примирѣтися, рюся, рѣшся, гл. 1) Примѣряться, примѣряться. 2) Прицѣливаться, прицѣлиться. *Без міри пороху підсипає, татарину гостинця в груди посилає. Ой ще козак не примірився, а татарин ік лихий матері з коня покотився.* АД. I. 170. 3) Прилагаться, приложиться какъ разъ какъ слѣдуетъ. *Так уже воно приміряється, як горбатий до стїни.* Ном. № 13079.

Примісѣти, шѹ, сѣш, гл. Примѣсить.

Примістка, ки, ж. 1) Ступенька въ запічку для восхожденія на печь. Вас. 194. 2) Подмости; временный столъ, скамья.

Я стариям сїм кїп самими копійками роздає, бо ї вони, пообїдавши на дворї на примістках, рахувались розходитися. ЗОЮР. II. 287. 3) = Примістка.

Приміта, ти, ж.—Примѣта. *Меншому брату приміту покидає.* Дума.

Примітати, тѣю, еш, сов. в. примістѣти, метѹ, тѣш, гл. 1) Приметать, примести, подмести (сорь) къ какому-либо мѣсту. *Примела сміття до порога та ї покинула, а винести?* Харьк. 2) Наметать, намести на что-либо сверху. *Її (торбину) і в руки не беруть, а иноді і сміттям приметуть.* Глїб. *Да ї примітало снїжком білесеньким.* Чуб. V. 800.

Примітѣтися, тѣюся, ешся, сов. в. примістѣтися, метѹся, тѣшся, гл. 1) Быть приметаемымъ, приметеннымъ. *Тут примістѣсь би їм хоть сміттячком до брами.* К. Дз. 157. 2) Быть наметеннымъ.

Приміти, мію, еш, гл. Быть въ силахъ, мочь. *Примів би,—всїх із гаю порозганяє, щоб не щибетали.* Г. Барв. 62.

Примітити. См. Примічати.

Примітка, ки, ж. 1) = Приміта. *У нас примітка така: вгадуєш, як сонце заходить,—коли червоно—буде вітер.* 2) У примітку бѹти. а) Быть замѣтнымъ. *Устане ясне сонце і зайде, і знову устане, а Прісци і не в примітку.* Мир. Пов. II. III. б) Быть знакомымъ. *Знайома хода, одежа трохи в примітку, а парубок наче незнайомий.* Мир. Пов. II. 92. 3) = Намітна. Вх. Зн. 55.

Примітливий, а, е. Внимательный, все перенимающій и усваивающій. *Примітлива дівчина,—усе в хазяйствї перейма.* Лохв. у.

Примітний, а, е. Замѣтный. *Ярочок, ледві примітний серед широкого степу.* Левиц. Пов. 191.

Примічати, чѣю, еш, сов. в. примітити, мічу, тиш, гл. Примѣчать, примѣтить. *По чїм мене, мила, примічаєш?—По тїм, милий, тебе примічаю: рано встаєш, коня наповаєш.* Мет 282.

Примішати, ся. См. Примішувати, ся.

Примішувати, шую, еш, сов. в. примішати, шѣю, еш, гл. Примѣшивать, примѣшать.

Примішуватися, шуюся, ешся, сов. в. примішѣтися, шѣюся, ешся, гл. Вмѣшиваться, вмѣшаться, быть причастнымъ. *Цей не причетний до нас, не примішується до нас, ходить особе.* Верхнеднѣпр. у.

Примкнути, нѹ, нѣш, гл. Притворить.

Примножати, жѣю, еш, сов. в. прим-

множити, жу, жиш, г. Умножать, умножить, увеличивать. *Гріхи свої примножив він.* К. Іов. 77. *Нехай вам доля спріє і веселости примножає.*

Примножати́ся, жкуюся, ешся, сов. в. примножитися, жкуся, жишся, г. Умножаться, умножиться, увеличиться.

Примножувати, жу́ю, еш, г. = **Примножати.**

Примножувати́ся, жу́юся, ешся, г. = **Примножати́ся.** *Людей все примножується, а землі мало* Кіев. у.

Примоба, ви, ж. Заговоръ (знахарскій).

Примобити. См. **Примовляти.**

Примовка, ки, ж. = **Примівка.** *Ном. № 259. Г. Барв. 366.*

Примовля, ля, с. = **Примівка.** *Пиймо горілку, маймо примівку; маймо примовля: дай, Боже, здоровля!* Чуб. V. 1100.

Примовля́ння, ня, с. 1) = **Приказування.** 2) = **Примова.** *Гол. IV. 539. Грин. II. 317.*

Примовля́ти, ля́ю, еш, сов. в. примобити, влю, виш, г. 1) = **Приказувати, приказати** 1. *Старий грає, примовляє.* Шевч. 243. *Десь ти мене, моя мати, в барвінку купала, купаючи, примовляла, щоб долі не мала.* *Мет. 275.* 2) = **Примовлятися, примовитися.** *Тут і я примовила.* Г. Барв. 219. *Люде говорять,—кожне примовляло.* МВ. (О. 1862. I. 96). 3) **Говорити, сказати** знахарскій заговоръ. *Баба пристрїти змовляє і до матки примовляє.* КС. 1893. VII. 76.

Примовля́тися, ля́юся, ешся, сов. в. примобитися, влюся, вишся, г. **Говорити, сказати, вмѣшаться** въ разговоръ. *В вік не дасть куска хліба зїсти; так, щоб примовився, що ось образи малює добре отой, а ні: я малюю та й тільки.* Лебед. у. *В військо наряжався, до козачки примовлявся: „Козачко, прошу тебе, як Бога, гляди моєї худоби“.* Чуб. V. 1171. *Тут уже й другі примовились.* Мир. ХРВ. 195.

Примовчати, чу, чиш, г. **Смолчать.**

Примогорі́чити, чу, чиш, г. **Привлечь** могоричемъ на свою сторону.

Примогті́, жу́, жеш, г. **Быть** въ силахъ, мочь. *Приміи би,—очима зїв.* *Ном. № 3400. Приміи би,—крїзь землю тішов.* МВ. (О. 1862. III. 62). *Як би приміи малювати, то намалював би.* (КС. 1902. X. 142).

Примогті́ся, жу́ся, жешся, г. = **Примогти.** *Не знаю, коли вже я приможуся тобі втнути.* МВ. (О. 1862. III. 76).

Примокати, каю, еш, сов. в. примоб(ну)ти, кну, неш, г. **Примокать, примокнуть.**

Примолоті́ти. См. **Примолочувати.**

Примолочувати, чую, еш, сов. в. примолоті́ти, лочу́, тиш, г. **Трогать; тронуть** только слегка молотьбой.

Приморгну́ти. См. **Приморгувати.**

Приморгувати, гу́ю, еш, сов. в. приморгну́ти, ну́, неш, г. **Подмигивать, подмигнуть.**

Приморі́ти, рю, риш, г. **Приморить.**

Приморбжувати, жу́ю, еш, сов. в. приморбзити, жу, жиш, г. **Приморазивать, приморозить.** *А Юхим вухо приморозив.* Харьк. Безл. **Приморбзило.** *Сталь морозъ. Ой звечора дрібний дощ ішов, а к півночі притуманило, а к світові приморозило.* Грин. III. 164.

Приморозок, зку, м. **Утренній морозъ.** *НВолын. у. Почалися на дворі приморозки.* *Левиц I. 385. Приморозком підемо у Жванець зраня.* Каменец. у.

Приморщити, щу, щиш, г. **Нѣсколько сморщить.**

Примості́ти, ся. См. **Примощувати, ся.**

Примостка, ки, ж. **Прилаженная** къ чему-либо скамья, прилаженный къ чему-либо подмости. Харьк. См. **Примістна.**

Примотати́ся, та́юся, ешся, г. **Прибрести, придти.** *Ходив, блудив молодий козак по річці по Дону, приштатвся, примотався ік самому Дунаю.* КС. 1883. IV. 735.

Примочі́ти. См. **Примочувати.**

Примочувати, чую, еш, сов. в. примочі́ти, чу́, чиш, г. **Примачивать, примочить.** *Красні русі коси його дочки примочили.* Федьк.

Примощати, ща́ю, еш, г. = **Примощувати.** *Прийди, прийди, мій миленький, сю ніч ночувати: хоч лавочки узесенькі.—буду примощати.* Мил. 66.

Примощувати, щу́ю, еш, сов. в. примості́ти, мощу́, стиш, г. **Прилаживать, приладить; приставить**—напр. доску, чтобы увеличить ширину.

Примощувати́ся, щу́юся, ешся, сов. в. примості́тися, мощу́ся, стишся, г. **Прилаживаться, приладиться.** *присѣсть, усѣсться.* *Примостивсь, як сорока на колу.* *Ном № 13785. Вибрався на середину сухою ілля, примостився як раз над Кобзою.* *Стор. МПр. 107. Я до дітей примостюсь, та усе таки наймся.* Мнж. 7.

Помрі́тися, мріється, г. **Безл.** **Представиться, пригрезиться.**

Примружити. См. Примружувати.

Примружувати, жу́ю, еш, сов. в. примру́жити, жу, жиш, *м.* Прищуривать, прищурить.

Примудрува́ти, ру́ю, еш, *м.* Придумать, ухитриться.

Примудьба́тися, баю́ся, ешся, *м.*— до ко́го. Собственно: прикоснуться къ шулятамъ (см. му́до); употребляется въ значеніи: дать себя оплодотворить кому (о женщи́нѣ). Вх. Зн. 55.

Приму́лина, ни, *ж.* Нанесенный водою иль. Вх. Уг. 263.

Приму́лити, лю, лиш, *м.* Занести иломъ. *Зверху листом припадена, з споду мулом примулена.* Гол. I. 235.

Приму́ляти, ляю, еш, *м.* Нажать, надавить.

Приму́рок, рка, *м.* 1) Карнизъ у печки. НВолын. у. 2) Каменная пристройка. 3) Боковая стѣна гончарной печи. Шух. I. 263.

Примурбу́вати, ву́ю, еш, сов. в. примурува́ти, ру́ю, еш, *м.* Пристроить каменную пристройку.

Приму́с, су, *м.* 1) Принужденіе. Ном. № 11341. 3 примусу. По принужденію. 2) = Принука 2. Ном. № 11889. *Доволі й примусу було,—не так, як ув інших, що все, мовляв, було, усе було, тільки примусу не було. Якось, бачте, ніяково гостеві їсти й пити без примусу.* Г. Барв. 425.

Приму́сити. См. Примушувати.

Приму́сія, сіі. *ж.* 1) Принадлежности. *Ткача не приймають у пекло, бо в його такого багато примусіі, що як почне вноситися в пекло,—ніяк не забере за один раз. Лохв. у.* 2) Возня, хлопоты. 3) дишлем такого багато примусіі: треба добірати рівні коні, щоб рівно тягли. Кременчуг. у. *Така була мені примусія з оцим чоловіком: не розшолопає, що йому кажеш, та й годі.* Волч. у.

Приму́сний, а, е. Изобрѣтательный, способный, находчивый. Мнж. 190.

Приму́чити. См. Примучувати.

Приму́чувати, чу́ю, еш, сов. в. приму́чити, чу, чиш, *м.* Измучивать, измучить. *Податками тебе примучено, важкою працею прикручено.* Мир. Пов. II. 41. *Примучено його на тілі.* К. ХП. 130.

Примуша́ти, ша́ю, еш, приму́шувати, шу́ю, еш, сов. в. приму́сити, му́шу, сиш, *м.* Принуждать, принудить, заставлять, заставить. Чуб. V. 305. *Ніхто тебе не примушав.* НВолын. у. *Примусив учеників своїх увійти в човен.* Єв. Мр. VI. 45.

Приму́шений, а, е. Принудительный, насильственный, вынужденный. *Ой шлюбе, мій шлюбе, примушений шлюбе.* Гол. I. 285.

Приму́шування, ня, *с.* Принужденіе.

Приму́шувати. См. Примушати.

Прим́ха, хи, *ж.* 1) Прихоть. капризь, выдумка. *Жінко, каже, се вже, бачу, твої примхи.* МВ. I. 11. 2) *мн.* Суевѣрная примѣта, предрасудокъ. Лубен. у. Знахарство. Грин. I. 280.

Прим́хати, ха́ю, еш, *м.* Прихотничать, капризничать. *Почне він примхати.* МВ. II. 108.

Прим́хливий, а, е. Прихотливый, капризный.

Примхува́тий, а, е. Прихотливый, капризный. Вх. Зн. 55.

Примча́ти, мчу́, чіш, *м.* Примчать. *Примчали з казанок сивухи.* Котл. Ев. Дідько і попа примчав. КС. 1882. X. 33.

Примча́тися, мчу́ся, чішся, *м.* Примчаться.

Прим'я́ти. См. Приминати.

Прина́вѣть, нар. Даже. См. Навѣть. Вх. Зн. 55.

Прина́да, дя, *ж.* Приманка. *В мене принада—сама молода.* Мет. 84. *Дід і зробив сільце, насипав принади, поставив те сільце.* Рудч. Ск. II. 37. Ум. **Прина́донька,** **прина́дочна.** Чуб. V. 68.

Прина́джувати, джу́ю, еш, сов. в. **прина́дити,** джу, диш, *м.* 1) Приманивать, приманить. *Принаджує моїх голубів.* Харьк. *А дівчина громадила, козаченьки принадила.* Лукаш. 143. *Коли б літала пташкою,—був би золотим просом принадив.* МВ. I. 86.

Прина́джуватися, джую́ся, ешся, сов. в. **прина́дитися,** джу́ся, дишся, *м.* Поваживаться, повадиться. *Принадився вовк до овець.* НВолын. у.

Прина́дний, а, е. Заманчивый, привлекательный. *Принадна гарна молодиця.* К. ПС. 121. *Усміх принадний.* Г. Барв. 223.

Прина́дність, ности, *ж.* Привлекательность; красота. *Уроди, граціі, принадности царице.* К. Дз. 87.

Прина́дно, нар. Заманчиво, привлекательно. Левиц. I. 265.

Прина́донька, **прина́дочка,** **кя,** *ж.* Ум. отъ принада.

Принаймні, нар. По крайней мѣрѣ. *Принаймні купи сумувам, задавши той веселій рай.* Шевч. 562.

Принале́жати, жу́, жиш, *м.* Приналежать.

Принале́жатися, жуся, жишся, *гл.*
1) = Приналежати. 2) Надлежать. *Поюсти-
лися там, як ся принадлежить.* Драг. 275.

Принале́жний, а, е. Принадлежащий.

Прина́мний, а, е. Пригодный? спо-
собный? *Він у мене єсть то принамний
до писання. Гаразд пише: од його аби хто
прочита.* Лебед. у.

Прина́мні, нар. = Принаймні.

Принаро́дно, нар. = Прилюдно. Алек-
сандров. у. *Прилюдно, принародно бито.*
Мир. ХРВ. 286.

Прина́турити, ся. См. Принатурю-
вати, ся.

Прина́турювати, рюю, еш, сов. в.
прина́турити, рю, риш, *гл.* Приучать, при-
учить. *Батько принатурив його до чу-
мацтва.* Харьк. г.

Прина́турюватися, рююся, ешся, сов.
в. прина́туритися, рюся, ришся, *гл.* При-
выкать, привыкнуть, приучаться. *Віддала б
його до людей у науку, от би воно й при-
натурилось.* Лебед. у. *А ось сусіди: чи
вони уміли робити землю? все було чужі
роблять, а далі потроху принатурились,
то й сами почали робити.* Лебед. у.

При́нда, ди, ж. 1) Спесь, чванство.
2) об. Спесивый, чванный человекъ. Лохв.
у. 3) Капризы. 4) об. Капризный чело-
вѣкъ. Лохв. у.

При́ндитися, джуся, дишся, *гл.* 1) Спе-
сивиться, важничать. *Буває инший чоловік
все приндитися.* Гліб. 2) Капризничать.

Приневі́льний, а, е. Подневольный,
рабскій.

Приневоб́лити. См. Приневолювати.

Приневоб́лювання, ня, с. = Примушу-
вання. Харьк.

Приневоб́лювати, люю, еш, сов. в.
приневоб́лити, лю, лиш, *гл.* Принуждать,
принудить. *Почала жінка приневолювать
чоловіка, щоб і він робив.* Грин. II. 175.
Мати приневолила подавати рушники.
Стор. МПр. 33.

Принести́. См. Приносити.

Прини́жати, жаюся, ешся, сов. в.
прини́жати, жуся, зишся, *гл.* 1) Опус-
каться, опуститься ниже, понизиться. *Вся-
ка гора і горб принизиться.* Ев. Л. III. 5.
2) Унижаться, унизиться. *Принизивсь пан-
ський рід великий.* К. ПС. 41.

Прини́жати. См. Принижувати.

Прини́жувати, жую, еш, сов. в. при-
ни́жати, жу, жиш, прини́жати, жу, зиш,
гл. 1) Опускать, опустить ниже, понизить.
І принизив Господь небо, окрите димами.

К. Псал. 36. 2) Унижать, унизить. *Низьке
принижує й хвалою.* К. Бай. 158. 3) Оби-
жать, обидѣть. *Бог очима принижив.* (Очі
болять). Грин. II. 302. *Так Господь при-
низив: опала сей рік вся скотина.* Київ. у.

Прини́жати, ваю, еш, сов. в. прини́ж-
нути, вну, веш, *гл.* Прибывать, прибыть.
*А менший син, піша пішаниця за гостя
(додому) приникав.* АД. I. 113.

Принові́ти, влю, віш, *гл.* Обновить.

При́нос, су, м. Приношение, пожертво-
ваніе, жертва. Ном. № 960. К. Псал. 45.
*До небес драбину приставляють із моли-
тов та приносів нечистих.* К. XII. 90.

Прино́сини, син, ж. мн. = Принос.
Рк. Левиц.

Прино́сити, шу, сиш, сов. в. при-
не́сти, несú, сѣш, *гл.* Приносить; при-
нести. *А я меду принесу на закуску.* Рудч.
Ск. I. 24. *Принеси мій голосочок милої до
хати.* Мет. 11. *Відніля се тебе принесло?*
Откуда ты явился? *І принесло його!* И
нужно было явиться! *Дівчинонько, приніс
тебе дідько.* Мет. 28.

Приноша́ти, шаю, еш, *гл.* = Приноси-
ти. *Асауми по улиях пробігали, червоної
прапорки у руках приносили.* Мет. 414.

Принуді́ти, джу́, диш, *гл.* Истомить,
истомить тоской. *Уже мене упинила чу-
жая дитина: і рученьки зв'язала, цулять
не пустила і серденько принудила.* Чуб.
V. 542.

Принужда́тися, даюся, ешся, *гл.* Одол-
жаться у кого, обращаться въ нуждѣ. *Хто
їх зна, як вони жили; вони до мене нічим
не принуждались, а я їх не богадив; не
було так, щоб вони запрошували про що,
і не знаю я про них.* Екатериносл. у.

Прину́ка, ки, ж. 1) Принужденіе. *Як
не даси з прозби, то даси з принуки.* Ном.
№ 1059. 2) Усиленные упрашиванія и по-
нужденія при угощеніи гостей, считаю-
щіяся у крестьянъ обязательнымъ актомъ
угощенія, а отсутствіе ихъ скупостью и
невѣжливостью. *Було що їсти і пити,
тільки принуки не було.* Ном. № 11889.

Прину́кувати, кую, еш, *гл.* Принуж-
дать, поуждать. *Тут треба все принуку-
вати палицею, нагаєм, та й тим нічого
не відіси.* Левиц. I. 476.

Принц, ца, м. Принць. Драг. 264. *На
тім весілю принци з енчих земель били.*
Драг. 265.

Принци́зна, ни, ж. Принцесса. Драг.
259. *Хиба принцизни ждеши?* Федьк. Бив

еден царь, а ніхто не міг до його принизни доступити. Драг. 274.

Прийняти, ся. См. **Приймати, ся.**

Приобіцяти, цяю, еш, гл. Пообіцять. *Що ти мені приобіцяєш за твої діти?* Гн. I. 22.

Приобріти, рію, еш, гл.—**Придбати.** Вх. Зн. 55.

Приодіва, ви, ж. Одежда, платье. Вх. Лем. 456.

Приодіти, діну, неш, гл. Одѣть. АД. I. 246. *Був ем наг і не приоділисте мене.* Гн. II. 81.

Приожелѣдитися, диться, гл. безл. Наступить гололедицѣ. Міусск. окр.

Приколоток, тку, м.—**Приколоток 2.**

Принадіти, джу, диш, гл.—**Принадити.** Вх. Зн. 55.

Приорати, ся. См. **Приорювати, ся.**

Приоружити. См. **Приоружувати.**

Приоружувати, жу, жиш, гл. Вооружать, вооружить. *Іван зовсім приоружений.* О. 1861. XI. Кух. 7.

Приорювати, рюю, еш, сов. в. приорати, рю, рѣш, гл. Пря паханьѣ захватывать, захватить часть сосѣдней земли.

Приорюватися, рююся, ешся, сов. в. приоратися, рюся, рѣшся, гл. Допахивать, допахать до какого-либо мѣста. *Приорався Семен до межі, до бору.* Чуб. V. 404.

Приоставати, таю, еш, сов. в. приостати, стану, неш, гл. Переставать, перестать. *Янко ходив, а далі і приостав ходити.* Федьк.

Приостанок, нку, м. Конець, окончаніє. *Що це він на приостанку розказував?* Борз. у.

Приостати. См. **Приоставати.**

Приощадіти. См. **Приощажати.**

Приощажати, жаю, еш, сов. в. приощадіти, джу, диш, гл. Сберегать, сберечь, приберегать, прибереечь. *Я приощажала на зиму капусту.* НВолын. у.

Припадати, даю, еш, сов. в. припадати, паду, дѣш, гл. 1) Припадать, припасть. *Ой скинув чумака свиту і кожух, припадає к сирій землі, теплий зводить дух.* Нп. *Василь аж до землі припадає,—просить.* МВ. I. 122. *Тепер тута, тепер тута, а завтра поїду,—хтось то буде припадати до могого сліду.* Грин. III. 222. *Все дам тобі, коли, припавши, поклонишся мені.* Єв. Мт. IV. 9. Припадать, припасть къ кому, прильнуть. *Прийшов козак до світлоньки,—дівчина хорює, припав до м-*

ченька,—дівчину цілує. Чуб. V. 344. *А дітки як очепились за шию мені... як припали вони, то не можна й одхилити од себе.* МВ. I. 20, 21. 2) Прилипать, прилигнуть. *Гончар мачає праву руку у воду, аби глина не припала до руки.* Шух. I. 260. 3) Покриваться, покритися сверху какимъ-либо сыпучимъ тѣломъ (пылью, снѣгомъ). *Не жаль мені доріженьки, що тилом припала.* Мет. 22. 4) Доставаться, достаться. *Як ми поділились, то мені припала клуня.* Харьк. у. 5) Случаться, случитися, приходиться, прійтись. *Припало на Різдяних святках саме їхати до кума. Наоколо містились, де припало, вовхуряні.* Стор. МПр. 128. *Голово моя козацькая! Бувала ти у землях турецьких, у вірах бусурменських, а тепер припало на безвідді, на безхліб'ї пошбати.* АД. I. 118. 6) Приходиться, прійтись къ чому. *Левец. Пов. 264. Припасти до вподоби, до натурі. Понравиться.* Левец. Пов. 23. Чуб. V. 820. *Робота не важка, саме припала йому до вподоби.* Мир. ХРВ. 46.—*до смаку.* Прійтись по вкусу. *Ном. № 5020. Обід іще більше припав до смаку.* Г. Барв. 309. 7) Усердно дѣлать какое-либо дѣло. *Чинка так і припадає до хазяйства.* Мир. ХРВ. 60. 8) Прибывать, прибыть къ чому. *К полудній годині до города Січави припав.* АД. II. 101.

Припадатися, даюся, ешся, сов. в. припадатися, дуся, дѣшся, гл. 1) Доставаться, достаться, приходиться, прійтись. *Турки село зрабували, громадами людей знали... припалася зятю тещи.* АД. I. 290. *Ходім, братте, у ліс темний, вирубаєм три жереби та положим в три городи: кому, братте, припадеться.* Чуб. V. 984. 2) Случаться, случитися, прійтись. *Щось ся псові припало, що бреше.* Ном. № 6833.

Припадистий, а, е. 1) Пологий. Мнж. 190. *Добру хату збудував, та припадиста стріха, так як пастка.* 2) Тѣсний, низкій въ подъемѣ (о сапогѣ). *Припадисті чоботи.* Мнж. 190.

Припадком, нар. Случайно. Вх. Лем. 457.

Припадливий, а, е. Низменный. *Припадлива земля у долинах родить у посуху, а в мочливе літо ні.*

Припадок, дку, м. Случай. Чуб. V. 476. *Приходили у всяких припадках до него, а він кождому раду давав.* Гн. I. 38. *Як советуєш в такому моім припадці?* Котл. НП. 352.

Припадъ, ді, ж. 1) Низменное мѣсто. 2) Черноземъ съ вязкой глиной. 3) Часть рыболовнаго снаряда. См. Вершка. Шух. I. 227.

Припай, паяю, м. При обрывистомъ морскомъ берегѣ полоса земли, обыкновенно песчаная или песчано-ракушечная, внизу между этимъ берегомъ и водой. Черное и Азовск. м.

Припалій, а, е. Припавшій, покрытый. Скло, припале порохом. Левиц. I. 234.

Припаліти. См. Припалювати.

Припалювання, ня, с. Опаливаніе, обжиганіе, прижиганіе.

Припалювати, люю, еш, сов. в. припаліти, лю, лиш, гл. Опалять, опалить, обжигать, обжечь, прижигать, прижечь, припаливать, припалить. *Приходить на своє поле, дивиться,—аж... сонце припало його.* Рудч. Ск. I. 54. *Полетів би та не мушу, припала дівчина мою душу, ой чи отем, чи водою, чи своєю хорошою вродою.* Чуб. V. 613.

Припанітися, нюся, нішся, гл. = **Запаніти**? *Бач, як припанивсь.*

Припарка, ки, ж. 1) Припарка. 2) Сильное съченіе, порка. *Березової дам припарки.* Котл. Ен. VI. 6.

Припарувати, рую, еш, гл. Спрячь въ пару. *На мідого коня не всяде злодій, то він припарує та й поведе.* НВолын. у.

Припас, су, м. Запасъ. *Підпалюють гамазини з хлібом і припасами.* Стор. МПр. 80.

Припасати, саяю, еш, сов. в. припасати, суй, сеш, гл. 1) Припасать, припасати, запасать, запаста. *Для щитів ночви припасали, і дна із діжок вибивали.* Котл. Ен. 2) Подкармливать, подкормить. *Стали чумаки воли припасати. Я припас візці та й іду.* Черк. у.

Припасний, а, е. Запасной. *Припасна копійка є у його.* Каменец. у.

Припасати, ся. См. Припадати, ся.

Припасіти. См. Припасати.

Припасувати, сую, еш, гл. У столяровъ: пригнать. *Припасував лутку.* Ком. Пр. № 749.

Припек, ка, м. = **Припечок**. НВолын. у.

Припекті. См. Припекати.

Приперезати. См. Приперізувати.

Приперізувати, зую, еш, сов. в. приперезати, жуй, жеш, гл. Прихватывать, прихватить поясомъ, подсунувъ подъ поясъ, прихватить имъ. *Виросла коса до по-*

яса, ні росплести, ні росчесати; прийдє ми ся приперезати. МУЕ. III. 38.

Приперти, пруй, преш, гл. 1) Притащить, принести. *Цілий улік меду припер.* Рудч. Ск. II. 15. 2) См. Припирати.

Припертися, пруся, прешси, гл. Притащиться. *Тебе не кликано, так чою жо приперся?* Харьк. г.

Припивати, ваяю, еш, гл. — до кого. При потчиваніи напиткомъ угощающій подносить чарку угощаемому, но, по просьбѣ послѣдняго, долженъ сперва выпить самъ (часто въ этомъ случаѣ отпивается только немного изъ рюмки),—это и называется припивати. *Дружки співають,—я частука і від усякого прип'ю.* Алв. 23. *До лята медом і оковитою горілкою припиває.* АД. II, 114.

Припилька, ки, ж. Птица тиркута, *Glareola melanoptera.* Драг. 6.

Припильнувати, ную, еш, гл. 1) Присмотреть. 2) Постараться (въ работѣ), поусердствовать. *Нумо, діти, нумо, нума припильнуймо. Як не будем пильнувати, то тут будем ночувати.* Нп.

Припин, ну, м. 1) Остановка, задержка. 2) Припин дати кому. Усмирить. Черк. у.

Припинати, наю, еш, сов. в. прип'ястї, пнуй, неш, гл. Привязывать, привязать, приколоть. Чуб. I. 74. *Приколень, що коня припинають.* Чуб. I. 74. *Ой припну коня коло калиночки, а сам ляжу спати на край могилочки.* Макс. *Припну фартух дорогий, золотій береги.* Макс. *Припни шаблю в лівім боці.* Драг. 66.

Припинатися, наюся, ешся, сов. в. прип'ястїся, пнуся, нешся, гл. Привязываться, быть привязаннымъ, прикрѣпленнымъ. *Перше була куна в притворі церковнім, до котрої припинались покритки.* Чуб. VI. 20.

Припиначка, ки, ж. Веревка, которую привязываютъ скотъ для пастьбы. Рв. Левд.

Припиніти, ся. См. Припиняти, ся.

Припинка, ки, ж. = **Припин**. *Ледача шката скрізь припинки має.* Ном. № 10848.

Припиняти, няю, еш, сов. в. припиніти, ню, ниш, гл. Останавливать, останавливать, удержать. *Що то воно? батька бити? Треба припинити.* НВолын.

Припинятися, нюся, нишся, гл. Останавливаться, останавливаться, удержаться. *Марта, дивлюсь, припинилась.... і слушає.* МВ. I. 109.

Приписанець, нця, м. Вновь приписавшийся къ обществу; натурализованный. *Потім стали ходити до нас оті приписанці, що приписались з чужих сел, то вже не те пішло.* Павлогр. у.

Приписати, ся. См. **Приписувати**, ся.

Приписувати, сую, еш, сов. в. **приписати**, шў, шеш, м. 1) Приписывать, написать. 2) Писать, написать (въ письмѣ). Грин. II. 290, 100. *Батько приписав з дому до сина, щоб той приїхав.* Грин. II. 271. *Наш москаль приписав, щоб йому хоч карбованців два подали.* Київ. у. *А ще од своїх рук листи писав, до Василя Молдавського посилав, а в листах приписував...* АД. II. 100.

Приписуватися, суюся, ешся, сов. в. **приписатися**, шўся, шешся, м. Приписываться, написаться. *Приписався до Мар'янівської громади.* Мир. Пов. II. 42.

Припівзяти, жу, виш, м. Укрѣпить соломенную крышу півзинами. Чуб. III. 390.

Припівнітися. См. **Припівнятися**.

Припівнюватися, нююся, ешся, м. = **Припівнятися**.

Припівнятися, няюся, ешся, сов. в. **припівнитися**, нюся, нішся, м. Опоздывать, опоздать. Сим. 222. *Забарився, на вечерю припівнився.* Чуб. V. 1014.

Припівання, ня, с. Прижиганіе.

Припівати, вāju, еш, сов. в. **припекті**, печў, чеш, м. 1) Припекать, припечь, прижигать, прижечь. *Сонце в віконце пече, припикав.* Ном. № 8742. 2) О сильномъ холодѣ: донимать, донять. *Да й припикає! учора руки померзли, а сьогодні ноги.* О. 1861. V. 76.

Припїл, пблу, м. Пола, свернутая такъ, чтобы положить въ нее что-нибудь. Чуб. V. 752. *Тоді козаки шаблями суходїл копали, шапками, приполами персть виймали, Хведора Безрідного ховали.* АД. I. 249.

Припїмнўти, нў, неш, м. Вспомнить. *Припїмнув собі сердешних батька, рідну неньку.* Млак. 92.

Припїн, пбну, м. Привязь. К. Юв. 88. Грин. III. 253. *Гей мої коні в хана на припїні.* Ни.

Припїр, пбру, м. Часть шеи у вола, о которую упирается ярмо. Волч. у. Мнж. 181.

Припїрати, рāju, еш, сов. в. **припєрти**, прў, реш, м. Упираться, упереться. (Будинков) *до другою стрїха в стрїху припїрав.* ЕЗ. V. 77.

Припїчок, чва, м. 1) Шестокъ (въ кухонной печи). Чуб. VII. 381. Вас. 193. *На припїчку жар.* Мет. 16. *Пїч наша реюче, корова я хоче; а припїчок усміхається, корова я сподївається.* Мет. 164. 2) Лежанка. *Мати сидить на припїчку.* Рудч. Ск. I. 182. *А дитина на припїчку розсвакалася.* Чуб. V. 635.

Припїшати, шаю, еш, м. Первоначально: сдѣлаться пѣшимъ, утративъ лошадей, воловъ, а затѣмъ и вообще обдївнѣть. *Був колись багатурь, а теперъ припїшав.* Черк. у.

Приплівати, плівчу, чеш, м. Оросить слезами. *Приплакала бабка угесь лїс, а по їй ні бїс.* Ном. № 2386. *Мати усі думки приплакали: „Що його робити і що його чинити?“* МВ. II. 122.

Приплїтати, ти, ж. Приплата, доплата.

Приплїтїти, ся. См. **Приплачувати**, ся.

Приплїчувати, чую, еш, сов. в. **приплїтїти**, чў, тиш, м. Приплачивать, приплатить, доплатить.

Приплїчуватися, чуюся, ешся, сов. в. **приплїтїтися**, чўся, тишся, м. Платиться, полатиться. *От як страшенно полатимись наші вельможні предки за те, що не вхотили своєї національної тропи.* К. XII. 116.

Приплїнтати, таю, еш, **приплїнтатися**, таюся, ешся, м. Прибresti, притащиться. *Відкіля ти у бїса приплїнтас сюди?* Стор. МПр. 162. *Приплїнтавсь до нас та й живе.* Волоцюга приплїнталась. Рудч. Ск. II. 10.

Приплїнтач, ча, м. Пришлецъ, бродяга. *І хто? Троянець, голяк, втікач, приплїнтач, ланецъ.* Котл. Ен. IV. 40.

Приплєскїти. См. **Приплєскувати**.

Приплєстї, ся. См. **Приплїтати**, ся.

Припливати, вāju, еш, сов. в. **припливті** и **приплистї**, вў, веш, м. Приплывать, приплыть. Рудч. Ск. II. 19. *Припливла до берега.*

Припливнути, ну, неш, м. = **Приплисти**.

Приплистї. См. **Припливати**.

Приплїд, плбду, м. Приплодъ. *Корови їх приплодом звеселяють.* К. Юв. 46.

Приплїдок, дку, м. = **Приплїд**. Драг. 118. *Приплїдок од скотинки.* Сим. 196. У Г. Барвінок слово прилагается и къ людямъ. *Добре, що в тебе приплїдку (=дїтей) нема, даж ти таке й верзеш.* Г. Барв. 324.

Приліскувати, *кую, еш, сов. в. приплескати, плещу́, щеш, м.* 1) Прибивать, прибить сверху преимущ. чѣмъ-либо плоскимъ (ладонью, лопатою) съ цѣлю сравнять и придавить поверхность. *Взяв важку лопату й почав приліскувати боки новою стіжка.* Левиц. Пов. 194. *Ноженьками придоптала, рученьками приплескала.* Чуб. III 78. 2) Хлопать, прихлопывать, похлопать (въ ладони). Левиц. I. 286. *Почав кричати та в долоні приліскує.* Св. Л. 106.

Приплітати, *таю, еш, сов. в. приплести, плету́, тѣш, м.* Прилетать, приплесть. *Ой там моя хатонька край води з високого дерева лободи.—А я ж к тому сітєчки приплету з високого дерева черету.* Нп.

Приплітатися, *таюся, ешся, сов. в. приплестися, туся, тѣшся, м.* 1) Прилетаться, приплестись. 2) Присоединяться, присоединиться. Черк. у.

Приплітка, *ки, ж.* Дополетенное.

Приплітувати, *тую, еш, м.*—**Приплітати**. *Да плетуть сітки да на твої дітки і на тебе, сіра утонько.—Да нехай же плетуть і приплітують, я ж того не боюся.* Маркев. 118.

Приплішити, *шү, шіш, м.*—**Заплішити**.

Приплішистий, *а, е.* Плоховатый. *Жито приплішисте.* Вх. Лем. 456.

Приплуганитися, *нюся, нишся, м.* Медленно дотащиться. *Так напулялися, що на велику силу додому приплуганилися.* О. 1862. IX. 111.

Приплугнитися, *жуся, жишся, м.*—**Приплуганитися**.

Приплутати, *ся.* См. **Приплутувати**, *ся.*

Приплутувати, *тую, еш, сов. в. приплутати, таю, еш, м.* Припутывать, припутать.

Приплутуватися, *туюся, ешся, сов. в. приплутатися, таюся, ешся, м.* Привязываться, привязаться, припутываться, припутаться, вмѣшаться. *Не приплутуйтеся ви до нас, а ми до вас.* Драг. 171.

Приплюскнути, *ну, наш, м.* Зачахнуть, недоразвиться (о зернѣ).

Приплющити. См. **Приплющувати**.

Приплющувати, *щую, еш, сов. в. приплющити, щу, щіш, м.* 1) Сплющивать, сплюснуть, сдавить. 2) Прижмуривать, прижмурить глаза.

Припнүти, *пнү, нѣш, м.*—**Прип'ясти**. *Припнү фартух дорогий.* Чуб. V. 10.

Припнүти, *пнү, нѣш, м.*—**Прип'ясти**. *А я скажу коника припнүти.* Чуб. V. 259.

Приповзати, *заю, еш, сов. в. приповзти, зү, вѣш, м.* Приползать, приползти. Г Барв. 354.

Приповедінка, *ки, ж.*—**Приповідка**. *У нас така приповедінка: де парубок, там і дівна.* Ном. № 8736.

Приповіданка, *ки, ж.*—**Приповідка**. Вх. Лем. 456.

Приповідати, *даю, еш, сов. в. приповісти, вім, вісі, м.* 1) Приговаривать, присказывать, присказать. *Ой як і став дяк псалтиру читати, стала, стала бондарочка та й приповідати.* Гол. I. 229.

2) Рассказывать, рассказать. *Нема, нема Іваночка цілих неділь шість, ніде нікто за Іваночка нічого не приповість.* Гол. I. 58. *Приповідають люде, що де наше теперки село, то колись ліс був.* Каменец. у.

3) Говорить, сказать пословицами. *Старі люде приповідають: на їднім місці і камінь обростає.* Каменец. у.

Приповідка, *ки, ж.* Пословица, поговорка.

Приповідувати, *дую, еш, м.*—**Приповідати**. *Ой видавав батенько дочку у чужую стороночку, да заказує, приповідує, щоб сім рік не бувала.* Чуб. V. 750.

Приповісти. См. **Приповідати**.

Приповістися, *вімся, вісіся, м.*—**Приповісти** 2. *Сестра плаче, а приповістися і мені навіть не хотіла.* Федьк.

Приповістка, *ки, ж.*—**Приповість**. *Приповістка батькова за татарський набіг.* Мир. ХРВ. 85.

Приповість, *ти, ж.* 1)—**Приповідка**. *Приповість в школярів: не вкрав, але достав.* Ном. № 6095. 2) Рассказъ. *Чуючи од батька стрижні приповісти про війни та походи...* Мир. ХРВ. 82. *Од старих людей приповісти такої не чувала, щоб о Петрі бистрій ріки-озера замерзали.* ЗОЮР. I. 27. 3) Притча. *Говорив до них приповістями.* Єв. Мр. III. 23.

Приповнїти, *няю, еш, м.* Дополнять. *Хай вам Бог приповня.* Ном. № 4553.

Приподобитися. См. **Приподоблятися**.

Приподоблятися, *ляюся, ешся, сов. в. приподобитися, блюся, бишся, м.* 1) Сдѣлаться угоднымъ. *Чим той Лазарь Богу приподобився?* Ном. № 172. 2) Угодничать передъ кѣмъ, подольщаться, подольститься. *Приподобляючись (русини) до приятелів ляхів, робились римськими католиками.* К. XII: 114.

Припозва́ти. См. Припозивати.

Припозива́ти, ваю, еш, сов. в. припозва́ти, зву́, вѣш, *м.*—позовом. Привлекать, привлечь къ суду. Котл. Нп. 399.

Припоко́бити, вѣю, іш, *м.* Позаботиться о спокойствіи. *Одіне, змиє, припокоїть.* Мкр. Г. 19.

Припо́лок, лѣа, *м.* Доска возлѣ печки, на которой лежать доски пола.

Припом'яну́ти, ну́, нѣш, *м.* Припомнить. *Об моєї приподі козацької припом'яни.* АД. I. 94.

Припо́ристий, а, е. 1) О волѣ: съ хорошо выдающеюся частью шен, о которую упирается ярмо. 2) О саяхъ: съ полозьями, загнутыми подъ прямымъ угломъ. Каменец. у.

Припороши́ти, шу́, шиш, *м.* Присыпать. *І мій волос сивина цетъ припорошила.* Млак. 10.

Припору́ка, ки, *ж.* Порученіе.

Припоруча́ти, чаю, еш, сов. в. припоруча́ти, чу́, чиш, *м.* Поручать, поручить. *Припоручаю тобі твого брата.* Г. Барв. 406.

Припоряди́ти, джу́, діш, *м.* Приварядить; украсить; привести въ порядокъ.

Припоряди́тися, джу́ся, дішся, *м.* Приварядиться; украсить; привести себя въ порядокъ.

Припосла́ти, лаю, еш, сов. в. припосла́ти, шлю́, шлѣш, *м.* Ниспосылать, ниспослать. *Нехай тобі Бог з вищого неба припосиле.* О. 1861. VI. 75.

Припослі́док, джу, *м.* Конецъ. Преимущ. въ выраженіи: на припослідку. Въ самомъ концѣ, послѣ всего. *На припослідку виходе битися той Іван.* Грин. I. 182.

Припості́ти. См. Припощувати.

Припочива́ти, ваю, еш, сов. в. припочива́ти, чѣну, нѣш, *м.* Отдыхать, отдохнуть. *Неня собі лягли на постіль припочивати.* Федьк. *Ім коні припочим.* АД. I. 135. *Люде ідут, припочивают.* Шух. I. 221.

Припо́щувати, шую, еш, сов. в. припо́щити, пощу́, стиш, *м.* Налагать, наложить постъ, изнурять, изнурить постомъ. *Ой як би я знав, ой як би я відав своїй жизні край, то я б свою душу іришну постами припощив.* Грин. III. 148.

Припра́ва, ви, *ж.* Приправа. Чуб. V. 666. Шух. I. 143. *Яка приправа, така й потрава.* Ном. № 7117. Ум. Припра́вка. Грин. III. 653.

Приправити. См. Приправляти.

Припра́вка, ки, *ж.* Ум. отъ приправа.

Приправля́ти, лаю, еш, сов. в. приправити, влю, виш, *м.* 1) Придѣлывать, придѣлать. *Бач, як гарно засув приправи.* Харьк. у. 2) Приправлять, приправить. МВ. (О. 1862. III. 60).

Припроваджува́ти, джую, еш, сов. в. припровадити, джу, диш, *м.* Приводить, привести. *Узяв її старий жовнір за білуку руку, припровадив Канювському на велику муку.* Нп. *Живого медведя припровадит пану.* Гн. II. 170.

Припросі́ти, ся. См. Припрошувати, ся.

Припрѣ́ха, хи, *ж.* Припрашиванье. *В гостях усього було, а припрохи ні трохи.* Чуб I. 254.

Припроха́ти. См. Припрохувати.

Припрѣ́хувати, хую, еш, сов. в. припроха́ти, хаю, еш, *м.*—Припрошувати, припросити. *Та виходьте, не бійтесь!... припрохував їх Сухобрус.* Левиц. Пов. 28.

Припроша́ти, шаю, еш, *м.*—Припрошувати. *Почав припрошати: „Пийте, браття!“* Св. Л. 181.

Припрѣ́шувати, шую, еш, сов. в. припросі́ти, шу́, шиш, *м.* Припрашивать, припросить. *Усякі наїдки та напитки розношує, кожного сам припрошує.* Рудч. Ск II. 163. *Сій ми б закусили, як би нас припросили.* Грин. III. 504. *Се він знарошне їх налякав, щоб вони припросили його проводити їх.* Кв. I. 52.

Припрѣ́шуватися, шу́юся, ешся, сов. в. припросі́тися, шу́ся, шишся, *м.* Испрашивать, іспросить разрѣшеніе войти. *Дрийшов до свого села і припросився на ніч.* Гн. I. 213. См. Упроситися.

Припряга́ти, гаю, еш, сов. в. припрягáти, пражу́, жѣш, *м.* Припрягать, припречь.

Припу́дити, джу, диш, *м.* 1) Притащить. *Припудив такий мішок віса, що здається треба добрих двох.* 2) Напугать. *Хлоп'я крало яблука, а я як припудив його, то воно аж п'ятами накивало.*

При́пуск, ву, *м.* 1) Допущеніе. 2) = Припуст. *У припуск теля пускаємо їсти.* Константиногр. у.

Припускати́, ваю, еш, сов. в. припусті́ти, пущу́, стиш, *м.* 1) Допускать, допустить. *Кобилу припустив до нових стіжків.* Сив. 228. *Припустила теля до корови.* 2) Прилаживать, приладить. *А припускай но люшні, а я тим часом голоблі опоряжу.* 3) Припускать, припустить, побѣжать быстро. *Як припустив коня воро-*

ного,—міст мені вломився. АД. II. 168. Як припустив бігти,—утік. МВ. (О. 1862. I. 104). Дощ припустів. Пошелъ сильный дождь. Наче був переставав дощ, а тепер ба який припустив. Харьк.

Припускáтися, ваюся, ешся, сов. в. припусті́тися, щу́ся, стисся, *гл.* 1) Съ жадностью что їсть, пить. *Не припускайтесь дуже до юрїлки.* Каменец. у. 2) Ссылаться, сослаться. *Припускаюсь на людей, то й ті скажуть, що я дітей своїх до пуття довела.* Харьк. у.

При́пуст, ту, *м.* См. Упри́пуст. Сим. 182.

Припусті́ти, ся. См. Припускати, ся.

Припу́стниця, ці, *ж.* Короткія стропила на обовхъ причїлках крыши. (Е. Чикаленко).

Припу́тень, тня, *м.* Пт.: а) Дикій голубъ; б) подорожникъ, *Emberiza Ammer.* Вх. Пч. II. 10. Ном. № 10945. *Сивий припутень.* Левиц I. 204. *Припутень ходе над шляхом.* Мнж. 172.

Припу́тина, ни, *ж.* Временная подпорка къ стропиламъ для удержанія ихъ въ вертикальномъ положенїи. Харьк.

Припу́щальник, ка, *м.* То-же, что и трибъ въ ткацкомъ станкѣ. См. Верстат. МУЕ. III. 24.

Припхáти, хаю, еш, *гл.* Притащить, привести.

Припхáтися, хаюся, ешся, *гл.* Притащиться. *Грицько з Прицьком припхалися в гості.* КС. 1882. X. 11.

Прип'ясти, ся. См. Припинати, ся.

Прип'яти, пнў, неш, *гл.* = Припняти.

Прира́дити, джу, диш, *гл.* Присовѣтовать.

Прира́жений, а, е. Опаленный солнцемъ. Вх. Лем. 456.

Прира́мки, ми. Двойныя плечи въ мужской рубашкѣ. Гол. Од. 13.

Прирахувáти, хую, еш, *гл.* Присчитать.

Прира́яти, раю, еш, *гл.* = Прирадити. Драг. 170. *Прираями моде: пойді замїж,—добре тобі буде.* Чуб. V. 592. *Люде прираями, щоб кого за дитину (взяти).* Сим. 234.

Прирвáти, рвў, рвѣш, *гл.* Дорвать, рвать еще.

Прирєкті́, рєчў, чѣш, *гл.* Сказать. *Вона прирєкла до дітей: „Чекайте, діти!“* Гн. I. 92.

Приржáвїтя, вію, еш, *гл.* Покрыться слегка ржавчиной.

Прирхтóвувати, вую, еш, сов. в. при-

рхтувáти, тую, еш, *гл.* Прилаживать, приладить, устроить. *Свої органи прирхтували до грания.* Гн. I. 181. *Крісло прирхтував Люципер так, що коли Ісус мав сісти, то мав сі в ланцухи златати.* Гн. I. 119.

Прирї́внювати, нюю, еш, сов. в. прирї́вняти, няю, еш, *гл.* Сравнить, сравнить. Ном. № 1300. *Не хочу я ні кого прирївняти, звиняйте, до свині.* Глїб. *Прирївняв кішку до собаки.* Ном. № 7929.

Прирї́внюватися, нююся, ешся, сов. в. прирї́внятися, няюся, ешся, *гл.* Сравнить, сравнить себя. *Прирївнялась свиня до коня.* Ном. № 7931.

Прирї́док, джу, *м.* Прирожденное свойство. *У його такий прирїдок, що він ростом малий, а дужий.* Волч. у.

Прирї́ст, расту, *м.* Наростъ. Змієв. у.

Приробі́ти. См. Приробляти.

Приробл́ювати, люю, еш, *гл.* = Приробляти.

Приробл́яти, ляю, еш, сов. в. приробі́ти, блю́, биш, *гл.* 1) Придѣлывать, придѣлать. *Чортинята миттю приробили йому довєнькі крила.* Стор. МПр. 47. 2) За-

рабатывать, заработать. Г. Барв. 371. *Два іоди ходив по Дону, приробив трохи грошей.* Г. Барв. 175. *Позичив грошей та й приробив собі, як той, що талант дано йому, що у євангелїї читають.* Каменец. у.

Прирбда, ди, *ж.* 1) Природа. 2) Прирожденныя способности. *Природу тяжко одмінити.* Ном. № 3208. *У мене до цього діла природи нема.* Хорол. у. Слов. Д. Эварн. 3) = Природжїння. Драг. 101.

Прирбд́жїння, ня, *с.* Половые органы. Желєх. *Колись то було ще з предвїка, як створив Бог чоловіка,—чи забув, чи ся встидав: природжїння йому не дав.* Подольск. г.

Природі́ти, джу́, диш, *гл.* Уродить. *Нащо це ти цілу картоплю, а не половинки садиш?—Шоб Бог бїлшу природив.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Прирбд́ний, а, е. 1) Естественный. К. Іов. 90. 2) Прирожденный. *Він такий уже природний, зроду такий.* Константиногр. у.—до чбго. Способный къ чему. *Не природний він до цього.* Константиногр. у.

Прирбд́ність, ности, *ж.* Естественность. Желєх.

Прирбдно, нар. Естественно.

Прирбд́енний, а, е. 1) Природный, врожденный. *Лучший розум природжєнний, як научений.* Ном. № 6039. *Природжєнна*

відьма не така злюща, як учена. ЗОЮР. II. 39. 2) Рожденный, родной (о сыні, дочери). *Виходь, мати, з віком стрічать своїх діток: одно дитя прирожденне, друге дитя сужжене.* МУЕ. III. 173.

Прирозуміти, мію, еш, м. Сообразить, придумать, ухитриться. Мвр. Г. 57. Г. Барв. 507. *Воно дурне, а прирозуміло вкрати.* Лебед. у. *Якось ловлять (лева)... прирозуміли.* Мир. ХРВ. 69.

Приросіти, шү, сіш, м. Слегка побрызгать. *Дош приросив землю.* Черк. у.

Приростати, таяю, еш, сов. в. прирості, етү, тэш, м. Приростать, прирасти. *А думка проклята марою до серця так і приросла.* Шевч. 496.

Приросток, тку, м.—Приплід. Рк. Левиц.

Прирощений, а, е. Приросній. Черк. у.

Прирубати, баяю, еш, м. 1) См. Прирубувати. 2) =Присікати 2. Изъ заговора: *Шепчу і виливаю, і присікаю, і прирубую...* Мил. М. 48.

Прирубітися, блюся, бішся, м. О рані: зажить, зарости. Вх. Лем. 456.

Прирубувати, бую, еш, сов. в. прирубати, баяю, еш, м. Рубить, нарубить въ добавленіе. *Прирубай ще трохи дровець.*

Приручати, чаю, еш, сов. в. приручати, чү, чиш, м. Поручать, поручить. *Кому ж ти мене, мій батечку, приручаєш?* Мил. 180. *Покидаєш мене, серденьятко мое! Ой кому ж ти приручаєш?* Мет. 25.

Присада, ди, ж. 1) Усадьба. *У Пимона присада добра.* НВолын. у. 2) Привитая вѣтка плодового дерева. **Присаду** нлаісти. Прививать деревья. Шух. I. 110.

Присаджувати, джую, еш, сов. в. присадити, джү, диш, м. 1) Садить, посадить еще въ добавленіе къ раніше посаженному. 2) Засаживать, засадить (за работу). *Звикла бігати та цуляти, так хто тебе присадить за роботу.* Кв. *То це вона в вас і досі в лялки цуляється? Сором, велика вже: пора за ребінь присадити, нехай пряде.* Харьк. 3) Осаживать, осадить внизь; опускать, опустить внизь. Мик. 481.

Присадистий, а, е. Низкій и толстый, коротконогий. *Присадистий кін.* НВолын. у.

Присадити. См. Присаджувати.

Присадкуватий, а, е—Присадистий. Левиц.

Присалабнітися, нюся, нишся, м. Притащяться. *Ти, бабо, знов присалабони-*

лась із тим листом? Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Присанабжитися, жуся, жишся, м. Присосѣдиться. Мнж. 190.

Присапати. См. Присапувати.

Присапувати, пую, еш, сов. в. присапати, паяю, еш, м. Прикрывать, прикрыть мотыгой сѣмена. Хотин. у.

Присваха, хи, ж. Въ сѣдлец. губ.: женщина, сопровождающая, вмѣстѣ со старшей дружкой, невѣсту въ то время, когда послѣдняя ходитъ сзывать сосѣдей на сватанье. Чуб. IV. 64.

Присвідувати, дую, еш, м. Дѣлать показанія, свидѣтельствовать. *Присвідує на мене, що я, каже, вкрав.* НВолын. у.

Присвідчити, чу, чиш, м. Засвидѣтельствовать, удостовѣрить. Чуб. V. 137.

Присвідчитися, чуся, чишся, м. Убѣдиться, удостовѣриться. *Присвідчилися, що земля круглобока.* Ком. I. 52.

Присвітити. См. Присвічувати.

Присвітка, ки, ж. Освѣщеніе какого-либо предмета или кому-либо при его дѣйствіяхъ. *Не було мені присвітки, я її упав на сходах.*

Присвічати, чаю, еш, м.—Присвічувати. *Там Тодорко коня сідлає, батько йому присвічає.* Чуб. III. 464.

Присвічувати, чую, еш, сов. в. присвітити, свічу, тиш, м. Освѣщать, освѣтить какой-либо предметъ, кому-либо при дѣйствіяхъ его. Св. Л. 119. *Присвіти лишень мені,—голку впустила.* Харьк. *Присвічуй, Боже, мені з неба!* К. Псал. 8.

Присвоїти, вою, їш, м. 1) Присвоить. ЕЗ. V. 61. *Присвоїв мою сокиру.* Черк. у. 2) Принять въ свое общество, признать своимъ. *Ото ви присвоїли собі цигана, а він у вашому селі і краде коні.* Волч. у.

Присвоїтися, свобся, їшся, м. Сродниться. *Із чужим, як проживеш днів з двадцять, та й то присвоїшся, а то ж таки брат рідний.* Волч. у.

Присвят, ту, м. Посвященіе. *Присвят усіх моїх творів землякам.* К. Дз. 110.

Присвятити, ся. См. Присвячувати, ся.

Присвяток, тка, м. Небольшой праздникъ. Чуб. III. 253.

Присвячувати, чую, еш, сов. в. присвятити, свячу, тиш, м. Посвящать, посвящать. *Чернецъ про те, щоб Господеві тіло і душу в жертву чисту присвятив.* К. ПС. 85. *Посвящать, посвящать кому свое произведеніе.* К. Кр. 5.

Присвячуватися, чуюся, вшся, сов. в. присвятітися, чу́ся, тішся, ил. 1) Посвящаться, посвятиться, быть посвященным кому, чему. 2) Дѣлаться, сдѣлаться святымъ. *Пійду в черниці, вморю себе юлодом, присвячусь молитвами.* Г. Барв. 249.

Присвящуватися, щуюся, ешся, ил. = Присвячуватися: *Тоді люде присвящувались, а тепер хай присвятитися.* Лебед. у.

Присѣрбитися, блюся, бишся, ил. Присосѣдиться, пристать, привязаться. *Так вона до його прикинулася, так присѣрбилася.* МВ. II. 141.

Присіл, лу, м. Присылка. Кв. (Желех.).

Присилати, лаю, еш, сов. в. прислати, шлю́, шлеш, ил. Присылать, прислать. *Кланяється, каже, пам Запичанський, прислав подарунок.* Рудч. Ск. II. 12.

Присилатися, лаюся, вшся, сов. в. прислатися, шлю́ся, шлешся, ил. Присылать сватовъ. *Ой хоч сватай, хоч не сватай, та хоч присилайся, а щоб слава не пропала, що рік ти кохався.* Лукаш. 77.

Присілити. См. Присилати.

Присілля, ля, с. Приставнице? *Пчелиная мати ройочка веде. Ой веде, веде да й попитає: „Ой де б нам, діетка, хороше присілля найти?“* Грин. III. 8.

Присілування, ня, с. Принужденіе. Правда, 1868, стр. 437.

Присілувати, лую, еш, ил. Принудить, заставить. *Шкода мене вмовляти, а силувати—тож не знаю, хто мене присилує.* МВ. I. 19.

Присіляти, ляю, еш, сов. в. присіляти, лю, лиш, ил. Привязывать, привязать. *Взяв він Марієньку за білу рученьку, присілив до сосни, до сосни плечима.* Гол. I. 163. *Я присілив кониченька до дубонька зеленого.* Гол. I. 22.

Присипаник, ка, м. Родъ лепешки, присыпанной творогомъ. Вх. Уг. 263.

Присипати, паю, еш, сов. в. присіпати, плю, плеш, ил. Присыпать, присыпать. *Хорошенько коровай бгають, сирцем присипають.* Мет. 163.

Присипатися, паюся, ешся, сов. в. присіпатися, плюся, плешся, ил. Присыпаться, быть присыпаннымъ. *Левец. (Правда, 1868, ст. 423). А сам почав уже сивим волосом, як сніжком, присипатися.* МВ. (О. 1862. III. 72). *Ти, ляше, злякнеш, із коня спаднеш, сам присиплешся землею.* АД. II. 42.

Присипка, ки, ж. Порошокъ, котормъ

присыпають что-либо, — присипка, напр., для выдѣльваемыхъ кожъ. МУЕ. I. 70.

Присипляти, ляю, еш, сов. в. приспати, сплю́, спіш, ил. 1) Убаюкивать, убаюкать. КС. 1893. VII. 81. *Ходи, сонку, в колосочку, приспи нашу дитиночку.* Макс. (1849). 102. 2) Задушивать, задушить ребенка, придавивъ его (о сиящей женщинѣ).

Присихати, хаю, еш, сов. в. присох(ну)ти, хну, неш, ил. Присыхать, присохнуть.

Присівати, ваю, еш, сов. в. присіяти, сію, еш, ил. Сѣять, посѣять. *Посіяти конопельки обіщався. Як сіяв, присівив, присіваючи, казав...* Чуб. V. 1159. *Усього дві десятинки присіваемо, а сем'я велика, е кому їсти.* Черниг. у.

Присівок, ву, м. 1) Прибавка работнику къ денежной платѣ въ видѣ куска полевой земли, засѣваемой хозяиномъ, урожай съ котораго собираетъ работникъ. Чуб. VI. 76, 405. *На присівок дав му півдесятини.* Каменец. у. 2) Посѣвъ, засѣянное поле. *Ой пила я в понеділок, та й пропила весь присівок.* Грин. III. 324. *Як зраня (на Дмитра) дув вітер, то ранний присівок буде добрий; як в полудне, то середний; а як вечером, то пізний.* МУЕ. III. 50.

Присід, ду, м. Присѣсть. *За їдним присідом вечера з обідом.* Ном. № 11972.

Присідати, даю, еш, сов. в. присісти, сяду, деш, ил. 1) Присѣдать, присѣсть. Рудч. Ск. I. 4, 134. *Дурного по ногах, щоб присів.* Кролев. у. 2) Придавливать, придавить, садясь. *Як саджають молодих на посад, то тоді молода кілька пальців правої руки присяде, тільки літ не буде мати дітей.* ЕЗ. V. 179. 3) Одолѣвать, одолѣть. *А дівчину думи мотії присіми.* Млак. 5. *А ще як вороги присідуть—Господи! то так уже доскулят до живого.* ЕЗ. V. 215. *Його присіла сідина. Онъ посѣдѣлъ.* Шух. I. 32.

Присіди, дів, м. мн Въ выраженіи: на-в-присіди. См. Навприсідки.

Присідка, ки, ж. = Поверхниця 2. Вх. Зн. 61. Шух. I. 79.

Присідлати. См. Присідлувати.

Присідлувати, лую, еш, сов. в. присідлати, лаю, еш, ил. Притягивать, притянуть сѣдло подпругой. Шух. I. 78.

Присікати, каю, еш, сов. в. присікти, січу́, чеш, ил. 1) Пресѣкать, пресѣчь. 2) — переполох. Симпатически лѣчить испугъ отсѣченіемъ на порогѣ концевъ во-

гость больного и вѣника въ соединеніи съ извѣстными приемами. Черк. у. Мил. М. 48. Грин. II. 318.

Присікатися, каюся, ешся, м. Привязаться, придраться, пристать. *Присікався до чоловіка,— як не б'є.* Рудч. Ск. II. 168. *Присікався як оса.* Ном. № 2758.

Присілок, лка, м. Приселокъ. *Любився парубок з дівкою і ходив до неї з другою присілка.* Грин. II. 177. *Я вчора їздив на присілок.* Могил. у.

Присінеччи, мн. Ум. отъ присінеки.

Присінешний, а, е Относящійся къ присічанам. Стор. МПр. 99.

Присінеки. См. Присінокъ.

Присінок, неа, м. Пристройка. Вх. Зн. 55. Чаше во мн. присінки. Крыльцо, крыльцо съ навѣсомъ на двухъ столбкахъ. Поп. 52. *В присінках всі пани сиділи, на дворі ж вкру стояв народ.* Котл. Ев. II. 15. *Наймити й наймички на присінках.* Сим. 205. Ум. Присінечки. Чуб. V. 1076. *Ой у сінечки, у присінечки ясне сонечко сходить.* Мил. Св. 18.

Присіння, ня, с. = Присінеки.

Присіпатися, паюся, ешся, м. = Присікатися. *Дівчата так і присіпались: „Скажи, Мотре!“* МВ. I. 87. *Чого се він до мене присіпався?* О. 1862. VII. 35.

Присісти. См. Присідати.

Присішок, шка, м. 1) Подпорка. Лебед. у. 2) Столбикъ съ развилной на концѣ, въ которую помѣщается горизонтальное бревно (при постройкѣ сарая). Чуб. VII. 393. 3) мн. присішки. Въ думѣ—стремена. *То тев (козак Голота) промовляв, на присішках став, без міри порошу підсипає, татарину гостиння в труди посилає.* АД. I. 170. Это же мѣсто съ переводомъ: ЗОЮР. I. 18.

Присіяти. См. Присівати.

Прискакати, чү, чеш, м. Прискакать.

Прискаком, нар. Урывками. *Прискаком шила, бо ніколи добре сісти.* Черниг. у.

Прискакувати, кую, еш, сов. в. прискочити, чу, чш, м. Подскакивать, подскочить къ кому, чему, подбѣгать. Рудч. Ск. II. 30. *Прискочив до лави.* Драг. 63. *Бнучка качається по садку білим клубочком: і до нас прискочить, і знов у щасині зеленій зникне.* МВ. I. 18. *Скаче юробейко по двору, то прискакує ік вікну.* Грин. III. 539.

Прискалка, ки, ж. Выступъ скалы, боковая скала. *Я урвався з скали та упав на прискалку, а звідти знов ударивсь об*

прискалку. Каменец. у. *Антосьо.... роздівлявся на гори та жахався, як люде лазили по них, ступаючи з прискалка на прискалок.* Св. Л. 217.

Присканець, нця, м. Родъ аладлы изъ сладкаго тѣста.

Прискаржити. См. Прискажувати.

Прискаржувати, жую, еш, сов. в. прискаржити, жу, жиш, м.—ногб. Жаловаться, пожаловаться на кого. Могилев. у. *Не забули ми тобі, як ти нас прискаржував (перед паном).* Св. Л. 68.

Прискати, каю, еш, м. 1) Брызгать. Грив. II. 37. 2) Фыркать. *Росердила невірною, що аж прискає.* Грин. III. 308.

Прискіпати, паюся, ешся, м. = Присікатися. *Біда до мене прискіпалась.*

Прискочити. См. Прискакувати.

Прискрігнути, ну, неш, м. Прикрыть, поставить въ стѣснительное положеніе. *Як прискрине, що ради не можна дати, то йдем помочи шукати.*

Прискрінок, неа, м. Ящичекъ въ сундукѣ, вверху, вдоль боковой стѣжки, для храненія мелкихъ вещей. Вас. 150.

Прискріпати, паю, еш, м. = Прискрігнути. *Прискрипала мене нещасна година: вмерла жінка, зосталась дитина.* Грин. III. 381.

Прислати, ся. См. Присилати, ся.

Прислини, мн. = Паслів. Вх. Пч. I. 13.

Прислівник, ка, м. = Прислів'я. Вх. Лем. 456.

Прислів'я, в'я, с. Пословица, поговорка. *Українські приказки, прислів'я і таке инше.* Збірники О. В. Марковича і др. Спорудив. М. Номис. Спб. 1864.

Присліджувати, джую, еш, сов. в. прислідити, джү, діш, м. Прослѣживать, прослѣдить. *Дивлюсь,—нішов він у двір; я й пристояв, щоб побачити, що він робитиме, прислідив за ним; а він до дверей: зламав замок та в хату.* Новомоск. у.

Присліпуватий, а, е. Слѣпой на одинъ глазъ. (Залюбовск.).

Прислѣн, ну, м. 1) Мѣсто, гдѣ лежить покойникъ въ домѣ. Угор. 2) Горный обрывъ. Угор.

Прислуга, ги, ж. Услуга.

Прислугбувати, вую, еш, прислугувати, гую, еш, м. Прислуживать. Левиц. I. 476.

Прислужити, ся. См. Прислужувати, ся.

Прислужувати, жую, еш, сов. в. при-

служіти, ж́у, жиш, *л.* Прислуживать, прислужить, услужить.

Прислужуватися, жу́юся, е́ся, *сов. в.* прислужі́тися, жу́ся, жи́ся, *л.* Прислуживаться, прислужиться. Левец. Пов. 52.

Прислу́х, ху, *м.* Прислушиванье, подслушиванье. МВ. II. 111.

Прислуха́ння, ня, *с.* Прислушиваніе.

Прислуха́ти, ха́ю, еш, *л.* = Прислухатися. *Ішла дівчина та гукаючи, аж два двори та минаючи, до третьою прислухаючи.* Мил. 141. *Дивиться, як ходять, прислухає, як гомонять.* МВ. (О. 1862. I. 105).

Прислуха́тися, ха́юся, е́ся, *сов. в.* прислу́хатися, ха́юся, е́ся, *л.* Прислушиваться, прислушаться. *А к славі не прислухаюсь, то й гадки не маю.* Мет. 87. *Вони будуть прислухатися—з ким будуть стояти.* Чуб. V. 262.

Прислухбу́ватися, ву́юся, е́ся, прислу́хуватися, ху́юся, е́ся, *л.* = Прислухатися. *Прислухувалась, ніби боялась, щоб не пімамі того, хто її скривдив.* Стор. МПр. 83.

Присмага́ти, га́ю, еш, *л.* = Присмажуватися. Желех.

Присма́гнути, ну, неш, *л.*: 1) Пригорѣть, сильно прижариться. *Печене пороса аж присмало.* Греб. 404. 2) Подернутись пленкой, покрытись налетомъ. *У його губи присмали.* *На озері вода присмала.*

Присма́гну́тися, ну́ся, не́ся, *л.* = Присмагнути 1. Вх. Лем. 456.

Присма́жити, ся. См. Присмажува́ти, ся.

Присма́жка, жа, *ж.* = Присмажа. *Да все коли б смашненьке, да коли б салция більше, присмажку добру зробили.* Г. Барв. 503. *От ніщимня страва смашна без присмажки.* Г. Барв. 441.

Присма́жуватися, жу́юся, е́ся, *сов. в.* присма́житися, жу́ся, жи́ся, *л.* Поджариваться, поджариться.

Присма́жа, жа, *ж.* Чаще во мн. ч. присма́ки. 1) Приправа. НВолын. у. 2) Лаконство. *Кухарі зварили вечерю з доброї страви і напекли усякі присмаки і витребеньки.* Стор. МПр. 146.

Присма́літи, ся. См. Присмалюва́ти, ся.

Присма́лювання, ня, *с.* Опаливаніе, припалюваніе.

Присма́лювати, люю, еш, *сов. в.* присма́літи, лю́, лиш, *л.* Прижигать, при-

жечь, опалить. *Присмалили ту волосину.* Рудч. Ск. I. 105. *Пустили пожар по долині, соловйових діток попалили, соловейка старою присмалили.* Чуб. V. 851. *Присмалювати халаяні, литні.* Ухаживать за женщиной. Ном. № 8974.

Присма́люватися, люю́ся, е́ся, *сов. в.* присма́літися, лю́ся, лишся, *л.* Прижигаться, прижечься, опалиться. *Така гаряча лежанка, що аж подушка присмалилась.* Харьк.

Присма́чіти. См. Присмачува́ти.

Присма́чувати, чу́ю, еш, *сов. в.* присма́чити, чу́, чи́ш, *л.* Сдабривать, сдобрить. *Сядуть за обід,—не присмачений обід їх веселою річку Грицьковою.* Г. Барв. 160.

Присме́рджувати, джу́ю, еш, *л.* Припахивать, немного вонять. *Риба вже присмерджує.* Рк. Левец.

Присме́рєк, єк, *м.* Сумерки. *У присмерку ледві-неледві по степену росяному шлях мрівся.* МВ. (О. 1862: I. 77).—Присмерном. *Въ сумеркахъ. Присмерком дочапали до хутора.* МВ. (О. 1862. III. 52).

Присме́ртний, а, є. Умираюцій. О. 1862. IX. 27. *На панщину не пішов: „в мене жінка присмертна“,—одпрохався тим.* МВ. (О. 1862. I. 84).

Присми́ком, нар. Порывисто. *Віє вітер присмиком.* Волч. у.

Присми́ріти. См. Присмиря́ти.

Присми́ряти, ря́ю, еш, *сов. в.* присми́ряти, ря́ю, ря́ш, *л.* Усмирять, усмирить. *Гайдамак як присмирили були, пани вже верх взяли.* Драг. 210.

Присмі́ти, смі́ю, еш, *л.* Осмѣлиться, рѣшиться. *Як би присмів, то б убив.* НВолын. у.

Присмо́кга́ти. См. Присмоктувати.

Присмо́ктувати, тую, еш, *сов. в.* присмо́кга́ти, кчу́, чеш, *л.* Присасывать, присосать. *Читає він сю книгу, а Іван—не кажи що присмоктало його—ї одірватись ніяк не може.* Грин. I. 289. *Написав тою чаю, присмоктуючи мольку.* Кв.

Присмо́літи. См. Присмолювати.

Присмо́лювати, люю, еш, *сов. в.* присмо́літи, лю́, лиш, *л.* Осмоливать, осмолить. *Діжечка тече в дні,—присмолити трохи треба.* Черниг. у.

Присні́тися, ню́ся, ні́ся, *л.* Присниться. *Приснився дворяненькові предивненький сон.* Чуб. V. 365.

Присні́дати, даю, еш, *л.* Упустить, утратить завтрака, изъ-за завтрака. *Да*

ти, дівко, свою долю у п'ятінку приспівала, в суботоньку приснідала, в неділеньку сопрішила, що до церкви не сходила. Чуб. V. 602.

Приснопіти, плію, піш, м. Прибить, пришибить. Г. Барв. 131. Коли не кулаком, то словом приснопити. Г. Барв. 273.

Приснути, ну, неш, м. 1) Брызнуть. Повновіда, краска з лиця як не присне. Г. Барв. 102. Треба набрати у рот води та й приснути нею проти сонця. Ком. I. 2) Фыркнуть. Захлинувся, чхнув і приснув. Г.-Арт. (О. 1861. III. 106). 3) Приснуть, вивратися, вискочить, вылетѣть. Як схоже скочить, то аж в землю присідає, та й присне разом відтіля. Греб. 395. Стрелет приснув над кущами. Щог. В. 53. Присне сніг із під копит. Щог. Сл. 7. Приснули на синім морі скалки. Г. Арт. (О. 1861. III. 109). З печі, з горючого дерева, присне вугіль і вискочить аж насеред хати. ЕЗ. V. 191.

Присогласіти. См. Присоглашати.

Присоглашати, шаю, еш, сов. в. присогласіти, ш'у, сіш, м. Привлекать, привлечь къ участію, склоняють, склонить. Він самий первий, та ще двох присогласив. Присоглаша шинкаръ нашого, щоб той перейшов у їхню віру. Мнж. 122.

Присок, ску, м. Горячая зола съ огнемъ. Пропріб присок в огниці. Грин. II. 183. Присок зсіпати на кбго. Задѣть, разсердить кого. Це на його як приску зсіпав НВолын. у.

Присоліти. См. Присоложувати.

Присолоджувати, джую, еш, сов. в. присолодіти, дж'у, діш, м. 1) Подслащивать, подсластити. 2) Привлекать, привлечь на свою сторону. Чимсь присолодила вона його. НВолын. у. 3) — язика. Ябедничать, наябедничать. Св. Л. 223. Чи не ти язика присолодив? Та він і руками й ногами відхристується. Не дух же святий навіває інспектора! От ми і зговорились докопатись до донощика. Св. Л. 221.

Присоложувати, люю, еш, сов. в. присоліти, лію, ліш, м. Присаливать, присолять. Не присоложувала й не затовкувала справи. Г. Барв. 92.

Присотатися, таюся, ешся, м. 1) Привязаться, пристать. Ой присоталась до серденька туга, та й не може відчипитися. Шейк. Быть Подолянъ. I. 59. 2) Придти, приобрести. Прошу не остатися на мою прозьбу до мене присотатися. Грин. II. 197.

Присох, ха, м. Столбъ въ клуні для

поддержанія крыши; столбъ для укрѣпленія плетня. Козел. у.

Присох(ну)ти. См. Присохати.

Присочіти, ч'у, ч'іш, м. Подкараулить. ЗОЮР. I. 160. Я таки присочила, хто в нас капусту краде. Черниг. у. Треби присочити качку, де вона несеться.

Приспа, пи, ж. = Призьба. I дід, і баба у неділю на приспі вдвох собі сиділи. Шевч. 100.

Приспанка, ки, ж. Наложница, любовница. Вх. Зн. 56.

Приспати. См. Приспляти.

Приспатися, пліюся, пішся, м. Поспать съ мужчиною. Вх. Лем. 456.

Приспів, ву, м. Припѣвъ. Г. Барв. 366.

Приспівати. См. Приспівувати.

II. Приспівати, ваю, еш, сов. в. приспівати, спію, еш, м. 1) Подоспѣвать, подоспѣть, приспѣть. Жито поспіло, приспіло діло. Лукаш. 85. Отцевська-матчина молотва у купецтві, і в ремесстві, і на полі, і на морі на поміч приспівав. АД. I. 181.

2) Поспѣвать, поспѣть, созрѣть. Вже одовоніи пшениця приспіла. Чуб. V. 856.

3) Застигнуть. Смерть старих приспіла швидко. Рудч. Ск. I. 131.

Приспівка, ки, ж. = Приспів; то чому-либо о немъ поють. Чуб. III. 395. Задала чогось до неї мою приспівку, бо приспівками змалку звикли розмовляти з Настусею. Г. Барв. 466. I я тепер на приспівки їм здався. К. Іов. 63.

Приспівок, веу, м. = Приспів. Гарна пісенька та ще й з приспівком. Константиногр. у.

Приспівнути, н'у, неш, м. Пропѣть, припѣть. Да ще притупне мою і приспівне сі слова,—так її і вразить. Г. Барв. 340.

Приспівувати, вую, еш, сов. в. приспівати, ваю, еш, м. 1) Припѣвать, припѣть. Котл. НП. 391. Теща дитя колихала і дитині приспівала: „люлю, люлю, татарчатко!“ АД. I. 288. Нехай мишень сядуть за стіл, уже не я буду, щоб не приспівала йому: „Старший боярин як болван.“ Кв. А вона сама грає і приспівує. Рудч. Ск. I. 160. Приспівувати парубка дівчині. Називать ихъ имена вмѣстѣ въ пѣснѣ. МУЕ. III. 11, 12. 2) Упустить, утратить изъ за пѣнія. Да ти, дівко, свою долю у п'ятінку приспівала и т. д. (Чуб. V. 602),—см. Приснідати.

Приспільниця, ці, ж. Масляница—Угор.

Приспіти. См. Приспівати.

Приспоріти. См. Приспоряти.

Приспоряти, ряю, еш, сов. в. приспоріти, рю, ріш, и. Умножать, умножить. Грин. III. 158. *Бог приспоряє і ранньою і пізньою росю.* *Ном. № 584. Став їм Господь видимо помогати, а ї в полі і в домі всю худобу приспоряти.* КС. 1884. I. 33.

Приспособітиса. См. Приспособлятися.

Приспособлятися, ляюся, ешся, сов. в. приспособітиса, блюся, бішся, и. Дѣлаться, сдѣлаться угоднымъ. *Може хоть сим Боюві приспособлюсь.* Сим. 236.

Приссати, ссѹ, ссѣш, и. Присосать. *Став виходить із води,—так ні: так його ї приссало, і нош не витягне з болота.* Чуб. II. 138.

Пристава, ви, м. Наблюдоушій за работами. *Святі молотять жито, а святий Петро стоїть над їми за приставу.* Чуб. II. 337.

Приставати, таю, ёш, сов. в. приста-ти, тѣну, неш, и. 1) Приставать, пристать, причалить. АД. I. 209. МВ. I. 138. 2) Присоединяться, присоединиться; пристать. *Та ї ні до кого не пристає, і до себе не приймає.* Стор. МПр. 114. *Ой ти, тцю, ой ти, журбо, не пристань до мене.* Мет. 59. *З яким пристаєш, сам таким стаєш.* Ном. № 5988. *Чернець остався у тій церкві Богу молитися. Почали люде туди ходить, пристають у віру, він їх навчає.* Грин. II. 12. **Пристати у прийми.** См. Прийми. 3) Приставать, пристать, прилипнуть. *Багатий брат вимазає у середині кружку медом, щоб пристало те, що міритимуть.* Грин. I. 180. 4) Быть къ лицу, идти; подходитъ. *Пристало, як свині наритники.* Ном. № 11207. *Це ж тобі, Марусю, не сподоба,—не пристає чепець до лоба.* Мет. 209. *Ні до кого не пристає так ота приповість..., як до подолян.* Св. Л. 201. 5) Быть пригоднымъ. *Пісна страва не пристає так до живота, як скоромна.* Лебед. у. 6) Уставать, устать до невозможности работать, идти; выбиваться, выбиться изъ силъ. *Моему миленькому волики пристали.* Чуб. V. 403. *Ой став коник приставати.* Мет. 74. 7) Соглашаться, согласиться. *Чи пристаєш, Бондарівно, з нашим паном жити?* Грин. III. 614. *Ні, я на такий суд не пристану!* *Довга пані-матка не пристаєла віддати Масю в науку.* Св. Л. 53. 8) Пристає, пристало

серце до... Любить, полюбить кого. *Пристало серденько моє до твого* Мет. 6. *Ой до стидкого, ой до бридкого серденько не пристане.* Мет. 67. 9) Останавливаться, остановиться. *Пристав трохи на тому слові, а далі знову повідає.* Гн. II. 28

Приставити. См. Приставляти.

Приставитиса, влюся, вишся, и. Умереть. *Вже ж і моя сестра п'ятий рік як до Бога приставилась.* Г. Барв. 184.

Приставка, ки, ж. Доставка. Херс. г.

Приставляти, ляю, еш, сов. в. приста-вити, влю, виш, и. 1) Приставлять, приставить, поставитъ. *Пристав драбину до стіни. Заїтопила ніч, приставила окропи.* Рудч. Ск. II. 59. 2) Доставлять, доставить. ЗОЮР. II. 56. *Приставив Остап хліб від свого пана.* Г. Барв. 24. 3) Приставлять, пристаивать къ дѣлу. *Хто ж нас тепер буде ізражати і порядок давати, і на діло приставлять.* Мил. 188

Приставщина, ни, об. и ж. 1) Пристав-шій, присоединившійся къ кому-либо чело-вѣкъ въ видѣ пріемыша или участника дѣла, дающаго только свой трудъ, безъ капитала. *Він і той юд приставав на шинок (торгувати) без копійки грошей, на чужі гроші, а не на свої,—він пристащина.* Павлогр. у. 2) Невѣнчанная женщина, вступившая въ сожителство на правахъ хозяйки. Алек-сандров. у. 3) Привидѣніе. *Став білий як пристащина.* Харьк. у.

Пристай, тая, м. Тотъ, который къ чему-либо пристаєтъ, присоединяется Желех.

Пристамоцкувати, кѹю, еш, и. Ни во что ставить, презирать. Угор.

Пристани, нів, м. 1) = Пристановище. 2) Присоединеніе въ компанію.

Пристання, ня, с. = Пристановище *Ходить, ходить,—ніде йому нема пристання.* Рудч. Ск. I. 70

Пристановіти. См. Пристановляти.

Пристановітиса, влюся, вишся, и.— до чоґо. 1) Избрать занятіе. *Пристановився до гандлю.* 2) Найти убѣжище. Вх. Зн. 56.

Пристановисько, ка, с. = Пристановище. Гн. I. 201.

Пристановище, ща, с. Пристанище. *Був собі безщасний Іван, да такий безщасний, що нема... ніякого пристановища йому ніде.* Рудч. Ск. I. 89. *Нема йому пристановища, ніхто не приймає.* Грин. I. 290.

Пристановляти, ляю, еш, сов. в. при-

становіти, влію, виш, м. = **Приставляти, приставити.** *А ми ж їх, прескурвих синів, та у город пристановили.* Чуб. V. 1052. *Зоставила мене хазяйка зовсім у себе, пристановила до дитини.* Г. Барв. 363.

Пристань, ні, ж. **Пристань.** Чуб. V. 1170. АД. I. 218. *В тій галері од пристані далеко одпускали, Чорним морем далеко гуляли.* АД. I. 209.

Пристарий, а, е. Пожилой. *Пристара жінка.* НВолын. у. *Устим пристарий чоловік.* НВолын. у.

Пристаріти, рію, еш, м. = **Пристарітися.** *Як я пристарів, зуби з рота повипадали.* Чуб II. 270.

Пристарітися, ріюся, ешся, м. **Составляться.** *Тепер, як пристарівся, морине сивим усом,—громада й примічає.* МВ. I. 108. *Сдѣлаться старымъ (о вещахъ).* *Заново ситце на колочку, а як пристаріється,—садять квочку.* Ном. № 5316.

Пристаркуватий, а, е. 1) Пожилой. *Якась пристаркувата пані.* МВ. I. 24. 2) Старообразный.

Пристача, чі, ж. **Поставка, доставка.** *Ми на роботу прийдемо без лопит, а лопати—це вже ваша пристача.* Змієв. у. *Лати на хату,—це вже ваша пристача.* Харьк. у.

Присташ, ша, м. **Мужчина, который не беретъ жену на свое хозяйство, но самъ идетъ въ женинъ домъ и на женино хозяйство.** Вх. Уг. 263.

Пристая, таї, 1) м. = **Пристай.** Желех. 2) м. = **Присташ.** Желех. 3) ж. **Вступленіе въ бракъ въ качествѣ присташа.** *Волю йти у жовніри, ніже на пристаю.* Гол. II. 96.

Пристерігати, гаяю, еш, сов. в. **пристерегті, режю, жеш, м.** 1) **Подкарауливать, подкараулить.** *Я таки пристережу, хто мої дині переводить.* Рудч. Ск. II. 10. *Я тебе давненько пристерігаю,—аж от коли піймалась.* МВ. (О. 1862. III. 70). 2) **Подмѣчать, подмѣтять.** *Я пристерігаю по йому давно.* Черк. у.

Пристигати, гаяю, еш, сов. в. **пристигті, гну, неш, м.** 1) **Созрѣвать, созрѣть.** *Дині стали пристигати.* Рудч. Ск. II. 9. 2) **Застигать, застичь, постичь.** *Пристигла його нічка.* Чуб. V. 734. *Як пристигла козака нетягу нещасливая година, злая хуртовина, то відіуралася і притаманная родина.* Мет. 435. 3) **Подоспѣвать, подоспѣть, приспѣвать, приспѣть.** *Баба-*

яла уже скоро сюди пристигне. Рудч. Ск. I. 136. *Пристигла година.* Ев. Мр. XIV. 41. *Пристиг у саму пору до старого.* К. ПС. 135.

Пристіг, ну, м. **Отвѣсный берегъ рѣки.** Харьк.

Пристойний, а, е. 1) **Приличный, пристойный.** *Нема, кажу, пари мені пристойної.* Г. Барв. 11. 2) **Пригожій, красивый.** Г. Барв. 426. *Парубок молодий, здоровий, пристойний, хоч до шлюбу ставляй.* Чуб. I. 155.

Пристойно, нар. **Прилично.** *Пане гетьмане, старого пса не пристойно мішати в нашу компанію.* К. ЧР. 28.

Пристосовувати, вую, еш, сов. в. **пристосувати, сую, еш, м.** **Примѣнять, примѣнять.**

Пристосовуватися, вуюся, ешся, сов. в. **пристосуватися, суюся, ешся, м.** **Примѣнятися, примѣнятися.** *Треба вміти пристосуватися до дітей, щоб вони зрозуміли тебе.* Київ. у.

Пристойти, тбю, іш, м. **Постоять, ожидая.** *Я пристояв, а він минув мене.* НВолын. у. *Трохи пристояв, поки він виїшов.* Харьк. г.

Пристрахати, хаяю, еш, м. **Припугнуть.**

Пристрашка, ки, ж. **Острастка.**

Пристрибом, нар. **Въ припрыжку.** Лохв. у.

Пристригати, гаяю, еш, сов. в. **пристригті, стрижу, жеш, м.** **Пристригать, пристричь.** *Пузириі ножичками пристригають.*

Пристрій, рбю, м. **Приборъ, снарядъ.** Ком. II. 85.

Пристріт, ту, м. **Болѣзнь, происходящая, по понятіямъ народа, отъ дурной встрѣчи, сглазъ: лихорадочное и горячечное состояніе съ тошнотой, ломотой, коликами.** Чуб. I. 43, 134. Мил. М. 36. КС. 1889. XI. 309. Грин. II. 33. Ув. **Пристрітище.** Грин. II. 33.

Пристрітельний, а, е = **Пристрітний.** Єф. 26.

Пристріти, стріну, неш, м. **Сглазить.** *Чи не пристрів тебе, сестро, Костомара? У його, кажуть, ледачі очі: іляне на коня завидуючи, то й коневі не минеться.* К. ЧР. 324.

Пристрітище, ща, м. Ув. **отъ пристріт.**

Пристрітний, а, е. **Происходящій отъ сглаза, дурной встрѣчи.** Чуб. I. 116. *Ти*

кризь і трудова, і пристрітна. Мил. М. 55. У небуги пристрітні уроки. Мкр. Н. 4.

Пристрітник, ка, м. 1) Человѣкъ, вмѣющій способность сглазить при встрѣчѣ съ кѣмъ. Чуб. I. 126. 2) Раст. *Lysimachia nummularia*. Вх. Пч. II. 33.

• **Пристрічений, а, е.** Замѣченный въ чемъ-либо, заподозрѣнный. *Та чом же на його напались за ту крадіжку?—Тим, що він був уже пристрічений наперідь.* Ново-моск. у.

Пристрібити, рбію, іш, гл. Приготовить; придѣлать. Вх. Лем 457.

Пристроміти. См. Пристромлювати.

Пристромлювати, люю, еш, сов. в. пристроміти, млю, миш, гл. Прикалывать, приколоть, пробивъ чѣмъ-либо острымъ (коломъ, копьемъ и пр.). Чуб. V. 1003. *Закопай і осичиною з клечанини пристроми.* Мнж. 156. *Опівночі сина породила... шипшиною взяла пристромила.* Мил. 119.

Приструнник, ка, м. Въ струнномъ инструментѣ: мѣсто, гдѣ прикрѣплены и начинаются струны. КС. 1882. VIII. 282.

Приструнов, нка, м. Въ бандурѣ, кобзѣ или торбанѣ: каждая изъ шести короткихъ струнъ. КС. 1892. III. 383; 1882. VIII. 282.

Пристрявати, ряю, ёш, сов. в. пристріати, ряну, неш, гл.—Устрявати, устряти. *Пристряв ти туди чою?* Харьк.

Пристуденій, а, е. Холодоватый. Вх. Лем. 457.

Приступ, пу, м. 1) Доступъ; приступъ. *Мав приступ до двору.* Левиц. Пов. 117. *І приступу до тебе нема.* Г. Барв. 497. 2) Приступъ (военный). *Враг мене візьми, коли б я засурмив вам хоч на один приступ.* К. ЧР. 66.

Приступати, паю, еш, сов. в. приступити, плю, пиш, гл. Приступать, наступить, подходить, подойти. *І приступивши, приторкнувся до мар.* Єв До невістки страшно й приступити. Чуб. V. 732.

Приступатися, паюся, ешся, сов. в. приступітися, плюся, пишся, гл.—Приступити. *Ой лежить тіло як папер біле, ой ніхто к тілу не приступитися.* Мет. 307.

Приступки, поє, ж. Ступеньки лѣстниці, крыльда.

Приступній, а, ё. 1) Доступный. *Приступна, добра, не спесива.* Котл. Ев. *Пішла про мене слава яко про приступну й балакучу панію.* Г. Барв. 372. 2) Привѣтливый. *У мене хлопці вовкувати, а дівчатко*

так до всякого приступне, дарма, що невелике. Воля. у. 3) Близкій, доступный. *І всі віри тій людині приступні здаються.* К. МБ. XII. 259.

Пристьобати, баю, еш, гл. Пристегать, пришить крупными стежками. Г. Барв. 62.

Пристяжання, ня, с. Притѣсненіе. *Пристяжання—от що не дає глянути людім на світ: драчі та неправди усякі.* Лебед. у.

Пристяжити. См. Пристязати.

Пристязати, зяю, еш, сов. в. прятяжити, жу, жиш, гл. Притѣснять, притѣснить. Ном. № 5276. *Тут діти маленькі, а тут ще й тим прятязаютъ: хлопець був год чотирнадцяти,—того взяли, наняли за подушине.* ЗОЮР. I. 12.

Присувати, ваю, еш, сов. в. присунути, ну, неш, гл. Придвигать, придвигнуть. *Не присувай соломц до вогню.* Ном. № 5887.

Присуватися, ваюся, ешся, сов. в. присунутися, нуся, нешся, гл. Придвигаться, придвинуться. *Зелененький барвіночку, стелися низенько, а ти, милий чорнобривий, присунься близенько!* Нп.

Присуд, ду, м. 1) Приговоръ. К. МХ. 33. 2) Юрисдикція. К. Бай. 39. *І поважати присуд наш козацький над королівський всі поприсягали.* К. ЦН. 179.

Присуджувати, джую, еш, сов. в. присудіти, джу, диш, гл. Приговаривать, приговорить, присуживать, присудить; назначать, назначить, предназначить. *Присуджено його покарати. Кого ж я не любила, та й присудив мені Господь.* Грин. III. 248. *Ой любилося двое дітей сердешне, присудив Господь розійтися конешне.* Чуб. V. 372.

Присудник, ка, м. Состоящій подъ чьей властью, подвластный. *А він каже (бачте, присудникам вже своїм): „Іди по воду!“* Рудч. Ск. I. 47.

Присукати, ся. См. Присукувати, ся.

Присукувати, кую, еш, сов. в. присукати, каю, еш, гл. При тканьѣ: прикрѣплять, прикрѣпить къ кромкѣ нити основы. Вас. 171. При шитьѣ: присучивать, присучить. *Як шиєш мережку, так нитку до нитки треба присукувати, щоб вузлика не було.* Богодух. у.

Присукуватися, куюся, ешся, сов. в. присукатися, каюся, ешся, гл. Прикрѣпляться, прикрѣпитися нитямъ основы къ кромкѣ. Мнж. 193. Быть присукиваемымъ, присуканнымъ. *Чоюсь ніяк нитка не присукується.* Богодух. у.

Присунути, ся. См. Присувати, ся.

Присурганитися, нюся, нишся, и. Притащитися. *Палажка присурганилась до криниці.* Левиц. ПЮ. I. 369.

Присусіджуватися, джуюся, ешся, сов. в. присусідитися, джуюся, дишся, и. Присосъживатися, присосъдितися. *Присусідивсь до мене один пройдисвіт.* Г. Барв. 317. *До одній такої купки присусідився і наш Крумий.* Ком. II. 56.

Присутяжити, жу, жиш, и. Прижати, притѣснить. *Дуже присутяжив людей.*

Присухий, а, в. Суховатый. Вх. Уг. 263.

Присхнути, ну, нѣш, и. Присохнуть. *Присхне, як на собаці.* Ном. № 4117.

Присцяти, цю, цѣш, и. О теленкѣ: пососать корову, такъ что она послѣ этого даетъ себя доить. *Відьма... доїла, доїла, аж поки та не стала давати молока; тоді вона зробилась телям, присцяла корову і в'яють стала доїти.* ХС. VII. 452.

Прись! меж. Выражаетъ внезапное появленіе, выскакваніе. *Коли це він прись із хати, пми через ліску в юрод!* Ново-моск. у.

Прісюди = Присядки. *Всі сусіди йдуть в присюди, додають йому охоти.* Чуб. V. 20. См. Присіди, присядки.

Присяга, ги, ж. Клятва, присяга. Шевч. 199. Чуб. V. 45.

Присягати, гаю, еш, сов. в. присягати, гну, нѣш, и. Присягати, присягнуть, клясться, поклясться. *Свідки присягали в суді. Я иншу не люблю, Богом присягаю.* Чуб. V. 295. *Ой матінко моя, вже ж бо я не твоя: ой вже ж бо я того пана, що я з ним присягала.* О. 1862. IV. 29.

Присягатися, гаюся, ешся, сов. в. присягнутися, нуся, нѣшся, и. Клясться, поклясться. *Ти божився, присягався — не покину я тебе.* Мет. 15. *Присягались сліпці, що своїми очима бачили.* Ном. № 6849.

Прісядки, док, ж. мн. Въ выраж.: у присядки. Въ присядку. *А я в скоки та у боки, у присядки та у долоні.* Чуб. V. 1143.

Присяжний, а, в. Присяжный.

Присяй-Богу, присясто-Боже, присясто-Богу! Ей Богу! Ей-ей! Каменец. у. Фр. Пр. 85. *Присяй-Богу буду бити.* Гол. III. 162. *Присясто-Боже, я не брав.* Каменец. у.

Притаганка, ки, ж. Веревка, которой привязывается къ берегу дуб (большая лодка). Мнж. 180.

Притабнний, а, в. Скрытый. *Притабнний чоловік.* Черк. у.

Притаїти, таю, їш, и. Притаить. *Ничирк, і дух притаїв.* Ном. № 12942.

Притаїтися, таюся, їшся, и. Притається. Грин. II. 117. *Притаїлась, ніби б то нежива.* Рудч. Ск. I. 173. *Притаїлись біля ганку.* Стор. МПр. 80.

Притаковати, влю, виш, и. Приютить, помѣстить.

Притаковатися, влюся, вишся, и.

1) Приютиться, помѣститься, присоединиться. 2) Случиться, произойти. Желех.

Притакувати, кую, еш, и. Поддакивать.

Притакнути, ну, нѣш, и. 1) Поддакнуть, согласиться съ кѣмъ. Желех. 2) Присѣсть. *Нема де притакнути на лавці.* Вх. Зн. 56.

Притаманний, а, в. Настоящий, собственный, подлинный. Г. Барв. (О. 1861. III. 99). *Моя притаманна сестра.* НВолын. у. *Моя притаманна земля.* НВолын. у. *За що я дам кому пратаманного огорода.* НВолын. у. *Притаманне мое ягня.* НВолын. у. *Одцуралася і притаманна родина.* Мет. 435.

Притаманно, нар. Какъ слѣдуетъ, настоящимъ образомъ. *Не дала себе притаманно роспитати.* Полт. у.

Притамний, а, в = Притаманний. *Тут досить знаю, що се його притамний баран, а він ні та й ні.* Уман. у.

Притамувати, мую, еш, и. Задержать, придержать.

Пританцьбувати, вую, еш, и. Пританцовывать. *Він приспізував і пританцьбував, узавшись в боки.* Левиц. I. 478.

Притарабанити, ню, ниш, и. Притащить. *Притарабанили скриню.*

Притарабанитися, нюся, нишся, и. Притащиться. *Ще вигадай що! — крикнув Ясь: та нас люде обсміють, як ми притарабанимось з качками та з индиками.* Левиц. I. 215.

Притарасбувати, вую, еш, сов. в. притарасувати, сую, еш, и. Укрѣплять, укрѣпить фашиникомъ, засыпавъ сверху землю. Лубен. у.

Притаскати, жаю, еш, и. Притащить. Мнж. 131. *Піймали шуку молодці та в шаплиці цуртом до суду притаскали.* Глѣб. *Притаскали вони його і додому.* Драг. 70.

Притвор, ру, м. Притворъ въ церкви. Левиц. I. 13. Шух. I. 115. *Обізваюсь два ангела у притворі.* Мил. Св. 20.

Притектисся, чуся, чешся, гл. Прийти. *На юроді бараболя,— ой десь моя лиха доля; бараболя розвіється, лиха доля притечеся.* Грин. III. 657.

Прителѣпкуватий, а, е. Придурковатий, глуповатий. *Чи ти ж мене не пізнав, прителѣпкуватий?* Чуб. V. 176.

Прителіпáтися, пáюся, ешся, гл. Приплестись, притащиться. *Ну чого ти сюди прителіпалась?* Харьк. у.

Прителішитися. См. Прителішуватися.

Прителішуватися, шуюся, ешся, сов. в. прителішитися, шуся, шисся, гл. Присосѣживаться, присосѣдиться. *Я, каже, тебе, сякий-такий сику, покину!— да й покине ледащия. А тепер знов прителішуеться до мене.* ЗОЮР. I. 10.

Прителющити, щу, щис, гл. Притащить, привести. *У приполі й її саму з поля, на панщині знайшовши, прителющила.* Г. Барв. 121.

Прителющитися, щуся, щисся, гл. Пристать, присосѣдиться. *І він туди прителющився, наче його хто просив.* Київ. у.

Притемком, нар. Во время темноты. *Напав на його притемком ти добре поповив,— так не впадав, хто й бив.* Черниг. у.

Притемніти, нів, гл. безл. Стемнѣть. *Тільки що зайде сонце і трохи притемніє.* О. 1861. VIII. 31.

Притѣка, ки, ж. 1) Колышекъ, палка, прикрѣпляющая ярмо къ дышлу. Рудч. Чп 34. Чуб. VII. 402. Рудч. Чп. 250. *Як вихватить дід із воза велику притику.* Мет. 472. 2) Притѣки давати. Задѣвать кого. О. 1862. VIII. 11. Ум. Притѣчка.

I. Притѣкати, кáю, еш, сов. в. притѣкати, тчѣу, тчѣш, гл. Притѣкати, притѣкати, вытѣкати еще нѣкоторое количество.

II. Притѣкати, кáю, еш, сов. в. притѣкнѣти, кнѣу, нѣш, гл. 1) = Пристромлювати, пристромити. Драг. 207. 2) Только сов. в. Поймать на словѣ. *Почалась ізнов балачка з дівкою; старостам, бачте, хотілось, щоб і її на чім притѣкнати.* Грин. II. 274. 3) Приставлять, приставить, поставить. *Куди мені оцю діжку притѣкнати, що її тут і місця нема?* Харьк. 3) Вмѣшивать, впутовать, впутать. *Не притѣкай мене до тою, бо я не чув і не бачив.* НВолын. у. 5) Притѣкнѣ носа і до нас. Не обойдеться и безъ насъ. Ном. № 4476.

Притѣкатися, кáюся, ешся, сов. в. притѣкнѣтися, кнѣся, нѣшся, гл. Находить, найти себѣ мѣсто, помѣститься, при-

слониться, прижатися къ чему. *Шукайте самі собі місця,— хай притѣкається кожен, де знайде.* Полт. у. *Молода не сїдає за стіл, а де-небудь притѣкнеться.* МУЕ. I. 115. (Полт.). *Серед стѣну на рїзечку, як на притѣчку хатиночка притѣкнулась.* Г. Барв. 14.

Притѣкáч, ча, м. = Притѣка I. Шух. I. 165.

Притѣн, ну, м. Убѣжище, пристанище. *Рветься душа, бо нема для неї притѣну на землі.* Стор. МПр. 2.

Притѣна, ни, ж. ? Закопать на притѣні двá стовпи.... *Біля притѣни стоїть двá стовпи.* Рудч. Ск. II. 146.

Притѣнати, нáю, еш, сов. в. притѣяти, тнѣу, нѣш, гл. 1) Прикрѣплять, прикрѣпить, привязать, прибить. *Притѣнали Серпяну до сухою дуба.* 2) Надрѣзывать, надрѣзать, срѣзати. 3) Притѣв йому носа добре. Срѣзаль его хорошо. 4) Притѣяти слово. Рѣзко отвѣтити. *Палажка аж сплакнула, бо се вперше він її таке притѣв слово.* Г. Барв. 159.

Притѣрити, ся. См. Притирювати, ся.

Притѣрок, река, м. = Переріз. Чуб. VII. 576.

Притѣрювати, рюю, еш, сов. в. притѣрити, рю, рш, гл. Притаскивать, притащить. *Онисько кашовар щербу притѣрив ваганами.* Мкр. Г. 4. *Притѣрив оберемок дрів.* Драг. 163.

Притѣрюватися, рююся, ешся, сов. в. притѣритися, рюся, ршся, гл. Притаскиваться, притащиться, прийти. *Чого притѣрився? Хто тебе кликав сюди?* Харьк.

Притѣиск, ку, м. 1) Прижманіе? натискъ? *Бери мене, бо я подорожня; а з притѣиском, бо я сирота; а скоро, бо додому йду.* (Загадка: душа). Ном № 242, стр. 297. *У нас як б'ють, то з притѣиска та з відваги.* КС. 1882. X. 30. 2) Удареніе. *Це слово він сказав з притѣиском.* Волын. г. *Говорить було Тарас Яровий з притѣиском.* О. 1861. XI. 32.

Притѣскати, кáю, еш, сов. в. притѣис(ну)ти, ну, неш, гл. 1) Притѣскивать, притѣснуть, прижимать, прижати, придавить. Драг. 88. *Ой рад би я встати, тобі правду сказати, сїй сирая земля а все тіло приняла, дубовїй дощечки притѣиснули рученьки.* Чуб. V. 324. *Як притѣиснуть було чоловіка, то він зараз через Дністер, та й шукай, пане, вітри в полі.* Каменец. у. *Чи то старому довго вмерти? притѣисне трохи та й...* Каменец. у. *Який мороз*

притисну! Литин. у. 2) Только сов. в. Притащить. *Притис барило горілки.* Полт.

Притихати, хаяю, еш, сов. в: притіх-
(ну)ти, ну, неш, *м.* Притихать, притих-
нуть, утихать, утихнуть. *Маруся притихла*
і стала б то засипати. Кв.

Притихоміряти, рю, риш, *м.* Усми-
рить.

Притихомірятися, рюся, ришся, *м.*
Утихнуть.

Притіхти. См. Притихати.

Притіхшати, шаю, еш, *м.* =Притих-
нути. *Делі так би то й притихшав.*
О. 1862 I. 32.

Притічина, ня, ж. 1) Препятствие,
задержка. *Йому ніби не перепиняла дороги*
жадна притичина. Левиц. Пов. 176. 2) При-
включеніе. Левиц. Пов. 28. *Коли б не було*
нам якої притичини. Київ. у.

Притічка, кя, ж. 1) Ум. отъ притика.
Пішов по вії, вихватив притичку. Грин. II.
288. 2) Колышекъ, котрымъ прикрѣпля-
ются въ задней части воза підтоки и під-
гёрсть. Рудч. Чп. 249, 250. 3) Кусокъ
холста, вставляемый вмѣсто болѣе дорогой
матеріи, въ юбку, въ то мѣсто, которое
закрывается фартукомъ. Гол. Од. 21. 4) Пт.
Glareola melanoptera, тиркуша степная.
Мнж. 172, 190.

Притишити, шү, шіш, *м.* Усмирить.
Треба притишити себе. НВолын. у.

Приткати. См. I. Притикати.

Приткнүти, ся. См. II. Притикати, ся.

Притовемачити, чу, чиш, *м.* =При-
товекти.

Притовекті, вчү, чеш, *м.* Придавить,
вдавить, притиснуть.

Притовнитися, пимося, питеся, *м.*
Подойти толпой, столпиться. *Та ти не ди-
вись, що люде притовнились: дорожче ні-
хто не дасть, як я.* Волч. у.

Притока, кя, ж. 1) Тупикъ, глухой
переулокъ. *У притоці хата стоїть.* НВо-
лын. у. 2) Удобное для какой-нибудь спе-
ціальной цѣли мѣсто. Мнж. 190. 3) Каса-
тельство, отношеніе. *Що нам за притока*
до їх? вони сами повезуть своє подушне.
НВолын. у. *Обертайтеся каміня, хоць*
сухі лотоки,—заспівайте, дівчаточка, щоби
до притоки. Гол. II. 373.

Притокмяти, млю, миш, *м.* Пристро-
ить, присоединить, опредѣлить къ мѣсту.
Чи притокмив ти їх у те „училище?“
Шевч. (О. 1962. VI. 6). *І сін туди при-
жжмакий.* НВолын. у.

Притолбчити, чу, чиш, *м.* Притоп-
тать (траву, посѣвы).

Притомен, мна, не=Притомний. *Сам*
*був притомен, як принесли до Шрама ко-
заки сина, сім раз наскрізь пробитого ку-
лями.* К. ЧР. 105.

Притоміти, ся. См. Притомляти, ся.

Притомляти, лаяю, еш, сов. в. прито-
міти, млю, миш, *м.* Утомлять, утомить.
Ой узали вражі ляхи джуру притомляти.
АД. II. 86.

Притомлятися, ляюся, ешся, сов. в.
притомітися, млюся, мишся, *м.* Утом-
ляться, утомиться. *Циган пішов на заклад,*
що буде косить до захід сонця, але, при-
томившись добре, і почав його бламати і
репетувати, щоб мерцій заходило. Ном.
№ 10057. *Притомився він і сів собі спочи-*
вати. Рудч. Ск. I. 118.

Притомний, а, е. 1) Находящійся въ
сознаніи. О. 1862. II. 56. *Притомна була,*
поки і вмерла. Сив. 236. 2) Присутству-
ющій. *Притомним при тій пригоді Петро-*
вого Михайла був ще Ясько. ЕЗ. V. 31.

Притопіти, плю, пиш, *м.* Утопить.
Було, мати, не зновати, що я в тебе оди-
ниця, було мене притопить, де глибока кри-
ниця. Грин III. 312.

Притоптати. См. Притоптувати.

Притоптувати, тую, еш, сов. в. при-
топтати, пчү, чеш, *м.* 1) Притаптывать,
притоптать. *Барвінок хрещатий притоп-*
таний коло тину засихав-в'яне. Шевч.
507. *Поховала, заребала, ще й ноюю при-*
топтала. Чуб. V. 1154. 2) Придавливать,
придавить, нажимать, надавливать, нада-
вить. *Чоловікам на лопату Бог сили на-*
клав та ще й притоптав, а жінкам на
вила та й то струсив. Ном. № 9165.
Притоптувать тим ножем огник і при-
мовлять тричі. Ком. II. 111.

Приторговувати, вую, еш, сов. в. при-
торгувати, гую, еш, *м.* Приторговывать, при-
торговать, сторговать. *Де хліба приторгує,*
де підводи найме, та все недорого. Кв. *При-*
торгували ми собі стареньку хату. Г. Барр.
414.

Приторжити, жү, жіш, *м.* =Притор-
гувати. Новомоск. у.

Приторкати, ваяюся, ешся, сов. в.
приторкнүтися, нүся, нѣшся, *м.* Дотра-
гиваться, дотронуться. *Простягати руки,*
приторкнись до його. Єв. Л. V. 13. *Як*
задзвонять у дзвін, приторкнись до нього
рукою, зараз почувеш, що дзвін дріжить.

Ком. II. 34. *Та хоч покуштуй, та хоч губою приторкнись.* МВ. II. 239.

Приторкувати, ся, кую, ся, еш, ся, и.—**Приторкати, ся.** *Та обливай водою, та приторкуй ногою.* Грин. III. 329.

Приторочіти, чў, чїш, и. Привязать ремнями (тороками). *Приторочити сакви коло сідла.* Черк. у.

Приточіти. См. **Приточувати.**

Приточувати, чую, еш, сов. в. приточіти, чў, чиш, и. 1) Прибавлять, прибавить. *Варвара ночі увірвала, а дня приточила.* Ном. № 504. *Приточу і я своє ім'я — нехай буде разом і твоє, і моє.* О. 1861. VI. 59. 2) Пришивать, пришить для удлиненія. *Ой цуць-цуці! сорочечки куці,—будем робити, щоб приточити.* Ном. № 9259. 3) Приводить, привести (примѣры, цитаты). *Приточимо приклади.* О. 1862. I. 81.

Притобний, а, е. Удобный, подходящий, идущій къ лицу. Мнж. 190.

Притрапитися, питься, и. безл.—**Трапитися.**

Притрапка, ки, ж. Случай. *Така мені притрапка трапилась.*

Притрапунок, нку, м.—**Притрапка.** *Оттакий притрапунок скоївся!* Черев. сл. у. Слов. Д. Эварн.

Притриматися. См. **Притримуватися.**

Притримуватися, муюся, ешся, сов. в. притриматися, маюся, ешся, и. Придерживаться, держаться. Гн. I. 171.

Притруд, ду, м.—**Підбій** 3. Вх. Пч. I. 5. См. **Набій.**

Притрусіти. См. **Притрушувати.**

Притрут, ту, м. Родъ болѣзни. *Притрут також на носі робиться, вся шкура на н'яті затвердне, пожовкне, а під нею набірає часом так, що аж до кости витисне.* ЕЗ. V. 179.

Притрухлий, а, е. Слегка подгнившій. *Притрухле дерево.*

Притрух(ну)ти, хну, нєш, и. Слегка подгнить.

Притрушувати, шую, еш, сов. в. притрусіти, шў, сиш, и. Посыпать, посыпать, присыпать сверху. *Онисько закопав його в землю, ще й зверху притрусив сухим бадиллям.* Левиц. Пов. 228.

Притрястися, сўся, сѣшся, и. Прийти. Мил. Св. 11. *Коровка напасеться і додому притрястеться.* Мил. 41.

Притуга, ги, ж. Затруднительное, тяжелое положеніе, горе, бѣда. *У притузі треба знать усячину і дороги щоб не ни-*

таться. Ном. № 5839. *Да не дай, Боже, притузи,—на мою дитину недуги.* Чуб. V. 461. *Такі легкодухи, що в radoцax ти роскошax нема над їх, а в притузі вони як трава полягають.* МВ. (О. 1862. I. 90).

Притужина, ни, ж. Жердь по краю соломенной крыши, придавливающая солону. Миусск. окр.

Притужіти, жу, жиш, и. Народное вѣрованіе: чрезмѣрной печалью вызвать появленіе покойника. *А чи я ж не тужив за нею мовчки, хоч не плакав слізьми? адже ж не притужив!* Левиц. I. 116.

Притужити, жу, жиш, и. Укрѣпить жердями соломенную крышу или возъ со снопами.

Притужний, а, е. Очень тяжелый, обременительный. Киев. у.

Притул, лу, м.—**Притулок.** Желех.

Притула, ли, ж. 1) Сарай для скота или для иныхъ хозяйственныхъ надобностей подъ одной крышей съ хатой. Шух. I. 31, 106. Kolb. I. 60. 2) ? Въ шутилой пѣснѣ какъ эпитетъ любимой женщины. *Де ж ес ми си забарила, ма мила притуло? Коли ж би ти цілювати, тоди ти не було.* ЕЗ. V. 146.

Притуліти, ся. См. **Притуляти, ся.**

Притулок, лву, м. 1) Пристаніще, убѣжище, пріютъ. *Нема йому бідоласі безхатньому ніде притулку.* Харьк. *Самі бурлаки да гольтяпаки, що, не маючи жадного притулку, служили тільки по броварах, по винницях.* К. ЧР. 258. 2) Укромное мѣсто. *Не дає ся видіти... сидит собі в притулках.* Драг. 279. Ум. **Притулочок.** Г. Барв. 21.

Притулювати, люю, еш, и.—**Притуляти.** *Притулують сю побрехеньку иноді до циана.* Ном. № 2980.

Притуляти, ляю, еш, сов. в. притулїти, лю, лиш, и. 1) Приставлять, приставить. *Одрізана скиба од хліба,—вже її не притумиш.* Ном. № 8890. 2) Давать пріютъ, пріютитъ. *Одна дитина тільки з шістьохъ зосталася,—і того ніде притумити і прогудувати.* Г. Барв. 265. 3) Ставить, поставитъ, помѣщать, помѣститъ; пристраивать, пристроить. *Я не знаю, де оцю макітру притумити.* 4) Прижимать, прижать. *Кобза первий кинувся до неї і, притумивши до грудей, чуло промовив.* Стор. МІр 58. 5) Прилагать, приложить, примѣнить къ кому. *Притумили до його сю виадку, а воно зовсім до його й не пасує.*

Притулїтися, ляюся, ешся, сов. в.

притулі́тися, лю́ся, лишся, *л.* 1) Прижиматься, прижаться. *Дитинка притулилась до матері.* Харьк. Также о душевномъ состояніи: *Нема в мене родиноньки,—ні до кого притумитися.* Чуб. V. 146. 2) Находить, найти пріють, пріютитися. *Сам зостався серед хати, не знав куди притумитися.* Левиц. Пов. 55. *Аж ось дав мені Бог притумитися до 'дної вдови убогої.* Г. Барв. 368. *Де сирота безрідний притумитися? Де захисток собі знайде?* 3) Прислоняться, прислонитися; приставать, пристать. *Притумлюся плечима й до руби.* Чуб. V. 406. *Так уже воно притумляється, як горбатий до стіни.* Ном. № 13079.

Притуманити. См. Притуманювати.

Притуманювати, нює, сов. в. притуманити, нить, *л.* безл. Затуманивать, затуманить, покрыть туманомъ. *Ой звечора дрібний дощ ішов, а к півночі притуманило.* Грин. III. 164.

Притупати, паю, еш, *л.* 1) Прийти. *Прийшло, притупало: позичте нам...* Ном. стр. 298, № 258. 2) Утомить, ходя. *Одпочинь же, пане, трохи: ти уже притупав ноги,—тупав другий нехай.* Котл. Од. 492.

Притупіти, плію, піш, *л.* Притупить. *До обіда покосили, гострі коси притупили.* Мет. 314.

Притупувати, пую, еш, *л.* Притопывать. *Узявшись у боки, почала примовлять та притупувать.* Стор. МПр. 158.

Притупцюбувати, вую, еш, *л.* Притопывать.

Притур, ра, *м.* Насѣк. *Egusa euphrobiae.* Вх. IIч. II. 26.

Притухати, хію, еш, сов. в. притух(ну)ти, хну, неш, *л.* = Пригасати, пригаснути. Левиц. I. 74.

Притхля, лі, ж. Затхлость. *Одiana вода притхлею.*

Притхнітися, нўся, нѣшся, *л.* Завоняться. Рудч. Ск. I. 185. *Притхлась вода.* Черк. у. *Руба притхлась.*

Притьма, нар. = Притьмом. *Притьма забив чопя в бочку.* Борз. у. *Мак притьма червоний.* Борз. у. *Щось притьма убігло в єни.* Стор. МПр. 58.

Притьмб, ма, *с.* Клеймо на ухѣ овцы: прямая горизонтальная черта. Мнж. 191.

Притьмб, нар. 1) Безотлагательно, какъ можно скорѣе. *Притьмом треба грошей.* Кв. *Щоб притьмом було зроблено.* Черк. у. *Злякалась миша та притьмом поміж травою, лопушком з переполоху по-*

чухрала. Гліб. 2) Очень, сильно, настойчиво. *А їсти притьмом хочеться.* Котл. МЧ. 458. *Ледві ноги волочить, ніт із неї так і тече, притьмом просить музику: „Та годі бо, дядьку!“* Кв. *Тепер ти бачиш сам, що мокрим він рядном напався на тебе і знай верзе притьмом, що...* Г.-Арт. (О. 1861. III. 83). 3) Совершенно, окончательно, рѣшительно, какъ разъ, непременно. *Хоч притьмом винен,—каже: ні!* *Притьмом лежить, каже—стойть.* НВолын. у. *Притьмом прибрав у свої руки.* Стор. МПр. 146. *Притьмом у сій порі прийшов, ні, каже, опізнився.* НВолын. у. *Чи гавкав Рябко, чи мовчки нічку спить, все випада таки Рябка притьмом побить.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 85). *Коли люде косять, заробляють,—йому притьмом у шинок треба йти.* Г. Барв. 286. 4) Окончательно, рѣшительно; навѣрное. *Нехай скаже притьмом.* НВолын. у. *А тут я притьмом знаю, що не він тут був.* Уман. у.

Притьбпати, ся, паю, ся, еш, ся, *л.* Притащиться, притащиться по грязи. *Притьбпалась за ним аж сюди.* О. 1861. XI. Кух. 30.

Притюжина, ни, ж. = Притужина. Міусск. окр.

Притюжити, жу, жиш, *л.* 1) Укрѣпить соломенную крышу притюжинами. Міусск. окр.

Притюкнути, ну, неш, *л.* Крикнуть въ догонку, въ добавленіе: тю.

Притюпати, ся, паю, ся, еш, ся, *л.* = Притупати. *Притюпали нішки.* Морд. Пл. 173.

Притят, гу, *м.* Часть ловушки для звѣрей. См. Поколовда. Шух. I. 236, 237.

Притягати, гію, еш, сов. в. притягть, гнў, неш, *л.* 1) Притягивать, притянуть. *Земля притягає до себе усе, як магїт.* Ком. I. 56. 2) Притаскивать, притащить. *І знов собака притяг кістку в хату.* Харьк. *Я й сама (дров) притягну.* Рудч. Ск. II. 51. 3) Притягивать, притянуть, привязыває. *Узяв, обмотав його, притяг добре до воза.* Рудч. Ск. I. 17. 4) Только сов. в. Прийти, притащиться. *Притяг Остап у найок.* Рудч. Ск. I. 63.

Притягатися, гіюся, ешся, сов. в. притягтїся, гнўся, нешся, *л.* 1) Притягиваться, притянуться, быть притягиваемымъ, притаскиваемымъ. 2) Только сов. в. Притащиться, прийти.

Притяжа, звї, ж. Жердь, привязыва-

ощаяся сзади стельваги для пристяжныхъ лошадей. Могил. у.

Притяти. См. Притинати.

Приулок, лка и лку, м. Переулокъ. Сів собі на яким там приулку. Федьк.

Приумітисся, міюся, ешся, и. Сообразть, вайтись. Добре хоть ти приумівся сказати.

Приханья, ня, с. Фырканіе. К. (Желех).

Прихапцем, прихапці, нар. 1) Урывкамн. Я прихапцем нарубав білши дров, ніж він за день. НВолын. у. 2) На скорую руку. Прихапці взяв хліба шматок на дорогу.

Прихати, хаю, еш, и. = **Пирхати,** переносно: кашлять. Учора спотіла, аж ніт із лоба капотів, роздіглась зразу, да от сьогодні й прихає.

Прихаток, тку, м. Небольшая пристройка жылая при хатѣ. Инколи коло хати ставляють ще другу невеличку хатку—прихаток. МУЕ. I. 8. (Черниг.).

Прихахулити, лю, лиш, и = **Причепурити.** Да ми в чоботи (сваху) да обумо, таки сваху да прихахулимо. Грин. III. 431.

Прихахулитисся, люся, лишся, и. = **Причепуритисся.** Ну й прихахулилась! Нѣжн. у. Заким прихахулишся, то бояре й мед поп'ють. Ном. № 10962.

Прихваліти. См. Прихвалювати.

Прихвальба, би, ж. Похвала. Левиц. I. 476.

Прихвальновати, люю, еш, сов. в. прихваліти, лю́, лиш, и. Похваливать, похвалить, прихваливать, прихвалить. Зміев. у. „Як питатимуть (на ярмарку), чи добрий, так ти прихвали та ще й забожись“. Коли так, вивів, дайвай прихвальновати та божитись,—люде і купили зараз. Мвж. 146.

Прихватіти, ся. См. Прихватувати, ся.

Прихватком, нар. Урывками. На дворі—прихватком тіпає плоскнѣ. Мир. ХРВ. 125.

Прихвачувати, чую, еш, сов. в. прихватіти, чу́, тиш, и. Прихватывать, прихватить.

Прихвачуватисся, чуюся, ешся, сов. в. прихватітисся, чу́ся, тишся, и. Поспѣшно браться, взятися. Прихватюсь мерщій до тіста, пироги побіаю. Мкр. Н. 15.

Прихїжкуватий, а, е = **Пригжкуватий?** Хоч би де знеслась ишла прихїжкувата курка,—він те яєчко знайде й принесе.

Прихиліти, ся. См. Прихиляти, ся.

Прихїлище, ща, с. Убѣжище, пристанище. Чуб. V. 1059. КС. 1882. X. 188. А як поставимо хату, то все таки буде хоч аби яке прихилище. Лебед. у. А прихилища в степу ніде не знайдеш, окрім воза. О. 1862. VI. 57.

Прихїлля, ля, с. 1) = **Прихилище.** Нема мені прихїлля. НВолын. у. Біда сироті без тихого прихїлля. Г. Барв. 367. 2) Расположеніе. Чуб. III. 153.

Прихїльний, а, е. Расположенный, склонный, благосклонный. Ти ще одна до мене прихїльна зосталась. Мир. Нов. II. 114. Вони були прихїльні до церковної служби. К. Гр. Кв. VIII.

Прихїльний, ва, м. 1) Человѣкъ, расположенный къ кому. 2) Сторонникъ, поборникъ. Прихїльники грецької і латинської церкви. К. Кр. 14.

Прихїльність, ности, ж. Расположеніе, склонность. Прихїльність до своєї віри. Сгор. МПр. 80.

Прихїльно, нар. Благосклонно.

Прихиляти, ляю, еш, сов. в. прихиліти, лю́, лиш, и. 1) Наклонять, наклонить къ чему, склонить, преклонять, преклонить. Вітрець шелесне та прихилить мені у віконце пахучий бузок. МВ. (О. 1862. III. 42) Не має де голови прихилить. Єв. Л IX. 58. Й ніде бідній було жити, голоньки на старість прихилить. Гліб і нѣба їм прихилів би. Готовъ все для янкъ сдѣлать. Св Л. 18. Рад би я небо прихилити, та не хилитьсся. МВ. (О. 1862. III. 47). 2) Притворяють, притворить. Прихили двері. 3) Склонять, склонить, расположить къ кому. Прихилиймо його до нас.

Прихилятисся, люся, лишся, и. 1) Наклоняться, наклониться, склониться, преклоняться. Ой дуб до калини прихиляється. Нп. Ой есть у саду криниченька нова.... прихилюся та й нап'юся. Чуб. V. 193.—до кого. Найти у кого расположеніе, любовь, пріють, пріютитисся. До кого ж я, молодая, до кого ж я прихилюсь? Мет. 106. Прихилюся я до тебе, сину, на старість, а ти доглянеш стару недужу матір. Левиц. I. 58. 2) Чувствовать, почувствовать къ кому расположеніе, склонность. Княгинна хутко до його прихилилась. Стор. МПр. 70. Поки світу соня, не прихиляється братами люде до погоня. К. Уп. 68. 3)—до чо́го. Склоняться, склониться къ чему, дѣлаться, сдѣлаться сторонникомъ вакого—

либо д'бла. Князь Василь... прихилиється до нашої козацької справи. К. ЦН. 224.

Прихистити, хвищ, стіш, *гл.* Спрятать, дать пріютъ, мѣсто. Понаклала на вози садовину: груші та сливи, щоб везти на ярмарок, а решту, що не влізла в вози, треба прихистити у коморі або в хижці до завтрього до ранку. Рк. Левиц.

Прихитрувати, рую, еш, *гл.* Ухитряться. Ти так прихитруй і украдь те лоша. Грин. I. 163.

Прихід, хбду, *м.* 1) Приходъ, прывітє. Левип. Пов. 41. Чуб. IV. 71. Г. Барв. 595. 2) Вхбду. З приходу в селі твань страховенна. Радом. у. Нора з приходу узенька. Драг. 81. Ой ходила та Маруся зо вгороду та садила сад-виноград з приходу. Мил. Св. 34. На приході. При вхбду. Його хата у містечку на приході. НВолын. у. Янкелева хата на місті зараз на приході. НВолын. у.

Прихідець, дця, *м.*—Прихідько. Ой роде, роде багатий, та давай же товар рогатий, а ви, братіки,—коників, а ви, сестриці, якиці, а ви, прихідці,—по копійці. Грин. III. 495.

Прихідцями, нар. Уривками

Прихідько, ка, *м.* Пришлецъ. Що же се таке, що все платимо ми та ми, а приходьки як? Хиба вони дурно житимуть на нашій землі. Кобел. у.

Прихліськувати, бую, еш, *гл.* Прихлебывать. Ість паляницю, а чаєм прихліськує. Змієв. у

Прихлюпати. См. Прихлюпувати.

Прихлюпнути, ну, неш, *гл.* Одн. в. отъ прихлюпувати А дров нарубав гнелих, то вони підсохнуть трохи, та й займуться; а він возьме та й прихлюпне, та й прихлюпне водою, щоб не так горіли. Рудч. Ск. I. 124.

Прихлюпувати, пуо, еш, *сов. в.* прихлюпати, паю, еш, *гл.* Заливать, залить водою. Вона прихлюпує тепер огонь водою.

Прихмарно, нар. Довольно пасмурно. Тоді було прихмарно. Новомоск. у.

Прихмелітися, люся, леша, *гл.* Опалиться, прижечься (о хлѣбѣ на корню). Барзо прихмелився ярец. Вх. Лем. 457.

Прихнути, ну, неш, *гл.*—Пирхнути 1. Чуб. II. 303.

Приховати, ся. См. Приховувати, ся.

Приховувати, вую, еш, *сов. в.* приховати, ваю, еш, *гл.* Припрятывать, припрятать. К. Іов. 86.

Приховуватися, вуюся, ешся, *сов. в.*

приховатися, ваюся, ешся, *гл.* Запрятываться, запрятаться. Вона плакала ірко, де небудь приховавшися. МВ. III. 111.

Приходень, дня, приходець, дця, *м.*—Прихідько.

Приходити, джу, диш, *сов. в.* прийті, йдү, йдеш, *гл.* 1) Приходить, прійти. Коли не приходить до його лисичка та питає. Рудч. Ск. I. 23. Пришов до його отаман його, бере за рученьку, жалує його. Нп. Як лихоліття було, то пришов жу-жоземиць, татарин і ото вже на Вишгород б'є, а далі вже й під Київ підступає. ЗОЮР. I. 3. Пришла звістка до милої, що милого вбито. Мет. 103. 2) Наступать, наступити, прійти. Ой як прийде ні теменька,—я не можу спати. Чуб. V. 61. Що як прийде суботонька,—я змиюся й росчешуся. Нп. Прийшли літа, минулися,—я їх не лічила. Чуб. V. 360. Пришло на рано, прийшло на вечір. Настало утро, насталь вечерь. Гн. I. 172. 3)—до пам'яті. Приходить, прійти въ сознание. До смерті своєї до пам'яті не приходив. Драг. 80. 4)—на свій хлѣб. О дѣтяхъ малыхъ: начинать питаться не молокомъ матери, а иною пищею. ЕЗ. V. 123.

Приходитися, диться, *сов. в.* прийтіся, деться, *гл.* безг. 1) Приходитися, прійтись. Десь прийдеться тут пропасти. Рудч. Ск. II. 19. Не приходиться москитя дядьком звати. Ном. № 850. 2) Случаться, случитися, прійтись. Не приходилось бачити. 3) Доставатися, достатися. Г. Барв. 453. У кого мало життя, нехай не розсїває, бо воно і так ірко приходиться. Рудч. Ск. II. 127. 4) До чого приходиться. Къ чему идти. Він знав, до чого се приходиться, здрімнув увесь. Кв. I. 99.

Приходящий, щого, *м.* Захожий, гость. Скнарість така! І звичаю сього нема, щоб на столі хлѣб був на приходящого. Г. Барв. 93.

Прихожати, жаю, еш, **прихождати**, ждäю, еш, *гл.*—Приходити. То козачка-неборачка до його прихожає. Чуб. V. 934. То до їх дівка-бранка Маруся, попісна бо-гуславка, прихождає. АД. I. 230.

Прихолдний, а, е. Холодноватый. Вх. Лем. 457.

Прихопити. См. Прихоплювати.

Прихоплювати, люю, еш, *сов. в.* прихопити, плю, пиш, *гл.* Прихватывать, прихватить.

Прихорний, а, е. Нарядный. Городнич. у.

Прицаба́нати, ню, ниш, *гл.*—**Прицу-
вити**. Вх. Лем. 457.

Прицабу́нити, ню, нѣш, *гл.* Схватить.
Вх. Лем. 457.

Приці́литися. См. **Прицілятися**.

Приціля́тися, ляюся, ешся, сов. в. при-
ці́литися, люся, лишся, *гл.* Приці́ляться,
приці́лється.

Приціні́тися. См. **Прицінятися**.

Приціня́тися, нѣюся, ешся, сов. в.
приціні́тися, нюся, нишся, *гл.* Приці́-
няться, приці́ниться. О. 1861. VI. 74.
*Той купує, той торгує, той божиться,
той приціняється.* Кв.

Прицмо́кнути. См. **Прицмокувати**.

Прицмо́кувати, кую, еш, сов. в. приц-
мо́кнути, ну, неш, *гл.* Прицмокивать, при-
цмокнути *Ото смачна!*—*промовив Масюк,
випивши чарку і прицмокуючи.* Левниц.
Нов. 199.

Прицу́пити, плю, пиш, *гл.* 1) При-
тянуть. *Прицупи мені рубель, щоб віз осів.*
2) Притащить. *Звелів прицупити винувати-
ців у розправу.*

Прицу́пуватий, а, е. Глуповатий.
Глянься на Бога, прицупуватий! О. 1861.
XI. Кух. 25. *Прицупувата надлюка!*
(брань). Константиногр. у.

Прицькува́ти, кую, еш, *гл.* Натравить
собаками.

Приця́пати, паю, еш, *гл.* Примочить,
побрязгать. Вх. Лем. 457.

Прича́віти, влю, виш, *гл.* Придавить,
прижать. *Причавив пальця.* НВолын. у.
Причавив мене до стіни. НВолын. у.

Прича́діти, дію, еш, *гл.* Немного уго-
рѣть. *Голова болить, мабуть тали я трохи
причаділа.* Пирят. у.

Прича́їтися, юся, ішся, *гл.* Пританть-
ся. Желех.

Прича́клува́ти, л'юю, еш, *гл.* Прикол-
довать.

Прича́л, лу, *м.* 1) Причалъ, веревка,
забрасываемая для остановки судна у бе-
рега; столбъ, къ которому привязываютъ
судно. 2) Отдыхъ, привалъ. *Вже косарі
причал роблять.* 3) Пристанище, убѣжище.
Усякому краще, як в причал який у його.
Павлогр. у.

Причалáпати, паю, еш, *гл.* Приплес-
тись.

Причалити, ся. См. **Причалювати, ся.**

Причалюва́ти, л'юю, еш, сов. в. при-
ча́лити, лю, лиш, *гл.* 1) Причаливать,
причалить, пристать къ берегу. Ев. Мр.
VI. 53. *Який вас враг сюди направив і хто*

до берега причалив? Котл. Ев. I. 16. *До
свогò бєрега причáлив навіни.* Умеръ. Ком.
Пр. № 1106. 2) Подѣзжать, подѣзжать.
Причалили хури до комори, випряли вєлєв.
О. 1862. VIII. 22. 3)—**прибиватися, приби-
тися.** *Причалив до старого знайомаго, щоб
і Антося тут поставити, і самому пере-
бути.* Св. Л. 216. 4) Присоединяться, при-
соединиться, пристать. *А до його прича-
лило ще чоловік десять.*

Прича́люва́тися, л'ююся, ешся, сов. в.
прича́литися, люся, лишся, *гл.* 1) При-
чаливать, пристаать, пристать. *Причалився
човек до берега.* Харьк. г. 2) присоеди-
няться, присоединиться, пристаать, приє-
тяться. *Як би дома, то причалилась би до
людей, а тут усе чужі.* Павлогр. у. *Візь
причалився на шпилечку.* Кролевец. у.

Причалáються, ляюся, ешся, *гл.*—**При-
чалюва́тися.** *Ці шалопути не причала-
ються до нас, шураються людей.* Павлогр. у.

Причандáл, лу, *м.* Чаше мп. причан-
дáли. Принадлежности. Левниц. Нов. 139.
Гаманецъ з причандалом. О. 1862. I. 16.
Люлька з усіма причандалами.

Прича́пати, паю, еш, *гл.* Приплестись.
Причাপали старі баби, охотчи. МВ. (О.
1862. I. 81).

Причапрáчтити, чу, чѣш, *гл.* Привести
въ порядокъ. *Шужа напала дитину, то я
її причапрáчила—обстригла та приборала.*
Змієв. у.

Причарóвувати, вую, еш, сов. в. при-
чарува́ти, р'юю, еш, *гл.* Привороживать.
приворожить, приколдовать. *Дівчинонька ко-
заченька ти й причарувала.* Мет. 12.

Прича́стний, а, е. Относящийся къ
причащенію, къ причастію. **Прича́стна мо-
литва.** Молитва предъ причащеніємъ.
Харьк. у.

Прича́стник, ка, *м.* 1) Тотъ, кто при-
чащається. *Багато причастників сьогодні
було.* Харьк. 2) Тотъ, кто причащаєть.
*Господь зсилає до тебе причастника свого,
в котрою запричастилися.* Гн. II. 142.

Прича́стя, тя, *с.* Причастіе. **Укра́сти
прича́стя.** Не быть въ день причащения въ
церкви на вечернѣ. Ном. № 139.

Причаща́ти, щаю, еш, *гл.* Причащать.
Занедужала небога,—ужє їй причащали.
Шевч. 115.

Причаща́тися, щаюся ешся, *гл.* При-
чащаться.

Причвалáти, л'юю, еш, *гл.* Прибрести.
*Еней по берегу погнався.. аж цуль—і в
город причвалав.* Котл. Ев. I. 15.

Причѣпа, *пи, об.* Придира, назойливий; привязчивий чело́вѣкъ. Черк. у. *Оце причепилась причепа.* Левиц. I. 417. *Уже і сѣк, і так мостить, щоб одкаснулась причепа.* Грин. I. 293.

Причепѣнда, *ди, об.* = Причепа. *Чою ти в'яжешся, причепендо?* О. 1861. XI. Кух. 23.

Причепіти, *плю́, пиш, гл.* Прицѣпить; надѣть, повѣсити. *До шиї білий камінь причепіте.* Макс.

Причепітися, *плю́ся, пишся, гл.* Прицѣпиться; пристати, привязатися. *Причепився, як реп'ях.* Ном. № 2744. *Вона як причепилась до його: „Скажи таки, чоловіче!“* Рудч. Ск. I. 208.

Причѣпка, *ки, ж.* 1) Прицѣпка, придирка. 2) Подвѣска, брелокъ.

Причѣпливий, *а, е.* Навязчивий, придирчивий. Левиц. Пов. 146

Причѣпний, *а, е* = Причепливий. Левиц. I. 302.

Причѣпу́рїти, *рю́, рїш, гл.* 1) Приодѣть, приварядити. *Царь і взяв його,—одяли, причепурили.* Рудч. Ск. II. 13. 2) Приукрастити, убрати. *Так гарненько причепурила хату.*

Причѣпу́рїтися, *рю́ся, рїшся, гл.* Приодѣтись, приварядитись, приубратись. *Умилася, причепурилась... хотъ би до дудки на танець.* Котл. Ев. I. 12.

Причѣсати, *ся, См.* Причїсувати, *ся.*

Причѣт, *та и ту, м.* 1) Причѣть. *Причѣт в підрясниках ходить, то панотїї мусять ходити в рясі.* Св. Л. 10. 2) Свита, лица, сопровождающія кого. *Увесь весільний причѣт молодого рушає до молодої, співаючи.* О. 1862. IV. 30. 3) Причѣт, *ту.* Причастіє къ дѣлу, участіє въ дѣлѣ. *Став він мені признаватись про ті смушки, що покрадено у жида, а я ї питаю: „Хиба ї ти в тім причѣті?“—А він і каже: „Нас три було“.* Новомоск. у.

Причѣтѣн, *тна, не, причѣтний, а, е.* Причастенъ, причастный. *Як би я до того причѣтен, ну так.* Черк. у. *Не причѣтна я зовсім до неї.* Я совсѣмъ не имѣю съ ней дѣла Константиногр. у.

Причѣтник, *ка, м.* Участникъ, причастный къ чому чело́вѣкъ. *І ти причѣтник у те діло?* Константиногр. у.

Причїна, *ни, ж.* 1) Причина. *Було б чути се, що земля ходить.—З якої причїни? Земля не віз.* Ком. I. 24. *Хто був причїною розстання мого, щоб мій весь смуток упав на нього.* Чуб. V. 358. Я ж

не причїною, що болить,—не виновать же я, что болить. Змієв. у. 2) Вина. *Не можу я, пане, на інших казати, бо моя причина,—буде Бог карати.* Чуб. V. 344. 3) Несчастіє, бѣда. *Сталась йому причїна: сіль голову розбила.* Рудч. Чп. 168. *Плаче, плаче сиротина по моїй причїні.* Мет. 463. *Я з того не винен, що така причина впала.* КС. 1883. III. 671. 4) Падучая болѣзнь. *Причина його б'є.* *Щоб тебе причина кинула. Її ї не сватають, бо на їй причина буває.* Черниг. у. 5) Помѣшательство, порча. *Ото ж моя дівчинонька, що сонна блудила: отаку то їй причїну ворожка зробила.* Шевч. 30. Ум. Причїнка. Мет. 191. Причїнонька. Чуб. V. 584.

Причїнець, *ндя, м.* Зачипщикъ, виновникъ. Закр.

Причїніти, *ся, См.* Причиняти, *ся.*

Причїнка, *ки, ж.* Ум. отъ причина.

Причїнний, *а, е.* Помѣшанный, порченый. *Упирі бувають двоякі: родимі і причїнні.* ЕЗ. V. 216.

Причїнок, *нку, м.* Причина. *Косинський... зробивсь причїнком зла.* К. Дз. 88.

Причїнонька, *ки, ж.* Ум. отъ причина.

Причїніти, *нїю, єш, сов. в.* причїніти, *нїю, нїш, гл.* 1) Притворять, притворить. *Скриплять мої ворїтечка, ніхто не причїнить.* Мет. 62. 2) Прибавлять, прибавить. Грин. III. 524 *Я нічого не причїняю, кажу то, що він казав.* Каменец. у. *Причїнив собі роботи.* Чуб. V. 215. *Причїни вам, Боже, віку.* Фр. Пр 85.

Причїнітися, *нїюся, єшся, сов. в.* причїнітись, *нїюся, нїшся, гл.* 1) Притворяться, притвориться (о дверяхъ, крышкѣ и пр.). 2) Прибавляться, прибавиться. *А диви но, кїлько причїнилося села Каменец. у.* 3)—до чо́го. Содѣйствовать, способствовать, поспособствовать чому, участвовать въ чемъ. Чуб. VI. 99.

Причївок, *вка, м.* = Причілок 1. Шух. I. 92. *Коло тої, каже, школи зробили причївки... А на тотиx причївочках зробили ожина.* Гол. I. 56. Ум. Причївок.

Причїлковий, *а, е.* Относящійся къ причїлку. ХС. III. 56. *Одчинила причїлкове вікно.* Левиц. Пов. 213. *Молодий сїдає на причїлковій лаві.* Грин. III. 541.

Причілок, *лка, м.* 1) Боковая стѣна дома; бокъ крыши дома, фронтонъ. Рудч. Ск. I. 117. 2) Боковая стѣнка сундука. Сумск. у. Вас. 150.

Причільний, а, е=Причїлковий. *Чи чула ж ти, ненько, як я в тебе була, під причільним віконечком як юлубка чула.* Чуб. V. 743.

Причїльнє, ка, м. Часть очїпка (охватывающая лобь?). КС. 1893. XII. 449.

Причїпка, ки, ж. Придирка.

Причїпок, пжу, м. Что-либо прицїпленое, придїланное къ другому, большему. *Посїдали пани у той повїз. Мене причїпили позаду на якомусь високому причїтку.* (МВ. О 1862. III. 51).

Причїрть, вь выраж.: у причїрть. Равно съ краями. *Наливай у причїрть.* Лебед. у. См. Упрїчерть.

Причїсувати, сую, еш, сов. в. причесати, чешу́, шеш, гл. Причесывать, причесать. *Да прїйди додому, головку причешеш.* Чуб. V. 678.

Причїсуватися, суюся, ешся, сов. в. причесатися, шўся, шешся, гл. Причесываться, причесаться. *Довго чекурився, вбїрався та причїсувався.* Левец. Пов. 295.

Причїком, Вь выраж.: не причїном сказати. Не говоря дурного слова. Подольск. г.

Причїмелїти, лю́, лїш, гл. Ошеломить, озадачить. *Братїкові аж ложка з рук упала, а я стою мов причїмелений.* Федьк.

Причїорнїти, нїю, еш, гл. Слегка почернїть. *Ячмінь у покосах дощ намочив, та й причїорнїв; то завше, як причїорнїе, то й хлїб не бїлий.* Каменец. у.

Причїта, ти, ж. Исторїя, происшествїе. *Одному чоловікові була з лїсовиком така причїта.* Г. Барв. 336. *Була, бач, менї на віку причїта.* Левец. I. 122.

Причїтовий, а, е. Причиной котораго было какое-либо происшествїе, случай. См. Причїта. *Чи ти, (пропаснице), погадана, чи ти наслана, чи ти наспана, чи ти наїдена, чи напита, чи ти мїсцїова, чи ти причїтова, чи ти прїзїрна?...* Чуб. I. 119.

Причїуватися, вўюся, ешся, сов. в. причўтїся, чўюся, ешся, гл. 1) Слышаться, слышатся, казаться, что слышать. *Се вже тобі слїпому так причїчується.* Драг. 166. *Наче тихий юмїн розходився в щущинї і дзвони причїчувались.* Св. Л. 211. 2) Прислушиваться, прислушаться. *Причїчується Оксана—усї добре сплять.* Кв. Ухо причїчувалось. Щог. В. 107.

Пришанувати, нўю, еш, гл. Угостить, принять гостей. *І до людей було нїде, і сама пришанує.* О. 1861. X. 38.

Прїшви, шов, ж. мн. Вь сапогахъ: голвки. Ном. № 3087. Гол. Од. 15.

Пришелїпкуватий, пришелїпуватий, а, е, Пришибленный, придуроватий. Чуб. II. 623. Левец. I. 323. *Славна дївка на натуру,—пришелїпкувата.* Мил. 105.

Пришенець, нця, м. Пришелець. *Не хотїлось би менї, мати, в чужїй сторонї пробувати: будуть мене, мати, пришеньцем називати.* Лукаш. 59.

Пришерхати, хўю, еш, сов. в. пришерхнути, ну, неш, гл. 1) Покрываются, покрыться сверху корой, тонкимъ слоємъ льда. *Морозець маленький був,—на дворї трохи пришерхло.* Лохв. у. 2) О кожѣ челоўка: дѣлаться, сдѣлаться шершавой.

Прїшиб, бу, м. 1) Пристанїще, уютное, защищенное мѣсто. *Пїдеши на заробїтки та й зоренько: нема тобі нїде прїшибу.* Рк. Левец. 2) Мѣсто на берегу, гдѣ можно пристать лодкѣ. *Берег високий,—не знайду прїшибу для човна.* Рк. Левец.

Пришивати, вўю, еш, сов. в. пришїти, шїю, еш, гл. Пришивать, пришить. *Менї, дївку, та прїшиють квітку.* Мет. 15.

Пришїватися, вўюся, ешся, сов. в. пришїтися, шїюся, ешся, гл. Пришиваться, пришїться, быть пришїтымъ.

Прїшивка, ки, ж. Каждый изъ кусковъ сѣти, изъ которыхъ она спита Браун. 9.

Прїшивнїй, а, е. Любящїй шить. *Там така прїшивна, що від шиток не одірвеш.* Г. Барв. 215.

Прїшїй-хвїст, хвоста́, об. Прихвостень.

Прїшїти, ся. См. Пришивати, ся.

Пришкандїбати, бўю, еш, гл. Прїйти, хромая. *Насилу оце пришкандїбав до вас,—слизько дуже йти.* Харьк.

Пришкварїти. См. Пришкварювати.

Пришкварювати, рюю, еш, сов. в. пришкварїти, рю, рїш, гл. Прижаривать, жарить, припечь. Стор. Мїр. 103.

Пришкїятати, таю, еш, гл. = Пришкандїбати. Вх. Уг. 276.

Прїшлий, а, е. Будущїй. О. 1861. XI. Св. 36, 60. *Дай нам, Боже, добре проживати цей рїк і на прїшлий в добрїм щастї панувати.* Чуб. III. 28. *Прїшле життя.* О. 1862. IV. 104.

Прїшлисть, лости, ж. Будущее, будущность. МВ. III. 126.

Прїшнїкї, мн. Выпряденные изъ одной нужелї нитки вмѣстѣ съ веретенами, на которыхъ онѣ намотаны. Шух. I. 149.

Прїшовка, ки, ж. = Пришивка. Вас. 187.

Пришоломити, млю́, мїш, гл. Ошело-

мить. *Як ударив кобилу, та й пришоломив.* НВолын. у.

Пришоло́пкуватий, пришоло́бкуватий, а, е = Пришелелепкуватий.

Пришпи́лити. См. Пришпилювати.

При́шпилька, ки, ж. Булавка. Константиногр. у.

Пришпи́лювати, люю, еш, сов. в. пришпи́лити, ле́, лиш, м. Прикальвать, приколоть. *Я прищиплю стьожку.* Шевч. 315. Пришпи́лити квітку. Дать насмѣшливое прозваше, состричь на чей счеть.

При́шта, тя, ж. = Причта. Драг. 237. *Була й нам пришта.* Грин. I. 89.

Приштапува́ти, пую, еш, м. Пристегать.

Приштри́ка, ки, ж. То. чѣмъ приштри́нують. Шуточное слово въ сказкѣ: *Взяв рожен і приштрикнув її у потилицю до землі. Вони тоді й просяться: „Прости мене, свята приштрико!“* Грин. II. 163.

Приштри́кнѹти. См. Приштрикувати.

Приштри́кувати, кую, еш, сов. в. приштри́кнѹти, нѹ, нѣш, м. Прикальвать, приколоть, пригвоздить. *Приштрикнув до землі як жабу.* Полт. *Взяв рожен і приштрикнув її у потилицю до землі.* Грин. II. 163.

Пришту́кува́ти, кую, еш, м. Придѣлать, приладить.

Прищ, ща́, м. 1) Прищѣ. Левец. I. 7. 2) Родъ печенья. Сим. 231. *Прищі прищити.* Сим. 235. Ум. Прищик.

Прищаві́ти, влю́, віш, м. = Причавити. *Днищем прищавила.* Г. Барв. 520.

Прищаві́ти, плю, пиш, м. Прищемить. Угор.

Прищобнѹ́ти, нѹ, нѣш, м. Застегнуть. *Прищобни гаплик.*

Прищѣ́па, пи, ж. Привитый черенокъ. Ум. Прищѣ́понька, прищѣ́почка.

Прищѣ́пати́ся, паю́ся, еше́ся, м. = Прищеплюватися. О. 1862. I. 59.

Прищѣ́пати́ти, ся. См. Прищеплювати, ся.

Прищѣ́плювання, ня, с. Прививка.

Прищѣ́плювати, люю, еш, сов. в. прищѣ́пати́ти, плю́, пиш, м. Прививать, привить. Чуб. II. 186. *Прищепив яблуню. Щепій прищепив вісну.* Католицькі пані з нашими перевертнями усилувались унію на Вкраїні прищепити. К. ЧР. 10.

Прищѣ́плюва́тися, люю́ся, еше́ся, сов. в. прищѣ́пати́тися, плю́ся, пишся, м. Прививаться, привиться.

Прищиба́ти, баю, еш, м. Сгонять. По-

нід *бескід зелененький вісви прищипаю.* Гол. IV. 489.

При́щик, ка, м. Ум. отъ прищ.

Прищикнѹ́ти, нѹ, нѣш, м. Прищемить. *Не стромляй пальців між двері, бѣ прищикнуть.* Ном. № 5892.

Прищикувáтий, а, е = Прищуватий.

Прищита́ти. См. Прищитувати.

При́щити, щить, м. 1) безл. Покрывать прыщами. *Наїлася меду, а тепер і прищить вид.* 2) Прищі́ прищити. См. Прищ 2. Сим. 205.

При́щитися, щуся, щися, м. 1) Покрывается прыщами. *Не поштрикала коржів, а вони й поприщились.* Харьк. 2) Харахориться. *Та якого гаспида прищися?* Ном. № 3543.

Прищита́тувати, тую, еш, сов. в. прищита́ти, таю́, еш, м. Присчитывать, присчитать. *На сто рублів повіряє, а на двісті прищитає.* Чуб. V. 1034.

Прищувáтий, а, е. Прыщеватый. Мил. М. 99. *Сало прищувате.* Грин. II. 19.

Прищѹ́лити, ся. См. Прищѹлювати, ся.

Прищѹ́лювати, люю, еш, сов. в. прищѹ́лити, лю́, лиш, м. 1) Прижимать, прижать (объ ушахъ). *Кінь вуха прищумив.* 2) Прищуривать, прищурить. *Прищумив очі.*

Прищѹ́люва́тися, люю́ся, еше́ся, сов. в. прищѹ́литися, лю́ся, лишся, м. 1) Прищуриваться, прищуриться. *Прищумивсь у куточку.* 2) Прищуриваться, прищуриться. *А я до його ще й більш прищумлюся.* Г. Барв. 358. *Як чоловіку прищумиться, прищумиться, прищумиться, цілує, гладить, ласкотить.* Котл. Ен. V. 19.

Прищѹ́рити, ся. См. Прищурювати, ся.

Прищѹ́рювати, рюю, еш, сов. в. прищѹ́рити, рю́, рш, м. = Прищѹлювати, прищѹлити 1. *Кінь прищурив уха.* Рудч. Ск. I. 99.

Прищѹ́рюва́тися, рюю́ся, еше́ся, сов. в. прищѹ́ритися, рю́ся, ршся, м. = Прищѹлюватися, прищѹлитися. *Прищурює собі в куточку.* Мир. ХРВ. 398.

При́язний, а, е. 1) Расположенный, дружелюбный. *Ти був батькові противніший, а до його був батько приязніший.* НВолын. у. 2) Любезный кому. *Юрій слазний, Богові святому приязний.* Драг. 37

При́язність, ности, ж. Привѣтливость, дружелюбіє.

При́язно, нар. 1) Привѣтливо, любезно, приязненно. 2) Искренно. *Стали приязно*

прохати, щоб він їм розказав. О. 1862. VI. 60. Чою маленькому мені тоді так приязно молилось? Шевч. 404. Ум. Приязнененьо. Живемо ми оттакеньки приязненько собі та любо. МВ. I.

Приязнувати, ную, еш, гл. Относиться приязненно, дружественно; дружить.

Приязнь, ні, ж. Приязнь, дружба. Чи в приязні кого зрадив? Чуб. V. 233.

Приялѣчати, приялѣчити, чає и приялѣчувати, чує, гл. безл. Итти, быть къ лицу, прилечествовать Рк. Левец. Тобі чорне убрання не приялеча. Привлук. у.

Приярок, реку, м. Небольшой оврагъ, отрогъ оврага Лохв. у.

Приятель, ля, м. Другъ, приятель. Поки щастя плужить, поти приятель служитъ. Ном. № 2308. Коли ти, сестро, такий мені приятель, то зоставайся собі тут, а я поїду. Рудч. Ск. I. 126.

Приятелька, ки, ж. Приятельница. Почали вчашати якісь приятельки. МВ. I. 27. Є у мене сусіданька, добра приятелька. Чуб. V. 651.

Приятельство, ва, с Дружба. МВ. I. 117.

Приятельський, а, е. Приятельскій, дружескій.

Приятелювати, люю, еш, гл. Приятельствовать, дружить

Прияти, прияю, еш, гл. 1) Благоприятствовать, содѣйствовать. (То) чорт—не рука, що собі не прияє. Ном. №. 9726. См. Спряти. 2) Принять. Вх. Лем. 457. Я тебе маю на ніч прияти. Гн. II. 13.

Приятний, а, е. 1) Благоприятный. Там на горі сонце гріє, там приятний вітер віє. Чуб. V. 1197. Проповідувати рік Господень приятний. Єв. Л. IV. 19. 2) Любезный, милый, привѣтливый. Мил. 215. Прошу вас, мій таточку, низьким поклоном, приятним словом Мил. 185. Ум. Приятненький, приятнєсенький. Яка Маруся чепурнесенька і до людей приятнесенька. Мил. Св. 54.

Приятно, нар. 1) Благоприятно 2) Любезно, мило, привѣтливо. 3) Прилично. Надіть чумарку: до пана йти приятніш. Мнж. 190.

Приятритися, рюся, ршся, гл. Прикинутися (о болѣзни, нарывахъ). Я шкурку на пальці тільки зідрала, а воно приятрилось, нарвало. Харьк. у. Не дуже з таким хворим, а то й тобі ця хвороба приятриться. Волч. у.

Прігра, ри, ж. = Пригра. Пішла на пріру бжоло. Черк. у.

Прізвисько, ка, прізвище, ща, с. 1) Прозвище, прозвание. На їх будуть прізвища прикладать. Мил. 221. 2) Фамилія. Як прозвали його Шрамъ, то й забули реєстрове його прізвище. Ч. ЧР. 13. На прізвисько, прізвище. По фамиліи, по прованію Я зі Львова понівна, на прізвисько Карнівна. Гол. I. 73. Тома, на прізвище Дидим Єв. I. XI. 16.

Прілій, а, е Прѣлій. Харьк. Пріле сіно.

Прілобкий, а, е. Съ больными глазами. Чуб. VII. 577.

Прірва, ви, ж. 1) Мѣсто, гдѣ прована плотина. Вода раз греблю просмоктала... Злякався мірошник та й біжить прітьмом до прірви, щоб гатить. Глѣб. 2) Яма въ рѣкѣ, морѣ. Хоч і в прірву. Ном. № 2078 В морі єсть безодні прірви. Чуб. I. 42.

Пріска, ки, ж. = Пріснище. Вас. 196.

Прісний, а, е. 1) Прѣсний. 2) Въ сказкахъ: чужой, посторонній. Царь... сховався під ліжко. Прилітає змія, ввійшов в палац: „Фе, фе! прісна кість смердить!“ — Та де там тобі, — каже панна, — тут прісна кість узялась? Сюди прісного чоловіка і ворон кости не занесе. Чуб. II. 209.

Пріснище, ща, с. Просянище, пива, съ которой свято просо.

Прісно, нар. Прѣсно. Хоч кисло, хоч прісно—усє вали умісто! Ном. № 5033.

Прісняк, ка, м. Прѣсний хлѣбъ Із прісняки, заким будуть кисляки Ном. № 12289.

Прісняник, ка, м. Прѣсний хлѣбъ. Вх. Уг. 263. См. Прісняк

Прісся, ся, с. = Пріснище. Лохв. у

Прісцѣ, цѣ, с. Ум. отъ просо.

Прісь! меж. Крикъ на кошку брысь!

Пріти, прію, еш, гл. 1) Прѣть Каши пріла, не допріла. Мил. 72. Вітер не віє, сонечко не гріє, тільки сира земля пріє. Мил. 200. 2) Жарить, печь (о солнцѣ). Ховаєся маржина... перед сонцем, що в полудне дуже пріє. Шух. I. 185. 3) Гнить, встлѣвать. Шух. I. 74. Грив. III. 597. Будеш же ти, тіло, в сирій землі пріти, а ти будеш, душе, у огні горіти. Чуб. I. 151. Чи пристаєш, Бондарівно, з нашим паном жити, чи пристаєш, Бондарівно, в сирій землі пріти? Грин. III. 614.

Прітьма, нар. Въ глаза. Як маєш казати по за очі, прітьма кажи. Каменец. у.

Прітьма не можна давати становому гроші, а то ще й... Каменец. у.

Пріч, нар.=Геть. *Ой полетіла сива голубонька та від голубонька пріч.* Грин. III. 362.

Прічка, ки, ж. Невѣста, милая. Желех. *Прощай же ти, стара нене, та й ти, любая прічко!* Гол. I. 6

Прічки, нар.=Пріч. Мил. Св. 54. *Збираюся з паном прічки против теменької нічки.* Гол. I. 71.

Про, пред. О, объ, про. *Не все ж Бог дарує, про що люд міркує.* Ном. №. 71. *Хто про що, а він про Наливайка.* Посл. 2) Для, на. Сим. 227. К ЦН. 279. *Свічки у мене про всяк час.* Харьк *Мабуть Бог так дає про те, щоб менше люде ірішили.* Г. Барв. 423. *Десь у садочку шиє сорочку свойму миленькому про неділочку.* Нп. **Про мене.** *Какъ угодно, какъ хочеш, для меня все равно.* 3) По. *Про мене хоч вовк траву їж.* Посл. *Діду, дай мені пугу, а тебе про мене нехай собаки здіять.* Посл. 4) **Про те.** *Между тѣмъ. І словом він було впоїть тебе, як медом, а про те дивний, якийся дивний з його чоловік був.* МВ. II. 21. 5) **Про що.** *Зачѣмъ, почему. Нащо, про що, коли Господь дорогу загородив і темряву насупив?* К. Іов. 9.

Проба, би, ж. Проба, испытаніє. *Він приймав до свого пурту не всякого, а з проби.* Стор. МПр. 113. **Пробу знімати** *Проводить опытъ, дѣлать пробу. Чи можна було ытягти ту скриню в вікно,—не знаю, бо ми проби не знімали.* Новомоск. у.

Пробабити, блю, биш, гл. *Прожить, занимаюсь акушерствомъ.*

Пробабувати, б'ю, еш, гл.=Пробабити

Пробавити, влю, виш, гл. *Промедлить, употребить время. Цілий ранок на тому пробавить.* МВ. (О. 1862. III. 41).

Пробавитися, влюся, вишся, гл. *Промедлить, промѣшкать.*

Пробазікати, каю, еш, гл. *Проболтать, проговорить.*

Пробайдикувати, к'ю, еш, гл. *Пробаклушничать.*

Пробалакати, каю, еш, гл. *Проговорить, проболтать. Не раз було панночки пробалакають цілу ніч до світа.* Левиц. I. 38.

Пробалакатися, каюся, ешся, гл. *Проговоритися, проболтатися. Він пробалакався гери сам, що труєно того чоловіка.* Верхеднѣпр. (Залюбовск.).

Пробалувати, л'ю, еш, гл. ? *Юж моя миленька за иншого пішла. Ней іде, ней іде, нехай пробалує, ней ю колька возьме, ней ся забанує.* Гол. I. 337.

Пробаладрясити, шу, сиш, гл.=Пробазікати.

Пробант, та, м. *Опытный человекъ.* Вх. Лем. 457.

Пробантний, а, в. *Опытный.* Вх Лем. 457.

Пробатуритися, рюся, рившся, гл.=Прочуматися. Вх. Лем. 457.

Пробация, ції, ж. *Проба, испытаніє.* Славяносерб. у

Пробачати, ч'ю, еш, сов. в. **пробачити**, чу, чиш, гл. *Прощать. простить, извинять, извинить: Пробачте, гості мої не скупость, така спроможность.* Ном. № 12025.

Пробачення, ня, с. *Извиненіє, прощеніє. Почав просити в неї пробачення.* Левиц. Пов. 56.

Пробачити. См. **Пробачати**.

Пробѣкати, каю, еш, гл. 1) *Прозвонить (на колокольнѣ).* 2) *Пробездѣльничать, прогулять известное время.* Лохв. у.

Пробелькотати, ч'ю, чеш, **пробелькотіти**, ч'ю, тиш, гл. *Пробормотать, пролепетать. Еге,—пробелькотіли гайдамаки, низенько вклонившись.* Стор. II 62.

Пробенкетувати, т'ю, еш, гл. *Пропировать.*

Проберегти, режу, жѣш, гл. *Простеречь известное время. Став беріти той сад і проберіт три дні.* Грин. I. 64.

Пробесідувати, дую, еш, гл. *Проговорить, сказать. Кріль пробесідував до Петра: „Што ж ти потребуєш, хлопку?“* Гн. I. 193.

Пробіванка, ки, ж.=Пробуток. *Ей родино, родинонько, та й родичі мої! Прийдіт, прийдіт помотріти пробіванки мої.* Гол. II. 451.

Пробивати, в'ю, еш, сов. в. **пробіти**, б'ю, єш, гл. 1) *Пробивать, пробить. Не бий, бо проб'єш.* Ном. № 3813. *Піп його тоді книжкою як узав битъ—і голову пробив йому.* Рудч. Ск. I. 166. *Головою стіни не проб'єш. Плетью обуха не перешибешъ.* Ном. № 5257. 2) *Протыкать, проткнуть, проколоть. Чоюсь мое серце як ножем пробито.* Чуб. V. 3. *Прострѣливать, прострѣлить. Ой пливе щука з Кременчука да пробитая з лука.* О. 1861. XI. 9. (Нп.).

Пробиватися, в'юся, ешся, сов. в. **пробітися**, б'юся, ешся, гл. 1) *Пробиться,*

протиснуться, выйти наружу. *До Бога не підскочиш, в землю не пробившся.* Ном. № 2033. *З очей не пробилась ні одна сльозина.* Стор. МПр. 23. *Пробилась я на якусь поляну, аж там людей ціла мла.* Г. Барв. 352. 2) Пробивать, пробить, прокалывать, проколоть себѣ какую-либо часть тѣла. *Бугай погнався за собакою та й пробився (на кілок).* Мир. ХРВ. 130.

Пробівач, ча, м. Инструментъ для пробиванья дыръ въ желѣзѣ. Вх. Зн. 56.

Пробій-голова, ви, м. Сорви-голова, буявъ. *Приладь-голови не знайдеш, хиба пробий-голову.* Ном. 4073.

Пробишак, ви, м. Буянь, сорванецъ. *Та коли б же люде путні, а то пробишаки, як і сам.* Кв.

Пробі! сокращ. изъ **Про-Біг**. 1) Ради Бога. *Ой беріте ж воли й мажі і весь мій пожиток, тільки, пробі, не робіте сиротами діток.* К. Досв. 84. 2) Какъ предмете употребляется въ значеніи: ради Бога спасите! караулъ! *Пробі кричати.* Ном. № 2385. *Як зустрів вовка, то кричав і „ратуйте!“ і „пробі!“, та ніхто не чує.* Остер. у. 3) Какъ нарѣчіе: непремѣнно; сильно, крайне. *Пробі oddайте нашому князю куншю, вашу красну дівшю.* Шевч. 289. *От пробі—Великдень! а він зовсім не великий.* Ном. № 430. *Пробі треба.*

Пробігати, гаю, еш, сов. в. **пробігти**, біжу, жіш, и. 1) Пробігать, пробіжать. *День так швидко пробіжить, як часиночка.* Кв. 2) Проізжать, проіхать быстро. *Пан четвернею пробіжить.* МВ. I. 22.

Пробігнути, ну, неш, и.=Пробігти. *Сли тоті юри пробінеш, то я ти дам всьо.* Драг. 284.

Пробідувати, дую, еш, и. Пробідствовать нѣкоторое время.

Пробій, ббю, м. Проходъ, проникновение куда силой. *Нас не пускали в містечко, а ми пробоем поїхали.* НВолын. у. *Ні, бабо, стій, бо я тебе не пуцу!... Та баба пробоем іде.* Чуб. II. 187, 188.

Пробійчик, ка, м. Шило, которымъ пробивають дыры въ грохотѣ. Рк. Левиц.

Пробіліти. См. **Пробілювати**.

Пробілюватий, а, е. Бѣловатий. *Пробілюваті вовки зимою.* Константиногр. у. *У того хлопця на голові волосся було пробілювате, наче зовсім біліе.* Верхнедніпр. у.

Пробілювати, люю, еш, сов. в. **пробіліти**, лю, лиш, и. Чистить, очистить кожу шнафю (у кожевниковъ). Шух. I. 254.

Пробірати, раю, еш, сов. в. **пробрати**, беру, рѣш, и. 1) Вырывать, вырвать (часть растений). *Пробрила коноплі.* 2) — **місто**. Очищать, очистить, освободить, приготовить мѣсто. Мил. 189. *Та пробірайте ж, моя матінко, містечко біля себе, приймайте і приортайте мене до себе!* Мил. 202.

Пробіратися, раюся, ешся, сов. в. **пробратися**, беруся, рѣшся, и. Пробираться, пробраться. *Довго того розказувати, як наша сердешна Оксана з своїм Митриком пробіралась через усі міста до свого села.* Кв.

Пробіснуватися, нуся, ешся, и. **Пробісноваться**.

Пробіщатися, щаяся, ешся, и. Провсѣчивать, блестятъ сквозь что. *Ти, місяцю, світи, світи, ти, конику, біжи, біжи, ти, місяцю, поблищайся, ти, конику, поспішайся.* Чуб. V. 547.

Проблукати, каю, еш, и. Проблукать. *Ложатиме цілісінський день у городі, наче недужий, або проблукав по стену.* МВ. II. 21.

Проблювати, люю, ёш, и. Рвать, блевать нѣкоторое время. *Усю ніч проблював.*

Пробовкнути, ну, неш, и. 1) Околоколѣ: издать отрывистый звукъ. *Дзвін пробовкнув.* 2) Проговорить. К. ЧР. 382. *Вона пробовкнула щось про природу, про втрату бідолашньої дитини.* К. МВ. XI. 145. *А ще ж козак Морозенко словами пробовкнув.* Нп. *Зумилися! всі четверо замовкли, проти мене ні слова не пробовкнутъ.* К. Іов. 71.

Пробовтатися, таюся, ешся, и. Проболтаться (въ водѣ, жидкости) извѣстное время. *Та оце ж усе з тими сорочками бовталась на річці,—аж до обід пробовталась.* Харьк.

Пробовець, йця, м. Пробойникъ. Херс. у.

Проболіти, лю, ліш, и. Проболѣть. *Проболіла рука три дні, а тоді перестала.* Харьк.

Пробоньку! меж. Ум. отъ пробі! *Ой пробоньку! повна хата костюків.* Ном. № 14171.

Пробрати, ся. См. **Пробірати**, ся.

Пробресті, бреду, дѣш, и. Пробрестъ (по водѣ). *Пробрів річкою до середини, а далі вже ні—глибоко.* Харьк.

Пробрехати, шу, шеш, и. 1) Лгать извѣстное время. 2) Лаять извѣстное время. *Усю ніч рябко пробрехав,—мабуть вовка чув.* Харьк.

Пробрехатися. См. **Пробріхуватися**.

Пробріхуватися, хуюся, ешся, сов. в. пробрехатися, шўся, шешся, ил. Провираться, провраться. *Чи дворянин він, чи купець, — про те вже не скажу вам, братиця, щоб иноді не пробрехатися.* Гліб. *Хто бреше, той ся пробреше.* Чуб. I. 236.

Пробрїтися, рїюся, їшся, ил. Провинитися, напроказить.

Пробрязкати, каю, еш, ил. Пробренчать взвѣстное время.

Пробрязчати, чў, чїш, ил. = **Пробрязкати.**

Прїбу, меж. = **Прїбі.** Грин. I. 286. *Ном. № 14171. Нептун дочувсь в скляних будинках, що пробу закричав Еней.* Котл. Ен. *Пробубонїти, нїю, нїш, ил.* Пробормотать. *„Е, як би була!“ — пробубонїв Кобза.* Стор МПр. 84.

Пробувалїй, а, е. Бывалїй, опытный. *Пробувалїй чоловік Стах.* НВолыв. у.

Пробувати, вїю, еш, ил. Быть, находиться, пребывать, жить. *Бо як тяжко на безвідді рибї пробувати, так тяжко на чужинї безрїдному пробувати.* Мет. 349.

Прїбувати, бую, еш, ил. Пробовать, испытывать. *Не треба пробувати Бога.* Гн. I. 83. *Він же тебе цілує, він тебе милує! а він твого дївоцького розуму пробує.* Мет. 41.

Пробўдживувати, джую, еш, сов. в. пробудїти, джў, диш, ил. = **Збудживувати, збудити.** *Перенесу ключї не побрязкуючи, пробуджу милого не доторкуючи.* Мет. 26.

Пробўдживуватися, джуюся, ешся, сов. в. пробудїтися, джўся, дишся, ил. = **Збудживуватися, збудитися.** *Лях тоді добрий, як спить, а пробудиться, то біда.* Ном. № 856.

Пробужати, жїю, еш, ил. = **Пробудживувати.** *Пробужає свого пана.* Чуб. V. 942.

Пробужатися, жїюся, ешся, ил. = **Пробудживуватися.** *Він на зазтра устає, пробужається.* Рудч. Ск. I. 84.

Пробўнок, нку, м. Проба. *Котками закачав рїлля на пробунук.*

Пробунтувати, тїю, еш, ил. Пробунтовать.

Пробўркати, ся. См. **Пробуркувати, ся.**

Пробўркувати, кую, еш, сов. в. пробўркати, каю, еш, ил. Пробуждать, пробудить. *Пробуркав у серці в його знаменисть.* Полт.

Пробўркуватися, куюся, ешся, сов. в. пробўркатися, каюся, ешся, ил. Просыпать и, проснуться, пробуждаться, пробу-

дяться. *Византія пробуркалась, витрїщає очї.* Шевч. 60. *Прокинься, милеє дитятко, пробуркайся і проходись.* Котл. Ен. II. 37.

Пробурлакувати, кїю, еш, ил. Прожить бездомнымъ бобылемъ. *Вїк пробурлакувати.* Ном. № 10686.

Пробурмиструвати, рїю, еш, ил. Пробыть бургомистромъ.

Пробуртїти, чў, тїш, ил. Просверлить, пробуравить. *Ось шрами, а ось-де куля пробуртїла ногу.* Мкр. Н. 27.

Пробурчати, чў, чїш, ил. Проворчать. *Якою там кулика ви видумали, дядьку! — пробурчав.* МВ. I. 105.

Пробўти, бўду, деш, ил. Пробыть. См. **Пробувати.** *Пробув у городї три днї. Через лихї вороженьки нїде пройти дорїженьки, нїде пройти, нї пробути, щоб в дївчини в гостях бути.* Грин. III. 180.

Пробўток, тку, м. Житьє. Колб. I. 98. *Дай, Боже, вїк довгий, пробўток добрий.* Гол. IV. 554. *Я дав йому пустиню на пробўток.* К. Іов. 88.

Провїдїти, джу, диш, ил. 1) Вести, везти. О. 1862. IX. 110. *А куди Бог провїдїть?* Св. Л. 8. — **життїя.** *Вести жизнь. Життїя провїдїть собаче.* Ном. № 2114.

2) Дїлать. *Провїдали ми наше дїло в благодатній тихостї.* К. ХП. 10. 3) Доставлять. *Аж з Рейну і Угорщини бочками провїдали рейнське і усякї напитки.* Стор. МПр. 67. 4) Твердить, настойчиво говорить одно и то-же. *Мудрець же фзику провїдав.* Котл. Ен. III. 53. *Перша каже у небош пристрїтнї уроки; друга плече: їй завїйна всунулася в боки; третя лихо зве уразом і провїдїть зїлля: росторопшу, то хвилївник і друге бездїлля.* Мкр. Н. 4.

Провїдїти на вербї гріші. Розказувать небылицы. — **не знать що.** *Нести вздоръ. Не знать що провїдїть!... То вшадки бабськї!* К. Досв. 79.

Провакувати, кїю, еш, ил. Пропустить, потерять (время). *А бери лиш цїпа ти будемо молотити, а то ї день так провакусмо.* Грин. II. 207.

Провїл, лу, м. = **Провалля.** Вх. Зв. 56.

Проваласїтися, сїюся, ешся, ил. Пропляться, протаскаться. *Копїйчини не приїс, а лїт чотирнадцять проваласався.* Г. Барв. 527.

Провїлина, ви, ж. Яма, гдї провалилась земля, пропасть. *Засипати... провалину.* Левиц. I. 279. *Декотрї позлазили вниз, поховались меж купами камїня, притуплювалися до провалин.* Левиц. I. 90.

Земля завалилась... спустили в ту провалину. Чуб. II. 208.

Проваліти, ся. См. Провалювати, ся.

Провалля, ля, с. Пропасть, оврагъ. АД. II. 26. *Ой зійду я на гірочку та загляну в провалля.* Чуб. V. 1016. Ум. Проваллячко. Ном. № 11412. Ув. Проваллюна. Лохв у.

Провалювати, люю, еш, сов. в. провалити, лю, лиш, *гл.* Проламлівати, проломити, пробивати, пробити. *А ні каменя не дадуть юлову провалити.* Ном. № 4689. 2) **Навалювати, навалити.** Шух. I. 91.

Провалюватися, лююся, ешся, сов. в. провалітися, люся, лишся, *гл.* 1) Провалюватися, провалітися. *Туди не підскочиш, туди не провалишся.* Ном. № 2033. 2) Проламліватися, проломітися. *Ударив кулаком у стіну,—так стіна і провалилась, дарма, що була така завтовшки, як у мужика хата.* Рудч. Ск. I. 104.

Провартувати, тую, еш, *гл.* Пробити на страж, прокараулити.

Провезті. См. Провозити.

Провередити, джу, диш, *гл.* Проколоти, пробити насквозь. Вх. Зн. 56.

Провередувати, дую, еш, *гл.* Прокаризначати, прихотничати извѣстное время.

Проверещати, щу, щіш, *гл.* Рѣзко прокричати.

Провернути, ну, неш, *гл.* =Провертити. *Проверни дірки в дощі.* См. Провічувати.

Провеселітися, люся, лишся, *гл.* Провести весело время.

Провесінь, ні, ж. Начало весны. *Настали ж провесінь і воду скрізь пустило.* К. Дз. 153. Переносно: молодые годы. *А кому нелюбо оглянутися назад себе, сподадать свою провесінь.* Св. Л. 38.

Провесна, ни, ж. =Провесінь. Мнж. 190. На провесні. Ранней весной.

Провесті, ся. См. Проводити, ся.

Провечеряти, ряю, еш, *гл.* Проуживати. *Провечеряв три копійки.* Харьк.

Провештатися, таюся, ешся, *гл.* Прощатися, прошлятися. *Пішли запорожці до турчина і провештались у його літ з двадцять.* Стор. II. 141.

Провідіти, джу, диш, *гл.* Прозрѣть. ЕЗ. V. 201. *Ту є на долині така керничі... що й аби темний у ні умивсі, то би провідів.* Гн. II. 203.

Провіна, ни, ж. Вина, проступокъ. АД. II. 62. *За яку провину у холодну посадили його?* НВолын. у. *То се вони кара-*

ються у його за провину, за гордощі без міри. К. Іов. 79. Ум. Провінка, провинонька. *А за тому провиноньку Бог би тя скарав.* Гол. I. 294.

Провінен, вінна, не, провинний, а, е. Виновать, виновенъ. *Дівчинонька мила перш мене любила, тепер залишила; скажи мені, що провинен? чи не люблю, як повинен?* Чуб. V. 168.

Провиніти, ню, ніш, *гл.* Провинитися. *Що ж я провинив, що тя питаю?* Чуб. V. 89. *Будеш бити, сли-м провинила.* Гол.

Провинітися, нюся, нішся, *гл.* =Провинити. *Скажи, в чому тобі я провинився?* К. Іов.

Провінка, ки, ж. Ум. отъ провинна.

Провінник, ка, м. Виножникъ, провинившійся. *Провинників-парубків посадили в холодну.* Рк. Левиц.

Провінонька, ки, ж. Ум. отъ провинна.

Провинуватитися, чуся, тишся, *гл.* Провинитися. *Жив дяк у якомусь селі, та чимсь провинувативсь.* О. 1862. VI. 54.

Провівати, ваю, еш, сов. в. провіяти, вію, еш, *гл.* Провѣвати, провѣять, продувати, продуть. (Земляночка) без дверець і без віконць: нікуди вітру провівати. Мет. 448. *Куди віє, туди й провіває, козака молодого прохолоджає.* ЗОЮР. I 15. *Роскидаю всю одягу, нехай вітер провіва.* Грин. III. 196.

Провід, воду, м. 1) Руководство, предводительство, веденіє. Ком. Пр. № 1091. **Давати провід.** Руководить. 2) Провожаніє, а также люди, провожающие кого-либо. З музиками, з проводом провожали гостей. Левиц. Пов. 183. Похоронная процессія: духовенство съ хоругвями и народъ за гробомъ. О. 1862. IX. 52. *Бучно з проводом ховали попівну.* НВолын. у.

Провідання, ня, с. =Відвідання? *Там вам буде пиння, гуляння, хороше буде вам провідання.* Мил. М. 69.

Провідати. См. Провідувати.

Провідній, а, е. 1) Путеводный, руководящий. 2) —тиждень. Омина недѣля.

Провідник, ка, м. Проводникъ; руководитель. Мил. Св. 54. *Ой дай мені провідника, рідного братика.* Нп. Ум. Провідничок. *Ой дай мені провідничка хоч братчика.* Мил. Св. 54.

Провідниця, ці, ж. Проводница, руководительница. Мил. Св. 54. *Ой дай мені провідничка—рідного братика, ой дай мені*

провідницю,—хоть сеотрицю. Мет. 225.
Ум. Провідничча.

Провідничка, ки, ж. 1) Ум. оть провідниця. 2) Особая свѣчка во время похоронь: съ такими свѣчками въ рукахъ дѣти ставоватся вокругъ гроба предъ выносомъ его изъ дому, трижды ихъ притупивають, а остатокъ прилѣпляють къ срединѣ гроба. Мил. 169

Провідувати, дую, еш, сов. в. провідати, даю, еш, ил.=Відвідувати, відвідати. *Опріч дівчат приходим провідувати Оксану й жінки, й молодци, бо Оксану усі селом любим.* Кв.

Провіз, пред.=Проз. *А я пройду провіз наші чати.* К. МБ. X. 19.

Провікувати, кую, еш, ил. Прожить жизнь. *Сама свій вік провікує.* Зміев. у.

Провірити. См. Провіряти.

Провірчування, ня, с. Просверливање. Харьк.

Провірчувати, чую, еш, сов. в. провѣртити, рчу́, ти́ш, ил. Просверливать, просверлить, пробуравить. *Провірчуї дірку в дошці отим великим сверлом.* Харьк. у.

Провіряти, ряю, еш, сов. в. провѣрити, рю, риш, ил.=Перевіряти, перевірити.

Провітрити, ся. См. Провітрувати, ся.

Провітрувати, рюю, еш, сов. в. провѣтрити, рю, риш, ил. Провѣтривать, провѣтрять. Шевч. 169. *Треба провітрувати одержу.* НВолын. у. *Нехай тільки сунеться, то ми його на першій осциі провітрим.* Стор. МПр. 221.

Провітруватися, рююся, ешся, сов. в. провѣтритися, рюся, ришся, ил. Провѣтриваться, провѣтритися. Шевч. 169. *Ви трошки провітритесь і поздоровшаєте.* Левиц. Пов. 271.

Провіщати, щāju, еш, ил. 1) Возвѣщать, проповѣдывать. *Ти ж (Іван Христитель) ходивши по містах і селах провіщав: „покайтесь від гріхів“.* Чуб. I. 172. 2) Предвѣщать. *Що ж за юмін чудний ходить од краю до краю? Чи він що нам нагадує, чи що провіщає?* Кост. (О. 1861. II. 45).

Провіщо, нар. Зачѣмъ, для чего. *Навіщо й провіщо своє віддати?*

Провіщувати, щāju, еш, ил. Предсказывать, возвѣститъ. *Сич провіщував щось недобре.*

Провіяти, вію, еш, ил. Провѣять (зерно). *А що ж тут міркувать? Не полінуйсь провіять,—сказала Хібра тут,—в мішечки позитай.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 93).

Провладати, даю, еш, ил. Провладѣть.

Проводарь, ря, м. Проводникъ, вожакий. *Ізмалечку я був сирітським батьком, від матері—проводарем удовам.* К. Іов. 67.

Проводі, від, м. мн. 1) Оомина недѣля. О. 1861. XI. Св. 42. *То було на самі проводи, і треба було через кладовище йти, де на гробах у той день усі поминають своїх родичів.* Кв. *Після провід ми уп'ять поїдьмо до товару.* Харьк. г. *Після провід ми уп'ять поїдьмо туди.* Харьк. г. 2)—русальні, русальчини. Первый понедѣльникъ послѣ троїцкихъ святкохъ, когда, согласно повѣрью, провожають пѣснями уходящихъ русалокъ. Грин. III. 116.

Проводірь, ря, м.=Проводарь. Св. Л. 139. *Горе вам, проводирі сліні!* Єв. Мт. XXII. 16.

Провѣдити, джу, диш, сов. в. провѣстѣ, веду́, дѣш, ил. Проводить, провожать, провести. *Котилася зірка з неба та впала додолю: ой хто мене молодую проведе додому? Проводь, проводь, козаченьку, проводь, не барися.* Нп.

Провѣдитися, джуся, дишся, сов. г. провѣстѣся, дуся, дѣшся, ил. Продолжаться, продолжиться, тянуться, длиться. *Як пішло по судах, та й провѣлось оте діло і тетъ дово.* Лебед. у.

Провожати, жаю, еш, ил.=Проводити. *Провожала сина мати.* Шевч. 32.

Провозити, жу, зиш, сов. в. провезті, зү, зѣш, ил. Провозить, провезти. *Верстви зо дві я його провіз, а там він уже сам пішов.* Харьк. у.

Проволікати, каю, еш, сов. в. проволекті, чу́, чѣш, ил. Протаскивать, протаскать, проволочь.

Проволікати́ся, каюся, ешся, сов. в. проволекті́ся, чу́ся, чѣшся, ил. 1) Протаскиваться, протаскаться. 2) Тянутися. *Це діло проволочлось до Різдва.* НВолын. у.

Проволовѣдити, джу, диш, ил. Затянуть, замедлить.

Проволовѣдитися, джуся, дишся, ил. Промедлить, провозиться.

Проволѣка, ки, ж. Замедленіе, проволочка. Шевч. (О. 1862. III. 7). *Пішло наше діло у проволочу.* Волч. у.

Проволокѣта, ти, ж. Бродяжничество, шляньє. *Як пустить Бог Микиту на проволочиту, то аби де умре.* Ном. № 2120.

Проволочіти, чу́, чиш, ил.=Проволокати

Проволочітися, чу́ся, чишся, ил.

1) = Проволоктися. 2) Пробродить. *Цілий день проволочився, ходячи то сюди, то туди.*

Проворіття, тя, с. Проська, промезутокъ между двумя лѣсами. Черк. у.

Проворкуватий, а, е = Проворний. Черниг. г.

Проворний, а, е. Проворный, быстрый, ловкій. *На михо здався він проворний, завзятійшим од всіх бурлак.* Котл. Ен. I.

Проворно, нар. Проворно, быстро.

Проворяка, ки, об. Проворный, ловкій, проворная, ловкая. *Я, мамочко, проворяка, йду, а дядьків парубок роззявляка їде та прямо мені голоблю в рст.* Грин. II. 310.

Провулок, лка и лку, м. Проулокъ.

Провчати, чаю, еш, сов. в. провчати, вчу, вчійш, ил. Проучать, проучить. *У нас не попадайся, зараз провчимо. Ось потривай, жінко,—я його провчу.* Рудч. Ск. I. 180. См. Проучити.

Пров'язь, зі, ж. Средняя часть рыболовной сѣти.

Прогавкати, каю, еш, ил. Пролаять.

Прогайвина, ни, ж. Прогалина.

Прогайка, ки, ж. Промедленіе. Міусск. окр.

Прогайльовина, ни, ж. = Прогальовина. Левч. 129.

Прогайнувати, ну́ю, еш, ил. 1) Промотать, спустить. *Ой ти про'виш, прогайнуєш усю худобоньку.* Чуб. V. 423. *Що вдень загорюєш, за ніч прогайнуєш.* Нп. 2) Даромъ прогулять (время). *Прогайнував цілий тиждень.* Вх. Зн. 56.

Прогалина, ни, ж. = Прилука I. Шух. I. 73.

Прогальовина, ни, ж. Прогалина, поляна въ лѣсу. Черк. у.

Прогальюватина, ни, ж. Прогалина, незасѣянное мѣсто среди хлѣбовъ. Лохв. у.

Прогальявина, ни, ж. = Прогальовина.

Проганяти, няю, еш, сов. в. прогна́ти, жону́, не́ш, ил. = Прогонити. *Ти проганяв голодного від себе.* К. Іов. 49. *Ей туди удова, удова молодая та сірій воли проганяла.* Грин. III. 418.

Прогаптувати, ту́ю, еш, ил. Проработать, вышивая золотомъ или серебромъ.

Прогари, м. 1) Отверстія въ печномъ поддувалѣ, въ рѣшеткѣ поддувала. Міусск. окр. 2) Отверстія въ печи кирпичнаго завода, сквозь которыя проходитъ вверхъ на кирпичи огонь. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Прогарманувати, ну́ю, еш, ил. Промолотить гарманом (См.).

Прогарцювати, цю́ю, еш, ил. Прогарцовать. *Цілий день прогарцював на коні.*

Прогарчати, чу́, чійш, ил. Проворчать. *Щука узав подарунок, доторкнувся устами до сукні молодої і щось прогарчав собі під ніс.* Стор. МПр. 85.

Прогаяти, га́ю, еш, ил. Непроизводительно потратять, пропустить (о времени). *Днів два продержуть, днів два в проїзді, от і проаять.* Київ.

Прогваріти, рю́, риш, ил. = Проговорити. Гол. II. 711.

Прогін, гбну, м. 1) Дорога (между полями и пр.) для прогона скота. Вх. Зн. 56. Чуб. VI. 45. 2) Палка у невода, котроку пропускають неводъ подъ ледъ. Полт. г. 2) Длина зданія отъ угла до угла. Чуб. VII. 377. 4) Діаметръ. *Млиновий камінь має три аришини у прогоні.* Черк. у. 5) мн. Въ гончарномъ горнѣ: круглыя отверстія въ черині для пропуска огня и дыма. Вас. 180.

Проглаблати, лаю, еш, ил. Проговорить. *Так проглаблявши, замовк старий.* К. ЧР. 421.

Проглédити, джу, диш, ил. Проглянуть. *Така гуциня, що й прогледіть не можна.* Черниг. г.

Проглédитися, джуся, дишся, ил. Просмотрѣть, не замѣтить при осмотрѣ. *Гляди та й не проглядишь, купи та й не прокупись.* Ном. № 5861.

Проглину́ти, ну́, не́ш, ил. Проглотить. Мнж. 26. *Не будь ні гіркий, ні солодкий: будеш гіркий—прокленуть, а солодкий—проглинуть.* Посл.

Проглуб, бу, м. Глубина. Вх. Зн. 56.

Прогляд, ду, м. = Перегляд. *Частенько шлють мені землячки на прогляд своєї словесні туди.* К. Хата. 7.

Проглядати, да́ю, еш, сов. в. прогля́нути, ну, не́ш, ил. 1) Проникать, проникнуть взглядомъ; охватывать, охватить взглядомъ. *Ой гаю ж, мій гаю, густий не прогляну.* Чуб. V. 33. *Поле ж мое широке! Не могла м тя проглянути чорненькими оченками.* АД. I. 289. 2) Проглядывать, проглянуть, виднѣться. *А між ними і землячки де-де проглядають.* Шевч. 3) Только сов. в. Повидать. *Піти у Поцаїв світа проглянути.* Каменец. у.

Проглянутися, нуся, не́шся, ил. = Проглянути I. *Зайхав у ліс, та такий густий, що й не проглянешся.* Грин. I. 91.

Прогнати. См. Прогоняти.

Прогнівати, ваю, еш, сов. в. прогнати и прогнѣти, гнию, еш, м. Прогнівати, прогнати.

Прогнівати, ся, ваю, ся, еш, ся, м. = Прогнівати, ся. *Ми вас просимо: не прогнівайтесь!* О. 1861. XI. Св. 63. *Исус прогнівався.* Єв. Мр. X. 14.

Прогнівати, ся. См. Прогнівляти, ся.

Прогнівляти, ляю, еш, сов. в. прогнівати, влю, виш, м. Гнѣвати, прогнѣвати, разсердити. *Не так то отцевої і матчиної молитви прохати, як її прогнівляти.* Чуб. V. 849. *Милосердного грѣхами прогнівляли.* К. МВ. X. 3. *Ой дець же ми, да милі братія, да Бога прогнівили, що у неділеньку до схід сонця горілочку пили.* Чуб. V. 1024.

Прогнівлятися, ляюся, ешся, сов. в. прогнівятися, влюся, вишся, м. Гнѣватися, прогнѣватися, разгнѣватися. Чуб. III. 357. *Прогнівивсь ти на народи, вигубив жерстоких.* К. Псал. 17.

Прогній, ною, м. Незамерзающее мѣсто на болотѣ. Сим. 147. Низкое мѣсто, заливаемое водой по крайней мѣрѣ на полѣ лѣта. Нѣжин. у. Топкое мѣсто. Волч. у. *Кобилци... у проної поховались.* Рудч. Ск. I. 87. *Отам попереду був піщуга, а тепер проної, трясовика.* Волч. у.

Прогнобіна, ни, ж. Трясина.

Прогнобістий, а, е. Имѣющій много прогноїв.

Пргноїти, гнсю, їш, м. 1) Пргнойти. *В калюжі, в болоті серце проноїла і в дупло холодне гадюк напустила.* Шевч. 668. 2) Упавозити. *Пргноїти поле.* Вх. Лем. 457.

Проговіти, вію, еш, м. 1) Проговѣти. 2) Истратити на говѣнне. *Копійок 30 проговіла.* Харьк. г.

Проговоріти, ся. См. Проговорювати, ся.

Проговорювати, рюю, еш, сов. в. прогоріти, рю, риш, м. Проговаривати, проговорити. *Не проговорим до його ні словечка.* Кв.

Проговорюватися, рююся, ешся, сов. в. проговорятися, рюся, ришся, м. Проговариватися, проговоритися. *Говори, та не проговорися.* Ном. № 1115.

Прогодувати, дую, еш, м. Прокормити. *То прогую діти малії і вдови старії.* Чуб. III. 414.

Прогодуватися, дуюся, ешся, м. Прокормитися. *Самим твоїм заробітком не прогуюємося.* Київ. у.

Проголіти. См. Проголювати.

Проголовувати, вую, еш, м. Пробыти головой известное время.

Проголодувати, дую, еш, м. Проголодать. *Проголодувала з тиждень (шукаючи заробітку), та з тим і додому прийшла.* Київ. у.

Проголосіти, шу, сиш, м. Проголосить. *Проголосила весь день.*

Проголювати, люю, еш, сов. в. проголіти, лю, лиш, м. Пробривати, пробривать. *Патер з проголюним тімням.* Стор. МПр. 44

Прогон, ну, м. См. Прогін.

Прогонити, ню, ниш, сов. в. прогнати, жену, нѣш, м. Прогонять, прогнать. *Ох, жінко, каже чоловік, проженем мацьою барана.* Рудч. Ск. I. 41. *На божє слово вони б насміялись, дурним би назвали, од себе б пронали.* Шевч. 9.

Прогонич, ча, м. Желѣзный болтъ, которымъ запираются ставни. *З прогоничи здрів дірку.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 107).

Прогончарувати, рую, еш, м. Заниматься горшечнымъ ремесломъ известное время.

Прогоня, ні, ж. Просѣка въ лѣсу Харьк. г.

Прогоріти, рю, риш, м. Прогорѣти. *З причілку стіна прогоріла наскрізь.*

Прогорниця, ці, ж. Круглая дыра въ центрѣ верхняго жернова ручной мельницы. Шух. I. 104, 106.

Прогорнути. См. Прогортати.

Прогортати, тую, еш, сов. в. прогорнути, ну, нѣш, м. Раздвигать, раздвигнуть, отвораживать; прогребать, прогрести, прочистить. *Ой то перепілочка, ой малю невеличка, ой по полю літає, ой кончи прогортає.* Чуб. V. 22. *Вуса прогортає.* Св. Л. 202. *Я сніжок прогорну.* Мил. 192. *Я солому прогортаю, зерняти шукаю.* Грив. III. 166.

Прогорювати, рюю, еш, м. Прогоревать. *Прогорювала ще скілько літ з мамини Тишком.* МВ. I. 53.

Прогосподарювати, рюю, еш, м. 1) Прогозляничать. 2) Хозяничая, потерять. *І корови, і воли—усе прогосподарював.*

Прогостювати, тую, еш, м. Прогостить. *Цілий день прогостює було.* МВ. (О. 1862. III. 46). *Чи довго, старий, прогостюєш у нас?* Стор. II. 84.

Програ, ри, ж. Проигрывать. Ревен у. *Люби іру, люби й проіру.* Ном. № 12591.

Програвати, граю, еш, сов. в. про-

грáти, гра́ю, еш, и. Проигрывать, проиграть. *Або вирав, або прорав.* Ном. № 4273. *Прорав чумака вози й воли в кості.* Чуб. V. 1039. 2) Играть, проиграть на музыкальномъ инструментѣ. *У військову суремку добре грає-програває.* АД. I. 258.

Програвáтися, ра́юся, е́шея, сов. в. програт́ися, гра́юся, е́шея, и. Проигрываться, проиграться. Котл. Ея. V. 28. *От грами, грали, один програвсь.* Драг. 127. *Ти ж знав, що вчора нам у карти пан програвся?* Г.-Арт. (О. 1861. III. 83).

Прогребті́. См. Прегрѣбати.

Прогремі́ти, млю́, мѣш, и. Прогреметь.

Прогриза́ти, за́ю, еш, сов. в. прогрі́зти, зу́, зѣш, и. Прогрызать, прогрызть. *Так не проклята миша! Глянь, яку дірку прогризли!* Черниг. у.

Прогриза́тися, за́юся, е́шея, сов. в. прогрі́зтися, зу́ся, зѣшея, и. Прогрызаться, прогрызться. *Той змій як прогризся скрізь той ліс і знов летить за ними.* Рудч. Ск. I. 119.

Прогрѣба́ти, ба́ю, еш, сов. в. прогребті́, бу́, бѣш, и. Прогребать, прогресть, прочистить. *Прогрѣб присок в омищі.* Грин. II. 183. *Чорний ворон... кіхтями-кіхтями прогрібає.* Мил. М. 38.

Прогрѣва́ти, ва́ю, еш, сов. в. прогрі́ти, грію́, еш, и. Достигать, достичь своимъ тепломъ куда, сквозь что. *Такої ж ви хатоньки (=труни) забажали темної, невидної, невеселої! Туди сонечко не проїріє, вітрець не провіє.* Мил. 185.

Прогрѣма́ти, маю́, еш, и. Прогреметь.

Прогрѣмота́ти, чу́, чеш, прогрі́мотити, чу́, тѣш, и. =Прогрѣмати.

Прогрѣ́х, ха, м. Погрѣшность, промахъ. Левиц. (Правда, 1868, 545).

Прогрѣша́ти, ша́ю, еш, сов. в. прогрі́шити, шу́, шѣш, и. Погрѣшать, погрѣшить. *Що ж ем прогрішив, о що тя питаю, ти ж сама знаєш, як тя кохаю.* Гол. I. 349

Прогрѣша́тися, ша́юся, е́шея, сов. в. прогрі́шитися, шу́ся, шѣшея, и. Провиваться, провиваться. *Ти любиш її, хоч вона й прогрішилась.* Г. Барв. 344.

Прогрома́джувати, джую́, еш, сов. в. прогрома́дити, джу́, диш, и. Прогребать, прогресть. *Прогромадив ямку і заховав кость.* О. 1862. V. 84.

Прогугна́ти, ню́, нѣш, прогугна́вити, вію́, еш, и. Произнести въ носъ, прогугну-

святить. *„Спасибі, пани молоді!“ прогугнув Кривоніс.* Стор. МПр. 130.

Прогу́лок, леа и лку м. Узкій проходъ. НВолын. у.

Прогу́лька, ки, ж. Гульба? *Чоловіче, ти знаєш, що ти все н'єш та гуляєш, що все гульки та прогульки, а об смерті нема думки.* Чуб. V. 1093.

Прѣгу́льком, нар. То появляясь, то исчеза. *Місяць прогульком з-за хмари виглядав.*

Прогу́люватина, ни, ж. =Прогалюватина. Лохв. у.

Прогуля́ння, ня, с. Прогулка. *Поїдемо, Домно, а в чистее поле, в чистее поле да й на прогуляння.* Чуб. V. 704 *Ой пустить коня на прогуляння.* Грин. III. 631.

Прогуля́ти, ля́ю, еш, и. 1) Прогулять. Чуб. V. 542. 2) Прокутить (деньги, имущество). *А чи гуляв, не гуляв, сто червінців прогуляв.* Чуб. V. 796. Прокутить известное время. *Та вже ж люде в полі поорали, ми з тобою в кормі прогулями* Рудч. Чп. 223.

Прогуля́тися, ля́юся, е́шея, и. Прогуляться. *Позвольте, каже, мамо, у садочки прогулятись.* Рудч. Ск. I. 98.

Прогурко́тити, чу́, тѣш, и. Прогреметь.

Прогусті́, ду́, дѣш, и. Прогудѣть, прожужжать. *Прогуло прокляте лихо та й заснуло.* Шевч. 106. *Чутка прогула́.* Прошелъ слухъ. Св. Л. 202.

Прогу́торити, рю, риш, и. Проговорить нѣкоторое время.

Прогáвити, влю́, виш, и. Проворонить, прозѣвать.

Прогáвитися, влю́ся, ви́шея, и. =Прогáвити. *Ледачі чабани прогáвляться.* О. 1862. V. Кух. 31.

Продава́льник, ка, м. Продающій,—такъ называется въ свадебномъ обрядѣ каждый изъ мальчиковъ, который, вмѣстѣ съ братьями невѣсты, будто бы обороняетъ ее отъ жениха и затѣмъ „продаетъ“ послѣднему. Мил. 122.

Продава́ння, ня, с. Продажа, продаваніе. Харьк. у.

Продава́ти, даю́, е́ш, сов. в. прода́ти, да́м, дасі́, и. Продавать, продать. *Продай, моя мати, коня вороною.* Чуб. V. 365.

Продава́тися, даю́ся, е́шея, сов. в. прода́тися, да́мся, дасі́ся, и. Продаваться, продаться. Мил. Св. 30. *Нанявся—продався чортові.* Грин. I. 40.

Продавець, вді́, м. Продавець. *Знає то купець та продавець.* Ном. № 9575.

Продагúха, хи, ж. Продащица. Чуб. III. 93.

Прóдаж, жу, м. Продажа. *Несе молодиця на продаж або птицю, або овоци.* Левиц. I. 104. *Купля руки пече, а продаж іріє.* Ном. № 10493. *Виставив грудину на про́даж.* Видно голу́ю грудь. Ном. № 11226.

Продáжний, а, е. Назначенный въ продажѣ. *Продажне—заважне.* Ном. № 10523.

Продáжник, ка, м. = Продавальник. Мил. 122.

Продáжність, ности, ж. Продажность. К. Кр. 28.

Продáй, даю, м. = Продаж. *На продáй—для продажи.* Вх. Лем. 457.

Продáння, с. Продажа.

Продармува́ти, му́ю, еш, ил. Пробыть безъ употребленія.

Продáти, ся. См. Продавати, ся.

Продáус, са, м. (Продайус?) Велико-возрастний ученикъ учебнаго заведенія, имбющій уже-усы. *Приходять аж три четверокласники—все продауси та голибороди.* Св. Л. 137.

Продекламува́ти, му́ю, еш, ил. Продекламировать.

Продéржати, жу, жиш, ил. Продержать.

Продéрти, ся. См. Продирати, ся.

Продешеві́ти, ся, влю́, ся, ви́ш, ся, ил. Продешевить, слишкомъ дешево продать. *Ви ж глядіть, дядьку, не продешевітьсья.* Мир. Пов. II. 47.

Продзвоні́ти, ню́, ниш, ил. Прозвонить. *Гарбузом продзвонила, редькою прокадила, отут лежи, вражий сину, в ямі.* Чуб. V. 797.

Продзелёнъкати, каю, еш, ил. Прозвенѣть.

Продвизча́ти, чу́, чіш, ил. Прожужжать.

Продзьобба́ти, баю, еш, ил. Проклевать.

Продиві́тися. См. Продивлятися.

Продивля́тися, ляюся, ешся, сов. в. **продиві́тися**, влю́ся, вишся, ил. 1) = **Передивля́тися**, **передивитися**. 2) Проникать, проникнуть взглядомъ. *Небо сине, чисте,—ні плямочки,—глибоке, просторе та широке, не продивитись його глибини.* Мир. ХРВ. 40. *Ще прихріше подивилася дочці у вічі, неначе хотіла продивитися їй у душу.* Мир. Пов. II. 102.

Продиво, ва, с. Большое диво, большое чудо. Левиц. I. 172. *На продиво була вродлива.* Г. Барв. 217.

Продимáти, маю, еш, сов. в. **проду́ти**, дму́, дмеш, ил. Продувать, продуть. Ном. № 158, стр. 295. *Така хата, що наскрізь продимає.* Харьк. *Добри-вечір, кумо моя! чи продула місце, та щоб мені з твоім милім вечеряти сісти?—Ой щоб же ти, кумо моя, цього не діждала, щоб я тобі з моім милім місце продимала.* Гриб. III. 350.

Продимі́ти, ся. См. Продимляти, ся.

Продимля́ти, ляю, еш, сов. в. **продимі́ти**, млю́, ми́ш, ил. Прокапчивать, прокоптить.

Продимля́тися, ляюся, ешся, сов. в. **продимі́тися**, млю́ся, ми́шся, ил. Прокапчиваться, прокоптиться.

Продира́ти, раю, еш, сов. в. **продéрти**, деру́, рэш, ил. Продирать, продрать. *Лізе на хату, продер стріху та й лапає в те місце, де сало висіло.* Рудч. Ск. I. 193. *Не продереш очі, то продереш калитку.* Ном. № 9970.

Продира́тися, раюся, ешся, сов. в. **продéртися**, рúся, рэшся, ил. Пробираться, пробраться сквозь что. *Щось... затріщало, продираючись між кущами.* Стор. МПр. 81. *Почали вони поміж тими кущами продира́тися.* КС. 1882. XII. 590.

Проді́рини, рин, ж: мн. = Похрестини. Мил 27.

Проді́хатися, хаюся. ешся, ил. Отдыхаться, освѣжиться, дыша чистымъ воздухомъ. *Збираються в Дорнях, хто пішки, хто возком, проди́хатись в гаях, бо день був дуже шпаркий.* К. Дз. 141.

Проді́увати, ву́ю, еш, ил. Прожить въ дѣвицахъ. *Чи вік же їй проді́увать, зносити брівоньки ці за що.* Шевч. 586.

Проді́увати, ду́ю, еш, ил. Прожить старикомъ.

Проді́яти, маю, еш, ил. = **Проді́мати**. *Як одсунеш квартиру, то так тебе вітрець проді́має.* Волч. у.

Проді́лити. См. Проділяти.

Проді́ль, ля и лю, м. **Проборъ** въ прическѣ. Чуб. VII. 422. *Дай, синку, я розділю тобі проді́ль.* Левиц. I. 262.

Проді́ляти, ляю, еш, сов. в. **проді́ляти**, лю́, лиш, ил. Дѣлать, сдѣлать **проборъ** на головѣ. *Вмієте ви проді́лити проді́ль по панській?* Левиц. I. 262.

Проді́р, ра, м. = **Проті́р**. ЕЗ. V. 188.

Проді́ркувати, ку́ю, еш, ил. Продыравить. Коног. у.

Продлúбатися, баюся, ешся, ил. Иго-

возиться надъ чѣмъ. *Продлубався пів дня по дурному.*

Продляти, ляю, еш, *гл.* Промедлить, протянуть. *Продляли цілий день.* Черк. у.

Продмухати, хаю, еш, *сов. в.* **продмухати**, хаю, еш, *гл.* Продувать, продуть.

Продмухнути, ну́, нѣш, *гл.* Одн. в. отъ **продмухати**.

Проднювати, днюю, еш, *гл.* Провести день.

Продовбати. См. **Продовбувати**.

Продовбувати, бую, еш, *сов. в.* **продовбати** и **продовбти́**, бу́, бѣш, *гл.* Продавливать, продолбить. *Дірку продовба.* Рудч. Ск. I. 117.

Продовганитися, нюся, нишся, *гл.* **Замѣшкаться**. *Пішов до сусіди, казав: „та я не довго“, та ось бач і продовганився ось поки, що вже й вечір став.* Екатеринос. у.

Продовжити, ся. См. **Продовжувати**, ся.

Продовжувати, жу́ю, еш, *сов. в.* **продовжити**. жу, жиш, *гл.* Продлять, продлить, протянуть. *Доброму чоловіку продовж, Боже, віку.* Ном. № 4430

Продовжуватися, жу́юся, ешся, *сов. в.* **продовжитися**, жу́ся, жишся, *гл.* Длителься. *Літа ж мої молодії, літа молоденькі!... Як дасть Господь лиху долю, то покортиться, а як буде добра доля, ой то продовжиться.* Гол. I. 273.

Продоїти. См. **Продоювати**.

Продолубати, ба́ю, еш, *гл.* Проковырять. *Начав долубать. Продолубав таку вже дірочку, що й кулак улізе.* Грин. III. 336.

Продомувати, му́ю, еш, *гл.* Просидѣть дома. *А ми всі святки продомували, нікуди в світі не ходили.*

Продохнути, ну́, нѣш, *гл.* Передохнуть. *Жовтий пісочок залі носочок, нельзя продохнути.* Мет. 151.

Продобувати, до́ю, еш, *сов. в.* **продоїти**, дою́, іш, *гл.* Довть, подоить слегка въ началѣ доенія. Шух. I. 193.

Продражнити, ню́, ниш, *гл.* Прозвать, дать насмѣшливое прозвище. *Подавав прізвиська усім сусідам: одного продражнив поспіттюхом.* Левиц. Пов. 147

Продрати, деру́, рѣш, *гл.* = **Продерти**.

Продратися, деру́ся, рѣшся, *гл.* = **Продертися**. *Я пролізу, продеруся до дівчини в хижу.* Чуб. V. 1118.

Продріжати, жу́, жи́ш, *гл.* **Продрожать**.

Продрімати, ма́ю, еш, *гл.* 1) **Продре-**

мати. *Продрімав пів ночі, а заснути таки не дали.* Потерять, утратить изъ-за дремоты. Мнж. 112. 2) **Задремають**. *Зробив він собі на тій яблоні тернову постіль: як ся продрімат, то ся уколе.* Драг. 263.

Продрухання, ня, *с.* Отрезвление отъ сна.

Продрухатися, хаю́ся, ешся, *гл.* = **Прочуматися**. Подол. г. *За такою роботою продрухався, лянув по боках.* Св. Л. 303.

Продумати, маю, еш, *гл.* Продумать.

Продути. См. **Продимати**.

Продухвина, **продуховина**, ии, *ж.* Продушина; прорубь. *Поставили ятірі у продуховині. На яру ставочки здавались якимись продухвинами.* Левиц. I 17.

Прожартувати, ту́ю, еш, *гл.* **Прожутить**.

Прожати, жну́, жнѣш, *гл.* **Прожать**.

Проженихатися, хаю́ся, ешся, *гл.*

Проухаживать.

Прожерення, ня, *с.* Пожравіе. *Привезе циан царівну нашому змієві на прожереніє.* Мнж. 31.

Прожерка, ки, *ж.* Раст. Paris quadri folia. Лв. 100.

Прожерливий, а, е. **Прожорливий**.

Прожерти. См. **Прожирати**.

Прожеря, рі, *об.* Прожора. Мнж. 190.

Проживати, ва́ю, еш, *сов. в.* **прожити**, живу́, вѣш, (жию́, ѣш), *гл.* Проживать, прожить, жить. *Горе нам, юрюваня,—як нам проживати? Чуб. V. 23. Дай же тобі, Боже, в щастю прожити.* Чуб. III. 385. *Из своєю дружиною в світі прожию.* Чуб. V. 1041. *Проживай, моя ясочко, веселою.* МВ. (О. 1862. I. 72).

Проживатися, ва́юся, ешся, *сов. в.* **прожитися**, живу́ся, вѣшся, *гл.* 1) **Проживаться**, быть прожитымъ. *Як во сні мені зоалось, що на світі прожилося.* КС. 1883. II. 468. 2) **Безл. несов. в.** житься. *Ой як тобі, моя сестро, та проживається? Грин. III. 402.*

Прожирати, ра́ю, еш, *сов. в.* **прожерти**, жеру́, жерѣш, *гл.* Проглатывать, проглотить; сожирать, сожрать, пожрать. Драг. 249. *Адам узів в рот та нагадавсі, шьо то Бог наказав, та й ланувсі за горло, шоби не прожер.* Гн. II. 223. *Плив по морі, та й ш рыба з човном прожерла.* Гн. I. 48. *Царь оддав змієві прожерти свою дочку.* Драг. 248.

Прожирувати, ру́ю, еш, *гл.* **Пробаловаться**, прошалить.

Прóжирь, рі, ж. Соб. Обжоры. *Нена-ситна прожирь.* Мир. ХРВ. 9.

Прожіти. См. Проживати.

Прожіток, тку, м. Житье; средства для жизни. Шух. I. 304. *Жінка, витративши на лікарів весь прожиток, не могла вигоїтись.* Єв. Л. VIII. 43. *Не то мені, не то дітям, а онукам і правнукам стане на прожиток.* Грин. I. 92. Ум. **Прожіточок.** *Аби то вас Пречиста Діва уздоровила віком і здоров'єчком добрим, прожиточком щасливим.* ЕЗ. V. 108.

Прожиття, ття, с. = **Прожиток.** *Ой дай, Боже, усім християнам многиї літа, до щасливого прожиття у сім світі.* Макс. Тяни звідти і на податки, і на прожиття. Мир. Пов. II. 85.

Прожог, гу, м. Стремленіє, стремительность. *Страховище, наставивши роги, неслоє з усього свого страшного прожогу.* Мир. ХРВ. 129.

Прожогом, нар. Стремглавъ, опрометью. *Не розпитавшись броду, не лізь прожою в воду.* Посл. Собаки сунулись прожою до мене. Черк. у.

Прожра, ри, об. Обжора. *Як та прожра жере.* Мир. ХРВ. 178.

Прожурітися, ріюся, ришся, ил. Про-печалиться, прогоревать.

Проз, пред. 1) Мимо. *Йтимеш проз його.* Лохв. у. *Іде... проз двір.* Грин. II. 166. 2) Сквозь, черезъ. *Процидила проз сито.* Васильк. у. *Проз ліжку наливала карасину і то розлила.* Васильк. у.

Прóза, зи, ж. Проза. *Прозою мальовничою нам їх (думки) переказано.* К. (О. 1861. II. 231). *Не так то вони (вірші) голосні і часом наче в прозу впадають.* К. (Хата, 3).

Прозвати, ся. См. Прозивати, ся.

Проздріти, рю, риш, ил. = **Провидіти.** *Хто був темний ...проздрів.* Гн. I. 190.

Прóзеленуватий, а, е. Зеленоватий. Константиногр. у.

Прозивати, вāju, еш, сов. в. прозвати, звў, звѣш, ил. Прозывать, прозвать. *Не знає, як і батька її звуть і прозивають.* Кв. Царські слуги прозвали його Незнайком. Рудя. Ск. I. 106.

Прозиватися, вājuся, ешся, сов. в. прозватися, звўся, звѣшся, ил. Называться, назваться. *Стара прозивається Терпимиха Горпина, а дочка Наталка.* Котл. НІ. 390. *Ой був в Сімі старий козак, прозивався Чамий.* О. 1862. IX. I. (Нп).

Прозівка, ки, ж. 1) Насмѣшливое

прозваніє. Вх. Лем. 457. 2) Бранное слово. Вх. Лем. 457.

Прозирало, ла, с. = **Дзеркало.** Вх. Лем. 457. Вх. Уг. 264.

Прозирати, рāju, еш, сов. в. прозир-нўти, нў, нѣш, ил. Прозирать, прозрѣть, проникать, проникнуть зрѣніємъ. *Ти у небо прозираєш і в землю глибоко.* К. Досв. 78. *Ледві-ледві опівночі серцем прозираю.* Шевч. 263. *Хто ж із них прозирнув глибоше в історичню правду?* К. ХП. 40.

Прозімувати, мўю, еш, ил. = **Перезімувати.**

Прозір, зору, м. 1) Отверстіє въ крышѣ для прохода дыма и пр. Шух. I. 110, 174. 2) Просвѣтъ, дыра между сложенными бревнами. *Клади дрова щільніш, а то прозір великий.* Волч. у. 3) Дурной глазъ, взглядъ, отъ котораго приключается болѣзнь, сглазъ. Мил. М. 36, 40.

Прозірний, а, е. 1) = **Прозорий.** *Річок прозірних чисті води.* Щог. Сл. 104. 2) Отъ сглазу происходящій. Мил. М. 51, 40, 57. *Пристріти... прозірній.* Мнж. 152. 3) Зрительный. *Прозірна труба.* ЗОЮР. II. 53. Рк. Левид. 4) Четкій. *Книжка ся прозірна, бо в неї великі букви і мені добре читать.* Рк. Левид.

Прозірнійк, ку, м. Раст. Hypericum quadrangulum. Шух. I. 21.

Прозірність, ности, ж. Прозрачность. Желех.

Прозбрий, а, е. Прозрачный. *Світ проходить крізь скло, бо воно прозоре.* Ком. II. 42. *Поділ, втягаючись роюм у Дніпро, неначе плавав на синій тихій прозорій воді з своїми церквами й будинками.* Левид. Пов. 4.

Прозорістий, а, е. Ажурный. *Вістря долітців перебивають бляху наскрізь—се прозориста бліха.* Шух. I. 277.

Прозбрий, а, е. 1) = **Прозірний.** 2) **Прозбрна рушниця.** Ружье большого калибра.

Прозбро, нар. Прозрачно.

Прозбрчастий, а, е = **Прозорий.** Мир. Пов. II. 84. *Прозорчаста вода.* Левид. I. 62.

Прозріння, ня, с. Зрѣніє. Вх. Лем. 457.

Прóзьба, би, ж. Просьба. *Як не даси з прозьби, то даси з принуки, а чого прозьба не докаже, то докажуть буки.* Ном. № 1059. Ум. **Прóзьбонька.** Грин. III. 378.

Проїдати, дāju, еш, сов. в. проїсти, їм, їси, ил. 1) Проїдать, проїсть, издержать на нщю. *Протратив там маєток*

свій... Як ж проїв усе, настала юлоднеча велика в землі тій. Єв. Л. XV. 13, 14. 2) Проїдуть, проїсть, прогрызть дыру. Проїв дірку у бичка, з середини все виїв. Рудч. Ск. II. 7. Протирать, протереть. Сирая сириця до жовтої кости тіло козацьке проїдала. АД. I. 94. 3) Только сов. в. Заїсть, загрызть кого преслѣдованіями. Там старша невістка проїла менчу: доти їла, поки таки свекор ту бідну виївав. Пирят. у.

Проїзд, ду, м. 1) Проїздъ. Дучалось і проїздом завернуть, щоб переночувать. Стор. II. 167. 2) Проїздъ, мѣсто для проїзда. Проїзду не дав і на ступінь. НВолн. у.

Проїзджати, джаю, еш, м. = Проїздити. Там пан Василько проїжджав. Чуб. III. 272. Десь мій милий на Україні на конику проїжджав Чуб. V. 381.

Проїзджачий, чого, м. Проїзжій. Ном. № 892. Та прохожих, проїзджачих у двір закликає. Шевч. 108. Перехожий, проїжджачий—що їх там на шляху ні кидалося в вічі, ніхто мене не заняв, спасибі Богу. Кв.

Проїздити, джу, диш, сов. в. проїхати, їду, деш, м. Проїзжать, їхать, проїхать. Усюде, де не проїздив Кобза, народ ворухився. Стор. МІр. 51. Проїхали поле, проїхали друге. Чуб. V. 226.

Проїздити, джу, диш, м. Проїздить. Хоче Палій проїздити коня свого. Драг. 204.

Проїздитися, джуся, дишся, м. Проїздитися. Поїдьмо туди, побачим і погуляєм там, да таки й проїздимося трохи. Рудч. Ск. II. 93.

Проїсній, а, е. Прожорливый. Та хай їм лиха юдина, щоб я поповичів юдувала,—бо це народ проїсний. Харьк. г.

Проїсти. См. Проїдати.

Проїстливий, а, е = Проїсний. Така дитина проїстлива, що чисто ніяк її не нагодуєш. Змієв. у. Слов. Д. Эварн.

Прїість, ти, ж. Обжорство. Оця бо ще мені дїтворя! як почне той хлїб святий джвакати,—справді, наче проїсть напала. Екатерносл. у.

Проїти, прїю, їш, м. Варить вь збрытомъ крышкой горшкѣ. Вх. Зн. 56.

Проїхати. См. Проїздити.

Прїйда дя, об. Прїйдоха. У якесь там село прислали нового паламаря, та такого проїду. Чуб. II. 656. А ти, проїдо все-світня, твоїх рук нічого не мине!

Проїдисвіт, та, м. Прїйдоха, аван-

турість. Да не лай мене, моя матінко, ніколи ні за що, полюбила проїдисвіта, превелике ледащо. Мет. 85.

Проїмати, маю, еш, сов. в. проїняти и проняти, йму, жеш, м. 1) Пронимать, пронять. Циганський піт проїма. Ном. № 3197. Ой як рушить плечима, проїме душу очима. Чуб. V. 1084. Чоюсь у бабусі чепуренької сльози покотились, наче б то нічого й іркою не скизав, а проняв. Г. Барв. 503. 2) Продѣвать, продѣть. Проняти нитку в юлку. Борз. у. 3) Пронизывать, пронизать, проникнуть сквозь что. Мнж. 83.—зубом: Прокусить. 4) Зацѣплять, зацѣпить. Взяли Байду, ізв'язали, за мівє ребро іаком проїняли. АД. I. 147. 5) Охватывать, охватить. Холод почав проїмати Карпа. Левиц. КС. 71. Великий оум проняв мені все тіло. К. Юв. Радість проїмає тебе. Мир. ХРВ. 241. 6) Пронялѣ думка когб. Явилась у кого мысль. Така саме думка проняла й Чинку. Мир. ХРВ. 241.

Проїматися, маюся, ешся, сов. в. проїнятися и пронятися, ймуся, мѣшся, м. 1) Быть пронимаемымъ, пронятымъ, пронизаннымъ и пр. 2) Проникаться, проникнуться. Мати—як мати: вона пронялася жалем рідної дитини, зглянулася на її сльози. Мир. ХРВ. 330.

Проїтї, ся. См. Проходити, ся.

Прокадіти, джу, диш, м. Покадитъ. Чуб. V. 797.

Прокажѣнный, а, е. Прокаженный. Приходить до його прокаженный. Єв. Мр. I. 40.

Проказа, ви, ж. Проказа. Прийшов чоловік увесь у проказі. Єв. Л. V. 12. Старці тебе ураються мов тії прокази. Шевч. 460.

Прокавати. См. Проказувати.

Проказувати, зую, еш, сов. в. проказати, жу, жеш, м. 1) Говорить, проговорить. Скоро се брат проказав, так і зняв кресаню. Федьк. 2) Диктовать, продиктовать. Ном., Передм. I. Ой, добродію! та будьте ж милостиві, треба ще писати... іще не все я проказала. МВ. I. 50. 3) При обученіи: говорить, сказать что-либо, что ученикъ долженъ повторить за учителемъ. ЗОЮР. I. 50.

Прокалатати, таю, еш, м. 1) Простучать вь колотушку; прозвонить. 2) Пройти (о времени). Прокалатав швидко час. Греб. 333.

Прокапати, паю, еш, м. Капать сквозь

что. *Що мої реберечка травка поростає, а мої карі очі кров проканає.* Чуб. V. 662.

Прокаратаги, таю, еш, и. Прожить. *Як довгий вік прокаратаєш.* Г.-Арт. (О. 1861. III. 112).

Прокатаги, таю, еш, и. Прокатать (на лошади)

Прокататися, таюся, ешся, и. Прокататься. *Син каже: прокатаємось.* Рудч. Ск. I. 101.

Прокашівати, каю, еш, и Прокашлять сухимъ кашлемъ.

Прокашати, чаю, еш, и. Прокатать известное время (бѣлье).

Прокашатися, чаюся, ешся, и. Проваляться. *Всю ніч прокачалася і таки не заснула.* Харьк. *Два тиждні хвора прокачалася.*

Прокашлювати, люю, еш, сов. в. прокашляти, ляю, еш, и. Прокашливать, прокашлять.

Прокашлюватися, лююся, ешся, сов. в. прокашлятися, ляюся, ешся, и. Прокашливаться, прокашляться. *О, бодай його!—скрикнув він, прокашлюючись.* Мир. Пов. II. 52. *Прокашляйся без зубів, сестрице, до мене ближче прихились.* Котл. Ев.

Проквасити, каю, еш, и. Проквасать.

Проквасити, шу, сип, и. — дѣшу. Дѣю, преимущественно кислою, немного оживить себя. *Постой, каже, чорте, хоч я собі грушок вирву,—буде чим душу проквасить.* Рудч. Ск. II. 24. *(Вівця) почекала з шляху до зеленого моріжку вхопити свіжої травиці та хоч капельку проквасити душу од тії страшенної пилоти.* Мир. ХРВ. 39.

Проквасніти, нію, еш, и. Прокваснуть.

Прокваснітися, ніюся, ешся, и. = Проквасити. Вх. Уг. 263.

Проквиляти. См. Проквиляти.

Проквиляти, ляю, еш, сов. в. проквиляти, лю, ліш, и. 1) Плакать, стонать, простонать. 2) Кричать, прокричать (преимущественно жалобно. О вѣкоторыхъ звѣряхъ и птицахъ). АД. I. 185. *Возки сіроманиі квилять-проквиляють.* Мет. 443. *Там сидить ясен сокіл-білозерець, жалобненько квилить-проквиляє.* АД. I. 190.

Проквітати, таю, еш, и. = Проквітати. Гол. IV. 523.

Проквоєтати, кчѹ, чеш, и. Проклохтать (о курицѣ).

Проквоєсто, прѣволо, прѣволом, нар. Медленно. *Прокволом співати.* Сквир. у.

Прокид, ду, м. Пробужденіе. *Прокид від сну.* К. Дз. 110.

Прокидати, даю, еш, сов. в. прокидати, даю, еш и прокинути, ну, неш, и. 1) Расчищать, расчищать, прогнестъ отъ снѣга и пр. *Ну й понамітало снігу! Треба прокидати (прокинути) стежку від хати до хліва.* 2) Не попадать, не попасть, промахнуться. *Стрїляли козаки та рейтарі. І вони прокинули.* Морд. Пл. 171. 3) Простилать, простлать. *Прокинувши на полу ряднину, лягла й сама хоч задрїмати.* Мир. ХРВ. 56. *Та зійду я на могилу, та прокину сірячину, та ляжу трохи спочину.* КС. 1883. IV. 907. (Нп.). 4) Истрачивать, истратить, потерпѣть убытокъ. *На весілі в родичів рублів п'ять прокинеш.* Лубен. у. *На тому заробиш, на тому прокинеш.* Лубен. у. 5) Сов. в. только прокинути. Будить, разбудить. *Цілу ніч прокидало Христю материне важке зітхання.* Мир. Пов. I. 118. *Заснула без подушки,—прокинули б дівчину та поклали б їй подушечку.* Змієв. у.

Прокидатися, даюся, ешся, сов. в. прокинутися, нуся, нешся, и. 1) Просыпаться, проснуться. *Вночі прокинешся,—не спить Василько мій.* МВ. II. 9. Иногда прокинутися въ знач. очнуться. МВ. (О. 1862. III. 41). *Зомлів Марко, й земля задрїжала... Прокинувся... до матері,—а мати вже спала* Шевч. 118. 2) Появляться, появляться; встрѣчаться, случаться. *Щоки повпадали і вже волосся прокидається біле.* О. 1862. X. 8. *Стали прокидатись де-де й злодіячки—новина в Пісках.* Мир. ХРВ. 119. *Все ж таки прокидається такий час, що вони й цуляці бувають, і одпочнуть як слід.* Драг. 171. 3) Только сов. в. ? *Отелиться. Рано походила наша корова, то рано й прокинулася.* Змієв. у.

Прокіпати, плію, піш, и. Прокіпати.

Прокисати, саю, еш, сов. в. прокис(ну)ти, ну, неш, и. Прокисать, прокиснуть. *Нехай кисне,—не прокисне, да нікому їсти.* Чуб. V. 133.

Прокіп'я, п'я, с. Праздникъ 8 іюля (Прокопа).

Прокладати, даю, еш, сов. в. прокладати, владу, дѣш, и. Прокладывать, проложить. *Проклали зірочки дорогу у Русалим.* Стор. МПр. 41.

Проклипати, наю, еш, сов. в. проклясти, вляну, вѣш, и. Проклипать, проклясть. *Пішла мати да плачучи, свого сина проклинаючи.* Макс. *Дівчинька плаче.*

силенько ридає, свою долю проклинає. Мет. 79.

Проклинáтися, нáюся, вшся, сов. в. проклястýся, нýся, нéшся, *ил.* 1) Прокляна́рся, быть проклятымъ. Шевч. 212. 2) Руга́ться. *Аби ми нечистого духа не задували, нечистим духом ся не проклинали.* Ез. V. 100.

Проклинúти, нú, нéш, *ил.* == Проклясти. *Бо я твою долю давно проклинула.* Грин. III. 394.

Проклín, лóбну, *м.* Проклятіє. *Проклін усім, хто пале, коле, рíже.* К. ЦН. 302. *Батькова та матчина молитва із моря виймає, а проклін у калюжі топить.* Ном. № 9373.

Проклínниця, ці, *ж.* Та, которая проклинаєть. Гн. II. 126.

Проклюва́ти, клюю́, éш, *ил.* Проклевать. *Гусак: „Одчини, муплене теля!“—„Не одчиню“.—„Ну, носом проклюю“.* Рудч. Ск. I. 40.

Проклястý, ся. См. Проклинáти, ся.

Прокля́тий, а, е. Проклятый. Употребляется какъ бранное слово. *Журба моя, журба, журба проклятая, та наважилась мене зовсім ізжурити.* Чуб. V. 420. *В одного чоловіка була жінка Химка, і така була проклята, що все його б'є.* Рудч. Ск. I. 57.

Прокля́ття, т́я, с. Проклятіє. К. Псал. 88. *Байде мені латинське прокляття!* К. ПС. 52. *Нехай ляже прокляття на йому.* Левиц. I. 527.

Прокляту́щий, а, е. Ум. отъ проклятый. Бранное слово. *Така натура вже проклятуща удасться.* Рудч. Ск. II. 174. *А проклятущий хміль як рута зеленів.* Греб. 371.

Прокловту́ти, нú, нéш, *ил.* Проглотить. *А лисичка його — гам! та й прокловтула.* Рудч. Ск. II. 3.

Проко́лихати, шú, шéш, *ил.* Покачать. *Повішу ще тій рукава—хай вітер проколише.* Чуб. V. 606.

Проко́лоти, ся. См. Проколювати, ся.

Проколупа́ти, паю, еш, *ил.* Проковырять.

Прокóлювати, люю, еш, сов. в. проколóти, лю, лéш, *ил.* Прокалывать, проколоть. *Голову проколеш йому остю.* К. Іов. 93.

Прокóлюватися, лююся, ешся, сов. в. проколóтися, люся, лéшся, *ил.* 1) Прокалываться, проколоться. 2) О зубахъ: прорéзываться, прорéзаться. *Дитині... проколоються зуби.* Ез. V. 183.

Проко́лядува́ти, дую, еш, *ил.* Провéть коляду.

Прокопа́ти. См. Прокопувати.

Проко́пувати, пую, еш, сов. в. прокопа́ти, паю, еш, *ил.* Прокапывать, прокопать.

Про́корм, му, *м.* Кормъ. *Щебече, мов синичка та, що дитиняток доглядає, за прокормом для їх літає.* Мкр. Г. 22.

Проко́рмити, млю́, миш, *ил.* Прокоормить.

Проко́рмитися, млю́ся, мишся, *ил.* Прокоормиться.

Прокосі́ти. См. Прокошувати.

Прокоті́ти. См. Прокочувати.

Проко́чувати, чую, еш, сов. в. прокоті́ти, кочу́, тиш, *ил.* Прокатывать, прокатить.

Проко́шувати, шую, еш, сов. в. прокосі́ти, кошú, сиш, *ил.* Прокашивать; прокосить.

Прокрада́тися, даюся, вшся, сов. в. прокра́стися, дуся, дешся, *ил.* 1) Ловиться, поймається, на воровствé, прокрастýся. *Крав, крав, але ж і прокрався.* Подольск. г. *Слюсарь прокрався, а коваля покарами.* Ком. Пр. № 157. 2) Прокрадываться, прокрастýся. *Пройти тайкомъ. Яремч з Лейбою прокравлись аж у будинок, в самий мох.* Шевч. 189.

Прокрича́ти, чу́, чéш, *ил.* Прокричать. *Нехай він лютує, поки сам загине, поки безголов'я ворон прокричить.* Шевч. 35.

Прокруті́ти. См. Прокручувати.

Прокруті́тися, чу́ся, тишся, *ил.* Провертéться. *Як устанеш удосвіта, та до пізна й прокрутишся і попоїсти гаразд ніколи.* Екатеринос. г.

Прокру́чувати, чую еш, сов. в. прокруті́ти, чу́, тиш, *ил.* Просверлить. *Взяла його, сховала до скрині і прокрутила маленьку дірочку, щоб дух пускати.* Чуб. II. 9.

Прокря́кати, каю, еш и крячу́, чеш, *ил.* Прокаркать.

Проку́блити, лю, лиш, *ил.* Въ стогу сдéлать углубленіє, подобное норé. *У припуск теля пускаємо, воно й прокублело сті.* Константиногр. у.

Прокува́ти, куу́, éш, *ил.* Прокричать (о кукушкé). *Заціли вишні, прокувала сива зозуля.* МВ. I. 140.

Прокуку́рікати, каю, еш, *ил.* Прокукаркать, прокричать (о пéтухé).

Прокульга́ти, гаю, еш, *ил.* Пройти хромая.

Прокуня́ти, няю, еш, *ил.* Продремать.

Прокупі́тися, плю́ся, пишся, *м.* Прожупитися, заплатити лишнее. *Купи, та й не прокупись.* *Ном. № 5861.*

Проку́р, ру, м. Неоплаченный акцизомъ сивртъ, утаенный отъ акцизу перекуръ. *Каменец. у.*

Прокурва́вити, влю, виш, *м.* Растратити на публичныхъ женщинъ. *А п'яничка шо не прип'є, то все прокурвавити.* *Гол. I. 222.*

Прокурор, ра, м. Прокуроръ. *Нащо було Паньку прохатися в прокурори?* *Греб. 362.*

Прокусі́ти. *См. Прокушувати.*

Проку́шувати, шую, еш, *сов. в.* прокусіти, шу́, сипш, *м.* Прокусывать, прокусить.

Пролáзати, жу, виш, *сов. в.* пролізти, лізу, зеш, *м.* Проползати, проползти; пролѣзати, пролѣзти. *Пролізла гадюка. Марко проліз по під куцем глodu. Стор. МІр. 111. Не можна в двері,—я в кватирку, або пролізу в иншу дірку. Гліб.*

Проламáти. *См. Проламувати.*

Прола́мувати, му́ю, еш, *сов. в.* проламáти, ма́ю, еш, *м.* Проламывать. проломити. *І проломавши (стелю), спустим лїжко. Єв. Мр. 4. Проламав (у лісі) стежку. Рудч. Ск. II. 106.*

Пролáсувати, су́ю, еш, *м.* Употребити на лакоства. *Як би пак був він перед очима, а то за материними очима, то хоч і перепаде йому карбованець або два, то й проласув.* *Лебед. у.*

Прб́лев, ва, м.—**Пралев.** *Ти лев собі, а я пролев,—циган одвічає.* *Рудан. I. 72.*

Пролéжати, жу, жиш, *м.* 1) Пролéжати. *Нім настане,—я в слізюньках пролежу.* *Чуб. V. 467. Ляже в садку та цілісіткий день і пролежить нерухомо. МВ. II. 8. 2) Продавати, лежати. Моя тобі зброя кілочка не вломить, я сам молод лїжка не пролежу.* *Чуб. V. 63.*

Пролеті́ти. *См. Пролітати.*

Пролива́ти, ва́ю, еш, *сов. в.* пролі́ти, ллі́ю, ллѣш, *м.* 1) Проливать, пролить, разливать, разлити. (Преимущественно о крови, слезахъ). *Кров не вода, проливати шкода. Ном. № 1283. Молодая молодице, нащо слюзи проливаєш?* *Чуб. V. 202. 2) Проливати слюза́ми.* Проливать слезы. *КС. 1882. XII. 498, 502. Гірко плаче, дрібними слюзами проливає. КС. 1882. XII. 494.*

Пролива́тися, ва́юся, ешся, *сов. в.* пролі́тися, ллі́юся, ллѣшся, *м.* Проли-

ваться, пролиться. *Се есть кров моя, що за многих проливається. Єв. Мр. XIV. 24. Пливе човен, води повен, да коли б не пролився. О. 1861. XI. 9. (Нп.).*

Пролі́гати, га́ю, еш, *м.* Проглотити. *Музика що затирлигав, то і пролигав.* *Ном. № 12465.*

Прб́лиз, зу, м. Незамерзающее мѣсто на рѣкѣ. *Аж зирк,—заєць у пролізі чмиха.... бідний лапками перебіра, от-от під лід піде. Св. Л. 95. Оце проліз буде, а по при него ідуть через річку і не провалюється крига. Каменец. у.*

Пролива́ти. *См. Пролизувати.*

Пролі́зіна, ни, *ж.*—**Проліз.** *Черк. у. Її ноги ввігнули тонкий лід, шурхнули в пролізину. Левиц. I. 470.*

Пролі́зувати, зу́ю, еш, *сов. в.* пролі́зати, ллїжу́, жеш, *м.* Пролизывать, пролизать. *Лизнула раз, за другим разом уже дірку пролізала. Рудч. Ск. II. 75.*

Проліну́ти, ну́, нѣш, *м.* Пролетѣти. *Ой хоч бачив,—проминуло, малочкою пролінуло. Чуб. V. 190.*

Пролі́скуватися, ку́юся, ешся, *м.* Лосниться, проблескивать. *Волос у мене вже сріблом проліскується. Г. Барв. 8.*

Пролі́ти, ся. *См. Проливати, ся.*

Пролі́зти. *См. Пролазити.*

Пролі́й, (лія?) м. Ливень. *Вх. Зн. 458.*

Прб́ліс, су, м.—**Праліс.** *ХС. VII. 457. За лісом, за пролісом золота діжа сходить.* *Чуб. I. 315.*

Прб́ліска, ки, ж. *Раст. Hepatica triloba Chaix. ЗЮЗО. I. 124.*

Прб́лісок, ску, м. Прогалина, поляна. *На полянах і пролісках росла висока трава і ніколи не косилась. Стор. II. 118 2) мн. Раст. Scilla scirpa. Потєбня. Къ ист. звук. III. 96.*

Пролі́т, ту, м. 1) Летѣти, летаніє. *Потепліло, пішла бджола у проліт. Лебед. у. 2) Діаметръ, поперечникъ. Те колесо на проліт має три аршини. Черк. у.*

I. Пролі́тати, та́ю, еш, сов. в. пролеті́ти, лелчу́, тіш, *м.* Пролетать, пролетѣти. *Широкє поле, широка толока, тільки орлам пролітати. Чуб. V. 128. Дрібний сніжок пролітає. Чуб. V. 1015.*

II. Пролі́тати, та́ю, еш, м. Облетѣти. *Я ввесь світ пролітала, золотих іорів не видала. Чуб. V. 336.*

Пролі́тувати, тую, еш, м. Прожити лѣто, провести лѣто. *Знов пішла по людях: де пролітую, де прозімую. Г. Барв. 368.*

Пролі́чити, чу́, чиш, гл. Просчитать.

Пролля́ти, лляю, еш, гл. Пролить.

Проложі́ти, жу́, жищ, гл. 1)—Прокласти. *Ніколи не звернемо з дороги, що ти нам проложив еси.* К. (О. 1861. III. 6). 2)—пісню. Сложить, сочинить пісню. *Проложив їм пісню про Царя Намивая.* К. ЦН. 307. *Не з добра то хтось проложив пісню: „Мати наша, мати! не журиш ти нами“... Г. Барв. 175. Се не пісенька, а щирая правдонька. Так ми у своїх батьків служили, да оце про їх і пісню проложено.* ЗОЮР. I. 80.—гүтірку. Сложить рассказъ. *„Чи чував ти, братіку, щоб миши одкусила коли голову чоловікові?—Засміявсь козак: „Се, пане ясновельможний, тільки таку гүтірку проложено“.* К. ЧР. 381.

Проло́м, му, м. Брешь, проломъ. *Ломаяться мов у пролом замковий, потужніють руїною моею.* К. Іов. 64.

Проло́мина, ни, ж. Проломъ, проломленная дыра. *А в воротах унизу дощечка проломана.... От вовк повернувся дружим боком, усунув хвоста в ту проломину... Г. Барв. 244.*

Проломі́ти, млю́, миш, гл. Проломить. *Кругом хату обступили, самі двері проломил.* Чуб. V. 968.

Проломі́тися, млю́ся, мишея, гл. Проломиться.

Пролуб, бу, м.—Ополомка. *Скочив в пролуб, але більше того не робив, бо дуже го студінь проняла.* МУЕ. III. 54.

Пролютува́ти, тую, еш, гл. Пробыть известное время разозленнымъ, разсерженнымъ.

Проляща́ти, щу́, щіш, гл. Известное время лящати (см.).

Прома́глюва́ти, лью́, еш, гл. Прокатать известное время на каткѣ (бѣлье).

Прома́зати, ма́жу, жеш, гл. Промазать известное время.

Промайну́ти, ну́, неш, гл. Промелькнутъ. *Щось наче промайнуло повз вікна.*

Промайструва́ти, ру́ю, еш, гл. Проработать (о плотникѣ, столярѣ).

Промалюрува́ти, ру́ю, еш, гл. Пробыть живописцемъ или маляромъ известное время.

Промандрува́ти, ру́ю, еш, гл. Пропутешествовать; пройти, путешествуя.

Промані́жити, жу, жищ, гл. Побить кого. *Я його добре проманіжив,—знатиме, як мене займати.*

Проманта́чити, чу, чиш, гл. Промотать, расточить. *Не проше я, не проай-*

нував, не промантачив, не проциндриив без пунтя. К. ЧР. 266.

Проманта́читися, чуся, чишея, гл. Промотаться. *Промантачились городяне на свої що-тиждня новіи моди.* К. (О. 1861. I. 311).

Промарнотра́вити, влю, виш и промарнотра́тити, чу, тиш, гл. Расточить, растратить, промотать. *Промарнотратили добро, пропили, проайнували.* Полт.

Промару́дитися, джуся, дишея, гл. Прокопаться, провозиться, промѣшкать.

Промаршалкува́ти, кую, еш, гл. Пробыть известное время маршалком.

Промаха́ти, хаю, еш, гл. Расчистить поверхность воды прежде чѣмъ набрать. *Ой у броду беру воду, да й не промахаю.* Нп.

Промахну́тися, ну́ся, нешся, гл. Промахнутъся. (Объ ударѣ, но не о выстрѣлѣ). *Як ударить хто, то промовить: „лясь!“, а як промахнется, то товариш почина його руки гладити.* Чуб III. 103.

Промѣ́дати, цаю, еш, гл. Прощупать.

Промѣ́шка, ви, ж. Значительное расстояние для прохождения, большая проходка. *До Василькова звідісь добра промашка.* Рк. Левиц.

Промаячи́ти, чію, еш, гл. Промаяться? *Сяк так, то з журбою, то з туюю промаячила Маруся до спасівки.* Кв.

Промѣ́жи, пред.—Проміж. *Утікала Бондарівна промежи домами.* Чуб. V. 427.

Промѣ́жка, ви, ж. Промежутокъ, промежуточное расстояние. *Промежка між крокками дуже широка,—се недобре, як крокви рідко стоять.* Волч. у.

Промѣ́жок, жку, м. Полевая дорожка по межѣ между двумя полями, интерваль. Лохв. у.

Промѣ́кати, промѣ́кати, промѣ́кати, каю, еш, гл. Проблещать.

Промѣ́л, лу, м. Плата за помодъ зерномъ. *В нас беруть десяту мірку промелу.* Нѣжин. у.

Промені́стий, а, е—Промінистий. *Веселого променистого ранку.* МВ. II. 147.

Промені́ти, ніє, гл. безл. Сіять, испуская лучи. *Всміхнулася, як споглянула—так же бо променіло з очей хороших,—відрада сама.* МВ. III. 37.

Промере́жати, жу, жищ, гл. Дѣлать известное время мерѣжки. *Переносно: писать (у Шевч. о стихахъ). Уже два юди промережав і третій в добрий час почну.* Шевч. 444.

Промерзати, заю, еш, сов. в. промерзнути, ну, неш, ил. Промерзати, промерзнуть. *Наскрізь промерзло сало.*

Проместі. См. Промітати.

Прометній, а, е=Промітний. *Пилип не те, що Зінець: це валюка, ледащо, нікчемний чоловік, а той—то прометний: у його й хлібця посіяно, і по хазяйству некується.* Новомоск. у.

Прометушійтисся, шуся, шисся, ил. Просуетитисся.

Промешкати, каю, еш, ил. Находиться. *Хведор Безродний, бездольний пробуває порубаний, постреляний, на рани смертельні незмагає, а коло його джура Ярема промешкає.* АД. I. 252.

Промивати, ваю, еш, сов. в. проміти, мійю, еш, ил. Промивати, промити. *Тече річка невеличка, промиває піски.* О. 1862. I. 49. *Возьми води керничної, промий чорні очі* Чуб. V. 996.

Промигнути, ну, неш, ил. Промелькнуть. *І промигнула вона в його по душі, як холодний вітер.* МВ. (О. 1862, I. 77).

Промигтати, гчю, гтіш, ил. Промелькнуть. *Швидко-швидко бігли коні,—тільки в очах усе тєє промитіло.* МВ. (О. 1862. III. 51).

Промікати, каю, еш, ил. Продернуть, протянуть сквозь что. Шух. I. 233.

Проміморити, рю, риш, ил. Пробормотати, проговорити невнятно.

Промінати, наю, еш, сов. в. промивнути, ну, неш, ил. 1) Проходить, пройти мимо, миновати. *Не по правді, мій милий, зо мною жецеши, що проминаєши мої ворітенька, до иншої йдеш.* Чуб. V. 180. 2) Пропускати, пропустити.—*А чому ж ти тут квіточки не нашила?—Не вледіла, та й проминула Я ось завернусь та нашію.* Черниг. г.

Промисел, слю, м. Промысль. Левиц. Пов. 161.

Проміти См. Промивати.

Промітий, а, е. Промытый. *Нема промітої воді кому.* Постояння придирки кь кому. Г. Барв. 238. *Почала братова мене знов допикати. Вже тепер і ступити мені не дасть; уже нема мені й промітої води: та те не добре, та се не гаразд.* МВ. I. 21. *Промітої води не дає.* И вздохнуть не даєть. Г. Барв. 493. *Не було в тебе промітої години—не було у тебе и часу свободнаго.* Кролев. у. *Сказано: промітої години дитя не дасть—усе плаче.* Кролев. у.

Проміто, та, с. Высокая пошлина.

Платять важке проміто замісь легшою мита. К. Кр. 19. *Ще ж то жиди-рандарі у тому не перестали: на славній Україні всі козацькі торги заорандували, да брали мито-проміто.* АД. I. 21.

Промішляти, ляю, еш, ил. 1) Промышлять, заниматься. *Чим же ви, відуду, промишляли, поки ще була жива ваша покійниця?* Левиц. I. 100. 2)—**про себе**. *Заботитисся о себѣ. Я став лучче промишляти про себе.* Г. Барв 315.

Промівка, ки, ж. Рѣчь. *Послухайте мене і моєї промівки.* Шух. I. 192. См. Проміва.

Проміж, пред. Между, промежь. *Йому пробігла собака проміж ногами.* Ном. № 3179.

Проміжний, а, е. Промежуточный.

Проміи, ну, м. Мѣна. НВолын. у.

Проміна, ни, ж.=Проміи. *Проміна одному служить.* Ком. Пр. № 681.

Проміністий, а, е. Лучистый; лучезарный

Проміinne, ного, с. То, что берется за размінь.

Проміння, ня, с. Соб. Лучи. *Сонце сипнуло промінням по росяних травах.* К. XII. 23. *Зійшов місяць і вдарив ясним промінням по білих хатах.* МВ. I. 39.

Промінь, ню, м. 1) Лучь. *Моливсь за них, як сонце світ на землю рано розсипало, моливсь, як проміні спускало воно під спід землі.* Мкр. I. 68. *Вечірній промінь соняшний наче золотом червоним його обсипає.* МВ. I. 17. 2) Рукавь рѣки. Вл. Зн. 56.

Промінястий, а, е = Промінистий *Високо над усім грає вішне проміняєте сонечко.* МВ. (О. 1862. III. 77). *Проміняєть очі.* Левиц. Пов. 252.

Проміняти, няю, еш, ил. Промѣнять, обмѣнять. *Біди ні продати, ні проміняти. і грім біди не заб'є.* Ном. № 2173.

Промінятисся, няюся, ешся, ил. Помѣнятисся. *Проміняймося: дайте мені таку рибку золоту і срібну, а я вам птичку.* Рудч. Ск. I. 163.

Промір, мору, м. Морь. *У Києві, кажуть, великий промір: по 70 чоловіка на день мре.* Канев. у.

Проміркувати, кую, еш, ил. Размышлять известное время.

Проміт, та, м. Разбитной, бѣдовый. *О, то проміт!* НВолын. у.

Промітати, таю, еш, сов. в. проместі, тую, тєш, ил. Прометать, промести. *Неме-*

тена уличка, не метена,— треба уличку промести. Мет. 211. Будеш ти у мене хатку промітати. КС. 1882. XII. 498. Стéжку кому промігати. Крім прямого значенія, также: уготовлять кому путь (на тотъ свѣтъ). *Ти, моя дитино, (мати до мертвої), промітай нам стежечку, прибірай же листячко твоїй матінки, твоєму батенькові.* Г. Барв. 125.

Промітний, а, ё. Ловкій, изворотливый. разбитной, підприємчивый. *А промітний він: оце повернувся, купив горщиків, поїхав у базарь, продав та купив обіддя,— ото вже й заробив 15 карбованців; а про те рілля виорано вже.... От брат, то то хамула.* Канев. у.

Проміття, тя, с. Зарево. Харьк.

Промітувати, тую, еш, *гл.* Разв'язувати (кожу). Шух. I. 253.

Промішкання, ня, с. Сожительство. Мет. 354.

Промкнуті, ну, неш, *гл.* Проглотить. Угор. 2) Прослабить. *Оце ззіли коні по сліду пшеничного, та й промкнуло їх: бачте, як біжить з них, який рідкий кал.* Брацл. у. *Мене так і промкнуло од сирівцю.* Рк. Левец. 3) Постичь, узнать, провикнуть, понять, угадать. *Ти хіба промкнеш чоловіка, чи н'яниця він, чи ні, а милостину все таки дай.* Черк. у.

Промняввати, ваю, еш, *гл.* Промяукать.

Промова, ви, ж. Р'язь. *Царь Наливай промову промовляє.* К. ЦН. 240. *Богослов казив промову над якимсь помершим паном.* Грин. I. 230. Ум. Промовна.

Промовен, вна, вне. Краткая форма отъ промовний. *До всякої людини маю слово, промовен я і з цїсарем великим, а з нею — мовчазний.* К. ЦН. 196.

Промовець, вця, м. Ораторъ. Левец. МБ. 28.

Промовити, ся. См. Промовляти, ся.

Промовка, ви, ж. 1) Р'язь, разговоръ, погудка. *Про вовка промовка, аж дідько вовка і несе.* Маркев. 58. 2) Произношеніе, акцентъ. *Яка у його чудна промовка.* Левч. 129. См. Промова, промівка.

Промовляти, ляю, еш, сов. в. промовити, влю, виш, *гл.* Говорить, проговорить, сказать. *Ой дівчинонька стиха промовляє, мене молодого як по серденьку крає.* Лукаш. 128. *Струна струні промовляє: нема краю тихому Дунаю.* Чуб. V. 343. *Стиха словами промовляє.* ЗОЮР. I. 208. *Дрібні сльози роню, слова не про-*

мовлю. Мет. *Ой виїди, виїди, як виходила, промов словечко, як говорила.* Чуб. V.

Промовлятися, ляюся, ешся, сов. в. промовитися, влюся, вишся, *гл.* Проговариватися, проговоритися. *Старости не промовляться.* Шевч. 287.

Промовний, а, ё. Краснор'язчивый. К. Дз. 174.

Промовчати, чу, чиш, *гл.* Промолчать. *Бідні невольники хоч добре знали, собі промовчали.* Дума.

Промога, ги, ж. = Проможність. Желех.

Промогорічити, чу, чиш, *гл.* Пропить деньги, ставя могоричі. Желех.

Промогті, можу, жеш, *гл.* Мочь, быть въ состоянїи. *Як би промогли,— аж не знати що (зробили-б).* Драг. 178.

Проможність, ности, ж. = Спроможність. ЕЗ. V. 108.

Промокати, каю, еш, сов. в. промок(ну)ти, ну, неш, *гл.* Промокать, промокнуть. *Пан промок та й замерз.* Рудч. Ск. II. 75.

Промолодикувати, еую, еш, *гл.* Прожить веженатымъ. *Промолодикував свій вік, не знайшов собі пари.*

Промолоти, мелю, леш, *гл.* Промолотъ извѣстное время. *Аж до світа промолот.*

Промолотіти, лочу, тиш, *гл.* Промолотить извѣстное время. *У вдови промолотили ми з тиждець.*

Проморгати, гаю, еш, *гл.* Проз'язвати. *А що, хлопче, проморгал дівчину?* Харьк.

Промордувати, дую, еш, *гл.* Промучить.

Промордуватися, дуюся, ешся, *гл.* 1) Промучиться. 2) Провозиться, выбиваясь изъ силъ. *Оце місяць промордувався з вашим хлопцем, та вже більш і не хочу,— забірайте його. Таке ледаче та неслухняне.* Харьк. 3) Проб'сноватися. *Прийшов н'яний та промордувався всю ніч,— і на волосок я не заснула.* Черниг. у.

Проморіти, рю, риш, *гл.* Проморить. *Як проморю голодом до вечора, так признаєшся.* Харьк.

Проморочити, чу, чиш, *гл.* Забивать голову, надождать приставами извѣстное время. *А ну бо годі! І так уже пів дня проморочив мені голову всякими своїми витіями.*

Проморочитися, чуся, чишся, *гл.* Провозиться, испытать затрудненія, хлопоты, заботы.

Промоція, ції, ж. Повышеніе; пере-

воду вь высшій классь. *Промоція у вищій клас.* Св. Л. 290.

Промочіти, чу́, чиш, *гл.* Промочить. *Подай, каже, пане Остапе, хоч води уста промочити.* Рудч. Ск. I. 64. *Гей, як заплачу, весь лист промочу.* Чуб. V. 755. *В ту хаточку і дощик не промоче.* Мил. 218.

Промрячіти, чіть, *гл.* безл. Проморосить известное время. *Таки ж два дні вже промрячило, а тепер би й сонечку пора визирнути, а то й покоси погчиють.*

Промугікати, каю, еш, *гл.* Пропѣть подь нось, промурлыкать.

Промуркотати, чу́, чеш, *гл.* Промурлыкать.

Промучити, чу, чиш, *гл.* Промучить. *Цілісіньке літо промучив я свою голову.* Ком. I. 5.

Промучитися, чуся, чишся, *гл.* Промучиться. *Місяців зо три промучилась бідна дитина, та таки й умерла.* Харьк.

Промуштрувати, рую, еш, *гл.* Прочить известное время военнымъ приемамъ.

Промчати, мчу́, мчіш, *гл.* Промчать. *Коні так швидко промчали, — і не роздивилася, хто їхав.* Харьк.

Промчатися, мчуся, мчішся, *гл.* Промчатся. *Промчатся буря по над ним і прах його розвіє.* К. Псал. 234.

Пром'яти, мну́, мнѣш, *гл.* Промять.

Пронесті, ся. См. Проносити, ся.

Пронїдїти, дію, еш, *гл.* Проскучать; просидѣть безъ дѣла. *Він годів зо два там просидів, а мабуть би і більш пронидів, як би його враг не спїткав.* Котл. Ен. I. 26.

Пронизати. См. Пронизувати.

Пронизувати, вую, еш, сов. в. пронизати, жу́, жеш, *гл.* Пронизывать, пронизать; пронзить. *Тим поглядом пронизав він княгиню аж до самого серця.* Стор. МПр. 77.

Пронїкливий, а, е. Проницательный. *Він виявлював розум проникливий.* К. Хп. 22.

Пронїшпорити, рю, риш, *гл.* =Пронюхать. КС. 1883. II. 403.

Проняїти, йму́, мѣш, *гл.* =Проняїти. *Наче ножем проняїла Христю наскрізь.* Мир. Пов. II. 78.

Пронїва, зи, об. Проныра. К. ЧР. 426. *Тут всякій були пронози, перекупки і шмаровози, жиди, міняїли, шинкарі.* Котл. Ен. III. 44. *Водивсь у старовину з ляхами, так проноза вже добрий.* К. ЧР. 26.

Пронїзуватий, а, е. Пронырливый.

Пронїс, су, м. Поносъ. Мил. М. 82, 80.

Пронїсити, шу, сш, сов. в. пронести́, су́, сѣш, *гл.* 1) Проносить, пронести. Рудч. Ск. I. 69. 2) Слабить, прослабить.

Проносїти, шу́, сш, *гл.* Проносить (одежду, обувь). *Як зачуєш, ненько, що я тут прилежу, то дай моїй подруженці проносить одежу.* Грив. III. 559.

Пронїситися, шуся, сшся, сов. в. пронесті́ся, несуся́, сѣшся, *гл.* Проноситься, пронестись. *Пронеслася надо мною буря.* К. Псал. 303.

Пронудїти, джу́, диш, *гл.* Заставить проскучать — світом. Протомитися. *Так вона ще годів кілька пронудила світом — вилежала, викачалась на полу.* Сим. 236.

Пронудїтися, джуся́, дишся, *гл.* Пронсучать.

Пронурити, рю, риш, *гл.* Погрузиться вь воду. Гн. I. 31.

Пронуритися, рюся, ришся, *гл.* =Пронурити. Вх. Зн. 49.

Пронуро́к, рка, м. =Понурок. Вх. Пч. II. 9.

Проньмати, маю, еш, *гл.* =Проймати. Черк. у.

Пронюхати. См. Пронюхувати.

Пронюхувати, хую, еш, сов. в. пронюхати, хаю, еш, *гл.* Пронюхивать, пронюхать, разнюхать, развѣдывать, развѣдать, провѣдать. *Пронюхала мишва, що вже нема котів, та швидче до мишків.* Глїб.

Пронявкати, каю, еш, пронявчати, чу́, чїш, *гл.* Промяукать.

Проняньчити, чу, чиш, *гл.* Проняньчить.

Проняїти. См. Проймати.

Прообідати, даю, еш, *гл.* Пропустить, потерять что обѣдая.

Проорати, рю, рѣш, *гл.* Пропахать. *Виїхали на поле, хлоп'я взяло та й проорало навхрест.* Грив. I. 72.

Проотаманувати, ну́ю, еш, *гл.* Пробыть атаманомъ.

Пробхкати, каю, еш, *гл.* Проохать. *Як охнула звечора, та й усю ніч проохкала, думала, що й до світу не доживе.* Харьк.

Пропадати, даю, аш, сов. в. пропасти́, паду́, дѣш, *гл.* 1) Пропадать, пропасть, исчезать, исчезнуть. *Що з воза впало, то пропало.* Ном. *Город Буша зовсім з людьми пропав.* Стор. МПр. 162. *Згадай лихо — то й байдуже, минулось, пропало.* Шевч. 34. 2) Погибать, погибнуть; издыхать, издохнуть. *Не спитаю, щоб не знали, за що*

пропадаю. Шевч. 175. *Хто що кому ви-нен, най пропаде з світа.* Чуб. *Дай чою їсти, а то пропаду з голоду.* Рудч. Ск. I. I. *Вовки як ухопили тут вовка, розірвали і пропав бідний.* Рудч. Ск. I. 6.

Пропа́жений, а, е. Пропавший. Пропажені коні. НВолын. у.

Пропа́ляти, лаю, еш, и. Очистить ошелушенное зерно отъ шелухи (см. Палати 3). *Пропаляй мені мак.*

Пропа́лий, а, е. Пропавший.

Пропа́ляти. См. Пропаляювати.

Пропа́лювати, люю, еш, сов. в. пропаліти, лю, лиш, и. Прожигать, прожечь.

Пропа́нува́ти, ну́ю, еш, и. 1) Пробарствовать. 2) Прощарствовать.

Пропа́нька́тися, каюся, ешся, и. Проныньчаться, проухаживать, провозиться.

Пропа́рубкува́ти, ку́ю, еш, и. Пробыть парнемъ.

Пропа́си́шникува́ти, ку́ю, еш, и. Пробыть па́сишником. *Я в того пана годів із сім пропа́сишникував.* Харьк.

Пропа́сна́, но́ї, ж. Бездна, пропасть. *Которіи праведніи души,—становіться одесчу! Которіи грішні, недостойні—западіте в пропа́ску.* Грин. III. 149.

Пропа́сний, а, е. Лихорадочный. МВ. III. 91.

Пропа́сниця, ці, ж. Лихорадка. Мил. М. 57. *Добрідень, пропа́сницю! естъ вас сімдесят сім, а я принесла вам снідання всім.* Чуб. I. 118.

Пропа́сти. См. Пропадати.

Пропа́сть, ти, ж. 1) Гибель. *Пху! на його пропа́сть!* 2) Пропасть, бездна. ЕЗ. V. 39. Гн. II. 25.

Пропа́хати, хаю, еш, и. Пропитать запахомъ, надушить. *Пропахаете ладаном і хати, й одежу.* Левиц. I. 403.

Пропа́хатися, хаюся, ешся, и. Пропитаться запахомъ. *Годі вам усе з панами та з панами. Чи бач, як панами пропа́халися.* Мир. Пов. II. 67.

Пропа́щій, а, е. Погибший, пропащій. *Вона за тобою буде пропа́ща. Гляди, щоб ти її ніде не дів, бо тільки ти її де не будь дінеш, то тоді усі ми пропа́щі.* Рудч. Ск. I. 62. *Пропа́щі світі.* Пропало все. *З тієї ляхівка вийшла, та така, що з юлыми руками не приступай; а сей москалем став.* Пропа́щі світі! Св. Л. 247.

Пропа́кці, ся. См. Пропа́кати, ся.

Пропа́рти, прú, прѣш, и. Протасать, пронести. *Гін з двоє оцей мішок як пропер, так тепер і спини не розігну.* Харьк.

Пропа́ртися, прúся, прѣшся, и. Пропа́ртіть, протиснуться, пройти. *Яка тісно-та, а він таки проперся,—си бач, спереду стоїть.* Харьк.

Пропа́стїти, шу, стїш, и. Пропа́стїть известное время.

Пропа́ва́ти, ва́ю, еш, сов. в. пропа́йти, п'ю, ѣш, и. Пропивать, пропить. *Всі свої гроші пропив.* Рудч. Ск. II. 21. *Пропа́ва́ти ба́тька.* О свадебныхъ гостяхъ: *пить въ шинкѣ вмѣстѣ со свекромъ во вторникъ послѣ свадьбы.* Мил. 125.

Пропа́й-воли, лів, м. Встрѣчено у Шевченка, въ значеніи: пропивающій волонь, какъ эпитетъ чумака. *Коли не в наймах де застряли, або не живете в шинку з пропа́й-волами чумаками.* Шевч. 248.

Пропа́са́ти. См. Пропа́сувати.

Пропа́сувати, су́ю, еш, сов. в. про-писа́ти, шу́, шеш, и. 1) Писать, написать; написать въ письмѣ. Драг. 114. *Од своїх рук листи писав... а в листах про-писував.* АД. II. 23. *Чому ж ти мені за-раз сього не прописала?* МВ. (О. 1862. III. 36). См. Пропа́сувати 2. 2) Проводить, провести черту.

Пропа́та́ти, ся. См. Пропа́тувати, ся.

Пропа́ти. См. Пропа́вати.

Пропа́ток, тку, м. Пропа́таніе. Про-питку немає. НВолын. у.

Пропа́тувати, ту́ю, еш, сов. в. про-пита́ти, та́ю, еш, и. 1) Пропитывать, пропитать, прокормить. *Ложки, тарілочки на базарь понесе, свою душу пропитає, ще й додому принесе.* Чуб. V. 487. 2) Спрашивать, спросить, разпросить. *Принеси, Боже, кого я люблю дуже! Ой хоч не його, дак товариша його: пропитаю про здоров'ячко його.* Г. Барв. 527. (Нп.). *Намяла я свого Степанка і стала пропитувати, щоб і дівчат понаймати.* Г. Барв. 287. *Дівчата й парубки так і пропитують на селі, де яка вдова живе да хорошу хату простірну має, щоб її просити у досвітані матері.* Г. Барв. 56. *Пропитає... чого лист той вернувся.* Г. Барв. 508.

Пропа́туватися, ту́юся, ешся, сов. в. пропита́тися, та́юся, ешся, и. Про-питываться, пропитаться, прокормиться. *Жили і робили, і пропиталися.* Кв.

Пропа́ха́ти, ха́ю, еш, сов. в. про-пах́ати, пха́ю, еш, и. Пропахивать, пропахнуть.

Пропа́ха́тися, ха́юся, ешся, сов. в. пропах́атися, пха́юся, ешся, и. Протискиваться, протиснуться, протолкаться. *Стала між народом пропахатись.* Кв.

Пропахач, ча, м. Названіе одного изъ играющихъ въ дѣтской игрѣ того-же имени. Чуб. III. 97.

Пропахати, щѹ, щіш, м. Пропахать.

Пропах, пою, м. 1) Пропой; пьянство. *Заробішку а ніякого!—А на пропах є?* Мир. Пов. I. 129. *Дв попаде яку копійку,—все на пропах.* Киев. у. 2) Пьяница. *Ой я стала приступати, стала його устижати: „Ой пропаю, пропаю, пропала я за тобою“* Чуб. V. 582.

Пропахка, ки, ж. = Пропах 1. Рк. Левиц.

Пропахний, а, е. Предназначенный для пропоя. Желех.

Пропахця, ці, ж. Та, которая пропиваетъ. *Пропахця, пропахця! пропила мати дочку на солодкім медочку.* МУЕ. III. 76.

Пропахати, каю, еш, сов. в. пропахті. печѹ, чеш, м. Прожигать, прожечь, пропекать, пропечь.

Пропахатися, каюся, ешся, сов. в. пропахтіся, печѹся, чешся, м. Прожигаться, прожечься, пропекаться, пропечься.

Пропах, ру, м. Пропорція, мѣра, доза, порція. Харьк. г.

Пропахка, ки, м. Пропойца.

Пропахати, ваю, еш, м. Пропахать.

Пропахати, чу, чеш, м. 1) Пропахать. 2) Выплакать. *Висохну од жало і проплачу очі, тебе не забуду а ні вдень, ні вночі.* Чуб. V. 264.

Пропахати, гаю, еш, м. Проскакать, пропрыгать.

Пропахнути, ну, неш, м. Пропахнуть.

Пропахті, вѹ, веш, м. 1) Пропахнуть. 2) Быстро пройти. *Не чуєшся, як воно біжить, як ластівка пропахне.* Кв.

Пропахати, плюю, еш, м. Расплевать; заплевать. *Солодкого пропахнуть, іркою пропахують.* Ном. № 4602. *Твою бороду пропахують, прохаркають, мое личенько цілюють, обнімають.* Грин. III. 359.

Пропахати, зѹ, зеш, м. Пропахзти.

Пропахати, даю, еш, м. Предсказывать. *Пішов і повисився, як му биво пропахжено през ангева.* Гн. I. 123.

Пропахник, ка, м. Пропахникъ. К. Кр. 27.

Пропахувати, дую, еш, м. Пропахувать. *Я пропахувати буду про його твори несказані.* К. Псал. 168.

Пропахуватися, дуюся, ешся, м. Быть пропахуваемымъ, пропахуваться.

Де пропахувалась евангелія ся? Ев. Мр. XIV. 9.

Пропах, ді, ж. Пропахъ. К. Гр. Кв. 34.

Пропахець, йця, м. Пьяница. Грин. III. 285.

Пропахати, ваю, еш, м. Просудить, истратить деньги на процессъ. *Десятина та може вартя сто карбованців, а я її пропахую сто Рк.* Левиц.

Пропахувати, кую, еш, сов. в. пропахувати, щѹ, щеш, м. Пропахувать; пропахувать.

Пропахати. См. Пропахувати.

Пропахувати, люю, еш, сов. в. пропахувати, люю, леш, м. Пропахувать, пропахувать. *Топчи, милий, доріженьку, а я свою пропахую.* Чуб. V. 275.

Пропахувати, люю, еш, м. Пропахуваться.

Пропахувати, кую, еш, м. Пропахувать въ попахувальникъ. *Пропахувала я вже сім попахувальників.* Харьк.

Пропахувати, нѹю, еш, м. Предлагать. *Що то за грунт, що він нам пропахує?* Шевч. (О. 1862. VI. 11). *Як отруєно Батуру, так першим на його престол пропахували пани князя Василя.* К. ЦН. 225.

Пропахуватися, раюся, ешся, м. Пропахувать, занимаюсь по хозяйству, стряпан.

Пропахувати, нюю, еш, м. Пропахувать.

Пропахати, рѹю, реш, м. Пропахать.

Пропахати, щѹ, стіш, м. Пропахувать.

Пропахувати, кѹю, еш, м. = Пропахувать.

Пропахувати, сѹю, еш, м. Пропахувать. *Усісінький день пропахувала.*

Пропахати, перѹю, реш, м. Простирать. *Пропахала на річці аж до вечора.*

Пропахати, прядѹю, деш, м. Пропахать известное время.

Пропахати, дѹю, деш, м. Пропахать. *Витер дощ пропахати.* Чуб. I. 239.

Пропахати, каю, еш, сов. в. пропахувати, щѹ, стіш, м. Вода і скло добре пропахують крізь себе світ. Ком. II. 42

2) Давать, дать дорогу. *Ой вороги, вороги, пропахайте дороги.* Чуб. V. 453. 3) —дірну. Дѣлать, сдѣлать, оставить дыру, отверстие. *Викопав у клуні велику яму і зверху пропахувати таку дірку, аби бриль помістивсь у яму.* Рудч. Ск. I. 62.

Пропахати, ся. См. Пропахати, ся.

Пропахнути, нѹю, неш, м. = Пропахати.

Пропхнутися, нуся, нѣшся, *гл.* = Пропхатися. Котл. Од. 489.

Проралити, лю, лиш, *гл.* Пропахать ралом.

Прорвати, ся. См Проривати, ся.

Проревті, реву́, вѣш, *гл.* Проревѣть.

Прореготати, чу́, чѣш, *гл.* Просмѣяться. *Увесь вечір прореютали—так весело було.*

Проректі. См. Прорікати

Прорепетувати, тую, еш, *гл.* Прокричать, проорать.

Прорѣчистий, а, е. Краснорѣчивый. *Моя ж проречиста сусіда тягне та й тягне своє буденне оповідання.* Г. Барв. 425. *Я не проречистий на красне слово.* К. ХП. 51.

Прорѣчистість, тости, ж. Краснорѣчіе. Желех.

Прорѣчисто. нар. Краснорѣчиво. *Проречисто казала далі й далі.* Г. Барв. 429.

Проржати, ржу́, ржѣш, *гл.* Проржать.

Прорив, ву, *гл.* Прорывъ (напр. нарыва). Мнж. 190.

I. Проривати, ваю, еш, сов. в. прорвати, рву́, рвѣш, *гл.* 1) Прорывать, прорвать. *Нащо ж ти, доню, стелю проривала? Чуб. V. 341. Водиця грѣбельку прорвала.* О. 1861. IV 62. *Болячка набрякла, та й прорвала і потік бруд.* 2) Вырывать, вырвать часть растений, чтобы остальнымъ было больше простора, или чтобы очистить среди растений проходъ. *Пшеницю поле, кукіль прориває.* Грин. III. 397. *Черчику, васильчику, посію тебе в городчику, буду тебе шанувати, тречі на день поливати, а що - суботи проривати.* Чуб. III. 467. *Та коли тебе в гості дождидать?... Що к Різду снігами позаміта, а к Великодню водою позалива, а к святій неділонці травою позароста. Я й сніжок прогору, я й водицю проллю, я й травичю прорву.* Мил. 192.

II. Проривати, ваю, еш, сов. в. проріти, рію, еш, *гл.* Прорывать, прорыть. *„Одчини, муплене теля!“—Не 'дчиню.—„Ну, носом прорую“.* Рудч. Ск. I. 40.

I. Прориватися, ваюся, ешся, сов. в. прорватися, рву́ся, вѣшся, *гл.* Прорываться, прорваться. *Нічим отверзуться уста, прорветься слово, як вода.* Шевч. 629.

II. Прориватися, ваюся, ешся, сов. в. прорітися, ріюся, ешся, *гл.* Прорываться, прорыться.

Проридати, даю, еш, *гл.* Прорыдать.

Проріти, ся. См. Проривати, ся.

Прорідкуватий, а, е. Рѣдковатый. Ека-териносл. у. Слов. Д. Эварн.

Проріз, зу, м. 1) Прорѣзь. Желех. 2) Дыра во льду. Шух. I. 81.

Прорізати. См. Прорізувати.

Прорізникувати, кую, еш, *гл.* Пробыть мясникомъ.

Прорізувати, вую, еш, сов. в. прорізати, жу, жѣш, *гл.* Прорѣзывать, прорѣзывать. *Прорізав дно у тім брилі.* Рудч. Ск. I. 62.

Прорік, рѣка, м. Пророкъ. *Нещасний рік, як умре прорік.* Ном. № 9370. *Що рік, то й прорік.* Что годъ, то дитя раждается.

Прорікати, каю, еш, сов. в. проректи, речу́, чѣш, *гл.* Изрекать, говорить, сказать. *Порамо ще, панове громадо, прорікати слово остатне про Тараса.* К. (О. 1861. VI. 28). *Не прорік ні слова.* Г. Барв. 28. *Вдова небою, прорік я слово, чи багато дітей маєш?* Чуб. V. 820.

Проріст, росту, м. Выходы.

Прорісь, сі, ж. = Проріст. *Прорісь пішла.*

Прорішка, ки, ж. Родъ шапки. *Шапки були прорішки, а тепер усе кучми.* Борз. у.

Проробіти. См. Проробляти.

Проробляти, ляю, еш, сов. в. проробіти, блю, биш, *гл.* Нести, понести убытокъ при работѣ. *Іде на стени, думка—заробе, аж і своє проробля.* Лебед. у.

Прорѣк, ка, м. = Прорік. *Господь... промовляв устами святих од віку пророків своїх.* Ев. Л. I. 70. *Зустрічав його пророк Ілія.* Грин. II. 146.

Прорѣка, ки, м. = Прорік = Пророкъ. *Як був собі чоловік пророка.* Мнж. 125.

Пророкуванія, ня, с. Пророчество, пророчествованіе. К. XII. 12, 13. К. МХ. 34. *Аж поки сповнилось велике Боже слово, прославило його святе пророкування.* К. Псал. 240.

Пророкувати, кую, еш, *гл.* Пророчествовать. Мкр. Н. 8. *Добре пророкував Ісаія про вас.* Ев. Мр. VII. 6. *Ідіть, казав Боі, пророкуйте, навчайте.* Лебед. у.

Проростати, таю, еш, сов. в. проростіти, тую́, тѣш, *гл.* Прорастать, прорасти, начинать расти. *Травка проростає вже.* НВолын. у. Прорастать, прорасти сквозь что. *Що мої реберецька травка проростає.* Чуб. V. 662.

Проростіти, рошу́, стіш, *гл.* Прорастить, дать взойти. *Насипала насіння розсади й цибулі в черепки; присипала землею й помла та проростила, а потім по-*

сіяла, вже як насіння поключилось. Рк. Левиц.

Пррость, ти, ж. = Проріст. Прорости нічого нема, бо дощів нема. Змієв. у. У лісі вже пррость прростає. Черк. у.

Прорóцтво, ва, с. Пророчество. Прорóцтво я до тебе промовляю. К. ЦН. 294.

Прорóчий, а, е. Пророческій. Вилявив забуту нашу правду своїм пророчим словом. О. 1862. III. 27. Ти пррстївав на всю Україну свої думи пррочї. О. 1861. III. 6, 7.

Прорóчиця, ці, ж. Пророчица. Була Анна пррочиця. Єв. Л. II. 36.

Прорубáти. См. Прорубувати.

Прорубка, ки, ж. = Ополонка. Біля прорубки стоять білі голубки. (Загад.). ХС. III. 63.

Прорубня, ні, ж. = Прорубка = Ополонка. Коло прорубні сидять білі голубні. Ном. стр. 297. № 235.

Прорубувати, бую, еш, сов. в. прорубáти, бáю, еш, *гл.* Прорубувать, прорубить. Прорубує тернову огорожу. К. Іов. 11. Прорубай вікно, щоб видно було. Чуб.

Просáджувати, джую, еш, сов. в. просадїти, джý, дїш, *гл.* 1) Продѣвать, продѣть, просунуть. 2) Прокальвать, проколоть.

Просáджуватися, джуюся, ешся, сов. в. просадїтися, джýся, дїшся, *гл.* 1) Продѣватися, продѣтись, просунуться. 2) Прокальватися, проколотись, наколотись.

Просапáти. См. Просапувати.

Просапувати, пую, еш, сов. в. проsapáти, пáю, еш, *гл.* Пропалывать, прополоть сапою.

Просатарка, ки, ж. Жінщина, пригласающая гостей на крестини, свадьбу, похорони и пр. Вх. Лем. 458.

Просатарь, ря, м. Мужчина, пригласающий гостей на крестини, свадьбу, похорони и пр. Вх. Лем. 458. См Прохатарь.

Просвистїти, щý, стїш, гл. 1) Просвистѣть. 2) Растратить. Просвистїла всі наші гроші на свої убори. Левиц. I. 529.

Просвіта, ти, ж. Просвѣщеніє, образованіє. Просвіти за плечима не носити. Ком. Пр. № 1003. I сей лист не мусить пропасти із історїї української просвіти. Морд. П. 27. На тому й скінчилася наука й просвіта Сутобрусївен. Левиц. Пов. 21.

Просвітїти, ся. См. Просвічати, ся.

Просвітлий, а, е. Свѣтлий, радостний, веселый, отрадный. Не маю просвітлої години. НВолын. у. Був я в чужїй сторонї,—

нема роду при менї, а ні роду, ні родини, ні просвітлої години. Грин. III. 408.

Просвітлість, лости, ж. Просвѣтленіє. Ідїть до мене бїльма заняти.... очам просвітлости дати. Грин. II. 40.

Просвітний, а, е. Просвѣтительный. Желех.

Прóсвітоє, теу, м. 1) Просвѣтъ; проблескъ; бликъ. 2) Отрада, душевний покой; свобода. Прóсвітку за ним нема. Нѣтъ житья, поваю за нимъ. Прóсвітку не дає. Докучаєть, преслѣдуєть неотступно. Ном. № 12699. По вечерницях всі ходили, прóсвітку не було дївкам. Котл. Ен. I. 24.

Просвічáти, чáю, еш, сов. в. просвітїти, чý, тиш, *гл.* 1) Освѣщать, освѣтить. Рада б вона осїяти, весь свїт просвічати. Чуб. III. 365. Ясний місяцю, чим ся похвалиш?—Як я зїйду рано звечора, то просвітю гори і долини. Чуб. III. 453

2) Просвѣщать, просвѣтить. Почуй мїй голос, глянь на мене, незрячі очї просвітї. К. Псал. 26. Также: просвѣщать, просвѣтить умственно. Свїтло просвічує кожного чоловіка. Єв. I. I. 9. Покажи, що слово Боже тебе просвічує. Г. Барв. 345.

Просвічáтися, чáюся, ешся, сов. в. просвітїтися, чýся, тишся, *гл.* 1) Освѣщаться, освѣтиться. 2) Просвѣщаться, просвѣтиться. Приступїть до його, просвітїтїся, люде. К. Псал. 77.

Просвічений, а, е. Просвѣщенный; образованный. Україна вставала перед ним з своїм гордим, поетичним і добрим народом, багатим і просвіченим. Левиц. Пов. 175.

Просвічáти, щáю, еш, гл. = Просвічати. Левиц. Пов. 164.

Просвічáтися, щáюся, ешся, гл. 1) = Просвічатися. 2) Свѣтить. Ти, місяцю, просвічайся. Мет. 76

Просвяткувáти, кýю, еш, гл. Провести святки.

Просѣдїти, джу, дїш, гл. = Просидїти.

Просерѣд, ду, м. „Песчаная коса у берега в среди Двѣпра“. Вас. 206.

Прóсєрен, ну и прóсєрєнь, ня, м. Раст. а) Подснѣжникъ, *Calanthus nivalis* L. Апп. 150. б) *Crocus reticulatus* L. ЗЮЗО. I. 120.

Прóсьвий, а, е. Сѣдоватый, съ просѣдью. Ум. Прóсивенький. Ой налетїло двї, три зазуленьки, всі три просивенькі. Гол. I. 192.

Просїджувати, джую, еш, сов. в. просїдїти, джу, дїш, *гл.* Просиживать, просїдѣть.

Просі́на, ни, ж. Зерно проса.

Просина́тися, наюся, вшся, сов. в. просну́тися, ну́ся, не́шся, *ил.* Просыпаться, проснуться. Борз. Сосниц. уу. Рудч. Ск. I. 84. *Так уже не просиналася до світу.* Г. Барв. 78.

Прóсип, пу, м. 1) Пробужденіе. 2) **Без прóсипу п'є, нема́ йому прóсипу.** Пьянъ, никогда не приходитъ въ чувство. *День и ніч без просипу п'є.* Рудч. Ск. II. 21. *П'є і н'є, нема́ йому просипу.* Ном. № 11703.

Просі́ти, шў, сиш, ил. 1) Просить. *А я завше Бога прошу з вечора до ранку, да щоб ти мав щастя й долю, мій милий коханку.* Мет. *Прошу я її милою прозьбою.* МВ. I. 19. 2) Приглашать. *Хазяйка тим часом вечеряти просить.* МВ. (О. 1862. III. 74). 3) **Смерті на себе просіти.** Накливать на себя смерть. *Сам на себе смерти просив.* НВолын. у.

Просі́тися, шўся, сишся, ил. Проситься. *Просилися злидні на три дні, та чорт їх і довіку викишкав.* Ном. № 1538. *Ой царь невірний красно ся просит.* АД. I. 25.

Просиха́ти, хajú, вш, сов. в. просох- (ну)ти, ну, неш, *ил.* Просыхать, просохнуть. *А тим часом просохли очі у вдови.* Шевч. *Свитина твоя просохне.* Г. Барв. 190.

Просича́ти, чў, чїш, ил. Прошницъть (о змѣѣ). *Ужака просичав.*

Просі́ще, ща, с. Поле, бывшее подъ просомъ. Вас. 196. *На просищі дак і добреньке житю.*

Просія́ти, яю, вш, ил. Просіять. *Ти, моя зоре, просияєш надо мною.* Шевч. 240.

Просіва́ти, ваю, вш, сов. в. просіяти, сію, вш, *ил.* Просѣвать, просѣять. *Просівати, як пшеницю.* Єв. Л. XXII. 31.

Просі́ва, ва, ж. Просѣва. *Він зробив (у лісі) просіку.* Драг. 205.

Просіва́ти, каю, вш, сов. в. просієти, січў, чѣш, *ил.* Просѣкать, просѣчь.

Просі́д, сблу, м. Соленая рыба, родъ холоднаго кушанья изъ соленой рыбы. Котоп. у. *В скоромний день із маслом буханці, книші, вареники і всякі лагоминки, у н'ятницю просід.* Греб. 383.

Просі́лне, ного, с. Родъ кушанья. *Готова страва вся стояла... просілне з ушками, з грінками і юшка.* Котл. Ев. V. 14.

Просі́яти. См. **Просівати.**

Проскавуча́ти, чў, чїш, ил. Провизжать (о собакѣ).

Проскака́ти, чў, чѣш, ил. 1) Пропры-

гать. 2) **Проскакать.** *Проскакав конем швидко.* Харьк.

Проска́кувати, вую, вш, сов. в. проскочити, чу, чиш, *ил.* Проскакивать, проскочить. *На селі стихло; хіба де стукне віконце або проскочить під ворітьми хисткий парубок.* МВ. I. 106. *Як скочив—і проскочив тоті дві гори.* Драг. 284.

Проскі́глити, лю, лиш, ил. О собакѣ: провизжать; о птицѣ: жалобно прокричать; о человекѣ: прокричать жалобно, жалобно заплакать, проохать.

Проскі́ж, вбжу, м. Галопъ. **Кінь біжить у проскіж** Лошадь скачетъ галопомъ. Вх. Зв. 67.

Проскочити. См. **Проскакувати.**

Проскри́піти, плю, піш, ил. Проскрипѣть.

Проскў́бти, бў, бѣш, ил. Прошпывать, выщипывать немного (перья, волосы, шерсть).

Прóскура, ри, ж. Просфора. *Як при попу жила, да все проскури їла, тепер за тобою—сухар із водою.* Чуб. V. 666. Ум. **Прóскурна.**

Прóскурень, рня, м. Раст. *Malva rotundifolia.*

Проску́ріна, ни, ж. Раст.: а) *Evonimus europaeus L.* ЗЮЗО. I; б) *Evonimus verrucosus Scop.* ЗЮЗО. I. 123.

Прэску́ріця, ці, ж. = **Проскура.** *Яра пшениця—на проскурицю.* Чуб. III. 390.

Прóскурка, ва, ж. 1) Ум. отъ проскура. 2) *мн.* Раст. *Malva rotundifolia L.* ЗЮЗО. I. 128.

Проскў́рниця, ці, ж. Просвирня. *Гості позаймали всі людські хати, стали в дяка, паламаря, проскурниці.* Левиц. I. 183.

Прóскурня, ні, ж. Мѣсто, гдѣ пекутъ просфоры, просфорная.

Проскурня́к, ва, м. Раст. *Althaea officinalis L.* ЗЮЗО. I. 111.

Проскурча́стий, а, е. Объ узорѣ вышивки: въ формѣ просфоры. Kolb. 48, 49.

Прослабува́ти, бўю, вш, ил. Проболѣть.

Просла́ва, ви, ж. Большая слава. *Про того Сірка слава, слава і прослава.* Екатеринос. у. Слов. Д. Эварн.

Просла́вен, вна, не. Прославленный. *Славен-прослачен молодець Івашко, йон прославився на три городи.* Грин. III. 40.

Просла́вити, ся. См. **Прославляти, ся.**

Прославля́ти, ляю, вш, сов. в. просла́вляти, влю, виш, *ил.* Прославлять, прославить. Чуб. III. 351. *Тоді і я прославлю твою силу, що ти собі запомотри умієш.* К. Іов. 91.

Прославля́тися, ляюся, ешся, сов. в. просла́витися, влюся, вишся, ил. 1) Прославляється. прославиться. *Прославився на Україні ще козак і Гонта.* *Ном. № 672.* 2) Только сов. в. **Прослыть.** *Він прославився у селі за великою злодія.*

Просла́ти. См. **Простилати.**

Прослебізува́ти, зую, еш, ил. 1) Прочесть по складамъ. *О. 1862. I: 68.* 2) Проговорить или прочитает вяло.

Прослізувати, зую, еш, ил. Протекать, слезиться. *Прослизує вода крізь вікно.* *Константиногр. у.*

Просліди́ти, джү, діш, ил. 1) Проледитъ, пойти слѣдомъ. *За нею ходив гречний молодець, слідив-прослідив аж до світлоньки.* *Чуб. III. 315.* 2) Сдѣлать, оставить слѣдъ. *Коло хати слідочок,—ой хто його прослідив? То хлопчина молоденький до дівчини приходив, черевички приносив.* *Мил. 110.*

Прослідо́к, джу, м. Слѣдъ НВолын. у. *Прослідок по дорозі видко.* *Харьк. у. Та люта пожежа іще не зовсім загладилась: куди ні кинь оком, усюди виден був по їй прослідок.* *К. ЧР. 65.*

Прослужі́ти, жү жиш, ил. Прослужить. *А ну, каже, чи вірно прослужив (у наймах) іод?* *Грин. I. 196.*

Прослу́х, ху, м. Слухъ, вѣсть, извѣстіе. *Ні слуху, ні прослуху.* *Ном. № 1936.*

Прослуха́ти, хаю, еш, сов. в. прослу́хати, хаю, еш, ил. Слушать, прислушиваться, послушать. *Іще сугає-прослухає, чи не судить його де козак альбо мужик.* *АД. II. 110.*

Просма́жити, жү, жиш, ил. Прожарить.

Просма́житися, жуся, жишся, ил. Прожариться.

Просма́літи, лю, лиш, ил. Прожечь (матерію, шерсть, волосы). *Я у грубі запалив, собі штани просмалив.* *Чуб III. 426.*

Просмерді́ти, джү, діш, ил. Провонять.

Просмерді́тися, джүся, дішся, ил. Провоняться. *Ся просмердів світ.* *МУЕ. III. 56.*

Просмердну́ти, ну, неш, ил. Провоняться. *Просмердга й ціла картопля, лезачи з милою.* *НВолын. у.*

Просмі́кувати, кую, еш, сов. в. просмі́кнүти, ну, неш, ил. Продергивать, продернуть сквозь что. *Кождому гостеві просмікує в застіжку (стрічку).* *МУЕ. III. 153.*

Просмі́х, зу, м. Улыбка. *Павлогр. у.*

Просмі́хатися, хаюся, ешся, сов. в. просмі́хнүтися, нуся, нешся, ил. Улыбаться, улынуться, усміхаться, усміхнутися. *От бачиш, вже й припадав, що то за граблі, просміхуючись сказав батько.* *Грин. II. 207.* *Піч наша рече, коровіаю хоче, а припічок просміхається, коровіаю дожидається.* *Грин. III. 472.*

Просмі́яти, мію, еш, ил. 1) Осміять. *Як би за іодинку перед тим Маса побачила, що хто робить такі штуки, сама просміяла б, а тепер ось як!* *Св. Л. 14.* 2) Утратить что изъ за смѣха. *А яка ж є доля тієї дівки, що ся сміяла?—Вона свою долю просміяла.* *Гв. II. 167.*

Просмокта́ти, чү, чеш, ил. Прососать. *Вода раз реблю просмоктала,—ну що ж! узять й загатить.* *Гліб.*

Просмо́літи, лю, лиш, ил. Просмолить.

Просні́дати, даю, еш, ил. Утратить изъ за завтрака, завтракая. *Ти свою долю у неділю проснідала, а в п'ятницю проснівала.* *Ном. № 8878.*

Просну́тися. См. **Просинатися.**

Просо́, са, с. Просо. *Ой на горі просо, під горою жито.* *Мет. 103.* *Він знай на печі в просі.* *Рудч. Ск. II. 78.* 2) **Проса́.** Поля, засѣяння просомъ. 3) **Просо́ дике.** *Раст. Amaranthus laudatus L. Вх. Пч. I. 8.* 4) **Просо́ турецьне.** *Раст.: а) =Просо дике.* *Вх. Пч. I. 8; б) Sorghum vulgare. Херс. 5) Просо́, просо́ сіяти.* *Родъ игры (въ двухъ варіантахъ).* *Ив. 66, 75. О. 1861. XI. Св. 36. Маркев. 74 Чуб. III. 65 Ум. Прісцѣ.* *Іще то не біда, як у просі лобода, а от-тоді біда, як ні прісія, ні лободи.* *Ном. № 14310.*

Просокотáти, чү, чеш, просокоті́ти, чү, тіш, ил. О курицѣ: прокрячатъ, прокляхтатъ, прокудахтатъ.

Просо́літи, ся. См. **Просоложувати, ся.**

Просо́літи, лію, еш, ил. Просолиться, просолѣть. *Солоніи млади слізьми просолили.* *К. Досв. 11. Просолила риба.* *Константиногр. у.*

Просолода́ти, даю, еш, ил. Просолодѣть.

Просо́лодкува́тий, а, е. Сладковатий. *Я люблю хліб просолодкуватий.* *Волч. у. Просолодкувате тісто.* *Волч. у.*

Просо́блювати, люю, еш, сов. в. просо́літи, лю, лиш, ил. Просаливать, просолиять.

Просо́блюватися, лююся, ешся, сов. в. просо́літися, люся, лишся, ил. Просали-

заться, просолитися. *Стало сало просоловатися.* Павлогр. у.

Просоння, ня, с. Просонки. *Еней з просоння як схопився.* Котл. Ен. II. 38. *З просоння яко мога давай кричати кукурику.* Кв.

Просох(ну)ти. См. **Просихати.**

Проспати, сплю, спіш, м. 1) **Проспать.** *Чишрине, Чишрине, мій друже єдиний! проспав еси степи, ліси і всю Україну.* Шевч. 2) **Переспать.** *Ничипір проспав свій зміль.* Кв.

Проспатися, плюся, пішся, м. 1) **Проспатися.** 2) **Выспатися;** **проснутися.** *Поки бабата проспалась, убога-небога напяралась.* Чуб. V. 916. *Барабаш, четьман молодий, од сна проспався.* АД. II. 12.

Проспівати, ваю, еш, м. 1) **Пропеть.** *Раз проспівав: не чує котик.* Рудч. Ск. II. 4. 2) **За п'ніємъ** утратити. *Ти свою долю у неділю проспідала, а в п'ятницю проспівала.* Ном. № 8878.

Простає, ка, м. Простой человекъ, простолюдинъ. *Учений недоучений ірше як простає.* Ном. № 6089. *Був собі мазур,—так собі простає.* Грин. I. 228.

Простарцювати, цюю, еш, м. **Пробыть** нящимъ. *Отак вік свій і простарцював, а робити не хотів.* Харьк.

Простаршинувати, н'юю, еш, м. **Пробыть** старшиною. *Простаршинував два курси,—буде з мене, нехай ще хто инший одбуває.*

Простати, т'юю, еш, м. = **Простувати.** *Простали ми в Україну вольними ногами.* Шевч. 259.

Простацтво, ва, с. 1) **Простонародный** бытъ. *Ниньки у нас, у простацтві стома карбованіями не обійдеши за рік.* Каме-нец. у. 2) **Соб.** Простые люди. К. Дз. 35. *Співались вони або читались у рукописі єть широко по Вкраїні між панами, а деякі чував я й між простацтвом.* К. XII. 19.

Простацький, а, е. Простой, простонародный. *Не погордуй уступити до, нашої простацької господи.* К. ЧР 227.

Простаченько, ка, м. Сынъ простолюдина. *І простаченько, і панич.* К. ПС. 136.

Простацьсько, ка, м. = **Простає.** *Не кидай мї трояка: я не люблю дворака; кинь мені шостацька, бо я люблю простацька.* О. 1862. IV. 18.

Простежити, жу, жиш, м. **Просл'явть.**

Простеліти, ся. См. **Простеляти, ся.**

Простел'яти, ляю, еш, сов. в. про-

стел'яти, лю, леш, м. = **Простилати, про-слати.**

Простел'ятися, ляюся, ешся, сов. в. **простел'ятися, ляюся, лешся, м.** = **Простилатися, прослатися.**

Простень, ні, ж. Нитка на веретенѣ. Шух. I. 148. Вх. Зн. 55.

Простерти, ся. См. **Простирати, ся.**

Простець, ця, м. Прямое направленіє. *Верне і соб, і цабе, а протець і мене.* Полт.

Простібі, сокр. изъ Прости-Біг. Прости Богъ. Шух. I. 77. *Простібі, що такого бажая.* Полт. *І спасібі вам, паниченьку, і простібі вам за вашу ласку.* Левец. Пов. 224.

Простігати, гаю, еш, сов. в. **протігати, гну, неш, м.** **Простывать, простыть.** *Кличе мати вечеряти: галушки простили.* Нп.

Простий, а, е. 1) **Простой.** *Простий мод.* К. ЧР. 359. *Хто таки, простий чоловік, дається в знаки.* Ном. № 4114.

2) **Прямой.** *Визволь, Господи, невольника з неволі на простій дорож.* АД. I. 91. *Я знаю сам, що протє, що кривєє.* К. Іов. 15. 3) **Прямой, искренній.** *Дєсь Бог мене покарав,—лиху долю мені дав; лиху долю, проту душу.* Чуб. V. 229.

Простил'яти, ляю, еш, сов. в. **про-сл'яти, стелю, леш, м.** **Простилать, простлать, разостлать.** *Я простелю жупанину, ти простелєш хвартушину.* Чуб. V. 191

Простил'ятися, ляюся, ешся, сов. в. **просл'ятися, стелюся, лешся, м.** 1) **Простилатися, простлаться.** 2) **Простираться, простереться.** *Таке болото, що ні пролізти, ні пройти, перед ним простилається.* Грин. I. 2.

Простин'я, ні, об. Простой, негордый человекъ. *Як із діди багач, або із пана пан, так і простин'я, а як із мужика пан, так і гордин'я.* Ном. № 1267.

Простир'ало, ла, с. Простыня. Каме-нец. у. *То дайте ж нам, дайте, щосьте нам об'яляли: три подушок імхових і тое простирало, що шовком вишивано.* Лукаш. 163. *Узяв, закрив сі простиралом вочі, аби ся не дивив.* Гн. I. 31.

Простир'ати, раю, еш, сов. в. **протерти, тр'у, р'еш, м.** 1) **Разстлать, разо-стлать, простилать, простлать.** *Він зараз простер ім на лаву простирало біле.* Гн. I. 88. 2) **Протягивать, протянуть.** *Руці свої простираєте.* ЕЗ. V. 110. 3) **Распу-скать, распусить, распростереть.** *Почав*

зараз жушок кривіці простирати: „Полечу, піднесуся“

Простирядно, на, с. = Простирало. *Високе жидівське ліжко з перинами й подушками, закрите білим простирядном з зубцями навкрузи.* Левиц. Пов. 178.

Простіти, ся. См. Прощати, ся.

Простіненько, нар. = Простісінько. *А я простіненько за ним побі.* НВолын. у.

Простір, тору, м. 1) Просторь. *Рівняєш ратаві ниву і простором благословляєш.* К. Псал. 144. *Душа потребує простору, жада волі.* Св. Л. 294. *Свободное, незанятое мѣсто. Приймаю солому з току, бо син привезе сноги,—щоб був простір.* Рк. Левиц. 2) и мн. Пространство.

Простірний, а, е. Просторный.

Простірність, ности, ж. Свобода, нестїсняемость, отсутствие субординації, распущенность. *Як то можна, щоб син мав таку просторність.* НВолын. у.

Простірно, нар. Просторно. К. Псал. 235. *Нам було простірно й затишно.* Г. Барв. 329.

Простісінький, а, е. Совершенно простой; совершенно прямой, прямехонькій.

Простісінько, нар. Совершенно просто; совершенно прямо, прямехонько. *Простісінько подивився в вічі.* Левиц. Пов. 69.

Простість, тости, ж. Простота. Желех.

Простіський, а, е = Простісінький. Желех.

Простник, ка, м. Стебель, преимущественно прямой и вертикально стояцій. Вх. Зн. 57.

Просто, нар. 1) Просто, безъ затїй. Рудч. Ск. I. 150. *Сказати просто: вмер, яла й годі.* Гліб. *Він так малював собі просто, абияк.* Кв. 2) Прямо. *Пливи... під темний луг просто.* Чуб. V. 342. *Простялись дві дороги: одна просто, а друга пішла у праву руку.* Стор. *Іде... пані, та просто до їх у двір.* Рудч. Ск. II. 64. 3) Противъ, гапротивъ, насупротивъ. *Хата його стоїть просто церкви.* Борз. у.

Простовісний, а, е. Вертикальный. Желех.

Простоволбїсний, а, е. Съ непокрытой головой, съ распущенными волосами. *Голе, босе й простоволосе — треба йти!* Ном. № 655. *Венера без спідниці, боса, в халатіку, простоволоса.* Котл. Ен. V. 16.

Простогна́ти, ну́, неш, ил. Простонать.

Простоблю́д, ду, м. Простонародіе. Уман. III. 210.

Простоблюдець, дця, м. Простолюднїнь.

Пани б'ються, а в простолюдців чуби б'яють. Ном. № 1304

Простолюдїя, дії, ж. соб. = Простолюд. КС. 1882. IV. 165.

Простоблю́дний, а, е. Простонародный. К. XII. 116. *Вибивається з вузького кола простонародного побуту.* Г. Барв. 378.

Просторїй, а, е. Просторный. *Просторий двір.* Стор. II. 96. *Вивів Бог мене з тісноти на просторе оболонє.* К. Псал. 38.

Просторїкати, каю, еш и просторїкувати, кую, еш, ил. Разглагольствовать. Борз. у. *Годі просторїкувать.* Ном. № 14188.

Просторїкуватий, а, е. Многорѣчивый. К. XII. 116. *В її просторїкуватому оповіданні.* Г. Барв. 425.

Просторо, нар. 1) Просторно. *Ти казав—тісно буде, аж воно зовсім просторо.* Харьк. 2) Подробно, обширно, обстоятельно (излагать). О. 1862. I. 75.

Просторонище, ща, с. = Просторонь. *Більше просторонище пускай.*

Просторонь, ні, ж. Пространство. *Він і тебе з тісноти і темниці на просторонь без краю колись верне.* К. Іов. 80.

Простота, ти, ж. 1) Простота. *Щось і блякнув з простоти.* К. ЧР. 28. *Світ простоти і покою—стародавній заповіт.* Щог. Сл. 99. 2) Простой народъ. О. 1862. I. 57. *Ні, зникнете ви, горді духи, почезнете, як і простота.* К. Псал. 192. *Твої слова простоту темну на добрий розум наставляють.* К. Псал. 283. 3) Неучъ; наивный человекъ. Левиц. I. 215.

Просточка, ки, ж. Ласкательно: простолюдника, проста́я жєнщина. *Я ж не царюївна, не королюївна, я ж так просточка, батькова дочка.* Грин. III. 22.

Простобя́ти, тбю, їш, ил. 1) Простоять. *Довенько таки простояли наші сіроми коло перевозу.* Стор. МПр. 125. *Я ж з твоїм сином не одну нічку простояла.* Лис. III. № 10. 2) Причинить вредъ или порчу стояніємъ. *Мій тобі коничок стаїні жє простоїть, моя тобі зброя кілочка не вломить.* Чуб. V. 63.

Прострѣлити. См. Прострілювати.

Прострибну́ти, ну́, неш, ил. Проскочить

Прострига́ти, гаю, еш, сов. в. простри́гти, жу́, жєш, ил. Простригати, простричь.

Прострїлювати, люю, еш, сов. в. прострѣлити, лю, лиш, ил. Прострѣливать. прострѣлить. *Хитнувся, мов прострїлений.* Мир. Пов. II. 60.

Прострінь, ня, м. = **Простень**. Вх. Зн. 55.

Простроміти. См. **Простромлювати**.

Простромлювати, люю, еш, сов. в. **простроміти**, млю, миш, м. *Ноу... так і простромиз шаблокою*. Драг. 207. *От-от буай настинке, от-от простроме роюм наскрізь Максимову спину*. Мир. ХРВ. 129. 2) **Просовувати**, просунуть. *Простромив голову в двері*. Радом. у.

Простругати. См. **Простругувати**.

Простругувати, гую, еш, сов. в. **простругати**, гаю, еш, м. 1) Проходити, пройти строгаю, простругать. 2) Прочищать, прочистить дорогу. *Простружу до ріженьку к святому Великодню,—водицею залле*. Мил. 193.

Простувати, тую, еш, м. *Идти прямо, направляться*. *Хто простує, той дома не ночує*. Ном. № 11406. *Простували вони до Лубень невеличкими купами*. Стор. МПр. 60. *Пливе військо, простуючи униз до пороів*. Морд. К. 5. *Скрізь по потоках пасовиська покладені корита, якими простує вода з.... менших потоків*. Шух. I. 185.

Простугоніти, ню, ніш, м. **Прогреміть**, простучать *Крамарський віз (шляхом) простугонить*. МВ. I. 22.

Простудіти, джю, диш, м. 1) Охлаждать, охолодить. 2) Простудить.

Простудітися, джюся, дишся, м. 1) Охладиться. 2) Простудиться. *Простудилася ти, молодиче, промовив він*. Левиц. Пов. 221.

Простукати, каю, еш, м. **Простучать**

Простукотіти, чу, чеш, м. **Простучать**, прогromыхать.

Проступати, паю, еш, сов. в. **преступіти**, плю, пш, м. 1) Проходити, пройти впередь. *Так тісно, що й проступити не можна*. 2) Преимущ. сов. в. **Провинитися**. *Я проступила Богу і людям добрим*. Черк. у. *Мабуть я грішник, або мій батько, або мати чим проступили, та на мені кара божжа почувается*. Г. Барв. 207.

Проступітися, плюся, пишся, м. **Провинитися**, совершити проступокъ. *Чи ми Богу проступилися, що на нас таке лихо*. Харьк. у. *Ми, прості люде, коли і проступимось иноді, то нам Бог і вибачить*. Котл. МЧ. 427. *Прости, паночо! проступилась: я далєбі дурна була*. Котл. Ён.

Прбступок, пчу, м. 1) Прегрѣшеніє, вина. *Перед Господом Богом грішимо всілякими проступками,—всілякими гріхами*. ЕЗ. V. 102. *Підвести кою на проступок*.

Котл. МЧ. 427. 2) **Преходь**. *Він мені що далі, то все більше проступку не дає, а я втікаю, ховаюсь од його*. Г. Барв. 394.

Простьобати, баю, еш, м. **Простегати**.

Простягання, ня, с. **Протягиваніє**. Левиц. (Правда, 1868, 431).

Простягати, гаю, еш, сов. в. **простягати**, гнү, неш, м. **Протягивать**, протянуть, простереть. *Він простя руку та й поблагословив мене*. МВ. I. 17.

Простягатися, гаюся, ешся, сов. в. **простягтися**, гнүся, ношся, м. 1) **Протягиваться**, протянуться. *Простяглась та й лежить*. Ном. № 7394. *Простяглась по діброві по над Дніпром козацька ватага*. Шевч. 170. 2) **Тільки** сов. в. **Направитися**. *Василь... простяся на музики під верби*. Левиц. I. 15.

Престяж. Употр. въ выраж. в **прбстяж**. **Дугомъ**. *В коляску запрягли дванадцятєро коней по парі в прбстяж*. Стор. II. 36.

Престяжній, а, е. **Длинный** и **отлогій** *Гора не так крута, та дуже прбстяжна*. Лебед. у. *Прбстяжна гора*. НВслнн. у.

Прбстяка, би, об. **Простой**, не гордый человекъ. *Наш пан—прбстяка*. Волч. у.

Прбстякомъ, нар. **Напрямикъ**, ближайшею дорогою. *Він їхав до нас прбстяком, а не тим шляхом*. Новомоск. у.

Прбстяка, хн, **прбстячка**, ки, ж. **Сортъ** плахти. Черниг. у.

Прбсубати, баю, еш, сов. в. **прбсубнути**, ну, неш, м. 1) **Просовувати**, просунуть. Мвж. 26. *Прийшов у ліс у такий пустий, що й пучки, здається, просунути не можна*. Рудч. Ск. I. 154. 2) **Отодвигати**, отодвинуть, отсунуть. *Прбсубну я квартирочку, аж матуся в гості йде*. Чуб. V. 624.

Прбсубатися, ваюся, ешся, сов. в. **прбсубнутися**, нуся, нешся, м. **Просовуватися**, просунуться, пролѣзати, пролѣзть, протискиватися, протиснутися. *Аж там такий ліс, такий пустий, що ні пройти, ні просунуться*. Рудч. Ск. *У хатах уже і прбсубнутися нїде*. Мир. Пов. II. 58.

Прбсубувати, мую, еш, м. **Прогрустити**, пропечалитися **извѣстное** время.

Прбсурень, рня, м. **Раст.:** а) *Crocus reticulatus* L. ЗЮЗО. I. 120. См. **Просурень**; б)—**гадючий**. *Bulbocodium ruthenicum* Bunge. ЗЮЗО. I. 115.

Прбсуринка, би, ж. = **Прбсурень** а, *Crocus reticulatus* L. ЗЮЗО. I. 120.

Прбсурміти, млю, миш, м. **Протрубить**

Просу́ха, хи, ж. Въ выраж. на просу́сі. Когда просохнетъ (дорога). *На просу́сі приїду, перед великоднем.* Харьк. г.

Просуш, ши, ж. = Сухоліс. Вх. Зн. 57.

Просушіти, ся. См. Просушувати, ся.

Просушувати, шую, еш, сов. в. просушіти, шў, шиш, гл. Просушивать, просушить.

Просушуватися, шуюся, ешся, сов. в. просушитися, шўся, шишся, гл. Просушиваться, просушиться. *Ой хоть замочуся, в роду прѣшушюся.* Чуб. V. 460.

Просяній, а, е. Просяной. *Просяна солома.* Воля. у. Мир. ХРВ. 126.

Просяніця, ці, ж. Просяная солома. Сям. 153. НВолын. у. *Овсяниця, просяниця—все то товару корис.* Ном. № 10186.

Просянка, ки, ж. = Просяниця.

Просіти и **просіяти**, сію, еш, гл. **Просіять**. *Ой зронька зійшла, стала, аж бо на весь світ просіяла.* Гаццук, Абетка, 28. (Нп).

Просящій, а, е. Просящій, живущій подаяніемъ. *Уроди, Боже, на трудящого... на просящого, на крадящого і на всякую долю.* Грин. I. 16.

Протавати, таю, ёш, сов. в. протавнути, ну, неш, гл. Протавать, протаять. *То там, то тут протав.* НВолын. у.

Протавка, ки, ж. Проталинка. *Уже є протавки на полі.* НВолын. у.

Протанцювати, цюю, еш, гл. Протанцювать, проплясать. *Аж до межигорського Спаси протанцював сивий.* Шевч. 370.

Протарабанити, ню, ниш, гл. 1) Проташить. 2) Протарабанить.

Протарахкотіти, чў, тіш, гл. Протарахкать, прогромыхать (быстро). *Хтось возом протарахкотів проз хату.*

Протаскати, каю, еш, гл. Проташить.

Протаскатися, каюся, ешся, гл. Протрабаться, дотрабаться. *Як тільки в кріпость протаскався, тузити зараз і принявся.* Котл. Ен.

Протверезіти, жу́, зіш, гл. Протрезвить, отрезвить. *Нужда протверезила його, прояснила його душу.* Левид. I. 541.

Протверезітися, жу́ся, зішся, гл. Протрезвиться, отрезвиться. *А далі трошки проходився, прочумався, протверезився.* Котл. Ен. II. 12.

Протé, нар. Между тёмъ, однаго. МВ. I. 25. *Не віре, ну, а протé хоче дізнатися, чи справді воно так.* Грин. II. 117. *Ох, я ж її вже просила, я ж її і їдила,*

протé злая мануха сорочки не шила. Грин. III. 412.

Протекті. См. Протікати.

Протелёнкати, каю, еш, гл. Прозвеніть, прозвонить; о часахъ: протікати.

Протéп, пу, м. Тропа? *Ходім сами, протéпом своїм.* Зміев. у.

Протéпом, нар. Опротетью. Харьк. у. Мирг. у.

Протереб, бу, м. Прочистка, прорубка лѣса. НВолын. у.

Протеребіти. См. Протеріблювати.

Протеребок, бка, м. = Протереб. НВолын. у.

Протеріблювати, люю, еш, сов. в. протеребіти, блюю, біш, гл. 1) Расчищать, расчистить лѣсъ. *Протереблював лѣс.* НВолын. у. 2) Выкорчевывать, выкорчевать мелкія деревья. *Протеребив сіножатъ.* НВолын. у. 3) Прочищать, прочистить. *Три протеріблювати чубук.* НВолын. у.

Протерлікати, каю, еш, гл. Пропаливать, проиграть плохо (на струнахъ). **Що затерлікав**, те і протерлікав. **Что заработаль** игрой, то и истратиль (о музыкантѣ). Вх. Зн. 69.

Протёрти. См. Протирати.

Протесати, шў, шеш, гл. 1) Протесать. 2) Потерять? утратить? *Зубив Сава, протесав Сава свою віру навѣки.* Нп.

Проті, проті́в, пред. 1) Противъ. *Чи лекше тягати проти води, чи за водою?* Грин. I. 39. *Проти рожна не працювати.* Ном. *Хто против Бога, то й Біл против ньому.* Ном. № 92. 2) Передъ. *Нема того, хто встоить проти його.* К. Іов. 19. *Отож не встоять нечестивим проти благих людей на судг.* К. Псал. 2. 3) На встрѣчу. *Кого визираю? проти кого вибілю?* Г. Барв. 252. *Іде літо проти зими і несе квіточку таку гарну.* Чуб. I. 13. *Виходила вона проти череди і загляділа Василя.* 4) На, для, къ. *Проти всіх людей земля не вроди.* Черк. у. *Проти дня брехня, проти ночі правда.* Посл. 5) Лицомъ къ чему, напротивъ. *Стояла вона проти місяця молодика.* МВ. I. *Проти місяця видко.* Мет. 141. 6) По сравненію, сравнительно съ кѣмъ, чѣмъ. *Проти нас трох нема в світі дужчого.* Грин. I. 189. *Проти його нема чоловіка.* 7) Подъ (какой-либо день), предъ (днемъ, событіемъ). *Проти п'ятниці мені приснилась скриня, повна добра.* Мил. 9. *Проти смерти двох синів мені снилось, що два голуби прилетіло в оселю.* Мил. 8. *Що се за сон? проти чого?* Г. Барв. 272.

Проті́ ночі. Къ ночи, на ночь. *Куди ви проти ночі?... Та переночували б.* Св. Л. 123. *Не розкажу против ночі, а то ще прискиться.* Шевч. 146. 8) Смотря по, сообразно съ. Шух. I. 104. 9) Проті́ себе підвести, підняти. Поднять что-либо, держа его передь собой. Мнж. 9.

Протівитися, влюся, вишся, и. 1) Противитися, сопротивляться. *Дурневі і Бог не противитися.* Ном. № 6208. 2) Возражать. *Лав мене, я й не противлюся, бо винен.* ПВолын. у. *Хоч на мене люде брешуть,— я ся не противлю.* Чуб. V. 395.

Протівний, а, е. 1) Противулежащій, находящійся напротивъ. *З противної сулиці доносився парубочий гомін.* Мвр. Пов. I. 148. **Протівна хата.** Хата по другую сторону сѣней. *Сидів собі на лавці у новій світлиці, що одгородив од противної хати.* Кв. *Через сіни противна хата.* Кв. 2) О волнѣ: противная. *На Чорному морі недобре вчинає: противну філю зо дна моря знімає.* АД. I. 192. См. **Супротивний.** 3) Непокорный, протівящійся. *Привів бранців із дарами і противних твоїй волі промовати в твоїм храмі.* К. Псал. 152. 4) Неприятный. *Противна, як старцеві гривня.* Ном. № 5016. 5) Противорѣчащій. *Я ж їй слова противного не промовив.* Г. Барв. 207.

Протівник, ка, м. Противникъ, непріятель. *Щоб було так важко і жалко рабам біса, суддям, противникам, ненависникам і усім ворогам моїм.* Чуб. I. 96.

Протівність, ности, ж. Противоположность. *Частіше робить людей близькими приятелями противність їх удачі.* Левиц. I. 133.

Протівати, вāju, еш, сов. в. проткнүти, нү, неш, и. Протыкать, проткнуть. *За царя Тимка, як була земля тонка: пальцем проткни та й води напийся.* Ном. № 6856.

Протинїтися, нїюся, ешся, и. Пробродить, прословяться. *Може ще днів зо три й протиняється тут.* Кролевец. у.

Протирати, рāju, еш, сов. в. протерти, трү, треш, и. 1) Протирать, протереть, вытирать, вытереть. *А россою очі промивати, а рушником очі протирати.* Грин. III. 473. *Протри мені смажні уста.* Чуб. I. 253. 2) Проторизать, проторить. *Перед домом був широкий двір, такий широкий, що вози ледві встигли протерти кругом його вузьку дорогу.* Левиц. Пов. 145. *Тепер скорий шлях просторий до рая протерли.*

КС. 1882. IV. 169. 3) Протерта гóлна. *Игла безъ ушка. Нема, як моя сусіда: увесь куток обділяє; ось і мене поратувала: дала протерту голку ще й без жилиця.* Подольск. г.

Протівснути, ну, неш, и. Протиснуть. *Тіснота така, що й кієм не протиснеш.* Ном. № 7681.

Протівс(ну)тися, нуся, нешся, и. Протиснуться. Мнж. 190. *Трудно було протиснутись, так було багато народа.* Левиц. Пов. 24.

Протівча, ви, ж. Родъ металлическаго прутика для чистки трубки. Гол. Од. 66. Шух. I. 300, 276. *Витягнули жольку, дозю він довбався в ній протівкою.* Мир. ХРВ. 224.

Протівати, вāju, еш, сов. в. протекти, течү, чеш, и. 1) Протекать, протечь, течь. *Ой у полю криниченька, вода протікає.* Чуб. V. 377. *По долинах ріки протікають.* Чуб. V. 937. 2) О посудѣ, крышѣ: давать, дать течь. *Наша водянка десь у дні протікає.* Харьк. г. *Треба перекивати клуню, бо вже і в невеликий дощ протікає.* Харьк.

Проті́р, ра, м. Игла безъ ушка. Ном. № 250.

Проті́с, теса, м. Половина дерева, разрѣзаннаго надвое по длинѣ. Шух. I. 88.

Проті́чок, чка, м. Ручей, ручеекъ. *Біжать з ір долинами прудкі потічки снігової води.* Мир. ХРВ. 354. *(У балці) пробівав невеличкий протічок.* Мир. Пов. II. 45.

Проткнүти. См. **Протівати.**

Прото, нар. Поэтому. Вх. Лем. 458.

Протоветі, вчү, чеш, и. Протолочь.

Протоп, пу, м. Проходъ (сквозь толпу). *Далодивсь.... шукати собі протопу до кафедри.* К. ХП. 27.

Протівпитися. См. **Протовплюватися.**

Протівплюватися, лююся, ешся и протовплїтися, лїюся, ешся, сов. в. протівпитися, плюся, пишся, и. Протискиваться, протиснуться въ толпѣ. *Петро протовплявьсь усе дальши.* К. ЧР. 260. *За народом так насилу протовтимись до хати.* Кв.

Протівпом, нар. Проталкиваясь.

Протівка, ви, ж. 1) Пролить. 2) Рүкавъ рѣки.

Протоміти, млію, миш, и. Утомить.

Протопіти, плію, пиш, и. Протопить. *Нема дров а ні поліна, нічим хати протопити.* Чуб. V. 1074.

Протоцки, поє, ж. мн. Слѣды ногъ на размоєшій землѣ. Константиногр. у.

Протоцкопа, пи, м. Протоіерей. Як пожив той піп у нас років зо два, то його зробили протоцкою. ЗОЮР. I. 266.

Протоцбівна, ни, ж. Дочь протоіерей. Зараз на черніївську протоцбівну закинув, та й сам злякався од нерівні. Кв.

Протоцбінша, ші, ж. Жена протоіерей. Левиц. I. 347.

Протоцтати, пчѹ, пчеш, м. Протоптати. Протоптати дорогу. Протоптати чоботи. Протоптати стѣжку до нѳго. Часто бывать у кого. Я його знаю, він протоцте стѣжку через полковничий садок. Шевч. 296.

Прѳторг, га, м. = Прѳтір. Москаль і прѳторг проковтне, та не вдавиться. Ком. Пр. № 715. Хто хоче собаку з свѣта зубити, той дасть їй прѳтора зїсти. Борз. у.

Прѳторгувати, гѹю, еш, м. 1) Прѳторговать. Прѳторгував аж три юди. Харьк. у. 2) Потерять, торгуясь. Кажуть, що Сомко хоче теж із москалем по гадяцьких пунктах торгуватись. Коли б своєю не прѳторгував. К. ЧР. 319.

Прѳторохтати, хчѹ, тїш, м. Прѳгрозити. Хутко прѳторохтили вулицями. МВ. (О. 1862. III. 71).

Прѳторувати, рѹю, еш, м. Прѳтереть, углядить дорогу.

Прѳтѳчина, ни, ж. 1) Мѣсто въ плотинѣ, гдѣ вода просачивается. Уміємо прѳтѳчини гатити і сховане на Божий свѣт являти. К. Іов. 59. Дыра, сквозь которую протекаетъ вода (въ брышѣ, запрудѣ). Рв. Левиц. 2) Дыра, прѳдѣнная мышами, червями.

Прѳточити, чѹ, чнш, м. 1) Прѳгрызть; прѳрыть (нору). Тих уже добре накрила дїжку з борошном од мишей; а вони дїрку прѳточили і таки долїзли до борошна. Харьк. г. 2) Очистить на грохотѣ (зерновой хлѣбѣ). 3)—гѳлову. Надоѣсть постоянными настоянїями, приставанїями и пр. Вже він прѳточив мені голову: еднайте та й еднайте Оленку. Г. Барв. 397.

Прѳточний, а, е. Текущїй. Вода прѳточна. МВ. (Д. 1862. I. 81).

Прѳтратити, чу, тиш, м. Прѳтратить, истратить. Молодий син прѳтратив маєток. Св. Л. XV. 13. Останню копїйку прѳтратив. Св. Л. 167.

Прѳтрѣтити, мчѹ, тїш, м. Прѳдрожать. Усю ніч прѳтрѣтила: собаки чоюсь

так уудали, а я сама в хатї, так і страшно.

Прѳтримати, маю, еш, м. Прѳдержать.

Прѳтрїньвати, каю, еш, м. Растратить, промотать. Батько може увесь вік не доїдав, не досипляв та копїечку до копїечки складав, а син швиденько усе прѳтрїнькав. Харьк. г.

Прѳтрубїти, блію, бїш, м. Прѳтрубить.

Прѳтрусїти, шѹ, сиш, м. Прѳтрясти.

Прѳтрусїтися, шѹся, сишся, м. Прѳтрястись.

Прѳтрухлївїти, вїю, еш, м. Прѳгнїть, стать трухлымъ.

Прѳтрѹхнути, ну, неш, м. = Прѳтрухлївїти.

Прѳтрястї, сѹ, сѣш, м. 1) = Прѳтрусити. 2) Издержать. На цей позов він багато грошей прѳтряс. В Чернїовї аж п'ять кїп прѳтряс. Кв.

Прѳтрястїся, сѹся, сѣшся, м. = Прѳтруситися.

Прѳтряхати, хїю, еш, сов. в. прѳтряхнути, ну, неш, м. Просыхать, просохнуть (о землѣ, краскахъ, бѣльѣ). (На образахъ прѳтряхали свїжі фарби. Левиц. Пов. 21. Рядно вже прѳтряхло, — візьми, скачай. Черниг. у.

Прѳтѹпати, паю, еш, м. Прѳтоптати.

Прѳтупотїти, почѹ, тїш, м. Пробѣжать, топая.

Прѳтурбуватися, бѹюся, ешся, м. Прѳбезнокоитися.

Прѳтурготїти, чѹ, тїш, м. Прѳгремѣть, прѳстучать.

Прѳтурїти. См. Прѳтуряти.

Прѳтѹркати, каю, еш, м. = Прѳтуркотати.

Прѳтуркотати, чѹ, чеш, м. Прѳворковать.

Прѳтуркотїти, чѹ, тїш, м. = Прѳтуркотати.

Прѳтурчати, чѹ, чїш, м. 1) = Прѳтуркотати. 2)—гѳлову, ўха. Намозолить уши, твердя постоянно одно и то-же. Ти вже мені сими молодощами й голову прѳтурчав. Г. Барв. 497.

Прѳтурятї, рїю, еш, сов. в. прѳтурїти, рїю, рїш, м. Прѳгонять, прѳгнаць. Латинян к чорту прѳтуривши, з Енеєм в купу ізїйились. Котл. Ев. VI. 34. Прѳтурили татарську орду за Перекїп. Стор. МШр. 28.

Прѳтѣхкати, каю, еш, м. О соловѣ: прѳщелкать.

Протю́кати, каю, еш, м. Крикнуть на кого тю. *Протюкайте на його, що він чорт-зна-що робить.* Константиногр. у.

Протю́пати, паю, еш, м. Пройти мелкими шажками; проїхать медленно.

Протя́г, гу, м. 1) Протяжение. 2) Продолжение. *Нова сена в хаті здався йому тільки протягом першої.* Левиц. I. 231. 3) Протяжность. **З протягом.** Протяжно, растягивая. *Вимовляв слова з протягом.* Левиц. I. 157. *Чинка вимовляв кожне слово з протягом.* Мир. ХРВ. 278.

Протяга́ти, гаю, еш, сов. в. протяг-ті, гну́, неш, м. 1) Протягивать, протянуть. *Ой протягну я волоконце крізь віконце.* Чуб. V. 618. *Іде і тягне за собою рядно,—по всьому двору протяг.* Харьк. у. 2) Продолжать, продолжить, продлить. *Господь не протяг її віку.* Стор. МПр. 63.

Протяга́тися, гаюся, ешся, сов. в. протягті́ся, гну́ся, нешся, м. 1) Протягиваться, протянуться. 2) Тянуться, длиться, продолжиться, продлиться. *Наше діло довог буде протягатися.* Харьк. у.

Протя́глий, а, е. Пологий (о горі). *Протягла гора.* НВолын. у.

Протя́гом, нар. Протяжно. *Оцю пісню у нас протягом співають.* Харьк. г.

Протягті́, ся. См Протягати, ся.

Протя́жний, а́, б́. Продолжительный. *Протяжна була осінь цей год—усі на ярину понаорювались.* Волч. у.

Проуча́ти, чаю, еш, сов. в. проучі-ти, чу́, чиш, м.—Провчати, провчати. *Та велів зготовляти прутів туки—мене проучати.* Чуб. V. 1014. *Ой дай, жінко, нагая, проучити німчая.* Ном.

Профа́тний, а, е. (=Проханий). Въ выраженіи: *Ішов профатнов дорогов=Ішов світ за очі.* См. Світ. Вх. Зн. 57.

Профе́сор, ра, м. Профессоръ. *Дашкович швидко піднявся між професорами своїми лекціями.* Левиц. Пов. 50.

Професорі́вна, ж. Дочь профессора. *Молоді професорівни й купцівни не схотіли навіть пити чаю.* Левиц. Псв. 55.

Професорка, ки, ж. Женщина-профессоръ. Желех.

Професорство, ва, с. Профессорство. Желех.

Професорський, а, а. Профессорскій.

Професорува́ти, рую, еш, м. Быть профессоромъ. Желех.

Профі́т, ту, м. Польза. *Не має злий дух профіту з людей.* Гн. II. 226.

Прохава́вкати. каю, еш, м. О перепелѣ: прокричать.

Проха́жка, ки, ж. = Прохідка. Вх. Зн. 57.

Прохазя́йнува́ти, ну́ю, еш, м. 1) Прохазяйничать. 2) Растратить. неумѣдо хозяйничая.

Прохала́вкнуди, ну, неш, м. Проглотить съ жадностью. *Пес прохалавкнув печеню.* Вх. Зн. 57.

Проха́льний, а, е. Просительный. *Випрохав у владика книжку прохальну, щоб зібрати грошей (на церкву).* Г. Барв. 162.

Прохамарка́ти, каю, еш, м.—**Проха-рамаркати.** *Було молюся уранці і ввечері, то з молитвами і письмо прохамаркаю.* Стор. II. 81.

Пробха́ний, а, е. 1) Прошений, выпрошенный. *Проханий кусок горло дере.* Ном. № 4493. 2) Приглашенный. *Гість не проханий, не дуже буває тучений.* Ном. № 11896. Приглашенный на время замѣстить кого-либо. *Я проханий, а не титарь.* Харьк. 3)—обід, бенкет. Обѣдъ, пиръ по приглашенію. *Це великі, прохані бенкети. А так гості—не минав дня, щоб за столом не сиділо дуи три або чотири чужих.* Мир. ХРВ. 109.

Проха́ння, ня, с. Просьба. Левиц. Пов. 57. *На мое прохання... одгукнулись.* Ном. Од. видав. I.

Проха́нуватися, пуюся, ешся, м.—крізь вуха. *Так вищит, аж ми сі крізь вуха проханує.* Фр. Пр. 197.

Прохарамарка́ти, каю, еш, м. Прочестъ, проговорить невнятно. *Яку небудь молитву прохарамаркаю над мертвим і не покину його трупу.* Стор. МПр. 22.

Прохарча́ти, чу́, чиш, м.—**Прохар-чувати.**

Прохарча́тися, чу́ся, чи́шся, м.—**Прохарчуватися.** *Аж два тижні там поробив, та тільки що там прохарчився, а додому нічого й не приніс.* Кв. *Я й страги не їм, а взявши крайчик хліба, так собі й прохарчуєсь ходячи.* Г. Барв. 192.

Прохарчува́ння, ня, с. Прокормленіе. *Він живе аби день до вечора, дбаючи тільки для прохарчування своєю.* Левиц. (Правда, 1868, 416).

Прохарчува́ти, чу́ю, еш, м. Прокормить. *На свої гроші і зодягну, і прохарчую себе й жінку.* Левиц. I. 327.

Прохарчува́тися, чу́юся, ешся, м. Прокормиться. *Заробимо, то прохарчуємось.* Грин. II. 67.

Прохатарь, ря, м. = Прохач. *Прийшли прохатарі ті, що на церкву просять.— Ну, наברי їм ківш пшениці.* Харьк.

Прохати, хаяу, еш, м. Просить. *Як тому не дати, хто вміє прохати.* Ном. № 4473.—на виступці. Указывать на дверь, просить вонь.

Прохатися, хаяюся, ешся, м. Проситься. *Став прохатися на ніч.* Рудч. Ск. II. 150. *Дочка в батька прохалася: ой піду ж я, мій батеньку, на круту гору погуляю.* Мет. 138.

Прохач, чя, м. 1) Проситель. *В-осени балачі, а на весні прохачі.* Лохв. у. *А як би ти завтра став старцем прохачем.* Левиц. Пов. 69. 2) Собираючий даянія на постройку церкви. Лебед. у.

Прохватень, тня, м. Въ игрѣ въ вѣртенъ: такой ударъ брошенной палкой въ другую, лежащую на землѣ, палку, при которой брошенная проскальзываетъ подъ лежащей. Ив. 21.

Прохвистати, щу, щеш, м. Пробить. *Чорний віл хоч яку стіну прохвище.* (Загадка: сверделъ). Ном. стр. 303, № 488.

Прохворіти, рію, еш, м. Проболѣть.

Прохворостіти, щу, стіш, м. Высѣчь. *Треба простити, або прохворостити.* Ном. № 13635.

Прохвостія, ці, ж. = Прочуханка. *Пішла біда до Лохвиці, і там дано прохвостіці.* КС. 1884. I. 29.

Прохлайти. См. Прохиляти.

Прохлайти, ляю, еш, сов. в. прохилати, лю, лиш, м. Раздвигать, раздвинуть (густо растуція растенія), пролагая себѣ путь, наклоня (растенія) въ противоположныя стороны. *Ой в юроді бузина, вітер не прохилить.* Грин. III. 171.

Прохід, ходу, м. 1) Проходъ. 2) = Прохідка. *У неділю по вечері помоливсь пан Богу, взяв собі вірну слугу, пішов для проходу.* Грин. III. 616.

Прохідка, кя, ж. Прогулка. Харьк.

Прохідний, а, ё. 1) Свободный для прохода. 2) — ступа = Походюча ступа. См. Ступа. Шух. I. 104, 162.

Прохіра, ри, об. Лукавый, хитрый, коварный человекъ или такое же животное. *Прохіра лисиця.* Білецк. - Нос., Приказки, кн. III., 77.

Прохірний, а, ё. Лукавый, хитрый, коварный. *До їх підкралася лисиця, звісна прохірна ледащиця.* Білецк. - Приказки, кн. XVI, 127. См. еще тамъ-же, кн. IV, 95, кн. XI, 73.

Прохірство, ва, ё. Лукавство, хитрость, коварство. *Як заховатися певинній (курці) од прохирства, моєї братії (лисиць) лихою здирства.* Білецк. - Нос., Приказки, кн. VIII. 10. См. еще тамъ-же, кн. XIV. 53.

Прохліпати, паю, еш, м. Проплакать, всхлипывая.

Прохлюпатиюся, паюся, ешся, м. Проболтаться въ водѣ извѣстное время.

Прохмелітися. См. Прохмелятися.

Прохмеліятися, ляюся, ешся, сов. в. прохмелітися, люся, лишся, м. Протрезвляться, протрезвиться. *Піду до коршомки, та й нап'юся, піду в вишневий сад, прохмелюся.* Чуб. V. 51. *Прохмелились вони да й думаютъ: „Ой Боже кій, що ж це ми нарobili? ми ж нагуляли не на 30, не на 50 карбованців“.* Чуб. II. 33.

Проходжати, джяю, еш, м. = Проходити. Мет. 281. *Поміж рядами проложайте.* АД. I. 213.

Проходжуватися, джуюся, ешся, м. = Проходитися. *Царівна на той час по саду проходжувалася.* Рудч. Ск.

Проходити, джу, диш, сов. в. пройти, йду, деш, м. 1) Проходить, пройти. *Проїшов же я світ увесь.* Чуб. V. 449. 2) — когò. Проходить, пройти мимо кого, мновать. *Він проходить тих двох.* Чуб. II. 182.

Проходіти, джу, диш, м. Проходить, потратить время на хожденіе. *Хотіла було сваритися на дочку, чого довго проходила.* Кв.

Проходитися, джуся, дишся, сов. в. проходітися, джуся, дишся, м. Прохаживаться, пройтись. *А далі трошки проходився, прочумався, протверезився.* Котл. Ен. *Ми дозволили їй проходитися у садочку.* Рудч. Ск. I. 98. *Теперечки вечері теплий, проходимось трохи.* Стор. II. 99.

Прохідка, кя, ж. = Прохідка. *Тільки їй і проходки, що до церкви божої.* Кв. *Царівна... пішла раз у проходку.* Мнж. 41.

Прохожалий, а, ё. Прохожий. *Поховані над дорогами то чумаки, то прохожалі.* Ном. № 297.

Прохожий, а, ё = Перехожий: *З молодицями танцює та двір вимітає, та прохожих, проїжжачих у двір закликає.* Шевч. 108. *Всі прохожі задивлялись на панночок.* Левиц. I. 288.

Прохожуватися, жуюся, ешся, м. = Проходитися. *Пойшов на двір прохожуватися.* Рудч. Ск. I. 18.

Проходода, ди, ж. Прохлада. Сим.

204. *То кидали козаки ляхів у воду к чортовій матері на прохолоду.* АД. II. 37. *Осіння ранкова прохолода.* Мир. ХРВ. 188.

Проходати, даю, еш, *м.* Простыть, остыть. Шух. I. 141.

Проходжати, джаю, еш *в* прохолджувати, джую, еш, *сов. в.* прохолдіти, джу́, діш, *м.* Охлаждать, складить, прохлаждать, прохладить. *Куди віє, туди й провівав, козака молодого прохолжав.* АД. I. 169. *Я тебе прохоложу трохи.* Рудч. Ск. II. 166. *Нехай Лазарь прохолодить язик мій.* Єв. Л. XVI. 24.

Проходжати́ся, джаю́ся, ешся *и* прохолджувати́ся, джую́ся, ешся, *сов. в.* прохолдіти́ся, джу́ся, дішся, *м.* Охлаждаться, охладиться. *Як душно, виїде прохолодити́ся.* НВолын. у.

Прохолдний, а, е. Прохладный. К. Бай. 68.

Прохолдно, нар. Прохладно. *Ідіть сюди, тут прохолдно.* НВолын. у. *Хата, як квітник: чисто, ясно, прохолдно.* Г. Барв. 122.

Прохолнути. См. Прохолоняти.

Прохолоняти, няю, еш, *сов. в.* прохолнути, ну́, неш, *м.* Остывать, остыть. *А Іван як подмухав своїм дуюм, до воно і прохолонуло.* Рудч. Ск. I. 98.

Прохопітися, пліюся, пишся, *м.* 1) Проснуться. ЕЗ. V. 85. *Дитя ся прохопило.* Гол. I. 59. 2) Ошибиться, промахнуться. 3) Сказать то, чего не слѣдовало. *Нехай Бог боронить!—прохопилась стара й сама не зоглядівшись.* Левиц. I. 174.

Прохоріти, рію, еш, прохорувати, рую́, еш, *м.*—Прохворіти.

Прохравати, каю, еш, *м.* Охаркать. *Твою бороду проплюють, прохракають, мое личенько цілюють, обнімають.* Грин. III. 359.

Прохрипіти, плію́, піш, *м.* Прохрипѣть. *Не журись!... прохрипів.* МВ. II. 13.

Прохукати. См. Прохукувати.

Прохукувати, вую, еш, *сов. в.* прохукати, каю, еш, *м.* Дышать, подышать зимой на окно, отчего намерзший на немъ ледъ протавиваетъ. *Прохукаеш вікно, мянеш на двір.* Греб. 404.

Прохурманувати, ну́ю, еш, *м.* Пробыть извозчикомъ.

Прохухати. См. Прохуховувати.

Прохуховувати, вую, еш, *сов. в.* прохухати, хаю, еш, *м.*—Прохукувати, прохукати. *Дивиться в поле, через ца-*

рину, прохухавци заморозъ на склі. Коли ж їй здалось, наче хтось ізнадвору прохуховує. Г. Барв. 167.

Процарювати, рію́, еш, *м.* Процарствовать.

Процвѣнькати, каю, еш, *м.* Проговорить на малопонятномъ или непонятномъ языкѣ; вообще—проговорить, но презрительно.

Процвѣндрити. См. Процвиндрювати.

Процвѣндрювати, рюю, еш, *сов. в.* процвѣндрити, рю, риш, *м.*—Проциндрювати, проциндрити. *За його порядками троха чи не проциндрили б швидко і всієї худоби.* Кв. *Гроші проциндрював у карти.* Морд. Пл. 67.

Процвірінькати, каю, еш, *м.* Прочиркать.

Процвірчати, чу́, чіш, *м.* О сверчокѣ: протрещать. *Усю ніч процвірчав цвіркун.*

Процвісті. См. Процвітати.

Процвіт, ту, *м.* Цвѣтеніє, расцвѣтаніє, процвѣтаніє. *Желех. Пророкував їй (українській мові) новий процвіт, нову красу й силу.* К. XII. 116.

Процвітаній, а, е. Разцвѣченній, разукрашенній. *Ой із города Трапезонта виступала галера, трьома цвітами процвітана, мальована. Ой першим цвітом процвітана—златосиніми киндяками побивана; а другим цвітом процвітана—гарматами арештована; третім цвітом процвітана—туруецькою білою габою покровена.* АД. I. 208.

Процвітати, таю, еш, *сов. в.* процвісті, ту́, тѣш, *м.* 1) Цвѣсть, процвѣтати, расцвѣтати, расцвѣсть. *Каміна процвітає.* Мет. 33. *Кругом хлопці та дівчата, як мак процвітає.* Шевч. 51. *Піднявсь, процвів і в'яне, мов та квітка.* К. Іов. 30. 2) Богатѣть, разбогатѣть, достичь благополучія. *А процвів був мій брат: поважали усі, майстер, грошей багато.* Лебед. у. *Чи ба, як мід процвів тепера: тільки пани колись так жили, як оце наші міщане.* Лебед. у. 3) Расцвѣчивать, расцвѣтити, разукрасить. См. Процвітаній.

Процѣнт, ту, *м.* Процентъ. Гн. I. 109. *Ніхто не прийде править процѣнту.* Рудч. Ск. II. 26.

Процѣсія, сії, *ж.* Церковное шествіє съ крестами, хоругвями. Чуб. I. 286. *Лезать вони до світа; приходять до них з процесією, і беруть їх у церкву.* Рудч. Ск. I. 79.

Проциганити, ню, ниш, *м.* Циганциганча циганиці проциганив. Посл.

Проціндрити. См. Проциндрювати.

Проціндрювати, рюю, еш, сов. в. проціндрити, рю, рш, *м.* Проматувати, промотати, спустити. *Грошей вчора він проциндрюв шось не трохи.* А.-Арт. (О. 1861 III).

Процідживувати. джую, еш, сов. в. процідити, джү, дш, *м.* Процідживати, процідвяти. Чуб. III. 75.

Проціхувати, хүю, еш, *м.* Прогнати. *Такого дурня відтіля проціхують.* Константиногр. у.

Процокотати, чү, чеш, *м.* Проболтати, протрещати.

Процокотіти, кочү, тш, *м.* = Процокотати.

Прочавлувати, лүю, еш, *м.* Проводшебствовать известное время.

Прочанин, на, *м.* Богомолец; странник. *Куди, прочане, ви йдете?* Котл. Ен. I. 16. *Над вечір увійшли ми в село, і розбрелись прочане улицями.* МВ. I. 17.

Прочанка, ки, *ж.* Богомолка; странница. К. ЧР. 91.

Прочапати, паю, еш, *м.* Проплестись.

Прочатувати, түю, еш, *м.* Пробыть на стражѣ, прокараулити.

Прочахати, хәю, еш, сов. в. прочах(ну)ти, ну, неш, *м.* Простывати, простыть. *Не їж юшки: хай прочахне.* Лубен. у. *Отож про пиття ї держи собі од поганки таку воду, що як гаразд перекипить, тоді її у лек та ї на вікно, щоб прочахла.* Лубен. у.

Прочвалати, ләю, еш, *м.* Протащиться, проплестись.

Прочвара, ри; об. Уродѣ, чудовище. *Я не прочвара, не упирь.* Котл. Ен. V. 9.

Прочекати, кәю, еш, *м.* Прождать.

Прочередникувати, күю, еш, *м.* Пробыть чередником.

Прочертъ, ти, *ж.* Прогалина, поляна. Вх. Зн. 57.

Прочесати, шү, шеш, *м.* Прочесать.

Прочинати, нәю, еш, сов. в. прочнүти, нү, неш, *м.* = Прочинатися, прочнутися. *То вона од сна прочинала.* Лукаш. 45. *Тоді Барабаш рано починає.* АД. II. 10.

Прочинятися, нәюся, ешся, сов. в. прочнүтися, нүся, нешеся, *м.* 1) Пробуждаться, пробудиться, просыпаться, проснуться. *Кріпко заснув Симоп, не починається.* Морд. К. 63. *На зорі-зорі я прочмулася.* Шевч. 295. *Прочмувся і говорить своїй жоні: „та то приснився мені сон“.* Драг. 137. 2) Приходить, прийти въ себя,

очнутися. *Зараз вони і ну його качати.... поки аж прочмувся він.* Рудч. Ск. I. 136.

Прочиняти, ся. См. Прочиняти, ся.

Прочінок, нжу, *м.* Пробужденіє.

Прочиняти, нәю, еш, сов. в. прочнүти, ню, ниш, *м.* Пріотворять, пріотворить. *Прочиняй, паночку, ворота,—несем тобі вінка із золота.* Чуб. III. 246 *Крамаре, крамарочку, прочини комірочку.* Мет. 189.

Прочинятися, нәюся, ешся, сов. в. прочнүтися, нюся, нишся, *м.* Пріотворяться, пріотвориться. *Ворота причинились туди, де сплять святі печерники.* К. Дз. 156.

Прочістити, ся. См. Прочищати, ся.

Прчищення, ки, *ж.* 1) Очищеніє. *Дав лікарь дитині ложечку ліків на прочищення животові.* Рк. Левил. 2) Прочищенная, проложенная лопатой дорожка. Волч. у. 3) Просѣвка. *У лісі прочищення зроблено.* Змієв. у.

Прочитав, ну, *м.* Раст. *Hedera helix.* Вх. Пч. II. 32.

Прочитати, тәю, еш, *м.* Прочестъ. *На тобі книжку, щоб ти прочитав.* Рудч. Ск. I. 110. *Женися, женися, щоб ся люде злядали, щоб за тобою псалтирь прочитали.* Чуб. V. 379.

Прочищати, щәю, еш, сов. в. прочістити, щу, стш, *м.* Прочищать, прочистить. *Стежки ї дорожки прочищать.* Мид. 196. *Рання пташка носок прочища, а пізня очиці мружить.* Посл. *Жалкується Лиман морю, що Дніпр робить свою волю: свої ірла прочищає, лиманові закидає.* Грин. III. 592.

Прочищатися, щәюся, ешся, сов. в. прочіститися, щуся, стшся, *м.* Прочищатся, прочиститься. *Випийте кубочок меду, то горло ї прочиститься.*

Прчіл, чола, прочілок, лка, *м.* 1) Передняя часть (хаты). Вх. Зн. 57. 2) Вершина горы. Желех.

Прчіряти, ряю, еш, *м.* Промѣняти. Вх. Лем. 458.

Прчляти, ләю, еш, *м.* Провести праздно (время). *Прчляв день.* Черк. у.

Прчнүти, ся. См. Прчинати, ся.

Прчівгати, гаю, еш, *м.* Протереть ходьбой обувъ.

Прчівлок. См. Прчіл.

Прчувати, вәю, еш, сов. в. прочүти, чүю, еш, *м.* 1) Узнавать, узнать по слухамъ, услышать, провѣдать. *Скажи мені, що по світу йдучи, прочував.* О. 1861. XI.

44. *Прочули про його недолію приятелі його.* К. Іов. 6. *Він про тебе вже прочув, що ти вернувся.* Г. Барв. 178. 2) Чувствовать, почувствовать, предчувствовать. *Прочував непевну правду доразу.* МВ. (О. 1862. I. 96). *Затріпоталося серденько, михо прочувало.* Млак. 101. *Вже я довіжусюся, прочуваю, добродію мій! Якесь хороше та веселе діло маємо.* МВ. (О. 1862. I. 94).

Прбчудо, да, с. Диво. Преимущ. вь выраженіи: на прбчудо. На удивленіе, изумительно. *Козак прибривавсь на прочудо.* АД. I. 168.

Прочумакувати, кую, еш, ил. Прочумачествовать.

Прочуматися, маюся, ешся, ил. Опомниться, очнуться, прийти вь себя, прийти вь чувство. *Нехай трохи прочуматється.* Котл. НП. 385. *Еней прочумався, проспався і голодранців позбірав.* Котл. Ен. I. 14.

Прочумітися, влюся, мійся, ил. = **Прочуматися**. *Устань, устань, братіку, устань, прочумися, вода в відеречку, братіку, вмийся.* Чуб. V. 927.

Прочунювати, нюю, еш, сов. в. **прчуняти**, няю, еш, ил. 1) Приходить, прийти вь себя. 2) Выздоровливать, выздороветь, оправиться оть болѣзни. *Пані почала прочунювати, їсть як слід і по хазяйству пройдеться.* О. 1862. X. 15.

Прчунятися, няюся, ешся, ил. = **Прчуняти**. *Насилу прочунявся.* Шевч. 300.

Прчустрити, рю, рш, ил. Задать трепку.

Прчуті. См. **Прчувати**.

Прчутітися, чўся, тїшся, ил. Прийти вь себя, очнуться. *Устань, устань, милая, прочутися.* Чуб. V. 52. *Пила вона нічку, пила вона другу, а на третю нічку прочутилася.* Мил. 119.

Прчухан, на, м. **прчуханка**, ки, ж. Трепка, потасовка. *Дали нам греки прочухана і самого Енея пана в три вирви винали відтіль.* Котл. Ен. I. 16. *Ой там на долині жуки бабу повалили і сорочку зняли, прочуханки дали.* Чуб. V. 1128.

Прчухатися, хаюся, ешся, ил. = **Прчуматися**. *Як ото трохи прочуняли і прочухались, Гоцопун обіззався до їх.* Стор. МПр. 163.

Прчухрати, раю, еш, ил. Прогнать. *Прчухрать з двора.* Греб. 347.

Прчхатися, хаяюся, ешся, ил. Прчихаться, вычихаться. *Понюхав табаки, прчихавсь, протер очі полою.* Кв.

Пршав, ка, м. Попрошайка; нищій.

Шух. I. 33. *Але ото приходить до неї прошак, просить подати йому, що ласка її, вона йому і дала цибулю.* Брапл. у.

Пршамотіти, мочў, тїш, ил. Прошелестѣть.

Пршамовалити, лю, лиш, ил. Пробыть шерстобитомь.

Пршастатися, таюся, ешся, ил. Прошмыгать извѣстное время.

Пршатїритися, рюся, ршся, ил. Промотаться. *Був колись багатий пан, а тепер пршатирився.* Александров. у. Слов. Д. Эварн.

Пршаткувати, кую, еш, ил. Проработать, шинкуя канусту.

Пршвєндяти, дяю, еш, ил. Пршпяться. *Пршвєндяли заробітчани цілий тиждень.* Мир. ХРВ. 156.

Пршевцювати, цюю, еш, ил. Пробыть сапожникомь.

Пршелестіти, щў, стїш, ил. Прошелестѣть.

Пршелїти, лю, лиш, (прошилити?) ил. Просунуть, продвинуть вь отверстие. *Відхилив кватирьку та пршелив руку в вікно, та ї достав.* Новомоск. у. (Залюбовск.).

Пршепотати, чў, чеш, прошепотіти, чў, тїш, прошептати, пчў, чеш, ил. Пршептать. *Може серце яке михо тихо пршептало.* Шевч. 334.

Пршив, ву, м. Вь выраженіи: у пршив. Прошивая насквозь, продѣвая насквозь. *Як виведеться стїнка (очеретяна), то... окремляється дідами, прикрученими в пршив дерезою або пареним тонким тереном.* О. 1862. V. Кух. 29.

Пршивка, ки, ж. Воротникь вь женской сорочкѣ, также вь кептарі. Шух. I. 15, 122.

Пршивати, ваю, еш, сов. в. **пршіти**, шїю, еш, ил. 1) Прошивать, прошить. 2) Пронзать, пронзить. *Коли втече від гострого залїза, то мідний лук пршиве його наскрїзь.* К. Іов. 45.

Пршиватися, ваюся, ешся, сов. в. **пршітися**, шїюся, ешся, ил. 1) Прошиваться, прошиться. 2) Проникать, проникнуть, пролѣзть. *Я вночі сюди пршивлась, ніби муха.* Греб. 341.

Пршите, тя, с. Родь вышивки. Шух. I, 155, 156.

Пршіти, ся. См. **Пршивати**, ся.

Пршкєндібати, баю, еш, ил. Проковылять, хромая.

Пршкєпитися, члюся, пишся, ил. =

Прощпетитися. *Був потім становим, да якось і прощкенився.* О. 1862. VI. 61.

Прощкодитися, джуся, дйся, ш. Провивитися. *Прощкодитися в чім небудь, сором між людьми; або кари злякається, от і дасть дропака в Січ.* Стор. II. 154.

Прощколярувати, рую, еш, ш. Пробыть школьнякомъ.

Прощморгнути, ну, неш, ш. Продернуть.

Прощнутися, нуся, нешся, ш = Прочнутися. Хата, 15. МУЕ. III. 77.

Прощпетитися, чуся, тишся, ш. Провипитися. *Ном. № 3599. Йою наставили сюди на службу, бо там він прощпетився. То сірома темна: винники, дейнеки, прощпетившись, утікають у степи далекі.* К. Досв. 24.

Прощпйти, прощптити, чу, тиш, ш. Изрыть, перерыть; вздѣ пройти, пролѣзть. Желех. Вх. Зн. 83

Прощтихувати, вую, еш, прощтихувати, хую, еш, ш. *Защепленное лезвее сравнить или ковкой (не накладывая новой стали), или на точилѣ. Як прощтихую сокиру, то добри буде.* НВолын. у. *Щербату сокиру на точилі прощтихували.* Черк. у.

Прощтовхати, ся. См. **Прощтовхувати, ся.**

Прощтовхувати, хую, еш, сов. в. прощтовхати, хая, еш, ш. Проталкивать, протолкнуть.

Прощтовхуватися, хуюся, ешся, сов. в. прощтовхатися, хаяся, ешся, ш. Проталкиваться, протолкаться. *Люде... давили один одного, прощтовхуючись до вікон.* Стор. МПр. 80.

Прощтриєнути. См. **Прощтриєувати**
Прощтриєувати, кую, еш, сов. в. прощтриєнути, ну, неш, ш. Прокалывать, проколоть. К. Юв. 92.

Прощукати, кая, еш, ш. Проискать. *Прощукав увесь день, а не знайшов.*

Прощуміти, млю, мйш, ш. Прощумѣть.

Прощухлювати, лую, еш, ш. Прощхлянуть. *Ти десь прощухлюєш коняку оцю.* НВолын. у.

Проща, щі, ж. 1) Прощеніє, отпушеніє грѣховъ. Шух. I. 38. *За бідного прощущу будеш мати.* Каменед. у. 2) Богомольє. Шевч. 79. *На прощущу ходили, у Києві були, важе.* МВ. I. *Іхали з усею сем'єю на прощущу до якого монастиря да молились Богу.* К. ЧР. 51.

Прощава, ви, ж. Чернь, простои на-родъ. Угор.

Прощавай! См. **Прощати 2.**

Прощальний, а, е. 1) Прощальний-2)—молитва Разрѣшительная молитва.

Прощальник, ка; м. Козакъ, прощаючийся пирушкой со свѣтской жизнью предъ поступленіємъ въ монахи. *А погулявши недѣль ізо дві да начудувавши увесь Київ, ідутъ було вже з музиками до Міжигорського Спаса. Хто ж іде, а хто з прощальником танцює до самого монастиря... А за ним везуть боклаги з напитками і всякі ласощі.* К. ЧР. 85, 86.

Прощання, ня, с. Прощаніє, разлука. *Плаксивее з синком прощання.* Котл. Ён. V. 62. *На прощанні випросила Маруся в Василя сватаний платок.* Кв.

Прощати, щая, еш, сов. в. прощити, щу, стіш, ш. 1) Прощать, простить. *Хто чою не знає, тому то Бог прощає.* Посл. 2) **Прощавай, прощай, прощайте.** Прощай, прощайте. *Прощайте, піду вже од вас.* Харьк. *Прощай, прощай, громадонько.* Мет. 23. *Прощайте, маленькіі діти і вірная дружино.* Чуб. V. 442.

Прощатися, щаяся, ешся, сов. в. прощитися, щуся, стішся, ш. 1) Прощаться, проститься, быть прощеннымъ. *Не простились їм грѣхи.* Єв. Мр. IV. 12. 2) Только несов. в. Просить прощенія у всѣхъ передъ говѣньємъ, исповѣдью. *Кожного року йде в Київ говіти... то ходить по кутку, кланяється, з усіми прощатся: „Простіть, Христа ради, в чому я винна“.* Левиц. ПЮ. 364. 3) Только несов. в. Прощаться. *І шапки не зняв, і руки не дав, не прощався зо мною.* Мет. 67.

Прощебетати, чу, чеш, ш. Прощебетать.

Прощедрувати, рую, еш, ш. Прощедрувать.

Прощення, ня, с. Прощеніє. *Тоді він, попросивши прощення у своєї першої жінки, присяг наново бути чоловіком.* Рудч. Ск. II. 98.

Проява, ви, ж. 1) Происшествіє. *Росказує, як то їй добре було йти на базарь холодком, що бачила на місці... і кою бачила, і з ким говорила, і яка проява лучалась.* Кв. I. 59. 2) об. Удивительный, странный человекъ. К. Бай. 12. *Хоча б ти шанував ніч та лаву, та себе прояву.* Ном. № 3648. *І ходить мій Охрім, неначи та проява.* Гліб. Ум. Проявна. Вь сказкѣ: *Жабка-проявка.* Чуб. II. 109.

Проявѣти, ся. См. Проявляти, ся.

Проявка, ки, ж. Ум. отъ проява.

Проявляти, ляю, еш, сов. в. проявѣти, влю, виш, *ил.* Обнаруживать, обнаруживать.

Проявлятися, ляюся, ешся, сов. в. проявѣтися, влюся, вишся, *ил.* Обнаруживаться, обнаружиться, появиться. *Що у нашому селі проявилась новина не велика, не мала.* Чуб. V. 1136. *Проявився козаченько пане у синьому жупані.* Грин. III. 241.

Проязічати, чу, чиш, *ил.* Разгласить, разболтать. *Проязичили, що в його встѣ така книжка.* Харьк. у.

Проязічатися, чуся, чишся, *ил.* Проболтаться, проговориться. *А ви оце, паничу, балакали з тим лукавим Голованем та й проязичились.* Харьк. у. Слов. Д. Эварн.

Проясніти, ся. См. Прояснити, ся.

Прояснѣти, няю, еш, сов. в. прояснѣти, ню, ниш, *ил.* Прояснять, прояснить. *Проясни чоло нахмурне.* Котл. Ен.

Прояснѣтися, няюся, ешся, сов. в. прояснѣтися, нюся, нишся, *ил.* Проясняться, проясниться. *Коли ваш розум проясниться?* К. Псал. 218.

Проячѣти, чѣ, чѣш, *ил.* Прокричать (о лебедѣ).

Пррст! меж. Крикъ, которымъ возвращаютъ назадъ забѣжавшую впередъ оиду. Шух. I. 210.

Пруг, га, м. 1) Кромка, край матеріи. Харьк. г. Борз. у. Нѣжин. у. Прилуц. у. МУЕ. III. 19. 2) Ребро многогранника, (Черк. у.) грань. Мик. 480. 3) = **Упруг.** *Сонце стояло вже на вечерньому пругі.* Левиц. I. Мир. ХРВ. 175. 4) *мн.* Черты. Левиц. Пов. 68. Ум. Пружок.

Пруд, ду, м. Быстрое теченіе воды. *Там, де вода прудко йде, — ото й пруд.* Черниг. у.

Прудѣти, джу, диш, *ил.* Выгонять блохъ, вшей изъ одежды. *Лягаючи, прудѣть блохи.* Грин. II. 10. *Ой коли ж я вошкoprуд, — сиди дома, воші прудѣ.* Грин. III. 687.

Прудѣтися, джуся, дишся, *ил.* Ловить у себя въ одеждѣ блохъ, вшей. *Лежа розмовляли, а хто прудився у кабиць.* Котл. Ен. VI. 20.

Прудіус, са, м. = Прутивус. К. ЧР. 128. *Як я того прудіуса любила, не одні я черевички зносила.* Нп.

Прудкій, а, е. Быстрый, скорый.

Прудка річка. Прудка коза. Левиц. I. 92. *Прудка дуже! за порі не вийдеш, умреш.* Шевч.

Прудкість, кости, ж. Быстрота, скорость

Прудко, нар. Быстро, скоро. Чуб. I. 74. *Жени коні прудко, повертайся хутко.* Нп.

Прудковід, вѣду, м. Быстрое теченіе. Александров. у.

Прудком, нар.? *Не прудком кажучи.* Ном. № 13118.

Прудконогий, а, е. Быстро бѣгающій. *Збіли сарни прудконогі.* Щог. Сл. 67.

Пружина, ни, ж. 1) Пружина. Левиц. Пов. 118. Шух. I. 291. 2) Гибкій шестъ, прикрѣпляемый надъ станкомъ, служащимъ для обточки ступиць. Сумск. у. Вас. 147.

3) Лозушка для дикихъ утокъ: силокъ, привязанный къ концу гибкой палки, другой конецъ которой укрѣпляется въ двѣ рѣвки или кочкѣ. Сим. 20. Подобное же для звѣрей. О. 1862. II. Кух. 62.

Пружинуватий, а, е. Упругій. Волч. у.

Пружок, жѣа, м. 1) Ум. отъ пруг. *На вінцях (у миски) хрещики, на боках пружки.* Сим. 233. 2) Черешокъ, стебелекъ листка. *Сей год не буде капуста; черви поїли, — від листя тирчать самі пружки.* Новомоск. у.

Пруз, пред. = Проз. *Тягати пруз вікно.* Рудч. Ск. I. 172.

Прузик, ка, м. Кузнечикъ. Херс. г.

Пруні, прунькі, мн. = Тернослив. Шух. I. 109. Желех.

Прус, са, м. 1) Насѣв. прусака. 2) Прусакъ, житель Пруссіи. Шух. I. 183. *Извовав москаль пруса.* Лукаш. 69.

Пруслук, ка, м. Чемерка безрукавка съ двумя разрѣзами на бокахъ и тремя назадъ. Лебед. у.

Пруський, а, е. Прусскій. Г. Барв. 298.

Прут, та, м. Хлысть, пруть, розга. Грин. III. 657. *Бог не карає прутом.* Ном. № 53. *Ой у лісі на горісі скаче птах по пруті.* Чуб. V. 630. *Зелізний прут.* Грин. III. 657. Ум. **Прутин, прутѣчок, прутчин.** *Прутчик... зламав.* Млак. 103.

Прутивус, са, м. Усачъ. *Прутивус перекинув через море вуса, а по йому люде переходять.* Мнж. 43.

Прутик, ка, м. 1) Ум. отъ прут. Чуб. I. 50. Гн. I. 40. 2) Родъ мерѣжни. (КС. 1893. V. 281. Чуб. VII. 415). Скорѣе: часть мерѣжни: рядъ круглыхъ отверстій съ обѣихъ сторонъ; шьется также и отдѣльно — по краямъ полотна, сорочки.

Прутикува́ти, кю́, еш, гл. Шить прутник. Кіев. у.

Пруті́на, ни, ж. Хворостина, розга. *Ой тишов дід на подвір'я та взяв за прутину.* Чуб. V. 1131. Ум. Пруті́нка.

Пру́ті, гл. Дѣтск. Гулять. О. 1861. VIII. 8.

Пру́тну́ти, ну́, не́ш, гл. Быстро побѣжать. *Він так прутнув, що тільки курява зосталась.* Конотоп. у.

Пру́тня́стий, а, е. Обильный прутьями (о деревѣ). *Нова хата ... виглядала з-за оболених лихою осінньою неюдою груш тарядка прутнястих верб.* Мир. ХРВ. 213

Пруто́к, тка́, м. Ножка листа, шлода. Вх. Уг. 264.

Пруто́чок, чка, м. Ум. отъ прут

Пру́ття, тя, с. Соб. отъ прут. *Роспустила верба листя, а береза пруття.* Грин III. 181. *Пішло щастя в ліс по пруття.* Посл. Ум. Пру́ттячко.

Пру́тчик, ка, м. Ум. отъ прут.

Пруча́тися, чаю́ся, ешся, гл. Артачаться, упираться, сопротивляться. *Ой ну, люлі, не пручайся, коли тобі таке щастя.* Чуб. V. 446. *Лавися перше мов пручалась, а послі мов угамувалась.* Котл. Ев. IV 38.

Пручну́тися, ну́ся, не́шся, гл. Рвануться, броситься. *Як пручнувся з усієї сили, то так од його усі й носинались.* Полт. *Пручнувся тікати, він за мною.* Кобел. у. (Залюбовск.)

Пршо́! меж. Призывъ для лошадей. Шух. I. 211.

Пря, прі, ж. Споръ. *Бо ти став ни прю за мене, вивів мое право.* К. Псал. 17. *Хто з ним на суд, на прю словесну стане.* К. Іов. 19.

Прягті́, жу́, жеш, гл. 1) Жарить; топить (молоко). *Прягли сало. Вицпне тіста, та на сковороду ув олию, аж шкварчить! та зараз г пражеть.* Кв. I. 16. *Стала на сковороді пряти молоко.* ХС. VII. 453. 2) Разглядывать, присматриваться. *Неначе б то прийшла до їх масла купувати, а тут на дівку пряжу.* Черк. у. 3) Запрягать. *Пражіт коні вороні, везіт мамку в її краї.* АД. I. 289

Пряда, дя, ж. Раст. *Setaria veridis* ЗЮЗО. I. 136.

Пряда́ч, ча́, м. Прядильщикъ (на фабрицѣ). Канев. у.

Прядиво. См. **Прядіво**

Пряді́вна, ни, ж. Одно волокно пеньки. *Усе прядіво пряд повибивав,—нема і прядівни.* Константиногр. у.

Пряді́во и **прядиво**, ва, с. Пенька, приготовленная для пряденія волокна пеньки. Вас. 200. *Тепер мені поюдило, що прядиво не вродило.* Нп. *Та на тобі кру прядіва: щоб ти його пом'яла.* Рудч. Ск. II. 44. *І прядіва на вірвовки не насташишся.* Стор. МПр. 81. Ум. **Прядивце́**. *Прядивце чесала.* МУЕ. III. 51.

Пряді́в'яний, а, е. Пеньковий. *Прядів'яне полотно.* НВолын. у.

Пряді́нниця. ці, ж. = **Пряха**. Шух. I. 148, 149.

Пряді́ння, ня, с. Пряденіе. Сям. 236. ЕЗ. V. 194.

Прядка, ка, ж. 1) **Прялка**. Г. Барв. 251. Части ея: на ніжніх лежить **стілчик**. подъ нимъ **підніжон** (педаль), отъ него къ **веретѣну** (валь колеса) идетъ **циганка**. Колесо со спицами стоитъ между двумя **стѣвпчиками**. стоящими на помянутомъ **стілчикові**. **Передній стѣвпчик** болѣе короткій. сверху на немъ лежитъ **сволочѣк**, одинъ конецъ котораго выступаетъ за **передній стѣвпчик**, и на этомъ концѣ стоитъ третій **маленькій стѣвпчик**: въ немъ сбоку **прядѣланъ шкуратѣк** съ отверстіемъ; второе, верхнее **веретѣно** однимъ концемъ держится въ этомъ отверстіи, а другимъ—въ верхнемъ концѣ **задняго стѣвпчика**. имѣющаго вверху **га́йку**, при помощи которой второе **веретѣно** можетъ быть опускаемо и приподнимаемо. На верхнемъ **веретѣні** находятся: а) **вилка** съ девятью или десятью **крючками**, б) **скálnа**, в) **колісцѣ**: на **колісці** і на **скálnці**—шнур, охватывающій и колесо. Константиногр. у. Б. Гринченко. 2) = **Пряха**. Вх. Лем. 458. *Скажуть люде: твоя прядка. буду тобі кужіль прями.* Мет. 368. 3) **мн. Предки** = **Попрядки**. Вх. Лем. 458. Ум. **Прядочка**. Г. Барв. 540.

Прядло, ла, с. Пряденіе. *На прядли не заробили.* НВолын. у.

Прядочка, ка, ж. Ум. отъ **прядка**.

Пряду́н, на́, м. **Прядильщикъ** Лохв. у.

Пряду́нка, ка, ж. = **Пряха**. Лохв. у.

Пряду́ха, ха, ж. = **Пряха**. *Всі прядухи кужіль прями.* Грин. III. 325

Пряжа, жі, ж. **Пряжа**. Нитки пряденія, но не сученія. *Да веліла мені мати тонку пряжу прями:* „Да пряди, пряди, доню, тонку пряжу з льону“. Чуб. V. 175.

Пряжанка, ка, ж. **Варенець**. Рк. Левиц. См. **Ряжанка**

Пряже́ний, а, е. **Жареный**. *Пряжені ковбаса.* Котл. МЧ. 440. **Пряже́не молоко**. Топленое молоко.

Пряжня, ні, ж. Яичница съ мукой в молокомъ. Маркев. 159.

Пряжка, ки, ж. Пряжка Шух. I. 290. *Ходила в черевиках з жовтими пряжками,—тепер хожу по морозу білими ніжками.* Гол. Од. 25. *Нема ні в кім правди, тільки в реміннім поясі та в залізні прязці.* Ном. № 2578, стр. 285.

Прямець, мця, м. Прямая лінія. *Ось дивись на крокву! ба, де прямець од крокви.* Волч. у

Прямій, а, ё. 1) Прямой. *Рубайся дерево і прями, й криве.* Рудч. Ск. II. 7. 2) Настоящій. *То ж не татари, то но прямиї,—то бояри молодії.* Грин. III. 470. Ум. **Прямєнький**, **прямєсенький**. *До Бога важкий шлях, а до пекла прамєсенький.* Ном. № 201.

Прямісінький, а, е. Совершенно прямой. Ком. II. 40. *Прямісінька та рівнісінька, як струнка.*

Прямісінько, нар. Совершенно прямо, прямеховько. *Та так прямісінько й біжить до бідного яняти.* Гліб. **Прямісінько** додому. Мир. Пов. I. 142.

Прямо, нар. Прямо. Чуб. V. 207. *Прямо неси до моєї хати.* Рудч. Ск. I. 97. Ум. **Прямєнько**, **прямєсенько**.

Прямування, ня, с. 1) Направление. *Поважне прямування його розуму.* Левиц. Пов. 55. 2) Стремление. *Прямування до вищого уряду.* Левиц. I. 241. *Дає нам закон громадянського життя і розумового прямування.* К. XII. 135.

Прямувати, му́ю, еш, гл. 1) Идти напрямикъ. *Ні направо, ні наліво світ ніколи не звертає, а так собі наперед усе й прямує.* Ком. II. 38. 2) Направляться. *Товариство на Січ прямувало* Шевч. 259. 3) Клониться. *Куди воно йдеться і до чого воно прямує?* Левиц. Пов. 73.

Прямуватися, му́юся, ешя, гл. Направляться. О. 1862. II. 30. *До пекла напростець прямуйся.* Котл. Ен. II. 38.

Прямцєм, нар. 1) Напрямикъ. *Прямцем до пекла.* Котл. Ен. III. 25. *Не спитавишсь броду, не сунься прямцем у воду.* Ном. № 5836. 2)—**поставити**. Поставить вертикально. Липовец. у. *Щоб тебе прямцєм поставило.* Пусть съ тобою сдѣлається столбнякъ (брань).

Прямцювати, цю́ю, еш, гл. =Прямувати 1, 2. Св. Л. 215. *І не куди їде він, а до них у ворота прямцює.* Св. Л. 272.

Пряний, а, е. Полосатый. Желех. *Зарикала коровочка, зарикала пряна.* Гол.

Пряністий, а, е =Пряний. Желех. *Прениста худоба.* Вх. Зн. 57.

Прянути, ну, неш, гл. Бросить, кинуть. *Вона прянула мене на землю і біли ногами.* Новомоск. у. (Залюбовск.).

Пряслиця, ці, ж. = Днище 2. Вх. Зн. 55.

Прясло, ла, с. Часть плетня между двумя кольями. Шух. I. 75.

Пряслиця, ці, ж. 1) =Круживка. Черниг. у. 2) =Пряслиця. Волын. у.

Прясти, ду́, дѣш, гл. 1) Прясть. *Довго прясти та ткати, а почне краяти, так і мало чою.* Ном. № 9857. 2) — **очима**. *Играють глазами. Очі в неї заискрили, заграли.... Прядучи ними, вона питає в його.* Мир. ХРВ. 7. *Яка ж я?—прядучи веселими очима, допитувалась вона.* Мир. ХРВ. 332.

Прястися, ду́ся, дѣшя, гл. Прястися. *Одному на трісочці прядеться, а друтому й веретінце не хоче.* Ном. № 1695. *Чоюсь мені не прядеться.* Мил. 94.

Прятаня, ня, с. Приборка, уборка. Шух. I. 215.

Прятати, таю, еш, гл. 1) Прибирати, убирати. 2) Погребати, хоронити. *А коли брата прятали?* Федьк.

Пряха, хи, ж. Прядильница. Грин. III. 376. *І швачка, і прачка, і пряха.* Мил. 27. *Моя мати пряха.* Шевч. 301. Ум. **Пряшечка**. Мил. 217. *Моя дочко, моя пряшечко, пряди на рушники.* Г. Барв. 54.

Прячка, ки, ж. 1) Пряжка. Угор. 2) Раст. Equisetum, хвощъ. Вх. Лем. 458.

Прячкати, каю, еш, гл. Застегивать пряжкой. Угор.

Пряшечка, ки, ж. Ум. отъ пряха.

Псалом, лма́, м. Псаломъ. *Насміються на псалом той, що виллю сльозами.* Шевч. 46.

Псалбник, ка, м. Псалмопѣвецъ. Желех.

Псалтірка, ки, ж. Книга псалтырь. Ум. **Псалтірочка**. *Дякові пишу чорну яничю, щоби читав псалтірочку цілую нічку.* Грин. III. 285.

Псалтірник, ка, м. Учащійся псалтыри.

Псалтірний, а, е. Псалтырный. *Псалтірні вірші.* К. XII. 58. *На струнах псалтірних заграю.* К. Псал. 115.

Псалтірочка, ки, ж. Ум. отъ Псалтірна.

Псалтірь, ря́, м. Псалтырь. *На псалтірь уже дзвонять, та нас не загоять.* Ном. № 162. *Щоб за тобою псалтірь прочитали!*—Пожеланіє смерти. Чуб. V. 379.

Псалма, ми, ж. 1) = Псалом. *Псалтирня псалма.* К. XII. 58. 2) Духовная п'їснь. *Пан отець тихенько собі сидить та думає... а то псалми співає—так хороше, Господи!* МВ. К. 18.

Псе, нескл. Ничто. *Звів усе на псе.* Посл. Псевниє, ва, м. = Гицель. Шух. I. 73.

Псиє! меж. Крик на кошку: брысь! Вх. Лем. 425.

Псіна, ни, ж. Псіна. Употребл. какъ бранное слово. *Чи чуєш, псіно, як старці співають?* К. МВ. XI. 153.

Псіний, а, е = Песьвий. *Брешиш, псіне м'ясо!* Мвж. 20.

Псінка, ки, ж. 1) Ум. отъ псіна. 2) Раст. *Solanum nigricum* L. ЗЮЗО. I. 136. См. Пасльон.

Псіти, псію, псіш, и. Хир'їть, бол'їть. *Уже ця корова так псіла, так псіла—ноки ї здохла.* Змієв. у.

Псіця, ці, ж. Сука. Желєх.

Псіще, ща, м. Ув. отъ псе. КС. 1882. IV. 170

Псій, пся, псе = Песьвий. *Великого роду, а пського ходу.* Чуб. I. 282. *З нього такий господарь, як з пського хвоста сито.* Ком. Пр № 228. *Іди до псьбі мами!*—Убирайся кь чорту! ЕЗ. V. 253.

Псінкї, ми. Общее названіе большей части несъѣдобныхъ грибовъ. МУЕ. I. 107.

Псіти, псію, еш, и. Жить по собачьи; жить б'їдно, перебиваться. Угор.

Псбта, ти, ж. 1) Б'їдность; б'їда, нужда. Вх. Уг. 264. 2) Плохая погода. Вх. Лем. 458. 3) Брань. Вх. Лем. 458.

Пстїнькати, каю, еш, и. Всклипывать, плакать по временамъ. *Чого пстїнькаєш, шмарката?* Вх. Зн. 57.

Пструг, гв, м. Рыба *Salmo fario*, форель. Вх. Пч. II. 20. Ум Пстружбн. Желєх.

Пструглі, ми. Веснушки. ЕЗ. V. 187.

Пстружбк, жв'а, м. Ум. отъ пструг.

Псув'ання, ня, с. Порча.

Псув'ати, псую, єш, и. 1) Портить. Чуб. V. 1173. *Хоть займає, не займає, нехай не цілує, нехай мого біленького миченька не псує* Чуб. V. 12. 2) Бранить, поносить. Угор.

Псув'атися, псуюся, єшся, и. Портиться. *Як снасть псується, то чоловік ума береться.* Ном. № 10198. *А псується у вас картопля.* Могил. у.

Псьогл'авець, вця, м. Чолов'їк съ собачьей головой. *То були псьоглавці, люде з псьєсьми головами.* ЕЗ. V. 202. См. Песиголовець.

Псюка, ки, ж. Собака.

Псюрник, ва, м. Псарь, собачникъ. Черк. у.

Псюрниця, ці, ж. Жена псаря, любительница собакъ.

Псюрня, ні, ж. = Псярня. *Як псюрня вся собак напала,—оттут мені вже вірна смерть.* Алв. 92.

Псявіра, ри, об. Бранное слово: собачья в'їра. *Псявіра десь тяляється, не ночує дома.* Рудч. Ск. I. 78.

Псяг'а, г'и, ж. Раст. *Nardus stricta*. Вх. Пч. II. 33.

Псякув'ання, ня, с. Брань.

Псякув'ати, к'ую, еш, и. Бранить, ругать, поносить (какъ собаку). *Всяка шельма псякує.* Кобел. у.

Псянка, ки, ж. = Псяг'а. Вх. Пч. II. 33. Шух. I. 20.

Псяр, р'а, м. Псарь. Желєх.

Псярка, ки, ж. = Псяг'а. Вх. Зн. 458.

Псярник, ва, м. 1) = Псяр. Желєх. 2) Раст. = Молочай, *Euphorbia*. Вх. Пч. I. 10.

Псярня, ні, ж. = Псюрня. *От доведеться піти світ за очі через ту псярню.* Рудч. Ск. I. 122.

Псячий, а, е = Песьвий. *З псячого хвоста сита не буде.* Чуб. I. 279.

Псячти, чу, чш, и. = Псякувати. Вх. Зн. 57. *Як приїде чоловік, то вона так псячить чоловіка.* Каменец. у.

Псячка, ки, ж. 1) Собачій пометъ. Вх. Зн. 8. 2) Раст. *Leonurus cardiaca*. Вх. Пч. II. 33.

Псяюха, хи, ж. Бранное слово: собачья кровь. *Купив козак Олені заупиниши зелені, як причепив до уха—яка ж гарна псяюха.* Чуб. V. 1107. Ум. Псяюшка.

Птаство, ва, с. соб. Птицы. *Хижє птаство на степу.* К. ЧР. 111. *Дрібне птаство.* Грин. I. 192.

Птасьвий, а, е. Птичій.

Птах, х'а, м. и птаха, хи, ж. Птица. Ном. № 10849. *Вилітайте, сїрі птахи!* Шевч. 59. Ум. Пташбк. *Прилетів пташок—золоті крильця.* Чуб. V. 885.

Пташ'а, ш'ати, с. Птенець. *Пташа сторожке.* Г. Барв. 358. *Кладуть вони пташат своїх безтечно.* К. Псал. 195. Ум. Пташ'атко.

Пташ'ачий, а, е. Птичій. *Хуба пташачого молока нема.* Ном. № 1348. *Пташаче мїздо.* ЕЗ. V. 177.

Пташачор, ра, м. Порода ястреба, *Nisus communis*. Вх. Лем. 264.

Пташеняка, ки, ж. Ум. отъ пташка

Пташеня́, няти, с. = Пташа. *Обіли мене, як дрібні пташенята.* МВ. I. 11. Ум. Пташенятко. *Коло його як пташенятко звивається.* МВ. (О. 1862. I. 71).

Пташечка, ки, ж. Ум. отъ пташка.

Пташина, ни, ж. Птичка. *Ой ти, доле нещасная, та же съ ти мя з'їла, і найменшая пташина того б не стерпіла.* Чуб. V. 476. Ум. Пташинна, пташиночка. *Дівчиночко, пташиночко, щибетушечко!* О. 1861. VI. 151.

Пташиний, а, е = Пташачий. *Хиба пташиного молока нема.* Ном. № 1348.

Пташів'я, в'я, с. соб. = Птаство. Вх Лем. 458.

Пташка, ки, ж. 1) Птичка. *Прилетіла пташка, біля його впала.* Мет. 103. *В полі пташки літають, веселенько співають.* Мет. 65. Употребл. какъ ласкательное имя. *Зроби, моя пташко!* Шевч. 15. *Ой мамко, пташко!* НВолын. у. 2) — ббжа. Пчела. Сим. 202. Ум. Пташеня, пташечка. Чуб. V. 275.

Пташнийк, в'а, м. 1) Птичникъ. 2) Птицель.

Пташниця, ці, ж. Птичниця.

Пташня, ні, ж. Птичникъ, птичій дворъ.

Пташок, шк'а, м. Ум. отъ птах.

Пти. Въ выраженіи: на пти. — *На що се? — На пти: щоб дивувались такі дурні, як ти!* Харьк. г.

Птиця, ці, ж. = Птах. *Не всі старі птиці високо літають.* Посл. Ум. Птична, птичечка. Употребл. какъ ласкат. слово. *Пані моя, пані моя, пані влюблена, мое серденько, моя птичечко.* Мет. 122.

Птиченя́, няти, с. = Пташеня. *Дозвольте мені полізти на те дерево і видерти птиченята.* Грин. II. 260.

Птичий, а, е = Пташиний. Ном. № 997.

Птичка, ки, ж. 1) Ум. отъ птиця. 2) Родъ дѣтской игры. Ив. 48.

Птичко, ка, с. = Пташа. *Маве птичко.* Вх. Лем. 458.

Птруту! меж. Крикъ на игнать у гуцульскихъ пастуховъ. Шух. I. 210.

Пту́кавка, ки, ж. = Птукач. Вх. Лем. 458.

Пту́кач, ча, м. Горлинка, *Turtus auritus.* Вх. Лем. 458. См. Горлиця.

Птуц! меж. Крикъ, котормъ гонять телятъ. Вх. Лем. 458.

Пту-гей-са! меж. Крикъ на воловъ: нальво. Вх. Лем. 458.

Пту-ча! меж. Крикъ на воловъ: на-право! Вх. Лем. 458.

Публіка, ки, ж. 1) Стыдъ, позоръ. Гол. II. 471. *Ой сміх і публіка: біла жінка чоловіка.* Нп. 2) Позорный столбъ. Желехъ. *На публіку сісти.* Статъ къ позорному столбу. *Бо я тіду серед села на публіку сісти.* Гол. 3) Мужчина или женщина дурного поведенія. *Я казала, що Семен чоловік, а Семен публіка, ще й неїда на весь світ.* Чуб. V. 338.

Пўва, ки, ж. — великоцвітна. Раст. *Strepis grandiflora.* Шух. I. 20.

Пўга, ги, ж. Кнутъ. Вас. 160, 159. *Лягнув погонич пугою, коні заржали.* К. (ЗОЮР. II. 202). *Як пугою по воді.* Какъ горохомъ объ стѣну. Ном. № 1783. Ум. Пўжна.

Пуга́, г'а, ж. = Пугач. Вх. Пч. II. 14.

Пугавій, в'я, м. = Пўга (кнутъ). Козел. у. Слов. Д. Эварн.

Пўгання, ня, с. Крикъ филина, также подражаніе ему у запорожцевъ. *А хтось у вікно по-запорозьки: пуу! пуу! Жінки обидві так і затремтіли. Уже їм не впервинку було се низове пуання.* К. ЧР. 244.

Пуга́рчик, ка, м. 1) Ум. отъ пугаръ. 2) Рюмка. Шух. I. 307.

Пуга́рь, р'я, м. Стаканъ. Шух. I. 101. Ум. Пуга́рчик.

Пўгати, гаю, еш, гл. Кричать (о филинѣ). *Ой не пуай, пуаченьку!* Мет. 283. Подражать крику филина (о запорожцахъ).

Пўгач, ча, м. Пт. филинъ, *Strix bubo.* *Злетів пугач на могилу та й крикнув він: пуу.* Ум. Пугаченько. *Ой не пуай, пуаченьку, в зеленому байраченьку.* Мет. 283.

Пугачевій, а, е. Относящійся къ филину.

Пуга́кати, каю, еш, гл. Кричать (о филинахъ, совахъ). *Сови та пугачі скілили, пуикали.* Стор. М. Пр. 16.

Пуга́кнуди, ну, неш, гл. Одн. в. отъ пугивати.

Пўговиця, ці, ж. Родъ мѣдной пуговицы съ ушкомъ; такія пуговицы употребляются для украшенія кожаныхъ сумокъ (табівок). Шух. I. 279, 284.

Пўголовиця, ці, ж. = Пуголовок. Желех.

Пўголовач, ча, м. = Пуголовок. Вх. Пч. I. 16, II. 17.

Пўголовиця, ці, ж. = Пуголовок. Вх. Пч. II. 17.

Пўголова, ки, ж. 1) = Пуголовок. Вх. Пч. II. 17. 2) Рыба. *Benthophilus macrocephalus.* Браун. 27.

Пўголовок, вка, м. Головастикъ. Так

води забалається, аж у юрлі засохло; про мене хочай би й з пуголовками, аби мокра була. Подольск. г.

Пу́гом, нар. Грозно, сердито. *Вони у волості кричали пугом на мене, щоб признавався, хто окрав, то я і сказав, що я.* Екатериносл. (Залюбовск.).

Пу́гу-пу́гу! меж. 1) Крикъ филина. 2) Условный крикъ у запорожцевъ.

Пу́гукнути, ну, неш, м. Крикнуть: пу́гу! *Барило пугукнув, і юрба зупинилась.* Стор. МПр. 119.

Пу́гутькало, ла, м.=Сич. Каменец. у. Вх. Пч. II. 14.

Пу́гачі, чів, мн.=Матаржин. Шух. I. 144.

I. Пуд, да, м. Пудъ. *Дві каменюки, кожна в десять пудів.* Стор. МПр. 113.

II. Пуд, ду, м. Страхъ, испугъ. *Такою на їх пуду нагнав.* Ковел. у. *Ой чого, чого, сивий голубоньку, голубоньки шукаєш, ой бо та ж, бо та ж сива голубонька та набралася пуду.* Лукаш. 143.

Пуджетися, джеюся, епся, м. О лошадахъ: пугаться. Шух. I. 83. ЕЗ. V. 180.

Пудживно, на, с.=Пужално. Вх. Зн. 57.

Пудити, джу, диш, м. 1) Гнать. *Молоде пудь, та в двір пудь, а старе хвали, та з двора веди.* Міусск. окр. 2) Мочиться. Киев. у.

Пудно, нар. Страшно. Вх. Зн. 57.

Пудофѣт, та, м. Тяжелый на подъемъ. Котл. Слов. 24. *Так ви, бачу, всі легкодухи, передо мною так, як мухи, і пудофѣти нагло.* Котл. Ен. II. 16.

Пужав, ба, м.=Пужално. Вх. Зн. 57.

Пужално, на, с. Кнотовище. Рудч. Чп. 245. *Іде чумак дорогою, на пужално й унірається.* Рудч. Чп. 203.

Пужиніа, ж. Пустое зерно, легковѣсное зерно. Мнж. 191. Новомоск. у. Лубен. у. *Посіяв мірку конопель, та сама пужина уродила.* Міусск. окр. Недозрѣлыя зерна конопли. Вас. 199.

Пужіноватий, а, е. О зернѣ: пустой; съ пустымъ зерномъ. *Пужинувате просо.* Черк. у.

Пужитися, жуся, жишся, м. Щетиваться. *Волосся і вус як щетина пужається.* МВ. (О. 1862. III. 72).

Пужка, ки, ж. Ум. отъ пуга.

Пужлівий, а, е. Пугливый. Грив. III. 449.

Пужник, ка, м. Раст. *Turritis glabra* L. ЗЮЗО. I. 139.

Пузан, на, м. Брюхачъ. Г. Барв. 313. Ум. **Пузанчик**. *Старий батько сидить коло хити та вчить внука - пузанчика чолом оддавати.* Шевч. 261.

Пузанок, нка, м. Родъ сельди. Херс. г.

Пузанчик, ка, м. Ум. отъ пузан.

Пузань, ня, м.=Пузан. Черк. у. К. ПС. 112.

Пузатий, а, е. Брюхатый. Шевч.

Пузеликий, а, е. Указательный (о пальцѣ). *Пузеликий палець.* Черк. у.

Пуздѣрко, ка, с. и пуздѣрок, рка, м. Дорожный погребецъ. ЗОЮР. I. 167. Котл. Слов. 24.

Пуздравуватий, а, е. Одутый, одутловатый? *Він був собі якийсь малий, пуздравуватий та болізний.* Мир. ХРВ. 53.

Пуздратий, а, е. Брюхатый, толстый? *Мовчить пуздрата собака!* (про старшину). Мир. ХРВ. 247.

Пуздрѣ, ра, с. 1) Мочевой пузырь. 2) Мошна у животныхъ. 3) Погребецъ.

Пуздря, рі, ж. Прыщъ; волдырь.

Пузирѣвий, а, е. *Пузиревим салом намазують шиї волам.*

Пузирѣтися, рѣся, рѣшся, м. 1) Вздуваться пузырями. *Отце поганая бабюка, илянъ, пузирѣтися як.* Греб. 369 2) Дуться.

Пузірь, рѣ, м. Пузырь.

Пузо, за, с. Брюхо, пузо. Ум. **Пузцѣ**.

Пузцѣ, цѣ, с. 1) Ум. отъ пузо. 2) Часть веретена. См. Веретено I.

Пук, ка, м. 1) Пукъ. *Пов'яже солому у пуки та й везе до міста продавати жу-дам.* Каменец. у. 2) Раст. *Selinum carvi-folia*. Шух. I. 22.

Пўка, ки, ж. Конецъ пальца, точѣе: внутренняя сторона конца пальца. *Пісок пальці роз'їдає, кривця пуки заливав.* Гол. I. 50. Ум. Пўчна. См. это слово.

Пўкавка и **пўкалка**, ки, ж. Родъ хлопшви: трубка изъ гусянаго пера, дерева, изъ которой пробка выталкивается сжатымъ воздухомъ. КС. 1887. VI. 479. Чуб. II. 157.

Пўкал, ла, с. Грязь, вль на днѣ соляныхъ озеръ. Черном.

Пўкалка, ки, ж. 1) См. Пўкавка. 2) Раст. *Samolida*, колокольчики. Вх. Лем. 458. 3) Кисточка на концѣ кнута. Вх. Уг. 264.

Пукарти, рю, рин, м. Пахать буккеромъ. Херс. у.

Пўкарь, ря, м. Буккеръ. Херс. у.

Пука́с, са, м. Рыба *Rhodeus amagus*, горчакъ. Вх. Пч. II. 20.

Пу́кати, каю, еш, м. 1) Стучать. 2) Лопать, трескаться, хлопать. *Те крутилось і тріщало, а те пукало й гуло.* Стор. МІр. 87. 3) Лопаться, растрескиваться. *Коли пукав акація, належить ся сіяти кукурузи.* ЕЗ. V. 246.

Пука́тей, а, е. 1) Выпуклый. *Пуката бочка.* Черк. у. 2) Раздувшийся, толстый. *Пуката жаба.* Вх. Лем. 458.

Пу́каться, каюся, ешся, м. Трескаться. *Аж ся під ним земля пукала.* Гол. I. 83.

Пука́шка, ки, ж. ? Карапузь. Вх. Зп 57.

Пука́тый, а, е = **Пукатый.** Вх. Лем. 458.

Пу́кнути, ну, неш, м. 1) Стукнуть. *Ой піду я під віконце, пукну.* Гол. I. 276. *Гукни, та не пукни, або: та не стукни.* ИВолын. у. 2) Лопнуть, треснуть

Пукна́стый, а, е = **Пукатый.** *Оця чашечка хоть нижча, за те в неї боки пукнасті, то вона ще більша за ту.* Волын. г.

Пу́ком, нар. О паденіи: быстро, подобно камню. *Горобіи пуком падають.* Мвж. 191.

Пу́ктя, ену, неш, м. = **Пукнути.** *Пукла шибка.* Каменец. у. *Пукли обручі на бочці.* Чуб. II. 89.

Пуку́! меж. Стукъ. *Пуку, пуку в оконечко, вилянъ, вилянъ, дівчиночко!* О. 1861. XI. 130.

Пуль! меж. Призывъ для индюшатъ, цыплятъ, гусятъ. Kolb. I. 65, 66.

Пу́лька, ки, ж. = **Индичка.** Вх. Пч. II. 12.

Пульош, ша, м = **Пульпак.** Вх. Лем. 458.

Пульпа́к, ка, м. = **Индик.** Шух. I. 108.

Пульца́н, на, м. = **Пульпак** = **Индик.** Вх. Пч. II. 12.

Пульч, меж. Призывъ для инд. куръ. Вх. Лем. 459.

Пульча́, ча́ти, с. = **Пуля 1.** Вх. Лем. 458.

Пулю́кати, каю, еш, м. Объ индюшкахъ: кричать: пуль, пуль. Вх. Пч. II. 12.

Пу́ля, лі, ж. Дѣтск. Утенокъ. О. 1862. IX. 119.

Пуля́, ля́ти, е. 1) = **Индича.** Вх. Пч. II. 12. 2) = **Нурча.** Черниг. у.

Пуля́к, ка, м. = **Пульпак** = **Индик.** Вх. Пч. II. 12.

Пуляковій, а, е = **Индичий.** Вх. Лем. 458.

Пуляш, ша, м = **Пуляк.** Вх. Лем. 459.

Пу́жкати, каю, еш, м. = **Кужкати.** Лохв. у.

Пу́ндие, ка, м. Родъ пирожнаго. Котл. Слов. 24. *Кушавье: слои. тѣста, переложенные поджареннымъ на постномъ маслѣ лукомъ и испеченные.* Маркев. 158.

Пундикова́ый, а, е. Привыкшій къ лакомствамъ. *Пундикова дитина, не хоче хліба їсти, а все давай паляниці.* Мюсск. окр. *Бач, яка пундикова, хліба не їсть.* Харьк. г.

Пундіо́ха, хи, ж. Название коровы. Вх. Лем. 459.

Пундю́чтиса, чуся, чшся, м. = **Вундючтиса.** О. 1862. I. 53.

Пу́ночка, ки, ж. Пт. Сосновка.

Пунто́вѣ, во́го, с. Земскій сборъ на почтовыхъ лошадей. Кременч. у.

Пу́нь, (ня, м.?), пу́нька, ки, ж., пу́нькало, ла, с. Зоол. *Vombinator igneus*, жерлянка. Вх. Пч. II. 16.

Пуп, па, м. Пупъ, пупокъ. *Посинів, як той пуп.* Ном. № 654. **Крича́ти на пуп.** Кричать благимъ матомъ. *Вона́ на це й пупа не поривала.* Она совсѣмъ не работала въ этомъ дѣлѣ. Грин. I. 233. Ум. **Пупе́ць, пупо́к, пупчик.** 3 **пупку.** Сызмала. *Авентій був розбійник з пупку.* Котл. Ев. IV. 67.

Пупена́к, ка, м. Родъ птицы. Вх. Лем. 459.

Пупер, пра, м. = **Пупець 3.** Вх. Лем. 459. Ум. **Пуприк.**

Пуперни́к, ка, м. Карликъ. Вх. Уг. 264.

Пупе́ць, пца́, м. 1) Ум. отъ пуп. *Купець, щоб тобі усох пупець.* Чуб. I. 260. 3) Пуповина. *Дитині в її животі пупець... обмотався довкола шиї* ЕЗ. V. 180. 3) Пупокъ, птичій желудокъ. Вх. Лем. 459. Желех. 4) Часть косы (инструмента). См. **Коса 1.** Шух. I. 169.

Пу́пино́к, не́ка, м. = **Пуп'яно́к 1.** Желех.

Пу́плишо́к, ше́ка, м. = **Пуп'яшо́к 1.** Вх. Пч. I. 15.

Пу́пляно́к, не́ка, м. = **Пуп'яно́к.** Ум. **Пупляно́чок.** Желех.

Пу́плях, ха, м. = **Пуп'яшо́к.** Желех. Ум. **Пупляшо́к.**

Пупни́к, ка, м. Родъ птицы. Вх. Лем. 459.

Пуповни́че, чо́го, с. Болѣзнь пупка у грудного ребенка. Новомоск. у. Слов. Д. Эварн.

Пупо́к, пка́, м. 1) = **Пупець 1.** Вх.

Лом. 459. 2) Почка (древесная). Вх. Лем. 459.

Пупорізка, *кн, ж.* Повивальная бабка. *Ишла раз пупорізка кудись на родини.* Драг. 49.

Пупорізна баба, *ноі—кн, ж.* = Пупорізка.

Пупчик, *ка, м.* 1) Ум. отъ пуп. 2) мн. Родъ узора въ вышивкѣ. Чуб. VII. 415. Kolb. I. 48.

Пуп'янок, *нка, м.* 1) Бутонъ; почка. *Квітки розкручували свої пуп'яночки.* Левец. ПЙО. I. 500. 2) Завязь огуречныхъ растений. Сьвир. у. Маленькій огурчакъ. *Дам тобі уірок і пуп'янок.* Ном. № 566. 3) З пуп'янку. Сызмала. *Він і з пуп'янку такий був: ще років п'ять йому було, то все по сусідських юродах крав.* Волын. г Ум. Пуп'яночок. *Нехай я собі ойрочка-пуп'яночка знайду.* Ном. № 566.

Пуп'яшечок, *чка, м.* Ум. отъ пуп'яночок.

Пуп'яшок, *шка, м.* = Пуп'янок. Ум. Пуп'яшечок.

Пуринати, *наю, еш, сов. в. пурнути, ну, неш, м.* Нырять, нырнуть. *Пусти ж мене, мати, на річку купатись, буду плавать, пуринати, доленьки шукати.* Мет. 276. *Діточки (=утята) пурнуть.* Мет. 157. См. Пірнати.

Пуринач, *ча, м.* Нырятель.

Пурнікова, *зн, ж.* = Пірнікова

Пурнути. См. Пуринати.

Пурняло, *ла, с.* Ночное пастбище овецъ лѣтомъ. О. 1862. V. Кух. 34.

Пурняти, *наю, еш, м.* Пастъ ночью стадо овецъ. О. 1862. V. Кух. 38.

Пурх! *меж.* Порхъ! *Якась пташка прилетіла і сіла передо мною на шляху... Я до неї ловити,— вона: пурх!* Г. Барв. 352.

Пурхати, *хаю, еш, сов. в. пурхнути, ну, неш, м.* Порхать, порхнуть. Левец. Пов. 176. *Якась пташка пролетіла... Я за нею,— вона і пурхне.* Г. Барв. 352. *Я пурхнула у хату.* О. 1862. X. 9.

Пускати, *каю, еш, сов. в. пустіти, пуцці, стиш, м.* Пускать, пустить, выпустить. *Як візьмеш ти за рученьку, — не мусиш пустити.* Мет. *Давали, та з рук не пускали.* Ном. № 9785. *Пустимо стрілку, як ірім по небу.* АД. I. 9. 2) Отпускать, отпустить; позволить. *Ой чом не прийшов?... чи мати не пускала?* Мет. 32. 3) Впускать, впустить. *Не пускають в хату ночувати.* Шевч. 4) Испускать, испустить. *Вода, нагріваючись, пускає од себе пару.* О. 1862. III. 32. *Зомлів, і смину вже*

в переляку пускає. Грин. II. 232. 5) Вскрывать, вскрыться (о рѣкѣ). *На провесні от-от річка Горинь пустить.* Г. Барв. 27. 6)—на пожар. Сжигать, сжечь. *Семиград султанський хочуть пустити на пожар і спліндрувати.* К. ЦН. 211. 7) Пускати бісики. Кокетничать, завлекать. *Княгині нічого вже було до Четвертинського бісики пускати.* Стор. МПр. 86. 8)—туманъ. Дурачить, обманывать. 9)—славу: Распространять молву, распускать дурные слухи.

Пускаться, *каюся, ешся, сов. в. пустітисся, щуся, стишся, м.* 1) Пускаться, пуститься. *Мідяні човна, золоті весла. Ой пустимо ж ся на тихий Дунай.* АД. I. 1. *Пустимось кінями, як дрібен дощик.* АД. I. 9. *Два роки в речі не пускався.* Мвр. Г. 8. *Не трать, куме, сили, пускайся на дно.* Грин. I. 240. 2) Расть, вырасти. *Червона рожка зацвіла; і треба ж, на біду,— край неї хміль пустився.* Греб. 371. 3) Только сов. в. Начать, стать; начаться. *Пустився я йти, коли дощ.* Могил. у. *А тут уже й дітки пустилися.* *Породила Мотря за три роки трьох синів.* Мир. ХРВ. 90. 4)—на що. Итти, пойти, рѣшиться на что. *Я не вірю, щоб Христя на таке пустилася.* Мир. Пов. II. 110. 5)—чогó. Выпускать, выпустить изъ рукъ. *Як припала до кухля, неначе її уста до його прикипили, та поти всього не випила,— не пустилася.* Мир. Пов. II. 113. *Пуститися бѣрега.* *Забросить все, ни о чемъ не заботиться, опуститься.* *Чи можно ж із таким чоловіком зорудувати?* *Пустився берега зовсім.* Г. Барв. 284. *А я теж пустилася берега.* *Де було перш чисто,—тепер сміття по коліна.* Г. Барв. 393. 6) Духу пускається хто. Испускаеть духъ, умираеть. *Коні біжать, духу пускаються, а він все свариться: чою помалу їдеши?* Св. Л. 269

Пуслик, *ка, х.* Родъ одежды. *З тим ся треба любувати, што в пуслику ходит.* Гол. II. 424.

Пустѣльний, *а, е.* Пустынный. Желех. (Мир. ХРВ. 323).

Пустѣльний, *ка, м.* Пустынный, отшельникъ. Стор. МПр. 39. Гн. II. 94.

Пустѣльників, *кова, ве.* Принадлежащій пустыннику. *Почувши оттакі пустельникови речі.* Стор. МПр. 39.

Пустѣльниця, *ці, ж.* Пустынница. О. 1862. VIII. 14.

Пустѣля, *лі, ж.* Пустыня.

Пустівна, *ни, ж.* Незаселенная мѣст-

ность. *Залюдняли стару пустизну униз Дніпра, Дністра і Бога.* К. Хмельн. 20.

Пустій, а, в. 1) Пустой. 2) Пустой, глупий, безсодержательный, легкомысленный. *Да ти пусту оце бесіду звів.* Федьк. *А в козака розум пустий; хоче дівку з ума звести.* Грин. III. 259. 3) Невужный, бесполезный. Вх. Зн. 57. **Пустé зілля.** Сорная трава. Вх. Зн. 57.

Пустійник, ва, м. = Пустельник. Гн. II. 95.

Пусті́ння, ня, с. Пустырь; пустошь, заброшенная усадьба. *Прямо у свою слободу та у свій двір. Як ілянув, аж там таке: пустиння! пообвалювалось, скотина реве, голодна.* Мяз. 86.

Пусті́ня, ні, ж. 1) Пустыня. *Пішла вдова пустинєю з маленькою дитиною.* Грин. III. 418. *Крупом сама пустиня, нема людей, тільки хижий звір.* Стор. МПр. 29. 2) Пустякъ *За пустиню сваряться.* НВолын. у.

Пусті́ти, ся. См. **Пускати, ся.**

Пусті́ця, ці, ж. = Пустка. Херс. у. Слов. Д. Эварн.

Пусті́й, тія, м. = Пустун. *Дитина спить, а мати розповідає старшим пустіям.... про сиріток та мачуху.* ЕЗ. V. 125.

Пусті́сінький, а, в. Совершенно пустой. *Отті прямиї колєски зовсім пустісінькі, ростуть на ниві даром.* Греб. 363.

Пусті́сінько, нар. Совершенно пусто.

Пусті́ти, тію, еш, іл. 1) Пустѣть. *Пустіє в хаті, в коморі і на дворі без хазяїна* 2) Пустовать. Змієв. у.

Пустка, ва, ж. 1) Нежилой домъ, опустѣвший домъ. Г. Барв. 249. *У нашої Галагана вишивана хустка, буде в наших Озерянів не одна пустка.* Нп. 2) Участокъ земли, принадлежащій лицу, выбывшему изъ сельскаго общества. Козел. у.

Пусто, нар. 1) Пусто. *Що в тому титумі, коли пусто в шкатулі.* Чуб. I. 283. *Нѣтъ, не имѣється. Порядку пусто.* 2) Напрасно. *Пусто затрудилися, паночку.* Вх. Зн. 58. 3) —говорити. *Говорить пустяки. Посіяв я пшениченьку рідко.—Говориш ти, козаченьку, пусто: зійде твоя пшениченька густо.* Мет. 28. 4) —іти, піти. а) По пустому пропадать, пропасть *На панцині робить, а свої дні дома й так,—ідутъ пусто.* Г. Барв. 98. б) Плохо вести себя, не заботиться ни о чемъ. *А я було кажу: „Слухай, Грицю, як ти пусто йдеш, то й я пусто піду“.* Г. Барв. 284.

Пустоб'яка, ва, об. Пустой, распуценный человекъ. *Тільки пустоб'яки жалкують за шинком, а добрий чоловік не жаліє.* Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Пустобаний, а, в. Шаловливый. *Ото пуствований та мордований.*

Пустовлі́вий, а, в. Шаловливый, рѣзвый.

Пустовщіяна, ня, ж. Опустѣвшее поселеніе, пустошь.

Пустодомок, мка, м. Не домовитый человекъ.

Пустомбля, ва, ж. Ханжа. *Бум там чесні пустомолки.* Котл. Ев. III. 47.

Пустопаш, нар. Безъ пастуха. *Каменец. у. Ходять коні путопаш.* Каменец. у. *Тоді вони коней путопаш попускали.* АД. I. 118. *В полі вже тільки стерні жовтіли та рябіли гуси, а де-де й худобина ходила путопаш.* Св. Л. 63.

Пустопашний, а, в. —худоба. Скотъ, не употребляющийся въ работу. Вх. Зн. 58.

Пустота, та, ж. 1) Шалость, проказы. *Ото вже пустоти робе.* Черк. у. 2) соб. Шалуны. *Дожидають мої голуб'ята. Оце як побачуть, з ніг мене звалять, тая пустота.* МВ. (О. 1862. I. 82). *Пустує цілий день моя оця пустота.*

Пустотливий, а, в. = Пустовливий.

Пустотня, ні, ж. = Пустота 1. *Хлоп'ят любив, з дітьми, мов сам дитина, грався, вони йому здавалися пташками; їх реготом та скоками втішався і веселився забутими піснями. А послі пустотні впадав у сум глибокий....* К. МХ. 17.

Пустоцвіт, ту, м. Пустоцвѣтъ. *Коли йде самий пустоцвіт, укинъ личака у грядки.*

Пустоширбкий, а, в. Широкий и пустой, безлюдный. *Пустоширокі степи.* Рудч. Чп. 13.

Пустошити, шу, шиш, іл. Опустошать. *Щоб гаїв, садів не путошили.*

Пустощі, щей и щів, ж. мн. Баловство, шалости. *З путощів не зна що робити.* Черк. у.

Пустувати, тую, еш, іл. 1) Шалить, рѣзвиться, проказить. *Не пустуй, а то битиму.* Лебед. у. 2) Пустовать, быть незаятымъ. *Руїна ся путоує вже століття.* К. ПС. 27.

Пустун, на, м. Шалунъ. *Він путоун, неслух.* Кролев. у.

Пустуха, хи, м. Шалунья. Ум. **Пустушна, путоушечка.** *Не путоуй, моя путоушко! Щог.* Сл. 124.

Пут, та, м. = **Путь**. Вх. Лем. 459. Ум. **Путник**. Вх. Лем. 459.

Путарайки, йок, ж. мн. Раст. *Ribes rubrum*. Вх. Пч. II. 35.

Путати, таю, еш, м. Надѣвать путы. *Швидче путай кобилу.*

Путѣнно, нар. Хорошо, какъ слѣдуетъ. *Та путенно ж і зроблено.* Екатеринбург. у. Слов. Д. Эварн.

Путѣра, ри, ж. Деревянный сосудъ для приготовления овечьяго сыра. Вх. Зн. 58.

Путѣвецъ, вця, м. Проселочная дорога. Борз. у. *Сидять на дорозі аж дванадцять вовків... Сидять рядком по путвицю, наче ждуть мене.* Г. Барв. 443. Ум. **Путѣвчик**.

Путѣвка, ки, ж. Сортъ яблокъ. Ум. **Путѣвочна**. *Парис, Прямоме дитятко, путивочку Венери дав.* Котл. Ен. I. 6.

Путик, ка, м. Ум. отъ пут.

Путѣлівка, ки, ж. Курительная трубка, слѣланная въ Путѣловѣ (въ Буковинѣ). Шух. I. 277.

Путѣмецъ, мця, м. = **Путѣвецъ**. Борз. у.

Путѣна, ни, ж. Сосудъ для молока. Шух. I. 186. Сосудъ для приготовления овечьяго сыра. Вх. Зн. 58.

Путлиця, ці, ж. Ремень, которымъ привязывается стремя.

Путлице, ща, с. Три ветки у бумажнаго змѣя, связаннаыя однимъ концемъ.

Путній, я, е. Путній, порядочный, дѣльный. *Внизу путній ставок, а через його ледаченький місток.* О. 1862. IX. 62. *Нічою путнього не припадаю.* Ком. I. 8.

Путня, ні, ж. Бочка. Kolb. I. 70.

Путѣ, та, с. Преимущ. во мн. **пута**. 1) Путы. *Ой на волики налігачі, а на коники пута.* Мет. 56. 2) Кандалы. *Закували запорожців в залізній пута.* Нп.

Путрити, рю, рш, м. 1) О дымѣ: валить. *А дим з вікна так і путрить.* Кролев. у. 2) Пушить, ругать. *Як зачала вже їх путрити за те!* Зміев. у.

Путря, рі, ж. Родъ кушанья изъ свареннаго ячменя и сладкаго квасу. Маркев. 157. Чуб. VII. 440. *На закуску куліш і кашу, лемішку, зубці, путрю, кашу.* Котл. Ен. I. 18.

Пуття, тѣ, с. Первоначально: путь, дорога, но употребл. лишь въ переносн. значеніи: тольк, прокъ. *Молоді хазяї, думає,—чому й на пуття не навести.* Св. Л. 244. *Не буде з його пуття. Не буде вже їм ні пуття, ні добра.* Стор. МПр.

154. **Без пуття**. Безъ толку, безъ смысла. *Все робить без пуття.*

Путь, ті, ж. Путь. *Благослови, тату, в божу путь пойти.* Маркев. 120. *Вона в велику путь задумала,— т.-е. умираеть.* Г. Барв. 524. *Щоб твоя путь пошла!* (брань).

Путь-путы! меж. Призывъ для курей. О. 1862. IX. 35.

Путькало, ла, с. 1) = **Пугутькало**. Вх. Пч. II. 14. 2) = **Пугач**. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

Путящий, а, е. Порядочный, хороший. *Город путящий.* Греб. 400. *Путящий чоловік з його буде.*

Пух, ху, м. 1) Пухъ. 2) Первые мелкіе волоски растительности на бородѣ. *Борода тільки пухом поростала.* Св. Л. 192. 3) Раст.: а) *Eriophorum vaginatum* L. ЗЮЗО. I. 12; б) — болотяний. *Eriophorum latifolium* Норре. ЗЮЗО. I. 122.

Пуха, хі, ж. 1) Въ выраженіяхъ: *Добити пухи, добити до пухи.* Довести до крайности, покончить съ чѣмъ. *Добили чоловіка до пухи.* Борз. у. *Тепер уже ляхам наші добили пухи.* Ном. № 874.

Пухай, хая, м. Чучело, пугало. Чуб. VII. 576.

Пухір, рѣ, пухірь, рѣ, м. 1) Волдырь. *Як линула окропом на руку, так он які пухирі понабігали.* Харьк. г. 2) Пузырь. 3) Мочевой пузырь. НВолын. у.

Пухір, ра, м. = **Пухирь**. Ком. I. 14.

Пухвати, ваю, еш, м. Пыхтѣть. *Ходє піп після обіду по кімнаті та тільки пухкає.*

Пухкій, ѓ, ѓ. 1) Рыхлый, мягкій (о хлѣбѣ, землѣ). *Пухкій хлѣб удався.* НВолын. у. *Пухка паляниция,— хоч губами їж.* Харьк. Земля пухка. Г. Барв. 212. 3) Мягкій, вѣжный. *Пухкі овчини.* НВолын. у.

Пухленіна, ни, ж. = **Пухлятина**. Вх. Зн. 58.

Пухлий, а, е. Пухлый, опухшій. Левид. ПЙО. I. 380.

Пухлики, ків, м. мн. Особымъ образомъ собраннаыя сборки на рукавѣ иногда и на воротѣ рубахи. Киев. у. *Поано пухлики позбірала, треба дрібніше й рівніше.* Харьк. у.

Пухліна, ни, ж. = **Пухлятина**. Херсон. г.

Пухлятина, ни, ж. Опухоль. Грин. II. 38. *Рослину живокість добре класти од пухлятини.*

Пухнатий, а, е. 1) Пушистый. 2) Рых-

лий, мягкій. *Гарні пироги вдалися, пухнати.* Пирят. у. *Пухната булка.* Козел. у. 3) **Полный, жирный.** Козел. у. (Жінка) така пухната, мов пампушок. Гв. П. 27. Ум. **Пухнатенький.** Чотирі донечки: височенькі, пухнатенькі і чорнобривенькі. Гол. III. 461.

Пуховий, а, б. Пуховой, сдѣланный изъ пуха. *В'яже коня до ялини, а сам иде до дівчини, до дівчини до Марусі на пуховій подуці.* Мет. 91.

Пуховіця, ці, ж. Пуховикъ. *Стеле хазяїн та пуховую пуховицю, а безщасний чумак у дорозі та нещасну важницю.* Мет. 458.

Пухтѣлик, ва, м. Пышка. *Не все ж їсти пухтелики, треба спекти і житнього хліба.*

Пухтій, тія, м. Жирный, неповоротливый человекъ. Черк. у.

Пухти, хну, неш, л. Пухпуть. *Почервонів сердній палець у дитини, став пухти.* Г. Барв. 530.

Пухтя, ті, м. = Пухтій.

Пудка, ви, ж. Membrum virile. Вх. Уг. 264.

Пуцувати, цую, еш, л. Чистить. Гол. III. 113.

Пуць! меж., виражающее моментъ паденія, бухъ! *Дивлюсь воно (воронепя) угору полетіло да й пуць на шию барану.* Греб. 381. (П'яний) *пуць на землю.* Мир. ХРВ. 199. *Пуць з неба! ось і ми, коли вам треба.* Чуб. I. 248. *А воно пуць з рук.* Черк. у.

Пудьверинок и пудьверінок, нка, м. 1) Неоперившійся птенець. Харьк. г. *Вона драла по міздах пудьверіноків.* Стор. МПр. 29. 2) Маленькій ребенокъ. *О, пудьверинку Кутидоне!* Котл. Ев. I. 36.

Пудьнути, ну, неш, л. Упасть, бухнуть.

Пучечка, ви, ж. Ум. отъ пучка.

Пучѣчок, чка, м. 1) Ум. отъ пучок. 2) **Букетикъ.** *Пучѣчок квіток.* Харьк.

Пучка, ви, ж. Ум. отъ малоупотребительнаго пука (см.), но употребляется самостоятельно въ томъ-же значеніи. 1) Конецъ пальца на рукѣ, точнѣе: внутренняя часть конца пальца на рукѣ; иногда въ значеніи: палець. *З пучок та з ручок житимемо.* Г. Барв. 231. *Загнала шпичку під ніготь, а тепер пучку обриває.* Харьк. г. *Пучками та ручками, мовляв, хліб заробляємо.* Лебед. у. *Я собі один одним, як пучка.* Г. Барв. 191. *Давай знімати каблучку з пучки.* Г. Барв. 206. *На*

одній руці пучки, та неоднакові. Ком. Пр. № 829. 2) **Щепотка.** *Позич мені пучку соли.* Харьк. Ум. **Пучечка.** *Панночка, чи глянела на нас, чи ні,—простягла дві пучечки поцілувати.* МВ. (О. 1862. III. 37).

Пучѣк, чкѣ, м. Пучокъ. *Пучок зілля.* Стор. МПр. 155. Ум. **Пучѣчок.**

Пұшечка, ви, ж. Ум. отъ пушка.

Пушіна, ни, ж. Пушинка. *Паляничка легесенька як пушина.* Харьк. Ум. **Пушінна.**

Пушіти, шұ, шійш, л. 1) Взрхлять. *Пушив свою яблуню.* 2) **Дѣлать полнымъ, вздувать.** *Мовчанка не пушить і черева не дме.* Ном. № 1117.

Пұшка, ви, ж. 1) Жестяная или деревянная банка. Волын. г. Шух. I. 307. *Пушка на цукор.* 2) = **Гармата.** 3) **Ружье.** Шух. I. 234. 4) = **Пучка I.** Вх. Пч. I. 15. **Желех.** Ум. **Пұшечка.** *Подаруйте мені оцю пушечку на юлки та на нитки.* Киев. у.

Пушкарський, а, в. Артиллерійській.

Пушкаръ, ря, м. 1) Артиллеристъ. 2) **Стрѣлокъ.** Угор. 3) Родъ сельскаго полицейскаго (въ Галиціи), вооруженнаго ружьемъ. Вх. Зв. 58.

Пушѣк, шкұ, м. Ум. отъ пух,

Пұща, щі, ж. Дремучій лѣсъ, лѣсная чаща. *Не хотіс він із жінкою жити, пішов же він по пуцах блудити.* Мет. 359. *Ото ж раз поїхав князь на полювання да й одбивсь у пуці од своєї челяді.* К. (ЗОЮР. II. 203).

Пушадло, пушало, ла, с. Ланцетъ для пускавія крови. Херс. Желех.

Пушальний, а, в. Мясопустный.

Пұшання и пұщення, ня, с. Заговѣнье. *На пұщення як зав'язано.* Ном. № 524.

Пхати, пхāju, еш, л. 1) Пихать, толкать. *Чою ти так мене, паскудо, в боки пхаєш?* Греб. 2) **Впихивать.** *І страву всякую без мови в юлодний пхали все куток.* Котл. Ев. I. 11.

Пхатися, пхājuся, ешся, л. 1) Толкаться; проталкиваться, переться. *Чою ти пхаєшся?* Харьк. г. *Де їдять, там пхайся, де бідують,—звідти тікай.* Чуб. I. 276. 2) **Медленно итти, їхать.** *Пхався на бовкуні.* *В Латію з військом також пхавсь.* Котл. Ев. IV. 67.

Пхе! меж. Фи! *Бач, яке пхе! і не приступу до його.*

Пхѣвати, ваю, еш, л. Говорить: пхе!

Пхїкання, ня, с. Хныканье, всхлипываніе. Котл. Ев. IV. 61.

Пхївати, ваю, еш, л. О ребенкѣ:

тихо плакати, всхлипывая, хныча. *Замовкло, не плаче, тільки пхика.* Шевч.

Пхинькати, *каю, еш, сл.* = **Пхикати**. Желех.

Пхиць! *меж.* Толкь! *Невістка сплеснула руками, а потім мене пхиць!* Г. Барв. 403.

Пхидьнути, *ну, неш, сл.* Толкнуть. Г. Барв. 411.

Пхп'ути, *ну, неш, сл.* Пихнуть. *Тою пхне рукою, а другого тикне ципком.* Стор. МПр. 163.

Пху! *меж.* Тьфу!

І. Пчих! *меж.* Чихь!

ІІ. Пчих, ху, м. Чиханіе. *Бодай тобі поганий пчих був.* ЕЗ. V. 188.

Пч'хане, ня, с. = **Чханя.** ЕЗ. V. 188.

Пч'хати, хаю, еш, сл. = **Чхати.**

Пчівняк, ка, м. *Raphanistrum argvense.* Вх Лем. 459.

Пч'лка, ки, ж. Ум. оть пчола.

Пчолá, л'я, ж. = **Вджола.** Ум. Пч'лка. *Пч'лка вкусила.* Грив. ІІІ. 313.

Пчол'инець, нця, м. = **Омшаник.** Вх. Зн. 58.

Пчол'ячий, а, е = **Вджолиний.** *Свічечки з пчол'ячого воску.* ЕЗ. V. 194.

Пшен'дя, ці, ж. Пшеница, *Triticum vulgare* (растение и зерно). ЗЮЗО. I. 139. *Ой посію на горі пшеницю, під горою овес.* Мет. 68. *Уродив Бог пшеницю: густа та рівна стоїть як лава, а колос великий, важкий.* Харьк. г. *Які в вас паляниці білі, — мабуть мили пшеницю?* Харьк. г. *Я бачив, раз пшеницю мили.* Греб. Ум. Пшеничка, пшениченька.

Пшенич'на, ни, ж. Отд'ельное зерно или отд'ельный стебель пшеницы. *У людей пшениці — як ай, а в нас — самий вівсю, і пшеничини не вздриш.* Константиногр. у.

Пшен'чисько, ка, с. = **Пшеничище.** Вх. Зн. 58.

Пшен'чище, ща, с. Нива, съ которой снята пшеница.

Пшен'чка, ки, ж. 1) Ум. оть пшениця. 2) *Маясь, кукуруза, Zea Mays* L. ЗЮЗО. I. 142. 3) Родъ узора въ вышивк'ѣ. Г. Барв. 216. 4) Раковая икра. ЕЗ. V. 177.

Пшен'чиця, ці, ж. = **Пшенишниця.**

Пшен'шний, а, е. Пшеничный. *Пшенишні зернятка.* Стор. МПр. 66. *Пшенишного борошна в нас обмаль, — треба змолоти.* Харьк. г.

Пшен'шник, ка, м. Б'їлий, пшенич-

ный хл'ббъ. *Пшенишники доведуть, що і хл'ба не дадуть.*

Пшен'шниця, ці, ж. Пшеничная солома. НВолын. у. Сим. 153.

Пшен'шиище, ща, с. = **Пшеничище.** Вас. 196.

Пшик! *меж.* Выражаетъ короткое пшп'вие оть погруженія въ воду раскаленного жел'за. Употребл. какъ существительное: *пшин, ну, м.* *Перевівся на ковальський пшик.* Ном. № 1858. *Був коваль такий мудрий, що взявся лемішій чоловікові кувать, та багато заліза... перепалив. „Ні, каже, чоловіче, скую тобі сокиру“ ... „Не сокиру, а серп“. А далі вже швайку, а далі й пшик: роспик залізя шматочок, що зосталось, та в воду: „от тобі, каже, й пшик“.* Ном., стр. 284, № 1858.

Пш'кати, каю, еш, сов. в. пш'кнати, *ну, неш, сл.* 1) Шип'ть, зашип'ть (о горячемъ жел'з'ѣ, брошенномъ въ воду). 2) Только несов. в.? Употреблять часто звуки пш (о польской р'чи). *Нехай аакають вельможні з москалями, як цвеньками та пшиками з ляхами.* К. Дз. 34.

Пш'нка, ки, ж. 1) = **Пшеничка** 2. ЗЮЗО. II. 147. 2) Раст. *Galium verum* L. ЗЮЗО. I. 123.

Пш'нц'е, ця, с. Ум. оть пшоно.

Пшобиó, на, с. 1) Пшено. 2) Название одного изъ отд'еленій игры въ кр'їмахи. Ив. 40. Ум. Пш'нц'е. *Оце тшїнце на кулешик і сало.* Чуб. II. 98. *Насит тшїнця по колїнця, водниї по крїмця.* Мет. 23.

Пшон'яний, а, е. Пшеничный. *Хазяйка подавати стала із маслом пшон'яних млинцїв.* Алв. 45.

Пшон'яник, ка, м. Блинъ изъ пшена.

Пштирок, река, м. Щелчекъ по носу. Вх. Лем. 459.

П'яв'ця, ці, ж = **ніняча.** П'явица лошадиная. Вх. Пч. II. 28.

П'явка, ки, ж. 1) П'явка, *Hirudo officinalis.* Чуб. I. 238. Вх. Пч. II. 28. 2) Синякъ оть удара палкой или врутомъ. *П'явка набїла.* 3) Кровопійца. 4) Жел'зная скоба для прикр'пленія нашивки въ лодяхъ (при пловучей мельниц'ѣ). Вас. 173.

П'яв'ушник, ка, м. Родъ слизняка болотного.

П'ядак, ка, м. Нас'к. Гусеница геометра, *Cheimatobia brumata.* Вх. Лем. 459.

П'ядики, ків, м. мн. Раст. *Lycoridium annotinum et clavatum.* Лв. 100.

П'ядити, джу, диш, сл. 1) М'братъ п'яддю. Вх. Лем. 459. 2) О гусениц'ѣ гео-

метра: ползти. *П'ядит усениця*. Вх. Лем. 459. 3) Стремиться, достигать, добиться. Вх. Лем. 459.

П'ядь, ди и ді, ж. Пядь, м'бра около четверти аршина. *На три п'яді завдовжки*. Грин. III. 326. *Піл—на п'ядь дошка од дошки*. Мир. ХРВ. 24. *Прибуло дня на курячу п'ядь*. Чуб. I. 245.

П'ялечка, чбк, мн. Ум. отъ п'яльці.

П'яліло. См. П'єло.

П'ялка, ки, ж. Пищеприемный каналъ. Вх. Лем. 459.

П'яло и п'яліло, ла, с. 1) Вилки, на которыхъ развѣшиваютъ кожи и т. п. Харьк. г. 2) мн. П'яла. См. П'їла.

П'яльці и п'яльця, ців, м. мн. Пяльцы. *Мальовані п'яльці*. Мет. 20. Ум. П'ялечка. *З п'ялечок не встаеть, голочок не выпускае*. Грин. III. 201.

П'янівий, а, е. Сильно пьяный. *Молодий Петро п'янівий лежить*. Грин. III. 7.

П'яній, а, е. 1) Пьяный. *П'яній, як чип,—як земля,—як ніч,—як квач,—аж валяється,—хоч візьми та й викрути,—що й стежки не бачить*. Ном. № 11740, 11741, 11745, 11755, 11748, 11750, 11754. *Буде твоя головка що-день п'яна*. Мет. 125. *Під п'яну руч*. Въ пьяномъ видѣ. Сим. 230. 2) П'яна бараболя. Порода картофеля. МУЕ. I. 101. Ум. П'янінький. *Ой учора ізвечора п'янінька була*. Грин. III. 273.

П'яніцтво, ва, с. Пьянство.

П'яницюга, ги, об. = П'янюга. Мирг. у. Слов. Д. Эварн.

П'яніця, ці, об. 1) Пьяница. *Я з п'яницею жити не буду*. Мет. 67. 2) Родъ игры въ карты. Ум. П'янічка, п'яніченька. *Не дай мене за п'яніченьку*. Мет. 37.

П'янічка, ки, об. Ум. отъ п'яниця. Пьянчужка. Марк. 57.

П'янісінький, а, е. Совершенно пьяный, пьянеховькій. Харьк. у.

П'яніти, нію, еш, л. Пьянѣть. *Він швидко п'яніє: дві марки випив, то вже й п'яний*. Харьк.

П'яно, нар. До пьяна. *Солодко ззісти, п'яно спити, хороше походити*. МВ. (О. 1862. III. 40).

П'янство, ва, с. Пьянство.

П'януватий, а, е. Немного пьяный, выпивши. Черк. у.

П'янити, чу, чиш, л. Напиваться, пьянствовать. *На сім світі грішили, горілкою п'янили*. Гв. II. 72.

П'янюга, ги, об. Ув. отъ п'яниця. Харьк. Ув. П'яніюжище.

П'янюжка, ки, об. = П'янічка. О. 1861. XI. Св. 71.

П'ясти, пну, пнеш, л. Пялить, наглядывать.

П'ястіся, пнуся, пнешся, л. 1) Лѣзть, взбираться, карабкаться. *П'явся, п'явся на ту юру,—не зопнеться. Пнеться, як жаба до цусяти*. Чуб. I. 250. *П'явся до ґетьманування на Вкраїні*. К. XII. 11. 2) Силиться, напрягать силы. *Вона взяла і сповила його. От він п'явся - п'явся, п'явся - п'явся,—не порвав*. Чуб. II. 288. *Ми чотирі годи п'ялися, платячи аренду, і скотину позбували,—так несла наша держати землю*. Волч. у.

П'ятá, ті, ж. Пята, пятка. *Находилася, аж на п'яти не стану,—так болять*. Кіев. у. *Видні п'яти і пальці, де ступить,—босої ноги слід нише*. Дума. *П'ятами накивати. Убѣжать. Пятами з Трої накивав*. Котл. Ев. I. 5. *І той панові Хмельницькому ще й юлыми п'ятами накивав*. АД. II. 27.

П'ятáк, кá, м. Монета пятикопеечная. *Вторгувала, серденько, п'ятака*. Шевч. Ум. П'ятáчон.

П'ятазобвий, а, е = П'яташзий. Желех.

П'ятáччя, чя, с. соб. Пятаки. Г. Барв. 65. *Дітвори малій п'ятáччя, пірники й мандрики* (давали). Мкр. Н. 4.

П'ятáшний, а, е. Стояцій пятакъ. *Це пряники п'яташні*. Харьк. г.

П'ятдесáт, тьбх, числ. Пятьдесятъ.

П'ятдесáтеро, числ. Пятьдесятъ. *Садовить їх купами по п'ятдесáтеро*. Ев. Л. IX. 14.

П'ятдесáтий, а, е. Пятидесятый. Желех.

П'ятдесáтєв, ки, ж. Ассигнація въ 50 гульденовъ. Желех.

П'ятдесáтолітній, я, в. Пятидесятилѣтній. *П'ятдесáтолітній год, як вони побралися*. Кролев. у.

П'ятенáтєв, ка, с. Въ сказкѣ, шутливо: дитя пятницы. *П'ятінка з маленькими п'ятенятками*. Мнж. 112.

П'ятерáк, кá, м. 1) Пять штукъ (воловъ). Желех. 2) Свѣчи, которыхъ на фунтъ идетъ пять. Харьк. г. 3) М'бра жидкости (водки): полведра. Сим. 143. 4) Шлясь пятью полосами (продольными и поперечными). Вас. 160. 5) Глиняный горшокъ, имѣющій въ діаметрѣ $3\frac{1}{4}$ вершка. Вас. 181.

П'ятеро, числ. Пятеро. *Хиба п'ятеро*

горобців не продають за два шани. Єв. Л. XII. 6.

П'ятиголовий, а, е. Пятиглавый. *Знає ту... п'ятиголову... церкву.* К. ЧР. 81.

П'ятидесятій, а, е. Пятидесятый.

П'ятизлѳтник, ка, м. Монета въ 75 коп.

П'ятий, а, е. Пятый.

П'ятику́тний, а, е. Пятиугольный. Желех.

П'ятику́тник, ка, м. Пятиугольникъ. Желех.

П'ятилітній, я, е. Пятилѳтний. Желех.

П'ятилітѳк, тка, м. Пятилѳтній мальчикъ. Желех.

П'ятимісячний, а, е. Пятимѳсячный. Желех.

П'ятіна, ни, ж. Пятая часть. Желех.

П'яти-пѳрстень, тня, м. Раст. *Potentilla alba* L. ЗЮЗО. I. 174.

П'ятипѳришниця, ці, ж. Родъ болѳзни (накожной?) на рукахъ. ХС. VII. 416.

П'ятисѳтлик, ка, м. Пятисотскій. *Він год шість був за сотника, а це вибрали громадою за п'ятисотника.* Васильє у.

П'ятінка, ки, ж. Ум. отъ п'ятниця.

П'ятірко, числ. Пятеро. *У старшого нема дітей, а у меншого ціла метка, аж п'ятірко.* Г. Барв. 130.

П'ятка, ки, ж. 1) Пятка. 2) Кучка въ пять сноповъ, сложенная въ полѳ. *Місцями і жемці білім, і копи вже стояли, а більш того, що п'ятки.* Св. Л. 45. 3) Пять гульденовъ, пять рублей (въ одной монетѳ или ассигнаціи). Желех. *Екатериносл. г.* 4) Пятерка въ картахъ. 5) У пчелъ: ячейка матви, маточникъ. *Бджоли у п'ятку назілки кидають.* Лебед. у. 6) Задняя часть косы около рукоятки. Шух. I. 169. См. Коса. 7) Нижний конецъ задняго столба воротъ, то-же въ дверяхъ, ходящихъ не на петляхъ. *Двері на п'ятці.* 8) Задняя часть ружейнаго

приклада, та, которой прикладъ упирается въ землю. Шух. I. 229. 9) Часть веретена. См. Веретено I. 10) Часть сапінн (см.). Шух. I. 176.

П'ятина́дцатеро, числ. Пятнадцать человекъ, штукъ. *Не багато зів — п'ятнадцатеро хліба.* Грин. II. 270.

П'ятина́дцятий, а, е. Пятнадцатый.

П'ятина́дцятка, ки, ж. Рыболовная сѳть, въ $\frac{1}{4}$ арш. которой помѳщается 15 ячей и въ длину и въ ширину. Вас. 187.

П'ятина́дцять, тѳх, числ. Пятнадцать.

П'ятина́дцятий, а, е. и пр = П'ятнадцатый и пр.

П'ятнік, ка, м. Гнѳздо для нижняго конца верев (въ воротахъ, дверяхъ). *Що було, хлопці роблять? Уночі ворота з п'ятників іздіймуть та й занесуть.* Г. Барв. *У їх там і хата така, — двері на п'ятнику.* Славяносерб. у.

П'ятни́ця, ці, ж. Пятница. *Був день п'ятниця.* Єв. Л. XXIII. 54. По народному повѳрью есть и святая этого имени или просто сверхъ-естественное существо—женщина. Грин. Изъ устъ нар. 194, 195. Маркев. 19. Ум. П'ятінка, п'ятніченна. Грин. III. 501, Мет. 290. П'ятноньна. Ге. I. 179. Пѳрші п'ятінки. Препод. Параскевы 14 октября. XI. I. 79. Дрүгі п'ятінки. Вмч. Параскевы 28 окт. ХС. I. 79.

П'ятнишній, а, е. Пятничный Шух. I. 40

П'ятнува́ти, ну́ю, еш, м. Выжигать клеймо, тавро на домашней скотинѳ. Шух. I. 195

П'ятра, тер, с мн. = П'ятрини. Вас. 179

П'ятрини, рін, ж. мн. У горшечника: поля, на которыхъ ставятся готовая посуда. Черк. у.

П'ятсѳт, тисѳт, числ. Пятьсотъ.

П'ять, тѳх, числ. Пять.

Словарь украинского языка
под редакцией Б. Д. Гринченко

*Друкується за постановою вченої ради Інституту мовознавства
Академії наук Української РСР*

Зам. № 100. Вид. № 30. Тираж 30000. Формат паперу $60 \times 92 \frac{1}{16}$. Друкарськ. арку-
шів 32,0. Обл.-видавн. аркушів 56,278. Паперових аркушів 16,0. Підписано до друку
26.I 1959 р. Ціна 11 крб.

Друкарня Видавництва АН УРСР, Київ, вул. Репіна, 2.